Konni

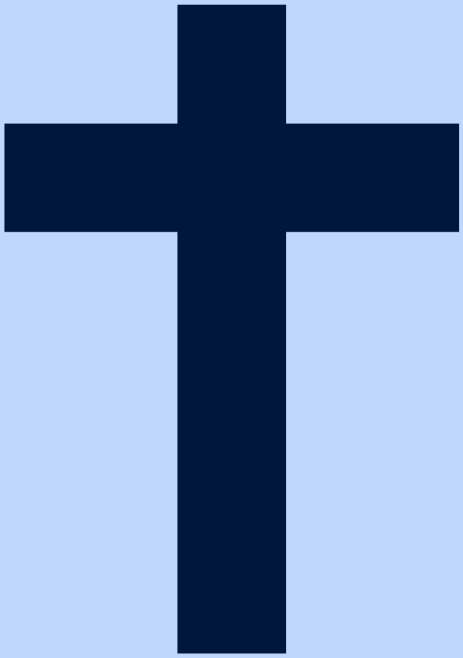

Konni NT (Ghana)

Konni
Konni NT (Ghana)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konni

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 7 May 2025
5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57

Contents

Matiwo 1
Maki 48
Luki 77
Jɔɔn 127
Tʋʋma 163
Romi vuosi 209
1 Korinti Vuosi 229
2 Korinti Vuosi 248
Galasia Vuosi 261
Efesusi Vuosi 268
Filipi Vuosi 275
Kolosia Vuosi 280
1 Tesalonika Vuosi 285
2 Tesalonika Vuosi 289
1 Timoti 292
2 Timoti 298
Tatusi 302
Filimoni 305
Hiiburu Vuosi 306
Jemisi 321
1 Piita 326
2 Piita 332
1 Jɔɔn 336
2 Jɔɔn 341
3 Jɔɔn 342
Juudi 343
Yuoridagɪŋ 345

Wʊvɪɲ dieke Matiwo dɪ maagɪna wʊnna

Yisa chɔɔŋkʊʊlɪŋ wɪa (Luki 3.23-38)

1 Yisa Masia chɔɔŋkʊʊlɪŋ saara wʊnna: die ʊ yiwo Davidi haagɪŋ ta Davidi dɪaŋ dɪ yi Abarahami haagɪŋ.
2 Abarahami die dɪ mɪɪrɪ Aziki, ta Aziki dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Jakobu, ta Jakobu dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Juda aŋaŋ ʊ nɪmballɪ.
3 Juda die mɪɪrɪ wa Perezi aŋaŋ Zera ta ba nuŋ dɪ yi Tamari: Perezi die mɪɪrɪ wa Hezironi, ta Hezironi die mɪɪrɪ wa Rami.
4 Rami die mɪɪrɪ wa Aminadabi, Aminadabi die mɪɪrɪ wa Naasoni, ta Naasoni die dɪ mɪɪrɪ Salimoni.
5 Salimoni die mɪɪrɪ wa Buasi vuodieke nuŋ dɪ yine Rahabi; ta Buasi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ wa Obedi, vuodieke nuŋ dɪ yine Rufi; ta Obedi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ wa Jese.
6 Jese die mɪɪrɪ wa naaŋ Davidi.
Davidi dɪaŋ die mɪɪrɪ wa Solomoni, vuodieke nuŋ die dɪ yine Yuriya kpihɔgʊ.
7 Solomoni die mɪɪrɪ wa Rehobuami, ta Rehobuami dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Abia, ta Abia dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Asa.
8 Asa die mɪɪrɪ wa Jehosafati, ta Jehosafati dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Jorami, ta Jorami dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Yuzaya.
9 Yuzaya die mɪɪrɪ wa Jotami, ta Jotami dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Ahazi, ta Ahazi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Hezekaya.
10 Hezekaya die mɪɪrɪ wa Manase, ta Manase dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Amoni, ta Amoni dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Josaya,
11 ta Josaya die mɪɪrɪ wa Jekonaya aŋaŋ ʊ nɪmballɪ, saŋŋa gie die ba yigi Izara vuosi a bɪrɪŋ ba yɔŋɪsɪ a yaa ba ga Babiloni tɪŋgbaŋ ma.
12 Die ba yalla ba ga Babiloni tɪŋgbaŋ ma kʊaŋ chaaŋ, Jekonaya die dɪ mɪɪrɪ Salatieli, ta Salatieli dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Zerubabeli.
13 Zerubabeli die dɪ mɪɪrɪ Abuyidi, ta Abuyidi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Eliakimi, ta Eliakimi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Azori.
14 Azori die mɪɪrɪ wa Zadoki, ta Zadoki dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Achimi, ta Achimi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Eludi.
15 Eludi die mɪɪrɪ wa Eliaza, ta Eliaza dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Matani, ta Matani dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Jakobu.
16 Jakobu die mɪɪrɪ wa Josefu, vuodieke die dɪ yine Meri chʊrʊ, ta Meri dɪ mɪɪrɪna Yisa vuodieke ba wasɪnana Ɲmɪŋ vuovʊarɪkɪŋ Masia wa.
17 Die dɪ nyɪnna Abarahami saŋŋa a ga tʊga Davidi saŋŋa die yiwo chɔɔŋkʊʊlɪba baŋ aŋaŋ banɪɪsa. Davidi saŋŋa a ga tʊga saŋŋa dieke die ba yigine be a bɪrɪŋ ba yɔŋɪsɪ a yaa ba ga Babiloni die yiwo chɔɔŋkʊʊlɪba baŋ aŋaŋ banɪɪsa. Die dɪ nyɪŋ saŋŋa mi a yaa a ga tʊga Masia maarɪŋ saŋŋa die yiwo chɔɔŋkʊʊlɪba baŋ aŋaŋ banɪɪsa.

Yisa Masia Maarɪŋ Wɪa (Luki 3.23-38)

18 Die ba mɪɪrɪna Yisa Masia die wonde. Yisa nuŋ daa die wone Josefu ama die ba ye ka faarɪ tamba, ta Meri die dɪ mɪŋŋɪ sɪba dɪ ʊ yigi wo nyuuti, die Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die vana ʊ yigi kanɪŋ nyuuti mi.
19 Josefu die yiwo daa dieke die dɪ mɪŋŋɪna a dɪɪsa Ɲmɪŋ sieŋ, ta die ʊ ka yaala ʊ nagɪ Meri a yi viivi me vuoŋ mana nine me. Naa chɪaŋ ma die ʊ yile ʊ sʊŋ ma dɪ ʊ lɔbɪrɪ a zeti wo.
20 Die ʊ yilinene naa, Ɲmɪŋ malaka die dɪ nyɪŋ ʊ jigiŋ daansa ma a baarɪ, “Josefu, vuodieke dɪ nyɪnna Davidi buuriŋ ma, da zeti fʊ balla fʊ nagɪ Meri a bɪrɪŋ fʊ hɔgʊ wa. Dama Ɲmɪŋ Halɪkasɪka yɪna wa nyuutiti.
21 Ʊ nan mɪɪrɪ bʊadembiŋ aŋ nɪ wa wa Yisa, * dama ʊ nan vʊarɪ ʊ vuosi a nyɪŋ ba tʊmbɪatɪ ma ma.”
22 Wɪaha gie mana die keŋ yi mɪŋ sɪba Ɲmɪŋ die dɪ vana ʊ naazʊalɪba wʊnyɪ die dɪ balɪna die wo, dɪ

* **1:21 1.21** Yisa chɪaŋ yiwo gbɪgbatɪtaantʊ.

23 “Hɔgʊ dieke dɪ zɪna dembiŋ nan yigi
nyuuti a mɪɪrɪ bʊadembiŋ aŋ ʊ saaŋ yi
Emmanueli.” (Emmanueli chɪaŋ wone
“Ɲmɪŋ bie tɪ jigiŋ”.)
24 Die wɪa die Josefu die dɪ hagɪna ʊ
daansaha ma die ʊ faarɪ Meri sɪba Ɲmɪŋ
malakaka die dɪ bala wa dɪ ʊ yi die wo.
25 Ama die Josefu aŋaŋ Meri die ka
dʊagɪ taŋ a ga tʊgɪ saŋŋa dieke die ʊ
mɪɪrɪna ʊ bʊadembike. Josefu die dɪ yɪ
wa saarɪ, dɪ Yisa.

2

Sɪsɪbɪrɪ diekemba die dɪ nyɪnna ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ wɪa

1 Die ba mɪɪrɪna Yisa tɪŋ kaanɪ ba
wasɪnana Betilehemi, Judia tɪŋgbaŋ ma
ma, saŋka mi Herodi die yine naaŋ. Die
ba mɪɪrɪna Yisa kʊaŋ chaaŋ die dɪ ka
yʊasɪya, dembisi bataŋ die dɪ nyɪŋ ŋmɪŋ
pɔsɪŋ chaaŋ a keŋ Jerusalemi,
2 a dɪ dɪa a pɪasa, “Sɪa ba mɪɪrɪ
bʊanyaalɪ dieke dɪ balla ʊ yi Juu vuosisi
naaŋ wa? Tɪ ye wo ʊ chɪŋmarɪka dɪ
nyɪnna ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ, tɪ dɪ a keŋ dɪ
tɪ jɪaŋ wa.”
3 Die naaŋ Herodi die dɪ wʊnna naa wa,
die wʊnɪŋ aŋaŋ vuoŋ mana die dɪ benne
Jerusalemi ma ma sʊgɪtɪ dɪ chʊʊsɪ.
4 Die ʊ wa Ɲmɪŋ jɪamɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrɪba
nyɪŋkʊraha aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba
mana a lagɪŋ tamba a die a pɪasɪ ba
dɪ, “Sɪa ba baa ba mɪɪrɪ gbɪgbatɪtaantʊ
Masia wa?”
5 Die ba baarɪ, “Betilehemi tɪŋ, Judia
tɪŋgbaŋ ma ma. Naa, Ɲmɪŋ naazʊalɪba
die dɪ maagɪ.
6 ‘Fʊnɪŋ Betilehemi dɪ benne Judia
tɪŋgbaŋ ma,
ka yi tɪgɪbiŋ
dama fʊ sʊŋ naaŋ wʊnyɪ dɪ baa ʊ nyɪŋ
a keŋ a dɪ n vuosisi dɪ benne Izara
tɪŋgbaŋka ma nɪŋŋa.’ ”
7 Naa chɪaŋ ma die naaŋ Herodi die dɪ
wa chaamba die dɪ nyɪnna ŋmɪŋ pɔsɪŋ
chaakʊ a lɔbɪrɪ a juu juoŋ me a pɪasɪ ba
saŋŋa dieke gbaŋ gbaŋ chɪŋmarɪkʊ die dɪ
nyɪnna.
8 Womi die ʊ taaŋ ba dɪ ba ga Betile-
hemi aŋaŋ wɪaha gie: “Nɪ gamma a
kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a mɪŋŋɪ a daansɪ a yaalɪ
bʊa wa jigiŋ amʊ nɪ keŋ a ye ʊ benne
jigidieke nɪ vaa n tɪbɪŋ wʊŋ amʊ n gbaŋ
n ga a jɪaŋ wa.”
9-10 Die ba nyɪnna mi a gara wa, sieŋ me
die ba bɪ ye chɪŋmarɪka gbaŋ gbaŋ die dɪ
pɔsɪna a nyɪŋ ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaakʊ, die ba
yene ke wo ba sʊgɪtɪ die dɪ paalɪ fɪalɪ, ka
dɪ ba nɪŋŋa a ga zie tigidieke me bʊa wa
dɪ benne wo sikpeŋ.
11 Die ba ga a juu tigiri me a ye bʊa wa
aŋaŋ ʊ nuŋ Meri; die ba sʊʊŋ a gbirigi a
jɪaŋ bʊa wa, a yuori ba bʊlɔga a vʊarɪ
piini a yɪ wa; die a yiwo salɪma aŋaŋ
tulaari dieke ba wasɪnana farankinsinsi
aŋaŋ tulaari dieke ba wasɪnana miri.
12 Die Ɲmɪŋ dɪ balɪ a yɪ ba ba daansa
ma sɪba ba da keŋ yiŋŋi a ga naaŋ Herodi
jigiri, die ba nyɪŋ a daagɪ siegaaŋ a kuli
ba tɪŋ.

Josefu die dɪ chɪgɪna a ga Ijipiti dene

13 Die sɪsɪbɪrɪba dɪ yiŋŋine a ga ta Ɲmɪŋ
malaka die dɪ nyɪŋ Josefu jigiŋ ʊ daansa
ma a die a balɪ wa, “Herodi nan dɪ yaala
bʊa wa dɪ ʊ kʊʊ wa. Naa chɪaŋ ma hagɪ
a nagɪ bʊa wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a chɪgɪ a ga
Ijipiti a bemme mi a ga tʊgɪ saŋŋa dieke
n baaŋ nan balɪ fʊ dɪ fʊ nyɪŋ.”
14 Josefu die dɪ hagɪ yuku mi a nagɪ bʊa
wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a ga Ijipiti tɪŋgbaŋ ma.
15 Die ʊ bie wo mi dene a ga tʊgɪ saŋŋa
dieke naaŋ Herodi die dɪ kpine. Naa die
yiye mɪŋ amʊ Nabidie Ɲmɪŋ die dɪ vana ʊ
naazʊa wʊnyɪ dɪ balɪ die wo keŋ yi wusie,
a baarɪ dɪ, “Die n vʊarɪ wa n bʊa Ijipiti
me.”

Dembibisi kʊʊla wɪa

16 Die Herodi die dɪ mɪŋŋɪna dɪ chaaŋ
diekemba die dɪ nyɪnna ŋmɪŋ pɔsɪkɪrɪ die
gaaŋ wa wa die ʊ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ. Die ʊ yɪ
nʊaŋ dɪ ba kʊʊ ballɪnyaalɪ dembisi mana
dɪ benne Betilehemi aŋaŋ ka tɪgɪbɪsɪ
mana mana. Die ba kʊʊ ballɪ dembisi
dieke die dɪ yine ballɪnyaalɪsɪ a ga tʊgɪ
bɪna ale ballɪ dama sɪsɪbɪrɪba die baarɪ dɪ
ba yene chɪŋmarɪka ka bɪna ale wʊnna.
17 Naa die yiye mɪŋ a yi Ɲmɪŋ naazʊa
Jerimaya die dɪ balla wudiekemba wo dɪ
yi wusie. Die ʊ baarɪ,
18 “Rama tɪŋ ma ba wʊŋ watɪ,

kpaŋ aŋaŋ sʊgɪchʊʊsɪŋ,
ta Rachali dɪ kʊma ʊ ballɪ wɪa,
ba halɪŋ wa a jɪɪ, dama ʊ ballɪ die kpiye mɪŋ.”

Die Josefu aŋaŋ Meri aŋaŋ bʊa wa die dɪ nyɪnna Ijipiti tɪŋgbaŋ ma a yiŋŋi wɪa

19 Naaŋ Herodi die dɪ kenne a kpi, ka kʊaŋ chaaŋ die Ɲmɪŋ malaka die dɪ nyɪŋ
Josefu jigiŋ ʊ daansa ma ma Ijipiti ma
20 a baarɪ, “Hagɪ nagɪ bʊa wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a yiŋŋi a ga Izara tɪŋgbaŋ ma, dama vuodieke die dɪ yaalala ba kʊʊ wa wa kpiye mɪŋ.”
21 Naa chɪaŋ ma Josefu die dɪ hagɪ a nagɪ bʊa wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a yiŋŋi a ga Izara tɪŋgbaŋ ma ma.
22 Ama die ʊ wʊnna dɪ Akelusi die zene ʊ chɔɔŋ Herodi naŋ ma a dii Judia naarɪ, die ŋmaamɪŋ die yalla wa aŋaŋ ʊ baaŋ nan yiŋŋi a ga mi; ta Ɲmɪŋ dɪ bɪ a dagɪ wa ʊ daansa sʊŋ dɪ ʊ ga Galili tɪŋgbaŋ ma ma.
23 Die ʊ ga kalɪ tɪŋgbaŋ kaanɪ ba wasɪnana Nazeriti ma ma. Naa chɪaŋ ma die Ɲmɪŋ naazʊalɪba die dɪ balla wudiekemba wo die dɪ keŋ a yi wusie, dɪ: “Ba nan dɪ wasa wa Nazeriti vuoŋ.”

3

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba Ɲmɪŋ nyaabʊ wɪa
(Maki 1.1-8; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

1 Saŋka mi, Jɔɔn, vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ɲmɪŋ nyaabʊ die bie wo haagɪŋ ma Judia tɪŋgbaŋ ma a mʊʊla Ɲmɪŋ wʊvɪɪnaha a balla
2 dɪ “Nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ tʊntʊmbɪatɪ ma dama Ɲmɪŋ naarɪ diile saŋŋa gbigiye mɪŋ.”
3 Die Ɲmɪŋ naazʊa Azaya die wɔŋ maagɪ Jɔɔn wa wɪaha mɪŋ dɪ,
“Vuoŋ benne haagɪŋ ma a keese a mʊʊla
‘Nɪ wʊnsɪ tɪ Yɔmʊtieŋ keniŋ sieti
ta vaa a tʊgɪsɪ a yɪ wa.’ ”
4 Jɔɔn die yeegi wo nyɔgɪnɪ kobiti jayeekiŋ ta bɪ bɔbɪ gbanɪŋ ʊ chɪaŋ ma ta ʊ nyindiike die dɪ yi sankpara aŋaŋ siesi.
5 Saŋka mi vuosi die dɪ nyɪŋ Jerusalemi aŋaŋ Judia aŋaŋ Jɔɔdani mʊgɪrɪ gelegele a gara ʊ jigiŋ
6 a balla ba tʊntʊmbɪatɪ ta ʊ sɪɪ ba Ɲmɪŋ nyaabʊ Jɔɔdani mʊgɪrɪ ma.
7 Ama die ʊ kenne ye ta Farasisi aŋaŋ Sadusisi,* vuosi pam gbaŋ die dɪ kienene ʊ jigiŋ dɪ ʊ sɪɪ ba Ɲmɪŋ nyaabʊ die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪnɪŋ nyinvuukehe gie! Mɪnɪa kpaana nɪ dɪ nɪ chɪgɪ nyɪŋ Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪ dieke dɪ bala ka keŋ nɪ ma wa?
8 Nɪ yime wudiekemba dɪ baaŋ nan dagɪ sɪba nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ tʊntʊmbɪatɪtɪ ma.
9 Ta nɪ da nɪgɪma nɪ nyʊʊŋ a baarɪ nɪ yiwo Abarahami haagɪsɪ, nɪ vaa n balɪ nɪ, Ɲmɪŋ nan bɪagɪ a yiŋŋi tanaha gie a bɪrɪŋ Abarahami haagɪsɪ.
10 Lɪaka wɔŋ yi siri mɪŋ a gbarɪ dɪ ka chɪa tɪɪsɪsɪ; tɪɪ dieke dɪ kana ka nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka vɪɪna ba nan chɪa ka a taaŋ a nagɪ yi boliŋ me.
11 Manɪŋ n sɪa wa aŋaŋ nyaaŋ, ka dagɪ sɪba nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ tʊntʊmbɪatɪ ma wa, ama vuodieke dɪ baaŋ nan keŋ n kʊaka tɪaŋ wa manɪŋ; n ka tʊgɪ vuodieke dɪ baaŋ nan chii ʊ nɪɪra gbaŋ: wʊnɪŋ nɪŋ ʊ baaŋ nan nagɪ Ɲmɪŋ Halɪkasɪ aŋaŋ boliŋ a sɪɪ nɪ sʊgɪtɪ.
12 Ʊ yallɪ wa ʊ kpalɪchaarɪkɪŋ dɪ ʊ chaarɪ zaakpeeti mana mana a nyɪŋ zaaha ma, ʊ nan lagɪsɪ zaaha mana a yi bumbuŋ me ta nagɪ zaakpeetiti a yi boli dieke dɪ kana ka kpise me.”

Jɔɔn die dɪ sɪna Yisa Ɲmɪŋ nyaabʊ dene
(Maki 1.9-11; Luki 3.21-22)

13 Womi Yisa die dɪ nyɪŋ Galili a keŋ Jɔɔn jigiŋ Jɔɔdani mʊgɪrɪ ma dɪ ʊ sɪɪ wa Ɲmɪŋ nyaabʊ.
14 Ama ta Jɔɔn die dɪ ka saagɪya ta balɪ wa, “Manɪŋ n tɪnna mʊ n keŋ fʊ jigiŋ aŋ fʊ sɪɪ mɪŋ, ama ta fʊnɪŋ fʊ kieŋ n jigiŋ?”
15 Ama ta die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Vaa ka yi die lele, dama dɪ mʊ tɪ yi tʊnvɪɪna mana mana Ɲmɪŋ dɪ yaalala tɪ yi wo.” Jɔɔn die dɪ wa saagɪ.
16 Die ʊ dene a sɪɪ Yisa Ɲmɪŋ nyaabʊ a kpatɪ wa, lele womi Yisa dɪ dene nyɪŋ

* **3:7 3.7** Die ba yiwo Juu vuosi bataŋ ba nine die dɪ ŋmɪntɪ aŋaŋ Mosisi mɪraha dɪɪsɪŋ, ama ba die ka chɪga vuosi zɔɔlɪŋ ta bɪ kɔta ba gbaŋ.

nyaabʋ ma, ŋmɪŋsikpeŋ die dɪ yuori die ʋ ye Ɲmɪŋ Haalɪŋ dɪ kenne sʋʋna ʋ sikpeŋ sɪba ŋmarɪŋ.
17 Womi lɔlɪŋ die dɪ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a baarɪ, “N Bʋachotiŋ wʋnna, wʋnɪŋ n nine dɪ suuli.”

4

Sitaani die dɪ magɪsɪna Yisa dene
(Maki 1.12-13; Luki 4.1-13)

1 Womi die Ɲmɪŋ Haalɪbʋ die dɪ nagɪ Yisa a yallɪ wa a ga haagɪŋ ma dɪ Sitaani ga magɪsɪ wa.
2 Die ʋ bie wo mi a ka dii jaaŋ mana ŋmɪntʋasɪ aŋaŋ yugiti baŋɪsɪ-nɪɪsa ta die kɔŋ die dɪ wa a yallɪ wa.
3 Ta die Sitaani die dɪ keŋ ʋ jigiŋ a baarɪ, “Dɪɪ yi fʋ seŋ yi Ɲmɪŋ Bʋa, vaa tanaha gie bɪrɪŋ nyindiike.”
4 Ama ta die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Ɲmɪŋ gbaŋkʋ baarɪ vuota kaaŋ bɪagɪ a beri nyindiike nyɪɪna ma wɪa, ama wudieke mana mana Ɲmɪŋ dɪ balala.”
5 Womi Sitaani die dɪ yaa Yisa a ga Jerusalemi tɪgɪkasɪ ma ma a yallɪ wa a ga a zieŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sikpeŋ
6 ta die a balɪ a yɪ wa dɪ, “Fʋ seŋ a yiwo Ɲmɪŋ Bʋa fʋ nagɪ fʋ gbaŋ a taaŋ, dama Ɲmɪŋ gbaŋkʋ baarɪ,
‘Ɲmɪŋ nan vaa ʋ malakasisi fʋ wɪa,
aŋ ba nagɪ ba nuusi a tʋgɪ a tuo fʋ
amʋ halɪ fʋ naatalɪ gbaŋ kaaŋ gbi tanaha.’ ”
7 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ wa dɪ, “Ama Ɲmɪŋ gbaŋkʋ gbaŋ gbaŋ bɪ a baarɪ, ‘Vuoŋ da a keŋ magɪsɪ ʋ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ.’ ”
8 Womi Sitaani wa die dɪ bɪ a chii Yisa a yallɪ wa a ga zieŋ taŋkpeŋkpɪɪŋ sikpeŋ a dagɪ Yisa dʋnɪa tɪgɪsɪ mana mana aŋaŋ ka nyinti mana ta balɪ a yɪ wa dɪ,
9 “N nan nagɪ nyinti gie mana a yɪ fʋ, dɪɪ yi fʋ keŋ a sʋʋŋ a gbirigi a jɪaŋ mɪŋ.”
10 Womi Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ wa dɪ, “Sitaani, gamma ta va mɪŋ. Ka maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ a baarɪ ‘Vuota jɪama ʋ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ nyɪɪna ma a bɪ dɪa ʋ nyɪɪna ma.’ ”
11 Die wɪa Sitaani die dɪ ga ta die a va wa, ta malakasi die dɪ keŋ a suŋŋi wo.

Yisa die dɪ piiline ʋ tʋʋma Galili tɪŋ ma dene
(Maki 1.14-15; Luki 4.14-15)

12 Die Yisa die dɪ wʋnna dɪ ba yigi Jɔɔn a yi dansarɪka sʋŋ, die ʋ nyɪŋ a ga Galili me.
13 Die ʋ tʋgɪ Nazeriti tɪŋ ama die ʋ ka yʋasɪya mi ta die tɪaŋ ga Kapenɔmi tɪgɪdieke die dɪ gbigine mʋgɪkpɪɪŋ kaanɪ, Zebuluni aŋaŋ Nafitali tɪŋgbaŋ ma.
14 Naa die yine amʋ Ɲmɪŋ naazʋa Azaya die dɪ balla wudieke wo keŋ a yi wusie.
15 “Zebuluni tɪŋ aŋaŋ Nafitali tɪgɪsɪ dɪ benne
Jɔɔdani mʋgɪrɪ mi wo chaaŋ
ta bɪ gbigi mʋgɪkpɪɪrɪ:
Galili tɪŋ dieke vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪ kala mi;
16 vuodiekemba dɪ benne lɪmɪŋ ma
nan ye chaankpeŋkpɪɪŋ
ta vuodiekemba dɪaŋ die dɪ benne kuŋ lɪmɪŋ ma,
bolibu nan chaaŋ a yi ba sikpigile me.”
17 Saŋka mi yaa gamma die Yisa dɪ piili a balla Ɲmɪŋ wɪa a baarɪ, “Nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ tʋmbɪatɪ ma dama Ɲmɪŋ naarɪ diile saŋŋa gbigiye mɪŋ.”

Yisa die dɪ wana zaasɪyigiriŋ ba nɪɪsa dene
(Maki 1.16-20; Luki 5.1-11)

18 Die Yisa die dɪ chʋnnana Galili mʋgɪkpɪɪrɪ gaarɪ die ʋ ye daa wʋnyɪ aŋaŋ ʋ nɪmbʋa, die ba yiwo Simoni (vuodieke die ba wasɪnana Piita wa) aŋaŋ ʋ nɪmbʋa Andurusi, ta ba taana nɪɪŋ mʋgɪkpɪɪrɪ ma dama die ba yiwo zaasɪyigiriŋ.
19 Die ʋ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ keŋ a dɪa mɪŋ aŋ n vaa nɪ sʋgɪma vuotaŋ a kiere Ɲmɪŋ jigiŋ.”
20 Die ba va ba nɪɪtɪ lagɪ lagɪ ta die a dɪ wa.
21 Die ʋ nyɪnna mi a ga nɪŋŋa bɪta, ʋ bɪ ye daa wʋnyɪ aŋaŋ ʋ nɪmbʋa bɪbra, Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, Zebedi ballɪ. Die banɪŋ aŋaŋ ba chɔɔŋ wa die benne ba haarɪkʋ ma a wʋnsa ba nɪɪtɪ, Yisa die dɪ wa ba, womi
22 die ba va ba chɔɔŋ aŋaŋ haarɪkʋ lagɪ lagɪ ta die a dɪ wa.

Yisa die dı dıa Galili mana mana sʊŋ
(Luki 6.17-19)

23 Yisa die dı dıa Galili mana mana sʊŋ
a daga ba Ɲmıŋ jıamıŋ juone sʊŋ Ɲmıŋ
wıa ta die a gbaanna vuodiekemba mana
die dı yalla yʊagıtı mana mana.
24 Die ba mʊʊlı ʊ saaŋ Siria tıŋgbaŋ
mana mana ma ma. Naa chıaŋ ma
vuosi die dı chii vuodiekemba die dı
yalla yʊagıtı mana mana a keŋ ʊ jigiŋ;
jımbıatı die dı yalla bataŋ, bataŋ die
dı yallı kpeŋkpeŋsi aŋaŋ vuodiekemba
nyıŋgbanıŋ die dı kpine ta die ʊ gbaaŋ
ba mana.
25 Daadaŋ pam die dı nyıŋ Galili aŋaŋ
Tıgısı-baŋ aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Judia
aŋaŋ Jɔɔdani gaarı mi wo chaaŋ tıgısı die
dı keŋ a dı wa.

5

Sʊgıfıalıŋ wıa
(Luki 6.20-23)

1 Yisa die dı yene daadamba die
ʊ jʊalı a kalı kunkogiŋ sikpeŋ ta ʊ
kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ
2 die ʊ piili a daga ba Ɲmıŋ wıa a baarı:
3 "Sʊgıfıalıŋ bemme vuodiekemba dı
sıbına dı ba yiwo zɔɔlıntieliŋ Ɲmıŋ
jigiŋ,
Ɲmıŋ naarı yiwo ba sııtı.
4 Vuodiekemba dı kʊnnana wa, sʊgıfıalıŋ
yiwo ba sııtı,
dama Ɲmıŋ nan halıŋ ba sʊgıtı.
5 Vuodiekemba dı sʊʊna ba gbaŋ,
sʊgıfıalıŋ yiwo ba sııtı
dama dʊnıa mana nan yi ba sııtı.
6 Vuodieke nine dı ŋmıntı ta ba sʊgıtı dı
yaala ba yi Ɲmıŋ dʊŋŋʊ, sʊgıfıalıŋ
nan yi ba sııtı,
dama Ɲmıŋ nan yı ba ba sʊgıtı die dı
ŋmıntına jadieke wıa.
7 Vuodiekemba dı chıgınana ba chan-
chaalıŋ zɔɔlıŋ, sʊgıfıalıŋ yiwo ba
sııtı,
dama banıŋ ba Ɲmıŋ dıaŋ dı nan
chıgı zɔɔlıŋ.
8 Vuodiekemba dı yalla sʊgıyıalıŋ,
sʊgıfıalıŋ yiwo ba sııtı
dama ba nan daansı a ye Ɲmıŋ.
9 Vuodiekemba dı gurinene waagıŋ,
sʊgıfıalıŋ yiwo ba sııtı,
dama banıŋ ba Ɲmıŋ nan wa ba ʊ
ballı.
10 Vuodiekemba dı dına Ɲmıŋ ta ba
mugisi be,
sʊgıfıalıŋ yiwo ba sııtı,
dama Ɲmıŋ naarı yiwo ba sııtı.
11 "Vuosi dı keŋ a zıa nı ta mugisi nı
ta chıba ŋmınchıbısı a yıa nı ta bala
wʊbıatı yiri yiri a yıa nı nı dına n kʊaŋ
wıa, sʊgıfıalıŋ yiwo nı sııtı.
12 Ba keŋ a yi die wo nı yallıma
sʊgıfıalıŋ pam dama nı nyʊarı nan dı
dala pam Ɲmıŋ tigiri me; die gbaŋ gbaŋ
die ba mugisi Ɲmıŋ naazʊalıba die dı
benne kʊrıŋ ma wa.

Yası aŋaŋ chaanıŋ wıa
(Maki 9.50; Luki 14.34-35)

13 "Nı sıı sıba yası tıŋgbaŋka gie me.
Ama yası dı a keŋ a chʊʊsı a waarı ka
nansıŋ, lalıa ka bı baa ka yi a bı ye ka
nansıbʊ? Dı dagı sıba ka wo nyʊarı; sie
ba nagıha a siti taaŋ tıŋgbaŋ ma aŋ vuosi
chʊŋ a ma.
14 "Nınıŋ nı sıı sıba tıŋgbaŋka gie
popoli; tıŋ dieke ba mına a zieŋ kunkogiŋ
sikpeŋ ka bıagı a lɔbıra.
15 Ta vuoŋ ka chɔgısa popoli ta naga
kpalı a bubike ama ʊ ŋaaŋ nagı ka a saagı
wa jaaŋ ma jigidieke ka baaŋ nan chaaŋ a
yı vuodiekemba mana dı benne tigiri me
16 Nınıŋ nı bie gie; nı chaaŋ a yı vuoŋ
mana, ta ba ye nı tʊnvıına ta bırıma nı
Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma.

Yaa gamma mıraha wıa

17 "Nı da keŋ yilime sıba n keŋ dı n kpisi
Ɲmıŋ mıraha aŋaŋ Ɲmıŋ naazʊalıba
dagıkʊ; n ka keŋ dı n kpisihe mıŋ, ama
n keŋye mıŋ dı n saagıha aŋaŋ wusie.
18 Nı vaa n balı nı wusie, tıŋgbaŋka gie
aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ nan tıaŋ ga ama Ɲmıŋ
mıraha bıta gbaŋ kaaŋ bıa sie a mana keŋ
yi kpatı.
19 Naa chıaŋ ma vuodieke dı a keŋ a yi
a chʊʊsı Ɲmıŋ mıraha kaanı gbaŋ ta bı
daga ʊ chanchaalıba die wo ʊ nan wıarı
kʊaŋ Ɲmıŋ naarı ma, ama vuodieke dı
dı mıraha ta mıŋŋı dagı ʊ chanchaalıŋ
die, wʊnıŋ ʊ baaŋ nan yi vuokpııŋ Ɲmıŋ
naarı ma.

20 Dama manıŋ n balı nı, sie nı tʊnvıına
dala a tıaŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi* vuosisi tʊnvıına, dı daa die, nı kaaŋ
bıagı a juu Ɲmıŋ naarı ma.

Sınyıırıŋ wıa
(Luki 12.57-59)

21 "Nı wʊŋya die ba balla kʊrıŋ ma dı,
'Da a keŋ a kʊʊ vuoŋ, fʊ a keŋ a kʊʊ vuoŋ
ba nan chii fʊ ga naalıaŋ a dii fʊ sarıya.'
22 Ama lele, nı vaa n balı nı, vuodieke
mana dı a keŋ jıı sınyıırıŋ a yi vuosi
(yɔrı yɔrı), ba nan dii ʊ sarıya, sarıya
daaŋ. Vuodieke mana dı a keŋ a zıa vuoŋ
dı, 'Fʊnıŋ vuotɔkʊ gie' ba nan chii fʊ ga
naalıaŋ a ga dii fʊ sarıya. Vuodieke mana
dıaŋ dı keŋ a zıa ʊ nımbʊa dı, 'Gaamʊka
gie' nan daansı bie wıa ma, ta juu boli
dieke dı wone kpatı ma.
23 Die wıa vuodieke dı a keŋ juu Ɲmıŋ
jıamıŋ tigiŋ a yaala ʊ nagı piini a yı Ɲmıŋ
ta tıınsı sıba ʊ nımbʊa yaa wııŋ aŋaŋ wa,
24 ʊ vaa ʊ piinike dʊaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ
juoku nıŋŋa, ta yiŋŋi a ga ʊ nımbʊa wa
jigiŋ ba wʊnsı wıarı ta ʊ yiŋŋi a keŋ nagı
ʊ piinike a yı Ɲmıŋ.
25 "Fʊnıŋ aŋaŋ vuoŋ dı a keŋ yaa wııŋ
ta gara naalıaŋ aŋ nı ga wʊnsı, kpaŋŋı
fʊ gbaŋ aŋ nı wʊnsı wıarı nı yene bie
sieŋ me; dı daa die ʊ nan yaa fʊ a ga
sarıyadiiru wo jigiŋ aŋ ʊ dıaŋ ʊ nagı fʊ
a yi dansarıka vuosi dıdaansırıba nuusi
me aŋ ba nagı fʊ yi dansarıka sʊŋ.
26 Wusie maŋ bala yıa fʊ, kaaŋ bı nyıŋ
mi sie fʊ keŋ tuŋ ligire dieke mana ba bala
dı fʊ tuŋ wo.

Hɔgʊkpana aŋaŋ daakpana dʊagıŋ wıa

27 "Nı wʊŋya die ba bala 'Da a keŋ a
dʊagı vuoŋ hɔgʊ.'
28 Ama manıŋ n bala nı lele dı vuodieke
mana dı a keŋ daansı hɔgʊ ta yaa lɔla
aŋaŋ wa ʊ yi wo hɔgʊkpana tʊʊma ʊ sʊŋ
ma.
29 Dı yiwo fʊ nuudiigiŋ chaaŋ nimbiŋ
vana fʊ yi bıaŋ, vʊarıka taaŋ dama dı
kpıa fʊ wone nimbiŋ kaanı aŋaŋ Ɲmıŋ
dı baaŋ nan nagı fʊ nyıŋgbanıŋ mana a
yi boli dieke dı wone kpisiŋ me.
30 Dı yiwo fʊ nuudiigiŋ yinene fʊ tʊma
tʊmbıatı, fʊ gobike a vigi taaŋ, dama
dı kpıa pam fʊ baaŋ nan waarı fʊ nu-
ubalımıŋ aŋaŋ fʊ nyıŋgbanıŋ mana dı
baaŋ nan juu boliŋ me.

Dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ taŋ zetiŋ
(Mat. 19.9; Maki 10.11-12; Luki 16.18)

31 "Die ba bı baarı dı, 'Vuodieke mana
dı baa ʊ zeti ʊ hɔgʊ sie ʊ yı wa gbanıŋ a
balı wa dı ʊ zeti wo mıŋ.'
32 Ama lele, manıŋ n bala nı dı
vuodieke dı a keŋ zeti ʊ hɔgʊ ta hɔgʊ wa
ka dʊaga dembisi, wʊnıŋ ʊ yine hɔgʊ wa
dı ga a dʊaga dembisi; ta dembiŋ dieke
dıaŋ dı keŋ faarı hɔgʊ dieke ba zetine wo
gbaŋ tʊŋ wa hɔgʊkpana tʊʊma.

Hʊʊsı wıa

33 "Nı bı wʊŋ die ba bala a yı kʊrıŋ vu-
osi dı, 'Da a keŋ a hʊʊ aŋaŋ ŋmınchıbısı
ama fʊ keŋ hʊʊ a yı Ɲmıŋ dı mʊ fʊ yi die
gbaŋ gbaŋ.'
34 Ama manıŋ n balı nı, dı nı sımma
nı hʊʊ gbaŋ; da keŋ a baarı, 'N hʊʊ
ŋmıŋsikpeŋ' dama dı yiwo Ɲmıŋ naarı
jigiberisikiŋ;
35 yaa fʊ hʊʊ tıŋgbaŋka gie, dama ka
yiwo Ɲmıŋ naatala jigizielikiŋ; yaa fʊ hʊʊ
Jerusalemi dama ka yiwo Nabidie Ɲmıŋ
tıŋ.
36 Da a keŋ a hʊʊ fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ
sikpeŋ gbaŋ, dama kaaŋ bıagı a yi fʊ
sikpeŋ zoosi kaanı gbaŋ bırıŋ jayıalıŋ yaa
jasɔbılıŋ.
37 Nı ko vaa aŋ nı 'Wa', yi nı 'Wa', ta
nı 'Aayı' yi nı 'Aayı' dama nı hʊʊ jaaŋ a
gʊtı, die nyıŋ wa Sitaani jigiŋ.

Da keŋ yiŋŋi a yi fʊ chanchaaŋ bıaŋ
(Luki 6.29-30)

38 "Nı wʊŋya die ba bala dı, 'Vuoŋ dı
a keŋ a vʊʊ fʊ nimbiŋ fʊ dıaŋ fʊ vʊʊ ʊ
nimbiŋ a tuŋ hamıŋ; ta vuoŋ dı a keŋ a
vʊʊ fʊ nyıŋ fʊ dıaŋ fʊ vʊʊ ʊ nyıŋ a tuŋ
hamıŋ.'
39 Ama manıŋ lele n balı nı, nı da keŋ
tuŋ nı chanchaaŋ hamıŋ; vuoŋ dı keŋ a
nıgı fʊ nuudiigiŋ kaamıŋ ma fʊ yiŋŋi fʊ
nuugalı kaamıŋ dıaŋ a yı wa aŋ ʊ nıgı;

* **5:20 5.20** Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die dı ŋmıntına aŋaŋ Mosisi mıraha dıısıŋ.

40 vuoŋ dı keŋ nagı fʋ a ga naalıaŋ me,
a yaala ʋ gbatı fʋ jayeekibiŋ, fʋ nagı fʋ
jayeekikpeŋkpııŋ a gʋtı wa.
41 Vuoŋ dı a keŋ a mugisi fʋ dı fʋ chii
ʋ chiiti chʋŋ mali balımıŋ fʋ chii a chʋŋ
malisi ale.
42 Vuodieke mana dı a keŋ a jʋʋsı fʋ
jaaŋ fʋ yı wa ta da a keŋ a mʋŋ wa,
vuodieke mana dı yaalala ʋ paŋŋı jaaŋ fʋ
jigiŋ fʋ paŋŋı wa da keŋ mʋŋ wa.

Dataası wıa

43 "Die nı wʋŋya ba bala dı, 'Nı yaalıma
nı zʋalıŋ, ta hama nı dataası.'
44 Ama manıŋ lele n bala nı dı, nı
chome nı dataası wıa ta jʋʋsıma Ŋmıŋ
a yıma vuodiekemba dı mugisinene nı,
45 aŋ die vaa nı seŋ yi tı Chɔɔŋ dieke
dı benne arızanna ma ballı, dama ʋ
yinene ŋmıŋ dı pɔsa a yıa vuobıatı aŋaŋ
vuovıına mana ta bı vasa nııŋ dı nıa a
yıa vuodiekemba dı yinene vıınıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı yinene bıaŋ.
46 Dama fʋ yaala vuodiekemba dı
yaalala fʋ nyıına, bie nyʋarı fʋ baaŋ fʋ
ye a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ? Daa die gbaŋ gbaŋ
vuobıatı die dı yie?
47 Ta fʋ a keŋ waasa fʋ zʋalıŋ nyıına ma
bie wʋvıına fʋ yie a tıaŋ fʋ chanchaalıba?
Daa die vuodiekemba dı kana a ka dı
Ŋmıŋ mıraha dı yie?
48 Die wıa nı bemme vıınıŋ sıba nı
Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ dı benne die wo
arızanna ma.

6

Piini yııla wıa

1 "Nı da keŋ suŋŋi zɔɔlıntieliŋ dı vuosi
ye nı, dama nı keŋ a yi die nı kaaŋ ye
nyʋarı a nyıŋ nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı benne
arızanna ma jigiŋ.
2 "Die wıa, fʋ keŋ yaala fʋ nagı piini
a yı zɔɔlıntieŋ, da keŋ mʋʋlı ka sıba
gıgaantıba dı ŋaana yie die wo Ŋmıŋ
jıamıŋ juone me aŋaŋ tıgısı sʋŋ dı vuota
ye ba tʋnvıına ta bırı ba wa. Wusie maŋ
bala nı, ba wɔŋ ye ba nyʋarı mana mıŋ,
3 ama fʋ a keŋ yı zɔɔlıntieŋ piini da keŋ
vaa fʋ zʋa vıınıŋ gbaŋ sımma ka wıa.
4 Amʋ ka yi wʋlɔbırıkıŋ ta fʋ Chɔɔŋ
Ŋmıŋ vuodieke dı yesinene lɔbırıŋ ma
nan tuŋ fʋ ((yeŋ me.))

Ŋmıŋ jʋʋsıŋ wıa
(Luki 11.2-4)

5 "Fʋ keŋ yaala fʋ jʋʋsı Ŋmıŋ, da a keŋ
a yi sıba gıgaantıba dı yinene die wo,
dama banıŋ ba cho dı ba zie Ŋmıŋ jıamıŋ
juone me aŋaŋ siekpara ma tıka sʋŋ a
jʋʋsıma Ŋmıŋ dı vuosi ye be. Wusie maŋ
bala nı ba wɔŋ ye ba tune mana mıŋ.
6 Ama fʋ keŋ a baa fʋ jʋʋsı Ŋmıŋ, juu fʋ
juoŋ me ta ligi sanʋarı, ta jʋʋsı fʋ chɔɔŋ
Ŋmıŋ vuodieke dı benne lɔbırıŋ ma, aŋ
fʋ Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ dı yene wudieke fʋ
yine lɔbırıŋ ma wa tuŋ fʋ ((yeŋ me.))
7 "Fʋ a keŋ jʋʋsa Ŋmıŋ da keŋ jʋʋsıma
aŋaŋ wʋbalıkı wagıtı sıba vuodiekemba
dı jıannana bugile; banıŋ ba yile sıba
ba keŋ jʋʋsı aŋaŋ wʋbalıkı wagıtı ba
bugilehe nan wʋŋ ba.
8 Nı da keŋ a sıı sıba banıŋ, dama nı
chɔɔŋ Ŋmıŋ wɔŋ sıba jadieke nı yaalala
ta nı ye ka jʋʋsı wa.
9 "Naa wana mʋ nı jʋʋsı Ŋmıŋ:
'Tı chɔɔŋ dieke dı benne arızanna ma:
Vaa aŋ ba bırı fʋ saaŋ kasıka;
10 Vaa aŋ fʋ naarı keŋ;
vaa fʋ dʋŋŋʋ yi tıŋgbaŋka gie me
sıba ka sına die arızanna ma wa
11 Yı tı jinne nyindiike dieke tı
yaalala.
12 Nagı tı hamıŋ a chaa tı,
sıba tı nagına vuodiekemba dı tʋnna
tı tʋmbıatı a chaa ba wa.
13 Da a keŋ vaa tı juu magısı dieke dı
hagırına ma,
ama ta vʋarı tı a nyıŋ wʋbıaŋ* ma. ((Dama fʋnıŋ fʋ sına naarı
aŋaŋ yiko aŋaŋ jılıma yaa gamma
haahuu. Wusie.))'
14 "Nı keŋ nagı nı chanchaalıŋ wʋbıatı
a chaa ba, nı Chɔɔŋ dieke dı benne
arızanna ma dıaŋ nan nagı nı tʋmbıatı
a chaa nı.
15 Ama nı ka nagı nı chanchaalıŋ
wʋbıatı a chaa ba, die nıŋ nı Chɔɔŋ dıaŋ
kaaŋ nagı nı wʋbıatı a chaa nı.

Nʋabɔbıŋ wıa

* **6:13 6.13** Wʋbıaŋ ma yaa Sitaani nuuŋ me.

16 “Ta fʊ a keŋ a bɔbɪ nʊaŋ dɪaŋ, da keŋ
chʊʊsɪ fʊ nine chaaŋ sɪba gɪgaantɪba dɪ
yine die wo, dama banɪŋ ba chʊʊsɪ wa ba
nine chaaŋ dɪ vuoŋ mana ye sɪba ba bɔbɪ
wa nʊaŋ. Wusie maŋ bala nɪ ba wɔŋ ye
wo ba nyʊarɪ.
17 Fʊ a keŋ a bɔbɪ nʊaŋ fʊ nɪɪtɪ fʊ nine
chaaŋ ta chasɪ fʊ sikpeŋ zoosi,
18 amʊ vuosi kaaŋ mɪŋŋɪ a baarɪ bɔba
nʊaŋ, ntaala fʊ Chʊa Ɲmɪŋ nyɪɪna ma,
vuodieke dɪ benne lɔbɪrɪŋ ma sɪmma.
Amʊ fʊ Chʊa Ɲmɪŋ dieke dɪ yesinene
jadieke fʊ yinene lɔbɪrɪŋ ma a yɪa wa nan
tuŋ fʊ ((yeŋ me.))

Arɪzanna ma nyinti wɪa (Luki 12.33-34)

19 “Da keŋ a yaalɪma nyinti a lɔbɪrɪma
tɪŋgbaŋka gie me, jigidieke nyɪnyʊgɪka
aŋaŋ tʊgɪŋ dɪ baaŋ nan chʊʊsɪha; ta
gaarɪŋ dɪ baaŋ nan bɪagɪ awɪ a juu a
gaarɪ.
20 Ama lɔbɪrɪma fʊ nyinti arɪzanna ma,
jigidieke nyɪnyʊgɪka aŋaŋ tʊgɪŋ dɪ kana
ka bɪagɪ chʊʊsaha; ta gaarɪŋ dɪ ka bɪagɪ
awɪa a juu a gaara;
21 jigidieke fʊ nyinti dɪ benne, mi fʊ sʊŋ
dɪaŋ dɪ beri.

Nyɪŋgbanɪŋ chaanɪŋ wɪa (Luki 12.33-34)

22 “Fʊ nine yine fʊ nyɪŋgbanɪŋ
popoli. Die wɪa fʊ nine dɪ keŋ vɪɪna,
fʊ nyɪŋgbanɪŋ mana nan suuli aŋaŋ
chaanɪŋ;
23 ama fʊ nine dɪ keŋ a ka vɪɪna, fʊ
nyɪŋgbanɪŋ mana nan dɪ bie lɪmɪŋ ma.
Die wɪa chaaŋ dieke dɪ benne fʊ ma ma
dɪ keŋ yi lɪmɪŋ, lɪmɪŋkʊ nan dɪ dala pam.

Ɲmɪŋ aŋaŋ ligire wɪa (Luki 12.33-34)

24 “Vuobalɪmɪŋ kaaŋ bɪagɪ a jɪama
naalɪŋ bale. Ʊ nan haa wʊnyɪ ta chome
wʊnyɪ, yaa ʊ nan yɪ wʊnyɪ jɪlɪma ta
wʊnyɪ ʊ nine kaaŋ dɪ suuli. Vuoŋ kaaŋ
bɪagɪ a jɪama Ɲmɪŋ aŋaŋ ligire.
25 “Naa chɪaŋ ma wɪa maŋ bala nɪ da
vaa ka mugisi nɪ aŋaŋ jadieke nɪ baaŋ
nan dii aŋaŋ nɪ baaŋ nan nyuu a bemme
nɪ miivoli me; nɪ da bɪ vaa dɪ mugisi nɪ,
nɪ nyɪŋgbanɪŋ dɪ baaŋ nan yeegi jadieke.
Mɪsɪ ka tɪaŋ nyindiike? Ta nyɪŋgbanɪŋ ka
tɪaŋ nyiŋyeeke?
26 Nɪ daansɪ a ye nembisi dɪ yʊgɪnana;
a ka bʊra; a ka bɪ gobe ta nagɪ yie
napooti me, ama nɪ Chɔɔŋ dieke dɪ benne
arɪzanna ma wa daansɪnana ha. Nɪ ka
yaa nyʊarɪ a tɪaŋ nembisi?
27 Nɪ jabɪa baaŋ nan bɪagɪ a gʊtɪ ʊ gbaŋ
ʊ miivoli bɪta ʊ wuyilimugisike wɪa.
28 “Bɪa yine nɪ mugisi nɪ gbaŋ yaa
gamma nyiŋyeeke wɪa? Nɪ daansɪ a ye
tɪɪwute aŋaŋ ka vɪɪnɪŋ: ama a ka tʊma a
yaala ka wute.
29 Ama n balɪ nɪ, halɪ naaŋ Solomoni
aŋaŋ ʊ nyiŋyeeki vɪɪna mana die ka yeegi
jayeekiŋ ka vɪɪna a tʊgɪ tɪɪwutehe gie.
30 Ɲmɪŋ yinene huuti dɪ vɪɪna,
nyindieke dɪ benne jinne ta soriŋ ba jʊʊ
ha a taaŋ wa, ʊ kaaŋ wa a faasɪ yeegi
nɪ nyiŋyeeke? Ʊ kaaŋ bɪagɪ a yeegi nɪ?
Nɪnɪŋ vuodiekemba yada dɪ kana a ka
dala!
31 “Die wɪa nɪ da vaa dɪ mugisi nɪ ta
yilime, ‘Bɪa tɪ nan dii?’ Yaa ‘Bɪa tɪ nan
nyuu?’ Yaa ‘Bɪa tɪ nan yeegi?’
32 Vuodieke dɪ kana ka sɪba Ɲmɪŋ
ŋaana chɪga a yaala nyinti gie mana, ama
nɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna
ma sɪba a baarɪ dɪ nɪ yaalaha mɪŋ.
33 Ama nɪ woliŋ yaalɪma Ɲmɪŋ naarɪ
aŋaŋ wudieke Ɲmɪŋ dɪ yaalala wɪa ta
ʊ nan nagɪ nyindiekemba nɪ yaalɪnana
mana a yɪ nɪ.
34 Die wɪa da keŋ vaa soriŋ wɪa mugisi
nɪ dama soriŋ nan dɪ yallɪ ka gbaŋ gbaŋ
mugisikiŋ. Daaŋ mana yaa ka wumugisi
dieke dɪ mʊgɪsɪna ka mɪŋ.

7

Chanchaalɪŋ sarɪya diile wɪa (Luki 6.37-38, 41-42)

1 “Nɪ da keŋ a dii nɪ chanchaalɪŋ sarɪya,
amʊ Ɲmɪŋ dɪaŋ da keŋ dii nɪ sarɪya,
2 dama nɪ dine nɪ chanchaalɪŋ sarɪyaha
die wo, die gbaŋ gbaŋ Ɲmɪŋ dɪ nan dii
nɪ sarɪya; ta nɪ magɪsɪna die a yɪa nɪ
chanchaalɪŋ die gbaŋ gbaŋ Ɲmɪŋ dɪaŋ dɪ
nan magɪsɪ a yɪ nɪ.
3 “Bɪa yine fʊ daansa yese mɪnchɪɪbɪŋ
dieke dɪ benne fʊ chanchaaŋ nimbiŋ me,

ta a ka yese dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me?
4 Baa fʋ yiwo lalıa a balı a yı fʋ nımbʋa, ‘Ko vaa n vʋarı mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ nimbiŋ me’ ta daaŋ dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me wıa?
5 Fʋnıŋ gıgaantʋ wa gie, woliŋ a vʋarı dakʋʋlı dieke dı benne fʋ ninehe me wo amʋ fʋ mıŋŋı a yesime vıınıŋ a vʋarı mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ nımbʋa wa nimbiŋ me wo.
6 “Da nagı jadieke dı yine Ɲmıŋ tʋaŋ a yı gbaası, dama a baa a yiŋŋi a dʋŋ fʋ mıŋ; da keŋ a nagı jadieke dı yalla nyʋarı a yı perukusi, dama a nan tıbıtıbıha aŋaŋ tantı.

Ɲmıŋ jʋʋsıŋ wıa
(Luki 11.9-13)

7 “Nı jʋʋsıma Ɲmıŋ, ta ʋ nan nagı a yı nı; nı daansıma ta nı nan ye; nı kpaasıma gbıabıkʋ ta ʋ nan yuori a yı nı.
8 Dama vuodieke mana dı jʋʋsınana Ɲmıŋ tuose mıŋ; ta vuodieke dıaŋ mana dı yaalınana yese mıŋ; vuodieke dıaŋ dı kpaasınana gbıabıkʋ ka yuore a yıa wa mıŋ.
9 Nınıŋ chʋalıba, nı mınıa ʋ bʋa dı nan jʋʋsı wa nyindiike aŋ ʋ nagı taŋ a yı wa?
10 Yaa nı mınıa ʋ bʋa nan jʋʋsı wa zaasıŋ aŋ ʋ nagı javʋʋkıŋ a yı wa?
11 Ta dıı yi nınıŋ vuobıatı gie dı sıba nı nagı nyınvıına a yı nı ballı, die nıŋ nı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma nan faası yı vuodieke mana dı jʋʋsı wa nyınvıına.
12 “Yime fʋ chanchaalıŋ wudieke fʋ baaŋ nan dı yaala ba yime a yıma fʋ; dama Ɲmıŋ mıraha aŋaŋ Ɲmıŋ naazʋalıba dagıkʋ dı dagına die wonde.

Sanʋabiŋ juule wıa
(Luki 13.24)

13 “Nı jume sanʋabike dama sanʋa dieke dı gana a ga a juu boli dieke dı wone kpatı ma wa tıılı mıŋ, ta ka sieŋ dı bı vıına aŋaŋ chɔnıŋ; ta vuosi pam dı daagı mi juo.
14 Ama miivoli sanʋakʋ yiwo jabıŋ, ta ka sieku dıaŋ dı tʋa aŋaŋ chɔnıŋ; ta vuosi bıta juunene mi.

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Luki 6.43-44)

15 “Nı sımma ŋmınchıbısı naazʋalıba wıa, ba kieŋ nı jigiŋ sıba yiise, ama ba yiwo haaŋgbaası wusie.
16 Ba tʋʋma nan yi nı sımma ba; ba yese jıa haŋgɔɔsı me a kpaa? Yaa kınkama ngbere jigiŋ a kpaa?
17 Tııvıına mana nyına nyıŋnyıŋka vıına, ama tıı dieke dı wone nyʋarı mana ŋaaŋ nyıŋ wa nyıŋnyıŋkıbıatı.
18 Tııvıınıŋ kaaŋ nyıŋ nyıŋnyıŋkıbıatı; ta tıı dieke dı wone nyʋarı dıaŋ kaaŋ nyıŋ nyıŋnyıŋkıvıına.
19 Tıı dieke mana dıaŋ dı kana a ka nyına nyıŋnyıŋkıvıına ba nan chıaka a taaŋ boliŋ me.
20 Naa chıaŋ ma nı nan dı sıba ŋmınchıbısı naazʋalıba ba tʋʋma ma.

Ɲmıŋ naarı juule wıa
(Luki 13.25-27)

21 “Da vuodieke mana dı wasınana mıŋ, ‘N Yɔmʋtieŋ, N Yɔmʋtieŋ’, balla ʋ juu arızanna naarı ma, sie vuodiekemba nyıına dı yinene n Chʋa Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma wa choti.
22 Sarıya diile daarı dı keŋ tʋgı, daadaaŋ pam nan ballı a yı mıŋ, ‘N Yɔmʋtieŋ, N Yɔmʋtieŋ, die fʋ saaŋ ma tı balla Ɲmıŋ wıa, die fʋ saaŋ ma die tı yaga jımbıatıtı vuosi ma, die fʋ saaŋ ma die tı yie mamachi tʋʋma.’
23 Saŋka mi n nan yiŋŋi balı ba, ‘N ka sıba nı, nınıŋ tʋntʋmbıatı vuosi gie, nı gamma!’

Mımıırıŋ bale wıa
(Luki 6.47-49)

24 “Naa chıaŋ ma vuodieke mana dı wʋnna manıŋ n wıaha gie ta dıısaha nıası wa dembiyıantieŋ dieke dı mına ʋ tigiŋ a zieŋ taŋ sikpeŋ me wo.
25 Nııŋ die dı paalı a nıı, mʋga dı kpaa, ta bʋlɔgısıŋ die dı faası a nıgı tigiri, ama tigiri die ka nanya, dama die ka zene taŋ ma wa chıaŋ wıa.
26 Ama vuodieke mana dı wʋnnana manıŋ n wıaha gie ta ka dıısaha nıası wa dembigaamʋ dieke dı mına ʋ tigiŋ a zieŋ tambʋsıŋ sikpeku.

27 Nɪɪŋ die dɪ paalɪ a nɪɪ, mʊga dɪ kpaa,
ta bʊlɔgɪsɪŋ die dɪ paalɪ nɪgɪ tigiri, tigiri
die dɪ nan a ŋmʊʊrɪ!”

Yaa gamma Yisa Masia yiko wɪa

28 Die Yisa die dɪ balɪna wɪaha gie a
kpatɪ, die dɪ yi daadamba mamachi aŋaŋ
ʊ dagɪkʊ,
29 dama die ʊ dagɪ sɪba vuodieke dɪ
yalla yiko, ta ka dagɪ ba sɪba mɪraha
dɪdagɪrɪba die dɪ dagɪnana die wo.

8

Yisa die dɪ gbaanna gamɪŋ dene
(Maki 1.40-45; Luki 5.12-16)

1 Yisa die dɪ nyɪna kunkogiri me a keŋ
sʊʊŋ, daadaŋ pam die dɪ dɪ wa.
2 Womi gamɪŋ wʊnyɪ die dɪ keŋ a
gbigiri ʊ nɪŋŋa a baarɪ, “N Yɔmʊtieŋ, fʊ
yaala nan bɪagɪ a gbaaŋ mɪŋ.”
3 Yisa die dɪ tɪɪntɪ ʊ nuuŋ a gbɪ daa wa
ta balɪ dɪ, “N saagɪya, fʊ gamɪŋ kpatɪya
mɪŋ!” Lele womi ta daa wa dɪ ye alaafɪa.
4 Yisa die dɪ balɪ a yɪ wa, “Wʊmma,
sɪmma fʊ keŋ a balɪ vuoŋ wɪaha gie. Ama
gamma a ga nagɪ fʊ gbaŋ a dagɪ Ɲmɪŋ
kɪkaabɪtʊ wa a vaa ʊ jɪɪŋ fʊ aŋ fʊ kaabɪ
kaabɪ dieke Mosisi die dɪ balla dɪ nɪ kaabɪ
wa amʊ vuoŋ mana sɪmma a baarɪ ye
alaafɪa mɪŋ.”

Romi tɪŋ sojasisi jakʊʊŋ wɪa
(Luki 7.1-10)

5 Die Yisa die dɪ gana a ga juu
Kapenɔmi, die Romanisi* sojasisi
nyɪŋkʊraha wʊnyɪ die dɪ keŋ ʊ jigiŋ a
jʊʊsɪ wa ta a baarɪ,
6 “Jakʊʊŋ, n tʊntʊntʊ wʊnyɪ paalɪna a
yʊagɪ; ʊ nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ kpi, ta ʊ die
wahala pam, ta dʊa juoŋ me.”
7 Yisa die dɪ balɪ wa, “N nan ga a ga
gbaaŋ wa.”
8 Die ʊ yiŋŋi a balɪ, “Aayɪ, n Yɔmʊtieŋ,
n ka tʊgɪ vuodieke fʊ mʊna fʊ keŋ n tigiŋ,
ama fʊnɪŋ ko yɪ nʊaŋ aŋ ʊ ye alaafɪa.
9 Dama manɪŋ n gbaŋ n yaa wa n
nyɪŋkʊra, ta yallɪ sojasi ba dɪɪ n kʊaŋ. N
ŋaaŋ balɪ a yɪ geŋ wo, ‘Gamma’ aŋ ʊ ga,
ta balɪ a yɪ geŋ wo ‘Kiere’ aŋ ʊ keŋ; ta bɪ
vaa n yɔmʊ yi wudieke n yaalala.”
10 Yisa die dɪ wʊnna naa die dɪ yi wo
mamachi, die ʊ ballɪ a yɪ vuodiekemba
die dɪna ʊ kʊaka, “Wusie maŋ bala nɪ, n
ye ka ye vuodieke dɪ yine mɪŋ yadaka gie
chanchaaŋ nɪnɪŋ Izara vuosi me gbaŋ.
11 N bala nɪ, daadaŋ pam nan nyɪŋ
ŋmɪŋ pɔsɪkɪŋ aŋaŋ ŋmɪŋ juukiŋ a keŋ ta
banɪŋ aŋaŋ Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ
Jakobu nan lagɪŋ a kalɪ a die nyindiike
arɪzanna ma ma;
12 ama nɪnɪŋ die dɪ yine naarɪ vuosisi,
ba nan nagɪ nɪ a vigi taaŋ yeŋ me lɪmɪŋ
ma; mi nɪ nan dɪ kʊma ta ŋɔba nɪ nyɪna.”
13 Die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ
Romanisisi sojasisi jakʊʊrɪ, “Kulime ta ka
nan yi sɪba fʊ yine yada dɪ ka nan yi
die wo.” Ta ʊ tʊntʊntʊ wa die dɪ seŋ ye
gbaamɪŋ lele womi.

Yisa die dɪ gbaanna vuosi pam dene
(Maki 1.29-34; Luki 4.38-41)

14 Die Yisa ga wa Piita tigiŋ, mi die ʊ ye
Piita hanɪɪŋ hɔgʊ dɪ yʊagɪna a dʊa aŋaŋ
nyɪŋgbaŋ tuuliŋ.
15 Die Yisa die dɪ gbɪ ʊ nuuŋ; ta
nyɪŋgbaŋ tuulibu die dɪ kpatɪ, die ʊ hagɪ
a yi ba chaantɪ.
16 Dɪnɪŋ daarɪ mi jɪŋmɪŋ, vuosi die dɪ
chii daadaŋ pam die jɪmbɪatɪ die dɪ yalla
ba a keŋ Yisa jigiŋ; die ʊ yagɪ jɪmbɪatɪtɪ ba
ma aŋaŋ jabalɪkɪŋ ta gbaaŋ vuodiekemba
mana dɪ yʊagɪna.
17 Die ʊ yiwo naa amʊ Ɲmɪŋ naazʊa
Azaya die dɪ balla wudieke wo keŋ a
yi wusie dɪ, “Ʊ gbaŋ gbaŋ die dɪ tuo tɪ
nyɪŋgbaŋ tuuliŋ aŋaŋ tɪ yʊagɪtɪ a chii a
ga.”

Vuodiekemba dɪ yaala ba dɪɪ Yisa kʊaŋ wɪa
(Luki 9.57-62)

18 Die Yisa die dɪ yene dɪ kpɪkpaakʊ
geliŋ wo wo die ʊ yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
nʊaŋ, dɪ ba tɪaŋ ga mʊgɪkpɪɪrɪ gaarɪ mi
wo.
19 Die Ɲmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba wʊnyɪ
die dɪ keŋ ʊ jigiŋ a baarɪ, “Dɪdagɪrʊ,
N nan dɪ dɪ fʊ a ga jigidieke mana fʊ
ganana.”
20 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
“Gbaanchʊra yaa vɔrɪtɪ a juo, nembisi

* **8:5 8.5** Romani vuosi die dɪ nyaŋŋɪna Juu vuosi ta pɔgɪlɪ ba.

dıaŋ dı yaa tʊʊsı a juo ama manıŋ vuota
Bʊa wo jigidʊagısıkıŋ.”
21 Tɔ, ʊ kʊaŋandıısırıba wʊnyı dıaŋ die
dı keŋ baarı, “N Yɔmʊtieŋ, vaa n ye wolıŋ
kuli a ga a guu n chʊa.”
22 Yisa die dı balı wa, “Dıa mıŋ, ta vaa
kunti† guu a gbaŋ gbaŋ a kunti.”

Bʊlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı tuone Yisa nʊaŋ dene
(Maki 4.35-41; Luki 8.22-25)

23 Yisa die dı ga a juu haarıŋ wʊnıŋ
aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ga.
24 Die dı ka yʊasıya ta bʊlɔgısıkpeŋkpııŋ
die dı piili a nıga mʊgıkpıırı ma, nyaabʊ
dı poŋŋi a juo haarıkʊ ma a yalla bʊ suuli
haarıkʊ; ama saŋka mi die Yisa die gʊʊra
mıŋ.
25 Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ga sʊgırı wa
a baarı, “Tı Yɔmʊtieŋ, gbatı tı a taaŋ, ta
tı baa tı sʊʊŋ wa nyaabʊ chıaŋ.”
26 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, “Dı bıa
ŋmaamıŋ dı faası a yallı nı die, nınıŋ
vuodiekemba yada dı kana ka dala.”
Womi die ʊ hagı a natı bʊlɔgısıbʊ aŋaŋ
nyaabʊ poŋŋiku dı a fıalı, mi mana die
dı seŋ a fıalı sɔmm.
27 Die dı yi be mamachi, ba pıasa taŋ dı,
“Daa lalıa wʊnna? Halı bʊlɔgısıŋ aŋaŋ
nyaaŋ poŋŋiŋ dı wʊmma yıa wa.”

Yisa die dı gbaanna dembisi bale die jımbıatı die dı yalla ba dene
(Maki 5.1-20; Luki 8.26-39)

28 Yisa die dı kenne tʊgı Gadara tıŋ ma
mʊgıkpıırı mi wo chaakʊ, die dembisi
bale jımbıatı die dı yalla dı nyıŋ jigidieke
ba gunene vuosi a keŋ tuoli wo. Die ba
wıa paalı yaa wa ŋmaamıŋ die wıa vuoŋ
die ka bıagı daaga mi.
29 Womi bʊnyı die ba faası keese,
“Fʊnıŋ Ŋmıŋ Bʊa, bıa fʊ yaala tı jigiŋ.
Keŋ dı fʊ mugisi tı mıŋ ta saŋka mi wa
tʊgı?”
30 Die perukusi a taŋ die ziene a gbigi
mi a die.
31 Jımbıatıtı die dı jʊʊsı Yisa a baarı,
“Fʊ keŋ yagı tı, fʊ vaa tı ga juu perukusisi
me.”
32 Yisa die dı balı a yı ha, “Nı gamma.”
Die wıa die a nyıŋ dembisi bale wo me,
a ga a juu perukusisi sʊŋ; Die perukusisi
mana dı chıgı birrr sʊʊŋ tanı chıaŋ a ga
nan mʊgıkpıırı ma ta nyaabʊ dı dii he.
33 Vuodiekemba die dı daansınana pe-
rukusisi die dı chıgı a ga tıka sʊŋ a mʊʊlı
wudieke die dı yine wo, aŋaŋ jımbıatı die
dı nyına dembisi bale wo me die.
34 Naa chıaŋ ma, vuoŋ mana die dı nyıŋ
tıka ma a tuole Yisa; die ba yene wo wo
die ba jʊʊsı wa dı ʊ nyıŋ ba tıŋgbaŋka
ma.

9

Yisa die dı gbaanna vuodieke nyıŋgbanıŋ die dı kpine dene
(Maki 2.1-12; Luki 5.17-26)

1 Womi Yisa die dı yiŋŋi a juu haarıkʊ
a yiŋŋi a jʊalı mʊgıkpıırı gaarı mi wo a
kuli ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ ma.
2 Die vuosi bataŋ die dı chii daa wʊnyı
nyıŋgbanıŋ die dı kpine; ta ʊ dʊa kalıŋŋa
ma a yallı wa a keŋ ʊ jigiŋ. Die Yisa die
dı yene ba paala a yallı yada dieke wo,
die ʊ balı a yı yʊagıtieŋ wo, “N bʊa, dii
sikimiŋ; n nagı fʊ tʊmbıatı a chaa fʊ.”
3 Womi Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı
yile ba sʊgıtı ma dı “Daa wa gie bala sıba
ʊ yiwo Ŋmıŋ.”
4 Yisa die dı mıŋŋı ba sʊŋanyile die
a pıası ba dı, “Bıa nı yile sʊŋanyilibıatı
die?
5 A jabıa yine mɔlı ‘Fʊ baaŋ nan balı a
yı wa, n nagı fʊ tʊmbıatı a chaa fʊ’ yaa
fʊ baaŋ nan balı ‘Hagı a chʊŋ’?
6 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı
manıŋ vuota Bʊa yaa yiko dʊnıa ma ma
a nan bıagı a nagı vuosi tʊmbıatı a chaa
ba”. Die wıa die ʊ balı a yı yʊagıtieŋ wo,
“Hagı a nagı fʊ kalıŋŋa a kulime.”
7 Daa wa die dı hagı a kuli tigiŋ.
8 Die kpıkpaakʊ die dı yene die wo, die
ŋmaamıŋ die dı yigi be, ta die bırı Ŋmıŋ
ʊ nagına yikoke mi dı sına naa a yı vuota.

Yisa die dı wana Matiwo dene
(Maki 2.13-17; Luki 5.27-32)

9 Yisa die dı nyınna mi a chʊŋ gara die
ʊ ye daa wʊnyı die ba wasınana Matiwo,
ta ʊ kalı ʊ tʊʊma jigiŋ lampotuosiriŋ juoŋ

† **8:22 8.22** Kunti yiwo vuodiekemba dı kana a ka dı Yisa kʊaŋ.

me. Die ʋ balı a yı wa “Hagı a dıa mıŋ.”
Die ʋ hagı dı wa.
10 Yisa die dı gana Matiwo tigiri a ga
die nyindiikehe, mi lampotuosiriŋ pam
aŋaŋ vuodiekemba dı kana a ka dı Juu
vuosi mıraha die dı keŋ a gʋtı Yisa aŋaŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba ma ma a die aŋaŋ ba.
11 Farasisi bataŋ die dı yene die wo die
ba pıası Yisa kʋaŋandıısırıba dı, “Bıa
yine nı dıdagırʋ wa dı die aŋaŋ vuosi
gie?”
12 Yisa die dı wʋŋ ba pıasıkʋ, a die a
yiŋŋi a balı a yı ba dı, “Vuodiekemba
dı yalla alaafıa ka yaala gbıgbaantʋ, sie
vuodiekemba dı yʋagına.
13 Nı gamma Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma a daansı
ye wıırı gie chıaŋ dı, ‘Zɔɔlıŋ chıgıŋ maŋ
yaala daa dɔŋısı kaabıŋ.’ N ka keŋye dı
n wa sʋgıyıalıntieliŋ ama n keŋ dı n wa
wa tʋmbıatıtieliŋ.”

Nʋabɔbıŋ wıa
(Maki 2.18-22; Luki 5.33-39)

14 Womi Jɔɔn vuodieke die dı sınana
vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ kʋaŋandıısırıba die
dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası wa dı, “Bıa yine
tınıŋ aŋaŋ Farasisi dı bɔba nʋaŋ saŋŋa
mana ama ta fʋ kʋaŋandıısırıba ka wɔŋ
a bɔba?”
15 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba dı, “Nı
tıŋ yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʋ
faarıŋ bemme aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ saŋŋa
dieke ba ŋaaŋ hɔgʋ wa tieŋ dı lagısına a
beri wo? Die kaaŋ bıagı a yi. Ama saŋŋa
nan keŋ ba nan nagı hɔgʋ wa tieŋ a nyıŋ
ba jigiŋ, saŋka mi ba nan wa bɔbı nʋaŋ.
16 “Vuoŋ kaaŋ saagı a nagı garıhaalıŋ
garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʋʋŋ vɔrıŋ,
dama garıhaalıkʋ gie nan chıırı ta vaa
garıkʋʋrı, aŋ ka vɔrıkʋ wa a faası a
dalıma.
17 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daahaalıŋ
a suu gbanıŋ koliti diekemba dı yine
nyıŋkʋra ma? Dama ʋ yi die, daabʋ nan
kʋŋ a chıırı kolititi aŋ daabʋ aŋaŋ kolititi
mana taaŋ yɔrı. Ama ʋ ŋaaŋ nagı wa
daahaalıŋ a suu gbanıŋ koliti diekemba
dı yine nyıŋhaala aŋ a mana vııŋma.”

Jakʋʋŋ wʋnyı havʋʋbiŋ kuŋ wıa
(Maki 5.21-43; Luki 8.40-56)

18 Yisa die dı balala naa ta die Juu vuosi
jakʋʋŋ wʋnyı die dı keŋ a gbirigi ʋ nıŋŋa
a baarı, “Lele n havʋʋbiŋ dı kpi ama keŋ
a nagı fʋ nuuŋ a dıısı ʋ sikpeŋ aŋ ʋ hagı.”
19 Naa wıa die Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı hagı a dı ʋ kʋaŋ.

Hɔgʋ wʋnyı die dı gbine Yisa jayeekiŋ a ye gbaanıŋ dene

20 Hɔgʋ wʋnyı zıŋ die dı nyına ʋ
nyıŋgbanıŋ ma dee bına baŋ aŋaŋ ale;
die dı dı Yisa kʋaŋ a die a gbi Yisa
jayeekiri kʋanʋaŋ.
21 Die ʋ yile ʋ sʋŋ ma, “Maŋ gbi ʋ
jayeekiri, n nan ye gbaanıŋ.”
22 Yisa die dı yiŋŋi a ye wo ta baarı, “N
lıa, vaa fʋ sʋŋ dʋa, fʋ yada gbaanna fʋ.”
Saŋka mi gbaŋ gbaŋ hɔgʋ wa die dı ye
alaafıa.

Yisa die dı vana havʋʋbike dı hagı kuŋ me dene

23 Ta die Yisa die dı wana a ga
jakʋʋrı tigiri, a ye hanye chıarıba aŋaŋ
vuodiekemba dı kʋnnana kumbu,
24 die ʋ baarı “Vuoŋ mana tıaŋ a nyıŋ.
Havʋʋbike ka kpiye, ʋ ta ko a gʋʋra mıŋ.”
Die vuosi mana die dı dɔŋ laatı a laa wa.
25 Die daadamba dı wana a nyıŋ yenni
me wo, Yisa die dı ga a juu havʋʋbike dı
dʋana jigidieke a yigi ʋ nuuŋ me die ʋ
hagı a zie.
26 Die ba mʋʋlı wıırı gie tıŋgbaŋka ma
mana.

Yisa die dı yuorine yıısı bale nine dene

27 Yisa die dı nyınna mi a chʋŋ gara
dembisi bale die dı yine yıısı die dı dı ʋ
kʋaŋ a nata a bala dı, “Fʋnıŋ naaŋ Davidi
haagıŋ, chıgı tı zɔɔlıŋ.”
28 Die Yisa die dı gana a ga a juu juoŋ
kaanı yıısı bale wo die dı keŋ ʋ jigiŋ, die
ʋ pıası ba, “Nı tuo a dii dı n nan bıagı yi
naa?” Ta ba baarı, “Tı Yɔmʋtieŋ, wa.”
29 Die wıa ʋ nagı ʋ nuusi a gbi gbi ba
nine ta baarı, “Nı tuone a dii die wo ka yi
a yı nı.”
30 Die ba ninehe die dı yuori. Yisa die dı
kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına dı, “Nı da keŋ
a balı a yı vuoŋ.”
31 Ama die ba nyıŋ a mʋʋlı Yisa wıa tıka
mana ma.

Yisa die dı gbaanna dembiŋ dieke dı kana ka bıagı bala wıa dene

32 Die ba nyınnana, vuosi bataŋ die dı yaa daa wʊnyı die jımbıaŋ die dı yalla wa ʊ ka bıagı bala wıa a keŋ Yisa jigiŋ.
33 Yisa die dı yagı jımbıakʊ a nyıŋ daa wa ma, die ʊ wa bıagı bala wıa. Die dı paalı a yi vuoŋ mana mana mamachi ba baarı, "Tı ye ka ye mamachi ka gie chanchaaŋ Izara vuosi tıŋ ma ma."
34 Ama ta die Farasisi mba die dı baarı, "Jımbıatıtı naaŋ wa yınana wa hagırıbʊ ʊ bıagı yaga jımbıatı."

Yisa die dı chıgına vuosisi zɔɔlıŋ dene

35 Yisa die dı dıa ga tıgıkpııma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı mana mana, a die a ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a daga Ŋmıŋ naarı wʊvıına a yıa vuosi ta gbaama yʊagıtı yiri yiri mana.
36 Die ʊ yene kpıkpaakʊ, zɔɔlıŋ die dı yigi wo, dama die ba yiwo zɔɔlıntieliŋ ta wo susuŋŋiŋ mana ta nıası yiise dı wone yiyagırʊ.
37 Die wıa die ʊ balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba, "Zaaha bieye mıŋ ta dala ama zaagobiribe ka dala.
38 Die wıa nı jʊʊsı zaaha tieŋ aŋ ʊ gʊtı tʊntʊntıŋ aŋ ba keŋ gobihe."

10

Yisa tʊntʊntıba baŋ aŋaŋ bale wo wıa (Maki 3.13-19; Luki 6.12-16)

1 Yisa die dı wa ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a lagısı ʊ jigiŋ a yı ba yiko dı ba vʊarıma jımbıatı ta gbaama yʊagıtı yiri yiri aŋaŋ vuodiekemba dı yʊagına yʊagıbıatı mana mana.
2 Ʊ tʊntʊntıba* baŋ aŋaŋ bale wo saara wʊnna; Simoni, (vuodieke ba bına a wasa Piita) aŋaŋ ʊ nımbʊabiŋ Andurusi; aŋaŋ Jemisi aŋaŋ ʊ nımbʊabiŋ Jɔɔn, Zebedi ballı;
3 aŋaŋ Filipi aŋaŋ Batolomiwo; aŋaŋ Tomasi aŋaŋ Matiwo, vuodieke die dı yine lampotuosiru wo; aŋaŋ Jemisi vuodieke dı yine Alifusi bʊa aŋaŋ Tadeusi,
4 aŋaŋ Simoni vuodieke dı yaala banıŋ Juu vuosi yalla ba gbaŋ aŋaŋ Judasi Asikaroti, vuodieke die dı bala ʊ posi Yisa chıaŋ.

Yisa die dı tʊnna ʊ kʊaŋandıısırıba die (Maki 6.7-13; Luki 9.1-6)

5 Ta Yisa die dı tʊŋ ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo ta kpaaŋ ba, "Nı sımma nı keŋ a ga vuodiekemba dı kana a ka yi Juu vuosi buuriŋ yaa nı ga juu Samaria vuosi tıŋ ma.
6 Ama nı gamma Izara vuosi jigiŋ nyıına, ba sına sıba yii diekemba dı bana.
7 Nı ganana wa nı balıma Ŋmıŋ wıarı gie; 'Ŋmıŋ naarı diile saŋŋa gbigiye mıŋ.'
8 Nı gbaama vuodiekemba dı yʊagına, ta nı vaa kunti hagı kuŋ me, ta gbaaŋ vuodiekemba gamıŋ yʊagıŋ dı yalla ba, ta yagı jımbıatı vuosi ma. Nı tuo wo yɔrı die wıa nı gbaŋ nı nagı a yı yɔrı.
9 Nı da a keŋ nagı ligire. Nı sımma nı keŋ a nagı kobu gbaŋ a su nı ligire bʊlɔga ma;
10 Nı da keŋ a nagı bʊlɔga a gamma nı sieku; yaa nı pɔgılı jayeeki gaaŋ a gʊtı jadieke nı yeegine ma wa, yaa nıırı gaası a gʊtı nyindiekemba nı suune womi, yaa nı pɔgılı daaŋgbanıŋ. Dama dı mʊ aŋ tʊntʊntʊ dii ʊ tʊʊma jigiŋ.
11 "Nı a keŋ a tʊgı tıgıkpııŋ yaa tıgıbiŋ, nı juu a yaalı vuodieke dı yaalala ʊ tuo nı aŋ nı bemme ʊ jigiŋ a ga tʊgı saŋŋa dieke nı baaŋ nan nyıŋ mi.
12 Nı a keŋ a juu tigidieke mana nı waası ba vıınıŋ.
13 Tigiri mi vuosi dı a keŋ a mıŋŋı a tuo nı, nı vaa nı waasıkʊ aŋaŋ nı sʊgıfıalıŋ wıarı ka ma ama ba a keŋ a ka a mıŋŋı a tuo nı, nı vaa nı sʊgıfıalıŋ yiŋŋi keŋ nı jigiŋ.
14 Ta vuodieke mana dı ka tuo nı yaa dı ka wʊŋ nı wʊbalıkaha nı kpaantı nı naatala tankɔlıŋ a taaŋ mi saŋŋa dieke nı nyınnana kanıŋ tigiri yaa tıka ma.
15 Wusie maŋ bala nı daa dieke Ŋmıŋ dı baaŋ nan dii vuosi sarıya, die tıka vuosi tıbıdatıŋ nan faası tıaŋ Sodomi aŋaŋ Gomoraya vuosi tıbıdatıkʊ.

* **10:2 10.2** Ba wasa ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo tʊntʊntıba.

Wahala keniŋ wıa
(Maki 13.9-13; Luki 21.12-17)

16 “Nı wʊmma, n tʊma nı sıba yii diekemba dı benne gbaanchʊra sʊnsʊŋ. Die wıa nı yalla yıaŋ sıba nyinvuuke† ta nı bemme sɔmm sıba ŋmarısı.
17 Nı sımma nı gbaŋ aŋaŋ vuotaŋ wıa, dama ba nan yigi nı a yaa nı ga sarıya diile vuosi jigiŋ, ta bı nıgı nı ba Ɲmıŋ jıamıŋ juone sʊŋ.
18 Ba nan nagı nı a ga tıka nyıŋkʊra aŋaŋ naalıba jige n saaŋ wıa aŋ nı balı Ɲmıŋ wʊvıınaha a yı banıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi.
19 Ama ba keŋ yaa nı ga aŋ ba dii nı sarıya nı da vaa dı mugisi nı aŋaŋ nı baaŋ nan balı die yaa nı baaŋ nan yiŋŋi ba die; dama saŋka mi Ɲmıŋ Haalıŋ nan yı nı wudieke nı baaŋ nan yiŋŋi a balı.
20 Dama wudiekemba nı bala a baa nı balı wa kaaŋ nyıŋ nı jigiŋ, ama nı Chɔɔŋ Ɲmıŋ Haalıbʊ nan dı bie nı sʊŋ a bala.
21 “Saŋka mi vuosi nan nagı ba gbaŋ gbaŋ ba nımballı a yı dı ba kʊʊ ba, chʊalıŋ gbaŋ nan yi die gbaŋ gbaŋ a yı ba ballı. Ballı dıaŋ nan yiŋŋi a wagı ba chʊalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ ta nagı ba a yı dı ba kʊʊ ba.
22 Ta vuosi mana nan dı haa nı, nı dına n kʊaŋ wıa. Ama vuodieke mana dı a keŋ a bıagı a tuoli wıaha a ga a tʊgı kpatıkʊ nan ye gbatıtaanıŋ.
23 Ta ba keŋ mugisi nı tıŋ kaanı ma, nı chıgı a ga tıgıgaaŋ. Wusie maŋ bala nı, nı kaaŋ bıagı kpatı nı tʊʊmaha Izara tıgısı mana ma ta manıŋ Vuota Bʊa keŋ.
24 “Bʊbʊgırʊ ka tıaŋ ʊ dıdagırʊ; yɔmʊ dıaŋ ka tıaŋ ʊ tieŋ.
25 Die wıa dı mʊ aŋ bʊbʊgırʊ sımma sıba ʊ dıdagırı wa; ta yɔmʊ dıaŋ sıı sıba ʊ tieŋ wo. Ba a keŋ a wa tigiŋ tieŋ jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli, die nıŋ lalıa ba baa ba wa ʊ dembe?

Mınıa mʊna dı tı chıgıma wa ŋmaamıŋ?
(Luki 12.2-7)

26 “Die wıa, nı da a keŋ chıgıma vuotaŋ ŋmaamıŋ, dama jadieke mana dı lɔbırına lele nan daansı nyıŋ yaalıŋ, ta wʊlɔbırıkıŋ mana dıaŋ nan nyıŋ yaalıŋ.
27 Wudieke n balala nı lımıŋ ma wa, nı balı ka yaalıŋ ma; ta wudieke n pʊsına balı yı nı wa, nı balı ka yaalıŋ ma.
28 Nı da keŋ a chıgıma vuodiekemba dı baaŋ nan bıagı a kʊʊ nı nyıŋgbaŋka, ama ta kaaŋ bıagı a kʊʊ nı haalıbʊ; ama nı chıgıma Ɲmıŋ vuodieke dı baaŋ nan bıagı a kʊʊ nı nyıŋgbaŋka aŋaŋ nı haalıbʊ mana boli dieke dı wone kpatıkʊ ma.
29 Ba daa nembisi ale wo kobu, ama dı ka yi tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dʊŋŋʊ, a kaanı mana kaaŋ nan tıŋgbaŋ.
30 Nınıŋ nıŋ, Ɲmıŋ sıba nı zoosi nʊaŋ mıŋ.
31 Die wıa nı da chıgıma ŋmaamıŋ; dama nı yaa nyʊarı a tıaŋ nembisi pam.

Vʊarı fʊ gbaŋ yaalıŋ ma dı yiwo Yisa kʊaŋandıısırʊ
(Luki 12.8-9)

32 “Vuodieke mana dı a keŋ a vʊarı ʊ gbaŋ vuosi me dı ʊ yiwo n vuoŋ, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan vʊarı wa yaalıŋ ma n Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma jigiŋ.
33 Ama vuodieke dı baarı ʊ ka yi n vuoŋ vuosi jigiŋ, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan balı dı n ka sıba wa n Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna ma jigiŋ.

Puole wıa
(Luki 12.51-53; 14.26-27)

34 “Nı da keŋ a yilime sıba sʊgıfıalıŋ maŋ yaa keŋ tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ; Aayı, n ka keŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ, ama n keŋ wo aŋaŋ puole.
35 N keŋ dı n yiwo ballı dembisi tuoli ba chʊalıŋ, ta havʊʊbisi tuoli ba nıılıŋ, lıahaalʊ tuoli ʊ nuŋ.
36 Vuota dataası nan yi ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tigiŋ vuosi.
37 “Vuodieke mana dı chone ʊ chɔɔŋ yaa ʊ nuŋ a tıaŋ mıŋ ka mʊ ʊ yi n kʊaŋandıısırʊ; vuodieke dıaŋ dı chone ʊ naahaalʊ yaa ʊ havʊʊbiŋ a tıaŋ mıŋ ka mʊ ʊ yi n kʊaŋandıısırʊ.

† **10:16 10.16** Ba bala dı javʊʊkıŋ faasına yaa yıaŋ.

38 Vuodieke mana dıaŋ dı kana ka vigi
ʋ dagarıkıŋ a dıa mıŋ ka mʋ ʋ yi n
kʋaŋandıısırʋ.
39 Vuodieke mana dı yaalala dı ʋ gbatı
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ miivoli nan waarı ka; ama
vuodieke nıŋ mana dı keŋ waarı ʋ miivoli
n wıa wʋnıŋ nıŋ nan daansı ye ke.

Vuodiekemba dı baaŋ nan daansı ye tune wıa
(Maki 9.41)

40 "Vuodieke mana dı mıŋŋına a tuo nı
chaantı, mıŋŋı tuo mıŋ mıŋ; ta vuodieke
dıaŋ dı mıŋŋına tuo mıŋ, mıŋŋı tuo wo
Ɲmıŋ dieke dı tʋnna mıŋ wa mıŋ.
41 Vuodieke mana dıaŋ dı a keŋ a
mıŋŋı a tuo Ɲmıŋ naazʋa chaantı ʋ
yine Ɲmıŋ naazʋa wıa, nan daansı tuo
Ɲmıŋ naazʋa tune; vuodieke dıaŋ mana
dı mıŋŋı a tuo sʋgıyıalıntieŋ chaantı ʋ
yine sʋgıyıalıntieŋ wıa, nan daansı tuo
sʋgıyıalıntieŋ tune.
42 Nı sımma a baarı vuodieke mana
dı a keŋ a yuori nyasʋnsʋŋ a yı n
kʋaŋandıısırıba gie wʋnyı dı ʋ yine n
kʋaŋandıısırʋ wıa nan daansı ye tune."

11

Yisa aŋaŋ Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʋ wıa
(Luki 7.18-35)

1 Die Yisa dı dagına wıaha gie a yi
ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a
kpatı wa die ʋ nyıŋ mi a ga tıgı diekemba
die dı gbigine mi a bala ta daga Ɲmıŋ wıa
mi.
2 Jɔɔn dieke die dı sınana vuosisi Ɲmıŋ
nyaabʋ die bie wo dansarıka sʋŋ, ta die
a wʋŋ Yisa Masia tʋʋma wıa; die ʋ tʋŋ ʋ
kʋaŋandıısırıŋ bataŋ Yisa jigiŋ
3 dı ba ga pıası wa, "Fʋnıŋ fʋ yine
vuodieke dı balla ʋ keŋ wo yaa tı chısıma
vuogaaŋ bıbra?"
4 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, "Nı yiŋŋi a
ga balı Jɔɔn wudieke nı wʋnnana ta yese
wudiekemba;
5 dı nı ye ta yıısı nine dı yuorine,
gbarıgısı dı chʋŋ, ta vuodiekemba die dı
yʋagına gamıŋ ye wo gbaamıŋ, tıkpaara
tieŋ dı wʋmma, ta kunti dı hagına kuŋ
me, ta zɔɔlıntieliŋ dı wʋmma Ɲmıŋ
wʋbalıkı vıınaha.
6 Ta sʋgıfıalıŋ bie vuodieke nıŋ mana
dı kana ka chıılıya mıŋ ma."
7 Die Jɔɔn kʋaŋandıısırıba die dı
yiŋŋine a gara wa, Yisa die dı piili a bala
yıa kpıkpaakʋ Jɔɔn wıa, "Die nı nyınna
a ga Jɔɔn jigiŋ haagırı ma wa, bıa die nı
tıŋ a yaala nı ye? Die nı tıŋ yile a baarı
nı ye hʋʋtı bʋlɔgısıŋ dı nıgınana?
8 Bıa die nı nyıŋ ga nı ye? Daa dı
yeegine nyiŋyeekivıına? Vuodieke dı
yeegine nyiŋyeekivıına bie wo naalısı
ma.
9 Nı balı mıŋ, bıa die nı nyıŋ ga nı ye?
Die nı yile sıba nı nan ye Ɲmıŋ naazʋa?
Wusie, n bala nı, nı ye vuodieke dı tıanna
Ɲmıŋ naazʋa.
10 Jɔɔn wıa die ba maagı Ɲmıŋ gbaŋkʋ
ma a baarı,
'N tʋntʋntʋ wʋnna n baa n tʋŋ wa mıŋ
aŋ ʋ wolıŋ dıa fʋ nıŋŋa a ga yuori
sieku a yı fʋ.' "
11 Ta Yisa dı bı a balı ba dı, "Wusie maŋ
bala nı ba ye ka mıırı vuodieke dı tıanna
Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi Ɲmıŋ
nyaabʋ, ama vuodieke dı yine vuobiŋ
Ɲmıŋ naarı ma tıaŋ wa mıŋ.
12 A nyıŋ saŋŋa dieke Jɔɔn die dı bal-
ala Ɲmıŋ wıaha gie a keŋ tʋgı jinne,
vuodiekemba nine dı ŋmıntına Ɲmıŋ
naarı juule wıa, pɔgılıha aŋaŋ nıŋŋmına
dı ba juu aŋaŋ hagırıŋ.
13 Ɲmıŋ naazʋalıba mana aŋaŋ Ɲmıŋ
mıraha die balı ʋ naarı gie wıa ta Jɔɔn
dı wa keŋ.
14 Ta nı a keŋ a yaala nı tuo wıaha dii,
Jɔɔn yine Ɲmıŋ naazʋa Elaja, vuodieke
die dı balla ʋ keŋ wo.
15 Vuodieke dı yallı tıba ʋ wʋŋ."
16 "Lele, bıa maŋ baa n nagı jinne vuosi
gie a magısı? Ba nıası wa ballıbısı dı
kalla nyʋʋgıtı jige, a wasa tamba.
17 'Tı wıwa wııŋ a yı nı ama nı ka sieye,
ta tı chıa hanye a yı nı ama nı ka
kʋŋya.'
18 Jɔɔn die dı keŋ ta bɔba nʋaŋ ta ka nyuu
daaŋ vuosi dı baarı dı, 'Jımbıaŋ yalla wa.'
19 Ta manıŋ vuota Bʋa die dı keŋ, a die
ta nyuo, vuosi dı baarı, 'Nı ye daa wa gie
ʋ yiwo wutulitieŋ aŋaŋ daanyuru, ta yi

lampotuosiriŋ aŋaŋ vuobıatı zʋa.’ Ama Ɲmıŋ dı tʋnna die wo dagıya sıba ʋ yaa yıaŋ vıınıŋ.”

Tıŋ diekemba yada dı kana ka dala wıa (Luki 10.13-15)

20 Vuodiekemba die dı benne tıgı diekemba ma ma Yisa die dı yine ʋ mamachi wıa die, ta ka chıgı a nyıŋ ba tʋmbıatı ma, die wıa die ʋ galıŋ ba.
21 Die ʋ baarı dı, “Wʋbıaŋ bie nınıŋ Korazini vuosi me! Wʋbıaŋ bie nınıŋ Befisada vuosi ma ma! Dama mamachi wudieke n yine nı tıgısı ma, maŋ tıŋ a yi die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba dı benne mi wo tıŋ nan vaa ba tʋmbıatı ta nagı vaatı aŋaŋ tanyeeliŋ a bʋʋlı ba gbaŋ aŋ die dagı sıba ba chıgı nyıŋ ba tʋmbıatı ma ma mıŋ.
22 Nı vaa n balı nı, dı daa dieke Ɲmıŋ dı baaŋ nan dii vuosi sarıya nı tıbıdatıŋ nan faası dala pam a tıaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sarıya.
23 Ta nınıŋ Kapenɔmi vuosi aŋaŋ nı kɔtına nı gbaŋ gbaŋ ŋmıŋsikpeŋ mana, Ɲmıŋ nan vigi nı a taaŋ kunti jigiberisikiŋ dama mamachi diekemba die n yine nı jigiri die dı tıŋ yi Sodomi ma ma dı mʋna naa a tıŋ ye beri a ga tʋgı jinne.
24 Ama n bala nı, sarıyaka diile daraaŋ nı tıbıdatıŋ nan faası dala a tıaŋ Sodomi vuosi tıbıdatıŋ.”

Nı keŋ n jigiŋ a voosi (Luki 10.21-22)

25 Saŋka mi Yisa die dı baarı, “N Chʋa Ɲmıŋ, vuodieke dı yine ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie tieŋ, n bıra fʋ, dama fʋnıŋ lɔbırı wıaha gie yıantieliŋ aŋaŋ sısıbırıŋ jigiŋ ama ta yuori he a yı ballıbısı;
26 dama die fʋ tʋma fʋ tʋʋma a yie fʋ nansıŋ.
27 “N Chʋa Ɲmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yı mıŋ; vuoŋ ka sıba manıŋ Ɲmıŋ Bʋa wa sie n Chɔɔŋ wa Ɲmıŋ, vuoŋ dıaŋ ka sıba n Chɔɔŋ wa Ɲmıŋ sie manıŋ Ɲmıŋ Bʋa wa aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagı wa a dagı.
28 “Nı keŋ n jigiŋ nınıŋ vuodiekemba dı chiine chiidʋnsa aŋ n yı nı voosiŋ.
29 Nı nagı n chiiti a chii ta nı bʋgırı a nyıŋ n ma dama n yiwo vuodieke dı sʋʋna n gbaŋ tıŋgbaŋ ta mıŋŋı pɔgılı n gbaŋ ta nı nan ye voosiŋ.
30 Dama n kʋaŋ dıısıŋ ka tʋa ta n chiiti dıaŋ dı ka dʋnsı.”

12

Davʋʋsıkırı daaŋ wıa (Maki 2.23-28; Luki 6.1-5)

1 Die dı yine daraa ale kʋaŋ chaaŋ die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba dı chʋŋ tıanna zaa kʋaŋ ma davʋʋsıkırı daraaŋ; ta kɔŋ die dı yallı ʋ kʋaŋandıısırıba, die wıa die ba piili a gobe zaaha yıaga ŋɔba.
2 Farasisi bataŋ die dı yene die wo ba balı a yı Yisa, “Daansı fʋ kʋaŋandıısırıba dı yinene wudieke tı mıraha dı kana ka yı sieŋ dı tı yime davʋʋsıkırı daraaŋ.”
3 Die Yisa dı yiŋŋi a balı ba, “Nı ye ka karıŋ Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ Davidi dı yine wudieke saŋŋa dieke kɔŋ dı yalla wa aŋaŋ ʋ kʋaŋanvuosisi?
4 Die ʋ ga a juu wo Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋanvuosisi dı nagı paanʋ dieke die ba nagına a yı Ɲmıŋ a ŋɔbı wudieke die Ɲmıŋ mıraha dı kana ka yı sieŋ dı vuogaaŋ ŋɔbı, die paanʋ sie Ɲmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırıba nyıŋkʋra nyıına.
5 Yaa nı ka karıŋ Ɲmıŋ mıraha gbaŋkʋ ma, dı davʋʋsıkırı daaŋ mana Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha dı benne Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma ŋaaŋ tʋma tʋʋma mi davʋʋsıkırı daaŋ mana a chʋsa mıraha ama ta wo chʋʋsıŋ.
6 Ama n bala nı vuodieke dı tıanna Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ benne giena.
7 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, ‘Ɲmıŋ yaala zɔɔlınchıgırıŋ a tıaŋ nı kaaba.’ Nı tıŋ sıba wıırı gie chıaŋ, nı tıŋ kaaŋ dı galıma vuodiekemba dı kana ka chʋʋsıya;
8 dama manıŋ vuota Bʋa wa yine davʋʋsıkırı daarı tieŋ.”

Yisa die dı gbaanna nuukpiike tieŋ wıa

9 Yisa die nyıŋ mi a ga juu ba Ɲmıŋ jıamıŋ juoŋ kaanı ma.
10 Ta daa wʋnyı die benne mi a yaa nuukpiikiŋ. Vuosi bataŋ die benne mi a

yaala sieti dı ba ye Yisa chʊʊsıŋ ta galıŋ wa, die wıa die ba pıası wa, “Tı mıraha yı sieŋ mıŋ dı vuoŋ gbaaŋ yʊagıtieŋ davʊʊsıkırı daraaŋ?”
11 Die ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “Nı wʊnyı dı keŋ yallı yiisiŋ ka nan goliŋ me davʊʊsıkırı daraaŋ, ʊ tıŋ kaaŋ yigi ke a vʊarı ka a nyıŋ goliku me?
12 Nı ka sıba a baarı vuota yaa nyʊarı a tıaŋ yiisiŋ mıŋ, die wıa tı mıraha yı tı sieŋ dı tı suŋŋi vuoŋ davʊʊsıkırı daraaŋ.”
13 Die ʊ balı a yı nuukpiikiri tieŋ dı, “Tıırı fʊ nuuke.” Die ʊ tıırı ka die ka mana dı tııntı, a sıı sıba kaanı wa.
14 Ama die Farasisi die dı nyıŋ saŋ ba baaŋ kʊʊ Yisa dene.

Ŋmıŋ bʊavʊarıkıŋ wıa
(Maki 3.1-6; Luki 6.6-11)

15 Die Yisa die dı sıbına ba saŋkʊ wıaha die ʊ nyıŋ mi, ta vuosi pam die dı dı ʊ kʊaŋ. Die ʊ gbaaŋ yʊagıtieliŋ mana,
16 ta kpaaŋ ba dı ba da keŋ a balı a yı ba chanchaalıŋ ʊ wıa.
17 Die ʊ yiwo naa amʊ Ŋmıŋ naazʊa Azaya die dı bala die wo keŋ yi wusie.
18 “Nı ye, n bʊavʊarıkıŋ wʊnna,
wʊnıŋ maŋ faası cho, ʊ ma n sʊŋ dı fıalı.
N nan nagı n Halıkasıka a yi ʊ ma,
aŋ ʊ balı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı ba nan ye gbatıtaanıŋ n jigiŋ.
19 Ʊ kaaŋ dı nıga nınhagırıŋ yaa a nata
yaa a zie sieti me faası bala wıa pam pam.
20 Ʊ kaaŋ wıı yıbıkʊʊkıŋ dieke dı goorine a tııntı
yaa a kpisi popoli dieke dı kana a ka mıŋŋı a die.
Ntaala ʊ yi wusie sarıya diile keŋ ye nyaŋŋıŋ.
21 Ʊ saaŋ wıa, vuodiekemba dı kana a ka yi Juu vuosi nan dı yallı tama.”

Yisa aŋaŋ jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli Sitaani wıa
(Maki 3.20-30; Luki 11.14-23)

22 Womi vuosi bataŋ die dı chii daa wʊnyı dı yine yıı aŋaŋ gaamʊ dama jımbıaŋ die yalla wa; ta Yisa die dı gbaaŋ wa, die ʊ bıagı a bala wıa ta yese.
23 Die dı yi daadamba mana mamachi aŋaŋ Yisa die dı yine die wo wıa, die ba pıasa taŋ dı, “Daa wa gie yiwo Naaŋ Davidi haagıŋ yaa?”
24 Ama Farasisi die dı wʊnna naa, die ba baarı dı, “Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli* die yine daa wa gie yiko dı ʊ vʊarıma jımbıatı vuosi ma.”
25 Yisa die dı mıŋŋı ba yilinene wudieke ta yiŋŋi a balı ba dı, “Tıŋgbaŋ dieke mana dı puonene ka gbaŋ a waga taŋ kaaŋ faası a yʊası. Tigidieke dıaŋ yaa buuri dieke dı puonene ka gbaŋ a waga taŋ nan nan.
26 Dıı yi sıba Sitaani vʊarına Sitaani vuosi sʊŋ, dı dagı sıba ʊ yiŋŋi a waga ta puo wo ʊ gbaŋ; lalıa ʊ naarı dı baa ka zie?
27 Dı yiwo Beelizebuli yınana mıŋ yiko maŋ vʊara jımbıatı vuosi ma, ta nınıŋ nıŋ mınıa yınana nı vuosisi yiko dı ba vʊarımaha? Nı vuosi gbaŋ gbaŋ tʊʊma daga sıba nı wo wusie.
28 Ama manıŋ nıŋ, Ŋmıŋ Halıkasıka yinene maŋ vʊara jımbıatı vuosi ma; die dagına sıba Ŋmıŋ naarı keŋ nı jigiŋ mıŋ.

Yisa dı bıagına a bɔbı Sitaani die

29 “Vuoŋ kaaŋ bıagı a wıı a juu hagırıtieŋ† tigiŋ a vaarı ʊ nyinti, ntaala ʊ woliŋ a bɔbı wa ta wa bıagı a vaarı ʊ nyintiti.
30 “Vuodieke mana dı kana ka zie n kʊaŋ waga mıŋ mıŋ; ta vuodieke mana dı kana ka suŋŋi mıŋ a lagısa vuosi n jigiŋ yiwo vuodieke dı jatınana ba.
31 Naa chıaŋ ma, maŋ bala nı, Ŋmıŋ nan nagı a chaa vuotaŋ wʊbıatı aŋaŋ wʊbıa diekemba ʊ balala mana; ama vuodieke mana dı balı wʊbıaŋ a yı Ŋmıŋ Halıkasıka, Ŋmıŋ kaaŋ nagı ʊ taalı a chaa wa.
32 Vuodieke dıaŋ mana mana dı keŋ balı wʊbıaŋ a yı manıŋ vuota Bʊa wa Ŋmıŋ nan nagı ʊ taalı a chaa wa; ama vuodieke nıŋ mana dı keŋ balı wʊbıaŋ a yı Ŋmıŋ Halıkasıka, Ŋmıŋ kaaŋ wɔŋ

* **12:24 12.24** Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli. † **12:29 12.29** Hagırıtieŋ wo yiwo Sitaani ama Yisa yaa hagırıŋ a tıaŋ wa ta bɔbı wa aŋaŋ guune.

nagı ʋ taalı a chaa wa dʋnıa ka gie me yaa dʋnıa dieke dı bala ka keŋ wo.”

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Luki 6.43-45)

33 Ta Yisa die dı bı balı dı, “Dıı yi ta tııŋ dı vıına, ka nyına nyıŋnyıŋka vıına; ama dıı yi ta tııŋ dı ka vıına, ka ŋaaŋ nyıŋ wa nyıŋnyıŋka bıatı dama tııŋ nyıŋnyıŋka ma ba sıba ka.
34 Nınıŋ nyinvuuke buuribu gie, nı yine vuobıatı die, lalıa wʋbalıkı vıına dı nan bıagı a nyıŋ nı nʋa ma? Dama jadieke vuota dı yiline ʋ sʋŋ ma die nyınnana ʋ nʋaŋ ma.
35 Vuovıınıŋ yie wʋvıına, dama ʋ sʋŋ vıına mıŋ; ta vuobıaŋ dıaŋ dı yie wʋbıatı dama ʋ sʋkʋ ka vıına.
36 “N bala nı, sarıya diile daraaŋ Ɲmıŋ nan dii vuosi sarıya sıba die ba balala wʋtɔgıtı mana wıa,
37 dama vuoŋ mana wʋbalıka bala ka vʋarı wa dında daarı mi yaa ʋ wʋbalıka dıaŋ bala ka chʋʋsı wa.”

Die ba yaalala ba ye mamachi wıa
(Maki 8.11-12; Luki 11.29-32)

38 Womi mıraha dıdagırıba bataŋ aŋaŋ Farasisi bataŋ die dı balı Yisa dı, “Dıdagırʋ tı yaala fʋ yiwo mamachi wııŋ aŋ tı ye.”
39 Ama die ʋ yiŋŋi a balı, “Lele vuosi dı yine vuobıatı ta ka bı jıama Ɲmıŋ yaalala ba ye mamachi wııŋ; ama n kaaŋ wɔŋ yi mamachi wııŋ a yı ba; Ɲmıŋ naazʋa Jona dagıŋ chanchaaŋ nyıına maŋ nan dagı ba.
40 Die Jona dı benne zaasıkpııkʋ sʋkʋ ma ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ a ga tʋgı daraa ataa wa, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota Bʋa dıaŋ dı nan dı beri tıŋgbaŋka gie chıaŋ ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ a ga tʋgı daraa ataa.
41 Sarıya diile daraaŋ Nineva vuosi nan hagı zie a galıŋ nı, dama Jona dı mʋʋlına Ɲmıŋ wıa a yı ba wa die ba va ba tʋmbıatı mıŋ; n bala nı, vuodieke dı tıanna Jona benne gie.
42 Sarıya diile daraaŋ Siaba hɔgʋ naaŋ wa nan hagı a zie a galıŋ nı dama die ʋ paalı nyıŋ wa tıgı saasaa a ga dı ʋ wʋŋ naaŋ Solomoni yıaŋ wʋbalıkaha, ama n bala nı vuodieke dı tıanna naaŋ Solomoni benne giena.

Jımbıaŋ dı yiŋŋine keŋ juo vuoŋ ma dene
(Luki 11.24-26)

43 “Dıı yi ta jımbıaŋ dı keŋ nyıŋ vuota ma, ka ŋaaŋ dıa wa jigikʋʋkıŋ a yaala jigiŋ dı ka voosi, ka ka yeye;
44 ʋ ŋaaŋ balı a yı wa ʋ gbaŋ gbaŋ dı, ‘N nan yiŋŋi a ga n tigidieke n vana wa.’ Die wıa ka ŋaaŋ yiŋŋi ga mi a ye dı vuoŋ wo mi, ta ka sʋŋ mana saarıya a wʋnsı vıınıŋ.
45 Ka ŋaaŋ wa nyıŋ mıŋ a ga a chii jımbıatı diekemba dı tıanna ka gbaŋ gbaŋ ayʋpɔyı aŋ a ga bemme mi. Naa chıaŋ ma daa wa beriŋ nan faası chʋʋsı pam a tıaŋ die ʋ sına die wo. Naa bala ka yi a yı lele gie vuobıatıtı.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı wıa
(Maki 3.31-35; Luki 8.19-21)

46 Yisa die ye ko bala wıa a yıa vuo-tamba ta ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı dı keŋ tʋgı. Die ba zie wo yeŋ me ta tʋŋ vuoŋ dı ʋ wa wa aŋ ba balı wıa.
47 Die wıa vuoŋ wʋnyı die dı balı wa dı, “Daansı ye, fʋ naa aŋaŋ fʋ nımballı zie yeŋ me ta yaala ba aŋaŋ fʋ balı wıa.”
48 Yisa die dı yiŋŋi a baarı, “Mınıa yine n naa? Mınıa yine n nımballı?”
49 Womi ʋ nagı ʋ nuuŋ a dııŋ ʋ kʋaŋandıısırıba ta baarı, “Ye, n naa aŋaŋ n nımballı wʋnna.
50 Dama vuodieke mana dı yinene wudieke n Chʋa Ɲmıŋ dı benne arızanna ma choti wʋnıŋ ʋ yine n nımbʋa aŋaŋ n taa aŋaŋ n naa.”

13

Bʋbʋrıtʋ nandagıŋ
(Maki 4.1-9; Luki 8.4-8)

1 Dınıŋ daarı mi Yisa die dı nyıŋ tigiri me a ga mʋgıkpıırı chaaŋ a sʋʋŋ kalı mi dı ʋ dagı.
2 Ta daadamba die dı geline wo die faası dala mıŋ, die wıa die ʋ ga juu haarıŋ a kalı ka sʋŋ, ta die daadamba die dı zie mʋgıkpıırı kʋanʋarı ma.

3 Die ʋ nagı wa nandaga a balı ba wıa
pam dı, “Daa wʋnyı die hagına daaŋ
kaanı a ga dı ʋ bʋrı ʋ nyıŋbʋra.
4 Die ʋ bʋrınana nyıŋbʋrıkaha kʋaŋ
ma wa, ataŋ die dı nan sieŋ me, nembisi
die dı keŋ a dii he.
5 Ataŋ dıaŋ die dı nan taŋ sikpeŋ
jigidieke tantı die dı kana ka faası dala.
Die nyıŋbʋrıkaha die dı nyʋʋŋ lagı lagı
dama tantı die ka faası dala wa wıa,
6 ama die ŋmıŋ die dı nyıŋ a faası tʋa
a mana die dı ko dama a dagırısı die ka
sʋʋŋya die wıa a mana die dı kpi.
7 Ta ataŋ dıaŋ die dı nan haŋgɔɔsı
dagırısı ma, ta a mana die dı lagısı nyʋʋŋ
a bırıŋ, ama haŋgɔɔsısı die dı nyagı
nyıŋbʋraha.
8 Ataŋ dıaŋ die dı nan tıŋgbaŋ vıınıŋ
ma die a mıŋŋı yi bie; ataŋ die yi bie
kɔbıga kɔbıga ataŋ dıaŋ baŋısı-yʋaba
yʋaba ataŋ dıaŋ baŋısı-taa taa.”
9 Yisa die dı balı a kpatı ba dı,
“Vuodieke mana dı yalla tıba ʋ wʋmma.”

Wudieke wıa ʋ yına nandagaha (Maki 4.10-12; Luki 8.9-10)

10 Die wıa die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
keŋ ʋ jigiŋ a pıası wa dı, “Bıa wıa fʋ naga
nandaga bala yıa ba?”
11 Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ nıŋ
Ŋmıŋ yı nı sieŋ dı nı sımma wʋlɔbırıkıŋ
wıa yaa gamma ʋ naarı wıa ama banıŋ
ba nıŋ ʋ ka yı ba sieŋ.
12 Vuodieke dı sıbına Ŋmıŋ wıa, wʋnıŋ
ʋ yenene a gʋta aŋ ʋ faası yallıma pam,
ama vuodieke dı wone, ʋ nan waarı bıta
dieke ʋ yalla gbaŋ.
13 Wudieke wıa n nagınana nandaga a
daga ba yiwo, ba daansa mıŋ ama ba ka
yese, ta chıısa a wʋmma, ama ba ka sıba
a chıası.
14 Die wıa Ŋmıŋ naazʋa Azaya die dı
balla wudieke wo keŋ yi wusie ba wıırı
ma. Die ʋ balı dı Ŋmıŋ baarı,
‘Vuosisi gie nan seŋ wʋŋ, ama ba kaaŋ dı
sıba a chıası,
ba nan seŋ daansı ama ba kaaŋ dı
sıba jadieke ba yene wo chıası.
15 Dama vuosi gie yıaŋ ligiye mıŋ
ta ba tıba dıaŋ dı hagırı,
ta ba bı ligi ba nine,
dama ba ka yaala ba ye jaaŋ,
ta ka bı yaala ba wʋŋ wııŋ,
ta ka yaala ba yıaŋ yuori,
ta ka bı yaala ba vaa ba wʋbıatı aŋ n
gbaaŋ ba.’
16 “Nınıŋ nıŋ nı yaa sikpeŋ nansıŋ,
dama nı nine yese mıŋ ta nı tıba dıaŋ dı
wʋmma wıa.
17 Ama n balı nı wusie, Ŋmıŋ naazʋalıŋ
aŋaŋ vuodiekemba die dı chıgınana
Ŋmıŋ pam tıŋ yaala ba ye jadieke nı yene
wo ama ba ka yeke; ta tıŋ bı yaala ba
tıŋ wʋŋ wudieke nı wʋnna wa ama ba
ka wʋŋ ka.

Bʋbʋrıtʋ nandagırı chıaŋ (Maki 4.13-20; Luki 8.11-15)

18 “Nı wʋmma ta bʋgırı bʋbʋrıtʋ
nandagırı chıaŋ.
19 Vuodieke dı keŋ wʋŋ Ŋmıŋ naarı
wʋvıınaha gie ta ka sıba a chıası, Sitaani
ŋaaŋ keŋ vʋarı wa wudieke dı juune ʋ
sʋŋ ma; die yine nyıŋbʋrı dieke dı nanna
sieku me.
20 Nyıŋbʋrı diekemba dı nanna tan-
jaalıka sikpeku sıı sıba vuodieke dı
ŋaana a wʋŋ Ŋmıŋ wıaha ta tuohe lagı
lagı aŋaŋ sʋgıfıalıŋ;
21 ama wıaha ka sʋʋna ba sʋgıtı ma ta a
yʋasa. Die wıa wahala yaa mugisiŋ dı keŋ
wıaha wıa, ba ŋaaŋ nagı wıaha a taaŋ
bʋnyı.
22 Nyıŋbʋrı diekemba dı nanna
haŋgɔɔsı jigiri sıı sıba vuodiekemba
dı ŋaana wʋŋ Ŋmıŋ wıaha, ama ta
tıŋgbaŋka gie wahala aŋaŋ nyinti yaalıŋ
nyagı wıaha ʋ wʋnna wa ʋ sʋŋ ma, ta ka
ka nyınna nyıŋnyıŋka.
23 Ama nyıŋbʋrı diekemba dıaŋ die
dı nanna tıŋgbaŋ vııŋkʋ ma sıı sıba
vuodiekemba dı ŋaana wʋŋ wıaha ta
sıba a chıası; ta nyıŋ nyıŋnyıŋka, a taŋ
kɔbıga kɔbıga bataŋ dıaŋ baŋısı-yʋaba
yʋaba bataŋ dıaŋ baŋısı-taa taa.”

Huutiti nandagırı wıa

24 Die Yisa dı bı a taaŋ ba nandagıŋ dı,
“Ŋmıŋ naarı sıı sıba daa wʋnyı die dı
bʋrına zaabʋrıvıına ʋ kʋaŋ ma.
25 Ama yuŋ kaanı vuoŋ mana die dı
gʋʋrınana ʋ dataaŋ die dı ga a ga bʋrı
huuti a gʋtı ʋ zaaha ma ta yiŋŋi ga.

26 Die zaaha die dı bırına a piili dı a yi
sikpigile die huutiti dıaŋ die dı hagı.
27 “Daa wa tʊntʊntıŋ die dı keŋ ʊ jigiŋ
a pıası wa dı, ‘Jakʊʊŋ, daa zaabʊrıvıına
die fʊ bʊrı fʊ kʊakʊ ma? Ama sıa huutiti
dı nyıŋ?’
28 “Die ʊ baarı dı, ‘Dataaŋ wʊnyı yine
die.’ Die ba pıası wa ‘Yaala tı ga a vʊʊ
huutiti mıŋ?’
29 “Ʊ baarı, ‘Aayı, dama nı a keŋ a vʊa
huutiti nı nan gʊtı a vʊʊ zaaha ataŋ.
30 Die wıa nı vaa zaaha aŋaŋ huutiti
mana lagısı bırıŋ a ga tʊgı gobiŋ saŋŋa.
Saŋka mi n nan balı zaagobiribe; nı woliŋ
vʊʊ huutiti ta bɔbıha a huubɔba a jʊʊha
boliŋ; ta lagısı zaaha a nagıha a yi n
napooti me.’ ”

Nyıŋbʊrıbiŋ nandagırı
(Maki 4.30-32; Luki 13.18-19)

31 Yisa die dı bı a taaŋ ba nandagıŋ
bıbra dı, “Ŋmıŋ naarı sıı sıba kaŋmınıŋ
biŋ daa dı nagına a ga bʊrı ʊ kʊaŋ ma.
32 Ka yine nyıŋbʊrıka mana jabıŋ, ama
ka keŋ bırıŋ ka yine vapɔgıtı mana
jakpııŋ. Ka ŋaaŋ bırıŋ wa tııŋ ta nembisi
keŋ yʊga a tose ka chagısa ma.”

Dabɔtı nandagırı
(Luki 13.20-21)

33 Yisa die dı bı a taaŋ ba nandagıŋ
bıbra dı, “Ŋmıŋ naarı sıı sıba dabɔtı
hɔgʊ dı nagına a lagısı paanʊ zɔŋ dieke
dı dala ma aŋ bʊ mana kʊŋ a yiri die wo.”

Nandagaha taanıŋ chıaŋ
(Maki 4.33-34)

34 Yisa die taaŋ wa nandaga a bala
wıaha gie mana mana a yı daadamba:
Die ʊ ka bala wııŋ a yıa ba ta ka ka yi
nandagıŋ.
35 Die ʊ yiwo naa amʊ Ŋmıŋ naazʊa
wʊnyı die dı bala wudieke wo keŋ yi
wusie, dı
“Maŋ a keŋ n bala wııŋ n nan nagı
nandaga a balı ba,
n nan balı ba wudieke mana die dı
lɔbırına
a nyıŋ dʊnıa dı piiline a keŋ tʊgı
jinne.”

Yisa die dı dagına huutiti nandagırı chıaŋ dene

36 Die Yisa die dı va daadamba mi ta
ga a juu tigidieke mi die ʊ benne. Ta ʊ
kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a baarı,
“Dagı tı huutiti nandagırı chıaŋ.”
37 Ta ʊ balı ba dı, “Manıŋ vuota
Bʊa yine vuodieke die dı bʊrına
nyıŋbʊrıvıınaha.
38 Kʊakʊ dıaŋ yine dʊnıa, nyıŋbʊrıvıınaha
dıaŋ yine vuodiekemba dı benne Ŋmıŋ
naarı ma, ta huutiti dıaŋ yine Sitaani
vuosi.
39 Dataa dieke dıaŋ dı bʊrına huutiti
yine Sitaani; gobiku saŋka dıaŋ yine
dʊnıa kpatı saŋŋa, gogobiribe dıaŋ yine
Ŋmıŋ malakasi.
40 “Sıba die ba lagısına huutiti a jʊʊha
bolibu die wo, die dı baa dı sımma dʊnıa
kpatıŋ daraaŋ.
41 Manıŋ vuota Bʊa nan daansı tʊŋ n
malakasi aŋ ba ga vʊarı a nyıŋ n naarı
ma vuodiekemba die dı yinene vuosi dı
yie bıaŋ aŋaŋ vuobıatı mana,
42 aŋ ba nagı ba a taaŋ boliŋ me, mi ba
nan dı kʊma ta ŋɔba ba nyına.
43 Ama saŋŋa mi ŋmıŋchıgırıba mana
nan dı bie n Chʊa wa Ŋmıŋ naarı ma a
chaaŋ sıba ŋmıŋ dı chaannana die wo.
Vuodieke dı yaa tıba ʊ wʊmma.

Jadııŋ dieke die dı lɔbırına nandagırı wıa

44 “Ŋmıŋ naarı sıı sıba jadııŋ dieke die
dı gune tıŋgbaŋ ma vuoŋ kʊaŋ ma. Ta
daa wʊnyı dı keŋ ye ke, a kpıarı tantı a
ligi ke, ta ga aŋaŋ sʊgıfıalıŋ a ga nagı ʊ
yalla nyindieke mana a daa a yiŋŋi keŋ
daa kʊakʊ.

Nyieleeŋ nandagırı

45 “Ŋmıŋ naarı bı sıı sıba nyugidiiru dı
dına dıdıa yaala nyieleviına dı ʊ daa.
46 Die ʊ ga ye kaanı dı faasına vıına die
ʊ ga a ga nagı ʊ nyinti mana a daa ta keŋ
daa ka.

Zaasıŋ nııŋ nandagırı

47 “Ŋmıŋ naarı bı sıı sıba, zaasıŋ nııŋ
ba nagına a vigi taaŋ nyaaŋ ma ka yigi
zaasıŋ yiri yiri nıŋ mana.
48 Ka suuline wo zaasıyigiribe dı datı
ka nyıŋ gaaŋ ma, a sʊʊŋ kalı a lugi
zaasıvıınaha a yi kparıŋ ma ama ta nagı
zaasıbıatıtı a vigi taaŋ wa.

49 Naa dı baa dı sımma dʊnıa kpatıŋ
daraaŋ. Ɲmıŋ malakasi nan keŋ a lugi
vuobıatıtı a nyıŋ vuovıına ma,
50 ta nagı vuobıatıtı a vigi taaŋ boliŋ
me. Mi ba nan dı kʊma ta ɲɔba ba nyına."

Wʊhaala aŋaŋ wʊkʊra wıa

51 Die Yisa die dı pıası ba, "Nı sıba
wıaha gie chıası mıŋ?"
Die ba baarı "Wa."
52 Die ʊ yiŋŋi a balı ba, "Die wıa, Ɲmıŋ
mıra dıdagırʊ dieke mana dı bʊgırınana
n dagıkʊ yaa gamma Ɲmıŋ naarı wıa
ta mıŋŋı sıba a chıası sıı sıba tigiŋ
tieŋ dieke dı vʊarına nyıŋhaala aŋaŋ
nyıŋkʊra a nyıŋ ʊ nyinti ma."

Nazeriti vuosi die dı zetine Yisa die (Maki 6.1-6; Luki 4.16-30)

53 Yisa die dı taanna nandagaha gie a
kpatı, die ʊ nyıŋ mi
54 a yiŋŋi a ga ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ, mi
die ʊ ga daga vuosi Ɲmıŋ wıa ba Ɲmıŋ
jıamıŋ juoŋ me. Die ʊ dagıkʊ dı yi
vuodiekemba dı wʊnnana wa mamachi.
Die ba pıasa taŋ dı, "Sıa ʊ ye yıabʊ gie?
Sıa ʊ ye yiko ke gie a yie mamachi wıaha
gie?"
55 "Daa kampınta wa bʊa wa wondie?
Daa ʊ nuŋ yine Meri, ta ʊ nımballı dı
yi Jemisi aŋaŋ Josefu aŋaŋ Simoni aŋaŋ
Judasi?
56 Da ʊ tamba benne giena wa? Sıa ʊ ye
genhe mana?"
57 Die wıa die ba zeti wo. Yisa die dı
balı a yı ba dı, "Ba yıa Ɲmıŋ naazʊa
jılıma jigiŋ mana mana mıŋ, ntaala ʊ
gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tigiŋ
vuosi jigiŋ."
58 Die ʊ ka yi mamachi wıa pam mi
dama die ba ka yi wo yada wıa.

14

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ kʊʊla wıa (Maki 6.14-29; Luki 9.7-9)

1 Saŋka mi naaŋ Herodi vuodieke die dı
yine Galili naaŋ wa die dı wʊŋ Yisa wıa.
2 Die ʊ balı a yı ʊ nyıŋkʊraha dı, "Ʊ seŋ
yiwo Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosisi
Ɲmıŋ nyaabʊ hagına kuŋ me, die wıa
ʊ yallı hagırıbʊ mi a yie mamachi wıa
dene."
3 Die Herodi die yı wa nʊaŋ ba yigi Jɔɔn
a bɔbı wa ta nagı wa a yi dansarıka sʊŋ,
die ʊ nımbʊa Filipi hɔgʊ Herodiasi wıa
die ʊ yi die.
4 Dama Jɔɔn die ŋaaŋ bala yıa wa mıŋ
dı, "Dı ka mʊ fʊ faarı Herodiasi."
5 Naaŋ Herodi die yaala ʊ kʊʊ Jɔɔn, ta
die chıga Juu vuosisi, dama die ba sıba a
baarı Jɔɔn die yiwo Ɲmıŋ naazʊa.
6 Die ba mıırına naaŋ Herodi daa dieke
die dı keŋ tʊgı, ʊ yi chaantı, ta Herodiasi
hɔgʊlıa die dı keŋ sie daadamba mana
nıŋŋa, die naaŋ Herodi sʊŋ die dı paalı
fıalı,
7 die ʊ yı wa nʊaŋ a baarı, "N hʊʊya, n
nan yı fʊ jadieke mana fʊ bala dı yaala."
8 Die wıa hɔgʊlıa wa nuŋ dı dagı wa
jadieke ʊ baaŋ pıası, die ʊ yiŋŋi ga balı
naaŋ Herodi dı, "Gobi Jɔɔn vuodieke die
dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ sikpeŋ a yi
tasıŋ ma a keŋ yı mıŋ lele."
9 Naaŋ wa sʊŋ die dı chʊʊsı, ama die ʊ
hʊʊna daadamba nıŋŋa wıa die ʊ yı nʊaŋ
dı ba yi havʊʊbike dı yaalala die wo.
10 Die wıa die ba gobi Jɔɔn sikpeŋ
dansarika sʊŋ.
11 Die ba chii sikpeku aŋaŋ tasıŋ a keŋ
yı havʊʊbike, ta ʊ dıaŋ dı chiike a ga yı ʊ
nuŋ.
12 Die Jɔɔn kʊaŋandıısırıba die dı keŋ
a nagı ʊ nyıŋgbaŋka a ga guu, ta die a ga
a balı Yisa.

Die Yisa die dı yına dembisi tuse anʊ nyindiike dene (Maki 6.30-44; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14)

13 Die Yisa dı wʊnna Jɔɔn kʊʊla wıaha
die ʊ juu haarıŋ a nyıŋ mi a ga jigidieke
vuoŋ dı wone. Die vuosisi dı wʊnna naa,
die ba va ba tıgısı ta chʊŋ nagısı a dı ʊ
kʊaŋ a ga ʊ jigiŋ.
14 Yisa die dı kenne nyınna haarıkʊ ma
ta ye daadamba zɔɔlıŋ die dı yigi wo pam,
die ʊ gbaaŋ vuodiekemba die dı yʊagına
ba sʊŋ mana.
15 Jıŋmıŋ die dı tʊgına, ʊ kʊaŋandıısırıba
die dı keŋ ʊ jigiŋ a balı dı, "Ɲmıŋ gbige
nannıŋ mıŋ ta giena dıaŋ dı yi haagıŋ;

die wıa vaa vuotamba aŋ ba ga tıgıbısısı
a yaalı nyindiike a dii.”
16 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, “Ba ka mʊ
ba ga. Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yı ba jaaŋ
aŋ ba dii.”
17 Die ba baarı, “Paanʊ golime anʊ aŋaŋ
zaasıtı ale nyıına tı yallı giena.”
18 Yisa die dı baarı, “Nı yaa ha a keŋ
giena.”
19 Die ʊ balı a yı vuotamba dı ba sʊʊŋ
kala huutiti ma; ta die a nagı paanʊ
golime anʊ wa aŋaŋ zaasıtı ale wo, a
daansı ŋmıŋsikpeŋ ta die a pagı Ŋmıŋ.
Die ʊ gbieri gbieri paanʊsısı a nagı ha a
yı ʊ kʊaŋandıısırıba, die ba nagı ha a yı
vuosisi.
20 Vuoŋ mana dı dii ta tıalı tıalı.
Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı vaarı
nyintıalıkaha a suuli kparısı baŋ aŋaŋ
ale.
21 Vuodiekemba die dı dine die yiwo
dembisi tuse anʊ, ama die ba ka bıısı
hɔgʊba aŋaŋ ballı a gʊtı.

Yisa die dı chʊnna nyaaŋ sikpeŋ wıa
(Maki 6.45-52; Jɔɔn 6.15-21)

22 Die Yisa die dı vaa ʊ kʊaŋandıısırıba
dı juu haarıkʊ a garısı a ga mʊgıkpıırı mi
wo chaakʊ, ta wıarı dı ʊ taaŋ vuosisi aŋ
ba kuli.
23 Die ʊ taanna vuosisi a kpatı wa, die ʊ
ga a jʊalı kunkogiŋ dı ʊ jʊʊsı Ŋmıŋ. Yuŋ
die dı ga tʊgı ta ʊ bie mi ʊ nyıına ma;
24 saŋka gie ta haarıkʊ die bie wo
saasaa mʊgıkpıırı sʊnsʊŋ aŋaŋ sʊnsʊŋ
nyapoŋiku yaa ka dɔma dama bʊlɔgısıŋ
die nıgınana ka.
25 Yaa gamma kparaaŋ kpaŋ saŋŋa die
Yisa die dı chʊŋ nyaabʊ sikpeŋ a keŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba jigiŋ.
26 Die ba yene wo ʊ chʊnnana nyaabʊ
sikpeku ŋmaamıŋ die dı yigi be. Die ba
baarı, “Kogiŋ wonde” ta faası keesi.
27 Ama Yisa dı balı wıa a yı ba bʊnyı a
baarı, “Nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı, wo
manıŋ.”
28 Ta Piita dı baarı, “N Yɔmʊtieŋ dı yiwo
fʊnıŋ fʊ vaa aŋ n chʊŋ nyaabʊ sikpeŋ a
haarı fʊ.”
29 Yisa dı baa, “Kiere.” Naa chıaŋ ma
Piita die dı nyıŋ haarıkʊ ma a piili chʊŋ
nyaabʊ sikpeŋ a gara ʊ jigiŋ.
30 Ama die ʊ yene bʊlɔgısıbʊ dı faasına
nıgı wa ŋmaamıŋ die dı yigi wo die ʊ
piili a sʊʊna nyaabʊ chıaŋ. Die ʊ keesi
a baarı, “N Yɔmʊtieŋ gbatı mıŋ taaŋ!”
31 Yisa die dı deeŋ nuuŋ a yigi wo bʊnyı
ta baarı, “Fʊnıŋ yada dı kana ka dala
vuoke gie, bie yine fʊ chıılı?”
32 Ba mana die dı juu haarıkʊ sʊŋ die
bʊlɔgısıbʊ die dı nan.
33 Ta vuodieke dı benne haarıkʊ sʊŋ
die dı keŋ gbirigi a jıama Yisa ta baarı,
“Wusie, seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʊa.”

Yisa die dı gbaannana Genezariti yʊagıtieliŋ dene
(Maki 6.53-56)

34 Die ba garısı mʊgıkpıırı a keŋ
Genezariti tıŋgbaŋ ma,
35 mi vuosi die dı mıŋŋı Yisa. Die wıa
die ba mʊʊlı a yı vuosi mana, ta ba chii
vuodiekemba mana die dı yʊagına a keŋ
ʊ jigiŋ.
36 Die ba jʊʊsı wa dı ʊ ko a vaa
vuodiekemba dı yʊagına wa ko a gbı
ʊ jayeekiri kʊanʊaŋ; die vuodiekemba
mana die dı gbına ka wa die ye wo
gbaanıŋ.

15

Ba chɔɔŋkʊʊlıŋ dagıŋ wıa
(Maki 7.1-13)

1 Womi Farasisi bataŋ aŋaŋ mıraha
dıdagırıba die dı nyıŋ Jerusalemi a keŋ
Yisa jigiŋ a pıası wa dı,
2 “Dı yiwo lalıa fʊ kʊaŋandıısırıba dı
ka dıısa tı chɔɔŋkʊʊlıba die dı dagına die
wo? Ba ka nıta ba nuusi ta die.”
3 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba, “Ta dı yiwo
lalıa nınıŋ nı zeti Ŋmıŋ mıraha ta dı nı
chɔɔŋkʊʊlıba dagıkʊ?
4 Ŋmıŋ die baarı, ‘Yıma fʊ chʊa aŋaŋ
fʊ naa jılıma’ ta ‘Vuodieke mana dı a keŋ
zıa ʊ chɔɔŋ yaa ʊ nuŋ mʊ ba kʊʊ wa.’
5 Ama nı daga a baarı dı vuoŋ dı a keŋ
a yallı jadieke ʊ baaŋ nan nagı a suŋŋi
ʊ nuŋ yaa ʊ chɔɔŋ ta baarı dı ‘Nyinti gie
bırıŋ wa Ŋmıŋ sıtı’;

6 ka ka bı yiwo mugisiŋ dı ʋ yıma ba
jılıma ta yı ba jaaŋ. Naa nı zeti Ɲmıŋ
mıraha ta dı nı gbaŋ gbaŋ nı dagıŋ.
7 Nınıŋ gıgaantıba gie! Ɲmıŋ naazʋa
Azaya die yaa wusie die ʋ bala nı wıa die.
Die Ɲmıŋ baarı dı
8 " 'Vuosi gie yıa mıŋ jılıma aŋaŋ ba nʋa,
ama ba sʋgıtı dı bie saasaa aŋaŋ mıŋ.
9 Ba jıama mıŋ wa yɔrı
dama ba daga vuosi vuota mıra sıba
a yiwo manıŋ n mıra.' "

Jadieke dı benne vuota sʋŋ ma wıa (Maki 7.14-23)

10 Womi Yisa die dı wa kpıkpaakʋ a keŋ
ʋ jigiŋ a bala yı ba, "Nı wʋmma ta sımma
a chıası!
11 Da jadieke dı junene vuota nʋaŋ ma
yinene wo dıgıntı Ɲmıŋ jigiŋ ama jadieke
dı nyınana ʋ nʋaŋ ma yinene wo dıgıntı
Ɲmıŋ jigiŋ."
12 Womi ʋ kʋaŋandıısırıba dı keŋ ʋ
jigiŋ a pıası wa dı, "Fʋ sıba a baarı
Farasisi vuosisi dı wʋnna fʋ balıkʋ ba jıı
wa sınyıırıŋ?"
13 Ʋ die dı yiŋŋi a balı ba, "Tıı dieke
mana n Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna
ma dı kana ka suuye sie ba keŋ vʋʋka a
taaŋ.
14 Die wıa vaa ba aŋ ba ga dama ba sıı
sıba yıısı ta data taŋ. Yıı dı a keŋ data ʋ
chanchaaŋ sie ba mana nan guoliŋ me."
15 Piita die yiŋŋi a baarı: "Dagı tı
nandagırı gie chıaŋ."
16 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Nı gbaŋ
nı ka sıba n wʋbalıka gie chıası?
17 Nı ka sıba a baarı jadieke mana dı
junene vuota nʋaŋ ma gara ʋ nyuuti ma
ta daaga ʋ nyıŋgbanıŋ a nyına?
18 Ama wudiekemba vuota dı balala ʋ
nʋaŋ ma nyına ʋ sʋŋ, die yinene vuota
dıgıntı.
19 Dama vuota sʋŋ ma sʋŋanyilibıatı dı
nyına, sıba vuota kʋʋla, daakpana aŋaŋ
hɔgʋkpana yaalıŋ, aŋaŋ gaarıŋ aŋaŋ
ŋmınchıbısı aŋaŋ kʋagaarıŋ.
20 Genhe yinene vuota dıgıntı; ama da
nuudıgıntı diile yinene vuota dıgıntı."

Hɔgʋ wʋnyı die dı yine Yisa yada wıa (Maki 7.24-30)

21 Yisa die dı nyıŋ mi a ga Taya aŋaŋ
Sidoni tıŋgbaŋ chaaŋ.
22 Die wıa Keenani hɔgʋ wʋnyı die dı
benne mi chaakʋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a wa
wa dı, "N Yɔmʋtieŋ Davidi haagıŋ chıgı
mıŋ zɔɔlıŋ! Jımbıaŋ yalla n havʋʋbiŋ, dı
a paalı a mugisi wo pam."
23 Ama Yisa die ka balı wııŋ mana a yı
wa. Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ
jigiŋ a balı wa dı ʋ yagı wa; dama ʋ dı tı
mıŋ a yie watı.
24 Womi Yisa die dı yiŋŋi balı ba
dı, "Izara vuodiekemba dı sına sıba yii
diekemba dı bana, banıŋ ba jigiŋ nyıına
Ɲmıŋ dı tʋŋ mıŋ."
25 Ta hɔgʋ wa die dı a keŋ a gbirigi Yisa
nıŋŋa a baarı, "N Yɔmʋtieŋ, suŋŋi mıŋ!"
26 Yisa die dı yiŋŋi a baarı, "Dı ka mʋ dı
vuoŋ nagı ballıbısı nyindiike a yı gbaası."
27 Die wıa hɔgʋ wa die dı yiŋŋi a baarı,
"N Yɔmʋtieŋ ka yiwo wusie, ama gbaaŋ
diekemba dı dʋana ba tieŋ nıŋŋa ŋaaŋ
nagı nyindiike chɔɔta dieke dı nannana ʋ
nıŋŋa a die."
28 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı balı wa,
"Yiwo hɔgʋ dieke yada dı dala! Fʋ yaalala
jadieke wo nan yi a yı fʋ." Lele womi ʋ
hɔgʋlıa wa dı ye alaafıa.

Yisa die dı gbaanna vuosi pam dene

29 Yisa die dı nyıŋ mi a ga Galili
mʋgıkpıırı chaaŋ. Die a jʋalı a kalı
kunkogiŋ me.
30 Ta kpıkpaaŋ die dı a keŋ ʋ jigiŋ
aŋaŋ gbilisi aŋaŋ yıısı aŋaŋ gbarıgısı
aŋaŋ gaantıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı
yʋagına yʋagıtı yiri yiri mana a nagı ba
dʋaŋ ʋ nıŋŋa; die ʋ gbaaŋ ba.
31 Kpıkpaakʋ die dı yene ta gaantıba
balı wıa, ta gbarıgısı dı chʋŋ, ta gbilisi
dı ye alaafıa, yıısı dı yese wo die dı yi be
mamachi. Die ba bırı Izara vuosi Ɲmıŋ.

Yisa die dı yına dembisi tuse anıısa nyindiike dene (Maki 8.1-10)

32 Yisa die dı wa ʋ kʋaŋandıısırıba a
keŋ ʋ jigiŋ a baarı dı, "Zɔɔlıŋ yigi mıŋ
mıŋ aŋaŋ vuosi gie wıa, dama ba bie wo
n jigiŋ daraa ataa, ta lele ba wo jaaŋ ba
baaŋ dii. N ka yaala n vaa ba kuli ta ka yı

ba nyindiike, dama ba nan keŋ chaa sieŋ me.”
33 Ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ pɪasɪ wa, “Sɪa tɪ nan ye nyindiike haagɪrɪ gie me a yɪ kpɪkpaakʋ gie?”
34 Yisa die dɪ pɪasɪ ba, “Paanʋsɪ aŋmɪa nɪ yallɪ?”
Ba baarɪ, “Paanʋsɪ golime ayʋpɔyɪ aŋaŋ zaasɪbɪsɪ bɪta.”
35 Naa chɪaŋ wɪa Yisa die dɪ yi kpɪkpaakʋ nʋaŋ dɪ ba sʋʋŋ kala tɪŋgbaŋ.
36 Die ʋ nagɪ paanʋ golime ayʋpɔyɪ wa aŋaŋ zaasɪbɪsɪsɪ a bɪrɪ Ɲmɪŋ ta die gbieri gbieri he a nagɪ ha a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die ba nagɪha a yɪ vuosisi.
37 Die ba mana dɪ dii ta tɪalɪ tɪalɪ. Ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ vaarɪ nyintɪalɪkaha a suuli kparɪsɪ ayʋpɔyɪ.
38 Die dembiŋ diekemba die dɪ dine wo die yiwo vuosi tuse anɪɪsa, ama die ba ka bɪɪsɪ hɔgʋba aŋaŋ ballɪ.
39 Die Yisa dɪ wa a taaŋ kpɪkpaakʋ ta die juu haarɪŋ a ga Magadani tɪŋgbaŋ chaaŋ ma.

16

Die ba yaalala ba ye mamachi wɪa dene (Maki 8.11-13; Luki 12.54-56)

1 Die Farasisi aŋaŋ Sadusisi vuosi bataŋ die dɪ keŋ Yisa jigiŋ. Die ba yaala ba yigi wo mɪŋ, die chɪaŋ ma die ba pɪasɪ wa dɪ ʋ yi mamachi wɪɪŋ a yɪ ba aŋ ka dagɪ sɪba Ɲmɪŋ die zie wo ʋ kʋaŋ.
2 Ama die ʋ yiŋŋi a balɪ dɪ, “Nɪɪŋmara dɪ keŋ ŋmɪntɪ jɪŋmɪŋ nɪ ŋaaŋ baarɪ, ‘Soriŋ jigiri nan dɪ vɪɪna.’
3 Ta sʋkʋleeliŋ dɪaŋ nɪɪŋmara dɪ keŋ ŋmɪntɪ ta bɪ sɪbɪ nɪ ŋaaŋ baarɪ, ‘Nɪɪŋ baa ka nɪɪŋ mɪŋ.’ Nɪ nan bɪagɪ a daansɪ nɪɪŋmara ta balɪ wudieke dɪ balla ka yi ama nɪ kaaŋ dɪ sɪba wudieke dɪ yinene lele chɪasɪ!
4 Nɪnɪŋ, lele vuosi nɪ yiwo vuobɪatɪ ta ka dɪsa Ɲmɪŋ, nɪ yaala nɪ ye wo mamachi wɪɪŋ; ama n kaaŋ wɔŋ yi wɪɪŋ a yɪ nɪ; ama mamachi dieke nyɪɪna n baaŋ nan nagɪ a yɪ nɪ yiwo Jona mamachi ka.”
Die ʋ balla die a yɪ ba, ta die ga ta va ba.

Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wɪa (Maki 8.14-21)

5 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ gasɪna mʋgɪkpɪɪrɪ a ga mi wo chaakʋ, die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ daaŋ ta ka nagɪ paanʋ.
6 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba, “Nɪ sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wɪa.”
7 Die ba a bala a yɪa taŋ a baarɪ, “Dɪ yiwo tɪ kana ka nagɪ paanʋ wɪa ʋ bala die wo.”
8 Yisa die dɪ mɪŋŋɪna ba balala wudieke wo die ʋ pɪasɪ ba, “Nɪnɪŋ vuodiekemba nɪ yada dɪ kana ka dala, bɪa nɪ bala yɪa taŋ nɪ wone paanʋ wɪa?
9 Nɪ ye ka sɪba ka chɪaŋ? Nɪ ka tɪɪnsɪ die n nagɪna paanʋ golime anʋ a yɪ dembisi tuse anʋ wa? Die kparɪsɪ aŋmɪa die nɪ vaarɪ nyintɪalɪkaha a suuli?
10 Ta die n nagɪ paanʋ golime ayʋpɔyɪ a yɪ dembisi tuse anɪɪsa wa, kparɪsɪ aŋmɪa die nɪ vaarɪ?
11 Bɪa yine nɪ yile dɪ paanʋ wɪa maŋ bala nɪ? ‘Nɪ sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wɪa!’ ”
12 Die ba wa a sɪba a baarɪ dɪ ʋ ka bala ba dɪ ba sɪmma yaa gamma dabɔtɪ dieke ba yalla a yɪa paanʋ sʋŋ ama dɪ ba sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dagɪŋ wɪa.

Piita dɪ bala wʋkpɪɪma yaa gamma Yisa ma dene (Maki 8.27-30; Luki 9.18-21)

13 Yisa die dɪ ga Siisiria Filipi tɪŋ chaaŋ, die ʋ pɪasɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Mɪnɪa vuosisi dɪ baarɪ manɪŋ vuota Bʋa wa yiye?”
14 Die ba baarɪ, “Bataŋ baarɪ yiwo Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ɲmɪŋ nyaabʋ, bataŋ dɪaŋ baarɪ yiwo Elaja ta bataŋ dɪaŋ dɪ baarɪ yiwo Jerimaya yaa Ɲmɪŋ naazʋalɪba wʋnyɪ die dɪ benne kʋrɪŋ ma wa.”
15 Ta ʋ pɪasɪ ba, “Ta nɪnɪŋ mɪnɪa nɪ baarɪ n yiye?”
16 Womi Simoni Piita dɪ baarɪ, “Fʋ yine miivolitieŋ Ɲmɪŋ Bʋa Masia wa, vuodieke ʋ vʋarɪna.”
17 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, “Fʋnɪŋ Simoni, Jona bʋa, sʋgɪfɪalɪŋ bemme fʋ ma, dama daa vuota yuori wɪarɪ gie a dagɪ fʋ ama dɪ yiwo n Chʋa Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma wa.

18 N bala fʊ, fʊnɪŋ fʊ yiwo Piita* ta
tanjaalɪka gie sikpeŋ maŋ nan nagɪ n
vuosi zieŋ, ta kuŋ gbaŋ kaaŋ bɪagɪ a
nyaŋŋɪ ba.
19 N nan yɪ fʊ Ɲmɪŋ naarɪ sanʊaŋ
safɪbie; die wɪa jadieke mana fʊ baarɪ
dɪ chʊarɪ tɪŋgbaŋka gie me die gbaŋ
gbaŋ jaabʊ nan dɪ chʊarɪ arɪzanna ma;
ta jadieke mana fʊ baarɪ ka ka chʊarɪ
tɪŋgbaŋka gie me, die gbaŋ gbaŋ jaabʊ
kaaŋ dɪ chʊarɪ arɪzanna ma."
20 Womi Yisa die dɪ kpaaŋ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ ba
da keŋ balɪ vuoŋ dɪ ʊ yine Masia wa.

Yisa die dɪ bala ʊ wahala aŋaŋ ʊ kuŋ wɪa dene
(Maki 8.31–9.1; Luki 9.22-27)

21 A nyɪŋ saŋka mi yaa gamma, Yisa die
dɪ piili a bala a yuore ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, "Sie n ga Jerusalemi a ga dii wa-
hala a nyɪŋ tɪka nyɪŋkʊraha aŋaŋ Ɲmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ mɪraha
dɪdagɪrɪba nuusi me. Ba nan kʊʊ mɪŋ
ama daraa ataa daraaŋ Ɲmɪŋ nan hagɪ
mɪŋ a nyɪŋ kuŋ me."
22 Piita die dɪ nagɪ wa a nyɪŋ lʊgɪŋ a
piili a galɪma wa a baarɪ dɪ, "N Yɔmʊtieŋ,
Ɲmɪŋ da vaa die yi. Naa kaaŋ daaŋ yi fʊ."
23 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ Piita,
"Fʊnɪŋ Sitaani wa gie hagɪ gie ta va
mɪŋ. Yiwo taŋgbiŋkiŋ n sieŋ me dama
fʊ sʊŋanyilehe gie yiwo vuota sʊŋanyile
ama daa Ɲmɪŋ."
24 Womi ʊ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, "Vuodieke mana dɪ yaala ʊ dɪa n kʊaŋ,
sie ʊ zeti ʊ gbaŋ a nagɪ ʊ dagarɪkɪŋ a dɪa
mɪŋ.
25 Dama vuodieke nɪŋ mana dɪ kana
ka saagɪya dɪ ʊ nagɪ ʊ miivoli a yɪ mɪŋ
nan waarɪ ka, ama vuodieke nɪŋ mana dɪ
keŋ waarɪ ʊ miivoli n wɪa wʊnɪŋ nɪŋ nan
daansɪ ye ke.
26 Bɪa vuota dɪ baa ʊ ye, ʊ yallɪ dʊnɪa
nyinti mana ta waarɪ ʊ miivoli, bɪa nyʊarɪ
ʊ baa ʊ ye? Vuoŋ nan bɪagɪ nagɪ jaaŋ a
daa ʊ miivoli?
27 Dama manɪŋ vuota Bʊa baa n yiŋŋi
keŋ mɪŋ aŋaŋ n Chʊa Ɲmɪŋ hagɪrɪŋ, aŋaŋ
ʊ malakasi, ta saŋŋa mi n nan tuŋ vuoŋ
mana yaa gamma ʊ tʊnna die.
28 Wusie maŋ bala nɪ, vuosi bataŋ bie
gie ba kaaŋ kpi sie ba keŋ ye manɪŋ vuota
Bʊa naarɪ diile saŋŋa."

17

Yisa nyɪŋgbanɪŋ tarɪgɪŋ wɪa
(Maki 9.2-13; Luki 9.28-36)

1 Daraa ayʊaba kʊaŋ chaaŋ die Yisa die
dɪ nagɪ Piita, aŋaŋ Jemisi aŋaŋ ʊ nɪmbʊa
Jɔɔn, a yaa ba ga jʊalɪ taŋbɪrɪŋkɪŋ sikpeŋ
me, ba nyɪɪna.
2 Womi ʊ nyɪŋgbanɪŋ die dɪ tarɪgɪ ba
nɪŋŋa. Ʊ nine dɪ chaaŋ sɪba ŋmɪŋ ta ʊ
nyiŋyeeke dɪ yɪantɪ sɪba chaanɪŋ.
3 Ta ba ye Mosisi aŋaŋ Elaja dɪ nyɪnna
bʊnyɪ ba jigiŋ a bala wɪa aŋaŋ Yisa.
4 Die wɪa Piita die dɪ balɪ a yɪ Yisa dɪ, "N
Yɔmʊtieŋ dɪ vɪɪna tɪ benne giena. Fʊ tɪŋ
nan saagɪ, n tɪŋ nan kpii viisi ataa giena,
ta kaanɪ fʊ jaaŋ, ta kaanɪ yi Mosisi jaaŋ
ta kaanɪ dɪaŋ dɪ yi Elaja jaaŋ."
5 Die Piita die dɪ yene ko bala wɪaha,
nɪɪŋmaayɪalɪŋ dɪ keŋ ligi be, ta lɔlɪŋ dɪ
nyɪŋ nɪɪŋmaakʊ ma a baarɪ, "N Bʊachoti
wʊnna, ʊ ma n sʊŋ dɪ paalɪ a fɪalɪ, nɪ
wʊmma a yɪma wa."
6 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ wʊnna
lɔlɪkʊ die ŋmaamɪŋ dɪ faasɪ a yigi be, die
ba gbirigi tɪŋgbaŋ.
7 Yisa die dɪ keŋ ba jigiŋ a gbi gbi ba
ta baarɪ, "Nɪ hagɪ zie. Da nɪ chɪgɪma
ŋmaamɪŋ."
8 Die wɪa die ba kɔtɪ ba sikpigile a
daansɪ ta ka ye vuoŋ mi, sie Yisa nyɪɪna
ma.
9 Die ba nyɪnna tanɪ ma a keŋ sʊʊna wa,
Yisa die dɪ kpaaŋ ba dɪ, "Nɪ sɪmma nɪ keŋ
a balɪ vuoŋ nɪ yene wudieke wo, a ga tʊgɪ
saŋŋa dieke manɪŋ Vuota Bʊa dɪ balla ʊ
hagɪ kuŋ me."
10 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ pɪasɪ wa
dɪ, "Bɪa wɪa mɪraha dɪdagɪrɪba dɪ baarɪ
dɪ sie Elaja wolɪŋ keŋ Masia ma?"
11 Die ʊ yiŋŋi a balɪ dɪ, "Ka yiwo wusie
dɪ sie Elaja wolɪŋ keŋ, amʊ ʊ wʊnsɪ wɪɪŋ
mana a mɪŋŋɪ zieŋ.

* **16:18 16.18** Piita chɪaŋ yiwo taŋ.

12 Ama manıŋ n bala nı dı, Elaja wɔŋ keŋ mıŋ ama ta vuosi dı ka mıŋŋı wa, ta yi wo yɔrı yɔrı die ba yaalala die wo. Die gbaŋ gbaŋ ba nan yi manıŋ vuota Bʊa aŋ n dii wahala ba nuusi me."
13 Womi ʊ kʊaŋandıısırıba die dı mıŋŋı a baarı Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ wıa ʊ bala die.

Yisa die dı vʊarına jımbıaŋ dembiŋ ma dene
(Maki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

14 Die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba bataa wa dı yiŋŋine a ga kpıkpaakʊ jigiri daa wʊnyı die dı keŋ a gbirigi Yisa nıŋŋa,
15 a baarı, "N Yɔmʊtieŋ chıgı n bʊa dembike gie zɔɔlıŋ, dama ʊ yiwo kpenkpennantʊ, die dı paalı a mugisi wo a yi ʊ nanna boliŋ me yaa nyaaŋ sʊŋ daaŋ mana.
16 Maŋ yaa wa keŋ fʊ kʊaŋandıısırıba jigiŋ, ama die ba ka bıagı a gbaaŋ wa."
17 Yisa dı yiŋŋi a balı ba, "Nınıŋ lele vuosi gie dı wone yada ta bı yi vuodiekemba dı kana ka dıısa Ŋmıŋ, nı yaala n bemme nı jigiŋ a ga tʊgı saŋŋa bıa? Nı yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nı a ga tʊgı saŋŋa bıa? Nı yaa bʊa wa a keŋ giena."
18 Yisa die dı natı jımbıakʊ die ka nyıŋ bʊa wa ma, die bʊa wa dı ye a laafıa lele womi.
19 Ka kʊaŋ chaaŋ die Yisa kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a pıası wa, "Bıa wıa tı ka bıagı a yagı jımbıakʊ?"
20 Die ʊ yiŋŋi a balı ba, "Dı yiwo nı yada dı kana ka dala wıa. Wusie maŋ bala nı, nı yi Ŋmıŋ yada ka dala sıba kaŋmıŋ biŋ, nı nan bıagı a balı yı tanı gie 'Vʊʊ a nyıŋ giena a ga nan mi aŋ ka vʊʊ'; nı nan bıagı yi jaaŋ mana.
21 ((Ama jımbıaŋ sıba naa, nı kaaŋ bıagı a yagı sie nı bɔba nʊaŋ ta jʊʊsa Ŋmıŋ.))"

Yisa die bı balı ʊ kumbu wıa
(Maki 9.30-32; Luki 9.43b-45)

22 Die Yisa kʊaŋandıısırıba mana die dı lagısına Galili mi, die ʊ balı a yı ba dı, "Ba nan nagı manıŋ Vuota Bʊa a yi vuosi nuusi me
23 aŋ ba kʊʊ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kumbu me."

Die ʊ kʊaŋandıısırıba sʊgıtı die dı paalı a chʊʊsı.

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ lampo tumiŋ wıa

24 Die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı gana Kapenɔmi, Ŋmıŋ juokpeŋkpııkʊ lampotuosiribe dı keŋ Piita jigiŋ a pıası dı, "Dıdagırʊ wa tune Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ lampoke mıŋ?"
25 Ta Piita die dı baarı, wa, ʊ tune mıŋ. Piita die dı gana a juu tigiri me die Yisa die woliŋ balı wıaha, ta pıası wa dı, "Simoni lalıa fʊ yile? Ba mba tunene lampo a yıa tıŋgbaŋka gie naakpııma ha? Tıŋgbaŋka vuosi yaa chaanıŋ?"
26 Ta ʊ yiŋŋi a baarı "Chaanıŋ."
Yisa die dı yiŋŋi a baarı, "Dı mʊ mıŋ, dı dagı sıba tıŋgbaŋka vuosi ka mʊ dı ba tuŋ.
27 Ama tı kana ka yaala tı chʊʊsı ba sʊgıtı wıa, ga mʊgıkpıırı ma a ga taaŋ kagɔntı ta datı zaası dieke fʊ wolinne a yigi, fʊ yuori ka nʊaŋ nan ye ligire biŋ dieke dı baaŋ nan bıagı a tuŋ manıŋ aŋaŋ fʊ ma; ta fʊ nagı ka a tuŋ be."

18

Mınıa yine vuokpııŋ?
(Maki 9.33-37; Luki 9.46-48)

1 Saŋka mi ʊ kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a pıasa wa dı, "Mınıa yine vuokpııŋ Ŋmıŋ naarı ma?"
2 Die ʊ wa bʊabiŋ a vaa ʊ zie ba nıŋŋa,
3 ta balı dı, "Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ dı kana ka tarıgı ʊ beriŋ a sıı sıba bʊabiŋ beriŋ, ʊ kaaŋ wɔŋ juu Ŋmıŋ naarı ma.
4 Die wıa vuodieke nıŋ mana dı sʊʊna ʊ gbaŋ tıŋgbaŋ sıba bʊabike gie, wʊnıŋ ʊ balla ʊ yi vuokpııŋ Ŋmıŋ naarı ma.
5 Vuodieke dıaŋ mana dı mıŋŋına a tuose bʊabike gie chanchaaŋ n saaŋ ma, mıŋŋı tuose mıŋ mıŋ.

Magısıŋ wıa
(Maki 9.42-48; Luki 17.1-2)

6 "Ballıbı diekemba dı yine mıŋ yada wa gie, vuodieke dı yi ba yi bıaŋ, ba tıŋ bɔbı nııŋ a yi ʊ nyie ta nagı wa taaŋ mʊgıkpıırı ma ta nyaabʊ dı dii wo dı tıŋ nan dı kpıa.

7 Wʊbıaŋ nan dı beri tıŋgbaŋka gie
vuodieke dı gaanana ba chanchaalıŋ dı
yie bıaŋ wıa. Magısıŋ nan keŋ ama
wʊbıaŋ bie vuodieke dı yinene a kieŋ
vuosi mi wo.
8 “Dı yiwo fʊ nuuŋ yaa fʊ nachıgısıŋ
yinene fʊ yie tʊmbıatı die nıŋ fʊ gobike
a vigi taaŋ. Dama dı kpıa fʊ baaŋ nan
dı yallı nuubalımıŋ yaa nachıgıbalımıŋ
a juu miivoli dieke dı wone kpatı ma a
tıaŋ fʊ baaŋ nan dı yallı nuusi mana aŋaŋ
nachıgısı mana ta Ɲmıŋ nagı fʊ a vigi
taaŋ boli dieke dı wone kpatıŋ ma.
9 Dı bı yiwo fʊ nimbiŋ dıaŋ yinene
fʊ tʊma tʊmbıatı fʊ vʊarıka a vigi taaŋ
dama dı kpıa fʊ baaŋ nan juu miivoli
dieke dı wone kpatıŋ ma aŋaŋ nim-
bibalımıŋ a tıaŋ fʊ baaŋ nan dı yallı nine
ale ta Ɲmıŋ nagı fʊ a taaŋ boli dieke dı
wone kpatıŋ ma.

Yii diekemba dı bana nandagırı (Luki 15.3-7)

10 “Nı sımma nı da keŋ a daansı
ballıbısı gie wʊnyı yɔrı. Ama wusie maŋ
balı nı, ba malakasisi bie wo Ɲmıŋ dieke
dı benne arızanna ma jigiŋ saŋŋa mana.
11 ((Manıŋ Vuota Bʊa keŋye dı n keŋ
gbatı vuodieke dı bana wa a taaŋ.))
12 “Dıı yi ta vuoŋ dı yallı yiise kɔbıga,
ta kaanı dı bıa, lalıa nı yile ʊ nan yi?
Ʊ nan vaa baŋısı-wayı aŋaŋ awayı wa a
zieŋ kunkogiŋ sikpeŋ ta yaalı jadieke dı
bana wa.
13 Wusie maŋ balı nı, ʊ keŋ ye ke ʊ
nan dı yallı sʊgıfıalıŋ yiibalıŋka gie wıa a
tıaŋ yiise baŋısı-wayı aŋaŋ wayı dı kana
ka baya wa.
14 Die gbaŋ gbaŋ nı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke
dı benne arızanna ma wa dı ka yaala
ballıbısı gie wʊnyı bıa.

Tı chanchaalıŋ wʊbıatı nagı chaala wıa

15 “Fʊ nımbʊa dı keŋ tʊŋ fʊ bıaŋ, ga ʊ
jigiŋ saŋŋa dieke ʊ benne ʊ nyıına ma a
balı wa wudieke ʊ yine. Dıı yi ʊ saagı ʊ
tʊnna die, nı bı yiwo nımballı bıbra die.
16 Ama ʊ a keŋ ka yaala ʊ wʊŋ a yı fʊ, fʊ
nagı vuobalımıŋ yaa vuosi bale a gʊtı fʊ
ma aŋ nı ga ʊ jigiŋ, aŋ vuosi bale wo yaa
bataa wa wʊŋ wıarı ta yi fʊ siaratieliŋ.
17 Ʊ bı ka yaala ʊ wʊŋ a yı ba, fʊ balı a
yı Ɲmıŋ jıamıŋ vuosi mana, dıı yi ʊ ka bı
wʊŋ a yı Ɲmıŋ jıamıŋ vuosisi, nı va wa
aŋ ʊ yi sıba vuodieke dı kana ka jıama
Ɲmıŋ yaa lampotuosiru.

Chʊara aŋaŋ jadieke dı kana ka chʊarı wıa

18 “Wusie maŋ balı nı, jadieke dı baa dı
chʊarı tıŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ
nan dı chʊarı arızanna ma; ta jadieke
dı kana ka chʊarı tıŋgbaŋka gie me die
gbaŋ gbaŋ jaabʊ kaaŋ dı chʊarı arızanna
ma.
19 “N bı bala nı, nınıŋ nı vuosi bale dı
yi nʊabalımıŋ tıŋgbaŋka gie me a jʊʊsı n
Chʊa Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma
jaaŋ, ʊ nan yi nı yaalala die a yı nı.
20 Dama jigidieke mana vuosi bale yaa
bataa dı lagısına n saaŋ ma, mi maŋ gʊtı
a bie ba sʊŋ.”

Yɔmʊ dieke dı kana ka nagı chaa nandagırı wıa

21 Die Piita die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası
wa, “N Yɔmʊtieŋ, dıı yi n nımbʊa dı yi
mıŋ bıaŋ, bʊŋmıa maŋ baa n nagı a chaa
wa? Bʊyʊpɔyı?”
22 Yisa dı yiŋŋi a balı wa, “Aayı,
daa bʊyʊpɔyı ama baŋısı-yʊpɔyı jigiŋ
ayʊpɔyı.
23 Dama Ɲmıŋ naarı sıı sıba naaŋ
wʊnyı dı wana ʊ tigiŋ yɔŋısı dı ʊ bıısı
ba hamıŋ ligire dı mʊna die.
24 Die ʊ piiline a bıısa ba ba yaa daa
wʊnyı a keŋ ʊ jigiŋ, die ʊ dii wo ʊ hamıŋ
ligire tuse tuse pam.
25 Die ʊ kaaŋ dı bıagı a tuŋ; naa
chıaŋ ma naaŋ wa die dı a baarı ba
nagı wa aŋaŋ ʊ hɔgʊ aŋaŋ ʊ ballı aŋaŋ
nyindiekemba ʊ yalla mana a daa a keŋ
tuŋ hannı.
26 Ama yɔmʊ wa die dı gbirigi naaŋ wa
nıŋŋa a jʊʊsı wa a baarı, ‘Dii suguru, n
nan tuŋ fʊ jaaŋ mana.’
27 Ta zɔɔlıŋ die dı yigi naaŋ wa die ʊ
nagı hannı a chaa wa, ta va ʊ ga.
28 “Womi yɔmʊ wa die dı nyıŋ a ga
haarı ʊ yɔmʊ chanchaaŋ die dı dine ʊ
hamıŋ ligire bıta, die ʊ yigi ʊ nyie ta balı
wa, ‘Tuŋ mıŋ n hannı lele!’

29 Ʊ chanchaaka die dı a gbirigi ʋ nıŋŋa
a jʋʋsı wa a baarı, ‘Dii suguru n nan tuŋ
fʋ!’
30 Ama ta die ʋ zeti ta baarı ba yigi wo
a ga a yi dansarıka ma a ga tʋgı saŋŋa
dieke ʋ baaŋ nan tuŋ hannı.
31 Die ʋ yɔmʋ chanchaalıba die dı yene
die wo die ba sʋgıtı dı paalı chʋʋsı die
ba ga balı ba naaŋ wa wudieke mana dı
yine.
32 Naaŋ wa die dı wa wa ʋ juu; ʋ piili
a zıa wa a baarı dı, ‘Fʋnıŋ vuobıakʋ gie
die n nagı hannı dieke fʋ dinene a chaa
fʋ mıŋ dama die jʋʋsı mıŋ mıŋ.
33 Dı tıŋ mʋ fʋ chıgı wa fʋ chanchaaka
zɔɔlıŋ sıba die n chıgına fʋ zɔɔlıŋ die wo
gbaŋ gbaŋ.’
34 Die sınyıırıŋ dı paala yallı naaŋ wa
ʋ nagı daa wa a yi dansarıka sʋŋ dı ʋ dii
wahala a ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan
tuŋ hannı mana.”
35 Nandagırı gie kʋaŋ chaaŋ die Yisa
dı balı dı, “Dıı yi fʋ ka nagı a chaa
fʋ chanchaalıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana die
gbaŋ gbaŋ n Chʋa Ɲmıŋ dieke dı benne
arızanna ma wa dı nan yi fʋ.”

19

Hɔgʋ aŋaŋ dembiŋ taŋ zetiŋ wıa (Maki 10.1-12)

1 Die Yisa die dı balla wıaha a kpatı naa,
ʋ nyıŋ Galili a ga Judia tıŋgbaŋ dieke dı
benne Jɔɔdani mʋgırı chaakʋ.
2 Ta kpıkpaaŋ die dı dı ʋ kʋaŋ die ʋ
gbaaŋ vuodiekemba dı yʋagına mi.
3 Ta Farasisi bataŋ dı a keŋ ʋ jigiŋ
a yaala ba magısı wa, ta pıası wa, “Tı
mıraha yı sieŋ dı dembiŋ zeti ʋ hɔgʋ ta ʋ
ka yi wııŋ mıŋ?”
4 Yisa die dı yiŋŋi balı ba, “Nı ka karıŋ
Ɲmıŋ gbaŋkʋ dı bala die wo? Dı ‘Piiliku
me, Ɲmıŋ die naanna vuota, dembiŋ
aŋaŋ hɔgʋ,
5 ta baarı, Naa chıaŋ ma dembiŋ aŋaŋ
hɔgʋ nan va ba chʋalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ ta
faarı taŋ ta ba vuosi bale wo lagıŋ a yi
nyıŋgbaŋ balımıŋ.’
6 Naa chıaŋ wıa ba ka bı yi vuosi bale,
ba wa yiwo vuobalımıŋ. Die wıa jadieke
Ɲmıŋ dı nagına a lagıŋ taŋ, vuota ka mʋ
ʋ puoke.”
7 Die Farasisi die dı pıası wa, “Bıa wıa
Mosisi die dı yı mıra dı dembiŋ dı a keŋ
a baa ʋ zeti ʋ hɔgʋ sie ʋ woliŋ a yı wa
gbanıŋ a baarı dı ʋ ka bı yaala wa?”
8 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nı tıba
dı hagırına wıa die Mosisi die dı yı nı sieŋ
dı nı nan bıagı a zeti nı hɔɔŋ. Ama piiliku
me da die ka sıı.
9 Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana
dı keŋ zeti ʋ hɔgʋ da daakpana tʋʋma
wıa ta faarı hɔgʋ gaaŋ ʋ yiwo hɔgʋkpana
tʋʋma; ((ta vuodieke dıaŋ dı faarına hɔgʋ
wa yiwo hɔgʋkpana tʋʋma)).”
10 Ta ʋ kʋaŋandıısırıba die dı balı a yı
wa dı, “Dı yiwo naa benne dembiŋ aŋaŋ
hɔgʋ sʋnsʋŋ die nıŋ dembiŋ dı ka faarı
hɔgʋ dı kpıa.”
11 Ʊ yiŋŋi balı ba dı, “Da vuoŋ
mana baaŋ bıagı a tuo dagıkʋ gie sie
vuodiekemba Ɲmıŋ dı yına ba sieŋ dı ba
tuohe wo.
12 Dama wıa pam chıaŋ ma dembisi
bataŋ dı ka faara hɔɔŋ; bataŋ ba ŋaaŋ
mıırı ba ta ba ka yi dembisi; bataŋ dıaŋ
vuota yine be die; ta bataŋ dıaŋ Ɲmıŋ
naarı wıa ba zete; ama vuodieke dı nan
bıagı a tuo dagıkʋ gie, ʋ tuoke vıınıŋ.”

Yisa die dı mıŋŋına a tuo ballıbısı dene (Maki 10.13-16; Luki 18.15-17)

13 Die vuosi bataŋ die dı chii ba ballı
a keŋ Yisa jigiŋ dı ʋ nagı ʋ nuusi a diisi
ba ma ta jʋʋsı Ɲmıŋ a yı ba ama die ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı nata ba.
14 Ta Yisa die dı balı a yı ba, “Nı vaa
ballıbısısı keŋ n jigiŋ ta nı da kagı ba sieŋ
dama ba chanchaalıŋ sına Ɲmıŋ naarı.”
15 Die ʋ nagı ʋ nuusi a diisi diisi ba ma
ta die chʋŋ ga.

Dalʋakı ligiretieŋ wıa (Maki 10.17-31; Luki 18.18-30)

16 Saŋka mi dalʋakıŋ wʋnyı die dı keŋ
Yisa jigiŋ a pıası wa dı, “Dıdagırʋ, lalıa
maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dı wone
kpatıŋ?”
17 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı,
“Bıa wıa fʋ pıasa mıŋ wʋvıına wıa?
Vuobalımıŋ nyıına ma vııŋ na; ama fʋ

yaala fʋ ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ fʋ dɪa mɪraha."

18 Ta daa wa die dɪ pɪasɪ Yisa, "Mɪrɪ bɪaŋtɪ?" Ta ʋ balɪ wa dɪ, "Da keŋ a kʋʋ vuoŋ; da keŋ a yaalɪ vuoŋ hɔgʋ; da keŋ a gaarɪ; da keŋ a yi ŋmɪnchɪbɪsɪ siaratieŋ;

19 Yɪma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ naa jɪlɪma; ta chome fʋ chanchaaŋ sɪba fʋ chone fʋ gbaŋ gbaŋ die wo."

20 Ta dalʋakɪrɪ die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, "N wɔŋ a dɪɪ mɪraha gie mana mɪŋ. Wʋbɪa bɪna a tɪalɪ dɪ n yi a gʋtɪ?"

21 Ta Yisa die dɪ a yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Fʋ yaala fʋ bɪrɪŋ vuovɪɪnɪŋ wusie ga a ga nagɪ fʋ nyinti mana a daa ta nagɪ ligirehe a yɪ zɔɔlɪntieliŋ ta fʋ bɪrɪŋ ligiretieŋ arɪzanna ma, ta fʋ keŋ a dɪa n kʋaŋ."

22 Die dalʋakɪrɪ dɪ wʋnna naa wa ʋ sʋŋ dɪ chʋʋsɪ ʋ chʋŋ ga, dama die ʋ faasɪ yiwo nyintitieŋ.

23 Naa chɪaŋ ma Yisa die dɪ a balɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, "Wusie maŋ balɪ nɪ, dɪ nan dɪ tʋa dɪ ligiretieŋ juu Ŋmɪŋ naarɪ ma.

24 N bala nɪ bɪbra, dɪ nan yi mɔlɪ dɪ nyɔgɪnɪ daagɪ garɪyɪɪŋ vɔrɪŋ ma a nyɪŋ a tɪaŋ ligiretieŋ dɪ baaŋ nan juu Ŋmɪŋ naarɪ ma."

25 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ wʋnna naa die dɪ paalɪ a yi be mamachi die ba pɪasa taŋ dɪ, "Mɪnɪa baaŋ nan bɪagɪ a ye gbatɪtaanɪŋ?"

26 Die Yisa dɪ kɔtɪ ʋ sikpeŋ a daansɪ ba ta die balɪ yɪ ba dɪ, "Vuota nɪŋ jigiŋ dɪ tʋa mɪŋ, ama Ŋmɪŋ nɪŋ nan bɪagɪ a yi jaaŋ mana."

27 Die Piita die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Tɪnɪŋ nɪŋ tɪ va wa tɪ nyinti mana ta keŋ dɪ fʋ. Bɪa yine tɪ nyʋarɪ?"

28 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Wusie maŋ bala nɪ, saŋŋa dieke manɪŋ vuota Bʋa dɪ keŋ kalɪ n naara gbaŋtɪ ma aŋaŋ hagɪrɪŋ dʋnɪa haalɪkʋ ma, nɪnɪŋ die dɪ yine n kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪaŋ nan dɪ kalɪ naara gbaŋtɪ baŋ aŋaŋ ale mi a dii Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ ale wo sarɪya.

29 Ta vuodieke mana dɪ vana ʋ tigiŋ yaa ʋ nɪmballɪ yaa ʋ chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ yaa ʋ ballɪ yaa ʋ kʋatɪ n wɪa, ʋ nan daansɪ ye a chanchaaŋ kɔbɪga kɔbɪga, ta bɪ ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.

30 Ama vuosi pam die dɪ wolinne a bie nɪŋŋa nan wɪarɪ kʋaŋ ta vuosi pam die dɪ wɪarɪna kʋaŋ nan tɪaŋ nɪŋŋa."

20

Tʋntʋntɪŋ nandagɪrɪ

1 "Ŋmɪŋ naarɪ sɪɪ sɪba tigiŋ tieŋ dieke dɪ nyɪnna sʋkʋleeliŋ a yaala vuosi dɪ ʋ nagɪ aŋ ba keŋ tʋŋ ʋ kʋaŋ ma.

2 Die wʋnɪŋ aŋaŋ ba die dɪ a balɪ a zieŋ dɪ ʋ nan tuŋ be dɪnda daarɪ mi tune; die ba ga piili kpɪaŋ.

3 Die dɪ wa tʋga hawa awayɪ saŋŋa, tigiŋ tieŋ wo dɪ bɪ nyɪŋ a ga a ga ye vuosi bataŋ ba zene nyʋʋŋ jigiŋ ta ka yie wɪɪŋ mana.

4 Ta ʋ balɪ a yɪ ba, 'Nɪ gbaŋ nɪ ga a ga tʋŋ tʋʋma n kʋakʋ ma, ta n nan tuŋ nɪ tuŋ dieke dɪ mʋna.'

5 Die wɪa die ba ga. Die dɪ tʋgɪna agbaa saŋŋa die ʋ bɪ yi die gbaŋ gbaŋ, ta agbaa die dɪ tɪanna hawasɪ ataa kʋaŋ chaaŋ, die ʋ bɪ yi die gbaŋ gbaŋ.

6 Die dɪ wa tʋga jɪŋmɪŋ (agbaa kʋaŋ chaaŋ hawasɪ anʋ wonde), die ʋ bɪ a ga nyʋʋkʋ chaaŋ a ye dembisi bataŋ dɪ zene mi ta ka tʋma tʋʋmɪŋ mana. Die ʋ pɪasɪ ba dɪ, 'Bɪa nɪ zie giena yɔrɪ damʋʋmɪŋ ta ka yie wɪɪŋ?'

7 Die ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, 'Vuoŋ ka keŋ nagɪ tɪ dɪ tɪ ga tʋŋ ʋ tʋʋma.' Die wɪa ʋ balɪ ba, 'Nɪ gbaŋ nɪ ga a ga tʋŋ tʋʋma n kʋakʋ ma.'

8 "Die ŋmɪŋ dɪ nanna, tigiritieŋ wo dɪ wa ʋ tʋntʋntɪba jakʋʋŋ dɪ, 'Ga wa tʋntʋntɪba a tuŋ be ba tune, piili a nyɪŋ vuodiekemba dɪ kenne kʋaka a ga tʋgɪ vuodiekemba dɪ wolinne wo.'

9 Ta ʋ tʋntʋntʋ jakʋʋrɪ die dɪ tuŋ vuodiekemba dɪ wɪarɪna kʋaka a keŋ wo dɪnda daarɪ mi tune.

10 Die wɪa die dɪ kenne a tʋgɪ vuodiekemba dɪ kenne sʋkʋleeliku, die ba yile dɪ ba tune nan dɪ dala ama die ʋ tuŋ ba gbaŋ dɪnda daarɪ mi tune.

11 Die ba tuo ba ligirehe a kpatɪ die ba piili a vʋʋna ta galɪma tigiritieŋ wo,

12 a baarɪ, 'Vuosi gie wɪarɪ wa kʋaŋ a keŋ kʋakʋ, agbaa kʋaŋ hawasɪ anʋ

saŋŋa ta kʋa hawa balımıŋ, ama tınıŋ tı
dine wahala a ga a gbalıgı a nyıŋ sʋkʋʋŋ
mana, ta ŋmınnı dı nıgı tı pam, ama tınıŋ
aŋaŋ banıŋ dı lagısı a tuo tuŋ balımıŋ.'
13 "Die tigiritieŋ wo dı yiŋŋi a balı ba
wʋnyı, 'N zʋa, wʋmma, n ka nyırı nı,
dama tı tıŋ balı zie mıŋ nı saagı dında
daarı mi tune.
14 Die wıa nagı fʋ tʋaŋ a ga tigiŋ. Manıŋ
n yaala n tuŋ wo nı aŋaŋ vuodieke dı
kenne kʋaka bʋnyı.
15 N wo sieŋ dı n nagı n ligirehe a
yi wudieke n yaalala? Yaa wa sʋgıbıaŋ
dama n kana ka mʋma wıa?' "
16 Yisa die dı taanna nandagırı a kpatı
wa kʋaŋ chaaŋ ta ʋ balı ba dı, "Die wıa
vuodiekemba dı benne kʋaŋ nan dı bie
nıŋŋa ta vuodiekemba dı benne nıŋŋa
wıarı kʋaŋ."

Yisa die dı bına balı ʋ kuŋ wıa bʋtaa ma dene
(Maki 10.32-34; Luki 18.31-34)

17 Die Yisa die dı jʋalına a gara
Jerusalemi, die ʋ wa ʋ kʋaŋandıısırıba
baŋ aŋaŋ bale wo a nyıŋ lʋgıŋ a die a balı
a yı ba.
18 "Nı wʋmma, tı jʋalı a gara Jerusalemi
ma, jigidieke ba balla ba nagı manıŋ
vuota Bʋa a yi Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋra aŋaŋ mıraha dıdagırıba nuusi
me, aŋ ba dii n sarıya a baarı dı n
chʋʋsıya amʋ ba kʋʋ mıŋ,
19 ta nagı mıŋ a yi vuodiekemba dı kana
a ka yi Juu vuosi nuusi me aŋ ba vʋarı
mıŋ fala, ta nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ* ta
kpaası mıŋ a diisi dagarıkʋ ma, aŋ n kpi
ama a daraa ataa ma n nan hagı kuŋ me."

Jemisi aŋaŋ Jɔɔn nuŋ die dı keŋ jʋʋsı Yisa jakʋʋŋ wıa
(Maki 10.35-45)

20 Womi Zebedi hɔgʋ die dı chii ʋ ballı
bale a keŋ Yisa jigiŋ, ta gbirigi ʋ nıŋŋa ta
jʋʋsı wa suŋŋiŋ.
21 Yisa die dı pıası wa dı, "Bıa fʋ
yaala?" Die ʋ yiŋŋi balı wa, "Yı mıŋ nʋaŋ
dı n ballı gie wʋnyı nan daansı kalı fʋ
nuudiigiŋ chaaŋ ta wʋnyı dıaŋ fʋ nuugalı
chaaŋ saŋŋa dieke fʋ keŋ dii fʋ naarı."
22 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Nı
zı nı jʋʋsınana jadieke. Nı nan bıagı a
chii chiiti dieke n balla n chii wo?"
Die ba yiŋŋi a balı wa dı, "Wa, tı nan
bıagı."
23 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Wusie,
nı nan chii chiiti dieke n bala n chii wo,
ama n wo sieŋ dı n vʋarı vuodiekemba
dı mʋna ba kala n nuudiigiŋ aŋaŋ n
nuugalı chaaŋ. Jigehe gie zie gbarı wa
vuodiekemba n Chʋa Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ die
dı vʋarına dı ba kala mi."
24 Die ʋ kʋaŋandıısırı tıalıkaha die dı
wʋnna naa, die ba jıı sınyıırıŋ a yi ba
bale wo.
25 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı wa ba
mana a lagısı taŋ ʋ jigiŋ a balı ba, "Nı
gbaŋ nı sıba a baarı vuodiekemba dı
daansınana vuosi tıŋgbaŋka gie me ŋaaŋ
daga wa ba gbaŋ ta nyıŋkʋraha dıaŋ
ŋaaŋ pɔgılı wa ba vuosi aŋaŋ nıŋŋmına.
26 Ama nınıŋ die wo, nı sʋnsʋŋ
vuodieke dı yaala nyıŋkʋrıtı, sie ʋ nagı
ʋ gbaŋ a bırıŋ wabʋ a tʋma a yıma vuoŋ
mana.
27 Vuodieke dıaŋ dı bı yaala ʋ bemme
nıŋŋa, sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ nı mana
yɔmʋ,
28 sıba manıŋ vuota Bʋa dı sına die wo,
dama n ka keŋye dı vuosi tʋma a yıma
mıŋ ama n keŋye dı n tʋŋ yı vuosi, ta bı
kpi a yi vuosi pam ye gbatıtaanıŋ."

Yisa die dı yuorine yıısı bale nine dene
(Maki 10.46-52; Luki 18.35-43)

29 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die
dı nyınana Jeriko me, die kpıkpaaŋ die dı
dı Yisa kʋaŋ.
30 Ta yıısı bale die dı kalı sieku nʋaŋ
a wʋŋ dı Yisa keŋ tıanna mıŋ, die wıa
die ba piili a keese a baarı, "Tı Yɔmʋtieŋ,
naaŋ Davidi haagıŋ chıgı tı zɔɔlıŋ."
31 Ama kpıkpaakʋ die dı natı ba dı ba
tarı watı, ama ta die ba wa a faası a
keese, "Tı Yɔmʋtieŋ, Davidi haagıŋ, chıgı
tı zɔɔlıŋ."
32 Yisa die dı zie ta wa ba a keŋ pıası ba
dı, "Bıa nı yaala n yi a yı nı?"
33 Ba yiŋŋi a balı wa, "Tı Yɔmʋtieŋ, tı
yaala fʋ yuori wo tı nine."

* **20:19 20.19** Ba kpaasaha die yaa kuuti aŋaŋ tana a nʋa ma.

34 Ta zɔɔlɪŋ die dɪ yigi Yisa, ta ʋ gbi
gbi ba ninehe, die ba ninehe die dɪ yuori
yuori, ta ba dɪ ʋ kʋaŋ.

21

Yisa die dɪ june Jerusalemi ba bɪra wa dene
(Maki 11.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)

1 Die ba kenne a keŋ gbigi Jerusalemi
ta keŋ Betifeji tɪŋ, tɪŋ dieke die dɪ benne
kunkogiŋ dieke ba wasɪnana Olivi Tɪɪsɪ
Kunkogiŋ lʋgɪŋ. Yisa die dɪ tʋŋ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba bale dɪ ba ga nɪŋŋa
2 ta balɪ ba, "Nɪ gamma tɪŋkpaŋka dɪ
benne nɪ nɪŋŋa, womi nɪ nan ye bonnɪɪŋ
dɪ bɔbɪna zie ta ka bʋa dɪ zie mi; nɪ
forisike a yaa ha a keŋ n jigiŋ.
3 Dɪɪ yi ta vuoŋ dɪ pɪasɪ nɪ wɪɪŋ, nɪ balɪ
wa, nɪ Yɔmʋtieŋ yaalala ka, ta ʋ nan vaa
nɪ yaa ha keŋ."
4 Wɪaha gie mana die keŋ yi mɪŋ sɪba
die Ŋmɪŋ dɪ vana ʋ naazʋalɪba wʋnyɪ die
dɪ balɪna die wo dɪ
5 "Nɪ balɪ Zayɔni tɪka vuosi dɪ,
'Ye, nɪ naaŋ wa kieŋ nɪ jigiŋ.
Ʋ yiwo vuodieke dɪ sʋʋna ʋ gbaŋ
tɪŋgbaŋ,
ta jʋala boŋ dieke dɪ yi bonpɔlɪ.' "
6 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ga yi
wudieke Yisa die dɪ balla ba dɪ ba yi wo.
7 Die ba yaa bonɪɪkʋ aŋaŋ ka bʋa a keŋ,
a nagɪ ba nyinyeeke a diisi a kʋasɪ ta Yisa
dɪ jʋalɪ.
8 Kpɪkpaakʋ vuosi bataŋ die dɪ nagɪ ba
nyinyeeke a jatɪ sieku me, ta bataŋ dɪaŋ
dɪ chɪa tɪɪsɪ naasɪ a jatɪ sieku me.
9 Ta kpɪkpaaŋ dieke dɪ benne ʋ nɪŋŋa
aŋaŋ vuodiekemba dɪ benne ʋ kʋaŋ dɪ
nata a baarɪ,
"Hozaana!* Nɪ bɪrɪma Davidi haagɪrɪ gie.
Ŋmɪŋ yi alibarika a yɪ vuodieke dɪ
kennene ʋ saaŋ ma.
Nɪ faasɪ natɪma hozaana ŋmɪŋsikpeŋ."
10 Die Yisa die dɪ gana a ga juu
Jerusalemi, tɪka vuosi mana die dɪ hagɪ
a zie a pɪasa taŋ dɪ, "Mɪnɪa wʋnna?"
11 Kpɪkpaakʋ die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ,
"Yisa, vuodieke dɪ yine Ŋmɪŋ naazʋa ta
nyɪŋ Nazeriti, Galili tɪŋgbaŋ ma wa."

Yisa die dɪ wʋnsɪna Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ dene
(Maki 11.15-19; Luki 19.45-48; Jɔɔn 2.13-22)

12 Ta Yisa die dɪ ga a juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma a yagɪ vuodiekemba
mana die dɪ daanana aŋaŋ vuodiekemba
die dɪ yalla nyinti a daa mi; die ʋ kpaŋŋɪ
vuodiekemba dɪ tarɪgɪnana ligirehe tee-
bulisi a bubi bubi aŋaŋ vuodiekemba die
dɪ yalla ŋmarɪsɪ a daa wa chɪasɪ a bubi,
13 ta die a balɪ ba dɪ, "Dɪ maagɪya
Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ baarɪ,
'N tigiri gie nan dɪ wasa Ŋmɪŋ jʋʋsɪŋ
jigiŋ' ama nɪnɪŋ nɪ nagɪ ka a bɪrɪŋ gaarɪŋ
jigiŋ."
14 Die yɪɪsɪ aŋaŋ gbarɪgɪsɪ die dɪ keŋ ʋ
jigiŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma die
ʋ gbaaŋ ba mana.
15 Ama die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʋraha aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die
dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ die ba yene ʋ yinene
mamachi wɪaha ta bɪ wʋŋ ballɪbɪsɪsɪ
dɪ natɪnana Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
ma a baarɪ, "Hozaana, nɪ bɪrɪma Davidi
haagɪrɪ gie die wo!"
16 Die ba pɪasɪ wa, "Wʋŋ wudieke ba
balala wa mɪŋ?" Ta ʋ yiŋŋi a balɪ ba,
"Wa, ama dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dɪ, 'Fʋ yine ballɪbɪsɪsɪ aŋaŋ ballɪnyaalɪsɪ
dɪ bɪra fʋ vɪɪnɪŋ.' Nɪ ye ka karɪŋ wɪaha
gie Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ?"
17 Yisa die dɪ va ba, ta nyɪŋ tɪka sʋŋ a
ga Betani, die a dʋa mi tʋŋ dɪ vʋŋ.

Yisa die dɪ kana yɪ kɪnkamɪŋ tɪɪka dene
(Maki 11.12-14, 20-24)

18 Tʋŋ die dɪ vʋʋna sʋkʋleeliŋ die ʋ
yiŋŋi a gara tɪka sʋŋ, die kɔŋ die dɪ yallɪ
wa.
19 Die ʋ ye kɪnkamɪŋ tɪɪŋ dɪ zene gbigi
sieku nʋaŋ die ʋ ga ka jigiŋ, ama die ʋ ka
ye jaaŋ mana ka sikpeŋ sie vaatɪ nyɪɪna
ma. Na chɪaŋ ma die ʋ balɪ yɪ tɪɪka dɪ,
"Kaaŋ bɪ nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka!" Lele womi
tɪɪka mana die dɪ ko.

* **21:9 21.9** Hozaana chɪaŋ yiwo "Gbatɪ tɪ taaŋ".

20 Ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ yene naa wa
die dɪ yi be mamachi. Die ba pɪasa taŋ,
“Lalɪa kɪnkamɪŋ tɪɪka dɪ ko lagɪ lagɪ die?”
21 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Wusie
maŋ bala nɪ, dɪɪ yi nɪ yi Ɲmɪŋ yada ta ka
chɪɪlɪya nɪ nan bɪagɪ a yi wudieke n yine
yɪ kɪnkamɪŋ tɪɪka gie; daa genke nyɪɪna
ma, nɪ nan bɪagɪ a balɪ yɪ kunkogiri gie
dɪ, vʋʋ a ga nan mʋgɪkpɪɪrɪ ma aŋ ka seŋ
yi.
22 Dɪɪ yi nɪ yi Ɲmɪŋ yada nɪ nan ye
jadieke mana nɪ jʋʋsɪnana a yaala.”

Vuosi bataŋ die dɪ pɪasɪna Yisa yaa gamma ʋ yiko ke wɪa dene
(Maki 11.27-33; Luki 20.1-8)

23 Yisa die dɪ yiŋŋi a keŋ juu Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma, ta die daga
vuosi Ɲmɪŋ wɪaha, die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosisi nyɪŋkʋra
die dɪ keŋ ʋ jigiŋ a pɪasɪ wa dɪ, “Bɪa yiko
fʋ yaa yie wɪaha gie? Mɪnɪa yɪna fʋ yiko
ke gie?”
24 Ta Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ ba, “N nan
pɪasɪ nɪ wʋbalɪmɪŋ, dɪɪ yi nɪ bɪagɪ a balɪ
mɪŋ ka chɪaŋ, n nan balɪ nɪ yiko dieke a
yalla a yie wɪaha gie:
25 Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi
Ɲmɪŋ nyaabʋ, Ɲmɪŋ die yɪna wa yiko yaa
vuota?” Ba piili a nɪga nɪnhagɪrɪŋ dɪ, “Bɪa
tɪ baa tɪ balɪ? Tɪ keŋ a baarɪ ‘Ɲmɪŋ jigiŋ’,
ʋ nan yiŋŋi a balɪ tɪ dɪ, ‘Ta bɪa wɪa nɪ ka
yi wo yada?’
26 Ama tɪ keŋ baarɪ ka nyɪŋ vuota
jigiŋ, tɪ chɪga ŋmaamɪŋ aŋaŋ wudieke
kpɪkpaakʋ dɪ baaŋ yi, dama vuoŋ mana
die yi yada dɪ Jɔɔn seŋ yiwo Ɲmɪŋ
naazʋa.”
27 Die wɪa die ba yiŋŋi a balɪ Yisa dɪ,
“Tɪ ka sɪba.” Die ʋ balɪ yɪ ba, “Die nɪŋ
n kaaŋ balɪ nɪ vuodieke dɪ yɪna mɪŋ yiko
maŋ yaa yie tʋʋmaha gie.”

Daa wʋnyɪ ballɪ bale nandagɪrɪ wɪa

28 A kʋaŋ chaaŋ Yisa dɪ pɪasɪ ba dɪ,
“Lalɪa nɪ yile yaa gamma wɪarɪ gie? Daa
wʋnyɪ die yalla ballɪ bale, ta die balɪ a
yɪ jakʋʋrɪ dɪ, ‘N bʋa, ga kʋakʋ ma a tʋŋ
tʋʋma jinne.’
29 Bʋa wa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, ‘N
kaaŋ ga’ ama ka kʋaŋ chaaŋ ʋ tarɪgɪ ʋ
sʋŋanyile ta ga kʋakʋ.
30 Die chɔɔŋ wa dɪ ga bʋabike jigiŋ a
balɪ die gbaŋ gbaŋ a yɪ wa, ʋ yiŋŋi a balɪ
dɪ, ‘N chʋa n nan ga’, ama die ʋ ka gaya.”
31 Yisa die dɪ taanna nandagɪrɪ gie
a kpatɪ die ʋ pɪasɪ Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosisi nyɪŋkʋraha
dɪ, “Ballɪ bale wo gie, ba jabɪa yine ʋ
chɔɔŋ dɪ yaalala dene?”
Die ba yiŋŋi a baarɪ, “Jakʋʋrɪ.”
Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Wusie
maŋ bala nɪ, lampotuosiribe aŋaŋ
vuodiekemba dɪ dʋaga hɔgʋkpana yaa
daakpana nan wolinŋ a juu Ɲmɪŋ naarɪ
ma nɪ ma.
32 Dama Jɔɔn dieke die dɪ sɪnana vuosi
Ɲmɪŋ nyaabʋ die keŋ nɪ jigiŋ a dagɪ nɪ
sievɪɪŋkʋ ama die nɪ ka yi wo yada, ama
lampotuosiribe aŋaŋ hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana die dɪ yi wo yada. Die nɪ yene
wɪaha gie mana kʋaŋ chaaŋ, nɪ ka tarɪgɪ
nɪ sʋŋanyile ta yi wo yada.”

Tʋntʋntɪba nandagɪrɪ
(Maki 12.1-12; Luki 20.9-19)

33 Yisa die dɪ bɪ a balɪ ba, “Nɪ bɪ wʋŋ
nandagɪŋ kaanɪ bɪbra. Tigiŋ tieŋ wʋnyɪ
die benne a sʋʋ tɪɪ diekemba dɪ baaŋ
nan nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka ʋ kʋaŋ ma, a nagɪ
daatɪ a kpie giliŋke, ta die a wʋnsɪ vɔrɪŋ,
jigidieke ba baaŋ dɪ ŋmʋa nyɪŋnyɪŋka
nyaabʋ a yie, ta kpii vɪɪŋ mi. Ta nagɪ
kʋakʋ a yɪ tʋntʋntɪba nuusi me dɪ ba
daansɪma. Dɪɪ yi a keŋ ŋmɪntɪ dɪ ba kpaa
a yɪ wa ta kpaa ba tʋaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ
die ʋ dɪa a ga tɪŋ kaanɪ.
34 Die nyɪnyɪŋkaha kpaala saŋŋa die dɪ
kenne tʋgɪ die ʋ tʋŋ ʋ yɔŋɪsɪ dɪ ba ga
tʋntʋntɪba jigiŋ a ga tuo ʋ tʋaŋ.
35 Ama ta tʋntʋntɪba dɪ yigi ʋ yɔŋɪsɪsɪ
a nɪgɪ wʋnyɪ pam ta kʋʋ wʋnyɪ ta taa
wʋnyɪ dɪaŋ aŋaŋ tana.
36 Daa wa dɪ bɪ tʋŋ yɔŋɪsɪ bataŋ a
tɪaŋ vuodiekemba ʋ wolinne a tʋŋ wa, ta
tʋntʋntɪba dɪ yi be die gbaŋ gbaŋ.
37 Kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ ʋ tʋŋ ʋ gbaŋ gbaŋ
ʋ Bʋademinŋ. A baarɪ, ‘N sɪba baarɪ ba
nan yɪ n bʋa wa jɪlɪma.’
38 Ama tʋntʋntɪba die dɪ yene ʋ bʋa wa
die ba balɪ yɪ tamba, ‘Ʊ faarɪ diiru wo
wʋnna, nɪ vaa tɪ kʋʋ wa ta nyinti bɪrɪŋ
tɪ sɪɪtɪ!’

39 Ta die ba yigi wo a nagı wa a nyıŋ
kʋakʋ lʋgıŋ a kʋʋ wa.”
40 Yisa die dı taanna nandagırı gie a
kpatı die ʋ pıası ba, “Die wıa kʋakʋ tieŋ
dı keŋ keŋ bıa ʋ baa ʋ yi tʋntʋntıba mi?”
41 Ba yiŋŋi balı wa dı, “Ʋ nan kʋʋ banıŋ
tʋntʋmbıatı tielibe ta nagı kʋakʋ a yı
vuogaası, vuodiekemba dı baaŋ nan yı
wa ʋ nyıŋnyıŋkaha tʋaŋ a kpaala saŋŋa.”
42 Yisa dı balı yı ba, “Nı ye ka karıŋ
Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die dı maagına die wo?
Dı maagıya dı
‘Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine ta
baarı ba ka yaala ka wa
die dı yiŋŋi a keŋ yi gɔŋgɔŋyʋgırıŋ
taŋ vıınıŋ,
Nabidie Ɲmıŋ yine die
ta a faası yi tı mamachi!’ ”
43 Die wıa Yisa die dı balı a yı ba,
“Wusie maŋ balı nı, Ɲmıŋ nan gbatı
ʋ naarı a nyıŋ nı jigiŋ ta nagı a yı
vuodiekemba dı baaŋ nan vaa ʋ dii ka
nyʋarı.
44 ((Ama vuodieke dı nanna tanı gie
sikpeŋ nan ŋmabı ŋmabı ama vuodieke
tanı dı keŋ nan ʋ sikpeŋ ʋ nan nʋŋ nʋŋ
sıba zɔŋ.))”
45 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ Farasisi die dı wʋnna nandagaha
die ba mıŋŋı sıba banıŋ ba wıa Yisa die
taaŋ nandagırı.
46 Die ba yaala ba yigi wo, ama die ba
chıga kpıkpaakʋ ŋmaamıŋ dama vuosi
die yi yada a baarı dı Yisa yiwo Ɲmıŋ
naazʋa.

22

Hɔgʋ faarıŋ nandagıŋ
(Luki 14.15-24)

1 Yisa die dı bı nagı nandaga a balı wıa
a yı vuosisi dı,
2 “Ɲmıŋ naarı sıı sıba naaŋ wʋnyı die
dı wʋnsına hɔgʋhaalʋ banwʋla dı ʋ yı ʋ
bʋa.
3 Ta die tʋŋ ʋ yɔŋısı dı ba ga balı
vuodiekemba ʋ wone a posi wo dı ba keŋ
banwʋlaka, ama die ba ka yaala ba keŋ.
4 Die ʋ bı tʋŋ yɔŋısı bataŋ ta balı ba
dı, ‘Nı gamma a ga balı vuodiekemba die
n wone a posi wo dı chaantı nyindiike
yi siri mıŋ; n wɔŋ kʋʋ narapɔlıka aŋaŋ
naara narıka ta a mana yi wo siri; die wıa
nı keŋ a keŋ dii banwʋlaka chaantı!’
5 Ama die ʋ posine vuodiekemba ba die
ka tɔgıŋ wa ta die ga ba tʋʋma jige; wʋnyı
dı ga ʋ kʋaŋ, ta wʋnyı dıaŋ dı ga ʋ nyinti
daala jigiŋ nyʋʋŋ ma,
6 ta bataŋ dıaŋ die dı yigi ʋ yɔŋısısı a
nıgı nıgı ba ta kʋʋ ba.
7 Die naaŋ wa dı jıı sınyıırıŋ pam; ʋ
tʋŋ ʋ sojasi ba ga kʋʋ vuokʋʋlaha ta jʋʋ
ba tıka boliŋ.
8 A kʋaŋ chaaŋ die naaŋ wa dı wa
ʋ yɔŋısısı a balı ba dı, ‘N hɔgʋhaalʋ
banwʋlaka chaantı yi siri mıŋ, ama
vuodiekemba n wone a posi wo ka mʋ dı
ba keŋ.
9 Die wıa nı wa gamma tıka sʋŋ
siekpııma ma, a wa vuodieke mana nı
baaŋ nan tuoli dı ba keŋ a dii laalıkʋ
chaantı.’
10 Die ʋ yɔŋısısı dı nyıŋ ga siekpııma
ma, a ga wa vuodiekemba mana ba yene,
vuovıına aŋaŋ vuobıatı mana; ta die ba
keŋ a suuli banwʋlaka tigiri me.
11 “Ta Naaŋ wa die dı keŋ dı ʋ daansı
ye vuodiekemba dı kenne banwʋlaka, die
ʋ ye daa wʋnyı dı benne vuosi sʋnsʋŋ ta
ka yeegi banwʋla nyiŋyeeke.
12 Ta Naaŋ wa dı pıası wa, ‘N zʋa
yiwo lalıa a keŋ juu giena ta ka yeegi
banwʋlaka nyiŋyeeke?’ Ama daa wa die
ka balı wııŋ.
13 Womi naaŋ wa die dı balı yı ʋ yɔŋısı,
‘Nı bɔbı ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı a nagı wa a
taaŋ yeŋ me lımıŋ ma. Mi ʋ nan dı kʋma
ta ŋɔba nyına.’ ”
14 Yisa die dı taanna nandagırı a kpatı,
ʋ balı ba dı, “Ɲmıŋ wa wa vuosi pam,
ama ʋ nan vʋarı vuosi bıta.”

Lampo tuniŋ wıa
(Maki 12.13-17; Luki 20.20-26)

15 Die Farasisi vuosi die dı nyıŋ a ga a
lagısı tamba a yaala sieti dı ba yigi Yisa
aŋaŋ wʋpıasıka.
16 Die ba tʋŋ ba kʋaŋandıısırıba bataŋ
aŋaŋ Herodi vuosi bataŋ Yisa jigiŋ. Die
ba pıası wa dı, “Dıdagırʋ, tı sıba a baarı
bala wusie, ta daga vuosi Ɲmıŋ sieti aŋaŋ
wusie, ta ka tɔgıma vuosi, dama fʋ ka
tɔgıma vuota dı sına die.

17 Die wıa, balı tı, lalıa fʊ yile yaa
gamma lampo tuniŋ wıa? Tı mıraha
yı sieŋ mıŋ dı tı tumme lampo a yıma
Roma tıŋgbaŋ naaŋ wa Siiza yaa tı daa
tumme?”
18 Ta Yisa die dı wɔŋ sıba ba
sʊŋanyilibıatı, die wıa die ʊ balı dı,
“Nınıŋ gıgaantıba gie, bıa nı yaala nı
magısı mıŋ?
19 Nı nagı ligiribiŋ dieke nı balla nı nagı
a tuŋ lampoke a dagı mıŋ.” Die ba yaa
ligire bini a keŋ yı wa,
20 die ʊ pıası ba dı, “Mınıa nine chaaŋ
aŋaŋ ʊ saaŋ diisine ka ma die?”
21 Die ba yiŋŋi baarı, “Naaŋ Siiza.” Die
chıaŋ ma die Yisa die dı yiŋŋi a balı ba
dı, “Die nıŋ nı tuŋ a yı naaŋ Siiza jadieke
dı yine ʊ sııtı ta tuŋ yı Ŋmıŋ jadieke dı
yine Ŋmıŋ sııtı.”
22 Die ba wʊnna naa wa die dı yi be
mamachi, die ba va wa ta ga.

Kunti hagıŋ wıa
(Maki 12.18-27; Luki 20.27-40)

23 Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ die Sadusi
vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ. (Banıŋ
ba balala dı kunti kaaŋ hagı kuŋ me.)
24 Die a baarı, “Dıdagırʊ, Mosisi die balı
dı dembiŋ dı keŋ faarı hɔgʊ ta kpi ta wo
ballı, sie ʊ nımbʊa faarı kpihɔgʊ wa a
mıırı ballı a yı vuodieke dı kpine wo.
25 Die nımballı bayʊpɔyı die benne. Die
jakʊʊrı dı faarı hɔgʊ ta kpi ta wo ballı, ta
ʊ nımbʊa dı faarı kpihɔgʊ wa.
26 Die gbaŋ gbaŋ die dı yi ʊ nımbʊa die
dı diisine bule wo a yaa ga tʊgı vuodieke
die dı diisine bʊtaa wa, a yaa die a ga
kpatı dembisi bayʊpɔyı wa mana.
27 Ka kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ hɔgʊ wa dıaŋ
die dı kpi.
28 Die wıa, dıı yi ta kunti hagıŋ daaŋ dı
keŋ tʊgı, mınıa hɔgʊ baaŋ yi wo? Dama
ba mana die faarı wa mıŋ.”
29 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, “Nı baya
mıŋ, dama nı ka sıba Ŋmıŋ gbaŋkʊ, ta bı
ka sıba Ŋmıŋ dı yalla hagırıŋ dene.
30 Dama kunti dı keŋ hagı kuŋ me
ba nan dı sıı sıba malakasi dı benne
arızanna ma, ta hɔgʊ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ
yallıŋ kaaŋ dı beri.
31 Yaa gamma kunti hagıŋ ma nı ye ka
karıŋ wudieke Ŋmıŋ dı bala a yı nı wa ʊ
gbaŋkʊ ma?
32 Dı ‘Manıŋ n yine Ŋmıŋ dieke
Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu dı
jıannana.’ Vuosi gie die kpiye mıŋ ama
ba ye ko bie ba mısı ma dama Ŋmıŋ ka yi
kunti Ŋmıŋ ama vuodiekemba dı benne
ba mısı ma?”
33 Die kpıkpaakʊ dı wʊnna naa, die dı
yi be mamachi aŋaŋ ʊ dagıkʊ.

Mırı dieke dı tıanna mıraha mana wıa
(Maki 12.28-34; Luki 10.25-28)

34 Die Farasisi dı wʊnna dı Yisa
nyıŋbalıkaha die nyaŋŋı Sadusisi die ba
lagısı tamba a keŋ.
35 Ba wʊnyı die dı yine mıraha dıdagırʊ
dı magısı wa aŋaŋ wʊpıasıkıŋ dı,
36 “Dıdagırʊ, mırı bıa tıanna mıraha
mana?”
37 Yisa die dı yiŋŋi a baarı dı, “ ‘Chome
fʊ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ fʊ sʊŋ
mana aŋaŋ fʊ haalıŋ mana aŋaŋ fʊ
sʊŋanyile mana.’
38 Genke yine mırı dieke dı benne
nıŋŋa ta bı tıaŋ mıraha mana.
39 Ta jadieke dıaŋ dı diisine bule wo
dıaŋ bı yiwo nıŋŋmına a gʊtı, ‘Chome fʊ
chanchaaŋ sıba fʊ gbaŋ gbaŋ.’
40 Mosisi mıraha mana aŋaŋ Ŋmıŋ
naazʊalıba dagıtı mana diisi wo mıraha
ale wo gie me.”

Mınıa bʊa yine Masia wa
(Maki 12.35-37; Luki 20.41-44)

41 Saŋŋa dieke ta Farasisi dı lagısına
tamba die Yisa dı pıası ba dı,
42 “Bıa nı yile yaa gamma Ŋmıŋ
vuovʊarıkırı Masia wa wıa? Mınıa bʊa
yine wo?” Ba yiŋŋi balı wa “Ʊ yiwo
Davidi haagıŋ.”
43 Die Yisa dı pıası ba, “Ta bıa yine
saŋŋa dieke Davidi die dı suuline aŋaŋ
Ŋmıŋ Haalıbʊ die dı wasa wa dı, n
‘Yɔmʊtieŋ?’ Ta baarı
44 ‘Nabidie Ŋmıŋ die bala n Yɔmʊtieŋ;
Kala n nuudiigiŋ chaaŋ,
a ga tʊgı saŋŋa dieke n baaŋ nan nagı
fʊ dataası a yi fʊ nuusi me.’

45 Dıı yi ta Davidi die dı wasa Masia wa
dı ‘N Yɔmʊtieŋ’, dı bı baa dı yiwo lalıa
Masia wa bı yi Davidi haagıŋ?”
46 Die ba wʊnyı mana die ka bıagı a
yiŋŋi a balı wııŋ, die wıa a nyıŋ dında
daarı mi yaa gamma vuoŋ die ka bı yaa
sikimiŋ a baaŋ nan bıagı a pıası Yisa
wʊpıasıka.

23

Yisa die dı kpaana vuosi yaa gamma mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi vuosi wıa dene
(Maki 12.38, 39; Luki 11.43, 46; 20.45, 46)

1 Die Yisa die dı balı a yı kpıkpaakʊ
aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba dı;
2 “Mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi yine
vuodiekemba ba yına sieŋ dı ba yiŋŋi
balıma Mosisi mıraha chıası.
3 Die chıaŋ ma dı vıına aŋ nı saagı ta
dıa ba dagına nı die mana, ama nı sımma
nı keŋ yime wudieke ba yinene, dama ba
ka dı wudieke ba balala wa.
4 Ba ŋaaŋ vaa wa vuosi chii chiidʊnsa,
chii dieke dı dʊnsına a yıa ba, ama ba ka
saaga a suŋŋe be aŋ ba chii chiititi.
5 Wudieke mana ba yinene, ba yie mıŋ
dı vuota ye be. Ye, ba nagına Ŋmıŋ
mıraha dı maagına bıta gbanbisi me a
bɔbı yi ba die aŋaŋ ba nuusi me ta a faası
dala dala die; bı ye ba nyiŋyeeki wagıtı
kʊaŋ nʊa dı wagırına ta faası teeli die.
6 Dıı yi ba dʊʊga jige ba ŋaaŋ yaala ba
kala sikpeŋkpııma tieliŋ jigikasıka; ta ba
keŋ ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone jigiŋ, ba ŋaaŋ
yaala ba kala vuokpııma jigikasıka;
7 ta bı yaala ba waasıma ba aŋaŋ jılıma
nyʊgıtı jige ta wasıma ba ‘Dıdagırʊ.’
8 Ama nınıŋ nıŋ da keŋ yi ba wasıma nı
‘Dıdagırʊ’ dama nı mana yiwo nımballı
aŋaŋ taŋ ta yaa nı Dıdagırʊ balımıŋ.
9 Ta nı daa keŋ wa vuoŋ tıŋgbaŋka
gie me ‘Chɔɔŋ’ dama nı yaa wa Chɔɔŋ
balımıŋ; wʊnıŋ ʊ yiwo Ŋmıŋ dieke dı
benne arızanna ma.
10 Nı daa bı vaa vuosi wa nı ba
‘Nıŋŋandıısırıba’ dama nı yaa wa nı
Nıŋŋandıısırı balımıŋ wʊnıŋ ʊ yine Yisa
Masia.
11 Vuodieke dı yine vuokpııŋ nı sʊŋ ʊ
yi ʊ gbaŋ nı tʊntʊntʊ.
12 Ama vuodieke dı kɔtına ʊ gbaŋ
ŋmıŋsikpeŋ, Ŋmıŋ nan dansı sʊʊŋ wa
tıŋgbaŋ; ama vuodieke dı sʊʊna ʊ
gbaŋ tıŋgbaŋ Ŋmıŋ nan daansı kɔtı wa
ŋmıŋsikpeŋ.”

Gıgaantıba vuosi gaamıŋ wıa
(Maki 12.40; Luki 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Ta Yisa dı bı balı dı, “Nınıŋ
mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba
yine gıgaantıba dı nan dı bıaŋ a yı
nı, dama nınıŋ nı ligi wo Ŋmıŋ naarı
sanʊarı dı vuosi daa juu. Nı gbaŋ ka
baa nı juu, ama ta kaga vuodiekemba dı
yaalala ba juu wo.
14 ((Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ
Farasisi mba yine gıgaantıba, wʊbıaŋ bie
nı ma, dama nı gbata kpihɔgʊba tige, ta
jʊʊsa Ŋmıŋ a yʊasa ta gaama sıba nı yiwo
vuodiekemba dı chıgınana Ŋmıŋ. Die
wıa nı tıbıdatıŋ nan dı faası dala pam.))
15 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi mba yine gıgaantıba, wʊbıaŋ bie nı
ma, dama nı gasa mʊgıkpııma ta chʊŋ
gara tıŋgbaŋısı ta yaala vuodieke dı baaŋ
nan tarıgı ʊ beriŋ a dıa nı kʊaŋ, dıı yi
nı keŋ ye vuoŋ, nı ŋaaŋ yiwo ʊ tʊmbıatı
dieke dı yalla wa a gara Sitaani boliŋ me
bı gʊtı die bule sıba nınıŋ.
16 “Nınıŋ yıısı dıdatırıŋ, wʊbıaŋ bie nı
ma! Nı daga vuosi dı, ‘Dıı yi ta vuoŋ dı
huu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ, dı ka
yi nıŋŋmına, ama dıı yi ʊ keŋ huu ligire
dieke dı benne juoku me wo sie ʊ yi dene.’
17 Nınıŋ yıısı aŋaŋ gaantıŋ, nyinti ale
wo gie a jabıa yine nıŋŋmına, ligirehe yaa
Ŋmıŋ juokpeŋkpııkʊ die dı yine ligirehe
dı yi Ŋmıŋ sııtı?
18 Ta nı bı daga dı, ‘Dıı yi vuoŋ dı huu
kaabıŋ koriŋ, ka ka yi nıŋŋmına, ama ʊ
keŋ huu kaabıŋ dɔŋ dı diisine koriku me
wo, sie ʊ yi dene gbaŋ gbaŋ.’
19 Nı seŋ yiwo yıısı wusie. Nyinti ale
wa a jabıa yine nıŋŋmına, kaabıŋ dɔŋkʊ
yaa koriku dı yine kaabıkʊ dɔnka die dı
yi Ŋmıŋ sııtı?

20 Die wıa dıı yi ta vuoŋ dı huu kaabıkʋ
koriku, dı dagı sıba ʋ huu kanıŋ aŋaŋ
jadieke mana dı diisine ka ma.
21 Ta dıı yi vuoŋ dı huu Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ, dı dagıya sıba ʋ huu
kanıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı benne ka
ma.
22 Dıı bı yi vuoŋ dı huu arızanna, ʋ huu
wa Ŋmıŋ naarı gbaŋtıtı aŋaŋ vuodieke dı
kalala ka ma.
23 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi mba die yine gıgaantıŋ, wʋbıaŋ bie
nı ma. Nı naga nanjʋʋsı aŋaŋ bʋŋʋ aŋaŋ
neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ sʋŋ a nagı
kaanı a yıa Ŋmıŋ, ama ta va jadieke dı
yine nıŋŋmına ʋ mıraha ma; sıba wusie
sarıya diile, aŋaŋ zɔɔlıŋ chıgıla aŋaŋ
yada yiile. Genhe die mʋna nı yime, ta
da va hanıŋ ba yiile.
24 Nınıŋ yıısı diekemba dı datınana nı
chanchaalıŋ naa, nı ŋaaŋ vʋara nanjʋʋŋ
nyaaŋ ma a taaŋ ama ta nyıa nyɔgını
aŋaŋ nyaabʋ!
25 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi mba nı yiwo gıgaantıŋ, wʋbıaŋ bie nı
ma, dama nı daaraa nı nyanyuuli kpala
aŋaŋ nı tımbala kʋası, ama a sʋgıtı dı
suuli aŋaŋ gbatıŋ aŋaŋ halı.
26 Nınıŋ Farasisi mba yine yıısı, nı
wolıŋ a daarı nı nyanyuuli kpalaha aŋaŋ
nı tımbalaha sʋgıtı, ta a kʋası dıaŋ nan
daarı.
27 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi mba nı yiwo gıgaantıŋ, wʋbıaŋ bie
nı ma. Dama nı sıı sıba vɔrıtı dieke ba
mıı a penti zie, ta a kʋası dı vıına ama
ta a sʋgıtı dı suuli aŋaŋ vuota kɔba aŋaŋ
nyʋʋgıŋ.
28 Die gbaŋ gbaŋ ta vuosi yese nı yeŋ me
ta nı vıına, ama nı sʋgıtı dı suuli aŋaŋ
ŋmınchıbısı aŋaŋ bıaŋ.

Yisa die dı bala ba tıbıdatıŋ wıa
(Luki 11.47-51)

29 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi mba nı yiwo gıgaantıŋ, wʋbıaŋ bie
nı ma. Nı mıa Ŋmıŋ naazʋalıba vɔrıtı,
ta penti zieŋ, ta yi jadieke dı baaŋ nan
tıınsı vuosi yaa gamma vuodiekemba die
dı chıgınana Ŋmıŋ kuŋ wıa,
30 ta baarı dı, die tı tıŋ beri tı
chɔɔŋkʋʋlıŋ saŋka, tı tıŋ kaaŋ yi
wudieke ba yine wo ta kʋʋ Ŋmıŋ
naazʋalıba.
31 Die wıa nı seŋ a saagı mıŋ dı nı
yine vuodiekemba die dı kʋna Ŋmıŋ
naazʋalıba wo haagısı.
32 Die wıa nı chɔɔŋkʋʋlıba die dı piiline
a yie tʋmbıatı die wo, nı yi he a kpatı.
33 Nınıŋ nyinvuuke aŋaŋ nyinvuuke
ballı. Nı baa nı yiwo lalıa a chıgı nyıŋ
tıbıdatıŋ boli dieke dı wone kpisiŋ sʋŋ?
34 Die wıa n bala nı dı, n nan tʋŋ Ŋmıŋ
naazʋalıŋ aŋaŋ sısıbırıŋ aŋaŋ dıdagırıŋ
nı jigiŋ, ama nı nan kʋʋ bataŋ, ta kpaası
bataŋ a diisi dagarıkıŋ ma aŋ ba kpi, ta
nıgı bataŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juone me ta dı
ba nagısı a nyıŋ tıŋ kaanı a ga tıŋ kaanı.
35 Naa chıaŋ ba kʋna vuodiekemba dı
chıgınana Ŋmıŋ tıbıdatıŋ nan keŋ nı
ma, a nyıŋ Abeli a tʋgı Berakia bʋa
Zakaria ma, vuodieke die nı kʋna Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ aŋaŋ kaabıŋ ko-
riku sʋnsʋkʋ.
36 Wusie maŋ bala nı, lele gie vuosi nan
daansı ye tıbıdatıŋ tʋmbıatı gie mana
wıa.

Yisa die dı chone Jerusalemi vuosi wıa dene
(Luki 13.34, 35)

37 “Nchʋanaawee, Jerusalemi vuosi,
nınıŋ vuodiekemba dı kʋna Ŋmıŋ
naazʋalıba, ta bı taa vuodiekemba ʋ
tʋnna nı jigiŋ wo tana, bʋŋmıa maŋ mıa,
a yaala dı n lagısı nı bʋnyı sıba kpıanııŋ
dı ŋaana lagısı ka ballı ka chobiti chıaŋ
ta nı ka saaga.
38 Ye, Ŋmıŋ va nı Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ta ka zie yɔrı.
39 N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma,
nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra a ga tʋgı saŋŋa
dieke nı baaŋ nan balı dı, ‘Ŋmıŋ alibarika
bie vuodieke dı kennene tı Yɔmʋtieŋ saaŋ
ma.’ ”

24

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ chʋʋsıŋ wıa
(Maki 13.1, 2; Luki 21.5, 6)

1 Yisa die dı nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ jigiŋ a chʋŋ gara, die ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ a balı

wa, ye Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ dı vıına die.
2 Die ʋ pıası ba dı, “Nı ye nyinti gie
mana mıŋ? Wusie maŋ bala nı, ba nan
kpaŋŋı a mana a taaŋ tıŋgbaŋ ma, ta
taŋ balımıŋ gbaŋ kaaŋ wıarı a sʋgı ka
chanchaaŋ ma.”

Wumugisike aŋaŋ wahala wıa (Maki 13.3-13; Luki 21.7-19)

3 Yisa die dı sʋʋna a kalı kunkogiŋ dieke
ba wasınana Olivi Tıısı kunkogiŋ sikpeŋ
die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ
ba nyıına a pıası wa, “Balı tı saŋŋa dieke
genhe mana dı bala a yi aŋaŋ wudieke
dı bala ka yi a dagı sıba fʋ kieŋku aŋaŋ
dʋnıa kpatıŋ gbigiye mıŋ.”
4 Die ʋ yiŋŋi a balı ba, “Nı sımma aŋ
vuoŋ da keŋ gaaŋ nı,
5 dama vuosi pam nan nagı n saaŋ a keŋ
a baarı banıŋ ba yine manıŋ Masia wa ta
gaaŋ vuosi pam.
6 Nı nan wʋŋ tɔntı watı nı chaaŋ aŋaŋ
saasaa wıa, ama nı da vaa ŋmaamıŋ yalla
nı, dama sie wıaha gie yi, ama a ka dagı
sıba dʋnıa kpatıkʋ keŋye mıŋ.
7 Vuosi buuriŋ nan wagı taŋ, naalıŋ
nan wagı naalıŋ. Kɔŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ
dɔmıŋ nan dı bie jigiŋ mana.
8 Wıaha gie mana nan dı sıı sıba
maarıŋ yʋagıŋ piiliŋ.
9 “Saŋka mi ba nan yigi nı a nagı nı
yı aŋ ba vaa nı dii wahala, ta kʋʋ nı.
Tıŋgbaŋısı mana nan dı haa nı dama nı
dına n kʋaŋ wıa.
10 Saŋka mi vuosi pam nan zeti n kʋaŋ
dıısıŋ, ba nan posi tamba chıası ta haa
tamba.
11 Ta ŋmınchıbısı naazʋalıba nan keŋ
a gaaŋ vuosi pam.
12 Bıaŋ dı bala ka dalıma tıŋgbaŋka gie
wıa, ta vuosi pam choti nan dı sʋnsı.
13 Ama vuodieke nıŋ mana dı dine
sikimiŋ a ga tʋgı wahalaka gie kpatıŋ nan
ye gbatıtaanıŋ.
14 Ta ba nan mʋʋlı Ŋmıŋ naarı
wʋvıınaha gie dʋnıa ka gie mana mana
ma, dı vuoŋ mana wʋŋ, ta dʋnıa ka
kpatıŋ ye keŋ.

Ŋmaaŋbıaŋ wıa (Maki 13.14-23; Luki 21.20-24)

15 “Nı nan ye ‘Jachʋʋsı’ dieke ta Ŋmıŋ
naazʋa Danieli die dı balla ka wıa wa
dı, genke Ŋmıŋ dı chʋarıŋ, ka nan dı
zie Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ.”
(Vuodieke mana dı a keŋ a karıŋ wıaha
gie, ʋ sımma a chıası.)
16 “Saŋka mi vuodiekemba dı benne
Judia ma ma wa, chıgı a ga jʋalı tana
sikpeŋ.
17 Ta vuodieke dıaŋ dı keŋ bie ʋ
mampili sikpeŋ da keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋ dı
ʋ juu juoku a nagı ʋ nyinti.
18 Ta vuodieke dıaŋ dı keŋ bie ʋ kʋaŋ
ma, ʋ da keŋ kuli dı ʋ nagı ʋ jayeekiŋ.
19 Saŋka mi hɔgʋ nyuutitieliŋ aŋaŋ
vuodieke dı yalla ballınyaalısı nan dii
wahala pam!
20 Nı jʋʋsıma Ŋmıŋ aŋ ʋ da keŋ yi wa-
halaha keŋ yıbıŋ saŋŋa yaa davʋʋsıkırı
daraaŋ.
21 Dama saŋka mi wo, wahala pam nan
dı beri; Ŋmıŋ die dı naanna dʋnıa a
keŋ tʋgı jinne, kanıŋ wahalaka mi ye ka
keŋye; ta kanıŋ wahalaka mi kaaŋ bı keŋ.
22 Ŋmıŋ dı tıŋ ka gobi daraaha a taaŋ
vuoŋ tıŋ kaaŋ ye gbatıtaanıŋ; ama ʋ
vuovʋarıkaha wıa ta ʋ nan gobi daraaha
a taaŋ.
23 “Saŋka mi dıı yi vuoŋ dı a keŋ a
balı nı dı, ‘Nı ye, Masia wa wʋnna yaa
ʋ benne mi wo’, nı daa keŋ yi wo yada;
24 dama saŋka mi ŋmınchıbısı Masiasi
aŋaŋ ŋmınchıbısı naazʋalıba nan keŋ
nyıŋ a tʋŋ mamachi wıa dı ba gaaŋ
vuodiekemba Ŋmıŋ dı vʋarına wa gbaŋ,
ba tıŋ nan bıagı.
25 Nı wʋmma! N wɔŋ balı nı mıŋ ta
saŋka ye ka tʋgıya.
26 “Die wıa, ba keŋ balı nı, ‘Ye, ʋ bie wo
haagıŋ ma!’ Nı da keŋ ga mi yaa ba keŋ
a balı nı, ‘Ye, ʋ bie wo juoku me!’ Nı da
keŋ yi yada;
27 dama manıŋ vuota Bʋa keniŋ nan dı
sıı sıba nııŋ dı ŋaana nyıgısı a nyıŋ ŋmıŋ
pɔsıŋ a ga tʋgı ŋmıŋ nanıŋ chaakʋ die
wo.
28 “Jigidieke jakpiikiŋ nyʋʋgıŋ dı
benne, mi zuuti dı lagıma.

Vuota Bʋa yiŋŋi kieŋku wıa (Maki 13.24-27; Luki 21.25-28)

29 “Wahalaha mi kʋaŋ chaaŋ ta ŋmɪŋ
nan sɪbɪ, chɪɪkʋ kaaŋ bɪ chaaŋ; ta
chɪŋmarɪsɪsɪ nan nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a nan
ta nyindieke dɪ benne ŋmɪŋsikpeŋ nan
dɔŋ a lagɪŋ taŋ.
30 Saŋka mi ta vuosi nan ye manɪŋ
vuota Bʋa wa yiŋŋi kieŋku siara
ŋmɪŋsikpeŋ, buuri dieke mana dɪ benne
tɪŋgbaŋka gie me nan kʋŋ, ta ye
manɪŋ vuota Bʋa dɪ benne nɪɪŋmara
ma ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ sʋʋna aŋaŋ yiko
chuulikpeŋkpɪɪŋ.
31 Malaka nan wɪɪ wɪɪŋ, ta n tʋŋ n
malakasisi aŋ ba ga dʋnɪa lʋga a nɪɪsa
mana mana a lagɪsɪ n vuovʋarɪkaha
dieke dɪ benne tɪŋgbaŋka gie lʋga a nɪɪsa
wa mana.

Chunchuleke tɪɪka dagɪtɪ wɪa (Maki 13.28-31; Luki 21.29-33)

32 “Nɪ vaa chunchule tɪɪka dagɪ nɪ yɪaŋ.
Ka nagɪsɪ dɪ keŋ pɔsa ta vaatɪ dɪ nyɪnna
nɪ sɪmma a baarɪ yɪbɪŋ gbigiye mɪŋ.
33 Nɪ bɪ a keŋ ye ta nyinti gie yie naa
gbaŋ gbaŋ nɪ sɪmma a baarɪ n keniŋ
gbigiye mɪŋ.
34 Wusie maŋ bala nɪ, lele vuosi kaaŋ
kpi a kpatɪ ta wɪaha gie mana keŋ yi.
35 Ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋ nan keŋ a
tɪaŋ ga, ama n wʋbalɪkaha kaaŋ tɪaŋ naa
daa.

Vuoŋ ka sɪba Yisa yiŋŋi keniŋ daaŋ (Maki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)

36 “Ama vuoŋ ka sɪba daarɪ yaa saŋŋa
dieke n baaŋ keŋ; malakasi dieke dɪ
benne arɪzanna ma dɪaŋ ka sɪba, manɪŋ
Ŋmɪŋ Bʋa gbaŋ ka sɪba, sie n Chʋa Ŋmɪŋ
nyɪɪna sɪbɪna.
37 Die dɪ sɪna die wo Nowa saŋka dɪ
nan dɪ sɪɪ die manɪŋ vuota Bʋa wa keniŋ
saŋŋa.
38 Nowa saŋŋa, saŋŋa dieke nyaakpɪɪbʋ
dɪ yene ka keŋye, vuosi die dɪ die ta nyuo,
ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgɪlɪasɪ a yɪa
chʋllɪŋ, a ga tʋgɪ daa dieke Nowa dɪ june
haarɪkpɪɪkʋ sʋŋ.
39 Ta vuosi gie die ka sɪba wudieke
dɪ yinene a tʋgɪ saŋŋa dieke nyaabʋ dɪ
kenne dii ba mana. Die dɪ baa dɪ sɪmma
saŋŋa dieke manɪŋ vuota Bʋa wa dɪ bala
n keŋ wo.
40 Saŋka mi dembisi bale nan dɪ tʋma
kʋakʋ ma, ta n nan nagɪ wʋnyɪ ta va
wʋnyɪ.
41 Hɔɔŋ bale nan dɪ nʋma zaa nɪa ma,
ta n nagɪ wʋnyɪ ta va wʋnyɪ.
42 Die wɪa nɪ gbara dama nɪ zɪ daa dieke
manɪŋ nɪ Yɔmʋtieŋ dɪ bala n keŋ.
43 Ama nɪ sɪmma wɪɪrɪ gie chɪaŋ; dɪɪ yi
ta tigiŋ tieŋ dɪ keŋ sɪba saŋŋa dieke gaarʋ
dɪ bala ʋ keŋ yuŋ ʋ tigiŋ me, ʋ tɪŋ nan dɪ
gbarɪ ta kaaŋ vaa ʋ wɪɪ ʋ tigiri a juu a
gaarɪ.
44 Die wɪa dɪ vɪɪna ta nɪ gbaŋ nɪ yi siri
saŋŋa mana dama manɪŋ vuota Bʋa nan
keŋ saŋŋa dieke nɪ kana ka yile dɪ n nan
keŋ wo.

Yɔmʋ die dɪ tuone ʋ Yɔmʋtieŋ nʋaŋ die (Luki 12.41-48)

45 “Yɔmʋ bɪa yine yɪantieŋ ta yie ʋ
Yɔmʋtieŋ dɪ dagɪna dɪ ʋ yi wudieke?
Wʋnɪŋ ʋ yine vuodieke ʋ Yɔmʋtieŋ dɪ
nan vʋarɪ dɪ ʋ daansɪma ʋ yɔmʋ chan-
chaalɪba ta yɪma ba ba nyindiike saŋŋa
dieke dɪ mʋna.
46 Dɪɪ yi ta ʋ Yɔmʋtieŋ dɪ keŋ tigiŋ ta ye
wo ta ʋ tʋma die wo gbaŋ, sʋgɪfɪalɪŋ nan
dɪ bie ʋ ma.
47 Wusie maŋ bala nɪ, ʋ nan nagɪ wa a
zieŋ dɪ ʋ daansɪma ʋ nyinti mana mana.
48 Ama ʋ yi yɔmʋbɪaŋ, ʋ nan dɪ yile ʋ
sʋŋ ma dɪ ʋ Yɔmʋtieŋ wo kaaŋ keŋ lagɪ
lagɪ,
49 ta piili a nɪga ʋ yɔmʋ chanchaalɪba
ta wʋnɪŋ ʋ nan dɪ die ta nyuo aŋaŋ
daanyuuriŋ.
50 Ʊ Yɔmʋtieŋ wo nan yiŋŋi keŋ daa
dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʋ kana ka yile dɪ
ʋ nan keŋ.
51 Ʊ keŋ keŋ, ʋ nan datɪ ʋ tɪbɪŋ ta nagɪ
wa a gʋtɪ gɪgaantɪba ma; mi ʋ nan dɪ
kʋma ta ŋɔba nyɪna.

25

Hɔgʋlɪaŋ baŋ nandagɪŋ wɪa

1 “Ŋmɪŋ naarɪ wɪa nan dɪ sɪɪ sɪba
hɔgʋlɪaŋ baŋ dieke die dɪ nagɪna ba
popolisi a ga dɪ ba ga tuoli hɔgʋ faarɪtʋ
die wo.
2 Hɔgʋlɪaŋ baŋ wa sʋŋ, banʋ die yiwo
gaantɪŋ, ta banʋ wa dɪaŋ dɪ yi sɪsɪbɪrɪŋ.

3 Gaantıba die dı nagı ba popolisi ama
ta die ka nagı kpaaŋ a gʊtı pɔgılı,
4 ama ta sısıbırıba die dı nagı kpaaŋ a
siti siti a yi kɔlıbısı ma a gʊtı pɔgılı aŋaŋ
popolisi.
5 Die hɔgʊ faarıtʊ wa die dı yʊası keniŋ,
die gbieŋ die dı yigi be, ba mana die dı
gʊʊrı.
6 "Ta die tanseese die ba wʊŋ kuli;
'Hɔgʊ faarıtʊ wa wʊnna! Nı keŋ nyıŋ a
tuoli wo!'
7 Saŋka mi hɔgʊlıaba baŋka mana die
dı hagı a ŋmıılı ba popoli dı jʊalı.
8 Die hɔgʊlıa gaantıba die dı jʊʊsı
sısıbırıba dı, 'Nı kaaŋ yı tı nı kpaabʊ
bıta? Dama tı popolisi yaala a kpi mıŋ.'
9 Ta sısıbırıba die dı yiŋŋi balı ba dı,
'Aayı, bʊ kaaŋ tʊgı tınıŋ aŋaŋ nı mana.
Nı gamma vuodiekemba dı yalla daa wa
jigiŋ a daa bʊtaŋ yı nı gbaŋ.'
10 Saŋŋa dieke hɔgʊlıa gaantıba dı
benne sieŋ me a gara dı ba daa kpaabʊ,
ta hɔgʊ faarıtʊ wa dı keŋ nyıŋ. Sısıbırıba
banʊ wa die dı yine siri wo die dı dı hɔgʊ
faarıtʊ wa a ga juu tigidieke banwʊlaka
die dı benne, ta die ba ligi sanʊarı.
11 "Ka kʊaŋ chaaŋ hɔgʊlıa gaantıba die
dı a keŋ tʊgı, a zie sanʊarı jigiŋ a wasa,
'Tı Yɔmʊtieŋ, tı Yɔmʊtieŋ, yuori sanʊarı
a yı tı.'
12 Ama ta hɔgʊ faarıtʊ wa dı yiŋŋi balı
ba dı, 'Wusie maŋ bala nı, n ka sıba nı.'
"
13 Die Yisa dı bı balı ba dı, "Die wıa,
nı sımma, dama nı ka sıba daa dieke yaa
saŋŋa dieke manıŋ nı Yɔmʊtieŋ dı bala n
keŋ.

Yɔŋısı bataa wıa
(Luki 19.11-27)

14 "Ŋmıŋ naarı wıa nan bı sıı sıba tigiŋ
tieŋ wʊnyı die dı bala ʊ dıa, ta wa ʊ
yɔŋısı a tıa ba ligire dı ba tuo a dime
nyʊʊŋ.
15 Die ʊ yı ba wʊnyı mana ʊ sıbına
ʊ kpaŋŋınana ʊ gbaŋ dene; die ʊ nagı
salıma ligiribie tuse tuse anʊ a yı wʊnyı,
ta die a nagı tuse tuse ale a yı wʊnyı dıaŋ,
ta die a bı a nagı tusibalımıŋ a yı wʊnyı
dıaŋ. Ta die a nyıŋ a ga ʊ dıası.
16 Die yɔmʊ dieke die dı tuone tuse anʊ
wa die dı nyıŋ lagı lagı a nagı ligirehe a
tʊŋ tʊʊma a bı a ye tuse anʊ gbaŋ gbaŋ a
gʊtı.
17 Vuodieke die dı tuone tuse ale wo
gbaŋ die dı nagıha a tʊŋ tʊʊma a ye tuse
ale a gʊtı.
18 Ama yɔmʊ dieke die dı tuone tusi-
balıŋka die dı ga a tuu vɔrıŋ a nagı ʊ
Yɔmʊtieŋ ligirehe a lɔbırı mi.

19 "Die dı wana a yʊası pam, tigiri tieŋ
wo die dı yiŋŋi a keŋ, ta wa ʊ yɔŋısı dı
ba keŋ aŋ ʊ biisi, ta ʊ ye ba yene nyʊarı
a mʊ die.
20 Ta vuodieke die dı tuone tuse anʊ wa
die dı a keŋ a juu saŋka mi, a nagı tuse
anʊ dieke ʊ bına a ye wo, ta baarı, 'N
Yɔmʊtieŋ, die yı mıŋ wa salıma ligiribie
tuse anʊ, ama n bı ye wo nyʊarı tuse anʊ
a gʊtı.'
21 Die ʊ Yɔmʊtieŋ dı balı wa, 'Kpaŋŋı fʊ
gbaŋ, fʊnıŋ yiwo yɔmʊvıınıŋ, ta bı tʊma
vıınıŋ; mıŋŋı pɔgılı wa nyinti bıta wa
gie, die wıa n nan nagı pam a yi fʊ nuusi
me. Sʊgıfıalı dieke n yalla, yiwo manıŋ
aŋaŋ fʊ sııtı.'
22 Ta die vuodieke dıaŋ die dı tuone
tuse ale wo die dı keŋ a juu a baarı, 'N
Yɔmʊtieŋ, ye, die fʊ yı mıŋ wa salıma
ligire bie tuse ale, ama n dii wo nyʊʊŋ a
ye nyʊarı tuse ale a gʊtı.'
23 Ʊ Yɔmʊtieŋ wo dı balı wa, 'Kpaŋŋı
fʊ gbaŋ, fʊ yiwo yɔmʊvıınıŋ ta bı tʊma
vıınıŋ, mıŋŋı pɔgılı wa nyinti bıta wa
gie, die wıa n nan nagı pam a yi fʊ nuusi
me. Sʊgıfıalı dieke n yalla, yiwo manıŋ
aŋaŋ fʊ sııtı.'
24 Die yɔmʊ dieke dıaŋ dı tuone
tusibalıŋka die dı keŋ a juu a baarı,
'N Yɔmʊtieŋ, n sıba dı fʊnıŋ yiwo
nyınyırıtʊ, a gobe jigidieke fʊ kana a ka
bʊrıya, ta bı lagısa nyindiike jigidieke die
fʊ kana a ka jatı nyıŋbʊra.
25 Die wıa ŋmaamıŋ die yalla mıŋ die
maŋ nyıŋ a nagı fʊ ligirebu a lɔbırı
tıŋgbaŋ. Die wıa, ka wʊnna, tuo fʊ jaaŋ.'
26 Die wıa ʊ Yɔmʊtieŋ wo die dı
yiŋŋi a balı wa dı, 'Fʊnıŋ yɔmʊtɔgʊ
aŋaŋ walınkpıatieŋ; sıba baarı n yiwo
vuodieke dı gobinene jigidieke n kana ka
bʊrıya ta lagısa nyindiike jigidieke n kana
ka jatı nyıŋbʊra,

27 die nɪŋ bɪa yine ta fʊ ka nagɪ n
ligirebu a paŋŋɪ aŋ ba yiŋŋi tuŋ mɪŋ aŋaŋ
nyʊarɪ? N tɪnna a keŋ naa wa n tɪŋ nan
tuo n jaabʊ ta nyʊarɪ diisi ka ma.
28 Die wɪa nɪ tuo ligirebu a nyɪŋ ʊ jigiŋ
a nagɪ ka yɪ vuodieke dɪ yalla tuse baŋ
wa.
29 Dama vuodieke mana dɪ yalla nyinti,
ba nan ye nyinti pam a gʊtɪ amʊ ba faasɪ
yallɪma pam. Ta vuodieke dɪaŋ dɪ wone
jaaŋ ba nan tuo bɪta gbaŋ ʊ yalla wa a
nyɪŋ ʊ jigiŋ.
30 Ama yɔmʊtɔgʊ wa nɪŋ, nɪ nagɪ wa
a vigi taaŋ yeŋ me lɪmɪŋ ma, jigidieke ʊ
baaŋ nan kʊŋ ta ŋɔba nyɪna.'

Yisa dɪ bala ʊ dii vuosi sarɪya wɪa

31 "Manɪŋ vuota Bʊa dɪ keŋ keŋ aŋaŋ n
hagɪrɪŋ aŋaŋ n malakasisi n nan dɪ kalɪ
n naara gbanɪŋ ma aŋaŋ jɪlɪma pam.
32 Saŋka mi dʊnɪa vuosi mana mana
nan lagɪsɪ n nɪŋŋa, mi n nan puo be bule,
sɪba yiyagɪrʊ dɪ ŋaana a puo yiise a nyɪŋ
bie sʊŋ die wo.
33 N nan nagɪ yiisehe a zieŋ n nuudiigiŋ
chaaŋ, ta nagɪ biehe a zieŋ n nuugalɪ
chaaŋ.
34 Saŋka mi manɪŋ naaŋ wa nan balɪ
yɪ vuodiekemba dɪ benne n nuudiigiri
chaakʊ dɪ, 'Nɪnɪŋ vuodiekemba n Chʊa
Ɲmɪŋ dɪ yine alibarika yɪ, nɪ keŋ a juu
naarɪ dieke ta Ɲmɪŋ die dɪ naanna a gbarɪ
nɪ a nyɪŋ dʊnɪa piiliŋ me,
35 dama kɔŋ die yalla mɪŋ die nɪ yɪ mɪŋ
nyindiike; ta nyanyuule die dɪ yalla mɪŋ,
die nɪ yɪ mɪŋ nyaaŋ maŋ nyu. Die n yiwo
chaanʊ ta nɪ mɪŋŋɪ a tuo mɪŋ nɪ tige me
a yi mɪŋ chaantɪ.
36 Die n chʊŋ wa yɔrɪ die nɪ yɪ mɪŋ
garɪtɪ, ta die maŋ yʊagɪ ta nɪ suŋŋi mɪŋ,
die maŋ juu dansarɪka sʊŋ ta nɪ keŋ kaagɪ
mɪŋ.'
37 Womi ŋmɪŋchɪgɪrɪba gie nan yiŋŋi a
pɪasɪ mɪŋ dɪ, 'Tɪ Yɔmʊtieŋ, saŋŋa bɪa die
tɪ ye fʊ ta kɔŋ yallɪ fʊ ta tɪ yɪ fʊ nyindiike?
Yaa saŋŋa bɪa die tɪ ye fʊ ta nyanyuule dɪ
yallɪ fʊ ta tɪ yɪ fʊ nyaaŋ fʊ nyu?
38 Saŋŋa bɪa die tɪ ye fʊ ta fʊ yi chaanʊ
die tɪ tuo fʊ tɪ tige me a yi fʊ chaantɪ? Yaa
saŋŋa bɪa die tɪ ye fʊ ta chʊŋ yɔrɪ ta tɪ yɪ
fʊ garɪtɪ?
39 Saŋŋa bɪa die tɪ ye fʊ ta yʊagɪ ta tɪ
suŋŋi fʊ? Yaa fʊ benne dansarɪka sʊŋ tɪ
keŋ kaagɪ fʊ?'
40 Ta manɪŋ Naaŋ wa nan yiŋŋi balɪ ba
dɪ, 'Wusie maŋ bala nɪ, wudieke die nɪ
yine a yɪ vuodieke dɪ yine zɔɔlɪntieŋ nɪ
nɪmballɪ sʊnsʊŋ wʊnyɪ wa die nɪ yi a yɪ
wa manɪŋ.'
41 "Ka kʊaŋ chaaŋ n nan yiŋŋi a balɪ
a yɪ vuodiekemba dɪ benne n nuugalɪ
ka chaakʊ, 'Nɪnɪŋ vuobɪatɪ gie, nɪ vɪɪna
aŋaŋ tɪbɪdatɪŋ, nɪ chʊnna ga ta va mɪŋ.
Nɪ gamma a ga juu boli dieke dɪ kana a ka
kpise ta Ɲmɪŋ dɪ wʊnsɪna a gbarɪ Sitaani
aŋaŋ ʊ vuosi wo.
42 Dama kɔŋ die yallɪ mɪŋ ta die nɪ mʊŋ
mɪŋ nyindiike, ta nyanyuule die dɪ yallɪ
mɪŋ ama die nɪ mʊŋ mɪŋ nyaaŋ.
43 Die n yine chaanʊ, ta nɪ ka saagɪ a
tuo mɪŋ nɪ tige me, ta die maŋ chʊŋ yɔrɪ
ta nɪ mʊŋ mɪŋ garɪtɪ, ta die yʊagɪ ta nɪ
ka suŋŋi mɪŋ, die maŋ juu dansarɪka ta
nɪ ka keŋ kaagɪ mɪŋ.'
44 Saŋka mi ba nan yiŋŋi a pɪasɪ mɪŋ dɪ,
'Tɪ Yɔmʊtieŋ, saŋŋa bɪa die tɪ ye fʊ ta kɔŋ
die dɪ yallɪ fʊ, yaa nyanyuule die dɪ yallɪ
fʊ, yaa fʊ yi chaanʊ, yaa fʊ chʊŋ yɔrɪ, yaa
fʊ yʊagɪ, yaa fʊ bie dansarɪka sʊŋ ta tɪ ka
suŋŋi fʊ?'
45 Saŋka mi n nan yiŋŋi a balɪ ba dɪ,
'Wusie n bala nɪ, die nɪ zetine nɪ suŋŋi
zɔɔlɪntieŋ nɪ nɪmballɪ sʊnsʊŋ wʊnyɪ wa,
die manɪŋ nɪ zeti suŋŋiŋ dene.'
46 Vuosi gie nan ga juu tɪbɪdatɪ dieke dɪ
wone kpatɪŋ ma, ama ŋmɪŋchɪgɪrɪba nan
ga juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ sʊŋ."

26

Vuokpɪɪma die dɪ sanna dɪ ba kʊʊ Yisa dene

(Maki 14.1, 2; Luki 22.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Yisa die dɪ balla wɪaha gie mana a
kpatɪ die ʊ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ,
2 "Nɪ sɪba a baarɪ dɪ vʊntʊŋ yine
gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga, ta ba nan nagɪ manɪŋ
vuota Bʊa a yi vuosi nuusi me dɪ ba
kpaasɪ mɪŋ a dɪɪsɪ dagarɪkʊ ma."
3 Saŋka mi die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʊra aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkʊra die dɪ

lagɪŋ taŋ Kayafasi tigiri me, vuodieke die
dɪ yine Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ.
4 Die ba saŋ ba baaŋ yi die a lɔbɪrɪ a
yigi Yisa a kʋʋ wa.
5 Die ba baarɪ, “Tɪ ka mʋ tɪ yigi wo
dʋʋgaka saŋŋa, tɪ yi die vuosisi nan yi
watɪ aŋ waagɪŋ nan.”

Hɔgʋ wʋnyɪ die dɪ sitine tulaari a yi Yisa sikpeŋ me dene
(Maki 14.3-9; Jɔɔn 12.1-8)

6 Die Yisa die benne Betani tɪka ma wa,
Simoni vuodieke die dɪ yine gamɪŋ tigiŋ
me wo,
7 die hɔgʋ wʋnyɪ dɪ keŋ ʋ jigiŋ a pɔgɪlɪ
tulaari bʋnyɪ ligire dɪ faasɪna a tʋa a
sitibu a yi Yisa sikpeŋ me saŋŋa dieke ʋ
kala a die nyindiike.
8 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ yene naa,
die ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ. Die ba pɪasa taŋ dɪ,
“Bɪa ʋ chʋʋsa tulaaribu die?
9 Tulaaribu gie tɪŋ nan bɪagɪ daa
ligirikpɪɪma a nagɪ ligirehe a suŋŋi
zɔɔlɪntieliŋ!”
10 Yisa die dɪ mɪŋŋɪ wudieke ba balala,
ta balɪ a yɪ ba dɪ, “Bɪa nɪ mugise hɔgʋ wa
gie dene? Wʋvɪɪnɪŋ ʋ yi a yɪ mɪŋ dene.
11 Zɔɔlɪntieliŋ nɪŋ nan dɪ beri nɪ jigiŋ
daaŋ mana ama manɪŋ n kaaŋ dɪ bie nɪ
jigiŋ daaŋ mana.
12 Tulaari dieke ʋ sitine a yi n ma wa, ʋ
yi a gbarɪ wa n guule.
13 Wusie maŋ bala nɪ, jigidieke mana ba
bala ba mʋʋlɪ Ɲmɪŋ wɪaha gie tɪŋgbaŋka
gie me, ba nan balɪ wudieke ʋ yine wo a
tɪɪnsɪ ʋ wɪa.”

Judasi die dɪ saagɪna dɪ ʋ posi Yisa chɪaŋ dene
(Maki 14.10, 11; Luki 22.3-6)

14 Saŋka mi Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ
aŋaŋ bale wo wʋnyɪ, vuodieke die dɪ dine
Judasi Asikaroti wa die dɪ nyɪŋ a ga Ɲmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha jigiŋ
15 a baarɪ, “Bɪa nɪ nan yɪ mɪŋ dɪɪ yi maŋ
dagɪ nɪ nɪ baaŋ nan yi die a yigi Yisa wa?”
Die ba biisi salɪmayɪala ligiribie baŋɪsɪ-
taa a yɪ wa.
16 Die a nyɪŋ daarɪ mi Judasi die wa a
paalɪ a yaala sievɪɪnɪŋ dɪ ʋ nagɪ Yisa a yi
ba nuusi me.

Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dine gasɪtɪaŋkʋ dʋʋga nyindiike dene
(Maki 14.12-21; Luki 22.7-13, 21-23; Jɔɔn 13.21-30)

17 Ta paanʋ dieke die ba kana a ka
yi dabɔtɪ dʋʋga piiliku daarɪ, ta Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʋ jigiŋ a
pɪasɪ wa, “Sɪa fʋ yaala tɪ ga wʋnsɪ a
yɪ fʋ a gbara gasɪtɪaŋkʋ dʋʋga nyindiike
daraaŋ?”
18 Die ʋ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Nɪ gamma
tɪka sʋŋ daa wʋnyɪ tigiŋ a balɪ wa dɪ, ‘Tɪ
dɪdagɪrʋ tʋnna tɪ dɪ tɪ keŋ balɪ fʋ dɪ ʋ
saŋŋa gbigiye mɪŋ, ta ʋ yaala wʋnɪŋ aŋaŋ
ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dii gasɪtɪaŋkʋ dʋʋgaka
nyindiikehe fʋ tigiŋ me.’ ”
19 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dɪ ʋ bala
ba die wo, ta wʋnsɪ gasɪtɪaŋkʋ dʋʋgaka
diile siri.
20 Jɪŋmɪŋ die dɪ tʋgɪna, Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo die dɪ
sʋʋŋ kalɪ dɪ ba dii.
21 Die ba dinene wo Yisa die dɪ balɪ ba
dɪ, “Wusie maŋ bala nɪ, nɪ wʋnyɪ bala ʋ
posi n chɪaŋ.”
22 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba sʋgɪtɪ die dɪ
paalɪ chʋʋsɪ, die ba piili a pɪasa wa wʋnyɪ
wʋnyɪ, dɪ “N Yɔmʋtieŋ, wusie n ka yi
tama dɪ manɪŋ fʋ daga die?”
23 Ʊ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Vuodieke maŋ
aŋaŋ wa dɪ lune kpalɪ gie mi wo bala ʋ
posi n chɪaŋ.
24 Manɪŋ vuota Bʋa nan kpi sɪba Ɲmɪŋ
gbaŋkʋ die dɪ dagɪna die wo, ama wʋbɪaŋ
bie vuodieke dɪ bala ʋ posi n chɪaŋ wa
ma! Ba tɪŋ ka mɪɪrɪ dɪ tieŋ gbaŋ dɪ tɪŋ
nan dɪ kpɪa.”
25 Saŋka mi Judasi vuodieke die dɪ bala
ʋ posi ʋ chɪaka gbaŋ dɪ baarɪ, “Dɪdagɪrʋ,
manɪŋ fʋ daga?” Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ
wa, “Wa, dɪ yiwo fʋnɪŋ.”

Tɪ Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wɪa
(Maki 14.22-26; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

26 Die ba yene ko die, Yisa die dɪ nagɪ
paanʋ, a waasɪ Ɲmɪŋ ta yi ke gbieri gbieri
a nagɪha a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba, ta baarɪ,
“Nɪ tuo a dii. N nyɪŋgbanɪŋ wʋnna.”

27 Ta die bı nagı nyaaŋchibiŋ aŋaŋ
daaŋ, a pagı Ɲmıŋ ta die a nagı ka a yı
ba ta baarı, “Nı mana tuo a nyu.
28 Gembu yine n zıŋ dieke dı bala ka
yi Ɲmıŋ nʋarı zie aŋaŋ wusie, zıŋ dieke
dı bala ka nyıŋ n nyıŋgbanıŋ ma vuosi
pam wıa, aŋ ka vaa Ɲmıŋ vaa a chaa ba
tʋmbıatı.
29 N bala nı, n kaaŋ bı nyu daabʋ gie, sie
daa dieke manıŋ aŋaŋ nı dı bala tı lagısı
a nyu daahaalıbʋ n Chʋa Ɲmıŋ naarı ma,
ŋmıŋsikpeŋ.”
30 Die ba wa chıa Ɲmıŋ jıamıŋ yılı,
ka kʋaŋ chaaŋ ba chʋŋ ga Olivi Tıısı
kunkogiri me.

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʋ ka sıba wa dene
(Maki 14.27-31; Luki 22.31-34; Jɔɔn 13.36-38)

31 Saŋka mi die Yisa dı balı a yı ba dı,
“Yuku gie nı mana nan chıgı ta va mıŋ,
dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı
‘Ɲmıŋ nan kʋʋ yiyagırʋ wa ta yiisehe ʋ
yagınana wa jaası jigiŋ mana.’
32 Ama maŋ a keŋ hagı kuŋ me, ka kʋaŋ
chaaŋ n nan woliŋ nı nıŋŋa a ga Galili tıŋ
ma.”
33 Ta Piita die dı a yiŋŋi a balı wa dı,
“Dıı yi ta vuoŋ mana dı chıgı ta va fʋ,
ama manıŋ n kaaŋ chıgı ta va fʋ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı a yı wa
dı, “Wusie maŋ bala fʋ, jinne yuku gie,
kparaaŋ nan keŋ baa ka kʋmma, ta chiisi
mıŋ wo bʋtaa ma dı zı mıŋ.”
35 Piita die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dıı
yi maŋ ŋaŋ fʋ dı baa tı kpi gbaŋ, n kaaŋ
chiisi dı n zı fʋ.” Die ʋ kʋaŋandıısırıba
mana die dı balı die gbaŋ gbaŋ.

Yisa die dı jʋʋsına Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dene
(Maki 14.32-42; Luki 22.39-46)

36 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die
dı ga jigidieke die ba wasınana Getise-
mani, die ʋ balı a yı ba dı, “Nı kala giena
ta n ga nı nıŋŋa a ga jʋʋsı Ɲmıŋ.”
37 Ta die nagı Piita aŋaŋ Zebedi ballı
bale wo a gʋtı ʋ ma. Die ʋ sʋŋ die dı faası
a chʋʋsı,
38 die ʋ balı a yı ba, “Sʋgıchʋʋsı dieke
dı benne ʋ sʋŋ ma wa faası dala mıŋ a
yaala ka kʋʋ mıŋ. Nı kala gie ta yesime
aŋaŋ manıŋ.”
39 Die ʋ chʋŋ a ga nıŋŋa bıta, a gbirigi
tıŋgbaŋ ta jʋʋsı Ɲmıŋ dı, “N Chʋa Ɲmıŋ,
dı tıŋ nan bıagı a yi, fʋ vʋarı mıŋ a nyıŋ
wahalaka gie me! Ama daa vaa n dʋŋŋʋ
yi, ama vaa fʋ dʋŋŋʋ yi.”
40 Die ʋ yiŋŋi ga ʋ kʋaŋandıısırıba
bataa wa jigiŋ ta ye ta ba gʋʋra; die
ʋ pıası Piita, “Die wıa nı kaaŋ bıagı a
yesime aŋaŋ mıŋ saŋŋa bıta gbaŋ?
41 Nı yesime ta jʋʋsıma Ɲmıŋ amʋ
nı da keŋ juu magısıŋ ma, dama nı
haalıtıtı yaala a yi jadieke dı vıına, ama
nı nyıŋgbaŋısısı ka hagırı.”
42 Die ʋ bı yiŋŋi a ga ʋ bule ma a jʋʋsı
Ɲmıŋ dı, “N Chʋa Ɲmıŋ, dıı yi wahala
dieke dı kienene naa dı kaaŋ bıagı a tıaŋ,
sie n diike, fʋ vaa fʋ dʋŋŋʋ yi.”
43 Die ʋ bı yiŋŋi keŋ, ta ʋ
kʋaŋandıısırıba die bı gʋʋra dama gbieŋ
die dı faasına yallı ba pam.
44 Die ʋ bı va ba, ta ga a jʋʋsı Ɲmıŋ
bʋtaa ma a balı ʋ wolinne a jʋʋsa
wudieke wo.
45 Saŋka mi die ʋ yiŋŋi a ga ʋ
kʋaŋandıısırıba jigiŋ a keŋ pıası ba dı,
“Nı ye ko a gʋʋra ta voose mıŋ? Nı
ye, saŋka gbigiye mıŋ. Ba nan nagı wa
manıŋ vuota Bʋa a yi vuobıatı nuusi me.
46 Nı hagı aŋ tı ga. Nı ye, daa dieke dı
posine n chıaka gbigiye mıŋ!”

Die ba yigine Yisa dene
(Maki 14.43-50; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

47 Ʊ nʋaŋ die ye ka nan tıŋgbaŋ, ta
Judasi, ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale
wo wʋnyı dı keŋ tʋgı mi, aŋaŋ kpıkpaaŋ,
bataŋ dı pɔgılı jıbıwagıtı ta bataŋ dıaŋ
dı pɔgılı dengbile, die Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosi nyıŋkʋraha
tʋnna ba.
48 Judasi vuodieke die dı posine ʋ
chıaka aŋaŋ vuosisi die wɔŋ balı zieŋ mıŋ
dı, “Maŋ keŋ a mʋgısı vuodieke kaamıŋ,
daa dieke nı yaalala wonde, nı yigi wo.”
49 Judasi die dı kenne tʋgı, ʋ ga Yisa
nıŋŋa a baarı, “Dıdagırʋ, aŋ fʋ ŋmıı”, ta
mʋgısı ʋ kaamıŋ.

50 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa, “N zʋa, yi
fʋ balla fʋ yi die wo lagı lagı!” Womi die
ba a keŋ a mıŋŋı yigi wo.
51 Die ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı dı vʋarı
jıbıwaŋ a chıa gobi Ŋmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋŋ yɔmʋ tıbıŋ a taaŋ.
52 Die Yisa die dı balı wa, “Nagı fʋ
jıbıwaŋkʋ a yiŋŋi a sʋʋ ka fɔgʋ ma, dama
vuodieke dı wagınana aŋaŋ jıbıŋ, ŋaaŋ
kpi wo jıbıka kuŋ.
53 Nı ka sıba a baarı n tıŋ nan bıagı
a wa n Chʋa Ŋmıŋ dı ʋ suŋŋi mıŋ, aŋ
bʋnyı ʋ tıŋ nan tʋŋ malakasi a tıaŋ tuse
baŋ aŋaŋ ale?
54 Ama maŋ yi die, lalıa wudieke dı
maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa dı naa nan
yiwo, keŋ yi wusie?”
55 Womi Yisa die dı pıası kpıkpaakʋ
dı, “Nı mʋ dı nı keŋ wo aŋaŋ jıbıwagıtı
aŋaŋ dengbile dı nı keŋ a yigi mıŋ sıba n
yiwo gbıgbatırʋ? Daaŋ mana die n bie wo
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga ta
nı ka yigi mıŋ.
56 Ama naa mana yiye mıŋ amʋ
wudieke Ŋmıŋ naazʋalıba dı maagına
Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa keŋ yi wusie.” Die ʋ
kʋaŋandıısırıba mana dı chıgı ta va wa.

Ba nagına Yisa ga sarıya diile jigiŋ dene
(Maki 14.53-65; Luki 22.54, 55, 63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24)

57 Vuodiekemba die dı yigine Yisa wa
die dı yallı wa a ga Kayafasi tigiŋ,
vuodieke die dı yine Ŋmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋŋ, mi die mıraha dıdagırıba aŋaŋ
tıka nyıŋkʋraha dı lagıŋ taŋ.
58 Die ba yalla Yisa a gara wa, die Piita
dı dı ʋ kʋaŋ a bie saasaa, a ga tʋgı Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋrı gbaaŋ sʋŋ. Die ʋ
juu gbaŋkʋ sʋŋ aŋaŋ tʋntʋntıba dı ʋ ye
wudieke dı balla ka yi.
59 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ nyıŋkʋraha mana die dı yaala dı ba
ye vuodieke dı baaŋ chıbı ŋmınchıbısı
yaa gamma wudieke Yisa dı yine aŋ ba
nagı a baarı dı ʋ chʋʋsıya mıŋ ta kʋʋ wa.
60 Daadaŋ pam die dı keŋ nıŋŋa a chıbı
ŋmınchıbısı a yı wa, ama die mana yɔrı,
die ba ka ye wudieke ba baaŋ nan nagı a
yigi wo. Ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ die dembisi
bale die dı keŋ nıŋŋa a baarı dı,
61 “Daa wa gie die baarı dı ʋ nan bıagı
a kpaŋŋı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ a
taaŋ ta yiŋŋi mıı ka daraa ataa daraaŋ.”
62 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı hagı
zie a baarı, “Wo wııŋ a baa fʋ balı yaa
gamma wudieke ba balla yaa gamma fʋ
wıa naa?”
63 Ama die Yisa dı tarı. Ta Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋrı dı bı pıası wa, “Balı
tı miivolitieŋ Ŋmıŋ saaŋ ma, fʋ yine
Vuovʋarıkıŋ Masia wa ta bı yi Ŋmıŋ
Bʋadembike?”
64 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa, “Wa, fʋnıŋ
fʋ balla. Ama n bala nı, a nyıŋ jinne yaa
gamma nı nan daansı ye manıŋ vuota
Bʋa ta n kalı Nabidie Ŋmıŋ nuudiigiŋ
chaaŋ, ta bı ye ta n bie nııŋmara sʋŋ a
keŋ sʋʋna.”
65 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı datı
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nyinyeeke a chıırı ta natı
dı, “Ʋ naga ʋ gbaŋ a magısa* Ŋmıŋ! Tı
ka bı yaala daansıa. Nı mana wɔŋ wʋŋ ʋ
nagına ʋ gbaŋ a magısa Ŋmıŋ die.
66 Lalıa nı yile?”
Die ba yiŋŋi a baarı, “Ʋ mʋ ʋ kpi mıŋ.”
67 Womi die ba piile a tııra nıntɔbıtı a
yie ʋ nine me, ta nıgı wa; ta vuodiekemba
die dı falala wa wa
68 dı baarı, “Fʋnıŋ Masia, bugi a dagı
vuodieke dı nıgına fʋ wa.”

Piita die dı chiisine dı ʋ ka sıba Yisa dene
(Maki 14.66-72; Luki 22.56-62; Jɔɔn 18.15-18, 25-27)

69 Piita die dı kala Ŋmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋrı gbaakʋ ma wa, die tigiri mi
havʋʋbiŋ tʋntʋntʋ wʋnyı die dı keŋ ʋ
jigiŋ a keŋ balı dı, “Fʋ gbaŋ die gʋtı wa
Yisa vuodieke dı nyınna Galili wo ma.”
70 Ama ta Piita die dı baarı ʋ ka sıba wa
ba mana nıŋŋa. Dı, “N ka sıba vuodieke
nı balala wa wıa.”
71 Die ʋ nyıŋ ga yeŋ me, mi havʋʋbiŋ
tʋntʋntʋ wʋnyı die dı bı ye wo a balı yı
vuosisi dı, “Daa wa gie dıaŋ die gʋtı wa
Yisa vuodieke dı nyınna Nazeriti wa ma.”

* **26:65 26.65** Ba mıraha ma dıı yi vuoŋ dı nagı ʋ gbaŋ a magısa aŋaŋ Ŋmıŋ ʋ mʋ ba kʋʋ wa mıŋ.

72 Die Piita die dı bı chiisike aŋaŋ huusi
dı, “N ka sıba daa wa!”
73 Die dı bına a yi bıta, vuodiekemba dı
zene mi wo dı keŋ Piita jigiŋ a balı wa dı,
“Wusie, yiwo ba wʊnyı dama fʊ bala sıba
Galili vuoŋ!”
74 Womi Piita dı huu dı, “Ɲmıŋ datı n
tıbıŋ dıı yi maŋ ka bala wusie! N ka sıba
daa wa mi!” Womi kparaaŋ die dı kʊŋ,
75 die Piita dı tıınsı wudieke Yisa dı bala
a yı wa wa dı, “Kparaaŋ nan keŋ baa ka
kʊmma, nan chiisi mıŋ bʊtaa dı ka sıba
mıŋ.” Ta Piita die dı nyıŋ a kʊŋ pam.

27

Ba nagına Yisa a ga Paliti jigiŋ dene
(Maki 15.1; Luki 23.1, 2; Jɔɔn 18.28-32)

1 Die tʊŋ dı vʊʊna sʊkʊleeliŋ, die Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊra aŋaŋ Juu vuosi
nyıŋkʊra die dı saŋ ba baaŋ yi die a kʊʊ
Yisa.
2 Die ba bɔbı wa aŋaŋ chɔrıma, a
nagı wa a ga tıŋgbaŋka jakʊʊŋ die ba
wasınana Paliti* jigiŋ.

Judasi die dı kpine die
(Tʊʊma 1.18, 19)

3 Die Judasi, vuodieke die dı posine Yisa
chıaka dı wʊnna ba dine ʊ sarıya a baarı
ʊ chʊʊsıya amʊ ba kʊʊ wa wa, die ʊ sʊŋ
dı faası chʊʊsı; die ʊ wa nagı salınyıala
ligire bie baŋısı-taa wa a yaa a yiŋŋi ga yı
Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ tıka
nyıŋkʊraha.
4 Ta baarı, “N tʊŋ wa bıaŋ dama n posi
wo vuodieke dı wone taalı chıaŋ.”
Die ba yiŋŋi a balı wa, “Tınıŋ tı baga
bı beri genke ma mıŋ? Fʊnıŋ fʊ wıa
wondie!”
5 Die wıa Judasi die dı nagı ligirehe
a vigi taaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ
sʊŋ, ta die a nyıŋ a ga a taaŋ ʊ gbaŋ guuŋ.
6 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha
die dı vaarı ligirehe ta baarı, “Gembu
wa yiwo zıŋ ligire, ta tı mıraha ka yı
sieŋ dı tı nagıha a gʊtı Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ ligirehe sʊŋ.”
7 Die wıa die ba saŋ dı ba nagı ligirebu
a daa kpagıwʊnsırʊ tıŋgbaŋ, dı ba gume
chaanıŋ mi.
8 Die wıa ba ye a wasa tıŋgbaŋka mi dı
“Zıŋ tıŋgbaŋ” a keŋ tʊgı jinne die.
9 Die dı keŋ yi wusie Ɲmıŋ naazʊa
Jerimaya die dı balla wudieke wo dı, “Ba
nagı wa salınyıala ligire bie baŋısı-taa
dieke die Izara vuosi bataŋ die dı nagına
a daa wa,
10 a nagıbʊ a daa kpagıwʊnsırʊ
tıŋgbaŋ, sıba n Yɔmʊtieŋ Ɲmıŋ dı dagına
mıŋ dene.”

Paliti die dı dine Yisa sarıya dene
(Maki 15.2-5; Luki 23.3-5; Jɔɔn 18.33-38)

11 Yisa die zie wo tıŋgbaŋka jakʊʊrı
Paliti nıŋŋa; ta Paliti die pıası wa dı,
“Fʊnıŋ, fʊ yine Juu vuosi naaŋ wa?” Yisa
die dı yiŋŋi a balı, “Wa, fʊnıŋ fʊ balala.”
12 Ama die Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʊraha aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha nıŋ die
dı galınnana wa, die ʊ ka balı ba wııŋ.
13 Die Paliti dı bı pıası wa dı, “Ka
wʊmma ba galınnana fʊ die mana?”
14 Ama Yisa die ka yiŋŋi a balı wa wııŋ,
die wıa die dı paalı yi Paliti mamachi.

Paliti die dı yına sieŋ dı ba kʊʊ Yisa dene
(Maki 15.6-15; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39–19.16)

15 Dıı yi gasıtıanıŋ dʊʊga saŋŋa dı
keŋ tʊgı tıka jakʊʊrı ŋaaŋ vʊarı wa
vuobalımıŋ dansarıka sʊŋ, vuodieke vu-
osisi dı yaalala a taaŋ.
16 Saŋka mi daa wʊnyı die benne
dansarıka sʊŋ ba wasa wa Barabasi, die
vuoŋ mana die dı sıba ʊ wıa aŋaŋ ʊ
tʊmbıatı.
17 Die wıa die vuosisi die dı lagıŋna wa,
Paliti die dı pıası ba dı, “Mınıa nı yaala
n vʊarı dansarıka ka sʊŋ a taaŋ a yı nı?
Barabasi yaa Yisa, vuodieke dı dine Masia
wa?”
18 Dama Paliti die sıba a baarı haası wıa
die ba yigi Yisa a keŋ yı wa.
19 Die Paliti die dı sʊʊna kala ʊ sarıya
diile chıaka ma wa, die ʊ hɔgʊ die dı tʊŋ
ʊ jigiŋ dı, “Vʊarı fʊ nuusi a nyıŋ Ɲmıŋ

* **27:2 27.2** Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dı nyaŋŋına Juu vuosisi jakʊʊŋ wʊnyı.

vuovɪɪŋka wɪa ma, dama diene wo yuku die n die wo wahala pam n daansa sʊŋ yaa gamma ʋ ma.”
20 Ta Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkʊraha die dɪ bala a yɪa vuosisi dɪ ba balɪ Paliti dɪ ʋ vʊarɪ Barabasi a taaŋ ta vaa ba kʊʊ Yisa.
21 Ta Paliti die dɪ bɪ pɪasɪ dɪ, “Vuosi bale wo gie, mɪnɪa nɪ yaala n vʊarɪ a taaŋ?” Die ba yiŋŋi a baarɪ, “Barabasi.”
22 Ta Paliti die dɪ bɪ pɪasɪ ba dɪ, “Lalɪa nɪ wa yaala n yi Yisa vuodieke ba wasɪnana Masia ka?” Ba mana die dɪ yiŋŋi a baarɪ, “Kpaasɪ wa diisi dagarɪkʊ ma.”
23 Ama Paliti die dɪ yiŋŋi pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa wʊbɪaŋ ʋ yi?” Die ba piili a faasɪ nata dɪ, “Kpaasɪ wa a diisi dagarɪkʊ ma.”
24 Die Paliti die dɪ mɪŋŋɪna dɪ dɪ ka bɪ amʊ dɪ ʋ balɪ wɪɪŋ dama ba nan yi watɪ ta waagɪŋ nan, die ʋ nagɪ nyaaŋ a nɪɪtɪ ʋ nuusi vuosisi nɪŋŋa ta baarɪ dɪ, “N nuuŋ wo daa wa gie kumbu me! Nɪ wɪɪŋ wonde.”
25 Ta vuosi mana dɪ yiŋŋi a balɪ wa, “Wa, vaa ʋ zɪŋ bemme tɪnɪŋ aŋaŋ tɪ ballɪ ma!”
26 Die wɪa Paliti die dɪ vʊarɪ Barabasi a taaŋ a yɪ ba, ta die a yi ba nɪgɪ Yisa aŋaŋ kpaasɪŋ ta nagɪ wa yɪ dɪ ba ga kpaasɪ wa dagarɪkʊ ma.

Sojasisi die dɪ vʊarɪna Yisa fala

27 Die Paliti sojasisi die nagɪ Yisa a ga juu gbaakʊ sʊŋ ta sojasisi mana dɪ giliŋ wo.
28 Die ba yi ʋ nyiŋyeekehe awʊrɪ ta die a nagɪ jayeekiwaŋ ŋmɪnɪŋ a yeegi wo,
29 ta die a nagɪ haŋgɔɔsɪ a wʊnsɪ sibubiŋ a nagɪ ka a bubi wo ta a nagɪ daaŋgbanɪŋ† a yɪ ʋ nuudiigiŋ me, ta die a wa gbirigi ʋ nɪŋŋa a vʊarɪ wa fala, die a baarɪ dɪ, “Juu vuosi naaŋ wa, tɪ waasa fʊ!”
30 Die ba tɪɪrɪ nɪntɔbɪtɪ a yi wo ta tuo daa dieke ba nagɪna a yɪ wa wa a nɪgɪ ʋ sikpeŋ me.
31 Die ba vʊarɪna wa falaha a kpatɪ wa die ba tuo jayeeki dieke ba nagɪna a yɪ wa wa ta nagɪ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ jayeekiŋ a yeegi wo. Die ba yaa wa nyɪŋ dɪ ba ga kpaasɪ wa dagarɪkʊ ma.

Die ba kpaasɪna Yisa a diisi dagarɪkʊ ma dene

32 Die ba ganana wa die ba tuoli daa wʊnyɪ dɪ nyɪnna Saarini ba wasa wa Simoni, die ba mugisi wo dɪ ʋ tuo Yisa dagarɪkʊ a chii.
33 Die ba a keŋ a tʊgɪ jigidieke die ba wasɪnana Goligota wa, ka chɪaŋ yine “Sikpeŋ kogilike jigiŋ”,
34 mi die ba nagɪ daa dieke ba lagɪna aŋaŋ nyɪntʊatɪ a yɪ wa dɪ ʋ nyuu, ama die ʋ lannabʊ wa die ʋ zeti bʊ nyuule.
35 Die ba kpaasɪna wa dagarɪkʊ ma a kpatɪ wa, die ba nagɪ ʋ nyiŋyeeke a puo taŋ aŋaŋ chaachaa,
36 die ba sʊʊŋ kalɪ a gbarɪ wa.
37 Die ba maagɪ wudieke ba bala dɪ ʋ yine a chʊʊsɪ wa a marɪ ʋ dagarɪkʊ sikpeŋ; naa die ba maagɪ dɪ,

“YISA, VUODIEKE DɪYINE JUU VUOSI NAAŊ WA WƆNNA.”

38 Die ba bɪ kpaasɪ wa gbɪgbatɪrɪŋ bale dagarɪsɪ ma a gʊtɪ ʋ ma, die wʊnyɪ die bie wo ʋ nuudiigiŋ chaaŋ ta wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ bie ʋ nuugalɪ chaaŋ.
39 Vuodiekemba die dɪ tɪannana wa die vige ba sikpigile ta die taana wa jome,
40 a baarɪ dɪ, “Fʊnɪŋ fʊ baarɪ nan kpaŋŋɪ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ a taaŋ, ta nagɪ daraa ataa a yiŋŋi mɪɪ ka, gbatɪ fʊ gbaŋ a taaŋ. Fʊ yi Ɲmɪŋ Bʊa, fʊ keŋ sʊʊŋ dagarɪkʊ ma.”
41 Naa gbaŋ gbaŋ Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ tɪka nyɪŋkʊraha dɪ vʊarɪ wa fala,
42 ta die baarɪ dɪ, “Die ʋ gbatɪ wa ʋ chanchaalɪŋ a taana ama ʋ kaaŋ bɪagɪ a gbatɪ ʋ gbaŋ gbaŋ a taaŋ! Dɪɪ yi ʋ seŋ yi Izara vuosi naaŋ wa, ʋ keŋ sʊʊŋ dagarɪkʊ ma aŋ tɪ yiwo yada.
43 Ʊ tuo wo Ɲmɪŋ dii ta baarɪ ʋ yiwo Ɲmɪŋ Bʊa. Dɪɪ yi Ɲmɪŋ dɪ yaala wa, nɪ vaa tɪ ye sɪba ʋ nan gbatɪ wa a taaŋ lele!”
44 Die gbaŋ gbaŋ gbɪgbatɪrɪŋ diekemba die ba kpaasɪna a gʊtɪ ʋ ma wa dɪ zɪa wa.

Yisa kuŋ wɪa

45 Ɲmɪŋ dɪ wana a tʊgɪ sikpeŋ sʊnsʊŋ, tɪŋgbaŋka mana mana die dɪ sibi. Die

† **27:29 27.29** Daaŋgbaŋkʊ die zie wo naaŋ daaŋgbanɪŋ naŋ ma.

ka sibi wo dee a ga tʊgɪ ŋmɪŋgbɪlɪkɪŋ hawasɪ ataa saŋŋa.
46 Awasɪ ataa wa saŋŋa die Yisa dɪ faasɪ keesi ta natɪ dɪ *"Eli, Eli lema sabakitani?"* Ka chɪaŋ wone "N Ɲmɪŋ, n Ɲmɪŋ, bɪa yine fʊ va mɪŋ?"
47 Vuodiekemba die dɪ zene mi wo ta wʊŋ wa wa die ba baarɪ dɪ "Ʊ wasa Elaja!"
48 Ba wʊnyɪ die dɪ chɪgɪ lagɪ lagɪ a ga nagɪ gbara alʊ daŋmɪɪsɪŋ ma a nagɪka a sagɪ daaŋ sikpeŋ ta a kɔtɪ yɪ wa dɪ ʊ mʊgɪsɪ.
49 Ama ʊ chanchaalɪba dɪ baarɪ dɪ, "Vaa wa aŋ tɪ ye sɪba Elaja nan keŋ a gbatɪ wa a taaŋ?"
50 Ta Yisa die dɪ bɪ a faasɪ a keesi ta kpi.
51 Saŋka mi die garɪ dieke die dɪ sagɪna Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma wa a puoke bule wo die dɪ puo bule a nyɪŋ ka sikpeŋ me a ga a tʊgɪ ka chɪaŋ ma ta tɪŋgbaŋ dɪ dɔŋ ta tankpɪɪma dɪ ŋmabɪ ŋmabɪ,
52 kunti vɔrɪtɪ die dɪ yuori yuori ta vuodiekemba die dɪ kpine ta yi Ɲmɪŋ vuosisi bataŋ pam die dɪ hagɪ kunti me,
53 die ba nyɪŋ ba vɔrɪtɪ ma; ta Yisa die hagɪna kumbu me kʊaŋ chaaŋ die ba ga Jerusalemi ta vuosi pam die dɪ ye be aŋaŋ ba nine.
54 Die sojasisi jakʊʊrɪ aŋaŋ sojasi dieke die dɪ gʊtɪna ʊ ma a gbarɪ Yisa wa die dɪ yene tɪŋgbaŋka dɔŋkʊ aŋaŋ wudieke dɪ yine wo, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be, ba baarɪ, "Wusie, die ʊ seŋ yiwo Ɲmɪŋ Bʊa!"
55 Hɔgʊba pam dieke die dɪ dɪna Yisa kʊaŋ a nyɪŋ Galili ta suŋŋi wo wo die dɪ zie saasaa a jɪɪma wudieke dɪ yinene wo.
56 Bataŋ die yiwo Meri Magidalini aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Josefu nuŋ Meri, aŋaŋ Zebedi ballɪ nuŋ.

Yisa nyɪŋgbanɪŋ guule wɪa

57 Die dɪ tʊgɪna jɪŋmɪŋ chaaŋ ligiretieŋ wʊnyɪ die dɪ nyɪnna Arimatia, ʊ saaŋ dɪ yine Josefu, die ʊ gbaŋ ʊ yiwo Yisa kʊaŋandɪɪsɪrʊ.
58 Die ʊ ga Paliti jigiŋ a ga jʊʊsɪ wa Yisa nyɪŋgbaŋka, die Paliti dɪ yɪ nʊaŋ dɪ ba nagɪ nyɪŋgbaŋka a yɪ wa.
59 Naa wɪa die Josefu die dɪ nagɪ ʊ nyɪŋgbaŋka, a yallɪ garɪhaalɪ yɪalɪŋ a muuri wo
60 a nagɪ wa a dʊaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ vɔrɪhaalɪ dieke ʊ tune taŋ lʊgɪŋ. Ta die biliŋ taŋ kpeŋkpɪɪŋ a keŋ ligi vɔrɪkʊ nʊaŋ ta die yiŋŋi.
61 Ta die Meri Magidalini aŋaŋ Meri wʊnɪŋ wa die kalɪ wa mi a daansa vɔrɪkʊ.

Sojasisi die dɪ gbarɪna vɔrɪkʊ die

62 Tʊŋ die dɪ vʊʊna dɪnɪŋ daarɪ mi, die dɪ yine banɪŋ Juu vuosi davʊʊsɪkɪrɪ daaŋ, ta Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ Farasisi die dɪ ga Paliti jigiŋ,
63 a die baarɪ, "Jakʊʊŋ tɪ tɪɪnsɪya dɪ saŋŋa dieke ŋmɪnchɪbɪtieŋ wo die dɪ benne ʊ miivoli me wo, die ʊ baarɪ, 'N nan hagɪ kuŋ me daraa ataa daraaŋ.'
64 Die wɪa yɪ nʊaŋ aŋ ba mɪŋŋɪ gbara ʊ vɔrɪkʊ a ga tʊgɪ daraa ataa wa daraaŋ. Dɪ daa die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba nan keŋ a gaarɪ ʊ nyɪŋgbaŋka, ta balɪ yɪ vuosisi dɪ ʊ hagɪ wa kuŋ me. Ta kʊaŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ gie nan wa a tɪaŋ bʊmbʊŋaŋ jaabʊ."
65 Paliti die dɪ balɪ ba, "Nɪ nagɪ gbɪgbarɪtɪŋ aŋ ba ga a mɪŋŋɪ gbara vɔrɪkʊ, nɪ baaŋ nan bɪagɪ a gbaraka die mana."
66 Die wɪa, die ba ga a nagɪ gbɪgbarɪtɪŋ a ga ba ga gbarɪ vɔrɪkʊ, ta die a bʊʊlɪ tantɪ a mɪŋŋɪ taarɪ.

28

Yisa kuŋ hagɪŋ wɪa
(Maki 16.1-10; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die Juu vuosi davʊʊsɪkɪrɪ daarɪ dɪ tɪanna, tʊŋ die dɪ vʊʊna Alasiri daaŋ sʊkʊleeliŋ ta Meri Magidalini aŋaŋ Meri wʊnɪŋ wa die dɪ ga dɪ ba daansɪ vɔrɪkʊ.
2 Ta tɪŋgbaŋ die dɔŋ pam bʊnyɪ, dama die Ɲmɪŋ malaka die nyɪnna ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ sʊʊŋ, a biliŋ tanɪ a kalɪ ka ma.
3 Die ʊ nyɪŋgbanɪŋ die nyɪgɪsa sɪba nɪɪnyɪgɪsɪŋ ta ʊ nyiŋyeeke die dɪ yɪantɪ sɪba chɪɪŋ.
4 Ɲmaamɪŋ die dɪ yigi vuodiekemba die dɪ gbarɪna vɔrɪkʊ, die ba cheeli ta nan nan sɪba kunti.

5 Die malakaka die dı balı a yı
hɔgʊbaha, “Nınıŋ nı da vaa ŋmaamıŋ
yalla nı, n sıba dı nı yaala Yisa vuodieke
die ba kpaasına dagarıkʊ ma wa.
6 Ʊ wo giena ʊ hagı kumbu me sıba die
ʊ balla die wo. Nı keŋ a ye jigidieke die ʊ
dʊana wa.
7 Nı gamma lagı lagı a balı ʊ
kʊaŋandıısırıba dı ʊ hagı kuŋ me mıŋ
ta dı nı nıŋŋa a gara Galili, mi nı nan ye
wo. Wusie maŋ bala nı.”
8 Die wıa hɔgʊbaha die dı nyıŋ vɔrıkʊ
jigiŋ lagı lagı aŋaŋ ŋmaamıŋ ta bı yaa
sʊgıfıalıŋ pam ta chıgı a ga balı ʊ
kʊaŋandıısırıba.
9 Die ba ganana wa Yisa die dı tuoli be
sieŋ me a waası ba; die ba gbirigi ʊ nıŋŋa
ta jıaŋ wa.
10 Ta ʊ balı a yı ba, “Nı da vaa ŋmaamıŋ
yalla nı, nı ga a balı n nımballılı dı ba
gamma Galili me, mi ba nan ye mıŋ.”

Gbıgbarıtıba die dı gana a balı wudieke

11 Die hɔgʊba die yene be sieŋ me a
gara, ta sojasisi bataŋ die dı gbarına
vɔrıkʊ dı yiŋŋi a ga tıka ma a balı Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha wudieke dı yine.
12 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha
aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha dı lagısı a saŋ; a
nagı ligire pam a yı sojasisi,
13 a balı ba, “Nı balı dı ʊ
kʊaŋandıısırıba kenne tanseese saŋŋa
dieke tı dʊana gʊʊra a keŋ gaarı ʊ
nyıŋgbaŋka.
14 Ta dıı yi tıka jakʊʊrı dı wʊŋ naa, tı
nan ligi nı ʊ jigiŋ ta vʊarı nı wıa ma.”
15 Die gbıgbarıtıba dı tuo ligirehe ta
die ga balı vuosi wudieke ba balla dı ba
balı wa. Die wıa ta Juu vuosi die dı tuo
wudieke ba bala wa a dii a keŋ tʊgı jinne.

Yisa die dı nyınna ʊ kʊaŋandıısırıba jigiŋ dene

16 Die Yisa kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ
kaanı wa die dı ga Galili kunkogiri me,
jigidieke Yisa die dı bala ba dı ba ga wa.
Mi die ba ye wo.
17 Die ba yene wo die ba gbirigi a jıaŋ
wa ama bataŋ die dı chıılı wa.
18 Die ʊ keŋ gbigi be a baarı dı, “Ɲmıŋ
yı mıŋ wa ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka
gie yiko mana mana mıŋ.
19 Die wıa nı gamma tıŋgbaŋka gie
vuosi buuriŋ mana jigiŋ a yi be n
kʊaŋandıısırıŋ, ta sıma ba Ɲmıŋ nyaabʊ
n Chʊa Ɲmıŋ saaŋ ma, aŋaŋ manıŋ
ʊ Bʊadembiŋ saaŋ ma, aŋaŋ Ɲmıŋ
Halıkasıka saaŋ ma,
20 ta nı dagıma ba aŋ ba saagı dıa
wudieke n dagına nı wa mana. Ama nı
tıınsı dı n nan dı bie nı jigiŋ saŋŋa mana
a ga tʊgı dʊnıa kpatıŋ.”

Wʊvɪɪŋ dieke Maki dɪ maagɪna wʊnna

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ŋmɪŋ nyaaŋ wɪa
(Mat. 3.1-12; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

1 Ŋmɪŋ Bʊadembiŋ Yisa Masia wɪa die
dɪ piiline dene wʊnna.
2 Sɪba Ŋmɪŋ naazʊa Azaya die dɪ
maagɪna die wo:
"Ŋmɪŋ baarɪ dɪ,
'Nɪ ye, n baaŋ n tʊŋ wa n tʊntʊntʊ aŋ ʊ
wolɪŋ a dɪa fʊ nɪŋŋa
a wʊnsɪ fʊ sieti a yɪ fʊ.'
3 Vuoŋ benne haagɪŋ ma a keese a mʊʊla
'Nɪ wʊnsɪ tɪ Yɔmʊtieŋ keniŋ sieti
ta vaa a tʊgɪsɪ a yɪ wa.' "
4 Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba
Ŋmɪŋ nyaabʊ die bie wo haagɪŋ ma a
mʊʊla a yɪa vuotamba dɪ ba vaa ba
wʊbɪatɪ ta ʊ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaaŋ aŋ Ŋmɪŋ
vaa a chaa ba ba wʊbɪatɪ.
5 Ta vuotamba pam die dɪ nyɪŋ Judia
tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ Jerusalemi tɪŋgbaŋ ma,
a keŋ Jɔɔn jigiŋ a balɪ ba tʊmbɪatɪ tʊʊma
a yɪ Ŋmɪŋ ta Jɔɔn dɪ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaaŋ
Jɔɔdani mʊgɪŋ ma.
6 Jɔɔn die yeegi wo nyiŋyeeki diekemba
die ba nagɪna nyɔgɪnɪ kobiti a wʊnsɪ, ta bɪ
bɔbɪ gbanɪŋ ʊ chɪaŋ ma, die ʊ nyindiike
die dɪ yi sankpara aŋaŋ siesi.
7 Die ʊ balɪ a yɪ vuosisi dɪ, "Vuodieke
dɪ hagɪrɪna a tɪaŋ mɪŋ balla ʊ keŋ n kʊaŋ
chaaŋ, n ka tʊgɪ vuodieke dɪ baaŋ nan
gbirigi ʊ nɪŋŋa ta vʊarɪ ʊ nɪɪra guune
gbaŋ.
8 Manɪŋ n sɪa wa aŋaŋ nyaaŋ, ama
wʊnɪŋ ʊ balla ʊ nagɪ Ŋmɪŋ Haalɪŋ a sɪɪ
nɪ sʊgɪtɪ."

Yisa Ŋmɪŋ Nyaabʊ Sɪɪla wɪa
(Mat. 3.13–4.11; Luki 3.21, 22; 4.1-13)

9 Die dɪ ka yʊasɪya die Yisa dɪ nyɪŋ
Nazeriti tɪŋ dɪ benne Galili me wo a keŋ
Jɔɔn jigiŋ, ta Jɔɔn die dɪ sɪɪ wa Ŋmɪŋ
nyaaŋ Jɔɔdani mʊgɪrɪ ma.
10 Yisa die dɪ nyɪnnana nyaabʊ ma wa ʊ
ye ŋmɪŋsikpeŋ dɪ yuorine, Ŋmɪŋ Haalɪŋ
dɪ keŋ a sʊʊna ʊ sikpeŋ me sɪba ŋmarɪŋ.
11 Ta lɔlɪŋ dɪ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a baarɪ,
"Fʊnɪŋ fʊ yine n Bʊachoti; fʊnɪŋ n nine
dɪ suuli."

Sitaani aŋaŋ Yisa Wɪa

12 Ŋmɪŋ Haalɪbʊ die dɪ nagɪ Yisa a ga
haagɪŋ ma; Die ʊ bie wo haagɪrɪ ma a ga
tʊgɪ daraa baŋɪsɪ-nɪɪsa, ta Sitaani die dɪ
magɪsɪ wa.
13 Yisa aŋaŋ haagɪŋ nɪŋ dɔŋɪsɪ die
benne mi; ama ta Ŋmɪŋ malakaka die dɪ
sʊʊŋ a suŋŋi wo.

Yisa die dɪ wana zaasɪyigiriŋ banɪɪsa dene
(Mat. 4.12-22; Luki 4.14, 15; 5.1-11)

14 Die ba yigine Jɔɔn a yi dansarɪka ma
kʊaŋ chaaŋ, Yisa die ga wa Galili me a
bala Ŋmɪŋ wʊvɪɪnaha mi
15 a baarɪ "Saŋŋa dieke Ŋmɪŋ naarɪ dɪ
balla ka keŋ wo gbigiye mɪŋ, die wɪa
nɪ yi Ŋmɪŋ wʊvɪɪnaha gie yada ta va nɪ
wʊbɪatɪ."
16 Yisa die dɪ chʊnnana Galili
mʊgɪkpɪɪrɪ lʊgɪrɪ die ʊ ye Simoni
aŋaŋ ʊ nɪmbʊa Andurusi, ta ba taana
nɪɪŋ mʊgɪkpɪɪrɪ ma dama die ba yiwo
zaasɪyigiriŋ.
17 Ʊ balɪ ba, "Nɪ dɪa mɪŋ ta n nan vaa
nɪ sʊgɪma vuosi a kiere n jigiŋ."
18 Lagɪ lagɪ ba vaa ba nɪɪtɪ ta hagɪ a dɪ
wa.
19 Ta bɪ ga nɪŋŋa bɪta ta a ye Jemisi
aŋaŋ ʊ nɪmbʊa Jɔɔn, Zebedi ballɪ, ta ba
bie wo ba haarɪŋ sʊŋ a wʊnsa ba nɪɪtɪ.
20 Ʊ wa ba, die ba va ba chɔɔŋ wa
Zebedi aŋaŋ vuosisi die dɪ tʊnnana a yɪa
ba wa ta hagɪ a dɪ wa.

Dembi dieke jɪmbɪakʊ die dɪ yalla wa wɪa
(Luki 4.31-37)

21 Die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die
dɪ ga tɪŋ kaanɪ ba wasɪnana Kapenɔmi; ta
Juu vuosi davʊʊsɪkɪrɪ daraaŋ dɪ keŋ ba
ga Ŋmɪŋ jʊʊsɪŋ juoku me, ʊ piili a daga
vuosisi Ŋmɪŋ wɪa.
22 Ʊ dagɪkʊ gie die dɪ yi be mamachi
pam, dama ʊ dagɪ ba sɪba vuodieke dɪ

yalla yiko, die ka ka sıı sıba Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı ŋaana a daga ba wa.
23 Womi ta dembi dieke jımbıakʋ dı
yalla wa die dı keŋ a juu Ŋmıŋ jʋʋsıŋ
juoku sʋŋ,
24 a keesi pam ta baarı dı, “Yisa,
vuodieke dı nyınna Nazeriti, bıa fʋ yaala
tı jigiŋ? Keŋ dı fʋ chʋʋsı tı mıŋ? N sıba
vuodieke dı yine fʋ, yiwo Ŋmıŋ tʋntʋŋ
kası vuoŋ.”
25 Ama ta Yisa die dı natı wa, “Tarı watı
ta va wa!”
26 Jımbıakʋ die dı paalı a dɔŋ ʋ
nyıŋgbanıŋ pam ta taaŋ keesiŋ pam ta
die nyıŋ ʋ ma.
27 Die, die dı yi ba mana mamachi ta ba
pıasa ba chanchaalıŋ dı, “Bıa wʋnna? A
yiwo wʋhaala? Ʋ yaa yiko ta yıa jımbıatı
nʋaŋ ta a tuose nʋarı!”
28 Naa chıaŋ wıa, Yisa saaŋ die dı dıa
Galili tıŋgbaŋ mana.

Yisa dı gbaanna daadaŋ pam Dene
(Mat. 8.14-17; Luki 4.38-41)

29 Die ba dene a nyıŋ Ŋmıŋ jʋʋsıŋ juoku
sʋŋ die wʋnıŋ aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die
dı ga a juu Simoni aŋaŋ Andurusi tigiŋ
me.
30 Ta Simoni hanııŋ hɔgʋ die dı dʋa a
yʋagı, die ʋ nyıŋgbanıŋ dı faası tuuli, ba
balı Yisa ʋ yʋagıbʋ gie wıa.
31 Yisa dı ga a yigi ʋ nuuŋ ta suŋŋi wo
ʋ hagı kalı, ʋ yʋagıbʋ mana dı kpatı ta ʋ
nyıŋgbanıŋ mana dı fıalı, ta die ʋ hagı a
yi chaantı a yı ba.
32 Ta dında daarı mi ŋmıŋ die dı june,
vuotamba die dı chii yʋagıtieliŋ aŋaŋ
vuodiekemba jımbıatı dı yalla ba a kieŋ
Yisa jigiŋ.
33 Ta tıka gie vuosi mana die dı lagısı a
keŋ suuli tigiri me.
34 Die ʋ vaa vuodiekemba die dı
yʋagına yʋagıtı yiri yiri mana dı ye
gbaamıŋ, ta bı yagı jımbıatı vuotamba
pam ma, ama ʋ ka saaga dı jımbıatı balı
wııŋ, dama die a sıba vuodieke ʋ yine
mıŋ.

Yisa die dı balla wʋvıına Galili tıka ma dene
(Luki 4.42-44)

35 Yisa die dı woliŋ a nyıŋ tigiri gie me
ta kparaası ye ka kʋma, ta ga haagıŋ ma
a ga jʋʋsa Ŋmıŋ.
36 Ta Simoni aŋaŋ ʋ chanchaalıba die
dı dıa a yaala ʋ jigiŋ,
37 die ba yene wo wo ba balı wa, “Vuoŋ
mana yaala ba ye jigidieke fʋ benne.”
38 Ama ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, “Sie
tı ga tıŋkpaŋŋısı diekemba dı gbigine
giena wa. Ntaala n balı Ŋmıŋ wıa mi
gbaŋ, dama die wıa maŋ keŋ.”
39 Naa chıaŋ wıa die ʋ dıdıa Galili tıka
mana mana, a ga bala Ŋmıŋ wıa Ŋmıŋ
jʋʋsıŋ juone nıŋ mana ta die a yaga
jımbıatı vuosi me.

Yisa die dı gbaanna gamıŋ dene
(Mat. 8.1-4; Luki 5.12-16)

40 Dembiŋ wʋnyı die dı gobine gamıŋ
die dı keŋ a gbirigi Yisa nıŋŋa, ta jʋʋsı
wa dı ʋ suŋŋi wo. Gaŋkʋ nıŋ die dı baarı,
“Dıı yi fʋ dʋŋŋʋ fʋ gbaaŋ mıŋ.”
41 Zɔɔlıŋ die dı yigi Yisa ʋ tııntı ʋ nuuŋ
a gbı wa ta balı wa, “N saagıya. Fʋ
yʋagıbʋ kpatıya mıŋ.”
42 Womi lagı lagı daa wa yʋagıbʋ die
dı kpatı bʋnyı, ʋ nyıŋgbaŋka die dı bı
yiŋŋi a sıı sıba die ʋ nyıŋgbaŋka die dı
wolinne a sıı die wo.
43 Womi Yisa die dı yi ʋ ga lagı lagı ama
ta a paalı a balı wa aŋaŋ nıŋŋmına dı,
44 “Wʋmma, sımma fʋ keŋ a balı vuoŋ
wıaha gie. Ama gamma a ga nagı fʋ gbaŋ
a dagı Ŋmıŋ kıkaabıtʋ wa a vaa ʋ jııŋ
fʋ aŋ fʋ kaabı kaabı dieke Ŋmıŋ die dı
balla Mosisi yaa gamma gbaanıŋ jigiri, aŋ
vuoŋ mana seŋ a sımma a baarı wusie fʋ
yʋagıtıtı kpatıya mıŋ.”
45 Ama daa wa die dı ga a bala wıaha
gie jigiŋ mana mana. Wusie, die ʋ seŋ ga
a balı wa die amʋ Yisa die ka bı a bıagı
juu tıka sʋŋ vuosi me. Ta wıarı jigidieke
vuosi die dı worine, vuosi die dı nyına
jigiŋ mana mana a kieŋ ʋ jigiŋ.

2

Yisa die dı gbaanna vuodieke nyıŋgbanıŋ die dı kpine dene
(Mat. 9.1-8; Luki 5.17-26)

1 Ʋ bı yiŋŋi ga Kapenɔmi die vuosi dı
wʋŋ dı ʋ bie mi.

2 Die vuosi die dı keŋ ʊ jigiŋ. Die wıa
jigiŋ die bı wori aŋaŋ vuogaası dı baaŋ
nan dı beri, die juoku mana suuliye mıŋ
aŋaŋ yeŋ me mana. Die ʊ bala Ŋmıŋ wıa
a yıa ba.
3 Womi ta dembisi banıısa wonde a chii
vuodieke nyıŋgbanıŋ mana dı kpine a
kieŋ ʊ jigiŋ.
4 Die daadamba dı dala wa chıaŋ ma
die ba ka bıagı a yaa wa tʊgı ʊ jigiŋ.
Ba yuori toli mampili dieke ma ma Yisa
Masia dı benne wo. Ba wana yuori toli
mampili* me a kpatı wa, ba nagı daa wa
aŋaŋ giliŋgiliŋke a yaa sʊʊŋ dʊaŋ Yisa
nıŋŋa.
5 Yisa die dı ye ta ba tuo wo dii mıŋ, ʊ
balı daa wa, "N bʊa, n nagı fʊ taalı a chaa
fʊ."
6 Die vuodiekemba dı dagınana Ŋmıŋ
mıraha die bie mi a yile
7 dı "Wʊbıa daa wa gie dı bala die? Ʊ
bala sıba ʊ yi wo Ŋmıŋ. Vuobıa baaŋ nan
nagı vuoŋ taalı a chaa wa ntaala Ŋmıŋ
nyıına?"
8 Ta Yisa die dı wɔŋ mıŋŋı ba
sʊŋanyile, a balı ba dı, "Dı bıa nı yile nı
sʊŋ ma die?
9 Wʊbıa yine mɔlı? Fʊ baaŋ nan balı a
yı vuodieke nyıŋgbanıŋ dı kpine, 'N nagı
fʊ taalı a chaa fʊ?' Yaa fʊ baaŋ nan balı
'Hagı nagı fʊ giliŋgiliŋke a chʊŋ?'
10 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı
manıŋ Vuota Bʊa yaa yiko dʊnıa ma ma
a nan bıagı a nagı vuosi tʊmbıatı a chaa
ba." Die wıa die ʊ balı a yı vuodieke
nyıŋgbanıŋ die dı kpine wo,
11 "N bala fʊ, hagı a nagı fʊ giliŋgiliŋke,
a kuli."
12 Ʊ hagı bʊnyı a nagı ʊ giliŋgiliŋke,
a chʊŋ ba mana nine me. Die ba yene
wo die wo, ka paalı a yi be mamachi. Ba
baarı, "Tı bıra Ŋmıŋ. Tı ye ka ye wııŋ ka
nıası naa."

Yisa die dı wana Liiva die (Mat. 9.9-13; Luki 5.27-32)

13 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa dı bı yiŋŋi ga
mʊgıkpıırı gie lʊgıŋ ta vuosi pam dı
lagısı ʊ jigiŋ a giliŋ wo, ta ʊ daga ba Ŋmıŋ
wıa.
14 Die ʊ dına chʊŋ wa die ʊ ga haarı
lampotuosiru wʊnyı Liiva, vuodieke die
dı yine Alifusi bʊadembiŋ, ta ʊ kalı ʊ
tʊʊma juoŋ me. Yisa die dı balı a yı wa,
"Hagı a dıa n kʊaŋ", Liiva die dı hagı a
dıı ʊ kʊaŋ.
15 Die kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı die nyindi-
ike Liiva tigiŋ me, lampotuosiriŋ pam
aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka dı Juu
vuosisi mıraha pam die dıdı Yisa kʊaŋ.
Ba pam die dı keŋ a gʊtı ba ma aŋaŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba nyindiikehe jigiŋ.
16 Mıra dıdagırıba bataŋ die dı yine
Farasisi die dı yene Yisa aŋaŋ lampo-
tuosiribe aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka
dı Juu vuosisi mıraha die dı lagısına
tamba a die nyindiikehe, die ba pıası
ʊ kʊaŋandıısırıba dı, "Bıa yine wʊnıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka dı Juu
vuosisi mıraha mi chanchaalıŋ dı lagısa
a die?"
17 Yisa die dı wʊŋ ba ta balı ba
dı, "Vuodiekemba dı yalla alaafıa ka
yaala gbıgbaantʊ, sie vuodiekemba dı
yʊagına. Dı ka yi vuovıına wıa maŋ keŋ,
wʊbıatıtieliŋ wıa maŋ keŋ."

Nʊabɔbıŋ wıa dene (Mat. 9.14-17; Luki 5.33-39)

18 Saŋŋa kaanı, Jɔɔn vuodieke
die dı sınana vuosisi Ŋmıŋ nyaabʊ
kʊaŋandıısırıba aŋaŋ vuosi bataŋ ba
wasınana Farasisi die dı bɔba nʊaŋ.
Vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası
wa dı, "Bıa yine Jɔɔn kʊaŋandıısırıba
aŋaŋ Farasisi dı bɔba nʊaŋ, ta fʊnıŋ nıŋ
fʊ kʊaŋandıısırıba dı ka bɔba?"
19 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, "Nı
tıŋ yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʊ
faarıŋ ma bɔbı nʊaŋ? Banıŋ aŋaŋ hɔgʊ
wa tieŋ dı lagısına a beri wo, die kaaŋ
bıagı a yi.
20 Ama saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgʊ
wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi ba nan
wa bɔbı nʊaŋ.
21 "Vuoŋ kaaŋ saagı a nagı garıhaalıŋ
garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʊʊŋ vɔrıŋ,
dama garıhaalıkʊ gie nan chıırı ta vaa
garıkʊʊrı, aŋ ka vɔrıkʊ wa a faası a
dalıma.

* **2:4 2.4** Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

22 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daahaalıŋ
a sʊʊ gbanıŋ koliti diekemba dı yine
nyıŋkʊra ma? Dama ʊ yi die daabʊ nan
kʊŋ a chıırı kolititi aŋ daabʊ aŋaŋ kolititi
mana taaŋ yɔrı. Ama ʊ ŋaaŋ nagı wa
daahaalıŋ a sʊʊ gbanıŋ koliti diekemba
dı yine nyıŋhaala ma."

Juu vuosi davʊʊsıkırı daraaŋ wıa
(Mat. 12.1-8; Luki 6.1-5)

23 Tɔ, Juu vuosi davʊʊsıkırı daraaŋ,
Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı chʊŋ
tıanna zaa kʊaŋ ma. Die ba ganana
wa die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı gobe
zaapakıtı a yıaga ŋɔba ta gara.
24 Die wıa Farasisi vuosi die dı pıası dı,
"Ye, bıa wıa ba yie wudieke tı mıraha
dı kana ka saaga dı ba yi davʊʊsıkırı
daraaŋ?"
25 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba, "Nı ye
ka karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ Davidi aŋaŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba die dı yine wudieke kɔŋ
die dı yalla ba wa? Kɔŋ die yigine wʊnıŋ
aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba,
26 die wıa die ʊ ga a juu Ŋmıŋ tigiri
me a ŋɔbı paanʊ dieke die ba nagına a
yı Ŋmınnı. Saŋka mi Abiata die yine
Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊŋ. Ama tı mıra
die ka baarı vuogaası ŋɔbıha sie Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıına ma; ama ta Davidi
die dı ŋɔbı paanʊkʊ gie, halı ta die a
nagı ataŋ a yı ʊ kʊaŋandıısırıba gbaŋ ba
ŋɔbı."
27 Womi die ʊ balı a kpatı ba dı,
"Vuotaŋ wıa Ŋmıŋ dı naaŋ davʊʊsıkırı
ama daa davʊʊsıkırı daarı wıa ʊ naaŋ
vuotaŋ.
28 Die wıa, manıŋ vuota Bʊadembiŋ
yine davʊʊsıkırı daraaŋ jakʊʊŋ."

3

Nuukpiikiŋ gbaanıŋ
(Mat. 12.9-14; Luki 6.6-11)

1 Saŋŋa kaanı bıbra Yisa dı bı yiŋŋi ga
Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me. Daa wʊnyı dıaŋ
die benne mi a yallı nuukpiikiŋ.
2 Farasisi vuosi dıaŋ die benne mi a
yaala wııŋ ba nagı a yigi Yisa, die wıa die
ba paalı a paala wa dı ba ye sıba ʊ nan
gbaaŋ daa wa davʊʊsıkırı daraaŋ.
3 Yisa dı balı a yı nuukpiikiri tieŋ, "Keŋ
tıaŋ a zie nıŋŋa."
4 Yisa dı pıası daadamba, "Bıa mʊna tı
yi davʊʊsıkırı daraaŋ? Tı mʊ tı yi vıınıŋ
yaa, tı yi bıaŋ? Tı mʊ tı gbatı miivoli yaa,
tı kʊʊ?" Ama die ba ka bıagı ye wııŋ a
balı.
5 Yisa die dı jıı sınyıırıŋ ta daansı ba a
keŋ tıaŋ aŋaŋ die mana yɔrı ta die ʊ chıgı
ba zɔɔlıŋ dama die ba yiwo vuotɔgıtı.
Womi ʊ balı daa wa, "Tıırı fʊ nuuke."
6 Ʊ tıırıka, a ye gbaanıŋ. Farasisi vuosi
die dı nyıŋ lagıŋkʊ jigiŋ a ga ba aŋaŋ
naaŋ Herodi vuosi dı ye tamba a lagıŋ taŋ
a yaala sieti ba baaŋ nan nagı a kʊʊ Yisa.

Die vuotamba dı dala ta dıı Yisa kʊaŋ dene

7 Die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die
dı hagı a sʊʊŋ ga mʊgıkpıırı lʊgaha
ta vuotamba pam die dı dıı ʊ kʊaŋ,
vuodiekemba die dı nyınna Galili aŋaŋ
Judia,
8 aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Idumia aŋaŋ
Jɔɔdani mʊgıŋ gaaŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ
Sadoni tıŋgbaŋ ma, ta ba dala pam ta
lagısı ʊ jigiŋ; die ba wʊnna dı ʊ yi wo
tʊntʊnkpııma wıa, die ba keŋ ʊ jigiŋ
mʊgıkpıırı lʊgıŋ.
9 Ta ʊ balı ʊ kʊaŋandıısırıba dı ba nagı
haarıŋ a yı wa aŋ ʊ juu a kala ta dagı
vuosi gie Ŋmıŋ wıa, amʊ ba kaaŋ bıagı a
kpaŋŋı wa,
10 dama die ʊ yine yʊagıtieliŋ pam die
dı ye gbaama wıa, die dı yi vuodiekemba
mana mana dı yʊagına die dı kieŋ dı ba
gbı wa.
11 Vuodiekemba jımbıatı die dı yalla dı
keŋ ye wo saŋŋa mana, ba ŋaaŋ nan wa
ʊ nıŋŋa ta nata ta baarı dı, "Fʊnıŋ yiwo
Ŋmıŋ Bʊadembiŋ."
12 Ta ʊ die dı balı ba aŋaŋ nıŋŋmına dı
ba da keŋ mʊʊlı a yı vuosi.

Yisa die dı vʊarına ʊ tʊntʊntıba baŋ aŋaŋ bale dene

13 Naa kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı jʊalı
taŋ sikpeŋ ta wa wa vuodiekemba ʊ
yaalınana dı ba keŋ, die ba keŋ ʊ jigiŋ.
14 Yisa die dı vʊarı vuosi baŋ aŋaŋ bale,
a wa ba tʊntʊntıba, dı ba bemme mi

ʋ jigiŋ aŋ ʋ tʋmma ba, ba mʋʋlıma ʋ wʋʋıınaha,
15 ta bı yallıma yiko a vʋarıma jımbıatı
vuotamba ma.
16 Vuotamba baŋ aŋaŋ bale dieke ʋ
vʋarına Saara wʋnna; Simoni, vuodieke
Yisa die yına wa Piita aŋaŋ
17 Jemisi aŋaŋ ʋ nımbʋa Jɔɔn,
vuodiekemba die dı yine Zebedi ballı; ta
Yisa die dı yı ba Bʋanejesi, ka chıaŋ yiwo
nııŋ natıŋ ballı;
18 aŋaŋ Andurusi aŋaŋ Filipi, aŋaŋ
Batolomiwo, aŋaŋ Matiwo, aŋaŋ Tomasi,
aŋaŋ Jemisi vuodieke die dı yine Alifusi
bʋa aŋaŋ Tadeusi, aŋaŋ Simoni vuodieke
die dı yaalala banıŋ Juu vuosi yallıma ba
gbaŋ
19 aŋaŋ Judasi Asikaroti vuodieke die dı
nyınna Yisa kʋaka.

Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli wıa (Mat. 10.1-4; Luki 6.12-16)

20 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı kuli;
ta daadamba pam die dı lagısı wʋnıŋ
aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ ta die ka yaa
saŋŋa dı ba dii nyindiike.
21 Ʋ tigiŋ vuosi die dı wʋnna die wo,
ba keŋ dı ba yigi wo, dama vuotamba die
bala dı ʋ yi wo yııŋyaaŋ.
22 Die Ɲmıŋ mıra dıdagırıba die dı
nyınna Jerusalemi die dı baarı dı,
“Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli* die yalla
wa ʋ bıagı vʋara jımbıatı daadamba ma,
dı yiwo Beelizebuli yiko wıa.”
23 Die Yisa die dı wa dıdagırıba gie dı
ba keŋ ʋ jigiŋ, ta die yı ba nandagıŋ, a
pıası ba dı, “Sitaani nan saagı a vʋara ʋ
gbaŋ vuosi me?
24 Naaŋ vuosi dı yiŋŋi a waga tamba, ba
naarı kaaŋ bıagı a zie.
25 Ta dıı yi tigiŋ vuosi dı yiŋŋi a waga
tamba, ba tigiri kaaŋ bıagı a zie.
26 Ta Sitaani dı yiŋŋi a waga aŋaŋ ʋ
gbaŋ ʋ kaaŋ bıagı a zie, ʋ kpatıŋ wonde.

Yisa die dı chʋʋsına Sitaani hagırıŋ wıa dene

27 “Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a ga
hagırıtieŋ tigiŋ me a ga gaarı ʋ nyinti, sie
ʋ woliŋ bɔbı wa ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bı
gaarı ʋ tigiŋ nyinti mana.”
28 Yisa dı bı balı ba dı, “Wusie maŋ bala
nı, Ɲmıŋ nan vaa chaa vuosi ba wʋbıatı
aŋaŋ ba wʋtɔgıbıatı mana;
29 ama vuodieke mana dı balı
wʋtɔgıbıatı a yı Ɲmıŋ Haalıŋ, Ɲmıŋ
kaaŋ bı nagı ʋ taalı a chaa wa naada
yaa gamma haahuu.”
30 Yisa die balı wa wıaha gie, dama die
ba baarı dı, “Jımbıaŋ die yalla wa.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı wıa (Mat. 12.46-50; Luki 8.19-21)

31 Saŋka mi Yisa nuŋ wo aŋaŋ ʋ
nımballı die dı keŋ ta zie yeŋ me, ta tʋŋ
vuoŋ dı ʋ wa wa mi.
32 Daadamba die dı taanna a giliŋ wo
wo die dı balı a yı wa, “Fʋ naa aŋaŋ fʋ
nımballı bie yeŋ me a yaala fʋ.”
33 Ʋ pıası ba dı, “Mınıa yine n naa, ta
mınıa yine n nımballı?”
34 Ta daansı daadamba die dı kalla ʋ
jigiri ta baarı dı, “N nuŋ aŋaŋ n nımballı
benne giena.
35 Vuodieke mana dı yinene Ɲmıŋ choti,
wʋnıŋ ʋ yine n nımbʋa aŋaŋ n taa aŋaŋ
n nuŋ.”

4

Bʋbʋrıtʋ nandagırı (Mat. 13.1-9; Luki 8.4-8)

1 Saŋŋa kaanı bıbra die Yisa die dı
kalı a daga wıa Galili mʋgıkpıırı lʋgıŋ
chaaŋ. Daadamba die dı gilinne wo die
paalı a dala mıŋ die wıa die ʋ hagı a ga
juu haarıkʋ sʋŋ a bie nyaaŋ sʋŋ, ta vaa
vuosisi a zieŋ nyaabʋ kʋanʋaŋ.
2 Die ʋ nagı nandaga a dagı ba wıa pam.
3 Ʋ dagıkʋ sʋŋ die ʋ balı a yı ba dı: “Nı
wʋmma, daa wʋnyı die nyınna a ga dı ʋ
bʋrı ʋ kʋaŋ ma.
4 Die ʋ bʋrınana ʋ kʋakʋ ma wa,
nyıŋbʋraha ataŋ die dı nan sieku me,
nembisi die dı keŋ diihe.
5 Nyıŋbʋra ataŋ die dı nan tanjaalıŋ
ma jigidieke tantı pam die dı worine.
Nyıŋbʋraha die dı nyʋʋŋ lagı lagı, dama
tantı die ka dala.

* **3:22 3.22** Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli.

6 Ŋmɪŋ die dɪ zie die a mana die dɪ kpi
dama die a dagɪrɪsɪ ka sʊʊŋya.
7 Ataŋ die dɪ nan haŋgɔɔsɪ dagɪrɪsɪ ma,
haŋgɔɔsɪ die dɪ bɪrɪŋ a nyagɪha a ka bɪagɪ
yi nyɪŋbʊra.
8 Ama ta nyɪŋbʊraha ataŋ dɪaŋ dɪ nan
tɪŋgbaŋ vɪɪnɪŋ ma a mɪŋŋɪ a nyʊʊŋ, a
bɪrɪŋ a yi nyɪŋbʊra. Ataŋ die nyɪŋ wa
zaabie baŋɪsɪ-taa taa, ataŋ dɪaŋ dɪ nyɪŋ
baŋɪsɪ-yʊaba yʊaba, ta ataŋ dɪaŋ kɔbɪga
kɔbɪga.”
9 Womi die Yisa dɪ balɪ ba, “Die wɪa
vuodieke mana dɪ yallɪ tɪba a nan wʊŋ,
ʊ wʊmma.”

Wudieke wɪa ʊ yɪna nandagɪrɪ (Mat. 13.10-17; Luki 8.9, 10)

10 Yisa die dɪ yine ʊ nyɪɪna a kalɪ,
vuodiekemba die dɪ benne mi a wʊŋ
ʊ balɪkʊ bataŋ die dɪ lagɪŋ a gʊtɪ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba ma a ga ʊ jigiŋ a balɪ wa
dɪ ʊ dagɪ ba nandagɪrɪ chɪaŋ.
11 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba, “Nɪnɪŋ
Ŋmɪŋ naarɪ wʊlɔbɪrɪkɪŋ maŋ baa n dagɪ
nɪ dene, ama vuotɪalɪkaha nɪŋ nan wʊŋ
wɪaha gie mana mana nandaga sʊŋ.
12 Amʊ
‘Ba nan dɪ daansa a daansa
ama ba kaaŋ ye jaaŋ;
ba nan wʊŋ a bɪ wʊŋ a gʊtɪ
ama ba kaaŋ dɪ sɪba ka chɪaŋ.
Dama ba keŋ a sɪba a chɪasɪ ba
nan yiŋŋi a keŋ Ŋmɪŋ jigiŋ,
aŋ Ŋmɪŋ tɪŋ nagɪ ba tʊmbɪatɪ a chaa
ba.’ ”

Nandagɪrɪ chɪaŋ

13 Womi Yisa die dɪ pɪasɪ ba, “Die nɪŋ nɪ
ka sɪba nandagɪrɪ gie chɪaŋ? Nɪ wa baa
nɪ yi wo lalɪa a sɪmma nandagaha mana
chɪasɪ?
14 Bʊbʊrɪtʊ wa nɪasɪ wa vuodieke dɪ
balala Ŋmɪŋ wɪa.
15 Nyindiekemba die dɪ nanna sieku me
wo yi wo vuodiekemba dɪ ŋaana a wʊŋ
Ŋmɪŋ wɪaha ama dɪ ka yʊasa ta Sitaani
keŋ vʊarɪha ba ma.
16 Vuosi bataŋ dɪaŋ nɪasɪ wa nyɪŋbʊra
diekemba die dɪ nanna taŋjaalɪka
sikpeku; saŋŋa dieke mana ba keŋ a
wʊŋ Ŋmɪŋ wʊbalɪkaha dɪ ka yʊasa ta ba
mɪŋŋɪ a tuohe aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ,
17 ama a ka dʊaga ba sʊgɪtɪ ma a yʊasa,
dama wɪɪrɪ gie ka sʊʊŋ ba sʊgɪtɪ ma ma,
die wɪa ba keŋ mugisi be yaa wahala dɪ
keŋ juu be wɪaha gie chɪaŋ ma ba ŋaaŋ
nagɪha a taaŋ mɪŋ lagɪ lagɪ.
18 Bataŋ dɪaŋ nɪasɪ wa nyindiekemba
die dɪ nanna haŋgɔɔsɪ dagɪrɪsɪ ma
wa. Vuosi gie ŋaaŋ wʊŋ wa Ŋmɪŋ
wʊbalɪkaha,
19 ama dʊnɪaka gie wumugisike, aŋaŋ
ligire yaalɪŋ aŋaŋ nyinti yiri yiri yaalɪŋ
ŋaaŋ juu ba sʊŋ mɪŋ a nyagɪ wɪaha amʊ
a kaaŋ nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka.
20 Ama vuota diekemba dɪ nɪasɪna
nyɪnbʊrɪ diekemba die dɪ nanna tɪŋgbaŋ
vɪɪnɪŋ ma, ba wʊma wɪaha gie ta tuo dii,
ta yie vɪɪnɪŋ. Bataŋ dɪ nyɪna baŋɪsɪ-taa
taa, ta bataŋ dɪaŋ dɪ nyɪna baŋɪsɪ-yʊaba
yʊaba, ta bataŋ dɪaŋ dɪ nyɪna kɔbɪga
kɔbɪga.”

Popoli wɪa

21 Yisa die dɪ bɪ a pɪasɪ ba dɪ, “Vuoŋ
nan chogisi popoli a zieŋ juoŋ sʊŋ ta ligike
aŋaŋ kpalɪ, yaa ta nagɪka a zieŋ gado
chɪaŋ? Aayɪ, ʊ nan nagɪka a zieŋ jaaŋ
sikpeŋ.
22 Jadieke mana dɪ lɔbɪrɪna nan nyɪŋ
yaalɪŋ ma, ta jadieke mana jaaŋ dɪ bubine
nan dɪ bie yeŋ me.
23 Die wɪa vuodieke dɪ yaa tɪba a nan
wʊŋ, ʊ wʊmma.”
24 Die ʊ bɪ balɪ a gʊtɪ ba, “Nɪ chɪɪsɪma a
wʊmma nɪ wʊnnana wudiekemba ba, sie
diekemba nɪ dɪɪsɪna a die vuosi sarɪya,
Ŋmɪŋ baa ʊ dɪ wa hanɪŋ sieti mi gbaŋ
gbaŋ a dii nɪ sarɪya. Ama Ŋmɪŋ nɪŋ sietiti
nan paalɪ a tʊa a tɪaŋ nɪ sietiti.
25 Vuodiekemba dɪ yalla nan ye a gʊtɪ
ama vuodieke dɪ wone jaaŋ, halɪ bɪta
dieke gbaŋ ʊ yalla wa ʊ nan waarɪka.”

Bʊrɪŋ nandagɪrɪ wɪa

26 Yisa die dɪ bɪ a baarɪ dɪ, “Ŋmɪŋ naarɪ
nɪasɪ wa sɪba vuoŋ dɪ bʊrɪna ʊ nyɪŋbʊra
ʊ kʊaŋ ma,
27 ʊ ŋaaŋ gʊʊra yuŋ ta haga sʊkʊʊŋ ta
a nyuuŋ ye mɪŋ ta bɪrɪma; ama ʊ zɪ a
yinene die a nyuune ta bɪrɪma wa.
28 Tɪŋgbaŋka gbaŋ gbaŋ yinene
nyɪŋbʊraha dɪ nyuune ta bɪrɪma a
nyɪnna bie. Nyɪŋbʊraha daakʊ ŋaana

a wolin a bırın, kʋaŋ chaaŋ ka pɔsı vaatı ta kʋaŋ kʋaŋ ka sikpeku mana mana nyın bie.
29 Nyınbʋraha dı keŋ a bii kʋakʋ tieŋ ŋaaŋ nagı wa ʋ jıbın a piili a gobe dama a gobin saŋŋa tʋgıya mın.”

Nyınbʋra nandagırı

30 Yisa die dı pıası ba dı, “Bıa jaaŋ tı baa tı nagı Ɲmın naarı a magısı? Yaa nandagı bıa tı baa tı nagı a dagı ka chıaŋ aŋ vuoŋ mana sımma?
31 Ka sıı sıba kaŋmınıŋ biŋ vuoŋ dı nagına a bʋrı tıŋgbaŋ ma, ka yi jabıŋ a tıaŋ nyınbʋra mana mana dʋnıa ma ma,
32 ama dı ka yʋasa ta ka nyuuŋ a bırıŋ a tıaŋ dʋnıa vapɔgıtı mana. Ka ŋaaŋ faası yaa wa dachagısıkpııma pam aŋaŋ nembisi dı baaŋ nan bıagı a yʋgı ba tuosi ka sikpeŋ.”
33 Yisa die nagı wa nandaga nıasa sıba naa, a dagı ba Ɲmın wıa pam. Die ʋ dagı ba wa nandaga diekemba ba baaŋ nan dı sıba a chıası.
34 Die ʋ ka balı wıın a yıa ba ta ka nagı nandagın a balı, ama saŋŋa dieke nın mana die wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba nyıına ma dı keŋ a kalı, ʋ ŋaaŋ dagı ba mın nandagaha mana chıası.

Bʋlɔgısın aŋaŋ nyaaŋ die dı tuone Yisa nʋarı dene

35 Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ jıŋmın, Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba, “Nı vaa tı jʋalı a tıaŋ a ga mʋgıkpıırı gaarı mi wo chaakʋ.”
36 Die wıa die ba va daadamba mi ta die a juu haarıkʋ Yisa die wone bie ka sʋŋ, banıŋ aŋaŋ Yisa dı ga. Haarısı ataŋ gbaŋ die benne mi.
37 Womi bʋlɔgısıkpeŋkpıın die dı piili a nıga; nyaabʋ die dı poŋŋi a juo haarıkʋ sʋŋ. Die wıa die haarıkʋ die dı yaala ka suuli aŋaŋ nyaaŋ.
38 Yisa die bie wo haarıkʋ kʋaŋ a nagı ʋ sikpeŋ a kpagılı dafere a gʋʋra. Ʋ kʋaŋandıısırıba dı sʋgırı wa a baarı, “Dıdagırʋ, dı ka mugisi fʋ tı balla tı kpi naa?”
39 Yisa die dı hagı a yı bʋlɔgısıbʋ nʋaŋ, “Vaa nıgıŋ” ta balı a yı nyaaŋ poŋŋiku dıaŋ “Zie dene.” Bʋlɔgısıbʋ die dı nan, mi mana die dı paalı fıalı.
40 Womi die Yisa die dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Bıa yine ŋmaamıŋ dı yallı nı, nı ye ko wo yada?”
41 Ama ta ŋmaamıŋ die dı paalı a yallı ba, die ba pıasa tamba, “Mınıa yine daa wa gie? Halı bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ poŋŋiŋ dı wʋma ʋ wʋbalıka yıa wa.”

5

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ dembiŋ wʋnyı ma dene

1 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı jʋalı a keŋ tʋgı Galili mʋgıkpıırı chaakʋ mi, Gerasa tıŋgbaŋ ma.
2 Yisa die dı dene nyınna haarıkʋ sʋkʋ, lele womi daa wʋnyı dı nyınna jigidieke ba lɔbırınana vuosi dı keŋ a haarı wa.
3 Jımbıaŋ die yalla wa, daa wa gie die dı ga gʋʋra kunti vɔrıtıtı ma, die ba ka bıagı a bɔbı wa a dʋaŋ aŋaŋ chɔrıma.
4 Dama ba keŋ bɔbı wa ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı ʋ ŋaaŋ kpaa kpaa chɔrımaha mın ʋ nuusi me ta wıı kʋʋtıtı ʋ nagısı ma. Die ʋ paalı a hagırı mın aŋaŋ vuoŋ dı baaŋ nan nyaŋŋı wa.
5 Daaŋ mana sʋkʋʋŋ aŋaŋ yuŋ ʋ ŋaaŋ dı chʋŋ wa vɔrıtı aŋaŋ kunkogehe me a nata ta naga tana a gobe ʋ nyınŋgbanıŋ.
6 Die ʋ bie wo saasaa ta die a ye Yisa, die wıa die ʋ chıgı a ga gbirigi ʋ dune me Yisa nıŋŋa,
7 ta faası a taaŋ keesiŋ a baarı dı, “Nabidie Ɲmın Bʋadembiŋ Yisa, bıa fʋ yaala n jigiŋ, Ɲmın wıa daa keŋ datı n tıbıŋ.”
8 Die ʋ balı wa die dama Yisa die balı a yı jımbıakʋ mın dı, “Vaa daa wa gie.”
9 Yisa die dı pıası wa dı, “Fʋ saaŋ?”

Daa wa dı baarı dı, “N saaŋ yine ‘Dala’, dama tı faası a dala mın.”
10 Ta die ʋ ye ko a jʋʋsa Yisa dı ʋ da keŋ a yagı ba a nyıŋ lʋgırı mi chaaŋ.
11 Perukusi pam die gbigine mi a die nyinti kunkogiri mi chaaŋ.
12 Jımbıakʋ die dı jʋʋsı Yisa dı, “Vaa tı gamma perukusisi jigiŋ a ga juu ba sʋgıtı.”

13 Die chıaŋ ma die Yisa dı yi die jımbıakʊ die dı nyıŋ daa wa ma a ga juu perukusisi ma. Perukusisi die yiwo sıba tuse tuse ale a mana mana die dı chıgı a dıı jigidieke dı golinne wo a ga a juu mʊgıkpıırı sʊŋ, nyaabʊ die dı dii he.
14 Dembiŋ diekemba die dı jıınana perukusisi die chıgı a ga tıka sʊŋ aŋaŋ ka tıŋkpaŋŋısı a balı wıırı gie a yı ba. Vuosi die dı nyıŋ a ga a ye wudieke die dı yine wo.
15 Die ba ga Yisa jigiŋ a ye daa dieke die jımbıakʊ die dı yalla wa ta ʊ kallı wa mi a yeegi nyiŋyeeke ta ʊ sikpeŋ dı mıŋŋı a tʊma, ŋmaamıŋ die dı yallı ba mana mana.
16 Vuodiekemba die dı yene wudieke die dı yine wo die dı piili a bala a yıa vuosi wudieke dı yine daa dieke die jımbıakʊ die dı yalla wa aŋaŋ perukusisi.
17 Die wıa die vuosi dı piili a jʊʊsa Yisa dı ʊ nyıŋ ba tıka sʊŋ.
18 Yisa die dı gana a juu haarıkʊ ma wa daa dieke die jımbıakʊ die dı yalla wa die dı jʊʊsı wa dı, “Vaa manıŋ aŋaŋ fʊ ga.”
19 Ama Yisa die dı ka saagıya, ta yiŋŋi a balı wa dı, “Yiŋŋi a ga fʊ dembe jigiŋ a balı ba Nabidie Ŋmıŋ dı yaalala fʊ wıa dene ta piili a yi wudieke a yı fʊ.”
20 Die wıa daa wa die dı nyıŋ a ga tıŋkpaŋŋısı baŋ wa mana mana a balı wudieke Yisa die dı yine a yı wa wa. Vuodiekemba mana mana die dı wʊnna ʊ balıkʊ die dı yi be mamachi.

Havʊʊbiŋ dieke dı kpine aŋaŋ hɔgʊ yʊagıtieŋ wıa

21 Yisa die dı bı yiŋŋi a jʊalı a ga mʊgıkpıırı gaarı mi wo chaaŋ, daadaŋ pam die dı keŋ mili wo.
22 Daa wʊnyı ba wasınana Jaarusi, ta die yi Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juoku nyıŋkʊraha wʊnyı die dı keŋ mi. Die ʊ dene ye Yisa wa, ʊ nan a gbirigi ʊ dune me,
23 ta jʊʊsa wa aŋaŋ nıŋŋmına ta baarı dı, “N hɔgʊlıabiŋ faasına a yʊagı. N jʊʊsa fʊ, keŋ a nagı fʊ nuusi a diisi ʊ ma aŋ ʊ ye alaafıa a bemme ʊ mısı ma.”
24 Womi Yisa aŋaŋ wa die dı gara, daadaŋ pam die faasına a dı wa a gara die wıa die ba kpaŋŋı wa jigiŋ mana mana.
25 Hɔgʊ wʊnyı die benne mi zıŋ dı nyına ʊ nyıŋgbanıŋ ma, die dı faası a wʊŋ wa mıŋ bına baŋ aŋaŋ ale.
26 Die ʊ paalı a ga wa gbıgbaantıŋ pam jige dı ʊ ye gbaamıŋ. Die ʊ dii ʊ ligire mana mana a ga kpatı, ama ʊ tıŋ baaŋ nan ye alaafıaka die dı wa a paalı a mugise wo daaŋ mana mana.
27 Die ʊ wʊnna Yisa wıa wa die ʊ ga ʊ jigiŋ a dıı ʊ kʊaŋ daadamba sʊŋ.
28 Die ʊ balı a yı ʊ gbaŋ dı, “Maŋ tıŋ a ko a bıagı a gbı ʊ nyiŋyeekehe gie n tıŋ nan ye alaafıa.”
29 Die ʊ gbı Yisa nyiŋyeekehe gie die ʊ nyıŋbaŋka zımbʊ dı gobi bʊnyı, die ʊ mıŋŋı ʊ sʊŋ ma sıba ʊ wahala mana nyıŋya mıŋ.
30 Die dı dene a yi, Yisa die dı mıŋŋı lagı lagı sıba hagırıŋ nyıŋ ʊ ma ma mıŋ. Die wıa die ʊ yiŋŋi a pıası daadamba dı, “Mınıa gbına n nyiŋyeekehe?”
31 Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı yiŋŋi balı dı, “Ye daadamba dı milinene fʊ die, dı bıa fʊ pıasa dı mınıa gbına fʊ?”
32 Ama ta Yisa dı ye ko a daansa a tıanna dı ʊ ye vuodieke dı yine die wo.
33 Hɔgʊ wa die dı sıbına wudieke die dı yine wo die ʊ keŋ a cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ ta gbirigi ʊ dune me a balı wusie a yı wa.
34 Yisa die dı balı wa, “N lıa, fʊ yadaka gbaaŋ fʊ. Gamma aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ, fʊ yʊagıbʊ kaaŋ bı a yiŋŋi a keŋ.”
35 Yisa die dı yene ko bala naa wa, tʊntʊntıŋ bataŋ die dı nyıŋ Jaarusi tigiŋ a keŋ balı wa dı, “Fʊ lıa wa yʊagıbʊ chʊʊsıya mıŋ, dı bıa fʊ bı a daama dıdagırʊ wa bıbra?”
36 Yisa baga die wo ba balıkʊ sʊŋ ta die a balı a yı Jaarusi dı, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʊ, fʊnıŋ ko tuo dii.”
37 Womi die ʊ yi Piita aŋaŋ Jemisi, aŋaŋ Jemisi nımbʊa Jɔɔn nyıına ma die dı dıı wa.
38 Die ba gana a tʊgı Jaarusi tigiri, die Yisa die dı ye jigiŋ mana die dı chine a zie naanyʊŋʊlʊŋ.
39 Die ʊ ga a juu a pıası ba dı, “Dı bıa watı gie mana? Dı bıa nı kʊma? Bʊa wa ka kpiye, ʊ ta ko gʊʊra mıŋ.”
40 Die ba piili a vʊara wa fala. Die wıa die ʊ yagı ba mana a nyıŋ ta die

a wa bʋa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba ba bataa wa a ga juu jigidieke bʋa wa die dɪ dʋana wa.
41 Die ʋ yigi ʋ nuuŋ me ta balɪ a yɪ wa, "*Talɪta kumi*", ka chɪaŋ wone "Havʋʋbiŋ n baa fʋ hagɪ."
42 Die ʋ hagɪ bʋnyɪ a dɪdɪ chʋŋ chʋŋ. (Die ʋ yiwo bɪna baŋ aŋaŋ ale bʋa.) Naa die dɪ yine wo, die dɪ paalɪ a yi be mamachi pam.
43 Ama Yisa dɪ yɪ ba nʋaŋ ta paalɪ balɪ ba dɪ ba daa keŋ a balɪ a yɪ vuoŋ ta balɪ ba dɪ ba yaalɪ jaaŋ a yɪ bʋa wa aŋ ʋ dii.

6

Nazeriti vuosi die dɪ zetine Yisa dene (Mat. 13.53-58; Luki 4.16-30)

1 Yisa die dɪ yiŋŋi a ga ʋ tɪŋ, ta ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dɪ ʋ kʋaŋ.
2 Davʋʋsɪkɪrɪ daaŋ die ʋ ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku me a piili a daga kpɪkpaakʋ die dɪ benne mi Ŋmɪŋ wɪa. Daadamba die dɪ wʋnna ʋ dagɪkʋ die dɪ yi ba mana mana mamachi, die ba pɪasa taŋ dɪ, "Sɪa ʋ ye wɪaha gie mana? Bɪa yɪaŋ wʋnna Ŋmɪŋ dɪ nagɪ a yɪ wa? Halɪ ʋ tʋmma mamachi tʋʋma.
3 Daa ʋ yine kampɪnta ka? Daa Meri bʋa wa wonde? Daa ʋ yine Jemisi aŋaŋ Josefu aŋaŋ Judasi aŋaŋ Simoni mɪɪ wa? Daa ʋ tamba benne giena wa?" Ta ba zeti wo wo.
4 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Ba yɪa Ŋmɪŋ naazʋa jɪlɪma jigiŋ mana mana mɪŋ ama ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tɪŋ vuosi aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nɪmballɪ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ deŋ ka yɪa wa jɪlɪma."
5 Die ʋ ka bɪagɪ a tʋŋ mamachi tʋʋma pam mi ama ntaala yʋagɪtielibe bɪta die ʋ bɪagɪ a nagɪ ʋ nuusi a diisi ba ma die ba ye alaafɪa.
6 Die dɪ paalɪ yi wo mamachi, die ba wone yadaka wɪa. Womi Yisa die dɪ ga tɪŋkpaŋŋɪsɪ die dɪ benne mi chaakʋ a daga vuosisi.

Yisa die dɪ tʋnnana ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo dene

7 Die ʋ wa ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo a lagɪsɪ taŋ a tʋŋ ba bale bale. Die ʋ yɪ ba yiko dieke die dɪ tɪanna jɪmbɪatɪtɪ.
8 Ta die a yɪ ba nʋarɪ gie dɪ, "Daa nɪ pɔgɪlɪ jaaŋ a gamma nɪ dɪasɪsɪ ntaala, daaŋgbanɪŋ nyɪɪna ma. Nɪ daa keŋ a pɔgɪlɪ nyindiike, nɪ daa keŋ a pɔgɪlɪ bʋlɔgɪŋ nɪ daa keŋ a suu ligire nɪ jafasɪ ma.
9 Nɪ suu nɪɪra ama nɪ daa keŋ pɔgɪlɪ nyiŋyeeke a gʋtɪ nyiŋyeeki diekemba nɪ balla nɪ yeegi wo me."
10 Die ʋ bɪ a balɪ a gʋtɪ ba dɪ, "Ba keŋ a mɪŋŋɪ a tuo nɪ jigidieke mana mana nɪ bemme tigiri me a ga tʋgɪ saŋŋa dieke nɪ balla nɪ nyɪŋ tɪka ma.
11 Ama nɪ keŋ a tʋgɪ jigidieke ba keŋ a ka tuo nɪ yaa ba ka wʋŋ nɪ wʋbalɪka nɪ nyɪŋ mi ta pɪsɪ nɪ naatala kɔlɪŋ mi. Aŋ naa yi wɪɪŋ a gbara ba."
12 Die ba nyɪŋ a ga a bala vuosi dɪ ba chɪgɪ a nyɪŋ ba tʋmbɪatɪ ma.
13 Die ba vʋarɪ jɪmbɪatɪ pam vuosi me ta die a duuri yʋagɪtieliŋ aŋaŋ kpaaŋ ta die gbaaŋ ba.

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotaŋ Ŋmɪŋ nyaaŋ kuŋ wɪa (Mat. 10.5-15; Luki 9.1-6)

14 Tɔ, Naaŋ Herodi die dɪ wʋŋ Yisa wɪaha gie dama ʋ saaŋ die dɪa wa jigiŋ mana mɪŋ. Vuosi bataŋ die balɪ dɪ Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi aŋaŋ Ŋmɪŋ nyaabʋ hagɪna kuŋ me a yiŋŋi keŋ. Die wɪa ʋ yaa hagɪrɪbʋ a tʋma mamachi tʋʋmaha gie.
15 Ama bataŋ die dɪ baarɪ dɪ, "Ʋ yiwo Ŋmɪŋ tʋntʋntʋ Elaja."
Bataŋ dɪ baarɪ dɪ "Ʋ yiwo Ŋmɪŋ tʋntʋntɪba sɪba daa daa saŋka tʋntʋntɪba wʋnyɪ."
16 Naaŋ Herodi die dɪ wʋnna die ʋ baarɪ dɪ, "Ʋ yiwo Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʋ. Die n yi ba gobi wo ʋ sikpeŋ ama ʋ yiŋŋi a keŋ wo ʋ mɪsɪ ma."
17 Naaŋ Herodi gbaŋ gbaŋ die yɪna nʋaŋ dɪ ba yigi Jɔɔn a bɔba wa a nagɪ wa a yi dansarɪka sʋŋ. Herodi die yi wo die dama die wʋnɪŋ Herodi die faarɪ wa Herodiasi vuodieke ʋ kana ka mʋ ʋ faarɪ dama ʋ nɪmbʋa Filipi hɔgʋ die wonde.
18 Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʋ die ŋaaŋ a bala Herodi daaŋ daaŋ

mana dı, “Dı wo sieŋ aŋaŋ fʊ baaŋ nan faarı fʊ nımbʊa hɔgʊ.”

19 Naa chıaŋ wıa die Herodiasi die dı jıı sınyıırıŋ a yı Jɔɔn, ta die a yaala ʊ kʊʊ wa, ama Herodi wıa die ʊ ka bıagı, dama Herodi gbaŋ die ka saaga.

20 Herodi die chıga Jɔɔn, dama die ʊ sıba a baarı Jɔɔn die yiwo vuovıınıŋ ta dıgıntı die dı wo ʊ sʊŋ. Die wıa die ʊ ka yaala wııŋ yi wo. Aŋaŋ die ʊ ŋaana wʊŋ Jɔɔn wʊbalıkaha a daama wa mana yɔrı, die ʊ ŋaaŋ yaala ʊ wʊmma ʊ wʊbalıka.

21 Kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ die Herodiasi daaŋ die dı keŋ. Herodi maarıŋ daraaŋ die dı keŋ tʊgı, die ʊ digi nyindiike pam ta wa tıka nyıŋkʊraha mana aŋaŋ sojasi nyıŋkʊraha aŋaŋ Galili tıŋ nyıŋkʊraha a lagısı taŋ.

22 Die Herodiasi hɔgʊlıa die dı keŋ a sie dı paalı a yi naaŋ Herodi aŋaŋ ʊ chaamba mana mana sʊgıtı die dı fıalı. Naa chıaŋ wıa die naaŋ wa die dı pıası havʊʊbike dı, “Bıa fʊ yaala n yı fʊ? N nan yı fʊ jadieke mana mana fʊ yaalala.”

23 A kaa kaatı pam ta a balı a yı bʊa wa “N hʊʊya, jadieke mana mana fʊ yaalala, n nan yı fʊ halı fʊ yaala n puo n naarı a nagı bʊnyı a yı fʊ n nan yi.”

24 Die wıa die bʊa wa die dı nyıŋ a ga pıası ʊ nuŋ dı, “N baarı n yaala bıa?”

Ʊ yiŋŋi a balı wa dı, “Baarı dı yaala Jɔɔn dieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʊ sikpeŋ.”

25 Die wıa die bʊa wa dı chıgı a ga naaŋ wa jigiŋ lagı lagı a baarı dı, “N yaala fʊ gobi Jɔɔn dieke die dı sınana vuosisi Ŋmıŋ nyaabʊ sikpeŋ a diisi kpalı ma a yı mıŋ lelele.”

26 Naa die dı yi naaŋ wa sʊŋ die dı paalı a chʊʊsı pam, ama die ʊ kaaŋ bıagı a zeti dama ʊ kaana kaatı diekemba ʊ chaamba nıŋŋa wa wıa.

27 Die wıa die ʊ yi vuodiekemba die dı gbarına wa wʊnyı nʊaŋ dı ʊ yaa Jɔɔn sikpeŋ a keŋ lagı lagı. Tʊntʊntʊ wa die dı nyıŋ a ga dansarıka sʊŋ a gobi Jɔɔn sikpeŋ.

28 A die a nagı ka a diisi kpalı ma a yallıka a keŋ a yı havʊʊbike, havʊʊbike die dı nagı ka a yı ʊ nuŋ.

29 Die Jɔɔn kʊaŋandıısırıba die dı wʊnna, die ba ga a nagı Jɔɔn nyıŋgbaŋka a ga guu.

Yisa die dı yına dembisi tuse anʊ wa nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14)

30 Yisa tʊntʊntıba baŋ aŋaŋ bale die ʊ tʊnna wa die dı yiŋŋi a keŋ a balı wa wudiekemba mana ba yine aŋaŋ ba dagına.

31 Vuosi pam die kienene ta yiŋŋe, die wıa die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die wo saŋŋa aŋaŋ ba baaŋ nan dii nyindiike. Die wıa die Yisa die dı balı a yı ba dı, “Nınıŋ nı vaa aŋ tı ga haagıyeŋ dieke nı baaŋ nan voosi.”

32 Die wıa die ba gbaŋ gbaŋ die ba juu haarıŋ a gara jigidieke vuoŋ die dı wone.

33 Ama daadaŋ pam die dı ye be ba ganana, a mıŋŋı ba. Die wıa die ba chıgı aŋaŋ nagısı a nyıŋ tıgısı mana mana, a woliŋ a ga a tʊgı jigidieke Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ganana wa.

34 Die Yisa die dı nyınna haarıkʊ sʊŋ ta die a ye kpıkpaakʊ ba wıa dı yaa wa zɔɔlıŋ, dama die ba nıası wa yii diekemba dı wone yiyagırʊ. Die wıa die ʊ piili a daga ba wıa pam.

35 Die jıŋmıŋ die dı tʊgına, die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a balı yı wa dı, “Ŋmınnı wɔŋ a juu mıŋ ta giena dıaŋ dı yi jigidieke jadiikiŋ dı worine ba baaŋ daa a dii.

36 Vaa vuosi ga tıŋkpaŋŋısı aŋaŋ kʊaŋ diekemba dı gbigine giena wa a yaalı jaaŋ a dii ba gbaŋ.”

37 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yaalı jaaŋ a yı ba aŋ ba dii.” Die ba pıası wa, yaala tı nagı sıba dʊnıa mana ligire a yaalı jaaŋ a yı ba aŋ ba dii?

38 Naa chıaŋ wıa die Yisa die dı pıası ba dı, “Paanʊsı aŋmıa nı yallı? Nı ga a ga daansı a ye.”

Die ba gana a ga daansı ta yiŋŋi a keŋ wo die ba balı a yı wa dı, “Paanʊsı anʊ aŋaŋ zaasıtı ale.”

39 Yisa die dı balı ʊ kʊaŋandıısırıba dı
ba yi vuosisi mana puo puo a lagısı a kala
kala hɔɔyebiti me.
40 Die wıa die ba lagısı a kalı kalı, bataŋ
baŋısı-nʊ nʊ bataŋ dıaŋ kɔbıga kɔbıga.
41 Womi Yisa die dı nagı paanʊsı
anʊ wa aŋaŋ zaasıtı ale wo, a daansı
ŋmıŋsikpeŋ ta pagı Ŋmıŋ. Ʊ yi
paanʊsısı a gbieri gbieri ta nagıha a yı
ʊ kʊaŋandıısırıba dı ba tuohe a tıa tıa a
yı vuosisi. Die ʊ bı nagı zaasıtıtı ale wo
a gbieri gbieri a yı ba mana mana.
42 Ba mana mana die dı dii a chagı, ta
tıalı tıalı.
43 Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı vaarı
vaarı paanʊsı aŋaŋ zaasıtı tıalıkaha a
suuli kparısı baŋ aŋaŋ ale.
44 Dembiŋ diekemba die dı ŋɔbına
paanʊsısı aŋaŋ zaasıtıtı die yiwo dembisi
tuse tuse anʊ.

Yisa die dı chʊnna nyaaŋ ma wıa dene (Mat. 14.22-33; Jɔɔn 6.15-21)

45 Yisa die dı yi ʊ kʊaŋandıısırıba die dı
juu haarıkʊ lagı lagı a dı ʊ nıŋŋa a gara
mʊgıkpıırı gaarı a ga Befisada, ta die ʊ
wa a taanna vuosisi.
46 Die ʊ taanna vuosisi a kpatı wa die ʊ
jʊalı ga kunkogiŋ me dı ʊ jʊʊsı Ŋmıŋ.
47 Die jıŋmıŋ die dı tʊgına, haarıkʊ die
bie wo mʊgıkpıırı sʊŋ aŋaŋ sʊŋ ta Yisa
dı a ye bie tıŋgbaŋ ma ʊ nyıına.
48 Die ʊ ye ta ʊ kʊaŋandıısırıba
die wahala aŋaŋ haarıkʊ dɔmıŋ, dama
bʊlɔgısıŋ die nıgınana ba a gara kʊaŋ
kʊaŋ. Die wıa die dı gana a tʊgı kparaası
kpaŋ sʊkʊleeliŋ, Yisa die dı chʊŋ nyaabʊ
sikpeŋ a kieŋ ba jigiŋ. Die ʊ chʊŋ a tıanna
ba ma
49 ama die ba ye wo ta ʊ chʊŋ nyaabʊ
sikpeŋ. Die ba yene dı ʊ chʊŋ nyaabʊ
sikpeku die ba keesi ta yi tama sıba dı
yiwo kogiŋ.
50 Dama die ba mana die dı yene wo
ŋmaamıŋ die yigine be.
Yisa die dı a balı a yı ba bʊnyı dı,
“Nı yigi sikimiŋ, wo manıŋ nı da vaa
ŋmaamıŋ yigi nı.”
51 Womi die ʊ juu a gʊtı ba ma haarıkʊ
ma, bʊlɔgısıbʊ die dı nan sɔmm. Die
dı paalı a yi ʊ kʊaŋandıısırıba mamachi
pam
52 dama die ba ka sıba die ʊ nagı
paanʊsısı a yı vuosisi ba dii wo chıaŋ. Ba
sʊgıtı ye ko bie wo lımıŋ ma mıŋ.

Yisa die dı gbaanna yʊagıtieliŋ dene (Mat. 14.34-36)

53 Die ba ga a ga a tʊgı mʊgıkpıırı gaarı
a keŋ jʊalı Genezariti tıŋgbaŋ ma, a bɔbı
haarıkʊ mi.
54 Die ba nyınana haarıkʊ ma vuosisi
die dı mıŋŋı Yisa bʊnyı.
55 Naa chıaŋ wıa die ba chıgı ga juu
tıŋgbaŋka mana a chii yʊagıtieliŋ a diisi
ba kalıŋası sikpeŋ a ga jigidieke mana die
ba wʊnna dı Yisa gaya wa.
56 Jigidieke mana die ʊ gana
tıŋkpaŋŋısı yaa tıŋkpııma vuosi ŋaaŋ
chii wo ba yʊagıtieliŋ a ga nyugiti ma ta
jʊʊsa wa dı ʊ ko a vaa yʊagıtielibe gbı ʊ
nyiŋyeeke kʊanʊaŋ, vuodiekemba mana
mana die dı gbına ka die ye wo alaafıa.

7

Ba chɔɔŋkʊʊlıŋ dagıŋ wıa dene (Mat. 15.1-9)

1 Tɔ, Farasisi aŋaŋ mıra dıdagırıba
bataŋ die dı nyınna Jerusalemi a keŋ die
dı taaŋ giliŋ Yisa atıaŋ.
2 Die ba daansı a ye ta ʊ
kʊaŋandıısırıba die nyindiike aŋaŋ
nuudıgınta. Dama die ba ka nıtı ba nuusi
sıba Farasisi vuosi die dı bala dı vuosi
nıtıma ba nuusi die wo.
3 (Dama Farasisi aŋaŋ Juu vuosi mana
die ka die nyindiike yɔrı yɔrı sie ba
wɔŋ nıtı ba nuusi vıınıŋ sıba die ba
chɔɔŋkʊʊlıŋ mıra dı dagına die wo.)
4 Ba keŋ nyıŋ nyugiti jige a keŋ, ba
ka die sie ba nıtı ba nuusi ta dıısa ba
chɔɔŋkʊʊlıŋ wıa, sıba nyanyuule kpala
daarıŋ aŋaŋ gbiesi daarıŋ aŋaŋ kalıŋası
sugiriŋ wıa.
5 Naa chıaŋ wıa die Farasisi aŋaŋ mıra
dıdagırıba die dı pıası Yisa dı bıa yine fʊ
kʊaŋandıısırıba dı ka dıısa sie diekemba
tı chɔɔŋkʊʊlıba die dı nagına a yı tı wa
ta die nyinti aŋaŋ nuudıgınta.
6 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Ŋmıŋ
naazʊa Azaya die yaa wusie die ʊ bala
nınıŋ gıgaantıba gie wıa sıba ka maagına
die wo dı:

‘Ŋmıŋ baarı dı vuosi gie yıa mıŋ jılıma aŋaŋ ba nʋa
ama ba sʋgıtı dı bie saasaa aŋaŋ mıŋ.
7 Dı yi wo yɔrı ba jıama mıŋ
dama ba daga vuota ba gbaŋ gbaŋ ba mıra
sıba a yiwo manıŋ n mıra.’ ”
8 Nı zeti wo Ŋmıŋ mıra ta dıısa vuotaŋ mıra.
9 Yisa die dı bı a balı a gʋtı ba dı “Nı yaa wa yıaŋ sıbıŋ a zeti Ŋmıŋ mıra ta bıagı a daga nı gbaŋ gbaŋ nı yaala wudiekemba.
10 Mosisi die baarı dı, ‘Yıma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ naa jılıma vuodieke nıŋ mana dı keŋ a kaa kaatı a yı ʋ chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ mʋ ba kʋʋ wa mıŋ.’
11 Ama nınıŋ nı baarı dı ‘Vuoŋ dı keŋ a balı a yı ʋ chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ dı jadieke mana dı yine n sıtı maŋ tıŋ nan nagı a suŋŋi nı bırıŋ wa Ŋmıŋ jaaŋ.’
12 Die nıŋ nınıŋ Farasisi yıa vuosi sieŋ dı ba da keŋ suŋŋi ba chʋalıŋ yaa ba nıılıŋ nı dagıkʋ ma.
13 Naa dı a keŋ a yi die nıŋ nı chʋsa Ŋmıŋ wʋbalıkaha, nı dagınana vuosi die wo sʋŋ. Nı yie wıa pam a nıasa die.”

Jadieke dı benne vuotaŋ sʋŋ ma wıa (Mat. 15.10-20)

14 Womi Yisa die dı bı a wa daadamba bıbra a keŋ ʋ jigiŋ, ta balı a yı ba dı, “Nı mana mana chıısıma a wʋmma mıŋ ta sımma n wʋbalıkaha chıası.
15 Jadieke vuotaŋ dı dinene a yie ʋ sʋŋ ma ka bıagı a yie wo dıgıntı ama wudieke dı nyınnana ʋ nʋaŋ ma yine ʋ yaa dıgıntı.
16 ((Naa chıaŋ ma vuodieke mana dı yaa tıbıŋ a nan wʋŋ ʋ wʋmma.))”
17 Die ʋ vana daadamba ta kuli tigiŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı pıası wa nandagırı chıaŋ.
18 Yisa die dı pıası ba dı, “Nı gbaŋ nı ka sıba ka chıaŋ? Nı ka sıba sıba dı jadieke dı junene vuotaŋ nʋaŋ ma ka bıagı yie wo ʋ yalla dıgıntı.
19 Dama a juu wo ʋ nyuuti ma a daaga nyıŋgbaŋka a nyınna ama da ʋ sʋŋ ma.” (Yisa balıkʋ die dagıya sıba jadiikiŋ mana ka chʋarı.)
20 Die ʋ ye a ko bala a gʋta dı “Wudieke dı nyınnana vuotaŋ sʋŋ yine ʋ yaa dıgıntı.
21 Dama ʋ sʋŋ ma sʋŋanyilibıatı sıba hɔɔŋ yaalıŋ aŋaŋ dembisi yaalıŋ, aŋaŋ gaarıŋ aŋaŋ vuotaŋ kʋʋla,
22 aŋaŋ jome aŋaŋ kalinbaani aŋaŋ sugigolıŋ wuyiike aŋaŋ halı aŋaŋ gaanta aŋaŋ baga wori wuyiike.
23 Wʋbıatı gie mana mana nyınna vuotaŋ sʋŋ a yie wo ʋ bırıma vuodıgıntıŋ.”

Hɔgʋ wʋnyı yada wıa

24 Yisa die dı nyıŋ mi a ga tıŋ kaanı die dı bene Taya tıŋgbaŋ ma, die ʋ ga a juu tigiŋ kaanı sʋŋ ta die a ka yaala vuoŋ ye wo, ama die ʋ ka bıagı a lɔbırı ʋ gbaŋ.
25 Hɔgʋ wʋnyı die benne mi ta jımbıatı die dı yallı ʋ havʋʋbiŋ, die ʋ wʋnna dı Yisa die bie mi die ʋ chıgı a keŋ gbirigi Yisa nıŋŋa.
26 Hɔgʋ wa die ka yi Juu vuoŋ, die ba mıırı wa wa Fonisia, Siria tıŋgbaŋ ma ma. Die ʋ jʋʋsı Yisa dı ʋ yagı jımbıatıtı ʋ bʋa wa ma ma.
27 Ama Yisa die yiŋŋi a balı wa dı, “Vaa tı wolıŋ a yı ballıbısı ba nyindiike, dı wo sieŋ aŋaŋ tı baaŋ nan nagı ballıbısı nyindiike a yı gbaası.”
28 Hɔgʋ wa die dı yiŋŋi a baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, ka yiwo wusie, ama gbaasısı die dı dʋana teebulisi chıaŋ gbaŋ naga ballıbısı nyindiike chɔɔta die dı nannana.”
29 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı balı a yı hɔgʋ wa dı, “Fʋ mıŋŋına balı balıkʋ gie wıa nan bıagı a kuli, jımbıakʋ nyıŋ fʋ bʋa wa ma mıŋ.”
30 Die ʋ yiŋŋi a kuli ta ʋ bʋa wa dʋa gado sikpeŋ jımbıatıtı die dı seŋ a nyıŋ ʋ ma.

Yisa die dı gbaanna gaamʋ dene

31 Yisa die dı wa a nyıŋ Taya tıŋgbaŋ ma a daagı Sadoni a chʋŋ a daagı tıgısı baŋka sʋgıtı a ga Galili mʋgıkpıırı ma.
32 Vuosi bataŋ die dı yaa daa wʋnyı die dı kana a ka mıŋŋı bala wıa a keŋ Yisa jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ nagı ʋ nuusi a diisi ʋ ma.
33 Yisa die dı yigi daa wa nuuŋ me a yaa wa nyıŋ lʋgıŋ ta vaa daadamba. Yisa die dı nagı ʋ nuubisi a yi daa wa tıba ma, ta tıırı nıntɔbıtı ta gbı daa wa jiliŋ.

34 Womi Yisa die dı daansı ŋmıŋsikpeŋ
ta paalı a voosi ta a balı a yı wa dı,
"*Effata!*" Ka chıaŋ wone, "Yuori!"
35 Daa wa tıbaha sʊŋ die dı yuori bʊnyı
ʊ wʊmma wʊbalıka ta bıagı a bala wıa
vıınıŋ.
36 Womi Yisa die dı yı ba mana mana
nʊaŋ dı ba sımma ba keŋ a balı wıırı mi a
yı vuoŋ. Ama saŋŋa dieke mana die Yisa
dı a keŋ a balı die, die dı wana a faası a
yie ba bala wıırı jigiŋ mana.
37 Vuodiekemba mana die dı wʊnna
die dı yi be mamachi pam pam. Die ba
baarı dı, "Ʊ mıŋŋı a yi wıırı mana vıınıŋ
vıınıŋ. Halı ʊ yi vuodiekemba mana dı
kana a ka bıagı a wʊmma wıa dı wʊmma
ta vuodieke dı kana ka bıagı bala wıa dı
bala."

8

Yisa die dı yine vuosi tuse anıısa nyindi-ike dene
(Mat. 15.32-39)

1 Die dı ka yʊasıya ta daadaŋ pam bıbra
die dı keŋ a lagısı Yisa jigiŋ. Jadiikiŋ die
wori aŋaŋ ba baaŋ dii, Yisa die dı wa ʊ
kʊaŋandıısırıba a balı a yı ba dı,
2 "Zɔɔlıŋ yigi mıŋ mıŋ pam aŋaŋ vuosi
gie dama manıŋ aŋaŋ ba daraa ataa
wʊnna, ba ka bı yaa jaaŋ aŋaŋ ba baaŋ
dii.
3 Maŋ keŋ yi ba kuli ta ka dii jaaŋ
bataŋ nan chaa sieŋ me dama ba nyıŋ wa
saasaa."
4 Ʊ kʊaŋandıısırıba dı pıası wa dı,
"Haagırı gie me, sie vuoŋ dı baa ʊ ye jaaŋ
a yı daadamba gie mana aŋ ba dii?"
5 Ʊ pıası ba dı, "Paanʊsı aŋmıa nı
yallı?"
Ba baarı dı, "A bayʊpɔyı."
6 Yisa die dı balı daadamba dı ba sʊʊŋ
kala tıŋgbaŋ, ta nagı paanʊsı ayʊpɔyı
wa a bırı Ŋmıŋ, ta yi tıa tıa a nagı
a yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı ba nagı a yı
daadamba, ba yi dene.
7 Die ba bı yaa zaasıbısı bıta ba jigiŋ.
Yisa dı nagıha a bırı Ŋmıŋ ta nagı a yı ʊ
kʊaŋandıısırıba dı ba bı tuo a tıa tıa a yı
daadamba.
8 Vuoŋ mana die diye mıŋ ta tıalı tıalı,
vuosisi die yiwo sıba vuosi tuse tuse
anıısa.
9 Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı vaarına
nyindiike tıalıkaha, die a suuli wo kparısı
ayʊpɔyı. Yisa die dı wa taaŋ vuosisi ba
kuli,
10 ta die wa juu haarıŋ lagı lagı
wʊnıŋ aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba ba ga
Dalimanuta tıŋgbaŋ ma.

Farasisi mba die dı yaala mamachi wıa dene
(Mat. 16.1-4)

11 Farasisi bataŋ die dı keŋ ʊ jigiŋ, a piili
nıga nınhagırıŋ. Die ba yaala ba yigi wo
mıŋ, die wıa die ba baarı dı ʊ yi mamachi
a dagı sıba Ŋmıŋ tʊnna wa.
12 Yisa dı voosi pam ta pıası, dı bıa
lele gie vuosi dı pıasa a yaala mamachi
tʊʊma? Ʊ baarı dı wusie, n kaaŋ yi
mamachi wııŋ aŋ vuosi gie ye.
13 Ta die ʊ va ba ta yiŋŋi a juu haarıkʊ
ba nagı ga a gara mʊgıkpıırı gaarı kaanı
wa ma.

Farasisi aŋaŋ Herodi dabɔtı wıa
(Mat. 16.5-12)

14 Die ʊ kʊaŋandıısırıba die daaŋya
aŋaŋ ba baaŋ pɔgılı nyindiike. Die ba
pɔgılı wa paanʊ balımıŋ nyıına haarıkʊ
sʊŋ.
15 Yisa die dı yı ba nʊaŋ a baarı, dı ba
sımma Farasisi aŋaŋ Herodi vuosi wıa.
16 Die ba piili a bala a yıa tamba, ʊ balla
naa dama tı wo paanʊ wıa.
17 Yisa die dı mıŋŋı ba wʊbalıkaha, ta
pıası ba, dı bıa nı bala sıba nı wo paanʊ
wıa? Nı ye ka yeye, yaa nı ye ka sıba, dı
bıa nı wo sʊŋanyile dene?
18 Nı yaa nine, ama nı ka yese. Nı yaa
tıba, ama bıa wıa nı ka wʊmma? Nı ka
tıınsa
19 die n nagına paanʊsı anʊ a puo
puo a yı vuosi tuse anʊ wa nyintıalıkaha
kparısı aŋmıa die nı vaarı a suuli?
Ba baarı "Kparısı baŋ-ale."
20 Ta die n nagına paanʊsı ayʊpɔyı
a puo puo a yı vuosi tuse anıısa wa
nyintıalıkaha kparısı aŋmıa die nı vaarı?
Ba baarı kparısı ayʊpɔyı
21 ʊ pıası ba, ta nı ye ka sıba?

Yisa die dı gbaanna yıı wʊnyı Befisada ma dene

22 Die ba tʊgına Befisada ma vuosi bataŋ die yaa dembiŋ yıı a keŋ jʊʊsı wa, ta baarı dı ʊ gbı wa.
23 Die ʊ yigi yıı wa nuuŋ me a yaa wa nyıŋ tıka ma. Atıırı nıntɔbıtı a yi yıı wa nine me, ta nagı ʊ nuusi a diisi ʊ ma ta pıası wa dı, "Bıagı ye jaaŋ mıŋ?"
24 Daa wa dı daansı sikpeŋ ta baarı dı, "Wa, n ye vuosi ama ba nıası wa tıısı dı dına dı chʊŋ chʊŋ."
25 Yisa dı bı nagı ʊ nuusi a diisi daa wa ninehe me, saŋka mi nıŋ daa wa nine dı yuori, ʊ ye jaaŋ mana kası.
26 Yisa dı balı wa dı ʊ kulime ta yı wa nʊaŋ dı, "Da keŋ yiŋŋi ga tıka ma."

Piita die dı balla wʊkpııma yaa gamma Yisa ma dene

27 Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die gara tıŋkpaŋŋısı die dı gbigine Siisiria Filipi tıŋ ma. Sieku me ʊ pıası ba dı, "Nı balı mıŋ, mınıa vuosi dı baarı n yi ye?"
28 Ba baarı dı, "Bataŋ baarı yiwo Jɔɔn die dı kenne a keŋ a sıı vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ, bataŋ dıaŋ dı baarı Elaja, ta bataŋ dıaŋ dı baarı yiwo Ɲmıŋ tʊntʊntʊ wʊnyı."
29 Yisa dı pıası ʊ kʊaŋandıısırıba ta "Nınıŋ nıŋ mınıa nı baarı n yiye?" Piita dı baarı dı, "Yiwo Gbıgbatıtaantʊ Masi-aka."
30 Mi, Yisa dı yı ba nʊaŋ dı, "Nı da keŋ a balı vuoŋ n wıa."

Yisa die dı balla yaa gamma ʊ kuŋ wıa dene
(Mat. 16.13-20; Luki 9.18-21)

31 Ta wa piili a daga ʊ kʊaŋandıısırıba dı, "Sie manıŋ vuota Bʊadembike dii wahala pam, ta nyıŋkʊra aŋaŋ Ɲmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ Ɲmıŋ tigiri me mıra dıdagırıba keŋ zeti mıŋ, a bı kʊʊ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kuŋ me."
32 Die ʊ paalı balı ba mıŋ, die ʊ ka lɔbırı ba. Die Piita die dı yaa wa ga lʊgıŋ a ga galıŋ wa.
33 Ama Yisa dı yiŋŋi a daansa ʊ kʊaŋandıısırıba ta kpaaŋ Piita a baarı dı, "Fʊnıŋ Sitaani wa gie hagı giena. Fʊ sʊŋanyile yiwo vuota sʊŋanyile daa Ɲmıŋ sʊŋanyile."
34 Yisa die dı wa wa daadamba aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba a balı ba dı, "Vuodieke mana dı keŋ a yaala ʊ dıa n kʊaŋ sie ʊ daaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ wıa ta nagı ʊ kuŋ dagarıkıŋ a dıa mıŋ.
35 Vuodieke nıŋ mana dı yaalala ʊ gbatı ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ miivoli nan waarı ka, ama vuodieke dı a keŋ waarı ʊ miivoli n wıa aŋaŋ Ɲmıŋ wʊvıına wıa nan ye ke.
36 Bıa vuoŋ dı baa ʊ ye, ʊ keŋ a ye dʊnıa mana mana nyinti ta waarı ʊ miivoli? Wusie
37 Jaaŋ wori vuotaŋ dı nan bıagı a nagı a gbatı ʊ miivoli.
38 Lele gie vuosi yi wo bıaŋ ta ka dıa Ɲmıŋ. Vuodieke dı a keŋ chıga viivi a ka balı manıŋ aŋaŋ n dagıkʊ gie vuosi gie jigiŋ, die nıŋ manıŋ vuota Bʊadembiŋ nan daaŋ chıgı dı tieŋ gbaŋ viivi maŋ keŋ keŋ aŋaŋ n Chʊa Ɲmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʊ kası malakasisi dı n yaa wa a ga gʊtı n vuosi me."

9

1 Yisa dı bı balı ba dı, "N bala nı, bataŋ bie giena ba kaaŋ kpi ntaala ba keŋ a ye Ɲmıŋ naarı keniŋ aŋaŋ ka hagırıŋ."

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Mat. 17.1-13; Luki 9.28-36)

2 Daraa ayʊaba kʊaŋ chaaŋ Yisa dı wa Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, a dı ba nıŋŋa a yaa ba a jʊalı taŋkpeŋkpııŋ sikpeŋ, jigidieke vuoŋ die dı wone mi. Die ba daansınana ba keŋ a ye ta Yisa tarıgıya mıŋ,
3 ʊ nyıŋsuuke die dı yıantı ta nyıgısa, a paalı yıantı tıaŋ vuota dı baaŋ nan bıagı a sugiri jaaŋ ka yıantı die dʊnıa ma.
4 Mi ʊ kʊaŋandıısırıba Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi dı ye Elaja aŋaŋ Mosisi vuodiekemba die dı kpine kʊrıŋ ma wa aŋaŋ Yisa dı balala wıa.
5 Die wıa, Piita die dı balı Yisa dı, "Dıdagırʊ, dı vıına tı benne giena. Tı nan kpii viisi ataa, fʊ kaanı, Mosisi kaanı, Elaja dıaŋ kaanı."
6 Ɲmaamıŋ die faasına a yigi ʊ kʊaŋandıısırıba wıa, Piita die dı zı ʊ baaŋ balı die.

7 Womi nɪɪŋmara dɪ keŋ sʊʊŋ ligi be, ta
lɔlɪŋ dɪ nyɪŋ nɪɪŋmaraha ma ma a bala
dɪ, “N Bʊadembiŋ dieke n chone wʊnna,
nɪ wʊmma a yɪma wa.”
8 Die ba yiŋŋi a daansɪ lʊga lagɪ lagɪ ta
ba ka ye vuoŋ sie banɪŋ aŋaŋ Yisa nyɪɪna
ma.
9 Die ba kenne a sʊʊna tanɪ ma wa, Yisa
dɪ yɪ ba nʊaŋ dɪ, “Da nɪ keŋ a balɪ vuoŋ
nɪ yene die, sie manɪŋ vuota Bʊadembiŋ
dɪ keŋ a hagɪ kuŋ me.”
10 Die ba saagɪ a yɪ wa ama ta wa piili
a bala tamba wɪɪrɪ wɪa, ta baarɪ dɪ, “Ʊ
balala kumbu hagɪŋ ma wa, ka chɪaŋ?”
11 Lele mi ba pɪasɪ Yisa dɪ, “Bɪa yine
Ɲmɪŋ mɪra dɪdagɪrɪba dɪ baarɪ sie Elaja
wolɪŋ keŋ ta ka kʊaŋ chaaŋ Masia wa
dɪaŋ keŋ?”
12 Yisa dɪ baarɪ dɪ, “Wusie Elaja baa ʊ
wolɪŋ keŋ mɪŋ a keŋ wʊnsɪ wɪɪŋ mana
a zieŋ, ta bɪa Ɲmɪŋ wɪa dɪ wa daga sɪba
vuota Bʊadembiŋ nan faasɪ gbalɪgɪ ta ba
bɪ zeti wo?
13 Nɪ vaa n balɪ nɪ, Elaja wɔŋ keŋ
mɪŋ vuosi dɪ yi wo ba dʊŋŋʊ sɪba Ɲmɪŋ
wʊbalɪka die dɪ dagɪna ʊ wɪa die wo.”

Yisa die dɪ vʊarɪna jɪmbɪaŋ bʊa wʊnyɪ ma dene
(Mat. 17.14-21; Luki 9.37-43a)

14 Die banɪŋ ba ga haarɪ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ tɪalɪkaha ta daadaŋ giliŋ
be, Ɲmɪŋ mɪra dɪdagɪrɪba bataŋ dɪ nɪga
nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ ba.
15 Die vuosisi dɪ yene Yisa dɪ faasɪ a yi
be wuboŋkeŋ ba chɪgɪ ga ʊ jigiŋ a waasɪ
wa.
16 Yisa dɪ pɪasa ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ bɪa wɪɪŋ wɪa nɪ ŋaŋ ba dɪ nɪga
nɪnhagɪrɪŋ?
17 Daadamba sʊŋ daa wʊnyɪ dɪ baarɪ dɪ,
“Dɪdagɪrʊ, n yaa wa n Bʊadembiŋ a keŋ
fʊ jigiŋ, dama jɪmbɪatɪ die yalla wa ta ʊ
ka bɪagɪ a bala wɪa.
18 Jɪmbɪatɪ gie dɪ keŋ a hagɪ a ŋaaŋ
nagɪ wa taaŋ mɪŋ, ta fʊnfʊgɪtɪ dɪ bie ʊ
nʊaŋ ma, ʊ nyɪna ŋaaŋ chɪa wa taŋ ta ʊ
nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ hagɪrɪ. Die maŋ balɪ
fʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ ba gbaaŋ wa die ba
bɪlɪ waarɪ.”
19 Yisa dɪ balɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ
wo yada, lalɪa nɪ bɪ yaala maŋ ŋaŋ nɪ
bemme a yʊasɪ, nɪ yaa bʊa wa a keŋ n
jigiŋ.”
20 Ba yaa bʊa wa a keŋ ʊ jigiŋ. Die
jɪmbɪakʊ dɪ yene Yisa, ka yi bʊa wa dɪ
chaa, die wɪa a yi ʊ nan tɪŋgbaŋ a bilime
mi, ta fʊnfʊgɪtɪ dɪ nyɪnna ʊ nʊaŋ ma.
21 Yisa dɪ pɪasɪ bʊa wa chɔɔŋ wa dɪ,
“Bɪna aŋmɪa wʊnna a yalla wa?”
Ʊ chɔɔŋ wa dɪ baarɪ “Die ʊ yine bʊabiŋ
mana.
22 Daaŋ mana jɪmbɪakʊ ŋaaŋ yaala ka
kʊʊ wa mɪŋ, ka ŋaaŋ vigi wo mɪŋ a
taanna boliŋ me aŋaŋ nyaaŋ ma. Chɪgɪ tɪ
zɔɔlɪŋ ta fʊ suŋŋi tɪ, fʊ nan bɪagɪ suŋŋi!”
23 Yisa dɪ balɪ daa wa dɪ, “Bɪa fʊ bala
fʊ nan bɪagɪ suŋŋi! Wɪɪŋ wori a nyaŋŋa
vuodieke dɪ yalla yada.”
24 Bʊa wa chɔɔŋ wa dɪ keesi bʊnyɪ, ta
baarɪ dɪ, “N yaa yada mɪŋ ama n yadaka
ka dala, suŋŋi mɪŋ aŋ bʊ dalɪma.”
25 Yisa die ye ta daadamba gbigiye ʊ yɪ
lɔlɪŋ dɪ, “N baarɪ, jɪmbɪakʊ dieke dɪ yine
bʊa wa dɪ ka wʊmma wa ta bala wɪaha,
nyɪŋ ʊ ma ta da bɪ yiŋŋi a juu ʊ ma.”
26 Jɪmbɪakʊ dɪ keesi ta nagɪ bʊa wa a
nɪgɪ tɪŋgbaŋ pemm ta die faasɪ a datɪ wa
ta nyɪŋ ʊ ma, bʊa wa dɪ nɪasɪ kuŋ, vuoŋ
mana die dɪ baarɪ dɪ ʊ kpiye mɪŋ.
27 Ama Yisa die dɪ yigi ʊ nuuŋ me a
suŋŋi wo ʊ hagɪ zie.
28 Die Yisa dɪ yiŋŋine a juu juoŋ me ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Bɪa die
yine tɪ ka bɪagɪ a yagɪ jɪmbɪakʊ?”
29 Die ʊ balɪ ba dɪ, “Ɲmɪŋ jʊʊsɪŋ nyɪɪna
nan bɪagɪ a yagɪ jɪmbɪatɪ dɪ nɪasɪna naa,
jaaŋ bɪ wori.”

Yisa die dɪ bɪ balɪ ʊ kuŋ wɪa dene
(Mat. 17.22, 23; Luki 9.43b-45)

30 Die ba nyɪŋ mi a ga Galili me, Yisa die
ka yaala vuoŋ sɪmma ba benne jigidieke,
31 dama die ʊ daga ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
mɪŋ. Die ʊ balɪ ba dɪ, “Ba nan nagɪ manɪŋ
Vuota Bʊadembiŋ wa a yɪ vuosi nuusi me
aŋ ba kʊʊ mɪŋ, ama ka daraa ataa kʊaŋ
chaaŋ n nan hagɪ kumbu me.”
32 Die ba ka sɪba ʊ dagɪkʊ chɪaŋ ama
ŋmaamɪŋ die yalla ba aŋaŋ ba baaŋ nan
pɪasɪ wa.

Mɪnɪa yine vuokpɪɪŋ?
(Mat. 18.1-5; Luki 9.46-48)

33 Ba keŋ Kapenɔmi a juu juoŋ a kpatı,
ʊ pıası ʊ kʊaŋandıısırıba dı, “Bıa wııŋ nı
tıŋ yaa nıga nınhagırıbʊ sieku me wo?”
34 Die ba ka yaala ba balı wa dama
die ba nıga nınhagırıŋ dı ba jabıa yine
jakʊʊŋ.
35 Yisa die dı sʊʊŋ kalı ta wa ʊ
kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo, a balı
ba, vuodieke mana dı yaala ʊ yi jakʊʊŋ
sie ʊ wıarı kʊaŋ ta nagı ʊ gbaŋ a yi vuoŋ
mana yɔmʊ.
36 Die ʊ wa bʊabiŋ a nagı wa zieŋ ba
nıŋŋa a nagı ʊ nuusi a diisi ʊ ma ta balı
ba.
37 “Vuodieke nıŋ mana dı a keŋ saagı
a tuo bʊabike gie chanchaaŋ n saaŋ ma
tuose mıŋ, vuodieke nıŋ mana dıaŋ dı
tuosine mıŋ, tuo wo vuodieke dı tʊnna
mıŋ wa mıŋ.”

Vuodieke dı kana ka waga tı, gʊtı wa tı ma
(Luki 9.49, 50)

38 Jɔɔn die dı balı a yı Yisa dı,
“Dıdagırʊ, die tı ye wo vuoŋ dı yagınana
jımbıatı vuoŋ me fʊ saaŋ ma, die tı balı
wa dı ʊ vaa dama die ʊ ka yi tı wʊnyı.”
39 Yisa dı balı ba, “Daa nı yi ʊ vaa dama,
vuoŋ dı bıagı a yie mamachi wıa n saaŋ
ma ka kʊaŋ chaaŋ ʊ kaaŋ bıagı a balı
wııŋ a chʊʊsa n saaŋ.
40 Dama vuodieke mana dı kana ka
waga tı gʊtı wa tı ma.
41 Wusie maŋ bala nı naa, vuodieke nıŋ
mana dı kenne yı nı nyaaŋ nı nyuu dama
nı dı wa ʊ kʊaŋ nan daansı ye ka nyʊarı.”

Magısıŋ wıa
(Mat. 18.6-9; Luki 17.1, 2)

42 Yisa dı baarı, “Vuoŋ dı a keŋ yi
ballıbısı gie wʊnyı dı tuone mıŋ a dii wo
dı yi wʊbıaŋ, dı tıŋ nan dı kpıa ba nagına
nııŋ a bɔbı a yeegi ʊ nyie ta nagı wa a
taaŋ nyaakpııbʊ ma.
43 Dıı yi fʊ nuuŋ yinene fʊ yie wʊbıatı
fʊ gobike taaŋ, dama dı kpıa fʊ baaŋ nan
juu arızanna aŋaŋ nuubalımıŋ, aŋaŋ fʊ
baaŋ juu boli dieke me dı wone kpatıŋ
aŋaŋ nuusi ale.
44 ((Jigidieke zıŋzʊa dı benne ba sʊŋ a
die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.))
45 Dıı yi fʊ naŋ yinene fʊ yie wʊbıatı
fʊ gobike taaŋ dama dı kpıa fʊ baaŋ juu
arızanna aŋaŋ naŋ gobiŋ a tıaŋ fʊ baaŋ
dı yallı nagısı ale ta juu boliŋ me.
46 ((Jigidieke zıŋzʊa dı benne ba sʊŋ a
die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.))
47 Dı bı yiwo fʊ niŋ dıaŋ yine fʊ yie
wʊbıatı vʊarıka taaŋ, dama, dı kpıa fʊ
baaŋ nan juu arızanna aŋaŋ nimbalımıŋ
a tıaŋ fʊ baaŋ nan juu boliŋ me aŋaŋ nine
ale.
48 Jigidieke zıŋzʊa dı benne ba sʊŋ a die
ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.
49 “Ŋmıŋ nan daansı nagı boliŋ a wʊnsı
vuoŋ mana sıba ba ŋaana naga yası a
wʊnsa kaabıŋ nɔŋ die wo.
50 “Yası nansı mıŋ, ama ka nansıbʊ dı
keŋ nyıŋ, lalıa ka bı baa ka ye ka nansıbʊ
bıbra?
“Nı bemme aŋaŋ taŋ sıba yası nansıbʊ
aŋ nı bemme aŋaŋ sʊgıfıalıŋ aŋaŋ
tamba.”

10

Hɔgʊ zetiŋ wıa
(Mat. 19.1-12; Luki 16.18)

1 Yisa die dı nyıŋ mi a garısı Jɔɔdani
mʊgırı a ga Judia tıŋgbaŋ ma; daadaŋ
pam die dı bı a keŋ giliŋ wo, ʊ dagı ba
sıba ʊ ŋaana wɔŋ daga die wo.
2 Farasisi die dı keŋ mi a yaala ba
magısı wa, a pıası wa dı, dagı tı, dı yaa
sieŋ mıŋ tı mıra sʊŋ dembiŋ zeti ʊ hɔgʊ
mıŋ?
3 Yisa gbaŋ dı pıası ba dı, “Lalıa Mosisi
die dı balı nı?”
4 Die ba baarı dı, “Mosisi die baarı
dembiŋ dı keŋ yaala ʊ zeti ʊ hɔgʊ ʊ ŋaaŋ
maagı wa gbanıŋ a yı wa a dagı sıba ʊ
zeti wo mıŋ, ta vaa wa aŋ ʊ ga.”
5 Yisa dı balı ba dı, “Nı wıa die tʊa mıŋ
wıa Mosisi die dı yı nı nʊarı mi.
6 Ama dʊnıa piiliŋ, Ŋmıŋ die naaŋ wa
‘dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ.’
7 Naa chıaŋ ma dembiŋ aŋaŋ hɔgʊ nan
vaa ba chʊalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ ta faarı taŋ
aŋ ba bale wo gie nan lagıŋ
8 yi vuobalımıŋ, da vuosi bale bıbra.
9 Die wıa Ŋmıŋ dı keŋ nagı jadieke a
lagıŋ, vuota ka mʊ ʊ puoke.”

10 Die ba yiŋŋine kuli tigiŋ ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba dɩ pɩasɩ wa wɩɩrɩ wɩa.
11 Ʊ balɩ ba dɩ "Dembiŋ dieke dɩ zeti ʋ hɔgʋ ta bɩ faarɩ hɔgʋ gaaŋ juu wo hɔgʋ dieke ʋ zetine wo taalɩ ma.
12 Hɔgʋ dieke dɩaŋ dɩ zeti ʋ chʋrʋ ta bɩ yallɩ dembiŋ gaaŋ ʋ gbaŋ; juu ʋ chʋrʋkʋrɩ taalɩ ma."

Ballɩbɩsɩ aŋaŋ Yisa wɩa (Mat. 19.13-15; Luki 18.15-17)

13 Vuosi bataŋ die dɩ yaa ballɩ a keŋ dɩ Yisa gbɩ ba, ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba dɩ yaga ba.
14 Die Yisa dɩ mɩŋŋɩna, ʋ jɩɩ sɩnyɩɩrɩŋ ta balɩ ba dɩ, "Nɩ vaa ballɩbɩsɩsɩ kiere n jigiŋ, daa nɩ yagɩma ba dama Ɲmɩŋ naarɩ yiwo ba die wo sɩɩtɩ.
15 Vuodieke mana dɩ a keŋ ka tuo Ɲmɩŋ naarɩ sɩba bʋabiŋ die dɩ tuone nyinti die nɩŋ ʋ kaaŋ juu mi."
16 Die ʋ wa nagɩ ba ʋ nuusi me ta nagɩ ʋ nuusi a diisi diisi ba ma ta yi alibarika a yɩ ba.

Nyintitieŋ wʋnyɩ wɩa (Mat. 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 Die Yisa die dɩ dene hagɩ dɩ ʋ dɩa, daa wʋnyɩ dɩ chɩgɩ a keŋ gbirigi ʋ nɩŋŋa ta pɩasɩ wa dɩ, "Dɩdagɩrʋ vɩɩnɩŋ, lalɩa maŋ nan yi a ye miivoli dieke dɩ wone kpatɩŋ?"
18 Yisa dɩ pɩasɩ wa dɩ, "Bɩa fʋ wasa mɩŋ vuovɩɩnɩŋ? Vuovɩɩnɩŋ wori ntaala Ɲmɩŋ nyɩɩna ma.
19 Fʋnɩŋ sɩba Ɲmɩŋ mɩraha mɩŋ. 'Da keŋ kʋʋ vuoŋ, da keŋ yaalɩ vuoŋ hɔgʋ, da keŋ gaarɩ, da keŋ yi ŋmɩnchɩbɩsɩ daansɩatieŋ, da keŋ nyɩrɩ vuoŋ, yɩma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ naa jɩlɩma.' "
20 Daa wa dɩ balɩ Yisa dɩ, "Dɩdagɩrʋ n yine bʋabiŋ mana a yaa ga mʋʋna n dɩɩ sieti gie mana mɩŋ."
21 Yisa dɩ daansɩ wa aŋaŋ choti, ta balɩ wa, wʋbalɩmɩŋ tɩala fʋ, "Kulime a daa jadieke mana fʋ yalla a nagɩ ligirehe a yɩ zɔɔlɩntieliŋ, ta nan yi nyintitieŋ arɩzanna ma, ta fʋ keŋ a dɩa mɩŋ."
22 Daa wa die dɩ wʋnna naa ʋ sʋŋ dɩ paalɩ chʋʋsɩ, ʋ nine chaatɩ dɩ tarɩgɩ dama die ʋ faasɩ yiwo ligiretieŋ, die ʋ kuli tigiŋ aŋaŋ sʋgɩchʋʋsɩŋ.
23 Yisa dɩ yiŋŋi a daansɩ ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba ta baarɩ dɩ, "Dɩ tʋa pam aŋaŋ ligiretieŋ dɩ baaŋ nan juu Ɲmɩŋ naarɩ ma."
24 Die dɩ yi ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba mamachi ʋ balɩkʋ ma, ta Yisa dɩ bɩ balɩ bɩbra dɩ, "N ballɩ, Ɲmɩŋ naarɩ juule wɩa tʋa mɩŋ.
25 Nyɔgɩnɩ dɩ baaŋ yi die a garɩ nyɩŋ garɩyɩɩŋ vɔrɩŋ ma wa ka tʋa a tʋgɩ ligiretieŋ dɩ baaŋ nan yi die a juu Ɲmɩŋ naarɩ ma."
26 Die ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba dɩ wʋnna naa, dɩ bɩ faasɩ yi be mamachi, ba wa pɩasa taŋ dɩ, "Die nɩŋ mɩnɩa bala ʋ ye gbatɩtaanɩŋ?"
27 Yisa dɩ daansɩ ba ta baarɩ dɩ, "Vuotaŋ kaaŋ bɩagɩ a yi die ama Ɲmɩŋ nan bɩagɩ a yi dama Ɲmɩŋ jigiŋ wɩɩŋ wori a tʋa."
28 Piita dɩ pɩasɩ dɩ, "Ta tɩnɩŋ nɩŋ, tɩ nagɩna jaaŋ mana a taaŋ ta dɩ fʋ wa?"
29 Yisa dɩ balɩ ba dɩ, "Vaa n balɩ nɩ, vuodieke mana dɩ vana ʋ tigiŋ, yaa ʋ nɩmballɩ yaa ʋ nuŋ yaa ʋ chɔɔŋ yaa ʋ ballɩ yaa ʋ kʋatɩ n wɩa aŋaŋ Ɲmɩŋ wʋvɩɩnaha wɩa
30 nan daansɩ ye nyinti saŋka gie a tɩaŋ ʋ nagɩna nyindiekemba a taaŋ wa. Ʊ nan ye tige, aŋaŋ nɩmballɩ aŋaŋ nɩɩlɩŋ aŋaŋ ballɩ aŋaŋ kʋatɩ kɔbɩga kɔbɩga tɩŋgbaŋka gie me ta tuo mugisiŋ a gʋtɩ ta saŋŋa dieke dɩ kienene wo ʋ nan ye miivoli dieke dɩ wone kpatɩŋ.
31 Ama vuodiekemba dɩ benne nɩŋŋa lele nan wɩarɩ kʋaŋ ta vuodiekemba dɩ benne kʋaŋ lele nan tɩaŋ nɩŋŋa."

Yisa dɩ bɩ balɩ ʋ kumbu wɩa bʋtaa ma (Mat. 20.17-19; Luki 18.31-34)

32 Die ba wa bie wo sieŋ me a gara Jerusalemi, Yisa die dɩna nɩŋŋa, die dɩ yi ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba mamachi ta ŋmaamɩŋ dɩ yallɩ vuodiekemba die dɩ dɩna ba kʋaka. Yisa die dɩ bɩ wa ʋ kʋaŋandɩɩsɩrɩba baŋ aŋaŋ bale wo a ga lʋgɩŋ a balɩ ba wudiekemba die dɩ bala a yi wo.
33 Ʊ balɩ ba dɩ, "Nɩ daansɩma, tɩ gara Jerusalemi, jigidieke ba baaŋ nagɩ manɩŋ vuota Bʋademinŋ a ga yɩ Ɲmɩŋ kɩkaabɩtɩba nyɩŋkʋra aŋaŋ Ɲmɩŋ mɩraha dɩdagɩrɩŋ nuusi me aŋ ba dii mɩŋ sarɩya ta baarɩ dɩ n chʋʋsɩya dɩ ba kʋʋ mɩŋ, ta nagɩ mɩŋ a yɩ vuodiekemba dɩ kana ka yi Juu vuosi

34 dı ba vʊarı mıŋ fala, a tıırı nıntɔbıtı
a yı mıŋ, a nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ ta kʊʊ
mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı
kumbu me.”

Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die dı jʊʊsı Yisa dı ʊ yi be vuokpııma dene
(Mat. 20.17-19; Luki 18.31-34)

35 Womi Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, Zebedi ballı
dı keŋ Yisa jigiŋ a baarı, “Dıdagırʊ, wııŋ
benne tı yaala fʊ yi a yı tı.”

36 Yisa dı pıası ba dı, “Bıa nı yaala n yi
a yı nı?”

37 Ba baarı dı, “Tı yaala saŋŋa dieke fʊ
keŋ baa fʊ dii fʊ naarı aŋaŋ hagırıŋ tı
ŋaŋ fʊ gʊtı kala, wʊnyı kala fʊ nuugalı
wʊnyı fʊ nuudiigiŋ.”

38 Yisa dı balı ba, “Nı zı nı jʊʊsınana
jadieke wo chıaŋ, nı nan bıagı a chii chii
diekemba n balla n chii wo? Nı nan bıagı
a gbalıgı gbalıgı diekemba n baaŋ nan
gbalıgı wa?”

39 Ba baarı “Wa, tı nan bıagı.” Yisa dı
balı ba dı, “Wusie nı nan chii n chiititi,
ta bı gbalıgı gbalıgı diekemba n balla n
gbalıgı wa,

40 ama n wo sieŋ dı n dagı sıba geŋ wo
baaŋ nan kalı n nuudiigiŋ, ta geŋ wo kala
n nuugalı. Ŋmıŋ bala ʊ nagı jigehe gie a
yı vuodiekemba wıa ʊ wʊnsına wa.”

41 Die ʊ kʊaŋandıısırıba banıŋ, baŋ wa
die dı wʊnna naa die ba jıı sınyıırıŋ a yı
Jemisi aŋaŋ Jɔɔn.

42 Die wıa die Yisa dı wa ba mana
a lagısı taŋ ta balı ba nı sıba baarı
vuodiekemba dı daansınana vuosi
tıŋgbaŋka gie ŋaaŋ dagı wa ba gbaŋ ta
nyıŋkʊra dıaŋ ŋaaŋ pɔgılı wa ba vuosi
aŋaŋ nıŋŋmına,

43 ama nınıŋ nıŋ, nı sʊnsʊŋ vuodieke
dı yaalala nyıŋkʊrıtı, sie ʊ nagı ʊ gbaŋ a
bırıŋ yɔmʊ banıŋ ba mana sʊnsʊŋ.

44 Vuodieke dıaŋ dı bı yaala ʊ bemme
nıŋŋa sie ʊ nagı ʊ gbaŋ a bırıŋ vuoŋ
mana yɔmʊ,

45 dama Ŋmıŋ Bʊademinŋ gbaŋ ka
keŋye dı vuosi yi ʊ yɔŋısı, ama wʊnıŋ ʊ
balla ʊ yi vuoŋ mana yɔmʊ, a kpi a gbatı
vuosi pam a taaŋ.

Yisa die dı yuorine daa yıı wʊnyı nine dene
(Mat. 20.29-34; Luki 18.35-43)

46 Die ba kenne a keŋ tʊgı tıŋ
kaanı ba wasınana Jariko, Yisa aŋaŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba dı wa nyına tıka ma
daadaŋ pam die dıdı ba kʊaŋ. Daa yıı
wʊnyı ba wasınana Batimiisi, Timiisi bʊa
dı kalı sieku me a jʊʊsa.

47 Die ʊ wʊnna dı Yisa vuodieke dı
nyınna Nazeriti die benne mi wo, ʊ piili
a keesi “Yisa, Davidi haagıŋ chıgı mıŋ
zɔɔlıŋ!”

48 Die daadamba pam dı natı wa ta
baarı dı ʊ tarı watı, yıı wa dı wa faası
a keesi “Yisa, Davidi haagıŋ chıgı mıŋ
zɔɔlıŋ.”

49 Yisa dı zie ta baarı dı, “Nı wa wa.”
Die wıa die ba wa yıı wa a balı wa dı,
“Hagı zie, ʊ wasa fʊ.”

50 Ʊ nagı ʊ nyinyeeke a vigi taaŋ, ta
chıgı ga Yisa jigiŋ.

51 Yisa dı pıası wa dı, “Bıa fʊ yaala n yi
a yı fʊ?”
Yıı wa dı baarı “Dıdagırʊ, n yaala n bı
yiŋŋi yesime mıŋ.”

52 Yisa dı balı wa dı, “Gamma, fʊ yada
gbaanna fʊ.”
Lele womi ta ʊ ninehe dı yuori ʊ wa dı
Yisa kʊaŋ sieku me.

11

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene
(Mat. 21.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)

1 Die ba gana a ga tʊga Jerusalemi
ba keŋ Betifiji aŋaŋ Betani tıgısı, tıgısı
gie die bie wo kunkogiŋ dieke ba
wasınana Olivi Tıısısı lʊgıŋ, Yisa dı tʊŋ
ʊ kʊaŋandıısırıba bale ta

2 balı ba dı, “Nı gamma tıŋkpaŋŋı dieke
dı benne nı nıŋka, nı die keŋ a juu tıka
ma nı nan ye bonpɔlı dı bɔbına zie vuoŋ
dı ye ka jʊalı ka, nı forisike a yaa keŋ
giena.

3 Vuoŋ dı a keŋ keŋ pıası nı, dı bıa nı
yi dene, nı balı wa dı, tı Yɔmʊtieŋ yaalala
ka, ama ʊ nan yiŋŋi a yaa ka a keŋ lele.”

4 Die ba ga a ye bonpɔlıka dı ka zie
sieku me a bɔbı juoŋ kaanı sanʋaŋ ma.
Die ba forisinene ke
5 vuosi bataŋ die zie mi, a pıası ba dı,
“Bıa nı yie, nı forise bonpɔlıka mıŋ?”
6 Ba balı ba Yisa die dı bala die wo gbaŋ
gbaŋ, die wıa vuosisi die dı vaa ba yaa a
ga.
7 Die ba yaa bonpɔlıka a keŋ Yisa jigiŋ
a nagı ba garıtı a diisi ka sikpeŋ Yisa die
dı wa jʋalı kalı ka sikpeŋ.
8 Vuosi pam die dı nagı ba gaatı a jaatı
sieku me bataŋ dıaŋ dı nagı vaatı ba
chıana nyıŋ haagıŋ ma a jaata sieku me.
9 Vuodiekemba die dı benne ʋ nıŋŋa
aŋaŋ ʋ kʋaŋ, die dı wa a piili keesiŋ,
“Tı Yɔmʋtieŋ, hozaana* gbatı tı a taaŋ
lele. Ŋmıŋ yi alibarika a yı
vuodieke dı kienene wʋnıŋ Ŋmıŋ
saaŋ ma.
10 Ŋmıŋ bı yi alibarika a yı tı
chɔɔŋkʋʋŋ Davidi naarı dieke dı
kienene wo ma.
Hozaana! Ŋmıŋ, vuodieke dı benne
ŋmıŋsikpeŋ, gbatı tı taaŋ leleke
gie.”
11 Yisa die dı ga tʋgı Jerusalemi, a ga
Ŋmıŋ jıamıŋ juoku sʋŋ, a daansı jaaŋ
mana ka sʋŋ. Ama saŋŋa dieke ŋmıŋ dı
yaala ka nan die ʋ ŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba,
baŋ aŋaŋ bale wo die dı nyıŋ ga Betani.

Yisa die dı kaana a yı kınkamıŋ tııŋ dene
(Mat. 21.18, 19)

12 Tʋŋ die dı vʋnna ba nyıŋ Betani a
kieŋ, kɔŋ die dı yallı Yisa,
13 die ʋ ye kınkamıŋ tııŋ dı gana ga zie
ŋaŋ vaatı, die ʋ ga ʋ daansı ye sıba ka
yaa nyıŋnyıŋka mıŋ. Die ʋ tʋgına mi die
ʋ ye wo vaatı nyıına ka sikpeŋ, dama ka
saŋŋa die ye ka tʋgıya aŋaŋ ka baaŋ nan
nyıŋ.
14 Yisa dı balı a yı tııka dı, “Vuoŋ kaaŋ
bı ye nyıŋnyıŋka fʋ ma a dii bıbra.” Die
ʋ kʋaŋandıısırıba dı wʋŋ ʋ bala wa.

Yisa die dı gana a ga wʋnsı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dene
(Mat. 21.12-17; Luki 19.45-48; Jɔɔn 2.13-22)

15 Die ba gana ga tʋgı Jerusalemi, Yisa
dı ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma,
a piili a yaga vuodiekemba die dı yalla
nyinti a daa aŋaŋ vuodiekemba die dı
daanana nyintiti ta kpaŋŋı vuodiekemba
dı yalla ligire a tarıga aŋaŋ vuodiekemba
die dı yalla ŋmarısı a daa teebulisi a bubi
bubi.
16 Ta ka saagıya dı vuoŋ chii jaaŋ
a daagı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ
gbaakʋ sʋŋ.
17 Die ʋ wa dagı vuosisi ta baarı, “Ŋmıŋ
wıa baarı, Ŋmıŋ tigiŋ baa ka yiwo Ŋmıŋ
jʋʋsıŋ jigiŋ a yı vuoŋ mana, ta nı nagı ka
a bırıŋ gaarıŋ tigiŋ?”
18 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ
Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı wʋnna
naa wa, die ba piili a yaala sieti dı ba kʋʋ
Yisa. Die ba chıga wa mıŋ, dama die ʋ
dagıkʋ die yi daadamba mana mamachi
mıŋ.
19 Die jıŋmıŋ dı tʋgına Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı nyıŋ mi.

Kınkamıŋ tııka die dı kʋna dene
(Mat. 21.20-22)

20 Tuŋ die dı vʋnna sʋkʋleeliŋ, ba chʋŋ
sieku me die ba ye tıı dieke Yisa die dı
kana a yı wa, die ka mana dı kpi.
21 Piita die dı tıınsı wudieke die dı yine
wo ta balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʋ, daansı,
tııka die fʋ kana a yi wa kpiye!”
22 Yisa dı balı ba dı, “Nı yi Ŋmıŋ yada.
Nı keŋ a yi Ŋmıŋ yada,
23 nan bıagı a balı a yı kunkogiri gie,
vʋʋ a ga nan nyaakpııbʋ ma, fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ keŋ a balı die ta ka chıılıya fʋ
sʋŋ ma, yi yada sıba fʋ bala die wo nan
yi, aŋ ka yi a yı fʋ.
24 Vaa n balı nı, naa chıaŋ ma nı keŋ a
jʋʋsa Ŋmıŋ a yaala jaaŋ nı tuo a dii sıba
ye ke mıŋ, aŋ ka yi nı jaaŋ.
25 Ta nı keŋ a zie jʋʋsa Ŋmıŋ ta
vuodieke mana dı yine nı bıaŋ, nı vaa ʋ
taalı a chaa wa aŋ nı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ
dı benne arızanna ma dıaŋ nan nagı nı
taalı a chaa nı.
26 ((Ama nı keŋ a ka nagı nı chan-
chaalıŋ wʋbıatı a chaa ba, nı chɔɔŋ dieke

* **11:9 11.9** Hozaana chıaŋ yiwo “Gbatı tı taaŋ”.

dıaŋ dı benne arızanna ma kaaŋ nagı nı wʊbıatı a chaa nı.))”

Vuosi bataŋ die dı pıasına Yisa yaa gamma ʊ yiko wıa dene
(Mat. 21.23-27; Luki 20.1-8)

27 Die ba bına a yiŋŋi keŋ tʊgı Jerusalemi Yisa die dı juu Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııŋ ma a dı chʊŋ, Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊra aŋaŋ Ɲmıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʊra bataŋ dı keŋ ʊ jigiŋ,
28 a pıası wa dı, “Bıa yiko fʊ yaa yie nyinti gie? Mınıa yına fʊ kanıŋ yiko ke mi?”
29 Yisa dı balı ba dı, “Nı vaa n pıası nı wʊbalımıŋ amʊ nı keŋ bıagı a mıŋŋı balı mıŋ ka chıaŋ, n nan balı nı vuodieke yiko n yalla a tʊma nyinti gie wo.
30 Nı balı mıŋ Jɔɔn die ye wo yiko sıa a yaa sıa vuosisi Ɲmıŋ nyaabʊ, sıa yiko ke mi die dı nyıŋ, Ɲmıŋ jigiŋ yaa vuotaŋ jigiŋ?”
31 Die ba yiŋŋi a pıasa taŋ dı, “Tı baa tı balı wa lalıa? Tı keŋ baarı bʊ nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ, ʊ nan baarı, bıa die wana yi tı ka yi Jɔɔn yada?
32 Tı nan bıagı baarı, vuotaŋ jigiŋ?” (Die ŋmaamıŋ die yalla ba aŋaŋ vuosisi, dama vuoŋ mana die baarı Jɔɔn die yiwo Ɲmıŋ dı tʊnna vuodieke.)
33 Die ba balla wudieke a yı Yisa die wone “Tı zı.”
Yisa dı balı ba dı, “Die nıŋ n gbaŋ n kaaŋ balı nı jigidieke n yene yiko ke gie a yie nyintiti gie.”

12

Tʊntʊntıba nandagırı wıa
(Mat. 21.33-46; Luki 20.9-19)

1 Yisa die dı taanna ba nandaga dı, “Daa wʊnyı die benne a suu tıısı dieke dı nyınana bie, ta mıı gaamıŋ a gelinke, ta die a tuu vɔrıŋ jigidieke ba baaŋ nan dı ŋmʊa nyıŋ biehe nyaabʊ a yie: ta die a mıı jagıŋ kʊakʊ ma, ta die nagı kʊakʊ a yı tʊntʊntıŋ nuusi me dı ba daansıma ka. Dı ka diile saŋŋa dı a keŋ tʊgı ba kpaa a yı wa ta dıaŋ wa kpaa ba tʊaŋ. Ta die wa nagı kʊakʊ a yı ba ta dıa ga jigiŋ.
2 Tıısısı bie saŋŋa die dı tʊgına ka nyıŋ ʊ tʊŋ ʊ yɔmʊ dı ʊ ga vuodiekemba dı benne kʊakʊ ma a tuo ʊ tʊaŋ a keŋ.
3 Vuosisi die dı yigi yɔmʊ wa, a nıgı wa, ta yi ʊ yiŋŋi a ga aŋaŋ nuuwıaga.
4 Tıısısı tieŋ die dı bı tʊŋ yɔmʊ wʊnyı bıbra, vuosisi die dı nıgı ʊ sikpeŋ me ta nagı wa a yi viivi me.
5 Tıısısı tieŋ die dı bı tʊŋ ʊ yɔmʊ wʊnyı bıbra die ba kʊʊ wa. Die ba yi ʊ yɔŋısı pam dene gbaŋ gbaŋ a nıga bataŋ ta kʊa bataŋ.
6 Vuodieke nyıına die dı tıala daa wa dı baaŋ nan tʊŋ die wone ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ bʊadembiŋ dieke ʊ yaalala ʊ wıa. Kʊaŋ chaaŋ die ʊ tʊŋ wa ta baarı ‘N yi yada dı ba nan yı n bʊa wa jılıma.’
7 Ama vuosisi gie die dı balı a yı tamba, ‘Kʊakʊ tieŋ gbaŋ gbaŋ bʊadembiŋ wʊnna, nı kiere aŋ tı kʊʊ wa, ta ʊ sııtı yi tı nyinti.’
8 Die ba yigi bʊa wa a kʊʊ wa ta nagı wa vigi taaŋ kʊakʊ kʊaŋ.”
9 Yisa die dı pıası ba dı, “Lalıa kʊakʊ tieŋ dı baa ʊ yi? Ʊ nan keŋ kʊʊ vuosisi gie ta nagı kʊakʊ a yı vuogaası.
10 Nı ye ka karıŋ a wʊŋ wıırı gie? Dı
‘Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine ta baarı ba ka yaala ka wa
die dı yiŋŋi a keŋ yi gɔŋgɔŋyʊgırıŋ taŋ vıınıŋ.
11 Ɲmıŋ yine die;
ka faası yi tı mamachi.’ ”
12 Juu vuosi nıŋŋandıısırıba die dı yaala sieŋ dı ba yigi wo, dama die ba sıba a baarı ba wıa die ʊ taaŋ nandagırı gie. Ama die ba chıga daadamba ta die vaa wa ta ga.

Lampo tuniŋ wıa
(Mat. 22.15-22; Luki 20.20-26)

13 Die ba tʊŋ Farasisi vuosi aŋaŋ Herodi vuosi bataŋ dı ba ga pıası wa wʊpıasıka ta ye dı ʊ nan balı wʊbıaŋ.
14 Die ba ga Yisa jigiŋ a baarı dı, “Dıdagırʊ, tı sıba a baarı bala wusie, ta ka chıılı vuosi sʊŋanyilike. Fʊnıŋ bala wusie yaa gamma Ɲmıŋ dı yaala vuotaŋ sımma die ta ka daansa yese vuoŋ dı sına die. Balı tı, dı mʊ dı tı tumme lampo a

yıma Roma* naaŋ wa mıŋ? Tı tumme yaa tı zeti?”
15 Ama Yisa die mıŋŋı dı ba paalıya mıŋ ta pıası ba dı, “Bıa nı yaala nı magısı mıŋ? Nı yaa ligiribiŋ a keŋ aŋ n ye ke.”
16 Ba yaa a keŋ ʋ pıası ba dı, “Mınıa nine chaaŋ aŋaŋ ʋ saaŋ benne ka ma dene?”
Ba baarı dı, “Naaŋ Siiza.”
17 Yisa die dı wa baarı dı, “Tɔ, nı tuŋ naaŋ wa dı mʋna ʋ tuo dene ta tuŋ Ɲmıŋ dıaŋ dı mʋna ʋ tuo dene.”
Yisa wıa die dı yi be mamachi.

Hɔgʋ faarıŋ yaa gamma kuŋ hagıŋ kʋaŋ wıa
(Mat. 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 Womi Sadusisi, vuosi bataŋ dı balla dı vuoŋ kaaŋ hagı kuŋ me, dı ga Yisa jigiŋ a ga pıası wa dı,
19 “Dıdagırʋ, Mosisi die nagına mırıka gie a yı tı: dı dembiŋ dı a keŋ kpi ta vaa ʋ hɔgʋ ta wo ballı, dı daa wa nımbʋa mʋ ʋ faarı wa kpihɔgʋ wa amʋ ba mıırı ballı aŋ ba yi vuodieke dı kpine ballı.
20 Tɔ, saŋŋa kaanı dembisi bayʋpɔyı die benne a yi nımballı: jakʋʋrı chaaŋ die dı faarı hɔgʋ ta kpi ta wo ballı.
21 Die wıa vuodieke die dı diisine jakʋʋrı ma die dı faarı hɔgʋ wa gbaŋ ta kpi ta vaa hɔgʋ wa ta wo ballı. Dene gbaŋ gbaŋ die dı bı a yi vuodieke die dı diisine bʋtaa wa ma.
22 Aŋaŋ tıalıka ha mana. Ba bayʋpɔyı wa mana die faarı hɔgʋ wa mıŋ ta kpi ta wo ballı, ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ hɔgʋ wa gbaŋ die dı kpi.
23 Lele, kuŋ hagıŋ daraaŋ ba mana dı a keŋ hagı, ba jabıa balla ʋ sımma hɔgʋ wa? Ba bayʋpɔyı wa mana die faarına wa mıŋ?”
24 Yisa dı balı ba dı, “Nı ka sıba wusie! Dama nı zı Ɲmıŋ gbanıŋ wıa yaa Ɲmıŋ hagırıŋ.
25 Kunti dı a keŋ hagı kuŋ me, ba nan dı sıı sıba malakasi dı benne arızanna ma dene wo, ta hɔɔŋ faarıŋ yaa dembiŋ yallıŋ kaaŋ dı beri.
26 Dı tıalı kunti hagıŋ nıŋ wıa nı ka karıŋ Mosisi gbaŋkʋ yaa gamma tıika diile wıa? Dı maagıya mıŋ dı Ɲmıŋ die balı a yı Mosisi dı, ‘N yiwo Abarahami Ɲmıŋ, Aziki Ɲmıŋ aŋaŋ Jakobu Ɲmıŋ.’
27 Vuosi gie die wɔŋ kpi mıŋ ama ba ye ko bie wo ba mısı ma dama Ɲmıŋ ka yiwo kunti Ɲmıŋ ʋ yiwo vuodiekemba dı benne ba mısı ma ma Ɲmıŋ. Nı daga vuosi dı kunti kaaŋ bı hagı wa ka yi wusie.”

Mırı dieke dı tıanna mıraha mana wıa dene
(Mat. 22.34-40; Luki 10.25-28)

28 Vuodiekemba die dı dagınana Ɲmıŋ mıraha wʋnyı die bie mi a wʋŋ ba balıkʋ. Die ʋ yeye sıba Yisa die mıŋŋı dagı Sadusisi vuosisi pıasıkʋ chıaŋ, die wıa die ʋ keŋ mi aŋaŋ wʋpıasıkıŋ dı, “Mıra bıa tıanna mıraha mana.”
29 Yisa dı balı wa dı, “Jadieke dı tıanna a mana wʋnna ‘Wʋmma, Izara vuosi! Nabidie Ɲmıŋ nyıına yine tı Ɲmıŋ.
30 Chome Ɲmıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana aŋaŋ fʋ yıaŋ mana aŋaŋ fʋ sʋŋanyile mana aŋaŋ fʋ hagırıŋ mana.’
31 Jadieke dı gʋtına bule wone, chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ chone fʋ gbaŋ gbaŋ dene. Mıra bı wori a tıaŋ mıra ale wo gie.”
32 Daa wa dı balı Yisa dı, “Kpaŋŋı fʋ gbaŋ dıdagırʋ! Dı yiwo wusie fʋ balı baarı Nabidie Ɲmıŋ nyıına ma yine Ɲmıŋ dı ŋmıŋ bı wori a gʋtı ʋ ma sie ʋ nyıına ma wa,
33 dı vuota yaalıma Ɲmıŋ aŋaŋ ʋ sʋŋ mana, aŋaŋ ʋ sʋŋanyile mana aŋaŋ ʋ hagırıŋ mana, ta yaalıma ʋ chanchaaŋ sıba ʋ yaalala ʋ gbaŋ gbaŋ dene wo. Fʋ baaŋ tuo mıra ale wo gie dı tıaŋ fʋ baaŋ nan kʋa dɔŋısı ta jʋʋ a yı Ɲmıŋ ta bı kaaba nyinti yıa Ɲmıŋ.”
34 Yisa die dı yene ta daa wa mıŋŋı a balı wa, ʋ balı a yı wa, “Fʋnıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ naarı ka yʋa.” Na kʋaŋ chaaŋ vuoŋ die bı wo sikimiŋ a baaŋ pıası wa wʋpıasıkıŋ.

Mınıa bʋa yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Luki 20.41-44)

35 Yisa die dı dagınana Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ʋ pıası ba, wʋpıasıkırı gie dı, “Dı yiwo lalıa Ɲmıŋ mıra dıdagırıba

* **12:14 12.14** Romani tıŋgbaŋ vuosi die dı nyaŋŋına ba ta pɔgılı ba.

dı baarı dı vuovʊarıkıŋ Masia wa baa ʊ yi wo Davidi haagıŋ?
36 Ɲmıŋ Halıkasıka die june Davidi ma a yi ʊ baarı:
‘Ɲmıŋ dı balı a yı n Yɔmʊtieŋ:
Kala n nuudiigiri gie chaaŋ
a ga tʊgı saŋŋa dieke n baaŋ nagı fʊ dataası a yi fʊ nuuŋ me.’
37 Davidi gbaŋ gbaŋ dı wasa wa ‘N Yɔmʊtieŋ’ Dı baa dı yiwo lalıa ʊ bı yi Davidi haagıŋ?”

Yisa die dı balla ba yaa gamma mıra dıdagırıba berıŋ dene
(Mat. 23.1-36; Luki 20.45-47)

Daadaŋ pam die kalla a gbılıŋ tıba a wʊmma ʊ dagıkʊ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ.
38 Ʊ dagıkʊ sʊŋ die ʊ baarı dı, “Nı sımma vuodiekemba dı dagınana Ɲmıŋ mıraha, ba nan dı yaala ba yeegi guuwagıtı a chʊmma gilime, ta yaala ba wasıma ba aŋaŋ jılıma nyʊgıtı ma
39 ba keŋ juu Ɲmıŋ jıamıŋ juone me, ba yaala vuokpııma jigikasıka, ba keŋ lagı laalıŋ jigiŋ ba yaala sikpeŋ kpıımatieliŋ jigikasıka.
40 Naa ba ŋaaŋ a nyıra kpihɔgʊba ta gbata ba nyinti mana, ta jʊʊsa jʊʊsı wagıtı sıba ba chıga Ɲmıŋ. Vuodiekemba dı yinene dene nan faası ye tıbıdatıŋ pam.”

Kpihɔgʊ wa piini wıa dene
(Luki 21.1-4)

41 Yisa die kalı a gbigi wo jigidieke ba nagına ligire a yıa Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a daansa ba nagınana ba ligire a yıa, ligiretieliŋ pam die dı nagı ligire pam a yı:
42 Womi kpihɔgʊ zɔɔlıntieŋ dı keŋ a nyıŋ a nagı tɔgıfaası ale a yı.
43 Yisa dı wa ʊ kʊaŋandıısırıba a balı a yı ba dı, “N bala nı kpihɔgʊ zɔɔlıntieŋ wo gie nagı ligire pam a yi a tıaŋ banıŋ ba mana,
44 dama banıŋ ba mana nagı wa ligire a yi ta tıalı ligire pam, ama wʊnıŋ nıŋ aŋaŋ ʊ zɔɔlıbʊ mana ʊ nagı wa ʊ yalla die mana a yı, ta ka tıalı ligire dieke ʊ baaŋ nan dii gbaŋ.”

13

Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ chʊʊsıŋ wıa
(Mat. 24.1, 2; Luki 21.5, 6)

1 Yisa die dı nyınnana Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma ʊ kʊaŋandıısırıba wʊnyı dı baarı dı, “Dıdagırʊ, ye mamachi tige die ba mına aŋaŋ mamachi tana.”
2 Yisa dı balı wa dı, “Ye mamachi nyinti gie, taŋ balımıŋ gbaŋ kaaŋ tıalı a bie ka jigiberisikiŋ ba nan kpaŋŋı a mana taaŋ.”

Mugisiŋ aŋaŋ wahala diile wıa
(Mat. 24.3-14; Luki 21.7-19)

3 Die Yisa dı ga a kalı Olivi Tıısı kunkogiŋ me ta Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ die bie wo ka nıŋŋa. Die Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Andurusi die dı keŋ ʊ jigiŋ saŋŋa dieke ʊ benne ʊ nyıına ma wa.
4 Ba pıası wa dı, “Balı tı saŋŋa dieke wıaha gie dı balla a yi.” Bı balı tı “Wudieke dı balla a dagı sıba wıaha gie mana baa a yi mıŋ?”
5 Yisa dı balı ba dı, “Nı sımma dı vuoŋ gaaŋ nı.
6 Vuosi pam nan keŋ n saaŋ ma a baarı ‘N wone wo’, a gaaŋ vuosi pam.
7 Nı keŋ a wʊŋ tɔntı wıa aŋaŋ tɔntı wʊbalıka nı da keŋ vaa ŋmaamıŋ yalla nı. Wıaha gie nan yi ama a kaaŋ dagı sıba dakpatıkırı daarı keŋye mıŋ.
8 Buurıŋ nan wagı buurıŋ, tıŋkpaŋŋısı nan wagı tamba, tıŋgbaŋ nan dı dɔma, vuosi nan kpi kɔŋ ama geŋhe baa a yiwo wahalaha piiliŋ.
9 “Nı daansıma nı gbaŋ, ba nan yigi nı a ga naalıba jigiŋ. Ba nan nıgı nı Ɲmıŋ jıamıŋ juone jige, ba nan yi nı zie nyıŋkʊra aŋaŋ naalıba nıŋŋa n wıa, aŋ nı balı ba Ɲmıŋ wıa,
10 ama sie Ɲmıŋ wʊvıınıŋ tʊgı tıgısı mana ta dakpatıkırı ye keŋ.
11 Ba keŋ a yigi nı a ga naalıŋ jigiŋ, nı da keŋ vaa ka yi nı sʊgıchʊʊsıŋ aŋaŋ nı baaŋ nan balı die, ama saŋka dı a keŋ tʊgı nı balı wudieke mana Ɲmıŋ dı bala nı balı. Dama wudiekemba nı balla nı balı wa kaaŋ yi nı wʊbalıka, a baa a nyıŋ wa Ɲmıŋ Haalıŋ ma.

12 Vuosi nan nagı ba gbaŋ gbaŋ ba nımballı a yı dı ba kʋʋ ba, chʋalıŋ gbaŋ nan yi die gbaŋ gbaŋ a yı ba ballı. Ballı dıaŋ nan yiŋŋi a wagı ba chʋalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ ta nagı ba a yı dı ba kʋʋ ba.
13 Vuoŋ mana nan haa nı n wıa, ama vuodieke dı a keŋ bıagı tuoli a mana a ga tʋgı dakpatıkırı nan ye gbatıtaanıŋ.

Ŋmaaŋbıakʋ wıa
(Mat. 24.15-28; Luki 21.20-24)

14 "Nı nan ye 'Jabıaŋ' dı zene jigidieke ka kana ka mʋ ka zie." (Vuoŋ mana dı a keŋ karıŋ wıaha gie kpaŋŋı ʋ gbaŋ a sımma ka chıaŋ). "Saŋka mi vuodiekemba dı benne Judia tıŋgbaŋ ma nı chıgı ga kunkogiŋ me.
15 Vuoŋ dı a keŋ bie ʋ mampili sikpeŋ* ʋ da keŋ a sʋʋŋ a juu tigiri me dı ʋ nagı jaaŋ a ga.
16 Vuodieke dı benne kʋaŋ ma da keŋ a kuli tigiŋ a nagı ʋ nyiŋyeeke.
17 Bıa wʋbıaŋ balla ka bemme hɔgʋ nyuutitieliŋ me aŋaŋ vuodiekemba dı yalla ballınyaalısı!
18 Nı jʋʋsıma Ŋmıŋ amʋ wıaha gie da keŋ a yi yıbıŋ.
19 Daraaha mi wahala nan faası a tıaŋ Ŋmıŋ dı naanna dʋnıa dı yaa ga mʋʋna wahala. Wahala dıaŋ kaaŋ bı beri a tıaŋ naa.
20 Ŋmıŋ die dı tıŋ ka gobi daraaha, dı mʋna vuoŋ tıŋ kaaŋ ye gbatıtaanıŋ ama ʋ vuovʋarıkaha wıa ʋ gobi daraaha.
21 "Saŋka mi vuoŋ dı a keŋ balı a yı fʋ dı, 'Ye, Ŋmıŋ vuovʋarıkıŋ, Masia wa bie giena yaa ʋ bie mi!' Da keŋ a tuo wo a dii.
22 Dama saŋka mi ŋmınchıbısı Masiasi aŋaŋ ŋmınchıbısı naazʋalıba nan keŋ nyıŋ a tʋŋ mamachi wıa dı ba gaaŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı vʋarına wa gbaŋ, ba tıŋ nan bıagı.
23 Nı mıŋŋı a yalla nı gbaŋ, n balı nı wııŋ mana ta daarı ye ka tʋgıya.

Yisa yiŋŋi kieŋku wıa
(Mat. 24.29-31; Luki 21.25-28)

24 "Wahalaha kʋaŋ chaaŋ ŋmınnı nan sıbı, chııkʋ kaaŋ bı yıantı.
25 Chıŋmarısısı nan nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a nan, ta nyindieke mana dı benne ŋmıŋsikpeŋ dɔŋ.
26 Saŋka mi vuosi nan ye vuota Bʋademinŋ dı nyınna nııŋmara ma a keŋ sʋʋna aŋaŋ yiko pam aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ.
27 Ʋ nan tʋŋ malakasisi dı ba dı dıa dʋnıa lʋga mana a lagısı Ŋmıŋ vuovʋarıkaha jigiŋ mana.

Chunchuleke tııka dagıtı wıa
(Mat. 24.32-35; Luki 21.29-33)

28 "Nı vaa chunchule tııka dagı nı yıaŋ. Ka nagısı dı keŋ pɔsa ta vaatı dı nyınna nı sımma a baarı yıbıŋ gbigiye mıŋ.
29 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, nı bı a keŋ a ye ta nyinti gie yie nı sımma a baarı n keniŋ gbigiye mıŋ.
30 Wusie nyinti gie mana nan yi ta vuodiekemba mana dı benne dʋnıa mama lele ye kpi.
31 Ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ nan keŋ a tıaŋ, ama n wʋbalıka kaaŋ tıaŋ naa da.

Vuoŋ ka sıba Yisa yiŋŋi kieŋku daaŋ wıa
(Mat. 24.36-44)

32 "Ama vuoŋ ka sıba daa dieke yaa saŋŋa dieke wıaha gie dı baaŋ nan yi. Malakasisi gbaŋ gbaŋ dı benne arızanna ma aŋaŋ manıŋ vuota Bʋademinŋ ka sıba daa dieke sie Ŋmıŋ nyıına sıbına.
33 Nı gbara, a daansıma, dama nı ka sıba saŋka dı baaŋ nan keŋ saŋŋa dieke wo.
34 Dı baa dı sımma sıba daa wʋnyı dı dına a ga tıŋ, ta vaa ʋ tʋntʋntıŋ aŋaŋ ba wʋnyı mana tʋʋmıŋ. Ta balı dı vuodieke dı gbarınana dı ʋ gbara.
35 Die wıa nı gbara dama nı ka sıba tigiritieŋ dı kienene saŋŋa dieke. Dı nan bıagı a yi jıŋmıŋ yaa tanseese, yaa kparaaŋ kpaŋ saŋŋa yaa tʋnvʋʋnıŋ saŋŋa.
36 Ʋ a keŋ bʋnyı ʋ da keŋ haarı fʋ ta gʋʋra.
37 N balla wudieke a yı nı wa, n balı a yı wa vuoŋ mana dı ʋ gbara!"

* **13:15 13.15** Ba juone sikpeŋ die kusiye mıŋ.

14

Vuokpɪɪma die dɪ sanna dɪ ba kʊʊ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Luki 22.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Die dɪ wa tɪalɪ wa daraa ale aŋaŋ gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga aŋaŋ daraa diekemba ba dinene paanʊ diekemba ba ŋaana ka yie dabɔtɪ bʊ ma wa piili, ta Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊra aŋaŋ vuodiekemba die dɪ dagɪnana Ŋmɪŋ mɪraha die dɪ yaala sieŋ aŋ ba maansɪ a yigi Yisa a kʊʊ wa.
2 Die ba baarɪ dɪ, "Tɪ ka mʊ tɪ yigi wo dʊʊgaka saŋŋa, dɪ daa die vuosisi nan yi watɪ aŋ waagɪŋ nan."

Hɔgʊ wʊnyɪ die dɪ sitine tulaari a yi Yisa sikpeŋ me dene
(Mat. 26.6-13; Jɔɔn 12.1-8)

3 Yisa die bie wo Betani, Simoni, vuodieke die dɪ yine gamɪŋ tigiŋ me. Yisa die dɪ kalɪ a die nyindiike ta hɔgʊ wʊnyɪ dɪ a keŋ juu a pɔgɪlɪ tulaari bʊnyɪ ligire die dɪ faasɪna a tʊa ta yaa nyʊʊgɪvɪɪnɪŋ, a yuori kɔlɪbɪka a sitibu a yi Yisa sikpeŋ me.
4 Vuodiekemba die dɪ benne mi wo bataŋ dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ a bala a yɪa tamba dɪ, "Bɪa yine ʊ chʊʊsa tulaaribu?
5 Bʊ tɪŋ nan bɪagɪ a nagɪ a daa ligire pam aŋ tɪ tɪŋ nan nagɪ ligirehe a yɪ zɔɔlɪntieliŋ." Ta die ba zɪa hɔgʊ wa.
6 Ama Yisa die dɪ balɪ ba dɪ, "Nɪ vaa wa sɔmm, bɪa yine nɪ daama wa? Wʊvɪɪnɪŋ ʊ yi a yɪ mɪŋ dene,
7 nɪ ŋaŋ zɔɔlɪntieliŋ nan dɪ beri daaŋ mana, nɪ keŋ yaala saŋŋa dieke mana nɪ nan suŋŋi be ama n kaaŋ dɪ beri nɪ jigiŋ daaŋ mana.
8 Ʊ yiwo wudieke ʊ bɪagɪna, ʊ siti wo tulaari a yi n nyɪŋgbanɪŋ ma a gbarɪ saŋŋa dieke ba baaŋ nan guu mɪŋ.
9 Nɪ tuo a dii sɪba jigidieke mana Ŋmɪŋ wʊvɪɪna dɪ baaŋ nan tʊgɪ dʊnɪa mana ma ma, ba nan dɪ bala ʊ yine wudieke wo gie a tɪɪnsa ʊ wɪa."

Judasi die dɪ nyɪnna Yisa kʊaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Luki 22.3-6)

10 Womi Judasi Asikaroti, ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo wʊnyɪ dɪ nyɪŋ a ga Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊra jigiŋ dɪ ʊ posi Yisa chɪaŋ a yɪ ba.
11 Die ba wʊnna ʊ kenne wudieke wɪa wa, die ba sʊgɪtɪ dɪ fɪalɪ ta yɪ wa lɔlɪŋ dɪ ba nan yɪ wa ligire. Judasi die dɪ wa piili a yaala sievɪɪnɪŋ ʊ baaŋ yi die a nagɪ Yisa a yi ba nuusi me.

Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dine gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga wɪa
(Mat. 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Jɔɔn 13.21-30)

12 Dʊʊgaka bʊmbʊŋaŋ daarɪ, daa dieke daaŋ die ba kʊnana gasɪtɪaŋkʊ yiisehe, Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ pɪasɪ wa dɪ, "Sɪa fʊ yaala tɪ ga wʊnsɪ a gbara gasɪtɪaŋkʊ nyindiikehe a yɪ fʊ?"
13 Die ʊ tʊŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba bale ta balɪ ba dɪ, "Nɪ ga a juu tɪka ma nɪ nan haarɪ daa wʊnyɪ dɪ chine jaaŋ aŋaŋ nyaaŋ, nɪ dɪa wa
14 a ga juu tigidieke me ʊ junene a balɪ tigiritieŋ: 'Dɪdagɪrʊ wa baarɪ, juoŋ beri mɪŋ manɪŋ aŋaŋ n kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ baa tɪ dii gasɪtɪaŋkʊ nyindiikehe?'
15 Mi ʊ nan dagɪ juokpeŋkpɪɪŋ dɪ benne sikpeŋ me a yallɪ jaaŋ mana a gbarɪ, mi nɪ nan wʊnsɪ wɪɪŋ mana a gbara."
16 Ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ga tɪka ma a ye wɪɪŋ mana die ʊ balla dene gbaŋ gbaŋ. Die ba wʊnsɪ gasɪtɪaŋkʊ nyindiikehe mi.
17 Jɪŋmɪŋ die dɪ tʊgɪna, Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo die dɪ keŋ mi.
18 Die ba gana ga kalɪ a die Yisa dɪ baarɪ dɪ, "N bala nɪ, nɪ wʊnyɪ balla ʊ posi n chɪaŋ, vuodieke aŋaŋ mɪŋ dɪ dinene."
19 Ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba sʊgɪtɪ die dɪ chʊʊsɪ ba pɪasa wa wʊnyɪ wʊnyɪ, a baarɪ dɪ, "Wusie, n ka yi tama dɪ manɪŋ fʊ daga dene?"
20 Yisa dɪ balɪ ba dɪ, "Dɪ yiwo nɪ baŋ aŋaŋ bale wo gie sʊnsʊŋ wʊnyɪ, vuodieke aŋaŋ mɪŋ dɪ lagɪŋna a luo kpalɪ gie me.
21 Vuota Bʊadembiŋ nan kpi sɪba Ŋmɪŋ wɪa dɪ dagɪna die wo, ama bɪa wʊbɪaŋ balla ka bemme dembiŋ dieke dɪ balla ʊ posi n chɪaka! Ba tɪŋ ka mɪɪrɪ wa gbaŋ dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa a yɪ wa."

Tı Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-30; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

22 Die ba ye ko die mıŋ Yisa dı nagı paanʋkʋ a bırı Ŋmıŋ a yi ke gbieri gbieri a nagı a yı ba ta baarı dı, “Nı nagı, n nyıŋgbanıŋ wʋnna.”
23 Ta ʋ bı nagı nyaaŋchibiŋ aŋaŋ daaŋ a bırı Ŋmıŋ a yi ke ta nagı a yı ba, ba mana dı nyuu ka ma.
24 Yisa dı balı ba dı, “N Zıŋ wʋnna, bʋ balla bʋ nyıŋ a yı vuosi pam, bʋ balla bʋ dagı sıba Ŋmıŋ yı wa nʋahaalıŋ.
25 Nı vaa n balı nı wusie, n kaaŋ bı a nyuu daabʋ gie sie daa dieke n baaŋ nan nyuu daahaalıbʋ Ŋmıŋ naarı ma.”
26 Die ba wa chıa Ŋmıŋ jıamıŋ yılı ka kʋaŋ chaaŋ ba chʋŋ ga Olivi Tıısı kunkogiri me.

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʋ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Luki 22.31-34; Jɔɔn 13.36-38)

27 Yisa dı balı ba dı, “Nı mana nan chıgı ta va mıŋ, dama Ŋmıŋ wʋbalıka dagıya dı Ŋmıŋ nan kʋʋ yiyagırʋ wa ta yiisehe puo taŋ.
28 Ama maŋ a keŋ hagı kuŋ me, ka kʋaŋ chaaŋ n nan wolıŋ nı nıŋŋa a ga Galili tıŋ ma.”
29 Piita dı balı Yisa dı, “Manıŋ n kaaŋ chıgı ta va fʋ, halı vuoŋ mana dı chıgı gbaŋ.”
30 Yisa dı balı a yı Piita dı, “Vaa n balı fʋ wusie, jinne yuku gie kparaaŋ nan keŋ a baarı ka kʋmma bule ta baarı zı mıŋ wa bʋtaa.”
31 Piita dı wa faası bı balı dı, “Manıŋ aŋaŋ fʋ dı keŋ baa tı kpi gbaŋ n kaaŋ baarı n zı fʋ!” Ʋ kʋaŋandıısırı tıalıkaha die dı balı dene gbaŋ gbaŋ.

Yisa die dı jʋʋsına Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dene
(Mat. 26.36-46; Luki 22.39-46)

32 Die ba tʋgına jigiŋ kaanı ba wasınana Gatisimani, Yisa dı balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı kala gie ta n jʋʋsı Ŋmıŋ.”
33 Ta die ʋ yi Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn dı dı wa. Die ʋ sʋŋ dı faası chʋʋsı sıba ʋ baa ʋ kpi mıŋ.
34 Ʋ balı ba, “N sʋgıchʋʋsıkʋ wa faası dala mıŋ, a ga yaala ka kʋʋ mıŋ, nı wıarı gie ta yesime.”
35 Die ʋ chʋŋ a ga nıŋŋa bıta a nagı ʋ gbaŋ a taaŋ tıŋgbaŋ, ta jʋʋsı Ŋmıŋ dı, “Dı tıŋ nan bıagı a yi, gbalıgısı gie saŋŋa tıŋ tıaŋ ta va mıŋ.”
36 Ʋ bı baarı dı, “N chʋa, n chʋa, wııŋ ka bıagı fʋ, nagı gbalıgısısı gie ta fʋ va mıŋ, ama da n dʋŋŋʋ, vaa fʋ dʋŋŋʋ yi.”
37 Die ʋ yiŋŋi a ga ʋ kʋaŋandıısırıba bataa wa jigiŋ ta ba gʋʋra, ʋ pıası Simoni Piita dı, “Simoni, gʋʋra mıŋ? Tıŋ kaaŋ bıagı a yesime bıta gbaŋ?”
38 Ʋ balı ba dı, “Nı mana hagı a gbara ta jʋʋsıma Ŋmıŋ, amʋ nı da keŋ a jʋʋ magısıŋ ma. Nı sʋgıtı yaala nı yi wudieke dı mʋna, ama nı nyıŋgbaŋka wo hagırıŋ.”
39 Ʋ bı a yiŋŋi a ga jʋʋsı a bala wıaha mi gbaŋ gbaŋ
40 ta bı yiŋŋi a keŋ ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ a ye be ba gʋʋrınana; dama gbieŋ die yalla ba pam die ba zı ba baaŋ balı wa die.
41 Die ʋ yiŋŋi a keŋ bʋtaa kʋaŋ chaaŋ, ʋ balı ba dı, “Nı ye ko gʋʋra mıŋ ta voose? Dı mʋ! Nı daansıma, saŋka tʋgıya mıŋ dı ba nagı vuota Bʋadembiŋ wa a yi vuobıatı nuusi me.
42 Nı hagı tı ga. Nı daansı gie, daa dieke dı balla ʋ posi n chıaka wʋnna.”

Ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

43 Die ʋ ye ko balla wıa ta Judasi, ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo sʋŋ wʋnyı dı keŋ. Die ʋ ŋaŋ daadaŋ pam die kenne, bataŋ dı pɔgılı time bataŋ dıaŋ dı pɔgılı dengbile. Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ vuodiekemba die dagınana Ŋmıŋ mıraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋra die tʋnna ba.
44 Judasi aŋaŋ ba wɔŋ balı zieŋ mıŋ dı, “Maŋ a keŋ mʋgısı vuodieke kaamıŋ, daa dieke nı yaalala wa ʋ wondene, nı yigi wo a mıŋŋı pɔgılı wa a yaa wa a ga.”
45 Judasi die dı dene tʋgı mi ʋ ga Yisa jigiŋ a baarı dı, “Dıdagırʋ!” Ta mʋgısı ʋ kaamıŋ.

46 Die wıa die ba yigi wo a mıŋŋı pɔgılı wa.
47 Ʊ kʋaŋandıısırıba die dı zene mi wo wʋnyı dı vʋarı jıbıŋ a gobi Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra yɔmʋ wʋnyı tıbıŋ a taaŋ.
48 Yisa die dı pıası ba dı, "Nı nagı wa manıŋ a bırıŋ wa gaarʋ a wa nagı time aŋaŋ dengbile a keŋ nı yigi mıŋ?
49 Daaŋ mana die n bie wo nı jigiŋ a daga nı Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta nı ka yigi mıŋ. Ama sie Ɲmıŋ wʋbalıka keŋ a yi wusie."
50 Die ʋ kʋaŋandıısırıba mana die dı dına ʋ kʋaka dı chıgı ta va wa.
51 Dalʋakıŋ wʋnyı die dı bɔbı garıŋ nyıına a dı Yisa kʋaŋ, die ba yaala ba yigi wo ta yigi ʋ garıŋ ta garıkʋ dı forisi
52 ʋ va garıkʋ ba nuusi me ta chıgı yɔrı a ga.

Die ba nagına Yisa a ga vuodieke dı dinene sarıya jigiŋ dene
(Mat. 26.57-68; Luki 22.54, 55, 63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24)

53 Die ba yaa Yisa a ga Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı tigiŋ, die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ tıŋgbaŋka mana nyıŋkʋra aŋaŋ vuodiekemba die dı dagınana Ɲmıŋ mıraha die dı lagısı mi.
54 Piita die bie wo saasaa a dı ba kʋaŋ a ga juu Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı gbaakʋ ma. Die ʋ kalı mi aŋaŋ gbıgbarıtʋ a weeli boliŋ.
55 Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ nyıŋkʋraha mana die dı yaala ba yaalı Yisa wʋbıaŋ amʋ ba kʋʋ wa ta die yaalı a waarı.
56 Vuosi pam die dı chibi ŋmınchıbısı a yı wa ama ba ŋmınchıbısı die dı ka dı tamba.
57 Mi bataŋ die dı hagı a chibi ŋmınchıbısı gie a yı wa:
58 Die tı wʋŋya ʋ balla dı, "N nan kpaŋŋı Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie vuota dı nagına ʋ nuusi a mıı a taaŋ, ama ka daraa ataa kʋaŋ chaaŋ n nan mıı kaanı, vuota nuuŋ dı kana ka mıı ka."
59 Aŋaŋ die mana yɔrı ba ŋmınchıbısı die dı ka dıa tamba.
60 Womi Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı hagı a zie ba jigiŋ a pıası Yisa dı, "Wo wʋbalıkıŋ balıŋ yaa gamma wıaha gie vuosisi dı balala wa?"
61 Ama Yisa die dı tarı ta ka yuori ʋ nʋaŋ. Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı bı pıası Yisa dı, "Fʋ yine Masia, Nabidie Ɲmıŋ Bʋadembiŋ wa?"
62 Yisa dı baarı dı, "N yine wo, nı nan ye vuota Bʋadembiŋ dı kala Nabidie Ɲmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ a kieŋ aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ nııŋmara."
63 Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı jıı sınyıırıŋ ta chıırı ʋ nyiŋyeeke ta baarı dı, "Tı ka bı yaala daansıatieliŋ bıbra.
64 Nı wʋŋ ʋ zana Ɲmıŋ, lalıa nı balı?"
Die ba mana dı saagı dı ʋ chʋʋsıya mıŋ, dı die wıa ba kʋʋ wa.
65 Bataŋ die dı piili a tııra nıntɔbıtı a yie Yisa. Die ba mʋʋ ʋ nine ta nıgı wa, ta pıası wa dı ʋ bʋgı a ye vuodieke dı nıgına wa. Vuodiekemba die dı gbarına dı nagı wa ta fala wa.

Piita die dı chiisine dı ʋ ka sıba Yisa dene
(Mat. 26.69-75; Luki 22.56-62; Jɔɔn 18.15-18, 25-27)

66 Piita die ye bie wo gbaakʋ ma, ta Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı tʋntʋntıba hɔgʋ wʋnyı die dı keŋ mi.
67 Die ʋ yene Piita dı weelinene bolibu ʋ mıŋŋı daansı wa ta baarı dı, "Fʋ gbaŋ die gʋtı wa Yisa, Nazeriti vuoke me."
68 Ama Piita dı baarı, "Aayı, N ka sıba fʋ balala wudieke wo. N ka sıba ka chıaŋ." Ta chʋŋ a ga sanʋarı tʋŋ.
69 Die hɔgʋ wa gie die dı yene womi, ʋ piili a bala a yıa vuodiekemba die dı zene mi dı, "Daa wa gie gbaŋ yiwo Yisa kʋaŋandıısırıba wʋnyı."
70 Ama Piita dı baarı dı, "Aayı" bıbra.
Die dı yine sʋaa vuodiekemba die dı zene mi dı balı Piita bıbra, "Kaaŋ bıagı a baarı ka yi Yisa kʋaŋandıısırıba wʋnyı, dama fʋ gbaŋ nyıŋ wa Galili."
71 Piita die dı hʋʋ dı, "Ɲmıŋ datı n tıbıŋ maŋ keŋ ka bala wusie! N ka sıba daa dieke nı balala wa."
72 Womi kparaaka die dı kʋŋ ka bule ma ma. Piita die dı tıınsı Yisa die dı balla wudiekemba a yı wa wa: "Kparaaŋ nan

keŋ a baarı ka kʋmma bule wo ta baarı zı manıŋ bʋtaa.” Die ʋ piili kpaŋ.

15

Die ba nagına Yisa a ga Paliti jigiŋ dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Luki 23.1-5; Jɔɔn 18.28-38)

1 Tʋŋ die dı vʋnna sʋkʋleeliŋ, Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ mıra dıdagırıba aŋaŋ nyıŋkʋra mana die dı balı a zieŋ ba balla ba yi wudieke. Die ba bɔbı Yisa a yaa wa a ga Paliti* jigiŋ a nagı wa a yi Paliti nuusi me.
2 Paliti dı pıası wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine Juu vuosisi naaŋ wa?”
Yisa dı baarı dı, “Wa, fʋ balına.”
3 Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die dı balı wʋbıatı pam yaa gamma Yisa ma.
4 Paliti dı bı pıası Yisa bıbra dı, “Ka baa fʋ balı wııŋ? Ye ba balla dı yi wudiekemba!”
5 Yisa die dı bı tarı bıbra, die dı yi Paliti mamachi.

Paliti die dı yına sieŋ dı ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 27.15-26; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39–19.16)

6 Die dı yiwo ba buuriŋ wııŋ dı gasıtıanıŋ dʋʋga saŋŋa mana ba dagı vuobalımıŋ dansarıka sʋŋ aŋ Paliti vʋarı wa a taaŋ.
7 Saŋka mi daa wʋnyı die dine Barabasi a bie dansarıka sʋŋ ʋ ŋaŋ vuosi bataŋ. Die ba wagı wa Paliti vuosi a yalla ba gbatı Juu vuosi a nyıŋ Paliti vuosisi nuusi me, waagıbʋ sʋŋ die vuosi bataŋ die dı kpi, die wıa die ba ligi be.
8 Daadamba die dı lagıŋ a balla Paliti dı ʋ yi ʋ ŋaana a wɔŋ yie die wo a yı ba.
9 Paliti die dı pıası ba dı, “Nı yaala n vʋarı Juu vuosisi naaŋ wa a yı nı?”
10 Die ʋ paalı sıba a baarı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die yaa wa Yisa a keŋ a yı wa mıŋ dama die ba yiwo sugigolitieliŋ.
11 Ama Ŋmıŋ jıamıŋ nyıŋkʋraha die dı hagı a zie vuosi me a balı ba dı ba baarı Paliti vʋarı Barabasi a yı ba.
12 Paliti dı bı pıası daadamba dı, “Ta bıa nı wa yaala n yi vuodieke nı wasınana Juu vuosisi naaŋ wa?”
13 Die ba yiŋŋi a natı a baarı dı, “Kpaası wa a diisi dagarıkʋ ma!”
14 Ama Paliti die dı pıası ba dı, “Taalı bıa ʋ yi?”
Ba bı faası natı dı, “Kpaası wa a diisi dagarıkʋ ma.”
15 Paliti die yaala daadamba sʋŋ fıalı die wıa ʋ vʋarı Barabasi a yı ba. Ta die wa yi sojasisi dı nıgı Yisa aŋaŋ kpaasıŋ ta wa nagı wa a yı dı ba ga kpaası wa dagarıkʋ ma.

Sojasisi die dı zana Yisa dene
(Mat. 27.27-31; Jɔɔn 19.2, 3)

16 Die sojasisi dı wa nagı Yisa a juu Paliti gbaakʋ ma ta wa sojasi tıalıkaha.
17 Die ba nagı guuŋmınıŋ a yeegi wo, ta nagı haŋgɔɔsı a wʋnsı sibubiŋ a bubi ʋ sikpeŋ me.
18 Ta piili a waasa wa dı, “Juu vuosisi naaŋ, dʋa dʋa!”
19 Die ba nıgı ʋ sikpeŋ me aŋaŋ daaŋ, a tıırı nıntɔbıtı a yi wo ta gbirigi ba dune me a yie sıba ba jıama ba naaŋ wa mıŋ.
20 Die ba vʋarına wa falaha a kpatı wa ba yiŋŋi a vʋarı garıguuŋmımbʋ ta nagı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nyiŋyeeke a yeegi wo. Ta yaa wa a gara dı ba ga kpaası wa dagarıkʋ ma.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkʋ ma dene
(Mat. 27.32-44; Luki 23.26-43; Jɔɔn 19.17-27)

21 Die ba ganana wa ba ga tuoli Simoni, Alekizanda aŋaŋ Rufusi chɔɔŋ, die ʋ yiwo Sayireni tıŋgbaŋ vuoŋ ta ʋ nyıŋ jigiŋ a keŋ a juo tıka ma ba mugisi wo ʋ tuo dagarıkʋ a chii.
22 Die ba yaa Yisa a ga jigidieke ba wasınana Gɔlıgɔta (ka chıaŋ wone sikpeŋkogilike jigiŋ).
23 Mi vuosi bataŋ die dı nagı daaŋ aŋaŋ tııŋ dieke ba wasınana mırı a lagıŋ taŋ a yı wa, die ʋ zeti bʋ nyuule.
24 Die ba kpaası wa a diisi dagarıkʋ ma ta nagı ʋ nyiŋyeeke a puo dʋaŋ ta yi

* **15:1 15.1** Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dı nyaŋŋına Juu vuosisi jakʋʋŋ wʋnyı.

chaachaa ba wʊnyɪ mana dɪ baaŋ nan ye die.
25 Die ba kpaasɪ wa wa sʊkʊʊŋ hawasɪ awayɪ saŋŋa.
26 Die ba nagɪ gbanɪŋ a maagɪ wɪɪrɪ gie wɪa ba kpaasɪna wa a diisi dagarɪkʊ sikpeŋ dɪ,
"JUU VUOSISI NAAŊ WA."
27 Die ba bɪ kpaasɪ wa gaarɪŋ bale dagarɪsɪ ma a gʊtɪ ʊ ma, wʊnyɪ dɪ bie ʊ nuudiigiŋ ta wʊnyɪ wa dɪaŋ dɪ bie ʊ nuugalɪ chaaŋ.
28 ((Naa die yine sɪba Ŋmɪŋ gbanɪŋ die dɪ maagɪna dene dɪ, "Die ba nagɪ wa a gʊtɪ vuobɪatɪ ma."))
29 Vuodiekemba die dɪ tɪannana die ŋaaŋ vigi wo ba sikpigile ta taanna jome Yisa ma dɪ, "Aha! Die fʊ bala nan kpaŋŋɪ Ŋmɪŋ Jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ a taaŋ ta daraa ataa kʊaŋ fʊ mɪɪ ka wa!
30 Lele keŋ a sʊʊŋ dagarɪkʊ sikpeŋ a gbatɪ fʊ gbaŋ."
31 Kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ Ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba gbaŋ die dɪ vʊara Yisa fala ta bala a yɪa taŋ dɪ, "Die bɪagɪ a gbata bataŋ ta kaaŋ bɪagɪ a gbatɪ fʊ gbaŋ.
32 Nɪ vaa tɪ ye Masia wa, Izara vuosisi naaŋ wa nan keŋ a sʊʊŋ dagarɪkʊ ma aŋ tɪ yi wo yada!"
Die gaarɪŋ bale diekemba ba kpaasɪna a gʊtɪ ʊ ma wa gbaŋ die zɪa wa mɪŋ.

Yisa kuŋ wɪa
(Mat. 27.45-56; Luki 23.44-49; Jɔɔn 19.28-30)

33 Die ŋmɪŋ dɪ wana a ga tʊgɪ sikpeŋ sʊnsʊŋ, tɪŋgbaŋka mana mana die dɪ sibi. Die ka sibi wo dee a ga tʊgɪ ŋmɪŋgbɪlɪkɪŋ hawasɪ ataa saŋŋa.
34 Hawasɪ ataa wa kʊaŋ chaaŋ Yisa dɪ faasɪ a keesi a baarɪ dɪ, "*Eloyi, Eloyi lema Sabakitani?*" Ka chɪaŋ wone, "N Ŋmɪŋ, n Ŋmɪŋ, bɪa yine fʊ va mɪŋ?"
35 Die vuodiekemba die dɪ zene mi wo bataŋ dɪ wʊnna naa, ba baarɪ dɪ, "Nɪ wʊmma, ʊ wasa Elaja."
36 Ba wʊnyɪ die dɪ chɪgɪ a ga nagɪ gbara alʊ daŋmɪɪsɪŋ ma ta nagɪ ka sagɪ daaŋ ma a yaa ka a yɪ Yisa dɪ ʊ tuo nyuu, ta baarɪ dɪ, "Lele nɪ wa vaa ʊ nyɪɪna aŋ tɪ ye sɪba Elaja nan keŋ a sʊʊŋ wa dagarɪkʊ ma?"
37 Yisa die dɪ faasɪ keesi ta kpi.
38 Die garɪ dieke die dɪ sagɪna a puo Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ bule wo, die dɪ puo bule a nyɪŋ sikpeŋ mi a keŋ sʊʊŋ chɪaŋ ma.
39 Die sojasisi jakʊʊŋ dieke die dɪ zene mi a ye Yisa dɪ keesine dene wo ta kpi wo dɪ baarɪ dɪ, "Daa wa gie die seŋ yiwo Ŋmɪŋ Bʊa."
40 Hɔɔŋ bataŋ die gana a ga zie saasaa ta daansa. Meri Magidalini aŋaŋ Salome aŋaŋ Meri vuodieke dɪ yine Jemisi bike aŋaŋ Josefu nuŋ die gʊtɪna hɔgʊba sʊŋ a zie mi.
41 Hɔgʊba gie die dɪ wa Yisa a suŋŋi wo saŋŋa dieke die ʊ benne Galili me. Hɔgʊ diekemba die dɪ dɪna wa a ga Jerusalemi gbaŋ die gʊtɪ bie mi.

Yisa nyɪŋgbanɪŋ guule wɪa
(Mat. 27.57-61; Luki 23.50-56; Jɔɔn 19.38-42)

42 Dɪnɪŋ daarɪ mi jɪŋmɪŋ die dɪ tʊgɪna, Josefu vuodieke dɪ nyɪnna Arimatia die dɪ keŋ a tʊgɪ mi.
43 Josefu die yiwo vuodieke die ba yɪnana jɪlɪma Juu vuosisi nyɪŋkʊraha sʊŋ ta die ʊ chɪɪsa Ŋmɪŋ naarɪ dɪ baaŋ nan keŋ saŋŋa dieke. Dɪnɪŋ daarɪ mi ba gɔmɪsɪ a gbarɪ davʊʊsɪkɪrɪ daraaŋ. Die Josefu die dɪ dɪ dembisi ta ga Paliti jigiŋ a jʊʊsɪ wa dɪ ʊ vaa ʊ nagɪ Yisa nyɪŋgbaŋka.
44 Die dɪ yiwo Paliti mamachi ʊ wʊnna dɪ Yisa wɔŋ kpi mɪŋ. Paliti die dɪ wa sojasisi jakʊʊrɪ a pɪasɪ sɪba Yisa kpi yʊasɪ mɪŋ?
45 Die sojaka die dɪ balla wa dɪ Yisa kpiye mɪŋ, ʊ balɪ a yɪ Josefu dɪ ʊ nan bɪagɪ a ga nagɪ Yisa nyɪŋgbaŋka.
46 Josefu die dɪ daa garɪŋ a nagɪ Yisa nyɪŋgbaŋka a sʊʊŋ dagarɪkʊ ma ta a vili Yisa nyɪŋgbaŋka a nagɪ ka a dʊaŋ ba tune vɔrɪŋ dieke taŋ lʊgɪŋ ma. Ta die wa nagɪ taŋkpeŋkpɪɪŋ a ligi vɔrɪkʊ nʊaŋ.
47 Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dɪ yine Josefu nuŋ die zie a daansa mɪŋ, a die ye ba nagɪna Yisa a dʊaŋ jigidieke wo.

16

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 28.1-8; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die davʊʊsıkırı daarıŋ die dı tıanna, Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Jemisi nuŋ aŋaŋ Salome die dı daa tulaari dı ba yaa a ga a duuri Yisa nyıŋgbaŋka.
2 Alasiri daraaŋ sʊkʊleeliŋ, die ba ga ʊ vɔrıkʊ jigiŋ.
3 Die ba chʊnnana sieku me wo ba pıasa taŋ dı, "Mınıa balla ʊ biliŋ tanı vɔrıkʊ nʊarı ma a yı tı?"
4 (Tanı die yiwo taŋkpeŋkpııŋ.) Die ba daansı a ye ta tanı wɔŋ a biliŋ mıŋ.
5 Die wıa die ba juu vɔrıkʊ ma a ye dalʊakıŋ wʊnyı dı kalla nuudiigiri chaaŋ a yeegi nyıŋyıala, ŋmaamıŋ die dı yigi be.
6 Daa wa die dı baarı dı, "Nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı. Nı yaala Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa, die ba kpaasına dagarıkʊ ma wa, ama ʊ wo giena ʊ hagı kuŋ me mıŋ! Nı daansı gie, giena die ba nagı wa a dʊaŋ wa.
7 Nı gamma a balı ʊ kʊaŋandıısırıba aŋaŋ Piita: ʊ baa ʊ dıa nı nıŋŋa a gamma Galili me; nı nan ye wo mi sıba die ʊ balla nı die wo."
8 Die wıa die dı yi ŋmaamıŋ aŋaŋ mamachi die dı juu be, ba chıgı a nyıŋ vɔrıkʊ ma. Die ba ka balı vuoŋ wııŋ, dama ŋmaamıŋ die yalla ba.

Yisa die dı nyınna Meri Magidalini jigiŋ dene
(Mat. 28.9, 10; Jɔɔn 20.11-18)

((
9 Die Yisa dı hagına kumbu me wo dınıŋ daarı mi sʊkʊʊŋ die ʊ wolıŋ nyıŋ wa Meri Magidalini jigiŋ vuodieke ma die ʊ yagına jımbıatı ayʊpɔyı wa.
10 Meri Magidalini die dı ga a balı Yisa zʊalıŋ die dı faasına kʊmma aŋaŋ sʊgıchʊʊsıkʊ dı Yisa hagı kuŋ me mıŋ.
11 Die ba wʊnna Meri Magidalini dı balla dı Yisa hagıya mıŋ wa, ta wʊnıŋ ʊ ye wo wo, die ba ka yi wo yada.

Yisa die dı nyınna ʊ kʊaŋandıısırıba bale wo jigiŋ dene
(Luki 24.13-35)

12 Naa kʊaŋ chaaŋ die ʊ kʊaŋandıısırıba bale die dı nyıŋ tıka sʊŋ a chʊŋ sieŋ me. Die ʊ tarıgı ʊ gbaŋ a nyıŋ ba jigiŋ.
13 Die ba yiŋŋi a ga balı banıŋ ba, ama die ba ka yi be yada.

Yisa die dı nyınna ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Luki 24.36-49; Jɔɔn 20.19-23; Tʊʊma 1.6-8)

14 Kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı nyıŋ ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa jigiŋ ta ba die. Die ʊ galıŋ ba dı ba yine sikpeŋ hagırıtieliŋ ba kana ka tuo dii vuodiekemba die dı balla ba dı ba ye wo ʊ hagına kumbu me wo.
15 Ʊ bı balı ba dı, "Nı gamma dʊnıa mana mana a balı Ŋmıŋ wʊvıınaha a yı vuoŋ mana.
16 Vuodieke mana dı a keŋ a tuo mıŋ a dii ta nı sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ nan ye gbatıtaanıŋ, ama vuodieke mana dı a keŋ a ka tuo mıŋ a dii Ŋmıŋ nan dii dı tieŋ sarıya a baarı ʊ chʊʊsıya.
17 Wıaha gie nan dı dı vuodiekemba dı bala ba tuo mıŋ a dii wo: ba nan dı yaga jımbıatı n saaŋ ma: ba nan dı bala wʊbalıkı gaası.
18 Ba nan dı naga nyinvuuke aŋaŋ ba nuusi, ta nyuu batıgısı ta wııŋ kaaŋ yi be. Ba nan nagı ba nuusi a diisi yʊagıtieliŋ me aŋ ba ye alaafıa."

Yisa die dı jʊalına a ga ŋmıŋsikpeŋ wıa dene
(Luki 24.50-53; Tʊʊma 1.9-11)

19 Yisa die dı balla wıaha a kpatı wa, die Ŋmıŋ dı nagı wa a jʊalı Arızanna ma, Yisa dı ga kalı ʊ nuudiigiŋ chaaŋ.
20 Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ga a dagı jigiŋ mana, Ŋmıŋ die dı suŋŋi be a yı ba hagırıŋ aŋ ba yi mamachi tʊʊma a dagı sıba ba wıaha die yiwo wusie.))

Wʊvɪɪŋ dieke Luki dɪ maagɪna wʊnna

1 N zʊa Tiwofilusi:
Vuosi pam kpaŋŋɪna ba gbaŋ a maagɪ wudiekemba die dɪ yine tɪ sʊnsʊŋ.
2 Die ba maagɪ wa wudiekemba vuodiekemba die dɪ benne piiliku me wo dɪ yene ta balɪ tɪ wa.
3 Naa chɪaŋ ma die n gbaŋ gbaŋ die n mɪŋŋɪna a pɪasɪ a sɪba wɪaha gie mana chɪasɪsɪ a piiliku me wo aŋaŋ a ganana die wo, ta yile dɪ dɪ nan dɪ vɪɪna n mɪŋŋɪna maagɪ a dɪɪsɪna die a yɪ fʊ.
4 N yiwo naa amʊ fʊ sɪmma wudiekemba mana ba dagɪna fʊ wa chɪaŋ.

Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ maarɪŋ mʊvlɪŋ wɪa

5 Saŋŋa dieke Herodi die dɪ yine Judia naakpeŋkpɪɪka, die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtʊ wʊnyɪ die benne ba wasa wa Zakaria, die ʊ nyɪŋ wa Abija, Ɲmɪŋ kɪkaabɪtʊ buurɪŋ ma; die ʊ hɔgʊ Elizabeti dɪaŋ die yiwo Arɔni haagɪŋ.
6 Ba bale wo mana berɪŋ die vɪɪna mɪŋ Ɲmɪŋ jigɪŋ, ta ba mɪŋŋɪ a dɪ Ɲmɪŋ mɪraha aŋaŋ ʊ sieti mana.
7 Ama die ba wo ballɪ dama Elizabeti die yiwo hɔgʊpɪrɪŋ, ta ʊ ŋaŋ Zakaria mana die dɪ faasɪ kʊrɪŋ aŋaŋ ba baaŋ mɪɪrɪ.
8 Daaŋ kaanɪ Zakaria aŋaŋ ʊ chaakʊ tʊʊma saŋŋa dɪ keŋ tʊgɪ, ta die ʊ ga tʊmma a yɪa Ɲmɪŋ, sɪba ʊ ŋaana yie die wo.
9 Die ba taa wa daraa a vʊarɪ wa sɪba banɪŋ Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba dagɪŋ dɪ sɪna die, dɪ ba vʊarɪ vuodieke dɪ baaŋ nan juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma a jʊʊ Ɲmɪŋ nyɪnnyʊʊgaha. Die ba taa daraaha ta die Zakaria die dɪ dii. Die wɪa die ʊ ga juu juoku,
10 ta daadamba die dɪ zie yenni me a jʊʊsa Ɲmɪŋ saŋŋa dieke ʊ jʊnana nyɪnnyʊʊgaha.
11 Womi Ɲmɪŋ malaka die dɪ keŋ a nyɪŋ ʊ jigɪŋ a zie Ɲmɪŋ koriku nuudiigɪŋ chaaŋ jigidieke ʊ jʊna nyɪnnyʊʊgaha.
12 Die Zakaria dɪ yene wo wo die ʊ sɪkpaaŋ dɪ vʊʊ ta ŋmaamɪŋ dɪ yigi wo.
13 Ama ta malakaka die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Zakaria, da vaa ŋmaamɪŋ yalla fʊ! Ɲmɪŋ wʊŋ fʊ jʊʊsɪkʊ mɪŋ, ta fʊ hɔgʊ Elizabeti nan mɪɪrɪ bʊadembɪŋ a yɪ fʊ, ta nɪ nan wa wa Jɔɔn.
14 Fʊ sʊŋ nan faasɪ fɪalɪ fʊ bʊa wa mɪɪrɪŋ wɪa ta vuosi pam dɪaŋ sʊgɪtɪ nan fɪalɪ ba mɪɪrɪna wa wɪa,
15 dama ʊ baa ʊ yiwo vuokpɪɪŋ Nabidie Ɲmɪŋ nɪŋŋa. Ʊ ka baa ʊ nyu daaŋ yaa daahagɪrɪŋ. Ʊ nan suuli aŋaŋ Ɲmɪŋ Haalɪŋ a nyɪŋ saŋŋa dieke ʊ nuŋ dɪ yalla ʊ nyuuti.
16 Ʊ nan yi Izara vuosi pam yiŋŋi keŋ ba Yɔmʊtieŋ Ɲmɪŋ jigɪŋ.
17 Ʊ nan dɪ yallɪ Ɲmɪŋ Haalɪŋ aŋaŋ hagɪrɪŋ sɪba Ɲmɪŋ naazʊa Elaja die dɪ yalla hagɪrɪbʊ die wo. Ʊ nan wolɪŋ tɪ Yɔmʊtieŋ, ʊ nan yi vuosi yaalɪma ba ballɪ bɪbra, ta yi vuodiekemba dɪ kana ka dɪɪ Ɲmɪŋ aŋ ba yaala ba tuo ʊ nʊaŋ, ʊ nan bɪ yi aŋ vuosi yi siri a gbara ba Yɔmʊtieŋ keniŋ.”

18 Zakaria die dɪ balɪ a yɪ malakaka dɪ, “Lalɪa maŋ baaŋ yi a sɪmma a baarɪ naa bala ka yi? Dama n yiwo daajakʊʊŋ, ta n hɔgʊ dɪaŋ dɪ faasɪ a kʊrɪŋ.”

19 Malakaka die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Manɪŋ, n yiwo Gabiriali, vuodieke dɪ kalla Ɲmɪŋ nɪŋŋa; ta ʊ tʊŋ mɪŋ dɪ n keŋ balɪ wʊvɪɪnaha gie a yɪ fʊ.
20 Ama ka tuo n wɪaha dii wudieke dɪ bala ka yi saŋŋa dieke dɪ mʊna. Fʊ kana ka tuo mɪŋ dii wo wɪa, kaaŋ bɪagɪ a balɪ wɪa a ga tʊgɪ daa dieke wɪaha dɪ balla a keŋ yi wusie.”

21 Ama daadamba die dɪ zie a chɪɪsa Zakaria ta yile dɪ bɪa ʊ yʊasɪ die Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma.
22 Die ʊ kenne a nyɪŋ wa, die ʊ ka bɪagɪ a balɪ wɪa a yɪ ba. Die ba mɪŋŋɪ dɪ ʊ ye wo wɪɪŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ. Die ʊ kana ka bɪagɪ bala wɪaha, die ʊ nagɪ ʊ nuusi a dagɪ ba wɪa.

23 Die ʋ tʋʋma saŋŋa Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma dɪ tɪanna wa, die ʋ
yiŋŋi kuli.
24 Naa kʋaŋ chaaŋ ʋ hɔgʋ Elizabeti die
dɪ yigi nyuuti, ta die lɔbɪrɪ ʋ gbaŋ tigiri
me a ga tʋgɪ chɪɪtɪ anʋ,
25 ta die ʋ keŋ balɪ a yɪ ʋ gbaŋ dɪ, "N
Yɔmʋtieŋ Ɲmɪŋ tʋnna naa a yɪ mɪŋ, ta
chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ a vʋarɪ mɪŋ viivi me."

Malaka die dɪ mʋʋlɪna Yisa maarɪŋ dene

26 Elizabeti nyuuti chɪɪtɪ ayʋaba ma
Ɲmɪŋ die dɪ tʋŋ ʋ malaka Gabiriali ʋ ga
tɪŋ kaanɪ dɪ benne Galili tɪŋgbaŋ ma ba
wasɪnana Nazeriti,
27 dɪ ʋ yaa tʋntʋmɪŋ a ga yɪ havʋʋbiŋ
wʋnyɪ die dɪ zɪna dembiŋ ta die baa
ʋ yallɪ daa wʋnyɪ ba wasɪnana Josefu,
vuodieke die dɪ yine naaŋ Davidi haagɪŋ.
Havʋʋbike saaŋ die yine Meri.
28 Die malakaka dɪ keŋ ʋ jigiŋ a baarɪ
dɪ, "Sʋgɪdʋagɪŋ bie fʋ ma, tɪ Yɔmʋtieŋ
Nabidie Ɲmɪŋ bie fʋ jigiŋ ta yi alibarika a
yi fʋ pam!"
29 Meri sɪkpaaŋ die dɪ faasɪ vʋʋ yaa
gamma malakaka wʋbalɪkaha ma, die ʋ
yile wɪaha chɪasɪ dɪ sɪna die.
30 Malakaka die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ,
"Meri, daa vaa ŋmaamɪŋ yalla fʋ dama
Ɲmɪŋ sʋŋ fɪalɪ fʋ ma.
31 Nan yigi nyuuti a mɪɪrɪ bʋadembiŋ
aŋ nɪ wa wa Yisa.
32 Ʋ baa ʋ yiwo vuokpɪɪŋ ta ba wasɪma
wa Nabidie Ɲmɪŋ Bʋa. Tɪ Yɔmʋtieŋ
Ɲmɪŋ nan yiwo naakpeŋkpɪɪŋ sɪba ʋ
chɔɔŋkʋʋŋ Davidi die dɪ sɪna die wo,
33 ʋ baa ʋ yiwo Jakobu haagɪsɪ sʋŋ
naakpeŋkpɪɪŋ haahuu, ta ʋ naarɪ wo
kpatɪŋ!"
34 Meri dɪ pɪasɪ malakaka dɪ, "N zɪ
dembiŋ, ta naa baa ka lɪa a yi?"
35 Die malakaka die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ
wa dɪ, "Ɲmɪŋ Halɪkasɪka nan keŋ a sʋʋŋ
fʋ ma, ta Ɲmɪŋ hagɪrɪbʋ nan ligi fʋ. Naa
chɪaŋ ma ba nan wa bʋakasɪ wa Ɲmɪŋ
bʋa.
36 Ama sɪmma a baarɪ fʋ sʋgɪtaa Eliz-
abeti vuodieke dɪ kʋrɪnna wa, lele ʋ yigi
wo nyuuti, chɪɪta ayʋaba wʋnna a baa ʋ
mɪɪrɪ bʋadembiŋ, wʋnɪŋ vuodieke die ba
wasɪnana wa hɔgʋpɪrɪŋ,
37 dama wɪɪŋ wori Ɲmɪŋ dɪ kaaŋ bɪagɪ
a yi."
38 Meri die dɪ baarɪ dɪ, "Tɔ, manɪŋ n
yiwo Ɲmɪŋ yɔmʋ, die yi a yɪ mɪŋ sɪba fʋ
bala die wo." Die malakaka die dɪ wa a
nyɪŋ a ga ta va wa.

Meri die dɪ kaagɪna Elizabeti dene

39 Ka kʋaŋ chaaŋ Meri die dɪ yi siri
lagɪ lagɪ a ga tɪŋ kaanɪ Judia ma, Judia
tɪŋgbaŋ yaa wa kunkoge,
40 mi ʋ ga juu Zakaria tigiŋ me a waasɪ
Elizabeti.
41 Elizabeti die dɪ wʋnna Meri waasɪkʋ,
bʋanyaalɪka die dɪ dɔŋ ʋ nyuuti ma.
Womi die Ɲmɪŋ Haalɪbʋ die dɪ suuli
Elizabeti,
42 die ʋ faasɪ a keesi ŋmɪŋsikpeŋ a
baarɪ dɪ, "Ɲmɪŋ alibarika bie fʋ ma a tɪaŋ
hɔgʋba mana, ta bɪ bie bʋa dieke fʋ balla
fʋ mɪɪrɪ wa ma!
43 Bɪa yine ta n Yɔmʋtieŋ nuŋ dɪ keŋ n
jigiŋ giena?
44 N dene a wʋŋ fʋ waasɪkʋ, bʋanyaalɪ
dieke dɪ benne n nyuuti ma wa dɪ dɔŋ
aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.
45 Fʋnɪŋ vuodieke dɪ tuone a dii dɪ
Ɲmɪŋ dɪ bala wudieke wo nan keŋ yi
wusie, sʋgɪfɪalɪŋ yiwo fʋ sɪɪtɪ."

Meri die dɪ bɪrɪna Ɲmɪŋ dene

46 Die wɪa Meri die dɪ baarɪ:
"N bɪra Ɲmɪŋ n sʋŋ ma,
47 ta yaa sʋgɪfɪalɪŋ Ɲmɪŋ vuodieke dɪ
yine n Gbɪgbatɪtaantʋ ma,
48 dama ʋ chɪgɪ wa manɪŋ vuodieke
dɪ yine ʋ hɔgʋlɪa yɔmʋ zɔɔlɪŋ.
A nyɪŋ jinne yaa gamma, vuota mana nan
baarɪ n yiwo sʋgɪfɪalɪŋ tieŋ,
49 dama hagɪrɪtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ tʋŋ
wa tʋnkpɪɪma a yɪ mɪŋ,
ʋ saaŋ yine kasɪ.
50 Ʋ bɪ yaa zɔɔlɪŋ aŋaŋ vuota
diekemba dɪ chɪgɪnana wa saŋŋa
mana.
51 Ʋ tɪɪntɪ wa ʋ nuuŋ a tʋŋ hagɪrɪŋ tʋʋma,
ta chʋʋsɪ kalinbaantieliŋ wʋsaŋka.
52 Ta wuri naakpɪɪma ba naalɪŋ ma,
ta kɔtɪ wabɪtɪ,

53 ta yi vuodiekemba kɔŋ dı yalla nyindi-
iki vıına
ta vaa nyintitieliŋ dı ga aŋaŋ
nuuwıaga.
54 Ta dı nʋa dieke die ʋ yına tı
chɔɔŋkʋʋlıba Izara vuosisi die dı
yine ʋ tʋntʋntıba,
ta suŋŋi be.
55 Ta bı tıınsı, a chıgı Abarahami aŋaŋ ʋ
haagısı zɔɔlıŋ
yaa gamma haahuu!”
56 Meri die yiwo chııtı ataa Elizabeti
jigiŋ ta die viiri kuli.

Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ maarıŋ wıa

57 Die Elizabeti maarıŋ daaŋ die dı tʋgı
die ʋ mıırı Bʋademinŋ.
58 Die ʋ jʋjʋrıtamba aŋaŋ ʋ maarıŋ die
dı wʋnna wʋvııŋ dieke Ŋmıŋ dı yine a yı
wa wa ba mana sʋgıtı die dı fıalı.
59 Die bʋanyaalıka die dı tʋgına daraa
anıı die ba baa ba gobi ʋ kɔlı, die ba yaala
ba nagı wa ʋ chɔɔŋ saaŋ Zakaria a yı wa,
60 ama die ʋ nuŋ wo die dı baarı dı,
“Aayı! Ʊ saaŋ nan yi Jɔɔn.”
61 Ta ba balı a yı wa dı, “Nı tigiri me
vuoŋ wori ʋ saaŋ dı yi Jɔɔn!”
62 Womi die ba nagı ba nuusi a dagı
dagıtı a pıası ʋ chɔɔŋ wa saaŋ dieke ʋ
yaala ba nagı yı bʋa wa.
63 Die ʋ nagı ʋ nuusi a balı ba dı ba yı
wa gbanıŋ, die ba nagı a yı wa, ʋ maagı
dı, “Bʋa wa saaŋ yine Jɔɔn!” Die dı yi
vuoŋ mana mamachi.
64 Lele womi Zakaria die dı bıagı a balı
wıa bıbra ta die a piili a bıra Ŋmıŋ.
65 Die ŋmaamıŋ die dı yigi ʋ
jʋjʋrıtamba mana, wıaha gie die dı
mʋʋlı a ga tıgı diekemba dı benne Judia
kunkogiŋ me mana.
66 Vuodieke mana die dı wʋnna wıırı
gie mana die dı yile a pıasa taŋ dı,
“Vuobıa bʋa wa dı baa ʋ bırıŋ?” Dama
die ba wɔŋ ye dı Ŋmıŋ hagırıŋ bie ʋ ma.

Zakaria die dı yiŋŋine balı Ŋmıŋ wıa dene

67 Ŋmıŋ Halıkasıka die dı suuli bʋa wa
chɔɔŋ, Zakaria, die ʋ yiŋŋi balı Ŋmıŋ wıa
dı,
68 “Nı vaa tı bırı tı Yɔmʋtieŋ, vuodieke dı
yine tınıŋ Izara vuosi Ŋmınnı,
dama ʋ keŋye mıŋ a keŋ suŋŋi ʋ
vuosi a gbatı ba a taaŋ.
69 Ʊ yı tı wa gbıgbatı hagırıtieŋ
ta ʋ yi Ŋmıŋ tʋntʋntʋ Davidi haagıŋ.
70 Kʋrıŋ ma wa Nabidie Ŋmıŋ die vaa wa
ʋ naazʋalıŋ kasımba dı balı naa dı,
71 ʋ nan gbatı tı a nyıŋ tı dataası
nuusi me
aŋaŋ vuodiekemba mana dı hana tı
72 die ʋ bı baarı ʋ nan chıgı tı
chɔɔŋkʋʋlıŋ zɔɔlıŋ,
ta ʋ kaaŋ wɔŋ daaŋ ʋ nʋakasıka,
73 nʋa dieke die ʋ yına tı chɔɔŋkʋʋŋ
Abarahami wa.
74 Die ʋ hʋʋ dı ʋ nan gbatı tı a nyıŋ
tı dataası nuusi me
amʋ tı nan bıagı a jıaŋ wa ta
ŋmaamıŋ wo tı,
75 ta bı vaa tı yi vuokası aŋaŋ vuovıına ʋ
nıŋŋa
tı mısı ma mana.
76 Ta Fʋnıŋ n bʋa, ba nan wa fʋ Nabidie
Ŋmıŋ naazʋa.
Nan wolıŋ tı Yɔmʋtieŋ nıŋŋa
a wʋnsı ʋ sieŋ a yı wa,
77 ta balı ʋ vuosi dı ʋ nan gbatı ba a taaŋ
saŋŋa dieke ʋ balla ʋ nagı ba taalı a
chaa ba wa.
78 Wusie, tı Nabidie Ŋmıŋ chıga zɔɔlıŋ
ta ʋ baga dı bie tı ma ta tı gbatıtaanıŋ
daraaŋ nan dı sıı sıba ŋmıŋ pɔsıŋ,
79 ka nan chaaŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a yı
vuodiekemba mana dı benne lımıŋ
ma aŋaŋ vuodiekemba dı gbigine
kuŋ;
ka nan bı chaaŋ tı nagısı ma aŋ tı dıa
sʋgıdʋagıŋ sieku.”
80 Ka kʋaŋ chaaŋ bʋa wa die dı bırıma
aŋaŋ Ŋmıŋ sıbıŋ, ta die keŋ ga haagıŋ ma
a ga bie mi dee a ga tʋgı saŋŋa dieke die
ʋ vʋarına ʋ gbaŋ Izara vuosi me.

2

Yisa maarıŋ wıa
(Mat. 1.18-25)

1 Saŋka mi die naalıba jakʋʋŋ
Ɔgusitusi die dı yı nʋaŋ dı ba bıısı
vuodiekemba mana dı benne Romani
tıŋgbaŋ mana mana ma ma.

2 Die bɪɪsɪkʊ die dɪ bunne a yi wo, die
Kirinusi die yine naaŋ Siria tɪŋgbaŋ ma.
3 Die wɪa vuoŋ mana die dɪ yiŋŋi a ga
ʊ tɪŋ dɪ ba bɪɪsɪ wa.
4 Naa chɪaŋ ma Josefu die nyɪŋ wa
Nazeriti Galili tɪŋgbaŋ ma a ga Betile-
hemi, Judia ma ma jigidieke die ba
mɪɪrɪna naaŋ Davidi. Josefu die ga wa mi
dama die ʊ yiwo naaŋ Davidi haagɪŋ.
5 Die ʊ ga wa mi aŋaŋ Meri vuodieke die
ʊ balla ʊ faarɪ wa, dɪ ba bɪɪsɪ ba, saŋka
mi Meri die yaa wa nyuuti,
6 die ba yene bie Betilehemi tɪŋ ma wa,
ʊ maarɪŋ saŋŋa dɪ tʊgɪ.
7 Die ʊ mɪɪrɪ ʊ hɔgʊlɪa bʊa dembiŋ, die
ʊ nagɪ garɪŋ a vili wo a nagɪ wa dʊaŋ
dɔŋɪsɪ nyindiike kpalɪ ma dama chaamba
juonehe mana die suuliye mɪŋ.

Yiyagɪrɪba aŋaŋ malakasisi wɪa

8 Die yiyagɪrɪŋ bataŋ die benne tɪka mi
chaakʊ a daansa ba yiise hagɪrɪŋ ma yuku
mi.
9 Ta die tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ
malaka wʊnyɪ die dɪ a keŋ a sʊʊŋ ba
jigiŋ, ta tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ chu-
ulikpeŋkpɪɪŋ die dɪ chaaŋ a giliŋ be. Die
ŋmaamɪŋ die dɪ faasɪ a yigi be,
10 ama ta malakaka die dɪ balɪ a yɪ ba
dɪ, “Nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ! N yallɪ
wa wʊvɪɪnɪŋ a keŋ dɪ n yɪ nɪ, wudieke dɪ
baaŋ nan yi vuoŋ mana sʊgɪfɪalɪŋ pam.
11 Yuku gie ba mɪɪrɪ wa nɪ
Gbɪgbatɪtaantʊ vuodieke dɪ yine Ɲmɪŋ
vuovʊarɪkɪŋ Masia wa, naaŋ Davidi tɪŋ
ma.
12 Naa balla ka dagɪ nɪ dɪ ka seŋ yiwo
wusie: nɪ nan ye ba nagɪna garɪŋ a vili
bʊanyaalɪŋ a dʊaŋ dɔŋɪsɪ nyindiike kpalɪ
ma.”
13 Womi die malakasi pam die dɪ nyɪŋ
arɪzanna ma a keŋ a gʊtɪ wʊnɪŋ wa ma
ma, ba chɪa yɪla a bɪra Ɲmɪŋ dɪ
14 “Nɪ kɔtɪ Nabidie Ɲmɪŋ vuodieke
dɪ benne arɪzanna ma saaŋ
ŋmɪŋsikpeŋ,
ta sʊgɪdʊagɪŋ bemme ʊ vuovʊarɪka
ma tɪŋgbaŋka gie me.”
15 Die malakasisi die dɪ vaa yiyagɪrɪba
ta yiŋŋi a ga arɪzanna ma, yiyagɪrɪba
die dɪ balɪ a yɪ tamba dɪ, “Nɪ vaa tɪ ga
Betilehemi ma ma a ye wudieke dɪ yine
mi, ta Nabidie Ɲmɪŋ dɪ balɪ a yɪ tɪ wa.”
16 Die wɪa die ba yi lagɪ lagɪ a ga a ye
Meri aŋaŋ Josefu; ta bʊanyaalɪka die dɪ
dʊa dɔŋɪsɪ nyindiike kpalɪ ma.
17 Die ba yene wo wo, die ba balɪ
ba wudieke malakaka die dɪ balla yaa
gamma bʊa wa wɪa.
18 Vuodieke mana die dɪ wʊnna
yiyagɪrɪba die dɪ balla die wo, die dɪ faasɪ
yi be mamachi,
19 ama Meri die dɪ tɪɪnsɪ wɪaha gie
mana ta faasɪ a yile ʊ sʊŋ ma.
20 Ka kʊaŋ chaaŋ die yiyagɪrɪba die dɪ
yiŋŋi a ga ba yiise jigiŋ. Die ba ganana die
ba chɪa yɪla a bɪra Ɲmɪŋ aŋaŋ wudieke
ba wʊnna ta ye; die dɪ seŋ yiwo wudieke
malakaka die dɪ bala a yɪ ba wa.

Die ba yɪna Yisa saaŋ dene

21 Ba mɪɪrɪna bʊa wa ʊ daraa anɪɪ
daraaŋ, die ba gobi ʊ kɔlɪ ta yɪ wa saaŋ
Yisa, saaŋ dieke malakaka die dɪ yɪna ta
ba ye yigi ʊ nyuutiti.

Die ba nagɪna Yisa a yɪ Ɲmɪŋ dene

22 Die saŋka dɪ tʊgɪ dɪ Josefu aŋaŋ Meri
yi Mosisi mɪraha die dɪ dagɪna die wo,
dɪ ba yi kaaba a wʊnsɪ ba gbaŋ Ɲmɪŋ
jigiŋ. Die wɪa die ba nagɪ bʊa wa a ga
Jerusalemi dɪ ba nagɪ wa a yɪ tɪ Yɔmʊtieŋ
Nabidie Ɲmɪŋ,
23 sɪba ba maagɪna die tɪ Yɔmʊtieŋ
Nabidie Ɲmɪŋ mɪraha ma dɪ, “Hɔgʊlɪa
ŋaŋ Bʊadembiŋ nɪŋ mana yiwo tɪ
Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ sɪɪtɪ.”
24 Ta ba kaabɪ sɪba tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie
Ɲmɪŋ mɪraha dɪ dagɪna die dɪ, “Ba nagɪ
ŋmarɪbɪsɪ ale yi kaabɪŋ.”
25 Saŋka mi daa wʊnyɪ die benne
Jerusalemi ma ma ʊ saaŋ die dɪ yi Simi-
ani. Die ʊ yiwo vuovɪɪnɪŋ a chɪga Ɲmɪŋ ta
Ɲmɪŋ Halɪkasɪka dɪ bie ʊ ma, die ʊ chɪɪsa
saŋŋa dieke Ɲmɪŋ dɪ balla ʊ gbatɪ Izara
vuosi a taaŋ mɪŋ.
26 Die Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ bala
wa dɪ ʊ kaaŋ kpi sie ʊ keŋ ye Ɲmɪŋ
vuovaʊrɪkɪrɪ Masia wa.
27 Womi Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ vaa
Simiani die dɪ ga juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ. Die Yisa chɔɔŋ aŋaŋ
ʊ nuŋ die dɪ yalla wa a keŋ juu Ɲmɪŋ

jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋkʋ dı ba yi a yı wa wudieke Ŋmıŋ mıraha die dı dagına wa,
28 Simiani die dı tuo bʋa wa ʋ nuusi me ta die a pagı Ŋmıŋ dı,
29 “N Yɔmʋtieŋ, ka daaŋ fʋ nʋarı
vaa manıŋ fʋ tʋntʋntʋ kpi ta wa kuli aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ, sıba die fʋ bala mıŋ die wo;
30 dama n gbaŋ gbaŋ n nine ye Gbıgbatıtaantʋ wa, vuodieke fʋ tʋnna wa,
31 vuodieke fʋ vʋarına a zieŋ a yı buuriŋ mana wa.
32 Ʋ nan yi chaanıŋ ta dagı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi fʋ sieŋ,
ta nan bı yi vuosi yıma fʋ vuosisi Izara tieliŋ jılıma.”
33 Simiani balıkʋ yaa gamma bʋa wa wıa, die dı yi bʋa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ mamachi.
34 Simiani die dı jʋʋsı Ŋmıŋ dı Ŋmıŋ yi alibarika a yı ba ta balı yı bʋa wa nuŋ Meri dı, “Ŋmıŋ vʋarına bʋa wa gie dı ʋ keŋ aŋ Izara vuosi pam nan yɔrı; ta ba pam dıaŋ keŋ ye gbatıtaanıŋ. Wʋnıŋ ʋ baa ʋ yiwo dagıtı a nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ aŋ vuosi pam nan balı a chʋʋsı ka,
35 amʋ vuosi pam sʋŋanyile nan nyıŋ yeŋ me ama wııŋ nan yi ta chʋʋsı fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ sʋŋ pam.”
36 Die Ŋmıŋ naazʋa jakʋʋŋ wʋnyı die benne mi ta yi hɔgʋ, ʋ saaŋ die yine Anna vuodieke dı yine Fanueli bʋa ta bı yi Aseri buuriŋ vuoŋ, die ʋ yiwo hɔgʋjakʋʋŋ ta die a yallı chʋrʋ bına ayʋpɔyı nyıına,
37 ta ʋ chʋrʋ wa die dı kpi ta va wa kpihɔgʋ ta ʋ beri bına baŋısı-nıı aŋaŋ anıısa saŋka mi: ama die saŋŋa mana ʋ ŋaaŋ bie wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ a jıama Ŋmıŋ a bɔba nʋaŋ ta jʋʋsa Ŋmıŋ.
38 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ die ʋ keŋ haarı ba ta bırı Ŋmıŋ, ta balı bʋa wa wıa a yı vuodiekemba mana die dı chıısınana saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ gbatı Jerusalemi vuosi a taaŋ wa.

Die ba yiŋŋine a ga Nazeriti dene

39 Die Josefu aŋaŋ Meri die dı yine wudiekemba Ŋmıŋ mıraha dı dagına wa a kpatı wa die ba yiŋŋi kuli ba tıŋ Nazeriti, Galili me.
40 Ta bʋa wa die dı bırıŋ aŋaŋ hagırıŋ ta yaa yıaŋ pam, ta Ŋmıŋ sʋŋ die dı fıalı aŋaŋ wa.

Yisa die dı yine wudieke saŋŋa dieke ʋ yine bʋabiŋ

41 Bıŋ nıŋ mana Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ ŋaaŋ ga wa Jerusalemi a ga dii gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka.
42 Yisa die dı tʋgına bına baŋ aŋaŋ ale die ba ga dı ba dii dʋʋgaka sıba ba ŋaana a wɔŋ gara die wo.
43 Dʋʋgaka kʋaŋ chaaŋ die Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ die dı yiŋŋine a kule die ʋ wıarı Jerusalemi ma ama die ba ka sıba;
44 Die ba yile dı ʋ gʋtı wa daadamba ma, die wıa die ba chʋŋ damʋʋmıŋ ta wa piili a yaala wa ba vuosi aŋaŋ ba zʋalıŋ jige;
45 ama die ba ka ye wo, die wıa die ba yiŋŋi ga Jerusalemi a yaala wa mi.
46 Ka daraa ataa daraaŋ die ba ye wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, ʋ kalı aŋaŋ Juu vuosi dıdagırıba a wʋmma wudieke ba balala ta pıasa ba wʋpıasıka.
47 Die dı yiwo vuodiekemba mana die dı wʋnnana wa mamachi aŋaŋ ʋ yıaŋ aŋaŋ ʋ yiŋŋi balıkʋ.
48 Die ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ die dı ye wo mi, die dı yi be mamachi pam; ʋ nuŋ die dı balı wa dı, “N bʋa, bıa fʋ yi tı naa? Manıŋ aŋaŋ fʋ chʋa sʋgıtı paalı chʋʋsı mıŋ tı dı dıa a yaala fʋ!”
49 Die ʋ yiŋŋi a balı dı, “Bıa yine nı tıŋ dı dıa a yaala mıŋ? Nı ka sıba a baarı dı mʋ dı n bemme n Chʋa tigiŋ me?”
50 Ama die ba ka sıba ʋ balıkʋ chıaŋ.
51 Die Yisa die dı yiŋŋi a ga Nazeriti aŋaŋ ba a saaga yıa ba. Ʋ nuŋ die dı tıınsa wıaha gie mana ʋ sʋŋ ma.
52 Yisa die dı bırıma a gʋta aŋaŋ yıaŋ ta Ŋmıŋ aŋaŋ vuota sʋgıtı dı fıala ʋ ma.

3

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ die dı wʋnsınana sieŋ dene
(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Jɔɔn 1.19-28)

1 Saŋŋa dieke Naalıba jakʋʋŋ Taberisi die dı dine naarı bına baŋ aŋaŋ anʋ wa,

ta Pontiwosi Paliti gbaŋ die yiwo Judia nıŋŋandıısırʋ, ta Herodi gbaŋ die dı yi
Galili naajakʋʋŋ, ta ʋ nımbʋa Filipi die
yine Ituria aŋaŋ Tirakonitisi naajakʋʋŋ,
ta Lasaniasi die dı yi Abilene naajakʋʋŋ,
2 ta Anasi aŋaŋ Kayafasi die yine Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋra. Saŋka gie Ɲmıŋ
die dı nagı ʋ wıa a yı Jɔɔn, Zakaria bʋa
wa; die ʋ bie wo haagıŋ ma.
3 Die wıa Jɔɔn die dı dı Jɔɔdani
mʋgıkpıırı lʋga mana a mʋʋla a yıa vuosi
dı ba chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma aŋ
ʋ sıı ba Ɲmıŋ nyaabʋ aŋ Ɲmıŋ nagı ba
tʋntʋmbıatı a chaa ba.
4 Sıba dı maagına die Ɲmıŋ naazʋa
Azaya gbaŋkʋ ma dı,
“Vuoŋ benne haagıŋ ma a keese a mʋʋla:
‘Nı wʋnsı tı Yɔmʋtieŋ keniŋ sieti
ta vaa a tʋgısı a yı wa.
5 Gbaga mana nan suuli,
ta tana aŋaŋ kunkoge mana jatı.
Siegɔnte mana nan tʋgısı
ta siebalɔtı mana nan mıŋŋı vıına.
6 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi mana nan ye
Ɲmıŋ dı baa nan gbatı ba a taaŋ
dene.’ ”
7 Daadaŋ pam die dı keŋ Jɔɔn jigiŋ dı ʋ
sıı ba Ɲmıŋ nyaaŋ, die ʋ balı a yı ba dı,
“Nınıŋ nyinvuukehe gie! Mınıa kpaana
nı dı nı chıgı nyıŋ Ɲmıŋ sınyıırı dieke dı
bala ka keŋ nı ma wa?
8 Nı yime wudiekemba dı baaŋ dagı dı
nı seŋ chıgı nyıŋ nı tʋntʋmbıatı ma. Ta
nı da yilime nı sʋgıtı ma dı Abarahami
yiwo tı chɔɔŋkʋʋŋ. N bala nı, Ɲmıŋ nan
bıagı a vaa tanaha gie bırıŋ Abarahami
haagısı.
9 Lıaka wɔŋ yi siri a gbarı dı ka
chıa tıısısı; tıı dieke dı kana ka nyıŋ
nyıŋnyıŋka vıına ba nan chıa ka a taaŋ
a nagı yi boliŋ me.”
10 Die daadamba die dı pıası wa dı, “Bıa
tı wa mʋ tı yi?”
11 Jɔɔn die dı yiŋŋi a balı ba, “Vuodieke
mana dı yalla nyinyeeke ale mʋ dı ʋ nagı
kaanı a yı vuodieke dı wone, ta vuodieke
dıaŋ mana dı yalla nyindiike mʋ ʋ yi die
gbaŋ gbaŋ.”
12 Mi lampotuosiriŋ bataŋ dı keŋ dı ʋ
sıı ba Ɲmıŋ nyaabʋ ta die a pıası wa dı,
“Dıdagırʋ, lalıa tı ba tı yi?”
13 Ʋ yiŋŋi a balı ba dı, “Nı da keŋ tuo a
tıaŋ nı mʋna nı tuo die.”
14 Ta sojasi bataŋ dıaŋ die dı pıası wa
dı, “Ta tınıŋ nıŋ, bıa tı mʋ tı yi?”
Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı, “Nı da
mugisi vuosi a tuo ba ligire yaa a chibi
ŋmınchıbısı a yı vuosi, ama nı vaa nı
nine suuli nı tune.”
15 Ta vuosi die dı piili a yile ba sʋgıtı
ma ta yaa tama Jɔɔn ma, dı ʋ nan keŋ a
yi Ɲmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa.
16 Die wıa Jɔɔn die balı a yı ba
mana dı, “Manıŋ n sıwa nı aŋaŋ nyaaŋ
ama vuodieke dı tıanna mıŋ kieŋ, n
ka tʋgı vuodieke dı baaŋ forisi ʋ nııra
guune gbaŋ. Wʋnıŋ ʋ nan nagı Ɲmıŋ
Halıkasıka aŋaŋ boliŋ a sıı nı sʋgıtı.
17 Ʋ yallı wa ʋ kpalıchaarıkıŋ ʋ nuuŋ
me dı ʋ chaarı zaaha ta nagı zaabiehe a
yi ʋ bumbuŋ me ta nagı zaakpeetiti a yi
boli dieke dı kana ka kpise me.”
18 Jɔɔn die dı mʋʋlına wʋvıınaha gie a
yıa vuosisi, die ʋ balı wıa yiri yiri a kpaaŋ
ba dı ba tarıgı ba beriŋ.
19 Ama die ʋ galıŋ naaŋ Herodi nıŋ
dama die ʋ gbatı wa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
nımbʋa hɔgʋ Herodiasi a faarı ta bı yi
wʋbıatı pam.
20 A kʋaŋ chaaŋ die ʋ bı yi wʋbıaŋ a
gʋtı a ma, ta ligi Jɔɔn dansarıka sʋŋ.

Jɔɔn die dı sına Yisa Ɲmıŋ nyaaŋ dene (Mat. 3.13-17; Maki 1.9-11)

21 Saŋŋa dieke Jɔɔn die dı sınana vuosi
Ɲmıŋ nyaabʋ, die Yisa dı keŋ ʋ jigiŋ dı
ʋ sıı ʋ gbaŋ. Mi Yisa die dı jʋʋsa Ɲmıŋ,
ŋmıŋsikpeŋ die dı yuori,
22 ta Ɲmıŋ Halıkasıka die dı keŋ sʋʋŋ
ʋ sikpeŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ sıba ŋmarıŋ.
Ta lɔlıŋ dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı dı,
“Fʋnıŋ fʋ yine n Bʋachoti; fʋnıŋ n nine
dı suuli.”

Yisa chɔɔŋkʋʋlıŋ wıa (Mat. 1.1-17)

23 Yisa die yiwo bına baŋısı-taa ta die a
piili ʋ tʋʋma.
Vuosi die yile sıba ʋ yiwo Josefu bʋa; ta
Josefu chɔɔŋ die yine Heli,
24 ta Heli chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati
chɔɔŋ die yine Liiva, ta Liiva chɔɔŋ
die yine Meliki, ta Meliki chɔɔŋ

die yine Janayi, ta Janayi chɔɔŋ die
yine Josefu,
25 ta Josefu chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta
Matatiasi chɔɔŋ die yine Amosi, ta
Amosi chɔɔŋ die yine Nahumi, ta
Nahumi chɔɔŋ die yine Esili, ta Esili
chɔɔŋ die yine Nagayi,
26 ta Nagayi chɔɔŋ die yine Maati, ta
Maati chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta
Matatiasi chɔɔŋ die yine Semeni,
ta Semeni chɔɔŋ die yine Joseki, ta
Joseki chɔɔŋ die yine Joda,
27 ta Joda chɔɔŋ die yine Johanani, ta
Johanani chɔɔŋ die yine Resa, ta
Resa chɔɔŋ die yine Zerubabeli, ta
Zerubabeli chɔɔŋ die yine Sialitili,
ta Sialitili chɔɔŋ die yine Neri,
28 ta Neri chɔɔŋ die yine Meliki, ta Meliki
chɔɔŋ die yine Addi, Addi chɔɔŋ
die yine Kosami, ta Kosami chɔɔŋ
die yine Elimadami, ta Elimadami
chɔɔŋ die yine Eri,
29 ta Eri chɔɔŋ die yine Josua, ta Josua
chɔɔŋ die yine Eliaza, ta Eliaza
chɔɔŋ die yine Jorimi, ta Jorimi
chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati
chɔɔŋ die yine Liiva,
30 ta Liiva chɔɔŋ die yine Simiani, ta Simi-
ani chɔɔŋ die yine Juda, ta Juda
chɔɔŋ die yine Josefu, ta Josefu
chɔɔŋ die yine Jonami, ta Jonami
chɔɔŋ die yine Elayakimi,
31 ta Elayakimi chɔɔŋ die yine Melia,
ta Melia chɔɔŋ die yine Mena, ta
Mena chɔɔŋ die yine Matata, ta
Matata chɔɔŋ die yine Nafani, ta
Nafani chɔɔŋ die yine Davidi,
32 ta Davidi chɔɔŋ die yine Jese, ta Jese
chɔɔŋ die yine Obedi, ta Obedi
chɔɔŋ die yine Boazi, ta Boazi
chɔɔŋ die yine Salimoni, ta Sal-
imoni chɔɔŋ die yine Nasoni,
33 ta Nasoni chɔɔŋ die yine Aminadabi, ta
Aminadabi chɔɔŋ die yine Adimini,
ta Adimini chɔɔŋ die yine Arini, ta
Arini chɔɔŋ die yine Hezironi, ta
Hezironi chɔɔŋ die yine Perezi, ta
Perezi chɔɔŋ die yine Juda,
34 ta Juda chɔɔŋ die yine Jakobu, ta Jakobu
chɔɔŋ die yine Aziki, ta Aziki chɔɔŋ
die yine Abarahami, ta Abarahami
chɔɔŋ die yine Tera, ta Tera chɔɔŋ
die yine Nahori,
35 ta Nahori chɔɔŋ die yine Serugi, ta
Serugi chɔɔŋ die yine Rewo, ta
Rewo chɔɔŋ die yine Pelegi, ta
Pelegi chɔɔŋ die yine Eberi, ta Eberi
chɔɔŋ die yine Sela,
36 ta Sela chɔɔŋ die yine Kayinani, ta
Kayinani chɔɔŋ die yine Afakisadi,
ta Afakisadi chɔɔŋ die yine Siami,
ta Siami chɔɔŋ die yine Nowa, ta
Nowa chɔɔŋ die yine Lameki,
37 ta Lameki chɔɔŋ die yine Metusila,
ta Metusila chɔɔŋ die yine Enɔki,
ta Enɔki chɔɔŋ die yine Jaredi,
ta Jaredi chɔɔŋ die yine Maha-
laleeli, ta Mahalaleeli chɔɔŋ die
yine Keenani,
38 ta Keenani chɔɔŋ die yine Enosi, ta
Enosi chɔɔŋ die yine Sefi, ta Sefi
chɔɔŋ die yine Adami, ta Adami
chɔɔŋ die yine Nabidie Ŋmɪŋ.

4

Sitaani die dɪ magɪsɪna Yisa dene
(Mat. 4.1-11; Maki 1.12, 13)

1 Womi Yisa die dɪ nyɪŋ Jɔɔdani
mʊgɪkpɪɪrɪ chaaŋ, ta suuli aŋaŋ Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka, Halɪkasɪka die dɪ vaa ʊ ga
haagɪŋ ma,
2 mi die Sitaani die dɪ magɪsɪ wa a ga
tʊgɪ daraa baŋɪsɪ-nɪɪsa. Saŋka mi mana
die ʊ ka dii jaaŋ mana, die wɪa ka kʊaŋ
chaaŋ kɔŋ die dɪ yallɪ wa.
3 Sitaani die dɪ balɪ wa dɪ, “Dɪɪ yi fʊ
seŋ yi Ŋmɪŋ bʊa fʊ vaa tanɪ gie bɪrɪŋ
nyindiike.”
4 Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪ maagɪya
Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ ‘Da nyindiike nyɪɪna
ma wɪa vuota dɪ beri.’ ”
5 Mi Sitaani dɪ bɪ nagɪ wa a jʊalɪ
ŋmɪŋsikpeŋ a dagɪ wa dʊnɪa ka gie mana
lagɪ lagɪ,
6 ta balɪ wa dɪ, “N nan nagɪ yikoke gie
aŋaŋ nyinti gie mana a yɪ fʊ, die ba nagɪ
yɪ mɪŋ mɪŋ ta n nan bɪagɪ nagɪha a yɪ
vuodieke mana n yaalala.

7 N nan nagı yikoke gie aŋaŋ nyinti gie
mana a yı fʋ dıı yi fʋ sʋʋŋ gbirigi a jıaŋ
mıŋ.”
8 Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dı maagıya
Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, ‘Vuota jıama tı
Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ nyıına ma ta bı
dıa ʋ nyıına ma!’ ”
9 Die Sitaani dı bı nagı wa a ga
Jerusalemi a nagı wa a jʋalı zieŋ Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sikpeŋ me, ta balı
wa dı, “Fʋ seŋ yi Ɲmıŋ Bʋa yʋgı a chigisi
tıŋgbaŋ,
10 dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı, ‘Ɲmıŋ nan vaa ʋ malakasisi mıŋŋı
daansıma fʋ.’
11 Dı bı maagı dı, ‘Ba nan tuoli a tuo fʋ
ba nuusi me amʋ fʋ naabıŋ da keŋ a gbıŋ
taŋ aŋ fʋ ye daŋŋa.’ ”
12 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dı
maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, ‘Vuoŋ da
keŋ magısı tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ.’ ”
13 Die Sitaani die dı magısına wa a jıı
wa die ʋ va wa ta ga, sie saŋŋa dieke ʋ
baaŋ nan ye sieŋ bıbra.

Yisa die dı piiline ʋ tʋʋma Galili tıŋgbaŋ ma dene
(Mat. 4.12-17; Maki 1.14, 15)

14 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı yiŋŋi
ga Galili, ta die a suuli aŋaŋ Ɲmıŋ
Halıkasıka hagırıŋ. Die ba mʋʋlı ʋ wıa
tıŋgbaŋka lʋga mana.
15 Die ʋ dagı ba Ɲmıŋ wıa ba Ɲmıŋ
jıamıŋ juone me; ta vuoŋ mana dı bırı
wa.

Nazeriti vuosi die dı zetine Yisa dene
(Mat. 13.53-58; Maki 6.1-6)

16 A kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı ga Nazeriti,
jigidieke die ba wubine wo ʋ ga bırıŋ
vuota. Ta die davʋʋsıkırı daarı die ʋ ga
juu Ɲmıŋ jıamıŋ juoŋ me sıba ʋ wone yie
die wo. Die ʋ hagı a zie dı ʋ karıŋ Ɲmıŋ
gbaŋkʋ,
17 ta die ba nagı Ɲmıŋ gbaŋ dieke Ɲmıŋ
naazʋa Azaya die dı maagına a keŋ yı wa.
Die ʋ yuori ke a ye jigidieke ba maagına
dı,
18 “Nabidie Ɲmıŋ Haalıŋ bie n ma,
dama ʋ vʋarı mıŋ mıŋ dı n mʋʋlı
wʋvıınaha a yı zɔɔlıntieliŋ.
Ʋ tʋŋ mıŋ mıŋ dı ga balı yɔŋısı dı n nan
vʋarı ba a nyıŋ yɔrı,
ta bı balı yıısı dı ba nan ye,
ta bı vʋarı vuodiekemba dı benne
mugisiŋ me a taaŋ yɔrı,
19 ta bı mʋʋlı dı saŋŋa tʋgıya mıŋ
dı Nabidie Ɲmıŋ gbatı ʋ vuosi a
taaŋ.”
20 Yisa die dı karınna a kpatı wa die
ʋ pili gbaŋkʋ a yiŋŋi a nagı ka a yı
Ɲmıŋ jıamıŋ tʋntʋntʋ, ta sʋʋŋ kalı. Ta
vuodiekemba mana die dı benne Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku me wo die dı jııma wa.
21 Womi Yisa die dı piili a bala ba dı,
“Wudieke n karınna Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋkʋ,
keŋ yi wusie jinne, sıba nı wʋnnana die
wo.”
22 Die ba mana sʋgıtı die dı fıalı aŋaŋ
wa ta ba bıra wa, die dı yi be mamachi
aŋaŋ wudiekemba ʋ bala wa. Die ba
pıasa taŋ dı, “Daa ʋ yine Josefu bʋa wa?”
23 Womi Yisa die dı balı a yı ba dı, “N ka
chıılıya dı nı nan balı mıŋ nandagırı gie
dı, ‘Gbıgbaantʋ gbaaŋ fʋ gbaŋ.’ Nı nan bı
balı a yı mıŋ dı n yi mamachi tʋnkpııma
n gbaŋ gbaŋ n tıŋ ma sıba nı wʋnnana dı
n yiye Kapenɔmi ma wa.
24 Wusie maŋ bala nı dı, vuosi ka tuose
Ɲmıŋ naazʋa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tıŋ ma.
25 Wusie, kpihɔgʋba pam die benne
Izara tıŋgbaŋ ma, saŋŋa dieke Elaja die
dı benne wo, saŋka mi die nııŋ dı ka
nııya bına ataa aŋaŋ chııtı ayʋaba, ta
kɔŋkpııŋ dı keŋ nan tıŋgbaŋka mana
ma,
26 ama Ɲmıŋ die ka tʋŋ Elaja ba wʋnyı
mana jigiŋ; die ʋ tʋŋ wa wa kpihɔgʋ dieke
dı benne Zarefati Sadoni tıŋ ma wa jigiŋ.
27 Saŋŋa dieke Ɲmıŋ naazʋa Elasa die
dı benne wo gama pam die benne Izara
tıŋ ma, ama ba wʋnyı mana die ka ye
gbaamıŋ sie Naamani vuodieke dı yine
Siria dembiŋ, wʋnıŋ ʋ nyıına ma die
yene gbaamıŋ.”
28 Die vuodiekemba mana die dı benne
Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me wo ta wʋŋ Yisa
balıkʋ gie, die dı jıı sınyıırıŋ pam aŋaŋ
wa.
29 Die ba hagı a yagı wa a nyıŋ tıka a
yaa wa ga kunkogi dieke ba mına ba tıka

a zie wo sikpeŋ a yaala ba kpaŋŋı wa a
taaŋ gɔɔlıkʋ sʋŋ,
30 ama die ʋ nyııgı ba sʋnsʋŋ a chʋŋ ga.

Dembiŋ dieke jımbıaŋ die dı yalla wıa
(Maki 1.21-28)

31 Ka kʋaŋ chaaŋ ta Yisa die dı ga
Kapenɔmi dieke dı benne Galili tıŋgbaŋ
ma wa, davʋʋsıkırı daarı die ʋ juu Ŋmıŋ
jıamıŋ juoku me a piili daga vuosi Ŋmıŋ
wıa.
32 Ʊ dagıkʋ die dı yi be mamachi pam
dama die ʋ bala aŋaŋ yiko.
33 Ta daa wʋnyı jımbıaŋ die dı yalla ta
ʋ bie Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me die dı faası
keesi ŋmıŋsikpeŋ dı,
34 "Fʋnıŋ Yisa, vuodieke dı nyınna
Nazeriti, bıa fʋ yaala tı jigiŋ? Keŋ dı fʋ
chʋʋsı tı mıŋ? N sıba vuodieke dı yine
fʋ, yiwo Ŋmıŋ tʋntʋnkası vuoŋ."
35 Ta Yisa die dı natı jımbıakʋ dı, "Tarı
watı ta keŋ nyıŋ daa wa ma." Die
jımbıakʋ dı nagı daa wa taaŋ tıŋgbaŋ ba
mana nıŋŋa ta keŋ nyıŋ ʋ ma, aŋaŋ ka
nagına wa a taaŋ tıŋgbaŋ mana die ka
ka yı wa daŋŋa.
36 Die dı yi vuotamba mana mamachi
die ba pıasa tamba dı, "Bıa balıŋ wʋnna?
Ta ʋ yaa yiko aŋaŋ hagırıŋ a yıa jımbıatı
nʋa, ta a nyına vuosi ma."
37 Die wıa die ba mʋʋlı Yisa saaŋ tıka
ma mana.

Yisa die dı gbaanna vuosi pam dene
(Mat. 8.14-17; Maki 1.29-34)

38 Saŋka mi Yisa die dı nyıŋ Ŋmıŋ
jıamıŋ juoku me a ga Simoni tigiŋ. Die
Simoni hanııŋ hɔgʋ die dı dʋa a yʋagı, ʋ
nyıŋgbanıŋ die dı faası tʋʋlı, die ba jʋʋsı
Yisa dı ʋ suŋŋi wo.
39 Ta Yisa die dı ga a ga zie jigidieke
ʋ dʋana wa, ta yı yʋagıbʋ nʋaŋ, die
yʋagıbʋ dı va wa; ta hɔgʋ wa dı hagı
bʋnyı a yi ba chaantı.
40 Die ŋmıŋ die dı june a kpatı,
vuodiekemba mana die dı yalla
yʋagıtieliŋ ba tige me ba yʋagı yʋagıtı
yiri yiri die dı chii be a keŋ Yisa jigiŋ. Die
ʋ nagı ʋ nuusi a diisi diisi ba mana ma
die ba mana dı ye gbaamıŋ.
41 Ta ʋ bı yi ta jımbıatı dı nyıŋ vuosi
pam ma, die a nyınana wa die a taaŋ
keesiŋ ŋmıŋsikpeŋ dı, "Fʋnıŋ fʋ yine
Ŋmıŋ Bʋa wa."
Ama die ʋ ka bı saagı dı a balı
wııŋ, dama a sıba baarı ʋ yiwo Ŋmıŋ
Vuovʋarıkıŋ Masia wa.

Yisa die dı mʋʋlına wʋvıınaha Ŋmıŋ
jıamıŋ juone me dene
(Maki 1.35-39)

42 Die tuŋ die dı vʋnna die Yisa die dı
nyıŋ tıka ma a ga haagıŋ ma; die vuosisi
die dıdı dıa a yaala wa, die ba kenne a ye
wo wo, die ba ka bı yaala ʋ ga ta va ba.
43 Ama die ʋ balı ba dı, "Sie n ga
tıgıhanıŋ ba a ga balı Ŋmıŋ wʋvıına yaa
gamma ʋ naarı keniŋ wıa mi gbaŋ, dama
die wıa Ŋmıŋ dı tʋŋ mıŋ."
44 Naa chıaŋ ma die ʋ dıdı dıa Judia
tıgısı ta juo Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a daga
vuosi wıaha.

5

Yisa die dı wana ʋ bʋmbʋŋaŋ
kʋaŋandıısırıba dene
(Mat. 4.18-22; Maki 1.16-20)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı ga a zie
Genezariti gbagıkpııkʋ kʋanʋaŋ a bala
Ŋmıŋ wıa ta daadaŋ pam dı taaŋ giliŋ wo
a wʋmma wıaha.
2 Die ʋ ye haarısı ale die dı zene gbagırı
kʋanʋaŋ, zaasıyigiribe die vanaha ta die
a ga sugire ba nııtı.
3 Yisa die dı juu haarısı kaanı, die dı
yine Simoni jaaŋ ta balı wa dı ʋ kpaŋŋı
ka a ga nyaabʋ sʋŋ bıta. Yisa die dı wa a
kalı haarıkʋ sʋŋ a daga kpıkpaakʋ Ŋmıŋ
wıa.
4 Die ʋ dagına kpatı wa, die ʋ balı Si-
moni dı, "Kpaŋŋı haarıkʋ ka ga jigidieke
dı goline ta nı vigi nı nııtıtı nyaabʋ sʋŋ a
yigi zaasıŋ."
5 Simoni die dı yiŋŋi balı wa dı,
"Jakʋʋŋ, tı tʋŋ wa yuku mana ama tı ka
yigi jaaŋ. Tɔ, fʋ bala naa wa wıa, n nan
vigi nııtıtı."
6 Die Simoni aŋaŋ ʋ chanchaalıba die
dı vigi ba nııtı a yigi zaasıŋ pam, ta ba
nııtı die dı yaala a kpaa kpaa.
7 Naa chıaŋ ma, die ba wa ba chan-
chaalıba die dı benne haarı kanıŋ wa ma
wa dı ba keŋ a suŋŋi be. Die ba keŋ vʋarı

zaasıbʋ a suuli ba haarısı ale wo mana,
ta haarısısı dı wa dunsi a yaala a sʋʋŋ
nyaabʋ chıaŋ.
8 Die Simoni Piita die dı yene wudieke
die dı yine wo ʋ gbigiri Yisa nıŋŋa a baarı
dı, “N Yɔmʋtieŋ, n yiwo tʋntʋmbıatıtieŋ.
N ka vıına dı n gbigi fʋ. Va mıŋ ta ga”,
9 dama die ba yigine zaasıŋ pam wa die
yine Simoni Piita aŋaŋ ʋ zʋalıba mana
mamachi
10 aŋaŋ ʋ chanchaalıba, Jemisi aŋaŋ
Jɔɔn vuodiekemba dı yine Zebedi ballı.
Ta Yisa dı balı a yı Simoni dı, “Da
vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ, a nyıŋ jinne yaa
gamma nan ga a sʋgıma vuosi a kiere n
jigiŋ.”
11 Die wıa die ba kpaŋŋı ba haarısısı a
jʋalı gaaŋ a va jaaŋ mana ta dı Yisa kʋaŋ.

Yisa die dı gbaanna gamıŋ dene
(Mat. 8.1-4; Maki 1.40-45)

12 Saŋŋa kaanı Yisa die bie tıŋ kaanı ma
ta daa wʋnyı dı bie mıŋ a yallı gamıŋ.
Die ʋ yene Yisa wa die ʋ nagı ʋ gbaŋ a
taaŋ tıŋgbaŋ ʋ nıŋŋa a jʋʋsı wa dı, “N
Yɔmʋtieŋ, dıı yi fʋ dʋŋŋʋ fʋ gbaaŋ mıŋ.”
13 Yisa die dı tııntı ʋ nuuŋ a gbı daa wa
ta balı dı, “N saagıya, fʋ gamıŋ kpatıya
mıŋ.” Lele womi daa wa ganı dı kpatı
bʋnyı.
14 Die wıa Yisa die dı kpaaŋ wa dı,
“Da keŋ balı vuoŋ wıırı gie, ama ga a ga
nagı fʋ gbaŋ a dagı Ɲmıŋ kıkaabıtʋ wa ta
kaabı kaabı dieke Mosisi die dı dagına wa
yaa gamma gamıŋ gbaanıŋ wıa, aŋ vuoŋ
mana sımma sıba dı lele fʋ gaŋkʋ kpatıya
mıŋ.”
15 Ama die ba faası mʋʋlı Yisa saaŋ jigiŋ
mana, ta kpıkpaaŋ die dı keŋ ʋ jigiŋ dı
ba wʋŋ wudieke ʋ balala, ta ye gbaamıŋ
a nyıŋ ba yʋagıtı ma.
16 Ama die ʋ ŋaaŋ ga wa haagıŋ ma a
ga jʋʋsa Ɲmıŋ.

Yisa die dı vana nyıŋgbaŋ kpiikiŋ tieŋ dı ye gbaanıŋ dene
(Mat. 9.1-8; Maki 2.1-12)

17 Saŋŋa kaanı die Yisa dı daga vu-
osi Ɲmıŋ wıa, ta Farasisi aŋaŋ mıraha
dıdagırıba die dı kalı mi, die ba nyıŋ wa
Galili tıgısı mana aŋaŋ Judia tıgısı mana
aŋaŋ Jerusalemi a keŋ Yisa jigiŋ. Die
Nabidie Ɲmıŋ hagırıŋ die dı bie ʋ ma dı
ʋ gbaaŋ yʋagıtieliŋ.
18 Die dembisi bataŋ die dı chii daa
wʋnyı nyıŋgbanıŋ die dı kpine kalıŋŋa
ma a mıa dı ba nagı wa juu tigiri me a
nagı wa dʋaŋ Yisa nıŋŋa.
19 Ama die vuosi die dı dala wa die ba
ka bıagı nagı wa juu, die wıa die ba chii
wo a jʋalı mampili sikpeŋ* a chıa a yuori
vɔrıŋ a nagı wa aŋaŋ kalıŋka a sʋʋŋ dʋaŋ
vuosi sʋnsʋŋ Yisa nıŋŋa
20 Yisa die dı yene ba yine wo yada dene
wo, ʋ balı yı daa wa dı, “N zʋa n nagı fʋ
taalı a chaa fʋ.”
21 Ta mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi
vuosisi die dı piili a yile ba sʋgıtı ma dı,
“Mınıa yine daa wa gie a bala sıba ʋ yiwo
Ɲmıŋ? Vuobıa baaŋ nan nagı vuoŋ taalı
a chaa wa, ntaala Ɲmıŋ nyıına?”
22 Die Yisa dı mıŋŋı ba sʋŋanyile ta
pıası ba dı, “Bıa nı yile wıaha gie nı sʋgıtı
ma?
23 Genhe jabıa yine mɔlı, fʋ baaŋ balı
dı, ‘N nagı fʋ taalı a chaa’ yaa ‘Hagı a
chʋŋ’?
24 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a
baarı manıŋ vuota Bʋa yaa yiko dʋnıa
mama a nan bıagı a nagı vuosi tʋmbıatı
a chaa ba.” Die wıa die ʋ balı a yı
nyıŋgbaŋkpiikiri tieŋ wo “N bala fʋ, hagı
a nagı fʋ kalıŋŋa a ga tigiŋ.”
25 Lele womi daa wa die dı hagı ba
mana nıŋŋa a nagı ʋ kalıŋŋa a kuli ta
bıra Ɲmıŋ.
26 Die dı yi vuoŋ mana mamachi pam ta
ŋmaamıŋ die dı yigi be, die ba pagı Ɲmıŋ
a bala dı, “Tı ye mamachi wıa jinne.”

Yisa die dı wana daa wʋnyı ʋ saaŋ dı yine Liiva dene
(Mat. 9.9-13; Maki 2.13-17)

27 A kʋaŋ chaaŋ ta Yisa die dı nyıŋ a ye
lampotuosiru ba wasınana Liiva ta ʋ kalı
jigidieke ba tuosinene lampoke juoŋ me.
Yisa dı balı a yı wa dı, “Dıa mıŋ!”
28 Die Liiva die dı hagı a vaa jaaŋ mana
ta dı ʋ kʋaŋ.

* **5:19 5.19** Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

29 Liiva die dı paalı a yi chaantı ʊ tigiŋ me a yı Yisa; ta die lampotuosiriŋ pam aŋaŋ vuosi bataŋ die dı lagısı die aŋaŋ ba.
30 Die Farasisi bataŋ aŋaŋ ba mıraha dıdagırı bataŋ die dı yine Farasisi die dı keŋ pıasa Yisa kʊaŋandıısırıba dı, "Bıa nı die ta nyuo aŋaŋ lampotuosiriŋ aŋaŋ tʊntʊmbıatı tieliŋ?"

31 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
32 "Manıŋ n ka keŋ dı n balı vuodiekemba dı yine vuovıına dı ba vaa ba tʊmbıatı ama n keŋ dı n balı tʊntʊmbıatı tieliŋ dı ba vaa ba tʊmbıatı."

Siehaala aŋaŋ siekʊra dı kana ka lagısı taŋ dene (Mat. 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 Die vuosi bataŋ die dı balı Yisa dı, "Jɔɔn kʊaŋandıısırıba ŋaaŋ bɔba nʊaŋ ta jʊʊsa Ɲmıŋ saŋŋa mana, ta Farasisi mba kʊaŋandıısırıba dı yie die gbaŋ gbaŋ ama fʊ kʊaŋandıısırıba ŋaaŋ die mıŋ ta nyuo saŋŋa mana."

34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Nı tıŋ yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʊ faarıŋ ma bɔba nʊaŋ, banıŋ aŋaŋ hɔgʊ wa tieŋ dı lagısına a beri wo? Die kaaŋ bıagı a yi.
35 Ama saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgʊ wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi ba nan wa bɔbı nʊaŋ."

36 Yisa die dı bı taaŋ ba nandagırı gie dı, "Vuoŋ kaaŋ saagı a chıırı garıhaalıŋ ta nagı ka garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʊʊŋ vɔrıŋ, dama ʊ yi die ʊ nan chʊʊsı garıhaalıkʊ ta garıhaalıkʊ aŋaŋ garıkʊʊrı kaaŋ dı mʊ taŋ.
37 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daa-haalıŋ asʊ gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyıŋkʊra ma? Dama ʊ yi die daabʊ nan kʊŋ a chıırı kolititi aŋ daabʊ aŋaŋ kolititi mana taaŋ yɔrı.
38 Ama sie ʊ nagı daahaalıŋ asʊ gbanıŋ koliti diekemba dı yine nyıŋhaala ma.
39 Dıı yi ta vuoŋ dı nyuu daakʊʊŋ, ʊ keŋ ye daahaalıŋ ʊ ka bı yaala, ʊ ŋaaŋ baarı dı 'Daakʊʊrı nansına.' "

6

Davʊʊsıkırı daarı wıa (Mat. 12.1-8; Maki 2.23-28)

1 Davʊʊsıkırı daaŋ kaanı die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı chʊŋ tıanna zaa kʊaŋ ma, ta ʊ kʊaŋandıısırıba die dı gobe zaapakıtı a yıaga ŋɔba.
2 Ta Farasisi bataŋ die dı pıası ba dı, "Bıa nı yie wudieke tı mıraha dı dagına dı tı da yi davʊʊsıkırı daaŋ?"
3 Yisa die a pıası ba dı, "Nı ye ka karıŋ Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ Davidi die dı yine die wo? Kɔŋ die yalla wʊnıŋ aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba,
4 die ʊ ga Ɲmıŋ jıamıŋ juoku sʊŋ a ga nagı paanʊ dieke ba nagına a yı Ɲmıŋ a ŋɔbı ta bı nagı yı ʊ kʊaŋandıısırıba ba ŋɔbı. Ama tı mıraha die ka yı sieŋ dı vuoŋ ŋɔbıha sie Ɲmıŋ kıkaabıtʊ nyıına ma."
5 Yisa die dı bı balı ba dı, "Manıŋ vuota Bʊa yine davʊʊsıkırı daarı tieŋ."

Nuukpiikiŋ tieŋ gbaamıŋ wıa (Mat. 12.9-14; Maki 3.1-6)

6 Davʊʊsıkırı daaŋ kaanı bıbra Yisa die dı ga juu Ɲmıŋ jıamıŋ juoku a daga Ɲmıŋ wıa, ta daa wʊnyı die dı bie mi ʊ nuudiigiŋ die dı kpi.
7 Ta die Ɲmıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi bataŋ die dı bie mi a yaala sieti dı ba galıŋ Yisa, die wıa die ba daansa wa dı ba ye dı ʊ nan gbaaŋ wa davʊʊsıkırı daarı.
8 Ama Yisa die mıŋŋı ba sʊŋanyilehe ta balı yı daa dieke nuuke dı kpine wo dı, "Hagı a zie vuoŋ mana nıŋŋa." Die wıa die ʊ hagı a zie mi.
9 Die Yisa dı balı a yı ba dı, "Nı vaa n pıası nı, bıa tı mıraha dı baa tı yime davʊʊsıkırı daraaŋ? Dı tı suŋŋi vuosi yaa tı chʊʊsı ba? Tı gbatıma vuoŋ mısı taamma yaa tı kʊʊ ba?"
10 Die wıa ʊ daansı ba mana a tıaŋ, ta die balı yı nuukpiikiri tieŋ dı, "Tıınti fʊ nuuke." Die ʊ tıınti ʊ nuuke die ka bı hagırı bıbra.
11 Ama Ɲmıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisisi die dı jıı sınyıırıŋ, a piili a bala yıa taŋ ba baaŋ yi Yisa dene.

Yisa die dı vvarına ʋ kʋaŋandıısırıŋ baŋ aŋaŋ bale wo dene

12 Saŋka mi Yisa die dı ga jʋalı kunkogiŋ dı ʋ jʋʋsı Ɲmıŋ, a die jʋʋsı Ɲmıŋ kanıŋ yuku mi mana.
13 Die tuŋ dı vʋnna die ʋ wa ʋ kʋaŋanvuosi a keŋ lagısı ʋ jigiŋ a vʋarı vuosi baŋ-ale, a wa ba tʋntʋntıŋ.*
14 Die ʋ vʋarı wa Simoni (vuodieke ʋ wasınana Piita) aŋaŋ Simoni nımbʋabiŋ Andurusi aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Filipi aŋaŋ Batolomiwo,
15 aŋaŋ Matiwo aŋaŋ Tomasi aŋaŋ Alifusi bʋademinŋ Jemisi aŋaŋ Simoni vuodieke die dı yaala banıŋ Juu vuosi yallıma ba gbaŋ wa,
16 aŋaŋ Judasi vuodieke die dı yine Jemisi bʋa wa aŋaŋ Judasi Asikaroti vuodieke die dı posine Yisa chıaka.

Yisa die dı dagınana ta gbaama vuosi dene
(Mat. 4.23-25)

17 Yisa die dı keŋ sʋʋŋ kunkogiri me aŋaŋ ba, die a ga zie tıŋgbaŋ dieke dı mʋna taŋ; ta die ʋ kʋaŋanvuosi pam die dı bie mi; vuosi pam die dı nyıŋ Judia chaaŋ mana aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Taya aŋaŋ Sadoni mana tıgısı die dı gbigine mʋgıkpıırı,
18 die ba keŋye mıŋ dı ba wʋŋ ʋ wʋbalıka ta bı yaala ʋ gbaaŋ ba. Vuodiekemba die jımbıatı die dı yalla ba gbaŋ die keŋye mıŋ, die ʋ gbaaŋ ba.
19 Die vuosi mana die dı mıa dı ba gbı wa, dama hagırıŋ die nyına ʋ ma a gbaama ba mana.

Sʋgıfıalıŋ aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ wıa
(Mat. 5.1-12)

20 Saŋka mi die Yisa die dı daansı ʋ kʋaŋandıısırıba ta baarı dı,
"Nınıŋ zɔɔlıntieliŋ sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı,
dama Ɲmıŋ naarı yiwo nı sııtı!
21 Nınıŋ vuodiekemba kɔŋ dı yalla lele, sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı,
dama nı nan keŋ chagı.
Nınıŋ vuodiekemba dı kʋnnana lele, sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı,
dama nı nan daansı a laa.
22 "Vuosi dı keŋ haa nı ta zeti nı ta zıa nı ta chʋʋsa nı saara, dama nı dına manıŋ vuota Bʋa wıa, sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı.
23 Nı yallıma sʋgıfıalıŋ ta seme dama nı nyʋarı nan daansı dala Ɲmıŋ naarı ma; die gbaŋ gbaŋ die ba chʋalıba die dı yi Ɲmıŋ naazʋalıba.
24 "Nınıŋ nyintitieliŋ, wʋbıaŋ bie nı ma,
dama nı wɔŋ ye nı choti jaaŋ mıŋ.
25 "Nınıŋ vuodiekemba dı chagına lele, wʋbıaŋ bie nı ma,
dama kɔŋ nan daansı yigi nı.
"Nınıŋ vuodiekemba dı lanana lele, wʋbıaŋ bie nı ma,
dama nı nan daansı ye sʋgıchʋʋsıŋ aŋaŋ kpaŋ.
26 "Nınıŋ vuodiekemba vuosi mana dı bırınana, wʋbıaŋ bie nı ma; dama die gbaŋ gbaŋ ba chɔɔŋkʋʋlıba die dı bırı ŋmınchıbısı naazʋalıba.

Nı yallıma choti aŋaŋ nı dataası
(Mat. 5.38-48; 7.12a)

27 "Ama n bala nınıŋ vuodiekemba dı wʋnnana n balıkʋ gie, nı chome nı dataası ta yime wʋvıına a yıma vuodiekemba dı hana nı.
28 Ta vuodiekemba dı kanana kaatı a yıa nı, nı balı ba dı 'Ɲmıŋ suŋŋi be', ta jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma vuodiekemba dı yinene nı bıaŋ
29 Dıı yi vuoŋ dı keŋ falı fʋ kaamıŋ fʋ yiŋŋi kaanı wa gbaŋ a yı wa aŋ ʋ falı. Dıı yi vuoŋ dı keŋ a nagı fʋ jayeekikpeŋkpııŋ fʋ vaa ʋ nagı fʋ jayeekibiŋ a gʋtı.
30 Vuodieke nıŋ mana dı keŋ jʋʋsı fʋ jaaŋ fʋ yı wa, ta vuoŋ dı keŋ gbatı fʋ jaaŋ da keŋ dıa a ga tuo.
31 Wudieke fʋ yaala vuosi yi a yı fʋ, fʋ yi die a yı fʋ chanchaalıŋ.
32 "Dıı yi fʋ cho vuodiekemba dı chone fʋ nyıına ma, bıa Ɲmıŋ dı baa ʋ nagı gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı tieliŋ gbaŋ cho wo vuodiekemba dı chone be.
33 Ta dıı yi fʋ yie vıınıŋ a yıa vuodiekemba dı yinene vıınıŋ a yıa fʋ bıa Ɲmıŋ dı baa ʋ nagı a gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı tieliŋ gbaŋ yie die.

* **6:13 6.13** Ba wasa ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo gie tʋntʋntıba.

34 Dıı yi fʋ paŋŋa vuodiekemba fʋ sıbına dı ba nan yiŋŋi tuŋ fʋ, bıa Ɲmıŋ dı baa ʋ nagı a gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı tieliŋ gbaŋ paŋŋa die a yıa ba chanchaalıŋ ta yiŋŋi tuose ba nyinti.

35 “Die wıa nı chome nı dataası ta yime vıınıŋ a yıma ba. Ta dıı yi nı paŋŋı vuoŋ jaaŋ ka ga yʋası, da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı a wıa, dama nı nyʋarı nan daansı dala, ta nı nan bı yi Nabidie Ɲmıŋ ballı. Dama wʋnıŋ ʋ yie wʋvıına a yıa vuodiekemba nine dı kana ka suule wudieke ʋ yinene a yıa ba aŋaŋ vuobıatı mana.

36 Nı chıgıma zɔɔlıŋ sıba nı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma dı chıgınana zɔɔlıŋ dene wo.

Chanchaalıŋ sarıya diile wıa (Mat. 7.1-5)

37 “Da keŋ a dii vuoŋ sarıya amʋ Ɲmıŋ da keŋ dii fʋ sarıya, da keŋ balı a chʋʋsı vuoŋ amʋ Ɲmıŋ da keŋ balı a chʋʋsı fʋ. Nagı fʋ chanchaalıŋ taalı a chaa ba amʋ Ɲmıŋ dıaŋ nagı fʋ taalı a chaa fʋ.

38 Yıma vuosi amʋ Ɲmıŋ dıaŋ nagı yı fʋ. Dı nan dı sıı sıba Ɲmıŋ dı baaŋ nan nagı ʋ kuruba a mɔgısı zaa, ta ka keŋ suuli aŋaŋ ka kʋanʋaŋ mana aŋ ʋ jıı jıı ta dɔŋ dɔŋ ta a keŋ suuli a jaasa aŋ ʋ nagı a yı fʋ, fʋ baaŋ nan bıagı a pɔgılı dene. Fʋ nagına fʋ kuruba a mɔgısa nyinti a yıa vuosi die, Ɲmıŋ gbaŋ nan mɔgısı die a yı fʋ.”

39 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı, “Yıı nan bıagı a datı ʋ chanchaaŋ? Ba mana kaaŋ nan goliŋ me?

40 Bʋbʋgʋrʋ dıaŋ ka tıaŋ ʋ dıdagırʋ; ama bʋbʋgʋrʋ dıaŋ dı keŋ mıŋŋı a bʋgırı a kpatı ʋ nan dı sıı sıba ʋ dıdagırı wa.

41 “Bıa fʋ daansa a yese mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ chanchaaŋ nimbiŋ me ta ka ye dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me?

42 Lalıa fʋ baa fʋ yi a balı yı fʋ chanchaaŋ dı, ‘N zʋa, vaa n vʋarı ŋmınchııbıŋ dieke dı benne fʋ nimbiŋ me’, ta ka ye dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me? Fʋnıŋ gıgaantʋ wa gie, woliŋ nagı dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me amʋ fʋ mıŋŋı ye a vʋarı ŋmınchııbıŋ dieke dı benne fʋ chanchaaka nimbiŋ me wo.”

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa (Mat. 7.16-20; 12.33-35)

43 “Tııvıınıŋ ka wala nyıŋnyıŋkıbıatı, ta tıı dieke dı yʋagına ka wala nyıŋnyıŋka vıına.

44 Tııŋ nyıŋnyıŋka ma ba sıba ka. Ba ka yese kınkamıŋ haŋgɔɔsı jigiŋ a tʋʋra, yaa taama jıa jigiŋ a tʋʋra.

45 Vuovıınıŋ yie tʋnvıına dama ʋ sʋŋ vıına mıŋ; ta vuobıaŋ dıaŋ dı yie tʋmbıatı dama ʋ sʋŋ suuli wo aŋaŋ wʋbıatı. Jadieke dı benne vuoŋ sʋŋ ma kanıŋ ʋ bala.

Mımıırıŋ bale wıa (Mat. 7.24-27)

46 “Bıa nı wasa mıŋ nı Yɔmʋtieŋ ta ka yie wudieke n yaalala?

47 Vuodieke mana dı kienene n jigiŋ ta wʋmma n wʋbalıkaha ta dıha, n nan dagı nı ʋ sına die.

48 Wʋnıŋ ʋ sıı sıba daa wʋnyı die dı mına ʋ tigiŋ, ta die woliŋ a tuu tıŋgbaŋ a sʋʋŋ a ga tʋgı taŋ ta dʋaŋ nyabılıŋ tanı sikpeŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ nııŋ dı keŋ nıı pam ta mʋgıŋ dı kpaa ta nyaabʋ dı keŋ nıgı tigiri, ama die tigiri ka nanya dama die ʋ mıŋŋı mıı ka mıŋ.

49 Ama vuodieke mana dı wʋnnana n wıaha gie ta ka dıha sıı sıba daa wʋnyı die dı mına ʋ tigiŋ a zieŋ tambʋsıŋ me ta ka dʋaŋ nyabılıŋ ka chıaŋ wa, ta die nııŋ dı nıı mʋgıŋ dı kpaa, ta nyaaŋ dı keŋ nıgı tigiri, die ka nan bʋnyı. Bıa chʋʋsıbıaŋ wʋnna!”

7

Yisa die dı gbaanna Romi tıŋ sojasi jakʋʋŋ tʋntʋntʋ dene (Mat. 8.5-13)

1 Die Yisa die dı dagına vuosisi a kpatı wa die ʋ nyıŋ a ga Kapenɔmi tıŋ ma.

2 Mi Romanisi sojasi jakʋʋŋ wʋnyı die dı bie mi a yallı ʋ tʋntʋntʋ ʋ chone pam, die yʋagıŋ dı yigi wo ʋ gbigi kuŋ.

3 Die jakʋʋrı dı wʋŋ Yisa wıa, a tʋŋ Juu vuosi nyıŋkʋra bataŋ dı ba ga a wa wa dı ʋ keŋ a gbaaŋ ʋ tʋntʋntʋ wa.

4 Die ba keŋ Yisa jigiŋ a jʊʊsɪ wa aŋaŋ
nɪŋŋmɪna a baarɪ dɪ, “Daa wa gie mʊ dɪ
fʊ suŋŋi wo,
5 dama ʊ cho tɪ tɪŋgbaŋka gie vuosi, ta
mɪɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ a yɪ tɪ.”
6 Die wɪa Yisa die dɪ dɪ ba kʊaŋ a ga. Die
ʊ gana a gbige tigiri, jakʊʊrɪ die dɪ tʊŋ ʊ
zʊalɪŋ dɪ ba keŋ balɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ
daa mugisi fʊ gbaŋ a kiere, dama n ka mʊ
dɪ fʊ keŋ juu n tigiŋ me.
7 Die wɪa maŋ ka keŋ fʊ jigiŋ n gbaŋ
gbaŋ wa. Ama ko yɪ nʊaŋ aŋ n tʊntʊntʊ
wa ye alaafɪa.
8 Dama manɪŋ n gbaŋ n yaa wa n
nyɪŋkʊra, ta yallɪ sojasi ba dɪɪ n kʊaŋ. N
ŋaaŋ balɪ a yɪ geŋ wo, gamma aŋ ʊ ga, ta
balɪ a yɪ geŋ wo kiere aŋ ʊ keŋ; ta bɪ vaa
n yɔmʊ yi wudieke n yaalala.”
9 Yisa die dɪ wʊnna naa die dɪ paalɪ
a yi wo mamachi, die ʊ yiŋŋi a balɪ yɪ
kpɪkpaakʊ die dɪ dɪna ʊ kʊaka dɪ, “N bala
nɪ, n ye ka ye vuoŋ dɪ yine mɪŋ yada sɪba
naa Izara vuosi sʊŋ gbaŋ.”
10 Die sojasi jakʊʊrɪ zʊalɪba die dɪ yiŋŋi
a ga ʊ tigiri me a ye ʊ tʊntʊntʊ wa dɪ yene
alaafɪa.

Yisa die dɪ vana kpihɔgʊ bʊadembiŋ dɪ hagɪ kuŋ me dene

11 Die tuŋ dɪ vʊʊna Yisa die dɪ ga
tɪŋ kaanɪ ba wasɪnana Neeni, ta ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ kpɪkpaakʊ die dɪ
dɪ ʊ kʊaŋ.
12 Die ʊ dene a ga tʊgɪ tɪka nʊaŋ, die ʊ
ye kpɪkpaaŋ dɪ nyɪna tɪka sʊŋ a chii kuŋ
dɪ ba ga guu. Vuodieke die dɪ kpine wo
die yiwo kpihɔgʊ wʊnyɪ bʊabalɪmɪŋ, die
ʊ yiwo dembiŋ. Kpihɔgʊ wa gbaŋ die bie
kpɪkpaakʊ sʊŋ.
13 Die Yisa die dɪ yene kpihɔgʊ wa
zɔɔlɪŋ die dɪ yigi wo ʊ balɪ a yɪ wa dɪ,
“Da kʊmma!”
14 Ta die dɪ a ga a gbɪ tɪaka, ta
vuodiekemba die dɪ chine wo wo dɪ zie.
Yisa die dɪ balɪ dɪ, “Dalʊakɪŋ hagɪ!”
15 Die kumbu miivoli die dɪ yiŋŋi keŋ,
ta ʊ hagɪ kalɪ a piili bala wɪa. Yisa die dɪ
yiŋŋi a nagɪ wa yɪ ʊ nuŋ.
16 Die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi
vuodiekemba mana die dɪ benne mi, ba
mana die dɪ bɪrɪ Ŋmɪŋ, a baarɪ dɪ, “Ŋmɪŋ
naazʊakpeŋkpɪɪŋ keŋ nyɪŋ tɪ jigiŋ mɪŋ”;
ta bala taŋ dɪ, “Ŋmɪŋ keŋ sʊʊŋ a suŋŋi ʊ
vuosi mɪŋ.”
17 Yisa wɪaha gie die dɪ mʊʊlɪ ga Judia
tɪŋ mana aŋaŋ tɪgɪ diekemba mana dɪ
gbigine mi.

Jɔɔn dieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ wɪa
(Mat. 11.2-19)

18 Ka kʊaŋ chaaŋ Jɔɔn dieke dɪ sɪnana
vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die
dɪ ga a balɪ wa wɪaha gie mana. Die ʊ wa
vuosi bale ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba sʊŋ,
19 a tʊŋ ba tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa jigiŋ dɪ ba
ga pɪasɪ wa dɪ, “Fʊnɪŋ fʊ yine vuodieke dɪ
balla ʊ keŋ wo yaa tɪ ye chɪɪsɪma vuogaaŋ
bɪbra?”
20 Die ba kenne tʊgɪ Yisa jigiri, die ba
balɪ wa dɪ, “Jɔɔn dieke dɪ sɪnana vuosi
Ŋmɪŋ nyaabʊ tʊnna tɪ dɪ tɪ keŋ pɪasɪ fʊ
dɪ, ‘Fʊnɪŋ fʊ yine vuodieke ʊ bala dɪ ʊ
nan keŋ wo yaa tɪ ye chɪɪsɪma vuogaaŋ.’
”
21 Kanɪŋ saŋka mi gbaŋ gbaŋ Yisa die
dɪ gbaaŋ vuosi pam, yʊagɪtieliŋ aŋaŋ
vuodiekemba yʊagɪtɪ die dɪ faasɪna a
hagɪrɪ, ta vʊarɪ jɪmbɪatɪ vuosi pam ma,
ta die vaa yɪɪsɪ pam nine dɪ yuori.
22 Die ʊ yiŋŋi a balɪ Jɔɔn tʊntʊntɪba
dɪ, “Nɪ yiŋŋi a ga balɪ Jɔɔn wudieke nɪ
wʊnnana ta yese wudiekemba; dɪ nɪ ye
ta yɪɪsɪ nine dɪ yuorine, gbarɪgɪsɪ dɪ chʊŋ,
ta vuodiekemba die dɪ yʊagɪna gamɪŋ ye
wo gbaamɪŋ, tɪkpaara tieŋ dɪ wʊmma, ta
kunti dɪ haga kuŋ me, ta zɔɔlɪntieliŋ dɪ
wʊmma Ŋmɪŋ wʊbalɪkɪ vɪɪnaha.
23 Ta sʊgɪfɪalɪŋ bie vuodieke dɪ kana ka
chɪɪlɪ mɪŋ ma.”
24 Jɔɔn tʊntʊntɪba die dɪ yiŋŋine a ga
a kpatɪ wa, Yisa die dɪ piili a pɪasa
kpɪkpaakʊ yaa gamma Jɔɔn wɪa dɪ, “Die
nɪ gana Jɔɔn jigiri hagɪrɪ ma wa, bɪa die
nɪ yile dɪ nɪ nan ye? Die nɪ yile dɪ nɪ nan
ye hʊʊtɪ bʊlɔgɪsɪŋ dɪ nɪgɪnana?
25 Yaa bɪa die nɪ nyɪŋ ga nɪ ye?
Dembiŋ dɪ yeegine nyiŋyeeki vɪɪna?
Vuodiekemba dɪ yeeginene nyiŋyeeki
vɪɪna ta bie ba dʊŋŋʊ bie wo naaleesi me.
26 Nɪ balɪ mɪŋ, vuobɪa die nɪ nyɪŋ ga
nɪ ye wo? Nɪ tɪŋ yile dɪ nɪ nan ye Ŋmɪŋ

naazʋa yaa? Wusie maŋ bala nɪ, Jɔɔn nɪŋ tɪaŋ naazʋa.
27 Dama Jɔɔn die yine vuodieke Ɲmɪŋ
die dɪ bala ʋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ, ‘Manɪŋ n nan
tʋŋ n tʋntʋntʋ aŋ ʋ wolɪŋ dɪa fʋ nɪŋŋa a
wʋnsɪ fʋ kenɪŋ sieku a dʋaŋ fʋ.’ ”
28 Yisa die dɪ bɪ balɪ ba a gʋtɪ dɪ,
“Manɪŋ n bala nɪ, ba ye ka mɪɪrɪ vuoŋ
dɪ tɪanna Jɔɔn, ama vuodieke dɪ wɪarɪna
kʋaŋ Ɲmɪŋ naarɪ ma tɪaŋ wa.”
29 (Ta Vuoŋ mana aŋaŋ lampotuosiribe
die dɪ saagɪ dɪ Nabidie Ɲmɪŋ vɪɪna, dama
die ba wʋŋ Jɔɔn mʋʋlɪŋ, ta vaa ʋ sɪɪ ba
Ɲmɪŋ nyaabʋ.
30 Ama Farasisi aŋaŋ vuodiekemba die
dɪ dagɪnana Ɲmɪŋ mɪraha die dɪ zeti
Ɲmɪŋ dɪ sanna die a yɪ ba, dama die ba
ka saagɪ dɪ Jɔɔn sɪɪ ba Ɲmɪŋ nyaabʋ.)
31 Ta Yisa die dɪ bɪ balɪ ba dɪ, “Nɪnɪŋ
leleke gie vuosi, bɪa maŋ nan nagɪ a
magɪsɪ nɪ? Vuoŋ bɪa yine nɪ?
32 Nɪ nɪasɪ wa ballɪbɪsɪ dɪ kalla nyʋʋŋ
jigiŋ a nata wasa tamba, ‘Tɪ wɪa wɪɪŋ a
yɪa nɪ ama nɪ ka sie, ta chɪa hanye a yɪa
nɪ ama nɪ ka kʋma.’
33 Nɪnɪŋ leleke gie vuosi nɪasɪ wa
ballɪbɪsɪ gie dama Jɔɔn die dɪ kenne ta ka
die nyindiike gbaŋ gbaŋ ta ka nyuo daaŋ
ta nɪ baarɪ dɪ ʋ yiwo yɪɪŋyaaŋ;
34 ta manɪŋ vuota Bʋa dɪ keŋ die ta
nyuo, nɪ baarɪ ‘Ye, ʋ yiwo wutulitieŋ aŋaŋ
daanyuru; ta bɪ yi lampotuosiriŋ aŋaŋ
tʋntʋmbɪatɪ tieliŋ zʋa.’
35 Ama vuodiekemba dɪ tuone Ɲmɪŋ
yɪaŋ daga dɪ dɪ yiwo wusie.”

Yisa die dɪ gana Simoni vuodieke dɪ yine Farasisi vuoke tigiŋ dene

36 Die Farasisi wʋnyɪ die dɪ wa Yisa dɪ
ʋ keŋ aŋ ba dii nyindiike ʋ tigiŋ me. Die
Yisa die dɪ ga daa wa tigiri me, ba mana
dɪ lagɪŋ kalɪ a die.
37 Die hɔgʋ wʋnyɪ die benne tɪka ma a
dʋaga dembisi die dɪ wʋŋ dɪ Yisa bie daa
wa tigiri me a die nyindiike, die wɪa ʋ yaa
kɔlɪba aŋaŋ tulaari dieke ligire dɪ faasɪna
tʋa,
38 a die a keŋ a gbigiri Yisa nagɪsɪ chɪaŋ,
a kʋma ʋ nintaantɪ dɪ nanna Yisa naatala
ma. Die Yisa naatala die dɪ sʋnsɪ ta die
hɔgʋ wa die dɪ nagɪ ʋ sikpeŋ zoosi a
chɪtɪ ha ta die a mɔgɪsɪ ʋ naatala ta sɪɪtɪ
tulaaribu a yi he.
39 Die Farasisi dieke die dɪ wana Yisa
wa die dɪ yene naa ʋ yile ʋ sʋŋ ma dɪ,
“Dɪɪ yi daa wa gie dɪ seŋ yi Ɲmɪŋ naazʋa
wusie, ʋ tɪŋ nan dɪ sɪba hɔgʋ wa gie dɪ
yine vuodieke. Ʋ tɪŋ nan dɪ sɪba a baarɪ
dɪ ʋ yiwo tʋntʋmbɪatɪ tieŋ.”
40 Die wɪa Yisa die dɪ balɪ Farasisi wa
dɪ, “Simoni n yaa wɪɪŋ n baa n balɪ fʋ.”
Ta Simoni die dɪ yiŋŋi baarɪ, “Dɪdagɪrʋ
balɪ mɪŋ?”
41 Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, “Die dembisi
bale die yalla vuodieke dɪ paŋŋɪnana
ligire hamɪŋ. Wʋnyɪ die dii wo ligire bie*
kɔbɪsɪ-nʋ hamɪŋ, ta wʋnyɪ dɪaŋ die dɪ dii
ligire bie baŋɪsɪ-nʋ hamɪŋ.
42 Die ba wʋnyɪ mana die ka bɪagɪ tuŋ
wo, die wɪa die ʋ nagɪ chaa ba mana dɪ
ba gamma. Lele, ba jabɪa balla ʋ chome
wo pam?”
43 Simoni die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “N yi
tama vuodieke hannɪ die dɪ faasɪna a dala
wa.”
Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, “Fʋnɪŋ balɪ wa
wusie.”
44 Die ʋ yiŋŋi a daansɪ hɔgʋ wa ta balɪ
yɪ Simoni dɪ, “Ye hɔgʋ wa gie? N kenne
juu fʋ tigiri gie me, ka yɪ mɪŋ nyaaŋ dɪ n
nɪtɪ n naatala ama hɔgʋ wa gie nɪtɪ wa n
naatala aŋaŋ ʋ nintaantɪ ta chɪtɪha aŋaŋ
ʋ sikpeŋ zoosi.
45 Ama fʋnɪŋ nɪŋ ka mɔgɪsɪ mɪŋ, ama
wʋnɪŋ nɪŋ ʋ ka vaa n naatala mɔgɪsɪŋ n
kenne a juu giena wa.
46 Ta ka bɪ nagɪ kpaaŋ a duuri n sikpeŋ,
ama wʋnɪŋ nɪŋ ʋ siti wo tulaari a yi n
naatala ma.
47 N bala nɪ, n nagɪ wa ʋ tʋmbɪatɪ pam
wa mana a chaa wa; die wɪa ʋ cho mɪŋ
pam wa, ama vuodieke n nagɪna a chaa
wa bɪta, wʋnɪŋ ʋ gbaŋ chome mɪŋ bɪta.”
48 Die wɪa Yisa die dɪ balɪ a yɪ hɔgʋ wa
dɪ, “N nagɪ fʋ taalɪ a chaa fʋ.”
49 Ta vuodiekemba die dɪ kala a gʋtɪ ba
die wo die dɪ yile ba sʋgɪtɪ ma dɪ, “Mɪnɪa
wʋnna a bɪagɪ naga vuosi taalɪ a chaa
ba?”

* **7:41 7.41** Ligiri biŋ die yiwo damʋʋmɪŋ tune.

50 Ta Yisa die dı balı a yı hɔgʋ wa dı,
"Fʋ yada gbatına fʋ a taaŋ, gamma aŋaŋ
sʋgıdʋagıŋ."

8

Hɔgʋ diekemba die dı dına Yisa wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dıdı dıa
tıgıkpııma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı a bala Ŋmıŋ
wʋvıınaha yaa gamma Ŋmıŋ naarı wıa.
Ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale die dı
wa mıŋ a ga,
2 aŋaŋ hɔgʋba bataŋ die ʋ vʋarına
jımbıatı ta gbaaŋ bataŋ yʋagıtı; die ba
yiwo, Meri Magidalini vuodieke die ʋ
vʋarına jımbıatı bayʋpɔyı ʋ ma:
3 bataŋ die yiwo Chuza hɔgʋ wa, Johana
(Chuza die yiwo Herodi tigiri tʋntʋntıba
jakʋʋŋ) aŋaŋ Susana aŋaŋ hɔgʋ ba
pam. Die hɔgʋba gie die naga ba gbaŋ
gbaŋ ba nyinti a suŋŋe Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba.

Bʋbʋrıtʋ wa nandagırı
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)

4 Die daadaaŋ pam die dı nyına tıgısı
tıgısı pam a kieŋ Yisa jigiŋ, ta kpıkpaakʋ
die dı keŋ lagısı a taaŋ a giliŋ Yisa, die ʋ
taaŋ ba nandagırı gie dı:
5 "Daa wʋnyı die nyına ga ʋ kʋaŋ dı
ʋ ga bʋrı nyıŋbʋra. Die ʋ bʋrınana wa
a taŋ die dı nan sieŋ me die ba tıbıha
tıanna ta nembisi die dı keŋ nagıha dii.
6 Ataŋ dıaŋ die dı nan taŋ sikpeŋ
jigidieke tantı die kana ka dala, die a
nyune wo die a jigi dama tıŋgbaŋka die
ka sʋnsı.
7 Ataŋ dıaŋ die dı nan haŋgɔɔsı
dagırısı ma die a mana die dı lagısı nyuŋ,
haŋgɔɔsı die dı nyagı ha.
8 Ta ataŋ dıaŋ die dı nan tıŋgbaŋ vıınıŋ
ma, ta die a nyuŋ a bırıŋ ta nyıŋ bie
kɔbıga kɔbıga."
Yisa die dı wa balı ba a kpatı dı,
"Vuodieke dı yalla tıba ta nan wʋŋ ʋ
wʋmma!"

Wudieke wıa ʋ taana nandaga ha
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)

9 Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die
dı pıası wa nandagırı chıaŋ.
10 Ʋ yiŋŋi a balı ba dı, "Nınıŋ nıŋ Ŋmıŋ
vaa nı sıba ʋ naarı wʋlɔbırıkırı mıŋ,
ama banıŋ ba nıŋ ʋ taana ba nandaga,
dı ba daansı ama ba da keŋ ye, ta wʋŋ
ama ta kaaŋ dı sıba a chıası."

Bʋbʋrıtʋ nandagırı chıaŋ
(Mat. 13.18-23; Maki 4.13-20)

11 "Nandagırı chıaŋ wʋnna: Nyıŋbʋraha
yine Ŋmıŋ wʋbalıka ha.
12 Nyıŋbʋrı dieke dı nanna sieku me
wo nıası wa vuodiekemba dı ŋaana wʋŋ
Ŋmıŋ wıaha, ama Sitaani keŋ a nagı wıa
ha a nyıŋ ba sʋgıtı ma, amʋ ba da keŋ tuo
dii ta ye gbatıtaanıŋ.
13 Nyindiekemba dı nanna tanı sikpeŋ
nıası wa vuodiekemba dı ŋaana wʋŋ
wıaha aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ama a ka sʋʋna ba
sʋgıtı ma, ba ŋaaŋ yiwo yada bıta, ama
saŋŋa dieke magısıŋ dı keŋ keŋ ba ŋaaŋ
nagıha taaŋ mıŋ.
14 Nyıŋbʋrı dieke dı nanna haŋgɔɔsı
dagırısı jigiri nıası wa vuodiekemba dı
ŋaana wʋŋ wıaha ama tıŋgbaŋka wu-
mugisike aŋaŋ nyinti yaalıŋ keŋ juu a
nyagı ha, amʋ a da keŋ bırıŋ a nyıŋ bie.
15 Ama nyindiekemba dı nanna tıŋgbaŋ
vııkʋ ma wa nıası wa vuodiekemba
dı ŋaana wʋŋ wıaha ta tuohe aŋaŋ
sʋgıvıınıŋ ta mıŋŋı pɔgılı ha keŋ keŋ ta
bı yaa hanıa, ta nyıŋ bie vıınıŋ.

Popoli nandagırı
(Maki 4.21-25)

16 "Vuosi ka chɔgısa popoli ta naga
kpalı a bubi ke yaa a naga ka a ziele gado
chıaŋ. Ama ba ŋaaŋ nagı ka mıŋ a sagı
popoli daaŋ ma amʋ vuosisi dı keŋ juu ba
ye ka chaaŋkʋ.
17 Wudieke mana dı lɔbırına nan
daansı a keŋ nyıŋ yeŋ ta wudieke mana
dıaŋ dı ligine nan keŋ yuori ta nyıŋ
chaanıŋ ma.
18 "Die wıa nı sımma nı wʋnnana
Ŋmıŋ wıa die, dama vuodieke mana dı
wʋnnana ta mıŋŋı pɔgılı ka ba nan yı wa
pam a gʋtı, ama vuodieke dı wʋnnana ta
ka mıŋŋı pɔgılı ha, ba nan tuo bıta gbaŋ
ʋ yilinene dı ʋ yalla wa a nyıŋ ʋ jigiŋ."

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı wıa
(Mat. 12.46-50; Maki 3.31-35)

19 Womi Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nımballı die
dı keŋ, ama die ba ka bıagı a gbigi wo
dama vuosi die dala mıŋ.

20 Vuoŋ wʋnyı die dı balı a yı Yisa dı,
"Fʋ naa aŋaŋ fʋ nımballı zie yeŋ me ta
yaala ba ye fʋ."
21 Yisa die dı balı a yı ba mana dı,
"Manıŋ n naa aŋaŋ n nımballı yine
vuodiekemba dı wʋnnana Ɲmıŋ wıaha ta
dı ha."

Bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı tuone Yisa nʋaŋ dene
(Mat. 8.23-27; Maki 4.35-41)

22 Daaŋ kaanı Yisa aŋaŋ kʋaŋandıısırıba
die dı juu haarıŋ sʋŋ, die ʋ balı a yı ba dı,
"Nı vaa tı jʋalı ga gbagırı mi wo gaarı."
Die wıa die ba piili sieŋ.
23 Die ba benne haarıkʋ sʋŋ a gara Yisa
die dı gʋʋra. Ta bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ die dı
keŋ bʋnyı a nıga gbagırı ma, die haarıkʋ
dı yaala ka suuli aŋaŋ nyaaŋ, die ba bie
wʋbıaŋ ma.
24 Ta die ʋ kʋaŋandıısırıba dı keŋ a
sʋgırı wa a baarı dı, "Jakʋʋŋ, jakʋʋŋ tı
bie kuŋ me."
Yisa die dı hagı a natı bʋlɔgısıbʋ aŋaŋ
nyaaŋ poŋŋikiri a mana die dı fıalı
sɔmm.
25 Womi die ʋ balı yı ʋ kʋaŋandıısırıba
dı, "Nı ka yi mıŋ yada?"
Ta ŋmaamıŋ die dı yigi be, ka bı yi be
mamachi ba pıasa taŋ dı, "Manıa wʋnna?
Ta nata bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ ta a tuose
ʋ nʋaŋ."

Yisa die dı vʋarına jımbıatı daa wʋnyı ma dene
(Mat. 8.28-34; Maki 5.1-20)

26 Ta die ba keŋ tʋgı Gerasa tıŋ ma a zie
ta vaa Galili tıŋ ba kʋaŋ.
27 Die Yisa die dı kenne nyıŋ haarıkʋ
ma wa, ta Gerasa daa wʋnyı die jımbıatı
dı yalla wa dı keŋ tuoli wo. Die ʋ beri wo
die a yʋası ta ka yeegi garıŋ yaa dʋa tigiŋ
me ama die ʋ bie wo jigidieke ba guunene
vuosi haagıŋ ma.
28 Saŋŋa dieke ʋ yene Yisa wa die ʋ
faası keesi a nan ʋ nıŋŋa a faası nata
aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, "Yisa, Nabidie Ɲmıŋ
dieke dı benne arızanna ma Bʋa, bıa fʋ
yaala n jigiŋ? N jʋʋsa fʋ da keŋ a datı n
tıbıŋ."
29 Die ʋ balı wa naa dama Yisa die yı
wa jımbıatı nʋaŋ dı a nyıŋ ʋ ma. Die
saŋŋa pam die a ŋaaŋ mugise wo mıŋ
aŋaŋ ba ŋaana a bɔbı wa aŋaŋ chɔrıma
ʋ nagısı aŋaŋ nuusi mana yɔrı, jımbıatıtı
ŋaaŋ vaa ʋ kpaa ha mıŋ ta nagı wa juu
haagıŋ ma.
30 Yisa die dı pıası daa wa dı, "Fʋ
saaŋ?"
Die ʋ baarı, "N saaŋ yine 'Dala' " ka
chıaŋ yine jımbıatı pam die bie ʋ ma.
31 Womi jımbıatı die dı jʋʋsa wa aŋaŋ
nıŋŋmına dı ʋ da vaa a ga juu vɔrıgoli
me.
32 Die perukusi pam die benne
kunkogiŋ lʋgıŋ a die; ta jımbıatıtı die
dı jʋʋsı Yisa dı ʋ vaa a ga juu perukusisi,
die ʋ yı he sieŋ.
33 Die wıa jımbıatı die dı nyıŋ daa wa
ma a ga juu perukusisi mana, die a mana
die dı chıgı daagı kunkogiri lʋgıŋ a sʋʋŋ
ga nan mʋgıkpıırı ma nyaabʋ die dı dii
he.
34 Die vuodiekemba die dı daansınana
perukusisi die dı yene wudieke dı yine wo
die ba chıgı ga tıka sʋŋ aŋaŋ kʋatı ma a
mʋʋlı wıarı.
35 Die vuosi die dı nyıŋ a ga dı ba ye
wudieke dı yine wo. Die ba keŋ Yisa jigiŋ
a ye daa wa ʋ vʋarına jımbıatı ʋ ma wa ʋ
jigiŋ ʋ yeegi jayeekiŋ ta ʋ sikpeŋ dı mıŋŋı
a tʋma, ŋmaamıŋ die dı yigi ba mana.
36 Vuodiekemba mana die dı yene Yisa
dı gbaanna daa wa die wo die ba balı
vuosisi.
37 Die wıa vuodiekemba mana die dı
benne Gerasa tıŋ ma die dı keŋ Yisa jigiŋ
a jʋʋsı wa dı ʋ nyıŋ ba tıka ma, dama
ŋmaamıŋ die faasına a yigi be mıŋ.
Die wıa Yisa die dı juu haarıkʋ dı ʋ ga;
38 mi daa dieke die ʋ gbaanna wa die dı
jʋʋsı wa dı ʋ vaa ʋ dıa ʋ kʋaŋ, ama Yisa
die dı balı wa dı,
39 "Yiŋŋi kuli fʋ tigiŋ a ga mʋʋlı
tʋnkpııŋ dieke Ɲmıŋ dı yine a yı fʋ."
Die wıa daa wa die dı ga tıka sʋŋ mana
a balla Yisa die dı yine wudieke mana a
yı wa.

Jaarusi havʋʋbiŋ yʋagıŋ aŋaŋ hɔgʋ dieke dı gbına Yisa jayeekiŋ wıa
(Mat. 9.18-26; Maki 5.21-43)

40 Die Yisa dı wana a yiŋŋi a ga gbagırı
mi wo chaakʋ, kpıkpaaŋ die dı tuoli wo

aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ a yi wo aŋsɪa dama die ba mana die chɪɪsa wa mɪŋ.
41 Womi daa wʊnyɪ ba wasɪnana Jaarusi dɪ keŋ tʊgɪ, die ʊ yiwo Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku jakʊʊŋ. Die ʊ keŋ gbirigi Yisa nɪŋŋa a jʊʊsɪ wa dɪ ʊ keŋ wʊnɪŋ ʊ tigiŋ,
42 dama die ʊ bʊabalɪmɪŋ die dɪ yine havʊʊbiŋ ta yi bɪna baŋ aŋaŋ ale die yʊagɪna a gbigi kuŋ.
Die Yisa die dɪ ganana wa, kpɪkpaaŋ die dɪ giliŋ wo jigiŋ mana.

Hɔgʊ wʊnyɪ die gbɪna Yisa garɪŋ a ye gbaamɪŋ wɪa

43 Kpɪkpaakʊ sʊŋ hɔgʊ wʊnyɪ die benne ʊ nyɪŋgbanɪŋ dɪ nyɪna zɪŋ dene bɪna baŋ aŋaŋ ale, die ʊ nagɪ ʊ yalla jadieke mana mana a yɪ gbɪgbaantɪŋ, ama die ba wʊnyɪ mana ka bɪagɪ a gbaaŋ wa.
44 Die ʊ daagɪ kpɪkpaakʊ sʊŋ a keŋ Yisa kʊaŋ a gbɪ ʊ jayeekiri kʊanʊaŋ, lele womi die ʊ zɪmbʊ dɪ gobi bʊnyɪ.
45 Mi die Yisa dɪ pɪasɪ dɪ, “Mɪnɪa gbɪna mɪŋ?”
Die ba mana die dɪ chiisi, ta Piita die dɪ baarɪ dɪ, “Jakʊʊŋ, kpɪkpaakʊ giliŋ fʊ mɪŋ ta dɪ dɪa chʊa fʊ.”
46 Ama ta Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Vuoŋ gbɪ mɪŋ mɪŋ dama n sɪba dɪ hagɪrɪŋ nyɪŋ n ma.”
47 Die hɔgʊ wa die dɪ mɪŋŋɪna dɪ ʊ kaaŋ bɪagɪ a lɔbɪrɪ wa, die wɪa die ʊ keŋ a cheele ta gbigiri Yisa nɪŋŋa. Mi die ʊ balɪ Yisa vuoŋ mana nine me wudieke wɪa ʊ gbɪna wa wa ta ye gbaamɪŋ die bʊnyɪ.
48 Yisa dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “N lɪa, fʊ yada gbaanna fʊ. Gamma aŋaŋ sʊgɪdʊagɪŋ.”

Yisa die dɪ vana havʊʊbiŋ dɪ hagɪ kuŋ me dene

49 Die Yisa dɪ yene ko bala wɪaha gie, vuoŋ wʊnyɪ die dɪ nyɪŋ jakʊʊrɪ tigiŋ a keŋ a balɪ wa dɪ, “Fʊ lɪa wa kpiye; da mugisi Dɪdagɪrʊ wa bɪbra.”
50 Ama Yisa die dɪ wʊŋ ta balɪ yɪ Jaarusi dɪ, “Da vaa ŋmaamɪŋ yalla fʊ; fʊnɪŋ ko yi yada ta havʊʊbike nan ye alaafɪa.”
51 Yisa die dɪ keŋ a juu tigiri me, die ʊ ka yi vuoŋ dɪ dɪ ʊ kʊaŋ sie Piita, aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi aŋaŋ havʊʊbike chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ nyɪɪna ma.
52 Vuoŋ mana mi die dɪ kʊma ta die zɔɔlɪŋ bʊa wa wɪa. Yisa die dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ da kʊmma, bʊa wa ka kpiye ʊ ko gʊʊra mɪŋ.”
53 Die vuosisi die dɪ laa wa dama die ba sɪba a baarɪ dɪ bʊa wa kpiye mɪŋ.
54 Ama Yisa die dɪ yigi ʊ nuuŋ me ta baarɪ dɪ, “N, bʊa hagɪ!”
55-56 Die ʊ yiŋŋi keŋ ʊ mɪsɪ ma ta hagɪ zie bʊnyɪ. Die dɪ yi bʊa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ wo mamachi, Yisa die dɪ balɪ ba dɪ ba yɪ bʊa wa jaaŋ aŋ ʊ dii. Ama Yisa die dɪ kpaaŋ ba dɪ ba da keŋ balɪ vuoŋ wudieke dɪ yine wo.

9

Yisa die dɪ tʊnna ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo dene
(Mat. 10.5-15; Maki 6.7-13)

1 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dɪ wa ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo a lagɪsɪ ʊ jigiŋ ta yɪ ba hagɪrɪŋ aŋaŋ yiko dɪ ba vʊarɪma jɪmbɪatɪ ta gbaama yʊagɪtɪ vuosi me.
2 Ta die tʊŋ ba dɪ ba ga mʊʊlɪ Ɲmɪŋ naarɪ wɪaha ta gbaaŋ yʊagɪtieliŋ.
3 Ta die balɪ ba dɪ, “Nɪ da nagɪ jaaŋ mana a ga nɪ sieku; nɪ da nagɪ daaŋgbanɪŋ yaa bʊlɔgɪŋ yaa nyindiike yaa ligire aŋaŋ jayeekiŋ a gʊtɪ nɪ wone yeegi jadieke wo me.
4 Nɪ keŋ a juu tigidieke mana nɪ bemme mi a ga tʊgɪ saŋŋa dieke nɪ bala nɪ nyɪŋ tɪka ma.
5 Jigidieke mana ba kana ka tuo nɪ aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ, saŋŋa dieke nɪ keŋ nyɪnna tɪka ma nɪ pɪsɪ nɪ nagɪsɪ tankɔlɪŋ a taaŋ mi aŋ ka dagɪ sɪba ba yi chʊʊsɪ mɪŋ.”
6 Die wɪa ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ nyɪŋ a dɪ dɪa tɪŋkpaŋŋɪsɪ mana a mʊʊla Ɲmɪŋ wʊvɪɪnaha ta gbaama vuosi jige mana.

Herodi aŋaŋ Yisa wɪa
(Mat. 14.1-12; Maki 6.14-29)

7 Die Herodi vuodieke die dɪ yine Galili tɪŋgbaŋka mana naajakʊʊŋ die dɪ wʊŋ wudiekemba mana die dɪ yinene, die a paalɪ mugisi wo dama vuosi bataŋ die baarɪ dɪ Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ hagɪna kuŋ me,

8 bataŋ dıaŋ dı baarı dı Elaja yiŋŋine
a keŋ, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı Ŋmıŋ
naazʋalıŋ die dı benne kʋrıŋ ma wa
wʋnyı yiŋŋine keŋ ʋ mısı ma.
9 Ta Herodi die dı baarı dı, “Die n yi ba
gobi wo Jɔɔn sikpeŋ ama mınıa yine daa
wa gie maŋ wʋmma ʋ wıa dı ʋ yie wıaha
gie?” Die ʋ mıa dı ʋ ye Yisa.

Yisa die dı yına dembisi tuse anʋ nyindiike dene
(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44; Jɔɔn 6.1-14)

10 Die Yisa tʋntʋntıba die dı yiŋŋi a
keŋ a balı wa wudiekemba mana die ba
yine. Die ʋ nagı ba, ba ga tıŋ kaanı ba
wasınana Befisada ba nyıına ma.
11 Ama kpıkpaakʋ die dı wʋŋ ta tʋʋ
ʋ poli. Die ʋ yene be ba kienene die ʋ
tuo be aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ta dagı ba Ŋmıŋ
wıa yaa gamma ʋ naarı ma ta gbaaŋ
vuodiekemba die dı yaalala gbaanıŋ.
12 Saŋŋa dieke ŋmınnı die dı fıalınana
wa, ʋ tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo die
dı keŋ ʋ jigiŋ a baarı dı, “Vaa vuo-
sisi ga tıgısı aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı diekemba
dı gbine amʋ ba nan yallı nyindiike
aŋaŋ jigidʋagısıkıŋ, dama giena yiwo
haagıyeŋ.”
13 Ama Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yı ba jaaŋ aŋ
ba dii.” Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Tı
yaa wa paanʋ golime anʋ aŋaŋ zaasıbısı
ale nyıına ma. Fʋnıŋ yaala tı ga da wa
nyindiike a yı kpıkpaakʋ gie mana?”
14 (Die dembisi dieke die dı benne mi
die yiwo sıba tuse anʋ.) Yisa die dı balı
ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı vaa vuosisi puo
puo a kala baŋısı-nʋ nʋ.”
15 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı yi die ta
vaa ba sʋʋŋ kalı.
16 Ta ʋ nagı paanʋsı golime anʋ
wa aŋaŋ zaasıbısı ale wo, a daansı
ŋmıŋsikpeŋ ta pagı Ŋmıŋ ta yi he gbieri
gbieri a nagı ha yı ʋ kʋaŋandıısırıba ba
nagı tıa tıa vuosisi.
17 Die ba mana dı dii a chagı ta tıalı
tıalı, ʋ kʋaŋandıısırıba die dı vaarı nyıŋ
tıalıkaha a suuli kparısı baŋ ale.

Piita die dı bala wʋkpııma yaa gamma Yisa ma dene
(Mat. 16.13-19; Maki 8.27-29)

18 Saŋŋa kaanı Yisa die dı jʋʋsa Ŋmıŋ
ʋ nyıına ma, ta ʋ kʋaŋandıısırıba die
dı keŋ ʋ jigiŋ, die ʋ pıası ba dı, “Mınıa
kpıkpaakʋ dı baa n yiye?”
19 Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Bataŋ baarı
fʋ yiwo Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ, bataŋ dıaŋ dı baarı dı fʋ
yiwo Elaja, ta bataŋ dıaŋ dı baarı, Ŋmıŋ
naazʋalıba wʋnyı die dı benne kʋrıŋ ma
wa yiŋŋine a keŋ ʋ mısı ma.”
20 Die ʋ pıası ba dı, “Ta nınıŋ nıŋ mınıa
nı baarı n yiye?”
Piita dı yiŋŋi balı wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine
Ŋmıŋ vuovʋarıkıŋ, Masia wa.”

Yisa die dı bala ʋ wahala diile aŋaŋ ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 16.20-28; Maki 8.30–9.1)

21 Mi Yisa die dı kpaaŋ ba aŋaŋ
nıŋŋmına dı ba da keŋ balı vuoŋ wıarı
gie,
22 ta die bı a baarı dı, “Sie manıŋ
vuotaŋ Bʋa wa dii wahala pam, ta
tıka nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋra aŋaŋ Ŋmıŋ tigiri mi mıra
dıdagırıba dı keŋ zeti mıŋ, a bı kʋʋ mıŋ
ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kuŋ
me.”
23 Die ʋ balı yı ba mana mana dı,
“Vuodieke mana dı a keŋ yaala ʋ dıa n
kʋaŋ sie ʋ daaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wıa, ta
viigi ʋ dagarıkırı daaŋ mana a dıa mıŋ.
24 Ama vuodieke nıŋ mana dı yaala ʋ
gbatı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ mısı nan waarı ka,
ama vuodieke nıŋ mana dı waarına ʋ
mısı n wıa nan ye ke.
25 Bıa vuoŋ dı baa ʋ ye ʋ a keŋ a ye
dʋnıa mana nyinti ama ta waarı ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ mısı?
26 Vuodieke dı a keŋ chıga viivi a ka balı
manıŋ aŋaŋ n dagıkʋ gie vuosi jigiŋ, die
nıŋ manıŋ vuotaŋ Bʋa maŋ keŋ keŋ aŋaŋ
n hagırıŋ aŋaŋ n Chʋa Ŋmıŋ hagırıŋ
aŋaŋ ʋ malakasisi hagırıŋ n nan daaŋ
chıgı dı tieŋ gbaŋ viivi dı n yaa wa a gʋtı
n vuosi ma.

27 Wusie maŋ bala nı, vuosi bataŋ bie
giena ba kaaŋ kpi ntaala ba keŋ ye Ŋmıŋ
naarı keniŋ.”

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Mat. 17.1-8; Maki 9.2-8)

28 Die ʋ balla wıaha gie a kpatı wa, a
kʋaŋ chaaŋ die dı yi daraa anıı, die ʋ nagı
Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi a gʋtı ʋ ma a
ga jʋalı taŋ sikpeŋ dı ba jʋʋsı Ŋmıŋ.
29 Die ʋ jʋʋsınana Ŋmınnı ʋ nine chaaŋ
die dı tarıgı ta ʋ nyiŋyeeke die dı faası
yıantı ta nyıgısa.
30 Womi die dembisi bale die dı nyıŋ mi,
Ŋmıŋ naazʋalıŋ Mosisi aŋaŋ Elaja
31 ta die bala aŋaŋ Yisa yaa gamma ʋ
kuŋ wıa aŋaŋ ʋ bala ʋ kpi die Jerusalemi
ma, ta yi Ŋmıŋ choti.
32 Ama Piita aŋaŋ ʋ chanchaalıba die
faası gʋʋra mıŋ, ama die ba hagına wa
die ba ye chaankpeŋkpııŋ dı giline Yisa,
ta ba bı ye dembisi bale dı zene aŋaŋ wa.
33 Die dembisisi dı nyınnana Yisa jigiri,
Piita die dı balı a yı wa dı, “Jakʋʋŋ, dı
vıına mıŋ tı benne giena. Tı nan wʋnsı
viisi ataa, aŋ kaanı yi fʋ jaaŋ, aŋ kaanı
dıaŋ yi Mosisi jaaŋ, kaanı Elaja dıaŋ
jaaŋ.” Die Piita paalı ka sıba wudieke ʋ
balala.
34 Die ʋ yene ko bala wıaha, nııŋmaaŋ
die dı keŋ a ligi be, ta ŋmaamıŋ die dı yigi
be ba benne ka sʋkʋ.
35 Die lɔlıŋ die dı nyıŋ nııŋmaakʋ sʋŋ
a baarı dı, “N Bʋadembiŋ wʋnna, wʋnıŋ
maŋ vʋarı, nı wʋmma wa.”
36 Die lɔlıkʋ dı balına a kpatı wa, die
ba ye Yisa dı zene ʋ nyıına ma. Die ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı tarı yaa gamma
ba yene wudieke wo, ta ka balı vuoŋ
saŋka mi wudieke ba yene wo.

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ dalʋakibiŋ ma dene
(Mat. 17.14-18; Maki 9.14-27)

37 Die ka tʋnvʋʋsa Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı keŋ sʋʋŋ tanı ma,
kpıkpaaŋ die dı tuoli wo.
38 Mi daa wʋnyı die dı bie kpıkpaakʋ
ma ta faası wa Yisa dı, “Dıdagırʋ! N jʋʋsa
fʋ, keŋ daansı n dalʋabike gie; dama ʋ
yiwo n bʋa balımıŋ.
39 Jımbıaŋ yalla wa, ka keŋ hagı ka
ŋaaŋ yi ʋ faası keese ta nagı wa a taaŋ
tıŋgbaŋ sıba kpenkpennantʋ ta fʋnfʋgıtı
dı nyına ʋ nʋaŋ ma, ka mugisi wa mıŋ ta
ka vasa wa a yʋasa.
40 Maŋ jʋʋsı fʋ kʋaŋandıısırıba dı ba
vʋarı ka ama ba ka bıagı.”
41 Yisa dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ
lele vuosi gie dı wone yada ta bı yi
vuodiekemba dı kana ka dıa Ŋmınnı, nı
yaala n bemme nı jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa
bıa? Nı yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nı a
ga tʋgı saŋŋa bıa?” Ta die balı a yı daa
wa dı, “Yaa bʋa wa a keŋ giena.”
42 Die bʋa wa dı kienene wo jımbıakʋ
dı nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋ ta die ʋ cheele.
Yisa die dı natı jımbıakʋ, ta gbaaŋ bʋa
wa ta yiŋŋi nagı wa yı ʋ chɔɔŋ.
43 Die dı yi vuosisi mana mamachi yaa
gamma Ŋmıŋ dı dagına hagırıŋ dene.

Yisa die dı bına balı ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 17.22, 23; Maki 9.30-32)

Die ʋ yinene wudieke wo dı ko yie
vuosisi mamachi, saŋka mi die ʋ balı yı ʋ
kʋaŋandıısırıba dı,
44 “Nı yuori nı tıba a wʋŋ vıınıŋ
wudieke n bala n balı nı naa; ba nan
daansı nagı manıŋ vuota Bʋa a nagı yi
vuota nuusi me.”
45 Ama ta die ba ka sıba ka wıırı chıaŋ,
dama Ŋmıŋ die ligi ba yıaŋ dı ba da
sımma ka chıaŋ; ta die ŋmaamıŋ dı bı
yalla ba dı ba pıası wa ka chıaŋ.

Mınıa yine vuokpııŋ wıa
(Mat. 18.1-5; Maki 9.33-37)

46 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ kʋaŋandıısırıba
dı nıga nınhagırıŋ yaa gamma ba jabıa
yine vuokpııŋ.
47 Ta Yisa die dı mıŋŋı ba sʋŋanyile, die
wıa die ʋ nagı bʋabiŋ a vaa ʋ keŋ zie ʋ
jigiŋ,
48 ta balı ba dı, “Vuodieke mana dı a
keŋ a mıŋŋı a tuo bʋa wa gie n saaŋ
ma, ʋ mıŋŋı tuo mıŋ mıŋ; ta fʋ mıŋŋı
tuo mıŋ, mıŋŋı tuo wo vuodieke dı tʋnna
mıŋ wa. Ama vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ
a bırıŋ bʋabiŋ nı mana sʋŋ wʋnıŋ ʋ yine
vuokpııŋ a tıaŋ nı mana.”

Vuodieke dı kana ka wagı nı, ʋ gʋtı wa nı ma
(Maki 9.38-40)

49 Jɔɔn die dı balı a yı Yisa dı, “Jakʋʋŋ, die tı ye wo vuoŋ dı yagınana jımbıatı vuoŋ ma fʋ saaŋ ma, die tı balı wa dı ʋ vaa dama die ʋ ka yi tı wʋnyı.”

50 Yisa die dı balı yı ba dı, “Nı da kagıma wa, dama vuodieke mana dı kana a waga nı, ʋ gʋtı wa nı ma.”

Samaria tıŋkpaŋŋı vuosi die dı zetine Yisa dene

51 Die saŋka dı gbigine dı Yisa yiŋŋi a jʋalı arızanna wa, die ʋ dii sikimiŋ a nyıŋ a gara Jerusalemi.

52 Die ʋ woliŋ a tʋŋ tʋntʋntıŋ dı ba ga Samaria vuosi tıŋkpaŋŋı kaanı ma a yi jaaŋ mana siri a zieŋ wo,

53 ama tıka vuosi die ka saagı ʋ keŋku dama die ba sıba dı ʋ gara Jerusalemi.

54 Ta ʋ kʋaŋandıısırıba Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die dı yene naa wa die ba pıası wa dı, “Tı Yɔmʋtieŋ, fʋ yaala tı yi boliŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ dii be?”

55 Ama ta Yisa die dı yiŋŋi a daansı ba ta galıŋ ba,

56 ta die ba ga tıŋkpaŋŋı gaaŋ bıbra.

Vuodiekemba dı yaala ba dıı Yisa kʋaŋ wıa
(Mat. 8.19-22)

57 Die ba ganana wa daa wʋnyı die dı balı a yı Yisa dı, “N nan dı dı fʋ a ga jigidieke mana fʋ ganana.”

58 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Gbaanchʋra yaa vɔrıtı a juo, nembisi dıaŋ dı yaa tʋʋsı a juo ama manıŋ vuota Bʋa wo jigidʋagısıkıŋ.”

59 Die ʋ bı balı yı daa wʋnyı dıaŋ dı, “Dıa mıŋ.” Ama daa wa die dı baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, vaa n woliŋ, a ga a ga guu n chʋa.”

60 Ta Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Vaa kunti* guu ba gbaŋ gbaŋ ba kunti. Fʋnıŋ gamma a ga mʋʋlı yı vuosi Ŋmıŋ naarı wıa.”

61 Ta wʋnyı dıaŋ dı baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, n nan dıdı fʋ ama vaa n woliŋ ga tigiŋ a taaŋ n deŋ.”

62 Die Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, “Vuoŋ kaaŋ bıagı a pɔgılı naakʋʋŋ a kʋa ta yiŋŋi daansa ʋ kʋaŋ. Dıı yi vuoŋ dı daansa die, ʋ ka mʋ aŋaŋ Ŋmıŋ naarı tʋʋma tʋmıŋ.”

10

Yisa die dı tʋnna ʋ dıdıısırıŋ baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ bale wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ die Yisa die dı vʋarı dembisi baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ bale ta tʋŋ ba ba balele dı ba woliŋ ga tıgıdieke aŋaŋ jigidieke ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ yinene siri dı ʋ ga.

2 Die ʋ balı a yı ba dı, “Zaaha biye mıŋ ta dala ama zaagobiribe ka dala. Die wıa nı jʋʋsı zaaha tieŋ aŋ ʋ gʋtı tʋntʋntıŋ aŋ ba keŋ gobihe.

3 Nı gamma! N tʋma nı, nı nan dı sıı sıba yiibisi dı benne gbaanchʋra sʋŋ.

4 Ama nı da keŋ a nagı ligire yaa bʋlɔgıŋ yaa nııra, ta nı da bı chʋʋsıma saŋŋa a waasıma vuosi sieŋ me.

5 Ama tigidieke nıŋ mana nı keŋ a juu nı woliŋ a baarı, ‘Sʋgıdʋagıŋ bemme tigiri gie vuosi me.’

6 Dıı yi ta tigiŋ tieŋ wo dı yaala sʋgıdʋagıŋ, ʋ nan mıŋŋı tuo nı. Ama ʋ ka yi die nı sʋgıdʋagıkʋ nan yiŋŋi keŋ nı jigiŋ.

7 Dıı yi nı keŋ juu tigiri me, nı bemme mi ta dime ta nyume jadieke mana ba nagına yı nı. Dama tʋntʋntʋ mana mʋ ʋ tuo ʋ tune. Nı da tarıgıma nı tigiberisikiŋ.

8 Dıı yi nı ga juu tıŋ diekemba mana ba mıŋŋı tuo nı, nı dii jadieke mana ba keŋ nagı yı nı,

9 ta gbaaŋ yʋagıtieliŋ mana dı benne mi, ta balı yı ba dı, ‘Ŋmıŋ naarı keŋ a gbigi nı mıŋ.’

10 Ama dıı yi nı keŋ juu tıŋ dieke ba ka mıŋŋı tuo nı, nı nyıŋ a ga ba siekpııma ma a balı dı,

11 ‘Tı nagısı dı yigine tankɔlı dieke nı tıka gie me tı pısıha a taaŋ ta taana nı. Ama nı sımma wıırı gie, dı Ŋmıŋ naarı wɔŋ keŋ a gbigi nı mıŋ.’

12 N bala nı dı sarıya diile daaŋ, tıka mi vuosi tıbıdatıŋ nan tıaŋ Sodomi tıŋ vuosi tıbıdatıŋ.”

* **9:60 9.60** Kunti yiwo vuodiekemba dı kana ka dı Yisa kʋaŋ.

Tɪŋ diekemba yada dɪ kana ka dala wɪa (Mat. 11.20-24)

13 “Wʊbɪaŋ bie nɪnɪŋ Korazini vuosi ma; wʊbɪaŋ bie nɪnɪŋ Befisada vuosi mama; dama mamachi wudieke n yine nɪ tɪgɪsɪ ma wa, maŋ tɪŋ a yi die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba dɪ benne mi wo tɪŋ nan vaa ba tʊmbɪatɪ a yʊasɪ ta nagɪ vaatɪ aŋaŋ tanyeeliŋ a bʊʊlɪ ba gbaŋ aŋ die dagɪ sɪba ba chɪgɪ nyɪŋ ba tʊmbɪatɪ ma ma mɪŋ.

14 Daa dieke Ɲmɪŋ dɪ baaŋ nan dii vuosi sarɪya, nɪ tɪbɪdatɪŋ nan faasɪ dala pam a tɪaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sarɪya.

15 Ta nɪnɪŋ Kapenɔmi vuosi, Ɲmɪŋ nan kɔtɪ nɪ ŋmɪŋsikpeŋ? Aayɪ, ʊ nan vigi nɪ a taaŋ kunti jigiberisikiŋ.”

16 Saŋka mi die ʊ balɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Vuodieke mana dɪ wʊnnana nɪ balɪkʊ, ʊ wʊŋ wa manɪŋ; ama vuodieke dɪ keŋ zeti nɪ, zeti wo manɪŋ; ta vuodieke dɪaŋ dɪ zetine manɪŋ zeti wo Ɲmɪŋ vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ.”

Dɪdɪɪsɪrɪŋ baŋɪsɪ-yʊpɔyɪ aŋaŋ bale wo dɪ yiŋŋine a keŋ Yisa jigiŋ dene

17 Die dembisi baŋɪsɪ-yʊpɔyɪ aŋaŋ bale wo die dɪ yiŋŋi keŋ Yisa jigiŋ aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ ta balɪ wa dɪ, “Tɪ Yɔmʊtieŋ, fʊ saaŋ hagɪrɪŋ ma jɪmbɪatɪ saagɪ wa tɪ nʊa.”

18 Ta ʊ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “N ye wo Sitaani dɪ nyɪna ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ nan sɪba nɪɪnyɪgɪsɪŋ.

19 Nɪ wʊmma, n yi nɪ wa yiko dɪ nɪ chʊmma nyinvuuke aŋaŋ chɪakʊrɪtɪ ma ta bɪ nyaŋŋɪ nɪ dataaŋ Sitaani hagɪrɪŋ mana; ta wɪɪŋ kaaŋ yi nɪ.

20 Nɪ da yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ dɪ jɪmbɪatɪ saagɪ nɪ nʊa nyɪɪna ma, ama nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ dama ba maagɪ nɪ saara arɪzanna ma.”

Yisa die dɪ yalla sʊgɪfɪalɪŋ dene (Mat. 11.25-27; 13.16, 17)

21 Kanɪŋ saŋka mi Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ yɪ Yisa sʊgɪfɪalɪŋ ʊ baarɪ dɪ, “N Chʊa Ɲmɪŋ, vuodieke dɪ yine ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie tieŋ, n bɪra fʊ, dama fʊnɪŋ lɔbɪrɪ wɪaha gie yɪantieliŋ aŋaŋ sɪsɪbɪrɪŋ jigiŋ ama ta yuori he a yɪ ballɪbɪsɪ; dama die fʊ tʊma fʊ tʊʊma a yie fʊ nansɪŋ.”

22 Ta Yisa die dɪ bɪ baarɪ dɪ, “N Chʊa Ɲmɪŋ nagɪ wa jaaŋ mana a yɪ mɪŋ; vuoŋ ka sɪba manɪŋ Ɲmɪŋ Bʊa wa sie n Chɔɔŋ wa Ɲmɪŋ, vuoŋ dɪaŋ ka sɪba n Chɔɔŋ wa Ɲmɪŋ sie manɪŋ Ɲmɪŋ Bʊa wa aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagɪ wa a dagɪ.”

23 Womi Yisa die yiŋŋi a tuoli ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba ta balɪ yɪ ba nyɪɪna ma dɪ, “Nɪ yaa sikpeŋ nansɪŋ dama nɪ nine ye wudieke nɪ yesinene wo!

24 N bala nɪ dɪ Ɲmɪŋ naazʊalɪŋ pam aŋaŋ naalɪŋ pam die yaala ba ye wudieke nɪ yesinene wo, ama die ba ka ye ke, ta die bɪ yaala ba wʊŋ wudieke nɪ wʊnnana wa, ama die ba ka wʊŋ ka.”

Samaria vuovɪɪnɪŋ nandagɪrɪ wɪa

25 Die daaŋ kaanɪ mɪraha dɪdagɪrɪba wʊnyɪ dɪ keŋ dɪ ʊ magɪsɪ Yisa ta pɪasɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ, lalɪa maŋ baa n yi a ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ?”

26 Yisa die dɪ yiŋŋi a pɪasɪ wa dɪ, “Lalɪa dɪ maagɪ Ɲmɪŋ gbaŋkʊ ma? Lalɪa fʊ sɪba a chɪaŋ?”

27 Daa wa dɪ yiŋŋi a baarɪ dɪ, “Yaalɪma fʊ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ aŋaŋ fʊ sʊŋ mana aŋaŋ fʊ haalɪŋ mana aŋaŋ fʊ hagɪrɪŋ mana aŋaŋ fʊ sʊŋanyile mana, ta bɪ chome fʊ chanchaaŋ sɪba fʊ gbaŋ.”

28 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Mɪŋŋɪ balɪ mɪŋ, yime naa ta nan ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.”

29 Ama die mɪraha dɪdagɪrʊ wa dɪ bɪ yaala ʊ dagɪ dɪ ʊ yaa wusie, die wɪa die ʊ bɪ pɪasɪ Yisa dɪ, “Mɪnɪa yine n chanchaaŋ?”

30 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Daa wʊnyɪ die nyɪnna Jerusalemi a sʊʊŋ gara Jeriko; die gbɪgbatɪrɪŋ die dɪ yigi wo a wuuri ʊ nyinti ta nɪgɪ wa ʊ ga gbigi kuŋ ba va wa taaŋ ta chʊŋ.

31 Ka kʊaŋ chaaŋ die Ɲmɪŋ jɪamɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrʊ wʊnyɪ die dɪ sʊʊŋ gara sieku me ta keŋ ye daa wa dɪ dʊana sieku me, die ʊ gʊa daagɪ sieku lʊgɪŋ a chʊŋ ga.

32 Die gbaŋ gbaŋ Liiva vuoŋ die dɪ sʊʊŋ gara mi a ye daa wa dɪ dʊana ʊ gʊa daagɪ sieku lʊgɪŋ a chʊŋ ga.

33 Ama ta Samaria vuoŋ die dı chʋŋ
sieku me a keŋ ye wo, zɔɔlıŋ die dı yigi
wo.
34 Die ʋ ga ʋ jigiŋ a siti tııŋ a yi ʋ
kʋjagaha ta bɔbıha aŋaŋ garıchɔɔtı. Ta
die a nagı wa a kalıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ bʋnıŋ
ma a yaa wa a ga chaanıŋ juone me a
daansı wa.
35 Die tʋŋ dı vʋnna die ʋ nagı ligire a
yı vuodieke die dı jıınana jigiri ta balı wa
dı, 'Daansıma wa, ta maŋ keŋ yiŋŋi kieŋ
n nan tuŋ fʋ ligire dieke fʋ nagına a gʋtı
daansı wa.' "
36 Yisa die dı balla naa a kpatı wa,
ʋ pıası wa dı, "Dembisi bataa wa gie
ba jabıa fʋ yile dı ʋ dagı sıba vuodieke
gbıgbatırıba dı gbatına ʋ nyintiti yiwo ʋ
chanchaaŋ?"
37 Die ʋ baarı dı, "Vuodieke dı chıgına
wa zɔɔlıbʋ."
Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Die
nıŋ gamma a ga yi die gbaŋ gbaŋ."

Yisa die dı kaagına Maata aŋaŋ Meri dene

38 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı gara ba sieŋ a ga
tʋgı tıŋkpaŋŋı kaanı, ta die hɔgʋ wʋnyı
ba wasınana Maata die tuo Yisa aŋaŋ
sʋgıfıalıŋ ʋ tigiŋ me.
39 Die ʋ yallı wa ʋ taa ba wasa wa Meri;
die Meri die dı sʋʋŋ kalı Yisa nıŋŋa a
wʋmma wudieke ʋ balala wa.
40 Ama Maata die dı mıa aŋaŋ chaantı,
ta die a keŋ balı Yisa dı "N Yɔmʋtieŋ, n
mıa mıŋ aŋaŋ chaantı n nyıına ma, ta
ntaa wa dı ka suŋŋe mıŋ, fʋ baga wo ka
ma? Balı wa dı ʋ keŋ suŋŋi mıŋ!"
41 Ama tı Yɔmʋtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a
balı wa dı, "Maata n sıba a baarı mıa mıŋ
aŋaŋ nyinti pam, a mugise fʋ ta chʋʋsa fʋ
sʋŋ,
42 ama wʋbalımıŋ nyıına mʋna fʋ
yaalı; Meri nıŋ vʋarı wa wudieke dı
vıına, ta vuoŋ kaaŋ tuo ke a nyıŋ ʋ jigiŋ."

11

Yisa die dı dagına ʋ kʋaŋandıısırıba Ŋmıŋ jʋʋsı dene

(Mat. 6.9-13; 7.7-11)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı ga jigiŋ kaanı
a jʋʋsa Ŋmıŋ, die ʋ kpatına wa ʋ
kʋaŋandıısırıba wʋnyı die dı balı wa dı,
"Tı Yɔmʋtieŋ dagı tı tı bala tı jʋʋsıma
Ŋmıŋ dene sıba Jɔɔn die dı dagına ʋ
kʋaŋandıısırıba die wo."
2 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Naa mʋna
dı nı jʋʋsıma Ŋmıŋ;

Tı Chʋa Ŋmıŋ:
Vaa aŋ ba yı fʋ saaŋ kasıka jılıma;
Vaa aŋ fʋ naarı keŋ.

3 Yı tı daaŋ mana nyindiike dieke tı
yaalala.

4 Nagı tı tʋmbıatı a chaa tı,
sıba tı nagına vuodiekemba dı tʋnna
tı tʋmbıatı a chaa ba wa.
Da keŋ vaa tı juu magısı dieke dı
hagırına ma."

5 Saŋka mi Yisa die dı balı ba dı, "Dıı
yi ta nı wʋnyı yallı zʋa ta ga ʋ jigiŋ
tanseese, a baarı dı, 'N zʋa, paŋŋı mıŋ
paanʋ golime ataa,
6 dama chaanʋ wʋnyı kenne n jigiŋ
maŋ wo jadiikiŋ n baaŋ nagı a yı wa.'
7 Ta dıı yi fʋ zʋa wa dı bie juoku sʋŋ
ta yiŋŋi balı fʋ dı, 'Da mugisime mıŋ! N
wɔŋ kparı sanʋarı mıŋ ta manıŋ aŋaŋ n
ballı wɔŋ gʋʋra mıŋ; N kaaŋ bıagı a hagı
a yı fʋ jaaŋ.'
8 N bala nı dıı yi daa wa dı ka hagıya a
yı fʋ jaaŋ nı yine zʋalıŋ wıa, ama dıı yi fʋ
ka chıga viivi ta jʋʋsa wa ʋ nan hagı a yı
fʋ jadieke mana fʋ yaalala fʋ mugisinene
wo wıa.
9 "Die wıa n bala nı, nı jʋʋsıma Ŋmıŋ,
ta ʋ nan nagı a yı nı; nı daansıma ta nı
nan ye; nı kpaasıma gbıabıkʋ ta ʋ nan
yuori a yı nı.
10 Dama vuodieke mana dı jʋʋsınana
Ŋmıŋ tuose mıŋ; ta vuodieke dıaŋ mana
dı yaalınana yese mıŋ; vuodieke dıaŋ dı
kpaasınana gbıabıkʋ ka yuore a yıa wa
mıŋ.
11 Nınıŋ chʋalıŋ nı jabıa bʋa dı nan
jʋʋsı wa zaasıŋ aŋ ʋ nagı javʋʋkıŋ a yı
wa?
12 Yaa mınıa bʋa dı nan jʋʋsı wa gılı aŋ
ʋ nagı chıakʋrɔŋ a yı wa?
13 Ta dıı yi nınıŋ vuobıatı gie dı sıba
nı nagı nyınvıına a yı nı ballı, die nıŋ
nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna
ma wa nan faası nagı ʋ Halıkasıka a

yı vuodiekemba dı jʊʊsınana a yaala ka wa.”

Yisa aŋaŋ jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli wıa
(Mat. 12.22-30; Maki 3.20-27)

14 Die daa wʊnyı die benne ta jımbıaŋ die dı yallı wa ta ʊ ka bıagı bala wıa, ta Yisa die dı vʊarı ka, daa wa dı wa piili a bala wıa. Die dı yi kpıkpaakʊ mamachi pam,
15 ama bataŋ die dı baarı dı, “Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli* yına wa hagırıbʊ ʊ bıagı a vʊara jımbıatı dene.”
16 Bataŋ dıaŋ die dı yaala ba magısı wa, die wıa die ba balı wa dı ʊ yi mamachi wııŋ a dagı sıba Ɲmıŋ sıba ʊ wıa.
17 Ama Yisa die dı mıŋŋı ba sʊŋanyile ta balı yı ba dı, “Naaŋ dieke dı puone a yiŋŋi waga ka gbaŋ kaaŋ yʊası, ta tigi dieke vuosi dıaŋ dı puone a yiŋŋi waga ka gbaŋ nan nan.
18 Die dı baa ka yi dı yi Sitaani dı puo ta yiŋŋi waga ka gbaŋ gbaŋ, ka naarı ka baa ka zie. Nı baarı dı jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli yına mıŋ hagırıŋ maŋ yie naa;
19 dıı yi naa maŋ vʊara jımbıatıtı, ta nınıŋ nıŋ, mınıa yınana nı kʊaŋandıısırıba hagırıŋ ba vʊara ha? Nı gbaŋ gbaŋ nı kʊaŋandıısırıba nan dagı dı nı wo wusie.
20 Ama manıŋ, Ɲmıŋ hagırıŋ maŋ nagı vʊara jımbıatı vuosi ma, die dagına sıba Ɲmıŋ naarı wɔŋ keŋ nı jigiŋ mıŋ.
21 “Dıı yi daahagırʊ dı yi siri a gbarı ʊ tigiŋ aŋaŋ dembisi ŋaŋ nyinti, ʊ nyinti mana nan mıŋŋı beri.
22 Ama dıı yi vuodieke dı hagırına a tıaŋ wa dı keŋ tuoli wo ʊ tigiŋ me, ʊ nan nyaŋŋı wa ta gbatı ʊ dembisi ŋaŋ nyintiti ta bı chii ʊ nyintiti.
23 “Vuodieke mana dı kana ka zie n kʊaŋ waga mıŋ mıŋ; ta vuodieke dıaŋ dı kana ka suŋŋi mıŋ a lagısa vuosi n jigiŋ jata ba mıŋ.

Dıı yi jımbıaŋ dı yiŋŋi keŋ juu vuoŋ ma wıa
(Mat. 12.43-45)

24 “Dıı yi ta jımbıaŋ dı keŋ nyıŋ vuota ma, ka ŋaaŋ dıa wa jigikʊʊkıŋ a yaala jigiŋ dı ka voosi, ka ka yeye; ʊ ŋaaŋ balı a yı wa ka gbaŋ gbaŋ dı, ‘N nan yiŋŋi a ga n tigidieke n vana wa.’
25 Die wıa ka ŋaaŋ yiŋŋi ga wa mi a ye ta ka sʊŋ mana saarıya a wʊnsı vıınıŋ.
26 Ka ŋaaŋ wa nyıŋ mıŋ a ga a chii jımbıatı diekemba dı tıanna ka gbaŋ gbaŋ ayʊpɔyı aŋ a ga bemme mi. Naa chıama daa wa beriŋ nan faası chʊʊsı pam a tıaŋ die ʊ sına die wo.”

Wusie sʊgıfıalıŋ wıa

27 Yisa die dı bala wıaha gie a kpatı wa, ta hɔgʊ wʊnyı die dı bie kpıkpaakʊ sʊŋ a faası balı wa dı, “Sʊgıfıalıŋ bie hɔgʊ dieke dı mıırına fʊ ta fʊ nyʊʊsı ʊ bıısıŋ ma.”
28 Ta Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Vuodiekemba dı wʊnnana Ɲmıŋ wıaha ta dıha wa, banıŋ sʊgıfıalıŋ dı bie ba ma.”

Die ba pıasına a yaala mamachi wıa dene
(Mat. 12.38-42)

29 Die kpıkpaakʊ dı giline Yisa wa die ʊ bı balı ba dı, “Lele wo gie vuosi yiwo vuobıatı ta yaala ba ye mamachi wııŋ; ama n kaaŋ wɔŋ yi mamachi wııŋ a yı ba; sie Ɲmıŋ naazʊa Jona dagıŋ chanchaaŋ nyıına ma maŋ nan dagı ba.
30 Wudieke dı yine Jona die dagına Nineva vuosi dı Ɲmıŋ tʊnna wa, die gbaŋ gbaŋ bala ka yi manıŋ vuota Bʊa ta dagı nınıŋ leleke gie vuosi dı Ɲmıŋ tʊnna mıŋ.
31 Sarıya diile daraaŋ Sıaba hɔgʊ naaŋ wa nan hagı a zie a galıŋ nı dama die ʊ paalı nyıŋ wa tıgı saasaa a ga dı ʊ wʊŋ naaŋ Solomoni yıaŋ wʊbalıkaha, ama n bala nı vuodieke dı tıanna naaŋ Solomoni benne giena.
32 Sarıya diile daraaŋ Nineva vuosi nan hagı zie a galıŋ nı, dama Jona dı mʊʊlına Ɲmıŋ wıa a yı ba wa die ba va wa ba tʊmbıatı; n bala nı, vuodieke dı tıanna Jona benne gie.”

Nyıŋgbanıŋ popoli wıa
(Mat. 5.15; 6.22, 23)

33 “Vuoŋ ka chɔgısa popoli ta nagı ka a lɔbıra yaa a nagı kpalı a bubike ama ʊ

* **11:15 11.15** Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli.

ŋaaŋ nagı ka a sagı wa jadieke dı jʋalına ma, amʋ vuosi dı keŋ juu ba nan ye ka chaaŋkʋ.
34 Fʋ nine yine fʋ nyıŋgbanıŋ popoli. Die wıa fʋ nine dı keŋ vıına, fʋ nyıŋgbanıŋ mana nan suuli aŋaŋ chaanıŋ; ama fʋ nine dı keŋ a ka vıına, fʋ nyıŋgbanıŋ mana nan dı bie lımıŋ ma.
35 Nı wa sımma dı chaaŋ dieke dı benne nı ma wa da keŋ bırıŋ lımıŋ.
36 Die wıa dıı yi fʋ nyıŋgbanıŋ mana dı suuli aŋaŋ chaanıŋ, ta jigiŋ dı ka bie lımıŋ ma, ka mana nan mıŋŋı chaaŋ farrıtata a nıası popoli dı ŋaana a chaaŋ yı fʋ die wo."

Yisa die dı galınna Farasisi aŋaŋ mıraha dıdagırıba dene
(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

37 Die Yisa die dı balla wıaha gie a kpatı wa, ta Farasisi vuoŋ wʋnyı die dı wa wa dı ʋ keŋ aŋ wʋnıŋ aŋaŋ wa dii nyindiike, die wıa die ʋ ga a ga a kalı dı ʋ dii nyindiike he.
38 Die dı yi Farasisi vuoke mamachi, Yisa die dı kana ka nııtı ʋ nuusi ta yaala ʋ dii nyindiike he.
39 Ta tı Yɔmʋtieŋ Yisa dı balı wa dı, "Nınıŋ Farasisi vuosi nı ŋaaŋ daaraa nı nyachibisi aŋaŋ nı tımbala kʋası, ama ta nı sʋgıtı dı suuli aŋaŋ halı aŋaŋ sʋgıtʋaŋ.
40 Nınıŋ gaantıba gie! Daa Ɲmıŋ dieke die dı naanna a kʋasısı naanna a sʋgıtıtı gbaŋ?
41 Yıma zɔɔlıntieliŋ jadieke dı benne nı nyachibisi me aŋaŋ nı tımbala ma aŋ jaaŋ mana yıantı a yı nı.
42 "Nınıŋ Farasisi mba, wʋbıaŋ bie nı ma. Nı naga nanjʋʋŋ aŋaŋ bʋŋʋ aŋaŋ neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ sʋŋ a nagı kaanı a yıa Ɲmıŋ, ama ta va jadieke dı yine nıŋŋmına ʋ mıraha ma; sıba wusie sarıya diile ta ka cho Ɲmıŋ. Genhe die mʋna nı yime, a gʋtı nı yınana Ɲmıŋ nyinti baŋ sʋŋ kaanı wa.
43 "Nınıŋ Farasisi, wʋbıaŋ bie nı ma, dama nı yaala vuokpııma jigikasıka Ɲmıŋ jıamıŋ juone me, ta bı yaala ba wasıma nı aŋaŋ jılıma nyʋgıtı ma.
44 Wʋbıaŋ bie nı ma, dama nı sıı sıba kunti vɔrıtı dı lɔbırına vuosi dı ka yesehe ta chʋŋ a ma."
45 Die wıa mıraha dıdagırıba wʋnyı dı balı yı wa dı, "Dıdagırʋ, fʋ bala naa nıŋ zıa wa tı gbaŋ."
46 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, "Nınıŋ mıraha dıdagırıba wʋbıaŋ bie nı gbaŋ nı ma dama nı chie vuosi chiidʋnsa dı faasına a dʋnsı aŋaŋ ba baaŋ chii ama nı gbaŋ gbaŋ nı ka suŋŋi be dı ba chii.
47 Wʋbıaŋ bie nı ma, dama nı ka tuose Ɲmıŋ naazʋalıba wʋbalıkaha ama ta mıa ta wʋnsa ba kunti vɔrıtı a vıına, banıŋ die ba yine naazʋalıŋ diekemba nı chɔɔŋkʋʋlıba die dı kʋna wa ta nı gbaŋ nı ka tuose Ɲmıŋ naazʋalıba wʋbalıkaha.
48 Nı yine wudieke wo, die dagına vuosi dı nı seŋ saagı wudieke nı chɔɔŋkʋʋlıba dı yine wo, dama die ba kʋʋ wa Ɲmıŋ naazʋalıba ta nı dıaŋ dı mıa ba vɔrıtı.
49 Naa chıaŋ ma, die yıantieŋ Ɲmıŋ die dı baarı dı, 'N nan tʋŋ naazʋalıŋ aŋaŋ tʋntʋntıŋ ba jigiŋ, ta ba nan kʋʋ bataŋ ta mugisi bataŋ dıaŋ.'
50 Die wıa n nan datı leleke gie vuosi tıba aŋaŋ ba kʋna naazʋalıba a nyıŋ dʋnıa piiliku,
51 a nyıŋ die ba kʋna Abeli a ga tʋgı Zakaria, vuodieke die ba kʋna Ɲmıŋ kaabıŋ koriku aŋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋnsʋkʋ. N bala nı wusie, leleke gie vuosi nan ye tıbıdatıŋ yaa gamma vuosi gie mana kumbu wıa.
52 "Nınıŋ mıraha dıdagırıba, wʋbıaŋ bie nı ma, dama nı ligi wo Ɲmıŋ wıa dı vuosi da keŋ sımma a chıası, ama nı gbaŋ nı zeti wo a sıbıŋ, ta kaga vuodiekemba dı mınana dı ba sımma ha."
53 Die Yisa dı bala ʋ nyıŋ mi wo ta mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi dı jıı sınyıırıŋ aŋaŋ wa, die ba piili a pıasa wa wʋpıasıka pam yaa gamma ʋ balıkʋ ma,
54 a mıa yaala dı ʋ balı a chʋʋsı aŋ ba yigi wo.

12

Gıgaantıŋ wıa
(Mat. 10.26, 27)

1 Womi die vuosi tuse tuse die dı lagıŋ ta die a tıba tamba nagısı ma, die

Yisa die dı wolinɣ a piili a bala a yıa ʊ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı sımma Farasisi vuosi beriku dama ba yiwo gıgaantıɣ.
2 Jadieke mana dı lɔbırına lele nan daansı nyıɣ yaalıɣ ma, ta wʋlɔbırıkıɣ mana dıaŋ nan nyıɣ yaalıɣ ma.
3 Die wudieke mana nı bala lımıɣ ma ba nan daansı wʋŋ ka yaalıɣ ma; ta wudieke dıaŋ nı pɔsına a balı juoŋ me nan daansı a mʋʋlı yaalıɣ ma.

Mınıa tı mʋ tı chıgıma ŋmaamıɣ? (Mat. 10.28-31)

4 “N zʋalıɣ, n bala nı, nı da chıgıma vuosi ŋmaamıɣ, dama ba nan bıagı kʋʋ nı nyıŋgbanıɣ ama ka kʋaŋ chaaŋ ba kaaŋ bıagı a yi nı wııɣ.
5 N kpaama nı yaa gamma vuodieke nı mʋna nı chıgı: Nı chıgıma Nabidie Ɲmıɣ, vuodieke dı baaŋ bıagı kʋʋ nı ta bı yaa yiko a baaŋ nan bıagı a nagı nı a taaŋ boli dieke dı wone kpisiku me wo. Wusie maŋ bala nı dı nı chıgıma wʋnıɣ.
6 “Ba ka daa nembisi anʋ wa kɔbısı-le? Ama ta Ɲmıɣ ka daamma a kaanı mana wıa.
7 Nınıɣ nıɣ Ɲmıɣ sıba nı sikpeɣ zoosi nʋaŋ mıɣ. Die wıa nı da chıgıma ŋmaamıɣ; dama nı yaa nyʋarı a tıaŋ nembisisi pam.

Vʋarı fʋ gbaŋ yaalıɣ ma dı yiwo Yisa kʋaŋandıısırʋ (Mat. 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

8 “N bala nı; vuodieke mana dı a keŋ a vʋarı ʋ gbaŋ vuosi me dı ʋ yiwo n vuoŋ, die gbaŋ gbaŋ manıɣ vuota Bʋa dı nan vʋarı wa yaalıɣ ma Ɲmıɣ malakasisi nıŋŋa.
9 Ama vuodieke dı baarı ʋ ka yi n vuoŋ vuosi jigiɣ, die gbaŋ gbaŋ manıɣ vuota Bʋa dı nan balı dı n ka sıba wa Ɲmıɣ malakasisi nıŋŋa.
10 “Ta vuodieke dıaŋ mana mana dı keŋ balı wʋbıaŋ yaa gamma manıɣ vuota Bʋa wa Ɲmıɣ nan nagı ʋ taalı a chaa wa; ama vuodieke nıɣ mana dı keŋ balı wʋbıaŋ yaa gamma Ɲmıɣ Halıkasıka ma, Ɲmıɣ kaaŋ wɔŋ nagı ʋ taalı a chaa wa.
11 “Ama ba keŋ yaa nı ga Ɲmıɣ jıamıɣ juone me yaa tıŋgbaŋka nyıŋkʋra yaa nyıŋkʋra jige dı ba dii nı sarıya nı da vaa dı mugisi nı aŋaŋ nı baaŋ nan balı die yaa a gbatı nı gbaŋ a taaŋ.
12 Saŋŋa dı keŋ tʋgı Ɲmıɣ Halıkasıka nan dagı nı wudieke nı baaŋ nan balı.”

Nyintitieŋ dieke dı yine gaamʋ wa nandagırı

13 Mi daa wʋnyı die dı bie kpıkpaakʋ ma ta balı yı Yisa dı, “Dıdagırʋ, balı yı n mıı wa, dı ʋ vaa maŋ ŋaŋ wa puo faarı dieke tı chɔɔŋ dı vana a zieŋ tı wo.”
14 Die Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “N zʋa, mınıa yına mıɣ sieŋ dı n dii nı sarıya yaa dı n puo nı faarı a yı nı bale wo gie?”
15 Die Yisa dı bı balı a yı ba mana dı, “Nı sımma nyinti yaalıɣ wıa, daa nyinti pam bala ka yı vuota miivoli.”
16 Womi die ʋ taaŋ ba nandagırı gie dı, “Nyintitieŋ wʋnyı die yalla ʋ kʋaŋ, ta ka yıa wa nyindiike pam;
17 Die ʋ piili a yile ʋ sʋŋ ma dı, ‘N baaŋ yiwo lalıa, dama n wo jigiɣ n baaŋ nan nagı n nyindiike mana a yi.’
18 Die ʋ balı yı ʋ gbaŋ dı, ‘Naa maŋ nan yi; n nan ŋmabı n bɔmbɔntıtı ta mıı nyıŋkpııma, ta nagı n zaaha aŋaŋ n nyinti mana a yi mi’.
19 Ta wa balı yı n gbaŋ gbaŋ dı, ‘Sikpeŋ nansıtieŋ, n yaa nyindiike pam n baaŋ nan dii a tʋgı bına pam. Die wıa n nan dı voose ta die ta nyuo ta yaa sʋgıfıalıɣ.’
20 Ama Ɲmıɣ die dı balı a yı wa dı, ‘Fʋnıɣ gaaŋkʋ gie, jinne yuku gie, baa fʋ waarı wa fʋ mısı, aŋ tı ye vuodieke dı bala ʋ nagı fʋ nyinti gie mana fʋ wʋnsına a zie wo?’
21 “Tɔ, vuodieke nıɣ mana dı yaalınana nyinti a yıa ʋ gbaŋ, ama ta wo nyinti Ɲmıɣ jigiɣ, nan daansı sıı sıba daa gaaŋkʋ gie.”

Yime Ɲmıɣ yada (Mat. 6.25-34)

22 Die Yisa die dı balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Die wıa n bala nı dı nı da vaa nı beriɣ mugisi nı yaa gamma jadieke nı baaŋ nan dii yaa jadieke nı baaŋ nan yeegi,
23 dama mısı tıaŋ nyindiike, ta nyıŋgbaŋka dıaŋ dı tıaŋ nyiŋyeeke.
24 Nı daansıma nembisisi, a ka bʋra yaa a gobe; a dıaŋ a wo nyindiike bɔmbɔntı

ama Ɲmɪŋ yɪnana ha nyindiike; nɪ ka yaa
nyʋarɪ pam a tɪaŋ nembisi?
25 Nɪ jabɪa baaŋ nan bɪagɪ a nagɪ bɪna
a gʋtɪ ʋ bɪna ma ʋ mɪsɪ wɪa dɪ mugisine
wo wɪa?
26 Nɪ kana ka bɪagɪ a yi wubike gie, bɪa
nɪ mugisi nɪ gbaŋ aŋaŋ nyintialɪkaha.
27 Nɪ daansɪ tɪɪwute aŋaŋ a vɪɪnɪŋ; ama
a ka tʋma yaa a yaala nyiŋyeeke yɪa a
gbaŋ. Ama n bala nɪ, naaŋ Solomoni
aŋaŋ ʋ nyinti aŋaŋ ʋ nyiŋyeekivɪɪna
mana, die wo jayeekiŋ ka vɪɪna a tʋgɪ
tɪɪwutehe kaanɪ.
28 Dɪɪ yi naa, Ɲmɪŋ dɪ yɪa huuti a
vɪɪnɪŋ, nyindiekemba dɪ ŋaana beri jinne
ama soriŋ boliŋ diihe wo, ʋ kaaŋ yɪ nɪ
nyiŋyeeke? Nɪnɪŋ vuodiekemba yada dɪ
kana a ka dala wa gie!
29 “Na chɪaŋ ma nɪ da vaa dɪ mugisi nɪ
aŋaŋ jadieke nɪ baaŋ nan dii yaa nyuu.
30 Vuodieke dɪ kana ka sɪba Ɲmɪŋ
ŋaana chɪga a yaala nyinti gie mana, ama
nɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ sɪba a baarɪ dɪ nɪ yaala ha
mɪŋ.
31 Die wɪa nɪ vaa nɪ baga bemme Ɲmɪŋ
naarɪ ma ta ʋ nan nagɪ nyinti gie mana a
yɪ nɪ.

Arɪzanna nyinti wɪa (Mat. 6.19-21)

32 “Nɪnɪŋ n vuosi dieke dɪ kana ka dala
naa, nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ, dama
nɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ yaa wa sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ ʋ
bala ʋ nagɪ naarɪ dieke a yɪ nɪ wa.
33 Die wɪa nɪ nagɪ nɪ nyinti mana nɪ
yalla a daa a nagɪ ligirehe yɪ zɔɔlɪntieliŋ,
ta nɪ nan ye nyinti dɪ wone kpatɪŋ, nyinti
nan dɪ bie arɪzanna ma, ta kaaŋ vʋarɪ,
dama gaarɪŋ kaaŋ gbigi mi, ta nyɪnyʋgɪka
kaaŋ chʋʋsɪha.
34 Dama jigidieke fʋ nyinti dɪ benne, mi
dɪaŋ fʋ sʋŋ dɪ beri.

Yɔŋɪsɪ dieke dɪ yine siri wɪa

35 “Nɪ yi siri a gbara wudiekemba dɪ
kienene ta nɪ vaa nɪ popolisi chaaŋ,
36 sɪba yɔŋɪsɪ diekemba dɪ chɪɪsɪnana
ba tieŋ dɪ ʋ nyɪŋ hɔgʋ faarɪtʋ banwʋla
ma a keŋ wo, amʋ ʋ keŋ keŋ kpaasɪ
sanʋarɪ ba nan yuorike lagɪ lagɪ a yɪ wa.
37 Sʋgɪfɪalɪŋ bie yɔŋ diekemba ba tieŋ
dɪ kenne a haarɪ ba ta ba chɪɪsa wa.
Wusie maŋ bala nɪ, ba tieŋ wo nan vaa
ba kala ta yi ba nyindiike aŋ ba dii.
38 Dɪɪ yi ba tieŋ dɪ keŋ keŋ, tanseese yaa
kparaaŋ kpaŋ saŋŋa ta ye ta ba chɪɪsa wa,
sʋgɪfɪalɪŋ nan dɪ bie ba ma.
39 Nɪ sɪmma genke, dɪɪ yi tigiŋ tieŋ dɪ
sɪba saŋŋa dieke gaarʋ dɪ bala ʋ keŋ ʋ
tigiŋ me, ʋ kaaŋ vaa gaarʋ wa wɪɪ ʋ tigiri
a juu; ʋ nan dɪ gbarɪ.
40 Nɪnɪŋ nɪ gbaŋ nɪ yi siri a gbara, dama
manɪŋ vuota Bʋa nan keŋ saŋŋa dieke nɪ
kana ka yile dɪ n nan keŋ.”

Yɔmʋ dɪ mʋna ʋ tuo ʋ tieŋ nʋaŋ dene (Mat. 24.45-51)

41 Womi Piita die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Tɪ
Yɔmʋtieŋ, tɪnɪŋ fʋ taana nandagɪrɪ gie a
yɪa yaa vuoŋ mana?”
42 Ta tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa die dɪ yiŋŋi
balɪ wa dɪ, “Yɔmʋ bɪa yine yɪaŋ tieŋ
ta yie ʋ Yɔmʋtieŋ dɪ dagɪna dɪ ʋ yi
wudieke? Wʋnɪŋ ʋ yine vuodieke ʋ
Yɔmʋtieŋ dɪ nan vʋarɪ dɪ ʋ daansɪma ʋ
yɔmʋ chanchaalɪba ta yɪma ba nyindiike
saŋŋa dieke dɪ mʋna.
43 Dɪɪ yi ta ʋ Yɔmʋtieŋ dɪ keŋ tigiŋ ta ye
wo ta ʋ tʋma die wo gbaŋ gbaŋ, sʋgɪfɪalɪŋ
nan dɪ bie ʋ ma.
44 Wusie maŋ bala nɪ, ʋ nan nagɪ wa a
zieŋ dɪ ʋ daansɪma ʋ nyinti mana mana,
45 ama ʋ yi yɔmʋbɪaŋ, ʋ nan dɪ yile ʋ
sʋŋ ma dɪ ʋ Yɔmʋtieŋ wo kaaŋ keŋ lagɪ
lagɪ, ta piili a nɪga ʋ yɔmʋ chanchaalɪba
ta wʋnɪŋ ʋ nan dɪ die ta nyu bugi.
46 Ʋ Yɔmʋtieŋ wo nan yiŋŋi keŋ daa
dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʋ kana ka yile
dɪ ʋ nan keŋ. Ʋ keŋ keŋ, ʋ nan datɪ
ʋ tɪbɪŋ pam ta yi wo sɪba ʋ ŋaana yie
vuodiekemba dɪ zetinene nʋaŋ die wo.
47 “Yɔmʋ dieke dɪ sɪbɪna jadieke ʋ tieŋ
dɪ yaalala ʋ yi, ta ka yi siri dɪ ʋ yi wudieke
ʋ tieŋ wo dɪ yaalala, nan ye tɪbɪdatɪŋ
aŋaŋ tɪbɪtɪ pam,
48 ama yɔmʋ dieke dɪ kana ka sɪba
wudieke ʋ tieŋ wo dɪ yaalala, ta yi wɪɪŋ
chʋʋsɪ, ba nan tɪbɪ wa bɪta ta va wa.
Vuodieke ba yɪna pam ba nan pɪasɪ pam
a nyɪŋ wʋnɪŋ ʋ jigiŋ; ta vuodieke dɪaŋ ba
nagɪna pam pam a yi ʋ nuusi me, ba nan
pɪasɪ pam a nyɪŋ ʋ jigiŋ.

Puole wıa
(Mat. 10.34-36)

49 “Manıŋ n keŋye mıŋ dı keŋ taaŋ boliŋ tıŋgbaŋka ma, dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ dıı yi dı tıŋgbaŋka wɔŋ die.
50 Ŋmıŋ nyaaŋ sııla dieke n bala n sıı wa vaa n sʊŋ dı chʊʊsı mıŋ, sie ka keŋ yi a tıaŋ.
51 Nı yile dı n keŋye mıŋ aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ tıŋgbaŋka ma? Aayı. N bala nı, n keŋye mıŋ aŋaŋ puole.
52 A nyıŋ jinne yaa gamma, vuosi banʊ nan dı bie tigiŋ me, ta keŋ puo; ba bataa nan chʊʊsı bale wo, ta bale wo dıaŋ chʊʊsı bataa wa.
53 Chʊalıŋ nan keŋ chʊʊsı ba ballı dembisi, ta ballı dembisi dıaŋ keŋ chʊʊsı ba chʊalıŋ; nıılıŋ dıaŋ nan keŋ chʊʊsı ba hɔgʊlıaba ta hɔgʊlıaba dıaŋ keŋ chʊʊsı ba nıılıŋ; nıılıŋ nan keŋ chʊʊsı ba lıahalıtı, ta lıahalıtı dıaŋ nan keŋ chʊʊsı ba nıılıŋ.”

Saŋŋa sıbıŋ wıa
(Mat. 16.2, 3)

54 Womi Yisa die dı balı yı kpıkpaakʊ dı, “Nı keŋ yese nııŋmaaŋ ŋmıŋ nanıŋ chaaŋ nı ŋaaŋ baarı dı, nııŋ baa ka nıı mıŋ aŋ ka seŋ nıı.
55 Nı a keŋ a ye ta bʊlɔgısıŋ nıga nyınna nuudiigiŋ chaaŋ nı ŋaaŋ baarı dı jigiri nan dı tuuli aŋ ka keŋ yi.
56 Nınıŋ gıgaantıba gie, nı ŋaaŋ bıagı a daansı tıŋgbaŋka aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ wudieke dı yinene ta dagı a chıası, ta bıa yine nı ka bıagı sıba lele saŋka gie chıası?

Wıa wʊnsıŋ wıa
(Mat. 5.25, 26)

57 “Bıa yine nı ka bıagı a sıba wudieke dı mʊna dı nı yi a yi?
58 Dıı yi vuoŋ dı yaa fʊ gara naalıaŋ, kpaŋŋı fʊ gbaŋ aŋ nı wʊnsı wıırı nı yene bie sieku me wo, dı daa die ʊ nan yaa fʊ ga vuodieke dı dinene sarıyaka jigiŋ aŋ sarıya diiru wo nagı fʊ a yi dansarika dıdaansırıba jakʊʊŋ nuusi me aŋ ʊ nagı fʊ yi dansarıka sʊŋ.
59 N bala nı, kaaŋ keŋ nyıŋ mi a ga tʊgı saŋŋa dieke fʊ baaŋ nan tuŋ ba bala fʊ tuŋ ligire dieke wo mana.”

13

Vuoŋ dı ka chıgı nyıŋ ʊ tʊntʊmbıatı ma ʊ nan kpi

1 Saŋka mi vuosi bataŋ die dı bie mi a balı Yisa yaa gamma Paliti* dı kʊna Galili vuosi saŋŋa dieke die ba kaabına yıa Ŋmıŋ.
2 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba dı, “Nı yile dı Galili vuosisi die ba kʊna wa tʊmbıatı die faası dala mıŋ a tıaŋ ba chanchaalıba mi?
3 Aayı; ama n bala nı, dıı yi nı ka chıgı nyıŋ nı tʊntʊmbıatı ma, nı nan kpi sıba ba kpine die wo.
4 Siloami jarınbısa die dı nanna a kʊʊ vuosi baŋ aŋaŋ anıı wo, nı yile dı die vuosi tʊmbıatı die tıaŋ ba chanchaalıba die dı benne Jerusalemi ma wa?
5 Aayı, ama n bala nı, dıı yi nı ka chıgı nyıŋ nı tʊntʊmbıatı ma nı mana gbaŋ nan kpi.”

Tıı dieke dı kana ka nyına nyıŋnyıŋka nandagıŋ

6 Womi Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı, “Daa wʊnyı die sone tıınyıŋkıŋ ʊ kʊaŋ ma, ta die ga a yaala nyıŋnyıŋka ka sikpeŋ me dı ʊ kpaa, ama die ʊ ka yeye.
7 Die wıa die ʊ balı a yı vuodieke dı daansınana ʊ kʊakʊ dı, ‘Ye, bına ataa wʊnna maŋ chʊŋ kieŋ gie a yaala nyıŋnyıŋka tııka sikpeŋ ta ka yeye. Chıaka taaŋ, bıa wıa ka nan dı zie a chʊʊsa tıŋgbaŋka?’
8 Ama dıdaansırʊ wa die dı yiŋŋi bala wa dı, ‘Jakʊʊŋ, vaa ka bımbalımıŋ a gʊtı ta n nan tuu a giliŋke a yi hʊʊsıŋ a yi ka chıaŋ ma,
9 aŋ tı ye ka nan nyıŋ nyıŋnyıŋka bıŋ chaaŋ? Ka ka nyıŋya n nan chıaka taaŋ.’ ”

Yisa die dı gbaanna hɔgʊ dieke dı yine gbarıgıŋ davʊʊsıkırı daraaŋ dene

10 Davʊʊsıkırı daarı Yisa die dı bie Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me a daga;
11 ta hɔgʊ wʊnyı die dı bie mi jımbıaŋ die dı bie ʊ ma a vaa ʊ bırıŋ gbarıgıŋ bına baŋ aŋaŋ anıı. Die ʊ guriye mıŋ a ka bıagı hagıziele.

* **13:1 13.1** Paliti die yiwo Romani vuosi jakʊʊŋ wʊnyı.

12 Yisa die dı yene wo die ʋ wa wa a keŋ
nyıŋ a balı a yı wa dı, “Hɔgʋ, fʋ yʋagıbʋ
vaa fʋ mıŋ.”
13 Ta die nagı ʋ nuuŋ a diisi ʋ ma, ta
lele womi, die ʋ tııntı ta bırı Ŋmıŋ.
14 Die Ŋmıŋ jıamıŋ juoku jakʋʋŋ die dı
jıı sınyıırıŋ, dama Yisa die dı gbaanna
hɔgʋ wa davʋʋsıkırı daarı wıa; die wıa
die ʋ balı vuosisi dı, “Daraa ayʋaba benne
bakɔyı ma dı tı yaa a tʋmma, die wıa nı
kiere hanıŋ daraa mi aŋ ʋ gbaaŋ nı, ama
da keŋ davʋʋsıkırı daarı dı ʋ gbaaŋ nı.”
15 Ta tı Yɔmʋtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a balı
wa dı, “Nınıŋ gıgaantıba gie, nı wʋnyı
ŋaaŋ a forisi wo nı niige yaa nı bonsi a
yaa ga a yı ha nyaaŋ davʋʋsıkırı daaŋ.
16 Ta hɔgʋ wa gie dı yine Abarahami
haagıŋ vuodieke Sitaani dı bırıŋ wa
yɔmʋ bına baŋ aŋaŋ anıı, dı ka mʋ dı
n gbatı wa taaŋ davʋʋsıkırı daarı?”
17 Yisa die dı bala naa wa viivi die dı
yigi ʋ dataası mana; ta kpıkpaakʋ sʋgıtı
die dı fıalı aŋaŋ mamachi wudiekemba ʋ
yinene wo.

Nyımbʋrıbiŋ nandagırı
(Mat. 13.31, 32; Maki 4.30-32)

18 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı pıası ba dı,
“Ŋmıŋ naarı sıı sıba bıa? Bıa maŋ baaŋ
nagı a magısı ka?
19 Ka nıası wa kaŋmıŋ biŋ, daa wʋnyı
dı nagına a ga bʋrı ʋ kʋaŋ ma, die ka
bırıŋ a ga bırıŋ tııŋ nembisi die dı yʋga
a tuusi ka sikpeŋ me.”

Dabɔtı nandagırı
(Mat. 13.33)

20 Ta Yisa die dı bı pıası ba dı, “Bıa maŋ
baaŋ nagı Ŋmıŋ naarı a magısı?
21 Ka nıası wa dabɔtı hɔgʋ dı nagına a
lagıŋ paanʋ zɔŋ dieke dı dala ma aŋ bʋ
mana dı yiri wo.”

Sanʋabike wıa
(Mat. 7.13, 14, 21-23)

22 Saŋŋa dieke Yisa die dı benne sieŋ
me a gara Jerusalemi wa, die ʋ daagı
tıgıkpııma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı a daga vuosi
Ŋmıŋ wıa;
23 die vuoŋ wʋnyı die dı pıası wa
dı, “Jakʋʋŋ, vuodiekemba dı bala ba ye
gbatıtaaŋkʋ ba nan yi bıta yaa ba nan dı
dala?”
Yisa die dı balı a yı ba dı,
24 “Sie nı kpaŋŋı nı gbaŋ a dıa
sanʋabike a juu mi. N bala nı, vuosi pam
nan daansı mıa dı ba juu ama ba nan
waarı ka juule.
25 Tigiri tieŋ dı keŋ hagı a ligi sanʋarı,
ta nı wıarı a zie yene me, ta kpaasa
sanʋarı a wasa a baarı dı, ‘Jakʋʋŋ yuori
sanʋarı a yı tı’, ama saŋka mi ʋ nan yiŋŋi
a balı nı dı ‘N ka sıba jigidieke dı nyınna.’
26 Saŋka mi nı nan yiŋŋi a balı wa dı,
‘Tınıŋ aŋaŋ fʋ die dinene ta nyuo, ta fʋ
dagı tı Ŋmıŋ wıa tı tıŋ ma.’
27 Ama ʋ nan daansı bı a baarı, ‘N ka
sıba jigidieke nı nyınna.’ Ta balı nı, ‘Nı
gamma ta va manıŋ, nınıŋ vuobıatı gie
mana.’
28 Ta n nan nagı nı a taaŋ yeŋ me; ta
nı nan ye Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ
Jakobu aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba mana, ta
ba bie Ŋmıŋ naarı ma, ta nı nan dı kʋma
ta ŋɔba nı nyına.
29 Vuosi nan daansı nyıŋ ŋmıŋ pɔsıkıŋ
aŋaŋ ŋmıŋ juukiŋ aŋaŋ nuudiigiŋ aŋaŋ
nuugalı chaaŋ a keŋ kalı Ŋmıŋ naarı ma
a dii nyindiike.
30 N baaŋaa, vuosi bataŋ dieke dı
wıarına kʋaŋ lele nan keŋ bie nıŋŋa, ta
vuosi bataŋ dieke dı benne nıŋŋa lele nan
keŋ wıarı kʋaŋ.”

Yisa die dı yalla choti aŋaŋ Jerusalemi vuosi dene
(Mat. 23.37-39)

31 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ Farasisi vuosi
bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a balı a yı wa
dı, “Sie fʋ nyıŋ giena a ga jigigaaŋ, dama
naaŋ Herodi yaala ʋ kʋʋ fʋ mıŋ.”
32 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Wʋnıŋ Ŋmındarıka gie, nı ga balı wa dı,
‘N nan dı vʋara jımbıatı ta gbaama vuosi
jinne aŋaŋ soriŋ, ta daraa ataa wa daraaŋ
n nan kpatı n tʋʋma.’
33 Ama a nyıŋ jinne aŋaŋ soriŋ aŋaŋ
vʋntʋŋ dı mʋ dı n bemme sieŋ me, dama
dı ka mʋ dı ba kʋʋ Ŋmıŋ naazʋa jigigaaŋ
sie Jerusalemi ma.
34 “Nchʋanaawee, Jerusalemi vuosi,
nınıŋ vuodiekemba dı kʋna Ŋmıŋ

naazʋalıba, ta bı taa vuodiekemba ʋ tʋnna nı jigiŋ wo tana a kʋʋ wa, bʋŋmıa maŋ mıa a yaala dı n lagısı nı bʋnyı sıba kpıanııŋ dı ŋaana lagısı ka ballı ka chobiti chıaŋ ta nı ka saaga.
35 Ye, Ɲmıŋ vaa nı jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ta ka zie yɔrı. N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma, nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra a ga tʋgı saŋŋa dieke nı baaŋ nan balı dı, ‘Alibarika bie vuodieke dı kennene Nabidie Ɲmıŋ saaŋ ma.’ ”

14

Yisa die dı gbaanna daa wʋnyı die dı yʋagına dene

1 Davʋʋsıkırı daaŋ kaanı Yisa die dı ga Farasisi nyıŋkʋra wʋnyı tigiŋ dı ʋ dii nyindiike, die vuosisi die dı mıŋŋı a daansa wa.
2 Mi yʋagıtieŋ wʋnyı dı keŋ ʋ jigiŋ, die ʋ nagısı aŋaŋ ʋ nuusi mʋrına.
3 Die wıa Yisa die dı pıası Farasisi aŋaŋ mıraha dıdagırıba dı, “Tı mıraha saagıya mıŋ dı tı gbaaŋ davʋʋsıkırı daraaŋ yaa tı da gbaaŋ?”
4 Ama die ba tarı. Yisa die dı nagı ʋ nuuŋ a gbı daa wa ta gbaaŋ wa ta vaa ʋ ga.
5 Ta die a balı yı ba, “Dıı yi nı wʋnyı dı yallı boniŋ yaa naagıŋ ka nan buluŋ me davʋʋsıkırı daarı kaaŋ yi lagı lagı a ga a vʋarı ka?”
6 Ama die ba ka bıagı a yiŋŋi a balı wa wııŋ.

Sʋʋŋ fʋ gbaŋ tıŋgbaŋ wıa

7 Mi Yisa die yene chaamba dı vʋarınana vuokpııma jigikasıha, ʋ kpaaŋ ba dı;
8 “Dıı yi ba keŋ a wa fʋ dı fʋ keŋ banwʋla ma, da keŋ ga kala vuokpııma jigikasıka, dama dı nan bıagı yi ta ba wa wa vuodieke dı tıanna fʋ
9 aŋ vuodieke dı wana nı wa nan keŋ fʋ jigiŋ a balı fʋ dı, ‘Hagı ta yı wa fʋ jigikasıkırı.’ Mi nan dii viivi ta ga kalı vuosi kʋaŋ.
10 Ama ba keŋ a wa fʋ, ga kala vuosi kʋanʋaŋ, amʋ vuodieke dı wana fʋ dı keŋ keŋ ʋ nan balı a yı fʋ dı, ‘N zʋa, keŋ jʋalı kala vuokpııma jigikasıkırı ma.’ Mi nan ye jılıma fʋ chanchaalıba mana jigiŋ.
11 Dama vuodieke mana dı kɔtına ʋ gbaŋ Ɲmıŋ nan sʋʋŋ wa tıŋgbaŋ, ama vuodieke dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ, Ɲmıŋ nan kɔtı wa ŋmıŋsikpeŋ.”

Vuodiekemba dı mʋna nı wa wa wıa

12 Mi Yisa die dı balı a yı vuodieke die dı wana wa wa dı, “Dıı yi fʋ keŋ yaa dʋʋga, da keŋ wa fʋ zʋalıŋ yaa fʋ nımballı yaa fʋ maarıŋ yaa fʋ chanchaalıŋ ligire tieliŋ, dama fʋ wa ba ba dıaŋ ba nan yiŋŋi a wa fʋ a yiŋŋi tuŋ fʋ wudieke fʋ yine wo.
13 Ama fʋ keŋ yaa dʋʋga wa zɔɔlıntieliŋ aŋaŋ gbarıgısı aŋaŋ gbılısı aŋaŋ yıısı,
14 ta nan ye alibarika, dama ba kaaŋ bıagı a yiŋŋi tuŋ fʋ, Ɲmıŋ nan tuŋ fʋ saŋŋa dieke vuovıına dı keŋ hagı kuŋ me.”

Dʋʋga kpeŋkpııka nandagırı wıa (Mat. 22.1-10)

15 Die vuodiekemba dı dinene aŋaŋ Yisa wʋnyı dı wʋnnana Yisa balıkʋ ʋ balı a yı wa dı, “Sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı bala ba daansı kala Ɲmıŋ naarı ma a dii nyindiike!”
16 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Daa wʋnyı die benne a keŋ yaala ʋ dii dʋʋgakpeŋkpııŋ, ta die a posi vuosi pam.
17 Die dʋʋgaka diile saŋŋa die dı gbigine wo, die ʋ tʋŋ ʋ tʋntʋntʋ dı ʋ ga balı vuodiekemba ba wone a posi wo dı, ‘Nı keŋ, jaaŋ mana yi siri mıŋ!’
18 Ama ba mana die dı piili a bala wudieke wıa ba kana kaaŋ bıagı a keŋ. Die bʋmbʋŋaŋ vuoke dı baarı dı, ‘N daa wa tıŋgbaŋ ta dı mʋ dı n ga ye ke, die wıa yı mıŋ sieŋ aŋ n ga.’
19 Ta wʋnyı dıaŋ die dı baarı dı, ‘N daa wa naakʋaka baŋ; die wıa yı mıŋ sieŋ aŋ n yaa ha a ga magısı ye.’
20 Wʋnyı dıaŋ die dı baarı dı, ‘N faarı wa hɔgʋ daraa gie nʋaŋ die wıa n kaaŋ bıagı keŋ.’
21 Die tʋntʋntʋ wa die dı yiŋŋi ga a balı ʋ tieŋ wo wıaha gie mana. Die ʋ tieŋ wo dı jıı sınyıırıŋ ta balı yı ʋ tʋntʋntʋ wa dı, ‘Nyıŋ lagı lagı a ga tıka sieti me a wa zɔɔlıntieliŋ aŋaŋ gbarıgısı aŋaŋ yıısı aŋaŋ gbılısı a yaa ba viiri keŋ.’
22 Ka kʋaŋ chaaŋ tʋntʋntʋ wa dı keŋ baarı dı, ‘Jakʋʋŋ, fʋ bala dı n yi wudieke

wo, n yiye mɪŋ, ama yɪalɪŋ yene bie juoku sʊŋ.'
23 Die wɪa ʊ tieŋ wo dɪ balɪ wa dɪ, 'Bɪ nyɪŋ ga tɪka lʊga a daansɪ siekpɪɪma aŋaŋ siebisisi me, a yaalɪ vuosi a keŋ juu amʊ n tigiri nan suuli.
24 Ama vuodiekemba die n wolinne a posi wo wʊnyɪ gbaŋ nʊaŋ kaaŋ laŋ n dʊʊgaka nyindiike he.' "

Yisa kʊaŋ dɪɪsɪŋ wɪa
(Mat. 10.37, 38)

25 Saŋŋa kaanɪ, die kpɪkpaaŋ pam die dɪdɪ Yisa, die ʊ yiŋŋi a balɪ yɪ ba dɪ.
26 "Vuodieke mana dɪ yaala ʊ bemme n jigiŋ, sie ʊ chome mɪŋ a tɪaŋ ʊ chone ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ aŋaŋ ʊ hɔgʊ aŋaŋ ʊ ballɪ aŋaŋ ʊ nɪmballɪ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ miivoli die. Dɪ daa die ʊ kaaŋ bɪagɪ a yi n kʊaŋandɪɪsɪrʊ.
27 Ta vuodieke dɪaŋ mana dɪ kana ka viigi ʊ kuŋ dagarɪkɪŋ a dɪ n kʊaŋ, kaaŋ bɪagɪ a yi n kʊaŋandɪɪsɪrʊ.
28 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaala ʊ mɪɪ tigikpɪɪŋ, sie ʊ woliŋ a kala a sɪmma ka ligire nʊaŋ, a sɪmma baarɪ ʊ ligire nan tʊgɪ yaa ka kaaŋ tʊgɪ.
29 Dama ʊ ka yi die, ta piili tigiri ta keŋ ka bɪagɪ a mɪɪ ka kpatɪ, ta vuosi dɪ yese ke ta sɪba baarɪ ʊ ka bɪagɪ mɪɪ ka kpatɪ, ba nan vʊarɪ wa fala.
30 Ba nan baarɪ dɪ, 'Daa wa gie die piiliye mɪŋ dɪ ʊ mɪɪ ama ʊ ka bɪagɪ kpatɪ.'
31 Dɪɪ yi naaŋ dɪ yaa vuosi tuse baŋ a nyɪŋ gara ʊ wagɪ ʊ chanchaaŋ dɪ yalla tuse baŋɪsɪ-le, ʊ nan woliŋ kalɪ a daansɪ ʊ gbaŋ ye dɪ ʊ yaa hagɪrɪŋ a baaŋ nan bɪagɪ a tuoli ʊ chanchaaka.
32 Dɪɪ yi ʊ wo hagɪrɪŋ ʊ nan tʊŋ tʊntʊntɪŋ aŋ ba woliŋ dɪa ʊ nɪŋŋa a nagɪ vaaŋ a dagɪ ʊ chanchaaka dɪ ʊ kaaŋ bɪagɪ a wagɪ wa."
33 Yisa die dɪ balɪ kpatɪ ba dɪ, "Die gbaŋ gbaŋ nɪ wʊnyɪ mana dɪ kaaŋ bɪagɪ a yi n kʊaŋandɪɪsɪrʊ sie ʊ nagɪ nyinti mana a taaŋ."

Yasɪ wɪa
(Mat. 5.13; Maki 9.50)

34 "Yasɪ nansɪ mɪŋ, ama dɪɪ yi ka nansɪbʊ dɪ nyɪŋ, lalɪa ka bɪ baa ka ye ka nansɪbʊ bɪbra?
35 A ka bɪ vɪɪna dɪ fʊ nagɪ ka a taaŋ fʊ kʊaŋ ma yaa fʊ nagɪ ka a gʊtɪ hʊʊsɪŋ ma. Sie fʊ nagɪ ka a taaŋ. Vuodieke dɪ yaa tɪba ʊ wʊmma."

15

Yii diekemba dɪ bana wa nandagɪrɪ
(Mat. 18.12-14)

1 Die saŋŋa kaanɪ lampotuosiriŋ pam aŋaŋ tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ die dɪ keŋ Yisa jigiŋ dɪ ba wʊŋ ʊ wʊbalɪka ha.
2 Ama Farasisi aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba dɪ piili a vʊʊna wɪa dɪ, "Daa wa gie tuose tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ ta die aŋaŋ ba."
3 Naa chɪaŋ ma Yisa die dɪ taaŋ ba nandagɪrɪ gie dɪ,
4 "Dɪɪ yi nɪ wʊnyɪ dɪ yaa yiise kɔbɪga ta a kaanɪ dɪ bɪa, bɪa ʊ baa ʊ yi? Sie ʊ vaa yiise baŋɪsɪ-wayɪ aŋaŋ awayɪ wa dɪ dinene jigidieke wo, ta ga a yaalɪ jabalɪŋka dɪ bana wa a ga tʊgɪ saŋŋa dieke ʊ baaŋ nan ye ke.
5 Dɪɪ yi ʊ keŋ ye ke ʊ sʊŋ ŋaaŋ fɪalɪ mɪŋ, ta nagɪ ka viigi,
6 ta chii ke a kuli tigiŋ. Saŋka mi ʊ nan wa ʊ zʊalɪŋ aŋaŋ ʊ jʊjʊrɪtamba a lagɪsɪ a balɪ yɪ ba dɪ 'Nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ, dama n ye wo n yii dieke dɪ bana wa.' "
7 Die wɪa Yisa dɪ bɪ bala ba dɪ "Tʊntʊmbɪatɪ vuobalɪmɪŋ dɪ chɪgɪ nyɪŋ ʊ tʊntʊmbɪatɪ ma, sʊgɪfɪalɪŋ nan dɪ beri arɪzanna ma ʊ wɪa a tɪaŋ ka bala ka sɪmma die vuovɪɪna baŋɪsɪ-wayɪ aŋaŋ awayɪ dieke dɪ yilinene dɪ dɪ ka mʊ dɪ ba chɪgɪ nyɪŋ ba tʊmbɪatɪ ma.

Ligiribiŋ dieke dɪ bana nandagɪrɪ

8 "Yaa dɪ yi hɔgʊ dɪ yaa ligiribie baŋ, ta a kaanɪ dɪ bɪa, lalɪa ʊ baa ʊ yi? Sie ʊ chɔgɪsɪ popoli ta mɪŋŋɪ saarɪ ʊ juoku ta mɪŋŋɪ daansɪ jigiŋ mana a ga tʊgɪ saŋŋa dieke ʊ baaŋ nan ye ke.
9 Ʊ keŋ a ye ke ʊ ŋaaŋ wa wa ʊ zʊalɪŋ aŋaŋ ʊ jʊjʊrɪtamba a lagɪsɪ a balɪ a yɪ ba dɪ, 'Nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ, dama n ye wo n ligiribiŋ dieke dɪ bana wa.'
10 Die wɪa Yisa die dɪ bɪ balɪ ba, dɪɪ yi tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ wʊnyɪ dɪ chɪgɪ nyɪŋ ʊ tʊntʊmbɪatɪ ma, Ŋmɪŋ malakasisi nan dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam ʊ wɪa."

Bʊa dieke dɪ bana wa nandagɪrɪ

11 Womi Yisa die dɪ bɪ balɪ dɪ, “Daa wʊnyɪ die yalla dembibisi bale,
12 ta bʊabike chaaŋ die dɪ balɪ a yɪ ʊ chɔɔŋ wa dɪ, ‘N chʊa, n yaala fʊ nagɪ n
balla n daansɪ dii faarɪ dieke a yɪ mɪŋ.’ Saŋka mi ʊ chɔɔŋ wa die dɪ puo faarɪ ka
a yɪ ba bale wo.
13 Die dɪ ka yʊasɪya bʊabike die dɪ nagɪ
ʊ nyinti mana a daa, ta nagɪ ligirehe a dɪa,
a ga tɪgɪ saasaa. Mi die ʊ ga dii ligirehe
yɔrɪ yɔrɪ a kpatɪ.
14 Die ʊ dine jaaŋ mana a kpatɪ wa,
die kɔŋkpeŋkpɪɪŋ die dɪ nan tɪŋgbaŋka
mana ma, die dɪ paalɪ a wʊŋ wa.
15 Die wɪa die ʊ ga bie daa wʊnyɪ tigiŋ
tɪŋgbaŋka ma, daa wa die dɪ yaa wa ga ʊ
kʊaŋ ma dɪ ʊ daansɪma ʊ perukusi.
16 Die ʊ tɪŋ yaala ʊ dii perukusisi
nyindiikehe a chagɪ ama vuoŋ die ka yɪ
wa jaaŋ.
17 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ keŋ mɪŋŋɪ a yili,
‘N chʊa tʊntʊntɪba mana yese nyindiike a
die ta tɪala, ta giena maŋ baa n kpi aŋaŋ
kɔŋ.
18 Dɪ sɪna die wo, n nan hagɪ a ga n chʊa
jigiŋ a balɪ wa dɪ, N chʊa, n yi bɪaŋ ta
chʊʊsɪ Ŋmɪŋ aŋaŋ fʊ jigiŋ.
19 N ka bɪ mʊ fʊ wa mɪŋ fʊ bʊa;
daansɪma mɪŋ sɪba fʊ tʊntʊntɪba kaanɪ.’
20 Die wɪa die ʊ hagɪ a ga ʊ chɔɔŋ wa
jigiŋ.

“Die ʊ yene bie sieku me a gara wa, ʊ
chɔɔŋ wa die dɪ ye wo, zɔɔlɪŋ die dɪ yigi
wo pam, die ʊ chɪgɪ ga a gurigi wo.
21 Die bʊa wa dɪ baarɪ dɪ, ‘N chʊa, n yi
bɪaŋ Ŋmɪŋ aŋaŋ fʊ jigiŋ. N ka bɪ mʊ dɪ
fʊ wa mɪŋ fʊ bʊa.’
22 Ama ʊ chɔɔŋ wa die dɪ wa ʊ
tʊntʊntɪba a balɪ ba dɪ, ‘Nɪ yi lagɪ lagɪ a
nagɪ jayeekivɪɪka a keŋ yeegi wo, ta nagɪ
nuupiriŋ a keŋ yi ʊ nuuŋ me, ta nagɪ nɪɪra
a suu wo;
23 ta ga nagɪ narapɔlɪ dieke dɪ narɪna a
keŋ kʊʊ aŋ tɪ dii dʊʊga.
24 Dama die n yile dɪ n bʊa wa gie kpiye
mɪŋ, ama ta ʊ bie ʊ mɪsɪ ma, ta bɪ yile dɪ ʊ
baya mɪŋ, ama ʊ yiŋŋi keŋ mɪŋ.’ Die wɪa
die ba piili a die dʊʊgaka aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ.
25 “Ama saŋka mi, die ʊ bʊa jakʊʊrɪ die
ye bie wo kʊakʊ ma. Die ʊ kienene tigiri
a keŋ gbigi tigiri, die ʊ wʊŋ yɪlaha aŋaŋ
siele he.
26 Die wɪa die ʊ wa tʊntʊntɪba wʊnyɪ a
pɪasɪ wa wudieke dɪ yinene tigiri me.
27 Die ʊ yiŋŋi balɪ wa dɪ, ‘Fʊ nɪmbʊa wa
yiŋŋi keŋ mɪŋ, fʊ chʊa wa dɪ kʊʊ narapɔlɪ
dieke dɪ narɪna, dama ʊ yiŋŋi keŋ mɪŋ
aŋaŋ alaafɪa.’
28 Die bʊa jakʊʊrɪ die dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ, ta
zeti dɪ ʊ kaaŋ juu gbaakʊ sʊŋ; die wɪa die
ʊ chɔɔŋ dɪ keŋ nyɪŋ a jʊʊsɪ wa dɪ ʊ keŋ
juu,
29 ama die ʊ yiŋŋi balɪ ʊ chɔɔŋ wa dɪ,
‘Ye, bɪnaha gie mana n tʊma a yɪa fʊ mɪŋ
sɪba yɔmʊ, ta saaga fʊ nʊaŋ, ama ka yi
mɪŋ biibiŋ gbaŋ dɪ n kʊʊ a wa n zʊalɪŋ
aŋ tɪ dii ta yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ.
30 Fʊ bʊa wa gie nɪŋ die chʊʊsɪna fʊ
nyinti mana hɔgʊba ma wa, dɪ keŋ tigiŋ
fʊ kʊʊ narapɔlɪ narɪkɪŋ a yɪ wa.’
31 Ʊ chɔɔŋ wa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
‘N bʊa, saŋŋa mana fʊ bie wo n jigiŋ, ta
jadieke mana n yalla die dɪ yi fʊ sɪɪtɪ.
32 Ama dɪ mʊ tɪ dime dʊʊga ta yallɪma
sʊgɪfɪalɪŋ dama die tɪ yile dɪ fʊ nɪmbʊa
wa gie kpiye mɪŋ, ama ta ʊ bie ʊ mɪsɪ
ma, ta bɪ yile dɪ ʊ baya mɪŋ, ama lele tɪ
ye wo mɪŋ.’ ”

16

Tʊʊma jakʊʊŋ nandagɪrɪ

1 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, “Ligiretieŋ wʊnyɪ die benne a yallɪ
tʊntʊntʊ jakʊʊŋ ʊ daansa ʊ nyinti, die ba
keŋ balɪ wa dɪ ʊ die ʊ ligirehe yɔrɪ yɔrɪ.
2 Die wɪa die ʊ wa wa a balɪ wa dɪ, ‘Bɪa
yine maŋ wʊmma fʊ wɪa dene? Kaaŋ bɪ
yi n tʊʊma jakʊʊŋ, die wɪa biisi n nyinti
mana aŋ n ye.’
3 Ta tʊʊma jakʊʊrɪ die dɪ yile dɪ, ‘Bɪa
maŋ baa n yi? N jakʊʊrɪ baa ʊ vʊarɪ mɪŋ
mɪŋ tʊʊma ma. N ka hagɪrɪ a baaŋ nan
kʊa, ta chɪga viivi n baaŋ nan jʊʊsɪ.
4 N sɪba wudieke n baaŋ nan yi lele amʊ
maŋ keŋ waarɪ tʊʊmaha vuosi nan tuo
mɪŋ ba tige me.’
5 Die wɪa die ʊ wa vuodiekemba mana
die dɪ dine ʊ jakʊʊrɪ hamɪŋ wʊnyɪ wʊnyɪ.

Die ʋ pıası bʋmbʋŋaŋ vuoke dı, ‘N jakʋʋrı hamıŋ aŋmıa benne fʋ jigiŋ?’
6 Die ʋ yiŋŋi a balı wa dı, ‘Kpaatı gbiesi kɔbısı-nıı.’ Daa wa dı balı wa dı, ‘Hamıŋ gbanıŋ wʋnna tuo kala lagı lagı a yiŋŋi maagı kɔbısı-nıısa.’
7 Ta balı wʋnyı dıaŋ, ‘Aŋmıa fʋ gbaŋ fʋ dii?’ Ʋ yiŋŋi balı wa dı, ‘Zaa bɔtʋsı kobıga.’ Ta daa wa dı balı, ‘Fʋ hamıŋ gbanıŋ wʋnna, yiŋŋi maagı baŋısı-nıı.’
8 Die ligiretieŋ wo die dı wʋnna ʋ tʋʋmaha jakʋʋrı nyınyırıtʋ wa dı yine die wo, die ʋ bırı wa, dama ʋ tʋŋ wa aŋaŋ yıaŋ.” Yisa die dı balı ba dı, “Vuodiekemba dı dına tıŋgbaŋka gie sieku yaa yıaŋ ba sʋnsʋŋ a tıaŋ vuodiekemba dı dına chaaŋkʋ sieŋ dı yalla die wo.
9 Manıŋ, n bala nı, nı nagı tıŋgbaŋka gie ma ligire a yime wudieke Ŋmıŋ dı yaalala, amʋ a keŋ kpatı saŋŋa dieke ʋ nan tuo nı arızanna ma.
10 Vuodieke mana dı mıŋŋına tʋma tʋnbıŋ vıınıŋ, nan bıagı mıŋŋı tʋŋ tʋnkpııŋ vıınıŋ, ta vuodieke dıaŋ dı nyırınana aŋaŋ ligiribiŋ, nan dı nyıra aŋaŋ ligirikpııma.
11 Dıı yi fʋ nyıra aŋaŋ tıŋgbaŋka gie ligire, Ŋmıŋ nan nagı arızanna ligire a yi fʋ nuusi me?
12 Ta dıı yi fʋ nyıra aŋaŋ vuoŋ nyinti, mınıa bala ʋ yı fʋ fʋ tʋaŋ?
13 “Yɔmʋ kaaŋ bıagı a jıama naalıŋ bale. Ʋ nan haa wʋnyı ta chome wʋnyı, yaa ʋ nan yı wʋnyı jılıma ta wʋnyı ʋ nine kaaŋ dı suuli. Vuoŋ kaaŋ bıagı a jıama Ŋmıŋ aŋaŋ ligire.”

Yisa wʋbalıka a taŋ
(Mat. 11.12, 13; 5.31, 32; Maki 10.11, 12)

14 Die Farasisisi die dı wʋŋ wıaha gie mana, ta die a vʋara Yisa fala, dama die ba yaala ligire wıa pam.
15 Die Yisa dı balı a yı ba dı, “Nınıŋ nı yine vuodiekemba dı yinene nı gbaŋ sıba vuovıına vuosi nıŋŋa, ama Ŋmıŋ sıba nı sʋgıtı ma. Dama jadieke vuota dı yilinene dı ka yaa nyʋarı pam wa, Ŋmıŋ jigiŋ nıŋ ka yiwo jatɔgʋ.
16 “Mosisi mıraha aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba die dı maagına wudiekemba ba die beri mıŋ a keŋ tʋgı Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ saŋka, a nyıŋ Jɔɔn keniŋ saŋka ba mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıına yaa gamma ʋ naarı ma, ta vuoŋ mana dı mıa dı ba juu mi.
17 Ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie nan keŋ tıaŋ ga ama Ŋmıŋ mıraha wʋbiŋ gbaŋ kaaŋ tıaŋ ga.
18 “Daa dieke mana dı keŋ zeti ʋ hɔgʋ ta yiŋŋi faarı hɔgʋ gaaŋ yiwo hɔgʋkpana tʋʋma, ta dembiŋ dieke dıaŋ dı faarına hɔgʋ wa yiwo hɔgʋkpana tʋʋma.”

Nyintitieŋ aŋaŋ zɔɔlıntieŋ Lazurusi wıa

19 Ta Yisa die dı bı balı ba dı, “Nyintitieŋ wʋnyı die benne a yeegi nyiŋyeeki dieke dı yalla ligire pam ta bie ʋ dʋŋŋʋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ daaŋ mana.
20 Ta die daa zɔɔlıntieŋ wʋnyı dıaŋ die benne ba wasa wa Lazurusi, ta die ʋ yaa kʋjaga pam. Die ba ŋaaŋ yaa wa a keŋ dʋaŋ nyintitieŋ wo sanʋaŋ ma,
21 die ʋ ŋaaŋ yaala ʋ dii wo nyintitieŋ wo nyindiiki chʋata dı ŋaana nanna tıŋgbaŋ; die gbaası gbaŋ dı keŋ lansa ʋ kʋjagaha.
22 “A kʋaŋ chaaŋ zɔɔlıntieŋ wo die dı kpi, malakasi die dı keŋ chii wo a ga Abarahami jigiŋ arızanna ma. Ta nyintitieŋ wo dıaŋ dı keŋ kpi, die ba guu wo.
23 Die ʋ ga bie kpiiliŋ jigiberisikiŋ, die dı wʋmma wa pam. Die ʋ daansı a ye Abarahami saasaa, ta Lazurusi kalı ʋ jigiŋ.
24 Die wıa die nyintitieŋ wo die dı natı a wa dı, ‘N chʋa Abarahami, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ ta fʋ tʋŋ Lazurusi ŋaŋ ʋ ga nagı nuubiŋ a luo nyaaŋ ma a keŋ gbi n jiliŋ, dama n paalı die wahala bolibu gie me.’
25 Ama Abarahami die dı balı wa dı, ‘N bʋa, tıınsı dı die fʋ benne fʋ mısı ma wa, die ye wo nyınvıına, ta Lazurusi dı ye nyınbıatı mana, ama lele ʋ bie wo nansıŋ ma giena ta fʋ bie wahala ma.
26 Ta wudieke dı gʋtına yine, gulikpeŋkpııŋ benne tınıŋ aŋaŋ fʋ sʋnsʋŋ, die wıa vuodiekemba dı benne gie a yaala ba gası a keŋ fʋ jigiri kaaŋ bıagı, ta vuodieke dı benne fʋ jigiri dı yaala ba gası a keŋ tı jigiŋ dıaŋ kaaŋ bıagı.’

27 Die nyintitieŋ wo dı balı wa dı,
‘Jakʊʊŋ Abarahami, die nıŋ n jʊʊsa fʊ,
tʊŋ Lazurusi aŋ ʊ ga n chʊa tigiŋ me,
28 n yaa wa n nımballı banʊ, vaa ʊ ga a
ga kpaaŋ ba amʊ ba gbaŋ ba da keŋ keŋ
wahalaka gie jigiŋ.’
29 Die Abarahami dı baarı dı,
‘Fʊ nımballı yaa Mosisi aŋaŋ Ɲmıŋ
naazʊalıba wıa Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma. Ba
wʊmma ha.’
30 Ta nyintitieŋ wo dı yiŋŋi balı wa
dı, ‘Jakʊʊŋ Abarahami, aayı, die nyıına
ma ka mʊ; ama dıı yi vuoŋ dı nyıŋ kuŋ
me a ga ba jigiŋ ba nan chıgı nyıŋ ba
tʊntʊmbıatı ma.’
31 Ama die Abarahami dı balı wa
dı, ‘Dıı yi ba kaaŋ wʊŋ Mosisi aŋaŋ
Ɲmıŋ naazʊalıba dı maagına wudieke
Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma wa, ba kaaŋ tarıgı ba
sʊŋanyile dıı yi ta vuoŋ dı hagı kuŋ me
gbaŋ a ga ba jigiŋ.’ ”

17

Bıaŋ wıa
(Mat. 18.6, 7, 21, 22; Maki 9.42)

1 Womi Yisa dı balı yı ʊ kʊaŋandıısırıba
dı, “Nı da yilime dı magısıŋ kaaŋ keŋ;
ama wʊbıaŋ bie vuodiekemba dı vanana
ba chanchaalıŋ dı yie bıaŋ.
2 Ba tıŋ nagı nııŋ a bɔbı a yeegi ʊ nyie
a nagı wa a taaŋ nyaakpııŋ ma dı tıŋ nan
dı kpıa a tıaŋ ʊ baaŋ nan yi ballıbısı gie
wʊnyı yi bıaŋ.
3 Die wıa nı yigi nı gbaŋ!
“Dıı yi fʊ nımbʊa dı yi fʊ bıaŋ, kpaaŋ
wa; ama dıı yi ʊ baarı dı ʊ chʊʊsı fʊ mıŋ,
fʊ nagı ʊ taalı a chaa wa.
4 Dıı yi ʊ yi fʊ bıaŋ bʊyʊpɔyı da-
balımıŋ, ama ta yiŋŋi keŋ fʊ jigiŋ
bʊyʊpɔyı a baarı dı ʊ chʊʊsıya, fʊ nagı
ʊ taalı a chaa wa.”

Yada wıa

5 Saŋŋa kaanı die tı Yɔmʊtieŋ Yisa
tʊntʊntıba dı balı yı wa dı, “Vaa tı yadaka
gʊtı.”
6 Die ʊ yiŋŋi balı ba dı, “Dıı yi nı yaa
yada sıba kaŋmıŋ biŋ, nı nan bıagı a
balı yı tııkpııka gie dı, ‘Vʊʊ a ga nan
nyaakpııbʊ gie me’ aŋ ka seŋ a tuo fʊ
nʊaŋ.

Tʊntʊntʊ dı mʊna ʊ yi die

7 “Dıı yi ta nı wʊnyı dı yallı tʊntʊntʊ ta
ʊ kʊa yaa ta daansa yiise, ta ʊ keŋ nyıŋ
kʊaŋ a keŋ tigiŋ, nan balı wa dı, ‘Keŋ lagı
a keŋ kala dii nyindiike?’
8 Aayı, nan balı wa dı, ‘Vʊarı fʊ kʊaŋ
nyinti ta yeegi nyınvıına a yi n nyindiike
a zieŋ mıŋ aŋ n keŋ dii ta nyuu, ka kʊaŋ
chaaŋ fʊ gbaŋ fʊ dii ta nyuu.’
9 Fʊ yile dı jakʊʊrı nan waası tʊntʊntʊ
wa ʊ yine wudieke ʊ bala wa dı ʊ yi wo?
Aayı.
10 Die gbaŋ dı sıı nı jigiŋ, saŋŋa dieke
nı keŋ tʊŋ tʊŋ dieke Ɲmıŋ dı bala dı nı
yiwo a kpatı, nı balı dı, ‘Tı yiwo tʊntʊntıŋ
nyıına. Tınıŋ tı yiwo wudieke dı mʊna tı
yi nyıına.’ ”

Yisa die dı gbaanna gama baŋ dene

11 Yisa die dı ganana Jerusalemi die ʊ
daagı Samaria aŋaŋ Galili sʊnsʊŋ aŋaŋ
sʊnsʊŋ.
12 Die ʊ gana ga juo tıŋkpaŋŋı kaanı; ta
gama baŋ die dı keŋ tuoli wo mi. Die ba
zie saasaa,
13 ta faası natı a baarı dı, “Jakʊʊŋ Yisa,
chıgı tı zɔɔlıŋ!”
14 Yisa die dı ye be ta balı yı ba dı, “Nı
gamma Ɲmıŋ kıkaabıtʊ jigiŋ aŋ ba jııŋ nı
ye.” Die ba benne sieku me a gara wa die
ba ye gbaamıŋ.
15 Ta die ba wʊnyı die dı yiŋŋi keŋ
Yisa jigiŋ dama die ʊ sıba a baarı dı
Yisa gbaanna wa, a keŋ bırı Ɲmıŋ aŋaŋ
lɔlıkpııŋ.
16 A die nagı ʊ gbaŋ a taaŋ Yisa nıŋŋa
ta waasa wa; ama die daa wa die yiwo
Samaria vuoŋ.
17 Yisa die dı pıası dı, “Daa vuosi baŋ
die yene gbaamıŋ? Ama bawayı wa bie
sıa?
18 Ba wʊnyı ka keŋ dı ba bırı Ɲmıŋ sie
chaanʊ wa gie?”
19 Ta die wa balı daa wa dı, “Hagı a ga,
fʊ yada gbaanna fʊ.”

Ɲmıŋ naarı keniŋ wıa
(Mat. 24.23-28, 37-41)

20 Mi die Farasisi bataŋ die dı pıası Yisa
saŋŋa dieke Ɲmıŋ naarı dı balla ka keŋ.
Die ʊ yiŋŋi balı ba dı, “Ka ka yi sıba nı

nan daansı a ye Ɲmıŋ naarı dı balla ka keŋ die.
21 Vuoŋ wori a baaŋ baarı dı, ‘Daansı, ka wʊnna’, yaa ‘Ka benne mi wo’; dama Ɲmıŋ naarı bie nı sʊgıtı ma.”

22 Mi die ʊ balı yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı, “Saŋŋa kieŋ nı nan dı yaala nı ye manıŋ vuota Bʊa keniŋ, ama nı kaaŋ ye.
23 Ba nan daansı balı nı, ‘Ye, ʊ benne mi wo’ yaa ‘Ye, ʊ bie giena.’ Ama nı da keŋ nyıŋ a dı dıa yaalıma mıŋ;
24 dama manıŋ vuota Bʊa keniŋ nan dı sıı sıba nıınyıgısıŋ dı ŋaana nyıgısı a chaaŋ ŋmıŋsikpeŋ mana a nyıŋ tıŋ chıaŋ a ga tʊgı tıŋ sikpeŋ die wo.
25 Ama sie n woliŋ dii wahala pam ta leleke gie vuosi bı zeti mıŋ.
26 Die dı sına die Nowa saŋka, die gbaŋ gbaŋ dı baa dı sımma manıŋ vuota Bʊa keniŋ saŋŋa.
27 Die Nowa saŋka, vuosi die die mıŋ ta nyuo ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgʊlıaŋ a yıa chʊllıŋ, ta die a ga tʊgı daa dieke Nowa dı juune haarıkpııkʊ, ta die nyaakpııbʊ die dı keŋ kʊʊ vuoŋ mana die dı wone haarıkpııkʊ ma wa.
28 Loti saŋŋa gbaŋ die sıı wa die; die vuoŋ mana die dı die ta nyuo, ta daa a yalla, ta bʊra ta mıa tige;
29 ama daa dieke Loti die dı nyınna Sodomi tıka, ta boliŋ aŋaŋ maafajiribi die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ kʊʊ ba mana.
30 Naa dı baa dı sımma daa dieke manıŋ vuota Bʊa dı balla n keŋ wo.

31 “Dınıŋ daarı mi daa dieke dı benne mampili sikpeŋ* da keŋ a sʊʊŋ ʊ juoku sikpeŋ dı ʊ ga a nagı ʊ nyinti; ta vuodieke dıaŋ dı benne ʊ kʊaŋ ma da keŋ yiŋŋi a kuli tigiŋ dı ʊ ga a nagı ʊ nyinti.
32 Nı tıınsı Loti hɔgʊ† wa wıaha.
33 Vuodieke mana dı kpaŋŋınana ʊ gbaŋ dı ʊ gbatı ʊ miivoli nan waarı ka, ama vuodieke mana dı waarına ʊ miivoli n wıa nan daansı ye ke.
34 N bala nı, saŋŋa dieke n baaŋ nan keŋ wo, vuosi bale nan dı dʊa jadʊakıbalımıŋ ma, ta n nagı wʊnyı ta vaa wʊnyı.
35 Hɔɔŋ bale nan dı nʊma zaa nıa ma, ta n nagı wʊnyı ta vaa wʊnyı. ((
36 Saŋka mi dembisi bale nan dı tʊma kʊaŋ ma, ta n nan nagı wʊnyı ta vaa wʊnyı.))”
37 Ta ʊ kʊaŋandıısırıba die dı pıası wa dı, “Tı Yɔmʊtieŋ, sıa?”
Ta ʊ yiŋŋi balı ba dı, “Jigidieke jakpiikiŋ dı benne, mi zuuti dı lagısa.”

18

Kpihɔgʊ aŋaŋ sarıya diiru nandagıŋ

1 Saŋka mi Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı ʊ dagı ba dı dı mʊ ba jʊʊsıma Ɲmıŋ saŋŋa mana, ta da keŋ gbalıgıma, die ʊ balı ba dı,
2 “Sarıya diiru wʊnyı die benne tıŋ kaanı ma, die ʊ ka chıga Ɲmıŋ ta ka bı yıa vuota jılıma.
3 Ta kpihɔgʊ wʊnyı dıaŋ die benne tıka ma, a chʊŋ gara daa wa jigiŋ a jʊʊsa wa dı, ‘Dii n wıırı gie a yı mıŋ aŋaŋ vuodieke dı mugisinene mıŋ.’
4 Ama die sarıya diiru wo die ka saaga, ta ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ yile dı, ‘N ka wɔŋ chıga Ɲmıŋ yaa a yıa vuota jılıma,
5 ama kpihɔgʊ wa gie dı faasına daama mıŋ wıa, n ko baa n dii ʊ sarıya ka a yı wa mıŋ, dı daa die ʊ nan dı kieŋ daaŋ mana ta vaa n gbalıgı aŋaŋ wa.’ ”
6 Tı Yɔmʊtieŋ die baarı dı, “Nı wʊmma wudieke sarıya diiru wo dı kana ka chıga Ɲmıŋ dı balla.
7 Ta lele, Ɲmıŋ kaaŋ dii sarıya a yı ʊ vuovʊarıka, vuodiekemba dı jʊʊsınana wa ŋmıntʊası aŋaŋ yuŋ dı ʊ suŋŋi be wo? Ʊ nan dı yʊasa dı ʊ suŋŋi be?
8 N bala nı, ʊ nan dii sarıya a yı ba, ta yi ke lagı lagı. Manıŋ vuota Bʊa dı keŋ keŋ saŋŋa dieke, n nan ye vuodieke dı yine mıŋ yada tıŋgbaŋka gie me?”

Farasisi vuoŋ aŋaŋ lampotuosiru nandagırı wıa

9 Yisa die dı bı a taaŋ nandagırı gie a yı vuodiekemba dı bala dı ba yiwo vuovıına, ama ta ka yıa ba chanchaalıŋ jılıma.

* **17:31 17.31** Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me. † **17:32 17.32** Loti hɔgʊ wa die dı yiŋŋi daansı kʊaŋ a bırıŋ yataŋ.

10 Die ʋ baarı dı, “Dembisi bale die
nyınna a ga Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ
sʋŋ dı ba jʋʋsı Ŋmıŋ; wʋnyı die yiwo
Farasisi vuoŋ, wʋnıŋ wa dıaŋ dı yi lam-
potuosiru.
11 Die Farasisi vuoke dı ga zie lʋgıŋ a
jʋʋsı Ŋmıŋ ʋ sʋŋ ma dı, ‘Ŋmıŋ, n waasa
fʋ, dama n ka yi tʋntʋmbıatı tieŋ sıba n
chanchaalıba. N ka yi halı tieŋ, n ka yi
ŋmıŋchıbıtieŋ yaa dembiŋ dieke dı yaala
hɔɔŋ. N bı waasa fʋ dama n ka sıı sıba
lampotuosiru wo gie.
12 N ŋaaŋ bɔba nʋaŋ daraa ale daraa
yʋpɔyı mana sʋŋ, ta yıa fʋ n nyinti baŋ
mana sʋŋ kaanı.’
13 Ama die lampotuosiru wo die dı ga
a zie saasaa, ta ka yaala ʋ kɔtı ʋ sikpeŋ
ŋmıŋsikpeŋ, ta vigi ʋ sikpeŋ ta baarı dı,
‘Nabidie Ŋmıŋ, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ, dama n
yiwo tʋntʋmbıatı tieŋ.’ ”
14 Yisa die dı bı baarı dı, “N bala nı, die
dı yiwo lampotuosiru wo Ŋmıŋ dı tuo ʋ
jʋʋsıŋ daa Farasi vuoke; dama vuodieke
mana dı kɔtına ʋ gbaŋ ŋmıŋsikpeŋ,
Ŋmıŋ nan sʋʋŋ wa tıŋgbaŋ; ta vuodieke
dıaŋ dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ, Ŋmıŋ nan
kɔtı wa ŋmıŋsikpeŋ.”

Yisa die dı tuone ballıbısı dene (Mat. 19.13-15; Maki 10.13-16)

15 Die vuosi bataŋ die dı chii ba
ballınyaalısı a keŋ Yisa jigiŋ dı ʋ nagı
ʋ nuusi a dıısı dıısı ba ma, ama die ʋ
kʋaŋandıısırıba dı yene naa wa, die dı
nata ba.
16 Ta Yisa die dı wa ballıbısısı
dı ba kiere ʋ jigiŋ, ta balı a yı ʋ
kʋaŋandıısırıba dı, “Nı vaa ballıbısısı
kiere n jigiŋ ta nı da kagı ba sieŋ dama
ba chanchaalıŋ sına Ŋmıŋ naarı.
17 Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana
dı kana ka tuo Ŋmıŋ naarı sıba bʋabiŋ,
kaaŋ wɔŋ juu ke.”

Nyintitieŋ wʋnyı wıa (Mat. 19.16-30; Maki 10.17-31)

18 Saŋka mi jakʋʋŋ wʋnyı die dı keŋ
Yisa jigiŋ a pıası wa dı, “Dıdagırʋ vıınıŋ,
lalıa maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dı
wone kpatıŋ?”
19 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Bıa
wıa fʋ wasa mıŋ vuovıınıŋ? Vuoŋ wori
a yi vuovıınıŋ, sie Ŋmıŋ nyıına ma.
20 Wɔŋ sıba Ŋmıŋ mıraha: ‘Da keŋ
yaalı vuoŋ hɔgʋ yaa vuoŋ chʋrʋ, da keŋ
a kʋʋ vuoŋ, da keŋ a gaarı, da keŋ yi
ŋmınchıbısı daansıatieŋ, yıma fʋ chʋa
aŋaŋ fʋ naa jılıma.’ ”
21 Die daa wa dı yiŋŋi a balı dı, “N
yine bʋabiŋ mana a yaa ga mʋʋna, n dıı
mıraha gie mana mıŋ.”
22 Yisa die dı wʋnna naa, die ʋ balı
yı wa dı, “Wʋbalımıŋ tıala fʋ. Nagı
fʋ nyinti mana a daa ta nagı ligirehe
a yı zɔɔlıntieliŋ, ta nan dı yallı nyinti
arızanna ma; ta a kʋaŋ chaaŋ fʋ keŋ dıa
mıŋ.”
23 Ama daa wa die dı wʋnna naa, ʋ sʋŋ
die dı paalı chʋʋsı, dama die ʋ faası yallı
wa nyinti pam.
24 Yisa die dı mıŋŋı dı ʋ sʋŋ chʋʋsıya
mıŋ, ta baarı dı, “Dı tʋa pam dı nyinti-
tieliŋ juu Ŋmıŋ naarı ma.
25 Dı faası tʋa mıŋ dı nyintitieŋ juu
Ŋmıŋ naarı ma a tıaŋ nyɔgını dı baaŋ
nan daagı garıyııŋ vɔrıŋ ma a nyıŋ
dene.”
26 Die vuodiekemba die dı wʋnna wa
wa die dı pıası dı, “Die nıŋ manıa baaŋ
nan ye gbatıtaanıŋ?”
27 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Wudieke vuota dı kana kaaŋ bıagı a yi,
Ŋmıŋ nıŋ nan bıagı a yi.”
28 Ta Piita dı balı wa dı, “Ye, die tı va
wa tı nyinti mana ta keŋ dı fʋ.”
29 Yisa die dı yiŋŋi a balı yı ba dı,
“Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana dı
vana ʋ tigiŋ yaa ʋ hɔgʋ yaa ʋ nımballı
yaa ʋ chɔɔŋ aŋaŋ nuŋ yaa ʋ ballı Ŋmıŋ
naarı wıa,
30 nan bı ye he pam tıŋgbaŋka gie me
a tıaŋ ʋ vana nyindiekemba ba, saŋŋa
dieke dı kienene wo, ʋ nan ye miivoli
dieke dı wone kpatıŋ.”

Yisa die dı bına a balı ʋ kumbu wıa bʋtaa ma dene (Mat. 20.17-19; Maki 10.32-34)

31 Womi Yisa die dı yaa ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a nyıŋ
lʋgıŋ a balı ba dı, “Nı wʋmma, tı gara
Jerusalemi, jigidieke ba bala ba yi manıŋ

vuota Bʋa wudiekemba mana die Ɲmɪŋ naazʋalɪba dɪ maagɪna yaa gamma n wɪa wa,
32 dama ba nan nagɪ mɪŋ a yɪ vuodiekemba dɪ kana a ka yi Juu vuosi nuusi me, dɪ ba vʋarɪ mɪŋ fala ta bɪ zɪa mɪŋ ta tɪɪrɪ nɪntɔbɪtɪ a yi mɪŋ,
33 a nɪgɪ mɪŋ aŋaŋ kpaasɪŋ ta kʋʋ mɪŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagɪ kumbu me."
34 Ama die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die ka sɪba wɪaha kaanɪ gbaŋ chɪaŋ, dama Ɲmɪŋ die ligi wo ba yɪaŋ, die yine die ba ka sɪba wudieke ʋ balala wa chɪasɪ.

Yisa die dɪ yuorine daa yɪɪ wʋnyɪ nine dene
(Mat. 20.29-34; Maki 10.46-52)

35 Yisa die dɪ kenne gbige Jeriko daa yɪɪ wʋnyɪ die dɪ kalɪ sieku nʋaŋ a jʋʋsa.
36 Die ʋ wʋnna ta kpɪkpaakʋ chʋŋ tɪanna wa, die ʋ pɪasɪ dɪ, "Bɪa yinene?"
37 Die ba balɪ wa dɪ, "Yisa, vuodieke dɪ yine Nazeriti vuoke tɪannana."
38 Die ʋ faasɪ wa dɪ, "Yisa, Davidi haagɪŋ, chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ."
39 Ama vuodiekemba die dɪ benne nɪŋka die dɪ natɪ wa ta balɪ wa dɪ ʋ tarɪ watɪ, ama die ʋ faasɪ nata dɪ, "Davidi haagɪŋ, chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ."
40 Die wɪa Yisa die dɪ zie ta yɪ nʋaŋ dɪ ba yaa daa wa a keŋ ʋ jigiŋ. Die ʋ kenne a gbigi wo, Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ,
41 "Bɪa fʋ yaala n yi a yɪ fʋ?"
Die ʋ yiŋŋi baarɪ dɪ, "N Yɔmʋtieŋ, n yaala fʋ yuori n ninehe mɪŋ."
42 Mi Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, "Yesime, fʋ yine yada ka wɪa fʋ ye gbaamɪŋ."
43 Lele womi die ʋ ninehe dɪ yuori, die ʋ dɪ Yisa ta bɪra Ɲmɪŋ. Die kpɪkpaakʋ dɪ yene wo wo, die ba mana dɪ bɪrɪ Ɲmɪŋ.

19

Yisa aŋaŋ Zakiyosi wɪa

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ ga a juu Jeriko a chʋŋ tɪanna.
2 Ta daa wʋnyɪ die dɪ bie mi ba wasa wa Zakiyosi, die ʋ yiwo lampotuosiriŋ jakʋʋŋ, ta die yaa nyinti pam.
3 Die ʋ mɪa ʋ ye Yisa dɪ yine vuodieke, ama die ʋ yine vuogobiri wɪa die ʋ ka bɪagɪ ye wo dama vuosi die dala mɪŋ.
4 Die wɪa die ʋ chɪgɪ a dɪ kpɪkpaakʋ nɪŋŋa a ga jʋalɪ chunchuliŋ tɪɪŋ dɪ ʋ ye Yisa, dama die ʋ gara mi chaaŋ.
5 Yisa die dɪ kenne a tʋgɪ mi wo, ʋ daansɪ ŋmɪŋsikpeŋ ta balɪ yɪ wa dɪ, "Zakiyosi, keŋ sʋʋŋ lagɪ lagɪ. Sie n yi fʋ chaanʋ jinne."
6 Ta Zakiyosi die dɪ yi lagɪ lagɪ a keŋ sʋʋŋ ta waasɪ wa aŋaŋ sʋgɪfɪalɪkpeŋkpɪɪŋ ta yaa wa ga ʋ tigiŋ.
7 Ta vuodiekemba mana die dɪ yene wo die dɪ piili a vʋʋna wɪa dɪ, "Daa wa gie ga bɪrɪŋ wa chaanʋ tʋntʋmbɪatɪ tieŋ wo tigiŋ me."
8 A kʋaŋ chaaŋ die Zakiyosi dɪ hagɪ a zie a balɪ yɪ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa dɪ, "N Yɔmʋtieŋ, wʋmma, n nan puo nyindiekemba n yalla bule ta nagɪ kaanɪ a yɪ zɔɔlɪntieliŋ; ta dɪɪ yi maŋ nyɪrɪ wa vuoŋ, n nan yiŋŋi tuŋ wo die bʋnɪɪsa."
9 Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, "Gbatɪtaanɪŋ keŋ tigiri gie vuosi me jinne, dama fʋ gbaŋ yiwo Abarahami haagɪŋ.
10 Manɪŋ vuota Bʋa keŋye mɪŋ dɪ n yaalɪ vuodiekemba dɪ bana ta ye be a gbatɪ ba taaŋ."

Salɪma bie nandaga wɪa
(Mat. 25.14-30)

11 Die vuosi die dɪ yene a wʋmma wɪaha gie wo, Yisa die dɪ bɪ a taaŋ ba nandagɪŋ, dama die ba yile dɪ Yisa dɪ gbigine Jerusalemi wɪa, Ɲmɪŋ naarɪ die baa ka keŋ wo lagɪ lagɪ.
12 Die wɪa die ʋ baarɪ dɪ, "Daa jakʋʋŋ wʋnyɪ die gana tɪŋgbaŋ saasaa dɪ ba ga kalɪŋ wa naa, ta ʋ yiŋŋi keŋ tigiŋ.
13 Die ʋ balla ʋ ga wa die ʋ wa ʋ tʋntʋntɪŋ baŋ, ta yɪ yɪ ba salɪma* bie kaanɪ kaanɪ, ta balɪ yɪ ba dɪ, 'Nɪ nagɪ ligirehe gie a tʋŋ tʋʋma a ga tʋgɪ saŋŋa dieke n baaŋ nan viiri keŋ.'
14 Ama die ʋ tɪka vuosi die ka yaala ʋ wɪa, die wɪa die ba tʋŋ tʋntʋntɪŋ dɪ ba ga balɪ naakpɪɪka dɪ ba ka yaala daa wa gie yi ba naaŋ.

* **19:13 19.13** Salɪmbiŋ die yiwo chɪɪtɪ ataa tune.

15 “Ama die daa jakʋʋrı dı ga dii naarı
ta yiŋŋi keŋ tigiŋ. Die ʋ kenne wo, die ʋ
wa ʋ tʋntʋntıba die ʋ yına ba ligirehe a
lagısı, dı ʋ yaala ʋ ye ba yene nyʋarı die
a gʋtı.
16 Nıŋŋaŋ vuoke die dı keŋ a baarı dı,
‘Jakʋʋŋ, n ye wo salıma bie baŋ a gʋtı fʋ
yına mıŋ jadieke wo ma.’
17 Die jakʋʋrı dı baarı dı, ‘Kpaŋŋı fʋ
gbaŋ, yiwo tʋntʋntʋ vıınʋ. Fʋ mıŋŋına a
pɔgılı jabike wıa, n nan nagı tıgısı baŋ a
yi fʋ nuusi me.’
18 Die vuodieke dı diisine wo dı keŋ a
baarı dı, ‘Jakʋʋŋ, n ye wo salıma ligire
bie anʋ a gʋtı jadieke fʋ yına mıŋ wa ma.’
19 Jakʋʋrı die dı balı a yı geŋ wo dıaŋ
dı, ‘N nan nagı tıgısı anʋ a yi fʋ nuusi
me.’
20 “Wʋnyı dıaŋ dı keŋ a baarı dı,
‘Jakʋʋŋ fʋ ligire bini wʋnna, die n nagı
vili wo gachɔɔtıŋ ma a nagı lɔbırı,
21 dama die n chıga fʋ wa ŋmaamıŋ,
dama yiwo vuodieke wıa dı tʋana. Naga
jadieke dı kana a ka yi fʋ jaaŋ, ta gobe
jadieke fʋ kana ka bʋrıya.’
22 Ta jakʋʋrı die dı balı yı wa dı, ‘Fʋnıŋ
tʋntʋntı bıaŋ, n nan nagı fʋ gbaŋ gbaŋ
fʋ wʋbalıka a dii fʋ sarıya. Sıba a baarı
n yiwo vuodieke wıa dı tʋana, ta naga
jadieke dı kana ka yi n jaaŋ, ta gobe
jadieke n kana ka bʋrıya.
23 Bıa yine ta fʋ ka nagı n ligirebu a
paŋŋı aŋ ba yiŋŋi tuŋ mıŋ aŋaŋ nyʋarı?
Amʋ n tınna a keŋ naa n tıŋ nan tuoke
aŋaŋ nyʋarı.’
24 Womi die jakʋʋrı dı balı a yı
vuodiekemba dı zene mi wo dı, ‘Nı tuo
ligire bini a nyıŋ ʋ jigiŋ ta nagı gʋtı
vuodieke dı yalla ligire bie baŋ wa.’
25 Die ba yiŋŋi balı wa dı, ‘Jakʋʋŋ, ʋ
wɔŋ yaa wa ligire bie baŋ.’
26 Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı, ‘N bala nı,
vuodieke dı yalla nyinti, ba nan yı wa
pam a gʋtı, ama vuodieke dı wone wo
jaaŋ, bıta gbaŋ ʋ yalla wa ba nan tuoke a
nyıŋ ʋ jigiŋ.
27 Tɔ, lele n dataası diekemba die dı
kana ka yaala dı n dii naarı, nı ga yaa
ba keŋ giena a kʋʋ ba n nıŋŋa.’ ”

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene
(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Jɔɔn 12.12-19)

28 Yisa die dı bala wıaha a kpatı wa, die
ʋ dı ba nıŋŋa ba gara Jerusalemi.
29 Die ʋ kenne gbigi Betifiji aŋaŋ Betani
tıgısı die dı benne kunkogiŋ dieke ba
wasınana Olivi tıısı kunkogiri, die ʋ tʋŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba bale a balı yı ba dı,
30 “Nı gamma tıŋkpaŋŋı dieke dı benne
nı nıŋŋa wa, nı die keŋ juo nı nan ye
bonpɔlı dı bɔbına zie ta vuoŋ dı ye ka
jʋalı ka. Nı forisi ke a yaa ka a keŋ giena.
31 Ta dıı yi vuoŋ dı pıası nı dı, ‘Bıa nı
forisi ke?’ Nı balı wa dı, ‘Tı Yɔmʋtieŋ
yaalala ka.’ ”
32 Die ba ga a ye wudieke gbaŋ gbaŋ die
Yisa dı bala a yı ba wa.
33 Die ba forisinene bonpɔlıka, ka
tieŋ die dı pıası ba dı, “Bıa nı forise
bonpɔlıka?”
34 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, “Tı
Yɔmʋtieŋ yaalala ka”,
35 ta die ba datı ka a yaa ka a keŋ Yisa
jigiŋ. Ta die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı nagı
gaatı a diisi bonka sikpeŋ ta suŋŋi Yisa dı
jʋalı kalı ka ma.
36 Die ʋ jʋalına a gara wa vuosisi dı nagı
ba gaatı a jaatı sieku me.
37 Die ʋ kenne a gbigi jigidieke sieku
dı sʋʋna gara Olivi kunkogiri jigiri,
ʋ kʋaŋanvuosi mana die dı piili a
bıra Ŋmıŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ta bıra wa
aŋaŋ lɔlıkpııma yaa gamma mamachi
wʋkpııma dieke ba yene wo dı,
38 “Ŋmıŋ yi alibarika yi naaŋ dieke dı
kienene Nabidie Ŋmıŋ saaŋ ma.
Sʋgıdʋagıŋ bemme arızanna ma, ta nı
kɔtı Ŋmıŋ saaŋ sikpeŋ.”
39 Mi Farasisi bataŋ die dı benne
kpıkpaakʋ ma wa die dı balı yı Yisa dı,
“Dıdagırʋ, balı fʋ kʋaŋanvuosisi dı ba
tarı watı.”
40 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N bala
nı, dıı yi ba tarı, ama tanaha dı dʋana wa
nan dı nata a bıra Ŋmıŋ.”

Yisa die dı kʋnna Jerusalemi wıa dene

41 Die ʋ kenne gbigi Jerusalemi ta ye ke
wo die ʋ kʋŋ ka wıa,

42 ta baarı dı, “Dı yiwo bıaŋ dı jinne
nı vuosi ka sıba wudieke dı baaŋ dı
yaa sʊgıdʊagıŋ a keŋ ba jigiŋ. Lele ka
lɔbırıya mıŋ ba jigiŋ.
43 Jerusalemi, saŋŋa nan keŋ fʊ dataası
nan mıı gaamıŋ a giliŋ fʊ lʊga mana dı
ba tuoli fʊ. Sojasi nan taaŋ giliŋ fʊ jigiŋ
mana.
44 Ba nan ŋmabı fʊ mana ta kʊʊ fʊ
vuosi. Ba nan chʊʊsı nı tige mana ta taŋ
balımıŋ kaaŋ wıarı a beri ka jigiberisikiŋ.
Naa mana nan keŋ yi dama nı kana ka
mıŋŋı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı kenne dı ʊ
gbatı nı a taaŋ wa.”

Yisa die dı gana a ga wʊnsı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ dene
(Mat. 21.12-17; Maki 11.15-19; Jɔɔn 2.13-22)

45 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı ga juu
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ a piili a
yaga vuodiekemba die dı daanana nyinti
mi wo,
46 ta bala yıa ba dı, “Dı maagıya Ŋmıŋ
gbaŋkʊ sʊŋ dı Ŋmıŋ baarı dı, ‘N tigiŋ baa
ka yiwo Ŋmıŋ jʊʊsıŋ jigiŋ.’ Ama nı nagı
ka a bırıŋ wa gaarıŋ jigiberisikiŋ?”
47 Die daaŋ mana Yisa die bie wo
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a daga
vuosi Ŋmıŋ wıa. Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba
aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha die dı mıa dı ba
kʊʊ wa,
48 ama die ba ka ye sie dieke ba baaŋ
daagı yi die, dama vuotamba mana die
chıısa wʊmma ʊ wʊbalıkaha ta ka yaala
ba waarı ʊ wʊbalıkaha kaanı gbaŋ.

20

Vuosi bataŋ die dı pıasına Yisa yaa gamma ʊ yiko wıa dene
(Mat. 21.23-27; Maki 11.27-33)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı bie Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a daga vuo-
tamba ta mʊʊla Ŋmıŋ wʊvıınaha a yıa
vuosi, ta Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha
aŋaŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ tıka
nyıŋkʊraha die dı keŋ ʊ jigiŋ,
2 a pıası wa dı, “Balı tı, mınıa yiko me
fʊ yie wıaha gie? Mınıa yına fʊ kanıŋ
yiko ke mi?”
3 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N gbaŋ
n baa n pıası nı wa wʊpıasıkıŋ. Nı balı
mıŋ,
4 Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʊ, Ŋmıŋ die yına wa kanıŋ
yiko ke mi yaa vuota?”
5 Die ba piili a bala yıa taŋ dı, “Wʊbıa
tı baa tı balı? Dıı yi tı baarı dı Ŋmıŋ yına
wa yiko ke mi, ʊ nan baarı dı ta bıa wıa
die tı ka yiwo yada?
6 Ta tı bı baarı dı, dı vuota die yına
wa, kpıkpaakʊ gie mana nan taa tı tana
dama ba yi yada dı Jɔɔn die yiwo Ŋmıŋ
naazʊa.”
7 Die wıa die ba yiŋŋi balı dı, “Tı ka
sıba jigidieke die ka nyınna.”
8 Yisa die dı yiŋŋi a balı yı ba dı, “Die
nıŋ, n gbaŋ n kaaŋ balı nı, vuodieke dı
yına mıŋ yiko ke gie maŋ yaa yie wıaha
gie.”

Tʊntʊntıba nandagırı wıa
(Mat. 21.33-46; Maki 12.1-12)

9 Womi Yisa die dı taaŋ vuotamba
nandagırı gie dı, “Daa wʊnyı die sone
tıısı dı nyınana bie ʊ kʊaŋ ma, ta die nagı
ka a yı tʊntʊntıŋ nuusi me ta dıa a ga jigiŋ
a ga yʊası.
10 Die a kpaala saŋŋa dı tʊgı ʊ tʊŋ
ʊ yɔmʊ tʊntʊntıba jigiŋ dı ʊ ga tuo ʊ
tʊaŋ a keŋ. Ama die tʊntʊntıba die dı
nıgı ʊ yɔmʊ wa ta vaa ʊ yiŋŋi ga aŋaŋ
nuuwıaga.
11 Die wıa die ʊ bı tʊŋ yɔmʊ gaaŋ,
tʊntʊntıba die dı nıgı wa ta nagı wa yi
viivi me ta vaa ʊ viiri ga aŋaŋ nuuwıaga.
12 Womi die ʊ bı tʊŋ yɔmʊ dieke dı
gʊtına bʊtaa ma, die ba yı wa daŋŋa ta
vigi wa taaŋ.
13 Womi kʊakʊ tieŋ die dı baarı dı ‘Bıa
maŋ baa yi? Die nıŋ lele n nan tʊŋ n gbaŋ
gbaŋ n bʊa dieke n chone. Wʊnıŋ nıŋ ba
nan yı wa jılıma.’
14 Ama die tʊntʊntıba dı yene wo wo
die ba balı yı taŋ dı, ‘Kʊakʊ tieŋ faarı
diiru wʊnna. Nı vaa tı kʊʊ wa ta ʊ faarı
yi tı sııtı.’
15 Die wıa die ba nagı wa a nyıŋ kʊakʊ
ma a ga kʊʊ wa.”

Yisa die dı pıası ba dı, “Bıa kʊakʊ tieŋ
dı nan yi tʊntʊntıba gie?

16 Ʊ nan keŋ a kʊʊ banıŋ vuosi mi ta
nagı kʊakʊ a yı vuogaası.”
Die vuosisi die dı wʊnna naa wa, ba
baarı dı “Ɲmıŋ nagı die a ga saasaa.”
17 Yisa die dı daansı ba ta pıası ba dı,
“Ɲmıŋ wıırı gie chıaŋ?
Dı ‘Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine ta
baarı ba ka yaala ka wa
die yine gɔŋgɔŋyʊgırıŋ taŋ vıınıŋ.’
18 Vuodieke dı nanna tanı gie sikpeŋ nan
ŋmabı ŋmabı ama vuodieke tanı dı keŋ
nan ʊ sikpeŋ ʊ nan nʊŋ nʊŋ sıba zɔŋ.”

Lampo tuniŋ wıa
(Mat. 22.15-22; Maki 12.13-17)

19 Die mıraha dıdagırıba aŋaŋ Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die dı mıŋŋına
dı ba wıa Yisa dı taana nandagırı gie wo,
die ba mıa dı ba yigi wo mi, ama die ba
chıga vuotamba ŋmaamıŋ.
20 Die wıa die ba maansa daansa wa,
die ba bı a yı mımaansı daansırıba ligire
dı ba ga Yisa jigiŋ a ga gaaŋ wa sıba ba
yiwo vuovıına, ta pıası wa wʊpıasıka ta
ye dı ʊ nan balı a chʊʊsı aŋ ba yigi wo a
ga tıka jakʊʊrı jigiŋ.
21 Die mımaansı daansırıba dı balı yı
Yisa dı, “Dıdagırʊ, tı sıba baarı wudieke
fʊ balala ta daga wa yiwo wusie, ta ka
luge ama a daga Ɲmıŋ sieŋ aŋaŋ wusie.
22 Balı tı, tı mıraha yı sieŋ mıŋ dı tı
tumme lampo a yıma Romani tıŋ naaŋ wa
Siiza yaa tı da tumme?”
23 Ama Yisa die dı mıŋŋı ba sanna die
wo, ta balı yı ba dı,
24 “Nagı ligiribiŋ a dagı mıŋ. Mınıa
nine chaaŋ aŋaŋ ʊ saaŋ diisine ka ma?”
Die ba baarı dı, “Naaŋ Siiza.”
25 Ta Yisa dı balı yı ba dı, “Die nıŋ nı
nagı yı Naaŋ Siiza jadieke dı yine ʊ sııtı ta
nagı yı Ɲmıŋ dıaŋ jadieke dı yine Ɲmıŋ
sııtı.”
26 Die ba ka bıagı a yigi wo aŋaŋ wııŋ
vuosisi nıŋŋa, die ʊ yiŋŋi balıkʊ die yine
be mamachi die ba ka bıagı a balı wııŋ.

Kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 22.23-33; Maki 12.18-27)

27 Die Sadusisi bataŋ die dı keŋ Yisa
jigiŋ; banıŋ die ba balala dı vuosi kaaŋ
daansı hagı kuŋ me; die ba pıası wa dı,
28 “Dıdagırʊ, Mosisi die maagına
mırıka gie a yı tı dı, dıı yi ‘Dembiŋ dı
keŋ faarı ʊ hɔgʊ ta kpi ta wo ballı, dı mʊ
daa wa mi nımbʊa faarı kpihɔgʊ wa amʊ
ʊ mıırı ballı a yı vuodieke dı kpine wo.’
29 Die dembisi bayʊpɔyı die benne a yi
nımballı, jakʊʊrı chaaŋ die dı faarı hɔgʊ,
ta ka mıırı ballı ta kpi;
30 womi vuodieke dı diisine bule wo dı
faarı hɔgʊ wa, ta ka mıırı ballı ta kpi;
31 vuodieke dıaŋ dı diisine bʊtaa gbaŋ
dı faarı wa ta kpi ta ka mıırı ballı.
Vuotıalıkaha mana die dı faarı hɔgʊ wa
ta kpi ta ka mıırı ballı.
32 Ka kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ hɔgʊ wa dıaŋ dı
kpi.
33 Lele, kuŋ hagıŋ daraaŋ mınıa hɔgʊ
bala ʊ yi wo? Dama ba bayʊpɔyı wa
mana die faarı wa mıŋ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Tıŋgbaŋka gie vuosi faara hɔɔŋ ta naga
ba lıaŋ yıa chʊllıŋ,
35 ama vuodiekemba dı mʊna aŋaŋ kuŋ
hagıŋ ta nan keŋ hagı a bemme dʊnıa
haalıkʊ ma wa, ka faara hɔɔŋ yaa a naga
ba lıaŋ yı chʊllıŋ,
36 dama ba kaaŋ bı kpi bıbra; ba nan
dı sıı sıba malakasi, ta bı yi Ɲmıŋ ballı
dama ba hagı wa kuŋ me.
37 Mosisi gbaŋ die dagıya dı kunti nan
daansı a hagı kuŋ me. Mosisi die dı
maagına yaa gamma tııka diilehe, die
ʊ wa wa tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmıŋ dı,
‘Abarahami Ɲmıŋ aŋaŋ Aziki Ɲmıŋ aŋaŋ
Jakobu Ɲmıŋ.’
38 Vuosi gie die wɔŋ kpi mıŋ ama ba
ye ko bie wo ba mısı ma dama Ɲmıŋ ka
yi wo kunti Ɲmıŋ, ʊ yiwo vuodiekemba
dı benne ba mısı ma ma Ɲmıŋ, dama ʊ
nıŋŋa ba mana dı beri ba mısı ma.”
39 Die wıa mıraha dıdagırıba bataŋ dı
balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʊ, mıŋŋı a balı
mıŋ.”
40 Die wıa die ba chıga dı ba bı pıası
wa wʊpıasıkıŋ.

Mınıa bʊa yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Maki 12.35-37)

41 Yisa die dı balı yı ba dı, “Lalıa ba
baarı dı Ɲmıŋ vuovʊarıkırı Masia wa baa
ʊ yiwo Davidi haagıŋ?

42 Dama Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ, Davidi gbaŋ
gbaŋ die maagɪya yɪla gbaŋkʊ sʊŋ dɪ
'Nabidie Ŋmɪŋ die balɪ a yɪ n Yɔmʊtieŋ
dɪ:
kala n nuudiigiri gie chaaŋ
43 a ga tʊgɪ saŋŋa dieke n baaŋ nan
nagɪ fʊ dataasɪ a yi fʊ nuusi me.'
44 Davidi die wasa Masia wa dɪ, 'N
Yɔmʊtieŋ', ta lalɪa Masia wa dɪ bɪ baa ʊ
yi Davidi haagɪŋ?"

Yisa dɪ balla ba yaa gamma mɪra dɪdagɪrɪba berɪŋ dene
(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

45 Die vuosi mana dɪ wʊnnana Yisa wa,
die ʊ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ,
46 "Nɪ sɪmma vuodiekemba dɪ dagɪnana
Ŋmɪŋ mɪraha, ba nan dɪ yaala ba yeegi
guuwagɪtɪ a chʊmma gilɪŋ me, ta yaala ba
wasɪma ba aŋaŋ jɪlɪma nyugiti ma, ba keŋ
juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me, ba ŋaaŋ yaala
vuokpɪɪma jigikasɪka, ba keŋ laalɪŋ jigiŋ
ba yaala sikpeŋ kpɪɪmatieliŋ jigikasɪka.
47 Banɪŋ ba nyɪra kpihɔgʊba ta gbata
ba nyinti mana, ta jʊʊsa Ŋmɪŋ aŋaŋ
jʊʊsɪwagɪtɪ sɪba ba chɪga Ŋmɪŋ. Ba
tɪbɪdatɪŋ nan faasɪ dala pam."

21

Kpihɔgʊ piini wɪa
(Maki 12.41-44)

1 Womi Yisa die dɪ daansɪ tɪaŋ ye
nyintitieliŋ dɪ nagɪnana piinisi a yie Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ligire kpalɪ ma;
2 ta die bɪ ye kpihɔgʊ zɔɔlɪntieŋ gbaŋ dɪ
nagɪna kobusi ligiribie ale a yie kpalɪ ma.
3 Ta Yisa die baarɪ dɪ, "Wusie maŋ bala
nɪ, kpihɔgʊ zɔɔlɪntieŋ wo gie nagɪ wa
pam a yi a tɪaŋ vuoŋ mana,
4 dama ba mana vʊarɪ a nyɪŋ wa ba
nyinti pam ma, ama kpihɔgʊ zɔɔlɪntieŋ
wo gie nɪŋ nagɪ wa jadieke ʊ bala ʊ dii a
keŋ yi."

Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ chʊʊsɪŋ wɪa
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

5 Die bataŋ die dɪ bala yaa gamma
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ wɪa, die ba
bala yaa gamma ka vɪɪnɪŋ aŋaŋ tanvɪɪna
aŋaŋ piini dieke ba nagɪna a yɪ Ŋmɪnnɪ.
Yisa die dɪ baarɪ dɪ,
6 "Nɪ yene nyinti gie mana wa, ama
saŋŋa kieŋ ta taŋ balɪmɪŋ gbaŋ kaaŋ
wɪarɪ ka jigiberisikiŋ; a mana nan nan
tɪŋgbaŋ."

Magɪsɪŋ aŋaŋ wahala wɪa
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

7 Die ʊ bala wɪaha gie die ba pɪasɪ dɪ,
"Dɪdagɪrʊ, saŋŋa bɪa naa dɪ baa dɪ yi? Ta
bɪa balla ka yi a dagɪ dɪ saŋka tʊgɪya mɪŋ
dɪ ka yi?"
8 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, "Nɪ sɪmma ta nɪ
da keŋ vaa ba gaaŋ nɪ. Vuosi pam nan
keŋ aŋaŋ n saaŋ a baarɪ 'Manɪŋ n yine
Masia wa ta saŋka gbigiye mɪŋ.' Ama nɪ
da keŋ dɪa ba.
9 Nɪ nan wʊŋ tɔntɪ aŋaŋ waagɪŋ wɪa,
ama nɪ da keŋ vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ,
dama sie wɪaha gie woliŋ yi ama a ka dagɪ
sɪba dʊnɪa kpatɪŋ nan keŋ lele ke gie."
10 Die ʊ bɪ balɪ a yɪ ba dɪ, "Buuriŋ nan
wagɪ buuriŋ, ta naalɪŋ dɪaŋ wagɪ taŋ.
11 Tɪŋgbaŋ dɔmɪŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ
yʊagɪbɪatɪ nan keŋ tɪŋgbaŋka gie lʊga
mana mana. Vuosi nan ye mamachi
wʊkpɪɪma dɪ bala ka vaa ŋmaamɪŋ juu
be ŋmɪŋsikpeŋ.
12 Ama ta geŋhe mana keŋ yiwo, ba nan
yigi nɪ ta vaa nɪ dii wahala, ta nagɪ nɪ yɪ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone nyɪŋkʊra aŋ ba dii nɪ
sarɪya, ta nagɪ nɪ yi dansarɪka sʊŋ; ta bɪ
nagɪ nɪ a ga naalɪŋ jige aŋaŋ tɪŋgbaŋka
nyɪŋkʊra jigiŋ n wɪa.
13 Naa bala ka yɪ nɪ sieŋ aŋ nɪ balɪ n
wɪa a yɪ ba.
14 Die wɪa nɪ yi siri ta da vaa dɪ mugisi
nɪ aŋaŋ nɪ baaŋ nan balɪ wudiekemba a
gbatɪ nɪ gbaŋ a taaŋ;
15 dama saŋka mi n nan yɪ nɪ yɪaŋ
aŋaŋ wudieke nɪ baaŋ nan balɪ, amʊ nɪ
dataasɪ kaaŋ bɪagɪ nyaŋŋɪ nɪ wʊbalɪka
yaa a chiisi nɪ.
16 Ama nɪ chʊalɪŋ aŋaŋ nɪ nɪɪlɪŋ aŋaŋ
nɪ nɪmballɪ aŋaŋ nɪ tigiŋ vuosi aŋaŋ nɪ
zʊalɪŋ nan keŋ a nyɪŋ nɪ kʊaŋ a posi nɪ
chɪaŋ, aŋ ba kʊʊ nɪ bataŋ.
17 Ta vuoŋ mana nan keŋ haa nɪ, dama
nɪ dɪna n kʊaŋ wɪa.
18 Ama nɪ sikpeŋ zuobalɪmɪŋ gbaŋ kaaŋ
bɪa.

19 Dıı yi nı ka zeti n kʋaŋ dıısıŋ nı nan
keŋ ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

Yaa gamma Jerusalemi tıŋ chʋʋsıŋ wıa
(Mat. 24.15-21; Maki 13.14-19)

20 “Ama saŋŋa dieke nı keŋ ye ta sojasi
taaŋ giliŋ Jerusalemi, nı nan dı sıba a
baarı ka chʋʋsıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ.
21 Saŋka mi vuodiekemba dı benne
Judia tıŋ ma chıgı ga tana sikpeŋ; ta
vuodiekemba dı benne Jerusalemi chıgı
a nyıŋ, ta vuodiekemba dıaŋ dı benne
tıŋkpaŋŋısısı dıaŋ da a keŋ a juu tıka ma
22 dama saŋka mi yiwo tıbıdatıŋ saŋŋa.
Wıaha gie mana nan keŋ yi sıba die dı
maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma die wo.
23 Saŋka mi wʋbıaŋ nan dı bie hɔgʋ
nyuutitieliŋ aŋaŋ hɔgʋ diekemba dı yalla
ballınyaalısı, dama wahala pam balla ka
keŋ tıka gie me, ta Ŋmıŋ sınyıırıŋ nan
keŋ vuosi gie me.
24 Ta sojasi nan keŋ kʋʋ bataŋ aŋaŋ
takoobi, ta nagı bataŋ a ga tıgısı a va ba
bırıŋ yɔŋısı. Ta vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi nan tıbı tıbı ta dıdıa
Jerusalemi ma a ga tʋgı saŋŋa dieke ba
saŋŋa dı baaŋ kpatı.

Vuota Bʋa yiŋŋi keniŋ wıa
(Mat. 24.29-31; Maki 13.24-27)

25 “Ta dagıtı nan dı bie ŋmınnı ma
aŋaŋ chııkʋ ma aŋaŋ chıŋmarısı ma. Ta
tıŋgbaŋka gie me sʋgıchʋʋsıŋ nan keŋ
tıŋgbaŋısı mana ma, ta ŋmaamıŋ nan dı
beri yaa gamma mʋgıkpıırı poŋŋiku wıa.
26 Ta nyindiekemba dı benne
ŋmıŋsikpeŋ nan dɔndɔŋ a lagıŋ taŋ, die
wıa ŋmaamıŋ nan juu vuosi a va ba
chaa, ta nan dı chıısa wudieke dı kienene
tıŋgbaŋka ma wa.
27 Saŋka mi ba nan ye manıŋ vuota
bʋa dı nyınnana nııŋmara sʋŋ aŋaŋ
hagırıkpeŋkpııŋ aŋaŋ chaankpeŋkpııŋ.
28 Wıaha gie dı keŋ piili a yie, nı
yigi sikimiŋ dama nı gbatıtaanıŋ saŋŋa
gbigiye mıŋ.”

Chunchuleke tııka dagıtı wıa
(Mat. 24.32-35; Maki 13.28-31)

29 Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı,
“Nı daansı chunchuleke tııka aŋaŋ tıısı
mana.
30 Nı keŋ ye tıısısı vaatı ta a tʋsa nı
ŋaaŋ mıŋŋı mıŋ dı yıbıŋ gbigiye mıŋ.
31 Die gbaŋ gbaŋ nı keŋ ye ta wıaha gie
yie, nı nan dı sıba a baarı Ŋmıŋ naarı
gbigiye mıŋ.
32 “Wusie maŋ bala nı, leleke gie vuosi
kaaŋ kpi a kpatı ta wıaha gie mana keŋ
yi.
33 Ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie nan
keŋ tıaŋ ga, ama n wʋbalıka kaaŋ tıaŋ ga
naa daa.

Nı gbara ta jʋʋsıma Ŋmıŋ

34 “Nı gbara nı gbaŋ ta da keŋ a wıarı
dʋʋga diile me aŋaŋ daaŋ nyuule me
aŋaŋ wumugisike me, dı daa die, n keŋku
nan keŋ pirigi nı ma.
35 Dında daarı nan nan bubi tıŋgbaŋka
gie vuosi mana sıba taŋ chachabı.
36 Nı gbara ta jʋʋsıma Ŋmıŋ saŋŋa
mana dı ʋ yı nı hagırı dieke dı baaŋ nan
va nı nyaŋŋı wıaha gie mana dı balla a
yi wo. Ta bı bıagı a zie manıŋ vuota Bʋa
wa nıŋŋa.”
37 Die daaŋ mana Yisa die ŋaaŋ bie wo
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga
vuosi Ŋmıŋ wıa, ta jıŋmıŋ mana ʋ ŋaaŋ
nyıŋ a bie wo kunkogi dieke ba wasınana
Olivisi Tıısı kunkogiri me;
38 ama sʋkʋʋŋ mana vuosi mana
ŋaaŋ nyıŋ mıŋ a ga Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ma a ga wʋmma ʋ
wʋbalıkaha.

22

Vuokpııma die dı sanna dı ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Die saŋka die dı gbigi dı ba dii dʋʋga
dieke ba ŋaana ŋɔba paanʋ dieke ba kana
ka nagı dabɔtı a yi wo, die ba wasa kanıŋ
dʋʋgaka mi gasıtıanıŋ* dʋʋga,
2 ta die Ŋmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ mıraha
dıdagırıba die dı mıa a yaala sieti dı ba
kʋʋ Yisa, ama die ba chıga daadamba
ŋmaamıŋ.

* **22:1 22.1** Ŋmıŋ malaka die dı kʋʋ Ijipiti bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi ama ta garısı Izara bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi.

Judasi die dı saagına a posi Yisa chıaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Maki 14.10, 11)

3 Womi Sitaani die dı juu Judasi vuodieke die ba wasınana Asikaroti ta bı yi Yisa kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı.
4 Die wıa wʋnıŋ Judasi die dı ga balı Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ ba sojasi nyıŋkʋraha ʋ baaŋ nan yi die a vaa ba yigi Yisa.
5 Die ba sʋgıtı dı fıalı ta die ba baarı ba nan yı wa ligire.
6 Die Judasi die dı saagı ta wa piili a yaala sie dieke ʋ baaŋ nan nagı Yisa a yi ba nuusi me saŋŋa dieke kpıkpaaŋ dı worine.

Yisa die dı yine siri dı ʋ dii gasıtıaŋkʋ dʋʋga nyindiike dene
(Mat. 26.17-25; Maki 14.12-21; Jɔɔn 13.21-30)

7 Die ba dinene paanʋ dieke ba kana ka nagı dabɔtı a yi wo saŋŋa dieke ba ŋaana kʋa yiisehe a yie gasıtıaŋkʋ dʋʋga nyindiikehe dı keŋ tʋgı,
8 Yisa die dı tʋŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ nʋarı gie dı, "Nı ga a yi tı gasıtıaŋkʋ dʋʋga nyindiikehe siri aŋ tı dii."
9 Die ba pıası wa dı, "Sıa fʋ yaala tı ga a yi he siri?"
10 Ʊ baarı dı, "Nı wʋmma, nı ganana tıka sʋkʋ nı nan haarı daa wʋnyı dı chine jaaŋ aŋaŋ nyaaŋ, nı dıa wa a ga juu tigidieke me ʋ junene wo,
11 a balı tigiri tieŋ dı, 'Dıdagırʋ wa baarı, chaamba juodieke manıŋ aŋaŋ n kʋaŋandıısırıba dı balla tı dii gasıtıaŋkʋ nyindiikehe bie sıa?'
12 Ʊ nan dagı juokpeŋkpııŋ dı benne sikpeŋ me a yallı jaaŋ mana a gbarı, mi nı nan yi nyindiikehe."
13 Die ba nyıŋ ga a ye jaaŋ mana sıba Yisa die dı balla ba wa die wo, die wıa die ba yi gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka nyindiikehe mi.

Tı Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-30; Maki 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

14 Die gasıtıaŋkʋ dʋʋga nyindiikehe diile saŋŋa dı tʋgına, Yisa die dı ga kalı aŋaŋ ʋ tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo dı ba dii.
15 Die ʋ balı a yı ba dı, "N paalı yaala mıŋ dı n dii gasıtıaŋkʋ gie dʋʋga nyindiikehe aŋaŋ nı ta wahalaka ye keŋ n ma.
16 N bala nı, n kaaŋ bı dii he bıbra a yaa ga tʋgı saŋŋa dieke wusie diile he dı bala dı yi Ɲmıŋ naarı ma."
17 Womi die ʋ tuo nyaaŋ chibiŋ aŋaŋ daaŋ ta bırı Ɲmıŋ ta baarı dı, "Nı tuo geŋke a tıa yı taŋ a nyuu;
18 N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma, n kaaŋ bı nyuu daabʋ gie sie Ɲmıŋ naarı keŋ keŋ."
19 Die ʋ bı nagı paanʋ ta bırı Ɲmıŋ ta gbieri gbieri ke a nagı yı ba ta baarı dı, "N nyıŋgbanıŋ wʋnna maŋ baa n nagı aŋ ba kʋʋ mıŋ nı wıa. Nı yime naa a tıınsıma n wıa."
20 Die gbaŋ gbaŋ die ba dine kpatı wa ʋ nagı nyaaŋchibike aŋaŋ daabʋ a baarı dı, "Nyaaŋchibike aŋaŋ daabʋ gie yiwo Ɲmıŋ nʋahaalı dieke n ziene aŋaŋ n zımbʋ dı nyınna wa a yı nı.
21 "Ama nı ye, vuodieke dı balla ʋ posi n chıaka kalı wa gie a lagıŋ a die aŋaŋ mıŋ.
22 Manıŋ vuota Bʋa nan seŋ kpi sıba Ɲmıŋ dı sanna die wo, ama wʋbıaŋ bie vuodieke dı balla ʋ posi n chıaka."
23 Womi die ba piili a pıasa tamba ba jabıa balla ʋ yi die.

Nınhagırıŋ yaa gamma Nyıŋkʋrıtı wıa

24 Die nınhagırıŋ die dı nan ʋ kʋaŋandıısırıba sʋnsʋŋ dı ba jabıa balla ʋ yi jakʋʋŋ.
25 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Tıŋgbaŋka gie naalıŋ ŋaaŋ pɔgılı ba vuosi aŋaŋ nıŋŋmına ta vuodiekemba dı yine tıŋgbaŋka nyıŋkʋra yaala ba wasıma ba vuoŋ mana zʋa.
26 Ama nınıŋ dı ka baa dı sıma die. Vuodieke dı yine vuokpııŋ nı sʋnsʋŋ, sie ʋ yi sıba bʋabiŋ, ta nıŋŋandıısırʋ wa yi sıba tʋntʋntʋ.
27 Mınıa yine vuokpııŋ a tıaŋ ʋ chanchaalıŋ, vuodieke dı kala a die yaa vuodieke dı tıanana nyindiikehe? Dı yiwo vuodieke dı kala die wo, ama manıŋ n bie nı sʋnsʋŋ sıba tʋntʋntʋ wa.

28 “Nınıŋ nı yine vuodiekemba dı
benne n jigiŋ n wumugisikehe ma saŋŋa
ma ma.
29 N chʋa Ɲmıŋ die dı kalınna mıŋ
naarı gie wo, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan yı
nı kanıŋ naarı mi.
30 Nı nan dii ta nyuu aŋaŋ manıŋ n
naarı ma, ta kalı naagbaŋtı ma a dii Izara
buurisi baŋ aŋaŋ ale wo sarıya.”

Yisa die dı balla dı Piita nan chiisi dı ʋ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31; Jɔɔn 13.36-38)

31 Tı Yɔmʋtieŋ die dı balı yı Simoni
Piita dı, “Simoni, Simoni, wʋmma, Sitaani
jʋʋsa wa sieŋ dı ʋ magısı nı ta chaarı nı
sıba ba ŋaana a chaarı zaa aŋ ʋ ye dı nı
yiwo zaa bie yaa zaavɔntı.
32 Ama fʋnıŋ Simoni n jʋʋsı wa Ɲmıŋ a
yı fʋ dı fʋ yadaka da keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋ, ta
fʋ keŋ a yiŋŋi a keŋ n jigiŋ fʋ kpaŋŋısıma
fʋ nımballılı.”
33 Piita die dı yiŋŋi a balı wa dı, “N
Yɔmʋtieŋ, n yi siri dı n juu dansarıka
aŋaŋ fʋ, ta kpi aŋaŋ fʋ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Piita, n
bala fʋ, kparaaŋ nan keŋ baa ka kʋmma
ta fʋnıŋ chiisi wo bʋtaa dı zı mıŋ.”

Mugisiŋ saŋŋa

35 Womi Yisa die dı pıası ba dı, “Die
n tʋnna nı die nı ga ta ka pɔgılı ligire
jasʋʋkıŋ aŋaŋ bʋlɔgıŋ aŋaŋ nııraha die
nı waarı jaaŋ mıŋ?”
Die ba yiŋŋi baarı dı, “Aayı.”
36 Yisa die dı baarı dı, “Ama lele nıŋ,
vuodieke mana dı yalla ligire jasʋʋkıŋ
yaa bʋlɔgıŋ ʋ nagı ka, ta vuodieke dı kana
ka yallı takoobi, ʋ nagı ʋ jayeekiŋ a daa a
daa kaanı.
37 N bala nı, dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ
ma dı ‘Ba nagı wa mıŋ a gʋtı vuobıatı
ma.’ Die wıa, die gbaŋ gbaŋ ba nan yi
mıŋ, dama wudieke mana ba maagına
yaa gamma n ma Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma wa
nan keŋ yi wusie.”
38 Die ʋ kʋaŋandıısırıba dı baarı dı, “Tı
Yɔmʋtieŋ, ye, takoobisi ale wʋnna.” Die
ʋ yiŋŋi a baarı dı, “Dı mʋ.”

Yisa die dı jʋʋsına Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dene
(Mat. 26.36-46; Maki 14.32-42)

39 Die ʋ nyıŋ mi a ga Olivi Tıısı
kunkogiŋ me sıba ʋ ŋaana yie die wo; ta
die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı dı ʋ kʋaŋ a
ga.
40 Die ʋ tʋgına mi wo, die ʋ balı a yı ba
dı, “Nı jʋʋsıma Ɲmıŋ amʋ nı da keŋ juu
magısıŋ ma.”
41 Die ʋ chʋŋ ga ba nıŋŋa bıta a sʋʋŋ
gbirigi a jʋʋsı Ɲmıŋ dı,
42 “N Chʋa Ɲmıŋ, dıı yi fʋ dʋŋŋʋ fʋ
vʋarı mıŋ a nyıŋ wʋbıa dieke dı kienene
n ma naa, ama vaa fʋ dʋŋŋʋ yi da manıŋ
n dʋŋŋʋ.”
43 Womi malaka die dı nyıŋ arızanna
ma a keŋ a kpaŋŋısı wa.
44 Die ʋ benne sʋgıchʋʋsıŋ ma wa die
ʋ faası a jʋʋsı Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına, die
ʋ walıŋ die dı nanna tıŋgbaŋ sıba zıŋ.
45 Die ʋ kenne hagı Ɲmıŋ jʋʋsıkʋ ma
wa die ʋ yiŋŋi ga ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ,
ta ye ta ba gʋʋra, dama sʋgıchʋʋsıŋ die
vana ba gbalıgı.
46 Die ʋ pıası ba dı, “Bıa wıa nı gʋʋra?
Nı hagı a jʋʋsıma Ɲmıŋ amʋ nı da keŋ a
juu magısıŋ ma.”

Ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Jɔɔn 18.3-11)

47 Yisa die ye ko bala wıa ta ye kpıkpaaŋ
dı kienene. Ta Judasi ʋ kʋaŋandıısırıba
wʋnyı die dına ba nıŋŋa, a die keŋ Yisa
jigiŋ dı ʋ mʋgısı ʋ kaamıŋ.
48 Ama ta die Yisa die dı pıası wa dı,
“Judasi, mʋgısı wa n kaamıŋ dı fʋ nyıŋ
manıŋ vuota Bʋa kʋaŋ?”
49 Die Yisa kʋaŋandıısırıba die dı yene
wudieke dı bala ka yiwo, ba pıası wa dı,
“Tı Yɔmʋtieŋ, tı wagı ba aŋaŋ takoobisi?”
50 Ama ta ba wʋnyı dı wɔŋ yi lagı a gobi
Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ yɔmʋ nuudiigiŋ
chaaŋ tıbıŋ a taaŋ.
51 Ama Yisa die dı baarı dı, “Dı mʋ”, ta
die a nagı daa wa tıbırı a yiŋŋi a marı.
52 Die Yisa dı pıası Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ ba sojasisi nyıŋkʋraha
aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha dı kenne dı ba yigi

wo wo dı, “N yiwo gbıgbatırʊ nı keŋ aŋaŋ takoobisi aŋaŋ dengbile dı nı yigi mıŋ?
53 Manıŋ die n bie nı jigiŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma daaŋ mana ta nı ka mıa dı nı yigi mıŋ. Ama saŋka gie yiwo nı sııtı aŋaŋ Sitaani dı yine lımıŋ hagırıtieŋ wo sııtı.”

Piita die dı chiisine Yisa dene
(Mat. 26.57, 58, 69-75; Maki 14.53, 54, 66-72; Jɔɔn 18.12-18, 25-27)

54 Mi die ba yigi Yisa a yaa wa a ga Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊrı tigiŋ, ta Piita die dı bie saasaa ta dı ba.
55 Die ba chɔgısı wa boliŋ gbaakʊ sʊnsʊŋ a kalı a giliŋbu a weele, Piita die dı ga gʊtı ba a kalı.
56 Die tʊntʊntıba havʊʊbiŋ wʊnyı die dı ye Piita dı kala bolibu jigiŋ, die ʊ keŋ a mıŋŋı daansı wa die ta keŋ baarı dı, “Daa wa gie gbaŋ die gʊtı wa Yisa ma.”
57 Ama Piita die dı chiisike dı, “N lıa, n ka wɔŋ sıba wa.”
58 Die dı yi sʊaa, daa wʊnyı dıaŋ die dı ye wo a baarı dı, “Fʊnıŋ, fʊ gbaŋ yiwo ʊ kʊaŋandıısırıba wʊnyı?”
Ama die Piita dı yiŋŋi balı wa dı, “N nımbʊa, n ka yi ba wʊnyı.”
59 Die dı bı yi sʊaa daa gaaŋ dı bı keŋ a baarı dı, “Wusie, daa wa gie gbaŋ die beri aŋaŋ wa dama ʊ gbaŋ yiwo Galili vuoŋ.”
60 Piita die baarı dı, “N nımbʊa, manıŋ n ka wɔŋ sıba wudieke fʊ balala wa.”
Die ʊ yene ko bala wıaha, kparaaŋ die dı kʊŋ.
61 Ta tı Yɔmʊtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a daansı Piita nine me, ta Piita die dı tıınsı wudieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa die dı balı yı wa wa dı, “Kparaaŋ nan keŋ baa ka kʊmma soriŋ sʊkʊʊŋ ta baarı zı mıŋ bʊtaa mama.”
62 Die Piita dı nyıŋ yeŋ me a kʊŋ pam.

Die ba vʊarına Yisa fala ta nıgı wa dene
(Mat. 26.67, 68; Maki 14.65)

63 Die vuodiekemba die dı gbarına Yisa wa die dı vʊarı wa fala ta nıgı wa,
64 ta nagı jaaŋ a bɔbı ʊ nine chaaŋ ta nıgı wa ta balı wa dı, “Bʊgı a dagı vuodieke dı nıgına fʊ wa.”
65 Ta die ba balı wıa pam a chʊʊsa ʊ saaŋ ta zıa wa.

Die ba yalla Yisa a ga sarıya diiru jigiŋ dene
(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Jɔɔn 18.19-24)

66 Die tʊŋ dı vʊnna, die Juu vuosi nyıŋkʊraha aŋaŋ Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die dı lagıŋ taŋ nyıŋkʊra lagımıŋ jigiŋ, die ba yaa Yisa a keŋ ba jigiŋ.
67 Die ba pıası wa dı, “Balı tı, fʊnıŋ fʊ yine Ɲmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa?” Die Yisa dı yiŋŋi baarı dı, “Dıı yi maŋ balı nı, nı kaaŋ yi mıŋ yada,
68 ama n dıaŋ maŋ pıası nı wʊpıasıkıŋ nı kaaŋ saagı a yiŋŋi mıŋ.
69 Ama a nyıŋ lele yaa gamma manıŋ vuota Bʊa nan daansı kalı Hagırıtieŋ Nabidie Ɲmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.”
70 Die ba mana dı pıası wa dı, “Die nıŋ fʊ yine Ɲmıŋ Bʊa wa?”
Ʊ yiŋŋi baarı dı, “Sıba nı balla die wo.”
71 Womi die ba baarı dı, “Tı ka bı yaala daansıatieliŋ bıbra. Tı gbaŋ gbaŋ tı wʊŋ ʊ nʊaŋ wʊbalıka mıŋ.”

23

Die ba yalla Yisa a ga Paliti nıŋŋa dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Jɔɔn 18.28-38)

1 Die daadamba mana dı hagı a yaa Yisa a ga naaŋ Paliti* jigiŋ,
2 mi die ba piili a bala a chʊʊsa wa dı, “Tı ye daa wa gie dı balala tı vuosi dı ba da tuŋ lampo a yı naaŋ Siiza ta bı baarı dı ʊ yiwo Ɲmıŋ Vuovʊarıkıŋ Masia ta bı yi naaŋ.”
3 Die wıa Paliti die dı pıası wa dı, “Fʊ yine Juu vuosi naaŋ wa?”
Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, “Sıba fʊ balla die wo.”
4 Womi Paliti die dı balı yı Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ kpıkpaakʊ dı, “Manıŋ n ka ye daa wa gie dı chʊʊsına die.”
5 Ama die ba faası a kpaŋŋı ba gbaŋ dı, “Ʊ dagıkʊ vaa wa vuosi dı yie watı aŋaŋ waagıŋ. Die ʊ woliŋ piili wo Galili me ta

* **23:1 23.1** Paliti die yiwo Romani tıŋgbaŋ naaŋ Siiza nyıŋkʊra wʊnyı.

die ga Judia tıgısı mana mana ta wa keŋ giena.”

Naaŋ Herodi die dı dine Yisa sarıya dene

6 Die Paliti die dı wʊnna naa ʊ pıası dı, “Daa wa gie yiwo Galili vuoŋ?”
7 Die ʊ mıŋŋına dı Yisa nyıŋ wa Galili tıŋgbaŋ dieke Herodi dı daansınana wa, die ʊ vaa ba yaa wa ga Herodi jigiŋ, dama wʊnıŋ Herodi die bie wo Jerusalemi kanıŋ saŋka mi.
8 Die Herodi ŋaaŋ wʊmma Yisa wıa, ta die yaala ʊ ye wo. Die wıa die ʊ yene wo wo ʊ sʊŋ die dı fıalıŋ, ta die yaala Yisa yi mamachi wııŋ aŋ ʊ ye.
9 Die wıa die ʊ pıası Yisa wʊpıasıka pam, ama ʊ ka tɔgıŋ wa.
10 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die zie mi ta faası bala a chʊʊsa Yisa.
11 Die Herodi aŋaŋ ʊ sojasisi die dı vʊarı Yisa fala ta yiwo wʊbıatı pam, ta die nagı garıvıınıŋ a yeegi wo ta nagı wa yiŋŋi ga Paliti jigiŋ.
12 Die dında daarı gbaŋ gbaŋ Herodi aŋaŋ Paliti dı yi zʊalıŋ, dama die ba yiwo dataası aŋaŋ taŋ.

Paliti die dı yine sieŋ dı ba kʊʊ Yisa dene

(Mat. 27.15-26; Maki 15.6-15; Jɔɔn 18.39–19.16)

13 Paliti die dı wa Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ ba tıka nyıŋkʊraha aŋaŋ vuosisi,
14 a balı a yı ba dı, “Nınıŋ nı yalla daa wa gie a keŋ n jigiŋ a baarı dı ʊ gaama vuosi ba waga wagıtı, ama lele n dii wo ʊ sarıya nı nıŋŋa ta ka ye wudieke nı bala dı ʊ yi chʊʊsı wa.
15 Herodi gbaŋ ka ye wudieke ʊ yine chʊʊsı, die wıa ʊ vaa ba yiŋŋi nagı wa a keŋ n jigiri. Nı yeye? Daa wa gie ka yi wııŋ mana amʊ kuŋ.
16 Die wıa n nan yi ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ ta vaa ʊ ga.”
17 ((Die ba gasıtıaŋkʊ dʊʊga saŋŋa mana Paliti ŋaaŋ vʊarı wa vuobalımıŋ a nyıŋ dansarıka sʊŋ a taaŋ a yı ba.))
18 Die kpıkpaakʊ mana dı natı dı, “Kʊʊ daa wa gie. Vʊarı Barabasi a yı tı yɔrı.”
19 Die ba nagı wa Barabasi a yi dansarıka sʊŋ dama ʊ vaa wa watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka sʊŋ aŋaŋ ʊ vuosi kʊʊla wıa.
20 Ama Paliti die yaala ʊ vaa wa Yisa a taaŋ yɔrı die wıa die ʊ bı balı yı kpıkpaakʊ bıbra.
21 Ama ta ba ye ko nata dı, “Kpaası wa dagarıkırı ma, Kpaası wa dagarıkırı ma.”
22 Paliti die dı pıası ba ʊ bʊtaa ma dı, “Bıa wʊbıaŋ ʊ yi? Manıŋ n ka ye wudieke ʊ yine amʊ kuŋ. Die wıa n nan vaa ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ ta vaa ʊ ga.”
23 Ama die ba ye ko nata aŋaŋ lɔlıkpııma dı ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma; die ba natıkʊ die dı keŋ nyaŋŋı Paliti.
24 Die wıa Paliti die dı yı ba sieŋ dı ba yi ba dʊŋŋʊ.
25 Die ʊ vʊarı daa dieke ba yaalala wa a taaŋ, vuodieke die dı vana watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka ma wa ta bı kʊʊ vuosisi, ta nagı Yisa a yı ba dı ba yi wo ba dʊŋŋʊ.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkırı ma dene

(Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32; Jɔɔn 19.17-27)

26 Die sojasisi die dı nagı Yisa a ga, die ba ganana wa ba ga tuoli daa wʊnyı ba wasınana Simoni, vuodieke die dı nyınna Sayireni, die ʊ nyıŋ wa tıŋkpaŋa a keŋ juo Jerusalemi sʊŋ. Die ba yigi wo, a nagı Yisa dagarıkırı a chii wo ta vaa ʊ chiike a dı Yisa kʊaŋ.
27 Die daadaaŋ pam die dıdı Yisa kʊaŋ, die hɔɔŋ bataŋ die gʊtına ba ma a kʊma ʊ wıa.
28 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Jerusalemi hɔɔŋ, nı da kʊmma n wıa ama nı kʊmma nı gbaŋ gbaŋ nı wıa aŋaŋ nı ballı.
29 Dama saŋŋa kieŋ vuosi dı nan baarı dı, ‘Hɔgʊ pırısı vuodiekemba dı kana ka mıırı ballı ta yı ba bıısıŋ banıŋ ba yaa sʊgıfıalıŋ.’
30 Kanıŋ saŋka mi vuosi dı nan balı a yı tana dı, ‘Nan tı ma.’ Ta balı yı kunkogehe dı ‘Nan tı ma a ligi tı.’
31 Dama dıı yi ba yie naa a yıa mıŋ, vuodieke dı kana ka yi wııŋ a chʊʊsı, die

nıŋ lalıa ba baa ba yi vuodiekemba dı yine a chʊʊsı?”
32 Die ba nagı tʊntʊmbıatı tieliŋ bale gbaŋ a gʊtı Yisa ma dı ba ga kʊʊ ba.
33 Die ba kenne a tʊgı jigidieke die ba wasınana Sikpeŋkogilike jigiŋ, mi die ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma, ta die kpaası tʊntʊmbıatı tieliŋ bale wo dagarısı ma, ta kaanı die dı bie ʊ nuudiigiŋ chaaŋ ta kaanı dıaŋ ʊ nuugalı chaaŋ.
34 Yisa die dı baarı dı, “N Chʊa Ɲmıŋ, nagı chaa vuosi gie, dama ba zı ba yinene wudieke wo chıaŋ.”
Die ba puo ʊ gaatı a tıa taŋ aŋaŋ chaachaa.
35 Die vuosi dı zie mi a daansa ta Juu vuosi nyıŋkʊraha dı vʊara wa fala dı, “Die ʊ gbatı wa vuosi a taaŋ, dıı yi ʊ seŋ yi Ɲmıŋ Vuovʊarıkıŋ Masia wa, ʊ gbatı ʊ gbaŋ a taaŋ.”
36 Sojasisi gbaŋ die dı vʊara wa fala; die ba nagı daŋmıısıŋ a yı wa,
37 ta baarı dı, “Dıı yi fʊ yi Juu vuosi naaŋ, fʊ gbatı fʊ gbaŋ a taaŋ.”
38 Die ba maagı maagıŋ a diisi dagarıkʊ ma dı,
“Juu Vuosisi Naaŋ Wa Wɔnna.”
39 Saŋka mi tʊntʊmbıatı tielibe wʊnyı die ba kpaasına a gʊtı wa die dı taana wa jome dı, “Da fʊ yine Masia wa? Gbatı fʊ gbaŋ aŋaŋ tı a taaŋ.”
40 Ama wʊnyı wa die dı galıŋ wa dı, “Fʊnıŋ ka chıga Ɲmıŋ? Dama tı mana bie wo tıbıdatı balımıŋ ma.
41 Tınıŋ nıŋ tı tıbıdatıkʊ mʊ mıŋ, dama wudieke tı yine wo tune tı tuose dene, ama daa wa gie nıŋ ka yi wııŋ a chʊʊsı.”
42 Ta die a balı yı Yisa dı, “Yisa, tıınsı n wıa saŋŋa dieke fʊ keŋ dii fʊ naarı.”
43 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Wusie maŋ bala fʊ, jinne manıŋ aŋaŋ fʊ nan dı bie Paradasi† ma.”

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Jɔɔn 19.28-30)

44 Die dı yiwo ŋmıntʊası, ŋmınnı die dı ka chaana ta tıŋgbaŋka mana die dı sibi a ga tʊgı ŋmınnı dı gbılınna bimbilimiŋ atäa saŋŋa;
45 ta die garı dieke die dı sagına Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊkʊ die dı puo bule.
46 Yisa die dı keŋ a keesi aŋaŋ lɔlıkpııŋ a baarı dı, “N Chʊa Ɲmıŋ, fʊ nuusi me maŋ naga n haalıŋ yie.” Die ʊ balı wa naa ta kpi.
47 Die sojasisi jakʊʊrı die dı yene wudieke dı yine wo die ʊ bırı Ɲmıŋ a baarı dı, “Wusie, daa wa gie seŋ yiwo vuovıınıŋ.”
48 Die vuodiekemba mana dı lagısına mi dı ba daansı wudieke dı yinene wo dı yene wudiekemba dı yine wo ba mana die dı yiŋŋi ga tigiŋ aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ.
49 Ama ʊ zʊalıba mana aŋaŋ hɔgʊ diekemba dı dına wa a nyıŋ Galili wo die dı zie saasaa a daansa wudiekemba mana dı yinene wo.

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Jɔɔn 19.38-42)

50 Die daa wʊnyı die benne ba wasa wa Josefu, die ʊ nyıŋ wa Juu vuosi tıŋ ba wasınana Arimatia. Die ʊ yiwo vuovıınıŋ ta bı dıı Ɲmıŋ ta die a chıısa Ɲmıŋ naarı keniŋ.
51 Die ʊ yiwo Juu vuosi nyıŋkʊra wʊnyı, ama die ʊ ka saagı wudieke ʊ chanchaalıba die dı sanna wa ta yi wo.
52 Die ʊ ga Paliti nıŋŋa a ga jʊʊsı wa Yisa nyıŋgbaŋka.
53 Die ʊ nagı Yisa nyıŋgbaŋka, a yallı garı haalıyıalıŋ a veli wo a yaa ka a ga dʊaŋ vɔrıhaalı dieke ba votine taŋ ma, ta ye ka guu vuoŋ mi.
54 Die dı yiwo Alızuma daraaŋ ta davʊʊsıkırı daarı dı yaala ka piili.
55 Hɔgʊ diekemba die dı dına Yisa a nyıŋ Galili wo die dı dı Josefu a ga a ye vɔrıkʊ aŋaŋ ba dʊana Yisa nyıŋgbaŋka dene ka sʊŋ.
56 Die ba yiŋŋi ga tigiŋ a ga wʊnsı kpaanyʊga aŋaŋ tulaarisi.

Die ba voosi davʊʊsıkırı daraaŋ sıba ba mıraha dı dagına dene wo.

† **23:43 23.43** Ba bı wasa arızanna paradasi ka chıaŋ yiwo jigidieke sʊgıfıalıŋ dı benne.

24

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 28.1-10; Maki 16.1-8; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die Alasiri daraaŋ sʊkʊleeliŋ, ta hɔgʊba ha die dı ga vɔrıkʊ jigiŋ aŋaŋ ba tulaari diekemba ba wʊnsına wa.
2 Die ba kenne tʊgı vɔrıkʊ jigiri die ba ye ta taŋ dieke ba nagına a ligi vɔrıkʊ nʊarı biliŋye,
3 die wıa die ba juu vɔrıkʊ sʊŋ ama die ba ka ye tı Yɔmʊtieŋ Yisa nyıŋgbaŋka.
4 Die ba zene a yile wıırı gie wo, dembisi bale die dı keŋ zie ba jigiŋ bʊnyı ta yeegi nyiŋyeeke dı nyıgısınana sıba nıınyıgısıŋ;
5 die ŋmaamıŋ die dı yigi hɔgʊba ha ta ba sʊʊŋ gbirigi tıŋgbaŋ, ama dembisi bale wo die dı pıası ba dı, "Bıa nı dı dıa yaala vuodieke dı benne ʊ mısı ma kunti jigiŋ?
6 Ʊ wo giena, ʊ hagıya. Nı tıınsı wudieke die ʊ balla a yı nı wa saŋŋa dieke ʊ benne Galili me wo;
7 dı 'Ba nan yigi wʊnıŋ vuota Bʊa a nagı yi vuobıatı nuusi me aŋ ba kpaası wa dagarıkıŋ ma aŋ ʊ kpi; ama ʊ nan hagı kuŋ me ka daraa ataa daraaŋ.' "
8 Womi die hɔgʊbaha dı tıınsı ʊ wʊbalıka ha,
9 ta die nyıŋ vɔrıkʊ jigiŋ a yiŋŋi kuli, a balı wıaha gie mana a yı ʊ kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa aŋaŋ vuodiekemba dı benne mi mana.
10 Die hɔgʊba ha saara die wone Meri Magidalini aŋaŋ Juanna aŋaŋ Jemisi nuŋ Meri; banıŋ aŋaŋ hɔgʊ diekemba die dı gʊtına ba ma wa die balına wıaha gie a yı Yisa tʊntʊntıba.
11 Ama tʊntʊntıba die dı yile wudieke ba balala wa yiwo wʊtɔgʊ ta die ka tuo be dii.
12 Ama Piita die dı hagı a chıgı ga vɔrıkʊ jigiŋ; a sʊʊŋ a zʊʊrı a daansı ta ka ye jaaŋ mana sie kumbu garıkʊ nyıına ma. Ta die a yiŋŋi ga tigiŋ, ta wudieke dı yine wo dı paalı yi wo mamachi.

Emawusi sieŋ me wʊbalıka
(Maki 16.12, 13)

13 Die dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ ba sʊŋ vuosi die dı gara tıŋkpaŋŋı kaanı ba wasınana Emawusi, kanıŋ aŋaŋ Jerusalemi die yiwo mali ayʊpɔyı.
14 Die ba chʊnnana wa, die ba die azama yaa gamma wudiekemba mana dı yine wo.
15 Die ba dinene azama aŋaŋ taŋ die wo, Yisa gbaŋ gbaŋ die dı keŋ gbigi be a chʊŋ aŋaŋ ba;
16 ama Ŋmıŋ die chɔrına ba, ba ka mıŋŋı Yisa.
17 Yisa die dı pıası ba dı, "Bıa nı chʊŋ bala?"

Die ba yiŋŋi a zie zie aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ.
18 Ba wʊnyı die ba wasınana Kulopasi dı pıası wa dı, "Fʊnıŋ fʊ nyıına ma fʊ yine chaanʊ a bie Jerusalemi ka gie me ta ka sıba wudieke dı yinene daraa gie nʊaŋ?"

19 Die ʊ pıası dı, "Wʊbıaŋtı?"

Die ba yiŋŋi balı wa dı, "Yaa gamma Nazeriti vuoke Yisa wa; die daa wa gie die yiwo Ŋmıŋ naazʊa ta yaa hagırıŋ pam ʊ wʊbalıka ma aŋaŋ ʊ tʊʊma ma Ŋmıŋ aŋaŋ vuota nıŋŋa.
20 Ta tı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʊraha dı nagı wa yı sarıya diiriŋ ba dii wo sarıya ta baarı dı ʊ mʊ dı ʊ kpi; die ba kpaası wa a diisi dagarıkırı ma.
21 Ama tınıŋ die tı yaa yada dı ʊ balla ʊ yi vuodieke dı baaŋ gbatı tınıŋ Izara vuosi a nyıŋ tı dataası nuusi me. A bı gʊtı, wıaha dı yine ka daraa ataa wʊnna.
22 Die wıa gbaŋ tı sʊŋ hɔgʊba bataŋ balı tı wa wııŋ ka paalı yi tı mamachi, dama ba ga wa vɔrıkʊ jigiŋ sʊkʊleeliku gie,
23 ama ba ka ye ʊ nyıŋgbaŋka. Ba yiŋŋine a keŋ wo, ba baarı dı banıŋ ba ye wo Ŋmıŋ malakasi aŋaŋ ba nine; ta malakasi dı balı ba dı Yisa bie ʊ mısı ma.
24 Die wıa tı bataŋ dı ga vɔrıkʊ jigiŋ a ga ye wudieke gbaŋ gbaŋ hɔgʊba dı balla wa ama banıŋ ba ka ye Yisa."

25 Womi Yisa die dı balı a yı ba dı, "Bıa yine nı ka sıba nyinti gie chıası? Lalıa nı sʊnsı aŋaŋ nı baaŋ nan tuo wudiekemba mana Ŋmıŋ naazʊalıba dı balla wa a dii!

26 Dı yiwo talası dı Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı
Masia wa dii wahalaha gie ta wa ye
jılıma.”
27 Womi Yisa die piili a dagı ba
wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ mana dı
balla yaa gamma ʋ wıa, ta piili Mo-
sisi dı maagına wudiekemba aŋaŋ Ŋmıŋ
naazʋalıba maagıŋ mana.
28 Die ba kenne a gbigi tıŋkpaŋŋı dieke
banıŋ ba ganana wa, Yisa die dı paalı yi
sıba ʋ tıaŋ gara nıŋŋa,
29 ama die ba jʋʋsı wa dı, “Bemme
giena aŋaŋ tı, dama ŋmınnı wɔŋ nanna
mıŋ ta jigiri dıaŋ dı sibe.” Die wıa die ʋ
juu a wıarı ba jigiŋ.
30 Die ʋ ga kalı dı ʋ dii nyindiike aŋaŋ
ba, a die nagı paanʋ a bırı Ŋmıŋ a yi ke
gbieri gbieri a nagı yıa ba.
31 Womi die ba nine dı yuori die ba
mıŋŋı wa. Lele wo mi die ʋ nyııgı ba nine
me.
32 Die ba bala a yıa taŋ dı, “Die ʋ balala
tı sieku me a daga tı wudiekemba dı
maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die wo, die tı
ka yaa sʋgıfıalıŋ pam?”
33 Die ba hagı bʋnyı a yiŋŋi ga
Jerusalemi a ga haarı ʋ kʋaŋandıısırıba
baŋ aŋaŋ kaanı wa aŋaŋ vuosi bataŋ dı
lagısına taŋ.
34 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı balı ba
dı, “Tı Yɔmʋtieŋ seŋ a hagı kuŋ me aŋaŋ
wusie, ta nyıŋ Simoni jigiŋ.”
35 Womi vuosi bale wo gie dıaŋ dı balı
ba wudieke mana dı yine sieku me aŋaŋ
ba mıŋŋına tı Yɔmʋtieŋ saŋŋa dieke ʋ
yine paanʋkʋ gbieri gbieri die wo.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ dene

(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; Jɔɔn 20.19-23; Tʋʋma 1.6-8)

36 Die ba yine ko bala wıaha gie yıa ba
wa, lele wo mi Yisa gbaŋ gbaŋ dı keŋ zie
ba sʋnsʋŋ ta balı a yı ba dı, “Sʋgıdʋagıŋ
bemme nı ma.”
37 Die ba cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ, dama
die ba yile dı ba ye wo kogiŋ.
38 Ama ta die ʋ balı a yı ba dı, “Bıa nı
sıkpara dı nıga? Bıa chıılıŋ dı bie nı ma?
39 Nı daansı ye n nuusi aŋaŋ n
nachıgısa a ye dı dı yiwo manıŋ wusie.
Nı gbı mıŋ a ye dı dı yiwo manıŋ. Kogiŋ
wo nyıŋgbanıŋ aŋaŋ kɔba, sıba nı yene
mıŋ n yalla nyıŋgbanıŋ aŋaŋ kɔba die
wo.”
40 Die ʋ balla wıaha gie a kpatı wa, die
ʋ nagı ʋ nuusisi aŋaŋ ʋ nachıgısa a dagı
ba.
41 Ama die ba ye ka tuo dii dı dı
yiwo wʋnıŋ; dama die dı paalı yi be wo
sʋgıfıalıŋ aŋaŋ mamachi dı wıırı yiwo
wusie. Die ʋ pıası ba dı, “Nı yaa nyindiike
giena a baaŋ nan dii?”
42 Die ba nagı zaası dieke ba digine a yı
wa,
43 die ʋ nagı a ŋɔbı ba nıŋŋa.
44 Ta die a balı a yı ba dı, “Nı tıınsıma
n wʋbalıka die n balla a yı nı saŋŋa
dieke die n benne nı jigiri dı wıaha
mana ba maagına Mosisi gbaŋkʋ ma wa
aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba gbaŋtı ma wa
aŋaŋ Ŋmıŋ gbaŋ dieke ba wasınana yıla
gbaŋkʋ, dı dı yi talası dı a mana keŋ yi
wusie.”
45 Die ʋ wa yuori ba yıaŋ dı ba sımma
wudieke dı maagına wa Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma
wa chıası,
46 ta balı ba dı, “Dı maagıya dı Ŋmıŋ
Vuovʋarıkırı Masia wa nan dii wahala ta
kpi ta hagı kuŋ me ka daraa ataa daraaŋ,
47 dı ba mʋʋlı a yı vuosi ʋ saaŋ ma, dıı
yi ba vaa ba tʋntʋmbıatı Ŋmıŋ nan vaa
a chaa ba; dı ba woliŋ a mʋʋlıma wıaha
a yıma Jerusalemi vuosi ta bı mʋʋlı a yı
buuriŋ mana.”
48 Die ʋ bı balı ba dı, “Nınıŋ nı yine
wıaha gie daansıa tieliŋ.
49 Manıŋ n baaŋ yı nı wa N Chʋa Ŋmıŋ
Halıkasıka die ʋ yına nʋarı dı ʋ nan yı
nı wa. Ama nı chıısıma Jerusalemi ma
a ga tʋgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı
balla ʋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nı ma wa.”

Yisa die dı jʋalına ga arızanna dene

(Maki 16.19, 20; Tʋʋma 1.9-11)

50 Die Yisa dı yaa ba nyıŋ tıka sʋŋ a yaa
ba ga Betani, mi die ʋ kɔtı ʋ nuusi ba ma
a yi alibarika a yı ba.
51 Die ʋ yinene alibarika a yıa ba wa,
die ʋ nyıŋ ba jigiŋ ta jʋalı ga arızanna
ma.
52 Die ba jıaŋ wa ta die yiŋŋi a ga
Jerusalemi aŋaŋ sʋgʋfıalıŋ pam.

53 Ta die a bie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma saŋŋa mana a bɪra
Ɲmɪŋ saaŋ.

Wʊvɪɪŋ dieke Jɔɔn die dɪ maagɪna wʊnna

Masia die dɪ kenne dene

1 Kʊrɪŋ ma wa, ta jaaŋ die dɪ ye wone
wo, ama Ŋmɪŋ Nʊawɪɪŋ, vuodieke dɪ yine
Yisa Masia, die wɔŋ beri mɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ.
Ta bɪ yi Ŋmɪŋ.
2 Piiliku me wo Ŋmɪŋ Nʊawɪɪrɪ gie wɔŋ
beri mɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ.
3 Die Ŋmɪŋ die dɪ naaŋ jaaŋ mana a
nyɪŋ ʊ ma, ta jaaŋ die wori Ŋmɪŋ dɪ naaŋ
ta ka ka nyɪŋ ʊ ma.
4 Ʊ ma die miivoli dɪ bɪ beri, ʊ naga
a yɪa vuota, ta miivolike mi dɪ yi vuota
chaanɪŋ,
5 ta chaana tɪŋgbaŋka gie vuota lɪmɪŋ
ma, ta lɪmɪŋkʊ dɪ ka bɪagɪ a lige chaaŋkʊ.
6 Ŋmɪŋ die dɪ tʊŋ daa wʊnyɪ ba
wasɪnana Jɔɔn,
7 dɪ ʊ keŋ a keŋ balɪ vuosi dɪ Yisa Masia
yine vuota chaanɪŋ, dɪ ba yi Yisa wa yada.
8 Wʊnɪŋ Jɔɔn womi die ka yi chaaŋkʊ,
ama die ʊ ko keŋ mɪŋ dɪ ʊ keŋ balɪ vuosi
chaaŋkʊ wɪa.
9 Yisa wa gie yine wusie chaaŋ dieke
die dɪ kenne tɪŋgbaŋka gie me, ta chaana
vuota mana ma.
10 Die ʊ keŋ wo dʊnɪa ka gie me, aŋaŋ
Ŋmɪŋ die dɪ naanna dʊnɪaka gie a nyɪŋ
ʊ ma wa yɔrɪ, tɪŋgbaŋka gie vuosi die ka
mɪŋŋɪ wa.
11 Die ʊ kenne tɪŋgbaŋka gie me wo, die
ʊ bie wo ʊ gbaŋ gbaŋ vuosi Izara vuosi
jigiŋ, ama die ba ka tuo wo.
12 Ama vuodiekemba mana die dɪ tuone
wo ta yi wo yada wa ta nagɪ ba gbaŋ a yɪ
wa wa, banɪŋ die ʊ yɪ ba sieŋ ba bɪrɪŋ
Ŋmɪŋ ballɪ.
13 Ŋmɪŋ gbaŋ gbaŋ die vana ba bɪrɪŋ ʊ
ballɪ daa vuota die vana ba bɪrɪŋ Ŋmɪŋ
ballɪ saŋŋa dieke ba mɪɪrɪna ba wa.
14 Saŋŋa dieke Ŋmɪŋ Nʊawɪɪrɪ die dɪ
kenne ta yi vuota wa, die ʊ beri mɪŋ
aŋaŋ tɪ tɪŋgbaŋka gie me, ta die suuli
aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ wusie dagɪŋ. Die
tɪ ye ʊ chaankpeŋkpɪɪŋ mɪŋ, ta kanɪŋ
chaankpeŋkpɪɪkʊ mi die nyɪŋ wa ʊ Chɔɔŋ
Ŋmɪŋ jigiŋ mɪŋ, dama ʊ yine ʊ Bʊa
dembiŋ balɪmɪŋ.
15 Saŋŋa dieke Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana
vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ dɪ kenne ye wo wo,
die ʊ balɪ ʊ wɪa ta natɪ dɪ, "Vuodieke
wɪa die n balala nɪ dɪ, 'Ʊ nan keŋ n kʊaŋ
chaaŋ ama ʊ tɪaŋ mɪŋ mɪŋ dama ʊ wɔŋ
beri mɪŋ ta ba ye mɪɪrɪ mɪŋ wa, wʊnna.'
"
16 Ʊ suuline aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa ʊ
yɪa tɪ suŋŋiŋ a gʊta suŋŋiŋ ma.
17 Mosisi die yɪ tɪ Ŋmɪŋ mɪraha mɪŋ,
ama Yisa Masia nɪŋ die keŋ aŋaŋ
zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ wusie dagɪŋ.
18 Vuoŋ wori a ye ye Ŋmɪŋ; ama ʊ
gbaŋ gbaŋ Bʊadembiŋ balɪŋka vuodieke
dɪ benne ʊ lʊgɪŋ wa ta bɪ mʊ wa, wʊnɪŋ
ʊ yuorine a dagɪ tɪ Ŋmɪŋ dɪ sɪna dene.

Jɔɔn, vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba Ŋmɪŋ nyaabʊ wɪa
(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Luki 3.1-18)

19 Die Juu vuosi nyɪŋkʊra die dɪ benne
Jerusalemi ma wa die dɪ tʊŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʊra aŋaŋ Liiva vuosi Jɔɔn jigiŋ dɪ ba
ga pɪasɪ wa dɪ, "Mɪnɪa yine fʊ?"
20 Die ʊ ka zetiye dɪ ʊ kaaŋ yiŋŋi balɪ
ba wɪɪŋ, ama ta die balɪ yuori be dɪ, "Daa
manɪŋ n yine Ŋmɪŋ Vuovʊarɪkɪrɪ, Masia
wa."
21 Die wɪa die ba pɪasɪ wa dɪ, "Die nɪŋ,
mɪnɪa yine fʊ? Yiwo Elaja?"
Jɔɔn die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Aayɪ, n
ka yi wo."
Die ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, "Fʊ yine Ŋmɪŋ
naazʊa wa?"
Ʊ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "Aayɪ, n ka bɪ yi wo."
22 Die wɪa ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, "Ta mɪnɪa
yine fʊ? Balɪ tɪ vuodieke fʊ yine aŋ tɪ ga
balɪ vuodiekemba dɪ tʊnna tɪ wa. Lalɪa
fʊ balɪ yaa gamma fʊ ma?"
23 Jɔɔn die dɪ yiŋŋi balɪ ba aŋaŋ
wudieke Ŋmɪŋ naazʊa Azaya die dɪ bala
dɪ,
"Manɪŋ n yiwo lɔlɪ dieke dɪ benne haagɪŋ
ma a nata dɪ

* **1:24 1.24** Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die ŋmɪntɪna aŋaŋ Mosisi mɪraha dɪɪsɪŋ.

Nı wʊnsı sietʊgısıka a yı tı Yɔmʊtieŋ.”

24 Die tʊntʊntıba die nyıŋ wa Farasisi* vuosi jigiŋ mıŋ.
25 Ta die bı pıası Jɔɔn dı, “Dıı yi fʊ ka yi Masia wa, ta ka bı yi Elaja, ta ka bı yi Ɲmıŋ naazʊa wa, bıa wıa fʊ sıa vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ?”
26 Jɔɔn dı yiŋŋi balı ba dı, “Manıŋ n sıa vuosi aŋaŋ nyaaŋ, ama vuoŋ bie nı sʊŋ ta nı ka sıba wa.
27 Wʊnıŋ ʊ yiwo vuodieke dı bala ʊ keŋ n kʊaŋ chaaŋ, ta maŋ ka mʊ dı n forisi ʊ nııra guune gbaŋ.”
28 Wıaha gie mana die yiye mıŋ Betani tıŋ ma, Jɔɔdani mʊgırı ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ. Mi die Jɔɔn die dı sıa vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ.

Yisa yine Ɲmıŋ Yiipɔlı

29 Ka tʊnvʊʊsa, Jɔɔn die dı ye Yisa dı kienene ʊ jigiŋ, ʊ baarı dı, “Ye, Ɲmıŋ kaabıŋ Yiipɔlıka wʊnna, wʊnıŋ ʊ bala ʊ vʊarı tıŋgbaŋka gie vuosi bıaŋ.
30 Ʊ yine vuodieke wıa die n balala wa dı, ‘Daa wʊnyı nan keŋ n kʊaŋ chaaŋ ta tıaŋ mıŋ dama ʊ wɔŋ beri mıŋ ta ba ye mıırı mıŋ wa.’
31 Die n ka sıba wa, ama die n keŋye mıŋ a sıa vuosi aŋaŋ Ɲmıŋ nyaaŋ amʊ Izara vuosi† mana nan sıba wa.”
32-33 Ta Jɔɔn dı bı balı a yı vuosisi dı, “Saŋŋa dieke die n kana ka sıba vuodieke ʊ yine wo, ama Ɲmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ dı n keŋ sıı vuosisi ʊ nyaabʊ die dı balı mıŋ dı, ‘Vuodieke fʊ keŋ ye ta n Halıkasıka dı keŋ sʊʊŋ kalı ta wıarı beri aŋaŋ wa, fʊ sımma a baarı wʊnıŋ ʊ yine vuodieke dı bala ʊ nagı n Halıkasıka a sıma vuosi sʊgıtı. Ta die maŋ seŋ ye Ɲmıŋ Halıkasıka, ta ʊ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ sʊʊŋ, ta nıası ŋmarıŋ a keŋ sʊʊŋ kalı Yisa ma ta wıarı beri aŋaŋ wa.’
34 Naa maŋ ye, ta bala nı dı wʊnıŋ ʊ yiwo Ɲmıŋ Bʊadembike.”

Yisa bʊmbʊŋaŋ kʊaŋandıısırıŋ wıa

35 Ka tʊnvʊʊsa bıbra Jɔɔn die dı bı zie mi aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıŋ bale,
36 ta keŋ ye Yisa dı chʊnnana a tıanna, ʊ baarı dı, “Ye, Ɲmıŋ Yiipɔlıka wʊnna.”
37 Die ʊ kʊaŋandıısırıba bale wo die dı wʊnna ʊ balala wa, die dı vaa wa ta dı Yisa kʊaŋ.
38 Yisa die dı keŋ yiŋŋi a daansı ʊ kʊaŋ a ye ba dına wa, ʊ pıası ba dı, “Bıa nı yaala?”

Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Dıdagırʊ, tı yaala tı sımma fʊ benne jigidieke wo?”
39 Yisa dı yiŋŋi balı ba dı, “Nı keŋ a ye jigidieke n benne wo.” Die wıa die ba dı wa a ga a ye jigidieke ʊ benne, ta die bie ʊ jigiŋ daarı mana. (Die dı yiwo ŋmıntʊası bimbilimiŋ anıısa saŋŋa.)
40 Vuosi bale dieke die dı wʊnna Jɔɔn balıkʊ ta die dı Yisa kʊaka wʊnyı die yine Andurusi, die ʊ yiwo Simoni Piita nımbʊa.
41 Die ʊ nyına Yisa jigiri kʊaŋ chaaŋ die ʊ ga lagı lagı a ga yaalı ʊ nımbʊa Simoni jigiŋ a balı wa dı, “Tı ye Masia wa mıŋ.” (Masia chıaŋ yiwo “Ɲmıŋ Vuovʊarıkıŋ.”)
42 Womi die ʊ nagı Simoni a ga Yisa jigiŋ. Yisa die dı daansı wa die, ta balı dı, “Yiwo Simoni vuodieke dı yine Jɔɔn bʊadembiŋ, ama fʊ saaŋ nan bı yi Siifasi.” (Siifasi aŋaŋ Piita mana yiwo bʊnyı, a chıaŋ yiwo “Taŋ”.)

Yisa die dı wana Filipi aŋaŋ Nataniali dene

43 Die ka tʊnvʊʊsa Yisa die dı yaala dı ʊ ga Galili, ta die ga jigidieke Filipi die dı benne a ga balı yı wa dı, “Keŋ dıa mıŋ.”
44 Filipi die nyıŋ wa Befisada, tıgıdieke Andurusi aŋaŋ Piita dı nyınna.
45 Filipi dıaŋ die dı ga yaalı Nataniali jigiŋ a balı yı wa dı, “Tı ye vuodieke Mosisi dı maagına ʊ wıa Ɲmıŋ mıraha gbaŋkʊ ma wa, ta Ɲmıŋ naazʊalıba dıaŋ dı maagı ʊ wıaha. Ʊ yiwo Yisa, vuodieke dı yine Josefu bʊadembiŋ ta nyıŋ Nazeriti wa.”
46 Nataniali die dı baarı dı, “Nazeriti? Wʊvıınıŋ nan bıagı nyıŋ Nazeriti?”

Filipi die dı yiŋŋi balı wa dı, “Keŋ a ye.”
47 Yisa die dı yene Nataniali dı kienene ʊ jigiri, die ʊ balı naa yaa gamma ʊ ma dı, “Izara vuoŋ wusie wʊnna dama ʊ yiwo burichini vuoŋ.”

† **1:31 1.31** Juu vuosi saaŋ bına yi Izara vuosi.

48 Nataniali die dı pıası wa dı, “Yiwo
lalıa a sıba mıŋ?”
Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Filipi die
dı yene ka wa fʋ wa, ta maŋ wɔŋ ye fʋ,
fʋ benne kınkamıŋ tııka chıaŋ.”
49 Mi Nataniali die dı balı wa dı,
“Dıdagırʋ, yiwo Ɲmıŋ Bʋa ta bı yi Izara
naaŋ wa.”
50 Yisa die dı pıası wa dı, “N bala fʋ dı n
ye fʋ mıŋ saŋŋa dieke fʋ benne kınkamıŋ
tııka chıaka wıa fʋ yi mıŋ yada? Nan dı
yese wʋkpııma pam a tıaŋ naa.
51 Wusie maŋ bala nı, nı nan ye
arızanna dı yuorine, ta Ɲmıŋ malakasi dı
keŋ a sʋʋna Vuota Bʋa ma, ta jʋala gara
ŋmıŋsikpeŋ.”

2

Yisa die dı vana nyaaŋ dı tarıgı yi daaŋ dene

1 Ka daraa ataa daraaŋ die ba yaa
hɔgʋhaalʋ banwʋla siele Keenani tıŋ ma,
Galili tıŋgbaŋ ma. Die Yisa nuŋ die bie
mi
2 ta die ba wa Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba gbaŋ dı ba keŋ
banwʋlaka jigiŋ.
3 Die banwʋlaka daa dieke ba nyunene
wo dı kenne kpatı wa, Yisa nuŋ die dı balı
a yı Yisa dı, “Banwʋlaka daabʋ kpatıya
mıŋ.”
4 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “N naa,
bıa fʋ yaala n yi? N saŋŋa ye ka tʋgıya.”
5 Yisa nuŋ die dı balı tʋntʋntıba dı
benne mi wo dı, “Nı yi wudieke ʋ bala
nı dı nı yi.”
6 Die nyaaŋ gbiesi ayʋaba die zene
mi, nyindiekemba Juu vuosisi dı yinene
nyaaŋ a yie ta yɔɔra nıta, sıba ba jıamıŋ
dı sına die wo, die a kaanı mana die
bıagı juo nyaaŋ sıba galonsi baŋısı-le yaa
baŋısı-taa.
7 Yisa die dı balı a yı tʋntʋntıba dı, “Nı
yi nyaaŋ suuli gbiesisi.” Die wıa die ba yi
nyaaŋ a suulihe pili pili.
8 Womi die ʋ balı a yı ba dı, “Nı yuori
bʋtaŋ a yaa ga yı banwʋlaka jakʋʋrı.”
Die ba yi die,
9 die jakʋʋrı dı laŋ nyaabʋ ta ye
bʋ tarıgına a yi daaŋ, ama die ʋ ka
sıba jigidieke daabʋ die dı nyınna, ama
tʋntʋntıba die dı yuorine nyaabʋ die dı
sıba. Die wıa die ʋ wa daa dieke die dı
faarına hɔgʋ wa
10 a balı yı wa dı, “Vuoŋ mana ŋaaŋ
woliŋ a tıa wa daa dieke dı nansına, ta
ka kʋaŋ chaaŋ vuodiekemba ʋ wana dı
keŋ nyu a bugi ʋ wa tıa daa dieke dı kana
ka nansı wa. Ama fʋnıŋ nıŋ nagı wa daa
dieke dı nansına wa a lɔbırı a keŋ tʋgı
saŋka gie?”
11 Naa die yiwo Yisa bʋmbʋŋaŋ ma-
machi wʋkpııŋ. Die ʋ yi ke wo Keenani
tıŋ ma, Galili tıŋgbaŋ ma. Naa die dagı
vuosisi ʋ yalla Ɲmıŋ yiko die; die wıa ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı yi wo yada.
12 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʋ nuŋ aŋaŋ
ʋ nımballı aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
ga Kapenɔmi a ga bie mi daraa ale.

Yisa die dı wʋnsına Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dene

(Mat. 21.12, 13; Maki 11.15-17; Luki 19.45, 46)

13 Die Juu vuosi gasıtıaŋkʋ* dʋʋga
saŋŋa die gbigiye mıŋ, die wıa Yisa die
dı ga Jerusalemi dı ʋ ga dii dʋʋgaka mi.
14 Die ʋ kenne mi wo, ʋ ga juu Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, a ye dembisi
dı yalla niige aŋaŋ yiise aŋaŋ ŋmarısı a
daa, ta bataŋ dı kalı ba teebulisi me a
tarıga ligire.
15 Die ʋ nagı guune a ŋmʋ kpaasıŋ
a yagı dɔŋısısı mana a nyıŋ Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta die kpaŋŋı
vuodiekemba dı tarıgına ligirehe teebu-
lisi a bubi bubi ta ligiribiehe die dı nan a
jaası.
16 A balı yı vuodiekemba dı yalla
ŋmarısı a daa wa dı, “Nı nagıha a nyıŋ
giena! Nı da nagı n Chʋa tigiŋ a bırıŋ
nyʋŋ!”
17 Mi die ʋ kʋaŋandıısırıba dı tıınsı dı
Ɲmıŋ gbaŋkʋ baarı dı, “N nine ŋmıntıya
yaa gamma fʋ tigiri gie wıa pam.”
18 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı yiŋŋi
keŋ ʋ jigiŋ aŋaŋ wʋpıasıkıŋ dı, “Bıa

* **2:13 2.13** Ɲmıŋ malaka die kʋna Ijipiti bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi ta vaa Izara ballı dembisi.

mamachi wɪɪŋ fʊ nan yi aŋ ka dagɪ dɪ yaa yiko dɪ fʊ yi wɪaha gie?”
19 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Nɪ kpaŋŋɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ gie a taaŋ ta n nan nagɪ daraa ataa a bɪ mɪɪ ka.”
20 Die Juu vuosisi dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, “Bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa aŋaŋ ayʊaba ba nagɪ mɪɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ gie, ta fʊnɪŋ fʊ baarɪ nan nagɪ daraa ataa a mɪɪ ka?”
21 Ama Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪŋ dieke Yisa dɪ balala wa yiwo ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nyɪŋgbanɪŋ.
22 Ŋmɪŋ die dɪ sʊgɪrɪna wa a nyɪŋ kumbu me kʊaŋ chaaŋ wa, ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ tɪɪnsɪ dɪ ʊ balɪ wɪɪrɪ gie mɪŋ, ta die yi Ŋmɪŋ gbaŋkʊ aŋaŋ Yisa die dɪ bala wudieke wo yada.

Yisa dɪ sɪbɪna vuoŋ mana sʊŋ dene

23 Die Yisa die dɪ yene bie Jerusalemi ma wa gasɪtɪaŋkʊ saŋka vuosi pam die dɪ ye ʊ tʊnna mamachi wʊkpɪɪmaha ta yiwo yada.
24 Ama Yisa die dɪ ka nagɪ ʊ gbaŋ a yɪ ba, dama die ʊ sɪba vuota mana sʊŋ mɪŋ.
25 Die vuoŋ ka mʊ ʊ dagɪ wa vuota dɪ sɪna dene dama ʊ wɔŋ sɪba vuota beriŋ.

3

Yaa gamma Yisa aŋaŋ Nikodimosi wɪa

1 Die daa wʊnyɪ die benne ba wasa wa Nikodimosi. Die ʊ yiwo Juu vuosi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba wʊnyɪ, ta bɪ yi Farasi vuoŋ.
2 Yuŋ kaanɪ die ʊ ga Yisa jigiŋ a ga balɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ, tɪ sɪba a baarɪ yiwo dɪdagɪrɪ dieke Ŋmɪŋ dɪ tʊnna, dama vuoŋ wori a nan bɪagɪ tʊŋ tʊnkpɪɪŋ dieke fʊ tʊnnana naa, ntaala Ŋmɪŋ bie ʊ jigiŋ.”
3 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Wusie maŋ bala fʊ, vuoŋ wori a baaŋ bɪagɪ juu Ŋmɪŋ naarɪ ma, ntaala ba yiŋŋi mɪɪrɪ wa.”
4 Nikodimosi die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Lalɪa ba baa ba yiŋŋi mɪɪrɪ vuodieke dɪ kana ka yi bʊabiŋ? Dama ʊ kaaŋ bɪ bɪagɪ a juu ʊ nuŋ nyuuti ma aŋ ba bɪ mɪɪrɪ wa bɪbra.”
5 Womi Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Wusie maŋ bala fʊ, dɪ vuoŋ kaaŋ bɪagɪ juu Ŋmɪŋ naarɪ ma ntaala ʊ ye mɪɪrɪŋ bule, die yine Ŋmɪŋ Halɪkasɪka aŋaŋ Ŋmɪŋ nyaaŋ sɪɪla wɪa.
6 Vuota nɪŋ mɪɪra vuota ama Halɪkasɪka mɪɪra haalɪŋ.
7 Die wɪa da vaa ka yi fʊ mamachi n bala fʊ dɪ, ‘Sie ba bɪ mɪɪrɪ nɪ wa.’
8 Bʊlɔgɪsɪŋ nɪga gara jigidieke ka yaalala, ŋaaŋ wʊŋ wa ka dɔntɪ ama ta ka sɪba jigidieke ka nyɪnna yaa ka ganana. Die gbaŋ gbaŋ vuodiekemba mana Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ mɪɪrɪna dɪ sɪɪ.”
9 Nikodimosi die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Lalɪa naa dɪ baa ka yi?”
10 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Yiwo Izara vuosi dɪdagɪrɪkpɪɪŋ ta ka sɪba wɪaha chɪasɪ?
11 Wusie maŋ bala fʊ, tɪ bala nɪ wudieke tɪ sɪbɪna, ta bɪ bala nɪ wudieke tɪ yene, ama nɪ ka tuose tɪ wɪaha.
12 Dɪɪ yi nɪ ka yi mɪŋ yada yaa gamma tɪŋgbaŋka gie wudiekemba n bala nɪ wa, die nɪŋ maŋ balɪ nɪ arɪzanna ma wɪa nɪ baa nɪ yiwo lalɪa a yi yada?
13 Vuoŋ ye ka jʊalɪ ga arɪzanna ma sie manɪŋ Vuota Bʊa vuodieke dɪ nyɪnna arɪzanna ma a keŋ sʊʊŋ wa.”
14 Mosisi die dɪ nagɪna kʊʊtɪ javʊʊkɪŋ a bɔbɪ a marɪ daaŋkʊ ta kɔtɪ ka zie haagɪŋ ma dene wo, die gbaŋ gbaŋ ba baa ba kɔtɪ manɪŋ Vuota Bʊa wa ŋmɪŋsikpeŋ,
15 amʊ vuodieke mana dɪ yine mɪŋ yada nan ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.
16 Dama Ŋmɪŋ dɪ faasɪna cho tɪŋgbaŋka gie vuosi wɪa; die ʊ yɪ tɪ ʊ Bʊabalɪmɪŋ amʊ vuodieke mana dɪ yi Bʊadembike gie yada ʊ kaaŋ daansɪ kpi, ama ʊ nan ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.
17 Dama Ŋmɪŋ die ka tʊŋ ʊ Bʊa wa dɪ ʊ keŋ dii tɪŋgbaŋka gie vuosi sarɪya ama dɪ ʊ keŋ a gbatɪ ba taaŋ.
18 Vuodieke mana dɪ yine Ŋmɪŋ Bʊa wa yada Ŋmɪŋ kaaŋ dii ʊ sarɪya a chʊʊsɪ wa, ama vuodieke mana dɪ kana ka yi wo yada nɪŋ, Ŋmɪŋ wɔŋ dii ʊ sarɪya ta baa ʊ chʊʊsɪya mɪŋ, dama ʊ kana ka yi wʊnɪŋ Ŋmɪŋ Bʊabalɪŋka yada wa wɪa.
19 Wudieke wɪa Ŋmɪŋ die dɪ dine ba sarɪya ta baarɪ ba chʊʊsɪya yiwo naa; Ŋmɪŋ Bʊadembike die keŋye mɪŋ dɪ ʊ yuori wo tɪŋgbaŋka gie vuosi nine ama ta

tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ yaala lɪmɪŋ a tɪaŋ chaanɪŋ, dama ba tʊnnana tʊntʊmbɪatɪ wɪa.
20 Vuodieke nɪŋ mana dɪ yinene bɪaŋ hawa chaanɪŋ ta ka yaala ʊ gbigi chaanɪŋ, dama ʊ ka yaala ʊ tʊmbɪatɪtɪ nyɪŋ yaalɪŋ ma.
21 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ tʊnnana wudieke dɪ mʊna kieŋ wo chaanɪŋ ma, dɪ vuoŋ mana sɪmma a baarɪ Ɲmɪŋ beri ʊ tʊʊma mana ma.

Jɔɔn die dɪ dagɪna yaa gamma Yisa ma dene

22 Genke kʊaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ga Judia tɪŋgbaŋ ma, die ʊ yi daraa ale aŋaŋ ba, ta sɪa vuosi Ɲmɪŋ nyaaŋ.
23-24 Saŋka mi Jɔɔn, vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ die ye ka juu dansarɪka ma, ta bie Enoni, jigidieke nyaaŋ die dɪ faasɪna dala, ta vuosi die dɪ kieŋ ʊ jigiŋ ʊ sɪa ba Ɲmɪŋ nyaabʊ. Enoni die dɪ ka yʊa aŋaŋ Salimi.
25 Daaŋ kaanɪ die Juu vuoŋ wʊnyɪ die dɪ piili a nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ Jɔɔn kʊaŋandɪɪsɪrɪba yaa gamma Ɲmɪŋ jɪamɪŋ nyaaŋ sɪɪla wɪa.
26 Die wɪa die ba ga Jɔɔn jigiŋ a ga balɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ, vuodieke die dɪ benne aŋaŋ fʊ Jɔɔdani mʊgɪrɪ mi wo chaakʊ, daa dieke die fʊ bala dɪ ʊ yiwo Ɲmɪŋ Vuovʊarɪkɪrɪ, tɪ wʊŋ dɪ ʊ gbaŋ ʊ sɪa vuosi Ɲmɪŋ nyaaŋ, ta vuoŋ mana dɪ gara ʊ jigiŋ.”
27 Jɔɔn die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Vuoŋ kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ ntaala Ɲmɪŋ vʊarɪna wa.
28 Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yiwo n daansɪatieliŋ dɪ die n balɪya dɪ, manɪŋ n ka yi ‘Ɲmɪŋ Vuovʊarɪkɪŋ Masia wa, ama manɪŋ Ɲmɪŋ dɪ woliŋ a tʊŋ dɪ n dɪa ʊ nɪŋŋa a keŋ yi ʊ keniŋ siri.’
29 Hɔgʊhaalʊ wa yiwo hɔgʊfaarɪtʊ wa sɪɪtɪ. Hɔgʊfaarɪtʊ wa zʊa ŋaaŋ zie mɪŋ, dɪɪ yi ʊ keŋ wʊŋ ʊ lɔlɪŋ, ʊ sʊŋ ŋaaŋ fɪalɪ mɪŋ. Die gbaŋ gbaŋ maŋ yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam Masia wa wɪa.
30 Dɪ mʊ wʊnɪŋ Masia wa saaŋ jʊalɪma ta manɪŋ n saaŋ sʊʊma tɪŋgbaŋ.”

Vuodieke dɪ nyɪnna ŋmɪŋsikpeŋ wɪa

31 Vuodieke dɪ nyɪnna ŋmɪŋsikpeŋ tɪaŋ vuoŋ mana mɪŋ, ama vuodiekemba dɪ nyɪna tɪŋgbaŋka gie, banɪŋ ba yiwo tɪŋgbaŋka gie tieliŋ, ta bala vuota wʊbalɪka. Vuodieke dɪ nyɪnna ŋmɪŋsikpeŋ tɪaŋ vuoŋ mana,
32 a bɪ gʊtɪ ʊ bala wudieke ʊ yene ta wʊŋ, ama vuoŋ ka tuose ʊ wɪaha.
33 Ta vuodieke mana dɪ tuone ʊ wɪaha dagɪya dɪ Ɲmɪŋ wɪa yiwo wusie.
34 Ɲmɪŋ Bʊadembiŋ dieke ʊ tʊnna wa balala Ɲmɪŋ wɪa, dama Ɲmɪŋ yi ʊ Bʊadembike Halɪkasɪ dieke dɪ dala ta wo magɪsɪŋ.
35 Ɲmɪŋ cho wo ʊ Bʊa wa ta nagɪ jaaŋ mana a yi ʊ nuusi me.
36 Vuodieke nɪŋ mana dɪ yine Ɲmɪŋ Bʊa wa yada, yaa miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, ama vuodieke nɪŋ mana dɪ kana a yi Bʊa wa yada kaaŋ ye miivoli mi, ama Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ nan dɪ bie ʊ ma yaa gamma haahuu.

4

Yisa aŋaŋ Samaria hɔgʊ wʊnyɪ wɪa

1 Tɔ, die Farasisi vuosisi dɪ wʊŋ dɪ Yisa yese vuosi pam a sɪa ba Ɲmɪŋ nyaabʊ, ta ba yie ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ a tɪaŋ Jɔɔn.
2 Wusie, die Yisa gbaŋ gbaŋ die ka sɪa vuosisi Ɲmɪŋ nyaabʊ ama die dɪ yiwo ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die sɪnana ba.
3 Die Yisa die dɪ wʊnna wudieke vuosi dɪ balala yaa gamma ʊ ma wa, die ʊ nyɪŋ Judia tɪŋgbaŋ ma ta yiŋŋi ga Galili tɪŋgbaŋ ma.
4 Die dɪ yi talasɪ dɪ ʊ daagɪ Samaria tɪŋgbaŋ ma.
5 Die ʊ daagɪ mi a keŋ tʊgɪ tɪŋ kaanɪ ba wasɪnana Sayika, Samaria tɪŋgbaŋ ma, mi die ka yʊa aŋaŋ kʊaŋ dieke Jakobu die dɪ nagɪna a yɪ ʊ Bʊa Josefu wa.
6 Die buluŋ dieke die dɪ yine Jakobu sɪɪtɪ wa die bie mi, die Yisa dɪ gbalɪgɪ aŋaŋ chɔmbʊ ta sʊʊŋ kalɪ buluke chɪaŋ. Die dɪ yiwo ŋmɪntʊasɪ saŋŋa.
7 Die Samaria hɔgʊ wʊnyɪ dɪ keŋ dɪ ʊ yuori nyaaŋ, Yisa die dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “Yɪ mɪŋ nyaaŋ aŋ n nyu.”
8 Saŋka mi die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die ga wa tɪka sʊŋ dɪ ba daa nyindiike.

9 Juu vuosi die ka saaga dı ba lagıŋ
dii ta nyuo aŋaŋ Samaria vuosi a nyına
kpalıbalımıŋ ma. Die wıa Samaria hɔgʊ
wa die dı yiŋŋi a pıası dı, “Fʊnıŋ yiwo
Juu vuoŋ ta manıŋ maŋ yi Samaria vuoŋ,
lalıa fʊ jʊʊsa mıŋ dı n yı fʊ nyaaŋ?”
10 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Dıı yi
fʊ tıŋ sıba piini dieke Ɲmıŋ dı yaala ʊ yı
fʊ, ta bı sıba vuodieke n yine ta jʊʊsa fʊ
nyaaŋ naa, tıŋ nan pıası mıŋ dı n yı fʊ
miivoli nyaabʊ mi, ta n tıŋ nan yı fʊ.”
11 Hɔgʊ wa die dı baarı dı, “Jakʊʊŋ, wo
gʊʊga, ta buluke dı gole, sıa fʊ baa fʊ ye
miivoli nyaabʊ?
12 Tı chɔɔŋkʊʊŋ Jakobu die tune buluke
gie a yı tı, ta wʊnıŋ aŋaŋ ʊ ballı aŋaŋ ʊ
dɔŋısı mana dı nyu a nyıŋ ka ma. Yile dı
tıaŋ Jakobu mıŋ?”
13 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı,
“Vuodieke nıŋ mana dı nyune nyaabʊ gie,
nyanyuule nan bı yigi wo;
14 ama vuodieke nıŋ mana dı nyune
nyaaŋ dieke n bala n yı wa, nyanyuule
kaaŋ bı yigi wo. Nyaaŋ dieke n bala n yı
wa wa nan bırıŋ buluŋ ʊ sʊŋ ma a yıa
wa nyaaŋ dieke dı yınana miivoli, ta yı
wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”
15 Hɔgʊ wa die dı balı yı wa dı, “Jakʊʊŋ,
yı mıŋ nyaabʊ gie a mʊ nyanyuule kaaŋ
bı yigi mıŋ ta n kaaŋ bı a keŋ gie a yuori
nyaaŋ.”
16 Yisa die dı balı yı wa dı, “Ga a ga wa
fʊ chʊrʊ aŋ nı viiri keŋ giena.”
17 Ʊ balı wa dı, “N wo chʊrʊ.”
Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Fʊnıŋ balı
wa wusie, fʊ bala dı wo chʊrʊ wa.
18 Dama die yallı wa chʊllıŋ banʊ ta daa
dieke fʊ benne ʊ jigiŋ lele wo dı ka seŋ yi
fʊ chʊrʊ. Balı mıŋ wa wusie.”
19 Hɔgʊ wa die dı baarı dı, “Jakʊʊŋ, n
sıba a baarı yiwo Ɲmıŋ naazʊa.
20 Tınıŋ Samaria vuosi chɔɔŋkʊʊlıŋ die
jıama Ɲmıŋ kunkogiri gie sikpeŋ ama
nınıŋ Juu vuosi baarı dı Jerusalemi ma
yine jigidieke dı mʊna tı jıaŋ Ɲmıŋ.”
21 Yisa dı balı yı wa dı, “N taa, yi n wıırı
gie yada, saŋŋa kieŋ ta vuota dı kaaŋ jıaŋ
tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ kunkogiri gie sikpeŋ yaa
Jerusalemi ma.
22 Nınıŋ Samaria vuosi ka sıba
vuodieke nı jıanna ama tınıŋ Juu vuosi
nıŋ sıba vuodieke tı jıanna mıŋ dama
gbatıtaanıŋ wıa nyıŋ wa Juu vuosi jigiŋ
mıŋ.
23 Ama saŋŋa kieŋ, ta wɔŋ keŋ mıŋ,
saŋŋa dieke vuodiekemba dı senne jıama
tı chɔɔŋ Ɲmıŋ wa nan seŋ jıaŋ wa
ʊ Halıkasıka hagırıŋ ma ta sımma
vuodieke ʊ yine, dama banıŋ vuosi mi tı
Chɔɔŋ dı yaala dı ba jıama wa.
24 Ɲmıŋ yiwo Haalıŋ, ta vuodiekemba
dı jıanna wa mʊ ba jıama wa aŋaŋ wusie,
ʊ Halıkasıka hagırıŋ ma.”
25 Hɔgʊ wa die dı balı wa dı, “N sıba
a baarı Masia wa vuodieke ba wasınana
Ɲmıŋ Vuovʊarıkırı nan keŋ, ta ʊ keŋ keŋ
ʊ nan dagı tı wıaha gie mana chıası.”
26 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Manıŋ
n wonde, vuodieke dı balala wıa aŋaŋ fʊ
naa.”
27 Womi die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı
yiŋŋi keŋ, die dı yi be mamachi pam ʊ
balala wıa aŋaŋ hɔgʊ wa, ama ba wʊnyı
mana die ka pıası hɔgʊ wa dı, “Bıa fʊ
yaala?” Yaa a pıası Yisa dı “Bıa fʊ bala
wıa aŋaŋ hɔgʊ wa?”
28 Womi hɔgʊ wa die dı vaa ʊ kpagırı
mi, ta yiŋŋi ga tıka sʊŋ a balı yı vuosisi
dı,
29 “Nı keŋ ye daa dieke dı bala mıŋ
wudiekemba mana n yine. Ʊ baaŋ yi
Ɲmıŋ Vuovʊarıkırı?”
30 Die wıa, die ba nyıŋ tıka ma a ga Yisa
jigiŋ.
31 Saŋka mi die Yisa kʊaŋandıısırıba
die dı jʊʊsa wa dı, “Dıdagırʊ dii nyindi-
ike.”
32 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “N yaa
wa nyindiike a baaŋ dii ta nı ka sıba bʊ
wıa.”
33 Die wıa, ʊ kʊaŋandıısırıba die dı
pıasa taŋ dı, “Dı baaŋ yi vuoŋ yalla
nyindiike a keŋ yı wa?”
34 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Manıŋ
n nyindiike yi wo dı n yi vuodieke dı
tʊnna mıŋ wa dʊŋŋʊ a kpatı, ʊ tʊʊmaha
ʊ nagına yı mıŋ dı n tʊŋ wa.
35 Nınıŋ nı ŋaaŋ bala dı, ‘Chııtı a nıısa
tıala ta zaaha gobiku tʊgı.’ Ama n bala nı

dı nı mıŋŋı a daansı kʋatıtı, zaaha bieye mıŋ aŋaŋ gobiŋ.
36 Ta zaagobiribe nan daansı tuo ba tune, ta zaa dieke ba gobinene wo, banıŋ ba yine vuota diekemba dı baaŋ daansı ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta vuodiekemba dı bʋrına wa aŋaŋ vuodiekemba dı gobine mana nan daansı yaa sʋgıfıalıŋ zaaha wıa.
37 Dı yiwo wusie ba balla dı, 'Bataŋ bʋrınana ta bataŋ dıaŋ dı gobe.'
38 N tʋma nı dı nı ga gobi jigidieke nı kana ka bʋrıya; vuosi bataŋ die kʋna ta nı keŋ die ka nyʋarı."

Samaria vuosi pam die dı yine Yisa yada wıa

39 Die Samaria vuosi pam die dı wʋŋ hɔgʋ wa dı bala dı, "Yisa balı mıŋ mıŋ wudiekemba mana n yine", ta die yi Yisa yada.
40 Die wıa die ba kenne ʋ jigiri, ba jʋʋsı wa dı ʋ wıarı a bemme ba jigiŋ; die wıa Yisa die dı wıarı ba jigiŋ damʋʋma ale.
41 Vuosi pam die dı yiwo yada a gʋtı aŋaŋ wudieke ʋ balla wa,
42 ta balı a yı hɔgʋ wa dı, "Lele tı yi yada mıŋ, daa wudieke fʋ balla wa wıa ama tı gbaŋ gbaŋ tı wʋŋ wa mıŋ ta sıba a baarı ʋ seŋ yiwo dʋnıa ka gie gbıgbatıtaantʋ."

Yisa die dı gbaanna jakʋʋŋ wʋnyı bʋa dene

43 Die ka daraa ale kʋaŋ chaaŋ, Yisa die dı nyıŋ mi a ga Galili tıŋgbaŋ ma,
44 dama die ʋ wɔŋ baarı dı, "Ŋmıŋ naazʋa wo jılıma ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tıŋgbaŋ ma."
45 Die ʋ gana a ga tʋgı Galili wo, mi vuosi die dı mıŋŋı tuo wo chaantı dama die ba ga Jerusalemi mıŋ a ga dii gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka ta die ye ʋ yine wudiekemba mana dʋʋga ka saŋŋa.
46 Die ʋ benne Galili tıŋgbaŋ ma wa, ta die keŋ ga Keenani tıŋ ma, jigidieke die ʋ vana nyaabʋ dı bırıŋ daabʋ. Ta jakʋʋŋ wʋnyı dı bie Kapenɔmi ma ʋ bʋa dı yʋagı.
47 Die ʋ wʋnna dı Yisa nyıŋ Judia a keŋ Galili me wo, die ʋ ga Yisa jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ keŋ Kapenɔmi a keŋ gbaaŋ ʋ bʋa wa dı yaalınana ʋ kpi wo.
48 Yisa die dı balı a yı wa dı, "Nı kaaŋ yi yada ntaala nı ye dagıtı mamachi wʋkpııma."
49 Jakʋʋrı die dı baarı dı, "Jakʋʋŋ kiere dı daa die n bʋa wa nan kpi."
50 Yisa die dı balı a yı wa dı, "Gamma, fʋ bʋa wa nan ye gbaamıŋ."
Daa wa die dı yi Yisa yada ta ga.
51 Die ʋ bene sieku me a gara wa, ʋ tʋntʋntıŋ die dı tuoli wo sieku mi a balı wa dı, "Fʋ bʋa wa ye alaafıa mıŋ."
52 Ʊ pıası ba saŋŋa dieke ʋ bʋa wa dı yene alaafıa wa, ba baarı dı, "Nyıŋgbaŋ tuulibu va wa mıŋ dienewo ŋmıntʋası bimbilimiŋ balımıŋ saŋŋa."
53 Bʋa wa chɔɔŋ wa die dı tıınsı dı saŋka mi gbaŋ gbaŋ die Yisa dı balı wa dı, "Fʋ bʋa wa nan ye gbaamıŋ." Die wıa wʋnıŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi mana die dı yi Yisa yada.
54 Mamachi wʋkpııka gie die gʋtına bule Yisa dı yine ʋ nyınna Judia a ga Galili tıŋgbaŋ ma wa.

5

Yisa die dı gbaanna daa wʋnyı dene

1 Ka kʋaŋ chaaŋ, Yisa die dı jʋalı ga Jerusalemi dı ʋ dii Juu vuosi dʋʋga kaanı.
2 Jerusalemi ma, gbagıŋ kaanı die dʋna aŋaŋ nyaaŋ a gbigi Yiise Sanʋaŋ, ta Juu vuosi jabalıkıŋ ma, ba wasa ka Befizata, ta die yaa lııfaası anʋ.
3 Mi die yʋagıtieliŋ pam die dı ŋaaŋ dʋaga, bataŋ die yiwo yıısı, bataŋ dı yi gbılısı, bataŋ dıaŋ dı yi nyıŋgbaŋ kpiititieliŋ. ((Die ba dʋa a chıısa mıŋ dı nyaabʋ dɔŋ,
4 dama saŋŋa ataŋ Ŋmıŋ Malaka ŋaaŋ keŋ sʋʋŋ mıŋ a dɔŋ nyaabʋ ta yʋagıtieŋ dieke dı wolinne a ga nan nyaabʋ ma ŋaaŋ ye wo gbaamıŋ a nyıŋ yʋagı dieke mana ʋ yalla ma.))
5 Daa wʋnyı die dı bie mi a yʋagı die bına baŋısı-taa aŋaŋ anıı.
6 Yisa die dı ye wo ʋ dʋna mi ta mıŋŋı dı ʋ yʋagı yʋası mıŋ, die wıa die ʋ balı a yı wa dı, "Yaala fʋ ye alaafıa mıŋ?"

7 Daa yʋagɪtieŋ wo die dɪ baarɪ dɪ,
"Jakʋʋŋ, n wo vuoŋ mana giena ʋ baaŋ
nagɪ mɪŋ a yi nyaabʋ ma dɪɪ yi nyaabʋ dɪ
keŋ dɔŋ; maŋ keŋ mɪa dɪ n juu bʋ sʋŋ,
vuogaaŋ ŋaaŋ wolɪŋ mɪŋ mɪŋ."
8 Yisa die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Hagɪ a nagɪ
fʋ kalɪŋŋa a chʋmma."
9 Lele womi daa wa die dɪ ye alaafɪa; ta
nagɪ ʋ kalɪŋŋa a dɪɪ chʋŋ.
Daa dieke wɪɪrɪ gie die dɪ yine wo die
yiwo davʋʋsɪkɪrɪ daaŋ,
10 die wɪa Juu vuosi nyɪŋkʋraha die dɪ
ballɪ a yɪ daa dieke dɪ yene gbaaŋkʋ dɪ,
"Davʋʋsɪkɪŋ daaŋ wʋnna. Tɪ mɪraha ka
yɪ sieŋ dɪ fʋ chii fʋ kalɪŋŋa."
11 Die daa wa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ,
"Daa dieke dɪ gbaanna mɪŋ wa balɪ mɪŋ
mɪŋ dɪ, 'Nagɪ fʋ kalɪŋŋa a chʋmma.' "
12 Ba pɪasɪ wa dɪ, "Mɪnɪa yine daa dieke
dɪ balla fʋ dɪ fʋ nagɪ fʋ kalɪŋŋa a chʋmma
wa?"
13 Ama daa wa die ka sɪba vuodieke dɪ
gbaanna wa, dama kpɪkpaaŋ die benne
mi ta Yisa die dɪ wɔŋ nyɪŋ mi a ga.
14 Ka kʋaŋ chaaŋ die Yisa die dɪ ye
daa wa Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma
a balɪ a yɪ wa dɪ, "Ye, lele ye alaafɪa mɪŋ,
die wɪa vaa fʋ tʋntʋmbɪatɪtɪ, dɪ daa die
wʋbɪaŋ dɪ tɪanna naa nan keŋ fʋ ma."
15 Yisa die dɪ balla aŋaŋ daa wa a kpatɪ
wa kʋaŋ chaaŋ, daa wa die dɪ nyɪŋ mi a
ga balɪ Juu vuosi nyɪŋkʋraha dɪ dɪ yiwo
Yisa die gbaanna wa wa.
16 Ta nyɪŋkʋraha die dɪ piili a mugise
Yisa dama ʋ gbaanna daa wa davʋʋsɪkɪrɪ
daarɪ wɪa.
17 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "N Chʋa
Ɲmɪŋ tʋma mɪŋ saŋŋa mana ta n gbaŋ dɪ
tʋma die."
18 Yisa balɪkʋ gie die dɪ vaa Juu vuosi
nyɪŋkʋraha dɪ faasɪ a ŋmɪntɪ nɪŋ dɪ ba
kʋʋ wa, daa ʋ chʋʋsɪna davʋʋsɪkɪrɪ daarɪ
mɪrɪka nyɪɪna ma wɪa ama ʋ balla dɪ
Ɲmɪŋ yiwo ʋ chɔɔŋ wa, ka dagɪ dɪ ʋ naga
wa ʋ gbaŋ a magɪsa Ɲmɪŋ.

Ɲmɪŋ Bʋa wa yiko wɪa

19 Die wɪa Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba
dɪ, "Wusie maŋ bala nɪ: Manɪŋ Bʋa wa
kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ n gbaŋ gbaŋ n dʋŋŋʋ
ma ama n yie wudieke n yene n Chʋa wa
dɪ yinene. Dama n Chʋa wa dɪ yinene
wudieke wo, kanɪŋ manɪŋ Bʋa wa dɪaŋ
dɪ yie.
20 Dama n Chʋa dɪ faasɪna cho mɪŋ
wɪa ʋ dagɪ mɪŋ wudieke mana wʋnɪŋ ʋ
gbaŋ gbaŋ dɪ yinene. Ʋ nan dagɪ mɪŋ
wʋkpɪɪma diekemba dɪ tɪanna naa, aŋ a
yi nɪ mamachi.
21 Sɪba n Chʋa dɪ vasɪnana kunti dɪ
haga kunti me wo, ta yɪa ba miivoli
die wo, die gbaŋ gbaŋ manɪŋ vuodieke
dɪ yine Bʋa wa dɪ yɪa vuodiekemba n
yaalala miivoli.
22 N Chʋa ka die vuoŋ sarɪya, ama ʋ yɪ
wa manɪŋ ʋ Bʋa wa sieŋ dɪ n dii vuosi
sarɪya,
23 amʋ vuoŋ mana yɪma mɪŋ jɪlɪma
sɪba ba yɪnana n Chʋa Ɲmɪŋ jɪlɪma dene
wo. Vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka yɪ mɪŋ
jɪlɪma ka dagɪ sɪba ʋ ka yɪa n Chʋa Ɲmɪŋ
vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa jɪlɪma mɪŋ.
24 "Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke nɪŋ
mana dɪ wʋnna n wɪaha gie ta yi
vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa yada yaa wa
miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, ta Ɲmɪŋ
kaaŋ bɪ dii ʋ sarɪya a chʋʋsɪ wa, ama ʋ
wɔŋ nyɪŋ wa kuŋ me a juu miivoli me
mɪŋ.
25 "Wusie maŋ bala nɪ, saŋŋa kieŋ ta
ka wɔŋ keŋ mɪŋ ta kunti nan wʋŋ manɪŋ
Ɲmɪŋ Bʋa wa lɔlɪŋ, ta vuodiekemba
mana dɪ wʋnna n lɔlɪkʋ nan ye miivoli
dieke dɪ wone kpatɪŋ.
26 N Chʋa Ɲmɪŋ dɪ sɪna miivoli a yɪa
vuosi dene wo, die gbaŋ gbaŋ ʋ yɪ manɪŋ
ʋ Bʋa wa dɪ n sɪmma miivoli a yɪma
vuosi.
27 Ta bɪ yɪ mɪŋ yiko dɪ n dii vuosi sarɪya,
dama n yi wo Vuota Bʋa.
28 Nɪ da vaa ka yi nɪ mamachi, saŋŋa
kieŋ ta vuodiekemba mana dɪ kpine nan
daansɪ wʋŋ n lɔlɪŋ,
29 ta hagɪ kuŋ me; ta vuodiekemba dɪ
yine vɪɪnɪŋ nan hagɪ ta ye miivoli dieke
dɪ wone kpatɪŋ, ta vuodiekemba dɪaŋ dɪ
yine wʋbɪatɪtɪ nan hagɪ aŋ n dii ba sarɪya
ta baarɪ ba chʋʋsɪya.
30 "Manɪŋ n kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ aŋaŋ
n gbaŋ gbaŋ yiko, n die vuosi sarɪya sɪba
Ɲmɪŋ dɪ balala mɪŋ die, ta n sarɪyaka dɪ
yi wusie, dama n ka mɪa dɪ n yi wudieke
n sʋŋ dɪ yaalɪnana, ama n yaala dɪ n yiwo

wudieke vuodieke dı tʊnna mıŋ wa dı yaalınana.

Yaa gamma vuodiekemba dı yine Yisa siara wıa

31 “Dıı yi maŋ dii n gbaŋ gbaŋ n siara, vuosi kaaŋ tuo a dii dı dı yiwo wusie.
32 Ama vuoŋ benne a bala vuosi yaa gamma vuodieke n yine. Wʊnıŋ ʊ yiwo Ɲmıŋ, ta maŋ sıba dı ʊ balıkʊ yiwo wusie.
33 “Die nı tʊŋ wa tʊntʊntıŋ Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ jigiŋ, ta ʊ gbaŋ die dı balı wusie yaa gamma n ma.
34 Dı ka yi talası dı vuoŋ balı wıa yaa gamma n ma, ama n balı nı naa amʊ nı nan ye gbatıtaanıŋ.
35 Jɔɔn die sıı sıba popoli dı ŋaana die ta chaana, ta die nı nagı saŋŋa bıta a dii nansıŋ ʊ chaaŋkʊ ma.
36 “Ama mamachi wʊkpııma diekemba n tʊnnana, hanıŋ daga n siara a tıaŋ wudieke Jɔɔn die dı balala yaa gamma n ma wa. Tʊnkpııma diekemba n tʊnnana wa yiwo tʊŋ dieke n Chʊa Ɲmıŋ dı nagına a yı mıŋ dı n tʊŋ, ta tʊʊmaha dı yi siara a dagı dı n Chʊa Ɲmıŋ tʊnna mıŋ.
37 “A bı gʊtı, n Chʊa Ɲmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ wa gbaŋ yiwo n siara. Ta nı ye ka wʊŋ ʊ lɔlıŋ yaa a ye wo aŋaŋ nı nine,
38 ta nı ka nagı ʊ wıaha a yi nı sʊgıtı ma, dama nı ka yi vuodieke ʊ tʊnna wa yada.
39 “Nı ŋaaŋ karıma Ɲmıŋ gbaŋkʊ mıŋ ta yile dı nı nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ a ma, ta Ɲmıŋ gbaŋkʊ mi dı bala n wıa,
40 ama ta nı zeti dı nı keŋ n jigiŋ aŋ n yı nı miivoli mi.
41 “N ka yaala bırıŋ vuota jigiŋ.
42 N wɔŋ sıba mıŋ dı nı ka wɔŋ cho Ɲmıŋ nı sʊgıtı ma.
43 N keŋye mıŋ n Chʊa Ɲmıŋ saaŋ ma, ta nı ka tuo mıŋ. Ama dıı yi vuoŋ dı keŋ ʊ gbaŋ gbaŋ saaŋ ma, nı tuose wo mıŋ.
44 Nı yaala nı ye bırıŋ a nyımma tamba jigiŋ ama nı ka mıa dı nı ye bırıŋ a nyımma Ɲmıŋ balıŋka jigiŋ. Die wıa nı ka yi mıŋ yada wa.
45 Nı da yilime dı n nan galıŋ nı n Chʊa Ɲmıŋ nıŋŋa. Dama vuodieke dı balla ʊ galıŋ nı, wʊnıŋ ʊ yine Mosisi, vuodieke nı yine yada wa.
46 Dıı yi die nı seŋ yi Mosisi maagıkʊ yada, nı tıŋ nan yi mıŋ yada, dama die ʊ maagıya mıŋ yaa gamma n wıa.
47 Ama nı kana ka yi wudieke ʊ maagına yada wa, lalıa nı baa nı yi n wʊbalıkaha gie yada?”

6

Yisa die dı yına vuosi tuse anʊ nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44; Luki 9.10-17)

1 Naa kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı nyıŋ mi a garısı Galili gbagıkpııŋ dieke ba bına wasa Tiberisi wo.
2 Die kpıkpaaŋ die dı dı wa, dama die ba ye ʊ mamachi tʊnkpııma diekemba ʊ yine wo ta yi yʊagıtieliŋ dı ye gbaamıŋ wa.
3 Ta Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı jʊalı kunkogiŋ a kalı.
4 Saŋka mi ta Juu vuosi gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka die gbigiye mıŋ.
5 Yisa die dı kala wa die ʊ keŋ ye kpıkpaaŋ dı kienene ʊ jigiŋ. Die ʊ pıası Filipi dı, “Sıa tı nan ye nyindiike a daa a yı vuosi gie mana?”
6 Die ʊ pıasa naa, dı ʊ magısı Filipi a ye, dama die ʊ wɔŋ sıba wudieke ʊ bala ʊ yi mıŋ.
7 Ta Filipi die dı yiŋŋi balı wa dı, “Dıı yi tı yaala dı tı daa paanʊ a yı vuosi gie, bʊ ligire nan tıaŋ salıma* ligire bie kɔbısı-le, ta vuoŋ mana ye ye bıta.”
8 Ʊ kʊaŋandıısırıba wʊnyı ba wasına Andurusi ta yi Simoni Piita nımbʊa wa die dı baarı dı,
9 “Bʊa wʊnyı benne giena a yaa paanʊ golime anʊ aŋaŋ zaasıbısı ale. Ama a kaaŋ bıagı a yi vuosi gie mana wııŋ.”
10 Yisa die dı balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı, “Vaa vuosisi sʊʊŋ kala tıŋgbaŋ.” Hʊʊbısı pam die benne mi, ta vuosisi dı sʊʊŋ kalı tıŋgbaŋ, ta dembisi die yiwo tuse anʊ mi.

* **6:7 6.7** Salımbiŋ die yiwo damʊʊmıŋ tune.

11 Yisa die dı nagı paanʊ golimehe a bırı Ŋmıŋ ta die nagı a yı ba tıa tıa a
yı vuodiekemba dı kala mi wo. Ta die
bı nagı zaasıbısısı a yi die gbaŋ gbaŋ, ba
mana die dı dii a tʊgı ba yaalınana dene.
12 Die ba mana die dı dine a chagı wa,
ʊ balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı, "Nı
vaarı nyintıalıkaha mana ta da vaa a taaŋ
yɔrı."
13 Die wıa die ba vaarı vuosisi dı dine
paanʊ golime anʊ ta tıalı tıalı wa a suuli
kparısı baŋ aŋaŋ ale.
14 Die vuodiekemba dı benne mi ta ye
Yisa dı yine mamachi wʊkpııka gie wo
die dı baarı dı, "Wusie, daa wa seŋ yiwo
Ŋmıŋ naazʊa dieke Mosisi dı bala dı ʊ
nan keŋ dʊnıa ka gie me wo."
15 Yisa die dı mıŋŋı dı ba yie siri dı ba
keŋ a yigi wo aŋaŋ hagırıŋ a yi wo naaŋ;
die wıa die ʊ bı yiŋŋi jʊalı ga kunkogiri
me a ga bie ʊ nyıına ma.

Yisa die dı chʊnna nyaaŋ sikpeŋ dene (Mat. 14.22-33; Maki 6.45-52)

16 Die jıŋmıŋ die dı tʊgına, ʊ
kʊaŋandıısırıba die dı sʊʊŋ ga
gbagıkpıırı ma,
17 a nagı haarıŋ a garısı gbagıkpıırı a
yiŋŋi gara Kapenɔmi. Yuŋ die dı sibe ta
Yisa die dı ye ka keŋ gʊtı ba ma.
18 Saŋka gie bʊlɔgısıkpeŋkpııŋ die dı
nıga ta dɔma nyaabʊ.
19 Die Yisa kʊaŋandıısırıba die dı dɔŋ a
ga sıba malisi ataa yaa anıısa, ta die keŋ
ye Yisa dı chʊnnana nyaabʊ sikpeŋ a keŋ
gbige haarıkʊ, ta ŋmaamıŋ die dı yigi be.
20 Yisa die dı balı ba dı, "Nı da vaa
ŋmaamıŋ yalla nı, dı yiwo manıŋ."
21 Die ba nagı wa aŋaŋ sʊgıfıalıŋ a
yi haarıkʊ ma, ta lele womi ba haarıkʊ
die dı ga tʊgı gbagıkpıırı nʊaŋ jigidieke
chaaŋ die ba ganana wa.

Kpıkpaakʊ die dı dına dı dıa a yaala Yisa dene

22 Ka tʊnvʊʊsa die kpıkpaaŋ dieke die
dı wıarına gbagıkpıırı mi wo chaakʊ die
dı ye dı haarı balımıŋ nyıına ma tıalına
mi. Die ba sıba dı dienewo Yisa ka juu
haarıkʊ a ga aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba,
dama die ba gaya mıŋ ta va wa.
23 Die haarısı ataŋ die dı nyıŋ Tiberisi
a keŋ zie gbagıkpıırı kʊanʊaŋ jigidieke
die tı Yɔmʊtieŋ dı nagına paanʊkʊ a bırı
Ŋmıŋ ta kpıkpaakʊ dı dii wo.
24 Die kpıkpaakʊ dı yene ta Yisa aŋaŋ
ʊ kʊaŋandıısırıba wo mi wo, die ba juu
haarısı mi a ga Kapenɔmi a dı dıa yaala
Yisa.

Yisa dı yine miivoli nyindiike dene

25 Die vuosisi die dı jʊalına a ye Yisa
gbagıkpıırı mi chaakʊ, die ba pıası wa dı,
"Dıdagırʊ, saŋŋa bıa fʊ keŋ giena?"
26 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Wusie
maŋ bala nı, nınıŋ nı dı dıa a yaala mıŋ
da nı yene mamachi dagıtı wıa ama die
n yına nı nyindiike nı dii chagı wa wıa.
27 Nı da tʊmma tʊʊma nyindiike
diekemba dı chʊʊsınana wıa, ama nı
tʊmma tʊʊma nyindiike diekemba dı
yınana vuosi miivoli dieke dı wone
kpatıŋ wıa. Manıŋ Vuota Bʊa nan yı nı
kanıŋ nyindiike mi, dama n Chʊa Ŋmıŋ
yına mıŋ kanıŋ yiko dı n yıma nı."
28 Die wıa die ba pıası wa dı, "Bıa tı ba
tı tʊŋ aŋ ka yi Ŋmıŋ tʊʊma?"
29 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Ŋmıŋ
yaala nı yiwo vuodieke ʊ tʊnna wa yada."
30 Die ba yiŋŋi balı dı, "Mamachi wʊbıa
fʊ nan yi aŋ tı ye ta yi fʊ yada? Bıa fʊ baa
fʊ yi?
31 Tı chɔɔŋkʊʊlıba die dii wo nyindiike
dieke ba wasınana maana saŋŋa dieke
ba benne hagırı ma, sıba ba maagına
Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma die wo dı, 'Ʊ yı ba wa
nyindiike a nyıŋ arızanna ma dı ba dii.'
"
32 Yisa die dı baarı dı, "Wusie maŋ bala
nı, daa Mosisi die yına nı nyindiike a nyıŋ
arızanna ma wa, ama dı yiwo n Chʊa
Nabidie Ŋmıŋ, wʊnıŋ ʊ yına nı wusie
nyindiike dieke dı nyına arızanna ma wa.
33 Nyindiike dieke Ŋmıŋ dı yınana nı
wa, yiwo vuodieke dı nyına arızanna a
keŋ sʊʊŋ ta yıa dʊnıaka gie vuosi miivoli
wo."
34 Die ba baarı, "Jakʊʊŋ, yıma tı nyindi-
ike gie daaŋ mana."
35 Yisa die dı balı yı ba dı, "Manıŋ
n yine miivoli nyindiikehe. Vuodieke dı
kienene n jigiŋ, kɔŋ kaaŋ bı yigi wo, ta

vuodieke dıaŋ dı yi mıŋ yada nyanyuule kaaŋ yigi wo.
36 N wɔŋ balı nı dı nı ye mıŋ mıŋ, ama nı ka yi mıŋ yada.
37 Ama vuodieke nıŋ mana n Chʋa Ɲmıŋ dı nagına yı mıŋ, nan keŋ n jigiŋ a yi mıŋ yada, ta n kaaŋ yagı vuodieke nıŋ dı kienene n jigiŋ.
38 Dama n nyıŋ wa arızanna ma a keŋ sʋʋŋ dı n yi Ɲmıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ dʋŋŋʋ daa manıŋ n dʋŋŋʋ.
39 Wʋnıŋ Ɲmıŋ die dı tʋnna mıŋ wa, ʋ choti yiwo dı n daa vaa vuodiekemba ʋ nagına yı mıŋ wa wʋnyı bıa, ama a keŋ sʋgırı ba mana a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ.
40 Wudieke n Chʋa dı yaalala wʋnna; dı vuodiekemba mana dı yene ʋ Bʋa wa ta yiwo yada wa, yallıma miivoli dieke dı wone kpatıŋ; ta n nan daansı sʋgırı ba mana a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ."

41 Die Juu vuosisi die dı piili a vʋʋna wıa, die ʋ bala dı, "Manıŋ n yine nyiindi-ike dı nyına arızanna ma a keŋ sʋʋŋ wa."
42 Die ba pıasa tamba dı, "Daa daa wa gie yine Josefu bʋa, Yisa wa? Ta tı sıba ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ wo? Lalıa ʋ baarı dı ʋ nyıŋ wa arızanna ma a keŋ sʋʋŋ?"

43 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Nı vaa vʋʋnıŋ.
44 Vuoŋ kaaŋ bıagı keŋ n jigiŋ, ntaala n Chʋa Ɲmıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ wa yaa wa keŋ, ta n nan daansı sʋgırı wa a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ.
45 Ɲmıŋ naazʋalıba die maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, 'Ɲmıŋ nan dagı vuota mana.' Ta vuodieke mana dı wʋnna n Chʋa Ɲmıŋ ta tuose ʋ wıaha, wʋnıŋ ʋ kieŋ wo n jigiŋ.
46 Vuoŋ ye ka ye n Chʋa Ɲmıŋ, sie manıŋ vuodieke dı nyınna ʋ jigiŋ nyıına ma yene wo.

47 "Wusie maŋ bala nı, vuodieke dı yine mıŋ yada, wʋnıŋ ʋ yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
48 Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe.
49 Nı chɔɔŋkʋʋlıba die dii wo maana hagırı ma, ama ta die kpi.
50 Ama nyindiike dieke dı nyınna arızanna ma a keŋ sʋʋŋ nıŋ, vuodieke dı dine he kaaŋ kpi.
51 Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe die dı nyınna arızanna ma a keŋ sʋʋŋ wa. Vuodieke dı dine nyindiikehe gie, nan dı yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Nyindiike gie yiwo n nyıŋgbanıŋ, kanıŋ maŋ baa n nagı yı amʋ tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa miivoli."
52 Wıırı gie die dı vaa Juu vuosi dı piili a nıga nınhagırıŋ ta pıasa taŋ dı, "Lalıa daa wa gie dı baa ʋ yi a yı tı ʋ nyıŋgbanıŋ aŋ tı ŋɔbı?"
53 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Wusie maŋ bala nı, ntaala nı ŋɔbı manıŋ Vuota Bʋa nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʋ, nı kaaŋ dı yaa miivoli nı ma.
54 Vuodieke nıŋ mana dı ŋɔbına n nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʋ yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta n nan daansı sʋgırı wa a nyıŋ kuŋ me dʋnıa kpatıŋ daraaŋ.
55 N nyıŋgbanıŋ yine wusie nyindiike ta n zımbʋ dı yi wusie nyiŋnyuuke.
56 Vuodieke dı ŋɔbına n nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʋ bie wo n ma, ta n dıaŋ maŋ bie ʋ ma.
57 "N Chʋa Ɲmıŋ vuodieke dı sına miivoli tʋnna mıŋ, ta ʋ wıa maŋ yallı miivoli. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, vuodieke dı ŋɔbına n nyıŋgbaŋka nan dı yaa miivoli n wıa.
58 Manıŋ n yine nyindiike dieke dı nyına arızanna ma a keŋ wo. Ta vuodieke nıŋ mana dı dine nyindiikehe, nan dı bie ʋ mısı ma yaa gamma haahuu; hanıŋ nyindiikehe mi ka sıı sıba nyindiike dieke nı chɔɔŋkʋʋlıba dı dine ama ta keŋ kpi wo."
59 Yisa die balı wa naa saŋŋa dieke die ʋ dagınana Kapenɔmi Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me wo.

Miivoli dieke dı wone kpatıŋ wıa

60 Yisa kʋaŋandıısırıba pam die dı wʋnna ʋ dagıkʋ gie die ba baarı dı, "Dagıkʋ gie faası hagırı mıŋ. Mınıa baaŋ bıagı tuoke?"
61 Vuoŋ die ka balı Yisa, ama die ʋ mıŋŋı dı ʋ kʋaŋandıısırıba vʋʋna wıa yaa gamma wudieke ʋ bala wa. Die ʋ

pıası ba dı, “Wıırı gie vaa nı yaala nı
yiŋŋi mıŋ?
62 Dıı yi nı ye manıŋ Vuota Bʊa dı
jʊalına a gara arızanna jigidieke n nyınna
keŋ wo, lalıa nı baa nı yili?
63 Ɲmıŋ Halıkasıka yınana vuota mi-
ivoli, ama vuota gbaŋ gbaŋ kaaŋ bıagı yi
naa. Wʊbalıkı diekemba n bala a yı nı
wa yaa wa Ɲmıŋ Haalıŋ dieke dı yınana
vuosi miivoli a kieŋ.
64 Ama nı bataŋ ka yi yada.” Yisa
die wɔŋ sıba mıŋ a nyıŋ piiliku me
vuodiekemba dı kana ka baa ba yiwo
yada aŋaŋ vuodieke dı bala ʊ posi ʊ
chıaŋ.
65 Die ʊ balı gʊtı dı, “Naa wıa maŋ balı
nı dı vuoŋ kaaŋ bıagı a keŋ n jigiŋ ntaala
n Chʊa Ɲmıŋ yı wa sieŋ dı ʊ keŋ.”
66 Naa wıa die ʊ dıdıısırıba pam die dı
yiŋŋi ta ka bı dı ʊ kʊaŋ bıbra.
67 Die wıa Yisa die dı pıası ʊ
kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo dı,
“Ta nı gbaŋ nı nan va mıŋ?”
68 Ta Simoni Piita die dı yiŋŋi a balı dı,
“Tı Yɔmʊtieŋ, mınıa jigiŋ tı baa tı ga?
Fʊnıŋ fʊ yalla wʊbalıka dieke dı yınana
miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
69 Ta lele tı yi fʊ yada mıŋ ta sıba a
baarı fʊ yine Ɲmıŋ vuokası wa.”
70 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nınıŋ
vuosi baŋ aŋaŋ bale wa gie, manıŋ n
vʊarına nı, ama nı wʊnyı yiwo Sitaani
sıtı.”
71 Die ʊ bala yaa gamma Judasi
vuodieke dı yine Simoni Asikaroti bʊa wa
wıa. Wʊnıŋ ʊ yiwo ʊ kʊaŋandıısırıŋ baŋ
aŋaŋ bale wo wʊnyı, ta die baa ʊ keŋ posi
ʊ chıaŋ.

7

Yisa nımballı die dı kana ka yiwo yada wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı dıa Galili
tıŋgbaŋ ma; ta die ka dıa Judia tıŋgbaŋ
ma dama Juu vuosi nyıŋkʊraha die yaala
ba kʊʊ wa mıŋ.
2 Die Juu vuosi dʊʊga dieke ba wasına
jaga dʊʊgaka die dı gbigi,
3 die wıa Yisa nımballı die dı balı a yı
wa dı, “Nyıŋ gie a ga Judia tıŋgbaŋ ma
amʊ fʊ kʊaŋandıısırıba dı benne mi wo
nan ye tʊŋ dieke fʊ tʊnnana.
4 Vuodieke dı yaalınana vuosi sımma
ʊ wıa ka lɔbıra wudieke ʊ yinene. Fʊ
yinene wıaha gie wo, vaa dʊnıa mana
sımma fʊ wıa.”
5 Ʊ nımballı gbaŋ die ka yiwo yada.
6 Yisa die dı balı a yı ba dı, “N saŋŋa
ye ka keŋye. Ama nınıŋ nıŋ saŋŋa mana
mʊ a yi nı mıŋ.
7 Nınıŋ nıŋ, dʊnıaka gie vuosi ka haa
nı, ama ba haa mıŋ mıŋ dama n balala
dı wudieke ba yinene wo yiwo bıaŋ wıa.
8 Nınıŋ nı gamma dʊʊgaka, manıŋ n
ka gara dʊʊgaka gie dama n saŋŋa ye ka
tʊgıya.”
9 Die ʊ balı ba naa, ta wıarı bie Galili
me.

Yisa die dı gana jaga dʊʊgaka dene

10 Die Yisa nımballı die dı gana dʊʊgaka
kʊaŋ chaaŋ, Yisa gbaŋ die dı ga; ama die
ʊ ka ga yaalıŋ ma ama die ʊ lɔbırı a ga
mıŋ.
11 Die Juu vuosi nyıŋkʊraha die dı dıdıa
a yaala wa dʊʊgaka ma, ta die pıasa vuosi
dı, “Sıa daa wa dı beri?”
12 Die vuosi pam die bie mi a pʊʊsa
bala ʊ wıa; bataŋ die dı baarı dı, “Ʊ yiwo
vuovıınıŋ”, bataŋ dıaŋ dı baarı dı, “Aayı,
ʊ gaama vuosi mıŋ.”
13 Ama ba wʊnyı die ka yuori balı ʊ wıa
dama die ba chıga Juu vuosi nyıŋkʊraha
mıŋ.
14 Die dʊʊgaka die tʊgı wa sʊnsʊŋ ta die
Yisa dı ga Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ
ma a piili a daga vuosi Ɲmıŋ wıa.
15 Die Juu vuosi nyıŋkʊraha die dı
wʊnna wa, die dı yi be mamachi, ba pıasa
dı, “Lalıa daa wa gie dı yi a sıba wıa dene
ta ka ga tı siikusi?”
16 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Wudieke
n dagına wa ka yi n gbaŋ gbaŋ n dagıŋ,
ama a nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ, vuodieke dı
tʊnna mıŋ wa.
17 Vuodieke mana dı yaalınana ʊ yi
wudieke Ɲmıŋ dı yaalala nan dı sıba dı
wudieke n dagınana wa nyıŋ wa Ɲmıŋ
jigiŋ yaa n jigiŋ.
18 Vuodieke dı balala ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ
dagıŋ mıa mıŋ dı ʊ ye bırıŋ a yı ʊ
gbaŋ, ama vuodieke dı yaalala dı ʊ yi aŋ

vuodieke dı tʊnna wa wa ye bırıŋ yiwo wusietieŋ ta wʊbıaŋ dı wo ʊ ma.
19 Daa Mosisi die yına nı mıraha? Ama nı wʊnyı ka dı ha. Ta bıa nı mıa dı nı kʊʊ mıŋ?”
20 Kpıkpaakʊ die dı yiŋŋi balı dı, “Fʊnıŋ yaa wa jımbıaŋ fʊ ma. Mınıa mınana ʊ kʊʊ fʊ?”
21 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Manıŋ n yiwo mamachi wʊkpeŋkpııŋ davʊʊsıkırı daaŋ, dı yi nı mamachi.
22 Ama Mosisi die yına nı nʊaŋ dı nı gobime nı ballıdembisi kɔlaha (Daa Mosisi die piiline ke, ama nı chɔɔŋkʊʊlıba die piiline ke), nı ŋaaŋ gobi be mıŋ davʊʊsıkırı daraaŋ.
23 Dıı yi nı gobe Bʊadembiŋ davʊʊsıkırı daraaŋ amʊ nı kaaŋ chʊʊsı Mosisi mıraha, bıa wıa nı jıa sınyıırıŋ aŋaŋ mıŋ n gbaanna daa wa davʊʊsıkırı daarı?
24 Nı daa daansı vuoŋ dı sına dene ta dii wo ʊ sarıya, ama dii wo ʊ sarıya aŋaŋ wudieke dı mʊna.”

Vuosisi die dı pıasınana taŋ yaa gamma Yisa ma dene

25 Jerusalemi vuosi bataŋ die dı baarı dı, “Daa daa wa gie ba mıa dı ba kʊʊ wa?
26 Ye, ʊ bala yeŋ me ta vuoŋ dı ka bala wa wııŋ. Dı baaŋ yi dı nyıŋkʊraha mıŋŋıya mıŋ dı ʊ yiwo Ŋmıŋ Vuovʊarıkıŋ, Masia wa?
27 Tı sıba daa wa dı nyınna jigidieke; ama dıı yi ta Ŋmıŋ Vuovʊarıkıŋ, Masia wa dı keŋ keŋ, vuoŋ kaaŋ dı sıba jigidieke ʊ nyınna.”
28 Die Yisa die dı yene daga vuosisi Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma wa, die ʊ keŋ balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Nınıŋ nı yile dı nı sıba mıŋ mıŋ, ta bı yile dı nı sıba jigidieke n nyınna? Manıŋ n ka keŋ giena aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n yiko, ama vuodieke dı tʊnna mıŋ wa yiwo wusie tieŋ. Nınıŋ nı ka sıba wa,
29 ama manıŋ n sıba wa mıŋ, dama n nyıŋ wa ʊ jigiŋ, wʊnıŋ ʊ tʊnna mıŋ.”
30 Womi die ba mıa dı ba yigi wo, ama vuoŋ die ka bıagı yigi wo dama ʊ yigiŋ saŋŋa die ye ka tʊgıya.
31 Ama kpıkpaakʊ sʊŋ vuosi pam die dı yiwo yada, ta baarı dı, “Ŋmıŋ vuovʊarıkırı Masia wa dı keŋ keŋ, ʊ nan tʊŋ mamachi wʊkpııma a tıaŋ daa wa gie dı tʊnna naa?”

Die ba tʊnna gbıgbarıtıŋ dı ba ga yigi Yisa dene

32 Die Farasisi vuosisi die dı wʊŋ kpıkpaakʊ dı pʊʊsına a bala wıaha gie yaa gamma Yisa ma wa, die wıa die banıŋ aŋaŋ ba kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die dı tʊŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtıŋ bataŋ dı ba ga a yigi Yisa.
33 Yisa die dı baarı dı, “N nan dı bie nı jigiŋ daraa ale ama ka kʊaŋ chaaŋ n nan yiŋŋi ga vuodieke dı tʊnna mıŋ wa jigiŋ.
34 Nı nan dı dıa a yaala mıŋ ama nı kaaŋ ye mıŋ, dama jigidieke n bala n bemme wo nı kaaŋ bıagı a keŋ mi.”
35 Juu vuosi nyıŋkʊraha die dı pıasa taŋ dı, “Sıa ʊ baa ʊ ga ta tı kaaŋ ye wo? Ʊ baa ʊ ga wa Giriiki vuosi tıgı diekemba Juu vuosisi dı benne wo a dagı Giriiki vuosisi?
36 Ʊ baarı dı, ‘Nı nan dı dıdıa a yaala mıŋ ama nı kaaŋ ye mıŋ’, ta ‘Nı kaaŋ bıagı ga jigidieke n bala n bemme wo’, wıırı gie chıaŋ?”

Miivoli nyaaŋ wıa

37 Die dʊʊgaka dakpatıkırı daraaŋ die yiwo daakpııŋ. Dınıŋ daarı mi Yisa die dı hagı zie a balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana nyanyuule dı yalla, ʊ keŋ n jigiŋ a nyu.
38 Dama Ŋmıŋ gbaŋkʊ baarı dı, ‘Vuodieke nıŋ mana dı yine mıŋ yada, miivoli nyaaŋ nan dı paala a nyıŋ ʊ ma.’ ”
39 Yisa die balı wa naa yaa gamma Ŋmıŋ Halıkasıka ma, Haalıŋ dieke vuodiekemba dı yine wo yada dı bala ba keŋ ye wo. Die saŋka mi ta Ŋmıŋ ye ka yı vuosi Halıkasıka mi, dama saŋŋa mi ta ʊ ye ka kɔtı Yisa ŋmıŋsikpeŋ.

Vuosisi puole wıa

40 Die daadamba pam die dı wʊŋ ʊ bala die wo ta baarı dı, “Daa wa gie seŋ yiwo Ŋmıŋ naazʊa wusie.”
41 Ta bataŋ dı baarı dı, “Ʊ yiwo Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa.” Ama bataŋ dıaŋ

dı baarı dı, “Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa kaaŋ nyıŋ Galili me.
42 Ŋmıŋ gbaŋkʊ dagıya dı Masia baa ʊ yiwo naaŋ Davidi haagıŋ ta ba nan mıırı wa Betilehemi ma tıgı dieke die Davidi dı benne.”
43 Naa wıa vuosisi die dı puo yaa gamma Yisa ma.
44 Die bataŋ dı yaala ba yigi wo ama vuoŋ die ka gbı wa.

Juu vuosi nyıŋkʊra die dı kana ka yi Yisa yada dene

45 Die gbıgbarıtıba die dı yiŋŋi ga kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Farasisi vuosisi jigiŋ, die ba pıası ba dı, “Bıa yine nı ka yaa wa a keŋ?”
46 Gbıgbarıtıba dı yiŋŋi balı ba dı, “Vuoŋ ye ka balı wıa sıba daa wa dı bala die wo.”
47 Farasisi vuosisi dı pıası ba dı, “Ʊ gaaŋ nı gbaŋ mıŋ yaa?
48 Nı ye ye ta nyıŋkʊraha wʊnyı yaa Farasisi vuoŋ yi wo yada?
49 Kpıkpaakʊ gie dı kana ka sıba Ŋmıŋ mıraha wıa, Ŋmıŋ nan chʊʊsı ba.”
50 Nikodimosi die yiwo Farasisi vuosi wʊnyı, die ʊ yiwo vuodieke dı wolinne a ga Yisa jigiŋ. Die ʊ balı ba dı,
51 “Tı mıraha ka yi sieŋ dı tı dii vuoŋ sarıya a baarı ʊ chʊʊsıya ta ye ka wʊŋ wa ta ye wudieke ʊ yine.”
52 Die ba yiŋŋi pıası wa dı, “Fʊ gbaŋ nyıŋ wa Galili yaa? Karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ ta nan ye dı Ŋmıŋ naazʊa ye ka nyıŋ Galili tıŋgbaŋ ma.”

8

Hɔgʊ daakpannagırʊ wʊnyı wıa

1 ((Womi vuoŋ mana die dı ga tigiŋ, ama Yisa die dı jʊalı ga Olivisi Tıısı kunkogiri me.
2 Die ka sʊkʊleeliŋ die ʊ yiŋŋi ga Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma. Die vuosi pam die dı taaŋ a giliŋ wo, die ʊ sʊʊŋ kalı a piili a daga ba.
3 Die mıraha dıdagırıba bataŋ aŋaŋ Farasisi vuosisi bataŋ die dı yaa hɔgʊ wʊnyı die dı dʊagına aŋaŋ dembiŋ dieke dı kana ka yi ʊ chʊrʊ a keŋ juu ta vaa ʊ zie ba mana nıŋŋa.
4 Ta die balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʊ, tı yigi wo hɔgʊ wa gie ta ʊ dʊa aŋaŋ dembiŋ dieke dı kana ka yi ʊ chʊrʊ.
5 Tı mıraha sʊŋ Mosisi die baarı dı hɔgʊ wa mi chanchaaŋ mʊ ba taa wa aŋaŋ tana a kʊʊ mıŋ, ta fʊnıŋ, lalıa fʊ balı?”
6 Die ba balı wa naa dı ba ye ʊ nan balı wʊbıaŋ aŋ ba galıŋ wa. Ama Yisa die dı sʊʊŋ a zʊʊrı a nagı ʊ nuubiŋ a maaga wıa tıŋgbaŋ.
7 Die ba ye a pıasa Yisa wıa yaa gamma hɔgʊ wa ma. Womi Yisa die dı hagı zie a baarı dı, “Vuodieke dı yene ka yi bıaŋ, die vuoke woliŋ a nagı taŋ a taa wa.”
8 Ta die a bı sʊʊŋ zʊʊrı a maaga tıŋgbaŋ.
9 Die ba wʊnna balıkʊ naa wa, die ba mana die dı nyıŋ mi wʊnyı wʊnyı, nyıŋkʊraha die wolinne nyıŋ, ta die va Yisa ta hɔgʊ wa die dı ye zie mi.
10 Yisa die dı hagı zie a pıası hɔgʊ wa dı, “Ba bie sıa? Vuoŋ ka tıalıya dı ʊ balı a chʊʊsı fʊ?”
11 Ʊ yiŋŋi baarı dı, “Jakʊʊŋ, vuoŋ ka tıalıya.” Ta Yisa die dı baarı dı, “N gbaŋ n kaaŋ balı a chʊʊsı fʊ, gamma ama da bı yi bıaŋ bıbra.”))

Yisa dı yine tıŋgbaŋka chaanıŋ dene

12 Yisa die dı balı a yi vuosisi bıbra dı, “Manıŋ n yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi chaanıŋ, ta vuodieke mana dı dına n kʊaŋ nan dı yaa chaaŋ dieke dı chaana ʊ beriŋ, ta ʊ kaaŋ dı dıa mıa lımıŋ ma.”
13 Ta Farasisi vuosisi die dı balı a yı wa dı, “Fʊ nyıına ma fʊ balala yaa gamma fʊ ma, ta wudieke fʊ balala wa dı yi yɔrı.”
14 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Dıı yi maŋ bala yaa gamma n ma, ama wudieke n bala wa yiwo wusie, dama n sıba jigidieke n nyınna keŋ mıŋ ta bı sıba jigidieke n ganana. Ama nınıŋ nı ka sıba jigidieke n nyınna aŋaŋ jigidieke n ganana.
15 Nınıŋ nı die vuoŋ sarıya yaa gamma vuota chʊara dı sına dene, ama manıŋ n ka die vuoŋ sarıya.
16 Dıı yi maŋ keŋ baa n dii vuoŋ sarıya, n nan dii ʊ sarıya aŋaŋ wusie, dama n ka die sarıya n nyıına ma ama n Chʊa vuodieke dı tʊnna mıŋ wa bie n jigiŋ.

17 Dı maagıya nı mıra sʊŋ dı dıı yi
vuosi bale dı dii siara ta balı wʊbalımıŋ
wudieke ba bala wa yiwo wusie.
18 Manıŋ n bala yaa gamma n ma, ta n
Chʊa vuodieke dı tʊnna mıŋ dıaŋ dı bala
yaa gamma n ma."
19 Die ba pıası wa dı, "Fʊ Chʊa wa bie
sıa?"
Ta Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Nı seŋ
ka sıba mıŋ yaa n Chʊa wa. Dıı yi nı tıŋ
sıba mıŋ nı tıŋ nan dı sıba ʊ Chʊa gbaŋ."
20 Yisa die balı wa wıaha gie mana
saŋŋa dieke ʊ dagınana vuosisi Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma jigidieke Ŋmıŋ
piini adaka dı benne wo; ama vuoŋ die
ka yigi wo, dama ʊ yigiŋ saŋŋa die ye ka
tʊgıya.

Nı kaaŋ bıagı a ga jigidieke n ganana

21 Yisa die dı bı a balı ba dı, "Manıŋ
n nan ga, ta nı nan dı dıa a yaala mıŋ
ama nı kaaŋ ye mıŋ, ta nan keŋ kpi aŋaŋ
nı wʊbıatı. Nı kaaŋ bıagı ga jigidieke n
ganana."
22 Die wıa Juu vuosi nyıŋkʊraha die dı
pıasa taŋ dı, "Ʊ baarı dı, 'Nı kaaŋ bıagı a
ga jigidieke n ganana wa.' Ʊ yaala ʊ kʊʊ
wa ʊ gbaŋ yaa?"
23 Yisa die dı bı bala gʊtı dı, "Nınıŋ
nı yiwo tıŋgbaŋka gie sııtı, ama manıŋ
n yiwo arızanna sııtı. Nınıŋ nı nyıŋ wa
tıŋgbaŋka gie me, ama manıŋ n ka nyıŋ
tıŋgbaŋka gie me.
24 Die wıa maŋ balı nı dı nı nan kpi
aŋaŋ nı tʊntʊmbıatı. Ta dıı yi nı ka yi
mıŋ yada dı n yiwo vuodieke n yine wo
nı seŋ kpi aŋaŋ nı tʊntʊmbıatı mıŋ."
25 Die ba pıası wa dı, "Manıa yine fʊ?"
Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "N yiwo
vuodieke n balala nı a nyıŋ piiliku me dı
n yiye wo.
26 Wıa pam benne maŋ tıŋ nan balı a
chʊʊsı nı; ama vuodieke dı tʊnna mıŋ
wa yiwo wusietieŋ ta manıŋ n bala dʊnıa
ka gie vuosi wudieke n wʊnna a nyına ʊ
jigiŋ."
27 Ama vuosisi die ka sıba dı ʊ bala ba
yaa gamma ʊ Chɔɔŋ Ŋmıŋ wıa.
28 Die wıa Yisa die dı balı ba dı,
"Saŋŋa dieke nı keŋ kɔtı manıŋ Vuota
Bʊa ŋmıŋsikpeŋ, saŋka mi nı nan mıŋŋı
dı n yiwo vuodieke n yine, ta sıba dı n ka
yie wııŋ aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n yiko, ama n
bala wudieke n Chʊa dı dagına mıŋ dı n
balı wa mıŋ.
29 Wʊnıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ wa bie
n jigiŋ. Ʊ ka va mıŋ dama n yie wudieke
dı nannana ʊ sʊŋ saŋŋa mana mıŋ."
30 Vuosi pam die dı wʊŋ ʊ balala wıaha
gie wo, ta yi wo yada.

Wusieke nan gbatı nı taaŋ

31 Die Yisa die dı balı yi Juu
vuodiekemba dı yine wo yada dı, "Dıı
yi nı dı n dagıkʊ, nı seŋ yiwo n
kʊaŋandıısırıŋ;
32 ta nı nan dı sıba wusieke ta wusieke
nan gbatı nı taaŋ."
33 Die ba yiŋŋi balı wa dı, "Tınıŋ tı
yiwo Abarahami haagısı ta ye ka yi vuoŋ
yɔŋısı. Lalıa fʊ bala dı, 'Tı nan ye
gbatıtaanıŋ?' "
34 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Wusie maŋ
bala nı, vuodieke nıŋ mana dı yinene
bıaŋ yiwo bıaŋ yɔmʊ.
35 Yɔmʊ nıŋ ka gʊtı ʊ tieŋ deŋ me, ama
tigiŋ bʊa nıŋ gʊtı wa deŋ me yaa gamma
haahuu.
36 Dıı yi manıŋ Ŋmıŋ Bʊa wa dı gbatı
nı a taaŋ, nı nan seŋ ye gbatıtaanıŋ.
37 N sıba dı nı yiwo Abarahami haagısı,
ama nı mıa dı nı kʊʊ mıŋ mıŋ, dama nı
ka yaala nı tuo n dagıkʊ.
38 Manıŋ n bala wudieke n Chʊa dı
dagına mıŋ mıŋ, ama nınıŋ nı yie
wudieke nı chɔɔŋ dı bala nı."
39 Ba yiŋŋi balı wa dı, "Tı chɔɔŋ yiwo
Abarahami."
Ta Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Dıı yi
nı seŋ yi Abarahami ballı nı nan dı yie
wudiekemba die ʊ yine wo mıŋ.
40 Ama nı yaala nı kʊʊ mıŋ mıŋ n balala
nı wusie dieke Ŋmıŋ dı nagına a yı mıŋ
wa mıŋ. Abarahami nıŋ die ka yi wııŋ
sıba naa.
41 Nı yie wudieke gbaŋ gbaŋ nı chɔɔŋ
dı yinene wo."
Die ba yiŋŋi balı wa dı, "Ŋmıŋ gbaŋ
gbaŋ yine tı chɔɔŋ dieke nyıına ma tı
yalla, ta tı yi ʊ ballı wusie."
42 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Ŋmıŋ dı
tıŋ seŋ yi nı chɔɔŋ nı nan dı cho mıŋ,

dama n nyɪŋ wa Ɲmɪŋ jigiŋ ta wa bie gie
lele wo gie. N ka keŋye aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ
hagɪrɪŋ ama wʊnɪŋ ʊ tʊnna mɪŋ.
43 Bɪa wɪa nɪ ka sɪba wudieke n balala
wa chɪaŋ? Dɪ yiwo nɪ kana ka bɪagɪ
wʊmma wudieke n balala wa mɪŋ.
44 Nɪnɪŋ nɪ yiwo nɪ chɔɔŋ, Sitaani ballɪ
ta yaala nɪ yime nɪ chɔɔŋ wa choti.
Piiliku me wo die ʊ yiwo vuokʊʊrʊ, ta
bɪ wo wusie, dama wusie wo ʊ ma halɪ
bɪta gbaŋ. Ʊ keŋ chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ ka
ŋaaŋ yiwo ʊ tʊntʊŋkʊra, dama ʊ yiwo
ŋmɪnchɪbɪtieŋ, ta ŋmɪnchɪbɪsɪ mana
nyɪŋ wa ʊ jigiŋ.
45 N balala nɪ wusieke wɪa, die wɪa nɪ
ka yi n balɪkʊ yada wa.
46 Nɪ jabɪa baaŋ bɪagɪ dagɪ n wʊbɪaŋ?
Dɪɪ yi maŋ bala wusie, bɪa wɪa nɪ ka yi
mɪŋ yada?
47 Vuodieke dɪ nyɪnna Ɲmɪŋ jigiŋ
wʊmma Ɲmɪŋ wʊbalɪka mɪŋ; ama nɪnɪŋ
nɪŋ nɪ ka nyɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ, die wɪa nɪ zeti
dɪ nɪ wʊŋ wa."

Yaa gamma Yisa aŋaŋ Abarahami wɪa

48 Die Juu vuosi die dɪ yiŋŋi balɪ Yisa dɪ,
"Tɪ ka yaa wusie tɪ bala dɪ yiwo Samaria
vuoŋ ta jɪmbɪaŋ dɪ yallɪ fʊ wa?"
49 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ,
"Jɪmbɪaŋ ka yallɪ mɪŋ. Manɪŋ n yɪ wa n
Chʊa Ɲmɪŋ jɪlɪma ta nɪnɪŋ nɪ daansa mɪŋ
yɔrɪ.
50 Manɪŋ n ka yaala bɪrɪŋ a yɪa n gbaŋ.
Ama Ɲmɪŋ yaalala ka yɪa mɪŋ, ta ʊ bɪ yi
wusie sarɪyadiiru.
51 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke mana
dɪ dɪna n wɪaha kaaŋ wɔŋ kpi."
52 Ta Juu vuosisi die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ,
"Lele tɪ wa sɪba a baarɪ dɪ jɪmbɪaŋ yalla
fʊ. Abarahami die kpiye mɪŋ, ta Ɲmɪŋ
naazʊalɪba dɪaŋ die dɪ kpi, ama baarɪ
dɪ, 'Vuodieke nɪŋ mana dɪ dɪna n wɪaha
kaaŋ wɔŋ kpi.'
53 Tɪ chɔɔŋ Abarahami die kpiye mɪŋ,
tɪ yaa tama dɪ ka yile dɪ tɪaŋ Abarahami
mɪŋ? Ɲmɪŋ naazʊalɪba gbaŋ die kpiye
mɪŋ. Mɪnɪa fʊ yile dɪ yiye?"
54 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Maŋ tɪŋ
bɪra n gbaŋ, n bɪrɪkʊ nan yi yɔrɪ. Ama
vuodieke dɪ bɪrɪnana mɪŋ yiwo n Chʊa,
vuodieke gbaŋ gbaŋ nɪ bala dɪ ʊ yiwo nɪ
Ɲmɪnnɪ.
55 Nɪnɪŋ nɪ ye ka sɪba wa, ama manɪŋ
n sɪba wa mɪŋ. Dɪɪ yi maŋ baarɪ dɪ n ka
sɪba wa, n nan bɪrɪŋ ŋmɪnchɪbɪtieŋ sɪba
nɪnɪŋ. Ama n sɪba wa mɪŋ ta dɪ ʊ wɪaha.
56 Nɪ chɔɔŋ Abarahami die yaa
sʊgɪfɪalɪŋ pam, ʊ bala ʊ ye saŋŋa dieke
n bala n keŋ tɪŋgbaŋka gie me wo; die ʊ
seŋ ye ke mɪŋ, ta ʊ sʊŋ die dɪ fɪalɪ."
57 Juu vuosisi die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ,
"Ye ka tʊgɪ bɪna baŋɪsɪ-nʊ, lalɪa fʊ yi ye
Abarahami?"
58 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "Wusie
maŋ bala nɪ, ba kenne mɪra Abarahami
wa, ta n wɔŋ beri mɪŋ."
59 Die wɪa, ba nagɪ tana dɪ ba taa wa,
ama Yisa die lɔbɪrɪ ʊ gbaŋ ta nyɪŋ Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma.

9

Yisa die dɪ yuorine daa wʊnyɪ ba mɪrɪna wa yɪɪ nine dene

1 Yisa die dɪ chʊnnana a gara wa die ʊ
ye daa wʊnyɪ ba mɪrɪna wa ta ʊ yi yɪɪ.
2 Ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ pɪasɪ wa
dɪ, "Dɪdagɪrʊ, mɪnɪa tʊntʊmbɪatɪ wɪa ba
mɪɪrɪ daa wa ta ʊ yi yɪɪ? Wʊnɪŋ yaa ʊ
chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ."
3 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Daa
wʊnɪŋ yaa ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ bɪaŋ
taasɪna ʊ yɪɪsɪsɪ. Ʊ yɪɪŋya mɪŋ dɪ n vaa ʊ
nine yuori amʊ vuosi ye Ɲmɪŋ tʊnkpɪɪma.
4 Yuŋ dɪ yene ka sibiye naa, tɪ mʊ tɪ
tʊmma vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ wa tʊʊma;
dama yuŋ dɪ keŋ sibi vuoŋ kaaŋ bɪagɪ a
tʊŋ.
5 N yene bie tɪŋgbaŋka gie me nɪŋ, n
yine ka vuosi chaanɪŋ."
6 Yisa dɪ bala naa kʊaŋ chaaŋ, die ʊ tɪɪrɪ
nɪntɔbɪtɪ a yi tantɪ ma, a bʊʊlɪbʊ a nagɪ
tɪrɪgɪ daa wa nine,
7 ta balɪ a yɪ wa dɪ, "Gamma a ga nɪtɪ fʊ
nine Siloami gbagɪrɪ ma." (Siloami chɪaŋ
yine "Tʊŋya".) Die wɪa daa wa die dɪ ga,
a ga nɪtɪ ʊ nine ta yese, ta viiri kuli tigiŋ.
8 Die ʊ jʊjʊrʊtaŋ aŋaŋ vuodiekemba die
dɪ wone a ye wo ta ʊ jʊʊsa wa die dɪ pɪasa
taŋ dɪ, "Daa daa wa gie ŋaana a kala gie
a jʊʊsa wa?"

9 Bataŋ die dı baarı dı, “Ʊ wondene”
Ama bataŋ dı baarı dı, “Aayı daa ʋ
wondie, ʋ ta nıası wa mıŋ.”
Die daa wa gbaŋ gbaŋ dı baarı dı,
“Manıŋ n yine daa wa mi.”
10 Die ba pıası wa dı, “Lalıa fʋ yi ta fʋ
ninehe dı yuori?”
11 Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “Daa dieke
saaŋ dı dine Yisa wa bʋʋlına tantı a nagı
a tırıgı n ninehe, ta balı dı, ‘Gamma
Siloami gbagırı ma a nıtı fʋ nine.’ Die
wıa die maŋ ga, n dene nıtı a kpatı wa
maŋ bıagı a yese.”
12 Die ba pıası wa dı, “Sıa ʋ beri?”
Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “N ka sıba.”

Farasisi vuosi die dı pıasına daa yıı wa wʋpıasıka yaa gamma ʋ gbaamıŋ wıa dene

13 Die wıa die ba nagı daa wa ga Farasisi
vuosisi jigiŋ.
14 Daa dieke die Yisa die dı bʋʋlı tantı a
yuori daa wa ninehe die yiwo davʋʋsıkırı
daraaŋ.
15 Ta Farasisi vuosisi die dı bı pıası daa
wa ʋ ninehe dı yuorine dene. Ʊ balı ba
dı, “Ʊ bʋʋlı wa tantı a tırıgı n nine, maŋ
nıtı ha ta yese.”
16 Farasisi vuosisi bataŋ dı baarı dı,
“Yisa wa ka nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ, dama ʋ ka
dıı davʋʋsıkırı daarı mıraha.”
Ama ba bataŋ dı baarı dı, “Lalıa
tʋntʋmbıatı tieŋ dı baaŋ bıagı tʋŋ ma-
machi wʋkpııka gie?” Die wıa die ba nıga
nınhagırıŋ aŋaŋ taŋ.
17 Die ba bı pıası daa wa dı, “Daa
dieke dı yuorine fʋ ninehe, bıa fʋ yile yaa
gamma ʋ ma?”
Daa wa dı yiŋŋi balı dı, “Ʊ yiwo Ɲmıŋ
naazʋa.”
18 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die ye ka
yi yada dı die ʋ yiwo yıı ama ta wa yese
lele. Die wıa die ba wa daa wa chɔɔŋ wa
aŋaŋ ʋ nuŋ a keŋ,
19 a pıası ba dı, “Nı bʋa wa wʋnna?
Wʋnıŋ nı baarı dı nı mıırı wa ta ʋ yııŋya
wa? Ta lalıa ʋ bıagı yese lele?”
20 Ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ dı yiŋŋi balı dı,
“Tı sıba a baarı dı ʋ yiwo tı bʋa, ta sıba
dı tı mıırı wa ta ʋ yııŋya mıŋ.
21 Ama tı ka sıba wudieke dı yine ʋ
bıagı yese lele, ta ka bı sıba vuodieke dı
yuorine ʋ ninehe. Nı pıası wa dama ʋ ka
yi bʋabiŋ, ʋ nan bıagı balı yı ʋ gbaŋ.”
22 Die ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ wo die balı
wa naa, dama die ba chıga Juu vuosi
nyıŋkʋraha ŋmaamıŋ, dama die ba wɔŋ
saŋ mıŋ dı vuodieke nıŋ mana dı balala
dı Yisa yine Ɲmıŋ Vuovʋarıkırı Masia
wa, ba nan vʋarı wa a nyıŋ ba Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku me.
23 Die wıa ba balı dı, “Ʊ ka yi bʋabiŋ,
nı pıası wa.”
24 Die ba wa daa dieke nine dı yuorine
wo ka bule me a balı wa dı, “Hʋʋ Ɲmıŋ
nıŋŋa dı baa fʋ balı wa wusie. Tı sıba a
baarı Yisa yiwo tʋntʋmbıatı tieŋ.”
25 Daa wa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Manıŋ n ka sıba dı ʋ yiwo tʋntʋmbıatı
tieŋ yaa ʋ ka yiye. Ama wʋbalıŋ dieke n
sıbına yine die n yiwo yıı, ama lele n yese
mıŋ.”
26 Ba bı pıası wa dı, “Lalıa ʋ yi ta yuori
fʋ ninehe?”
27 Ʊ yiŋŋi balı ba dı, “N wɔŋ balı nı mıŋ
ta nı ka wʋmma. Bıa nı yaala n bı balı nı
bıbra? Nı gbaŋ nı yaala nı bırıŋ wa ʋ
kʋaŋandıısırıŋ yaa?”
28 Die ba wa zıa wa ta baarı dı, “Fʋnıŋ
yiwo vuoke me kʋaŋandıısırʋ, ama tınıŋ
tı yiwo Mosisi kʋaŋandıısırıŋ.
29 Tınıŋ tı sıba a baarı dı Ɲmıŋ die balı
wa wıa a yı Mosisi, ama vuoke gie nıŋ ta
ka wɔŋ sıba jigidieke ʋ nyınna.”
30 Daa wa dı yiŋŋi balı dı, “Bıa ma-
machi wııŋ wʋnna! Nı ka sıba ʋ nyınna
jigidieke, ama wʋnıŋ ʋ yuorine n ninehe
mıŋ!
31 Tı sıba a baarı Ɲmıŋ ka wʋmma
tʋntʋmbıatı tieliŋ jʋʋsıŋ; ama ʋ wʋmma
yıa vuodieke dı jıanna wa ta yie
wudiekemba ʋ yaalınana mıŋ.
32 A nyıŋ dʋnıa piiliku me, tı ye ka wʋŋ
dı vuoŋ yuori vuodieke ba mıırına wa ta
ʋ yi yıı nine.
33 Dıı yi daa wa gie dı ka nyıŋ Ɲmıŋ
jigiŋ, ʋ tıŋ kaaŋ bıagı a yi wııŋ.”
34 Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Fʋnıŋ ba
mıırı fʋ mıŋ aŋaŋ bıaŋ, mınıa yine fʋ, fʋ

yaala fʋ dagı tı?” Ta die yagı wa a nyıŋ
Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me.

Ninyuoriŋ wıa

35 Yisa die dı wʋŋ dı ba yagı wa daa wa
a nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me, die ʋ yaalı
ʋ jigiŋ a ye wo, a pıası wa dı, “Yi Vuota
Bʋa yada mıŋ?”
36 Daa wa die dı yiŋŋi a pıası wa dı,
“Jakʋʋŋ, mınıa yine Vuota Bʋa wa? Dagı
mıŋ amʋ n nan yi wo yada.”
37 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Fʋnıŋ
wɔŋ ye wo mıŋ, ta ʋ yine vuodieke dı
balala wıa aŋaŋ fʋ leleke giena.”
38 Daa wa dı baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ n
yi fʋ yada mıŋ.” Ta die sʋʋŋ gbirigi Yisa
nıŋŋa.
39 Yisa die dı baarı dı, “Manıŋ n keŋ wo
tıŋgbaŋka gie me dı n dii vuota sarıya,
amʋ vuodiekemba dı yııŋna wa nan dı
yese ta vuodiekemba dıaŋ dı yesinene wo
nan yııŋ.”
40 Die Farasisi vuosi bataŋ die dı benne
mi wo ta wʋŋ wudieke ʋ bala wa die dı
pıası wa dı, “Tı gbaŋ tı yııŋya mıŋ?”
41 Yisa die dı baarı dı, “Dıı yi nı tıŋ wo
ninyuoriŋ, nı tıŋ kaaŋ dı yaa bıaŋ, ama
nı bala dı nı yaa ninyuoriku nıŋ, nı yaa
bıaŋ.”

10

Yiyagırʋ nandagırı wıa

1 Yisa die dı bı balı ba dı, “Wusie maŋ
bala nı, vuodieke nıŋ dı kana ka daagı
yiise juoku sanʋarı a juu ama ta daagı
paŋ a juu yiwo gaarʋ aŋaŋ gbıgbatırʋ.
2 Ama vuodieke dı daagınana sanʋarı a
juo wo yiwo yiisehe yiyagırʋ.
3 Sanʋagbarıtʋ wa ŋaaŋ yuori wo
sanʋarı a yı wa aŋ ʋ juu, ta ʋ wa ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ yiisehe saara ba ŋaaŋ wʋmma ʋ
lɔlıŋ ta ʋ yaa ba nyına.
4 Ʋ keŋ yaa ha a keŋ nyıŋ, ʋ ŋaaŋ dı wa
a nıŋŋa ta yiisehe dı dı ʋ kʋaŋ, dama a
sıba ʋ lɔlıŋ mıŋ.
5 Ama a kaaŋ wɔŋ a dı chaanʋ kʋaŋ,
a nan chıgı ta va wa, dama a ka sıba ʋ
lɔlıŋ.”
6 Yisa die taaŋ ba nandagırı gie ama die
ba ka sıba wudieke ʋ balala ba wa chıaŋ.

Yisa yine Yiyagırʋ vıınıŋ

7 Die wıa Yisa dı bı bala ba dı, “Wusie
maŋ bala nı, manıŋ n yine yiisehe juoku
sanʋaŋ.
8 Vuodiekemba mana die dı wolinne
a keŋ n ma wa yiwo gaarıŋ aŋaŋ
gbıgbatırıŋ, ta yiisehe dı ka wʋŋ a yı ba.
9 Manıŋ n yine sanʋarı, vuodieke nıŋ
mana dı daagına n ma a juu nan ye
gbatıtaanıŋ. Ʋ nan keŋ juu ta nyına, ta
yese nyindiike vıına.
10 Gaarʋ nıŋ keŋye dı ʋ keŋ gaarı
yiisehe, ta kʋʋ ha, ta bı chʋʋsı ha. Manıŋ,
n keŋye mıŋ dı a ye miivoli dieke dı yine
miivoli wusie ke.
11 “Manıŋ n yiwo yiyagırıvıınʋ, ta
yiyagırıvıınʋ kpinene ʋ yiise wıa.
12 Ama vuodieke nıŋ dı yagınana yiise
ligire wıa, ta ka yi yiyagırʋ wusie, ta ka bı
sıı yiisehe nıŋ, dıı yi ʋ keŋ ye gbaanchʋŋ
dı kieŋ saŋŋa dieke, sie ʋ chıgı ta vaa
yiisehe; ta gbaanchʋrı keŋ yigi he ta yiise
tıalıkaha chıgı jaası.
13 Ʋ ŋaaŋ chıga dama ʋ yaga yiisehe
ligire wıa, ta ʋ baga wo yiisehe me.
14-15 Manıŋ n yiwo yiyagırıvıınʋ; Sıba n
Chʋa Ŋmıŋ dı sıbına mıŋ, ta n gbaŋ maŋ
sıba wa die wo, die gbaŋ gbaŋ dı sıı, n
sıba n yiise, ta yiisehe dıaŋ dı sıba mıŋ,
ta maŋ yi siri dı n kpi a wıa.
16 N yaa yiise ataŋ, ama hanıŋ a wo
yiise juoku gie me. Sie n yaa a dıaŋ a keŋ,
ta a nan tuo n nʋaŋ, ta a mana bırıŋ yiise
buuri balımıŋ, ta yaa yiyagıbalımıŋ.
17 “N Chʋa Ŋmıŋ cho mıŋ mıŋ dama n
yi siri dı n kpi, ta ka kʋaŋ chaaŋ n bı ye
miivoli.
18 Vuoŋ wori a nan bıagı vʋarı n mi-
ivoli, ntaala n yı wa sieŋ. N yaa yiko a
nan bıagı nagı yi, ta bı yaa yiko a nan
bıagı keŋ n mısı ma. Naa n Chʋa die dı
balı mıŋ dı n yi.”
19 Die ʋ wʋbalıkaha gie die dı yi Juu
vuosisi dı bı puo bıbra.
20 Ba pam die dı baarı dı, “Jımbıaŋ
yalla wa ta ʋ juo yııŋyaatı. Bıa wıa nı
wʋmma wa?”
21 Ama bataŋ die dı baarı dı, “Vuodieke
jımbıaŋ dı yalla kaaŋ bıagı balı wıa sıba
naa. Lalıa vuodieke jımbıaŋ dı yalla dı
nan bıagı a yuori yıısı nine?”

Juu vuosi die dı zetine Yisa dene

22 Die saŋŋa dı tʊgı dı ba dii ba dʊʊga
dieke ba ŋaana bıra Ɲmıŋ ba jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ wıa wa. Dʊʊga ka die dii
wo Jerusalemi ma. Saŋka mi die yiwo
tafaaŋ
23 ta Yisa die dı dı dıa lııfaaŋ dieke
ba wasınana Solomoni lııfaaka, dı benne
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma wa.
24 Vuosisi die dı taaŋ a giliŋ wo ta pıası
wa dı, "Fʊnıŋ yaala tı chıısı mıŋ a ga
tʊgı wa saŋŋa bıa? Balı tı wusie: Fʊ yine
Ɲmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa?"
25 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "N
wɔŋ balı nı mıŋ, ama nı ka yi mıŋ yada.
Tʊŋ diekemba n tʊnnana wa aŋaŋ n Chʊa
Ɲmıŋ yikoke, dagınana vuodieke n yine.
26 Ama nı ka yi yada dama nı ka yi n
yiise.
27 N yiisehe wʊmma n lɔlıŋ; ta maŋ sıba
ha ta a dı n kʊaŋ.
28 Manıŋ n yıa ha miivoli dieke dı wone
kpatıŋ, ta a kaaŋ wɔŋ kpi; ta vuoŋ dı kaaŋ
bıagı a gbatı ha a nyıŋ n jigiŋ.
29 N Chʊa Ɲmıŋ nagına ha a yi n nuusi
me, ta wʊnıŋ ʊ tıaŋ vuoŋ mana mıŋ. Die
wıa vuoŋ wori a baaŋ bıagı a gbatı ha a
nyıŋ n Chʊa wa nuusi me
30 Manıŋ aŋaŋ n Chʊa Ɲmıŋ yiwo
jabalımıŋ."
31 Womi Juu vuosisi die dı bı nagı tana
dı ba taa wa,
32 ama Yisa die dı balı ba dı, "Manıŋ
n yi wo wʊvıına dieke n Chʊa Ɲmıŋ dı
nagına a yı mıŋ dı n yi pam nı jigiŋ, a
jabıa wıa nı yaala nı taa mıŋ tana?"
33 Ta ba yiŋŋi a balı wa dı, "Tı ka baa
tı taa fʊ tana aŋaŋ fʊ yinene wʊvıınaha
wıa, ama fʊ nagına fʊ gbaŋ a magısa
Ɲmıŋ wıa. Fʊnıŋ ko yiwo vuota, ama ta
mıa dı fʊ nagı fʊ gbaŋ a bırıŋ Ɲmıŋ."
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Dı
maagıya nı gbaŋ gbaŋ nı mıra dieke dı
benne Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ wa dı, wʊnıŋ
Ɲmıŋ die baarı dı, 'Sarıya diiribe yiwo
n ballı',
35 ta tı sıba a baarı wudieke Ɲmıŋ
gbaŋkʊ dı bala wa yiwo wusie yaa
gamma haahuu; ta wʊnıŋ Ɲmıŋ dı wasa
vuodiekemba ʊ nagına ʊ wıaha a yı wa ʊ
ballı.
36 Manıŋ nıŋ, n Chʊa Ɲmıŋ vʊarına
mıŋ a tʊŋ mıŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta lalıa
nı nan bıagı a baarı dı n zıa Ɲmıŋ aŋaŋ
n balala dı n yiwo Ɲmıŋ Bʊa wa?
37 Die nıŋ nı da yi mıŋ yada dıı yi maŋ
ka tʊma n Chʊa Ɲmıŋ tʊʊmaha.
38 Ama dıı yi maŋ tʊʊmaha ta nı ka yi
mıŋ yada, nı tıŋ mʊ nı yiwo n tʊʊmaha
yada amʊ nı nan dı sıba dı n Chʊa Ɲmıŋ
bie n ma ta n dıaŋ maŋ bie ʊ ma."
39 Die ba bı mıa dı ba yigi wo, ama die
ʊ bıa ta vaa ba,
40 ta die bı garısı Jɔɔdani mʊgırı a ga
jigidieke Jɔɔn die dı sınana vuosi Ɲmıŋ
nyaabʊ ta die bie mi.
41 Vuosi pam die dı keŋ ʊ jigiŋ a bala
yıa tamba dı, "Jɔɔn die ka yi mamachi
wʊkpııma ama wudieke mana ʊ bala yaa
gamma daa wa gie ma die yi wusie."
42 Die mi vuosi pam die dı yi wo yada.

11

Lazurusi kuŋ wıa

1 Die daa wʊnyı saaŋ die dine Lazurusi
ta ʊ bie Betani ma, ta die dı keŋ yʊagı.
Betani die yiwo tıŋ dieke Meri aŋaŋ ʊ
nımbʊa Maata dı benne.
2 Meri wa gie die yine vuodieke die dı
sitine tulaarika a yi tı Yɔmʊtieŋ nagısı ma
wa ta chıtıbʊ aŋaŋ ʊ sikpeŋ zoosisi; die dı
yiwo ʊ nımbʊa Lazurusi die dı yʊagına
wa.
3 Die ʊ tamba Meri aŋaŋ Maata die dı
tʊŋ balı Yisa dı, "Tı Yɔmʊtieŋ, fʊ zʊa
dieke fʊ faasına a cho wo yʊagı mıŋ."
4 Yisa die dı wʊnna naa wa, ʊ balı a
yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı, "Yʊagıbʊ gie ka
baa ka yi Lazurusi miivoli kpatıŋ, ama
dı yiwo wudieke vuosi dı nan bırı Ɲmıŋ
saaŋ ka wıa, ta bı bırı manıŋ Ɲmıŋ Bʊa
saaŋ."
5 Yisa die cho wo Maata aŋaŋ ʊ nımballı
Meri aŋaŋ Lazurusi mıŋ,
6 ama die ʊ wʊnna tʊntʊŋkʊ dı Lazu-
rusi yʊagı wa, die ʊ wıarı a bie jigidieke
die ʊ benne wo damʊʊma ale.
7 Ta die keŋ a balı a yı ʊ
kʊaŋandıısırıba dı, "Nı vaa tı yiŋŋi ga
Judia."

8 Ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ baarɪ dɪ,
"Dɪdagɪrʋ, daraa ale ka gie, mi vuosi die
yaala ba taa fʋ aŋaŋ tana a kʋʋ mɪŋ, bɪa
wɪa fʋ bɪ yaala fʋ ga mi?"
9 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Chaanɪŋ
ŋaaŋ beri mɪŋ a nyɪŋ sʋkʋʋŋ a tʋgɪ
jɪŋmɪŋ. Dɪɪ yi vuoŋ dɪ chʋŋ ŋmɪntʋasɪ
ʋ kaaŋ gbɪŋ nan, dama ʋ yese tɪŋgbaŋka
gie chaanɪŋ mɪŋ.
10 Ama dɪɪ yi ʋ chʋŋ yuŋ ʋ nan gbɪŋ nan
dama chaanɪŋ wori."
11 Yisa die bala wa naa, ta bɪ balɪ gʋtɪ dɪ,
"Tɪ zʋa Lazurusi gʋʋra mɪŋ, ama n nan
ga a sʋgɪrɪ wa."
12 Ʊ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ yiŋŋi a balɪ wa
dɪ, "Tɪ Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi ʋ gʋʋra nɪŋ ʋ nan
ye alaafɪa."
13 Ama Yisa die daga dɪ Lazurusi kpiye
mɪŋ ama ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die yile dɪ ʋ
daga dɪ Lazurusi gʋʋra mɪŋ.
14 Die wɪa die ʋ yuori balɪ ba dɪ,
"Lazurusi kpiye mɪŋ;
15 ama nɪ wɪa n yaa wa sʋgɪfɪalɪŋ die n
wone ʋ jigiri amʋ nɪ nan yi mɪŋ yada. Nɪ
vaa tɪ ga ʋ jigiŋ."
16 Die Tomasi, vuodieke ba wasɪnana
(Yiibiri) dɪ balɪ yi ʋ chanchaalɪba dɪ, "Nɪ
vaa tɪ mana ga aŋaŋ wa, amʋ dɪɪ yi kuŋ,
tɪ kpi aŋaŋ wa."

Yisa yine vuodieke dɪ vanana vuosi dɪ yese miivoli bɪbra

17 Yisa die dɪ gana gbigi Betani wa, die ʋ
wʋŋ dɪ ba gune Lazurusi ka daraa anɪɪsa
wonde.
18 Betani die ka yʋa aŋaŋ Jerusalemi;
die ka yʋasɪ die yiwo sɪba mali ale,
19 die wɪa Juu vuosi pam die dɪ keŋ dɪ
ba waasɪ Maata aŋaŋ Meri ta yɪ ba suguru
yaa gamma ba nɪmbʋa kumbu wɪa.
20 Die Maata dɪ wʋnna dɪ Yisa kieŋ wo,
die ʋ nyɪŋ ga dɪ ʋ tuoli wo sieŋ me, ama
Meri die dɪ wɪarɪ tigiŋ me.
21 Maata die dɪ balɪ yɪ Yisa dɪ, "N
Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi fʋ tɪŋ bie wo giena n
nɪmbʋa wa gie tɪŋ kaaŋ kpi.
22 Ama n sɪba dɪ lele gbaŋ Ŋmɪŋ nan yɪ
fʋ jadieke mana fʋ jʋʋsɪna wa."
23 Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, "Fʋ nɪmbʋa wa
nan hagɪ kuŋ me."
24 Maata die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "N
sɪba mɪŋ dɪ ʋ nan daansɪ hagɪ kuŋ me
dʋnɪa kpatɪŋ daraaŋ."
25 Yisa die dɪ balɪ dɪ, "Manɪŋ n yine
vuodieke dɪ sʋgɪrɪnana kunti ta yɪa ba
miivoli. Vuodieke nɪŋ dɪ yi mɪŋ yada, ʋ
nan dɪ yallɪ miivoli, ʋ kpi gbaŋ;
26 ta vuodieke dɪaŋ dɪ benne ʋ mɪsɪ ma
ta yi mɪŋ yada kaaŋ wɔŋ kpi. Yi wɪɪrɪ gie
yada mɪŋ?"
27 Die ʋ yiŋŋi baarɪ dɪ, "Wa, n
Yɔmʋtieŋ, n yi yada dɪ fʋnɪŋ fʋ yine
Ŋmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa ta bɪ yi
Ŋmɪŋ Bʋa, vuodieke dɪ bala ʋ keŋ
tɪŋgbaŋka gie wo."

Yisa die dɪ kʋnna dene

28 Maata die dɪ bala wɪaha a kpatɪ kʋaŋ
chaaŋ, die ʋ yiŋŋi ga a lɔbɪrɪ a wa ʋ
nɪmbʋa Meri, a balɪ wa dɪ, "Dɪdagɪrʋ wa
bie giena ta pɪasa fʋ wɪa."
29 Meri die dɪ wʋnna naa, die ʋ hagɪ a
yi lagɪ lagɪ a nyɪŋ dɪ ʋ ga tuoli wo sieŋ
me.
30 Yisa die dɪ ye ka tʋgɪ tɪŋkpaŋka sʋŋ,
die ʋ ye bie wo jigidieke Maata dɪ tuoline
wo.
31 Die Juu vuodiekemba die dɪ benne
tigiri me ta yɪa Meri suguru wo dɪ yene
ʋ hagɪna a yi lagɪ lagɪ a nyɪnna wa die ba
dɪ ʋ kʋaŋ. Die ba yile dɪ ʋ gara vɔrɪkʋ
jigiŋ dɪ ʋ kʋŋ.
32 Die Meri dɪ tʋgɪna jigidieke Yisa dɪ
benne wo, ta ye wo wo, die ʋ sʋʋŋ gbirigi
ʋ nɪŋŋa ta baarɪ dɪ, "N Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi
fʋ tɪŋ bie giena n nɪmbʋa wa gie tɪŋ kaaŋ
kpi."
33 Yisa die dɪ ye ʋ kʋnnana ta Juu
vuodiekemba dɪaŋ dɪ dɪna ʋ kʋaŋ a keŋ
wo gbaŋ dɪ kʋnnana wa; die ʋ sʋŋ dɪ
chʋʋsɪ pam.
34 Ta die pɪasɪ ba dɪ, "Sɪa nɪ gu wo?"
Die ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Tɪ Yɔmʋtieŋ,
keŋ a ye mi."
35 Yisa die dɪ kʋŋ.
36 Die wɪa Juu vuosisi dɪ baarɪ dɪ, "Nɪ
ye ʋ faasɪna a cho Lazurusi dene."
37 Ama bataŋ dɪaŋ dɪ baarɪ dɪ, "Daa ʋ
yuorine daa yɪɪ wa ninehe? Ʊ tɪŋ kaaŋ
bɪagɪ a kagɪ aŋ Lazurusi da kpi?"

Yisa die dı sʊgırına Lazurusi a nyıŋ kuŋ me dene

38 Yisa sʊŋ die dı faası a chʊʊsı, ta ʊ ga vɔrıkʊ jigiŋ. Die ka yiwo taŋ lʊgıŋ vɔrıŋ
ba nagı taŋ a ligi ka nʊaŋ.
39 Yisa die dı baarı dı, "Nı nagı tanı a
nyıŋ vɔrıkʊ ma."
Maata, vuodieke dı kpine wo taa wa dı
baarı dı, "N Yɔmʊtieŋ, ʊ nan dı nyʊʊgı
dama tı gune wo daraa anıısa wʊnna."
40 Womi Yisa dı balı a yı wa dı, "N ka
balı fʊ dı dıı yi fʊ yi yada nan ye Ɲmıŋ
dı yalla hagırıŋ dene?"
41 Die wıa die ba nagı tanı a nyıŋ vɔrıkʊ
nʊaŋ, Yisa die dı daansı ŋmıŋsikpeŋ ta
baarı dı, "N Chʊa Ɲmıŋ, n waasa fʊ dı fʊ
wʊnnana n jʊʊsıŋ.
42 N sıba a baarı saŋŋa mana tuose n
jʊʊsıŋ mıŋ, ama n bala naa vuosi gie wıa,
amʊ ba nan yi yada dı fʊ tʊnna mıŋ."
43 Die ʊ balla naa a kpatı wa, die ʊ wa
aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, "Lazurusi, keŋ nyıŋ!"
44 Womi Lazurusi die dı keŋ nyıŋ, logiti
die dı veli ʊ nuusi aŋaŋ ʊ nagısı ta
garıbıŋ die dı bɔbı ʊ nine. Yisa die dı
balı a yı ba dı, "Nı forisi gatıtı ta vaa ʊ
ga."

Die ba sanna dı ba kʊʊ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Luki 22.1, 2)

45 Die vuodiekemba dı kenne dı ba
waası Meri wa pam die dı ye wudieke
Yisa dı yine wo ta yi wo yada.
46 Ama ba bataŋ die dı yiŋŋi ga Farasisi
vuosisi jigiŋ a balı ba wudieke Yisa dı
yine.
47 Die wıa Farasisi vuosisi aŋaŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ tıka
nyıŋkʊraha die dı lagıŋ taŋ a baarı dı,
"Bıa tı nan yi? Nı ye mamachi tʊŋ dieke
daa wa gie dı tʊnnana.
48 Dıı yi tı va wa ʊ tʊma a gara, vuoŋ
mana nan keŋ yi wo yada ta Romani
nyıŋkʊraha nan keŋ a chʊʊsı tı Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ aŋaŋ tıŋgbaŋka
gie mana."
49 Die ba wʊnyı saaŋ dı dine Kayafasi
ta ʊ yi ba kıkaabıtıba jakʊʊŋ bini mi die
dı baarı dı, "Nınıŋ nı ka sıba wııŋ!
50 Nı ka sıba a baarı dı kpıa dı
vuobalımıŋ tuo vuosi gie mana kuŋ a kpi
a tıaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi mana dı baaŋ
kpi?"
51 Die ʊ ka balı naa aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ
yıaŋ, ama die ʊ yine kıkaabıtıba jakʊʊrı
bini mi wo, die ʊ bʊga bala mıŋ dı Yisa
baa ʊ tuo wo Juu vuosi kuŋ a kpi,
52 daa ba nyıına ma, ama ka baa ka
yaa wa Ɲmıŋ ballı diekemba dı jaasına
tıŋgbaŋka gie mana ma wa a keŋ lagısı
taŋ a yi be jabalımıŋ.
53 Die wıa a nyıŋ daarı mi yaa gamma
die Juu vuosisi dı saŋ dı ba kʊʊ Yisa.
54 Die wıa Yisa die ka bı dı dıa yaalıŋ
ma Judia tıŋgbaŋ ma, ta die nyıŋ mi
a ga tıŋ kaanı dı gbigine hagıyeŋ ba
wasa ka Efarimi, ta die bie mi aŋaŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba.
55 Die Juu vuosi dʊʊga dieke ba
wasınana gasıtıaŋkʊ dı gbigi, die vuosi
pam die dı nyıŋ tıgısı tıgısı a jʊalı
ga Jerusalemi dı ba wʊnsı ba gbaŋ ta
dʊʊgaka ye tʊgı.
56 Die vuosisi die dı lagıŋna Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma wa, die ba dı
dıa yaala Yisa ta pıasa taŋ dı, "Bıa nı yile?
Ʊ ka baa ʊ keŋ dʊʊgaka yaa?"
57 Ama kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ
Farasisi vuosisi die wɔŋ yı wa nʊaŋ dı
vuodieke dı keŋ ye jigidieke Yisa dı benne
ʊ keŋ a yı ba doose amʊ ba nan yigi wo.

12

Meri die dı sitine tulaari a yi Yisa nagısı ma dene
(Mat. 26.6-13; Maki 14.3-9)

1 Die daraa ayʊaba die dı tıala dı
gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka tʊgı wa, Yisa die dı ga
Betani jigidieke Lazurusi die dı benne wo,
vuodieke Yisa dı sʊgırına a nyıŋ kumbu
me wo.
2 Mi die ba digi nyindiike a yı wa,
die Maata dı suŋŋi a tıa nyindiikehe,
Lazurusi die yiwo vuodiekemba dı dinene
aŋaŋ Yisa wa wʊnyı.
3 Womi Meri die dı nagı kɔlıba aŋaŋ
tulaari dieke ligire dı faasına a tʊa a sitibu
a yi Yisa nagısı ma, ta nagı ʊ sikpeŋ zoosi
a chıtı bʊ, ta tulaaribu nyuugiŋ dı suuli
tigiri mana.

4 Die Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba wʋnyɪ ba
wasɪnana Judasi Asikaroti, vuodieke die
dɪ bala ʋ keŋ posi Yisa chɪaka die dɪ baarɪ
dɪ,
5 “Bɪa wɪa ba ka nagɪ tulaaribu a daa
salɪnyɪala* kɔbɪsɪ-taa ta nagɪ ligirebu a yɪ
zɔɔlɪntieliŋ?”
6 Die ʋ ka balɪ naa ʋ baga dɪ benne
zɔɔlɪntieliŋ ma wɪa, ama die ʋ yine gaarʋ
wɪa. Die ʋ pɔgɪlɪna ba ligire bʋlɔgɪŋ ta
die gaara.
7 Ama Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Nɪ vaa
Meri sɔmm! Ʋ yiwo naa a gbarɪ n guule
daraaŋ.
8 Nɪnɪŋ nɪ aŋaŋ zɔɔlɪntieliŋ nan dɪ beri
saŋŋa mana, ama manɪŋ nɪŋ n kaaŋ dɪ
beri aŋaŋ nɪ saŋŋa mana.”

Die ba sanna dɪ ba kʋʋ Lazurusi dene

9 Die vuosi pam die dɪ wʋŋ dɪ Yisa keŋ
Betani ma, die wɪa die ba ga mi. Die ba
ka ga mi Yisa nyɪɪna ma wɪa, ama die ba
yaala ba ye wo Lazurusi, vuodieke Yisa dɪ
sʋgɪrɪna a nyɪŋ kumbu me wo.
10 Naa wɪa kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha die
dɪ saŋ dɪ ba kʋʋ Lazurusi gbaŋ;
11 dama die Lazurusi kumbu hagɪkʋ
wɪa die Juu vuosi pam dɪ zeti ba
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha ama ta gara Yisa
jigiŋ a yie wo yada.

Yisa die dɪ gana a ga juu Jerusalemi dene
(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Luki 19.28-40)

12 Die ka tʋnvʋʋsa die kpɪkpaakʋ die dɪ
kenne gasɪtɪaŋkʋ dʋʋgaka die dɪ wʋŋ dɪ
Yisa kieŋ wo Jerusalemi ma.
13 Die wɪa die ba chɪa vaatɪ a nyɪŋ ga
dɪ ba tuoli wo sieŋ a faasɪ nata dɪ, “Hoza-
ana,† Ŋmɪŋ yi alibarika a yɪ vuodieke dɪ
kienene wʋnɪŋ Ŋmɪŋ saaŋ ma! Ŋmɪŋ bɪ
yi alibarika a yi Izara naaŋ wa ma.”
14 Yisa die wɔŋ vaa ba yaalɪ wa boniŋ
die ʋ jʋalɪ a kalɪ ka ma, sɪba dɪ maagɪna
die Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ:
15 “Zayɔni tɪŋ vuosi nɪ da vaa ŋmaamɪŋ
yalla nɪ
ye, nɪ naaŋ wa kieŋ,
ta jʋalɪ bonpɔlɪ.”

16 Saŋka mi die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die
ka sɪba wɪɪrɪ gie chɪaŋ; ama Ŋmɪŋ die dɪ
kenne a sʋgɪrɪ Yisa a nyɪŋ kumbu me wo
die ba tɪɪnsɪ dɪ Ŋmɪŋ gbaŋkʋ balɪ wa die
yaa gamma ʋ ma, ta bɪ tɪɪnsɪ dɪ ba yiwo
dene a yɪ wa.
17 Die vuodiekemba die dɪ benne Yisa
jigiri ta ʋ wa Lazurusi a nyɪŋ vɔrɪkʋ ma
ta sʋgɪrɪ wa a nyɪŋ kumbu me wo die dɪ
mʋʋla wudieke dɪ yine wo.
18 Die wɪa kpɪkpaaŋ die dɪ nyɪŋ dɪ ba
tuoli wo sieŋ me, dama die ba wʋŋya mɪŋ
ʋ yine mamachika gie.
19 Die Farasisi vuosi dɪ bala yɪa taŋ
dɪ, “Tɪ kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ lele. Ye,
tɪŋgbaŋka gie vuosi mana dɪ wa mɪŋ.”

Die Giriiki vuosi bataŋ die dɪ yaala ba ye Yisa dene

20 Die Giriiki vuosi bataŋ die gʋtɪ wa
vuodiekemba dɪ gana Jerusalemi dɪ ba ga
jɪaŋ Ŋmɪŋ gasɪtɪaŋkʋ dʋʋgaka saŋka.
21 Die ba ga Filipi jigiŋ vuodieke die dɪ
nyɪnna Befisada tɪŋ, Galili tɪŋgbaŋ ma, a
balɪ wa dɪ, “Jakʋʋŋ, tɪ yaala tɪ ye wo Yisa
mɪŋ.”
22 Filipi dɪaŋ dɪ ga balɪ Andurusi, ba
bale wo dɪaŋ dɪ ga balɪ Yisa.
23 Yisa dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Saŋŋa
dieke Ŋmɪŋ dɪ bala ʋ kɔtɪ Vuota Bʋa wa
ŋmɪŋsikpeŋ tʋgɪya mɪŋ.
24 Wusie maŋ bala nɪ, dɪɪ yi ba bʋrɪ
zabɪŋ tɪŋgbaŋ ma ka ŋaaŋ nyuuŋ mɪŋ
ta zabɪnɪ kpi. Ka kʋaŋ chaaŋ zaaha
bɪrɪŋ a nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka pam. Ama ba
ka bʋrɪ zabɪŋ ka kaaŋ kpi, ta kaaŋ bɪ
a nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka. Ama ka nan yiwo
zabɪmbalɪmɪŋ.
25 Vuodieke nɪŋ mana dɪ chone ʋ mɪsɪ
nan waarɪ ka; ama vuodieke nɪŋ mana dɪ
kana a cho ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ mɪsɪ tɪŋgbaŋka
gie me nan daansɪ ye miivoli dieke dɪ
wone kpatɪŋ.
26 Vuodieke nɪŋ mana dɪ yaala ʋ tʋŋ n
tʋʋma mʋ ʋ dɪ wa n kʋaŋ, amʋ ʋ nan dɪ
bie jigidieke n benne wo. Ta n Chʋa Ŋmɪŋ
nan kɔtɪ vuodieke dɪ tʋnnana n tʋʋmaha
ŋmɪŋsikpeŋ.”

* **12:5 12.5** Salɪnyɪalɪbiŋ die yiwo damʋʋmɪŋ tune. † **12:13 12.13** Hozaana chɪaŋ yiwo “Gbatɪ tɪ a taaŋ”.

Yisa die dı bala yaa gamma ʋ kuŋ wıa dene

27 Yisa die baarı dı, “Lele n sʋŋ faası chʋʋsı mıŋ, ta bıa maŋ baaŋ n balı? N balı dı, ‘N Chʋa Ɲmıŋ daa vaa wahalaka gie keŋ n ma yaa?’ Ama die wıa maŋ keŋ, dı n keŋ a dii wahalaka gie.

28 N Chʋa Ɲmıŋ vaa fʋ saarı ye bırıŋ!” Womi lɔlıŋ die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı dı, “N saaŋ wɔŋ ye bırıŋ mıŋ, ta nan bı ye bırıŋ bıbra.”

29 Die kpıkpaaŋ dieke dı zene mi ta wʋŋ lɔlıkʋ, bataŋ dı baarı dı, “Nııŋ natına” Bataŋ dıaŋ dı, “Ɲmıŋ malaka bala wıa a yı wa.”

30 Ama Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Daa n wıa lɔlıkʋ gie dı balı wıa naa, ama dı yiwo nı wıa.

31 Saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʋ dii tıŋgbaŋka vuosi sarıya keŋye mıŋ, ta saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʋ vigi tıŋgbaŋka gie nıŋŋandıısırʋ Sitaani a taaŋ wa dıaŋ dı tʋgı.

32 Ba keŋ kɔtı mıŋ ŋmıŋsikpeŋ saŋŋa dieke, n nan vaa vuota mana keŋ n jigiŋ.”

33 Ʋ balıkʋ gie dagı wa ʋ bala ʋ kpi kuŋ dieke.

34 Die kpıkpaakʋ dı yiŋŋi balı wa dı, “Ɲmıŋ gbaŋkʋ dagı tı dı Ɲmıŋ vuovʋarıkırı Masia wa baa ʋ bemme mıŋ yaa gamma haahuu. Ta lalıa fʋ bala dı sie ba kɔtı Vuota Bʋa wa ŋmıŋsikpeŋ? Mınıa yine Vuota Bʋa wa gie?”

35 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Chaaŋkʋ nan dı bie nı jigiŋ saŋŋa bıta. Die wıa nı chʋmma ka ma ka yene bie nı jigiri amʋ lımıŋ kaaŋ keŋ ligi nı, dama vuodieke dı chʋnnana lımıŋ ma ka sıba jigidieke ʋ ganana.

36 Die wıa nı yi vuodieke dı yınana chaaŋkʋ yada ʋ yene a bie nı jigiŋ naa, ta nı nan yi vuodiekemba dı benne chaaŋkʋ ma.”

Juu vuosi die dı kana ka yi Yisa yada dene

Die Yisa die dı bala naa a kpatı kʋaŋ chaaŋ die ʋ nyıŋ kpıkpaakʋ jigiŋ a ga lɔbırı.

37 Aŋaŋ die ʋ tʋnna mamachi tʋnkpıımaha ba jigiri mana yɔrı, die ba ka yi wo yada.

38 Naa die dı vaa wudieke Ɲmıŋ naazʋa Azaya dı bala wa dı keŋ yi wusie, die ʋ baarı dı:

“Tı Yɔmʋtieŋ, mınıa tuone tı wıaha?
Ta mınıa tı Yɔmʋtieŋ dı yuori ʋ hagırıbʋ a dagı?”

39 Die vuosisi mi die ka bıagı yi Yisa yada dama Ɲmıŋ naazʋa Azaya gbaŋ die bı baarı dı:

40 “Ɲmıŋ vaa ba yııŋ mıŋ,
ta ligi ba sʋŋanyile,
amʋ ba nine kaaŋ dı yese,
ta ba kaaŋ dı sıba wıaha chıası,
ta yiŋŋi keŋ manıŋ Ɲmıŋ n jigiŋ
aŋ n gbaaŋ ba.”

41 Azaya die balı wa naa, dama die ʋ wɔŋ ye wo Yisa chaankpeŋkpııŋ ta die balı yaa gamma ʋ ma.

42 Die saŋka mi die Juu vuosi nyıŋkʋraha pam gbaŋ die yi Yisa yada mıŋ; ama die ba chıga Farasisi vuosi ŋmaamıŋ ta die ka bala yaalıŋ ma amʋ ba kaaŋ yagı ba nyıŋ ba Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me.

43 Naa dagıya dı Juu vuosi nyıŋkʋraha die yaala vuota bırıŋ a tıaŋ Ɲmıŋ bırıŋ.

Yisa keŋye mıŋ dı ʋ gbatı tıŋgbaŋka gie vuosi a taaŋ

44 Yisa die dı balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana dı yine mıŋ yada ka yi wo n nyıına ma yada, ama ʋ yi wo vuodieke dı tʋnna mıŋ wa gbaŋ yada.

45 Ta vuodieke dı yenene mıŋ, yese vuodieke dı tʋnna mıŋ gbaŋ.

46 Manıŋ n keŋ wo tıŋgbaŋka gie me dı n yi chaanıŋ a yı vuosi, amʋ vuodieke mana dı yine mıŋ yada kaaŋ wıarı a bie lımıŋ ma.

47 Vuodieke nıŋ mana dıaŋ dı wʋnna n wıaha ta ka dıı ha, daa manıŋ n bala n dii ʋ sarıya, dama n ka keŋ tıŋgbaŋka gie me dı n dii vuosi sarıya, ama n keŋye mıŋ dı n gbatı ba a taaŋ.

48 Ta vuodieke dı zetine mıŋ ta ka tuo n wıaha, sarıya diiru benne a baa ʋ keŋ dii wo ʋ sarıya; wudieke n balla wa bala a keŋ dii ʋ sarıya dʋnıa kpatıŋ daraaŋ.

49 Wudieke n balala ka nyıŋ n jigiŋ, ama n bala wudieke n Chʋa Ɲmıŋ, vuodieke dı tʋnna mıŋ wa dı bala dı n balı.

50 Ta n sıba a baarı ʊ wıaha yıa vuosi miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Wudieke n bala naa, hanıŋ n Chʊa Ɲmıŋ dı balı dı n balı.”

13

Yisa die dı nıtına ʊ kʊaŋandıısırıba naatala dene

1 Saŋŋa dieke die gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka die dı yene ka piiliye wo, ama Yisa die dı sıba a baarı dı ʊ saŋŋa tʊgıya mıŋ, dı ʊ nyıŋ tıŋgbaŋka gie me a yiŋŋi ga ʊ Chɔɔŋ jigiŋ. Ta die cho ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die dı benne tıŋgbaŋka gie me, ta die yaala ʊ dagı ba ʊ faasına cho be die.

2 Saŋka mi wʊnıŋ aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba die die nyindiike; Sitaani die dı wɔŋ wolıŋ a yi Judasi Asikaroti vuodieke dı yine Simoni bʊa wa dı yile dı ʊ posi Yisa chıaŋ.

3 Ama Yisa nıŋ die sıba a baarı ʊ Chɔɔŋ Ɲmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yi ʊ nuusi me mıŋ, ta bı sıba a baarı dı ʊ nyıŋ wa ʊ Chɔɔŋ Ɲmıŋ jigiŋ mıŋ, ta nan yiŋŋi ga ʊ jigiŋ.

4 Die wıa die ʊ hagı nyindiikehe me, ta wuri ʊ jayeekiŋ a dʊaŋ, ta nagı bʊdʊba a bɔbı ʊ chıaŋ ma.

5 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ siti nyaaŋ a yi tasıŋ ma ta piili a nıta ʊ kʊaŋandıısırıba naatala ta die naga bʊdʊbıka dı benne ʊ chıaka ma wa a bilige ba naatalaha.

6 Ta die keŋ tʊgı Simoni Piita jigiŋ, Piita die dı pıası wa dı, “N Yɔmʊtieŋ, yaala fʊ nııtı wa n naatala mıŋ?”

7 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Lele nıŋ, kaaŋ dı sıba wudieke n yinene wo chıaŋ, ama ka kʊaŋ chaaŋ nan dı sıba.”

8 Womi Piita dı balı wa dı, “Manıŋ nıŋ kaaŋ nııtı n naatala naada.”

Yisa dı balı wa dı, “Dıı yi maŋ ka nııtı fʊ naatala kaaŋ bı yi n kʊaŋandıısırʊ.”

9 Die wıa Simoni Piita die dı balı wa dı, “N Yɔmʊtieŋ, die nıŋ da keŋ a nııtı n naatala nyıına ma, ama nııtı n nuusi aŋaŋ n sikpeŋ a gʊtı.”

10 Yisa die dı balı wa dı, “Vuodieke nıŋ dı wone a sıı nyaaŋ, die vuoke bı wo dıgıntı. Die wıa ka ka yi talası dı ʊ bı sıı, sie ʊ nııtı ʊ naatala nyıına ma. Nı mana bı wo dıgıntı, ntaala vuobalımıŋ nyıına ma yalla dıgıntı.”

11 Yisa die wɔŋ sıba vuodieke dı bala ʊ posi ʊ chıaŋ mıŋ. Die wıa die ʊ baarı dı, “Vuobalımıŋ nyıına yalla dıgıntı.”

12 Yisa die dı nıtına ba naatala ha a kpatı wa, ʊ bı nagı ʊ jayeekiŋ a yeegi, ta yiŋŋi keŋ kalı nyindiikehe jigiŋ, ta pıası ba dı, “Nı sıba wudieke n yinene a yı nı wa chıaŋ mıŋ?

13 Nı wasa mıŋ Dıdagırʊ aŋaŋ nı Yɔmʊtieŋ, dı mʊ mıŋ dı nı wasınana mıŋ die, dama n seŋ yi mıŋ.

14 Manıŋ n yine nı Yɔmʊtieŋ aŋaŋ nı Dıdagırʊ ta nıtı nı naatalaha gie, nı gbaŋ nı mʊ nı nıtıma taŋ naatala.

15 Manıŋ n yi a dagı nı mıŋ dı nı yime sıba n yine a yı nı dene wo.

16 Wusie maŋ bala nı, yɔmʊ wori a tıaŋ ʊ tieŋ ta tʊntʊntʊ dıaŋ dı wori a tıaŋ vuodieke dı tʊnna wa wa.

17 Lele nı sıba wusieke gie, nı nan dı yaa sʊgıfıalıŋ pam dıı yi nı yie he.

Yisa die dı bala ʊ chıaŋ posiku wıa dene (Mat. 26.20-25; Maki 14.17-21; Luki 22.21-23)

18 “N ka bala yaa gamma nı mana wıa, n sıba nınıŋ vuodieke n vʊarına mıŋ. Sie wudieke dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma keŋ yi wusie. Dı maagıya mıŋ dı, ‘Vuodieke dı dinene nyindiike aŋaŋ mıŋ wa yiŋŋe a tuole mıŋ mıŋ.’

19 N bala nı wıırı gie ta ka wa keŋ yi, amʊ ka keŋ yi nı nan yi yada dı n yiwo vuodieke n yine.

20 “Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ mana dı tuone vuodieke nıŋ mana n tʊnna wa tuo wo n gbaŋ, ta vuodieke nıŋ mana dı tuone mıŋ, tuo wo vuodieke dı tʊna mıŋ wa mıŋ.”

21 Die Yisa dı bala wıırı gie kʊaŋ chaaŋ, die ʊ sʊŋ dı chʊʊsı pam, die ʊ balı yuori be dı, “Wusie maŋ bala nı, nı wʊnyı bala ʊ posi n chıaŋ.”

22 Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı yiŋŋi daansa taŋ ta ka sıba vuodieke ʊ dagınana wa.

23 Die ʊ kʊaŋandıısırıba wʊnyı die ʊ faasına cho die dı kalı a gbigi wo.

24 Die Simoni Piita die dı kamısı wa
a balı wa dı, “Pıası wa ye vuodieke ʊ
dagınana.”
25 Die ʊ kʊaŋandıısırı wa mi die dı vıısı
a gbigi Yisa a pıası wa dı, “N Yɔmʊtieŋ,
mınıa wonde?”
26 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Maŋ
keŋ nagı paanʊkʊ a sugi jııtı ma a nagı
yı vuodieke wo, wʊnıŋ vuoke mi wonde.”
Die wıa ʊ nagı paanʊkʊ a sugi jııtıtı a
nagı yı Judasi vuodieke die dı yine Simoni
Asikaroti bʊa wa.
27 Die Judasi die dı dene tuo paanʊkʊ a
kpatı, Sitaani die dı juu wo. Womi Yisa dı
balı wa dı, “Yi lagı lagı a yi wudieke fʊ
bala fʊ yi wo.”
28 Ama ba wʊnyı die ka sıba wudieke
Yisa dı bala a yı wa wa chıaŋ.
29 Die Judasi dı pɔgılınana ba ligire
bʊlɔgırı wıa die ba bataŋ dı yile dı Yisa
balı wa mıŋ dı ʊ ga daa jadieke ba bala
ba nagı dii gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka yaa ʊ ga
nagı ligire a yı zɔɔlıntielibe.
30 Judasi die dı dene tuo paanʊkʊ die ʊ
nyıŋ bʊnyı. Die dı yiwo yuŋ.

Mırıhaalıkʊ wıa

31 Judasi die dı gana kʊaŋ chaaŋ, Yisa
die dı baarı dı, “Lele gie, manıŋ Vuota
Bʊa wa nan ye bırıŋ, ta n ma Ɲmıŋ dı
nan ye bırıŋ.
32 Dıı yi Ɲmıŋ dı ye bırıŋ n ma, die nıŋ
dı kaaŋ yʊası ʊ nan vaa manıŋ Vuota Bʊa
gbaŋ ye bırıŋ ʊ ma.
33 N ballı, n kaaŋ bı bie nı jigiŋ a
yʊası. Nı nan dı dıa a yaala mıŋ, ama
lele n bala nı wudieke n bala a yı Juu
vuosisi nyıŋkʊraha dı, ‘Nı kaaŋ bıagı a
ga jigidieke n ganana wa.’
34 Ta lele, n wa yıa nı wa mırıhaalıŋ:
nı chome taŋ. N chone nı dene wo nı mʊ
nı chome taŋ dene.
35 Dıı yi nı yaa choti aŋaŋ taŋ, die nıŋ
vuoŋ mana nan dı sıba dı nı yiwo n
kʊaŋandıısırıŋ.”

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʊ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31; Luki 22.31-34)

36 Simoni Piita die dı pıası wa dı, “N
Yɔmʊtieŋ, sıa fʊ gara?”
Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Lele
jigidieke n ganana wa kaaŋ bıagı dı n
kʊaŋ ama kʊaŋ chaaŋ nan keŋ.”
37 Piita die dı bı pıası wa dı, “N
Yɔmʊtieŋ, bıa wıa maŋ kaaŋ bıagı dı fʊ
kʊaŋ lele? Manıŋ n yi siri dı n zie fʊ naŋ
ma a kpi.”
38 Yisa die dı bı pıası wa dı, “Fʊnıŋ
seŋ yi siri mıŋ dı fʊ zie n naŋ ma a kpi?
Wusie maŋ bala fʊ, kparaaŋ nan keŋ baa
ka kʊmma ta chiisi wo bʊtaa dı ka sıba
mıŋ.”

14

Yisa yine sieku a gara ʊ Chɔɔŋ wa jigiŋ

1 Yisa die dı balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba
dı, “Nı da vaa nı sʊgıtı chʊʊsı. Nı yi
Ɲmıŋ yada ta bı yi n gbaŋ yada.
2 Juone pam bie n Chʊa Ɲmıŋ tigiŋ me
ta maŋ gara dı n wʊnsı a yı nı. Dı tıŋ ka
yi wusie n tıŋ kaaŋ balı nı.
3 Maŋ keŋ ga a wʊnsı a kpatı kʊaŋ
chaaŋ, n nan viiri keŋ a nagı nı a ga
jigidieke n benne wo, amʊ nı nan dı bie
jigidieke n benne wo.
4 Nı sıba sie dieke dı ganana jigidieke n
ganana wa.”
5 Tomasi die dı pıası wa dı, “N
Yɔmʊtieŋ, tı ka sıba jigidieke fʊ ganana
wa, die wıa lalıa tı baa tı yi a ye sieku a
ga mi?”
6 Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, “Manıŋ
n yine sieku aŋaŋ wusieke aŋaŋ miivoli.
Vuoŋ wori a baaŋ bıagı keŋ n Chʊa Ɲmıŋ
jigiŋ ntaala ʊ daagı n ma.
7 Dıı yi nı tıŋ sıba mıŋ, nı tıŋ nan dı
sıba n Chʊa wa gbaŋ. Ama a nyıŋ jinne
yaa gamma nı sıba wa ta ye wo mıŋ.”
8 Filipi die dı balı wa dı, “N Yɔmʊtieŋ,
wudieke tı yaala wʊnna, dagı tı fʊ Chʊa
wa.”
9 Yisa dı yiŋŋi balı wa dı, “Filipi, n
bie nı jigiŋ a yʊası mıŋ, ama fʊ ka sıba
mıŋ? Vuodieke nıŋ mana dı yene mıŋ ye
n Chʊa wa mıŋ. Bıa wıa fʊ baarı dı, ‘Dagı
tı fʊ Chʊa wa’?
10 Filipi, ka yi yada dı n bie wo n Chʊa
wa ma, ta n Chʊa dı bie n ma.” Yisa
die dı balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı,
“Wudiekemba n bala nı wa ka nyıŋ n

jigiŋ, ama a nyɪŋ wa n Chʊa Ɲmɪŋ jigiŋ. Wʊnɪŋ ʊ benne n ma maŋ tʊma tʊʊmaha gie.
11 Die wɪa, nɪ yi mɪŋ yada dɪ n bie wo n Chʊa Ɲmɪŋ ma, ta n Chʊa Ɲmɪŋ dɪaŋ dɪ bie n ma. Dɪ daa die, ama nɪ yi mɪŋ yada mamachi tʊŋ diekemba n tʊnnana wa wɪa.
12 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke mana dɪ yine mɪŋ yada nan tʊŋ tʊŋ diekemba n tʊnnana wa, ta ʊ tʊʊma gbaŋ nan tɪaŋ n tʊʊmaha, dama n gara n Chʊa Ɲmɪŋ jigiŋ mɪŋ.
13 Ta n nan yi wudieke mana nɪ jʊʊsɪna a yaala n saaŋ ma, amʊ wʊnɪŋ Ɲmɪŋ nan ye bɪrɪŋ n wɪa.
14 Dɪɪ yi nɪ jʊʊsɪ mɪŋ jadieke mana n saaŋ ma, n nan yɪ nɪ.

Ɲmɪŋ Halɪkasɪka kenne wɪa

15 “Dɪɪ yi nɪ cho mɪŋ, nɪ nan dɪ dɪ n mɪraha,
16 ta n nan jʊʊsɪ n Chʊa Ɲmɪŋ aŋ ʊ yɪ nɪ Halɪkasɪka aŋ ʊ suŋŋime nɪ ta bemme nɪ jigiŋ saŋŋa mana.
17 Halɪkasɪka nan dagɪ nɪ wudieke dɪ yine wusie. Tɪŋgbaŋka gie vuosi kaaŋ bɪagɪ a tuo Halɪkasɪka dama ba ka yese wo yaa a sɪba wa. Ama nɪnɪŋ nɪŋ, nɪ sɪba Halɪkasɪka vuodieke dɪ benne nɪ jigiŋ ta nan dɪ bie nɪ jigiŋ yaa gamma haahuu wo.
18 “Maŋ keŋ ga n kaaŋ vaa nɪ sɪba bikpiisi. N nan viiri a keŋ nɪ jigiŋ.
19 Dɪ kaaŋ yʊasɪ tɪŋgbaŋka gie vuosi kaaŋ bɪ ye mɪŋ bɪbra, ama nɪnɪŋ nɪ nan ye mɪŋ. Dama n nan dɪ beri n mɪsɪ ma; die wɪa nɪ gbaŋ nɪ nan dɪ bie nɪ mɪsɪ ma.
20 Maŋ keŋ yiŋŋi a keŋ n mɪsɪ ma, nɪ nan dɪ sɪba dɪ n bie wo n Chʊa wa ma, ta nɪ dɪaŋ nɪ bie n ma sɪba n benne nɪ ma dene wo.
21 “Vuodiekemba dɪ tuosinene n mɪraha ta dɪ ha banɪŋ ba yine vuodiekemba dɪ chone mɪŋ; ta n Chʊa nan dɪ cho be, ta n gbaŋ n nan dɪ cho be ta yuori a dagɪ ba vuodieke n yine.”
22 Judasi (vuoke gie ka yi Judasi Asikaroti wa) dɪ pɪasɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, bɪa yine fʊ bala dɪ nan yuori fʊ gbaŋ a dagɪ tɪ, ama kaaŋ yuori fʊ gbaŋ a dagɪ tɪŋgbaŋka gie vuosi?”
23 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Vuodieke nɪŋ mana dɪ chone mɪŋ nan dɪ dɪɪ n dagɪkʊ. Ta n Chʊa Ɲmɪŋ nan dɪ cho wo, ta manɪŋ aŋaŋ n Chʊa nan keŋ ʊ jigiŋ a bemme aŋaŋ wa.
24 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka cho mɪŋ ka dɪɪ n dagɪkʊ. Wudiekemba nɪ wʊnna wa ka nyɪŋ wa n gbaŋ gbaŋ n jigiŋ, ama a nyɪŋ wa n Chʊa Ɲmɪŋ vuodieke dɪ tʊnna mɪŋ wa jigiŋ.
25 “N bala wɪaha gie mana a yɪa nɪ n yene bie nɪ jigiŋ naa.
26 Ama Susuŋŋiru, Ɲmɪŋ Halɪkasɪka vuodieke n Chʊa Ɲmɪŋ dɪ bala ʊ tʊŋ n saaŋ ma wa, nan dagɪ nɪ jaaŋ mana ta vaa nɪ tɪɪnsɪ wudiekemba mana n bala nɪ wa.
27 “Sʊgɪdʊagɪŋ maŋ yɪa nɪ daa sʊgɪdʊagɪ dieke dɪ yine sɪba tɪŋgbaŋka gie sʊgɪdʊagɪŋ. Die wɪa, nɪ daa vaa jaaŋ mugisi nɪ yaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ.
28 Nɪ wɔŋ a wʊŋ n bala nɪ dɪ ‘N gara mɪŋ ama n nan viiri keŋ nɪ jigiŋ.’ Dɪɪ yi nɪ seŋ cho mɪŋ, nɪ nan dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ dɪ n yiŋŋi gara n Chʊa Ɲmɪŋ jigiŋ, dama ʊ tɪaŋ mɪŋ mɪŋ.
29 N bala nɪ wɪaha gie lele ta a wa yi, amʊ a keŋ yi, nɪ nan yi yada.
30 N kaaŋ balɪ aŋaŋ nɪ a yʊasɪ, dama tɪŋgbaŋka gie naaŋ Sitaani kieŋ mɪŋ, ama ʊ wo n hagɪrɪŋ,
31 ama n yaala tɪŋgbaŋka gie vuosi sɪmma dɪ n cho n Chʊa Ɲmɪŋ aŋaŋ wusie; die wɪa maŋ yie jaaŋ mana sɪba ʊ dagɪna mɪŋ dene wo.
“Nɪ vaa tɪ gamma.”

15

Tɪɪ dieke dɪ nyɪnnana nyɪŋnyɪŋka aŋaŋ ka nagɪsɪ nandagɪŋ

1 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dɪ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Manɪŋ n yine tɪɪ dieke dɪ nyɪnnana nyɪŋnyɪŋka wusie, ta n Chʊa Ɲmɪŋ dɪ yi ka wʊnwʊnsɪrʊ.
2 Naŋ dieke mana dɪ kana ka nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka ʊ chɪaka taana mɪŋ; ama ta wʊnsa naŋ dieke dɪ nyɪnnana nyɪŋnyɪŋkaha amʊ a nan dɪ vɪɪna a nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka pam.

3 Lele nınıŋ nı yiwo vuovıına
wudiekemba n balla a yı nı wa wıa.
4 Nı wıarı a bemme aŋaŋ mıŋ ta n gbaŋ
n nan wıarı a beri aŋaŋ nı. Tııŋ naŋ ka
bıagı nyınna nyıŋnyıŋka ka gbaŋ; ntaala
ka taası aŋaŋ tıika. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı,
nı kaaŋ bıagı a nyıŋ nyıŋnyıŋka ntaala
nı wıarı n ma.
5 "Manıŋ n yine nyıŋnyıŋka tıika ta
nı yi ka nagısı. Vuodieke nıŋ mana dı
wıarına n ma, ta n dıaŋ maŋ bie ʋ ma,
nan nyıŋ nyıŋnyıŋka pam, dama maŋ ka
gʋtı nı ma nı kaaŋ bıagı yi wııŋ.
6 Vuodieke nıŋ mana dı kana ka wıarı a
bie n ma ba nan chıa wa a taaŋ. Ʋ nan dı
sıı sıba naakʋʋka ba lagısına a juu boliŋ.
7 Dıı yi nı wıarı n ma, ta n wıaha
dı wıarı nı ma, die nıŋ nı jʋʋsı Ɲmıŋ
jadieke nı yaalala nı nan ye.
8 Dıı yi nı nyınna nyıŋnyıŋka vıına
pam, hanıŋ a bala a dagı dı nı seŋ yiwo
n kʋaŋandıısırıba aŋaŋ wusie, ta n Chʋa
Ɲmıŋ nan ye bırıŋ.
9 "N cho nı sıba n Chʋa Ɲmıŋ dı chone
mıŋ dene wo; nı wıarı n ma aŋ n choti
bemme nı ma.
10 Dıı yi nı tuo n nʋarı, nı nan wıarı
n chome me sıba n tuone n Chʋa Ɲmıŋ
nʋarı ta wıarı ʋ chome me dene wo.
11 "N bala naa a yıa nı dı sʋgıfıalı dieke
n yalla wa chanchaaŋ nan dı bie nı ma,
amʋ nı nan suuli aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.
12 N mıra wʋnna; nı chome taŋ sıba n
chone nı dene wo.
13 Chotikpeŋkpııŋ bı wori a tıaŋ vuoŋ
dı tuone ʋ zʋalıŋ kuŋ a kpi.
14 "Dıı yi nı yi wudieke n dagına nı, nı
yiwo n zʋalıŋ.
15 N ka bı wasa nı n tʋntʋntıŋ bıbra
dama tʋntʋntʋ ka sıba wudieke ʋ jakʋʋŋ
dı yilinene. Ama n wasa nı n zʋalıŋ dama
n balı nı wudieke mana n wʋnna a nyıŋ
n Chʋa Ɲmıŋ jigiŋ mıŋ.
16 Nınıŋ daa nı vʋarına mıŋ, ama n
vʋarına nı a yı nı tʋʋma dı nı ga nyıŋ
nyıŋnyıŋka pam, ta nyıŋnyıŋka mi yi
nyindieke dı baaŋ dı beri haahuu. Ta n
Chʋa Ɲmıŋ nan yı nı jadieke mana nı
jʋʋsınana yaala n saaŋ ma.
17 N mıra wʋnna maŋ yıa nı; nı chome
taŋ.

Tıŋgbaŋka gie vuosi dı balla ba haa nı wıa

18 "Dıı yi tıŋgbaŋka vuosi dı haa nı, nı
tıınsı dı die ba woliŋ haa mıŋ mıŋ.
19 Dıı yi nı tıŋ yi tıŋgbaŋka gie vuosi,
tıŋgbaŋka gie vuosi tıŋ nan dı cho nı sıba
ba chone ba gbaŋ dene wo. Ama n vʋarı
nı mıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka ma ta nı ka yi
ka sııtı; die wıa tıŋgbaŋka gie vuosi dı
haa nı wa.
20 Nı tıınsı wudieke n bala nı wa dı,
'Yɔmʋ wori a tıaŋ ʋ tieŋ.' Dıı yi die ba
mugisi mıŋ, ba nan mugisi nı gbaŋ; ta dıı
yi die ba tuo n dagıkʋ ba nan tuo nı gbaŋ
nı dagıkʋ.
21 Ba nan seŋ a mugisi nı dama nı
yine n sııtı wıa, dama ba ka sıba Ɲmıŋ,
vuodieke dı tʋnna mıŋ wa.
22 "Die maŋ tıŋ ka keŋye a balı wıa a
yı ba, die ba tıŋ kaaŋ dı yaa bıaŋ mana.
Ama lele n kenne a balı wıa a yı ba naa,
sieŋ bı wori ba baaŋ nan bıagı a lɔbırı ba
tʋmbıatı.
23 Vuodieke nıŋ dı hana mıŋ haa wa n
Chʋa wa gbaŋ.
24 Maŋ tıŋ ka yi tʋnkpııma dieke vuoŋ
dı yene ka yiye ba jigiŋ, ba tıŋ kaaŋ dı
yaa bıaŋ. Ama lele ba yeye mıŋ ta ye haa
manıŋ aŋaŋ n Chʋa Ɲmıŋ.
25 Naa yiye mıŋ dı ka vaa wudieke dı
maagına ba mıraha ma wa keŋ yi wusie,
die ba maagıya dı, 'Ba haa mıŋ wa yɔrı'.
26 "N nan tʋŋ Susuŋŋiru nı jigiŋ,
vuodieke dı yine Ɲmıŋ Halıkasıka ta daga
wusie dagıkʋ. Ʋ nan nyıŋ n Chʋa Ɲmıŋ
jigiŋ a keŋ nı jigiŋ, ta balı wıa yaa gamma
n ma.
27 Ta nı gbaŋ nı nan balı wıa yaa
gamma n ma, dama nı bie wo n jigiŋ
a nyıŋ saŋŋa dieke n piiline n tʋʋmaha
mıŋ.

16

1 "N bala nı naa, amʋ nı kaaŋ keŋ zeti
n dıısıŋ.
2 Ba nan keŋ yagı nı a nyıŋ ba Ɲmıŋ
jıamıŋ juone me. Ta saŋŋa nan keŋ ta
vuodieke dı keŋ a kʋʋ nı ʋ tieŋ nan dı
yile dı ʋ tʋma die a yıa Ɲmıŋ.
3 Ba nan keŋ yi wıaha gie mana dama
ba ka sıba n Chʋa Ɲmıŋ yaa manıŋ.

4 Ama n bala nı naa amʊ saŋŋa dı keŋ tʊgı dı ba yi wıaha gie, nı nan tıınsı dı n wɔŋ balı nı mıŋ.

Yaa gamma Ŋmıŋ Halıkasıka tʊʊma wıa

"Die n ka balı nı wıaha gie piiliku me, dama die n bie wo nı jigiŋ mıŋ.
5 Ama lele nıŋ n yiŋŋi a gara n Chʊa, vuodieke dı tʊnna mıŋ wa jigiŋ. Ama nı wʊnyı ka pıasa mıŋ jigidieke n ganana.
6 Ama lele n bala nı wıaha gie wo, nı yaa sʊgıchʊʊsıŋ pam.
7 Wusie maŋ bala nı, dı vıına a yı nı dı n ga, dama dıı yi maŋ ka gaya, Susuŋŋiru wo kaaŋ keŋ nı jigiŋ. Ama maŋ ga n nan tʊŋ wa nı jigiŋ.
8 "Ʊ keŋ keŋ saŋŋa dieke wo, ʊ nan dagı tıŋgbaŋka gie vuosi wusie yaa gamma bıaŋ ma. Ta bı dagı ba wusie yaa gamma Ŋmıŋchıgıla aŋaŋ wusie yaa gamma Ŋmıŋ sarıya diile.
9 Ʊ nan dagı ba dı ba yaa bıaŋ ba kana ka yi mıŋ yadaka wıa.
10 A bı gʊtı, ʊ nan dagı ba Ŋmıŋchıgıla dı sına die, dama n gara n Chʊa Ŋmıŋ jigiŋ, ta nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra.
11 A bı dagı ba yaa gamma Ŋmıŋ sarıya diile, dama Ŋmıŋ wɔŋ dii tıŋgbaŋka gie naaŋ wa Sitaani sarıya ta chʊʊsı wa mıŋ.
12 "N yaa wıa pam dı n balı nı, ama lele a nan dı dala pam dı nı pɔgılı.
13 Ama Ŋmıŋ Halıkasıka vuodieke dı dagınana wusieke dı keŋ keŋ, ʊ nan dagı nı wusie mana. Ʊ kaaŋ dı bala aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ yiko, ama ʊ nan dı bala wudiekemba ʊ wʊnnana a nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, ta balı nı wudiekemba dı bala a keŋ a yi.
14 Ʊ nan vaa n ye bırıŋ, dama ʊ nan nagı wa n wıa a balı a yı nı.
15 Jadieke mana n Chʊa dı sına yiwo n sııtı, die wıa maŋ baarı Ŋmıŋ Halıkasıka nan dı naga n wıa a daga nı.

Yaa gamma sʊgıchʊʊsıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ wıa

16 "Dıı yi sʊaa nı kaaŋ ye mıŋ, ta dı bı yi sʊaa nı nan ye mıŋ."
17 Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı pıasa taŋ dı, "Wıırı gie chıaŋ? Ʊ baarı dı, 'Dıı yi sʊaa nı kaaŋ ye mıŋ, ta dı bı yi sʊaa, nı nan ye mıŋ'; Ta bı baarı dı, 'Dama n gara n Chʊa jigiŋ.'
18 Die ba pıasa taŋ dı, 'Sʊaa ka chıaŋ?' Tı ka sıba wudieke ʊ balala wa chıaŋ."
19 Yisa die dı mıŋŋı dı ba yaala ba pıası wa mıŋ, die wıa die ʊ balı a yı ba dı, "N baarı dı, 'Dıı yi sʊaa nı kaaŋ ye mıŋ, ta dıı bı yi sʊaa nı nan ye mıŋ.' Wıırı gie nı pıasa tamba ta yaala nı sımma ka chıaŋ?
20 Wusie maŋ bala nı, nı nan keŋ kʊma ta die zɔɔlıŋ ama tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa sʊgıfıalıŋ; nı sʊgıtı nan keŋ chʊʊsı, ama nı sʊgıchʊʊsıkʊ nan keŋ bırıŋ sʊgıfıalıŋ.
21 "Dı nan dı sıı sıba hɔgʊ dı ŋaana baa ʊ mıırı ta ʊ sʊŋ dı chʊʊsı dene wo, dama ʊ wahala saŋŋa tʊgıya mıŋ, ama ʊ mıırı kpatı ʊ ŋaaŋ daaŋ mıŋ ʊ wahala ka mıŋ, dama ʊ ŋaaŋ yaa wa sʊgıfıalıŋ ʊ mıırına bʊa a keŋ tıŋgbaŋka gie me wo wıa.
22 Die dı sıı aŋaŋ nı, lele nı sʊgıtı chʊʊsıya mıŋ, ama n nan bı ye nı bıbra ta nı nan dı yaa sʊgıfıalıŋ pam, sʊgıfıalı dieke vuoŋ dı kana kaaŋ bıagı a tuoke a nyıŋ nı jigiŋ.
23 "Dınıŋ daarı dı keŋ tʊgı, nı kaaŋ jʊʊsı mıŋ a yaala jaaŋ. Wusie maŋ bala nı, n Chʊa Ŋmıŋ nan yı nı jadieke mana nı jʊʊsına a yaala n saaŋ ma.
24 Ama a yaa keŋ tʊgı jinne, nı ye ka jʊʊsı a yaala jaaŋ n saaŋ ma. Nı jʊʊsı ta nı nan ye, amʊ nı nan dı yaa sʊgıfıalıŋ pam.

Yisa die dı bala wudieke dı bala ka keŋ yi wıa

25 "N bala nı wıaha gie aŋaŋ nandaga, ama saŋŋa kieŋ n kaaŋ bı nagı nandaga a balı yı nı ama n nan balı yuori nı yaa gamma n Chʊa Ŋmıŋ wıa.
26 Saŋka dı keŋ tʊgı nı nan jʊʊsı n Chʊa n saaŋ ma, n ka baarı n nan zie nı naŋ ma a jʊʊsı wa.
27 Dama n Chʊa Ŋmıŋ gbaŋ cho nı mıŋ, dama nı cho mıŋ mıŋ, ta yi yada dı n nyıŋ wa n Chʊa wa jigiŋ.
28 Wusie, die n nyıŋ wa n Chʊa wa jigiŋ ta keŋ sʊʊŋ tıŋgbaŋka gie me, ta lele n nyınna tıŋgbaŋka gie me a yiŋŋi gara ʊ jigiŋ."

29 Womi ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ balɪ wa
dɪ, “Ye, lele ʋ wa yuori balɪ tɪ mɪŋ ta ka
naga nandaga.
30 Lele tɪ wa sɪba dɪ sɪba jaaŋ mana
mɪŋ, ta ka bɪ mʋ dɪ vuoŋ pɪasɪ fʋ
wʋpɪasɪka. Lele tɪ yi yada mɪŋ dɪ seŋ
nyɪŋ wa Ɲmɪŋ jigiŋ.”
31 Yisa die dɪ yiŋŋi a pɪasɪ ba dɪ, “Lele
nɪ wa yi yada mɪŋ?
32 Saŋŋa kieŋ, ta ka wɔŋ keŋ mɪŋ, ta
nɪ mana nan jaasɪ a ga nɪ tige nɪ tige ta
n wɪarɪ n nyɪɪna ma. Ama n kaaŋ seŋ a
wɪarɪ n nyɪɪna ma, n Chʋa Ɲmɪŋ nan dɪ
bie n jigiŋ.
33 N balɪ nɪ wɪaha gie amʋ nɪ nan dɪ yaa
sʋgɪdʋagɪŋ n wɪa. Tɪŋgbaŋka gie me nɪ
nan dii wahala ama nɪ dii sikimiŋ dama
n wɔŋ nyaŋŋɪ tɪŋgbaŋka mɪŋ.”

17

Yisa die dɪ jʋʋsɪna Ɲmɪŋ dene

1 Yisa die dɪ bala wɪaha gie a kpatɪ wa,
die ʋ daansɪ ŋmɪŋsikpeŋ ta baarɪ dɪ,
“N Chʋa, saŋka tʋgɪya mɪŋ. Vaa
manɪŋ fʋ Bʋa Dembike ye bɪrɪŋ, amʋ
n gbaŋ n nan vaa fʋ ye bɪrɪŋ.
2 Dama fʋ yɪna mɪŋ vuota mana yiko
dɪ n yɪ vuodiekemba fʋ nagɪna a yɪ mɪŋ
wa miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.
3 Miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ yiwo
dɪ vuosi sɪmma fʋnɪŋ vuodieke dɪ yine
wusie Ɲmɪŋ, ta ŋmɪŋ bɪ wori, ta bɪ sɪba
manɪŋ Yisa Masia, vuodieke fʋ tʋnna wa.
4 N vaa fʋ ye bɪrɪŋ tɪŋgbaŋka gie me
aŋaŋ n kpatɪna wudiekemba mana fʋ yɪ
mɪŋ dɪ n yi wo.
5 N Chʋa, yɪ mɪŋ bɪrɪŋ fʋ nɪŋŋa lele,
bɪrɪ dieke die n yalla saŋŋa dieke die n
benne fʋ jigiŋ ta fʋ ye ka naaŋ dʋnɪaka
gie wo.
6 “Vuodiekemba fʋ nagɪna a yɪ mɪŋ
wa, n vaa ba sɪba fʋ mɪŋ. Die ba yiwo
fʋ sɪɪtɪ, ta fʋ nagɪ ba a yɪ mɪŋ, ta ba tuo
fʋ wɪaha.
7 Ta lele, ba sɪba dɪ jadieke mana fʋ
nagɪna a yɪ mɪŋ wa nyɪŋ wa fʋ jigiŋ.
8 Dama n nagɪ wa wudiekemba fʋ
nagɪna a yɪ mɪŋ wa a yɪ ba ta ba tuohe;
ba sɪba dɪ dɪ yiwo wusie dɪ n nyɪŋ wa fʋ
jigiŋ, ta bɪ yi yada dɪ fʋ tʋnna mɪŋ.
9 “Lele, n jʋʋsa a yɪa ba. N ka jʋʋsa
a yɪa tɪŋgbaŋka gie vuosi mana, ama n
jʋʋsa yɪa vuodiekemba fʋ nagɪna a yɪ
mɪŋ wa, dama ba yiwo fʋ sɪɪtɪ.
10 Vuodiekemba mana n yalla yiwo fʋ
sɪɪtɪ, ta vuodiekemba mana fʋ yalla dɪ yi
n sɪɪtɪ, ta maŋ yese bɪrɪŋ ba wɪa.
11 Ta lele n kieŋ wo fʋ jigiŋ, ta kaaŋ bɪ
a bie tɪŋgbaŋka gie me, ama banɪŋ nɪŋ ba
bie wo tɪŋgbaŋka ma. N Chʋa, vuodieke
dɪ yine kasɪ, mɪŋŋɪ gbara ba aŋaŋ fʋ saarɪ
hagɪrɪbʋ, saaŋ dieke fʋ nagɪna a yɪ mɪŋ
wa ta daa vaa wɪɪŋ yi be, amʋ ba nan
yi jabalɪmɪŋ sɪba maŋ aŋaŋ fʋ dɪ yine
jabalɪmɪŋ dene wo.
12 Die n yene bie ba jigiŋ, die n mɪŋŋɪ
gbarɪ ba mɪŋ aŋaŋ fʋ saarɪ hagɪrɪbʋ, saaŋ
dieke fʋ nagɪna a yɪ mɪŋ wa. Die n gbarɪ
ba mɪŋ ta ba wʋnyɪ dɪ ka baya ntaala
vuodieke dɪ yine Sitaani sɪɪtɪ wa. Naa
die yiye mɪŋ amʋ wudieke dɪ maagɪna fʋ
gbaŋkʋ ma wa nan keŋ a yi wusie.
13 Lele, n kieŋ wo fʋ jigiŋ ama n
bala wɪaha gie n yene bie tɪŋgbaŋka gie
me wo, amʋ ba sʋgɪtɪ nan suuli aŋaŋ
sʋgɪfɪalɪ dieke n yalla wa chanchaaŋ.
14 “Die n nagɪ fʋ wɪaha a yɪ ba mɪŋ, ta
tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ haa ba ba kana
ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ wa wɪa, sɪba n
gbaŋ dɪ kana ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ
die wo.
15 N ka jʋʋsa fʋ dɪ fʋ vʋarɪ ba a
nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie me ama n jʋʋsa fʋ
dɪ fʋ mɪŋŋɪ gbarɪ ba a nyɪŋ wʋbɪatɪtieŋ,
Sitaani nuusi me.
16 N kana ka yi tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ
dene wo, die gbaŋ ba gbaŋ dɪ ka yi
tɪŋgbaŋka sɪɪtɪ.
17 “Fʋ wʋbalɪkaha yi wo wusie, die
wɪa vaa wusieke gie seŋ yi ba yi fʋ sɪɪtɪ.
18 Die fʋ tʋnna mɪŋ tɪŋgbaŋka gie
dene wo, die maŋ tʋma ba tɪŋgbaŋka gie
me.
19 Ba wɪa n naga n gbaŋ yɪa fʋ, dɪ ba
yi fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ sɪɪtɪ aŋaŋ wusie.
20 “N ka jʋʋsa a yɪa ba nyɪɪna ma,
ama n jʋʋsa yɪa vuodiekemba dɪ bala
ba keŋ yi mɪŋ yada yaa gamma ba
wʋbalɪka ma.
21 N Chʋa, n jʋʋsa mɪŋ dɪ ba mana yi
jabalɪmɪŋ. Vaa ba bemme tɪ ma sɪba fʋ

benne n ma ta n dıaŋ maŋ bie fʊ ma dene wo. Vaa ba yi jabalımıŋ amʊ tıŋgbaŋka gie nan yi yada dı fʊ tʊnna mıŋ.

22 Sʊgıyıalıŋ beri dieke die fʊ yına mıŋ wa, kanıŋ maŋ nagı yıa ba, amʊ ba yi jabalımıŋ sıba fʊnıŋ aŋaŋ mıŋ dı yine jabalımıŋ dene wo.

23 N bie wo ba ma, ta fʊ dıaŋ fʊ bie n ma, amʊ ba nan keŋ yi jabalımıŋ aŋ tıŋgbaŋka gie vuosi sımma dı fʊ tʊnna mıŋ, ta fʊ cho be sıba fʊ chone mıŋ dene wo.

24 "N Chʊa, fʊnıŋ fʊ nagına ba a yı mıŋ, n yaala ba bemme n jigiŋ, jigidieke n bala n bemme, amʊ ba nan ye fʊ kɔtına n saaŋ dene, dama wɔŋ cho mıŋ mıŋ ta ye naaŋ tıŋgbaŋka gie.

25 N Chʊa, sʊgıyıalıŋ tieŋ, tıŋgbaŋka gie vuosi ka sıba fʊ, ama manıŋ n sıba fʊ mıŋ, ta n kʊaŋandıısırıba gie dı sıba dı fʊ tʊnna mıŋ.

26 N balı ba fʊ sına dene, ta n nan dı bala ba yaa gamma, amʊ choti dieke fʊ yalla aŋaŋ mıŋ wa nan dı bie ba ma, ta n dıaŋ n nan dı bie ba ma."

18

Die ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Luki 22.47-53)

1 Yisa die dı jʊʊsına Ŋmıŋ jʊʊsıkʊ gie a kpatı wa, die ʊ nyıŋ mi aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba ba ga garısı Kidironi lʊaka. Die kʊaŋ die benne mi, ta ga juu mi.

2 Die Judasi vuodieke dı posine Yisa chıaka die dı sıba mi dama Yisa die ŋaaŋ lagısa mi aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba.

3 Die wıa Judasi die dı ga kʊakʊ mi aŋaŋ Romani sojasi aŋaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtı diekemba kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Farasisi vuosisi dı tʊnna. Die ba yaa wa popolisi aŋaŋ kamɔla aŋaŋ ba jıbıwagıtı.

4 Yisa die dı wɔŋ sıba wudieke dı bala ka yi wo, die wıa die ʊ pıası ba dı, "Mınıa nı yaala?"

5 Die ba yiŋŋi balı wa dı, "Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa." Die ʊ baarı dı, "Manıŋ n yine wʊnıŋ?" Die Judasi, vuoke dı posine ʊ chıaka die zie wo mi aŋaŋ ba.

6 Die Yisa dı bala dı, "N yine wʊnıŋ wa", die ba chʊŋ a nyıŋ kʊaŋ a nan tıŋgbaŋ.

7 Yisa die dı bı pıası ba dı, "Mınıa nı dı dıa yaala?"

Ba baarı dı, "Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa."

8 Yisa die dı baarı dı, "N wɔŋ balı nı mıŋ dı n yine wʊnıŋ. Dıı yi nı dı dıa a yaala manıŋ, die nıŋ nı vaa n kʊaŋandıısırıba gie ga."

9 Die ʊ balı wa naa amʊ wudieke die ʊ bala wa nan keŋ yi wusie, die ʊ baarı dı, "N Chʊa, n ka vaa vuodiekemba fʊ nagına a yı mıŋ wʊnyı dı bıa."

10 Saŋka mi ta Simoni Piita die dı yaa jıbıwaŋ, die ʊ vʊarı ka a viisi a gobi kıkaabıtıba jakʊʊrı yɔmʊ wʊnyı nuudi-igiŋ tıbıŋ a taaŋ. Die yɔmʊ wa saaŋ die yine Malikusi.

11 Yisa die dı balı a yi Piita dı, "Nagı fʊ jıbıka a yi ka fɔgʊkʊ ma. Yile mıŋ dı n ka yaala dı n dii wahala dieke n Chʊa dı nagına a zieŋ mıŋ wo?"

Die ba yalla Yisa a ga Anasi jigiŋ dene

12 Die Romani sojasisi aŋaŋ ba jakʊʊŋ aŋaŋ Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtıba die dı yigi Yisa a bɔbı wa,

13 ta wolıŋ yaa wa a ga Anasi jigiŋ. Anasi die yiwo Kayafasi hanııŋ, Kayafasi die yine kıkaabıtıba jakʊʊŋ kanıŋ bınıŋ mi.

14 Die wʊnıŋ ʊ bala Juu vuosi nyıŋkʊraha dı dı vıına vuobalımıŋ tuo vuosisi mana kuŋ a kpi wo.

Piita die dı chiisine dı ʊ ka sıba Yisa dene
(Mat. 26.69, 70; Maki 14.66-68; Luki 22.55-57)

15 Die Simoni Piita aŋaŋ ʊ chanchaaŋ Yisa kʊaŋandıısırıŋ wʊnyı die dı dı Yisa kʊaŋ. Die kʊaŋandıısırʊ wa gie die yi wo vuodieke kıkaabıtıba jakʊʊrı dı sıbına. Die wıa die ʊ dı Yisa kʊaŋ a ga juu kıkaabıtıba jakʊʊrı gbaakʊ ma.

16 Ama Piita die dı wıarı a zie yeŋ me. Die kʊaŋandıısırʊ wa mi, vuodieke kıkaabıtıba jakʊʊrı dı sıbına wa die dı

yiŋŋi a ga a balı wıa aŋaŋ havʊʊbı dieke dı zene sanʊarı tıŋ wa ta yaa Piita a keŋ juu.
17 Die havʊʊbike dı pıası Piita dı, "Ka yiwo daa wa mi kʊaŋandıısırıba wʊnyı?"
Piita die dı baarı dı, "Aayı, n ka yi ba wʊnyı."
18 Die watı benne die wıa tʊntʊntıba aŋaŋ gbıgbarıtıba die dı chɔgısı boliŋ a zie a weele. Piita die dı ga ba jigiŋ a zie weele.

Kıkaabıtıba jakʊʊrı die pıasına Yisa wʊpıasıka dene
(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Luki 22.66-71)
19 Die kıkaabıtıba jakʊʊrı die dı pıası Yisa yaa gamma ʊ kʊaŋandıısırıba aŋaŋ ʊ dagıkʊ wıa.
20 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Die n daga vuosi yaalıŋ ma, ta daga Ɲmıŋ jıamıŋ juone me aŋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma jigidieke Juu vuosi mana dı ŋaana a lagıŋsa wa. Manıŋ die n ka lɔbırı a balı wııŋ.
21 Ta bıa wıa fʊ pıasa mıŋ? Pıası vuodiekemba dı wʊnnana mıŋ wa. Dama ba sıba wudieke n bala wa mıŋ."
22 Die Yisa die dı bala naa wa, die gbıgbarıtıba wʊnyı dı zene gbigi wo die dı falı wa ta baarı dı, "Die ba bala wıa a yıa kıkaabıtıba jakʊʊŋ?"
23 Die Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, "Dıı yi wʊbıaŋ maŋ balı, balı vuoŋ mana giena dı dı yiwo bıaŋ, ama dıı yi wusie aŋaŋ wudieke n bala wa, bıa wıa fʊ nıga mıŋ?"
24 Womi Anasi die dı vaa ba nagı Yisa a ga Kayafasi jigiŋ, vuodieke dı yine kıkaabıtıba jakʊʊrı; ta die ba ye bɔbı Yisa.

Piita die dı bına a chiisi dı ʊ ka sıba Yisa dene
(Mat. 26.71-75; Maki 14.69-72; Luki 22.58-62)
25 Piita die ye zie wo mi a weele bolibu, womi die ba pıası wa dı, "Ka yiwo daa wa mi kʊaŋandıısırıba wʊnyı?"
Ama Piita die dı chiisi ta baarı dı, "Aayı, n ka yi ba wʊnyı."
26 Die kıkaabıtıba jakʊʊrı yɔŋısı wʊnyı, vuodieke nımbʊa Piita dı gobine ʊ tıbırı dı pıası wa dı, "Die n ka ye fʊ aŋaŋ wa kʊakʊ ma?"
27 Ta Piita die dı bı chiisi. Lele womi kparaaŋ dı kʊŋ.

Paliti die dı dine Yisa sarıya ta baarı dı ba kʊʊ wa dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Luki 23.1-5)
28 Die ba nagı Yisa a nyıŋ Kayafasi tigiŋ me a yaa wa ga tıŋgbaŋka jakʊʊrı vuodieke die dı dine Paliti* tigiŋ. Die sʊkʊleeliŋ die wonde. Die Juu vuosi die ka juu ʊ tigiri† dama die ba yaala ba mıŋŋı a pɔgılı ba gbaŋ vıınıŋ Ɲmıŋ nıŋŋa, amʊ ba nan bıagı dii gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka.
29 Die wıa Paliti die dı nyıŋ a ga ba jigiŋ, a pıası ba dı, "Bıa nı baa daa wa gie yiye?"
30 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, "Ʊ tıŋ ka yi wııŋ, tı tıŋ kaaŋ yaa wa keŋ fʊ jigiŋ."
31 Ta Paliti dı balı a yı ba dı, "Nı gbaŋ gbaŋ nı yaa wa a ga dii ʊ sarıya nı mıraha dı dagına dene."
Die Juu vuosi nyıŋkʊraha dı yiŋŋi baarı dı, "Tı wo sieŋ dı tı kʊʊ vuoŋ."
32 Naa die yiye mıŋ, amʊ Yisa die dı balla dı ʊ nan keŋ kpi kuŋ dieke wo keŋ yi wusie.
33 Die Paliti die dı yiŋŋi juu tigiri sʊŋ ta wa Yisa a pıası wa dı, "Fʊ yine Juu vuosi naaŋ wa?"
34 Yisa die dı yiŋŋi a pıası wa dı, "Fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ wʊpıasıkıŋ wʊnna yaa vuosi bala fʊ yaa gamma n ma?"
35 Paliti die dı yiŋŋi a baarı dı, "Yi tama n yiwo Juu vuoŋ yaa? Dı yiwo fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ vuosi aŋaŋ ba kıkaabıtıba jakʊʊrı yalla fʊ a keŋ n jigiŋ. Bıa fʊ yi?"
36 Yisa die baarı dı, "N naarı ka yi tıŋgbaŋka gie sııtı, ka tıŋ yiwo tıŋgbaŋka gie sııtı n dıdıısırıba tıŋ nan wagı dı Juu vuosisi da yigi mıŋ. Aayı, n naarı ka yi tıŋgbaŋka gie sııtı."
37 Die Paliti die dı pıası wa dı, "Die nıŋ seŋ yiwo naaŋ?" Die Yisa dı baarı

* **18:28 18.28** Paliti die yiwo Romani tıŋgbaŋ naaŋ Siiza nyıŋkʊra wʊnyı. † **18:28 18.28** Dıı yi ba juu vuodieke dı kana ka yi Juu vuoŋ tigiri die yie be dıgıntı.

dı, “Wa, fʊnıŋ fʊ balla dı n yiwo naaŋ. Ba mıırı mıŋ mıŋ a keŋ tıŋgbaŋka gie me wʊbalımıŋ wıa, dı n balı yaa gamma wusieke me. Ta vuodieke nıŋ mana dı yine wusieke sııtı dı wʊma mıŋ.”

38 Paliti die dı pıası dı, “Bıa yine wusie?” Balıkʊ gie kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ ga Juu vuosi nyıŋkʊraha jigiŋ, a baarı dı, “N ka ye wudieke daa wa dı yine a chʊʊsı.

39 Ama nı chʊaraha sʊŋ n ŋaaŋ vʊarı wa dansarıka vuoŋ a yıa nı gasıtıaŋkʊ dʊʊga saŋŋa mana. Nı yaala n vʊarı wa Juu naaŋ wa a yı nı yɔrı?”

40 Die ba yiŋŋi balı wa aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Aayı, daa wʊnıŋ, tı yaala Barabasi.” Barabasi die yiwo gbıgbatırʊ.

19

1 Womi Paliti die dı vaa ba tıbı Yisa aŋaŋ kpaasıŋ.

2 Ta sojasisi die dı nagı haŋgɔɔsı a wʊnsı sibubiŋ a nagı a bubi wo, a nagı jayeekiwaŋ ŋmınıŋ a yeegi wo,

3 a keŋ bala dı, “Juu vuosi naaŋ wa tı waasa fʊ”, ta die fala wa.

4 Die Paliti dı bı nyıŋ vuosisi jigiŋ bıbra a balı ba dı, “Nı ye, n nan yaa wa a keŋ nyıŋ a yı nı aŋ nı sımma dı manıŋ a ka ye wudieke ʊ yine a chʊʊsı.”

5 Die Yisa dı kenne nyıŋ ta bubi haŋgɔɔsı sibubike ta yeegi jayeekiwaŋ ŋmınka, Paliti die dı balı a yı ba dı, “Daa wa wʊnna.”

6 Die kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ ba Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtıba die dı yene Yisa wa ba nata dı, “Nı kpaası wa dagarıkıŋ ma, nı kpaası wa dagarıkıŋ ma.” Ama Paliti die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nı gbaŋ gbaŋ nı nagı wa a ga kpaası wa dagarıkʊ ma. Dama manıŋ n ka ye wudieke ʊ yine a chʊʊsı.”

7 Die kpıkpaakʊ dı yiŋŋi a balı wa dı, “Ʊ baarı dı ʊ yiwo Ŋmıŋ Bʊa! Tı mıraha dı baarı dı ʊ mʊ ba kʊʊ wa mıŋ.”

8 Paliti die dı wʊnna ba bala naa wa, die ŋmaamıŋ dı bı faası yigi wo.

9 Die ʊ yiŋŋi juu gbaakʊ sʊŋ a pıası Yisa dı, “Sıa fʊ nyıŋ?”

Ama Yisa die ka yiŋŋi balı wa wııŋ.

10 Ta Paliti dı bı a pıası wa dı, “Kaaŋ tɔgıŋ mıŋ? Sımma dı n yaa yiko a baaŋ bıagı a vaa fʊ ga yɔrı, ta bı nan bıagı vaa ba kpaası fʊ dagarıkıŋ ma.”

11 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, “Fʊnıŋ yaa wa yiko n ma dama Ŋmıŋ nagına ka a yı fʊ. Die wıa vuodieke dı nagına mıŋ a keŋ yi fʊ nuusi me bıaŋ tıaŋ fʊ mıŋ.”

12 Paliti die dı wʊnna naa wa, die ʊ mıa dı ʊ tıŋ vaa Yisa ga yɔrı. Ama Juu vuosisi die dı nata bala wa dı, “Dıı yi fʊ vaa ʊ ga yɔrı, die nıŋ ka yi naaŋ Siiza zʊa, dama vuodieke nıŋ mana dı bala dı ʊ yiwo naaŋ yiwo naakpeŋkpııŋ Siiza dataaŋ.”

13 Die Paliti dı wʊnna naa wa, die ʊ yaa Yisa a keŋ nyıŋ yeŋ me a sʊʊŋ kalı ʊ sarıya diile gbaŋtı ma jigidieke ba wasınana Taŋ Koriŋ. (Juu vuosi jabalıkıŋ ma ba wasa ka Gabata.)

14 Die ka yiwo ŋmıntʊası, ta die ka tʊnvʊʊsa dı baa dı yi gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka daraaŋ. Paliti die dı balı a yı Juu vuosisi dı, “Nı naaŋ wa wʊnna.”

15 Die ba yiŋŋi natı a baarı dı, “Kʊʊ wa! Kʊʊ wa! Kpaası wa dagarıkıŋ ma.”

Paliti die dı pıası ba dı, “Nı yaala n kpaası wa nı naaŋ wa dagarıkʊ ma?”

Die kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die dı baarı dı, “Tı wo naakpııŋ a gʊtı naaŋ Siiza ma.”

16 Womi Paliti die dı nagı Yisa a yı dı ba ga kpaası wa dagarıkıŋ ma.

Die ba kpaasına Yisa dagarıkʊ ma dene (Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32; Luki 23.26-43)

Die wıa sojasisi die dı nagı Yisa.

17 Die ʊ chii ʊ dagarıkʊ ba yaa wa a nyıŋ gara jigidieke ba wasınana “Sikpeŋkogiliŋ jigiŋ.” (Juu vuosi jabalıkıŋ ma ba wasa ka Goligota).

18 Mi die ba kpaası wa dagarıkʊ ma; ta die bı kpaası dembisi bale dagarısı ma a gʊtı Yisa ma, ta wʊnyı mana die dı bie ʊ lʊgıŋ ta ʊ bie ba sʊnsʊŋ.

19 Paliti die dı maagı a diisi jaaŋ ma a nagı a kpaası a marı Yisa dagarıkʊ dı,

“Nazeriti Vuoŋ Yisa,Vuodieke Dı Yine Juu Vuosi Naaŋ Wa.”

20 Juu vuosi pam die dı karıŋ wıırı gie dama jigidieke die ba kpaasına Yisa dagarıkʊ ma die ka yʊa aŋaŋ Jerusalemi.

Die ba maagı wıırı wa Juu vuosi aŋaŋ Romani vuosi aŋaŋ Giriiki vuosi nyıŋbalıka ma mıŋ.
21 Die Juu vuosi kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die dı balı a yı Paliti dı, "Bıa wıa fʋ maagı dı ʋ yine Juu vuosi naaŋ wa? Tıŋ mʋ fʋ maagı wa dı, 'Daa wa baarı ʋ yine Juu vuosi naaŋ wa.' "
22 Paliti die dı yiŋŋi balı ba dı, "Wudieke n maagına wa wo tarıgıŋ."
23 Die sojasisi die dı kpaasına Yisa dagarıkʋ ma kʋaŋ chaaŋ, die ba nagı ʋ nyiŋyeeke a puo bʋnıısa, ba wʋnyı mana die dı nagı kaanı. A kʋaŋ chaaŋ ba bı nagı ʋ jayeekiwaŋ dieke dı benne sʋŋ ma ba yʋgına jamʋʋmıŋ, ta wo baalıŋ wa.
24 Die sojasisi die dı balı a yı taŋ dı, "Nı da vaa tı chıırı ka; ama nı vaa tı taa chaachaa a ye vuodieke dı bala ʋ dii ke." Naa die yiye mıŋ amʋ wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı balla wa nan keŋ a yi wusie dı; "Die ba puo n gatı a yı tamba
Ta taa chaachaa n jayeekiwaŋ dieke dı benne sʋŋ ma wıa."
Naa sojasisi die dı yi.
25 Die Yisa nuŋ die zie mi a gbigi dagarıkırı, wʋnıŋ aŋaŋ ʋ nımbʋa Meri vuodieke die dı yine Kilopasi hɔgʋ wa, aŋaŋ Meri vuodieke dı nyınna Magidalini.
26 Yisa die dı ye ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırı dieke ʋ faasına cho dı zene mi wo, die wıa die ʋ balı yı ʋ nuŋ wo dı, "Geŋ wo wana a yi fʋ Bʋadembiŋ."
27 Ta balı ʋ kʋaŋandıısırʋ wa dı, "Fʋ dıaŋ fʋ naa wʋnna." A nyıŋ dınıŋ daarı mi, ʋ kʋaŋandıısırʋ wa mi, dı nagı Yisa nuŋ ʋ ga bie ʋ tigiŋ me.

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Luki 23.44-49)

28 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı mıŋŋı dı wııŋ mana wa kpatı mıŋ, die ʋ baarı dı, "Nyanyuule yalla mıŋ." Die ʋ balı wa naa amʋ wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa nan keŋ yi wusie.
29 Die kpagıŋ die zene mi aŋaŋ daŋmıısıŋ die ba nagı gbaara a lu bʋ ma, a nagı saagı daaŋ sikpeŋ a kɔtı ka jʋalı a gbı ʋ nʋaŋ.
30 Die Yisa dı nyune bʋ a kpatı wa, die ʋ baarı dı, "Dı kpatıya mıŋ!"
Ta die nagı ʋ haalıŋ a yı Ŋmıŋ.

Die ba tɔbına Yisa lʋgıŋ aŋaŋ timiŋ dene

31 Die ka tʋnvʋʋsa baa ka yiwo Juu vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ aŋaŋ gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka daraaŋ. Die ka yiwo daakpııŋ a yı Juu vuosisi, ta die ka yaala vuodiekemba ba kpaasına dagarısı ma nyıŋgbanıŋ wıarı mi dınıŋ daarı mi. Die wıa die ba jʋʋsı Paliti dı ʋ vaa ba wıı ba nagısı ta nagı ba nyıŋgbanıŋ a keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋ.
32 Die sojasisi die dı wolıŋ a wıı dembisi bale wo ba kpaasına mi wo nagısı.
33 Die ba kenne tʋgı Yisa wa, die ba ye ta ʋ wɔŋ a kpi mıŋ, die wıa die ba ka wıı ʋ nagısı.
34 Ta sojasi wʋnyı die dı tɔbı Yisa lʋgıŋ aŋaŋ ʋ timiŋ. Lele womi zıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı keŋ nyıŋ.
35 Tı sıba a baarı wıırı gie yiwo wusie dama vuodieke dı yene ke wo balla. Lele nı gbaŋ nı nan bıagı yi yada.
36 Wıaha gie mana yiye mıŋ amʋ wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı bala wa nan keŋ yi wusie, die ka baarı dı, "Ba kaaŋ wıı ʋ kɔbıŋ kaanı gbaŋ."
37 Ta Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı bı balı jigiŋ kaanı dı, "Vuosi nan keŋ daansa vuodieke ba tɔbına ʋ lʋgıŋ aŋaŋ timiŋ."

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Luki 23.50-56)

38 Ka kʋaŋ chaaŋ Josefu vuodieke dı nyınna Arimatia die dı jʋʋsı Paliti dı ʋ nagı Yisa nyıŋgbaŋka. Die Josefu die yiwo Yisa dıdıısırʋ, ama die ʋ lɔbırı a dı wa mıŋ, dama die ʋ chıga Juu vuosi nyıŋkʋraha ŋmaamıŋ mıŋ. Paliti die dı yı wa sieŋ die wıa Josefu die dı a nagı nyıŋgbaŋka.
39 Ta Nikodimosi vuodieke die dı gana Yisa jigiŋ yuŋ kaanı wa, die beline Josefu, ta pɔgılı nyınnyʋʋgıvıına dieke ba bala ba nagı yi Yisa nyıŋgbaŋka, die a yiwo sıba gbarıgbını baŋ anʋ. (Die ba nagı wa nyindieke ba wasınana miri aŋaŋ alosi a wʋnsı ha.)

40 Die ba bale wo die dı nagı Yisa
nyıŋgbaŋka a veli ke aŋaŋ garıhaalı
yıalıŋ aŋaŋ nyınnyʊʊgaha, sıba die Juu
vuosisi kuŋ guule chʊara dı dagına die.
41 Die ba kpaasına Yisa jigidieke wo,
kʊaŋ die bene mi, ta vɔrıŋ die dı wɔŋ bie
mi ta die ba ye ka guu vuoŋ kanıŋ vɔrıkʊ
ma.
42 Die tʊŋ dı bala ka vʊŋ, dı Juu vuosi
davʊʊsıkırı daraaŋ wa, ta vɔrıkʊ dıaŋ die
dı gbigi mi wo, die wıa die ba guu wo mi.

20

Yisa die dı hagına kuŋ me dene
(Mat. 28.1-8; Maki 16.1-8; Luki 24.1-12)

1 Ta Juu vuosi davʊʊsıkırı daraaŋ die
dı keŋ tıaŋ, ta Alasiri daraaŋ sʊkʊleelıŋ
ta die dı ye sibi, Meri Magidalini die dı ga
Yisa vɔrıkʊ jigiŋ, ta die a ye taŋ dieke ba
nagına a ligi vɔrıkʊ nʊaŋ dı biline.
2 Die wıa die ʊ chıgı a ga Simoni Piita
aŋaŋ Yisa kʊaŋandıısırı dieke Yisa dı
faasına a cho wo jigiŋ, ta balı ba dı, "Ba
vʊarı wa tı Yɔmʊtieŋ a nyıŋ vɔrıkʊ ma,
ta tı ka sıba jigidieke ba nagına wa a ga
dʊaŋ."
3 Die Piita aŋaŋ Yisa kʊaŋandıısırʊ wa
mi die dı chıga gara,
4 ama Yisa kʊaŋandıısırʊ wa mi die dı
faası a chıgı a tıaŋ Piita a wolıŋ a ga tʊgı
vɔrıkʊ jigiŋ.
5 Die wʊnıŋ kʊaŋandıısırʊ mi die dı
sʊʊŋ zʊʊrı a ye garıhaalı yıalıkʊ ba
nagına guu Yisa wa dı dʊana ama die ʊ
ka juu vɔrıkʊ sʊŋ.
6 Womi Simoni Piita, vuodieke dı
wıarına kʊaka dı keŋ tʊgı, a juu vɔrıkʊ
sʊŋ a ye garıkʊ dı dʊana,
7 aŋaŋ garı dieke ba nagına vili Yisa
sikpeku. Die garıkʊ mi die kpeŋ ba
kpenne ka dene wo a vili ʊ sikpeku a dʊa
ka nyıına ma.
8 Ka kʊaŋ chaaŋ kʊaŋandıısırʊ wa mi
die dı wolinne a tʊgı wa gbaŋ die dı juu
vɔrıkʊ sʊŋ a ye ta yi yada.
9 Ama die ba ye ka sıba wudieke dı
maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma chıaŋ, dı Yisa
nan hagı kuŋ me wo.
10 Womi die ʊ kʊaŋandıısırıba dı yiŋŋi
a kuli.

Yisa die dı nyınna Meri Magidalini jigiŋ dene
(Mat. 28.9, 10; Maki 16.9-11)

11 Ama Meri nıŋ die dı wıarı a zie
vɔrıkʊ jigiŋ a kʊma. Die ʊ kʊnana wa die
ʊ sʊʊŋ zʊʊrı a daansı vɔrıkʊ sʊŋ
12 a ye malakasi bale dı yeegine
nyıŋyıala wʊnyı dı kalı jigidieke die
ba nagına Yisa nyıŋgbaŋka a dʊaŋ wa
sikpeŋ chaaŋ ta wʊnyı dıaŋ dı kalı ʊ
nagısı chaaŋ.
13 Die ba pıası wa dı, "Hɔgʊ, bıa wıa fʊ
kʊma?"
Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, "Ba nagı wa n
Yɔmʊtieŋ ta maŋ ka sıba jigidieke ba
nagına wa a ga dʊaŋ."
14 Die ʊ balla naa a kpatı wa, die ʊ
yiŋŋi a ye Yisa dı zene mi, ama die ʊ ka
mıŋŋıya dı dı yiwo Yisa.
15 Yisa die dı pıası wa dı, "N taa, bıa wıa
fʊ kʊma? Mınıa fʊ dı dıa yaala?" Meri
nıŋ die yile dı dı yiwo kʊakʊ tʊntʊntʊ,
ta die balı a yı wa dı, "Jakʊʊŋ, dıı yi fʊ
nagına wa, dagı mıŋ jigidieke fʊ nagına
wa a ga dʊaŋ aŋ n ga nagı wa."
16 Yisa die dı baarı dı "Meri", die Meri
die dı yiŋŋi a tuoli wo a wa wa Juu vuosi
jabalıkıŋ ma dı, "Raboni!" (Ka chıaŋ yine
"Dıdagırʊ".)
17 Yisa die dı balı a yı wa dı, "Da
keŋ a gbı mıŋ, dama n ye ka yiŋŋi ga
ŋmıŋsikpeŋ n Chʊa jigiŋ, ama ga a ga
balı n nımballılı dı n yiŋŋi gara n Chʊa
vuodieke dı yine nı gbaŋ nı Chɔɔŋ wa
jigiŋ; wʊnıŋ ʊ bına a yi n Ɲmıŋ aŋaŋ nı
gbaŋ nı Ɲmıŋ."
18 Die wıa Meri Magidalini die dı ga a
ga Yisa dıdıısırıba jigiŋ a balı ba dı ʊ ye
wo tı Yɔmʊtieŋ wo. Ta balı ba wudieke ʊ
bala wa wa.

Yisa die dı nyınna ʊ kʊaŋandıısırıba jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; Luki 24.36-49)

19 Die Alasirika mi daraaŋ yuŋ, Yisa
kʊaŋandıısırıba die dı lagısı taŋ a bie
juoŋ me ta kparı, dama die ba chıga Juu
vuosi nyıŋkʊraha ŋmaamıŋ mıŋ. Womi
Yisa die dı keŋ zie ba sʊnsʊŋ, a baarı dı,
"Sʊgıdʊagıŋ bemme nı ma."

20 Die ʋ balla naa a kpatɪ wa, die ʋ nagɪ
ʋ nuusisi vɔrɪtɪtɪ aŋaŋ ʋ lʋgɪŋ vɔrɪkʋ a
dagɪ ba. Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
yene wo wo, ba sʋgɪtɪ dɪ paalɪ fɪalɪ.
21 Womi Yisa die dɪ bɪ balɪ a yɪ ba dɪ,
“Sʋgɪdʋagɪŋ bemme nɪ ma. N Chʋa Ɲmɪŋ
dɪ tʋnna mɪŋ dene wo, die gbaŋ maŋ
tʋma nɪ.”
22 Ʋ balɪ die ta die voosi a yi ba ma a
baarɪ dɪ, “Nɪ tuo Ɲmɪŋ Halɪkasɪka.
23 Dɪɪ yi nɪ nagɪ vuoŋ tʋmbɪatɪ a chaa
wa, ʋ seŋ ye tʋmbɪatɪ naachaala mɪŋ,
ama dɪɪ yi nɪ ka nagɪ vuoŋ tʋmbɪatɪ
a chaa wa, ʋ kaaŋ seŋ ye tʋmbɪatɪ
naachaala.”

Yisa aŋaŋ Tomasi wɪa

24 Ama ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ
bale wo wʋnyɪ ba wasɪnana Tomasi, ta ba
bɪ wasa wa Yiibiri die wo ba jigiŋ saŋŋa
dieke Yisa dɪ kenne wo.
25 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪ banɪŋ ba dɪ bala
wa dɪ, “Tɪ ye tɪ Yɔmʋtieŋ mɪŋ.” Tomasi
die dɪ balɪ ba dɪ, “Dɪɪ yi maŋ ka ye
yɪɪmaha vɔrɪtɪ ʋ nuusi me ta nagɪ n
nuubisi a yi kʋjagɪlagɪsɪ ma ta nagɪ n
nuuŋ a yi lʋgɪrɪ kʋjagɪlagɪsɪ ma, n kaaŋ
yi yada.”
26 Ka daraa anɪɪ daraaŋ bɪbra, Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ lagɪsɪ taŋ a bie
juoŋ me, Tomasi die bie ba jigiŋ saŋka gie,
ta die ba bɪ kparɪ sanʋaha. Die sanʋaha
die kparɪya mɪŋ ama Yisa die dɪ keŋ a
zie ba sʋnsʋŋ, a baarɪ dɪ, “Sʋgɪdʋagɪŋ
bemme nɪ ma,
27 ta balɪ Tomasi dɪ, ‘Nagɪ fʋ nuubiŋ a
nagɪ yi giena, ta daansɪ n nuusi ta nagɪ
fʋ nuuŋ a yi n lʋgɪrɪ ma, ta daa bɪ chɪɪlɪ
ama ta yi mɪŋ yada.’ ”
28 Tomasi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Fʋ
yine n Yɔmʋtieŋ aŋaŋ n Ɲmɪŋ.”
29 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Fʋ yene
mɪŋ wɪa fʋ yi yada? Sʋgɪfɪalɪŋ bie
vuodiekemba dɪ kana ka ye mɪŋ ta yi mɪŋ
yada ma.”

Wudieke wɪa ba maagɪna gbaŋkʋ gie

30 Yisa die yi mamachi wɪa ataŋ pam
ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba nine me ta ba ka
maagɪha a yi gbaŋkʋ gie me.
31 Ama wudieke ba maagɪna gbaŋkʋ gie
me, ba maagɪya dɪ nɪ yi yada dɪ Yisa yine
Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa, ta bɪ yi
Ɲmɪŋ Bʋadembiŋ. Dɪɪ yi fʋ yi wo yada,
nan dɪ yaa miivoli ʋ saaŋ ma.

21

Yisa die dɪ nyɪnna ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ ba bayʋpɔyɪ jigiŋ dene

1 Genke kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ bɪ nyɪŋ
ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ, gbagɪkpɪɪŋ dieke
ba wasɪnana Taberisi* ma. Naa die ʋ
nagɪna ʋ gbaŋ a dagɪ ba:
2 Die Simoni Piita aŋaŋ Tomasi
(vuodieke die ba bɪna wasa Yiibiri)
aŋaŋ Nataniali, (vuodieke dɪ nyɪnna
Keenani dieke dɪ benne Galili tɪŋgbaŋ
ma wa), aŋaŋ Zebedi ballɪlɪ, aŋaŋ Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ bale bataŋ, die lagɪsɪna.
3 Womi Simoni Piita dɪ balɪ a yɪ ba dɪ,
“N gara zaasɪŋ yigiŋ.”
Die ba balɪ wa dɪ, “Tɪ nan ga aŋaŋ fʋ.”
Die wɪa die ba juu haarɪŋ, ama kanɪŋ
yuku mi die ba ka yigi jaaŋ mana.
4 Ka sʋkʋleeliŋ Yisa die dɪ keŋ zie
gbagɪrɪ nʋaŋ ama ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die
ka mɪŋŋɪya dɪ dɪ yiwo wʋnɪŋ.
5 Die ʋ wa ba dɪ, “N zʋamba, nɪ ka yigi
zaasɪŋ?”
Ta ba yiŋŋi balɪ wa, wa.
6 Die ʋ baarɪ dɪ, “Nɪ nagɪ nɪ nɪɪkʋ a taaŋ
haarɪkʋ nuudiigiŋ chaaŋ, ta nɪ nan yigi
ataŋ.” Die wɪa die ba nagɪ nɪɪkʋ a taaŋ,
ta die ka bɪagɪ a datɪ ka a keŋ jʋalɪ, dama
die ka faasɪ yigi wo zaasɪŋ pam.
7 Yisa kʋaŋandɪɪsɪrʋ dieke ʋ faasɪna
cho wo dɪ balɪ a yɪ Piita dɪ, “Dɪ yiwo
tɪ Yɔmʋtieŋ wo.” Die Simoni Piita dɪ
wʋnna dɪ dɪ yiwo tɪ Yɔmʋtieŋ wo, ʋ nagɪ
ʋ jayeekiŋ a yeegi (dama die ʋ wuuri wo
ʋ nyinti mɪŋ) ta die yugi a sʋʋŋ nyaabʋ
sʋŋ.
8 Die kʋaŋandɪɪsɪrɪ banɪŋ ba die dɪ dɔŋ
haarɪkʋ a keŋ gbagɪrɪ nʋaŋ ta haarɪkʋ dɪ
data nɪɪkʋ dɪ suuline aŋaŋ zaasɪbʋ, dama
die ba ka yʋa aŋaŋ gaaŋ, ba aŋaŋ gaaŋ
die yiwo sɪba naŋ magɪsa kɔbɪga.

* **21:1 21.1** Galili gbagɪkpɪɪrɪ saaŋ bɪna yi Taberisi.

9 Die ba tʊgɪna gaarɪ die ba ye paanʊ aŋaŋ bolikaala, ta zaasɪŋ dɪ diisi bolikaalaha ma.
10 Womi Yisa die dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ yaa zaasɪ dieke nɪ yigine wo ataŋ a keŋ.”
11 Die wɪa, Simoni Piita die dɪ juu haarɪkʊ a datɪ nɪɪkʊ a keŋ jʊalɪ gaaŋ, ka suuli aŋaŋ zaasɪkpɪɪma; die ba bɪɪsɪ ha a yi nyinti kɔbɪga aŋaŋ baŋɪsɪ-nʊ aŋaŋ ataa. Aŋaŋ die a dala wa mana, ama nɪɪkʊ die ka chɪɪrɪya.
12 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ keŋ a ŋɔbɪ.” Ama ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba wʊnyɪ gbaŋ die wo sikimiŋ dɪ ʊ pɪasɪ wa dɪ, “Mɪnɪa yine fʊ?” Dama die ba sɪba dɪ dɪ yiwo tɪ Yɔmʊtieŋ wo.
13 Die wɪa die Yisa die dɪ nagɪ paanʊkʊ a nagɪ yɪ ba, ta bɪ nagɪ zaasɪbʊ dɪaŋ a yɪ ba.
14 Naa die yiwo bʊtaa ma Yisa dɪ nyɪnna ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ ʊ kumbu hagɪŋ kʊaŋ chaaŋ.

Yisa die dɪ bala wɪa a yɪ Piita dene

15 Die ba dine a kpatɪ kʊaŋ chaaŋ, Yisa die dɪ pɪasɪ Simoni Piita dɪ, “Simoni, fʊnɪŋ Jɔɔn bʊa, fʊ cho mɪŋ mɪŋ a tɪaŋ nyinti gie mana?”
Die ʊ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Wa, n Yɔmʊtieŋ, sɪba a baarɪ n cho fʊ mɪŋ.”
Yisa dɪ balɪ wa dɪ, “Die nɪŋ daansɪma n yiipɔlaha.”
16 Yisa die dɪ bɪ pɪasɪ wa bule me dɪ, “Simoni, fʊnɪŋ Jɔɔn bʊa, cho mɪŋ mɪŋ?”
Ʊ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Wa, n Yɔmʊtieŋ sɪba dɪ n cho fʊ mɪŋ.”
Yisa dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Daansɪma n yiise.”
17 Yisa die dɪ pɪasɪ wa ka bʊtaa ma dɪ, “Simoni, fʊnɪŋ Jɔɔn bʊa, cho mɪŋ mɪŋ?”
Ta Piita sʊŋ dɪ chʊʊsɪ, dama Yisa die pɪasɪ wa mɪŋ bʊtaa ma dɪ, “Cho mɪŋ mɪŋ.” Die ʊ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, sɪba wɪɪŋ mana mɪŋ, ta bɪ sɪba dɪ n cho fʊ mɪŋ.”
Yisa die dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “Daansɪma n yiise.
18 Wusie maŋ bala fʊ: Die fʊ yine dalʊakɪrɪ, die aŋ bɔba fʊ gbanɪŋ mɪŋ a gara jigidieke mana fʊ yaalɪnana, ama fʊ keŋ kʊrɪŋ, nan tɪɪrɪ fʊ nuusi aŋ vuogaaŋ bɔbɪ fʊ fʊ gbanɪŋ ta yaa fʊ ga jigidieke fʊ kana ka yaala dɪ fʊ ga.”
19 Yisa die balɪ wa naa, a dagɪ Piita dɪ bala ʊ kpi kuŋ dieke ta vaa Ŋmɪŋ saaŋ ye bɪrɪŋ dene. Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa dɪ balɪ wa dɪ, “Dɪa mɪŋ.”

Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrʊ dieke ʊ faasɪna cho wɪa

20 Piita die dɪ yiŋŋi a ye Yisa kʊaŋandɪɪsɪrʊ dieke ʊ faasɪna a cho wo dɪ dɪna ba. Wʊnɪŋ die ʊ kalla a gbigi Yisa wa saŋŋa dieke die ba dinene nyindiikehe, ta die pɪasɪ wa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, mɪnɪa bala ʊ posi fʊ chɪaka?”
21 Die Piita dɪ yene wo, die ʊ pɪasɪ Yisa dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, ta daa wa gie dɪaŋ?”
22 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪɪ yi maŋ yaala ʊ bemme ʊ mɪsɪ ma a ga tʊgɪ saŋŋa dieke n balla n yiŋŋi keŋ wo, ka ye fʊ wo sɪa?” Fʊnɪŋ ko dɪa mɪŋ.
23 Die wɪa die ka mʊʊlɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba sʊŋ dɪ, wʊnɪŋ kʊaŋandɪɪsɪrʊ wa mi ka baa ʊ kpi. Ama Yisa die ka balɪ dɪ ʊ ka baa ʊ kpi; ama die ʊ baarɪ dɪ, “Dɪɪ yi maŋ yaala ʊ bemme ʊ mɪsɪ ma a ga tʊgɪ saŋŋa dieke n bala n yiŋŋi keŋ wo, ka ye fʊ sɪa?”
24 Wʊnɪŋ kʊaŋandɪɪsɪrʊ wa gie yine vuodieke dɪ bala wɪaha gie mana, ta bɪ maagɪha, ta tɪ sɪba dɪ wudieke ʊ balala wa yiwo wusie.

Wɪaha kpatɪŋ

25 Yisa die yiwo wɪa pam a gʊtɪ wudiekemba dɪ maagɪna gbaŋkʊ gie me. Dɪɪ yi ba tɪŋ maagɪ a mana a yi gbaŋtɪ ma, n yile dɪ yaalɪŋ kaaŋ dɪ bie tɪŋgbaŋka gie me a baaŋ nan juu.

Yisa Tʊntʊntıba Tʊʊma

1 N zʊa Tiwofilusi:
N bʊmbʊŋaŋ gbaŋkʊ ma die n maagı
wa wudiekemba mana Yisa dı yinene ta
dagı vuosi a nyıŋ saŋŋa dieke die ʊ piiline
ʊ tʊʊma
2 a yaa ga tʊgı daa dieke Ɲmıŋ dı yalla
wa ga arızanna ma. Die ʊ yene ka gaya
wa die ʊ dagı vuodiekemba ʊ vʊarına
a yi ʊ tʊntʊntıba aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka
hagırıŋ, ba baaŋ dı tʊma dene.
3 Die ʊ kuŋ kʊaŋ chaaŋ die ʊ nagı daraa
baŋısı-nıısa a nagı ʊ gbaŋ daga ba, die dı
seŋ dagı dı dı ka yi chııla dı ʊ bie wo ʊ
mısı ma, die ba ŋaaŋ yese wo mıŋ, ta die
ʊ balı ba wıa yaa gamma Ɲmıŋ naarı ma.
4 Die saŋŋa kaanı, die ʊ dinene aŋaŋ
ba wa, die ʊ yı ba nʊarı gie dı, "Nı daa
keŋ a nyıŋ Jerusalemi, ama nı chıısıma
Halıkasıka dieke n Chʊa dı yına nʊaŋ dı
ʊ nan yı nı wa, wudieke wıa n wone a
balı wa.
5 Jɔɔn nıŋ die sıı wa vuosi aŋaŋ nyaaŋ,
ama daraa gie nʊaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka nan
suuli nı."

Yisa die dı jʊalına a ga arızanna dene

6 Die Yisa tʊntʊntıba die dı lagısına
aŋaŋ Yisa wa, die ba pıası wa dı, "Tı
Yɔmʊtieŋ, saŋka gie fʊ baa fʊ gbatı tınıŋ
Izara vuosi a nyıŋ Romani vuosi nuusi me
ta yiŋŋi a yı tı tı naarı?"
7 Die Yisa dı balı ba dı, "Ɲmıŋ ka yı nı
sieŋ dı nı sımma saŋŋa aŋaŋ daa dieke
wıaha gie dı balla a yi, sie ʊ nyıına ma.
8 Ama saŋŋa dieke ʊ Halıkasıka dı baaŋ
keŋ a sʊʊŋ nı ma wa, nı nan ye hagırıŋ,
ta nan yi n siaratieliŋ Jerusalemi ma,
aŋaŋ Judia tıŋgbaŋ mana aŋaŋ Samaria
tıŋgbaŋ mana aŋaŋ dʊnıa ka gie lʊga
mana mana ma."
9 Die ʊ bala wıaha gie a kpatı wa, die ba
ye Ɲmıŋ dı vana ʊ jʊalı gara ŋmıŋsikpeŋ,
ba daansa wa, ta die nıınmara wıa ba ka
bı bıagı a ye wo.
10 Die ba ye ko a zie a daansa
ŋmıŋsikpeŋ ʊ gana wa, womi dembisi
bale dı yeegi nyıŋyıala a keŋ a zie ba
jigiŋ,
11 a pıası ba dı, "Nınıŋ Galili dembisi,
bie nı zie giena a daansa ŋmıŋsikpeŋ
dene? Yisa wa gie dı nyına nı jigiŋ a jʊalı
a ga arızanna naa wa, ʊ nan daansı a
yiŋŋi a keŋ sıba nı yene wo ʊ jʊalına a
ga arızanna die wo."

Vuodieke die dı zene Judasi naŋ ma wıa

12 Womi die Yisa tʊntʊntıba dı yiŋŋi
a nyıŋ Olivi Tıısı kunkogiri me a ga
Jerusalemi. Mi aŋaŋ Jerusalemi die yiwo
sıba mali chıbıŋ.
13 Die ba gana a ga juu Jerusalemi
wa, die ba ga juu juodieke me ba benne
wo: Vuodiekemba die dı benne mi die
wone Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi aŋaŋ
Andurusi aŋaŋ Filipi aŋaŋ Tomasi aŋaŋ,
Batolomiwo aŋaŋ Matiwo aŋaŋ Alifusi
bʊa Jemisi aŋaŋ Simoni, vuodieke die dı
yaala banıŋ Juu vuosi yallıma ba gbaŋ wa
aŋaŋ Judasi, Jemisi bʊa.
14 Die ba ŋaaŋ lagıma saŋŋa mana
aŋaŋ hɔgʊba bataŋ aŋaŋ Yisa nuŋ Meri
aŋaŋ Yisa nımballı a jʊʊsa Ɲmıŋ aŋaŋ
sʊgıbalımıŋ.
15 Die ka daraa ale kʊaŋ chaaŋ, ta Yisa
kʊaŋandıısırıŋ sıba vuosi kɔbıga aŋaŋ
baŋısı-le die dı lagısı kalı, ta Piita die dı
hagı a zie ba sʊŋ
16 a baarı dı, "N nımballı, sie wudieke
Ɲmıŋ Halıkasıka die dı vana Davidi dı
maagı Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma wa yaa gamma
Judasi wıaha keŋ yi wusie. Judasi wa die
yine vuodieke dı dagına vuosisi ba yigi
Yisa wa.
17 Ama Yisa die vʊarına tınıŋ aŋaŋ
wʊnıŋ dı tı tʊma Ɲmıŋ tʊŋ dieke tı tʊnna
aŋaŋ wa."
18 (Judasi tʊmbıatı nyʊarı ligirehe die ʊ
nagı a daa tıŋgbaŋ, me gbaŋ die ʊ nan
kpi, ta ʊ nyıŋgbanıŋ die dı natı yuori ʊ
nyuubie mana die dı nyıŋ a jaası.
19 Vuodiekemba mana die dı benne
Jerusalemi ma die dı wʊŋ ka wıa. Naa
chıaŋ ma die ba wasa mi ba wʊbalıkıŋ
ma dı Akelidama, ka chıaŋ wone "Zıŋ
tıŋgbaŋ.")
20 Dama "Dı maagıya Yıla gbaŋ dieke dı
benne Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı,
'Vaa ʊ jigiri yi jigizetikiŋ;
da vaa vuoŋ bemme ka ma.'

Dı bı a maagı dıaŋ bıbra dı,
'Vaa vuogaaŋ zie ʊ nagısı ma a tʊma ʊ tʊʊmaha.'
21 "Die wıa dı mʊ tı vʊarı vuodiekemba die dı dına tınıŋ aŋaŋ Yisa a dıa saŋŋa mana wa wʊnyı
22 a piili a nyıŋ saŋŋa dieke Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ a yaa ga tʊgı saŋŋa dieke die Yisa dı jʊalına a ga arızanna ta va tı wa, aŋ ʊ gʊtı tı ma aŋ tı dii Yisa kumbu hagıŋ tʊʊma daansıa."
23 Die wıa die ba vʊarı vuosi bale; Josefu vuodieke die ba wasınana Baasabasi (Ta ba bı wasa Jusitusi), aŋaŋ Matiasi.
24 Womi die ba jʊʊsı Ɲmıŋ dı, "Tı Yɔmʊtieŋ, fʊnıŋ fʊ sıbına vuoŋ mana sʊŋ dı sına die, die wıa tı Yɔmʊtieŋ, dagı tı vuosi bale wa gie sʊŋ fʊ vʊarına vuodieke
25 dı ʊ yi tʊntʊntʊ a zie jigidieke Judasi dı vana ta ga jigidieke dı mʊna dı ʊ bemme wo."
26 Die ba jʊʊsına Ɲmıŋ a kpatı wa, die ba yi chaachaa dı ba vʊarı saara ale wo kaanı, die chaachaaka dı ga nan Matiasi ma, die ba nagı wa gʊtı Yisa tʊntʊntıba baŋ aŋaŋ kaanı wa ma.

2

Ɲmıŋ Halıkasıka kenıŋ wıa

1 Die dʊʊga dieke ba wasınana Pentikosi wa dı tʊgına Yisa kʊaŋandıısırıŋ mana die dı lagısı taŋ jigibalımıŋ.
2 Womi die watı dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a dɔma sıba bʊlɔgısı kpeŋkpııŋ dı nıgınana ta die keŋ suuli juodieke ba kala wa mana.
3 Ta die ba ye jaaŋ sıba bolinyaatı dı nyına a keŋ a kalı ba wʊnyı mana sikpeŋ me,
4 ta die Ɲmıŋ Halıkasıka die dı suuli ba mana, die ba piili a bala wʊbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʊma sıba Ɲmıŋ Halıkasıka dı dagına ba dene.
5 Die Juu vuosi die dı dına Ɲmıŋ die dı bie Jerusalemi saŋka mi, die ba nyıŋ wa tıgısı mana dʊnıa ma a keŋ mi.
6 Die ba wʊnna watı gie die wo, die kpıkpaaŋ dı lagısı mi, die dı yi ba mana mamachi dama die Yisa kʊaŋandıısırıba die bala wʊbalıkı gaası, ba wʊnyı mana dı wʊmma ʊ jabalıkıŋ ma.
7 Die dı yi be mamachi pam die ba pıası taŋ dı, "Vuosisi gie dı balala naa, ntaa ba mana yiwo Galili vuosi?
8 Ta bıa yine tı wʊnyı mana dı wʊmma ba ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ wʊbalıka ma?
9 Tı bataŋ nyıŋ wa Patia aŋaŋ Midia aŋaŋ Elami aŋaŋ Mesopotamia aŋaŋ Judia aŋaŋ Kapadosia aŋaŋ Pontusi aŋaŋ Asia,
10 aŋaŋ Firigia, aŋaŋ Pamifilia aŋaŋ Ijipiti aŋaŋ Libia chaakʊ tıgısı dı gbigine Sayireni; ta tı bataŋ dıaŋ dı nyıŋ Romi,
11 ta tı bataŋ Juu vuosi, ta bataŋ dıaŋ dı yi buurigaası diekemba dı tarıgına ba jıamıŋ ta dı Juu vuosi Ɲmıŋ, ta tı bataŋ dıaŋ dı nyıŋ Kireeti aŋaŋ Arabia, ama tı mana wʊmma ba balala tı gbaŋ gbaŋ tı jabalıkıŋ ma, ta bıra Ɲmıŋ yaa gamma mamachi wʊkpııma ʊ yine."
12 Die dı yi be mamachi pam die ba ko pıasa taŋ dı, "Wıırı gie chıaŋ yiwo bıa?"
13 Ama ta bataŋ die dı laa ba ta vʊarı ba fala a baarı dı, "Ba nyuu wo daaŋ a bugi."

Piita wʊbalıka wıa

14 Womi Piita die dı hagı ʊ chanchaalıba baŋ aŋaŋ kaanı wa sʊnsʊŋ a zie kpıkpaakʊ nıŋŋa; ta die a balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ a yıa kpıkpaakʊ dı, "N chanchaalıŋ Juu vuosi aŋaŋ nı vuodiekemba mana dı benne Jerusalemi, nı wʊmma mıŋ ta vaa n bala nı wıırı gie chıaŋ.
15 Nı yile dı vuosi gie bugiye mıŋ, ama ba ka bugiye, dama dı ye yiwo sʊkʊʊŋ hawası awayı saŋŋa.
16 Ama wudieke nı yene wo yiwo wudieke Ɲmıŋ naazʊa Joweli die dı balı dı ka nan keŋ yi, dı,
17 'Ɲmıŋ baarı dı; Dʊnıa kpatıŋ saŋŋa, naa maŋ nan yi:
n nan daansı vaa n Haalıbʊ sʊʊŋ vuoŋ mana ma;
ta nı dembibisi aŋaŋ nı hɔgʊlıası nan bʊgı balı manıŋ Ɲmıŋ wʊbalıka,
ta nı nahaalıŋ aŋaŋ daa nyıŋkʊra nan sıba wusie yaa gamma Ɲmıŋ wıa ba daansa ma.
18 Saŋka mi n nan tʊŋ n Haalıbʊ

vuodiekemba dı tʋnnana wudieke n
yaalala ma, dembisi aŋaŋ hɔgʋba
mana,
ta ba gbaŋ nan daansı bʋgı balı n
wʋbalıkaha.
19 N nan keŋ tʋŋ tʋnkpııma ŋmıŋsikpeŋ
aŋaŋ mamachi dagıtı tıŋgbaŋka gie
me,
ta zıŋ aŋaŋ boliŋ aŋaŋ nyusi nan daansı
beri,
20 saŋka mi Ɲmıŋ nan sıbı,
ta chııkʋ dıaŋ nan tarıgı a ŋmıntı
sıba zıŋ,
naa nan yi ta tı Yɔmʋtieŋ ye yiŋŋi keŋ
tıŋgbaŋka gie me
a dii vuosi sarıya;
ta ʋ yiŋŋi keniŋ daraaŋ nan yi
daakpeŋkpııŋ;
21 ta vuodieke mana dı keŋ jʋʋsı wa ʋ
saaŋ ma nan ye gbatıtaanıŋ.’ ”
22 Die Piita dı bı baarı dı, “Nınıŋ Izara
vuosi, nı wʋmma wudieke n yaala n
balı nı yaa gamma Yisa vuodieke dı yine
Nazeriti vuoke wıa; nı gbaŋ gbaŋ nı
sıba a baarı Ɲmıŋ die vana die ʋ tʋma
mamachi tʋnkpııma aŋaŋ dagıtı mi nı
jigiŋ, ta a dagı sıba Ɲmıŋ die tʋnna wa.
23 Ama Ɲmıŋ gbaŋ gbaŋ die sıba
wudieke dı bala ka yi, ta die a saŋ a nagı
Yisa a yı nı nuusi me, ta yi nı vuobıatı dı
kpaası wa a dıısı dagarıkʋ ma a kʋʋ wa,
ka dagı sıba nınıŋ nı senne kʋʋ wa.
24 Ama die ʋ kpine wo ta ye bie kuŋ
nuusi me wo, ta Ɲmıŋ die dı gbatı wa
a nyıŋ kuŋ nuusi me, dama kuŋ die wo
hagırıŋ dı ka pɔgılı wa.
25 Dama Davidi die balı wıa yaa gamma
ʋ ma dı,
‘N sıba a baarı dı n Yɔmʋtieŋ Ɲmıŋ beri
aŋaŋ mıŋ saŋŋa mana,
ta bı zie n kʋaŋ ta suŋŋe mıŋ amʋ n
kaaŋ ye daŋŋa.
26 Naa chıaŋ ma n yaa sʋgıfıalıŋ
ta bala sʋgıfıalı wʋbalıka.
Maŋ keŋ kpi gbaŋ,
ama n nan dı yaa tama Ɲmıŋ dı balla
ʋ yi wudieke a yı mıŋ wıa,
27 dama ʋ kaaŋ vaa n haalıbʋ wıarı
kpiiliŋ tigiŋ.
N yiwo ʋ vuovʋarıkıŋ, ta ʋ kaaŋ
saagı aŋ n nyıŋgbanıŋ keŋ hʋʋgı
vɔrıŋ ma.
28 Ta bı dagı mıŋ miivoli sieti,
ta fʋ benne n jigiri dıaŋ dı yıa mıŋ
sʋgıfıalıŋ pam.’ ”
29 Ta Piita dı bı balı dı, “N nımballı, n
baa n balı yuori nı mıŋ, yaa gamma tı
chɔɔŋkʋʋŋ Davidi wıa. Die ʋ kpiye mıŋ
ba guu wo, ta ʋ vɔrıŋ dı ye bie giena a
keŋ tʋgı jinne.
30 Die ʋ yiwo Ɲmıŋ naazʋa, ta die sıba
dı Ɲmıŋ yı wa nʋaŋ dı, dıı yi ʋ kpi, ʋ nan
daansı vʋarı ʋ haagısı wʋnyı aŋ ʋ kala ʋ
naagbaŋtı ma.
31 Davidi die sıba wudieke Ɲmıŋ die
dı balla ʋ yi, ta die balı wıa yaa gamma
Ɲmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa kuŋ hagıŋ
wıa, dı:
‘Ɲmıŋ Vuovʋarıkırı kaaŋ daansı wıarı
kpiiliŋ tigiŋ;
ta ʋ nyıŋgbanıŋ dıaŋ kaaŋ hʋʋgı
vɔrıŋ ma.’ ”
32 Ta Piita dı bı baarı dı, “Yisa wa gie
Ɲmıŋ die dı va ʋ hagı kuŋ me, ta tı mana
dı yi ʋ kumbu hagıŋ daansıatieliŋ.
33 Ta Ɲmıŋ dı bı kɔtı wa ʋ jʋalı kalı ʋ
nuudiigiŋ chaaŋ, ʋ kala wa Ɲmıŋ dı yı
wa ʋ Halıkasıka die ʋ yına nʋaŋ dı ʋ nan
yı tı wa ʋ vaa bʋ keŋ sʋʋŋ tı ma. Lele
dı yiwo Halıkasıka nı yese ta wʋmma tı
jigiŋ dene.
34 Die Davidi dı kpine wo, die ʋ ka jʋalı
ga arızanna ma aŋaŋ nyıŋgbanıŋ: ama
ta die ʋ baarı dı;
‘Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ balı a yı n
Yɔmʋtieŋ dı:
Kala n nuudiigiŋ chaaŋ
35 a ga tʋgı saŋŋa dieke n baaŋ nagı fʋ
dataası a yi fʋ nuusi me.’
36 “Die wıa dı vıına ta nınıŋ Izara
vuosi mana sımma dı Yisa wa gie, die nı
vana ba kpaası dagarıkʋ ma wa, wʋnıŋ
ta Nabidie Ɲmıŋ dı dagı dı wʋnıŋ ʋ
yine Vuovʋarıkıŋ Masia wa, ta bı yi tı
Yɔmʋtieŋ.”

Vuosi tuse ataa die dı yi Yisa yada dene

37 Die vuosi gie dı wʋnna naa wa die
ba sʋgıtı dı faası chʋʋsı pam. Die wıa
ba pıası Piita aŋaŋ ʋ chanchaalıba dı, “Tı
nımballı, bıa tı baa tı yi?”
38 Piita die dı balı a yı ba dı, “Sie nı
mana vaa nı tʋmbıatı, aŋ tı sıı nı Ɲmıŋ

nyaabʊ Yisa Masia saaŋ ma, amʊ Ɲmɪŋ nagɪ nɪ tʊmbɪatɪ a chaa nɪ, ta ʊ yɪ nɪ ʊ piini dieke dɪ yine Ɲmɪŋ Halɪkasɪka.
39 Dama Ɲmɪŋ die yɪ nʊaŋ dɪ ʊ nan nagɪ ʊ Halɪkasɪ a yɪ nɪnɪŋ aŋaŋ nɪ ballɪ, aŋaŋ vuodiekemba dɪ benne saasaa, aŋaŋ vuodiekemba mana tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ dɪ baaŋ wa aŋ ba tuo ʊ nʊaŋ."
40 Ka kʊaŋ chaaŋ, Piita die dɪ balɪ ba wɪa pam ta kpaaŋ ba aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ, "Nɪ vʊarɪ nɪ gbaŋ a nyɪŋ Ɲmɪŋ tɪbɪdatɪ dieke dɪ kienene lele gie vuobɪatɪ gie ma wa."
41 Die ba pam die dɪ tuo Piita wʊbalɪkaha a dii, die ba yiwo sɪba vuosi tuse ataa, ta ba sɪɪ ba Ɲmɪŋ nyaabʊ, ta ba gʊtɪ ba ma.
42 Die saŋŋa mana ba ŋaaŋ bʊgɪra a nyɪna tʊntʊntɪba jigiŋ, ta die a lagɪma a pɔgɪla taŋ aŋaŋ nʊabalɪmɪŋ, ta lagɪma die nyindiike, ta bɪ lagɪma a jʊʊsa Ɲmɪŋ.

Yisa kʊaŋanvuosi beriŋ

43 Ta ŋmaamɪŋ die dɪ yallɪ vuoŋ mana; tʊntʊntɪba die dɪ yi mamachi tʊnkpɪɪma pam aŋaŋ Ɲmɪŋ hagɪrɪŋ wa.
44 Die Yisa kʊaŋanvuosi mana die dɪ pɔgɪlɪ taŋ aŋaŋ nʊabalɪmɪŋ ta tɪa ba nyinti a yɪa taŋ.
45 Ta die a naga ba faarɪ a daa a naga ligirehe a tɪa a yɪa taŋ, dɪ mʊna vuoŋ mana tuo die.
46 Daaŋ mana ba ko lagɪma taŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma a jɪama Ɲmɪŋ ama ba nyɪŋ mi, ba ŋaaŋ gara taŋ tige a lagɪŋ die nyindiike aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ sʊgɪyɪalɪŋ aŋaŋ taŋ.
47 Ta saŋŋa mana ba ŋaaŋ bɪra Ɲmɪŋ, ta vuoŋ mana die dɪ yallɪ sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ ba. Ta daaŋ mana tɪ Yɔmʊtieŋ ŋaaŋ vasa vuosi dɪ yese gbatɪtaanɪŋ ta gʊta ba ma.

3

Piita aŋaŋ Jɔɔn die dɪ gbaanna gbarɪgɪŋ dene

1 Daaŋ kaanɪ Piita aŋaŋ Jɔɔn die dɪ gara Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma, Ɲmɪŋ jʊʊsɪŋ saŋŋa, agbaa kʊaŋ chaaŋ hawasɪ ataa saŋŋa die wonde.
2 Womi sanʊarɪ tɪŋ, sanʊaŋ dieke die ba wasɪnana "Sanʊavɪɪka" daa wʊnyɪ die dɪ yine gbarɪgɪŋ ʊ mɪsɪ mana ma ma die dɪ kalɪ mi. Daaŋ mana die ba ŋaaŋ chii wo mɪŋ a keŋ kalɪŋ sanʊarɪ gie tɪŋ ʊ dɪ jʊʊsa vuodiekemba dɪ juunene Ɲmɪŋ juoku me ligire.
3 Die ʊ yene Piita aŋaŋ Jɔɔn dɪ balla ba juu wo, ʊ jʊʊsɪ ba ligire.
4 Die ba mana dɪ yiŋŋi a daansɪ wa die, womi Piita die dɪ baarɪ dɪ, "Daansɪma tɪ."
5 Die wɪa die ʊ daansa ba ta yaa tama sɪba ʊ nan ye jaaŋ a nyɪŋ ba jigiŋ.
6 Ama Piita die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Tɪ wo ligire, ama tɪ nan yɪ fʊ jadieke tɪ yalla. Manɪŋ n yɪ fʊ nʊaŋ Yisa Masia vuodieke dɪ yine Nazeriti vuoke saaŋ ma, hagɪ chʊŋ"
7 ta yigi ʊ nuudiigiŋ me a suŋŋi wo ʊ hagɪ zie. Lele womi daa wa nagɪsɪ aŋaŋ ʊ naachɪgɪsa dɪ ye hagɪrɪŋ;
8 ʊ hagɪ a yʊgɪ a zie ʊ nagɪsɪ ma a dɪ dɪa a chʊŋ chʊŋ. Womi die ʊ dɪ ba kʊaŋ a juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma a chʊŋ ta yʊga a bɪra Ɲmɪŋ.
9 Die vuosi mana dɪ yene wo ʊ chʊnnana ta bɪra Ɲmɪnnɪ,
10 die ba mɪŋŋɪ wa dɪ vuodieke dɪ ŋaana kala Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sanʊarɪ tɪka jigidieke ba wasɪnana "Sanʊavɪɪka " a jʊʊsa wa wonde, die dɪ yi be mamachi aŋaŋ ŋmaamɪŋ aŋaŋ wudieke dɪ yine a yɪ wa wa.

Piita die mʊʊlɪna Yisa wʊvɪɪna dene

11 Die daa wa die dɪ goori Piita aŋaŋ Jɔɔn a yallɪ, die dɪ yi vuosi mana mamachi ba chɪgɪ ga ba jigiŋ, jigidieke die ba wasɪnana "Solomoni Lɪɪfaaŋ" wa.
12 Piita die dɪ yene vuosisi ʊ pɪasɪ ba dɪ, "Nɪnɪŋ Izara vuosi, bɪa wɪɪrɪ gie dɪ yi nɪ mamachi? Ta bɪa nɪ daansa tɪ sɪba dɪ yiwo tɪ gbaŋ gbaŋ tɪ hagɪrɪŋ yaa tɪ wʊvɪɪna wɪa tɪ yi daa wa gie dɪ chʊŋ?
13 Nabidie Ɲmɪŋ, vuodieke die Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu die dɪ jɪanna wa, ta bɪ yi Ɲmɪŋ dieke tɪ chʊalɪba die dɪ jɪanna wa, wʊnɪŋ ʊ kɔtɪna ʊ Tʊntʊntʊ Yisa ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ hagɪrɪŋ. Wʊnɪŋ die nɪ nagɪ a yɪ tɪ nyɪŋkʊraha nuusi me, ta zeti wo Paliti nɪŋŋa saŋŋa dieke Paliti die dɪ yaalala dɪ ʊ vaa ʊ ga yɔrɪ wa.

14 Die ʋ yiwo Ŋmɪŋ vuoŋ ta bɪ yi
vuovɪɪnɪŋ ama die nɪ zeti wo mɪŋ ta balɪ
Paliti dɪ ʋ vʋarɪ vuokʋʋrʋ wa a yɪ nɪ.
15 Die wɪa, nɪnɪŋ die nɪ yine ba kʋʋ
Miivoliyɪɪrʋ wa; ama Ŋmɪŋ die dɪ vaa ʋ
hagɪ kuŋ me, ta tɪnɪŋ tɪ yine wɪɪrɪ gie
daansɪatieliŋ.
16 Dɪ yiwo Yisa wa saarɪ yiko tɪ wa dɪ
yi daa wa gbaamɪŋ. Gbarɪgɪrɪ gie yiwo
vuodieke nɪ wone sɪba ta bɪ yese wo, ama
ʋ keŋ ye gbaamɪŋ, dama ʋ yine Yisa saaŋ
yada wa wɪa. Ʋ yine Yisa saaŋ yada wɪa
ʋ ye gbaamɪŋ ta zie nɪ mana nɪŋŋa naa.
17 "Lele n nɪmballɪ, n sɪba a baarɪ
wudieke nɪnɪŋ aŋaŋ nɪ nyɪŋkʋraha dɪ
yine ba kʋʋ Yisa wa, die nɪ ka sɪba
wudieke die nɪ yinene chɪaŋ.
18 Ama Ŋmɪŋ die wɔŋ balɪ ʋ wɪɪrɪ a yɪ
ʋ naazʋalɪba, ta ba gbaŋ die dɪ balɪ a yɪ
vuosi dɪ sie ʋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa dii
wahala. Die ʋ vaa ka seŋ yi wusie sɪba nɪ
yine die wo.
19 "Die wɪa nɪ vaa nɪ tʋntʋmbɪatɪ ta
yiŋŋi a keŋ Ŋmɪŋ jigiŋ amʋ ʋ nagɪ nɪ
tʋmbɪatɪ a chaa nɪ,
20 ta ʋ nan bɪ yɪ nɪ haalɪtɪ voosiŋ, ta bɪ
tʋŋ Yisa Masia nɪ jigiŋ, vuodieke ʋ wone
a vʋarɪ wa a yɪ nɪ wa.
21 Ama sie Yisa wa wɪarɪ arɪzanna ma a
ga tʋgɪ saŋŋa dieke Ŋmɪŋ dɪ bala ʋ wʋnsɪ
jaaŋ mana sɪba die ʋ vana ʋ naazʋalɪkasɪ
mba die dɪ benne kʋrɪŋ ma wa dɪ balɪ wa.
22 "Die gbaŋ Mosisi dɪ baarɪ dɪ, 'Tɪ
Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ nan daansɪ yɪ nɪ
naazʋa sɪba ʋ tʋnna mɪŋ naa, ta ʋ nan yi
nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ vuoŋ. Nɪnɪŋ nɪ mʋ nɪ
wʋmma wudieke mana ʋ balala nɪ.
23 Vuodieke mana dɪ kana ka wʋmma
wudieke mana wʋnɪŋ naazʋa wa mi dɪ
balala, Ŋmɪŋ nan vʋarɪ die vuoke a nyɪŋ
ʋ vuosi me ta chʋʋsɪ wa.'
24 "Ta Ŋmɪŋ naazʋalɪŋ banɪŋ ba aŋaŋ
naazʋa Samuli aŋaŋ vuodiekemba die dɪ
kenne ʋ kʋaŋ chaatɪ ta die bala Ŋmɪŋ
wɪaha die wɔŋ balɪ wudieke dɪ yinene
daarɪ gie nʋaŋ.
25 Ŋmɪŋ nʋa diekemba die ʋ yɪna ʋ
naazʋalɪba, yiwo nɪ sɪɪtɪ, a bɪ gʋtɪ, nʋa
dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna nɪ chɔɔŋkʋʋlɪba gbaŋ
yiwo nɪ sɪɪtɪ. Dama die ʋ balɪ wa
Abarahami dɪ, 'Fʋ haagɪŋ wʋnyɪ ma, maŋ
nan daagɪ a yi alibarika yɪ tɪŋgbaŋka gie
vuosi mana.'
26 Die wɪa Ŋmɪŋ dɪ vʋarɪ ʋ Tʋntʋntʋ
Masia wa ta woliŋ tʋŋ wa nɪ jigiŋ, dɪ ʋ
vaa nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ tʋntʋmbɪatɪ ma ta
ye alibarika ka."

4

Die ba yalla Piita aŋaŋ Jɔɔn a ga nyɪŋkʋra nɪŋŋa dene

1 Die Piita aŋaŋ Jɔɔn die dɪ yene ko bala
wɪa a yɪa vuosisi, die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
aŋaŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sojasisi
jakʋʋŋ aŋaŋ Sadusisi vuosi dɪ keŋ ba
jigiŋ,
2 dama die ba jɪɪ wa sɪnyɪɪrɪŋ a yɪ Piita
aŋaŋ Jɔɔn, dɪ ba dagɪnana vuosisi dɪ Yisa
die hagɪ kuŋ me wɪa, ka dagɪ sɪba kunti
nan daansɪ hagɪ kuŋ me.
3 Die wɪa die ba yigi be a nagɪ ba a yi
dansarɪka sʋŋ dɪ tʋŋ vʋŋ, dama yuŋ die
wɔŋ a sibe mɪŋ.
4 Ama daadaŋ diekemba die dɪ wʋnna
Piita aŋaŋ Jɔɔn balɪkʋ die dɪ yi Yisa
yada ta yi Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ. Ta
vuodiekemba die dɪ dɪna Yisa dɪ yi sɪba
vuosi tuse anʋ.
5 Tʋŋ die dɪ vʋnna, Juu vuosi
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ ba nyɪŋkʋra aŋaŋ
mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ lagɪŋ taŋ ba
lagɪmɪŋ jigiŋ Jerusalemi ma,
6 die ba lagɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʋʋŋ Anasi aŋaŋ Kayafasi aŋaŋ Jɔɔn
aŋaŋ Alekizanda aŋaŋ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʋʋrɪ tigiŋ vuosi bataŋ.
7 Die ba yi Piita aŋaŋ Jɔɔn dɪ keŋ zie ba
sʋnsʋŋ ta ba pɪasa ba dɪ, "Bɪa hagɪrɪŋ nɪ
yallɪ, ta mɪnɪa saaŋ ma nɪ yie wɪaha gie?"
8 Womi Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ hagɪ
Piita ma ʋ yiŋŋi a balɪ ba dɪ "Nɪnɪŋ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ aŋaŋ nyɪŋkʋra,
9 dɪɪ yi nɪ pɪasa tɪ jinne yaa gamma
wʋvɪɪŋ dieke tɪ yine a yɪ gbarɪgɪrɪ gie
aŋaŋ ʋ yene gbaamɪŋ dene,
10 die nɪŋ, nɪ mana aŋaŋ Izara vuosi
mana sɪmma dɪ dɪ yiwo Nazeriti vuoke
Yisa Masia saaŋ ma ta daa wa gie dɪ ye
gbaamɪŋ ta zie nɪ nɪŋŋa naa. Yisa wo mi
die nɪ yi ba kpaasɪ wa dagarɪkʋ ma a kʋʋ

wa wa ama ta Ŋmɪŋ dɪ vaa ʊ hagɪ kumbu me wo.
11 Wʊnɪŋ ʊ yine vuodieke Ŋmɪŋ gbaŋkʊ dɪ balɪ ʊ wɪaha dɪ
‘Taŋ dieke nɪnɪŋ mɪmɪɪrɪba dɪ zetine wo
yiŋŋine a keŋ bɪrɪŋ gɔŋgɔŋyʊgɪrɪŋ
taŋ vɪɪnɪŋ.’
12 Ta vuoŋ saaŋ bɪ wori tɪŋgbaŋka gie me ta Ŋmɪŋ dɪ yɪ vuosi dɪ tɪ ye gbatɪtaanɪŋ, sie Yisa nyɪɪna ma.”
13 Die lagɪŋkʊ vuosi dɪ yene Piita aŋaŋ Jɔɔn dɪ dine dembisi dene wo, ta die ba bɪ mɪŋŋɪ dɪ Piita aŋaŋ Jɔɔn die yiwo vuodiekemba dɪ kana ka sɪba gbanɪŋ die dɪ yi be mamachi, ba mɪŋŋɪ dɪ die banɪŋ aŋaŋ Yisa die benne.
14 Ama die ba yene daa dieke die dɪ yene gbaaŋkʊ dɪ ziene Piita aŋaŋ Jɔɔn jigiri die ba ka bɪagɪ balɪ wɪɪŋ a chʊʊsɪ ba.
15 Die wɪa die ba vaa ba ye nyɪŋ lagɪŋkʊ jigiŋ, ta ba wa ye taŋ,
16 ta pɪasa taŋ dɪ, “Bɪa tɪ nan yi dembisi gie? Dama vuodieke mana dɪ benne Jerusalemi ma sɪba mamachi wudieke ba yine, ta tɪ kaaŋ bɪagɪ chiisike.
17 Ama nɪ vaa aŋ tɪ kpaaŋ ba dɪ ba daa bɪ wa Yisa saaŋ a yɪ vuoŋ, amʊ vuosi kaaŋ wʊŋ Yisa wɪɪrɪ gie.”
18 Die wɪa die ba bɪ wa ba a keŋ juu a balɪ ba dɪ “Nɪ sɪmma nɪ bɪ nagɪ Yisa saaŋ a balɪ yaa dagɪ vuoŋ bɪbra.”
19 Ama Piita aŋaŋ Jɔɔn die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Nɪnɪŋ nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yilime dɪ bɪa mʊna Ŋmɪŋ jigiŋ? Tɪ saagɪ a yɪ nɪ ta zeti Ŋmɪŋ nʊaŋ yaa?
20 Dama tɪ kaaŋ bɪagɪ vaa wudieke tɪ gbaŋ gbaŋ tɪ yene ta wʊŋ wa balɪŋ.”
21 Ta die lagɪŋkʊ nyɪŋkʊraha die dɪ bɪ kpaaŋ ba aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta vaa ba ga yɔrɪ, dama die ba ka ye wɪɪŋ ba baaŋ nagɪ a datɪ ba tɪbɪŋ, dama vuosisi die faasɪ bala mɪŋ ta bɪra Ŋmɪŋ saaŋ aŋaŋ wudieke dɪ yine wo.
22 Daa dieke die dɪ yene mamachi gbaaŋkʊ die tɪaŋ bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa.

Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ die dɪ jʊʊsɪna Ŋmɪŋ a yaala Dembisi dene

23 Die ba dine vaa Piita aŋaŋ Jɔɔn wa, die ba yiŋŋi ga ba chanchaalɪba jigiŋ a balɪ ba wudieke Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʊʊrɪ aŋaŋ nyɪŋkʊraha dɪ bala ba wa.
24 Die ba wʊnna naa wa, die ba mana die dɪ lagɪsɪ taŋ aŋaŋ sʊgɪbalɪmɪŋ a jʊʊsɪ Ŋmɪŋ dɪ “Tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ, fʊ naana ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie, mʊgɪkpɪɪma aŋaŋ nyindiekemba dɪ benne a ma,
25 die Halɪkasɪka ma fʊ dagɪ tɪ chɔɔŋkʊʊŋ Davidi vuodieke die dɪ yine fʊ tʊntʊntʊ, ta die ʊ bʊgɪ balɪ fʊ Halɪkasɪ yiko me dɪ
‘Bɪa yine vuodiekemba dɪ kana a ka yi Juu
vuosi dɪ pɪrɪ aŋaŋ sɪnyɪɪrɪŋ,
ta Izara vuosi dɪ sama saŋ tɔgɪtɪ
26 ta tɪŋgbaŋka gie naara aŋaŋ ba
nyɪŋkʊra dɪ lagɪsɪ taŋ
a tuole dɪ ba wagɪ aŋaŋ Nabidie
Ŋmɪŋ aŋaŋ
ʊ Vuovʊarɪkɪrɪ Masia wa.’
27 “Dɪ yiwo wusie dɪ, Herodi aŋaŋ Pontiwosi Paliti aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana a ka yi Juu vuosi aŋaŋ Izara vuosi die seŋ lagɪsɪ mɪŋ tɪka ma ta saŋ dɪ ba kʊʊ kasɪ tʊntʊntʊ Yisa, vuodieke die fʊ vʊarɪna a zie wo.
28 Die ba lagɪsɪya mɪŋ dɪ ba yi wudieke mana fʊ hagɪrɪŋ aŋaŋ fʊ yaalɪŋ ma fʊ wone a saŋ dɪ ka nan yi wo.
29 Ta lele tɪ Yɔmʊtieŋ, ye vuosi gie dɪ ŋaana a juo tɪ ŋmaamɪŋ dene, ta vaa tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine fʊ yɔŋɪsɪ balɪma fʊ wɪaha gie aŋaŋ dembisi pam,
30 ta tɪɪntɪ fʊ nuuŋ ta yɪ yʊagɪtieliŋ ye gbaamɪŋ, ta vaa tɪ yime mamachi wʊkpɪɪma pam aŋaŋ fʊ kasɪ tʊntʊntʊ Yisa saaŋ hagɪrɪŋ ma.”
31 Die ba dine a jʊʊsɪ Ŋmɪŋ a kpatɪ wa, jigidieke ba lagɪŋna wa dɪ dɔŋ, ta Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ suuli ba mana die ba piili a bala Ŋmɪŋ wɪaha aŋaŋ sʊgɪhagɪrɪŋ.

Die ba tɪana ba nyinti a yɪa taŋ dene

32 Saŋka mi Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ mana die dɪ lagɪŋ taŋ aŋaŋ sʊŋanyili balɪmɪŋ aŋaŋ sʊgɪbalɪmɪŋ, ta tɪa ba nyinti a yɪa taŋ. Vuoŋ die ka baarɪ dɪ ʊ sɪɪwa jaaŋ.
33 Die saŋŋa mi tʊntʊntɪba die dɪdɪ tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa kumbu hagɪŋ daansɪa, ta

daansıaka die yaa hagırıŋ pam, ta Ɲmıŋ die dı yi alibarika pam a yi ba mana ma.
34 Die vuoŋ wo ba sʋŋ a waarı jaaŋ, dama vuodiekemba die dı yalla ba gbaŋ gbaŋ kʋatı yaa tige ŋaaŋ nagıha a daa mıŋ a yaa ligirehe,
35 a keŋ tʋntʋntıba jigiŋ, ta ba nagı tıa a yı vuoŋ mana ʋ yaala dene.
36 Die daa wʋnyı die bie mi ʋ saaŋ dı dı Josefu, ta die yi Liiva buuriŋ vuoŋ, ta ba mıırı wa Saapurusi, vuodieke tʋntʋntıba dı wasınana Banabasi (ka chıaŋ yine susuŋŋiru),
37 die dı keŋ nagı ʋ kʋaŋ a daa, a yaa ligirehe a keŋ a yı tʋntʋntıba.

5

Ananiasi aŋaŋ ʋ hɔgʋ Safara wıa

1 Ama daa wʋnyı gbaŋ die benne a dı Ananiasi ta ʋ hɔgʋ dıaŋ dı dı Safara. Die ba nagı ba faarı a daa,
2 ta die nagı ligirehe a taŋ a lɔbırı, ta ʋ hɔgʋ wa dı sıba ha wıa, ta die nagı ligire tıalıka ha a yaa ga yı tʋntʋntıba ha.
3 Piita die dı pıası wa dı, “Ananiasi, bıa fʋ vaa Sitaani dı juu fʋ sʋŋ a nyaŋŋı fʋ, ta yi fʋ chıbı ŋmınchıbısı a yı Ɲmıŋ Halıkasıka ta nagı ligirehe a taŋ fʋ tuone a nyıŋ kʋakʋ ma fʋ nagına a daa wa?
4 Die fʋ yene ka nagı ka a daa wa, die ka ka yiwo fʋ sııtı? Ta die fʋ nagına ka a daa wa, ligirehe die ka yi fʋ sııtı? Ta bıa yine fʋ yile fʋ sʋŋ ma a yi naa? Fʋnıŋ fʋ ka chıbı ŋmınchıbısı a yı wa vuota, ama fʋ chıbı yı wa Ɲmıŋ.”
5 Die Ananiasi die dı wʋnna naa, die dı kpi a nan. Die ŋmaaŋkpeŋkpııŋ dı juu vuodiekemba mana die dı wʋnna ʋ kumbu wıaha.
6 Womi dalʋaka die dı keŋ nyıŋ a muuri ʋ nyıŋgbaŋka aŋaŋ garıŋ a chii wo a nyıŋ a ga guu.
7 Ka kʋaŋ chaaŋ hawası ataa, ʋ hɔgʋ wa die dı keŋ juu jigidieke Piita die benne wo, ta ka sıba wudieke dı yine.
8 Ta Piita dı pıası ʋ gbaŋ dı “Balı mıŋ, fʋnıŋ aŋaŋ fʋ chʋrʋ wa dı nagına nı kʋakʋ a daa wa ta tuo ligirehe a mana wʋnna?”

Die ʋ yiŋŋi a balı wa dı “Wa, bʋ mana wʋnna.”
9 Die wıa Piita die dı pıası wa dı, “Bıa fʋnıŋ aŋaŋ fʋ chʋrʋ wa dı yi nʋabalımıŋ dı nı magısı Tı Yɔmʋtieŋ Halıkasıka. Daa diekemba dı guune fʋ chʋrʋ wa, bie wo sanʋarı tıŋ lele, ta ba nan chii fʋ gbaŋ a nyıŋ a ga guu.”
10 Lele womi die ʋ kpi a nan tıŋgbaŋ, ta dalʋakaha die dı a keŋ juu a ye dı ʋ kpiye mıŋ, ba chii wo a nyıŋ a ga guu ʋ chʋrʋ wa lʋgıŋ.
11 Saŋŋa mi die ŋmaaŋkpeŋkpııŋ die dı juu Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana aŋaŋ vuodiekemba die dı wʋnna wıaha.

Tʋntʋntıba die dı gbaanna daadaŋ dene

12 Saŋŋa mi tʋntʋntıba die dı tʋma mamachi tʋnkpııma pam vuosisi jigiŋ. Ta Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana die dı ŋaaŋ lagısı taŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ, Solomoni lııfaaka jigiŋ.
13 Ama vuodiekemba dı kana ka yi Yisa kʋaŋandıısırıŋ dı wo sikimiŋ a baaŋ gaaŋ ba gbaŋ a gʋtı ba ma, ama ta die yıa ba jılıma pam,
14 ama dembisi aŋaŋ hɔgʋba pam die dı yi tı Yɔmʋtieŋ yada ta gʋtı ʋ kʋaŋandıısırıŋ ma.
15 Die tʋntʋntıba dı yinene wudiekemba ba wıa, vuosi die dı chii yʋagıtieliŋ a nyıŋ sieti ma, a nagı ba dʋaŋ gadosi aŋaŋ kalıŋası ma a mʋ Piita dı keŋ chʋŋ tıanna ʋ ligisiŋ nan nan ba ma aŋ ba ye gbaamıŋ.
16 Ta die kpıkpaaŋ die dı nyıŋ tıŋkpaŋŋısı die dı gbine Jerusalemi a yaa ba yʋagıtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba jımbıatı dı yalla a keŋ, die ba mana dı ye gbaamıŋ.

Tʋntʋntıba wahala diile wıa

17 Die wıa Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıŋ mana aŋaŋ Sadusisi vuosi bataŋ pam die dı yaa sʋgıbıaŋ aŋaŋ tʋntʋntıba, ta die yı
18 ba ga yigi be a kparı ba dansarıka ma.
19 Ama yuku me Ɲmıŋ malaka die dı keŋ sʋʋŋ a yuori dansarıka ka sanʋaha dı tʋntʋntıba keŋ nyıŋ, ta balı yi ba dı,

20 “Nɪ gamma a ga zie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma a balɪ vuosisi miivoli
haalɪkʋ gie wɪa mana.”
21 Die tʋntʋntɪba die dɪ tuo ʋ nʋarɪ,
die sʋkʋleeliŋ die ba ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma a piili a daga vuosi
wɪaha.
Die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ aŋaŋ
ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ wa Juu vuosi
nyɪŋkʋra mana a lagɪŋ taŋ, ta die yi nʋaŋ
dɪ ba ga dansarɪka ka sʋŋ a ga vʋarɪ
tʋntʋntɪba a keŋ ba nɪŋŋa,
22 Ama die ba gana tʋgɪ dansarɪka ka
sʋkʋ die ba ka ye be ta yiŋŋi ga lagɪŋkʋ
jigiŋ a ga baarɪ dɪ
23 “Tɪ gana a tʋgɪ dansarɪka ka jigiŋ,
tɪ ye ka mɪŋŋɪ kparɪ mɪŋ keŋ keŋ, ta
gbɪgbarɪtɪba dɪ zie sanʋaha tɪŋ a gbarɪ,
ama tɪ yuorine sanʋaha ta vuoŋ mana wo
ka sʋŋ.”
24 Die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha
aŋaŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sojasisi
jakʋʋrɪ dɪ wʋnna naa wa, die dɪ yi be
mamachi ba yile wudieke dɪ yine wo.
25 Womi vuoŋ wʋnyɪ die dɪ keŋ juu
mi a baarɪ dɪ, “Nɪ ye, daa diekemba nɪ
nagɪna a yi dansarɪka ma wa zie Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma a daga vuosi
Ŋmɪŋ wɪa.”
26 Die wɪa sojasisi jakʋʋrɪ die dɪ nagɪ
ʋ dembisi ba ga yaa tʋntʋntɪba keŋ, ama
die ba ka vʋarɪ ba aŋaŋ hagɪrɪŋ, dama
die ba chɪgɪ ŋmaamɪŋ dɪ vuosi nan taa
ba tana.
27 Die ba yalla ba keŋ wo, die ba
vaa ba keŋ zie lagɪŋkʋ nɪŋŋa, ta Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ balɪ ba dɪ,
28 “Die tɪ yɪ nɪ wa nʋaŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna,
dɪ nɪ da keŋ dagɪ vuosi Yisa saaŋ ma, ama
nɪ ye wudieke nɪ yine, nɪ nagɪ dagɪkʋ a
mʋʋlɪ Jerusalemi mana, ta yaala nɪ yi tɪ
Yisa kʋkʋʋrɪŋ.”
29 Ta Piita aŋaŋ tʋntʋntɪba banɪŋ ba dɪ
yiŋŋi balɪ ba dɪ “Sie tɪ saagɪ Ŋmɪŋ nʋaŋ
ta daa vuota nʋaŋ.
30 Tɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ Ŋmɪŋ die vana Yisa dɪ
hagɪ kuŋ me, die nɪ kpaasɪna wa dagarɪkʋ
ma wa ta kʋʋ wa wa.
31 Ŋmɪŋ die dɪ kɔtɪ wa a jʋalɪ wa a kalɪŋ
ʋ nuudiigiŋ a yiwo Nɪŋŋandɪɪsɪrʋ aŋaŋ
Gbɪgbatɪtaantʋ, dɪ ʋ yɪ Izara vuosi sieŋ dɪ
ba chɪgɪ nyɪŋ ba tʋntʋmbɪatɪ ma aŋ Ŋmɪŋ
nagɪ ba tʋmbɪatɪ a chaa ba.
32 Tɪnɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ Halɪkasɪka yine
Yisa kumbu hagɪŋ daansɪa tieliŋ; Ŋmɪŋ
dɪ nagɪna Haalɪ dieke wo a yɪa vuodieke
mana dɪ tuone ʋ nʋaŋ.”
33 Die nyɪŋkʋraha die dɪ wʋnna naa, die
ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ pam dɪ ba kʋʋ tʋntʋntɪba.
34 Ama Farasisi vuoŋ wʋnyɪ die benne
lagɪŋkʋ me ta ʋ saaŋ dɪ dɪ Gamalia, ta yi
mɪraha dɪdagɪrʋ, vuoŋ mana die dɪ yɪa
wa jɪlɪma pam; die dɪ hagɪ lagɪŋkʋ ma a
balɪ ba dɪ ba yaa tʋntʋntɪba a nyɪŋ aŋ ka
yi sʋaa.
35 Die ʋ wa balɪ yɪ ba dɪ “N chanchaalɪŋ
Izara vuosi, nɪ sɪmma aŋaŋ nɪ bala nɪ yi
vuosi gie wudieke wo.
36 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa, Tudasi die
hagɪya a baarɪ dɪ ʋ yiwo vuokpɪɪŋ ta die
vuosi sɪba kɔbɪsɪ-nɪɪsa die dɪ dɪ ʋ kʋaŋ,
ama vuosi bataŋ die dɪ keŋ kʋʋ wa, die ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba mana die dɪ chɪgɪ a jaasɪ
jigiŋ mana, ta ʋ tʋʋmaha mana die dɪ yi
yɔrɪ.
37 Naa kʋaŋ chaaŋ, ta Judasi, vuodieke
dɪ yine Galili vuoke gbaŋ die dɪ keŋ vuosi
bɪɪsɪkʋ saŋŋa, die ʋ tarɪgɪ vuosi bataŋ
yɪaŋ ta daadaŋ pam die dɪ dɪ ʋ gbaŋ,
ta vuosi die dɪ keŋ kʋʋ ʋ gbaŋ, ta ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba mana die dɪ chɪgɪ a jaasɪ
jigiŋ mana.
38 Die wɪa, leleke gie wɪɪrɪ nɪŋ, n
kpaama nɪ dɪ nɪ ko vaa vuosi gie sɔmm
ta vaa ba ga, dama dɪɪ yi ta ba tʋʋmaha
dɪ yiwo vuota tʋʋma ka nan daansɪ kpatɪ.
39 Ama dɪɪ yi ta ka yi Ŋmɪŋ tʋʋma, nɪ
kaaŋ bɪagɪ a nyaŋŋɪ ba; nɪnɪŋ nɪ nan keŋ
ye ta nɪ waga aŋaŋ Ŋmɪŋ.”
Die lagɪŋkʋ die dɪ tuo Gamalia
kpaaŋkʋ,
40 ta die yiŋŋi a wa tʋntʋntɪba a keŋ juu,
ta vaa ba tɪbɪ ba aŋaŋ kpaasɪŋ, ta yɪ ba
nʋaŋ dɪ ba da keŋ wɔŋ a balɪ wɪɪŋ Yisa
saaŋ ma, ta die vaa ba ga yɔrɪ.
41 Die wɪa, tʋntʋntɪba die dɪ nyɪŋ
lagɪŋkʋ jigiŋ aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ, dama Ŋmɪŋ
die yene be ba mʋna wahala diile Yisa
saaŋ ma.
42 Ta die daaŋ mana ba ŋaaŋ gara Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma, ta bɪ gara
vuosi tige me a daga ta mʋʋla wʋvɪɪnaha

dı Yisa yine Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı, Masia wa.

6

Ba vʋarına susuŋŋiriŋ bayʋpɔyı wa wıa

1 Saŋŋa mi die Yisa kʋaŋandıısırıŋ die dı gʋtınana wa, ta vʋʋnıŋ dı keŋ keŋ Juu vuodiekemba dı balala Giriiki jabalıkıŋ aŋaŋ Juu vuodiekemba die dı bala ba gbaŋ gbaŋ jabalıkıŋ sʋnsʋŋ, dama vuodiekemba die dı balala Giriiki jabalıkırı die baarı dı daaŋ mana ba ŋaana tıa nyindiikehe ba kpihɔgʋba ka tuose sıba vuodiekemba dı bala Juu jabalıkırı.

2 Die wıa tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ ale wo die wa Yisa kʋaŋandıısırıŋ a lagısı taŋ a baarı dı "Dı ka mʋ dı tı vaa Ŋmıŋ wıa mʋʋlıŋ ta wıarı nyindiike tıala ma.

3 Die wıa n nımballı, nı daansı nı sʋŋ a vʋarı dembisi ba bayʋpɔyı nı sıbına a baarı ba beriŋ vıına, ta yaa yıaŋ ta suuli wo aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka, aŋ tı nagı tʋʋmaha gie yı ba nuusi me,

4 ta tı nagı tınıŋ tı saŋŋa a yi Ŋmıŋ jʋʋsıŋ mi aŋaŋ Ŋmıŋ wıa dagıŋ ma."

5 Ta Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana die yaa sʋgıfıalıŋ aŋaŋ tʋntʋntıba balıkʋ. Die wıa ba vʋarı Sitiiveni vuodieke die yallı yada pam ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı suuli wo aŋaŋ Filipi aŋaŋ Porokorusi aŋaŋ Nikanori aŋaŋ Timoni aŋaŋ Pamenasi aŋaŋ Nikolasi, vuodieke die nyına Antiyoku, ta die dı ka yi Juu vuoŋ, ama die dı tarıgı ʋ jıamıŋ ta dıa Juu vuosi jıaŋkʋ.

6 Die ba yaa ba ga tʋntʋntıba jigiŋ, ta tʋntʋntıba die dı nagı ba nuusi a diisi ba sikpigile me ta jʋʋsı Ŋmıŋ yı ba.

7 Naa kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ wıa die dı bı mʋʋlı a ga jigiŋ mana, ta Yisa kʋaŋandıısırıŋ die dı gʋta lagı lagı Jerusalemi ma, ta Ŋmıŋ kıkaabıtıba pam die dı saagı Yisa wʋvıınaha ta yiwo yada.

Sitiiveni yigiŋ wıa

8 Sitiiveni die dı ye Ŋmıŋ suŋŋiŋ aŋaŋ hagırıŋ pam, ta die dı yie mamachi tʋnkpııma vuosisi sʋŋ.

9 Ama die dembisi bataŋ die dı ka tuo wo. Vuodiekemba die dı nıga nınhagırıŋ aŋaŋ Sitiiveni die yiwo Juu vuodiekemba dı yine yɔŋısı, ta die ba vʋarı ba a nyıŋ ba yɔŋısı ma. Die ba nyıŋ wa Sayireni aŋaŋ Alekizandira, banıŋ aŋaŋ Juu vuosi bataŋ die dı nyına Silisia aŋaŋ Asia ma. Die ba gbaŋ ba yaa wa ba Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ.

10 Ama Ŋmıŋ Halıkasıka die dı yı Sitiiveni yıaŋ pam, die ba ka bıagı a nyaŋŋı wa aŋaŋ ʋ wʋbalıkaha.

11 Die ba kana ka bıagı a nyaŋŋı wa wıa, die ba ga kpalı dembisi bataŋ dı ba balı dı "Tınıŋ tı wʋŋ wa ʋ balala a chʋʋsa Mosisi aŋaŋ Ŋmıŋ."

12 Ba bala naa wıa, ta vuosisi aŋaŋ nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba dı jıı sınyıırıŋ ta ga Sitiiveni jigiŋ a yigi wo a yaa wa ga ba nyıŋkʋra lagıŋkʋ jigiŋ.

13 Womi die ba yaa dembisi bataŋ dı ba chıbı ŋmınchıbısı a yı wa. Die ba baarı "Daa wa gie ŋaaŋ bala saŋŋa mana a chʋʋsa Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ aŋaŋ Mosisi mıraha;

14 dama tı wʋŋ wa ʋ bala dı Yisa vuodieke dı yine Nazeriti vuoke nan kpaŋŋı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie a taaŋ, ta tarıgı chʋara diekemba Mosisi dı yına tı wa."

15 Vuodiekemba mana die dı kala lagıŋkʋ jigiri die dı mıırıgı ba nine a daansa Sitiiveni, ta die ye ʋ ninechaaŋ dı tarıgı a sıı sıba malaka ninechaaŋ.

7

Sitiiveni balıkʋ

1 Die wıa Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı die dı pıası Sitiiveni dı "Ka seŋ yiwo wusie?"

2 Sitiiveni die dı yiŋŋi a balı dı "N nımballı aŋaŋ n chʋalıŋ, nı wʋmma mıŋ, saŋŋa dieke tı chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami dı yene bie Mesopotamia ma ta ye ka hagı ga Harani ma, ta hagırıtieŋ Nabidie Ŋmıŋ die dı nyıŋ ʋ jigiŋ,

3 ta balı wa dı 'Vaa fʋ deŋ aŋaŋ fʋ tıŋgbaŋ ta ga tıŋgbaŋ dieke n balla n dagı fʋ wa.'

4 Die wıa die ʋ nyıŋ ʋ tıŋgbaŋka ma a ga bie Harani ma. Ʋ chɔɔŋ wa kuŋ kʋaŋ chaaŋ, ta Ŋmıŋ die dı vaa ʋ hagı a keŋ kalı tıŋgbaŋka gie me jigidieke nı benne lele naa.

5 Ama Ŋmıŋ die ka yı wa tıŋgbaŋka halı bıta gbaŋ dı ʋ sına, ama ta die yı wa

nʊaŋ dı ʊ nan daansı nagı ka a yı wa,
ta ka nan yi wʊnıŋ aŋaŋ ʊ haagısı sııtı.
Saŋŋa dieke Ɲmıŋ die dı yine nʊarı gie
wo ta Abarahami die wo bʊa.
6 Naa die Ɲmıŋ dı balı yı wa dı, 'Fʊ
haagısı nan daansı beri tıŋgbaŋ gaaŋ ma,
mi ba nan yi yɔŋısı, aŋ ba mugisi be pam
bına kɔbısı-nıısa.
7 Ama manıŋ n nan daansı datı tıŋgbaŋ
dieke vuosi ba bala ba tʊŋ a yıa wa tıbıŋ,
ka kʊaŋ chaaŋ ba nan keŋ a nyıŋ kanıŋ
tıŋgbaŋka mi a keŋ tıka gie me a jıama
mıŋ.'
8 Womi Ɲmıŋ die yı Abarahami nʊaŋ,
ta die dagı wa nʊarı dagıtı, dı wʊnıŋ
aŋaŋ ʊ haagısı gobi ba kɔla. Die Abara-
hami dı keŋ mıırı Aziki, ta die gobi ʊ kɔlı
ka daraa nıı daraaŋ. Ka kʊaŋ chaaŋ Aziki
dıaŋ dı mıırı Jakobu ta gobi ʊ kɔlı, ta
Jakobu dıaŋ dı gobi ʊ ballı baŋ aŋaŋ bale
die dı yine tı chɔɔŋkʊʊlıkpııma wa kɔla.
9 "Die Jakobu ballılı die dı keŋ haa ba
nımbʊa Josefu ta die nagı wa a daa a yı
vuosi bataŋ ba yaa wa ga Ijipiti tıŋgbaŋ
ma a bırıŋ wa yɔmʊ. Ama Ɲmıŋ die bie
ʊ jigiŋ,
10 ta die vʊarı wa a nyıŋ wumugisike
mana ma, ta die dı yı wa yıaŋ ta yi Ijipiti
naaŋ wa Faro dı yaala ʊ wıa ta yi wo
jakʊʊŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma, ta bı yi wo
jakʊʊŋ ʊ tigiŋ me.
11 "Ka kʊaŋ chaaŋ kɔŋkpııŋ die dı
keŋ nan Ijipiti aŋaŋ Keenani tıŋgbaŋısı
mana ma, die ba dii wahala pam, ta tı
chɔɔŋkʊʊlıba die ka ye nyindiike.
12 Die wıa die Jakobu dı wʊnna dı
nyindiike bie Ijipiti ma wa die ʊ tʊŋ
ʊ ballılı, tı chɔɔŋkʊʊlıba mi, die ba
bʊmbʊŋaŋ garıŋ wonde.
13 Die ba garıŋ bule wo ma wa Josefu
die dı nagı ʊ gbaŋ a dagı ʊ nımballılı, mi
Faro die dı mıŋŋı Josefu deŋ.
14 Ka kʊaŋ chaaŋ Josefu die dı tʊŋ a wa
ʊ chɔɔŋ Jakobu aŋaŋ ʊ deŋ mana dı ba
keŋ Ijipiti ma; die ba mana die yiwo vuosi
baŋısı-yʊpɔyı aŋaŋ banʊ.
15 Die wıa Jakobu aŋaŋ ʊ dembe mana
die dı hagı a ga Ijipiti, mi die wʊnıŋ aŋaŋ
ʊ ballı dembisi die dı kpi.
16 Die ba nagı ba nyıŋgbanıŋ a yiŋŋi a
ga Saakemi a ga guu vɔrıŋ dieke Abara-
hami die dı dana a nyıŋ Hamori buuriŋ
jigiŋ ma.
17 "Die dı wana a gbigi dı Ɲmıŋ yi suuli
ʊ nʊarı die ʊ yına Abarahami wa, die tı
vuosisi die dı benne Ijipiti ma wa die dı
wa faası dala pam.
18 Ka kʊaŋ chaaŋ vuoŋ wʊnyı die dı keŋ
dii Ijipiti naarı, ama wʊnıŋ die ʊ ka sıba
Josefu wıa.
19 Die naaŋ wa die dı pɔgılı tı vuosi
aŋaŋ bıaŋ, ta die mugise be dı ba vʊarı
ba ballınyaalısı ba tige me a taaŋ aŋ ba
kpi.
20 "Die ba keŋ mıırı Mosisi, ta die ʊ
vıına pam, ta Ɲmıŋ nine die dı suuli wo.
Die ʊ bie wo ʊ chɔɔŋ tigiŋ me chııtı ataa,
21 die ba kenne nagı wa a nyıŋ ba tigiri
me saŋŋa dieke wo, die naaŋ wa hɔgʊlıa
die dı keŋ a nagı wa a wubi wo, ta yiwo
ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ bʊa.
22 Die ba dagı Mosisi yıaŋ dieke mana
Ijipiti vuosisi dı yalla, die ʊ keŋ bırıŋ
vuodieke dı sıbına wʊbalıka ta tʊma
hagırıŋ tʊʊma.
23 "Die Mosisi die dı tʊgı bına baŋısı-
nıısa Ijipiti vuosi jigiŋ, die ʊ yile daaŋ
kaanı dı ʊ ga a waası ʊ gbaŋ gbaŋ buuriŋ
Izara vuosisi.
24 Die ʊ ganana wa die ʊ ye Ijipiti vuoŋ
dı mugisinene Izara vuoŋ, die ʊ ga dı ʊ
gbatı wa a taaŋ, ta die a kʊʊ Ijipiti vuoke.
25 Die ʊ yile sıba ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi
nan mıŋŋı sıba Ɲmıŋ baa ʊ nagı wa
wʊnıŋ a tʊŋ a gbatı ba a taaŋ, ama die
ba ka mıŋŋı die.
26 Ka tʊnvʊʊsa, Mosisi die dı bı ye
Izara vuosi bale dı wagınana, die ʊ yaala
ʊ wʊnsı ba sʊnsʊŋ, ta balı ba dı, 'N
zʊamba, nı yiwo nımballı, bıa nı waga
taŋ die?'
27 Ama vuodieke die dı yaala waagıbʊ
die dı kpaŋŋı Mosisi a taaŋ lʊgıŋ, ta die a
pıası wa dı 'Mınıa yine fʊ tı jakʊʊŋ aŋaŋ
tı sarıyadiiru?'
28 'Fʊnıŋ fʊ yaala fʊ kʊʊ mıŋ mıŋ sıba
diene wo fʊ kʊna Ijipiti vuoke?'
29 Mosisi die dı wʊnna naa, die ʊ chıgı
a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma a ga bie Midiani
tıŋgbaŋ ma, ta die dı keŋ faarı hɔgʊ a
mıırı ballı dembisi bale mi.

30 “Bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa kʋaŋ chaaŋ, die
ʋ ga haagɪŋ daaŋ kaanɪ a ga tʋgɪ Sanayi
kunkogiŋ jigiŋ ta ye bolinyaaŋ dɪ dinene
haŋgɔɔsɪ tɪɪŋ, ta Ŋmɪŋ malaka die dɪ
nyɪŋ bolibu sʋŋ.
31 “Die ʋ yene die wo, die dɪ yiwo
mamachi, die ʋ chʋŋ a ga gbigi dɪ ʋ mɪŋŋɪ
a daansɪ ka, ta die a wʋŋ tɪ Yɔmʋtieŋ
Ŋmɪŋ lɔlɪŋ, ta ka bala wa dɪ;
32 ‘Manɪŋ n yiwo Ŋmɪŋ dieke fʋ
chɔɔŋkʋʋlɪŋ dɪ jɪanna, Abarahami aŋaŋ
Aziki aŋaŋ Jakobu Ŋmɪŋ.’ Mosisi die dɪ
wʋnna naa, die ʋ cheeli aŋaŋ ŋmaamɪŋ
ta ka bɪ yaala ʋ daansɪ mi.
33 “Ta tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ die dɪ
balɪ a yɪ wa dɪ ‘Vʋarɪ fʋ nɪɪraha, dama
jigidieke fʋ zene wo yiwo jigikasɪ.
34 Wusie, manɪŋ n yeye mɪŋ n vuosisi
dɪ dinene wahala die Ijipiti me, ta wʋŋ
ba kpaŋ. Die wɪa maŋ a keŋ sʋʋŋ dɪ n
gbatɪ ba a taaŋ. Die wɪa n nan yiŋŋi tʋŋ
fʋ Ijipiti me.’
35 “Mosisi wo gie die yine vuodieke
Izara vuosisi die dɪ zetine wo, ta die
pɪasɪ wa dɪ ‘Mɪnɪa yine fʋ tɪ jakʋʋŋ
aŋaŋ tɪ sarɪyadiiru?’ Ama wʋnɪŋ Ŋmɪŋ
die dɪ vʋarɪ dɪ ʋ yi ba nɪŋŋandɪɪsɪrʋ
ta gbatɪ ba taaŋ, ta malaka dieke dɪ
nyɪna wʋnɪŋ Mosisi jigiri bolinyaabʋ ma
haŋgɔɔsɪ tɪɪka jigiri die suŋŋi wo.
36 Die wʋnɪŋ Mosisi die yine vuodieke
die dɪ vʋarɪna ba a nyɪŋ Ijipiti tɪŋgbaŋ
ma, die ʋ bɪ tʋŋ mamachi tʋnkpɪɪma
Ijipiti tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ saŋŋa dieke die
ba gana a garɪsɪ Mʋgɪkpɪɪŋmɪnbʋ wa,
aŋaŋ saŋŋa dieke die ba benne haagɪŋ ma
wa bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa wa.
37 Mosisi wo gie die bala a yɪ Izara
vuosisi dɪ, ‘Ŋmɪŋ nan daansɪ tʋŋ nɪ jigiŋ
ʋ naazʋa wʋnyɪ sɪba ʋ tʋnna mɪŋ, ʋ nan
yi nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ buuriŋ.’
38 Wʋnɪŋ Mosisi wo gie die dɪ benne
aŋaŋ tɪ Izara vuosisi lagɪŋkʋ ma haagɪŋ
ma. Die ʋ bie wo aŋaŋ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba
aŋaŋ malaka dieke die dɪ bala wɪa a yɪ
wa kunkogiŋ dieke ba wasɪna Sinayi wa.
Mi die ʋ tuo Ŋmɪŋ miivoli wʋbalɪkaha dɪ
ʋ nagɪ a yɪ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ aŋaŋ tɪ.
39 “Ama die tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die dɪ zeti
ta ka dɪ wa dama ba sʋŋanyile die yiŋŋi
ga wa Ijipiti me,
40 die wɪa die ba balɪ a yi Arɔni dɪ ‘Mɪɪ
ŋmɪŋ a yɪ tɪ aŋ ka dɪa tɪ nɪŋŋa. Tɪnɪŋ tɪ
ka sɪba wudieke dɪ yine Mosisi, vuodieke
dɪ nagɪna tɪ a nyɪŋ Ijipiti ma wa.’
41 Saŋka mi die ba mɪɪ buuŋ sɪba
naraabɪŋ, a kaaba a yɪa ka, ta die die
dʋʋga ta bɪra jadieke ba gbaŋ gbaŋ ba
mɪna wa aŋaŋ nuusisi.
42 Die wɪa Ŋmɪŋ die dɪ vaa ba a taaŋ dɪ
ba jɪama chɪŋmarɪsɪ, sɪba die dɪ maagɪna
die wo Ŋmɪŋ naazʋalɪba gbaŋkʋ ma wa,
dɪ Ŋmɪŋ baarɪ dɪ:

‘Izara vuosi, die nɪ kʋnana dɔŋɪsɪ
ta kaaba haagɪŋ ma bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa wa,
daa manɪŋ die nɪ kaaba yɪa.
43 Die nɪ ŋaana naga buuŋ Moloki vɪɪŋ
ta bɪ naga chɪŋmarɪŋ Refani nɪasɪŋ
ta a yi bugile ta jɪama.
Naa chɪaŋ ma n nan vaa nɪ dataasɪ vʋara
nɪ a nyɪŋ nɪ tɪŋ ma a yaa nɪ a ga
saasaa a poli Babiloni.’

44 “Tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die kpi wo Ŋmɪŋ
vɪɪŋ haagɪrɪ ma ta die daga dɪ Ŋmɪŋ bie
ba jigiŋ. Die ba wʋnsɪ ka mɪŋ sɪba Ŋmɪŋ
die dɪ balla Mosisi die wo. Die ka sɪɪ sɪba
Ŋmɪŋ die dɪ vana Mosisi die dɪ yene ke
die wo.
45 Ka kʋaŋ chaaŋ die tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba
die dɪ keŋ nagɪ vɪɪkʋ a yɪ ba ballɪ, ta
ba tuo ke a yaa ka gara, ta banɪŋ aŋaŋ
Josua die dɪ keŋ keŋ gie ta gbatɪ tɪŋgbaŋ
diekemba die buuri gaasɪ die dɪ sɪna.
Ŋmɪŋ die dɪ benne ba nɪŋŋa a yagɪ
vuosisi a taaŋ wa ta die viiku bie gie deŋ
deŋ a keŋ tʋgɪ Davidi saŋŋa.
46 Davidi beriŋ die dɪ suuli Ŋmɪŋ nine,
ta die keŋ jʋʋsɪ dɪ ʋ vaa ʋ mɪɪ tigiŋ
a yɪ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ vuodieke die dɪ ʋ
chɔɔŋkʋʋŋ Jakobu Ŋmɪnnɪ.
47 Ama wʋnɪŋ Davidi bʋadembiŋ
Solomoni die dɪ keŋ mɪɪ die tigiri.
48 “Tɪ sɪba a baarɪ Nabidie Ŋmɪŋ ka bie
tige diekemba vuota dɪ mɪna. Naa sɪɪ sɪba
Ŋmɪŋ naazʋa die dɪ bala dɪ
49 ‘Tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ baarɪ
ŋmɪŋsikpeŋ yine n naarɪ gbanɪŋ
ta tɪŋgbaŋka gie dɪaŋ dɪ yi n nagɪsɪ
jigizielikiŋ.

Nı nan bıagı a mıı tıgı dieke dı mʊna mıŋ
a yı mıŋ?
Yaa jigidieke n baaŋ nan voosi?
50 Daa manıŋ die n naana nyinti gie
mana?'
51 "Nınıŋ nı yiwo tıbıhagırıtieliŋ, ta
nı sʊŋanyile dı yʊa aŋaŋ Ŋmıŋ pam
ta nı ka saaga dı nı wʊŋ Ŋmıŋ wıa.
Nınıŋ nı zetine Ŋmıŋ Haalıbʊ sıba nı
chɔɔŋkʊʊlıba die dı zetine die wo.
52 Ŋmıŋ naazʊa wʊnyı die wori ta nı
chɔɔŋkʊʊlıŋ dı ka mugisiye. Ta bı kʊʊ
Ŋmıŋ tʊntʊntıba diekemba die dı bʊgına
balı Ŋmıŋ Vuokasıka Masia wa keniŋ
wıa. Ta lele nı yine vuodiekemba dı
posine ʊ chıaŋ ta kʊʊ wa.
53 Nınıŋ nı yine vuodiekemba die dı
tuone Ŋmıŋ mıraha a nyıŋ malakasisi
jigiŋ, ama ta ka saaga a dıa ha."

Die ba tana Sitiiveni tana dene

54 Die lagıŋkʊ vuosi die dı wʊnna Siti-
iveni balıkʊ die ba jıı sınyıırıŋ pam ta
ŋɔba ba nyına.
55 Ama die Ŋmıŋ Halıkasıka die dı
suuli Sitiiveni, ʊ kɔtı ʊ sikpeŋ a daansı
ŋmıŋsikpeŋ a ye Ŋmıŋ chuulikpeŋkpııŋ
ta ye Yisa dı zene Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.
56 Die ʊ baarı dı, "Ye, n ye arızanna
sanʊaŋ dı yuorine ta vuota Bʊa wa dı zie
Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ."
57 Die ba wʊnna na ba keesi aŋaŋ
lɔlıkpııŋ, ta nagı ba nuusi a ligi ba tıba.
Womi ba mana die dı chıgı a keŋ taaŋ a
giliŋ wo bʊnyı,
58 a datı wa nyıŋ tıka lʊgıŋ a piili a taa
wa tana. Die vuodiekemba die dı taana
wa tana wa die dı vʊarı ba nyinyeeke
dʊaŋ dalʊakıŋ wʊnyı die dı dine Sɔɔli dı
ʊ daansıma ha.
59 Die ba taanana wa die ta die ʊ keŋ
wa tı Yɔmʊtieŋ dı, "N Yɔmʊtieŋ Yisa, tuo
n haalıŋ!"
60 Ta sʊʊŋ gbirigi ta keesi aŋaŋ lɔlıkpııŋ
dı, "N Yɔmʊtieŋ, da keŋ nagı ba taalı gie
a chʊʊsı ba." Die ʊ balı wa naa ta kpi.

8

1 Ta Sɔɔli die dı saagına ʊ kʊʊla wıa.

Sɔɔli die dı mugisine Yisa kʊaŋandıısırıŋ dene

Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ die
mugisibıaŋ die dı nan Yisa kʊaŋandıısırıŋ
die dı benne Jerusalemi ma; ta ba mana
die dı nyıŋ a jaası ga Judia aŋaŋ Samaria
lʊga mana ama ta va tʊntʊntıba nyıına
mi.
2 Vuodiekemba die dı jıanna Ŋmıŋ
bataŋ die dı guu Sitiiveni ta faası kʊŋ ʊ
kumbu.
3 Ama Sɔɔli die dı yaala ʊ chʊʊsı Yisa
kʊaŋandıısırıba, ta die gara tige tige, ta
yige Yisa kʊaŋandıısırıŋ, dembisi aŋaŋ
hɔgʊba mana a keŋ nyına ta a yaa ba a
lige dansarıka sʊŋ.

Filipi die dı mʊʊlına Yisa wʊvıınaha Samaria ma dene

4 Yisa kʊaŋandıısırıŋ diekemba die dı
jaası wa die dı ga jigiŋ mana a ga mʊʊla
Yisa wıaha.
5 Ta Filipi die dı sʊʊŋ ga Samaria tıka
ma a ga mʊʊlı Ŋmıŋ Vuovʊarıkıŋ Masia
wıa a yı mi vuosisi.
6 Die daadamba pam mi die dı keŋ a
mıŋŋı a yuori ba tıba a wʊŋ Filipi balıkʊ,
ta bı ye ʊ yinene mamachi wudieke wo.
7 Die jımbıatı pam die dı chıgı a nyıŋ
daadaŋ pam ma aŋaŋ keesiŋ pam; ta die
nyıŋgbaŋ kpiikiŋ tieliŋ aŋaŋ gbarısı pam
die dı ye gbaamıŋ.
8 Die wıa die sʊgıfıalıŋ die dı bie
Samaria tıŋ mana ma.
9 Daa wʊnyı gbaŋ die benne tıka ma
ba wasa wa Simoni ta yaa tııŋ, saŋŋa a
taŋ ʊ ŋaaŋ yie mamachi wuyiike ta a yie
vuosisi mamachi, ta die a bala dı ʊ yiwo
vuokpııŋ.
10 Vuodiekemba mana dı benne tıka
ma, zɔɔlıntieliŋ aŋaŋ vuokpııma mana
die dı yıa wa jılıma ta wʊmma a yıa
wa. Die ba bala dı "Simoni yiwo vuodieke
ŋmıŋ dieke ba wasanana 'Yiko Ŋmıŋ dı
tarıgına.' "
11 Die ba wʊmma a yıa wa dama die ʊ yi
wo mamachi wuyiikehe a yʊası ba jigiŋ.
12 Ama die Filipi dı keŋ a mʊʊlı Ŋmıŋ
naarı wʊvıınaha aŋaŋ Yisa wıa, dembisi
aŋaŋ hɔɔŋ die dı saagı ʊ mʊʊlıkʊ, ta ʊ sıı
ba Ŋmıŋ nyaaŋ.
13 Simoni gbaŋ gbaŋ die dı yi Filipi
balıkʊ yada, die ʊ sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ. Die

ʋ dı Filipi kʋaŋ a yese mamachi wʋkpııŋ diekemba ʋ yinene, dı yi wo mamachi.
14 Die Yisa tʋntʋntıba die dı benne Jerusalemi dı wʋŋ dı Samaria vuosi tuo wo Ɲmıŋ wıaha a dii, die ba tʋŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn ba jigiŋ.
15 Die ba gana a ga tʋgı mi, die ba jʋʋsı Ɲmıŋ a yı ba dı ba tuo Ɲmıŋ Halıkasıka,
16 dama die Ɲmıŋ Halıkasıka die ye ka keŋ a sʋʋŋ ba wʋnyı mana ma; die ba ko sıı ba wa Ɲmıŋ nyaabʋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma nyıına.
17 Womi Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı nagı ba nuusi a dıısı ba ma ta ba tuo Ɲmıŋ Halıkasıka.
18 Simoni die dı ye dı tʋntʋntıba dı nagına ba nuusi a dıısı ba ma ta Ɲmıŋ dı yı ba Halıkasıka, die wıa die ʋ nagı ligire a yaala ʋ yı Piita aŋaŋ Jɔɔn,
19 ta baarı "Nı yı mıŋ gbaŋ yiko ka gie amʋ maŋ keŋ nagı n nuuŋ a dıısı vuodieke mana ma, ʋ nan tuo Ɲmıŋ Halıkasıka."
20 Ama Piita die dı yiŋŋi balı wa dı "Fʋnıŋ nan kpi yɔrı aŋaŋ fʋ ligirehe dama fʋ yile dı fʋ nan bıagı a daa Ɲmıŋ piini aŋaŋ ligire.
21 Die wıa fʋ nuuŋ wo tı tʋʋma ma, dama fʋ sʋŋanyile ka vıına Ɲmıŋ jigiŋ.
22 Die wıa chıgı a nyıŋ fʋ sʋŋanyilibıatı gie me, ta jʋʋsı tı Yɔmʋtieŋ Ɲmıŋ amʋ ʋ nagı fʋ sʋŋanyilibıakʋ gie a chaa fʋ,
23 dama n yeye ta fʋ suuli wo aŋaŋ sʋgıbıaŋ ta bıaŋ dı suuli fʋ."
24 Womi Simoni die dı balı a yı Piita aŋaŋ Jɔɔn dı, "Nı jʋʋsı tı Yɔmʋtieŋ a yı mıŋ, amʋ nyinti gie wʋnyı mana nı bala wa da keŋ keŋ n ma."
25 Die ba bala wudieke tı Yɔmʋtieŋ dı yine aŋaŋ ʋ wʋvıınaha a kpatı, die ba yiŋŋi a ga Jerusalemi. Die ba ganana die ba mʋʋla Ɲmıŋ wʋvıınaha Samaria tıŋkpaŋŋısı pam ma.

Filipi aŋaŋ Ituopia vuokpııŋ wıa

26 Die tı Yɔmʋtieŋ malaka die dı keŋ a balı a yı Filipi dı "Hagı a ga a daagı sie dieke dı nyına Jerusalemi ta sʋʋŋ gara Gaza wa." Ba ka bı daaga sieku gie lele.
27 Die wıa die ʋ hagı a piili chɔnıŋ, die ʋ ganana ʋ ga tuoli Ituopia daayaabıŋ sieku me ta ʋ kule. Die ʋ yiwo vuokpııŋ ta daansı Ituopia hɔgʋ naaŋ wa ligire. Die ʋ ga wa Jerusalemi a ga jıaŋ Ɲmıŋ,
28 ta wa yiŋŋi kuli tigiŋ ta kalı ʋ toriku me ta duune dı data ka ta ʋ karıma gbaŋ dieke Ɲmıŋ naazʋa Azaya dı maagına.
29 Die Ɲmıŋ Halıkasıka die dı balı a yı Filipi dı "Vıısı gbigi torikuke."
30 Womi Filipi die dı chıgı a ga gbigike a wʋŋ daa wa dı karınnana gbaŋ dieke Ɲmıŋ naazʋa Azaya dı maagına wa. Die ʋ pıası wa dı "Fʋ sıba wudieke fʋ karınnana chıaŋ mıŋ?"
31 Ta ʋ yiŋŋi balı wa dı, "N baaŋ yi wo lalıa a sımma ka chıaŋ, ntaala vuoŋ dagı mıŋ?" Die wıa ʋ jʋʋsı Filipi dı ʋ keŋ jʋalı kala torikuke me aŋaŋ wa.
32 Die ʋ karınnana wudieke wo yiwo naa dı:

"Die ʋ nıası wa yii dieke ba yalla a ga dı ba kɔrıgı,
ta die beri sigisigi sıba yiipɔlı dieke ba ŋaana gobe ka kobiti
ka beri sigisigi die, die ʋ ka yuori ʋ nʋaŋ a balı wııŋ.

33 Die ba yiwo viivi, ta zeti dı ba kaaŋ dii ʋ sarıya vıınıŋ.
Ta vuoŋ wori a baaŋ nan bıagı a balı ʋ haagısı wıa,
dama die ba wolıŋ vʋarı wa ʋ miivoli a nyıŋ tıŋgbaŋka gie me."

34 Daa wa die dı pıası Filipi dı, "Balı mıŋ, mınıa wıa naazʋa wa die dı bala wa? Ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wıa yaa vuogaaŋ?"
35 Die Filipi dı piili a nyıŋ daa wa die dı karınna jigidieke wo ʋ gbaŋ gbaŋ a balı wa Ɲmıŋ wʋvıınaha yaa gamma Yisa wıa.
36 Die ba sʋʋna gara sieku me wo, die ba keŋ tʋgı jigiŋ kaanı nyaaŋ bʋtaŋ dı dʋa, daa wa die dı baarı, "Ye, nyaaŋ wʋnna bıa bala ka kagı mıŋ amʋ n daa sıı Ɲmıŋ nyaaŋ?" ((
37 Ta Filipi die dı balı wa, "Dıı yi fʋ yi Yisa Masia yada aŋaŋ fʋ sʋŋ mana, n nan bıagı sıı fʋ." Die ʋ yiŋŋi balı dı, "N yi yada dı Yisa Masia yiwo Ɲmıŋ Bʋadembiŋ mıŋ.")))
38 Die daayaabırı dı yi ta duunehe dı zie, ta wʋnıŋ aŋaŋ Filipi die dı sʋʋŋ ga

nyaabʊ ma, Filipi die dı sıı wa Ŋmıŋ nyaabʊ.
39 Die ba kenne nyıŋ nyaabʊ ma wa, tı
Yɔmʊtieŋ Haalıŋ die dı nagı Filipi a nyıŋ
mi bʊnyı, ta daa wa die ka bı ye wo bıbra,
ta die chʊŋ kule aŋaŋ sʊgıfıalıŋ.
40 Filipi die dı keŋ ye ta ʊ bie Azotusi a
die dı dıa ka tıgısı mana a mʊʊla Ŋmıŋ
wʊvıınaha, yaa die a ga tʊgı Siisiria.

9

Sɔɔli tarıgıŋ wıa
(Tʊʊma 22.6-16; 26.12-18)

1 Tɔ, Sɔɔli die ko nıga nyuŋ dı ʊ
nan dı mugise ta kʊa tı Yɔmʊtieŋ
Yisa kʊaŋandıısırıŋ, die ʊ ga Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʊʊŋ jigiŋ
2 a balı wa dı ʊ yı wa gbaŋtı aŋ a dagı
vuodieke dı yine wo aŋaŋ yiko dieke ʊ
yalla aŋ ʊ ga Damasikusi a ga dagı Ŋmıŋ
jıamıŋ juone me nyıŋkʊra a mʊ dıı yi ʊ
keŋ ye vuodieke dı dına sie dieke Yisa dı
dagına, hɔgʊ yaa dembiŋ ʊ nan bıagı yigi
be a yaa ba a yiŋŋi keŋ Jerusalemi.
3 Die ʊ benne sieku me a gara
Damasikusi ta keŋ gbigi tıka, die chaanıŋ
die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ chaaŋ giliŋ
wo bʊnyı.
4 Womi die ʊ nan tıŋgbaŋ ta wʊŋ lɔlıŋ
dı balala a yıa wa dı, “Sɔɔli, Sɔɔli, bıa
yine fʊ mugise mıŋ.”
5 Die ʊ pıası dı, “Mınıa yine fʊ n
Yɔmʊtieŋ?”
Lɔlıkʊ die dı baarı dı, “Manıŋ Yisa,
vuodieke fʊ mugisinene wo.
6 Ama hagı a ga tıka sʊŋ, mi ba nan dagı
fʊ wudieke fʊ mʊna fʊ yi.”
7 Saŋka mi dembiŋ diekemba die dı
ganana aŋaŋ Sɔɔli wa die dı wıarı zie
surumm. Die ba wʊŋ wa lɔlıkʊ ama die
ba ka ye vuoŋ.
8 Ta Sɔɔli die dı hagı tıŋgbaŋka ma a
yuori ʊ nine ama ta ka yese. Die wıa
die ba yigi ʊ nuuŋ me a yaa wa a ga
Damasikusi.
9 Damʊʊma ataa die ʊ ka bıagı yese.
Die daraa gie nıŋ mana die ʊ ka dii jaaŋ
yaa a nyuu jaaŋ mana.
10 Die Yisa dıdıısırʊ wʊnyı die benne
Damasikusi ma ba wasa wa Ananiasi, ta
tı Yɔmʊtieŋ die dı wa wa daansa sʊŋ dı,
“Ananiasi!”
Die ʊ yiŋŋi a baarı dı, “Manıŋ n wʊnna
n Yɔmʊtieŋ.”
11 Tı Yɔmʊtieŋ dı balı a yı wa dı,
“Gɔmısı ga sie dieke ba wasınana Sieŋ-
tʊgısıkʊ ma a ga Judasi tigiŋ me a pıası
daa dieke dı nyına Taasusi ʊ saaŋ dı dı
Sɔɔli wa wıa. Ʊ jʊʊsa Ŋmıŋ lele gie.
12 Die Sɔɔli daansa sʊŋ, ʊ ye daa wʊnyı
ba wasınana Ananiasi dı kenne juu a nagı
ʊ nuusi a diisi ʊ ma, a mʊ ʊ nan bı yese
bıbra.”
13 Ananiasi die dı yiŋŋi balı dı, “N
Yɔmʊtieŋ, vuosi pam wɔŋ balı mıŋ daa
wa gie wıa, yaa gamma wʊbıaŋ diekemba
ʊ yinene fʊ vuosi dı benne Jerusalemi ma
wa.
14 Ta ʊ wa keŋ giena aŋaŋ Ŋmıŋ
kıkaabıtʊ yiko dı ʊ yigi vuodieke mana
dı wasınana fʊ saaŋ.”
15 Ama ta tı Yɔmʊtieŋ die dı balı dı,
“Fʊnıŋ fʊ ko gamma, dama wʊnıŋ maŋ
vʊarı dı ʊ tʊma n tʊʊma, ta vaa bu-
urigaası aŋaŋ ba naakpııma aŋaŋ Izara
vuosi mana sımma n saaŋ:
16 ta manıŋ n nan dagı wa gbalıgı
diekemba mana ʊ bala ʊ gbalıgı n saaŋ
chıaŋ ma.”
17 Die wıa Ananiasi die dı ga a ga juu
tigiri me a nagı ʊ nuusi a diisi Sɔɔli ma,
ta baarı dı, “N nımbʊa Sɔɔli, tı Yɔmʊtieŋ
Yisa vuodieke dı nyına fʊ jigiŋ sieku me
wo saŋŋa dieke fʊ kennene giena wa
tʊnna mıŋ amʊ fʊ nan bı ye bıbra ta suuli
aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka.”
18 Lele womi jaaŋ kaanı die dı sına sıba
zaasıŋ hagıtı die dı nyıŋ Sɔɔli nine me a
nan, die ʊ bı bıagı yese bıbra. Die ʊ hagı
a zie, ta ba sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ.
19 Die ʊ dii nyindiike ta ʊ hagırıŋ dı
yiŋŋi keŋ.

Sɔɔli die dı mʊʊlına Yisa wıa Damasikusi ma dene

Saŋka mi Sɔɔli die dı wıarı Yisa
dıdıısırıŋ dı benne Damasikusi ma wa
jigiŋ daraa ale,
20 ta die ga Ŋmıŋ jıamıŋ juone me lagı
lagı a ga mʊʊla Yisa wıa dı, “Yisa seŋ
yiwo Ŋmıŋ Bʊa.”

21 Vuodiekemba mana die dɪ wʋnna wa
wa die dɪ yi be mamachi ta ba pɪasa dɪ,
"Da daa wa gie die benne Jerusalemi ma
a kʋa vuodiekemba die dɪ wasɪnana saarɪ
gie wo? Ʋ ka keŋ giena dɪ ʋ yigi wo Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ ta nagɪ ba a yiŋŋi ga yɪ Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha?"
22 Ama ta Sɔɔli mʋʋlɪkʋ die dɪ a ko gʋta
aŋaŋ Ŋmɪŋ hagɪrɪŋ, ʋ mʋʋlɪkʋ die dɪ dagɪ
dɪ Yisa seŋ yiwo Ŋmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Ma-
sia wa ta chɪɪla die dɪ wori: die wɪa Juu
vuosi diekemba die benne Damasikusi die
ka bɪagɪ a balɪ wa wɪɪŋ.
23 Die daraa pam die dɪ tɪaŋ, ta Juu
vuosisi die dɪ lagɪsɪ taŋ a saŋ dɪ ba kʋʋ
wa;
24 ama die vuoŋ dɪ balɪ wa wudieke
ba sanna dɪ ba yi wo. Die ŋmɪntʋasɪ
aŋaŋ yuŋ mana die ba ŋaaŋ gbarɪ wa tɪka
sanʋa mana ma dɪ ba kʋʋ wa.
25 Ama yuŋ kaanɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ
nagɪ wa a yi kparɪŋ ma a nagɪ wa a daagɪ
tɪka paŋ sikpeŋ a nyɪŋ.

Sɔɔli die dɪ benne Jerusalemi dene

26 Womi Sɔɔli die dɪ ga Jerusalemi
a mɪa dɪ ʋ nagɪ ʋ gbaŋ a lagɪŋ Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba ma, ama die ba ka
yiwo yada dɪ lele, ʋ wa yiwo Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrʋ, ta die wa chɪgɪ wa
ŋmaamɪŋ.
27 Ta Banabasi die dɪ keŋ suŋŋi wo a
yaa wa ga tʋntʋntɪba jigiŋ, a balɪ ba Sɔɔli
die dɪ yene tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa sieŋ me ta
ʋ balɪ wɪa a yɪ wa dene. Die ʋ bɪ balɪ ba
Sɔɔli die dɪ dine dembisi a mʋʋla Yisa wɪa
Damasikusi ma dene.
28 Die wɪa Sɔɔli die dɪ beri aŋaŋ ba ta
die dɪ dɪa Jerusalemi jige mana a mʋʋla
tɪ Yɔmʋtieŋ saaŋ aŋaŋ dembisi.
29 Die ʋ bɪ bala aŋaŋ Juu vuodiekemba
dɪ bala Giriiki jabalɪkɪŋ yaa gamma Yisa
wɪa, ama die ba nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ wa,
ta mɪa dɪ ba kʋʋ wa.
30 Ama saŋŋa dieke ta Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
die dɪ mɪŋŋɪna naa die ba nagɪ wa a sʋʋŋ
ga Siisiria ta vaa ʋ kuli Taasusi me.
31 Womi die Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba dieke
dɪ benne Judia aŋaŋ Galili aŋaŋ Samaria
mana ma die ka bɪ ye mugisiŋ. Die
Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ yɪ ba hagɪrɪŋ ta
kpaŋŋɪsɪ ba, die ba gʋta ta beri aŋaŋ
Ŋmɪŋ chɪgɪla.

Piita die dɪ tʋnna mamachi wɪa Liida aŋaŋ Joopa dene

32 Ka kʋaŋ chaaŋ Piita die dɪ dɪa a ga
jigiŋ mana, ta die keŋ sʋʋŋ ga dɪ ʋ kaagɪ
Ŋmɪŋ vuosi die dɪ benne Liida.
33 Mi die ʋ ye daa wʋnyɪ ba wasɪnana
Aniasi, die ʋ nyɪŋgbanɪŋ die kpine ta ʋ ka
bɪagɪ haga ʋ jadʋakɪŋ ma bɪna anɪɪ.
34 Piita die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Aniasi,
Yisa Masia gbaannana fʋ, hagɪ ta wʋnsɪ
fʋ jadʋakɪrɪ." Lele womi die ʋ hagɪ a zie.
35 Die vuodiekemba mana die dɪ benne
Liida aŋaŋ Saroni ma die dɪ ye wo die dɪ
tarɪgɪ ba beriŋ, ta dɪ tɪ Yɔmʋtieŋ sieŋ.
36 Hɔgʋ wʋnyɪ dɪaŋ die dɪ benne Joopa
ma ba wasa wa Tabita, ama Giriiki ja-
balɪkɪŋ ba wasa wa Dɔkasi, ka chɪaŋ yine
"Haabiiŋ" ta die a yi Yisa dɪdɪɪsɪrʋ. Die
ʋ nagɪ ʋ saŋŋa mana a yie wʋvɪɪna yɪa
vuosi ta suŋŋi zɔɔlɪntieliŋ.
37 Die saŋka mi yʋagɪŋ die dɪ yigi wo
die ʋ kpi. Die ba sɪɪ wa nyaaŋ ta nagɪ wa
a jʋalɪ dʋaŋ jarɪnbɪsa juoŋ me.
38 Joopa die ka faasɪ yʋa aŋaŋ Liida; die
wɪa die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ wʋnna dɪ
Piita bie Liida ma wa die ba tʋŋ dembisi
bale ʋ jigiŋ dɪ ba ga balɪ wa dɪ, "Tɪ jʋʋsa
fʋ yi lagɪ lagɪ a keŋ tɪ jigiŋ."
39 Die wɪa Piita die dɪ yi siri wʋnɪŋ aŋaŋ
ba die dɪ ga. Die ʋ gana a ga tʋgɪ wa ba
nagɪ wa jʋalɪ ga juoku me. Mi kpihɔgʋba
mana die dɪ taaŋ giliŋ Piita a kʋma ta
daga wa nyinyeeki diekemba Dɔkasi die
dɪ baalɪna yɪ ba wa saŋŋa dieke ʋ benne
ʋ mɪsɪ ma wa.
40 Ama Piita die dɪ yagɪ ba mana dɪ nyɪŋ
juoku me, ta die sʋʋŋ a gbirigi ʋ dune me
a jʋʋsɪ Ŋmɪŋ, ta die yiŋŋi a daansɪ kumbu
ta baarɪ dɪ, "Tabita, hagɪ!" Die ʋ yuori ʋ
nine a ye Piita, ta die hagɪ a kalɪ.
41 Piita die dɪ tɪɪntɪ ʋ nuuŋ a suŋŋi wo
ʋ hagɪ zie ta wa kpihɔgʋbaha aŋaŋ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ banɪŋ ba a nagɪ wa dagɪ ba dɪ
ʋ yiŋŋi keŋ wo ʋ miivoli me mɪŋ.
42 Wɪɪrɪ gie die dɪ dɪa ga Joopa mana
ma ta vuosi pam die dɪ yi tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa
yada ta dɪ ʋ sieŋ.
43 Piita die dɪ wɪarɪ a bie Joopa ma a
yʋasɪ; die ʋ bie wo daa wʋnyɪ die dɪ

wʊnsɪnana gbaŋtɪ ba wasa wa Simoni tigiŋ me mɪŋ.

10

Piita aŋaŋ Koniliawosi wɪa

1 Die daa wʊnyɪ die benne Siisiria ma ba wasa wa Koniliawosi, die ʊ yiwo sojasisi jakʊʊŋ ta pɔgɪlɪ sojasisi kɔbɪga ʊ chaakʊ ma. Die ba wasa ʊ chaakʊ Itali tɪŋgbaŋ chaaŋ.

2 Die wʊnɪŋ aŋaŋ ʊ deŋ mana die jɪama Ŋmɪŋ ta chɪga Ŋmɪŋ. Die ʊ kpaŋŋɪ ʊ gbaŋ pam a suŋŋe Juu vuosi zɔɔlɪntielibe, ta die jʊʊsa Ŋmɪŋ saŋŋa mana.

3 Daaŋ kaanɪ die agbaa die dɪ nɪgɪna a tɪaŋ hawasɪ ataa die ʊ daansɪ a ye Ŋmɪŋ malaka dɪ kenne juu ʊ jigiŋ a balɪ a yɪ wa dɪ, "Koniliawosi."

4 Koniliawosi die dɪ yene malakaka die ŋmaamɪŋ dɪ yigi wo, ta ʊ baarɪ dɪ "N Yɔmʊtieŋ, dɪ bɪa?" Die malakaka dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Ŋmɪŋ tuo fʊ jʊʊsɪŋ mɪŋ aŋaŋ fʊ yɪnana zɔɔlɪntieliŋ piini diekemba ta bɪ tɪɪnsɪ fʊ wɪa.

5 Lele, tʊŋ dembisi bataŋ aŋ ba ga Joopa ma a ga wa daa wʊnyɪ saaŋ dɪ dine Simoni Piita.

6 Ʊ yiwo chaanʊ a bie gbaŋwʊnsɪrʊ dieke ba wasɪnana Simoni tigiŋ, ta ʊ tigiri dɪ gbigi mʊgɪkpɪɪrɪ."

7 Die malakaka die dɪ balala wɪaha a yɪa wa die dɪ yiŋŋi ga ta va wa, womi die Koniliawosi die dɪ wa ʊ tʊntʊntɪŋ bale aŋaŋ sojasisi wʊnyɪ, vuodieke die dɪ jɪanna Ŋmɪŋ ta bɪ yi ʊ gbaŋ gbaŋ gbɪgbarɪtʊ wʊnyɪ.

8 Die ʊ balɪ ba wudieke dɪ yine, ka kʊaŋ chaaŋ ʊ tʊŋ ba Joopa ma ma.

9 Ka tʊnvʊʊsa die ba benne sieku me a gara wa a keŋ gbigi Joopa, saŋka mi Piita die dɪ ga jʊalɪ kɔsʊŋ sikpeŋ agbaa saŋŋa dɪ ʊ jʊʊsɪ Ŋmɪŋ.

10 Kɔŋ die dɪ keŋ yigi wo, die ʊ yaala jaaŋ dɪ ʊ dii; die ba yene dige nyindiikehe die ʊ daansɪ.

11 Ta die a ye ŋmɪŋsikpeŋ dɪ yuorine, ta jaaŋ kaanɪ dɪ keŋ sʊʊna a sɪɪ sɪba garɪteelikiŋ ba yigine ka kʊanʊa anɪɪsa wa a yaa keŋ sʊʊna tɪŋgbaŋ.

12 Die ka ma dɔŋɪsɪ yiri yiri aŋaŋ nyindiekemba dɪ vuunene tɪŋgbaŋ aŋaŋ nembisi.

13 Ta die ʊ wʊŋ lɔlɪŋ dɪ balala a yɪa wa dɪ, "Piita, hagɪ a kʊʊ a ŋɔbɪ!"

14 Ama Piita dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, "N Yɔmʊtieŋ, aayɪ, n ye ka ŋɔbɪ jadieke tɪ chʊarɪna."

15 Die lɔlɪkʊ dɪ bɪ balɪ yɪ wa bɪbra dɪ, "Da keŋ wa jadieke Ŋmɪŋ dɪ yine kasɪ jadɪngɪtɪŋ."

16 Naa die yiwo bʊtaa, ta die jaabʊ dɪ yiŋŋi a ga jʊalɪ ŋmɪŋsikpeŋ.

Vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi die dɪ kenne yi Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ dene

17 Piita die ye ko yile ʊ daansɪkʊ chɪaŋ, die Koniliawosi die dɪ tʊnna dembiŋ diekemba ba die dɪ ye Simoni tigiri dɪ benne jigidieke a keŋ zie ka sanʊarɪ tɪŋ,

18 a wa a pɪasɪ dɪ, "Chaanʊ bie giena ʊ saaŋ dɪ dɪ Simoni Piita mɪŋ?"

19 Ama Piita die ye ko mɪa ʊ baaŋ yi die a sɪba daansɪkʊ chɪaŋ, ta Ŋmɪŋ Haalɪŋ dɪ balɪ yɪ wa dɪ, "Wʊmma dembisi bataa bie giena a dɪ dɪa a yaala fʊ.

20 Die wɪa hagɪ a sʊʊŋ ga ta da chɪɪlɪ dɪ fʊ aŋaŋ ba ga, dama manɪŋ n tʊnna ba."

21 Naa chɪaŋ ma, Piita die dɪ sʊʊŋ a ga balɪ dembisisi dɪ, "Manɪŋ nɪ yaala wa. Bɪa wɪa nɪ keŋ?"

22 Ta ba yiŋŋi balɪ dɪ, "Jakʊʊŋ Koniliawosi tʊnna tɪ. Ʊ yiwo vuovɪɪnɪŋ ta jɪama Ŋmɪŋ ta Juu vuosi mana dɪ faasɪ yɪa wa jɪlɪma pam. Ŋmɪŋ malakasisi kaanɪ die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ ʊ wa fʊ a keŋ ʊ tigiŋ me amʊ ʊ nan wʊŋ wudieke fʊ yalla dɪ fʊ balɪ."

23 Die Piita dɪ yaa ba a juu gbaaŋ, die ba dʊa mi tʊŋ dɪ vʊŋ.

Tʊŋ die dɪ vʊʊna ʊ yi siri wʊnɪŋ aŋaŋ ba dɪ ga; die ʊ chanchaalɪba bataŋ die dɪ benne Joopa ma wa die dɪ beeli wo.

24 Die ka tʊnvʊʊsa die ba ga tʊgɪ Siisiria ma, jigidieke Koniliawosi aŋaŋ ʊ deŋ aŋaŋ ʊ zʊalɪŋ die dɪ kalɪna a chɪɪsa wa.

25 Die Piita die dɪ dɪna baa ʊ juu gbaaŋkʊ sʊŋ, ta Koniliawosi die dɪ keŋ tuoli wo sanʊarɪ ma, ta sʊʊŋ gbirigi ʊ nɪŋŋa aŋaŋ jɪlɪma.

26 Ama ta Piita die dı baarı dı, “Hagı,
dama n gbaŋ gbaŋ n yiwo vuota.”
27 Piita die ko bala wıa a yıa Koniliawosi
ta die a ga juo tigiri me, a die ye vuosi pam
dı lagısına a kalı.
28 Die ʊ balı a yı ba dı, “Nı gbaŋ gbaŋ
nı sıba a baarı tınıŋ Juu vuosi mıra ka yı
wa sieŋ dı tı lagıŋ yaa a kaagı vuodieke
dı kana a ka yi Juu vuoŋ, ama Ŋmıŋ dagı
mıŋ dı n daa zetime vuoŋ ʊ kana ka yi
Juu vuoke wıa.
29 Die wıa nı tʊnna a wa mıŋ wa maŋ
keŋ ta ka zetiye. Lele nı vaa n pıası nı,
‘Bıa wıa nı tʊŋ a wa mıŋ?’ ”
30 Koniliawosi die dı baarı dı, “Deeri
kanıŋ wa saŋka gie gbaŋ gbaŋ agbaa
dı nıgına a tıaŋ hawası ataa die maŋ
jʊʊsa Ŋmıŋ n tigiri me, womi maŋ ye daa
wʊnyı dı yeegine nyıŋnyıgısa dı kenne
zie n nıŋŋa,
31 a baarı dı, ‘Koniliawosi! Ŋmıŋ wʊŋ
fʊ jʊʊsıŋ ta tıınsı piini dieke fʊ yınana
zɔɔlıntielibe.
32 Die wıa, tʊŋ vuoŋ aŋ ʊ ga Joopa ma a
ga wa daa wʊnyı ba wasına Simoni Piita.
Ʊ yiwo chaanʊ a bie Simoni gbaŋwʊnsırʊ
wa tigiŋ me vuodieke tigiri dı gbigine
mʊgırı.’
33 Die wıa maŋ tʊŋ a wa fʊ lagı lagı
wa, ta fʊ dıaŋ fʊ kpaŋŋı fʊ gbaŋ a keŋ.
Tɔ, tı mana bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa dı tı
wʊŋ wudieke mana tı Yɔmʊtieŋ dı yına
fʊ nʊaŋ dı fʊ balı tı.”

Piita wʊbalıka

34 Die wıa Piita die dı piili a bala dı,
“Lele n wa sıba dı dı yiwo wusie dı Ŋmıŋ
ka luge,
35 ama ʊ tuose buuriŋ nıŋ mana
vuodieke dı chıgınana wa ta yie wudieke
dı mʊna.
36 Nı sıba dı Ŋmıŋ die yı wa Izara
vuosi wudieke dı dagına wʊvıınaha wıa,
dı Yisa Masia ma tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ dı bı
nansı aŋaŋ taŋ; wʊnıŋ Yisa Masia yiwo tı
mana Yɔmʊtieŋ.
37 Nı wɔŋ sıba wudieke mana die dı
yine Judia mana ma ma mıŋ. Die wıaha
gie mana die piili wo Galili me, Jɔɔn die dı
bala dı vuoŋ mana tuo Ŋmıŋ nyaaŋ sııla
kʊaŋ chaaŋ.
38 Ŋmıŋ die nagı wa ʊ Halıkasıka aŋaŋ
hagırıŋ a yı Yisa, vuodieke dı nyına
Nazeriti wa. Die ʊ bie wo Yisa jigiŋ saŋŋa
dieke die ʊ dına dı dıa a tʊma tʊnvıına a
yıa vuosi ta gbaama vuodiekemba die dı
benne Sitaani nuusi me.
39 Tı mana die ye Yisa die dı yine
wudieke Jerusalemi tıŋ ma aŋaŋ Juu
vuosi tıgıhanıŋ ba mana, ta tı yiwo ʊ
daansıatieliŋ. Die ba kpaası wa wa
dagarıkıŋ ma die ʊ kpi.
40 Ama ta Ŋmıŋ die dı sʊgırı wa kumbu
me daraa ataa daraaŋ ta yi ʊ hagı ta tı ye
wo ʊ seŋ yi vuota.
41 Daa vuoŋ mana die yene wo. Die
dı yiwo tınıŋ vuodiekemba die Ŋmıŋ dı
vʊarına dı tı yi ʊ daansıa tieliŋ die yene
wo, ta die die ta nyuo aŋaŋ wa ʊ kumbu
sʊgırıŋ kʊaŋ chaaŋ.
42 Ŋmıŋ die yı tı nʊaŋ dı tı mʊʊlı
aŋaŋ nıŋŋmına a yıma vuosi dı Yisa yine
vuodieke ʊ vʊarına dı ʊ yi vuodiekemba
dı benne ba mısı ma aŋaŋ kunti sarıya
diiru.
43 Ŋmıŋ naazʊamba mana die baarı dı
vuodieke nıŋ mana dı yine Yisa yada,
Ŋmıŋ nan nagı ʊ taalı a chaa wa Yisa wa
saaŋ ma.”

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi die dı tuone Ŋmıŋ Halıkasıka dene

44 Piita die dı yene ko bala wıaha ta
die Ŋmıŋ Halıkası die dı keŋ a sʊʊŋ
vuodiekemba mana die dı wʊnnana ʊ
wʊbalıkaha ma.
45 Die dı yi Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı
yine Juu vuosi ta beeli Piita a nyıŋ Joopa
a keŋ wo mamachi aŋaŋ Ŋmıŋ die dı
nagına ʊ piini dieke dı yine ʊ Halıkasıka
a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi
wo.
46 Dama die ba wʊŋ ba dıaŋ ba
balınana wʊbalıkı gaası ta bıra Ŋmıŋ
saaŋ. Womi Piita dı baarı dı,
47 “Vuosi gie tuo wo Ŋmıŋ Halıkasıka
sıba die tı tuone die wo, vuoŋ beri a baaŋ
bıagı kagı ba dı ba daa sıı Ŋmıŋ nyaaŋ?”
48 Die wıa die ʊ yı nʊaŋ dı ba sıı ba; die
ba sıı ba Ŋmıŋ nyaaŋ Yisa Masia saaŋ ma.
Die wıa die ba balı Piita dı ʊ wıırı ba jigiŋ
daraa ale.

11

1 Saŋka mi die Yisa tʋntʋntıba aŋaŋ
Yisa dıdıısırıba die dı benne Judia lʋga
mana die dı wʋŋ dı vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosisi gbaŋ tuo Ɲmıŋ wıaha.
2 Die wıa Piita die dı yiŋŋine a keŋ
Jerusalemi ma, Juu vuosi vuodiekemba
die dı yine Yisa dıdıısırıŋ bataŋ dı piili
a nıga nınhagırıŋ aŋaŋ wa. Die ba yaala
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta
yi Yisa dıdıısırıŋ gobi ba kɔla,
3 ta baarı dı, “Fʋnıŋ ga bie wo
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta
die aŋaŋ ba gbaŋ.”

4 Womi Piita die dı piili a bala ba
wudieke gbaŋ gbaŋ die dı yine dı:
5 “Die n bie wo Joopa tıŋ ma a jʋʋsa
Ɲmıŋ ta keŋ a ye ŋmıŋsikpeŋ dı yuorine
ta jaaŋ kaanı dı sına sıba garıteelikiŋ dı
kenne sʋʋŋ n jigiŋ.
6 Die n daansına ka sʋkʋ die maŋ ye
tigiŋ dɔŋısı aŋaŋ haagıŋ dɔŋısı aŋaŋ
nyinvuuke aŋaŋ nembisi.
7 Ta die maŋ wʋŋ lɔlıŋ dı balala yıa mıŋ
dı, ‘Piita, hagı a kʋʋ nyinti gie a ŋɔbı.’
8 Die maŋ yiŋŋi a balı dı, ‘N Yɔmʋtieŋ
n kaaŋ bıagı yi die, n ye ka ŋɔbı jadieke
tı chʋarına.’
9 Ta lɔlıkʋ dı bı nyıŋ arızanna ma a balı
yı mıŋ bıbra dı, ‘Dıı yi Ɲmıŋ dı keŋ baa
dı jaaŋ vıına aŋaŋ diile da keŋ baa ka ka
mʋ aŋaŋ diile.’
10 Naa die yiwo die bʋtaa, ta jaabʋ
mana die dı yiŋŋi ga arızanna ma.

11 “Lele womi dembisi bataa die dı
nyına Siisiria dı keŋ zie tigi dieke n benne
wo sanʋarı tıŋ.
12 Die wıa Ɲmıŋ Halıkasıka die dı balı
yı mıŋ dı n gamma aŋaŋ ba ta da vaa
ka mugisi mıŋ. Womi Yisa dıdıısırıŋ
bayʋaba diekemba die dı benne Joopa
ma die dı beeli mıŋ tı ga Siisiria a ga
Koniliawosi tigiŋ,
13 ʋ balı tı dı Ɲmıŋ malaka nyınna ʋ
jigiŋ. Dı ʋ tʋŋ aŋ ba ga Joopa a ga wa
vuoŋ wʋnyı saaŋ dı dine Simoni Piita.
14 Dı Piita wa nan balı wa wʋnıŋ aŋaŋ
ʋ tigiŋ vuosi mana dı baaŋ nan yi die a
ye gbatıtaanıŋ.
15 “Die n piiline a bala wa, die Ɲmıŋ
Halıkası die dı a keŋ a sʋʋŋ ba ma sıba
die dı kenne sʋʋŋ tı ma piiliku me wo.
16 Mi die maŋ tıınsı tı Yɔmʋtieŋ Yisa
die dı balla dı, ‘Jɔɔn die sıwa aŋaŋ nyaaŋ
ama Ɲmıŋ nan sıı nı aŋaŋ ʋ Halıkasıka.’
17 Dıı yi Ɲmıŋ dı yı banıŋ vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosi piini dieke die ʋ
yına tı saŋŋa dieke die tı yine tı Yɔmʋtieŋ
Yisa Masia yada wa; mınıa yine mıŋ dı n
kagı Ɲmıŋ dı ʋ da yi wudieke ʋ yaalala ʋ
yi?”
18 Die ba wʋnna Piita balıkʋ wa, die ba
ka bı nıgı nınhagırıŋ ta piili a bıra Ɲmıŋ
a bala dı, “Lele Ɲmıŋ vaa vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi dı ba vaa ba tʋmbıatı
ta yi Yisa dıdıısırıŋ ta ye miivoli dieke dı
wone kpatıŋ.”

Yisa dıdıısırıŋ Antiyoku ma wıa

19 Die Sitiiveni kʋʋla kʋaŋ chaaŋ
mugisibıaŋ die dı keŋ Yisa dıdıısırıŋ ma
die ba chıgı jaası jigiŋ mana. Die bataŋ
die chıgı ga Fonisia aŋaŋ Saapurusi aŋaŋ
Antiyoku ta die mʋʋla Yisa wıa a yıa Juu
vuosi nyıına ma.
20 Ama Yisa dıdıısırıŋ dieke dı yine
Saapurusi vuosi aŋaŋ Saarini vuosi die dı
ga Antiyoku a ga mʋʋla tı Yɔmʋtieŋ Yisa
wʋvıınaha a yıa vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosi.
21 Die Ɲmıŋ hagırıŋ die dı bie ba jigiŋ,
die vuosi pam die dı tarıgı ba beriŋ ta yi
Yisa yada.
22 Die Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı
benne Jerusalemi ma wa dı wʋŋ wudieke
dı yinene wo, ta die tʋŋ Banabasi An-
tiyoku ma.
23 Die ʋ gana a ga tʋgı mi a ye Ɲmıŋ dı
suŋŋine be die wo, ʋ sʋŋ die dı fıalı ta
die ʋ kpaŋŋısı ba mana dı ba da vaa Yisa
kʋaŋ dıısıŋ.
24 Banabasi die yiwo vuovıınıŋ ta yaa
yada pam ta suuli aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka,
die vuosi pam die dı keŋ yi Yisa yada ta
bırıŋ ʋ dıdıısırıŋ.
25 Die Banabasi dı ga Taasusi dı ʋ yaalı
Sɔɔli.
26 Die ʋ yene wo wo, die ʋ yaa wa a
yiŋŋi keŋ Antiyoku, mi ba bale wo mana
die dı nagı biŋ mʋʋmıŋ a lagıma aŋaŋ

Yisa dıdıısırıba ta dagı vuosi pam mi Ŋmıŋ wıa. Die dı yiwo Antiyoku ma die ba woliŋ wa Yisa dıdıısırıŋ dı, "Kirisito vuosi."
27 Die saŋka mi gbaŋ gbaŋ die Ŋmıŋ naazʋalıŋ bataŋ die dı benne Jerusalemi ma dı keŋ Antiyoku.
28 Ba wʋnyı saaŋ die yine Agabusi, ta Ŋmıŋ Haalıŋ die dı suŋŋi wo ʋ balı dı kɔŋ bıaŋ nan nan jigiŋ mana dʋnıa ma. Die dı keŋ yi mıŋ saŋŋa dieke Kolodiasi dı yine naakpııŋ.
29 Die Yisa dıdıısırıŋ dı benne Antiyoku ma wa die dı saŋ dı ba nan suŋŋi ba nımballı diekemba dı benne Judia ma, dı vuoŋ mana chıası ʋ baaŋ nan bıagı die.
30 Die ba yi die a nagı ligirehe a tʋŋ Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dı ba yaa ga yı Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha dı benne Judia ma.

12

Herodi die dı mugisine Yisa dıdıısırıŋ dene

1 Saŋka gie mi gbaŋ gbaŋ naakpııŋ Herodi die dı mugise Yisa dıdıısırıba bataŋ.
2 Die ʋ yi sojasi nʋaŋ ba gobi Jemisi, Jɔɔn nımbʋa sikpeŋ aŋaŋ jıbıwaŋ.
3 Die ʋ yene ta Juu vuosi sʋgıtı fıalıya wa aŋaŋ wudieke ʋ yine wo, die ʋ vaa ba yigi Piita saŋŋa dieke ba dinene paanʋ dieke ba kana ka naga dabɔtı a yie wo dʋʋgaka.
4 Die ʋ yigine Piita wa kpatı wa ʋ yi ba ligi wo dansarıka ma ta yı nʋaŋ dı sojasi lagımıŋ lagımıŋ bʋnıısa gbara wa a tarıgıma taŋ. Die lagımıŋ mana die yiwo sojasi banıısa. Ta a yile sıba ʋ vʋarı wa gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka saŋŋa a dii ʋ sarıya yaalıŋ ma.
5 Die wıa, die Piita die dı bie dansarıka ma ta Yisa kʋaŋandıısırıba die dı faası a jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa wa.

Malaka die dı vʋarına Piita a nyıŋ dansarıka sʋŋ dene

6 Die tʋŋ dı bala ka vʋŋ aŋ Herodi nagı Piita a yı vuosisi, dınıŋ daarı yuku mi die Piita dı ye ko bɔbı aŋaŋ chɔrıma a dʋa gʋʋra sojasi bale sʋnsʋŋ. Die ba bɔbı chɔrımaha kaanı aŋaŋ sojasi wʋnyı ʋ nuudiigiŋ chaaŋ ta kaanı dıaŋ dı bɔbı ʋ nuugalı chaaŋ sojasi ta sojasisi bataŋ dıaŋ dı gbarı dansarıkaka sanʋadaaŋ.
7 Womi ta Ŋmıŋ malaka die dı keŋ nyıŋ, ta chaanıŋ dı chaaŋ dansarıka ka ma. Die malakaka dı dɔŋ dɔŋ Piita bıŋkpıaŋ ma a sugiri wa ta baarı dı, "Hagı lagı lagı!" Ta ʋ hagı. Die ʋ hagına wa, chɔrıma ha dı nyıŋ ʋ nuusi me a nan.
8 Malakaka dı balı wa dı, "Mıŋŋı bɔbı fʋ gbanıŋ ta sʋʋ fʋ nııra." Piita dı yi die. Die malakaka dı bı balı dı, "Yeegi fʋ jayeekiŋ a dıa mıŋ."
9 Piita die dı dı malakaka a nyıŋ dansarıka ka ma, ama die ʋ ka sıba dı ʋ daansa mıŋ yaa ka seŋ yie mıŋ.
10 Die ba ga garısı nıŋŋaŋ sojasisi die dı gbarına wa aŋaŋ banıŋ ba die dı diisine wo ta die keŋ tʋgı kʋʋtı gbıabı dieke dı benne gaamıŋ ma die dı yuorinene a juo tıka sʋŋ, die ka gbaŋ gbaŋ ka yuori. Die ba chʋŋ a nyıŋ a chʋŋ a sʋʋna siekpııkʋ ma womi malakaka die dı bıa ta va Piita.
11 Die Piita dı wa mıŋŋı wudieke dı yinene wo ta baarı dı, "Lele n sıba a baarı dı seŋ yiwo wusie, dı Ŋmıŋ tʋnna ʋ malaka ʋ keŋ vʋarı mıŋ a nyıŋ Naaŋ Herodi nuusi me, ta bı vʋarı mıŋ a nyıŋ Juu vuosisi die dı yilinene dı ba yi mıŋ die wo mana mana ma ma."
12 Die ʋ mıŋŋına naa wa, die ʋ ga Jɔɔn Maki nuŋ Meri tigiŋ. Die vuosi pam die lagısına mi a jʋʋsa Ŋmıŋ
13 Piita die dı ga kpaası sanʋarı ta havʋʋbiŋ wʋnyı die dı yine tʋntʋntʋ mi ta Roda die dı keŋ dı ʋ ye vuodieke dı kpaasınana wa.
14 Die ʋ mıŋŋına Piita lɔlıkʋ die dı yiwo nansıŋ die ʋ chıgı a yiŋŋi a ga ta ka yuori sanʋarı, a nata a baarı dı, "Piita zie sanʋarı tıŋ."
15 Die ba balı wa dı, "Juo yııŋyaatı." Ama die ʋ kpaŋŋı ʋ gbaŋ a bala dı dı yiwo wusie. Die ba baarı dı, "Dı nan yiwo ʋ malaka."
16 Ta Piita die dı ye ko a kpaasa sanʋarı, die ba ga yuori a ye wo, die dı yi be mamachi.
17 Die ʋ kɔtı ʋ nuuŋ dı ba tarı watı, ta balı ba tı Yɔmʋtieŋ dı yine die a vʋarı wa a nyıŋ dansarıka ka sʋŋ. Ta die balı dı,

"Nı balı Jemisi aŋaŋ Yisa dıdıısırı banıŋ ba wudieke dı yine." A kʋaŋ chaaŋ ʋ nyıŋ mi a ga jigigaaŋ.

18 Die tuŋ dı vʋʋna sʋkʋʋŋ die dı faası mugisi sojasisi die dı gbarına wa. Die ba pıasa taŋ dı, "Bıa yine Piita wa?"

19 Naaŋ Herodi die dı yı nʋaŋ dı ba yaalı wa, ama die ba ka ye wo. Die wıa die ʋ vaa ba pıası gbıgbarıtıba wʋpıasıka ta die yi nʋaŋ dı ba kʋʋ ba.

Naa kʋaŋ chaaŋ, Naaŋ Herodi die dı nyıŋ Judia a sʋʋŋ ga Siisiria a die yi daraa ale mi.

Herodi kuŋ wıa

20 Herodi die dı jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi; die wıa die ba lagıŋ taŋ dı ba ga ye wo. Die ba wolıŋ ye Bilasitusi dı ʋ suŋŋi be, die ʋ yiwo vuodieke die dı yine naaŋ wa tigiri nyıŋkʋraha wʋnyı. Die ba keŋ ga Herodi jigiŋ a ga nıgı nııpɔɔŋ dı ʋ vaa sʋgıfıalıŋ bemme ba sʋnsʋŋ dama Taya aŋaŋ Sidoni die yese ba nyindiike a nyına naaŋ Herodi tıŋgbaŋ ma.

21 Die naaŋ Herodi die vʋarı daaŋ a zieŋ, die daarı dı tʋgına wa Herodi die dı yeegi ʋ naala nyiŋyeekikpııma, ta nyıŋ kalı ʋ naaŋ gbaŋtı mama ta balı wıa a yı vuosisi.

22 Die vuosisi die dı natı a baarı dı, "Ʊ lɔlıkʋ sıı sıba ŋmıŋ daa vuota."

23 Lele wo mi Ŋmıŋ malaka die dı vaa yʋagıbıaŋ dı yigi wo, die ʋ nyuuti die dı suuli aŋaŋ gbarıtı a nyuo wo ʋ kpi dama die ʋ ka yi Ŋmıŋ kanıŋ jılıma ka mi.

24 Ama saŋka mi die vuosi pam die dı wʋŋ wıaha ta yi yada.

25 Saŋŋa dieke Banabasi aŋaŋ Sɔɔli die dı kpatına ba tʋʋmaha dieke die ba gana dı ba yiwo, die ba nagı Jɔɔn Maki a gʋtı ba ma a nyıŋ Jerusalemi a ga Antiyoku.

13

Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vʋarına Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dene

1 Antiyoku ma, die Ŋmıŋ naazʋalıŋ aŋaŋ dıdagırıŋ bataŋ die bie wo Yisa dıdıısırıŋ sʋŋ: die ba yine Banabasi aŋaŋ Simiani (vuodieke die ba wasınana Daasɔbılıŋ), aŋaŋ Lususi, vuodieke dı nyına Sarene aŋaŋ Manani (vuodieke die ba lagıŋ na a wubi aŋaŋ Naaŋ Herodi die ba yine ballıbısı) aŋaŋ Sɔɔli.

2 Daaŋ kaanı die ba jıanna tı Yɔmʋtieŋ ta bɔbı nʋaha, Ŋmıŋ Halıkasıka die dı balı a yı ba dı, "Nı vʋarı Banabasi aŋaŋ Sɔɔli aŋ ba tʋŋ tʋŋ dieke wıa n wana ba wa dı ba tʋŋ wa."

3 Naa kʋaŋ chaaŋ die ba bı bɔbı nʋa ta jʋʋsı Ŋmıŋ ta nagı ba nuusi a dıısı ba ma ta die taaŋ ba ba ga.

Saapurusi tıŋ wıa

4 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ Halıkasıka die dı tʋnna Banabasi aŋaŋ Sɔɔli wa dı ba ga tʋŋ ʋ tʋʋmaha, die ba sʋʋŋ ga Selusia ma a nagı haarıŋ a ga Salamasi, tıgıdieke die benne Saapurusi tıŋgbaŋ ma.

5 Die ba tʋgına Salamisi ma wa die ba ga juu Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a ga mʋʋlı Ŋmıŋ wıaha mi. Die Jɔɔn Maki die bie mi a yi ba susuŋŋiru.

6 Ka kʋaŋ chaaŋ die ba nyıŋ Salamisi ma ta die a dıa a tıaŋ ga tʋgı Pafosi. Mi die ba haarı daa wʋnyı die dı yine yuŋaŋvuoŋ ʋ saaŋ dı dı Bajaasusi, ta yi Juu vuodieke die dı gaanana vuosi dı ʋ yiwo Ŋmıŋ naazʋa.

7 Die ʋ yiwo tıŋgbaŋka mi jakʋʋŋ Sejusi Pɔɔlusi zʋa. Die jakʋʋrı die yiwo yıantieŋ ta die tʋŋ wa Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dı ba keŋ a balı Ŋmıŋ wıa aŋ ʋ wʋŋ.

8 Ama die yuŋaŋvuoke, vuodieke die dı dine Elimasi Giriiki jabalıkıŋ ma wa die ka saagı a yı ba: ta die mıa dı ʋ kagı jakʋʋrı aŋ ʋ daa keŋ yi Yisa yada.

9 Womi die Ŋmıŋ Halıkası die dı suuli Sɔɔli vuodieke die dı bına a dı Pɔɔli, die ʋ daansı yuŋaŋvuoke die

10 ta balı wa dı, "Fʋnıŋ fʋ yiwo Sitaani bʋa ta bı yi tʋnvıına mana dataaŋ ta suuli aŋaŋ wʋbıatı yiri yiri mana, ta mıa saŋŋa mana dı fʋ tarıgı Ŋmıŋ wusie wʋbalıkaha a yi ŋmınchıbısı.

11 Lele Ŋmıŋ baa ʋ datı fʋ tıbıŋ ta vaa fʋ yııŋ ta kaaŋ dı yese daraa ale."

Lele womi die mıılıgısɔbılıŋ dı nan daa wa nine me ta ʋ dı dıa a gaba a yaala vuodieke dı baaŋ nan yigi ʋ nuuŋ me.

12 Die jakʋʋrı dı yene wudieke dı yine wo, die ʋ yi Yisa yada, dama die dı

faasɪ yiwo mamachi aŋaŋ wudieke ba dagɪnana yaa gamma tɪ Yɔmʊtieŋ ma wa.

Antiyoku dieke dɪ benne Pisidia tɪŋgbaŋ ma wɪa

13 Naa kʊaŋ chaaŋ die Pɔɔli aŋaŋ ʊ chanchaalɪba die dɪ nagɪ haarɪŋ a nyɪŋ Pafosi me a ga Pega dɪ benne Pamifilia tɪŋgbaŋ ma, mi die Jɔɔn Maki dɪ vaa ba ta yiŋŋi ga Jerusalemi.

14 Die ba nyɪŋ Pega a tɪaŋ ga Antiyoku dɪ benne Pisidia tɪŋgbaŋ ma. Die davʊʊsɪkɪrɪ daarɪ die ba ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku me a sʊʊŋ kalɪ.

15 Die ba karɪnna Mosisi mɪraha sʊŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ naazʊalɪba maagɪkʊ sʊŋ a kpatɪ wa, Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku sʊŋ nyɪŋkʊraha dɪ balɪ ba dɪ, "Tɪ nɪmballɪ, dɪɪ yi nɪ yaa wʊvɪɪna a baaŋ nan balɪ yɪ vuosisi gie nɪ balɪ."

16 Womi Pɔɔli die dɪ hagɪ zie ta a kɔtɪ ʊ nuuŋ ta piili a bala dɪ:

"Nɪnɪŋ Izara vuosi aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ jɪanna Ŋmɪŋ dieke Izara vuosi dɪ jɪanna, nɪ wʊmma mɪŋ.

17 Tɪnɪŋ Izara vuosi Ŋmɪŋ die vʊarɪna tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba a yi ba faasɪ dala saŋŋa dieke die ba benne Ijipiti me a yi chaamba wa. Wʊnɪŋ Ŋmɪŋ die vʊarɪna ba a nyɪŋ mi aŋaŋ ʊ hagɪrɪŋ.

18 Ta die daansɪ ba bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa saŋŋa dieke die ba benne hagɪrɪ ma, aŋaŋ ba dene ka tuo ʊ nʊarɪ mana.

19 Die ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ chʊʊsɪ buurɪŋ ayʊpɔyɪ die dɪ benne Keenani tɪŋgbaŋ ma ta die vaa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi Izara vuosi dɪ sɪɪ.

20 Wɪaha gie mana die yiye mɪŋ bɪna kɔbɪsɪ-nɪɪsa aŋaŋ baŋɪsɪ-nʊ sʊnsʊŋ.

"Saŋŋa dieke ba sɪna tɪŋgbaŋka, Ŋmɪŋ die dɪ yɪ ba nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ dɪ ba dii ba nɪŋŋa a ga tʊgɪ saŋŋa dieke Ŋmɪŋ naazʊa Samuli dɪ kenne.

21 Naa kʊaŋ chaaŋ die ba bɪ keŋ pɪasɪ Ŋmɪŋ naazʊa Samuli dɪ ʊ yɪ ba naaŋ, die wɪa, Ŋmɪŋ die dɪ vʊarɪ Sɔɔli, Kisi bʊa vuodieke dɪ nyɪna Benjamani buurɪŋ ma dɪ ʊ yi ba naaŋ. Die ʊ yiwo ba naaŋ bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa.

22 Die Ŋmɪŋ dɪ keŋ wuuri ʊ naarɪ ta vaa Davidi dɪ dii naarɪ. Naa die Ŋmɪŋ dɪ balɪ yaa gamma Davidi ma dɪ, 'Davidi, Jese bʊa wa yine daa dieke chanchaalɪŋ n yaalala, ʊ yie wudieke mana n yaalala dɪ ʊ yi.'

23 Ŋmɪŋ die dɪ yɪ nʊaŋ dɪ Davidi haagɪsɪ ma vuoŋ wʊnyɪ bala ʊ keŋ a gbatɪ Izara vuosi a taaŋ, wʊnɪŋ vuoke mi yine Yisa.

24 Ama Jɔɔn die dɪ wolɪŋ keŋ a mʊʊlɪ a yi Izara vuosi mana dɪ ba vaa ba tʊmbɪatɪ aŋ ʊ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaabʊ, ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dɪ wa keŋ.

25 Die Jɔɔn tʊʊmaha die dɪ gbine kpatɪŋ die ʊ pɪasɪ vuosisi dɪ, 'Mɪnɪa nɪ yile dɪ yi ye? N ka yi Ŋmɪŋ Vuovʊarɪkɪŋ Masia wa. Nɪ wʊmma, wʊnɪŋ ʊ baa ʊ keŋ wo n kʊaŋ chaaŋ ta maŋ ka mʊ dɪ n vʊarɪ ʊ nɪɪra gbaŋ.'

26 "Lele, nɪnɪŋ Abarahami haagɪsɪ aŋaŋ nɪnɪŋ vuodieke dɪ kana ka yi Juu vuosi ta bie giena a jɪama Ŋmɪŋ, nɪ wʊmma wudieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna tɪ dɪ ka daga tɪ baaŋ nan yi die a ye gbatɪtaanɪŋ dama ka yiwo vuoŋ mana sɪɪtɪ.

27 Die vuodiekemba die dɪ benne Jerusalemi ma aŋaŋ ba nyɪŋkʊraha die ka sɪba a baarɪ dɪ Yisa yine Gbɪgbatɪtaantʊ wa, ta ka bɪ sɪba Ŋmɪŋ naazʊalɪba wʊbalɪkaha ba ŋaana karɪma davʊʊsɪkɪŋ daaŋ mana wa chɪaŋ. Die wɪa die ba balɪ a chʊʊsɪ wa sɪba Ŋmɪŋ naazʊalɪba die dɪ bala die wo.

28 Aŋaŋ die ba kana a ka ye wudieke ʊ yine a chʊʊsɪ wa ta mʊ dɪ ba kʊʊ wa wa mana, ama die ba balɪ a yɪ Paliti dɪ ʊ yi ba kʊʊ wa.

29 Die ba yine wo wudiekemba mana Ŋmɪŋ gbaŋkʊ dɪ bala yaa gamma ʊ ma wa a kpatɪ wa, die ba nagɪ wa a keŋ sʊʊŋ dagarɪkʊ ma a nagɪ wa a ga sʊʊŋ dʊaŋ vɔrɪŋ ma.

30 Ama ta Ŋmɪŋ die dɪ sʊgɪrɪ wa kumbu me.

31 Die ʊ nyɪŋ vuodiekemba die dɪ dɪna ʊ kʊaŋ a nyɪŋ Galili a keŋ tʊgɪ Jerusalemi wa jigiŋ daraa pam. Lele banɪŋ ba wana yi ʊ daansɪatieliŋ vuosisi jigiŋ.

32 Ŋmɪŋ die yɪ wa tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba nʊaŋ, ta tɪ bie gie dɪ tɪ bala nɪ wʊvɪɪnaha,

33 dɪ ʊ seŋ yi he mɪŋ a yɪ tɪ tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine ba haagɪsɪ aŋaŋ ʊ sʊgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kumbu me wo. Die Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ, yɪla die dɪ gʊtɪna bule

wa ma dı wʋnıŋ Ŋmıŋ dı baarı dı,

‘Fʋnıŋ fʋ yine n Bʋadembiŋ,
ta jinne n nan dagı vuosi dı n seŋ
yiwo fʋ Chʋa.’

34 Ta Ŋmıŋ die dı bı baarı dı ʋ nan sʋgırı
Yisa kuŋ me ta ʋ kaaŋ bı kpi bıbra. Sıba
Ŋmıŋ die dı bala dı, ‘N nan yı nı nʋaŋ
kası dieke gbaŋ gbaŋ die n yına Davidi
wo.’
35 Ta yılaha gbaŋkʋ sʋŋ bıbra Davidi die
balı Ŋmıŋ dı, ‘Fʋ kaaŋ vaa fʋ Vuokası wa
nyıŋgbanıŋ hʋʋgı vɔrıŋ ma.’
36 Die Davidi dı benne ʋ mısı ma wa
die ʋ dı wa Ŋmıŋ. Die ʋ kpine wo ba
guu wo ba buuriŋ vuota jigiguusikiŋ ta ʋ
nyıŋgbanıŋ dı hʋʋgı.
37 Ama Ŋmıŋ die sʋgırı wa Yisa a nyıŋ
kuŋ me ta ʋ nyıŋgbanıŋ die dı ka
hʋʋgıya.
38 Die wıa n nımballı, n yaala nı sımma
dı dıı yi nı yi Yisa yada Ŋmıŋ nan nagı
nı wʋbıatı a chaa nı. Ama Mosisi mıraha
nıŋ kaaŋ bıagı a gbatı nı a nyıŋ nı
wʋbıatı ma.
39 Ama vuodieke mana dı yine Yisa yada
ye wo gbatıtaanıŋ a nyıŋ bıaŋ ma.
40 Nı sımma dı wudieke Ŋmıŋ naazʋalıba
dı bala wa da keŋ yi nı. Die ba baarı dı,

41 ‘Wʋmma, nınıŋ kalinbaantieliŋ, vaa a
ka yi nı mamachi aŋ nı kpi!

Nınıŋ vuodiekemba dı vʋarınana Ŋmıŋ
fala ha aŋaŋ ʋ bala wudieke wo
N nan yi wııŋ nı yene bie nı mısı ma
ta nı kaaŋ tuo dii
dıı yi vuoŋ dı keŋ dagı nı a chıası
gbaŋ.’ ”

42 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı
nyınana lagıŋkʋ jigiri, vuosisi die dı jʋʋsı
ba dı ba viiri keŋ davʋʋsıkırı daa dieke
dı kienene wo a faası dagı ba wıaha gie
bıbra.
43 Die lagıŋkʋ die dı hagına wa, Juu
vuosi pam aŋaŋ vuodiekemba die dı kana
ka yi Juu vuosisi ama ta tarıgı ba jıamıŋ
ta dı Juu vuosi jıaŋkʋ, die ba mana die
dıdı Pɔɔli aŋaŋ Banabasi kʋaŋ. Die Pɔɔli
aŋaŋ Banabasi die dı kpaaŋ ba pam dı ba
kpaŋŋı ba gbaŋ a dıa Ŋmıŋ die aŋ ʋ chıgı
ba zɔɔlıŋ.

44 Kʋaŋ chaaŋ davʋʋsıkırı daarı die dı
tʋgına die dı ko sıı sıba tıka vuosi mana
die gana dı ba wʋŋ Ŋmıŋ wıaha.
45 Die Juu vuosi die dı yene kpıkpaakʋ
die dı yi be sʋgıyɔɔŋ pam. Die ba zıa Pɔɔli
ta bala chʋʋsa wudieke mana ʋ balala.
46 Ama Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı wa a
faası bala aŋaŋ sikimiŋ dı, “Dı yiwo talası
dı tı woliŋ balı Ŋmıŋ wıaha a yı nınıŋ
Juu vuosi ta wa balı vuogaası. Ama nınıŋ
nı zeti wıaha mıŋ ta bı yile dı nı ka mʋ
aŋaŋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ wıa,
die yine tı vasa nı, ta gara vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosi jigiŋ.
47 Dama nʋarı gie Ŋmıŋ dı yı tı dı:

‘Manıŋ n vʋara fʋ mıŋ dı fʋ yi chaanıŋ
a yi vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi,
amʋ dʋnıa mana ye gbatıtaanıŋ.’ ”

48 Die vuodiekemba die dı kana ka yi
Juu vuosi dı wʋnna naa wa, ba sʋgıtı
dı fıalı, ba bırı Ŋmıŋ wʋbalıkaha. Ta
vuodiekemba mana Ŋmıŋ dı vʋarına dı
ba ye miivoli dieke dı wone kpatıkʋ dı yi
Yisa Masia yada.

49 Ta tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıa die dı dıa mi
tıgısı mana mana.
50 Naa kʋaŋ chaaŋ Juu vuosisi
nıŋŋandıısırıba dı ga tıka dembisi dieke
dı yine vuokpııma aŋaŋ hɔgʋkpııma die
dı jıanna Ŋmıŋ ta ba yie ba jılıma pam, a
vaa ba sınyıırıŋ dı hagı yaa gamma Pɔɔli
aŋaŋ Banabasi ma, ta piili yaala wıa a yıa
ba a yagı ba a nyıŋ tıŋgbaŋka mi lʋgıŋ.
51 Die wıa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı
kpaantı ba nataala taŋkɔlıŋ a taaŋ tıka
mi dı ka yi dagıtı bıaŋ a yı ba ta die ga
Yikonumi tıŋ ma.
52 Ta Yisa dıdıısırıba dı benne Antiyoku
ma wa die dı suuli aŋaŋ Halıkasıka aŋaŋ
sʋgıfıalıŋ.

14

Yikonumi tıŋ wıa

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı kenne
tʋgı Yikonumi ma, die ba ga Juu vuosi
Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me a ga mʋʋlı Yisa
wʋvıına mi sıba die ba yine die Antiyoku
ma wa, ta vuosi pam die yi Yisa yada,

bataŋ die yiwo Juu vuosi bataŋ dıaŋ dı yi vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi.
2 Ama ta Juu vuodiekemba dı kana ka yi Yisa yada wa dı balı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dı ba da keŋ tuo dii, ta die balı ba dı wudieke ba bala yaa gamma Yisa ma ka yi wusie. Die wıa vuodiekemba die dı kana ka yi Juu vuosisi dı jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Yisa dıdıısırıba die dı benne mi wo.
3 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı bie mi daraa pam ta die a faası bala Yisa wıa aŋaŋ dembisi. Die Ŋmıŋ die dı yı ba hagırıŋ die ba tʋŋ mamachi tʋʋma, ta die dagı dı ba wıaha yaa gamma ʋ zɔɔlınchıgılaha seŋ yiwo wusie.
4 Die tıka vuosi die dı puo bule, bataŋ die dı dıı Juu vuosisi kʋaŋ ta bataŋ dıaŋ dıdı tʋntʋntıba kʋaŋ.
5 Die wıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi bataŋ aŋaŋ Juu vuosisi aŋaŋ ba nıŋŋandıısırıŋ bataŋ die dı saŋ dı ba yi Pɔɔli aŋaŋ Banabasi bıaŋ ta taa ba aŋaŋ tana a kʋʋ.
6 Ama tʋntʋntıba bale wo dı mıŋŋına wudieke dı yinene wo die ba maansı a nyıŋ chıgı a ga Likaonia tıŋgbaŋ ma. Die ba ga wa Lisitira aŋaŋ Debe tıgısı aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı diekemba dı gbigine mi.
7 Mi die ba mʋʋlı Ŋmıŋ wʋvıınaha.

Lisitira aŋaŋ Debe tıgısı wıa

8 Lisitira ma daa wʋnyı die dı beri a yi gbarıgıŋ a nyıŋ ʋ ballıbısı me ta ka bıagı chʋŋ.
9 Ta die kalı mi a wʋmma Pɔɔli wʋbalıkaha. Pɔɔli die dı daansı wa die a ye dı ʋ yaa yada Yisa ma ta nan bıagı ye gbaamıŋ.
10 Die wıa Pɔɔli dı natı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, "Hagı a zie fʋ nagısı ma!" Daa wa die dı hagı a yugi a zie ta piili a chʋŋ gilime.
11 Die kpıkpaakʋ dı yene wudieke Pɔɔli dı yine wo, ba piili a nata ba gbaŋ gbaŋ jabalıkıŋ ma dı, "Tı ŋmınaha bırıŋ wa vuota a keŋ sʋʋŋ tı jigiŋ."
12 Womi vuosisi die dı yi Banabasi saaŋ dı Zusi ta Pɔɔli dıaŋ dı Hemisi dama die ʋ yine vuodieke dı balla wʋbalıkaha.
13 Die Zusi jıamıŋ juoku die zie gbigi wo sanʋa dieke dı kenne juu tıka sʋŋ, die ka bʋkaabıtʋ aŋaŋ kpıkpaakʋ dı yaa naarası aŋaŋ tııwute a keŋ mi dı ba yi kaaba a yı Banabasi aŋaŋ Pɔɔli.
14 Ama Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dı wʋnna ba bala ba yi wudieke wo, die ba chıırı ba nyinyeeke aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ ta chıgı juu kpıkpaakʋ sʋŋ a nata dı:
15 "Bıa nı yie die? Tı yiwo vuota sıba nınıŋ! Tı keŋ wo gie dı tı mʋʋlı Yisa wʋvıınaha aŋ nı chıgı nyıŋ wʋtɔgıtı gie me a keŋ Nabidie Ŋmıŋ jigiŋ, vuodieke dı naanna arızanna aŋaŋ tıŋgbaŋ aŋaŋ nyaakpııbʋ aŋaŋ nyindiekemba mana dı benne a sʋŋ.
16 Saŋŋa dieke dı tıanna wa Ŋmıŋ die vaa buuriŋ mana dı yie ba dʋŋŋʋ.
17 Ama saŋŋa gie ʋ daga dı ʋ seŋ beri mıŋ aŋaŋ wʋvııŋ diekemba ʋ yinene wo; ʋ yınana nı nııŋ a nyına ŋmıŋsikpeŋ ta vasa nyinti dı bırıma, a yie nı nyindiike ta vasa nı sʋgıtı dı fıala."
18 Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dı bala wudieke wo mana yɔrı, die dı hagırı mıŋ dı ba kagı ba dı ba da yi kaaba a yı ba.
19 Ka kʋaŋ chaaŋ die Juu vuosi nıŋŋandıısırıŋ bataŋ die dı nyıŋ Antiyoku dieke dı benne Pisidia tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Yikonumi a keŋ balı a yiŋŋi kpıkpaakʋ sʋgıtı ba jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Pɔɔli. Ta die taa wa tana a datı wa nyıŋ tıka lʋgıŋ ta yile dı ʋ kpiye mıŋ.
20 Ama Yisa dıdıısırıba die dı keŋ taaŋ a giliŋ wo die ʋ keŋ hagı zie a yiŋŋi ga tıka sʋŋ. Ka tʋnvʋʋsa die wʋnıŋ aŋaŋ Banabasi dı nyıŋ ga Debe ma.

Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı yiŋŋine ga Antiyoku dı benne Siria tıŋgbaŋ ma dene

21 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı mʋʋlı Yisa wʋvıınaha Debe ma ta die ye vuosi pam ba yi Yisa yada. Womi die ba yiŋŋi ga Lisitira a nyıŋ mi ga Yikonumi ta bı nyıŋ mi a ga Antiyoku dı benne Pisidia ma.
22 Die ba kpaaŋ Yisa dıdıısırıba ta jʋʋsı ba dı ba ko yi yada dene. Die ba balı ba dı, "Dı mʋ tı tuoli wahala ta ye juu Ŋmıŋ naarı ma."
23 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı vʋarı nıŋŋandıısırıŋ Yisa dıdıısırıba lagımıŋ lagımıŋ mana ma. Womi die ba

bɔbı nʊa a jʊʊsı Ɲmıŋ dı Ɲmıŋ suŋŋi nıŋŋandıısırıba mi.
24 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı daagı Pisidia tıŋgbaŋ ma a ga Pamifilia tıŋgbaŋ ma,
25 mi die ba mʊʊlı Yisa wıaha Pega tıŋ ma. Womi die ba sʊʊŋ ga Atalia ma,
26 ta die a wa nyıŋ mi a nagı haarıŋ a yiŋŋi ga Antiyoku dı benne Siria ma. Mi die Yisa dıdıısırıŋ die wɔŋ nagı ba yi Ɲmıŋ nuusi me dı ʊ suŋŋi be ba tʊʊma ma. Ta lele ba wa tʊŋ tʊʊmaha kpatı mıŋ.
27 Die ba kenne a tʊgı Antiyoku wa die ba lagısı Yisa dıdıısırıba mana. A die a balı ba wudieke mana Ɲmıŋ dı suŋŋine be ba yi, aŋaŋ ʊ yuorine sieŋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı ba yi Yisa yada a yi ʊ dıdıısırıŋ dene.
28 Ama die ba wıarı mi aŋaŋ Yisa dıdıısırıba a yʊası.

15

Tʊntʊntıŋ aŋaŋ Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʊra lagımıŋ wıa

1 Saŋŋa mi vuosi bataŋ die dı nyıŋ Judia ma a keŋ Antiyoku ma a die a piili a daga Yisa dıdıısırıba dı ba kaaŋ bıagı ye gbatıtaantıŋ sie ba gobi ba kɔla sıba Mosisi die dı dagına dene wo.
2 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi aŋaŋ ba die dı faası a nıgı nınhagırıŋ pam yaa gamma wıırı gie ba dagınana wa, die ba vʊarı Pɔɔli aŋaŋ Banabasi aŋaŋ Yisa dıdıısırıba bataŋ a tʊŋ ba Jerusalemi ma dı ba ga ye Yisa tʊntʊntıba aŋaŋ ʊ dıdıısırıŋ nyıŋkʊraha yaa gamma wıırı gie wıa.
3 Die vuodiekemba Yisa dıdıısırıba dı tʊnna wa die dı daagı Fonisia aŋaŋ Samaria a bala yıa Yisa dıdıısırıba dı benne mi dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi bataŋ tarıgı wa ba beriŋ a bırıŋ Yisa dıdıısırıŋ. Wıırı gie die dı yi Yisa dıdıısırıba sʊgıfıalıŋ pam.
4 Die ba gana a ga tʊgı Jerusalemi wa die Yisa dıdıısırıba aŋaŋ tʊntʊntıba aŋaŋ ba nyıŋkʊra die dı tuo be chaantı. Die wıa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dı balı ba wudieke mana Ɲmıŋ dı suŋŋine be ba tʊŋ.
5 Ama Farasisi bataŋ die dı yine Yisa dıdıısırıŋ die dı hagı zie a baarı dı, “Dı yiwo talası dı buuri gaası dı yine Yisa yada wa gobi ba kɔla ta bı dıa Mosisi mıraka.”
6 Die wıa, die tʊntʊntıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıba nıŋŋandıısırıba dı lagısı taŋ dı ba daansı jabalıkırı.
7 Die ba balı ka a yʊası aŋaŋ taŋ, ta Piita die dı keŋ hagı a baarı dı, “N zʊalıŋ, nı sıba dı saŋŋa dieke dı tıanna wa Ɲmıŋ die vʊarı mıŋ mıŋ a nyıŋ nı ma dı n mʊʊlı Yisa wʊvıınaha a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, amʊ ba nan wʊŋ ta yi Yisa yada ta bırıŋ ʊ dıdıısırıŋ.
8 Ta Ɲmıŋ, vuodieke dı sıbına vuota sʊŋ die dı dagı dı ʊ tuo be mıŋ ta yı ba Halıkasıka sıba die ʊ yına tı die wo.
9 Die Ɲmıŋ die ka luge tınıŋ aŋaŋ ba, dama die ba yine Yisa yada wa wıa, die wıa Ɲmıŋ dı nagı ba tʊmbıatı a chaa ba.
10 Bıa nı yaala nı magısı Ɲmıŋ? Bıa nı yaala nı yi buurigaası diekemba dı bırınna Yisa dıdıısırıŋ pɔgılı mıırı dieke tınıŋ aŋaŋ tı chɔɔŋkʊʊlıŋ dı kana ka bıagı pɔgılı?
11 Ama tı Yɔmʊtieŋ Yisa die chıgı tı wa zɔɔlıŋ tı ye gbatıtaanıŋ tı yine wo yada wa wıa sıba buurigaası die.”
12 Die vuoŋ mana die dı tarı ta wʊmma Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dı balala yaa gamma Ɲmıŋ dı yına ba hagırıŋ ba tʊŋ mamachi tʊʊma a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dene.
13 Die ba bala naa a kpatı, Jemisi die dı baarı dı: “N nımballı, nı wʊmma mıŋ!
14 Simoni Piita wɔŋ balı tı, Ɲmıŋ dı wolinne a ga vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi jigiŋ a vʊarı bataŋ ba bırıŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi dene.
15 Naa, Ɲmıŋ naazʊalıba wʊbalıka die dı dagı sıba dı maagına Ɲmıŋ gbaŋtı ma dı,
16 ‘Naa kʊaŋ chaaŋ manıŋ Nabidie Ɲmıŋ
nan yiŋŋi a keŋ,
a keŋ mıı Davidi tıgıdieke dı nanna wa.
N nan mıı ka a zie a nyıŋ ka chʊʊsıŋ ma
ta vaa ka hagırıma bıbra.
17 Ta vuota mana nan keŋ n jigiŋ

aŋaŋ vuodiekemba mana dı kana ka yi Juu vuosi ta maŋ wa dı ba yi n vuosi wo.

18 Naa Nabidie Ŋmıŋ die dı balı, wʊnıŋ vuodieke dı vana ba sıba wıırı gie a nyıŋ kʊrıŋ ma wa.’ ”

19 Jemisi die dı bı balı a gʊtı dı, “Dı yiwo manıŋ n sʊŋanyile dı tı da mugisi buurigaasısı dı yiŋŋine a dı Ŋmıŋ sieŋ aŋaŋ wudieke dı tʊana.

20 Ama dı mʊ dı tı maagı gbanıŋ a balı ba dı ba da keŋ dii jadiiki dieke ba kaabına a yi bugile, ta balı ba dı ba yigi ba gbaŋ aŋaŋ daakpana yaa hɔgʊkpana tʊʊma, ta bı daa ŋɔbıma dɔŋ diekemba ba ŋmʊna kʊʊ ta daa bı ŋɔbıma zıŋ.

21 Mosisi mıraha nıŋ, ba karıŋ ha mıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juone me davʊʊsıkırı daaŋ mana kʊrıŋ ma wa, ta mʊʊlaha tıŋ mana ma.”

Die ba maagına gbanıŋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dene

22 Die wıa die tʊntʊntıba aŋaŋ nıŋŋandıısırıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıba mana die dı yigi zieŋ dı ba vʊarı dembisi bataŋ aŋ ba dıa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi a ga Antiyoku. Die ba vʊarı wa Silasi aŋaŋ Judasi vuodieke saaŋ dı bına yi Basabasi, vuosi bale wa gie die yiwo Yisa dıdıısırıba nıŋŋandıısırıŋ bataŋ ba yıa jılıma.

23 Die ba maagı wa gbanıŋ dı:

Tınıŋ Yisa tʊntʊntıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırıŋ maagına gbaŋkʊ gie a waasa nınıŋ tı nımballı diekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta bie Antiyoku aŋaŋ Siria aŋaŋ Silisia ma mana.

24 Tı wʊŋya dı tı vuosi bataŋ keŋ nı jigiŋ, a balı wıa ataŋ dı mugisi nı pam ta chʊʊsı nı sʊgıtı, ama tınıŋ tı ka tʊŋ ba nı jigiŋ.

25 Die wıa tı mana dı lagısı a saagı dı tı vʊarı dembisi bataŋ a tʊŋ ba aŋaŋ tı nımballı choti Banabasi aŋaŋ Pɔɔli nı jigiŋ.

26 Vuosi gie, Judasi aŋaŋ Silasi, yiwo vuodiekemba die dı nagına ba mısı a dʊaŋ talıma tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıaha gie wıa.

27 Judasi aŋaŋ Silasi nan bı balı nı ka chıaŋ, wudiekemba tı maagınana wa.

28 Ŋmıŋ Halıkasıka die dagı tı mıŋ dı tı da keŋ nagı mırı gaası a gʊtı nı bıbra.

29 Wudieke dı kana ka mʊ dı nı yi wʊnna: Nı da keŋ a dii jadiiki dieke mana ba nagına a yi kaaba a yı bugile, nı da keŋ ŋɔbı zıŋ, nı da keŋ ŋɔbıma dɔŋ dieke ba ŋmʊna kʊʊ, ta bı yigi nı gbaŋ aŋaŋ daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma ma. Dıı yi nı dı wıaha gie, dı nan dı vıına a yı nı.

A mana wonde.

30 Die ba tʊŋ ba, ba sʊʊŋ ga Antiyoku, mi die ba lagısı Yisa dıdıısırıba mana ta nagı gbaŋkʊ a yı ba.

31 Die vuosisi dı karıŋ gbaŋkʊ gie, ba sʊgıtı die dı fıalı aŋaŋ ka kpaŋŋısına ba dene wo.

32 Die Judasi aŋaŋ Silasi, vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ naazʊalıŋ die bie ba jigiŋ a yʊası ta die a balı wıa pam a kpaŋŋısı ba ta yi ba yada dı bı hagırı a gʊtı.

33 Die ba bie mi a yʊası, ka kʊaŋ chaaŋ Yisa dıdıısırıba dı benne mi wo dı taaŋ ba dı ba waası tigiŋ, ba yiŋŋi ga vuodiekemba dı tʊnna ba jigiŋ. ((

34 Ama ta Silasi die dı wıarı mi.))

35 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi gbaŋ die dı yʊası Antiyoku ma, mi banıŋ aŋaŋ vuosi pam die dı daga ta mʊʊla tı Yɔmʊtieŋ Yisa wıa a yıa vuosi.

Pɔɔli aŋaŋ Banabasi puole wıa

36 Die dı yʊasına bıta Pɔɔli die dı balı yi Banabasi dı, “Vaa aŋ tı yiŋŋi ga a kaagı tı Yisa dıdıısırı diekemba dı benne tıgı diekemba mana die tı mʊʊlına tı Yɔmʊtieŋ Yisa wıaha a ye ba sına dene.”

37 Banabasi die dı yaala ʊ nagı Jɔɔn Maki a gʊtı ba ma aŋ ba ga.

38 Ama Pɔɔli die ka yaala dene dama Maki die ka kpatı tʊʊmaha aŋaŋ ba ta die vaa ba Pamifilia ma ta yiŋŋi kuli.

39 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı nıgı nınhagırıŋ ta die puo taŋ. Banabasi die dı nagı Maki ba nagı haarıŋ a ga Saapurusi.

40 Ta Pɔɔli dıaŋ dı nagı Silasi ta Yisa dıdıısırıba die dı nagı ba yi Ŋmıŋ nuusi me dı Ŋmıŋ suŋŋi be.

41 Die ba chʋŋ daagı Siria aŋaŋ Silisia chaaŋ ma a kpaŋŋısa Yisa dıdıısırıba.

16

Timoti die dı tʋnna aŋaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi dene

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dı yiŋŋi ga Debe aŋaŋ Lisitira ma, mi die ba haarı Yisa dıdıısırʋ wʋnyı ba wasınana Timoti. Ʋ nuŋ gbaŋ die yiwo Yisa dıdıısırʋ. Die ʋ nuŋ wo yiwo Juu vuoŋ ta ʋ chɔɔŋ dı yi Giriiki vuoŋ.

2 Die Yisa dıdıısırıba die dı benne Lisitira aŋaŋ Ikonumi ma wa die dı balı wʋvıına yaa gamma Timoti ma.

3 Pɔɔli die dı yaala ʋ nagı Timoti a gʋtı ʋ ma aŋ ba dıa ʋ dıasısı, die wıa die ʋ gobi ʋ kɔlı. Die ʋ yi wo die dama Juu vuodiekemba die dı benne mi chaakʋ die sıba a baarı Timoti chɔɔŋ yiwo Giriiki vuoŋ.

4 Die ba dına dıdıa tıgısısı, die ba bala a yıa Yisa dıdıısırıba mırı diekemba Yisa tʋntʋntıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıba nyıŋkʋraha dı benne Jerusalemi ma wa dı ziene wo, ta die balı ba dı ba dıa ha.

5 Die wıa Yisa dıdıısırıba yada die dı gʋtı ta die daaŋ mana vuosi pam dı yie yada a gʋta Yisa dıdıısırıba ma.

Pɔɔli dı kana ka gʋrıya ta daansı dene

6 Die Pɔɔli aŋaŋ ʋ zʋalıba die dı dıa a daagı Firigia aŋaŋ Galasia chaakʋ, ama Ɲmıŋ Halıkasıka die ka vaa ba balı Yisa wıa Asia tıŋgbaŋ ma.

7 Die ba gana ga tʋgı Misia, die ba mıa dı ba juu Bitinia tıŋ ma, ama Yisa Halıkasıka die ka yı ba sieŋ.

8 Die wıa die ba daagı Misia ma a sʋʋŋ ga Tiroasi ma.

9 Dınıŋ daarı yuku mi, Pɔɔli die dı ye ʋ daansa ma vuoŋ wʋnyı dı nyına Masedonia a keŋ zie a jʋʋsa wa dı, "Keŋ Masedonia ma a keŋ suŋŋi tı!"

10 Pɔɔli daansaha kʋaŋ chaaŋ, die tı gɔmısı lagı lagı dı tı nyıŋ ga Masedonia, dama die tı ye a baarı Ɲmıŋ balı tı dı tı ga Masedonia chaakʋ a ga mʋʋlı Yisa wʋvıınaha a yıma vuosi mi.

Lidia die dı yine yada dene

11 Die tı nagı haarıŋ a nyıŋ Tirosi a daagı ga Samotirasi, ka tʋnvʋʋsa die tı ga Niipolisi. Mi die tı vaa haarıkʋ,

12 ta nyıŋ mi a ga Filipi me, jigidieke die dı yine tıgıkpııŋ Masedonia tıŋgbaŋ ma. Die ka yiwo Romani vuosi sııtı. Die tı yi daraa a ŋmına mi.

13 Ka davʋʋsıkırı daarı die tı nyıŋ tıka sʋŋ a ga jigidieke dı gbigine mʋgırı, die tı yile dı Juu vuosi Ɲmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ nan dı bie mi. Ta die sʋʋŋ kalı a bala wıa aŋaŋ hɔgʋ diekemba dı kenne mi wo.

14 Ba wʋnyı saaŋ die yine Lidia, die ʋ nyıŋ wa Tiatira tıŋ ma ta yaa garıŋmını diekemba dı yalla ligire pam a daa ta die bı yi vuodieke dı jıanna Ɲmıŋ. Ɲmıŋ die yuori ʋ sʋŋ dı ʋ wʋŋ wudieke Pɔɔli dı balala wa.

15 Die tı sıı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi Ɲmıŋ nyaaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ jʋʋsı tı dı, "Dıı yi nı sıba dı n seŋ yi tı Yɔmʋtieŋ yada aŋaŋ wusie nı keŋ a bemme n tigiŋ." Die tı saagı ʋ jʋʋsıkʋ.

Ba kparına Pɔɔli aŋaŋ Silasi dansarıka ma dene

16 Daaŋ kaanı die tı keŋ bı gara Ɲmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ, a tuoli havʋʋbiŋ wʋnyı dı yine yɔmʋ. Die ʋ yaa wa jımbıaŋ ʋ ma ka yıa wa hagırıŋ ʋ bıagı bala soriŋ daaŋ wıa. Die ʋ yie naa a yese ligire pam a yıa ʋ tieliŋ.

17 Havʋʋbike gie die dıdı Pɔɔli aŋaŋ tı kʋaŋ a nata ŋmıŋsikpeŋ a bala dı, "Dembisi gie yiwo Nabidie Ɲmıŋ dı benne ŋmıŋsikpeŋ wo tʋntʋntıŋ. Ba bala nı wudieke nı baaŋ yi a ye gbatıtaanıŋ."

18 Die ʋ ko bala naa daraa pam. Ka kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dı keŋ jıı sınyıırıŋ a yiŋŋi a balı yi jımbıakʋ dı, "Yisa Masia saaŋ ma, n yı fʋ nʋaŋ, nyıŋ ʋ ma!" Lele womi jımbıakʋ die dı nyıŋ ʋ ma.

19 Die ʋ tielibe dı yene dı sie dieke ba nagına yese ligirehe chʋʋsıya wa die ba yigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi a datı ba ga sarıya diile jigiŋ.

20 Die ba balı a yı Romani nyıŋkʋraha dı, "Dembisi gie yiwo Juu vuosi ta yaala ba chʋʋsı tı tıka.

21 Ba daga tı wudiekemba tınıŋ Romani vuosi dı kana ka mʋ dı tı yi."

22 Die kpɪkpaakʋ die dɪ benne me gbaŋ
die gʋtɪ a yaala ba nɪgɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi.
Womi die Romani nyɪŋkʋraha die dɪ
wuuri Pɔɔli aŋaŋ Silasi nyinyeeke ta yɪ
nʋaŋ dɪ ba vɪɪrɪ ba aŋaŋ kpaasɪŋ.
23 Die ba faasɪna a vɪɪrɪ ba a kpatɪ
wa, ba nagɪ ba a yi dansarɪka ma, ta die
balɪ dansarɪka gbɪgbarɪtʋ wa dɪ ʋ mɪŋŋɪ
gbara ba vɪɪnɪŋ.
24 Die gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ yi sɪba
ba bala wa dene. Die ʋ nagɪ ba a
yi dansarɪka sʋŋ saasaa ta bɔbɪ ba
nagɪsɪ aŋaŋ chɔrɪma a yaa ga bɔbɪ
dakʋʋlɪkpɪɪma juoku sʋŋ.
25 Sɪba yuŋ tanseese, Pɔɔli aŋaŋ Silasi
die dɪ jʋʋsa Ɲmɪŋ ta chɪa yɪla a bɪra
Ɲmɪŋ, ta ba dansarɪka jujuri taŋ dɪ
wʋmma ba.
26 Lele wo mi tɪŋbaŋka die dɪ dɔŋ
bʋnyɪ dansarɪka juoku chɪaŋ. Lagɪ lagɪ
ka sanʋaha dɪ yuori ta chɔrɪmaha die dɪ
kpaa kpaa dansarɪka jujuribe mana nuusi
aŋaŋ ba nagɪsɪ ma ta nan.
27 Die dansarɪka gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ
hagɪna a ye ta sanʋaha yuori ye wo, die ʋ
yile dansarɪkaka jujuribe mana chɪgɪ bɪa
mɪŋ. Womi die ʋ datɪ a vʋarɪ takoobi dɪ
ʋ kʋʋ ʋ gbaŋ.
28 Ama ta Pɔɔli die dɪ faasɪ a natɪ dɪ,
“Da keŋ a yi fʋ gbaŋ daŋŋa ta tɪ mana bie
giena.”
29 Die gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ pɪasɪ a
yaalɪ popoli a chɪgɪ juu dansarɪka sʋŋ ta
sʋʋŋ gbirigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi nɪŋŋa ta ʋ
nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ cheeli.
30 Womi die ʋ dii ba nɪŋŋa a yaa ba a
keŋ nyɪŋ ta pɪasɪ ba dɪ, “Nyɪŋkʋra, bɪa
maŋ nan yi a ye gbatɪtaanɪŋ?”
31 Ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Yi tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa yada, ta nan ye gbatɪtaanɪŋ, fʋnɪŋ
aŋaŋ fʋ deŋ mana.”
32 Womi Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ balɪ wa
aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ benne ʋ tigiŋ
me Ɲmɪŋ wɪa.
33 Yuku mi gbaŋ gbaŋ die gbɪgbarɪtʋ wa
die dɪ nagɪ ba a ga sugiri ba kʋjagaha, ka
kʋaŋ chaaŋ die ba sɪɪ wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ
vuosi mana Ɲmɪŋ nyaaŋ.
34 Ta die ʋ wa nagɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi a
ga ʋ tigiŋ me a die yɪ ba nyindiike ba dii.
Die wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ deŋ mana sʋgɪtɪ die dɪ
fɪalɪ dama die ba wa yiwo Ɲmɪŋ yada.
35 Die ka tʋnvʋʋsa Romani nyɪŋkʋraha
die dɪ tʋŋ ba susuŋŋiriŋ dɪ ba ga balɪ
gbɪgbarɪtʋ wa dɪ ʋ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi
ga.
36 Die gbɪgbarɪtʋ wa dɪ balɪ a yi Pɔɔli dɪ,
“Nyɪŋkʋraha yɪ wa nʋaŋ dɪ n vaa fʋnɪŋ
aŋaŋ Silasi ga yɔrɪ. Die wɪa nɪ gamma
aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.”
37 Ama ta Pɔɔli die dɪ yiŋŋi balɪ a
yɪ susuŋŋiribe dɪ, “Tɪ gbaŋ tɪ yiwo
vuodiekemba Romani vuosi dɪ yɪna tɪ
sieŋ,* ta Romani nyɪŋkʋraha die dɪ ka
dii tɪ sarɪya ama ta vaa ba vɪɪrɪ tɪ
aŋaŋ kpaasɪŋ yaalɪŋ ma, ta nagɪ tɪ a yi
dansarɪka sʋŋ. Lele ba yile dɪ ba nan
bɪagɪ a lɔbɪrɪ vʋarɪ tɪ a taaŋ? Aayɪ, ba
kaaŋ bɪagɪ, sie ba keŋ gie ba gbaŋ gbaŋ a
vʋarɪ tɪ.”
38 Die susuŋŋiribe dɪ gana a balɪ
nyɪŋkʋraha wudieke Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ
bala wa, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be.
39 Die wɪa die ba ga Pɔɔli aŋaŋ Silasi
jigiŋ a ga nɪgɪ nuupɔɔŋ. Die ba dɪɪ ba
nɪŋŋa a yaa ba a keŋ nyɪŋ dansarɪka ka
sʋŋ ta die balɪ ba dɪ ba jʋʋsa ba ba nyɪŋ
tɪka sʋŋ.
40 Ta Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ nyɪŋ mi
a ga Lidia tigiŋ me. Mi die ba ye Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ ta kpaaŋ ba ta wa nyɪŋ tɪka ma.

17

Tesalonika tɪŋ wɪa

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ dɪa a daagɪ
Amifipolisi aŋaŋ Apolonia ma a ga tʋgɪ
Tesalonika. Mi die Juu vuosi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juoŋ die dɪ beri.
2 Pɔɔli die dɪ ga juu juoku me ta jɪama
Ɲmɪŋ sɪba ʋ ŋaana yie dene wo. Ta die
nagɪ davʋʋsɪkɪrɪ daraa ataa a balɪ Ɲmɪŋ
wɪa a yɪ vuosisi. Die ʋ nagɪ wa Ɲmɪŋ
gbaŋkʋ,
3 a daga ba dɪ Masia wa mʋ ba kʋʋ wa
mɪŋ, ama ʋ nan hagɪ kuŋ me. Pɔɔli dɪ

* **16:37 16.37** Dɪɪ yi Romani vuosi dɪ yɪ vuoŋ sieŋ, ba mɪraha ka saagɪya dɪ vuoŋ datɪ ʋ tɪbɪŋ, ta ye ka dii ʋ sarɪya.

balı ba dı Yisa wa yine Masia ka ʊ balala wa.
4 Die bataŋ die dı tuo Pɔɔli dı bala wudieke wo a dii ta die bırıŋ Yisa dıdıısırıŋ a gʊtı Pɔɔli aŋaŋ Silasi ma. Die vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ama ta jıama Juu vuosi jıaŋkʊ bataŋ aŋaŋ hɔgʊkpııma pam die dı tuo wıırı dii.

5 Juu vuosi die dı yene dı vuosi pam gʊta Pɔɔli aŋaŋ Silasi ma wa, die ba jıı sınyıırıŋ aŋaŋ ba, die wıa die ba lagısı vuotɔgıtı nyʊkʊ jigiŋ a yi kpıkpaaŋ. Die ba yie watı ta piili yaala waagıŋ ta die ga a ligi daa wʊnyı ba wasınana Jasoni tigiŋ a yaala Pɔɔli aŋaŋ Silasi dı ba vʊarı ba a yı vuosisi.
6 Ama die ba kenne ta ka ye be wo die ba yigi Jasoni aŋaŋ Yisa dıdıısırıba bataŋ a yaa ba ga tıka nyıŋkʊra jigiŋ ta natı dı, "Pɔɔli aŋaŋ Silasi dı dıa a chʊʊsa tıgısı. Lele ta wa keŋ giena
7 ta Jasoni dı tuo be chaantı ʊ tigiŋ me. Ba mana chʊʊsa naakpııka mıraha ta baarı dı naakpııŋ wʊnyı benne ba wasa wa Yisa."
8 Ba nyıŋkʊraha aŋaŋ vuotamba dı wʊnna naa, die dı faası mugisi be.
9 Die wıa nyıŋkʊraha dı vaa Jasoni aŋaŋ Yisa dıdıısırıba banıŋ ba dı tuŋ ligire ta die ba vaa ba ba ga.

Beria tıŋ wıa

10 Yuŋ die dı kenne a sibi, die Yisa dıdıısırıba die dı vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi dı nyıŋ ga Beria ma. Die ba gana a ga tʊgı mi wo ba ga juu Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me.
11 Beria vuosi die dı faası yaala ba wʊŋ Ŋmıŋ wıaha a tıaŋ Tesalonika vuosisi. Die ba wʊmma wıaha aŋaŋ ba sʊgıtı mana ta die daaŋ mana ba karıma Ŋmıŋ gbaŋkʊ dı ba ye dı wıaha yiwo wusie.
12 Ba vuosi pam die dı yi yada a bırıŋ Yisa dıdıısırıŋ. Giriiki hɔgʊkpııma aŋaŋ dembisi pam gbaŋ die dı yi Yisa yada.
13 Die Juu vuosi die dı benne Tesalonika ma wa die dı wʊnna dı Pɔɔli bala Ŋmıŋ wıa Beria ma wa die ba bı ga mi a piili a bala chʊʊsa Pɔɔli a yıa kpıkpaakʊ ta vaa ba jıı sınyıırıŋ aŋaŋ wa.
14 Lele womi Yisa dıdıısırıba die dı taaŋ Pɔɔli aŋaŋ dembisi dı sʊʊŋ ga mʊgıkpıırı chaaŋ ama Silasi aŋaŋ Timoti die dı wıarı a bie Beria ma.
15 Dembisi bataŋ die dı ga aŋaŋ Pɔɔli a ga tʊgı Atensi ta die yiŋŋi aŋaŋ tʊntʊmıŋ a keŋ balı Silasi aŋaŋ Timoti dı ba keŋ wʊnıŋ Pɔɔli jigiŋ lagı lagı.

Atensi tıŋ wıa

16 Die Pɔɔli dı chıısınana Silasi aŋaŋ Timoti Atensi ma wa die ʊ sʊŋ dı faası chʊʊsı ʊ yene dı tıka suuli wo aŋaŋ bugile.
17 Die wıa die ʊ ga Juu vuosi jıamıŋ jigiŋ a bala yıa banıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı jıanna aŋaŋ ba. Ta daaŋ mana ʊ bala a yıa vuodiekemba ʊ haarına nyʊkʊ jigiŋ.
18 Bataŋ die yiwo Epikuriani aŋaŋ Sitoyiki dıdagırıŋ ta die nıga nınhagırıŋ aŋaŋ Pɔɔli. Bataŋ die dı baarı dı, "Bıa vuodieke dı bala dı ʊ yiwo sısıbırʊ wa gie dı yaala ʊ dagı?"
Ta bataŋ dıaŋ die dı baarı dı, "Ʊ bala tıŋgbaŋ gaası bugile wıa." Die ba balı wa naa dama Pɔɔli die bala Yisa aŋaŋ kuŋ hagıŋ wıa.
19 Die wıa die ba yaa wa a ga tıka nyıŋkʊra lagımıŋ jigiŋ ba wasınana Aropagusi a baarı dı, "Balı tı fʊ dagıhaalıkʊ chıaŋ.
20 Tı wʊŋya fʊ bala wʊhaala a taŋ ta wa yaala tı sımma a chıası."
21 (Dama Atensi vuosi aŋaŋ chaamba dieke mana die dı benne mi die yaala ba nagı ba saŋŋa mana a balıma ta wʊmma wʊhaala wıa.)
22 Die Pɔɔli dı hagı zie lagıŋkʊ nıŋŋa a baarı dı: "Atensi vuosi, n yeye dı nı yiwo vuodiekemba dı jıanna ŋmına pam aŋaŋ nıŋŋmına.
23 Dama n chʊnnana a gilime tıka sʊŋ a daansa jigidiekemba nı jıanna wa, maŋ ye kaabıŋ koriŋ kaanı ba maagına ka ma dı,

'Ŋmıŋ Dieke Tı Zına.'

Nı jıama Ŋmınnı gie ta ka mıŋŋı sıba wa. N yaala n balı nı mıŋ ʊ wıa.
24 Ŋmınnı gie naanna dʊnıa aŋaŋ nyindiekemba mana dı benne ka sʊŋ. Ta

yi ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie tieŋ ta ka bie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me vuota dɪ nagɪna ba nuusi a mɪɪ.
25 Ʊ ka yaala suŋŋiŋ a nyɪna vuoŋ mana jigiŋ, ʊ yɪnana vuota miivoli aŋaŋ voosiŋ aŋaŋ jaaŋ mana.
26 Ŋmɪŋ die naaŋ wa vuota yiri yiri mana a nyɪŋ chɔɔŋkʊbalɪmɪŋ ma ta vaa ba bie tɪŋgbaŋka gie mana ma. Ʊ gbaŋ gbaŋ die ʊ ziene saŋŋa dieke aŋaŋ jigidieke buuriŋ mana dɪ baaŋ nan dɪ beri.
27 Ŋmɪŋ die yiwo naa amʊ tɪ nan yaalɪ ʊ jigiŋ a ye wo, dama ʊ ka yʊa aŋaŋ tɪ wʊnyɪ mana,
28 ta yɪa tɪ hagɪrɪŋ tɪ baaŋ dɪ beri ta dɪ dɪa chʊŋ ta bɪ yi vuodiekemba tɪ yine. 'Tɪ yiwo ʊ ballɪ', sɪba vuoŋ wʊnyɪ die dɪ bala die wo.
29 Tɪ wana yi ʊ ballɪ naa tɪ ka mʊ tɪ yilime dɪ ʊ sɪɪ sɪba buuŋ vuoŋ dɪ nagɪna salɪma yaa taŋ mɪɪ. Ʊ ka sɪɪ sɪba jadieke vuota dɪ yiline ta mɪɪ.
30 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa ta vuosi die dɪ ka sɪba Ŋmɪŋ wa, die ʊ ka naga ba taalɪ. Ama lele wo ʊ baarɪ vuodieke mana dɪ benne jigidieke mana vaa ba tʊmbɪatɪ ta yiŋŋi keŋ ʊ jigiŋ.
31 Dama ʊ vʊarɪ wa daaŋ a zieŋ ʊ baaŋ nan dii dʊnɪa vuosisi mana sarɪya aŋaŋ wusie. Ta vʊarɪ Yisa dɪ ʊ dii sarɪya ka a yɪ wa. Ŋmɪŋ dagɪ tɪ mɪŋ dɪ ka seŋ yiwo wusie aŋaŋ ʊ sʊgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kuŋ me wo."
32 Die ba wʊnna kumbu hagɪkʊ wa wɪa bataŋ dɪ vʊara Pɔɔli fala ta bataŋ dɪ baarɪ, "Tɪ yaala fʊ bɪ a balɪ die tɪ wʊŋ."
33 Die wɪa Pɔɔli die nyɪŋ lagɪŋkʊ jigiŋ.
34 Dembisisi bataŋ die dɪ ʊ kʊaŋ ta yi Yisa yada. Ba sʊŋ die wone Diyonisusi die ʊ yiwo Aropagusisi vuosi wʊnyɪ aŋaŋ hɔgʊ dieke saaŋ dɪ dine Damerisi aŋaŋ vuosi bataŋ.

18

Korinti tɪŋ wɪa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ Pɔɔli die dɪ nyɪŋ Atensi ma a ga Korinti ma,
2 mi die ʊ haarɪ Juu daa wʊnyɪ ba wasɪnana Akuyila ama die ba mɪɪrɪ wa wa Pontusi ma, ta die nyɪŋ Itali aŋaŋ ʊ hɔgʊ Pirisila, dama naakpɪɪŋ Kolodiawosi die yɪ wa nʊaŋ dɪ Juu vuosi mana nyɪŋ Roma tɪŋgbaŋ ma. Ta Pɔɔli die dɪ ga dɪ ʊ ye be,
3 ta die ye dɪ ba yiwo gbaŋwʊnsɪrɪŋ sɪba ʊ gbaŋ gbaŋ. Die wɪa die ʊ wɪarɪ ba jigiŋ ba lagɪsa tʊma.
4 Ta davʊʊsɪkɪrɪ daaŋ mana Pɔɔli ŋaaŋ ga wa Juu vuosisi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me a bala yɪa Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasɪsɪ a yaala ʊ tarɪgɪ ba.
5 Ama Silasi aŋaŋ Timoti die dɪ nyɪna Masedonia a keŋ kʊaŋ chaaŋ die ʊ nagɪ ʊ saŋŋa mana a mʊʊla a yɪa Juu vuosisi dɪ Yisa yine Ŋmɪŋ Vuovʊarɪkɪŋ Masia wa.
6 Ka kʊaŋ chaaŋ die ba yiŋŋi a waga wa ta zɪa wa. Die wɪa die ʊ kpaantɪ ʊ nyinyeeke taŋkɔlɪŋ a taaŋ ta balɪ ba dɪ, "Dɪɪ yi nɪ keŋ waarɪ nɪ miivoli, ka wa chii wo nɪ sikpeŋ me. N nuuŋ bɪ wo mi. A nyɪŋ jinne yaa gamma sie n vaa nɪ ta ga mʊʊlɪ Yisa wɪaha a yɪ buurigaasɪsɪ."
7 Die wɪa die ʊ nyɪŋ mi a ga daa wʊnyɪ ba wasɪnana Titusi Jusitusi tigiŋ. Die ʊ ka yi Juu vuoŋ ama ta jɪama Ŋmɪŋ ta ʊ tigiŋ die dɪ gbigi Juu vuosi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku.
8 Kirisipusi vuodieke die yine Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku nɪŋŋandɪɪsɪrʊ die dɪ yi Yisa yada, wʊnɪŋ aŋaŋ ʊ deŋ mana; ta vuodiekemba dɪ benne Korinti ma die dɪ wʊŋ wɪaha ta yi yada ta die ba sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaabʊ.
9 Yuŋ kaanɪ Pɔɔli die dɪ daansɪ, ta Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ, "Da keŋ vaa ŋmaamɪŋ yalla fʊ, fʊnɪŋ ko a mʊʊlɪma n wɪaha ta da keŋ vaa,
10 dama n bie wo fʊ jigiŋ, vuoŋ wori a baaŋ nan bɪagɪ a yi fʊ daŋŋa, dama n yaa vuosi pam tɪka gie me."
11 Die wɪa Pɔɔli die dɪ bie mi biŋ aŋaŋ chɪɪtɪ ayʊaba a daga vuosisi Ŋmɪŋ wɪa.
12 Die saŋŋa dieke Galiwo die dɪ yine Akaya tɪŋgbaŋ jakʊʊrɪ, die Juu vuosi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba bataŋ die dɪ lagɪsɪ a yigi Pɔɔli ta die a yaa wa ga sarɪya diile jigiŋ,
13 a ga baarɪ dɪ, "Daa wa gie mɪa dɪ ʊ vaa tɪ vuosisi jɪama Ŋmɪŋ sie dieke tɪ mɪrɪka dɪ kana ka yɪ sieŋ."
14 Pɔɔli die baa ʊ balɪ wɪɪŋ ta Galiwo dɪ balɪ a yɪ Juu vuosisi dɪ, "Nɪ wʊmma, nɪnɪŋ Juu vuosi dɪ tɪŋ yi daa wa dɪ yiwo wʊbɪaŋ n tɪŋ nan wʊŋ a yɪ nɪ,

15 ama ka yine nɪnhagɪrɪŋ yaa gamma wʋbalɪka aŋaŋ saara aŋaŋ nɪ gbaŋ gbaŋ
nɪ mɪraha wɪa nɪŋ, n kaaŋ dii a die sarɪya
nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ wʋnsɪ wɪɪrɪ.”
16 Ta die yagɪ ba a nyɪŋ sarɪya diilehe
juoku me.
17 Die wɪa kpɪkpaakʋ die dɪ yigi Sosete-
nesi vuodieke dɪ yine Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku
nɪŋŋandɪɪsɪrɪ wa a nɪgɪ wa sarɪya diile
juoku nɪŋŋa, ama Galiwo baga die wo ba
ma.

Pɔɔli dɪ yiŋŋine keŋ Antiyoku dene

18 Pɔɔli die dɪ bie Korinti tɪŋ ma aŋaŋ
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba daraa pam, ta die vaa
ba ta nagɪ Pirisila aŋaŋ Akuyila a gʋtɪ ʋ
ma ba nagɪ haarɪŋ a dɔŋ gara Siria. Die
ba yaalala dɪ ba ga wa Pɔɔli die dɪ wɔŋ
ʋ sikpeŋ Senkiria ma dama die ʋ yɪ wa
nʋaŋ Ɲmɪŋ nɪŋŋa.
19 Die ba ga a tʋgɪ Efesusi, Pɔɔli die dɪ
vaa Pirisila aŋaŋ Akuyila mi. Ta die ga
Juu vuosi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku ma ta die
dɪ balɪ Yisa wɪa aŋaŋ vuosisi.
20 Die ba balɪ dɪ ʋ bemme ba jigiŋ a
yʋasɪ ama die ʋ zeti.
21 Ama die ʋ taaŋ ba ta baarɪ dɪ, “Dɪɪ yi
Ɲmɪŋ dʋŋŋʋ n nan yiŋŋi keŋ nɪ jigiŋ.” Ta
die yiŋŋi keŋ juu haarɪkʋ a ga.
22 Die ʋ kenne tʋgɪ Siisiria ma die ʋ tɪaŋ
ga Jerusalemi a ga waasɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
mi ta sʋʋŋ ga Antiyoku,
23 die ʋ yi daraa ale mi, ta die nyɪŋ mi
a ga Galasia aŋaŋ Firigia chaatɪ a suŋŋe
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba mana mi dɪ ba yada gʋtɪ.

Apolosi wɪa

24 Die Juu daa wʋnyɪ die ba wasɪnana
Apolosi die dɪ keŋ Efesusi, die ba mɪɪrɪ
wa wa Alekizandira tɪŋ ma. Die ʋ yiwo
vuodieke dɪ sɪbɪna balɪŋ ta bɪ sɪba Ɲmɪŋ
gbaŋkʋ wɪa pam.
25 Die ʋ mɪŋŋɪ bʋgɪrɪ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa
wɪaha, ta balɪ ha aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ pam. Ta
wudieke ʋ dagɪnana yaa gamma Yisa ma
wa die dɪ yi wusie, ama wudieke die ʋ
sɪbɪna die yine Jɔɔn wʋbalɪka yaa gamma
Ɲmɪŋ nyaabʋ sɪɪla wɪa nyɪɪna.
26 Apolosi die dɪ piili a bala Ɲmɪŋ
wɪaha Juu vuosi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ me
ta ka chɪga ŋmaamɪŋ. Ama Pirisila aŋaŋ
Akuyila die dɪ wʋnna ʋ balɪkʋ die ba nagɪ
wa ga ba tigiŋ a mɪŋŋɪ a dagɪ wa sie dieke
Ɲmɪŋ dɪ dagɪna dɪ tɪ dɪaha.
27 Naa kʋaŋ chaaŋ die Apolosi die dɪ saŋ
dɪ ʋ ga Akaya ma, die wɪa Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
die dɪ benne Efesusi ma dɪ maagɪ gbanɪŋ
a yɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ benne mi wo
dɪ ba tuo wo chaantɪ. Die ʋ gana a ga tʋgɪ
mi wo die ʋ suŋŋi vuodiekemba mana dɪ
yine yada Ɲmɪŋ zɔɔlɪŋ chɪgɪla wɪa.
28 Die wʋnɪŋ aŋaŋ Juu vuosisi die dɪ
faasɪ nɪgɪ nɪnhagɪrɪŋ pam yaalɪŋ ma ta
die ʋ nagɪ Ɲmɪŋ gbaŋkʋ wɪa a dagɪ ba dɪ
Yisa yine Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa ta
die nyaŋŋɪ ba.

19

Pɔɔli die dɪ gana Efesusi ma dene

1 Die Apolosi die dɪ yene bie Korinti
ma wa, Pɔɔli nɪŋ die dɪ ga Galasia aŋaŋ
Firigia chaatɪ a ga Efesusi. Mi die ʋ haarɪ
Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ bataŋ.
2 Ta die pɪasɪ ba dɪ, “Die nɪ yine Yisa
yada wa die Halɪkasɪka keŋ nɪ ma mɪŋ?”
Die ba yiŋŋi a baarɪ dɪ, “Aayɪ, tɪ ye ka
wɔŋ wʋŋ Ɲmɪŋ Halɪkasɪka wɪa.”
3 Pɔɔli die dɪ pɪasɪ dɪ, “Die nɪŋ ba sɪna
nɪ Ɲmɪŋ nyaabʋ wa chɪaŋ?”
Ba yiŋŋi a baarɪ dɪ, “Ba sɪɪ tɪ sɪba Jɔɔn
die dɪ ŋaana sɪa vuosi die wo.”
4 Pɔɔli die dɪ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Jɔɔn die
sɪa vuosi Ɲmɪŋ nyaaŋ ka dagɪ dɪ ba chɪgɪ
nyɪŋ ba wʋbɪatɪ ma ta yiŋŋi keŋ Ɲmɪŋ
jigiŋ. Ama ta die a bɪ balɪ ba dɪ vuoŋ
wʋnyɪ kieŋ ʋ kʋaŋ chaaŋ dɪ ba yiwo yada.
Yisa die yine vuodieke Jɔɔn dɪ balala yaa
gamma wa.”
5 Die ba wʋnna naa wa, die ba sɪɪ ba
Ɲmɪŋ nyaabʋ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma.
6 Ta Pɔɔli die dɪ nagɪ ʋ nuusi a diisi ba
ma ta Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ keŋ a sʋʋŋ
ba ma, die ba bala nyɪŋbalɪkɪ haala, ta
bala wudiekemba dɪ nyɪnna Ɲmɪŋ jigiŋ.
7 Die ba yiwo sɪba dembisi baŋ aŋaŋ ale.
8 Pɔɔli die dɪ chʋŋ gara Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juoku me die chɪɪtɪ ataa ta daga vuosisi
yaa gamma Ɲmɪŋ naarɪ wɪa ta ka chɪga
ŋmaamɪŋ ta die mɪa dɪ ʋ tarɪgɪ ba yɪaŋ.
9 Ama vuosisi bataŋ die yiwo sikpeŋ
hagiritieliŋ ta zeti dɪ ba kaaŋ tuo a dii ta
die balɪ wʋbɪatɪ pam yaa gamma sie dieke

tı Yɔmʊtieŋ dı dagına wa kpıkpaakʊ nine me. Naa chıaŋ ma Pɔɔli die dı vaa ba ta nagı Yisa dıdıısırıba ba ga Tiranusi dagıŋ juoŋ me ta daga mi daaŋ mana.

10 Die ʊ dagı wa die bına ale ta vuodiekemba mana die dı benne Asia tıŋgbaŋka ma wa ta yi Juu vuosi yaa buurigaası die dı wʊŋ tı Yɔmʊtieŋ wıaha.

Sikeva Ballı wıa

11 Saŋka mi Ŋmıŋ die dı yı Pɔɔli hagırıŋ ʊ tʊma mamachi tʊnkpııma.

12 Die vuosi bataŋ die dı nagı garı diekemba dı gbına Pɔɔli nyıŋgbanıŋ a chiihe gara vuodiekemba dı yʊagına jigiŋ ta garıtı gie dı vasa be yese alaafıa, ta jımbıatı dı nyına ba ma.

13 Die Juu dembisi bataŋ die dı piili a dıdıa a mıa dı ba vʊarı jımbıatı vuosi ma aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma. Die ba ŋaŋ balı yı jımbıatıtı dı "N yıa nı nʊaŋ, Yisa dieke Pɔɔli dı balala ʊ wıaha saaŋ ma dı nı keŋ nyıŋ."

14 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊŋ ba wasınana Sikeva ballı bayʊpɔyı dı yie naa.

15 Ama jımbıakʊ die dı balı a yı ba dı, "N sıba vuodieke Yisa dı yine ta wʊŋ Pɔɔli wıa, ta nınıŋ nıŋ mınıa yine nı?"

16 Womi daa dieke jımbıatı dı yalla wa die dı yugi a jʊalı ba a nıgı ba pam ta yi ba daŋŋa a chıırı ba garıtı, ba chıgı nyıŋ tigiri me yɔrı.

17 Die Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasısı dı benne Efesusi ma wa dı wʊŋ naa wa, die dı yi be ŋmaamıŋ pam ta bırı tı Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ pam.

18 Die Yisa dıdıısırıba pam die dı piili a bala wʊbıatı diekemba ba yine a yıa vuosisi yaalıŋ ma.

19 Ta vuodieke die dı yalla yuŋ die chii ba gbaŋtı a keŋ nyıŋ a jʊʊ ha daadamba nine me. Die gbaŋtı gie ligire die yi sıba ligire bie* tuse baŋısı-nʊ.

20 Naa chıaŋ ma tı Yɔmʊtieŋ wıaha die dı mʊʊlı ga jigiŋ mana ta bı gʊta aŋaŋ hagırıŋ.

Efesusi tıŋ mugisiŋ wıa

21 Genhe mana kʊaŋ chaaŋ die Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vaa Pɔɔli dı saŋ dı ʊ ga kaagı Masedonia aŋaŋ Akaya ta tıaŋ ga Jerusalemi. Ta die baarı "Maŋ keŋ nyıŋ mi n nan ga Romi."

22 Die wıa die ʊ tʊŋ ʊ susuŋŋiru bale, Timoti aŋaŋ Erasitusi dı ba ga Masedonia ma, ama die ʊ wıarı Asia tıŋgbaŋ ma daraa ale.

23 Saŋka mi die wumugisike pam die dı nan yaa gamma sie dieke tı Yɔmʊtieŋ dı dagına wıa.

24 Die macheeri wʊnyı ba wasınana Demetirusi, die ʊ naga siliva a wʊnsa juobisi sıba ba ŋmıŋ Diana jıamıŋ juoku, ta die tʊʊmaha dı yıa ʊ tʊntʊntıba nyʊarı pam.

25 Die wıa die ʊ wa ʊ tʊntʊntıba mana aŋaŋ vuodieke dı tʊnnana ʊ tʊʊmaha chanchaaŋ a lagısı a balı yı ba dı, "N zʊamba, nı sıba a baarı tı yese tı nyʊarı a nyına tı tʊʊmaha gie mi.

26 Nı gbaŋ gbaŋ nı yeye ta wʊŋ wudieke Pɔɔli dı yinene. Ʊ baarı dı ŋmına diekemba vuota dı wʊnsına ka yi ŋmına, ta bıagı a tarıgı vuosi pam yıaŋ Efesusi ma giena aŋaŋ Asia lʊga mana.

27 Vuosi nan piili a bala wʊbıatı yaa gamma tı tʊʊmaha, ba kaaŋ bı yı Diana jıamıŋ juoku jılıma, ŋmıŋ dieke Asia aŋaŋ dʊnıa mana dı jıanna. Ba nan daaŋ tı ŋmıŋ kpııkʊ Diana wıa."

28 Die kpıkpaakʊ dı wʊnna naa wa ba jıı sınyıırıŋ ta piili a nata dı, "Tınıŋ Efesusi vuosi ŋmıŋ Diana yiwo ŋmıŋ kpııŋ."

29 Ta tıka mana die dı dɔŋ. Ta ba yigi Gayusi aŋaŋ Arisitakusi vuodiekemba die dı dına Pɔɔli a nyıŋ Masedonia a keŋ wo a nagı ba ga tıka lagımıŋ jigiŋ.

30 Pɔɔli die dı yaala ʊ nyıŋ ga a balı wıa a yı vuosisi ama Yisa dıdıısırıba die ka yı wa sieŋ.

31 Die tıka nyıŋkʊraha bataŋ die dı yine Pɔɔli zʊalıŋ die dı tʊŋ vuoŋ dı ʊ keŋ a balı wa dı ʊ da keŋ keŋ lagıŋkʊ jigiŋ.

32 Saŋka mi die vuodiekemba die dı benne lagıŋkʊ jigiri die dı nata tɔra tɔra

* **19:19 19.19** Ligiribiŋ die yiwo damʊʊmıŋ tune.

ta vuoŋ mana ka sıba wudieke ʋ yinene,
ta pam dıaŋ dı ka sıba lagıŋkʋ chıaŋ.
33 Ta Juu vuosisi nıŋŋandıısırıba pam
die kpaŋŋı daa wʋnyı ba wasınana Alek-
izanda a nyıŋ zieŋ kpıkpaakʋ nıŋŋa a
piili a bala wa wudieke ʋ baaŋ nan
balı. Ta Alekizanda die dı kɔtı ʋ nuuŋ
ŋmıŋsikpeŋ ta mıa dı ʋ dagı wudieke dı
yinene wo chıaŋ.
34 Ama kpıkpaakʋ die dı mıŋŋına dı
ʋ yiwo Juu vuoke ba mana die dı natı
die hawası ale dı "Tınıŋ Efesusi ŋmınnı
Diana yiwo ŋmıŋ kpııŋ."
35 Ka kpatıŋ ta tıka jakʋʋŋ dı yi
kpıkpaakʋ dı tarı watı, ta baarı dı,
"Nınıŋ Efesusi vuosi, mınıa benne dʋnıa
ka gie me ta ka sıba dı Efesusi vuosi
gbarına ta daansa Diana ŋmıŋ kpııŋ
juoku. Mınıa kana ka sıba dı ʋ buubu
die dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ a keŋ sʋʋŋ wa
bie wo giena?
36 Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a chiisi wıırı
gie, die wıa nı fıalı nı gbaŋ ta nı da keŋ
yi wudieke dı kana ka mʋ.
37 Nı chii wo vuosi gie keŋ juu gie,
vuodiekemba dı kana ka gaarı tı jıaŋkʋ
juoku jaaŋ yaa a balı wʋbıatı a yı tı ŋmıŋ
Diana.
38 Dıı yi Demetirusi aŋaŋ ʋ tʋntʋntıba
dı yaa wııŋ aŋaŋ vuosi gie, tı yaa sarıya
diile juone aŋaŋ sarıya diiriŋ, nı vaa ba
yaa ba wıa ga mi.
39 Ama dıı yi nı yaala nı yi wııŋ a tıaŋ
die, die nıŋ dı mʋ nı yaa wıırı keŋ wo
tıka nyıŋkʋra nıŋŋa.
40 Romani vuosi nan bıagı galıŋ tı yaa
gamma wudieke tı yine jinne wo. Dama
tı gbaŋ gbaŋ tı kaaŋ bıagı a balı watıtı
gie chıaŋ."
41 Die ʋ bala naa a kpatı kʋaŋ chaaŋ ʋ
taaŋ vuosisi.

20

Pɔɔli die dı gana Masedonia aŋaŋ Giriisi wıa

1 Die watıtı dı tıanna kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli
die dı wa Yisa dıdıısırıba a kpaŋŋısı ba
ta die taaŋ ba ta nyıŋ ga Masedonia.
2 Die ʋ dıa ga mi chaakʋ tıgısı mana a
kpaŋŋısa Yisa dıdıısırıba aŋaŋ wıa pam.
Ka kpatıŋ die ʋ wa ga Giriisi,
3 ta die bie mi a ga tʋgı chııtı ataa. Ka
kʋaŋ chaaŋ die ʋ gɔmısı dı ʋ ga Siiria
ta die mıŋŋı dı Juu vuosisi saŋya mıŋ a
gbarı wa; naa chıaŋ mana die ʋ saŋ dı ʋ
yiŋŋi a daagı Masedonia a ga.
4 Die vuodiekemba die dı gʋtına ʋ
ma wa die yiwo Sopata, Pirusi bʋa ta
nyıŋ Beria aŋaŋ Arisitakusi aŋaŋ Sekon-
dusi vuodiekemba die dı nyınna Tesa-
lonika. A nagı Gayusi vuodieke dı nyınna
Debe, aŋaŋ Tichikusi aŋaŋ Tirofimusi
vuodiekemba die dı nyınna Asia tıŋgbaŋ
ma aŋaŋ Timoti.
5 Die ba wolıŋ dii tı nıŋŋa ga a chıısa tı
Tiroasi ma.
6 Die dʋʋga dieke ba dinene paanʋ ta ka
nagı dabɔtı a yi dı kenne a tıaŋ wa kʋaŋ
chaaŋ, die tı nagı haarıŋ a nyıŋ Filipi, a
gara Tiroasi. Daraa anʋ kʋaŋ chaaŋ die
tı ga haarı ba Tiroasi ma, ta die bie mi
daraa ayʋpɔyı.

Tiroasi tıŋ wıa

7 Die ka davʋʋsıkırı daraaŋ jıŋmıŋ, die
tı lagısı taŋ dı tı dii tı Yɔmʋtieŋ nyindiike.
Pɔɔli die dı bala Ŋmıŋ wıa a yıa vuosisi
die a ga tʋgı tanseese dama die ʋ baa ʋ
nyıŋ wa tıka ma ka tʋnvʋʋsa.
8 Die popolisi pam die benne juodieke
ma tı lagısına jarınbısaka sikpeku.
9 Die dalʋakıŋ wʋnyı die ba wasınana
Yutikusi die dı kalı a takɔrɔ ma, ta Pɔɔli
die dı balala wıaha gbieŋ die dı faası yigi
Yutikusi. Ta die keŋ gʋʋrı ta yiŋŋi nan
kʋaŋ a nyıŋ jarınbısaka bʋtaa wa ma a
keŋ nan tıŋgbaŋ. Die ba sʋʋŋ nagı wa ta
ʋ kpiye mıŋ.
10 Die Pɔɔli die dı sʋʋŋ ga a sʋʋŋ zʋʋrı
Yutikusi ma a nagı wa aŋaŋ ʋ nuusi ta
baarı dı, "Nı da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı ta ʋ
ka kpiye."
11 Pɔɔli die dı wa jʋalı ga jarınbısaka
sikpeŋ a gbieri paanʋ tı aŋaŋ wa dı ŋɔbı.
Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bı mʋʋlı Ŋmıŋ wıaha
die tʋŋ die dı ga vʋʋŋ ta ʋ wa ga.
12 Die Yisa dıdıısırıŋ die dı ga nagı
dalʋagıkırı ta ʋ bie ʋ mısı ma, ba yaa wa
a kuli tigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

Pɔɔli die dɪ nyɪna Tiroasi a ga Militusi wɪa

13 Pɔɔli die dɪ saŋ dɪ ʊ chʊŋ nagɪsɪ a
ga Asosi ama tɪ vuotɪalɪkaha die dɪ nagɪ
haarɪŋ a wolɪŋ ga mi, mi die tɪ baa tɪ nagɪ
wa.
14 Die ʊ haarɪna tɪ Asosi ma die ʊ keŋ
juu haarɪkʊ die tɪ dɔŋ ga Mitilene.
15 Ka tʊnvʊʊsa die tɪ keŋ jigiŋ kaanɪ dɪ
gbine Kiyosi ta ka tʊnvʊʊsa dɪaŋ die tɪ ga
tʊgɪ Samosi. Ka tʊŋ die dɪ bɪ vʊŋ tɪ ga
tʊgɪ Militusi.
16 Pɔɔli die wɔŋ saŋ mɪŋ dɪ ʊ dɔŋ tɪaŋ
Efesusi dama die ʊ ka yaala ʊ yʊasɪ Asia
tɪŋgbaŋ ma. Die ʊ yaala lagɪ lagɪ dɪ
ʊ ga tʊgɪ Jerusalemi ʊ tɪŋ nan bɪagɪ a
tʊgɪ dʊʊga dieke ba wasɪnana Pentikosi
daraaŋ.

Pɔɔli die dɪ bala wudieke a taaŋ Efesusi Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ nyɪŋkʊraha

17 Die Pɔɔli die dɪ tʊŋ tʊntʊmɪŋ a nyɪŋ
Militusi dɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ nyɪŋkʊraha
mana die dɪ benne Efesusi keŋ haarɪ wa
mi.
18 Die ba kenne tʊgɪ mi wo ʊ balɪ ba
dɪ, “Nɪ sɪba wudieke mana n yine saŋŋa
dieke n wolinne a keŋ Asia ma ta bie nɪ
jigiŋ.
19 Die Juu vuosi bataŋ die dɪ saŋ yaa
gamma n ma ta die vaa maŋ dii wahala
aŋaŋ zɔɔlɪŋ pam. Ama die maŋ tʊma
Ɲmɪŋ tʊʊma ta sʊʊna n gbaŋ tɪŋgbaŋ.
20 Die n mʊʊlɪnana Ɲmɪŋ wɪaha yaalɪŋ
ma wa aŋaŋ nɪ tige me wo, die n ka lɔbɪrɪ
wudieke dɪ baaŋ suŋŋi nɪ.
21 Die n balɪ Juu vuosisi aŋaŋ buuri-
gaasɪsɪ dɪ ba vaa tʊntʊmbɪatɪ yiile ta dɪa
Ɲmɪŋ sieŋ ta yi tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa yada.
22 “Ama lele n tuone Ɲmɪŋ Halɪkasɪ
nʊarɪ wɪa maŋ gara Jerusalemi ama ta ka
sɪba wudieke dɪ baaŋ nan yi mɪŋ mi.
23 Ama n dɪna dɪ dɪa tɪgɪsɪ mana Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka ŋaŋ balɪ yɪ mɪŋ dɪ dansarɪka
juule aŋaŋ wahala gbara mɪŋ Jerusalemi
ma.
24 Ama n ka daansɪya ta n mɪsɪ yiwo
jaaŋ, dama manɪŋ n yaala n tʊŋ tʊŋ dieke
tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa dɪ yɪna mɪŋ wa a kpatɪ,
ta tʊʊmaha yiwo dɪ n mʊʊlɪma wʊvɪɪŋ
dieke dɪ dagɪnana Ɲmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla
wa.
25 “Die n dɪ dɪa mɪŋ jige a mʊʊla Ɲmɪŋ
naarɪ wɪa a yɪa nɪ. Ta lele, n sɪba a baarɪ
nɪ wʊnyɪ kaaŋ bɪ ye mɪŋ bɪbra.
26 Die wɪa jinne n bala nɪ aŋaŋ
nɪŋŋmɪna dɪ dɪɪ yi nɪ wʊnyɪ dɪ bɪa n
nuuŋ bɪ wo ʊ ma.
27 Dama manɪŋ n bala nɪ wudieke mana
Ɲmɪŋ dɪ yaalala dɪ nɪ sɪmma.
28 Die wɪa nɪ mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ nɪ gbaŋ
aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba Ɲmɪŋ Halɪkasɪka
dɪ nagɪna yi nɪ nuusi me dɪ nɪ yi ba
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba ta daansɪma ba wa. Nɪ
yi sɪba yiyagɪrɪŋ a yɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba.
Dɪ yiwo banɪŋ vuodiekemba ʊ gbatɪna a
taaŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Bʊadembiŋ Yisa
zɪŋ.
29 N sɪba a baarɪ n garɪŋ kʊaŋ chaaŋ
vuobɪatɪ bataŋ nan keŋ a chʊʊsɪ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ sɪba gbaanchʊra dɪ
ŋaana yige yiise dene wo.
30 Ta saŋŋa bɪ kieŋ ta vuosi bataŋ nan
daansɪ nyɪŋ nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ jigiŋ a chɪɪba
ŋmɪŋchɪbɪsɪ dɪ ba tarɪgɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
yɪaŋ aŋ ba dɪa ba.
31 Die wɪa nɪ gbara nɪ gbaŋ ta tɪɪnsɪma
die n kpaanana nɪ aŋaŋ nɪntaantɪ yuŋ
aŋaŋ ŋmɪntʊasɪ die bɪna ataa wa.

32 “Lele manɪŋ n nagɪ nɪ yie Ɲmɪŋ nuusi
me aŋaŋ ʊ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪaha, wɪɪrɪ gie
nan bɪagɪ suŋŋi nɪ ta yɪ nɪ jadieke dɪ yine
nɪ sɪɪtɪ sɪba Ɲmɪŋ vuosi.
33 Nɪ gbaŋ nɪ sɪba a baarɪ n ka wɔŋ
yaala vuoŋ ligire yaa ʊ nyinyeeke.
34 Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪba a baarɪ dɪ die
n nagɪ wa n nuusi gie a tʊma tʊʊma a
yaala jadieke manɪŋ aŋaŋ n chanchaalɪba
dɪ yaalala.
35 Die n yine wudieke mana, dagɪya
dɪ nɪ yallɪma nɪŋŋmɪna aŋaŋ tʊʊma ta
bɪagɪ a suŋŋime wabɪtɪ, ta tɪɪnsɪma tɪ
Yɔmʊtieŋ Yisa die dɪ bala dɪ, ‘Sʊgɪfɪalɪŋ
pam nan yi vuodieke dɪ yɪnana piini a
tɪaŋ vuodieke dɪ tuosinene.’ ”

36 Pɔɔli die dɪ balɪna naa a kpatɪ wa
kʊaŋ chaaŋ, die ʊ sʊʊŋ gbirigi aŋaŋ ba
ta jʊʊsɪ Ɲmɪŋ.
37 Die ba yaala ba taaŋ wa saŋŋa dieke
wo, zɔɔlɪŋ die dɪ yigi ba mana ba mana
die dɪ kʊma ta nagɪ ba nuusi a goori wo.

38 Die ba sʋgıtı die faası chʋʋsı mıŋ aŋaŋ ʋ bala ba dı "Nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra." Die ba beeli wo a ga haarıkʋ jigiŋ.

21

Pɔɔli die dı gana Jerusalemi dene

1 Die tı balı a taaŋ ba ta nagı haarıŋ a ga Kosi. Ka tʋnvʋʋsa die tı ga tʋgı Rodesi, ta bı nyıŋ mi a nagı haarıkʋ a ga Patara.
2 Mi die tı ye haarıŋ dı ganana Fonisia tıŋgbaŋ ma, die tı juuke a ga.
3 Saŋŋa dieke tı kenne yese Saapurusi tı daagı tı nuugalı chaaŋ a ga Taya, Siiria tıŋgbaŋ ma. Mi die ba baa ba vʋarı chiititi a nyıŋ haarıkʋ ma.
4 Mi die tı ye Yisa dıdıısırıba bataŋ ta die bie ba jigiŋ a ga tʋgı daraa ayʋpɔyı. Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vaa ba balı Pɔɔli dı ʋ da keŋ ga Jerusalemi.
5 Ama daraa ayʋpɔyı wa kʋaŋ chaaŋ die tı bı piili chɔnıŋ bıbra. Die dembisisi mana aŋaŋ ba hɔgʋba aŋaŋ ba ballı die dı beeli tı a nyıŋ tıka ma a ga tʋgı mʋgırı nʋaŋ, mi die tı mana die dı sʋʋŋ a gbirigi a jʋʋsı Ŋmıŋ.
6 Die tı wana a balı taaŋ tamba wa die tı juu haarıkʋ ta ba yiŋŋi kuli tigiŋ.
7 Die tı nagı haarıkʋ a nyıŋ Taya a ga Tolemayisi. Mi die tı ga waası Yisa dıdıısırıba ta wıarı ba jigiŋ dabalımıŋ.
8 Ka tʋnvʋʋsa die tı ga tʋgı Siisiria ta die ga juu Filipi vuodieke die dı mʋʋlınana Yisa wʋvıınaha tigiŋ ta die bie mi. Die ʋ yiwo dembisi bayʋpɔyı diekemba die ba vʋarına Jerusalemi ma dı ba yi susuŋŋiribe wʋnyı.
9 Die ʋ yaa wa hɔgʋlıaŋ banıısa vuodiekemba dı yene ka yallıya, ta ba gbaŋ die dı bala Ŋmıŋ wıa.
10 Die tı bie mi daraa pam ta Ŋmıŋ naazʋa wʋnyı ba wasınana Agabusi die dı nyıŋ Judia ma a keŋ mi.
11 Die ʋ keŋ tı jigiŋ a nagı Pɔɔli gbanıŋ a bɔbı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı ta baarı dı, "Naa Ŋmıŋ Halıkasıka dı balı dı Juu vuosi nan bɔbı gbaŋkʋ gie tieŋ sıba naa Jerusalemi ma, ta nagı wa yi buuri gaasısı nuusi me."
12 Die tı wʋnna naa, tınıŋ aŋaŋ vuoŋ banıŋ ba mana die dı jʋʋsı Pɔɔli dı ʋ da keŋ a ga Jerusalemi ma.
13 Ama die ʋ yiŋŋi a balı tı dı, "Bıa nı kʋma ta chʋʋsa n sʋŋ? N ka yiwo siri dı ba bɔbı mıŋ Jerusalemi ma nyıına ma, ama n yiwo siri dı n kpi mi tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıa."
14 Die tı kana ka bıagı a balı a tarıgı ʋ sʋŋ wıa, die tı baarı dı, "Tı Yɔmʋtieŋ vaa fʋ dʋŋŋʋ yi."
15 Die tı yine daraa aŋmına mi kʋaŋ chaaŋ die tı gɔmısı tı nyinti a nyıŋ ga Jerusalemi.
16 Ta Yisa dıdıısırıŋ bataŋ die nyına Siisari wa gbaŋ die dı tı a ga mi, ta yaa tı ga Minasoni tigiŋ me, mi die tı baa tı bemme. Manasoni die nyıŋ wa Saapurusi ta die yi Yisa dıdıısırıkʋraha wʋnyı.

Pɔɔli die dı kaagına Jemisi dene

17 Die tı gana a ga tʋgı Jerusalemi wa, Yisa dıdıısırıba die dı mıŋŋı a tuo tı chaantı aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.
18 Ka tuŋ vʋʋsa Pɔɔli die dı nagı tı dı tı ga waası Jemisi. Die Yisa dıdıısırıba nyıŋkʋraha mana die bie mi.
19 Pɔɔli die dı waası ba mana ta balı ba wudiekemba mana Ŋmıŋ dı yine a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, wʋnıŋ Pɔɔli tʋʋma wıa.
20 Die ba wʋnna naa kʋaŋ chaaŋ die ba mana dı bırı Ŋmıŋ ta die balı Pɔɔli dı, "Tı nımbʋa Pɔɔli, sıba a baarı Juu vuosi tuse tuse bırına Yisa dıdıısırıŋ ta ba mana dı bı dı Mosisi mıraha keŋ keŋ keŋ.
21 Ama ba balı ba mıŋ fʋ wıa dı daga Juu vuodiekemba mana dı benne buuri-gaası tıŋgbaŋ ma wa dı ba vaa Mosisi mıraha taaŋ, ta bı balı dı ba da gobi ba dembibisi kɔla ta da bı dıa Juu vuosi chʋaraha.
22 Bıa tı baaŋ yi lele ba wʋnna dı keŋye naa?
23 Die wıa yi wudieke tı bala fʋ. Dem-bisi banıısa benne giena ta kaa kaatı aŋaŋ Ŋmıŋ.
24 Die wıa gamma aŋaŋ ba a ga wʋnsı nı gbaŋ ta tuŋ ba wʋnsıkʋ ligirehe ta nı wa wʋŋ nı sikpigile. Fʋ yi naa vuoŋ mana nan dı sıba dı wudieke ba bala yaa

gamma fʋ ma wa ka yi wusie, ba nan dı sıba a baarı fʋ gbaŋ dı Mosisi mıraha mıŋ.
25 Ama buurigaasısı die dı bırına Yisa dıdıısırıba nıŋ tı wɔŋ maagı wa gbanıŋ a yı ba dı ba da keŋ a dii nyindiike dieke ba kaabına a yı bugile, yaa a ŋɔbıma zıŋ yaa dɔŋ dieke ba ŋmʋna a kʋʋ, ta bı vʋarı ba gbaŋ a nyıŋ daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma ma."
26 Naa chıaŋ ma ka tʋnvʋʋsa Pɔɔli die dı nagı dembisi wʋnıŋ aŋaŋ banıŋ mana die dı wʋnsı ba gbaŋ ta juu Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a dagı daa dieke ba bala ba wʋnsı ba gbaŋ a kpatı wa aŋaŋ saŋŋa dieke ba bala ba kaabı a yi ba wʋnyı mana.

Die ba yigine Pɔɔli dene

27 Die daraa ayʋpɔyı daraaŋ dı gbinene die Juu vuosi bataŋ die dı nyına Asia tıŋgbaŋ ma die dı ye Pɔɔli Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ ta die wa kpıkpaaŋ a keŋ lagıŋ ta piili a tuole wo.
28 Ta die nata dı, "Juu vuosi! Nı suŋŋi tı. Daa wa gie dına dı dıa a bala wʋbıatı yaa gamma tı tıŋgbaŋka gie aŋaŋ Mosisi mıraha aŋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie. Ta lele a bı nagı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi a keŋ juu Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie a yi ke dıgıntı."
29 Die ba balı wa naa dama, die ba ye wo Tirofimusi vuodieke dı nyına Efesusi aŋaŋ Pɔɔli tıka sʋŋ ta yile dı Pɔɔli nagı wa mıŋ a ga juu Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ.
30 Die tıka mana die dı dɔŋ ta vuosi mana dı chıgı a keŋ lagısı taŋ a yigi Pɔɔli a datı wa a nyıŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ. Die lele wo mi die ba ligi Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sanʋaha mana.
31 Die ba wa mıa dı ba kʋʋ Pɔɔli. Womi Romani sojasisi jakʋʋŋ die dı wʋŋ dı waagıŋ bala ka nan Jerusalemi ma.
32 Die ʋ yi lagı lagı a nagı sojasi aŋaŋ nyıŋkʋra bataŋ ba chıgı ga jigidieke kpıkpaakʋ dı lagısına wa. Die kpıkpaakʋ dı dene a ye jakʋʋrı aŋaŋ sojasisi die ba vaa Pɔɔli nıgıŋ.
33 Die sojasisi jakʋʋrı die dı ga a ga yigi Pɔɔli ta vaa ba bɔbı wa chɔrısı ale ta pıası ba dı, "Mınıa yine daa wa gie? Ta bıa ʋ yi?"
34 Die kpıkpaakʋ dı nata tɔra tɔra. Die ba watı wıa die sojasi jakʋʋrı dı ka bıagı sıba wudieke dı yine, die wıa die ʋ yı ʋ sojasi nʋaŋ dı ba yaa Pɔɔli a jʋalı ga ba sojasisi jigiberisikiri.
35 Die ba kenne tʋgı ka sanʋarı kpıkpaakʋ die dı wa faası tʋagı die wıa sojasisi die dı nagı Pɔɔli a chii.
36 Die kpıkpaakʋ die dı dıı ba kʋaŋ a nata dı, "Nı kʋʋ wa! Nı kʋʋ wa!"

Pɔɔli die dı bala wıa a yı kpıkpaakʋ dene

37 Die sojasisi die dı bala ba yaa wa juu wo, ʋ pıası jakʋʋrı dı, "N nan bıagı a balı wııŋ a yı fʋ?"
Jakʋʋrı die dı pıası wa dı, "Lalıa fʋ yi a bıagı bala Giriiki jabalıkıŋ?
38 Daa fʋ yine Ijipiti vuoke die dı vana waagıŋ dı nan tıŋgbaŋka mi saŋŋa dieke dı tıanna wa ta die dı vuokʋʋla tuse anıısa nıŋŋa a yaa ba juu hagıyeŋ?"
39 Pɔɔli die dı yiŋŋi balı dı, "Manıŋ n yiwo Juu vuoŋ, ta ba mıırı mıŋ Taasusi ma, tıgıkpııŋ dieke dı benne Silisia tıŋgbaŋ ma. N jʋʋsa fʋ, yi mıŋ sieŋ aŋ n balı wıa a yı kpıkpaakʋ."
40 Die sojasisi jakʋʋrı die dı yi wa sieŋ, die Pɔɔli dı hagı zie a nagı ʋ nuuŋ a diiŋ kpıkpaakʋ ta balı ba dı ba tarı watı. Die ba tarına watıtı Pɔɔli die dı nagı Juu vuosi jabalıkıŋ a bala wıa a yıa ba:

22

1 "N chʋamba aŋaŋ n zʋalıŋ nı wʋmma wudieke n bala n balı a yı nı wa."
2 Die ba wʋnna ʋ bala Juu vuosi jabalıkıŋ a yıa ba wa, die ba tarı sɔmm. Womi Pɔɔli dı baarı dı,
3 "N yiwo Juu vuoŋ, ta ba mıırı mıŋ Tasusi tıŋ dieke dı benne Silisia tıŋgbaŋ ma, ama ta ba wubi mıŋ Jerusalemi ka gie mi. N dıdagırʋ die yiwo Gamaliali ta die ʋ mıŋŋı a dagı mıŋ tı chɔɔŋkʋʋlıba mıraha. Ta die maŋ paalı dıa Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına sıba nı mana dı dına die wo jinne.

4 Ta die mugise vuodieke mana die dı
dına tı Yɔmʋtieŋ sieku ta kʋʋ bataŋ gbaŋ.
Ta die yigi ba dembisi bataŋ aŋaŋ hɔgʋba
bataŋ a ligi be dansarıka sʋŋ.
5 Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı aŋaŋ tıka
nyıŋkʋraha nan dii siara dı dı yiwo
wusie. Die ba ŋaaŋ yı mıŋ gbaŋtı gbaŋ
dı n yaa ga Juu vuosi nıŋŋandıısırıba die
dı benne Damasikusi ma wa jigiŋ, amʋ
n nan bıagı yigi vuodiekemba dı dına tı
Yɔmʋtieŋ sieku mi a yaa ba a yiŋŋi keŋ
Jerusalemi aŋ ba datı ba tıbıŋ.

Pɔɔli die dı bala ʋ tarıgıŋ wıa dene

6 "Die daaŋ kaanı yaa gamma agbaa
saŋŋa die maŋ ga gbige Damasikusi,
womi die chaankpeŋkpııŋ die dı nyıgısı
bʋnyı a chaaŋ giliŋ mıŋ.
7 Die maŋ nan tıŋgbaŋ ta die wʋŋ lɔlıŋ
dı balala a yıa mıŋ dı, 'Sɔɔli, Sɔɔli bıa wıa
fʋ mugise mıŋ?'
8 Die maŋ yiŋŋi a balı dı, 'Mınıa yine
fʋ n Yɔmʋtieŋ?' Ta die ʋ yiŋŋi a balı mıŋ
dı, 'Manıŋ n yiwo Yisa, Nazeriti vuoke,
manıŋ n yine vuodieke fʋ mugisinene
wo.'
9 Die vuodiekemba die dı beelinene mıŋ
die ye chaaŋkʋ ama die ba ka wʋŋ lɔlıkʋ.
10 Die maŋ pıası dı, 'N Yɔmʋtieŋ, bıa fʋ
yaala n yi?' Womi die ʋ balı a yı mıŋ dı,
'Hagı a ga Damasikusi, dıı yi fʋ keŋ tʋgı
mi ba nan dagı fʋ fʋ bala fʋ yi wudieke.'
11 Die chaaŋkʋ die faası nyıgısı mıŋ
die maŋ yııŋ. Die wıa manıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı chʋnnana wa die dı datı
n nuuŋ a yaa mıŋ a ga Damasikusi ma.
12 "Daa wʋnyı die benne mi ba wasa
wa Ananiasi. Die ʋ yiwo vuodieke dı
jıanna Ŋmıŋ aŋaŋ wusie ta dı Mosisi
mıraha ta Juu vuosisi mana die dı benne
Damasikusi ma die faası yıa wa jılıma.
13 Die ʋ keŋ a zie n jigiŋ ta baarı dı, 'N
zʋa Sɔɔli, yesime bıbra.' Lele womi die
maŋ bıagı yese.
14 Womi Ananiasi die dı balı a yı mıŋ dı,
'Ŋmıŋ dieke tı chɔɔŋkʋʋlıba dı jıanna wa
vʋarına fʋ dı fʋ sımma wudieke ʋ yaalala
dı fʋ yi. Ʊ vʋarı fʋ mıŋ dı fʋ ye Masia wa
ta bı wʋŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ lɔlıŋ.
15 Dı mʋ fʋ balı vuoŋ mana wudieke fʋ
yene ta wʋŋ wa.
16 Ta lele bıa fʋ bı chıısa? Hagı aŋ n sıı
fʋ Ŋmıŋ nyaabʋ, aŋ Ŋmıŋ vaa fʋ wʋbıatı
a chaa fʋ fʋ jʋʋsına wa wıa.'
17 "Ta die maŋ yiŋŋi ga Jerusalemi a ga
juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dı n
jʋʋsı Ŋmıŋ. Mi die maŋ daansı
18 a ye tı Yɔmʋtieŋ dı bala a yıa mıŋ dı,
'Yi lagı lagı a nyıŋ Jerusalemi ma, dama
dıı yi fʋ bala ba n wıaha ba kaaŋ tuo dii.'
19 Die maŋ yiŋŋi a balı dı, 'N Yɔmʋtieŋ
ba wɔŋ sıba dı die n ŋaaŋ gara
Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a yige ta nıga
vuodiekemba dı tuone fʋ a dii wo.
20 Ta saŋŋa dieke die ba kʋna fʋ
daansıatieŋ Sitiiveni wa die n gbaŋ bie mi
ta saagı dı ba kʋʋ wa, ta die zie a gbarı
kʋkʋʋrıba nyinyeeke.'
21 Ama die tı Yɔmʋtieŋ die dı balı a yı
mıŋ dı n gamma, ta yı mıŋ nʋaŋ dı ʋ nan
yaa mıŋ a ga saasaa vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosisi jigiŋ."
22 Die kpıkpaakʋ die dı wʋmma Pɔɔli a
ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ bala naa a kpatı wa.
Womi die ba piili a nata dı, "Nı kʋʋ daa
wa gie ʋ ka mʋ dı ʋ bemme ʋ mısı ma."
23 Die ba keese ta naga ba garıtı vi-
ise ŋmıŋsikpeŋ ta yɔɔra tantı a taana
ŋmıŋsikpeŋ.

Pɔɔli aŋaŋ Romanisi sojasi jakʋʋrı wıa

24 Die Romani sojasisi jakʋʋrı die dı yı
nʋaŋ dı ba nagı Pɔɔli a juu juoku me ta
tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ. Amʋ ʋ nan balı
wudieke ʋ yine wo ta Juu vuosi gie dı nata
aŋaŋ wa.
25 Die ba bɔbı wa a dʋaŋ dı ba tıbı wa
wa die ʋ pıası sojasisi nyıŋkʋraha wʋnyı
dı zene mi dı, "Mıra yı sieŋ mıŋ dı nı
tıbı vuodieke Romani naaŋ wa dı yına wa
sieŋ ta ye ka dii ʋ sarıya?"
26 Die sojasisi jakʋʋrı dı wʋnna naa wa
die ʋ ga ba nıŋŋandıısırʋ jigiŋ a baarı dı,
"Bıa fʋ yie? Daa wa gie yiwo vuodieke ta
Romani naaŋ wa dı yına wa sieŋ."
27 Sojasisi nyıŋkʋra nıŋŋandıısırʋ wa
die dı ga Pɔɔli jigiŋ a pıası wa dı, "Balı
mıŋ, yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa
dı yına sieŋ?" Pɔɔli die dı yiŋŋi a baarı
dı, "Wa."
28 Sojasisi nyıŋkʋra nıŋŋandıısırʋ wa
dı baarı dı, "Manıŋ n tʋŋ wo ligire pam ta

wa bırıŋ vuodieke Romani naaŋ dı yına sieŋ.” Ama Pɔɔli die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Manıŋ nınıŋ ba wɔŋ mıırı mıŋ mıŋ aŋaŋ kanıŋ sieku.”

29 Die dembiŋ diekemba dı mınana dı ba tıbı wa ta pıası wa wʋpıasıka ha die dı yiŋŋi kʋaŋ lagı lagı. Ta die ŋmaamıŋ die yigi sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa gbaŋ die ʋ mıŋŋına dı ʋ vaa ba bɔbı wa vuodieke Romani naaŋ wa dı yına wa sieŋ aŋaŋ chɔrımaha wıa.

Die ba dine Pɔɔli sarıya dene

30 Die ka tʋnvʋʋsa die sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa dı yaala ʋ mıŋŋı wudieke wıa Juu vuosisi nıŋŋandıısırıba die dı bala dı Pɔɔli yi chʋʋsı mıŋ. Die wıa die ʋ vaa ba vʋarı chɔrımaha Pɔɔli ma ta die yı nʋaŋ dı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha lagıŋ. Womi die ʋ yaa Pɔɔli a keŋ juu ta vaa ʋ zie ba nıŋŋa.

23

1 Pɔɔli die dı daansı nyıŋkʋraha die dı lagısına wa nine mi die ta die keŋ a baarı dı, “N nımballı, n ka chıılıya n sʋŋ ma yaa gamma n beriŋ Ŋmıŋ nıŋŋa a yaa keŋ tʋgı jinne.”

2 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ Ananiasi die dı yı vuodiekemba dı zene Pɔɔli lʋgırı nʋaŋ dı ba nıgı ʋ nʋaŋ ma.

3 Pɔɔli die dı balı a yı wa dı, “Fʋnıŋ gaamıŋ dieke ba pentine jayıalıŋ a zieŋ, Ŋmıŋ nan nıgı fʋnıŋ. Kalı wa giena a die mıŋ sarıya aŋaŋ Mosisi mıraha ta bı balı dı ba nıgı mıŋ ta chʋʋsı mıraha dama tı mıraha ka yi sieŋ dı ba nıgı vuoŋ.”

4 Dembiŋ diekemba dı zene gbigi Pɔɔli wa die dı balı wa dı, “Fʋ ka sıba a baarı dı zıa wa Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ?”

5 Pɔɔli die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N nımballı, n ka sıba a baarı dı ʋ yiwo Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ. Ŋmıŋ gbaŋkʋ balı tı dı tı da keŋ a balı wʋbıatı a yı tı nıŋŋandıısırıba.”

6 Die Pɔɔli dı mıŋŋına dı lagıŋkʋ nyıŋkʋraha bataŋ die yiwo Sadusisi ta bataŋ dıaŋ dı yi Farasisi die ʋ baarı dı, “N nımballı n yiwo Farasi vuoŋ ta bı yi Farasisi vuoŋ bʋa. Ba die mıŋ sarıya giena dama n tuo dii mıŋ dı kunti nan daansı hagı kuŋ me.”

7 Die ʋ bala naa kpatı wa, nınhagırıŋ die dı nan Farasisi aŋaŋ Sadusisi sʋnsʋŋ ta die ba puo bule.

8 (Dama die Sadusisi vuosisi die tuo dii dı kunti kaaŋ daansı hagı kuŋ mi ta bı baarı dı malakasi yaa haalıtı wori: Ama Farasisi vuosisi nıŋ die tuo wo wıa ataa wa gie mana a dii.)

9 Die wıa die ba wa faası nata ta mıraha dıdagırıba bataŋ die dı yine Farasisi vuosisi die dı hagı zie ta baarı dı, “Tınıŋ tı ka ye wudieke daa wa gie dı yine chʋʋsı, dı nan bıagı yi haalıŋ yaa malaka bala wıaha a yıa wa.”

10 Die nınhagırıbʋ die dı wa faası ga tʋa ta ŋmaamıŋ die dı yigi sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa dı ba nan keŋ yi Pɔɔli daŋŋa. Die wıa die ʋ yı nʋaŋ dı ʋ sojasisi juu kpıkpaakʋ sʋŋ a gbatı Pɔɔli a taaŋ a nagı wa a yiŋŋi ga ba jigiberisikiri.

11 Ka yuŋ tı Yɔmʋtieŋ die dı keŋ zie Pɔɔli jigiŋ a baarı dı, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ, sıba die fʋ bala n wıa die Jerusalemi ma wa die gbaŋ gbaŋ fʋ nan balı n wıa Romi ma.”

Die ba sanna dı ba kʋʋ Pɔɔli dene

12 Ka tʋnvʋʋsa sʋkʋʋŋ Juu vuosi bataŋ die lagısı a saŋ. Die ba hʋʋ dı ba kaaŋ dii jadiikiŋ yaa a nyu nyaaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ba baaŋ nan kʋʋ Pɔɔli.

13 Die vuodiekemba die dı sanna wa die tıaŋ vuosi baŋısı-nıısa.

14 Die wıa die ba ga Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha jigiŋ a baarı dı, “Tı lagıŋ hʋʋ mıŋ dı tı kaaŋ dii jaaŋ mana a ga tʋgı saŋŋa dieke tı baaŋ nan kʋʋ Pɔɔli.

15 Die wıa nınıŋ aŋaŋ lagıŋkʋ nyıŋkʋraha ga Romani sojasisi jakʋʋrı jigiŋ a paalı balı sıba nı yaala nı paalı ye wudieke ʋ yine a chʋʋsı. Ta balı ba dı ba yaa wa keŋ nı sarıya diile jigiŋ. Ama tı nan yi siri dı tı kʋʋ wa ta ʋ wa keŋ juu giena.”

16 Ama die Pɔɔli taa bʋa die dı wʋŋ ba saŋkʋ, die wıa die ʋ ga sojasisi jigiberisikiri a balı Pɔɔli.

17 Pɔɔli die dı wʋnna naa wa die ʋ wa
sojasisi nyıŋkʋraha wʋnyı a balı yı wa dı,
“Yaa dalʋakırı gie a ga jakʋʋrı jigiŋ, ta ʋ
yaa wa wııŋ a baa ʋ balı wa.”
18 Ta nyıŋkʋraha wʋnyı wa die dı ʋ
nıŋŋa a yaa wa a ga jakʋʋrı jigiŋ a
balı wa dı, “Pɔɔli vuodieke dı benne
dansarıka ma wa wana mıŋ, a balı mıŋ
dı n yaa dalʋakırı gie a keŋ fʋ jigiŋ dama
ʋ yaa wııŋ a baa ʋ balı fʋ.”

19 Jakʋʋrı die dı yigi ʋ nuuŋ me a yaa
wa nyıŋ lʋgıŋ a pıası wa dı, “Bıa wııŋ fʋ
yaala fʋ balı mıŋ?”

20 Ʋ yiŋŋi a balı wa dı, “Dembisi bataŋ
sannana dı ba keŋ balı fʋ dı soriŋ fʋ
yaa Pɔɔli a keŋ sʋʋŋ Juu vuosisi nyıŋkʋra
lagıŋkʋ jigiŋ. Ba nan paalı yi sıba ba
yaala ba sımma wudieke ʋ paalı a yi
chʋʋsı.
21 Ama da keŋ a tɔgıŋ ba dama dembisi
tıaŋ baŋısı-nıısa lɔbırına a gbarı wa.
Dama ba hʋʋya mıŋ dı ba kaaŋ dii jaaŋ
yaa a nyuu nyaaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke
ba baaŋ nan kʋʋ wa. Ta lele ba wa yiwo
siri dı ba yi wudiekemba ba sanna wa ta
chıısa wudieke fʋ baaŋ nan balı.”

22 Jakʋʋrı die dı baarı dı, “Da keŋ balı
vuoŋ mana dı balı mıŋ wıırı gie.” Ta die
taaŋ wa ʋ ga.

Die ba yalla Pɔɔli a ga vuokpııŋ Felikisi jigiŋ dene

23 Womi die jakʋʋrı die dı wa ʋ
nyıŋkʋra bale a balı ba dı, “Nı vʋarı
sojasi kɔbısı-le aŋaŋ duunjʋalıtıŋ baŋısı-
yʋpɔyı aŋaŋ tıŋtaarıŋ kɔbısı-le aŋ ba ga
Siisiria yuku gie yaa gamma bimbiliminŋ
awayı saŋŋa.
24 Ta nı yaalı duune a yı Pɔɔli aŋ ʋ jʋalı
ta nı mıŋŋı a daansıma wa a yaa ga tʋgı
vuokpııŋ Felikisi jigiŋ.”
25 Jakʋʋrı die dı maagı gbanıŋ dı:
26 Manıŋ Kolodiasi Lisiasi waasa fʋnıŋ
vuokpııŋ Felikisi.
27 Juu vuosi bataŋ die yigine daa wa
gie a mıa dı ba kʋʋ wa. Ama die n
mıŋŋına dı ʋ yiwo vuodieke Romani
naaŋ wa dı yına sieŋ, die wıa maŋ aŋaŋ
n sojasi bataŋ dı ga gbatı wa taaŋ.

28 Die n tıŋ yaala n sımma wudieke ba
bala dı ʋ yi chʋʋsı wa, die wıa die maŋ
yaa wa a ga ba nyıŋkʋra lagıŋkʋ jigiŋ.
29 Die maŋ mıŋŋı dı ʋ ka yi wudieke
dı mʋna dı ba kʋʋ wa yaa ba nagı wa
yi dansarıka sʋŋ; die ba balala wudieke
a galıma wa die yiwo ba gbaŋ gbaŋ ba
mıraha wıa.
30 Die maŋ wʋŋ dı Juu vuosi bataŋ
sama mıŋ dı ba kʋʋ wa, maŋ tʋŋ dı ba
yaa wa keŋ fʋ jigiŋ. Ta balı vuodiekemba
dı galınnana wa dı ba yaa wıırı a keŋ fʋ
jigiŋ.
31 Sojasisi die dı yi wudieke jakʋʋrı die
dı bala wa, ta die nagı Pɔɔli yuku mi a
yaa ga Antipatirisi tıŋ ma.
32 Ka tʋnvʋʋsa die sojasisi die dı
chʋnna nagısısı die dı yiŋŋi a keŋ ba
jigiberisikiri ta vaa duunjʋalıtıba dı ba
gamma aŋaŋ Pɔɔli.
33 Die ba nagı wa a ga Siisiria ta die nagı
gbaŋkʋ a yı vuokpııkʋ Felikisi ta nagı
Pɔɔli yi ʋ nuusi me.
34 Vuokpııkʋ die dı karıŋ gbaŋkʋ ta
die pıası Pɔɔli tıgıdieke ʋ nyına. Die ʋ
mıŋŋına dı Pɔɔli nyıŋ wa Silisia tıŋgbaŋ
ma wa,
35 ʋ baarı dı, “N nan wʋŋ fʋ wıaha dıı
yi vuodiekemba dı galınnana fʋ wa dı
keŋ.” Die ʋ balına kʋaŋ chaaŋ die ʋ yı
nʋaŋ dı ba yaa Pɔɔli a ga yi naaŋ Herodi
tigiŋ me a gbarı wa sıba dansarıka vuoŋ.

24

Juu vuosisi die dı galınnana Pɔɔli vuokpııŋ Felikisi nıŋŋa dene

1 Ka daraa anʋ kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋŋ Aniasi aŋaŋ ba
nyıŋkʋraha bataŋ aŋaŋ lɔya wʋnyı ba
wasınana Tetulusi die dı ga Siisiria ta ga
vuokpııŋ Felikisi jigiŋ dı ba balı wudieke
Pɔɔli dı yine a chʋʋsı.
2 Die wıa die ba wa Pɔɔli a keŋ juu
ta Tetulusi die dı wa bala Pɔɔli dı yine
wudieke wo dı:
“Jakʋʋŋ Felikisi, fʋ wıa yine tı
tıŋgbaŋka gie dı fıalı ta fʋ baga dı benne
tı ma wıa fʋ wʋnsa tıŋgbaŋka.
3 Tı mana nine suuliye aŋaŋ wudieke fʋ
yinene wo ta tı waasa fʋ.

4 N ka yaala n chʋʋsɪ fʋ saŋŋa ama ko
dii suguru aŋaŋ tɪ ta fʋ wʋŋ tɪ wɪaha gie
bɪta.
5 Tɪ ye ta daa wa gie yiwo vuobɪaŋ ta yi
jigiŋmabɪrʋ ta vasa Juu vuosisi dɪ waga
tɪŋgbaŋka gie mana. Wʋnɪŋ ʋ bɪ yiwo
Nazarenesi jɪamɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrʋ gbaŋ.
6 Die ʋ mɪa dɪ ʋ chʋʋsɪ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ, die wɪa tɪ yigi wo. ((Die tɪ
tɪŋ yaala tɪ dii ʋ sarɪya aŋaŋ tɪ gbaŋ gbaŋ
tɪ mɪraha dɪ dagɪna die wo
7 ama ta sojasisi jakʋʋŋ Lisiasi die dɪ
keŋ juu aŋaŋ tʋaŋ a gbatɪ wa nyɪŋ tɪ jigiŋ.
8 Naa kʋaŋ chaaŋ Lisiasi die dɪ yi nʋaŋ
dɪ vuodiekemba dɪ balala dɪ ʋ yiwo bɪabʋ
keŋ fʋ nɪŋŋa.)) Dɪɪ yi fʋ pɪasɪ daa wa gie
fʋ gbaŋ nan dɪ sɪba wudieke tɪ balala dɪ
ʋ yiwo mana yiwo wusie."
9 Die Juu vuosisi die dɪ lagɪsɪna mi die
dɪ baarɪ dɪ wɪaha mana yiwo wusie.

Pɔɔli die dɪ balɪ a vʋarɪ ʋ gbaŋ dene

10 Mi die naaŋ wa die dɪ nagɪ ʋ nuuŋ a
diiŋ Pɔɔli dɪ ʋ balɪ wɪa. Die ʋ piili dɪ:

"N sɪba a baarɪ fʋ yine tɪnɪŋ Juu vuosi
sarɪya diiru bɪna pam, die wɪa n yaa
sʋgɪfɪalɪŋ dɪ n balɪ vʋarɪ n gbaŋ fʋ
naalɪakʋ gie me.
11 Dɪɪ yi fʋ yaala, nan bɪagɪ a pɪasɪ a
sɪmma dɪ ka ka tɪaŋ daraa baŋ aŋaŋ ale
die maŋ jʋalɪ ga Jerusalemi dɪ n ga jɪaŋ
Ɲmɪŋ.
12 Die Juu vuosisi die ka ye mɪŋ ta n
nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ vuoŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ yaa a lagɪsa vuosi a
vasa ba sɪnyɪɪrɪŋ dɪ haga Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juone me yaa tɪka sʋŋ.
13 Ba kaaŋ bɪagɪ a dagɪ dɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ
dieke ba chɪbɪna a yɪ mɪŋ wa yiwo wusie.
14 Manɪŋ n bala nɪ dɪ sie dieke n dɪna
ta Juu vuosisi dɪ bala dɪ die sieku ka
vɪɪna wa ama manɪŋ n ye ko jɪama tɪ
chɔɔŋkʋʋlɪŋ Ɲmɪnnɪ. Wudieke mana dɪ
maagɪna Mosisi mɪraha gbaŋtɪ sʋŋ aŋaŋ
Ɲmɪŋ naazʋalɪba gbaŋtɪ sʋŋ wa, n yi a
mana yada mɪŋ.
15 N yaa tama sɪba vuosi gie, dɪ Ɲmɪŋ
nan daansɪ vaa vuovɪɪna yaa vuobɪatɪ
hagɪ kuŋ me.
16 Die wɪa n mɪa mɪŋ dɪ n yi wudieke
dɪ mʋna Ɲmɪŋ aŋaŋ vuota nɪŋŋa ta ka
chɪɪlɪya n sʋŋ ma.
17 "Die n nyɪna Jerusalemi a yʋasɪ wa
wɪa, maŋ yiŋŋi ga aŋaŋ piini dɪ n yɪ
zɔɔlɪntieliŋ mi ta bɪ yi kaaba a yɪ Ɲmɪŋ.
18 Die n wʋnsɪna n gbaŋ a kpatɪ wa ta
die bie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sʋkʋ
ta die yie kaabaha die ba juu ye mɪŋ.
Saŋka mi ta vuosi ye ka dala mi ta watɪ
die dɪ wori.
19 Ama Juu vuosi bataŋ die dɪ nyɪna
Asia tɪŋgbaŋ ma gbaŋ die bie mi saŋka
mi: ta dɪɪ yi die ba ye n chʋʋsɪŋ ka tɪŋ
mʋ ba keŋ gie a keŋ balɪ chʋʋsɪ mɪŋ.
20 Yaa vaa vuodiekemba dɪ benne gie
dagɪ wudieke a yine a chʋʋsɪ saŋŋa dieke
n zene ba nyɪŋkʋraha nɪŋŋa wa.
21 Die ba ka ye wudieke n chʋʋsɪna
ntaala wʋbalɪmɪŋ nyɪɪna ma maŋ balɪ ba
sʋŋ dɪ, 'Nɪ die mɪŋ sarɪya jinne dama n
tuone a dii dɪ kunti nan daansɪ hagɪ kuŋ
me wo.' "
22 Felikisi die sɪba tɪ Yɔmʋtieŋ sieti wɪa
ta die vaa wɪɪrɪ ta baarɪ dɪ, "N nan
balɪ wudieke n yalla dɪ yi sojasisi jakʋʋŋ
Lisiasi dɪ keŋ tʋgɪ."
23 Ta die yi soja dieke dɪ gbarɪna Pɔɔli
nʋaŋ dɪ ʋ gbarɪ wa, ama ta vaa Pɔɔli
bemme ʋ dʋŋŋʋ ta vaa ʋ zʋalɪŋ yɪma wa
jadieke ʋ yaalala.

Pɔɔli die dɪ bala wɪa a yɪ jakʋʋŋ Felikisi aŋaŋ ʋ hɔgʋ dene

24 Daraa a ŋmɪna kʋaŋ chaaŋ, jakʋʋŋ
Felikisi dɪ keŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ Dirusila,
vuodieke dɪ yine Juu vuoŋ ta die vaa
ba wa Pɔɔli ʋ keŋ, ta Pɔɔli die dɪ bala
yaa gamma vuoŋ dɪ baaŋ nan yi Yisa
Masia yada dene. Ta wʋnɪŋ Felikisi die
dɪ wʋmma.
25 Ama Pɔɔli die dɪ bɪ bala yaa gamma
vɪɪnɪŋ yiile aŋaŋ yigi n gbaŋ aŋaŋ dʋnɪa
kpatɪ sarɪya diile wɪaha, ŋmaamɪŋ die dɪ
yigi jakʋʋŋ Felikisi ʋ baarɪ dɪ, "Lele nan
bɪagɪ ga. N nan bɪ wa fʋ maŋ keŋ ye
sieŋ."
26 Ama Felikisi saŋka mi die yile dɪ Pɔɔli
nan kpalɪ wa aŋaŋ ligire, die wɪa ʋ ŋaŋ
wa wa mɪŋ, ʋ aŋaŋ wa dɪ bala wɪa.

27 Ka bɪna ale kʋaŋ chaaŋ Posiwosi Fesitusi die dɪ tuo vuokpɪɪŋ Filikisi naŋ ma a zie. Ama vuokpɪɪŋ Filikisi die dɪ balla ʋ vaa tʋʋmaha, die ʋ yaala Juu vuosi yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wa, die wɪa die ʋ vaa Pɔɔli dansarɪka sʋŋ.

25

Pɔɔli die dɪ nagɪna ʋ wɪa a poli ga naaŋ Siiza jigiŋ dene

1 Jakʋʋŋ Fesitusi die dɪ kenne Siisiria, ka daraa ataa kʋaŋ chaaŋ ʋ nyɪŋ mi ta jʋalɪ ga Jerusalemi.
2 Mi die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkʋraha die dɪ keŋ Fesitusi jigiŋ a chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ Pɔɔli ta die jʋʋsɪ Fesitusi dɪ
3 ʋ vaa Pɔɔli keŋ Jerusalemi ma. Die ba jʋʋsɪ wa dɪ ʋ yi naa dama die ba wɔŋ saŋ mɪŋ dɪ ba lɔbɪrɪ a kʋʋ Pɔɔli sieŋ me mɪŋ.
4 Fesitusi die dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ, “Pɔɔli bemme dansarɪka sʋŋ Siisiria, ta n gbaŋ n nan yiŋŋi a ga mi daraa ale ka gie nʋaŋ.
5 Die wɪa, nɪ vaa nɪ nɪŋŋandɪɪsɪrɪba bataŋ ga aŋaŋ mɪŋ Siisiria a ga balɪ wudieke ʋ yine, dɪɪ yi ʋ yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ.”
6 Fesitusi die dɪ bɪ dii daraa anɪɪ yaa daraa baŋ ba jigiŋ ta die nyɪŋ ga Siisiria. Ka tʋnvʋʋsa die ʋ juu kalɪ ʋ sarɪya diile gbaŋtɪ ma ta yɪ nʋaŋ dɪ ba yaa Pɔɔli keŋ juu.
7 Die Pɔɔli dɪ kenne juu wo die Juu vuodiekemba dɪ nyɪna Jerusalemi a keŋ wo dɪ zie a giliŋ wo, a piili bala wʋbɪatɪ a chʋʋsa wa, ama die ba ka bɪagɪ dagɪ dɪ ba wɪɪrɪ yiwo wusie.
8 Die wɪa Pɔɔli die dɪ bala dɪ ʋ gbatɪ ʋ gbaŋ dɪ, “Manɪŋ n ka yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ Juu vuosi mɪraha yaa Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ jaaŋ yaa Romani vuosi naakpɪɪka.”
9 Ama Fesitusi die dɪ yaala ʋ yi aŋ Juu vuosisi sʋŋ fɪalɪ, die wɪa die ʋ pɪasɪ Pɔɔli dɪ, “Nan dɪ yaala fʋ ga Jerusalemi aŋ n ga dii fʋ sarɪya aŋaŋ wɪaha gie mi?”
10 Pɔɔli die dɪ baarɪ dɪ, “Aayɪ, n yaala Romani naakpɪɪŋ gbaŋ dii n sarɪya. N ka yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ Juu vuosisi sɪba fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ sɪbɪna dene.
11 Dɪɪ yi maŋ chʋʋsɪ wa ba mɪraha ta yi wudieke dɪ mʋna kuŋ n tɪŋ kaaŋ baarɪ nɪ da kʋʋ mɪŋ. Ama dɪɪ yi wudieke ba bala dɪ n yiye wo dɪ ka yi wusie, vuoŋ wori a baaŋ nan bɪagɪ a nagɪ mɪŋ a yi ba nuusi me. Ama lele n jʋʋsa dɪ nɪ vaa Romani naakpɪɪŋ Siiza gbaŋ gbaŋ dii n sarɪya.”
12 Womi Fesitusi aŋaŋ lagɪŋkʋ nyɪŋkʋraha dɪ ye taŋ ta ʋ yiŋŋi balɪ dɪ, “Fʋnɪŋ jʋʋsɪya mɪŋ dɪ nan nagɪ fʋ wɪɪrɪ a poli ga naakpɪɪŋ Siiza jigiŋ, die wɪa ba yaa fʋ ga ʋ jigiŋ.”

Pɔɔli die dɪ balla wɪa a yɪ naaŋ Agiripa aŋaŋ ʋ hɔgʋ dene

13 Die daraa ale kʋaŋ chaaŋ, naaŋ Agiripa aŋaŋ ʋ hɔgʋ Beniisi dɪ keŋ Siisiria dɪ ba kaagɪ jakʋʋŋ Fesitusi.
14 Die ba yine daraa ŋmɪna mi, ta Fesitusi die dɪ keŋ balɪ Pɔɔli dɪ benne wudieke ma a yɪ naaŋ Agiripa dɪ, “Felikisi vaa wa daa wʋnyɪ giena dansarɪka sʋŋ,
15 ta die maŋ ga Jerusalemi Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋra aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkʋra dɪ keŋ n jigiŋ a baarɪ dɪ n dii ʋ sarɪya a baarɪ dɪ ʋ chʋʋsɪya.
16 Ama die maŋ yiŋŋi balɪ ba dɪ tɪnɪŋ Romanisi mɪra wo sieŋ dɪ ba nagɪ vuodieke vuosi dɪ balala dɪ ʋ yiwo wʋbɪaŋ a yi ba nuusi me, ta ba ye ka yaa wa ga sarɪya diile jigiŋ ta wʋnɪŋ aŋaŋ ba tuoli taŋ dɪ ʋ balɪ a vʋarɪ ʋ gbaŋ.
17 “Die wɪa die ba kenne giena wa die n ka chʋʋsɪ saŋŋa, ka tʋnvʋʋsa die maŋ juu kalɪ n sarɪya gbaŋtɪ ma ta yɪ nʋaŋ dɪ ba yaa Pɔɔli a keŋ.
18 “Ama vuodiekemba die dɪ balala a chʋʋsa wa wa dɪ hagɪna zie dɪ ba balɪ wudieke ʋ yine wo, die ba ka balɪ wʋbɪaŋ diekemba n yilinene dɪ ba nan balɪ wa.
19 Ama die ka yiwo nɪnhagɪrɪŋ ba nɪgɪna aŋaŋ wa yaa gamma ba gbaŋ gbaŋ ba jɪamɪŋ aŋaŋ daa wʋnyɪ die dɪ kpine ta ʋ saaŋ dɪ dɪ Yisa wɪa, vuodieke Pɔɔli dɪ bala dɪ ʋ bie ʋ mɪsɪ ma.
20 “Die n zɪ n baaŋ nan dii sarɪyaka dene wɪa, die maŋ pɪasɪ Pɔɔli dɪ ʋ nan dɪ yaala ʋ ga Jerusalemi aŋ n dii wo sarɪya mi.

21 Ama die ʋ baarı dı ba vaa ʋ bemme
dansarıka ma a ga tʋgı saŋŋa dieke Ro-
mani naakpııka dı baaŋ nan dii ʋ sarıya
ka. Die wıa die maŋ yı nʋaŋ dı ba nagı
wa yi dansarıka sʋŋ giena a ga tʋgı saŋŋa
dieke n baaŋ nan yaa wa a ga Romani
naakpııka jigiŋ.”
22 Womi naaŋ Agiripa dı balı yı Fesitusi
dı, “N gbaŋ n yaala n wʋŋ daa wa wıaha
a nyıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nʋaŋ ma.”
Fesitusi die dı yiŋŋi balı dı, “Nan wʋŋ
wa soriŋ.”
23 Ka tʋnvʋʋsa naaŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ Beni-
isi die dı bɔbı aŋaŋ nyinyeeki dʋnsa a
keŋ juu lagıŋkʋ juoku me. Die sojasisi
nyıŋkʋra aŋaŋ tıka nyıŋkʋra die dı dıı
ba kʋaŋ a keŋ juu mi. Fesitusi die dı yı
nʋaŋ ba yaa Pɔɔli keŋ juu.
24 Fesitusi die dı baarı dı, “Naaŋ Agiripa
aŋaŋ vuodiekemba mana dı benne gie
nı daansı daa wa gie. Juu vuodiekemba
mana dı benne Jerusalemi aŋaŋ Siisiria
keŋ wo n jigiŋ ta nata dı ʋ mʋ kuŋ.
25 Ama manıŋ n ka ye wudieke ʋ yine
a chʋʋsı ta mʋ kuŋ. Ta ʋ gbaŋ dı bala dı
tı yaa wa ga Romani naakpııka jigiŋ aŋ ʋ
dii wo ʋ sarıya ka. Die wıa n saŋya mıŋ
dı n yaa wa ga Romi.
26 Ama n paalı wo wudieke n baaŋ nan
maagı yaa gamma daa wa gie wıa a yaa
ga yı Romanisi naakpııka. Die wıa maŋ
yaa wa keŋ nı mana nıŋŋa aŋaŋ fʋnıŋ
naaŋ Agiripa. Tı keŋ balı wıırı gie kpatı
n nan wa yaa wııŋ aŋ n maagı.
27 Dama dı wo chıaŋ aŋ n vaa dansarıka
vuoŋ ga naakpııka jigiŋ ta kaaŋ bıagı
dagı wudieke ʋ yine chʋʋsı.”

26

Pɔɔli die dı bala a gbatı ʋ gbaŋ Agiripa nıŋŋa dene

1 Womi Agiripa die dı balı yı Pɔɔli dı,
“N yı fʋ sieŋ dı fʋ balı a vʋarı fʋ gbaŋ.”
Pɔɔli die dı nagı ʋ nuuŋ a diiŋ ta baarı
dı:
2 “Naaŋ Agiripa! N sʋŋ fıalıya mıŋ
fʋ yına mıŋ sieku gie dı n balı a vʋarı
n gbaŋ fʋ nıŋŋa jinne, yaa gamma
wudiekemba mana n gbaŋ gbaŋ n vuosi
dı bala dı n yi chʋʋsı wa.
3 Fʋnıŋ fʋ sıbına tınıŋ Juu vuosi
mıraha aŋaŋ wudiekemba dı yine tı
nınhagırıŋ mana. Die wıa n jʋʋsa fʋ, dii
suguru ta fʋ wʋmma wudieke n bala n
balı naa.
4 “Die n yine bʋabiŋ a yaa ga mʋʋna
Juu vuosi mana wɔŋ sıba die n benne die
n tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Jerusalemi ma.
5 Ba wɔŋ sıba a yʋası. Dıı yi ba yaala
ba nan bıagı dagı fʋ dı die n gʋtı wa
Farasisi diekemba die dı mıŋŋına a dıa
Ŋmıŋ mıraha.
6 Ama lele ba die mıŋ sarıya dama n
yaa tama aŋaŋ nʋa dieke Ŋmıŋ dı yına tı
chɔɔŋkʋʋlıba kʋrıŋ ma wa.
7 Nʋarı gie wıa ta tınıŋ Juu vuosi
buuriŋ baŋ aŋaŋ ale die dı yaa tama ta
yile dı tı nan daansı yeke. Die wıa tı
jıama Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına ŋmıntʋası
aŋaŋ yuŋ mana. Jakʋʋŋ Agiripa, tamaka
gie wıa Juu vuosisi dı bala dı n chʋʋsıya
mıŋ.
8 Bıa wıa dı hagırı a yı nı dı nı tuo a
dii dı Ŋmıŋ vasa kunti dı haga kuŋ me?
9 “Piiliku me die n gbaŋ n mıa mıŋ dı
n yi wııŋ mana a chʋʋsı Yisa vuodieke dı
nyına Nazeriti wa saaŋ.
10 Naa die maŋ yi Jerusalemi ma ma.
Die maŋ tuose yiko gbanıŋ a nyına Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋraha jigiŋ ta die yige
Ŋmıŋ vuosi pam a yie dansarıka sʋŋ. Ba
keŋ dii ba sarıya ta baarı dı ba kʋʋ ba n
gbaŋ gbaŋ ŋaŋ gʋta wa vuodiekemba dı
bala dı ba kʋʋ ba wa ma.
11 “Saŋŋa mana n ŋaŋ mugisi be mıŋ
Ŋmıŋ jıamıŋ juone me dı ba chiisi dı ba
ka dı Yisa. Die ba wıa dı paala yaa mıŋ
sınyıırıŋ wıa maŋ gara tıŋgbaŋ gaası a
yaala ba jigiŋ.

Pɔɔli die dı balı ba ʋ tarıgıŋ wıa

12 “Naa wıa, daaŋ kaanı die maŋ gara
Damasikusi dı n mugisi Yisa dıdıısırıŋ
aŋaŋ yiko dieke Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha die yına mıŋ ta bı yı mıŋ
nʋaŋ dı n yi wo.
13 Jakʋʋŋ Agiripa, die ka yiwo
ŋmıŋsikpeŋ ta maŋ bie sieŋ me a gara,
ta die keŋ ye chaanıŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ
a chaana a tıaŋ ŋmıŋ, ta nyıgısa ta taaŋ
giliŋ mıŋ aŋaŋ n siechɔntı chanchaalıŋ.

14 Die tɪ mana die dɪ nan tɪŋgbaŋ,
ta die maŋ wʋŋ lɔlɪŋ dɪ balɪ tɪnɪŋ Juu
vuosi jabalɪkɪŋ ma dɪ, ‘Sɔɔli Sɔɔli, bɪa
wɪa fʋ mugise mɪŋ? Dɪ yiwo gaantɪŋ fʋ
wagɪnana aŋaŋ manɪŋ.’
15 “Die maŋ yiŋŋi pɪasɪ dɪ, ‘N Yɔmʋtieŋ,
mɪnɪa yine fʋ?’ Ta tɪ Yɔmʋtieŋ die dɪ
yiŋŋi a baarɪ dɪ, ‘Manɪŋ Yisa fʋ mugise
die.
16 Ama hagɪ a zie fʋ nagɪsɪ ma. N nyɪŋ
fʋ jigiŋ dama fʋnɪŋ maŋ vʋarɪ dɪ fʋ yi n
tʋntʋntʋ. Yime siara a balɪ vuosi wudieke
fʋ yene yaa gamma n wɪa jinne aŋaŋ
wudieke n baaŋ nan dagɪ fʋ soriŋ daaŋ.
17 N nan daansɪ gbatɪ fʋ a nyɪŋ Juu
vuosi nuusi me aŋaŋ buurigaasɪ dieke
jigiŋ n bala n tʋŋ fʋ nuusi me.
18 Fʋnɪŋ yiwo vuodieke dɪ bala ʋ yuori
ba nine a vʋarɪ ba nyɪŋ lɪmɪŋ ma a ga
chaanɪŋ ma, a bɪ vʋarɪ ba a nyɪŋ Sitaani
nuusi me aŋ ba juu Ɲmɪŋ nuusi me, aŋ
ʋ vaa ba wʋbɪatɪ a chaa ba aŋ ba gʋtɪ
vuodiekemba Ɲmɪŋ dɪ vʋarɪna wa ma,
dama ba yine mɪŋ yada wa wɪa.’

Pɔɔli die dɪ bala ʋ tʋʋma wɪa dene

19 “Die wɪa, naaŋ Agiripa, die n ka
zetiye die n yene daansɪ dieke a nyɪŋ
arɪzanna ma wa.
20 Die n woliŋ a mʋʋlɪ Ɲmɪŋ wʋvɪɪnaha
a yɪ Damasikusi vuosi, ta die nyɪŋ
ga Jerusalemi aŋaŋ Judia tɪgɪsɪ mana.
Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ ga mʋʋlɪ a yɪ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi.
Wudieke n balla a yɪa vuosisi gie mana
yiwo, ba vaa ba tʋmbɪatɪ ta dɪa Ɲmɪŋ
sieŋ, ta tʋmma tʋnvɪɪna aŋ ka dagɪ sɪba
ba seŋ vaa ba tʋmbɪatɪ aŋaŋ wusie.
21 “Naa wɪa die Juu vuosisi die dɪ
yigi mɪŋ, die n ŋaana bie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ, ta die yaala ba kʋʋ
mɪŋ wa.
22 Ama Ɲmɪŋ suŋŋine mɪŋ dene a
keŋ tʋgɪ jinne daarɪ gie maŋ zie dɪ
n balɪ wusie a yɪ vuoŋ mana, wabɪtɪ
aŋaŋ hagɪrɪtieliŋ. Wudieke n bala aŋaŋ
wudieke Ɲmɪŋ naazʋalɪŋ aŋaŋ Mosisi die
dɪ balla a nan yiwo, yiwo jabalɪmɪŋ.
23 N balɪ ba Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪŋ Masia
wa die dɪ bala ʋ gbalɪgɪ gbalɪgɪ dieke
ta kpi, ta wʋnɪŋ ʋ balla ʋ yi bʋmbʋŋaŋ
vuodieke dɪ bala ʋ woliŋ a hagɪ kuŋ me,
die wɪa ʋ nan balɪ yɪ Juu vuosisi aŋaŋ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪ
ba nan bɪagɪ ye gbatɪtaanɪŋ. Naa nan yi
sɪba chaanɪŋ a yɪ ba.”
24 Pɔɔli die dɪ balala dɪ ʋ gbatɪ ʋ gbaŋ a
taaŋ wa, Fesitusi die dɪ natɪ wa a baarɪ dɪ:
“Pɔɔli, yiwo yɪɪŋyaaŋ! Fʋ bʋgɪrɪna nyinti
pam wa yine fʋ juu yɪɪŋyaatɪ die!”
25 Ta Pɔɔli die yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
“Jakʋʋŋ Fesitusi, n ka juu yɪɪŋyaatɪ!
Wudieke n balɪnana yiwo wusie ta bɪ yaa
chɪaŋ.
26 Jakʋʋŋ Agiripa, n yaa sikimiŋ ta nan
bɪagɪ balɪ a yɪ fʋ dama fʋ gbaŋ fʋ sɪbɪna
ha wɪa, ta bɪ yi yada dɪ wɪaha gie yaa
gamma Yisa wa ka lɔbɪrɪ fʋ jigiŋ, dama
wudieke die yine wo die ka yi lɪmɪŋ ma.”
27 Die Pɔɔli dɪ bɪ balɪ a yɪ naaŋ
Agiripa dɪ, “Fʋnɪŋ, yi Ɲmɪŋ naazʋalɪŋ
wʋbalɪkaha yada mɪŋ? N wɔŋ sɪba a
baarɪ fʋ yi yada mɪŋ.”
28 Ta naaŋ Agiripa die dɪ yiŋŋi balɪ
Pɔɔli dɪ, “Aŋaŋ fʋ wʋbalɪka bɪta ka gie
fʋ yile dɪ nan bɪagɪ tarɪgɪ mɪŋ a yi Yisa
dɪdɪɪsɪrʋ?”
29 Pɔɔli die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
“Wʋbalɪkɪ waŋ yaa wʋbalɪkɪ gobiŋ,
manɪŋ n Ɲmɪŋ jʋʋsɪŋ yiwo dɪ fʋnɪŋ
aŋaŋ vuosi gie mana die dɪ wʋnna n
wʋbalɪkaha jinne wo bɪrɪŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
sɪba manɪŋ ntaala dansarɪka gie nyɪɪna
ma n ka yaala nɪ juu.”
30 Womi naaŋ Agiripa aŋaŋ jakʋʋŋ
Fesitusi aŋaŋ Beniisi aŋaŋ vuodieke mana
die dɪ benne ba jigiŋ die dɪ hagɪ nyɪŋ.
31 Ama die ba bala ba nyɪŋ wa die ba
baarɪ dɪ, “Daa wa gie ka yi wʋbɪaŋ kaanɪ
gbaŋ. Ʋ ka mʋ ba kʋʋ wa yaa ba nagɪ wa
a yi dansarɪka sʋŋ.”
32 Ta naaŋ Agiripa die dɪ balɪ yɪ jakʋʋŋ
Fesitusi dɪ, “Tɪ tɪŋ nan bɪagɪ a vʋarɪ daa
wa gie a taaŋ dɪɪ yi die ʋ tɪŋ ka poli ʋ
wɪɪrɪ gie a ga naakpeŋkpɪɪŋ Siiza jigiŋ.”

27

Sojasisi die dɪ nagɪ Pɔɔli a ga Romi tɪŋ dene

1 Die ba kenne saŋ dɪ ba nagɪ Pɔɔli a ga
Romi, Itali tɪŋ ma, die ba nagɪ wa aŋaŋ

dansarıka vuosi bataŋ a yı Romani soja-
sisi jakʋʋŋ wʋnyı nuuŋ me ba wasınana
wa Julusi, die ʋ benne sojasisi chaakʋ die
ba wasınana Naalıba jakʋʋŋ Chaakʋ.
2 Tı mana die dı ga juu haarı dieke
die dı nyına Adiramitiwomi, dama die
haarıkʋ die wɔŋ yi siri dı ka nyıŋ Siisiria
a ga Asia tıŋgbaŋ ma tıgı diekemba die dı
gbıgına mʋgıkpıırı. Ta Masedonia vuoŋ,
Arisitakusi, vuodieke dı nyına Tesalonika
die gʋtı wa tı ma.
3 Ka tʋnvʋʋsa die tı tʋgı Sidoni. Sojasisi
jakʋʋŋ, Julusi die mıŋŋı a pɔgılı Pɔɔli ta
die yı wo sieŋ dı ʋ ga ʋ zʋalıŋ jigiŋ aŋ ba
yi wa ʋ nyıŋyaalıka.
4 Die tı nyına Sidoni ta bʋlɔgısıŋ die dı
nıga a tuole tı, die wıa die tı dɔŋ daagı
Saapurusi tıŋgbaŋ chaakʋ, ta tıŋgbaŋka
die dı kagı tı a nyıŋ bʋlɔgısıkʋ ma.
5 Die tı dɔŋ tıaŋ ga Silisia aŋaŋ Pamifilia
tıŋgbaŋ chaakʋ ta ga tʋgı Mira tıŋ, Lisia
tıŋgbaŋ mama, ta sʋʋŋ mi.
6 Mi die sojasisi jakʋʋrı die dı ye haarı
dieke dı nyına Alekizandira a tıaŋ a gara
Itali tıŋgbaŋ, ʋ vaa tı juu kanıŋ.
7 Die tı dɔŋ sɔmm sɔmm daraa pam a
keŋ paalı gbalıgı ta ye keŋ tʋgı Kinidusi
tıŋ ma. Bʋlɔgısıbʋ die dı faası tuoli tı mi
chaakʋ wıa die tı ka bıagı dɔŋ gara mi.
Die wıa die tı daagı ga Kireeti tıŋgbaŋ
lʋgıŋ. Dama mi die bʋlɔgısıbʋ die dı
ka faası hagırı, die tı keŋ gbigi Salimoni,
Kireeti tıŋgbaŋ ma, a ga.
8 Die tı dɔma sɔmm sɔmm mʋgıkpıırı
kʋanʋaŋ ta die wa keŋ tʋgı jigidieke ba
wasınana "Haarıtı zielivıınıŋ jigiŋ" mi
die ka yʋa aŋaŋ Lisia tıŋ.
9 Die tı yʋasına mi wıa die saŋŋa dieke
mʋgıkpıırı haarıŋ dɔmıŋ dı faasına yaa
daanpɔyı dı wone keŋ tʋgı. Saŋka dıaŋ
ta Juu vuosi dʋʋga daakpeŋkpııŋ dieke
die ba kaabına ba wʋbıatı naa chaala die
tıanya mıŋ. Die wıa Pɔɔli die dı kpaaŋ ba
dı,
10 "N zʋalıŋ, n sıba a baarı tı sieku gie
nan yi daanpɔyı, tı chiititi aŋaŋ tı haarıkʋ
nan chʋʋsı ta vuosi bataŋ nan waarı ba
mısı gbaŋ."
11 Ama die sojasi jakʋʋrı baga die wo
wudieke Pɔɔli die dı bala wa ma dama
die ʋ wʋmma yie haarıkʋ jakʋʋrı aŋaŋ
ka tieŋ wo.
12 Die haarısı jigizielikiri die ka vıına
aŋaŋ ba zie mi tafaaŋ saŋŋa, die wıa ba
jusu die baarı dı ba hagı mi a gamma
Fonisi. Mi die yiwo Kireeti tıŋgbaŋ tıŋ ta
haarısı jigizielikiri die dı bie mi a tuoli
ŋmıŋ jʋʋkıŋ chaaŋ, ta die ba yaala ba
bemme mi tafaaŋ saŋŋa.

Bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ die dı kenne mʋgıkpıırı ma wıa

13 Saŋŋa mi die ba ye bʋlɔgısıŋ dı
nıgınana nyına ba nuugalı chaaŋ a kieŋ
sɔmm sɔmm, ta die ba yile dı ka yi
wo bʋlɔgısıvıınıŋ wudieke dı baaŋ nan
suŋŋine be sıba ba sanna die wo. Die
wıa die ba datı kʋʋdʋnsı dieke dı yigine
haarıkʋ dı zie wo a yi haarıkʋ sʋŋ a dɔma
gbige Kireeti mʋgıkpıırı kʋanʋaŋ.
14 Ama die dı ka yʋasıya ta
bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ die dı nıga nyına
ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ a keŋ sʋʋna
mʋgıkpıırı sʋŋ.
15 Die bʋlɔgısıbʋ die dı keŋ hʋbʋbʋ
haarıkʋ ma, ta die dı hagırı pam aŋaŋ
vuoŋ dı baaŋ nan bıagı dɔŋ haarıkʋ a
tuolibu, die wıa die tı vaa mısı ta vaa
bʋlɔgısıbʋ dı yaa haarıkʋ chʋŋ gara.
16 Die bʋlɔgısıbʋ die dı yaa tı ga tıaŋ
tıgıbıŋ dieke ba wasınana Kɔda wa jigiŋ.
Die tı tıannana die tıgıbıka die dı kagı
bʋlɔgısıbʋ die dı wa kpıa. Die tı mıı
a bıagı a yigi haarıbike dieke dı taasına
haarıkpııkʋ ma wa.
17 Die ba datı ka a juu haarıkpııkʋ
ma a nagı guune a mıŋŋı bɔbı gilıŋ
haarıkpııkʋ keŋ keŋ. Die ba chıga
ŋmaamıŋ dı ba nan ga gbigi Libia
tıŋgbaŋ ma, jigidieke nyaabʋ dı kana ka
goli wo. Die wıa die ba datı haarıkʋ
garıkʋ a sʋʋŋ ta vaa bʋlɔgısıbʋ dı bı yaa
haarıkʋ chʋŋ.
18 Die bʋlɔgısıkpııbʋ dı ye ko nıga,
die wıa ka tʋnvʋʋsa die ba piili a vʋara
haarıkʋ chiititi a taana.
19 Die ka tʋnvʋʋsa bıbra ba vʋarı
haarıkʋ gbaŋ gbaŋ nyintiti aŋaŋ ba nuusi
a vigi taana nyaabʋ sʋŋ.
20 Die dı yi daraa pam ta tı ka yese
ŋmınnı yaa chıŋmarısısı, nııŋmara die

dı ligine ŋmıŋsikpeŋ wıa. Ta bʋlɔgısıbʋ die ye ko faası nıga ta die tı bı wo tama dı tı nan ye gbatıtaanıŋ.

21 Die dı faasına a yʋası ta vuosisi die ka dii jaaŋ, ta Pɔɔli dı hagı zie ba nıŋŋa a baarı dı, “N zʋalıŋ, dı tıŋ mʋ nı tuo n nʋarı ta da dɔŋ nyıŋ Kireeti, tı tıŋ kaaŋ juu daanpɔyı aŋaŋ wahala ka gie me.
22 Ama lele n wa jʋʋsa nı dı nı yigi sikimiŋ ta nı wʋnyı mana kaaŋ waarı ʋ mısı; ama haarıkʋ nyıına bala ka chʋʋsı.
23 Dama dienewo yuku Ŋmıŋ dieke dı sına mıŋ ta maŋ jıama wa malaka die keŋ wo n jigiŋ,
24 a keŋ balı mıŋ dı, ‘Pɔɔli, da vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ. Sie ba nagı fʋ a ga zie naalıba jakʋʋŋ Siiza jigiŋ aŋ ʋ dii fʋ sarıya; fʋ wıa Ŋmıŋ baa ʋ gbatı wa vuodiekemba dı benne haarıkʋ gie me a taaŋ.’
25 Die wıa n zʋalıŋ, nı dii sikimiŋ, dama n yi Ŋmıŋ yada mıŋ dı wudieke ʋ bala mıŋ wa nan seŋ yi.
26 Ama bʋlɔgısıbʋ nan kpaŋŋı tı a ga zieŋ tıŋgbaŋ gaaŋ ta nyaaŋ dı giline kʋanʋaŋ.”
27 Die ka yugiti baŋ-anıısa die wonde ta bʋlɔgısıbʋ die ye ko kpaŋŋa tı chʋŋ Miditerana mʋgıkpıırı sʋŋ. Ama yaa gamma ka tanseese haarı dɔntıba dı mıŋŋı dı tı gbige gaaŋ.
28 Die wıa die ba nagı jamagısıŋ a magısı nyaabʋgoliŋ a die ye ta nyaabʋ goliŋ yiwo sıba naŋ magısa kobıga aŋaŋ baŋısı-le: die dı bı yi sʋaa die ba bı yi die gbaŋ gbaŋ ta ye ta bʋ goli yiwo naŋ magısıŋ baŋısı-wayı.
29 Ŋmaamıŋ die dı yigi be dama die ba yile dı ba haarıkʋ nan keŋ jʋalı tana. Die wıa die ba nagı kʋʋdʋnsa anıısa dieke dı datınana haarıkʋ dı ziele wo a yi nyaaŋ sʋŋ haarıkʋ kʋaŋ ta die jʋʋsa Ŋmıŋ dı tʋnvʋŋ.
30 Die haarı dɔntıba die dı yaala ba chıgı ta vaa haarıkʋ die wıa die ba vʋarı haarıbike a yi nyaabʋ sʋŋ ta paalı yie sıba ba baa ba ga vʋarı wa kʋʋdʋnsıha a taŋ taaŋ nyaabʋ sʋŋ haarıkʋ nıŋŋa.
31 Ama Pɔɔli die dı balı sojasisi jakʋʋrı aŋaŋ sojasisi dı, “Dıı yi haarı dɔntıba gie dı ka wıarı kalı haarıkʋ sʋŋ, nı wʋnyı mana kaaŋ ye gbatıtaanıŋ.”
32 Die wıa die sojasisi die dı gobi gobi guuŋ dieke dı bɔbına haarıbike a yallı wa ta vaa ka nan nyaabʋ sʋŋ.
33 Die tuŋ bılla vʋʋnıŋ ta die Pɔɔli die dı jʋʋsı ba mana dı ba dii nyindiike, die ʋ baarı dı, “Daraa baŋ anıısa wʋnna ŋmaamıŋ dı yallı nı ta nı ka dii jaaŋ mana.
34 Die wıa n wa jʋʋsa nı ko dii nyindiike, dama ka yiwo jadieke dı baaŋ nan yi nı hagırıŋ. Nı wʋnyı kaaŋ wɔŋ ye daŋŋa.”
35 Pɔɔli dı bala naa kpatı kʋaŋ chaaŋ die ʋ nagı paanʋ a bırı Ŋmıŋ ba mana nıŋŋa a yi ke gbieri a piili ŋɔba.
36 Die ba dii sikimiŋ ta wa dii nyindiike.
37 Die tı mana die yiwo vuosi kɔbısı-le aŋaŋ baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ ba yʋaba a bie haarıkʋ sʋŋ.
38 Die vuoŋ mana dı dine a chagı kʋaŋ chaaŋ die ba vʋarı paanʋ zaa tıalıkaha a taaŋ nyaabʋ sʋŋ amʋ haarıkʋ da dʋnsıma.

Haarıkʋ ŋmabıŋ wıa

39 Die tʋŋ dı vʋʋŋ, haarı dɔntıba die dı ye tıŋgbaŋka ama ta ka mıŋŋı mi, ama ta ye gbagıŋ kaanı mʋgıkpıırı lʋgıŋ ta ka yallı gaaŋ ba yile dı ba tıŋ nan bıagı ba yi haarıkʋ ga mi a ga fırı tambʋsıkʋ me.
40 Die wıa die ba chıa gobi kʋʋdʋnsaha guune a vaa ha a sʋʋŋ ga nyaabʋ chıaŋ, ta bı forisi guuŋ diekemba dı bɔbına daa diekemba ba yalla a dɔma wa ta die kɔtı garı dieke dı benne haarıkʋ nıŋka amʋ bʋlɔgısıbʋ nan dı nıga a kpaŋŋa haarıkʋ a gara nıŋŋa. Die ba keŋ gbigi mʋgırı kʋanʋaŋ.
41 Ama haarıkʋ nıŋŋa die dı ga gbeŋ tambʋsıbʋ ta faası fırı ta nyapoŋiku dı keŋ a nıgı ka kʋaka a ŋmʋʋrı ŋmʋʋrı.
42 Tɔ, sojasisi die dı saŋ dı ba kʋʋ dansarıka jujuribe amʋ ba wʋnyı gbaŋ kaaŋ suo jʋalı gaaŋ a chıgı bıa.
43 Ama sojasisi jakʋʋrı die yaala ʋ gbatı Pɔɔli a taaŋ. Die wıa die ʋ kagı ba dı ba daa yi die. Ama die ʋ yı nʋaŋ dı vuodiekemba mana dı sıbına suolehe nan nyaabʋ ma a suo jʋalı gaaŋ;

44 Ta vuo tıalıkaha dı kana ka sıba
suolehe yigi haarıkʋ daatıtı a jʋalı. Naa
die tı yi tı mana dı jʋalı gaaŋ ta wııŋ dı
ka yi tı.

28

Malita vuosi die mıŋŋına tuo tı dene

1 Die tı kenne a jʋalı gaarı ta wııŋ dı
ka yi tı wo, die tı mıŋŋı dı tıŋgbaŋka mi
saaŋ yiwo Malita.
2 Die tıka vuosi die mıŋŋı tuo tı, dama
saŋŋa mi nııŋ die nıınana ta watı die
faası beri die wıa die ba chɔgısı boliŋ dı
tı weeli ta yi tı aŋsıa.
3 Die Pɔɔli die dı lagısı daatı a nagıha
taana bolibu me, womi die javʋʋkıŋ die
dı keŋ nyıŋ daatı ma bolibu dı tʋʋlına
wıa a dʋŋ Pɔɔli ta nagı ka gbaŋ vili ʋ
nuuŋ.
4 Die tıŋgbaŋka vuosi die dı ye
javʋʋkırı die dı leeŋinene Pɔɔli nuuŋ me
ta die bala yıa tamba dı, “Daa wa gie nan
yi vuokʋʋrʋ, aŋaŋ ʋ gbatına ʋ gbaŋ a
nyıŋ mʋgıkpıırı wa ma, ama bugile kaaŋ
vaa ʋ bemme ʋ mısı ma.”
5 Ama Pɔɔli die dı kpaantı javʋʋkırı a
taaŋ bolibu me ta wııŋ mana dı ka yi wo.
6 Die vuosisi die dı yile dı ʋ nan fʋʋsı
yaa ʋ nan nan bʋnyı a kpi. Die ba yilinene
die wo a keŋ gbalıgı ta wııŋ mana ka yi
wo wo, die ba tarıgı ba sʋŋanyile ta baarı
dı, “Daa wa gie yiwo buuŋ.”
7 Mi die ka yʋa aŋaŋ tıŋgbaŋka naaŋ
Pubiluwosi kʋatı. Die ʋ mıŋŋı tuo tı
chaantı ta die tı yi ʋ chaanıŋ daraa ataa.
8 Pubiluwosi chɔɔŋ die dı dʋa a yʋagı,
nyıŋgbaŋ tʋʋla aŋaŋ chʋʋrıŋ die yalla
wa. Ta Pɔɔli die dı ga juu ʋ juoku me a
nagı ʋ nuuŋ a diisi ʋ ma a jʋʋsı Ŋmıŋ yı
wa die ʋ ye alaafıa.
9 Naa kʋaŋ chaaŋ yʋagıtieliŋ die dı
benne tıŋgbaŋka ma die dı keŋ Pɔɔli jigiŋ
die ʋ gbaaŋ ba mana.
10 Die ba yı tı piinisi pam ta die tı balla
tı ga wa ba nagı jadieke mana tı yaalala
a yi haarıkʋ sʋŋ.

Tı nyına Malita a ga Romi dene

11 Die tı benne mi chııtı ataa kʋaŋ
chaaŋ die tı nagı haarı dieke ba wasınana
Ŋmıŋyııba wa ta die dı nyına Alek-
izandira ta bie Malita tafaaŋ saŋka mi wo.
12 Die tı ga tʋgı tıŋ dieke ba wasınana
Sarakusi ta die yi daraa ataa mi,
13 ta die bı nagı haarıkʋ a ga tʋgı
tıŋ dieke ba wasınana Regumi wa. Ka
tʋnvʋʋsa die bʋlɔgısıŋ dı piili a nıga
nyına nuugalı chaaŋ, ta ka daraa ale
daraaŋ die tı keŋ tʋgı Putiwoli tıŋ ma.
14 Mi die tı ye Yisa dıdıısırıba bataŋ,
die ba balı tı dı tı wıarı ba jigiŋ daraa
ayʋpɔyı. Die tı keŋ nyıŋ mi a ga Romi.
15 Die Yisa dıdıısırıba die dı benne
Romi wa die dı wʋŋ tı wıa ta die keŋ tuoli
tı sieŋ Apiyusi nyʋŋ ma, ta bataŋ dıaŋ dı
keŋ tuoli tı chaanıŋ juone ataa dieke die
dı gbine Romi wa. Pɔɔli die dı yene be wo
die dı kpaŋŋısı wa ta ʋ bırı Ŋmıŋ.

Pɔɔli die dı benne Romi tıŋ ma wıa

16 Die tı gana a ga tʋgı Romi die ba yı
Pɔɔli sieŋ dı ʋ bemme ʋ dʋŋŋʋ ta vaa soja
balımıŋ gbara wa.
17 Daraa ataa kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dı
wa Juu vuosi nıŋŋandıısırıba a lagısı.
Die ba lagısına wa ʋ balı a yı ba dı, “N
nımballı, aŋaŋ die n kana ka yi wııŋ
mana a chʋʋsı tı vuosisi yaa ta chʋʋsı tı
chɔɔŋkʋʋlıba chʋaraha, die ba nagı mıŋ
yi wo dansarıka sʋŋ Jerusalemi ma, ta
nagı mıŋ yi Romani vuosi nuusi me.
18 Die ba pıası mıŋ wudieke n yine a
chʋʋsı ta die yaala ba vʋarı mıŋ, dama
die ba mıŋŋıya dı n ka yi wudieke dı
mʋna dı ba kʋʋ mıŋ.
19 Ama Juu vuosisi nıŋŋandıısırıba die
dı ka saagıya, die wıa die maŋ baarı dı n
nan nagı n wıırı a poli a keŋ naaŋ jakʋʋŋ
Siiza jigiŋ, ama n wo wııŋ a baaŋ balı
chʋʋsı n gbaŋ gbaŋ n vuosi.
20 Die wıa maŋ baaŋ n ye nı a balı nı
wıırı. N mʋʋlınana Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı
wıaha, vuodieke tınıŋ Juu vuosi dı yalla
tama wa, die wıa ba bɔbı mıŋ aŋaŋ
chɔrımaha gie.”
21 Ta ba balı a yı wa dı, “Tınıŋ tı ka tuo
gbanıŋ a nyıŋ Judia yaa gamma fʋ ma, ta
vuoŋ ka nyıŋ a keŋ gie aŋaŋ wıırı yaa a
balı wʋbıaŋ yaa gamma fʋ ma.
22 Ama tı nan dı yaala tı sımma fʋ
sʋŋanyile. Tı wɔŋ sıba a baarı dı jigiŋ

mana vuosi bala a chʊʊsa jıamıŋ dieke
fʊ dına wa.”
23 Die wıa die ba nagı daaŋ zieŋ aŋaŋ
Pɔɔli. Dınıŋ daarı mi daadaŋ pam dı
keŋ a lagısı Pɔɔli die dı benne jigiŋ dieke
wo. Die ʊ dagı ba Ɲmıŋ naarı wıa a
nyıŋ sʊkʊʊŋ a ga tʊgı yuŋ, ta die mıa
dı ʊ tarıgı ba sʊgıtı dı ba tuo Yisa, ta
die vʊara wıa a nyına Mosisi mıraha ma
aŋaŋ Ɲmıŋ naazʊalıba die dı maagına
wudiekemba ba.
24 Die bataŋ sʊgıtı die dı tarıgı aŋaŋ ʊ
wʊbalıkaha ma ama bataŋ die dı ka tuo
dii.
25 Die wıa die ba hagı mi aŋaŋ
nınhagırıŋ aŋaŋ taŋ yaa gamma
wʊbalıkaha gie. Pɔɔli die dı balı dı,
“Saŋŋa dieke Ɲmıŋ Halıkasıka die dı
vana Ɲmıŋ naazʊa Azaya die balı yı tı
chɔɔŋkʊʊlıba wa, die ʊ balı wusie mıŋ.
26 Die ʊ baarı dı,

‘Ga a balı naa yı vuosi gie dı:

Nı nan keŋ wʊŋ a bı wʊŋ ama dı kaaŋ dı
sıba a chıaŋ;
ta nı nan keŋ daansı a bı daansı ama
nı kaaŋ ye,

27 dama vuosi gie yiwo yıaŋkpiititieliŋ,
ta bı ligi ba tıba dı ba kaaŋ wʊŋ,
ta bı muo ba nine dı ba da yesime.

Dıı yi die ba ka muo ba nine ba tıŋ nan
ye,
ba tıŋ ka bı ligi ba tıba, ba tıŋ nan
wʊŋ,
ta ba tıŋ ka bı yi yıaŋkpiititieliŋ ba
tıŋ nan dı sıba wıaha gie chıası.

Ta ba tıŋ nan yiŋŋi keŋ n jigiŋ
aŋ n gbaaŋ ba.’ ”

28 Pɔɔli die dı bı balı dı, “Nı sımma
a baarı dı Ɲmıŋ wıaha yaa gamma ʊ
gbatıtaaŋkʊ tʊgı vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosisi jigiŋ mıŋ, ta ba nan wʊŋ.”
((
29 Pɔɔli die dı bala naa a kpatı Juu
vuosisi die dı hagı a nıga nınhagırıŋ pam
aŋaŋ taŋ.))

30 Pɔɔli die dı tuŋ ligire a yı jigidieke ʊ
benne wo a bie mi bına ale ta mıŋŋı tuose
chaaŋ diekemba mana dı kienene ʊ jigiŋ
dı ba ye wo.

31 Ta die mʊʊlı wıa yaa gamma Ɲmıŋ
naarı ma, ta daga vuosi tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia wıa, ta bala ʊ dʊŋŋʊ aŋaŋ sikimiŋ.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Romi tıŋ vuosi wʊnna

1 Gbaŋkʊ gie nyıŋ wa manıŋ Pɔɔli vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ, ta bı yi tʊntʊntʊ dieke Ŋmıŋ dı vʊarına dı n mʊʊlı ʊ wʊvıınaha jigiŋ mana wa jigiŋ.
2 Ŋmıŋ die wolıŋ yı wa nʊaŋ yaa gamma ʊ wʊvıınaha gie ma, ta ʊ naazʊalıŋ die dı mʊʊlıha, sıba a maagına dene ʊ kası gbaŋkʊ ma wa.
3 Wʊvıınaha gie daga yaa gamma ʊ Bʊa wa; wʊnıŋ ʊ yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia; die ʊ bırıŋ wa vuota, ta ba mıırı wa ʊ yi naaŋ Davidi haagıŋ,
4 ta Halıkasıka die dı dagı aŋaŋ hagırıŋ dı Yisa seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʊa ʊ kumbu hagıŋ wıa.
5 Ʊ wıa Ŋmıŋ die dı yı mıŋ sieŋ dı n yi ʊ tʊntʊntʊ, ta maŋ nagı ʊ saaŋ a gara buurıŋ mana jigiŋ, ta vasa ba yie wo yada ta tuose ʊ nʊaŋ.
6 Nınıŋ vuodiekemba dı benne Romi ma wa gbaŋ gʊtı wa vuodiekemba Ŋmıŋ dı wana dı ba bırıŋ Yisa Masia sııtı wa ma mıŋ.
7 Die wıa n maaga gbaŋkʊ gie a yıa nı vuodiekemba mana dı benne Romi tıŋ ma, ta Ŋmıŋ dı cho nı ta wa nı dı nı yi ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi wa. Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

8 Wudieke n yaalala dı n wolıŋ balı wʊnna, n waasa Ŋmıŋ Yisa Masia saaŋ ma, nı mana wıa, dama tıŋgbaŋka gie vuosi mana wʊmma nı yada ka wıa.
9 Ŋmıŋ yine n siaratieŋ dı n ka va Ŋmıŋ jʊʊsıŋ nı wıa. Wʊnıŋ ʊ yine vuodieke n jıannana aŋaŋ n sʊŋ mana ta mʊʊla wʊvıınaha yaa gamma ʊ Bʊa wa ma.
10 Maŋ keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ saŋŋa mana, n ŋaaŋ jʊʊsı wa mıŋ dı dıı yi ʊ dʊŋŋʊ, ʊ yı mıŋ sieŋ aŋ n keŋ kaagı nı.
11 N faası yaala n suŋŋi nı aŋ nı tuo Ŋmıŋ Halıkasıka piini dieke dı baaŋ vaa nı mıŋŋı a zie ta yaa hagırıŋ ʊ dıısıŋ ma.
12 Wudieke n dagınana wa yiwo naa, dı manıŋ aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı yine yada wa nan bıagı a kpaŋŋısı taŋ tı yada ka ma.
13 N nımballı, n yaala nı sımma dı n mıya mıŋ saŋŋa pam dı n keŋ kaagı nı ama wıa a taŋ dı kaga mıŋ. N yaala n yi vuodiekemba dı benne nı jigiŋ tı Yɔmʊtieŋ sııtı sıba n yine vuogaası jigiŋ dene wo.
14 Dı yiwo talası dı n balı vuosi mana wʊvıınaha wıa, vuodiekemba nine dı yuorine aŋaŋ vuodiekemba nine dı kana ka yuoriye, aŋaŋ vuodiekemba dı yalla yıaŋ aŋaŋ vuodiekemba dı wone yıaŋ.
15 Die wıa maŋ cheele dı n mʊʊlı wʊvıınaha a yı nınıŋ vuodiekemba dı benne Romi tıŋ ma.

Yisa wʊvıınaha dı yalla hagırıŋ dene

16 Viivi ka yallı mıŋ n mʊʊlınana wʊvıınaha, dama dı yiwo Ŋmıŋ hagırı dieke dı gbatınana vuodiekemba mana dı yine Yisa yada a taana; ka wolıŋ yiwo Juu vuosi sııtı, ta bı yi buurıŋ mana sııtı.
17 Wʊvıınaha daga dı Ŋmıŋ baarı dı vuoŋ yiwo vuovıınʊ ʊ nıŋŋa ʊ yada yiile wıa, genke nyıŋ wa yaalıŋ ma a yı vuodiekemba dı yine Yisa yada, sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dene wo dı, “Vuodieke dı yine vuovıınʊ Ŋmıŋ nıŋŋa ʊ yadaka wıa, dı tieŋ nan dı yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”

Vuota mana dı yalla bıaŋ dene

18 Ŋmıŋ dagı vuota dı ʊ jıı wa sınyıırıŋ aŋaŋ ba, dama ba yie wʊbıatı ta ka dı ʊ sieŋ, ta ba wʊbıatı dı vaa vuosi dı ka sıba wusieke.
19 Ŋmıŋ data ba tıba, dama wudieke dı mʊna dı vuota sımma yaa gamma ʊ ma wa, ʊ yuori dagı ba mıŋ.
20 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı naanna tıŋgbaŋka gie wo a keŋ tʊgı jinne, ʊ naaŋkʊ ma ba sıba ʊ beri dieke vuota nine dı kana kaaŋ bıagı a ye, ta bı sıba dı ʊ yaa hagırı dieke dı wone kpatıŋ, ta seŋ yi Ŋmıŋ. Die wıa, ba bı wo sieŋ

Ŋmıŋ nıŋŋa a baaŋ baarı dı ba ka sıba
ba wʊbıatı.
21 Ba sıba Ŋmıŋ mıŋ, ama ba ka yıa
wa jılıma dieke ba mʊna dı ba yı wa, ta
bı ka waasa wa. Ama ba sʊŋanyile yiwo
sʊŋanyilibıatı, ta ba sʊgıtı dı suuli aŋaŋ
wʊtɔgıtı aŋaŋ lımıŋ.
22 Ba baarı dı ba yaa wa yıaŋ ama ba
yiwo gaantıŋ;
23 ba tınna mʊ ba jıama Ŋmıŋ dieke dı
benne saŋŋa mana wa, ba vaya mıŋ ta
jıama ŋmına diekemba vuota dı wʊnsına
a nıası vuota yaa nembisi yaa dɔŋısı yaa
nyinvuuke.
24 Die wıa Ŋmıŋ dı va ba, ta ba
yie tʊntʊmbıatı diekemba ba sʊgıtı dı
yaalala, ta yie viivi wıa aŋaŋ taŋ.
25 Ta nagı wudieke dı yine Ŋmıŋ
wusieke a taaŋ, ta saagı yı ŋmınchıbısı,
ta tarıgı a jıama wudieke Ŋmıŋ dı
naanna, ta vaa wʊnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı
naanna ha ta mʊ dı tı bırı wa wa yaa
gamma haahuu wo. Wusie.
26 Die wıa, Ŋmıŋ dı vaa ba, ta ba yie ba
dʊŋŋʊ dı yalla viivi, ta ba hɔgʊba dı ka bı
yaala ba dʊagıma aŋaŋ dembisi ta yiŋŋi
a dʊaga aŋaŋ taŋ.
27 Die gbaŋ gbaŋ ta dembisi dı ka bı
yaala ba dʊagıma aŋaŋ hɔgʊba, ta yiŋŋi
dʊaga aŋaŋ taŋ, ta ba faası yaa lɔla pam
aŋaŋ taŋ. Dembisi dı yie nyinti ataŋ die
dı yalla viivi aŋaŋ taŋ, die wıa ba yese
tıbıdatı dieke ba mʊna ba wʊbıatıtı wıa.
28 Vuota die dı kana ka yaala ʊ sımma
Ŋmıŋ wıa, ʊ vaa ba aŋaŋ ba tʊmbıatı, ta
ba yie tʊŋ dieke dı kana ka vıına.
29 Ba sʊgıtı suuliye mıŋ aŋaŋ tʊmbıatı
yiri yiri, sıba bıaŋ aŋaŋ halı, ta yie bıaŋ
a yıa taŋ, ta yaa sʊgıbıaŋ, ta kʊa taŋ, ta
waga aŋaŋ taŋ, ta chıba ŋmınchıbısı, ta
yile wʊbıatı a yıa taŋ, ta gaara taŋ kʊası,
30 ta bala chʊʊsa taŋ, ta yi Ŋmıŋ
dataası, ta zıa wa taŋ, ta yaa kalinbaani,
ta kule, ta yaala sieti dı ba yi bıaŋ, ta ka
yıa ba chʊalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ jılıma;
31 ta bı wo yıaŋ ba ma, ta ka bı bala
wusie, ta wo choti ta ka chıga zɔɔlıŋ.
32 Ba sıba a baarı Ŋmıŋ mıraha dagıya
dı vuodiekemba dı yinene wıaha gie
nyʊarı yiwo kuŋ, ama hanıŋ ba ko yie,
ta bı yaa sʊgıfıalıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı
yinene he wo.

2

Ŋmıŋ sarıya diile wıa

1 N zʊamba, dıı yi nı die vuosi sarıya, fʊ
sıı die mana kaaŋ bıagı baarı ka yi bıaŋ.
Dama dıı yi fʊ die vuosi sarıya ama ta yie
wudieke ba yinene gbaŋ gbaŋ, die nıŋ,
die fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ sarıya.
2 Tı sıba a baarı Ŋmıŋ nan keŋ dii
vuodiekemba dı yine die sarıya, ta ʊ
sarıya diilehe yiwo wusie.
3 Fʊ dagınana vuosi dı yinene tʊmbıatı
dene wo, ama ta yie die, yile dı Ŋmıŋ
kaaŋ ye ta datı fʊ tıbıŋ?
4 Yaa fʊ nine ka suuliye chotikpııkʊ
aŋaŋ suguru pam dieke Ŋmıŋ dı yalla
aŋaŋ tınıŋ wa? Ka sıba a baarı dı
wudieke wıa Ŋmıŋ dı chıgına nı zɔɔlıŋ
yiwo ʊ yaala nı yiŋŋi keŋ ʊ jigiri?
5 Ama fʊ sikpeŋ hagırı mıŋ, die wıa fʊ
ka saagı fʊ vaa tʊntʊmbıatı tʊʊma, die
wıa gʊta fʊ tıbıdatı dieke fʊ bala fʊ keŋ
a ye daa dieke Ŋmıŋ sınyıırıŋ dı bala ka
keŋ a nyıŋ yaalıŋ ma, aŋ ʊ keŋ dii vuosi
sarıya aŋaŋ wusie wo.
6 Dama Ŋmıŋ nan tuŋ vuoŋ mana yaa
gamma ʊ tʊnna dene.
7 Vuodiekemba dı yinene vıınıŋ ta
yaala Ŋmıŋ bırı ba ta yı ba nyʊarı
aŋaŋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ, banıŋ
Ŋmıŋ dı nan vaa ba bemme yaa gamma
haahuu.
8 Ama vuodiekemba dı yaala waagıŋ, ta
zeti wusieke, ta yie bıaŋ, Ŋmıŋ sınyıırıŋ
nan dı bie ba ma.
9 Vuodiekemba dı yine vuobıatıtı,
Ŋmıŋ nan datı ba tıbıŋ aŋ ba dii wahala
aŋaŋ mugisiŋ. Juu vuosi bala ba woliŋ ye
tıbıdatıkʊ, ta vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosisi dıaŋ wa diisi.
10 Ama Ŋmıŋ nan yı vuodiekemba
dı yinene wudieke dı vıına bırıŋ aŋaŋ
jılıma aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ, Juu vuosi bala ba
woliŋ tuo, ta vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosisi dıaŋ wa diisi;
11 dama Ŋmıŋ ka luge.
12 Vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ
mıraha, Ŋmıŋ nan datı ba tıbıŋ aŋaŋ

wʊbıa dieke ba yine. Ta vuodiekemba dıaŋ dı sıbına Ŋmıŋ mıraha, Ŋmıŋ nan nagı mıraha a dii ba sarıya.
13 Daa vuodiekemba dı wʊnna Ŋmıŋ mıraha yine vuovıına Ŋmıŋ jigiŋ, ama vuodiekemba dı yinene wudieke mıraha dı dagına, banıŋ ba yine vuovıına Ŋmıŋ jigiŋ.
14 Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ka tuo mıraha a nyıŋ Mosisi jigiŋ, ama dıı yi ba yie wudieke mıraha dı dagına aŋaŋ ba gbaŋ gbaŋ sʊŋanyile, ba yaa ba gbaŋ gbaŋ ba mıraha ba sʊgıtı ma ama die ba ka tuo mıraha a nyıŋ Mosisi jigiŋ.
15 Ba yinene wudieke wo daga dı ba yaa mıra ba sʊgıtı ma. Ba sʊŋanyile gbaŋ daga dı dı yiwo wusie, dama saŋŋa kaanı ba sʊŋanyile ŋaaŋ dagı ba dı wudieke ba yine wo yiwo bıaŋ, ta saŋŋa kaanı dıaŋ ka daga ba dı dı vıına mıŋ.
16 Naa bala ka yi daa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ dii vuota sʊŋ sarıya Yisa Masia wıa, sıba n mʊʊlına wʊvıınaha die wo.

Yaa gamma Juu vuosi aŋaŋ mıraha wıa

17 Nı bataŋ wasa nı gbaŋ Juu vuosi, ta yi mıraha yada, ta nıga nyʊʊŋ dı nı yiwo Ŋmıŋ vuovʊarıka,
18 nı sıba wudieke Ŋmıŋ dı yaalala nı yi, ta nı bʊgırı a nyıŋ mıraha ma a sıba wudieke dı vıına;
19 nı yi yada dı nı bıagı dagı yıısı sieŋ, ta bı yi chaanıŋ a yı vuodiekemba dı benne lımıŋ ma;
20 ta bıagı kpaama gaantıŋ, ta bı daga vuodiekemba dı kana ka sıba, dama nı sıba wusieke dı maagına die Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ.
21 Nı daga vuosi wusieke, bıa wıa nı ka daga nı gbaŋ? Nı mʊʊla dı, vuosi da keŋ gaarı, ama ta nı gbaŋ nı gaara.
22 Nı daga vuosi dı ba da keŋ a tʊŋ daakpana yaa hɔgʊkpana tʊʊma, ama ta nı tʊmaha. Nı ka yaala bugile wıa ama ta gaara bugile jıamıŋ juone nyinti.
23 Nı kuule dı nı yaa Ŋmıŋ mıraha mıŋ, ama ta ka dıı ha ta yie Ŋmıŋ viivi me.
24 Sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı, "Nı Juu vuosi wıa ta vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı bala wʊbıatı a chʊʊsa Ŋmıŋ saaŋ."
25 Dıı yi nı dıı Ŋmıŋ mıraha, die nıŋ nı kɔla gobiŋ yaa nyʊarı, ama dıı yi nı ka dıa mıraha, ka ka sıı sıba gobiye.
26 Dıı yi vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi ta ka gobi ba kɔla, ama ta dıı Ŋmıŋ mıraha, Ŋmıŋ nan tuo be sıba vuodiekemba dı gobine ba kɔla.
27 Nınıŋ Juu vuosi, nı yaa mıraha a maagı gbaŋkʊ ma a yı nı, ta nı gobe nı kɔla, ama nı gbaŋ nı chʊʊsınana mıraha; vuodiekemba dı kana ka gobe ba kɔla ama ta dıı mıraha, banıŋ ba bala ba dii nı sarıya ta baarı nı chʊʊsıya.
28 Daa fʊ benne sıba Juu vuoke ta ba gobi fʊ kɔlı yine fʊ Juu vuoŋ wusie.
29 Juu vuoŋ wusie yiwo vuodieke dı dına mıraha. Wusie gobiŋ bie sʊŋ ma, ta kanıŋ gobiku mi dı yi Ŋmıŋ Halıkasıka tʊʊma, daa nyıŋgbanıŋ ma. Wʊnıŋ vuoke mi yese bırıŋ a nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, daa vuota jigiŋ.

3

1 Bıa nyʊarı Juu vuosi dı ye a tıaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi? Ba kɔla gobiŋ yaa nyʊarı?
2 Ka yaa nyʊarı pam. Wudieke Ŋmıŋ dı yına Juu vuosisi ka yi nıŋŋmına jaaŋ a tıaŋ a mana die ʊ yiwo ʊ wıaha, dı ba gbara.
3 Dı yiwo wusie dı bataŋ die ka yi wıaha yada. Die nıŋ dı dagıya dı Ŋmıŋ ka yi wusietieŋ ba kana ka yi yada wa wıa?
4 Aayı, ka ka dagı die. Dıı yi vuoŋ mana dı yi ŋmınchıbıtieliŋ, ama Ŋmıŋ nıŋ yiwo wusiebıbalıtʊ. Sıba ba maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ die wo dı:

"Dıı yi fʊnıŋ Ŋmıŋ fʊ balı wıa, ba nan ye dı yaa wusie
ta ba dii fʊ sarıya, nan dii wusie."

5 Ama dıı yi tı tʊntʊmbıatı dı dagı dı Ŋmıŋ yaa wusie, bıa tı baaŋ tı balı? Dıı yi Ŋmıŋ dı datı tı tıba tı nan bıagı balı dı Ŋmıŋ yiwo bıaŋ? (Vuota sʊŋanyile maŋ bala naa.)
6 Aayı daa die! Ŋmıŋ dı seŋ ka yi wusiebıbalıtʊ, lalıa ʊ baa ʊ yi a dii tıŋgbaŋka gie vuosi sarıya?
7 Vuoŋ nan dı nıga nınhagırıŋ dı, "Dıı yi n ŋmınchıbısı dı daga dı Ŋmıŋ seŋ

yiwo wusietieŋ, ta vuosi dı yıa wa jılıma,
bıa wıa ʋ nan datı n tıbıŋ dı n yiwo
wʋbıayiiru?”
8 Bataŋ dıaŋ dı bala dı, “Nı vaa tı yi
wʋbıatı amʋ wʋvıına nan keŋ.” Vuosi
bataŋ zıa mıŋ ta baarı dı manıŋ n bala
naa. Ŋmıŋ nan datı ba tıbıŋ sıba ba
mʋna die.

Vuoŋ wori a yi vuovıınʋ

9 Lalıa tı baa tı balı? Tınıŋ
vuodiekemba dı yine Juu vuosi wo beriŋ
tıaŋ wa vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi beriŋ mıŋ? Aayı, n wɔŋ balı mıŋ
dı Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi mana bie wo bıaŋ ma,
10 sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı:
“Vuoŋ wori a yi vuovıınʋ, Aayı, daa
vuobalımıŋ gbaŋ.
11 Vuoŋ wori ta yaa sıbıŋ,
ta vuoŋ ka jıama Ŋmıŋ.
12 Vuoŋ mana yiŋŋiye mıŋ ta vaa Ŋmıŋ,
vuoŋ mana yiwo bıaŋ;
vuoŋ wori a yie vıınıŋ, daa
vuobalımıŋ gbaŋ.
13 Ba nʋa sıı sıba kunti vɔrıtı
ta ŋmınchıbısı dı nyınna a ma,
ta wudieke dı nyınnana ba nʋa ma
sıı sıba javʋʋkıŋ tʋaŋ;
14 ba nʋa suuli wo aŋaŋ kaatıtʋatı.
15 Ta ba yie lagı dı ba yi vuoŋ daŋŋa ta
kʋʋ;
16 ta jigidieke mana ba gana,
chʋʋsıŋ aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ ŋaaŋ kieŋ
mi.
17 Ta ba ka sıba sie dieke ba baa nan dıı
a ye sʋgıdʋagıŋ.
18 Ta ba ka bı chıga Ŋmıŋ.”
19 Lele, tı sıba dı wudieke mana Ŋmıŋ
mıraha dı bala wa, bala yıa vuodiekemba
dı benne ka yiko me, amʋ vuoŋ mana
kaaŋ bıagı yuori ʋ nʋaŋ a balı wııŋ, ta
tıŋgbaŋka gie vuosi mana bemme Ŋmıŋ
sarıya diile me.
20 Dama vuoŋ wori a nan bıagı a dıı
Ŋmıŋ mıraha dı dagına die a yi vuovıınʋ
Ŋmıŋ nıŋŋa; mıraha wıa vuota dı sıba dı
ʋ tʋma tʋmbıatı.

Ŋmıŋ dı vanana vuota dı bırıma vuovıınʋ ʋ nıŋŋa dene

21 Ama lele, Ŋmıŋ dı daagınana
sie dieke a vasınana vuota dı bırıma
vuovıınʋ ʋ nıŋŋa wa wa bie yaalıŋ ma,
ta ʋ naazʋalıŋ wıa aŋaŋ mıraha dı daga
a wıa, ama dı ka nyıŋ mıraha dıısıŋ ma.
22 Ŋmıŋ vasa vuota dı bırıma vuovıınʋ
ʋ nıŋŋa ba yine Yisa Masia yada wa wıa.
Ŋmıŋ yie naa, a yıa vuodiekemba mana
dı yine Yisa Masia yada ta ka luge,
23 dama vuota mana yiwo bıaŋ die wıa
tı ka bie vıınıŋ sıba Ŋmıŋ dı yaalala dene
wo.
24 Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ baarı
dı ba yi vuovıına ʋ nıŋŋa, ka yiwo piini,
dama Yisa Masia gbatı tı a taaŋ mıŋ yɔrı.
25 Ŋmıŋ die vaa wa Yisa Masia dı nyıŋ
yaalıŋ ma, ta bı yi ʋ zıŋ dieke dı nyınna
ʋ ma wa dı yi kaabıŋ tı bıaŋ wıa, dıı yi tı
yi naa yada Ŋmıŋ nan nagı chaa tı tı talı;
naa daga dı Ŋmıŋ yiwo sʋgıyıalıntieŋ.
Saŋŋa dieke dı tıanna wa, Ŋmıŋ die ka
datı vuota tıbıŋ ba tʋmbıatı wıa, dama ʋ
suguru wıa;
26 ama lele nıŋ die ʋ yie, amʋ
ka nan dagı tı dı wʋnıŋ Ŋmıŋ yiwo
sʋgıyıalıntieŋ, ta vasa vuodieke nıŋ
mana dı yine Yisa yada dı bırıma
vuovıınʋ ʋ nıŋŋa.
27 Die wıa, jaaŋ beri mıŋ tı nan kuuli
aŋaŋ ka? Aayı, jaaŋ wori. Daa vuota dı
dına mıraha wıa tı nan ye gbatıtaanıŋ,
ama tı yine Yisa Masia yada wa wıa.
28 Dama tı bala a baarı dı vuota yada
yiile wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı ʋ yi vuovıınʋ
ʋ nıŋŋa; daa ʋ dına mıraha wıa.
29 Ŋmıŋ yiwo Juu vuosi nyıına ma
Ŋmıŋ? Aayı, Ʊ yiwo Juu vuosi aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi
Ŋmıŋ.
30 Ŋmıŋ yiwo Ŋmıŋ balımıŋ ta nan balı
dı Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi mana yiwo vuovıına ʋ
nıŋŋa, ba yada wıa.
31 Tı balala dı vuota yese gbatıtaanıŋ
ʋ yada wıa, die nan yi mıraha yi yɔrı?
Aayı, daa die. Ama tı ye zie wo mıraha
kʋaŋ mıŋ.

4

Abarahami wıa

1 Wʊbıa tı baa tı balı yaa gamma tı
chɔɔŋkʊʊŋ Abarahami aŋaŋ ʊ beriŋ me?
2 Dıı yi ʊ tʊnvıına wıa Ɲmıŋ dı baarı
dı ʊ yiwo vuovıınʊ, die nıŋ ʊ tıŋ nan dı
yaa jaaŋ dı ʊ kuule aŋaŋ ka, ama ʊ kaaŋ
bıagı a kuule Ɲmıŋ nıŋŋa.
3 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı,
“Abarahami die yiwo Ɲmıŋ yada, ʊ yada
ka wıa Ɲmıŋ die dı baarı dı ʊ yiwo
vuovıınʊ ʊ nıŋŋa.
4 Dıı yi vuoŋ dı tʊma tʊʊma, ʊ nyʊarı
ka yi piini, ama ka yiwo ʊ tune.
5 Ama vuoŋ kaaŋ bıagı a vaa Ɲmıŋ
baarı dı ʊ yiwo vuovıınʊ aŋaŋ wudieke
ʊ tʊnna. Ɲmıŋ tuose tʊntʊmbıatı tieliŋ
dıı yi ba yi wo yada.
6 Davidi die balı wa naa gbaŋ gbaŋ,
dı vuodieke nıŋ Ɲmıŋ dı nagı wa ʊ
yi vuovıınʊ ʊ nıŋŋa ta dı ka yi ʊ
tʊntʊnvıına wıa, die vuoke yaa sʊgıfıalıŋ
pam.”
7 Davidi die bı baarı dı,
“Vuodiekemba Ɲmıŋ dı vaa ba tʊmbıatı
a chaa ba
ta bı ligihe, banıŋ ba yaa wa
sʊgıfıalıŋ;
8 Vuodiekemba Ɲmıŋ dı kana ka tıınsa ba
tʊntʊmbıatı, yaa wa sʊgıfıalıŋ.”
9 Sʊgıfıalıkʊ gie yiwo vuodiekemba dı
gobine ba kɔla nyıına ma sııtı? Aayı,
dı yiwo vuodiekemba dı kana ka gobi ba
kɔlaha gbaŋ sııtı. Tı wɔŋ a baarı dı dı
maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı, “Abara-
hami die yiwo Ɲmıŋ yada, ta ʊ yada ka
wıa Ɲmıŋ dı baarı dı ʊ yiwo vuovıınʊ ʊ
nıŋŋa.”
10 Saŋŋa bıa Ɲmıŋ dı yi wıırı gie?
Ɲmıŋ die wa wa wa vuovıınʊ ta ʊ ye keŋ
gobi ʊ kɔlı yaa die ʊ gobi wo ʊ kɔlı ta
Ɲmıŋ dı keŋ wa wa wa vuovıınʊ? Ɲmıŋ
die wa wa wa vuovıınʊ ta ʊ ye gobi ʊ kɔlı.
11 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ gobi ʊ kɔlı,
ama ʊ gobiku die yiwo siara dı wʊnıŋ
Abarahami yada wıa Ɲmıŋ dı wa wa wa
vuovıınʊ, ta ʊ ye gobi ʊ kɔlı. Die wıa,
vuodiekemba mana dı yine Ɲmıŋ yada
ama a ka gobi ba kɔla, Abarahami yine
ba chɔɔŋ; ba yine Ɲmıŋ yada wıa Ɲmıŋ
dı wa ba vuovıına.
12 Abarahami bına yi vuodiekemba dı
gobine ba kɔlaha chɔɔŋ, daa ba gobinene
wıa, ama ba yine Ɲmıŋ yada sıba tı chɔɔŋ
Abarahami die dı yine die, ta ye gobi ʊ
kɔlı.

Ɲmıŋ nʊarı yiwo vuodiekemba mana dı yine yada sııtı

13 Ɲmıŋ die yı wa Abarahami aŋaŋ ʊ
haagısı nʊaŋ dı tıŋgbaŋka gie nan yi
ba sııtı. Die ʊ yı wa nʊarı gie, daa
Abarahami die dı dına mıraha wıa, ama
die ʊ yine Ɲmıŋ yada wa ta Ɲmıŋ dı baarı
dı ʊ yiwo vuovıınʊ wʊnıŋ Ɲmıŋ jigiŋ.
14 Dıı yi Ɲmıŋ nʊa dı baa a yi
vuodiekemba dı dına mıraha sııtı, die
nıŋ vuoŋ yada tıŋ nan yi yɔrı, ta Ɲmıŋ
nʊaŋ kaaŋ dı yaa nyʊarı.
15 Mıraha zetiŋ yalla Ɲmıŋ sınyıırıŋ a
kieŋ, ama mıraha dı wori, ka zetiŋ wori.
16 Ɲmıŋ nʊarı yiwo vuodiekemba dı
yine yada sııtı, ʊ zɔɔlınchıgıla wıa, die ʊ
yı wa nʊarı ta die ka seŋ yi Abarahami
haagısı mana sııtı, daa vuodiekemba
dı dına mıraha nyıına ma sııtı, ama
vuodiekemba mana dı yine Ɲmıŋ yada
sıba Abarahami die dı yine yada die wo,
ka yiwo ba sııtı, dama wʊnıŋ Abarahami
yiwo tı mana chɔɔŋ.
17 Sıba dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma
dı, “N yi fʊ wo buuriŋ pam chɔɔŋ.” Die
wıa, Ɲmıŋ jigiŋ Abarahami yiwo tı chɔɔŋ,
Ɲmıŋ, vuodieke Abarahami dı yine yada
wa, wʊnıŋ ʊ yınana kunti miivoli, ta vasa
jadieke dı wone dı keŋ beri.
18 Abarahami die yiwo yada ta yaa tama
saŋŋa dieke wııŋ dı kana ka dagı dı
tama beri wo, die wıa die ʊ keŋ bırıŋ
buuriŋ pam chɔɔŋ. Sıba dı maagına
Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı, “Fʊ haagısı nan dı
dala sıba chıŋmarısı.”
19 Abarahami die yiwo sıba bına
kɔbıga, ta sıba dı ʊ nyıŋgbanıŋ gbarıgıya
mıŋ, ta ʊ hɔgʊ Sara dıaŋ dı yi hɔgʊpırıŋ,
aŋaŋ die mana yɔrı, Abarahami yada die
ka muuriye.
20 Die ʊ faası a yi Ɲmıŋ yada mıŋ, ta ka
chıılıya aŋaŋ Ɲmıŋ nʊarı, die ʊ yada ka
dı yı wa hagırıŋ pam, ta ʊ bıra Ɲmıŋ.
21 Ta die sıba aŋaŋ wusie dı Ɲmıŋ nan
bıagı a yi wudieke ʊ yına wa nʊaŋ dı ʊ
nan yi wo.

22 Die wıa Ŋmıŋ dı nagı wa dı ʊ yiwo
vuovıınʊ, ʊ yine Ŋmıŋ yada wıa.
23 Ama daa Abarahami nyıına ma wıa
dı maagı Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Ŋmıŋ
nagı wa mıŋ a bırıŋ vuovıınʊ.”
24 Ama a maagıya mıŋ a yi tınıŋ
vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala ʊ tuo tı dı tı
yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa wa gbaŋ, dama tı
yine wʊnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı sʊgırına tı
Yɔmʊtieŋ Yisa a nyıŋ kumbu me wo yada
wa wıa.
25 Wʊnıŋ ʊ nagına Yisa a yı ba kʊʊ wa
tı tʊntʊmbıatı wıa, ta bı sʊgırı wa a nyıŋ
kumbu me, dı ʊ vaa tı bırıŋ vuovıına ʊ
jigiŋ.

5

Vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala dı ba yiwo vuovıına wıa

1 Tı yalla yada Yisa Masia ma wa wıa
Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuovıına ʊ jigiŋ,
ta sʊgıdʊagıŋ dı bie tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ
sʊnsʊŋ, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıa.
2 Ʊ wıa Ŋmıŋ dı chıgı tı zɔɔlıŋ, tı yada
ka wıa, ta tı ye ʊ zɔɔlınchıgılaha ta yallı
sʊgıfıalıŋ, dama tı yaa tama dı tı nan
daansı ye beri vııŋ dieke Ŋmıŋ dı bala
ʊ yı tı wa.
3 Ta tı bı yaa sʊgıfıalıŋ tı wahala diile
me, dama tı sıba dı wahalaha diile yıa tı
wa sikimiŋ,
4 ta bı yıa tı beri vıınıŋ, ta beri vıınıŋ
dıaŋ dı yıa tı tama.
5 Ta tamaka mi dı ka vasa tı die viivi,
dama Ŋmıŋ nagı wa choti dieke ʊ yalla a
yi tı sʊgıtı ma, ʊ Halıkasıka ʊ nagına a yı
tı wa wıa.
6 Dama saŋŋa dieke tı wone suŋŋiŋ wo,
ta Masia dı tuo tınıŋ vuobıatı kuŋ a kpi,
die ka yiwo saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı vʊarına
a zieŋ.
7 Dı hagırı mıŋ dı vuoŋ tuo vuodieke dı
mıŋŋına dıısa mıra kuŋ a kpi, ama vuoŋ
zıı, vuoŋ nan tuo vuovıınʊ kuŋ a kpi.
8 Ama dı dagı tı wa ʊ chone tı dene,
dama die tı yene yi tʊmbıatıtielibe Masia
dı tuo tı kuŋ a kpi.
9 Ʊ zımbʊ wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo
vuovıına; die wıa gbaŋ ʊ nan vʊarı tı a
nyıŋ tıbıdatı dieke dı kienene tı ma wa.
10 Die tı yiwo Ŋmıŋ dataası, ama ʊ wa yi
tı wo ʊ zʊalıŋ, ʊ Bʊa wa kumbu wıa. Lele
tı wana a yi Ŋmıŋ zʊalıŋ naa, chıılıŋ bı
wori dı ʊ nan gbatı tı a taaŋ Masia miivoli
wıa.
11 Daa die nyıına ma, tı bı yaa wa
sʊgıfıalıŋ Ŋmıŋ ma tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia wıa, dama ʊ wıa Ŋmıŋ dı yi tı ʊ
zʊalıŋ.

Adami aŋaŋ Masia wıa

12 Vuobalımıŋ nyıına ma bıaŋ dı daagı
a juu tıŋgbaŋka gie me, ta bıabʊ wıa kuŋ
dı beri. Die wıa kuŋ dı kʊa vuota mana,
dama vuota mana yiwo bıaŋ.
13 Die bıaŋ wɔŋ bie wo tıŋgbaŋka gie
me ta Ŋmıŋ dı ye keŋ yı tı Mosisi mıraha;
ama dıı yi mıra dı wori, vuoŋ kaaŋ bıagı
balı vuoŋ dı ʊ chʊʊsı mıraha mıŋ.
14 Ama a nyıŋ Adami saŋka a keŋ tʊgı
Mosisi saŋka, kuŋ yaa wa vuota mana
yiko, ta kʊa vuodiekemba bıaŋ dı kana
ka tʊgı Adami bıabʊ. Adami die yiwo
vuodieke dı bala ʊ keŋ ʊ kʊaŋ chaaŋ
nıasıŋ.
15 Ama ba bale wo ka yi bʊnyı, dama
Ŋmıŋ piini dieke ʊ nagına a yı tı yɔrı
wa ka sıı sıba Adami bıabʊ. Dı yiwo
wusie dı vuosi pam kpiye mıŋ vuobalıŋka
tʊmbıatı wıa. Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla
faası dala mıŋ, ta ʊ piini dieke ʊ yınana
vuosi pam, aŋ ka yi vuobalıŋka Yisa
Masia zɔɔlınchıgıla wıa gbaŋ dala mıŋ.
16 Ŋmıŋ piinike aŋaŋ Adami bıabʊ ka
yi bʊnyı. Kanıŋ bıabʊ mi die yaa wa
tıbıdatıŋ a keŋ, ama Ŋmıŋ piini dieke ʊ
yına tı yɔrı wa yiwo tı wʊbıatı naachaala
tı tʊmbıatı pam kʊaŋ chaaŋ.
17 Vuobalıŋka tʊmbıatı wıa kuŋ dı
kʊa vuoŋ mana, wʊnıŋ vuobalıŋka mi
wıa. Ama wudieke dı dına ka kʊaka,
vuobalıŋka Yisa Masia tʊʊmaha tıaŋ die.
Ŋmıŋ chıgı tı wa zɔɔlıŋ pam ta tuo tı
Yisa Masia wıa, die wıa tı nan ye nyaŋŋıŋ
aŋaŋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ Yisa
Masia ma.
18 Die vuoŋ mana die baa ʊ ye wo
tıbıdatıŋ Adami bıabʊ wıa. Ama wʊvııŋ
dieke Masia dı yine wo wıa Ŋmıŋ tuo tı
mıŋ ta yı tı piini dieke dı yine miivoli.
19 Adami die zeti wo Ŋmıŋ nʊaŋ ta yi
vuosi pam dı yi tʊntʊmbıatı tieliŋ, ama

Yisa tuo wo Ɲmıŋ nʋaŋ, ta nan yi vuosi pam bırıŋ vuovıına Ɲmıŋ jigiŋ.

20 Mıraha keŋye dı ka dagı bıaŋ dı dala dene, ama bıaŋ dı dala dene wo, Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla faası dala mıŋ pam a tıaŋ die.

21 Die wıa, bıaŋ dieke dı yine vuota dı kpie die wo, die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ baarı dı ba yi vuovıına ʋ jigiŋ, ta yı ba miivoli dieke dı wone kpatıŋ, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma.

6

Yaa gamma tʋmbıatı aŋaŋ sʋgıyıalıŋ wıa

1 Die wıa, bıa tı baa tı balı? Tı nan dı bie tı tʋmbıatı ma amʋ Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla gʋtı yaa?

2 Aayı, daa die. Yaa gamma bıaŋ wıa, tı sıı sıba tı kpiye mıŋ, ta bıaŋ dı bı wo tı hagırıŋ. Die wıa tı kaaŋ wıarı tʋmbıatı ma.

3 Tınıŋ vuodiekemba ba sına tı aŋaŋ Ɲmıŋ nyaaŋ Yisa Masia saaŋ ma wa, tı sıı sıba tı lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ wa.

4 Die wıa, die tı lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ Yisa Masia ta ba guu tı aŋaŋ wa Ɲmıŋ nyaaŋ sııla ma; ta ʋ Chɔɔŋ Ɲmıŋ dı nagı ʋ hagırıŋ a sʋgırı wa a nyıŋ kuŋ me, die gbaŋ gbaŋ tı gbaŋ dı hagı dı tı bemme miivoli haalıkʋ ma.

5 Dıı yi tınıŋ aŋaŋ Masia die dı lagıŋ a kpi, die gbaŋ gbaŋ tı baa tı lagıŋ a hagı kuŋ me sıba die ʋ hagına die wo.

6 Tı sıba a baarı dı tı berikʋʋrı die lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ Yisa ʋ dagarıkʋ ma, dı tı berikʋʋrı daa bı yallıma tı hagırıŋ, ta tı kaaŋ bı yi yɔŋısı bıaŋ hagırıŋ ma,

7 dama dıı yi vuoŋ dı kpi ʋ bı wo bıaŋ hagırıŋ ma.

8 Tı dene kpi aŋaŋ Masia wa, tı yaa yada dı tı nan dı yallı miivoli aŋaŋ wa.

9 Tı sıba a baarı Ɲmıŋ sʋgırı wa Masia a nyıŋ kuŋ me ta ʋ kaaŋ bı kpi; kuŋ bı wo ʋ hagırıŋ.

10 Die ʋ kpiye mıŋ bʋnyı tı tʋntʋmbıatı wıa, ama ʋ wana bie miivoli me wo, wʋnıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ lagıŋ na a beri mıŋ.

11 Die wıa, nı gbaŋ nı nagı nı gbaŋ sıba nı kpiye mıŋ ta bıaŋ dı bı wo nı hagırıŋ, ama Yisa Masia wıa nı bie wo nı miivoli me Ɲmıŋ jigiŋ.

12 Die wıa, nı daa vaa bıaŋ pɔgılı nı nyıŋgbanıŋ ta vasa nı yime bıaŋ choti.

13 Nı daa yıma nı nyıŋgbanıŋ lʋgıŋ kaanı hagırıŋ aŋ ka tʋma tʋmbıatı, ama nı nagı nı gbaŋ a yı Ɲmıŋ, ta sıı sıba nı nyıŋ wa kuŋ me ta juu miivoli me; nı nagı nı nyıŋgbanıŋ mana a yı Ɲmıŋ aŋ ʋ nagı nı a tʋŋ sʋgıfıalıŋ tʋʋma.

14 Bıaŋ da yallıma dı hagırıŋ, dama mıraha ka sı nı, ama Ɲmıŋ zɔɔlınchıgılaha sına nı.

Sʋgıyıalıŋ yɔŋısı wıa

15 Mıraha dı kana ka sı tı wa, ama ta Ɲmıŋ zɔɔlınchıgılaha dı sı tı naa, tı nan wıarı tʋmbıatı yiile me yaa? Aayı, tı kaaŋ yi die.

16 Nı ka sıba a baarı yiwo yɔmʋ a yı vuodieke fʋ tuosinene ʋ nʋarı? Dıı yi fʋ saagı a yie tʋmbıatı, yiwo bıaŋ yɔmʋ, ta ka kpatıŋ yiwo kuŋ, ama fʋ saagı Ɲmıŋ nʋaŋ, die nan vaa fʋ yi vuovıınʋ Ɲmıŋ jigiŋ.

17 Saŋŋa kaanı, bıaŋ die yalla nı hagırıŋ, ama lele nıŋ n waasa Ɲmıŋ nı faasına a tuo wusie dagıkʋ dieke n dagına nı wa.

18 Ɲmıŋ die vʋarı nı a nyıŋ bıaŋ yɔŋısı ma, amʋ nı yi wudieke dı baaŋ nan fıalı ʋ sʋŋ.

19 (Nınıŋ vuota dı kana ka mıŋŋa Ɲmıŋ wıa lagı lagı wa wıa, maŋ yaala n balı aŋaŋ vuota yıaŋ a dagı nı ʋ wıa.) Sıba die nı ŋaana a naga nı gbaŋ a tʋma tʋmbıatı a gʋta die wo, lele nıŋ nı nagı nı gbaŋ a tʋma Ɲmıŋ tʋʋma amʋ nı nan seŋ yi ʋ sııtı.

20 Saŋŋa dieke die nı yine bıaŋ yɔŋısı wa, die dı ka yi fɔgımı dı nı fıalı Ɲmıŋ sʋŋ.

21 Tʋŋ dieke die nı tʋnna ta lele ka wa yaa viivi naa, bıa nyʋarı nı ye? Hanıŋ tʋʋmaha mi chanchaalıŋ yaa kuŋ a kieŋ mıŋ.

22 Ama lele nıŋ nı wa nyıŋ wa bıaŋ yɔŋısı ma, ta bırıŋ Ɲmıŋ yɔŋısı. Naa nan vaa nı yi sʋgıyıalıntieliŋ ta ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

23 Dama tʋntʋmbıatı nyʋarı yiwo kuŋ, ama Ɲmıŋ piini yiwo miivoli dieke dı

wone kpatıŋ, tı taasına aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıa.

7

Hɔgʊ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ wıa

1 N nımballı, nı mana sıba mıra, die wıa nı nan bıagı sıba wudieke n bala n balı naa chıaŋ. Mıra yige vuodieke dı benne ʊ miivoli me mıŋ.
2 Die wıa mıraha sʊŋ, dı yiwo talası dı hɔgʊ lagıma aŋaŋ ʊ chʊrʊ saŋŋa dieke ʊ chʊrʊ dı yene bie ʊ mısı ma, ama saŋŋa dieke ʊ chʊrʊ wa dı keŋ kpi, mıraha ka bı yigi hɔgʊ wa.
3 Die wıa, dıı yi saŋŋa dieke ʊ chʊrʊ wa dı yene bie ʊ mısı ma, ta ʊ beri aŋaŋ dembigaaŋ, ba nan dı wasa wa daakpannagırʊ; ama dıı yi ʊ chʊrʊ wa dı kpi, mıraha kaaŋ bı yigi wo. Dıı yi ʊ yallı dembigaaŋ ʊ chʊrʊ wa kuŋ kʊaŋ chaaŋ, ʊ ka yi daakpannagırʊ.
4 N nımballı, die gbaŋ die dı sıı aŋaŋ nı, nı yiwo Masia nyıŋgbanıŋ lʊgıŋ, ta die kpi ta mıraha ka bı yige nı, ama lele nıŋ nı taasıya mıŋ aŋaŋ Masia vuodieke die dı hagına kumbu me wo, nı yime wʊvıına a yıma Ɲmıŋ.
5 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die tı yie tı nyıŋgbanıŋ choti ta mıraha dı vaa tı yaa lɔlıbıatı ta a tʊma tı nyıŋgbanıŋ ma, ta yaa wudieke dı yine kuŋ a kieŋ tı ma.
6 Ama lele nıŋ, mıraha ka bı yigi tı, dama die tı kpiye mıŋ ta mıraha dı bı wo tı hagırıŋ. Die wıa, tı wa bıagı a tʊma yıa Ɲmıŋ aŋaŋ miivoli haalı dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı yına tı wa; tı ka bı tʊma aŋaŋ mırıkʊraha die ba maagına gbaŋkʊ ma wa.

Mıra aŋaŋ bıaŋ wıa

7 Die wıa, bıa tı baa tı balı? Tı nan balı dı mıraha ka vıına yaa? Aayı, tı kaaŋ balı die. Mıraha dı tıŋ wori, n tıŋ kaaŋ dı sıba bıaŋ dı yine jadieke. Mıraha dı tıŋ ka dagıya dı n daa yallıma lɔla aŋaŋ n chanchaaŋ jaaŋ, n tıŋ kaaŋ dı sıba lɔla dı yine jadieke.
8 Ama bıaŋ ye wo ka hagırıŋ a nyıŋ wa mıraha sʊŋ, ta lɔla yiri yiri pam dı hagı n sʊŋ ma. Mıraha dı tıŋ wori, bıaŋ tıŋ nan yi jakpiikiŋ.
9 Saŋŋa dieke die n kana ka sıba mıraha, die n yaa miivoli mıŋ; ama n kenne sıba mıraha, bıaŋ dieke dı benne n sʊkʊ dı hagı,
10 ta maŋ kpi. Ta mıra dieke dı tınna mʊ ka yaa miivoli a keŋ wo, die dı yaa kuŋ a keŋ.
11 Bıaŋ die dı ye sieŋ mıraha sʊŋ ta gaaŋ mıŋ, ta kʊʊ mıŋ.
12 Mıraha aŋaŋ ka dagıkʊ nıŋ yiwo kası, ta yi wusie ta bı vıına.
13 Die nıŋ, dı baaŋ dagı dı wudieke dı vıına wa yalla kumbu a keŋ n ma wa? Aayı, daa die. Bıaŋ dı wa wudieke dı vıına a yaa kumbu a keŋ n ma, amʊ ka nan yuori dagı tı bıaŋ dı sına dene. Die wıa tı wa sıba dı bıaŋ faası yiwo jabıaŋ pam.

Yaa gamma tʊmbıatı aŋaŋ tʊnvıına yiile

14 Tı sıba a baarı dı mıraha nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ, ama manıŋ nıŋ n yiwo vuota, ta yi bıaŋ yɔmʊ.
15 N ka sıba wudieke n yinene chıaŋ; ta ka yie wʊvıına dieke n yaalala dı n yi; ama ta yie tʊmbıatı dieke n hana.
16 Dıı yi maŋ yie tʊmbıatı dieke n kana ka yaala dı n yi, dı dagıya dı n saagıya mıŋ dı mıraha vıına mıŋ.
17 Die wıa, dı ka yi n gbaŋ n tʊnnanaha, ama dı yiwo bıa dieke dı benne a ma wa vanana maŋ yie he.
18 N sıba a baarı dı wʊvıınıŋ wo n sʊŋ ma, n yaala n yiwo wudieke dı vıına, ama n ka bıagı yie ke.
19 Wʊvııŋ dieke n yaalala dı n yi wo, n ka bıagı yie, ama ta tʊmbıatı dieke n kana ka yaala dı n yiwo, kanıŋ ma yie.
20 Die wıa, dıı yi maŋ yie wudieke n kana ka yaala dı n yiwo, dı dagıya dı daa manıŋ n gbaŋ n yinene he ama dı yiwo bıa dieke dı benne n ma yinene he.
21 Wʊbalımıŋ maŋ ye ta ka bie n ma saŋŋa mana, maŋ keŋ yaala dı n yi wudieke dı vıına, bıaŋ ŋaaŋ beri aŋaŋ mıŋ.
22 Ɲmıŋ mıraha yınana mıŋ sʊgıfıalıŋ,
23 ta maŋ yese mırı dieke dı tʊnnana n nyıŋgbanıŋ ma a waga aŋaŋ mırı dieke n sʊŋ dı yaalala, ta bɔbı mıŋ sıba dansarıka

vuoŋ, dı n saagı a yi bıa dieke dı benne n sʊŋ ma wa.
24 Aba, n yiwo sʊgıchʊʊsıŋ tieŋ. Mınıa baaŋ gbatı mıŋ a nyıŋ nyıŋgbaŋ dieke dı yalla mıŋ a gara kuŋ me naa?
25 N bıra Ɲmıŋ vuodieke dı gbatına mıŋ a taaŋ naa, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıa.
Die wıa, n dı wa Ɲmıŋ mıraha n sʊŋ ma, ama ta n nyıŋgbanıŋ dıaŋ dı dı bıaŋ sieku.

8

Ɲmıŋ Halıkasıka berıŋ ma wıa

1 Die wıa, lele Ɲmıŋ kaaŋ dii vuodiekemba dı benne Yisa Masia ma wa sarıya a baarı dı ba chʊʊsıya.
2 Dama Ɲmıŋ Halıkasıka nan yı ba miivoli dieke dı nyınna Yisa Masia jigiŋ ta gbatı ba a taaŋ yɔrı, a nyıŋ bıaŋ aŋaŋ kuŋ me.
3 Ɲmıŋ tʊŋ wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Bʊa tıŋgbaŋka gie me, ta ʊ keŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ sıba tınıŋ vuobıatı nyıŋgbanıŋ, ʊ keŋ tuo tı kuŋ a kpi. Ta ʊ kumbu wıa Ɲmıŋ dı chʊʊsı bıa dieke die dı benne tınıŋ vuota sʊgıtı ma wa hagırıŋ. Mosisi mıraha ka bıagı yi naa, dama tınıŋ vuota ka bıagı dı mıraha vıınıŋ.
4 Ɲmıŋ die yiwo naa amʊ tınıŋ vuodiekemba berıŋ dı dına Ɲmıŋ Halıkasıka daa vuota choti wo, nan saagı a dıı wusie sieku sıba mıraha dı dagına dene wo.
5 Vuodiekemba berıŋ dı dına vuota choti wo, naga ba sʊŋanyile a yie vuota choti me mıŋ, ama vuodiekemba berıŋ dı dına Ɲmıŋ Halıkasıka dıaŋ dı naga ba sʊŋanyile a yie Halıkasıka choti me mıŋ.
6 Dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ vuota choti, dı yiwo kuŋ, ama dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka choti, dı yiwo miivoli aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ.
7 Dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ vuota choti, yiwo Ɲmıŋ dataaŋ, ta ka dı Ɲmıŋ mıraha, ta kaaŋ seŋ a dı ha.
8 Vuodiekemba dı dına vuota choti kaaŋ bıagı yi wııŋ a fıalı Ɲmıŋ sʊŋ.
9 Lele nı ka bı beri sıba nı nyıŋgbanıŋ dı yaalala nı bemme dene, ama nı berıŋ sıı sıba Halıkasıka dı dagına nı dene, dıı yi Ɲmıŋ Halıkasıka dı seŋ bie nı ma. Vuodieke nıŋ mana dı wone Masia Halıkasıka ka yi ʊ sıtı.
10 Dıı yi Masia dı bie nı ma, Halıkasıka nan yı nı miivoli dama Ɲmıŋ tuo nı mıŋ dı nı yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa ama nı nyıŋgbanıŋ nan kpi nı bıaŋ wıa.
11 Wʊnıŋ Ɲmıŋ vuodieke dı sʊgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo, dıı yi ta ʊ Halıkasıka dı bie nı ma, wʊnıŋ vuodieke dı sʊgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo, wʊnıŋ ʊ balla ʊ yı nı nyıŋgbanıŋ miivoli haalıŋ, ʊ Halıkasıka dı benne nı ma wıa.
12 Die wıa, n nımballı, nı sımma ta daa dıa nı nyıŋgbanıŋ choti.
13 Dıı yi nı dı nı nyıŋgbanıŋ choti nı baa nı kpi mıŋ, ama dıı yi nı kʊʊ nı nyıŋgbanıŋ choti Ɲmıŋ Halıkasıka hagırıŋ ma, nı nan ye miivoli.
14 Vuodiekemba Ɲmıŋ Halıkasıka dı dagınana ba sieku, banıŋ ba yine Ɲmıŋ ballı.
15 Dama Halıkası dieke Ɲmıŋ dı yına nı wa, ka yi nı bırıŋ wa yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı chıgınana ŋmaamıŋ, ama ʊ yi nı bırıŋ wa Ɲmıŋ ballı, ta yı nı hagırıŋ nı wasa Ɲmıŋ dı, “Tı Chɔɔŋ.”
16 Ɲmıŋ Halıkasıka vana tı gbaŋ gbaŋ haalıtı dı sıba dı tı yi wo Ɲmıŋ ballı.
17 Tı senne a yi Ɲmıŋ ballı naa wıa, tı nan ye nyınvıına diekemba ʊ nagına a dʊaŋ a gbarı ʊ vuosisi; tı nan keŋ gʊtı ye ʊ jılıma. Dama dıı yi tı die wahala Masia wıa, ʊ nan keŋ kɔtı tı.

Yaa gamma sʊgıfıalı dieke tı bala tı daansı ye wıa

18 N sıba dı wahala dieke tı dinene lele gie wo kaaŋ bıagı nagı mɔgısı aŋaŋ sʊgıfıalı dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ yı tı wa.
19 Dʊnıa nyinti mana Ɲmıŋ dı naana chıısa aŋaŋ nıŋŋmına a gbarı saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ keŋ vʊarı ʊ ballı yeŋ me,
20 dama dʊnıa nyinti mana die chʊʊsıya mıŋ ta die bı wo nyʊarı, die ka ka yi ka gbaŋ ka dʊŋŋʊ, die ka yiwo Ɲmıŋ dʊŋŋʊ ʊ yi die, ama ʊ bı vaa ka yaa tama.
21 Daaŋ kaanı nan dı beri ta dʊnıaka nyinti mana nan keŋ nyıŋ kuŋ yɔŋısı ma,

ta kuŋ kaaŋ bı pɔgılıha, ta nan dı yaa sʊgıfıalı dieke Ɲmıŋ ballı dı bala ba keŋ ye wo.
22 Tı sıba a baarı dʊnıa nyinti mana bie tʊaŋ ma ta ŋmuuse a keŋ tʊgı jinne sıba hɔgʊ dı bala ʊ mıırı ta ŋmuuse dene wo.
23 Ama daa dʊnıa nyinti nyıına ma ŋmuusinene, ama tınıŋ vuodiekemba dı yalla Ɲmıŋ Halıkasıka dı yine piini dieke Ɲmıŋ dı wolinne a yı gbaŋ ŋmuuse mıŋ tı sʊgıtı ma ta chıısa saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ wa tı ʊ ballı, a gbatı tı nyıŋgbanıŋ a nyıŋ yɔŋısı ma.
24 Die tı yalla tama wıa tı ye gbatıtaanıŋ. Dıı yi tı ye jadieke tı yalla tama dı tı nan ye, die nıŋ ka ka bı yi tama. Mınıa baa ʊ yaa tama jadieke ʊ wone ye wıa?
25 Ama dıı yi tı yaa tama dı tı nan ye jadieke tı yene ka yeye, die nıŋ tı nan chıısı aŋaŋ suguru.
26 Die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka dı suŋŋe tı tı gbalıgısı ma. Tı ŋaaŋ ka sıba tı mʊna tı jʊʊsı Ɲmıŋ dene ama Halıkasıka ŋaaŋ jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa tı aŋaŋ ŋmuusi dieke nʊawııŋ dı kana kaaŋ bıagı a balı.
27 Ta Ɲmıŋ vuodieke dı sıbına vuota sʊŋanyile sıba Halıkasıka sʊŋanyile mıŋ, dama Halıkasıka jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa ʊ vuosi a dıı sie dieke wʊnıŋ Ɲmıŋ dı yaala.
28 Vuodiekemba Ɲmıŋ dı wana, ʊ wa ba wa wııŋ wıa, ta ba yaa choti aŋaŋ wa, ta tı sıba dı wudieke mana dı yinene, ʊ vasa a yie wʊvıına a yıa ba.
29 Ta vuodiekemba Ɲmıŋ dı wone a vʊarı wa, die ʊ vʊarı ba mıŋ dı ba sımma ʊ Bʊa wa, amʊ ʊ Bʊa wa nan yi Bʊajakʊʊŋ ta yallı nımballı pam.
30 Ɲmıŋ wa wa vuodiekemba ʊ vʊarına wa, ta yi banıŋ vuodiekemba ʊ wana wa dı ba yi vuovıına ʊ nıŋŋa, ta vuodiekemba ʊ bala dı ba yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa wa, ʊ kɔtı ba ŋmıŋsikpeŋ.

Ɲmıŋ choti wıa

31 Bıa tı baa tı balı yaa gamma geŋ he mana ma? Dıı yi Ɲmıŋ dı bie tı chaaŋ, mınıa baaŋ bıagı a tuoli tı?
32 Ɲmıŋ die ka mʊŋ tı ʊ Bʊa wa, ama die ʊ nagı wa mıŋ a bırıŋ kaaba tı wıa. Dıı yi die ʊ yı tı ʊ Bʊa, bıa wıa ʊ kaaŋ yı tı nyintıalıkaha mana.
33 Mınıa baaŋ bıagı a balı chʊʊsı Ɲmıŋ vuovʊarıka? Ɲmıŋ gbaŋ baarı dı ba wo bıaŋ ʊ jigiŋ.
34 Mınıa benne a baaŋ bıagı a dii ba sarıya ta baarı dı ba chʊʊsıya? Vuoŋ wori. Masia die kpiye mıŋ ta Ɲmıŋ dı sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me, ta lele ʊ kalı Ɲmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ a jʊʊsa wa a yıa tı.
35 Bıa baaŋ bıagı a vʊarı tı a nyıŋ Masia choti me? Wumugisike yaa, wahala yaa mugisiŋ yaa kɔŋ yaa zɔɔlıŋ yaa sʊgıchʊʊsıŋ yaa kuŋ?
36 Sıba ba maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı:
"Fʊ wıa vuosi yaala ba kʊʊ tı mıŋ saŋŋa mana;
ta tı sıı sıba yii diekemba ba yalla a gara
dı ba kɔrıgı wa."
37 Ama wıaha gie mana ma, tı yaa wa nyaŋŋıŋ, Yisa Masia vuodieke dı chone tı wo ma.
38 Dama n seŋ a sıba dı jaaŋ wori a baaŋ bıagı vʊarı tı a nyıŋ Masia choti me; kuŋ yaa, mısı yaa, malakasi yaa, jımbıatı yaa, wudieke dı yinene lele yaa, wudieke dı bala ka yi saŋŋa dieke dı bala ka keŋ wo
39 yaa jadieke dı benne ŋmıŋsikpeŋ, yaa tıŋgbaŋka chıaŋ, jaaŋ wori naamıŋ mana mana ma a baaŋ bıagı a vʊarı tı a nyıŋ Ɲmıŋ choti me, choti dieke dı nyına tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ma wa.

9

Yaa gamma Ɲmıŋ aŋaŋ Izara vuosi wıa

1 N yiwo Masia sııtı wıa, wudieke n balala wa yiwo wusie, n ka chıba ŋmınchıbısı. Ta Ɲmıŋ Halıkasıka dı dii n siara dı n ka chıba ŋmınchıbısı,
2 dıı yi maŋ yaa sʊgıchʊʊsı dieke dı wone kpatıŋ
3 n gbaŋ gbaŋ buuriŋ wıa. Dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ maŋ tıŋ nan bıagı a zie vuosi gie naŋ ma dı Masia chʊʊsı mıŋ, n tıŋ nan saagı.
4 Banıŋ ba yiwo Izara vuosi, ta Ɲmıŋ die dı vʊarı ba, ba yi ʊ ballı, ta dagı ba ʊ chaankpeŋkpııŋ, ta saagı aŋaŋ ba, ta yı

ba ʋ mɪraha, ta dagɪ ba wusie jɪamɪŋ, ta
yɪ ba nʋa.
5 Ba chɔɔŋkʋʋlɪŋ die yiwo vuokpɪɪma,
ta Masia die dɪ tarɪgɪna a yi vuota wa die
yiwo ba wʋnyɪ. Ɲmɪŋ, vuodieke dɪ yalla
yiko jaaŋ mana ma wa ye bɪrɪ dieke dɪ
wone kpatɪŋ. Wusie.

6 N ka baarɪ Ɲmɪŋ nʋarɪ ka tʋma; dama
daa Izara vuosi mana yine Ɲmɪŋ vuosi
wusie.
7 Daa Abarahami haagɪsɪ mana yine
ʋ haagɪsɪ wusie, dama Ɲmɪŋ die balɪ
Abarahami dɪ, “Aziki maarɪŋ bala ba keŋ
yi fʋ haagɪsɪ.”
8 Die wɪa, daa vuodiekemba Abarahami
dɪ mɪɪrɪna vuota mɪɪrɪŋ yine Ɲmɪŋ ballɪ.
Vuodiekemba dɪ yine Ɲmɪŋ nʋarɪ mɪɪrɪŋ
ballɪ banɪŋ ba senne yi Ɲmɪŋ ballɪ.
9 Ɲmɪŋ die yɪ wa nʋarɪ gie dɪ, “Bɪŋ
chaaŋ saŋka gie n nan yiŋŋi keŋ, ta Sara
mɪɪrɪ wa Bʋadembiŋ.”

10 Ama daa a mana wonde. Rebeka
die mɪɪrɪ wa yɪɪba ta ba yi dembisi
ta yaa chɔɔŋ balɪmɪŋ, wʋnɪŋ ʋ yine tɪ
chɔɔŋkʋʋŋ Aziki.
11-12 Ama saŋŋa dieke die ba yene ka
mɪɪrɪ ba ta ba ye ka yi wudieke dɪ yine
vɪɪnɪŋ yaa bɪaŋ, Ɲmɪŋ die dɪ balɪ Rebeka
dɪ jakʋʋrɪ nan keŋ jɪaŋ bʋabike. Ɲmɪŋ
die bala naa dɪ ʋ choti yi. Die ʋ choti yiwo
dɪ ʋ vʋarɪ vuosi, daa ba tʋʋma wɪa; ama
dɪ yiwo ʋ chone ta vʋarɪ dene.
13 Sɪba Ɲmɪŋ dɪ bala wudieke ʋ gbaŋkʋ
ma dɪ, “N vʋarɪ wa Jakobu ama ta zeti
Esɔɔ.”

14 Bɪa tɪ baa tɪ balɪ? Tɪ nan balɪ dɪ Ɲmɪŋ
ka yie wudieke dɪ vɪɪna yaa? Aayɪ, daa
die.
15 Ɲmɪŋ die balɪ wa Mosisi dɪ,
“Vuodiekemba n yaalala n chɪgɪ zɔɔlɪŋ
banɪŋ maŋ nan chɪgɪ zɔɔlɪŋ.”
16 Die wɪa, dɪ ka dɪ vuota dɪ yaalɪnana
yaa a yie wudieke, ama dɪ yiwo Ɲmɪŋ
zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa.
17 Dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʋ ma a balɪ
yɪ Faaro dɪ, “Manɪŋ Ɲmɪŋ n yi fʋ wo naaŋ
naa wɪa, dɪ n nagɪ fʋ a dagɪ n hagɪrɪŋ, ta
vaa n saaŋ mʋʋlɪ a ga tɪŋgbaŋka gie lʋga
mana.”

18 Die wɪa, ʋ chɪga vuodiekemba ʋ
yaalala dɪ ʋ chɪgɪ zɔɔlɪŋ, ta yie bataŋ tɪba
dɪ ka wʋmma wɪa sɪba ʋ yaala dene.

Yaa gamma Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ ʋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa

19 Nɪ wʋnyɪ nan pɪasɪ mɪŋ dɪ dɪɪ yi
die, bɪa wɪa Ɲmɪŋ dɪ yese vuota chʋʋsɪŋ?
Mɪnɪa baaŋ bɪagɪ a zeti Ɲmɪŋ choti?
20 Ama n zʋa, mɪnɪa yine fʋ dɪ fʋ yiŋŋi
balɪ wɪɪŋ a yɪ Ɲmɪŋ? Kpagɪŋ nan bɪagɪ a
pɪasɪ vuodieke dɪ wʋnsɪna ka wa dɪ, “Bɪa
fʋ wʋnsɪ mɪŋ naa?”
21 Dama vuodieke dɪ wʋnsɪna kpaga
yalla sieŋ dɪ ʋ nagɪ tɔgɪŋ a wʋnsɪ kpaga
ale a nyɪŋ tɔgɪrɪ mi, ta kaanɪ dɪ vɪɪna ta
kaanɪ dɪaŋ dɪ ka vɪɪna.
22 Die gbaŋ gbaŋ Ɲmɪŋ dɪ yi; Die ʋ
yaala ʋ dagɪ wa ʋ sɪnyɪɪrɪŋ aŋ vuoŋ
mana sɪmma ʋ hagɪrɪŋ. Ama die ʋ dii
wo suguru aŋaŋ vuodiekemba ʋ jɪɪna
sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ ba wa ta dɪ mʋ dɪ ʋ chʋʋsɪ
ba wa.
23 Die ʋ yiwo naa, dɪ ʋ dagɪ ʋ
yalla hagɪrɪŋ pam dene, ta die chɪgɪ
vuodiekemba ʋ vʋarɪna zɔɔlɪŋ dɪ ba gʋtɪ
ye ʋ hagɪrɪbʋ a taaŋ.
24 Dama tɪ yine vuodiekemba ʋ wana
daa Juu vuosi nyɪɪna ma, ama aŋaŋ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi
gbaŋ.
25 Naa die yi sɪba Hosia die dɪ maagɪna
dene, dɪ Ɲmɪŋ baarɪ dɪ,
“Vuodiekemba die dɪ kana ka yi n vuosisi,
banɪŋ maŋ nan nagɪ aŋ ba yi n vuosi;
ta buuri dieke die n kana ka cho wo,
banɪŋ maŋ nan wa ba n buuri choti.
26 Ta jigidieke die ba balɪ ba dɪ ba ka yi n
vuosi wo,
mi ba nan wa ba Miivolitieŋ Nabidie
Ɲmɪŋ ballɪ.”
27 Ɲmɪŋ naazʋa Azaya die balɪ wa naa yaa
gamma Izara vuosi ma dɪ, “Dɪɪ yi Izara
vuosi dɪ dala sɪba mʋgɪŋ tambʋsɪŋ ama
ba bɪta nan ye gbatɪtaanɪŋ;
28 dama Ɲmɪŋ nan datɪ tɪŋgbaŋka gie
vuosi tɪba a kpatɪ lagɪ lagɪ sɪba ʋ bala die
wo.”
29 Sɪba Ɲmɪŋ naazʋa Azaya die dɪ wolinne
a balɪ wa dɪ, “Dɪɪ yi tɪ Yɔmʋtieŋ vuodieke
dɪ yine hagɪrɪtieŋ wo die dɪ vaa tɪ buurɪŋ

batanŋ, dı tıŋ nan haarı tı sıba dı haarına Sodomi aŋaŋ Gomora tıgısı vuosi dene wo."

Yaa gamma Izara vuosi aŋaŋ wʋʋıınaha wıa

30 Ta lele, bıa tı nan wa balı? Tı nan balı dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi wo die ka mıa dı ba yi vuoʋıına Ŋmıŋ jigiŋ, ama Ŋmıŋ die dı baarı dı ba yiwo vuoʋıına ʋ nıŋŋa, ba yada wıa.

31 Ama Izara vuodiekemba die dı mınana dı ba yi mırı diekemba dı baaŋ yi aŋ Ŋmıŋ baarı dı ba yiwo vuoʋıına ʋ nıŋŋa wa dı waarı ka.

32 Bıa wıa die ba waarı ka? Die ba waarı ka mıŋ dama die ba mıa mıŋ dı Ŋmıŋ balı dı ba yiwo vuoʋıına ʋ nıŋŋa daa ba yada wıa ama ba tʋʋma wıa. Die wıa, die ba gbiŋ taŋgbiŋkiri a nan,

33 taŋ dieke ba maagına ka wıa Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı,

"Ye, manıŋ Ŋmıŋ nagı wa taŋ a dʋaŋ Zayɔni tıŋ ma,
taŋ dieke dı baaŋ vaa vuosi gbiŋ aŋaŋ ba nagısı,
ta yi taŋ dieke dı baaŋ vaa ba nan.
Ama vuodieke dı yi wo yada kaaŋ dii viivi."

10

1 N nımballı, n jʋʋsa Ŋmıŋ aŋaŋ n sʋŋ mana dı ʋ vaa n gbaŋ gbaŋ n buuriŋ Juu vuosi ye gbatıtaanıŋ.

2 N nan bıagı a dii ba siara dı ba dıı wa Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına; ama ba ka sıba ʋ sieŋ aŋaŋ wusie.

3 Ba ka sıba sie dieke Ŋmıŋ dı daagınana a vasa vuosi dı yie vuoʋıına ʋ jigiŋ, ama ta yaala ba gbaŋ gbaŋ sieŋ, die wıa ba ka sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ a yıa sie dieke Ŋmıŋ dı daagınana a vasa vuosi dı yie vuoʋıına ʋ nıŋŋa wa.

4 Dama Mosisi mıraha dıısıŋ kaaŋ bı bıagı vaa Ŋmıŋ baarı dı vuoŋ yiwo vuoʋıınʋ ʋ nıŋŋa; ama vuodieke nıŋ mana dı yi Masia yada, Ŋmıŋ nan baarı dı wʋnıŋ vuoke yiwo vuoʋıınʋ ʋ jigiŋ.

Gbatıtaanıŋ dı yine vuoŋ mana sııtı dene

5 Mosisi die maagı wa naa yaa gamma Ŋmıŋ dı bala ʋ vaa vuoŋ yi vuoʋıınʋ ʋ nıŋŋa dıı yi ʋ dıı mıraha; die ʋ baarı dı, "Vuodieke nıŋ mana dı yinene wudieke mıraha dı dagına nan ye miivoli ka wıa."

6 Ama beri vııŋ dieke dı nyınna yada ma balı wa naa Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Da keŋ yile fʋ sʋŋ ma dı mınıa baaŋ jʋalı ga arızanna?" (Ka chıaŋ yiwo mınıa baaŋ jʋalı a ga arızanna ta yaa Masia a keŋ sʋʋŋ?)

7 "Da keŋ bı yilime dı mınıa baaŋ sʋʋŋ ga kpiile tigiŋ?" (Ka chıaŋ yiwo mınıa baaŋ sʋʋŋ ga a ga sʋgırı Masia a nyıŋ kuŋ me?)

8 Wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı dagına yiwo naa, dı "Ŋmıŋ wʋʋıınaha keŋ gbigi nı mıŋ; ka bie nı nʋa ma aŋaŋ nı sʋgıtı ma." Wʋʋıınaha yiwo yada wudieke tı mʋʋlınana wa.

9 Dıı yi fʋ yuori fʋ nʋaŋ a balı dı, "Yisa yiwo Yɔmʋtieŋ", ta yi yada fʋ sʋŋ ma dı Ŋmıŋ die sʋgırı wa mıŋ a nyıŋ kuŋ me, Ŋmıŋ nan gbatı fʋ a taaŋ.

10 Dama tı yine Yisa yada tı sʋgıtı ma wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuoʋıına ʋ nıŋŋa, ta bı yuori tı nʋa a bala yadaka wıa tı yese gbatıtaanıŋ.

11 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Vuodieke dı yine wo yada, ʋ kaaŋ wɔŋ dii viivi."

12 Jaaŋ ka puo Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi. Ŋmıŋ balıŋka yine tı mana Yɔmʋtieŋ ta suŋŋe vuodiekemba mana dı jʋʋsınana wa.

13 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Vuodieke nıŋ mana dı jʋʋsınana tı Yɔmʋtieŋ ta yaala suŋŋiŋ, nan ye gbatıtaanıŋ."

14 Dıı yi vuosi dı ka yi wo yada, lalıa ba baa ba jʋʋsı dı ʋ suŋŋi be? Ta dıı yi ba ka wʋŋ wʋʋıınaha, lalıa ba baa ba yi wo yada? Ta ba ka mʋʋlı wʋʋıınaha, lalıa ba baa ba yi a wʋŋ ka wıa?

15 Ta dıı yi Ŋmıŋ dı ka tʋŋ tʋntʋntʋ mi, lalıa wʋʋıınaha dı baa a yi a mʋʋlı? Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Vuodiekemba dı ganana a mʋʋla wʋʋıınaha keniŋ vıına pam."

16 Ama daa vuoŋ mana die tuone wʋʋıınaha. Azaya die maagıya mıŋ

Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Ŋmıŋ, mınıa tuosinene wʋvıınaha gie.”
17 Die wıa, dıı yi vuoŋ dı wʋŋ wʋvıınaha gie, die baaŋ vaa vuoke yi Yisa yada, ta dıı yi vuosi dı mʋʋla Masia wʋvıınaha die baaŋ vaa ba wʋŋ.
18 N yaala n pıası a ye dı vuosi ka wʋŋ wʋvıınaha yaa? Wusie, ba wʋŋya. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı,
“Vuosi wʋŋ ba lɔlıŋ aŋaŋ ba wʋbalıka tıŋgbaŋka gie
lʋga mana mıŋ.”
19 N yaala n bı pıası a ye dı Izara vuosi die ka sıba ka chıaŋ yaa? Mosisi gbaŋ gbaŋ die wolinne a yiŋŋi balı dı Ŋmıŋ baarı dı,
“N nan yi Izara vuosi yallıma nınŋmaarıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı wone buuriŋ.
Ta vaa ba jıı sınyıırıŋ
a yı buuri dieke dı yine gaatıŋ.”
20 Azaya die dii wo dembisi, ta baarı dı Ŋmıŋ baarı dı,
“Vuodiekemba baga die dı wone n ma ye mıŋ mıŋ;
Ta nagı n gbaŋ a dagı vuodiekemba dı kana ka pıasa yaala n jigiŋ.”
21 Ama ʋ balı wa naa yaa gamma Izara vuosi ma dı, “N tıırı wa n nuuŋ ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ dı n tuo be ama ba yiwo vuodiekemba dı kana ka wʋmma wıa ta zeti n nʋaŋ.”

11

Ŋmıŋ die dı chıgına Izara vuosi zɔɔlıŋ dene

1 N bı yaala n pıası mıŋ dı, Ŋmıŋ zeti wo ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi dı yine Izara vuosi yaa? Aayı, ʋ ka zeti be. Manıŋ n gbaŋ gbaŋ n yiwo Izara vuoŋ, ta yi Abarahami haagıŋ, ta nyıŋ Benjamani buuriŋ ma.
2 Ŋmıŋ ka zeti ʋ vuosi ʋ vʋarına a nyıŋ piiliku me wo. Nı sıba wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma yaa gamma Elaja die dı fɔbılınana a yıa Ŋmıŋ yaa gamma Izara wıa dene:
3 Die ʋ baarı dı, “N Yɔmʋtieŋ, ba kʋʋ fʋ naazʋalıba mana ta chʋʋsı fʋ korititi, manıŋ n nyıına ma tıala ta ba mıa dı ba kʋʋ mıŋ.”
4 Ŋmıŋ die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Manıŋ n yaa wa dembisi tuse ayʋpɔyı vuodiekemba dı yene ka jıaŋ buuŋ Baali.”
5 Die dı sıı leleke gie gbaŋ: Izara vuosi bıta ye beri ta Ŋmıŋ dı vʋarı ba ʋ zɔɔlınchıgıla wıa.
6 Dıı yi Ŋmıŋ dı vʋarı vuosi dı yi wo ʋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ vʋarı ba daa ba tʋʋma wıa. Ŋmıŋ dı tıŋ vʋara vuosi ba tʋʋma wıa, die nıŋ ʋ zɔɔlınchıgılaha ka yi wusie zɔɔlınchıgıla.
7 Naa dagıya dı Izara vuosi bıta dieke Ŋmıŋ dı vʋarına wa die yene jadieke ba mana die dı dına dıdıa a yaala wa. Ama vuotıalıkaha sikpeŋ die hagırı mıŋ.
8 Naa die yi sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Bına dieke dı tıanna a keŋ tʋgı jinne, Ŋmıŋ die dı yi ba ka sıba wıa chıası, ta ka bı yese yaa wʋmma.”
9 Dı bı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı Davidi die baarı dı:
“Ŋmıŋ, vaa vuosi gie dʋʋga
yi chachabısı a yigi be aŋ ba dii wahala;
10 ta vaa ba nine dı yııŋ, amʋ ba kaaŋ dı yese,
ta vaa ba sʋʋŋ a zʋʋrı ta daa bıagı a tııntı.”
11 N yaala n pıası a ye dı Juu vuosi die dı gbinne naŋ a nan wa, die ba nanya mıŋ a chʋʋsı mana? Aayı, daa die. Die ba yine bıaŋ wıa, ta Ŋmıŋ dı gbatı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi a taaŋ. Ŋmıŋ die yi naa amʋ Juu vuosisi nan dı yaa nınŋmaarıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi.
12 Juu vuosi bıaŋ wıa dı yi tıŋgbaŋka gie vuosi dı ye gbatıtaanıŋ; ta banıŋ Juu vuosi dı kana ka yi Ŋmıŋ choti wıa yine vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı ye gbatıtaanıŋ, die wıa dıı yi Juu vuosisi mana dıaŋ dı vaa ba tʋmbıatı ta ye gbatıtaanıŋ, tıŋgbaŋka gie vuosi nan faası ye alibarika a tıaŋ naa.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbatıtaanıŋ wıa

13 N bala yıa nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, n yene yi Masia tʋntʋntʋ nı jigiŋ naa, n nan dı yaa nyʋʋŋ nıgıŋ n tʋʋma ma.

14 Dıı yi maŋ tıŋ nan bıagı a yi n gbaŋ
gbaŋ n vuosi dı yine Juu vuosisi yallıma
nınŋmaarıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosisi, vuoŋ zıı dı tıŋ nan yi
bataŋ ye gbatıtaanıŋ.
15 Die Ŋmıŋ dı zetine Juu vuosisi, die
ʋ yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi ʋ zʋalıŋ, ama
dıı yi Ŋmıŋ dı saagı a tuo be ba yi ʋ vuosi
bıbra, dı nan dı sıı lalıa? Dı nan dı sıı
sıba ba sʋgırına vuoŋ a nyıŋ kuŋ me die
wo.
16 Dıı yi bʋmbʋŋaŋ paanʋkʋ dı yi Ŋmıŋ
sııtı, nyintıalıkaha gbaŋ yiwo ʋ sııtı.
Dıı yi tııŋ nagırısı dı yi Ŋmıŋ sııtı, ka
nagısısı gbaŋ yiwo ʋ sııtı.
17 Juu vuosi sıı sıba tigiŋ tıı dieke dı
vıına, ta Ŋmıŋ die dı gobi tııka nagısı
ataŋ, ta nagı haagıŋ tııŋ nagısı a taası
aŋaŋ jadieke dı benne tigiŋ me wo, a taası
a bırıŋ jabalımıŋ. Nınıŋ vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosi sıı sıba haagıŋ
tııka naŋ, ta taası Ŋmıŋ wʋvıına dieke dı
nyınna Juu vuosi jigiŋ, ta sıı sıba haagıŋ
tııka naŋ dieke dı taasına aŋaŋ javııŋ
dieke dı nyınna tigiŋ tııka ma.
18 Die wıa nı daa yilime dı nı tıaŋ naŋ
diekemba Ŋmıŋ dı chıana a taaŋ wa ta
a sıı sıba tigiŋ tııka nagısısı wa. Nı
daa kuulime, dama nı yine tııŋ naŋ, ta
tııka nagırısı dı yıa nı suŋŋiŋ, daa nı
suŋŋinene tııka nagırısısı.

19 Ama nı nan baarı dı, “Wusie, Ŋmıŋ
chıa nagısı mi a taaŋ mıŋ ta yi manıŋ
vuodieke dı yine haagıŋ naŋka sieŋ.”
20 Ka seŋ yiwo wusie, ba kana ka yi yada
wa wıa ʋ chıa ba, ta fʋnıŋ vuodieke dı
yine yada wa wıa ʋ nagı fʋ a taası ka ma.
Die wıa, da kuulime ka wıa, ama chıgıma
ŋmaamıŋ.
21 Juu vuosi vuodiekemba die dı sına
sıba tigiŋ tııka, Ŋmıŋ die datı wa ba tıba,
die wıa nı da yilime dı ʋ kaaŋ bıagı a datı
nı tıba dıaŋ.
22 Tı ye Ŋmıŋ dı chıgınana zɔɔlıŋ ta bı
tʋa dene. Ʋ tʋa mıŋ aŋaŋ vuodiekemba
dı kana ka yi yada, ama ta nan dı chıga
nı zɔɔlıŋ dıı yi nı yie yada; ama nı ka yie
yada ʋ nan chıa nı gbaŋ a taaŋ.
23 Dıı yi Juu vuosisi dı tarıgı ba
sʋŋanyile ta yiŋŋi a yi Yisa yada, Ŋmıŋ
nan nagı ba a taası jigidieke die ba wone
a beri wo, dama ʋ nan bıagı yi die.
24 Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi sıı sıba haagıŋ tııŋ nagısı, ta Ŋmıŋ
dı chıa a taası aŋaŋ tigiŋ tııŋ. Dı kaaŋ
dı hagırıŋ dı Ŋmıŋ nagı nagısı dieke ʋ
chıana a nyıŋ tigiŋ tııka ma, ta bı nagı
ka taası aŋaŋ ka gbaŋ gbaŋ tııka.

Ŋmıŋ die dı chıgına vuoŋ mana zɔɔlıŋ dene

25 N nımballı, n yaala nı sımma
wʋlɔbırıkıŋ jaaŋ, ka nan yi aŋ nı daa
yilime dı nı yaa sıbıŋ: Ka yiwo dı Juu
vuosi bataŋ yaa sikpeŋ hagırıŋ, dı nan dı
sıı die a ga tʋgı saŋŋa dieke vuodiekemba
mana dı kana ka yi Juu vuosi ta Ŋmıŋ
dı vʋarı ba dı ba keŋ yi Yisa sııtı dı keŋ
Ŋmıŋ jigiŋ.
26 Die Juu vuosi mana dı nan keŋ
ye gbatıtaanıŋ. Sıba dı maagına Ŋmıŋ
gbaŋkʋ ma dı,

“Gbatıtaantʋ wa nan nyıŋ Zayɔni tıŋ ma,
a keŋ vʋarı Jakobu haagısı a nyıŋ ba
bıaŋ mana ma.
27 N nan zieŋ nʋarı gie aŋaŋ ba,
saŋŋa dieke maŋ keŋ vʋarı ba a nyıŋ
ba bıaŋ ma.”

28 Juu vuosi die dı zetine Yisa wʋvıınaha
die yine ba yi Ŋmıŋ dataası, ta die wıa
nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi dı ye gbatıtaanıŋ. Ŋmıŋ die dı
vʋarına Juu vuosi buuriŋ ta cho be wo,
die dı yiwo ba chɔɔŋkʋʋlıba wıa,
29 dama dıı yi Ŋmıŋ dı vʋarı vuosi a yı ʋ
piini, ʋ ka tarıga ʋ sʋŋanyile.
30 Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi die zeti wo Ŋmıŋ nʋaŋ saŋŋa dieke
dı tıanna wa, ama lele ʋ chıgı nı wa
zɔɔlıŋ, dama Juu vuosisi dı zetine ʋ nʋaŋ
wıa.
31 Lele Juu vuosisi zeti wo Ŋmıŋ sıba nı
gbaŋ die nı zetine die wo, Ŋmıŋ die dı
chıgına nı zɔɔlıŋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ
ʋ nan chıgı ba zɔɔlıŋ.
32 Ŋmıŋ yaala vuosi mana sımma dı ba
yiwo vuodiekemba dı zetine ʋ nʋaŋ, amʋ
ʋ nan chıgı ba zɔɔlıŋ.

Ŋmıŋ bırıŋ wıa

33 Ŋmɪŋ nyinti wo kpatɪŋ; ta ʊ yɪaŋ
aŋaŋ ʊ sɪbɪŋ wo magɪsɪŋ. Mɪnɪa sɪbɪna
Ŋmɪŋ sʊŋanyile ta nan bɪagɪ sɪba ʊ sieti?
34 Sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ
dɪ:
"Mɪnɪa sɪbɪna Ŋmɪŋ sʊŋanyile,
ta nan bɪagɪ a kpaaŋ wa?
35 Mɪnɪa yene yɪ Ŋmɪŋ jaaŋ,
ta ʊ mʊ dɪ ʊ yiŋŋi tuŋ wo?"
36 Ŋmɪŋ die naana jaaŋ mana ta pɔgɪlɪ a
mana ta ʊ wɪa a beri. Nɪ vaa ʊ ye bɪrɪŋ
yaa gamma haahuu. Wusie.

12

Vuoŋ dɪ bala ʊ tʊŋ Ŋmɪŋ tʊʊma dene

1 Die wɪa, n nɪmballɪ, Ŋmɪŋ
zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa n jʊʊsa nɪ dɪ nɪ nagɪ
nɪ nyɪŋgbanɪŋ a yɪ wa, aŋ ka yi kaabɪ
dieke dɪ yalla miivoli, ta dɪɪ ʊ nyɪɪna ma,
die ʊ yaala. Nɪ yi naa, nɪ nan dɪ jɪama wa
ʊ yaala nɪ jɪama wa die wo.
2 Nɪ daa vaa nɪ beriŋ sɪmma sɪba
tɪŋgbaŋka gie vuosi beriŋ dɪ sɪna die wo.
Nɪ vaa aŋ Ŋmɪŋ tarɪgɪ nɪ sʊŋanyile aŋaŋ
wusie, ta wʊnsɪ nɪ beriŋ vɪɪnɪŋ; die nɪ
nan dɪ sɪba ta yie wudiekemba dɪ vɪɪna
ta fɪala ʊ sʊŋ.
3 Ŋmɪŋ die dɪ chɪgɪna mɪŋ zɔɔlɪŋ wɪa
maŋ bala nɪ mana dɪ vuoŋ da yilime dɪ
ʊ yiwo vuokpɪɪŋ a tɪaŋ ʊ sɪna die; Nɪ vaa
vuoŋ mana yilime ta sɪmma yada dieke
Ŋmɪŋ dɪ yɪna wa magɪsɪŋ.
4 Vuota nyɪŋgbanɪŋ puoye mɪŋ, ta lʊgɪŋ
mana yaa ka tʊʊma, ama ta lagɪŋ a yi
nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ.
5 Die gbaŋ dɪ sɪɪ, sɪba tɪ dala die
wo, ama tɪnɪŋ aŋaŋ Masia dɪ lagɪŋ
a yiwo nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ, ta tɪ mana
nyɪŋgbanɪŋ die dɪ lagɪŋ a yi nyɪŋgbaŋ
balɪmɪŋ.
6 Ŋmɪŋ yɪ wa tɪ mana piini yiri yiri mɪŋ
dɪ tɪ nagɪ a tʊŋ. Die wɪa, vuoŋ mana nagɪ
ʊ piini dieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ yɪna wa
wa a tʊŋ sɪba ʊ yɪna wa dene. Dɪɪ yi fʊ
piini dɪ yi dɪ fʊ yiŋŋi bala Ŋmɪŋ wɪa, dɪ
mʊ dɪ fʊ tʊma fʊ yada dɪ sɪna die,
7 ta dɪɪ yi fʊ piinike dɪ yi dɪ fʊ suŋŋime
fʊ chanchaalɪŋ, dɪ vɪɪna dɪ fʊ suŋŋi, dɪɪ
yi dɪ fʊ dagɪma fʊ chanchaalɪŋ, dɪ vɪɪna
dɪ fʊ dagɪ.
8 Ta dɪ bɪ yi dɪ fʊ kpaŋŋɪsɪma fʊ
chanchaalɪŋ, mʊ dɪ fʊ yiwo dene. Dɪɪ
yi vuosi suŋŋiŋ, dɪ vɪɪna fʊ suŋŋime be
aŋaŋ fʊ sʊŋ mana, ta dɪɪ yi fʊ yaa yiko
vuosi me, fʊ tʊmma yikoke tʊʊma vɪɪnɪŋ;
ta dɪɪ yi fʊ piinike dɪ yi dɪ fʊ chɪgɪma
vuosisi zɔɔlɪŋ, dɪ mʊ fʊ chɪgɪma zɔɔlɪŋ
aŋaŋ fʊ sʊŋ mana.
9 Vaa fʊ choti yi wusie choti, ta hama
jadieke dɪ yine bɪaŋ, ta mɪŋŋɪ a pɔgɪlɪ
jadieke dɪ vɪɪna.
10 Nɪ chome vɪɪnɪŋ sɪba vuoŋ aŋaŋ ʊ
nɪmbʊa dɪ chone taŋ dene wo, ta yɪma
taŋ jɪlɪma.
11 Nɪ tʊmma aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta
daa yallɪma walɪnkpɪasɪ, ta tʊmma tɪ
Yɔmʊtieŋ tʊʊmaha aŋaŋ nɪ sʊŋ mana,
12 ta vaa nɪ tamaka yɪ nɪ sʊgɪfɪalɪŋ, ta
dime suguru nɪ wahala ma, ta jʊʊsɪma
Ŋmɪŋ saŋŋa mana,
13 ta vʊarɪ nɪ nyinti a yɪma nɪ nɪmballɪ
diekemba dɪ wone wo, ta tuosime Ŋmɪŋ
vuosi dɪ yine chaanɪŋ nɪ tige me ta yi ba
chaantɪ.
14 Nɪ jʊʊsɪ Ŋmɪŋ dɪ ʊ yi alibarika a yi
vuodiekemba mana dɪ mugisinene nɪ, nɪ
yi naa, nɪ daa jʊʊsɪma Ŋmɪŋ dɪ ʊ kakaatɪ
a yɪ ba.
15 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ, nɪ
gbaŋ nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wa, ta
vuodieke dɪaŋ dɪ yaa sʊgɪchʊʊsɪŋ, nɪ
yallɪma sʊgɪchʊʊsɪŋ aŋaŋ wa.
16 Nɪ yallɪma sʊŋanyili balɪmɪŋ, ta daa
yallɪma kalinbaani, ama nɪ lagɪma aŋaŋ
wabɪtɪ, ta daa yilime dɪ nɪ yaa ninyuoriŋ.
17 Nɪ daa tʊmma bɪaŋ a yɪma
vuodiekemba dɪ tʊnna bɪaŋ a yɪ nɪ; nɪ
kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a yi wudieke vuoŋ mana
dɪ sɪbɪna dɪ ka vɪɪna.
18 Nɪ kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a bemme aŋaŋ
sʊgɪdʊagɪŋ aŋaŋ vuoŋ mana.
19 N nɪmballɪ choti, nɪ daa keŋ a yi bɪaŋ
a yɪ vuodiekemba dɪ yine nɪ bɪaŋ, ama nɪ
vaa Ŋmɪŋ tuŋ hanɪ mi. Dɪ maagɪya Ŋmɪŋ
gbaŋkʊ ma dɪ, "Manɪŋ n nyɪɪna ma yalla
yiko dɪ n datɪ vuosi tɪba; n balla n tuŋ
hanɪ mi, Manɪŋ Ŋmɪŋ n balla naa."
20 Ama nɪ yime sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ
gbaŋkʊ ma dɪ, "Dɪɪ yi kɔŋ dɪ yallɪ fʊ
dataaŋ, yɪ wa nyindiike, dɪɪ yi nyanyuule

dı yallı wa yı wa nyaaŋ aŋ ʋ nyuu”; dama fʋ yie naa, yi wo wo viivi me.
21 Nı daa vaa bıaŋ nyaŋŋı nı, ama nı nagı tʋnvıına a nyaŋŋı bıaŋ.

13

Tı mʋna tı tuosime nyıŋkʋra nʋa dene

1 Vuoŋ mana mʋ ʋ tuosime tıŋgbaŋka nyıŋkʋraha nʋa; dama vuoŋ wori ta yaa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ yiko ta ka ka nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ. Ŋmıŋ yine vuodiekemba dı yalla yikoke dı yallı yiko.
2 Die wıa, vuodieke dı kana ka tuose nyıŋkʋraha nʋa zeti wo wudieke Ŋmıŋ dı yine, ta banıŋ vuosi mi nan ye tıbıdatıŋ.
3 Dı yi wo vuodiekemba dı yinene bıabʋ chıgınana tıŋgbaŋka nyıŋkʋraha ŋmaamıŋ, ama vuodiekemba dı kana ka yie bıabʋ ka chıga ba ŋmaamıŋ. Dıı yi fʋ ka yaala fʋ chıgıma jakʋʋŋ ŋmaamıŋ die nıŋ yime wudieke dı vıına ta ʋ nan bırı fʋ.
4 Dama ʋ yiwo Ŋmıŋ tʋntʋntʋ a tʋma wudieke dı vıına a yıa nı, ama dıı yi fʋ yie bıaŋ, die nıŋ chıgıma wa, dama ʋ yaa sieŋ dı ʋ datı fʋ tıbıŋ. Ʋ yiwo Ŋmıŋ tʋntʋntʋ ta zie Ŋmıŋ naŋ ma a data vuodiekemba dı yinene bıaŋ tıbıŋ.
5 Die wıa, dı vıına nı tuosime nyıŋkʋraha nʋa, daa nı faasına a chıga tıbıdatıŋ wıa, ama dı yiwo wudieke dı vıına.
6 Nı mʋ nı tumme lampo dama nyıŋkʋraha yiwo Ŋmıŋ tʋntʋntıŋ, ta dı yi ba tʋʋma dı ba nagı lampoke a mıŋŋı daansıma tıŋgbaŋka.
7 Die wıa, nı yı ba jadieke dı yine ba sııtı, dıı yi saŋŋa dı keŋ tʋgı dı nı tuŋ vuota lampo, yaa nyindiekemba dı mʋna dı fʋ tuŋ a lampo; ta yıma ba mana jılıma ta jıama ba.

Choti wıa

8 Nı daa yallıma vuoŋ hamıŋ. Hamıŋ dieke nı mʋna nı yallıma yine, nı chome taŋ. Vuodieke dı chone ʋ chanchaalıŋ, ʋ yiwo wudiekemba mana mıraha dı dagına wa.
9 Dama mıraha dagıya dı, “Da keŋ tʋŋ hɔgʋkpana yaa daakpana tʋʋma, da keŋ a kʋʋ vuoŋ; da keŋ a gaarı; da keŋ yaalıma lɔla aŋaŋ fʋ chanchaaŋ jaaŋ” ta mıraha ataŋ dı tıalı a gʋtı naa ma ta a mana dı lagıŋ a baarı dı, “Chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ chone fʋ gbaŋ gbaŋ die wo.”
10 Dıı yi fʋ cho fʋ chanchaaŋ, kaaŋ yiwo bıaŋ; dama fʋ yaa choti dı dagıya dı dı wa Ŋmıŋ mıraha mana.
11 Dı mʋ wa nı yime naa dama nı sıba saŋŋa dieke tı benne wo dı sına dene. Saŋŋa tʋgıya mıŋ dı nı hagı nı gbııŋ ma. Dama tı gbatıtaanıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ, ka ka yʋa sıba die tı piiline a yi Yisa Masia yada wa.
12 Yuku tıanna mıŋ, ta tʋŋ dı vʋʋna. Die wıa, nı vaa tı vaa lımıŋ ma tʋʋmaha, ta nagı tı chaanıŋ ma tɔŋ taala nyinti.
13 Nı vaa aŋ tı tʋʋma vııŋ ma sıba vuodiekemba dı benne chaanıŋ ma tʋʋma, ta da nyume daaŋ a bugime, yaa a tʋmma hɔgʋkpana yaa daakpana tʋʋma, yaa ta tʋmma dıgıntı tʋʋma, yaa a tʋmma tʋntʋmbıatı yiri yiri, yaa ta waga waagıŋ yaa ta yaa nınŋmaarıŋ aŋaŋ taŋ.
14 Nı vaa tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia kagı nı, ama ta vaa nı nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı, ta da yilime a wıa.

14

Nı da chʋʋsıma taŋ

1 Nı tuo vuodiekemba yada dı kana ka dala ta daa nıgıma nınhagırıŋ aŋaŋ ba, ba yada wıa.
2 Vuoŋ wʋnyı yada nan vaa ʋ dii jaaŋ mana, ama vuodieke yada dı kana ka dala wa chʋarı wa nɔŋ.
3 Ama nı daa galıma taŋ ba dine yaa ba kana ka die jaaŋ wıa, dama Ŋmıŋ tuo nı mana mıŋ.
4 Mınıa yine fʋ, fʋ baaŋ bıagı a balı chʋʋsı vuoŋ tʋntʋntʋ? Dı yiwo ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ Yɔmʋtieŋ wo baaŋ balı dı ʋ tʋʋmaha vıına yaa dı ka vıına. Ama ʋ tʋʋma nan dı vıına dama ʋ Yɔmʋtieŋ wo nan bıagı a yi aŋ ʋ tʋʋma dı vıına.
5 Vuosi bataŋ yile dı daraa ataŋ vıına a tıaŋ daraa ataŋ, ta bataŋ dıaŋ dı yile dı daaŋ mana vıına mıŋ. Vuoŋ mana pɔgılı wudieke ʋ yine yada wa.
6 Vuodiekemba dı yilinene dı daaŋ kaanı vıına a tıaŋ daraa a taŋ wa, tʋmma

die a yıma tı Yɔmʊtieŋ jılıma; ta vuodieke dıaŋ dı dine nyindiike mana, ʊ gbaŋ ʊ yi die ta yıma tı Yɔmʊtieŋ jılıma; dama ʊ waasa Ŋmıŋ ka ma; ta vuodieke dıaŋ dı chʊarına nyindiikehe a taŋ wa yiye die a yıa tı Yɔmʊtieŋ jılıma ta ʊ gbaŋ ʊ waasa Ŋmıŋ.
7 Dıı yi tı yaa miivoli yaa tı kpi, ka yiwo Ŋmıŋ wıa daa tı gbaŋ gbaŋ wıa.
8 Dıı yi tı yaa miivoli, tı Yɔmʊtieŋ wıa yine tı yaa miivolike; dıı yi ta tı kpi, ʊ choti wıa ta tı kpi. Die wıa, dıı yi tı kpi yaa tı yaa miivoli tı yiwo tı Yɔmʊtieŋ sııtı.
9 Masia die kpiye mıŋ ta hagı kuŋ me dı ʊ yi vuodiekemba dı yalla miivoli aŋaŋ kunti Yɔmʊtieŋ.
10 Ta fʊnıŋ nıŋ bıa yine fʊ bala chʊʊsa fʊ nımbʊa? Yaa bıa yine fʊ ka yıa fʊ nımballı jılıma? Tı mana nan daansı keŋ a zie Ŋmıŋ nıŋŋa aŋ ʊ dii tı sarıya.
11 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı,
"N senne beri naa, buuriŋ mana nan gbirigi n nıŋŋa,
ta vuoŋ mana nan balı dı n seŋ yiwo Ŋmıŋ.
Manıŋ Nabidie Ŋmıŋ bala naa."
12 Die wıa, vuoŋ mana nan keŋ balı a yı Ŋmıŋ ʊ wuyiike.

Da yi fʊ nımbʊa nan

13 Die wıa, tı daa chʊʊsıma tı chanchaalıŋ sara, ama ta sımma tı sʊgıtı ma dı tı kaaŋ yi wudieke dı baaŋ vaa tı nımbʊa nan.
14 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa vaa maŋ sıba a baarı dı nyindiike wori ta yaa dıgıntı ta ka vıına aŋaŋ diile. Ama dıı yi vuoŋ dı yi yada dı nyindiike ataŋ chʊarı, die nıŋ ʊ vaa aŋ ka chʊarıma ʊ jigiŋ.
15 Dıı yi fʊ nımbʊa sʊŋ dı chʊʊsı jadieke fʊ dine wıa, die nıŋ ka bı tʊma choti tʊʊma. Da vaa nyindiike dieke fʊ dine wo chʊʊsı fʊ nımbʊa dieke Masia dı kpine ʊ wıa wa.
16 Jadieke fʊ yilinene dı ka vıına wa, daa vaa vuosi balı wʊbıaŋ yaa gamma ka ma.
17 Dama Ŋmıŋ naarı wʊbalıka ka yi diile yaa nyuule wʊbalıka, ama ka yiwo sʊgıyıalıŋ aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ sʊgıfıalı dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı yınana wa.
18 Vuodieke dı dına Masia die, Ŋmıŋ nan dı yaa sʊgıfıalıŋ aŋaŋ wa, ta vuosi nan dı yıa wa jılıma.
19 Die wıa, nı vaa tı kpaŋŋı tı gbaŋ a yime wudieke dı baaŋ yaa sʊgıdʊagıŋ a keŋ aŋaŋ wudieke tı baaŋ yi a suŋŋi taŋ.
20 Nı daa keŋ chʊʊsı Ŋmıŋ tʊʊma nyindiike wıa. Nyindiike mana vıına mıŋ, ama dı ka vıına dı fʊ dii nyindiike dieke dı baaŋ yi fʊ nımbʊa yi bıaŋ.
21 Wudieke dı mʊna dı nı yi yiwo naa, dı kpıa dı nı vaa nɔŋ ŋɔbıŋ aŋaŋ daaŋ nyuule yaa nı baaŋ dı yie wudieke dı baaŋ yi nı nımbʊa yi bıaŋ.
22 Nı yine yada die yaa gamma nyindiike diile die wo, nı vaa ka bemme nı aŋaŋ Ŋmıŋ sʊnsʊŋ. Wudieke vuoŋ dı yine ta yile dı dı vıına ta ka chıılıya, sʊgıfıalıŋ yiwo ʊ sııtı.
23 Ama dıı yi ʊ chıılı yaa gamma jadieke ʊ dinene me, ama ta dii, die nıŋ ʊ yiwo bıaŋ, dama ʊ ka dii ke aŋaŋ yada. Dıı yi vuoŋ dı ka yi yada dı jaaŋ vıına, ama ta keŋ yi die, dı yiwo bıaŋ.

15

Yaa gamma chanchaalıŋ suŋŋiŋ wıa

1 Tınıŋ vuodiekemba yada dı hagırına wa, mʊ tı suŋŋi wo vuodiekemba yada dı kana ka dala wa, ta daa tʊmma tı gbaŋ gbaŋ choti nyıına ma.
2 Nı vaa tı mana baga bemme tı nımballı ma ta suŋŋi be aŋ ba dıa Yisa Masia sieku vıınıŋ.
3 Wʊnıŋ Masia die ka yaala ʊ yi ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ choti. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı, "Vuodiekemba dı zanana fʊnıŋ Ŋmıŋ, zıa wa manıŋ."
4 Wudieke mana dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma wa, maagıya mıŋ dı tı bʊgırı a nyıŋ ka ma. Ʊ gbaŋkʊ yıa tı wa suguru ta bı yıa tı kpaadensiŋ dı tı yallıma tama.
5 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana suguru aŋaŋ kpaadensiŋ yı nı sʊgıbalımıŋ sıba Yisa Masia dı yaala die wo,
6 amʊ nı mana nan lagısı aŋaŋ sʊgıbalımıŋ a bırı Ŋmıŋ vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ wıa

7 Nı tuosime taŋ sıba Masia dı tuone nı
dene wo amʊ Ŋmıŋ saaŋ nan ye bırıŋ.
8 Dama Masia die bırıŋ wa Juu vuosisi
tʊntʊntʊ, dı ʊ dagı dı Ŋmıŋ yiwo wusi-
etieŋ, ta vaa nʊa diekemba Ŋmıŋ dı yına
nı chɔɔŋkʊʊlıba keŋ yi wusie,
9 ta bı vaa vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi dı bırı Ŋmıŋ ʊ zɔɔlınchıgılaha
wıa. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı
Davidi die baarı dı:
"N nan bırı fʊ vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosi jigiŋ;
ta chıa yıla a bırı fʊ saaŋ."
10 Dı bı maagı dı:
"Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi nı yallıma sʊgıfıalıŋ, nınıŋ
aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi."
11 Ka bı maagı dı:
"Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi mana bırıma Ŋmıŋ,
buuriŋ mana bırıma wa."
12 Azaya gbaŋ die maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ
ma dı:
"Jeesi haagıŋ nan daansı keŋ,
ʊ nan keŋ daansa vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi,
ta ba nan dı yaa tama ʊ ma."
13 Ŋmıŋ vuodieke dı yına nı tamaka, nı
yine wo yada wıa, suuli nı aŋaŋ sʊgıfıalıŋ
aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ amʊ nı tamaka nan dı
gʊta aŋaŋ wʊnıŋ ʊ Halıkasıka hagırıŋ
wıa.

Wudieke wıa Pɔɔli die dı maagına gbaŋkʊ gie aŋaŋ dembisi

14 N nımballı, n sıba n sʊŋ ma dı nı
berıŋ vıına, ta nı sıba Ŋmıŋ wıaha vıınıŋ
ta bıagı kpaama taŋ.
15 N maagınana gbaŋkʊ n dii wo dem-
bisi dı n tıınsı nı nı wıa a taŋ, dama Ŋmıŋ
die chıgı wa n zɔɔlıŋ,
16 ta vaa maŋ yi Yisa Masia tʊntʊntʊ,
dı n mʊʊlıma wʊvıınaha a yıma
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, ta
ba yi sıba piini a yıa wa, ta ʊ Halıkasıka
nan vaa ba yi vuovıına ta fıala ʊ sʊŋ.
17 Yisa Masia wıa n nan bıagı kuule
aŋaŋ n tʊnnana tʊŋ dieke a yıa Ŋmınnı.
18 N yaala n dagı nı tʊŋ dieke Masia
dı vana maŋ yi, ama n kaaŋ bıagı a balı
yaa gamma vuogaası tʊʊma ma, ʊ vaa
maŋ balı ʊ wʊvıınaha a yı vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosi, ta tʊŋ mamachi
tʊnkpııma diekemba dı vana ba yi yada.
19 Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ die vana
maŋ tʊŋ mamachi tʊʊmaha gie, die wıa n
dene nyıŋ Jerusalemi a dı dıa tıgısı a keŋ
tʊgı Yilirikumi tıŋ ma wa, ta die a mʊʊlı
Masia wʊvıınaha jigiŋ mana.
20 Die wıa, die n dı dıa mıŋ aŋaŋ
nıŋŋmına ta mʊʊla Masia wʊvıınaha a
yıa vuodiekemba dı yene ka wʊŋya; n ka
yaala n ga jigidieke vuoŋ dı wone a mʊʊlı
wıaha,
21 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma
dı;
"Vuodiekemba ba yene ka mʊʊlı ʊ wıaha
a yı ba nan ye ke,
ta vuodiekemba dı yene ka wʊŋ ʊ
wıaha nan sıba a chıası."

Pɔɔli die dı sanna dı ʊ kaagı Romi tıŋ vuosi dene

22 Wıa pam die kagına mıŋ sieŋ maŋ ka
bıagı keŋ a kaagı nı.
23 Ama lele n kpatına n tʊʊmaha
tıŋgbaŋka gie chaakʊ naa, ta dı yi bına
pam wʊnna n yaalala dı n keŋ a kaagı nı,
24 ama lele n nan kaagı nı, maŋ kaagı
nı kʊaŋ chaaŋ dı kaaŋ yʊası pam, n nan
dı yaala dı nı suŋŋi mıŋ aŋ n ga Speeni
tıŋgbaŋ ma.
25 Ama lele nıŋ, n gara Jerusalemi dı n
ga suŋŋi Ŋmıŋ vuosi mi.
26 Dama Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı
benne Masedonia aŋaŋ Akaya tıŋgbaŋısı
ma wa saŋya mıŋ dı ba chıası ligire a
suŋŋi Ŋmıŋ vuosi diekemba dı benne
Jerusalemi ma ta yi zɔɔlıntielibe.
27 Dı yiwo wusie dı, dı yiwo ba gbaŋ
gbaŋ ba choti ba yıa ba piinike mi. Dı
vıına dı ba yı ba, dama Ŋmıŋ wʊvıınaha
die nyıŋ wa Jerusalemi vuosi jigiŋ a keŋ
ba jigiŋ. Die wıa dı vıına dı ba yı ba
piinisi gie.
28 Maŋ keŋ Jerusalemi a nagı piinisi a
yı ba n nan nyıŋ mi a ga Speeni tıŋgbaŋ
ma ta kaagı nı maŋ keŋ gara mi.
29 N sıba a baarı maŋ keŋ keŋ nı jigiŋ,
Masia suŋŋiŋ nan dı bie tı ma pam.

30 N nımballı, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
saaŋ ma aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka choti wıa,
nı jʊʊsıma Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına n wıa ta
suŋŋi mıŋ.
31 Nı jʊʊsı Ŋmıŋ dı ʊ kagı mıŋ a nyıŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Yisa Masia
yada ta bie Judia tıŋgbaŋ ma wa nuusi
me, ta bı jʊʊsıma dı piini dieke n bala n
nagı yı Ŋmıŋ vuosisi, ba nan tuoke aŋaŋ
sʊgıfıalıŋ.
32 Nı jʊʊsı Ŋmıŋ a yı mıŋ naa, ʊ saagı,
n nan dı yaa sʊgıfıalıŋ, ta keŋ voosi bıta
nı jigiŋ.
33 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı
sʊgıdʊakʊ bemme aŋaŋ nı mana. Wusie.

16

Waasıŋ

1 N yaala n balı nı yaa gamma tı taa
Fiibi wıa, ʊ yiwo vuodieke dı yine Yisa
dıdıısırıba susuŋŋiru Senkiria tıŋ ma.
2 Ʊ keŋ keŋ nı mıŋŋı tuo wo tı Yɔmʊtieŋ
saaŋ ma sıba Ŋmıŋ vuosi dı mʊna ba tuo
chaanʊ dene. Ta suŋŋi wo ʊ yaalınana
suŋŋi dieke mana a nyına nı jigiŋ, dama
ʊ suŋŋi wo vuosi pam, aŋaŋ n gbaŋ.
3 N waasa Pirisila aŋaŋ ʊ chʊrʊ
Akuyila, vuodiekemba dı yine n
chanchaalıŋ tʊntʊntıŋ Yisa Masia
tʊʊma ma.
4 Die ba nagı wa ba mısı a gbatı n
miivoli, die wıa maŋ waasa ba, daa n
nyıına ma waasınana ba, ama manıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi ama ta yi Yisa dıdıısırıba wa.
5 N bı waasa Yisa dıdıısırıŋ diekemba
dı lagınanna ba tigiri me ta jıama
Ŋmınnı. Ta waasa n zʊavıınʊ
Epanetusi, vuodieke die dı wolinne
a yi Yisa dıdıısırʊ Asia tıŋgbaŋ ma.
6 Ta waasa Meri, vuodieke die dı faasına
a tʊŋ a yı nı;
7 ta waasa Andironikusi aŋaŋ Juniasi
vuodiekemba dı yine n buuriŋ, ta die maŋ
ŋaŋ ba die dı lagıŋ a bie dansarıka ma
wa; ta Masia tʊntʊntıba dı sıba vıınıŋ,
banıŋ ba wolinne a yi Masia dıdıısırıŋ n
ma.
8 Ta waasa n zʊavıınʊ Ampiliatusi,
vuodieke n chone tı Yɔmʊtieŋ sieŋ
me.
9 Ta bı waasa Hubanusi, vuodieke dı
yine tı chanchaaŋ tʊntʊntʊ Ma-
sia tʊʊmaha ma, aŋaŋ n zʊavıınʊ
Sitakisi.
10 Ta waasa Apilisi, vuodieke dı yene
magısıŋ ama ta bı dı Masia aŋaŋ
wusie wo, ta waasa Arisitobulusi
tigiŋ vuosi mana.
11 Ta bı waasa Herodoni, vuodieke dı
yine n buuriŋ, aŋaŋ vuodiekemba
dı benne Nasisusi tigiŋ me wo ta yi
tı Yɔmʊtieŋ dıdıısırıba wa.
12 Ta bı waasa Tirifaana aŋaŋ Tiri-
fosa, vuodiekemba dı tʊnnana
tı Yɔmʊtieŋ tʊʊmaha, aŋaŋ n
zʊavıınʊ Pesisi, vuodieke dı
faasına a tʊŋ tʊʊma a yıa tı
Yɔmʊtieŋ wo.
13 N bı waasa Rufusi, vuodieke dı faasına
a tʊma a yıa tı Yɔmʊtieŋ wo, aŋaŋ
ʊ nuŋ, vuodieke dı nagına mıŋ a
bırıŋ ʊ bʊa wa.
14 Ta waasa Asikiritusi aŋaŋ Feligoni
aŋaŋ Hemisi aŋaŋ Patorobasi aŋaŋ
Hemasi aŋaŋ tı nımballı diekemba
mana dı yine Masia dıdıısırıba mi
wo.
15 N bı waasa Filologusi aŋaŋ Julia
aŋaŋ Nerusi aŋaŋ ʊ taa wa aŋaŋ
Olimpasi aŋaŋ Ŋmıŋ vuodiekemba
mana dı bene ba jigiri.
16 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ. Masia
dıdıısırıba dı benne jigiŋ mana
waasa nı.

Kpatıŋ kpaamıŋ

17 N nımballı n kpaama nı mıŋ, dı
nı sımma vuodiekemba dı puonene Yisa
dıdıısırıŋ ta kaga ba ʊ sieŋ me, ta ka bı dı
dagı dieke nı tuone wo, nı vʊarı nı gbaŋ
ta va ba.
18 Dama vuosi mi ka jıama tı Yɔmʊtieŋ
Masia ama ba dı wa ba gbaŋ gbaŋ ba lɔla.
Ba yaa nʊanansıŋ a gaama vuodiekemba
dı kana ka sıba wa.
19 Vuoŋ mana wʊŋya mıŋ nı dına
Masia wʊvıınaha dene, die wıa n yaa
wa sʊgıfıalıŋ pam aŋaŋ nı. Ta yaala nı
yallıma yıaŋ yaa gamma jadieke dı vıına
ma, ama nı da tuosime jabıaŋ.

20 Dı kaaŋ yʋası aŋ Ŋmıŋ vuodieke dı
yınana tı sʋgıdʋagıŋ wa nan vaa aŋ nı
tıbı tıbı Sitaani sikpeŋ me.
Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı.

Waasıŋ bıbra

21 N tʋntʋŋ chanchaalıŋ Timoti waasa
nı; ta n nımballı Lususi aŋaŋ Jasoni aŋaŋ
Sosipata dıaŋ dı waasa nı.
22 Manıŋ Tesusi vuodieke dı maagına
wudieke Pɔɔli dı bala naa waasa nı, tı
Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma.
23 Gayusi, vuodieke dı yine manıŋ Pɔɔli
tigiŋ tieŋ wo, ta Masia dıdıısırıŋ dı jıama
ʋ tigiri me gbaŋ waasa nı. Erasitusi,
vuodieke dı yine tıka gie ligire gbıgbarıtʋ
wa, wʋnıŋ aŋaŋ tı nımbʋa Kositusi gbaŋ
waasa nı. ((
24 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı
mana.))

Kpatıŋ Ŋmıŋ jʋʋsıŋ

25 Nı vaa tı bırı Ŋmıŋ, dama ʋ bıagına
vaa nı ye yigi nı yadaka a yallı keŋ keŋ,
aŋaŋ die n mʋʋlına wʋvıına yaa gamma
Yisa Masia ma wa, ka yuori a dagı nı
wusie dieke die dı lɔbırına wa bına bına
die dı tıanna wa.
26 Wʋnıŋ Ŋmıŋ naazʋalıba die tuohe
mıŋ a maagıha a yi gbanıŋ ma ta yuori
wusieke; ta Ŋmıŋ vuodieke dı benne
saŋŋa mana wa dı yı nʋaŋ dı buuriŋ
mana nan dı sıba ka, amʋ ba nan yi Masia
yada ta dıı ʋ nʋaŋ.
27 Wʋnıŋ ʋ nyıına ma ʋ yine Ŋmıŋ
ta yi yıantieŋ, vuoŋ mana bırıma wa
yaa gamma haahuu, Yisa Masia saaŋ ma.
Wusie.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke die ʋ maagına a yı Korinti tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Yisa Masia die dı wana dı n yi ʋ tʋntʋntʋ Nabidie Ɲmıŋ choti ma, manıŋ aŋaŋ tı nımbʋa Sosenesi maagınana gbaŋkʋ gie
2 a yıa nınıŋ vuodiekemba dı dına Ɲmıŋ a bie Korinti tıŋ ma, nınıŋ vuodiekemba Ɲmıŋ dı vʋarına dı nı yi ʋ vuokasımba ba, ta yi ʋ sııtı a lagıŋ aŋaŋ Yisa, aŋaŋ vuodiekemba mana dı benne jige mana ta jıama tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia; wʋnıŋ ʋ yine ba Yɔmʋtieŋ, ta bı yi tınıŋ tı Yɔmʋtieŋ wo.
3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı sʋgıdʋagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ɲmıŋ dene

4 Manıŋ n waasa Ɲmıŋ saŋŋa mana nı wıa aŋaŋ ʋ chıgına nı zɔɔlıŋ ta suŋŋe nı Yisa Masia wıa,
5 dama nı yese jaaŋ mana Yisa Masia ma mıŋ, ta mıŋŋı bala wıa ta bı mıŋŋı sıba wudieke mana ʋ bala nı chıası.
6 Masia wudieke die tı dagına nı, nı mıŋŋı tuohe mıŋ a pɔgılı.
7 Die wıa nı ka waarı Ɲmıŋ Halıkasıka piini kaanı gbaŋ aŋaŋ nı gbarına aŋaŋ nıŋŋmına daa dieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia dı bala ʋ keŋ wo.
8 Ʋ nan mıŋŋı gbarı nı amʋ nı nan dı hagırı a ga tʋgı daa dieke tı Yɔmʋtieŋ dı bala ʋ keŋ wo ta nı kaaŋ dı yallı wʋbıaŋ nı ma.
9 Wudieke Ɲmıŋ dı baarı ʋ nan yi, kanıŋ ʋ yie. Ʋ vʋarına nı dı nınıŋ aŋaŋ ʋ Bʋa Yisa Masia yi nʋabalımıŋ a bemme.

Masia dıdıısırıŋ puole wıa

10 N nımballı, n jʋʋsa nı tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia saaŋ ma dı nı mana lagıŋ aŋaŋ nʋabalımıŋ, ta nınhagırıŋ daa bemme nı sʋnsʋŋ, ta nı yi nʋabalımıŋ aŋaŋ sʋŋanyilibalımıŋ.
11 N nımballı, Kilowo tigiŋ vuosi balı mıŋ mıŋ dı nı yallı wa nınhagırıŋ aŋaŋ taŋ.
12 Ba balı mıŋ mıŋ dı nı bataŋ baarı ba dı wa manıŋ, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı wa Apolosi, bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı wa Piita, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı wa Masia.
13 Masia wa puo puo mıŋ? Die ba kpaası mıŋ mıŋ dagarıkʋ ma nı wıa? Yaa die ba sıwa nı Ɲmıŋ nyaabʋ manıŋ Pɔɔli saaŋ ma?
14 N waasa Ɲmıŋ dı n ka sıı nı wʋnyı mana Ɲmıŋ nyaaŋ ntaala Kirisipusi aŋaŋ Gayusi.
15 Die wıa nı wʋnyı mana kaaŋ bıagı a baarı ba sıı nı wa Ɲmıŋ nyaabʋ n saaŋ ma dı nı dıa mıŋ.
16 N bı sıwa Sitifanasi aŋaŋ ʋ deŋ Ɲmıŋ nyaabʋ, ama n ka bı tıınsı dı n bı sıı vuoŋ bıbra.
17 Dama Masia ka tʋŋ mıŋ dı n keŋ sıma vuosi nyaabʋ; Ʋ tʋŋ mıŋ mıŋ dı n keŋ mʋʋlıma ʋ wʋvıınaha a yıma vuosi. Daa n nagıma vuota sıbıŋ a balıma yıma ba; die maŋ tıŋ yie die, dı tıŋ nan yi Masia vuodieke dı kpine dagarıkʋ ma wa kumbu waarı ka hagırıŋ.

Masia kuŋ die dı dagına Ɲmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʋ sıbıŋ dene

18 Vuodiekemba dı bana Ɲmıŋ sieku banıŋ ba yile dı Masia dagarıkʋ ma kumbu yiwo wʋtɔgʋ; ama tınıŋ vuodiekemba dı yene gbatıtaaŋkʋ sıba a baarı ka yiwo Ɲmıŋ hagırıŋ.
19 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı Ɲmıŋ baarı dı,
“N nan chʋʋsı yıantieliŋ sıbıŋ
ta vaa sısıbırıŋ chɔrıŋ.”
20 Die wıa, tıŋgbaŋka gie yıantieliŋ aŋaŋ sısıbırıŋ aŋaŋ nınhagırı nıgırıba bie wo sıa? Ɲmıŋ vaa wa tıŋgbaŋka gie yıantieliŋ dı yi gaantıŋ.
21 Ɲmıŋ, vuodieke dı yalla yıabʋ yine tıŋgbaŋka gie vuosi yıaŋ dı kaaŋ bıagı yi ta vuosi sımma wa. Die wıa ʋ yi vuodiekemba dı yine Yisa yada wa dı ye gbatıtaanıŋ, dama wudiekemba tı mʋʋlınana a yıa vuosi ta vuosi dı bala dı a yiwo gaantı wʋbalıkaha wıa.

22 Juu vuosi yaala ba ye mamachi wıa ta
ye yi yada; ta Giriiki vuosi dıaŋ dı yaala
yıaŋ wıa.
23 Ama tınıŋ nıŋ tı mʊʊla ta daga ba
Yisa dı kpine die dagarıkʊ ma, ta wıırı
gie dı yie Juu vuosisi sınyıırıŋ dı haga, ta
bı yi wʊtɔgʊ a yı vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosisi.
24 Ama Juu vuodiekemba Ɲmıŋ dı
vʊarına aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi ta Ɲmıŋ dı vʊarı ba wa nıŋ sıba
a baarı Masia kumbu wıaha yiwo Ɲmıŋ
hagırıŋ aŋaŋ ʊ yıaŋ.
25 Wudieke Ɲmıŋ dı yine ta vuota dı
nagıka dı ka yiwo gaaŋ wuyiikiŋ, kanıŋ
ka yaa yıaŋ a tıaŋ vuota yıaŋ; ta wudieke
Ɲmıŋ dı yine ta vuota dı yile dı ka wo
hagırıŋ, ama ka yaa hagırıŋ a tıaŋ vuota
hagırıŋ mıŋ.
26 N nımballı, nı yilime die nı sına die
saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı wa nı. Vuota jigiŋ
die nı vuosi bıta die yalla yıaŋ ta die yi
vuokpııma yaa a yi naballı.
27 Ama Ɲmıŋ vʊarı wa gaantıŋ
tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ, dı ʊ yi aŋ
yıantieliŋ dii viivi; ta bı vʊarı wabıtı
tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ, dı ʊ yi aŋ
hagırıtieliŋ dii viivi.
28 Ɲmıŋ vʊarı wa tıŋgbaŋka gie wabıtı,
aŋaŋ vuotɔgıtı aŋaŋ vuodiekemba dı
kana ka yi jaaŋ, dı ʊ yi wudieke vuosi dı
yilinene dı ka yaa nyʊarı wa yɔrı.
29 Naa daga dı vuoŋ wori a baaŋ bıagı
a kuuli Ɲmıŋ nıŋŋa.
30 Wʊnıŋ Ɲmıŋ taasına tı aŋaŋ Yisa
Masia ta ʊ yine tı yıaŋ. Ʊ wıa Ɲmıŋ dı
vʊarı tı a nyıŋ bıaŋ ma, ta baarı tı yiwo
vuovıına ʊ jigiŋ, ta bı yi ʊ vuosi.
31 Die wıa nı yime wudieke dı maagına
Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, "Vuodieke nıŋ
mana dı yaalınana ʊ kuuli, ʊ kuulime yaa
gamma wudieke tı Yɔmʊtieŋ dı yine."

2

Masia dagarıkʊ ma kuŋ wıa

1 N nımballı, die n kenne nı jigiri die
n ka mʊʊla Ɲmıŋ wıaha a yıa nı aŋaŋ
nʊanansıŋ yaa vuota sıbıŋ.
2 Dama saŋŋa dieke die n benne aŋaŋ nı
wa, die n wo sʊŋanyile a gʊtı Yisa Masia
aŋaŋ ʊ dagarıkʊ ma kumbu wıa.
3 Die wıa die n kenne nı jigiri, die n
bırıŋ wa wabʊ ta cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ,
4 ta die n ka dagı ta mʊʊlı wıaha aŋaŋ
vuota sıbıŋ die dı baaŋ nan yi vuosi
nansıŋ ta ba ye tuoke, ama die n mʊʊlıya
mıŋ, ta Ɲmıŋ Halıkasıka die dı dagı aŋaŋ
ka hagırıŋ dı a yiwo wusie.
5 Die wıa dı ka yi vuota sıbıŋ vana nı
yi Yisa Masia yada ama dı yiwo Ɲmıŋ
hagırıŋ.

Yaa gamma Ɲmıŋ yıaŋ wıa

6 Wusie, tı bala aŋaŋ yıaŋ a yıa
vuodiekemba dı mıŋŋına a sıba Ɲmıŋ
wıaha. Ama daa tıŋgbaŋka gie vuosi
yıaŋ yaa tıŋgbaŋka gie naakpııma,
vuodiekemba dı bala ba waarı ba
hagırıbʊ.
7 Yıaŋ dieke n balala naa yiwo Ɲmıŋ
yıaŋ lɔbırıkıŋ ʊ nagına a lɔbırı vuota,
yıaŋ dieke Ɲmıŋ die dı wolinne a vʊarı
ta ye ka naaŋ dʊnıa dı ka nan vaa tı ye
jılıma ka.
8 Tıŋgbaŋka gie naakpıımaha wʊnyı
wori a ye sıba yıabʊ gie. Ba tıŋ sıbaka
ba tıŋ kaaŋ kpaası tı Yɔmʊtieŋ dagarıkʊ
ma, wʊnıŋ ʊ sına bırıŋ mana.
9 "Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı:

Jadieke vuota dı yene ka yeye yaa ta wʊŋ,
ta ka bı yile dı ka nan bıagı a yi,
kanıŋ ka yine jadieke Ɲmıŋ dı yine
siri a zieŋ vuodiekemba dı chone
wo."

10 Kanıŋ Ɲmıŋ Halıkasıka dı yi tı sıbaka,
dama Halıkasıka sıba jaaŋ mana aŋaŋ
Ɲmıŋ wʊlɔbırıka wıa gbaŋ.
11 Vuota haalıbʊ dieke dı benne ʊ sʊkʊ
kasıŋ sıbına vuota sʊŋanyile. Die gbaŋ
dı sıı, vuoŋ ka sıba Ɲmıŋ sʊŋanyile sie
Ɲmıŋ Halıkasıka kasıŋ.
12 Haalıbʊ dieke tı tuone wo, ʊ ka yi
tıŋgbaŋka gie haalıbʊ, ama ʊ yiwo Ɲmıŋ
Halıkasıka dieke dı baaŋ nan vaa tı
sımma piini dieke ʊ yına tı wa.

13 Die wıa, tı ka bala wudieke dı yine
vuota yıaŋ dagıŋ; ama tı bala wudieke
Ɲmıŋ Halıkasıka dı dagına tı, ta bı daga

Ŋmıŋ wusieke a yıa vuodiekemba dı yalla Halıkasıka.
14 Ama vuodieke dı wone Halıkasıka nıŋ, die vuoke ka tuose Halıkasıka wıaha, dama ka yiwo wʊtɔgʊ a yı wa ta ʊ kaaŋ dı sıba a chıası, dama Halıkasıka suŋŋinene vuosi ba sıba a chıası.
15 Ama vuodieke dı yalla Halıkasıka sıba jaaŋ mana dı sına dene, ama vuoŋ kaaŋ bıagı sıba ʊ sına dene.
16 Sıba a maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ die wo, dı
"Mınıa baaŋ nan bıagı mıŋŋı Ŋmıŋ sʊŋanyile
ta kpaaŋ wa?"
Ama tınıŋ tı sıba Yisa Masia sʊŋanyile mıŋ.

3

Ŋmıŋ tʊntʊntıŋ wıa

1 N nımballı, ka yiwo wusie, die n ka bıagı a balı a yı nı sıba n tıŋ nan balı a yı vuodiekemba dı yalla Halıkasıka, ama die n balı a yı nı sıba n ŋaana bala a yıa tıŋgbaŋka gie vuosi die wo, ta nı berıŋ sıı sıba ballı berıŋ Masia sieŋ me.
2 Biisiŋ die maŋ yı nı daa nyindiiki dʊnsa, dama die nı ka tʊgı die. Leleke gie gbaŋ nı ka tʊgı die,
3 dama nı berıŋ ye sıı sıba tıŋgbaŋka gie vuosi berıŋ; dama dıı yi sʊgıbıaŋ aŋaŋ nınhagırıŋ dı bie nı sʊnsʊŋ, daa tıŋgbaŋka gie vuosi berıŋ nı dı?
4 Dıı yi nı wʊnyı dı baarı dı ʊ dı wa Pɔɔli, ta wʊnyı dıaŋ dı baarı dı ʊ dı wa Apolosi, die nıŋ nı ka beri wo sıba tıŋgbaŋka gie vuosi?
5 Manıa yine Apolosi, ta manıa yine Pɔɔli? Tı mana ko yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntʊ diekemba die dı suŋŋine nı nı yi Yisa yada. Tı wʊnyı mana tʊma tʊŋ dieke tı Yɔmʊtieŋ dı yınana wa dı ʊ tʊŋ.
6 Manıŋ die n bʊrına nyınbʊrıkaha, ta Apolosi dı jaasıha nyaaŋ, ama Ŋmıŋ die vana a nyuuŋ ta bırıŋ.
7 Vuodieke dı bʊrınana aŋaŋ vuodieke dı jasınana nyaaŋ ka yi wııŋ, ama Ŋmıŋ yine wııŋ, dama wʊnıŋ ʊ vana a bırıŋ.
8 Jaaŋ wori a puo vuodieke dı bʊrınana aŋaŋ vuodieke dı jasınana nyaaŋ, Ŋmıŋ nan tʊŋ ba wʊnyı mana yaa gamma ʊ tʊnna mʊ dene.
9 Dama tı lagısı tʊma mıŋ a yıa Ŋmıŋ. Nı sıı sıba Ŋmıŋ kʊaŋ, ta bı sıı sıba Ŋmıŋ juoŋ.
10 N nagı wa sıbıŋ dieke Ŋmıŋ dı yına mıŋ wa, manıŋ sıı sıba mımıırıvıınʊ wa, a piili a dʊaŋ juoku nyabılıŋ, ta vuogaaŋ dı keŋ mıa ka sikpeŋ. Ama vuodieke nıŋ dı keŋ mıa ka sikpeŋ ʊ sımma ʊ mınana die.
11 Ŋmıŋ wɔŋ nagı wa Yisa Masia a yi juoku nyabılıŋ, ta nyabılıŋ bı wori ta vuoŋ dı baaŋ piili a dʊaŋ.
12 Vuosi bataŋ nan nagı salıma yaa kʊʊtı yaa tannyıgısa a mıa juoku chıaka ba dʊana wa sikpeŋ; bataŋ dıaŋ nan nagı daatı yaa hʊʊtı yaa kʊnchıaga a kpii ka ma.
13 Masia kenıŋ daarı ta vuoŋ mana tʊʊma dı sına die nan daansı a nyıŋ yaalıŋ ma. Bolıŋ bala ka magısı vuoŋ mana tʊʊma ta yuori dagı ka sına dene.
14 Dıı yi ta bolibu ka dii jadieke vuoke dı mına a zieŋ juoku nyabılıkʊ ma wa, die nıŋ ʊ nan ye tune.
15 Vuodieke jaaŋ dı dine bolibu, ʊ kaaŋ ye ka tune, ama ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nan ye gbatıtaanıŋ ama ka nan sıı sıba ʊ chıgı nyıŋ wa bolıŋ me.

16 Nı mana sıba a baarı nı yine Ŋmıŋ juoŋ ta Ŋmıŋ Halıkasıka bie nı ma, daa die?
17 Die wıa vuodieke dı chʊʊsa Ŋmıŋ juoku, Ŋmıŋ nan chʊʊsı die vuoke. Dama Ŋmıŋ juoŋ yiwo kası, ta nınıŋ nı yine kanıŋ juoku mi.

18 Vuoŋ daa gaama ʊ gbaŋ. Dıı yi vuoŋ dı bie nı ma a yile dı ʊ yiwo yıantieŋ sıba tıŋgbaŋka gie vuosi dı yilinene die, dı vıına ʊ nagı ʊ gbaŋ a bırıŋ gaamʊ amʊ ʊ nan seŋ bırıŋ yıantieŋ.
19 Jadieke tıŋgbaŋka gie vuosi dı yilinene dı ka yiwo yıaŋ, ka yine wʊtɔgʊ Ŋmıŋ jigiŋ, sıba ka maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ die wo, dı, "Ŋmıŋ yige yıantielıŋ ba yıaŋ wuyiike me",
20 ta bı maagı jigiŋ kaanı bıbra dı, "Tı Yɔmʊtieŋ sıba dı yıantielibe sʊŋanyile yiwo yɔrı."

21 Die wıa, vuoŋ daa keŋ kuulime yaa
gamma wudieke vuota dı baaŋ bıagı yi.
Jaaŋ mana yiwo nı sııtı,
22 manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Apolosi aŋaŋ Piita
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ miivoli aŋaŋ
kuŋ, aŋaŋ saŋka gie aŋaŋ saŋŋa dieke dı
bala ka keŋ wo mana yiwo nı sııtı.
23 Ta Masia dıaŋ dı sıı nı, ta Ŋmıŋ dıaŋ
dı sıı Masia.

4

Masia tʋntʋntıŋ wıa

1 Die wıa nı nagı tı a yi Masia tʋntʋntʋ
diekemba Ŋmıŋ dı vʋarına tı ta nagı ʋ
wusie wʋlɔbırıkırı wʋbalıkaha a yi tı
nuusi me.
2 Die wıa, wudieke dı yine nıŋŋmına
wʋnna, dı vıına dı tʋntʋntʋ tʋma aŋaŋ
wusie.
3 Ama n baga wori dıı yi nı die mıŋ
sarıya yaa vuoŋ dı dii n sarıya sıba vuota
dı ŋaana die ba chanchaalıŋ sarıya die
wo; dama n ka dii n gbaŋ gbaŋ n sarıya.
4 N sʋŋ yıantıya mıŋ, ama dı ka dagı
sıba n ka tʋma chʋʋsa, ama tı Yɔmʋtieŋ
yine vuodieke dı dinene n sarıya.
5 Die wıa, nı da dime vuoŋ sarıya
lele gie, ama nı chısıma saŋŋa dieke tı
Yɔmʋtieŋ dı bala ʋ keŋ wo, wʋnıŋ ʋ bala
ʋ nagı jadieke dı benne lımıŋ ma a dagı
yaalıŋ ma, ta yuori sʋgıtı sʋŋ wıa yaalıŋ
ma; saŋka mi vuoŋ mana nan ye ʋ bırıŋ
dı sına die Ŋmıŋ jigiŋ.
6 N nımballı, nı wıa maŋ nagı n gbaŋ
aŋaŋ Apolosi a yi dagıtı amʋ nı nan
bʋgırı a nyıŋ tı jigiŋ amʋ nı nan dı sıba
ba keŋ baarı dı, “Da keŋ yi poli wudieke
dı maagına wa chıaŋ.” Ta nı wʋnyı mana
da keŋ kɔtıma ʋ gbaŋ vuoŋ wʋnyı wıa a
tıaŋ vuogaaŋ.
7 Manıa yına nı nyıŋkʋrıtı nı chan-
chaalıŋ sʋŋ? Da Ŋmıŋ yına nı jadieke
mana nı yalla wa? Ta dıı yi Ŋmıŋ yına nı,
bıa wıa nı kuule sıba ka ka yiwo piini?
8 Nı wɔŋ ye jadieke mana nı yaalala
mıŋ? Nı wɔŋ yiwo nyintitieliŋ? Nı yile
dı nı wɔŋ yiwo naalıŋ ta vaa tı? Dı tıŋ
nan yi mıŋ nansıŋ pam dıı yi nı seŋ yi
naalıŋ amʋ tınıŋ aŋaŋ nı tıŋ nan lagıŋ a
yi naara.
9 Manıŋ n jigiŋ n yile dı Ŋmıŋ vʋarı
wa tınıŋ vuodiekemba dı yine ʋ tʋntʋntıŋ
a vaa tı yi wabıtı, ta vaa tı sıı sıba
vuodiekemba ba bala ba kʋʋ yaalıŋ ma,
ta malakasi aŋaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi dı
vʋara tı fala.
10 Tı yiwo gaantıŋ Masia wıa, ama
nınıŋ nıŋ nı nagı nı gbaŋ a yi yıantieliŋ
Masia sieŋ me. Tınıŋ tı yiwo wabıtı ama
nınıŋ nı nagı nı gbaŋ a yi hagırıtieliŋ, ta
vuosi dı yıa nı jılıma ama ta tınıŋ nıŋ ba
nine ka suuli tı.
11 Saŋŋa kaanı a keŋ tʋgı jinne, tı dı dıa
mıŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta bɔba
gachɔɔtı, ta ba nıga tı, ta tı dı dıa ta wo
jigiberisikiŋ.
12 Tı faası tʋma mıŋ a die a nyına tı
walıŋ ma, ba keŋ zıa tı, tı ŋaaŋ yiŋŋi balı
wa wʋvıına a yı ba, ta ba keŋ mugise tı
tı ŋaaŋ dii wo suguru;
13 ba balı a chʋʋsı tı saara, tı ŋaaŋ yiŋŋi
balı ba aŋaŋ choti. Tı bırıŋ wa wabıtı, ta
sıı sıba tıŋgbaŋka taŋgɔɔŋ jagıma, ta bı
sıı sıba tıŋgbaŋka gie dıgıntı a keŋ tʋgı
jinne.
14 N ka maaga naa a yıa nı dı n yi nı
viivi, ama n maaga dı n kpaaŋ nı nı yine
n ballıchoti wıa.
15 Nı taasına aŋaŋ Masia wa wıa, dıı
yi ta nı yallı nıŋŋandıısırıŋ tuse baŋ,
ama nı yallı wa chɔɔŋ balımıŋ dama
Yisa Masia ma maŋ bırıŋ nı chɔɔŋ dama
manıŋ n nagına wʋvıınaha a keŋ balı nı.
16 N jʋʋsa nı, nı dıa n beriŋ.
17 Wıırı gie wıa maŋ tʋma Timoti nı
jigiŋ, vuodieke dı yine n bʋachoti ta yi
wusietieŋ tı Yɔmʋtieŋ wıa ma; ʋ nan
tıınsı nı yaa gamma n beriŋ Masia ma,
aŋaŋ wudieke n dına dı dıa a daga Masia
dıdıısırıba jigiŋ mana.
18 Nı bataŋ wa yaa wa kalinbaani, ta
yile dı n kaaŋ keŋ a kaagı nı.
19 Ama dıı yi ta tı Yɔmʋtieŋ dı yı mıŋ
sieŋ, n nan keŋ kaagı nı daraa ale wo gie
nʋaŋ, ta ye kalinbaantielibe gie, daa ba
wʋbalıka wıa, ama n yaala n ye dı ba seŋ
yaa hagırıŋ yaa ba ka yallı.
20 Ŋmıŋ naarı ka yiwo nʋaŋ wʋbalıka,
ama ka yiwo hagırıŋ wıa.
21 Bıa nı yaala? Nı yaala n keŋ nı jigiŋ
aŋaŋ nıŋŋmına yaa n keŋ sɔmm aŋaŋ

choti.

5

Dıgıntı die dı kenne juu Masia dıdıısırıŋ ma wıa

1 Ka seŋ yiwo wusie ba bala dı dıgıntı
bie nı ma, wudieke vuodiekemba dı
kaabınana bugile gbaŋ kaaŋ yi. N wʊŋya
dı wʊnyı benne nı sʊnsʊŋ ta dʊaga aŋaŋ
ʊ nısa.
2 Ama nı yaa kalinbaani ta ka chıga
viivi ka wıa. Nı tıŋ mʊ nı yallıma
sʊgıchʊʊsıŋ ta vuodieke dı yine die wo
nı tıŋ vʊarı wa a nyıŋ nı lagıŋkʊ ma.
3 Aŋaŋ n yʊana aŋaŋ nı wa, ama n
sʊŋanyile bie aŋaŋ nı, ta n wɔŋ yile a dii
daa wa sarıya, ta dı sıı sıba n lagıŋ beri
mıŋ aŋaŋ nı.
4 Nı keŋ lagıŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ
ma, ta n sʊŋanyile dı beri aŋaŋ nı, ta tı
Yɔmʊtieŋ Yisa hagırıŋ dı beri aŋaŋ nı
5 nı vʊarı daa dieke dı yine wʊbıakʊ
gie wo a yi Sitaani nuusi me aŋ ʊ chʊʊsı ʊ
nyıŋgbanıŋ, ta naa nan yi aŋ ʊ haalıŋ keŋ
ye gbatıtaanıŋ tı Yɔmʊtieŋ keniŋ daraaŋ.
6 Dı ka vıına dı nı yallıma kalinbaani.
Nı ka sıba a baarı dı dabɔtı bıta ŋaana
yie paanʊ zɔŋ dı yire?
7 Die wıa, nı vʊarı dembike gie a nyıŋ
nı ma, amʊ nı nan seŋ yi kası, ta sıı
sıba paanʊ zɔŋ haalıŋ dı wone dabɔtı,
wusie n sıba mıŋ dı die nı seŋ sıı, dama
Yisa Masia vuodieke dı yine tı gasıtıaŋkʊ
dʊʊga yiipɔlıka wɔŋ tuo tı kuŋ a kpi mıŋ.
8 Die wıa, tı dına ʊ sieku die wo, nı
vaa tı vaa berikʊʊrı, ta vaa sʊŋanyilibıatı
aŋaŋ bıaŋ yiile, ta wa yi ʊ sʊgıyıalıŋ
dıdıısırıŋ aŋaŋ wusie, amʊ bıaŋ kaaŋ dı
bie tı ma.
9 N wɔŋ maagı gbanıŋ a yı nı dı nı da
dıma daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tieliŋ.
10 Ama n ka daga dı nı vʊarı nı gbaŋ
a nyıŋ tıŋgbaŋka gie hɔgʊkpana aŋaŋ
daakpana ma yaa halıtieliŋ yaa gaarıŋ
yaa vuodiekemba dı kaabınana bugile,
dıı yi die, die nıŋ sie nı nyıŋ tıŋgbaŋka
gie me.
11 N maaga bala nı dı nı daa chʊmma
aŋaŋ vuodieke dı bala dı wʊnıŋ ʊ dı
wa Masia ama ta yie hɔgʊkpana aŋaŋ
daakpana tʊʊma, yaa a yi halıtieŋ yaa ta
kaaba bugile yaa a yi kʊagaarʊ yaa a yi
vuodieke dı nyunene daaŋ a buge, yaa a
yi gaarʊ; nı daa keŋ kala aŋaŋ wa gbaŋ a
dii nyindiike.
12 Ka ka yi n tʊʊma dı n dime
vuodiekemba dı kana ka dıı Masia sarıya.
Da nınıŋ vuodiekemba dı dına Masia wa
mʊna nı dii nı chanchaalıŋ sarıya?
13 Ŋmıŋ bala ʊ dii vuodiekemba dı
kana ka dı Masia wa sarıya. Ka wɔŋ
maagı mıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, "Yagıma
wʊbıatıtieŋ a nyıŋ nı jigiŋ."

6

Sarıya diile wıa

1 Dıı yi nı wʊnyı dı yaa wııŋ aŋaŋ ʊ
chanchaaŋ vuodieke dıaŋ dı yine Masia
dıdıısırʊ, ta ka nagı wıarı a ga Masia
dıdıısırʊ jigiŋ dı ba ga wʊnsı, ama ta nagı
ka a ga vuodiekemba dı kana ka dı Masia
wa sarıya diile jigiŋ, ka wo viivi?
2 Nı ka sıba a baarı dı Masia dıdıısırıba
bala ba keŋ dii tıŋgbaŋka gie vuosi
sarıya? Ta dıı yi nı nan daansı dii
tıŋgbaŋka gie vuosi sarıya die nınıŋ nı
kaaŋ bıagı a dii sarıyabısı lele gie?
3 Nı ka sıba dı tı bala tı keŋ dii malakasi
sarıya? Dıı yi die, bıa yine tı kaaŋ bıagı
a dii lele gie beriŋ sarıya?
4 Dıı yi nı yaa wıa, bıa wıa nı yaa gara
vuodiekemba Masia dıdıısırıŋ bataŋ dı
yilinene dı ba ka yi jaaŋ jigiŋ?
5 Naa yiwo viivi a yı nı. Dıı yi
nınhagırıŋ dı nan nı sʊnsʊŋ, vuoŋ wori
nı sʊŋ a yaa yıaŋ a baaŋ bıagı wʊnsı ka?
6 Ama nı bataŋ naga taŋ a gara
sarıyadiiliŋ diekemba dı kana ka yi Masia
yada wa jigiŋ ba die nı sarıya.
7 Nı wone yaa wıa aŋaŋ nı nımballı
gbaŋ, dagıya dı nı wɔŋ chʊʊsıya. Dıı yi
fʊ nımbʊa dı chʊʊsı fʊ yaa a nyırı fʊ ta
fʊ saagı, dı ka kpıa?
8 Ama nınıŋ nı yine vuodiekemba dı
nyırınana ta gbata vuosi aŋaŋ nı Masia
dıdıısırıŋ chanchaalıŋ gbaŋ.
9 Nı ka sıba baarı dı vuobıatı kaaŋ
ye Ŋmıŋ naarı a juu? Nı gaama nı
gbaŋ, vuodiekemba dı yine dıgıntı tʊʊma
yaa ta kaaba bugile yaa hɔgʊkpana aŋaŋ
daakpana tʊʊma yaa dembiŋ diekemba

dı yaa lɔla a dʋaga aŋaŋ ba dembiŋ chanchaaliŋ,
10 yaa gbıgbatırıŋ yaa halıtieliŋ yaa vuodiekemba dı nyunene daaŋ a buge yaa kʋagaarıŋ yaa gaarıŋ, genbe mana wʋnyı kaaŋ juu Ɲmıŋ naarı ma
11 Nı bataŋ die sııwa dene; ama ta Ɲmıŋ dı sugiri nı wʋbıatı a taaŋ, ta nı wa yi ʋ vuosi ta bı yi sʋgıyıalıntieliŋ ʋ jigiŋ, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka wıa.

Nı nagıma nı nyıŋgbanıŋ a yime wudieke dı baaŋ bırı Ɲmıŋ saaŋ

12 Nı bataŋ bala dı, "Wııŋ ka chʋarı." Dı yiwo wusie, ama daa jaaŋ mana vıına a yı tı. Nı bala dı jaaŋ ka chʋarı, ka yiwo wusie, ama manıŋ n kaaŋ vaa jaaŋ yalla mıŋ a tʋmma.
13 Nı bataŋ baarı dı, "Nyindiike yiwo nyuuti sııtı, ta nyuuti dıaŋ yiwo nyindiike sııtı." Ka yiwo wusie, ama Ɲmıŋ nan chʋʋsı a mana. Ɲmıŋ ka naaŋ tı nyıŋgbanıŋ dı tı yaa tʋma dıgıntı tʋʋma, ama dı tı yaa jıama tı Yɔmʋtieŋ. Tı Yɔmʋtieŋ sına tı nyıŋgbanıŋ.
14 Ɲmıŋ die sʋgırı wa tı Yɔmʋtieŋ a nyıŋ kuŋ me, die gbaŋ ʋ nan daansı a sʋgırı tı aŋaŋ ʋ hagırıbʋ.
15 Nı ka sıba a baarı nı nyıŋgbanıŋ taası wa aŋaŋ Masia nyıŋgbanıŋ? Die wıa, nı nan nagı nyıŋgbaŋ dieke dı taasına aŋaŋ Masia nyıŋgbaŋka a nagı taası aŋaŋ vuodieke dı yinene hɔgʋkpana tʋʋma? Die kaaŋ wɔŋ yi, naada.
16 Nı ka sıba a baarı dı vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ a lagıma aŋaŋ vuodieke dı yinene hɔgʋkpana tʋʋma, wʋnıŋ aŋaŋ vuoke mi bırıŋ wa nyıŋgbaŋ balımıŋ? Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Dembiŋ aŋaŋ hɔgʋ nan lagıŋ taŋ a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ."
17 Ama vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ a lagıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ, tı Yɔmʋtieŋ aŋaŋ wa lagıŋ yiwo haalıbalımıŋ.
18 Nı chıgı nyıŋ daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma ma. Da tʋmbıatı mana yinene vuota nyıŋgbanıŋ ma; ama vuodiekemba dı yinene daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma nıŋ tʋma bıaŋ a yıa ba gbaŋ gbaŋ ba nyıŋgbanıŋ.
19 Nı ka sıba a baarı nı nyıŋgbaŋısı yine Halıkası dieke nı tuone nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ juoŋ, ta ʋ bie mi? Nı ka sı nı gbaŋ, Ɲmıŋ sına nı;
20 dama ʋ nagı wa Masia zımbʋ a daa nı mıŋ, die wıa nı nagı nı nyıŋgbanıŋ a yime wudiekemba dı baaŋ bırı ʋ saaŋ.

7

Wʋpıasıka yaa gamma hɔgʋ faarıŋ wıa

1 Lele, n yaala n yiŋŋi wʋpıası diekemba nı maagına a pıası mıŋ wa mıŋ. Die nı pıasıya dı, "Dı vıına mıŋ dıı yi vuoŋ dı ka faarı hɔgʋ yaa a yallı chʋrʋ?"
2 Daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma dı faasına dala wıa, dı vıına dı dembiŋ mana yallıma ʋ gbaŋ gbaŋ hɔgʋ, ta hɔgʋ mana dıaŋ yallıma ʋ gbaŋ gbaŋ chʋrʋ.
3 Dı vıına dı dembiŋ nagı ʋ gbaŋ a yı ʋ hɔgʋ ta hɔgʋ dıaŋ nagı ʋ gbaŋ a yı ʋ chʋrʋ.
4 Hɔgʋ wa ka sıı ʋ gbaŋ gbaŋ nyıŋgbanıŋ, ʋ chʋrʋ sına. Dembiŋ dıaŋ ka sıı ʋ gbaŋ gbaŋ nyıŋgbanıŋ ʋ hɔgʋ sına.
5 Nı daa zetime taŋ nı nyıŋgbanıŋ choti, sie saŋŋa dieke nı keŋ yi nʋabalımıŋ dı nı jʋʋsı Ɲmıŋ; ta a kʋaŋ chaaŋ nı bı lagıma taŋ, amʋ Sitaani kaaŋ bıagı magısı nı, ta nyaŋŋı nı nı kana kaaŋ bıagı yigi nı gbaŋ wıa.
6 Dı yiwo wʋbalıka maŋ balı ama daa mıra.
7 N tıŋ nan yaala dı vuoŋ mana bemme sıba n benne die wo ta ka faarı hɔgʋ, ama vuoŋ mana yaa wa wudieke ʋ bıagına yie ka yi piini yiri yiri a nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ.
8 N kpaamıŋ wʋnna a yıa vuodiekemba dı yene ka faarı hɔɔŋ yaa ye ka yallı chʋrʋ aŋaŋ kpihɔgʋba. Nı bemme nı nyıına ma sıba n benne dene wo.
9 Ama dıı yi nı kaaŋ bıagı yigi nı gbaŋ, die nıŋ dembisi faarıma hɔɔŋ ta hɔɔŋ yallıma chʋllıŋ, dama nı faarı hɔɔŋ yaa yallı chʋllıŋ dı kpana aŋaŋ nı baaŋ dı yaa ka lɔla ama nı kaaŋ bıagı kʋʋ ka.
10 Vuodiekemba dı faarına hɔɔŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yalla chʋllıŋ, n yıa nı mıra, daa manıŋ n zienneke, ama dı yiwo

tı Yɔmʋtieŋ zienneke, dı hɔgʋ da keŋ nyıŋ
ta vaa ʋ chʋrʋ,
11 ama dıı yi ʋ yi die, dı mʋ ʋ bemme
ʋ nyıına ma yaa ʋ yiŋŋi ga ʋ chʋrʋ wa
jigiŋ, ta dembiŋ dıaŋ da keŋ zeti ʋ hɔgʋ.
12 N bala naa a yıa vuotıalıkaha dıaŋ,
(Manıŋ n balala naa daa tı Yɔmʋtieŋ) dı,
dıı yi Masia dıdıısırʋ dı yaa hɔgʋ, ta hɔgʋ
wa dı ka yi Masia dıdıısırʋ ama ta saagı
dı ʋ aŋaŋ wa nan dı beri, dembike daa
keŋ zeti wo.
13 Ta hɔgʋ dieke dıaŋ dı yine Masia
dıdıısırʋ ta yaa daa dieke dı kana ka yi
Masia dıdıısırʋ, ama ta daa wa dı saagı
dı ʋ nan dı beri aŋaŋ wa, hɔgʋ wa da keŋ
nyıŋ ʋ jigiŋ.
14 Dembiŋ dieke dı kana ka yi Masia
dıdıısırʋ ama ta ʋ hɔgʋ dı yi, hɔgʋ wa
wıa Ŋmıŋ daansa chʋrʋ wa sıba wʋnıŋ
Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi; ta dıı yi ta
hɔgʋ wa dıaŋ dı ka yi Masia dıdıısırʋ
ama ta ʋ chʋrʋ wa dı yi, Ŋmıŋ daansa
hɔgʋ wa sıba wʋnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ ʋ
vuosi. Dı daa die ba ballı tıŋ nan dı sıı
sıba vuodiekemba dı kana ka jıama wusie
Ŋmınnı ballı, ama dı sına die wo, Ŋmıŋ
tuo be mıŋ.
15 Ama dıı yi ta vuodieke dı kana ka
yi Masia dıdıısırʋ wa dı yaala ʋ zeti
vuodieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa ʋ vaa
wa aŋ ʋ ga. Dama die nıŋ mıraha ka bı
bɔbı ba wʋnyı mana. Ŋmıŋ wa tı dı tı
bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.
16 Fʋnıŋ hɔgʋ dieke dı yine Masia
dıdıısırʋ wa, lalıa fʋ baa fʋ yi a sımma
dı kaaŋ bıagı a gbatı fʋ chʋrʋ a taaŋ? Ta
fʋnıŋ daa dieke dı yine Masia dıdıısırʋ
wa, lalıa fʋ baa fʋ yi a sımma dı kaaŋ
bıagı a gbatı fʋ hɔgʋ a taaŋ?

Bemme sıba Ŋmıŋ dı wana fʋ die wo

17 Nı wʋnyı mana bemme beri dieke tı
Yɔmʋtieŋ dı ziene fʋ wo aŋaŋ fʋ sına die
wo ta Ŋmıŋ dı vʋarına fʋ wa. Naa maŋ
daga Masia dıdıısırıŋ lagıŋkʋ jigiŋ mana
dı ba dıa.
18 Vuodieke dı gobine ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı
ye a wa wa, ʋ bemme die; ta vuodieke
dıaŋ dı kana ka gobi ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı
wa wa ʋ dıaŋ ʋ bemme die.
19 Vuodieke dı gobi aŋaŋ vuodieke dı
kana ka gobiye a mana yiwo nyʋarı.
Wudieke dı yine nıŋŋmına yine nı dıma
Ŋmıŋ mıraha vıınıŋ.
20 Vuoŋ mana bemme die ʋ sına die ta
Ŋmıŋ dı keŋ wa wa.
21 Dıı yi ta die yiwo yɔmʋ ta Ŋmıŋ dı
keŋ vʋarı fʋ, daa vaa ka mugisi fʋ, ama
dıı yi fʋ tieŋ dı yı fʋ sieŋ dı fʋ ga yɔrı nan
bıagı yi die.
22 Vuodieke die yine yɔmʋ ta Ŋmıŋ dı
keŋ vʋarı wa ʋ wa bırıŋ wa tı Yɔmʋtieŋ
sııtı ta bie ʋ dʋŋŋʋ; die gbaŋ vuodieke dı
sına ʋ gbaŋ ta Masia dı keŋ vʋarı wa, ʋ
wa bırıŋ wʋnıŋ Masia yɔmʋ.
23 Ŋmıŋ daa nı mıŋ, die wıa nı daa
bırıŋ vuosi yɔŋısı.
24 N nımballı, nı bemme aŋaŋ Ŋmıŋ
sıba nı benne die saŋŋa dieke die nı
bırına Masia dıdıısırıba.

Yaa gamma vuodiekemba yene ka faarıŋ hɔɔŋ yaa yallı chʋllıŋ aŋaŋ kpihɔgʋba wıa

25 Lele nıŋ, n bala yıa vuodiekemba dı
yene ka faarıŋ hɔɔŋ yaa dı yene ka yallı
chʋllıŋ, ama daa tı Yɔmʋtieŋ yına mıŋ
sieŋ dı n balı naa; ama n bala n sʋŋanyile
dı dagına mıŋ dene; dama tı Yɔmʋtieŋ dı
chıgına mıŋ zɔɔlıŋ wıa ʋ suŋŋi mıŋ maŋ
yi wusie bıbalıtʋ.
26 Saŋka gie dı tʋana wıa, n yile dı dı
vıına dı vuoŋ bemme ʋ wone beri die wo.
27 Dıı yi fʋ yaa hɔgʋ, die nıŋ daa keŋ
zeti wo. Ta dıı yi fʋ ye ka faarıŋ hɔgʋ,
daa keŋ faarı hɔgʋ bıbra.
28 Dıı yi fʋ faarı wa hɔgʋ yaa a yallı
chʋrʋ, ka ka yi bıaŋ, ta dıı yi hɔgʋ dieke
dı yene ka yallı chʋrʋ dı yallı ka ka yi
bıaŋ; ama n yaala n kagı nı a nyıŋ wa
mugisi dieke vuodiekemba dı yalla hɔɔŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı yalla chʋllıŋ dı
yesinene tıŋgbaŋka gie me wo ma mıŋ.
29 N nımballı, tı Yɔmʋtieŋ keniŋ gbigiye
mıŋ, die wıa a nyıŋ jinne yaa gamma
dı vıına dı vuodiekemba dı yalla hɔɔŋ
bemme sıba ba ka faarı hɔɔŋ,
30 ta vuodiekemba dı kʋnana wa
bemme sıba ba wo sʋgıchʋʋsıŋ; ta
vuodiekemba dı lalana bemme sıba ba

wo sʊgɪfɪalɪŋ; ta vuodiekemba dinene
nyʊŋ bemme sɪba ba wo jaaŋ mana;
31 ta wudiekemba vuoŋ mana dɪ yinene
tɪŋgbaŋka gie me daa vaa ba baga faasɪ
bemme a ma. Dama tɪŋgbaŋka gie dɪ
sɪna die lele gie wo, ka kaaŋ yʊasɪ aŋ ka
tɪaŋ ga.
32 N ka yaala dɪ jaaŋ mugisi nɪ. Daak-
paŋ nɪŋ daansa ʊ baaŋ yi die a tʊŋ tɪ
Yɔmʊtieŋ tʊʊma aŋ ka fɪalɪ tɪ Yɔmʊtieŋ
sʊŋ.
33 Ama vuodieke dɪ yalla hɔgʊ nɪŋ baga
bie tɪŋgbaŋka gie nyinti ma, dama ʊ
yaala ʊ yi mɪŋ aŋ ʊ hɔgʊ sʊŋ fɪalɪ.
34 Die wɪa ʊ yallɪ wa sʊŋanyile bule.
Hɔgʊ dieke dɪ bɪna wo chʊrʊ yaa hɔgʊlɪa
baga gbaŋ bie tɪ Yɔmʊtieŋ tʊʊma ma
aŋaŋ ʊ baaŋ yi die a nagɪ ʊ wɪɪŋ mana a
bɪrɪŋ Ɲmɪŋ sɪɪtɪ, wudieke ʊ yinene aŋaŋ
ʊ yilinene wudieke wo; ama hɔgʊ dieke
dɪ yalla chʊrʊ nɪŋ baga bie tɪŋgbaŋka gie
nyinti ma, dama ʊ yaala ʊ yi mɪŋ aŋ ʊ
chʊrʊ sʊŋ fɪalɪ.
35 N bala naa dama n yaala n suŋŋi nɪ
mɪŋ, n ka yaala n kagɪ nɪ, ama n yaala
nɪ bemme vɪɪnɪŋ, ta nagɪ nɪ gbaŋ a yi tɪ
Yɔmʊtieŋ tʊʊma ma ta daa vasɪma.
36 Dɪɪ yi dembiŋ dɪ yaa bandaa ta ba keŋ
saŋ dɪ ba kaaŋ faarɪ taŋ, ta dɪɪ yi dembike
dɪ yile yi dɪ ka mɪŋŋɪ yi bandaa wa, ta ʊ
yile dɪ ʊ kaaŋ bɪagɪ yigi ʊ gbaŋ, dɪ vɪɪna
dɪ ʊ yime wudieke ʊ yaalala aŋ ba faarɪ
taŋ dama bɪaŋ wo a ma.
37 Ama vuodieke sʊŋ dɪ hagɪrɪŋ, ta ʊ
sɪba a baarɪ wɪɪŋ kaaŋ mugisi wo, ta ʊ
nan bɪagɪ yigi ʊ gbaŋ, ta yile ʊ sʊŋ ma daa
vuoŋ mugisine wo dɪ ʊ kaaŋ faarɪ hɔgʊlɪa
wa, die vɪɪŋ na.
38 Vuodieke faarɪna ʊ bandaa wa, dɪ
vɪɪna; vuodieke dɪaŋ dɪ kana ka faarɪ ʊ
bandaa wa, yiwo wudieke dɪ faasɪna a
vɪɪna tɪaŋ vuodieke dɪ faarɪna ʊ bandaa
wa.
39 Dɪɪ yi hɔgʊ dɪ yaa chʊrʊ ta ʊ ye bie
ʊ mɪsɪ ma, ʊ mʊ ʊ bemme aŋaŋ wa mɪŋ,
ama dɪɪ yi ʊ chʊrʊ wa dɪ keŋ kpi, die nɪŋ
ʊ yaa sieŋ dɪ ʊ yallɪ daa dieke ʊ yaalala
ama dɪ mʊ ʊ daa wa yi Masia dɪdɪɪsɪrʊ.
40 Ama manɪŋ n jigiŋ ʊ nan yaa
sʊgɪfɪalɪŋ pam dɪɪ yi ʊ beri ʊ nyɪɪna ta ka
yallɪya; manɪŋ n sʊŋanyile wonde, ama
n sɪba a baarɪ n gbaŋ n yaa wa Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka mɪŋ.

8

Yaa gamma bugile nɔŋ ŋɔbɪŋ

1 Tɔ, lele n wa yaala n balɪ mɪŋ yaa
gamma bugile nɔŋ ŋɔbɪŋ ma, tɪ sɪba
a baarɪ tɪ mana yaa sɪbɪŋ, aŋ ka seŋ
yi wusie. Sɪbɪŋ vasa vuota dɪ kɔta
ʊ gbaŋ, ama choti vasa tɪ kpaŋŋɪsa tɪ
chanchaalɪŋ.
2 Vuodieke dɪ yilinene dɪ ʊ sɪba jaaŋ,
wʊnɪŋ vuoke mi ye ka sɪba ʊ tɪnna mʊ ʊ
sɪmma dene.
3 Ama vuodieke dɪ chone Ɲmɪŋ, wʊnɪŋ
Ɲmɪŋ dɪ sɪba ʊ wɪa.
4 Tɔ, yaa gamma nɔŋ dieke ba kaabɪna
a yɪ bugile ŋɔbɪŋ wɪa; tɪ sɪba a baarɪ buuŋ
yiwo jadieke dɪ wone mɪsɪ, ta tɪ bɪ sɪba a
baarɪ dɪ Ɲmɪŋ balɪmɪŋ nyɪɪna benne.
5 Dɪɪ yi ta bugile dɪ beri gbaŋ, ta bie
ŋmɪŋsikpeŋ yaa tɪŋgbaŋka gie me (dama
nyinti pam benne ta vuota dɪ jɪama ta
wasaha ba yɔmʊtieliŋ)
6 ama tɪnɪŋ tɪ jigiŋ nɪŋ Ɲmɪŋ balɪmɪŋ
nyɪɪna ma benne; Wʊnɪŋ ʊ yine tɪ Chɔɔŋ
Ɲmɪŋ vuodieke dɪ naanna jaaŋ mana, ʊ
ma tɪ yaa miivoli; ta Yɔmʊtieŋ balɪmɪŋ
nyɪɪna ma benne, wʊnɪŋ ʊ yine Yisa
Masia. Ʊ ma die jaaŋ mana dɪ naaŋ; ta
ʊ ma tɪ bɪ yaa miivoli.
7 Daa vuoŋ mana sɪbɪna wusieke gie.
Vuosi bataŋ kaabɪ wa bugile a yʊasɪ, die
wɪa ba keŋ dii nyindiike me, ba ŋaaŋ yile
dɪ a yiwo buuŋ nyindiike. Ba yada ka
hagɪrɪ, die wɪa ba ŋaaŋ yile dɪ ba yaa
bɪaŋ.
8 Daa nyindiike diekemba tɪ dinene
baaŋ vaa tɪ gbigi Ɲmɪŋ; tɪ kaaŋ waarɪ
jaaŋ dɪɪ yi ta tɪ ka dii nyindiikehe, yaa tɪ
kaaŋ ye jaaŋ dɪɪ yi tɪ diihe.
9 Dɪɪ yi nɪ ka chʊarɪ bugile nyindiike
diile ama nɪ sɪmma ta daa vaa a diile gaaŋ
Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ diekemba yada dɪ kana
ka dala wa.
10 Ta vuodieke yada dɪ kana ka dala wa
dɪ ye nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ bala dɪ nɪ
yaa sɪbɪŋ ta nɪ bie buuŋ juoŋ me a die
jadieke ba kaabɪna yɪ bugilehe, naa nan

vaa ʋ gbaŋ ʋ ga dii nyindiike diekemba dı yine buuŋ nyindiike.
11 Fʋnıŋ vuodieke dı yine sıbıŋtieŋ wo, fʋ sıbıkʋ nan chʋʋsı fʋ nımbʋa dieke yada dı kana ka dala wa, vuodieke Masia die dı kpine a gbatı wa a taaŋ wa.
12 Fʋ yie naa a yie bıaŋ a yıa fʋ nımballı, ta chʋʋsa ba yada dieke dı kana ka dala wa, ka daga dı yie bıaŋ yıa Masia mıŋ.
13 Die wıa, dıı yi nyindiike dieke n dinene wa dı vasa n nımbʋa dı yie bıaŋ, die nıŋ n kaaŋ bı ŋɔbı nɔŋ bıbra amʋ n kaaŋ vaa ʋ yi bıaŋ.

9

Ŋmıŋ Tʋntʋntʋ beriŋ wıa

1 N ka sıı n gbaŋ? N ka yi Masia tʋntʋntʋ? N ka ye tı Yɔmʋtieŋ Yisa? Daa n tʋʋma dieke n tʋnnana a yıa tı Yɔmʋtieŋ Yisa wıa nı keŋ yi yada?
2 Dıı yi ta vuosi bataŋ dı ka saagı dı n yiwo Masia tʋntʋntʋ, ama nınıŋ nıŋ dı yiwo talası nı saagı! Dama nı nagına nı gbaŋ a taası aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ wo dagına dı n seŋ yiwo Masia tʋntʋntʋ.
3 Dıı yi vuosi dı bala a chʋʋsa n saaŋ, n nan yiŋŋi balı naa a vʋarı n gbaŋ:
4 Tı wo sieŋ dı tı dime ta nyume tı tʋʋma wıa?
5 Tı bı wo sie dieke tı baaŋ nan nagı tı hɔgʋba diekemba dı yine Masia yada wa a dı dıa aŋaŋ ba sıba Masia tʋntʋntıŋ bataŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ nımballı aŋaŋ Piita die dı yi die wo?
6 Yaa nı yile dı manıŋ aŋaŋ Banabasi nyıına ma mʋna tı tʋma tı nyuuti wıa?
7 Soja bıa tʋnnana tʋʋma ta bı tune ʋ gbaŋ? Ta mınıa bala ʋ suone tıısı ama ta ka dii a biehe? Yaa mınıa bala ʋ yagıma dɔŋısı ama ta kaaŋ nyu a biisiŋ?
8 N nagına vuota beriŋ a balı naa; daa die gbaŋ Mosisi mıraha dı balı?
9 Dı maagıya Mosisi mıraha ma dı, “Dıı yi fʋ nagı naakʋakıŋ a tʋma fʋ kʋaŋ tʋʋma, daa bɔbı ka nʋaŋ ma dı ka daa ŋɔbıma.” Ŋmıŋ baga bie wo niige nyıına ma?
10 Daa tı wıa die ʋ balı naa? Wusie, die a maagı wa tı wıa. Vuodieke dı kʋanana aŋaŋ vuodieke dı gobinene tʋma ba tʋʋmaha ta yaa tama dı ba nan keŋ puo zaaha mıŋ.
11 Die tı suo wo Ŋmıŋ Halıkası nyinti nı ma, dı ka mʋ dı tı tuo nyıŋgbanıŋ nyinti a nyıŋ nı jigiŋ?
12 Dıı yi vuosi bataŋ dı yaa sieŋ dı ba tuo suŋŋiŋ gie a nyıŋ nı jigiŋ, dı ka mʋ dı tınıŋ tı faası tuoke?

Ama die tı ka nagı tı yalla sieku gie a tuo nyinti a nyıŋ nı jigiŋ, ama die tı die wahala jaaŋ mana ma; dama die tı ka yaala tı vaa Masia wʋvıınaha gie wıarı kʋaŋ.
13 Nı ka sıba a baarı dı vuodiekemba dı tʋnnana Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ yese ba nyindiike me, ta vuodiekemba dıaŋ dı tʋnnana kaabıŋ koriŋ jigiŋ yese ba nyindiike a nyına kaabıkʋ ma?
14 Die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ dı yi nʋaŋ dı vuodiekemba dı mʋʋlınana ʋ wʋvıınaha yesime ba nyindiike a nyınna ka ma.

15 Ama manıŋ n ka nagı sieti gie kaanı mana a tʋŋ tʋʋma, ta n ka bı maaga naa dı nı yı mıŋ jaaŋ. Maŋ kpi dı kpıa aŋaŋ wudieke wıa n yalla nyʋʋŋ nıgıŋ baaŋ nyıŋ n nuusi me.
16 N ka yaa nyʋʋŋ nıgıŋ yaa gamma wʋvıına dieke n mʋʋlınana wıa, dama dı yiwo talası dı n mʋʋlıma ha. Wʋbıaŋ nan dı bie n ma dıı yi maŋ ka mʋʋlı wʋvıınaha.
17 Dıı yi maŋ tıŋ vʋarı wa tʋʋmaha n gbaŋ gbaŋ, n tıŋ nan ye tune, ama n ka vʋarı ka n gbaŋ gbaŋ, Ŋmıŋ die nagına a yi n nuusi me dı n tʋma.
18 Bıa yine n tune? N tune yine n mʋʋlınana wʋvıınaha yɔrı wa, ta ka naga sie dieke n yalla wʋvıınaha tʋʋma ma wa a tuose jaaŋ wa.

19 N bie wo n dʋŋŋʋ, n ka yi vuoŋ yɔmʋ, ama n nagı wa n gbaŋ a bırıŋ vuoŋ mana yɔmʋ dı n vaa vuosi pam keŋ Yisa Masia jigiŋ.
20 Juu vuosi jigiŋ, n nagı n gbaŋ a yi sıba banıŋ dı n yi aŋ ba ye gbatıtaanıŋ. Vuodiekemba dıaŋ dı dına Mosisi mıraha, n nagı wa n gbaŋ a yi sıba ba wʋnyı mıŋ, ama n gbaŋ mıraha ka yigi mıŋ, ta yaala dı vuodiekemba dı dına mıraha ye gbatıtaanıŋ

21 Vuodiekemba dı kana ka dı mıraha,
n nagı wa n gbaŋ a yi sıba ba wʊnyı dı
ba ye gbatıtaanıŋ. Naa ka dagı sıba n ka
dıısa Ɲmıŋ mıraha; n dıa Masia mıraha
mıŋ.
22 Vuodiekemba ba yada dı kana ka
dala wa n tarıgıya mıŋ sıba ba wʊnyı dı
ba ye gbatıtaanıŋ. N tarıgı wa n gbaŋ
sıba vuoŋ mana mıŋ a yi vuoŋ mana dı
dı sıı die mana bataŋ nan ye gbatıtaanıŋ.
23 N yie wıaha gie mana wʊvıınaha
wıa, dı n keŋ gʊtı a ye ka nyɒarı.
24 Nı sıba a baarı chıgıla ma vuosi
ŋaana chıga ama vuobalımıŋ nyıına ma
ŋaana dii, ta tuo ka tune. Die wıa, nı
chıgıma a dii ta tuo ka tune.
25 Chıchıgıla mana mıa mıŋ ta yige ba
gbaŋ dı ba keŋ tuo tune dieke dı kana
ka yɒasa aŋaŋ kpatıŋ, ama tınıŋ tı tʊma
dı tı keŋ tuo tune dieke dı wone kpatıŋ
haahuu.
26 Die wıa maŋ chıga ta n nine dı bie ka
kpatıŋ ma ta ka chıga yɔrı yɔrı; die wıa
maŋ sıı sıba nuuguŋnıgırʊ dieke dı kana
ka viise n nuugume yɔrı yɔrı.
27 N ka yaala manıŋ vuodieke dı
mʊʊlınana wʊvıınaha a yıa vuosi keŋ
waarı ka tune. Die wıa maŋ mugise n
nyıŋgbanıŋ aŋ ka saaga a yıa mıŋ.

10

Kpaamıŋ yaa gamma bugile wıa

1 N nımballı, n yaala nı sımma dı
nııŋmaaŋ die lige tı chɔɔŋkʊʊlıba mana
mıŋ, ta ba mana die dı garısı mʊgıkpıırı
mıŋ.
2 Die ba mana die lagısına a sıı Ɲmıŋ
nyaabʊ nııŋmaakʊ aŋaŋ mʊgıkpıırı sʊŋ,
ta die bırıŋ Mosisi kʊaŋandıısırıŋ.
3 Ba mana die lagısıya mıŋ a dii nyindi-
ike dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı yına ba,
4 ta die mana dı bı lagıŋ a nyuu nyaaŋ
dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı yına ba wa;
dama ba mana die lagısına a nyuu nyaaŋ
dieke die dı nyına Ɲmıŋ haalıbʊ taŋ dieke
die dı beline be wo. Tannı die yiwo Masia.
5 Aŋaŋ die mana, Ɲmıŋ sʊŋ die ka
fıalıya aŋaŋ ba jʊsʊ, die wıa die ʊ vaa ba
kpi kpi, ta ba vɔrıtı die dı jaası a dʊa dʊa
hagırı ma.
6 Die wıa, wıaha gie yiwo dagıtı a
kpaana tı dı tı daa yaalıma bıaŋ sıba die
ba yaalınana die wo,
7 yaa tı jıama bugile sıba ba bataŋ die
dı yine die wo, ka maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ
sʊŋ dı, "Ta vuosisi die dı sʊʊŋ kalı a dii ta
nyuu ta die hagı mi a sie ta jıama bugile."
8 Tı tʊma dıgıntı tʊʊma sıba bataŋ die
dı tʊma die wo, ta dabalımıŋ ba vuosi
tuse baŋısı-le aŋaŋ ba taa dı kpi wo.
9 Tı daa magısıma tı Yɔmʊtieŋ sıba
bataŋ die dı yine die, ta die nyinvuuke die
dı dʊŋ ba a kʊʊ wa.
10 Tı da vʊʊma sıba bataŋ die dı yine
die wo ta kuŋ malaka die dı keŋ kʊʊ ba
wa.
11 Naa mana die yiye mıŋ a yi ba dı
ka yi dagıtı, ta ba maagı ha a dʊaŋ dı
a yi kpaamıŋ a yi tınıŋ vuodiekemba dı
benne saŋŋa dieke dʊnıa dı bala ka kpatı
wa naa.
12 Die wıa, vuodieke dı yilinene dı ʊ
mıŋŋı zie, sımma ta daa keŋ nan.
13 Magısı dieke mana dı kenne nı ma
yiwo magısı dieke dı ŋaana a kieŋ vuosi
ma. Ama Ɲmıŋ yiwo wusietieŋ ta kaaŋ
vaa nı juu magısı dieke dı hagırına a tıaŋ
nı; ama saŋŋa dieke magısıŋ dı keŋ juu
nı ʊ nan yı nı hagırı dieke nı baaŋ bıagı
a nyaŋŋı ka a nyıŋ ka ma.
14 Die wıa, n nımballı, nı vɒarı nı gbaŋ
a nyıŋ bugile yiri yiri kaabıŋ ma.
15 N bala yıa nı dama nı yiwo yıantieliŋ,
nı gbaŋ nı yilime yaa gamma wudieke n
bala naa wa.
16 Daa dieke tı ŋaana bıra Ɲmıŋ ta
nyuo wo wo dagıya dı tı mana lagıŋ a
tıınsa Masia zımbʊ mıŋ; ta paanʊ dieke tı
ŋaana gbieri gbieri a ŋɔba wa, dagıya dı
tı mana lagıŋ a tıınsa Masia nyıŋgbaŋka
mıŋ.
17 Ka yine paanʊ gɔlıŋ balımıŋ, ta tınıŋ
nıŋ tı dala mıŋ ta lagıŋ a yi nyıŋgbaŋ
balımıŋ, dama tı mana lagıŋya a ŋɔba
paanʊ gɔlıŋ balıŋka.
18 Daansıma, Juu vuosisi. Ba
vuodiekemba dı dinene jadieke ba
kaabına a yı Ɲmınnı lagıŋya mıŋ aŋaŋ
taŋ a yie kaabaha koriku me.
19 Manıŋ n balala wudieke wo, dı
dagıya mıŋ dı buubu aŋaŋ nɔŋ dieke ba

kaabına a yi ka wa yaa nyʋarı? Aayı, ka wo nyʋarı.
20 N bala mıŋ dı vuodiekemba dı kaabına kaaba a yıa bugile, ba kaaba yıa jımbıatı mıŋ, daa Ɲmıŋ. Die wıa n ka yaala nı lagıma aŋaŋ jımbıatı.
21 N ka saagıya dı nı lagıŋ a nyume tı Yɔmʋtieŋ Masia nyinnyuuke, ta bı nyume jımbıatı nyinnyuuke. N ka saagıya dı nı dime a nyıŋ ma tı Yɔmʋtieŋ kpalı ma ta bı dime a nyıŋ ma jımbıatı kpalı ma.
22 Tı mıa mıŋ dı tı Yɔmʋtieŋ yallıma nyantaatı? Tı hagırı a tıaŋ wa mıŋ?
23 Vuosi bataŋ baarı dı, "Tı yaa sieŋ dı tı yi wııŋ mana." Wusie; ama daa jaaŋ mana vıına. "Tı yaa sieŋ dı tı yi wııŋ mana." Ama daa wııŋ mana yalla nyʋarı.
24 Da yilime fʋ nyıına ma fʋ wıa, ama yilime fʋ chanchaalıŋ wıa.
25 Nı ŋɔbıma nɔŋ dieke ba yalla daa nyʋŋ ma, ta daa pıasıma wʋpıasıka diekemba nan mugisi nı sʋŋanyile,
26 dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ka nyinti mana yiwo Ɲmıŋ sııtı."
27 Vuodieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʋ ama ta keŋ bɔmısı fʋ nyindiike ta fʋ yaala fʋ ga, die nıŋ dime nyindiike dieke mana ʋ nagına zieŋ fʋ ta daa pıasıma wʋpıasıka diekemba dı baaŋ mugisi fʋ sʋŋanyile.
28 Ama dıı yi vuoŋ dı balı fʋ dı "Ba kaabı wa buuŋ, die nıŋ da keŋ dii nyindiikehe vuoke mi sʋŋanyile wıa.
29 Daa fʋ sʋŋanyile ama vuodieke dı balı fʋ wa sʋŋanyile."
"Lalıa vuoŋ sʋŋanyile dı baa ka chʋʋsı n dʋŋŋʋ beriŋ?
30 Dıı yi maŋ bırı Ɲmıŋ n nyindiike ma ta ye dii, lalıa vuoŋ dı baa ʋ galıŋ mıŋ yaa gamma nyindiike dieke n bırına Ɲmıŋ a wıa?"
31 Tɔ, dıı yi diiŋ yaa nyıŋnyuule, wudieke mana nı yinene, nı yime wudieke dı balla a bırı Ɲmıŋ saaŋ.
32 Daa yime wudieke dı baaŋ vaa aŋ vuoŋ nan, dıı yi ʋ yi Juu vuoŋ, yaa Giriiki, yaa Ɲmıŋ vuosi.
33 Nı yime sıba n yinene die wo; n mıa mıŋ dı yi aŋ vuoŋ mana sʋŋ fıalı n yinene wudieke wo, ta ka yile yaa gamma n gbaŋ beri vıınıŋ wıa, ama vuoŋ mana vıınıŋ, amʋ ba nan keŋ ye gbatıtaanıŋ.

11

1 Die wıa nı dıa n beriŋ sıba n dına Masia beriŋ dene wo.

Yaa gamma sikpeŋ ligiŋ Ɲmıŋ jıamıŋ saŋŋa

2 N bıra nı saŋŋa mana nı tıınsınana n wıa ta dı n dagıkʋ n nagına a yı nı wa.
3 Ama wııŋ kaanı maŋ yaala nı sımma, dı Masia yiwo dembiŋ mana sikpeŋ tieŋ, ta dembiŋ mana dı yi ʋ hɔgʋ sikpeŋ tieŋ, ta Ɲmıŋ dıaŋ dı yi Masia sikpeŋ tieŋ.
4 Die wıa dembiŋ dieke dı jʋʋsınana Ɲmıŋ yaa a bala Ɲmıŋ wıa yaalıŋ ma ta ligi ʋ sikpeŋ aŋaŋ jaaŋ ka yıa Masia jılıma.
5 Hɔgʋ dieke dıaŋ dı jʋʋsınana Ɲmıŋ yaa a bala Ɲmıŋ wıa ama ta ka ligi ʋ sikpeŋ aŋaŋ jaaŋ, ʋ chʋrʋ wa ʋ yie viivi me, ka nan dı sıı sıba ʋ wʋŋ wa ʋ sikpeŋ.
6 Ama dıı yi hɔgʋ wa dı ka ligi ʋ sikpeŋ, die nıŋ dı vıına dı ʋ chıa ʋ sikpeŋ zoosi. Ama ka ŋaana yi viivi dı hɔgʋ wʋŋ ʋ sikpeŋ yaa chıa ʋ sikpeŋ zoosi wo, ʋ mʋ ʋ ligi wo ʋ sikpeŋ.
7 Dı ka mʋ dı dembiŋ ligi ʋ sikpeŋ dama Ɲmıŋ die naanna wa ʋ nıası wa ta bı yi Ɲmıŋ bırıŋ, ama hɔgʋ nınıŋ yiwo dembiŋ bırıŋ.
8 Dama dembiŋ ka naaŋ nyıŋ hɔgʋ ma, ama hɔgʋ naanna nyıŋ dembiŋ me.
9 Ɲmıŋ die ka naaŋ wa dembiŋ a yı hɔgʋ ama die ʋ naaŋ wa hɔgʋ a yı dembiŋ.
10 Ta malakasi wıa, dı vıına dı hɔgʋ ligi ʋ sikpeŋ aŋ ka yi dagıtı dı ʋ chʋrʋ wa yiwo ʋ sikpeŋ tieŋ.
11 Ama tı Yɔmʋtieŋ jigiŋ nıŋ, dıı yi dembiŋ dı wori, hɔgʋ kaaŋ dı beri, ta dıı yi hɔgʋ dıaŋ dı wori, dembiŋ dıaŋ kaaŋ dı beri,
12 dama Ɲmıŋ die nagı wa dembiŋ gambiŋ a naaŋ hɔgʋ, ta hɔgʋ dıaŋ dı mıra dembiŋ, ama jaaŋ mana nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ.
13 Nı pıası nı gbaŋ sıba dı vıına dı hɔgʋ jʋʋsıma Ɲmıŋ ta ka ligi ʋ sikpeŋ?

14 Ama tı berinɟ ma dagıya dı dıı yi ta
dembinɟ dı yaa sikpeɟ zoowagıtı ka yiwo
viivi a yı wa;
15 ama dıı yi hɔgʊ dı yaa zoowagıtı ka
yıa wa vıınınɟ, hɔgʊ zoosi yiwo ʊ sibubinɟ.
16 Ama dıı yi vuoɟ dı yaala ʊ nıgı
nınhagırınɟ yaa gamma ka ma, n nan balı
dı tınınɟ yaa Masia dıdıısırı chanchaalınɟ
die dı benne mana wo chʊara a gʊtı naa
ma.

Yaa gamma tı Yɔmʊtieɟ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-29; Maki 14.22-25; Luki 22.14-20)

17 Wudieke n yaala n balı naa nınɟ, n
ka bıra nı ka wıa, dama nı ɟaana lagıma
aɟaɟ taɟ wa a yie wudieke wo, wo nyʊarı
a yıa nı ama ka chʊʊsa nı mınɟ.
18 Bʊmbʊɟaɟ wıınɟ yiwo, n wʊɟya mınɟ
ba balala dı nı ɟaana lagıma tamba wa,
luginɟ ɟaana bie nı sʊnsʊɟ, ta maɟ tuo a
taɟ dii dı a yiwo wusie.
19 Dı yiwo wusie dı luginɟ nan dı beri,
dama kanınɟ ka bala ka dagı vuodiekemba
dı senne dı wusie sieku yaalınɟ ma.
20 Nı ɟaana keɟ lagıma wa daa tı
Yɔmʊtieɟ nyindiike nı ɟaaɟ die.
21 Dama nı ɟaana lagınɟ wa, vuoɟ mana
ɟaaɟ die ʊ diile ta ka chıısa ʊ chan-
chaalınɟ, ta bataɟ kʊma kɔɟ ta bataɟ dıaɟ
dı die a chaga, ta bataɟ dı nyuo a buge, ta
bataɟ dıaɟ dı ka yese a nyuo.
22 Nı wo tige a baaɟ nyuu ta dii mi?
Yaa nı ka yıa Ɲmınɟ vuosi jılıma ta yie
zɔɔlıntielibe dı die viivi? Bıa nı yaala n
bala nı yaa gamma wıırı gie mi? N nan
bırı nı wıaha gie ma? Aayı, n kaaɟ bırı
nı.
23 N tuo wo dagıkʊ gie a nyınɟ tı
Yɔmʊtieɟ jiginɟ ta nagı yıa nı: dı yuɟ dieke
ba posine tı Yɔmʊtieɟ Yisa chıaɟ, die ʊ
nagı paanʊkʊ,
24 a waası Ɲmınɟ, a yi ke gbieri gbieri a
nagıha a yı ʊ kʊaɟandıısırıba dı ba ɟɔbı,
ta baarı dı, “N nyınɟgbanınɟ wʊnna maɟ
baa n nagı aɟ ba kʊʊ mınɟ nı wıa. Nı yime
naa a tıınsıma n wıa.”
25 Nyindiikehe kʊaɟ, ta ʊ bı nagı daaɟ
aɟaɟ nyaaɟchibinɟ a baarı dı, “Daabʊ gie
yiwo n zınɟ dagıtı a daga dı Ɲmınɟ yı
wa nʊahaalınɟ a yı vuota, saɟɟa dieke nı
yaala nı nyu, nı nyume a tıınsıma n wıa.”
26 Saɟɟa dieke mana nı keɟ ɟɔba tı
Yɔmʊtieɟ paanʊ gulimiɟ ta nyuo daabʊ
gie, nı bala vuosi dı tı Yɔmʊtieɟ die kpiye
mınɟ a ga tʊgı saɟɟa dieke ʊ bala ʊ yiɟɟi
keɟ.
27 Die wıa, vuodieke nınɟ mana dı keɟ
ɟɔbı tı Yɔmʊtieɟ paanʊkʊ ta nyu daabʊ,
sie dieke ʊ kana ka mʊ dı ʊ yi die, die
vuoke mi yiwo bıaɟ a yi tı Yɔmʊtieɟ
nyınɟgbanınɟ aɟaɟ ʊ zımbʊ mınɟ.
28 Vuoɟ mana mınɟɟı wʊnsı ʊ gbaɟ, ta
ye ɟɔbı paanʊkʊ ta nyu a daabʊ.
29 Vuodieke nınɟ dı kenne ɟɔbı paanʊkʊ
ta nyu daabʊ ta ka sıba dı ka zie tı
Yɔmʊtieɟ nyınɟgbaɟka naɟ ma, ʊ nan ye
tıbıdatı dieke dı yine bıaɟ ʊ ɟɔbına ta
nyuo wıa.
30 Die yine nı pam dı yʊagı ta yi wabıtı,
ta bataɟ dı kpi kpi.
31 Ama dıı yi tı nan wolinɟ a wʊnsı
tı gbaɟ ta ye ɟɔbı ta nyu, tı kaaɟ ye
tıbıdatınɟ.
32 Tı Yɔmʊtieɟ die tı sarıya ta data tı
tıbıdatınɟ, amʊ ʊ kaaɟ chʊʊsı tı saɟɟa
dieke ʊ bala ʊ chʊʊsı tınɟgbaɟka gie vuosi
wo.
33 Die wıa, n nımballı, dıı yi nı keɟ
lagısı taɟ dı nı dii tı Yɔmʊtieɟ nyindi-
ikehe, nı chıısıma taɟ.
34 Ama vuodieke nınɟ kɔɟ dı yalla, ta ʊ
kaaɟ bıagı a chıısı, die nınɟ ʊ wolinɟ dii
ʊ tiginɟ me, ta ye keɟ, die kaaɟ dı yaa
tıbıdatınɟ a keɟ ʊ ma saɟɟa dieke nı kenne
lagınɟ tamba wa. Wʊtıalıkaha nınɟ maɟ
keɟ keɟ, n nan balı nı.

12

Yaa gamma Ɲmınɟ Halıkasıka piinisi wıa

1 N nımballı, yaa gamma Ɲmınɟ
Halıkasıka, n yaala nı sımma ka piinisi
dı sına die aɟaɟ wusie.
2 Nı sıba a baarı saɟɟa dieke nı yene
ka yi Masia yada wa, die nı jıama bugile,
jadieke dı kana ka bala wıa, ta die yaa nı
gaama sieti pam ma.
3 N yaala nı sımma dı dıı yi Ɲmınɟ
Halıkasıka dı bie vuodieke ma, die vuoke
kaaɟ bıagı yuori ʊ nʊaɟ a chʊʊsı Yisa

saaŋ; ta vuoŋ dıaŋ kaaŋ bıagı a balı
dı Yisa yine tı Yɔmʊtieŋ, sie Ŋmıŋ
Halıkasıka bie ʊ ma.
4 Ŋmıŋ Halıkasıka piinisi yiri yiri
benne, ama Halıkası balıŋka yınana a
mana.
5 Ŋmıŋ jıamıŋ yiri yiri benne, ama
Yɔmʊtieŋ balıŋka tı jıama.
6 Tʊʊma yiri yiri dıaŋ benne, ama Ŋmıŋ
balıŋka vasınana vuoŋ mana dı tʊma ʊ
tʊʊma.
7 Ŋmıŋ yı Masia dıdıısırıŋ mana
hagırıŋ yiri yiri mıŋ dı a dagı dı
Halıkasıka bie ba ma, dı tı suŋŋi Masia
dıdıısırıŋ mana.
8 Halıkasıka nan yı vuoŋ yıaŋ
wʊbalıka; ta bı yı wʊnyı dıaŋ sıbıŋ ta ʊ
bala sıbıŋ wʊbalıka, ama a mana nyınna
Halıkası balıŋka jigiŋ.
9 Halıkasıka yıa vuoŋ yada, ta bı yıa
wʊnyı dıaŋ hagırı dieke dı vasınana
yʊagıtieliŋ dı yese gbaamıŋ;
10 ta bı yıa wʊnyı dıaŋ hagırıŋ ʊ bıagı
tʊma mamachi tʊʊma; ta bı yıa ʊ wʊnyı
dıaŋ yıaŋ ʊ bıagı a yiŋŋi bala Ŋmıŋ
wıa; ta bı yıa wʊnyı dıaŋ yıaŋ dieke
ʊ bıagı a sıba piini dieke dı nyınna
Ŋmıŋ Halıkasıka jigiŋ aŋaŋ jadieke dı
kana ka nyıŋ Halıkasıka jigiŋ; ta bı yıa
wʊnyı dıaŋ yıaŋ ʊ bıagı bala jabalıkı
yiri yiri diekemba ba kana ka wʊmma;
ta bı yıa wʊnyı dıaŋ yıaŋ ʊ bıagı yiŋŋi
bala jabalıkı dieke ʊ kana ka wʊmma ha
chıaŋ.
11 Naa yiwo Halıkasıka tʊʊma, ta ʊ
yıa vuoŋ mana die piini sıba wʊnıŋ
Halıkasıka dı yaalala die.

Nyıŋgbanıŋ wʊbalıka wıa

12 Masia sıı sıba nyıŋgbanıŋ;
nyıŋgbanıŋ yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ ama
ta puo puo lʊga lʊga, ama ka puone puo
die mana ka ye yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ.
13 Tı mana vuodiekemba dı yine Juu vu-
osi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi, aŋaŋ yɔŋısı, aŋaŋ vuodiekemba dı
sına ba gbaŋ, ba sıı tı mana Ŋmıŋ nyaaŋ
aŋaŋ Halıkası balıŋka mıŋ dı tı lagıŋ a
yi nyıŋgbaŋ balımıŋ; ta Halıkası balıŋka
dı suuli tı mana.
14 Nyıŋgbaŋka ka yi chıbıbalımıŋ, ama
a dala mıŋ.
15 Dıı yi naŋ dı baarı dı, “N kana ka
yi nuuŋ wıa n ka gʊtı nyıŋgbaŋka ma”
daa die naŋ dı baa ka yi aŋ ka kaaŋ gʊtı
nyıŋgbaŋka ma.
16 Ta dıı yi ta tıbıŋ dı baarı dı,
“Manıŋ n ka yi nimbiŋ die wıa n ka gʊtı
nyıŋgbaŋka ma”, daa die tıbıŋ dı baa ka
yi aŋ ka kaaŋ gʊtı nyıŋgbaŋka ma.
17 Dıı yi ta nyıŋgbaŋka mana dı lagıŋ
a yi nimbiŋ, lalıa ka baa ka yi a wʊmma
wıa? Ta dıı yi ka lagıŋ yi tıbıŋ, lalıa ka
baa ka yi a wʊŋ nyuugiŋ?
18 Ama Ŋmıŋ lagıŋ wa nyıŋgbaŋka gie
lʊga lʊga mana a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ ʊ
yaalala dene.
19 Dıı yi a mana dı lagıŋ yi jabalımıŋ,
ka tıŋ nan yi nyıŋgbanıŋ?
20 Dı sına die wo, nyindiekemba dı
taasına nyıŋgbaŋka dala mıŋ, ama a
mana yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ.
21 Die wıa, nimbiŋ kaaŋ bıagı balı yı
nuuŋ dı, “N ka yaala fʊ”, yaa sikpeŋ balı
yı naŋ dı, “N ka yaala fʊ.”
22 Ta tı nyıŋgbaŋ lʊga lʊga diekemba dı
taasına nyıŋgbanıŋ ma ta sıı sıba a wo
hagırıbʊ, dıı yi a wori nyıŋgbaŋka kaaŋ
bıagı a yi wııŋ.
23 Nyıŋgbaŋ lʊga diekemba ta tı
daansına ta ka faası wo jılıma wa, hanıŋ
tı mıŋŋı daansa aŋaŋ nıŋŋmına. Die
wıa tı mıŋŋı lige vuosi nine me tı lʊga
diekemba dı kana ka mʊ dı vuosi ye,
24 ta lʊga diekemba dı mʊna vuosi
yesime tı ka ligihe. Ŋmıŋ lagıŋ wa tı
nyıŋgbaŋka sie dieke me lʊga diekemba
dı wone jılıma wa tı faası daansa.
25 Ʊ yiwo naa dı nyıŋgbaŋka lʊga mana
lagıŋ a tʊma vıınıŋ, ta lʊga mana baga
bemme hanıŋ ba ma.
26 Dıı yi nyıŋgbaŋka lʊgıbalımıŋ dı die
wahala nyıŋgbaŋka mana dinene wahala
dene; ta dıı yi nyıŋgbaŋka lʊgıbalımıŋ
dı ye jılıma nyıŋgbaŋka mana yaa wa
sʊgıfıalıŋ mıŋ.
27 Nınıŋ nı lagıŋ yiwo Masia
nyıŋgbaŋka, ta nı wʊnyı mana yiwo ʊ
nyıŋgbanıŋ lʊgıŋ.
28 Die wıa Ŋmıŋ dı vʊarı Masia
tʊntʊntıba Masia dıdıısırıŋ ma, ta ba
yi nıŋŋandıısırıŋ; a bı gʊtı vʊarı

naazʋalıŋ; ta vʋarı dıdagırıŋ; a bı gʋtı vʋarı vuodiekemba dı tʋnnana mamachi wıa; a bı gʋtı vʋarı vuodiekemba dı ʋ yına ba hagırıŋ ba bıagı gbaama yʋagıtieliŋ; ta vʋarı susuŋŋiriŋ; a bı vʋarı vuodiekemba ʋ yına ba yıaŋ ba bıagı daansa tʋʋmaha; ta bı gʋtı vʋarı vuodiekemba dı bıagı balala nyıŋbalıkı yiri yiri diekemba ba kana ka wʋmma.

29 Daa vuoŋ mana yine Masia tʋntʋntʋ, yaa naazʋa, yaa dıdagırʋ yaa vuodiekemba dı yalla hagırıŋ a bıagı tʋma mamachi tʋʋma.

30 Daa vuoŋ mana yalla hagırıŋ a bıagı gbaama yʋagıtieliŋ, yaa a bıagı bala nyıŋbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʋmma, yaa daa vuoŋ mana nan bıagı a yiŋŋi a balı nyıŋbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʋmma a chıası.

31 Nı yaalıma piini diekemba dı yine piinikpııma aŋaŋ nıŋŋmına.

N nan dagı nı sie dieke dı tıanna a mana.

13

Choti wıa

1 Tɔ, Dıı yi maŋ bıagı bala nyıŋbalıkı gaası mana, yaa a bıagı bala malakasi jabalıkıŋ, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, n sıı sıba gıŋgaŋ yaa bimbilimiŋ watı mıŋ.

2 Dıı yi maŋ yaa piini dieke a baaŋ bıagı yiŋŋi bala Ɲmıŋ wıa, yaa ta yaa sıbıŋ mana yaa ta bıagı sıba wʋlɔbırıka wıa mana, yaa ta yaa yada dieke dı baaŋ bıagı a yi ta tankpeŋkpııŋ vʋʋ jigiŋ kaanı a ga jigigaaŋ, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, n yiwo yɔrı.

3 Dıı yi maŋ nagı n nyinti diekemba n yalla mana a yi zɔɔlıntieliŋ, ta nagı n gbaŋ a yı dı ba juo boliŋ Masia wıa, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, ka wo nyʋarı a yı mıŋ.

4 Vuodieke dı yaa choti, yaa wa suguru ta bı chıga vuosi zɔɔlıŋ, ʋ wo sʋgıbıaŋ, yaa kuuliŋ yaa kɔtıŋ-n gbaŋ,

5 ʋ wo kalinbaani, choti ka yie ʋ chan-chaalıŋ yɔrı yɔrı, yaa ta faasına yaala ʋ kasıŋ ma vıınıŋ, yaa ta jıa sınyıırıŋ yɔrı yɔrı, ʋ ka naga bıaŋ dieke ba yinene wo a yie ʋ sʋŋ ma.

6 Vuodieke dı yalla choti ka yaa sʋgıfıalıŋ yaa gamma bıaŋ ma, ama ta yaa sʋgıfıalıŋ aŋaŋ wusieke.

7 Vuodieke dı yalla choti ka gbalıga; ʋ yada aŋaŋ ʋ tama aŋaŋ ʋ suguru wo kpatıŋ.

8 Choti wo kpatıŋ. Ama dıı yi Ɲmıŋ wıa yiŋŋi balıkʋ ka nan keŋ kpatı, ta dıı yi wʋbalıkı gaası balıŋ ka nan keŋ kpatı, ta dıı yi sıbıŋ ka nan keŋ kpatı.

9 Lele nıŋ, tı sıba wa bıta ta Ɲmıŋ wıa yiŋŋi balıkʋ piinike gbaŋ dı yuori a dagıtı bıta mıŋ.

10 Ama saŋŋa dı keŋ tʋgı ta Ɲmıŋ dı dagıtı a mana, wudieke dı benne bıta wa nan kpatı.

11 Saŋŋa dieke die n yine bʋabiŋ die n bala sıba bʋabiŋ, ta die yie nyinti sıba bʋabiŋ, ta die yile sıba bʋabiŋ, ama wana lʋa naa, n vaa wa balıbısıŋaŋ wıa.

12 Wudieke tı sıbına lele wo yayaa mıŋ, ta sıı sıba tı ŋaana daansa dige me ta ka yese vıınıŋ; ama tı nan keŋ ye he yaalıŋ ma. Wudieke n sıbına lele gie wo yayaa mıŋ, ama n nan keŋ sıbaha vıınıŋ sıba Ɲmıŋ dı sıbına mıŋ vıınıŋ die wo.

13 Tɔ, yada aŋaŋ tama aŋaŋ choti, nyinti ataa wa gie benne; ama choti tıaŋ a mana.

14

Halıkasıka piini wʋbalıka bıbra

1 Nı yaalıma choti a tıaŋ jaaŋ mana; ama ta bı yaalıma Ɲmıŋ Halıkasıka piini aŋaŋ nıŋŋmına, a tıaŋ a mana nı faası yaalıma piini dieke dı yine Ɲmıŋ wıa yiŋŋi balıkʋ.

2 Vuodieke dı balala nyıŋbalıkı gaası diekemba ʋ kana ka wʋmma ta Ɲmıŋ Halıkasıka dı yı wa wa, ʋ bala yıa Ɲmıŋ daa vuota, dama vuoŋ ka sıba a chıası, ʋ ŋaana bala lɔbırıŋ wıa Halıkasıka hagırıŋ ma wa.

3 Ama vuodieke dı yiŋŋine bala Ɲmıŋ wıa, bala yıa vuota ta suŋŋe be ta kpaŋŋısa ba ta yıa ba sʋgıfıalıŋ.

4 Vuodieke dı balala wʋbalıkı gaası dieke ʋ kana ka wʋmma suŋŋe ʋ gbaŋ nyıına; ama vuodieke dı yiŋŋine bala Ɲmıŋ wıa suŋŋe Masia dıdıısırıba mana.

5 N tɪŋ yaala nɪ mana balɪma nyɪŋbalɪkɪ
gaasɪ diekemba nɪ kana ka wʊmma, ama
a tɪaŋ ka n tɪŋ yaala nɪ mana yiŋŋi balɪma
Ɲmɪŋ wɪa mɪŋ. Vuodieke dɪ yiŋŋi bala
Ɲmɪŋ wɪa, ka yaa nyʊarɪ a tɪaŋ vuodieke
dɪ balala wʊbalɪkɪ gaasɪ dieke ʊ kana ka
wʊmma, sie vuoŋ bie mi ta nan bɪagɪ
yiŋŋi balɪ wɪaha a dagɪ Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ
aŋ ka suŋŋi be.
6 N nɪmballɪ, dɪɪ yi maŋ keŋ nɪ jigiŋ a
bala wʊbalɪkɪ gaasɪ diekemba n kana ka
wʊmma, bɪa suŋŋiŋ maŋ yɪa nɪ? Sie maŋ
keŋ a yuori nyindieke dɪ nyɪna Ɲmɪŋ jigiŋ
a dagɪ nɪ, yaa yɪaŋ, yaa a yiŋŋi balɪ Ɲmɪŋ
wɪa a yɪ nɪ, yaa dagɪkʊ a taŋ.
7 Dɪɪ yi nyindiekemba dɪ wone mɪsɪ ba
yaa laala dɪ ka tarɪga a kpaŋ, lalɪa vuosi
dɪ baa ba yi a sɪmma a kpaŋ chɪaŋ?
8 Dɪɪ yi vuodieke wɪɪnana kantana dɪ ka
mɪŋŋɪ wɪɪ nɪŋŋmɪna wɪɪla, mɪnɪa baaŋ yi
siri aŋaŋ tɔŋ?
9 Die gbaŋ gbaŋ dɪ sɪɪ, dɪɪ yi fʊ bala
yɪa vuosi aŋaŋ jabalɪkɪ dieke ba kana
ka wʊmma, lalɪa ba baa ba yi a sɪmma
wudieke fʊ balala chɪaŋ? Dɪ nan dɪ sɪɪ
sɪba bala yɪa wa bʊlɔgɪsɪŋ.
10 Nyɪŋbalɪka yiri yiri pam benne dʊnɪa
ma, ta a mana dɪ yaa a chɪasɪ.
11 Ama dɪɪ yi maŋ ka sɪba jabalɪkɪ dieke
vuoŋ dɪ bala yɪa mɪŋ, vuodieke dɪ balala
a yɪa mɪŋ nan dɪ yi chaanʊ n jigiŋ ta n
dɪaŋ yi chaanʊ ʊ jigiŋ.
12 Nɪ senne yaalala Halɪkasɪka piini
wo, nɪ yaalɪma piini dieke dɪ baaŋ suŋŋi
Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ mana.
13 Vuodieke dɪ balala nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ
diekemba ʊ kana ka wʊmma, mʊ ʊ jʊʊsɪ
wa Ɲmɪŋ a ye piini dieke ʊ baaŋ bɪagɪ a
daga a chɪasɪ.
14 Dɪɪ yi maŋ jʊʊsa Ɲmɪŋ aŋaŋ wʊbalɪkɪ
dieke n kana ka wʊmma, n haalɪŋ
jʊʊsɪnana ama n ka sɪba wudieke n
balɪnana chɪasɪ.
15 Lalɪa maŋ baa yi? N nan jʊʊsɪ Ɲmɪŋ
aŋaŋ n haalɪŋ, ta bɪ jʊʊsɪ wa aŋaŋ n
sʊŋanyile; ta chɪa yɪla a yɪ Ɲmɪŋ aŋaŋ n
haalɪŋ; ta bɪ chɪa yɪla aŋaŋ n sʊŋanyile.
16 Dama fʊ bɪra Ɲmɪŋ ta waasa wa aŋaŋ
fʊ haalɪbʊ nyɪɪna ma, lalɪa vuodiekemba
dɪ kana ka sɪba a chɪasɪsɪ dɪ baa ba gʊtɪ fʊ
a bɪrɪ Ɲmɪŋ? Dɪɪ yi ba ka sɪba a chɪasɪsɪ,
lalɪa ba baa ba sɪmma dɪ fʊ bɪrɪŋ yiwo
wusie?
17 Dɪɪ yi fʊ Ɲmɪŋ bɪrɪkʊ dɪ vɪɪna gbaŋ,
ama ka kaaŋ suŋŋi vuoŋ.
18 N waasa Ɲmɪŋ dɪ n bɪagɪ bala
wʊbalɪkɪ dieke n kana ka wʊmma a tɪaŋ
nɪ wʊnyɪ mana.
19 Ama maŋ bie Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ
lagɪmɪŋ sʊŋ, n nan dɪ yaala dɪ n balɪ
nʊawɪɪŋ anʊ diekemba dɪ yalla chɪasɪ aŋ
ka suŋŋi n chanchaalɪŋ, a tɪaŋ n baa bala
nʊawɪɪŋ tuse tuse jabalɪkɪ dieke n kana
ka wʊmma ma.
20 N nɪmballɪ, nɪ daa yilime sɪba
ballɪbɪsɪsɪ, ama bɪaŋ yiile nɪŋ nɪ sɪmma
sɪba ballɪbɪsɪ, ama nɪ yilime sɪba
nyɪŋkʊra.
21 Dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dɪ,
Ɲmɪŋ baarɪ,

N nan daansɪ vaa chaanɪŋ diekemba dɪ
balala jabalɪkɪ gaasɪ
aŋ ba balɪ wɪa a yɪ n vuosi.

Ba nan balɪ a yɪ ba tɪŋgbaŋ gaaŋ
nyɪŋbalɪka ma
die mana yɔrɪ n vuosi kaaŋ wʊŋ a yɪ
mɪŋ.

22 Die wɪa, wʊbalɪkɪ gaasɪ yiwo Ɲmɪŋ
hagɪrɪŋ dagɪtɪ a yɪa vuodiekemba dɪ kana
ka yi Masia yada wa, daa vuodiekemba dɪ
yine wo yada wa. Ama Ɲmɪŋ wɪa yiŋŋi
balɪkʊ yiwo dagɪtɪ a yi yada tieliŋ, daa
vuodiekemba dɪ kana ka yi Masia yada
wa.
23 Dɪɪ yi Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ mana dɪ
lagɪŋ taŋ, ta vuoŋ mana dɪ bala jabalɪkɪ
gaasɪ diekemba ba kana ka wʊmma,
ta vuodiekemba dɪ kana ka yi Masia
dɪdɪɪsɪrɪŋ yaa vuodiekemba dɪ kana ka
sɪba a wɪa dɪ keŋ juu, ba kaaŋ balɪ dɪ nɪ
juo yɪɪŋyaatɪ?
24 Ama dɪɪ yi ta Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ dɪ
lagɪŋ taŋ, ta tuose Ɲmɪŋ wɪa a yiŋŋi
bala yɪa taŋ ta vuodiekemba dɪ kana ka
yi Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ yaa vuodiekemba dɪ
kana ka sɪba a wɪa dɪ keŋ juu, ba nan
mɪŋŋɪ dɪ ba yiwo tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ yaa
gamma wudieke ba wʊnna wa ta dii ba
gbaŋ gbaŋ sarɪya.

25 Ta yuori balı wudieke dı benne ba
sʊgıtı ma, ta sʊʊŋ gbigiri a bırı Ɲmıŋ ta
baarı dı, “Wusie, Ɲmıŋ seŋ bie nı jigiŋ.”

Masia dıdıısırıŋ dı mʊna ba jıama Ɲmıŋ dene

26 N nımballı, n balıkʊ gie chıaŋ?
Dıı yi nı keŋ lagısı taŋ dı nı jıama
Ɲmıŋ, ta wʊnyı ŋaaŋ yaa wa yılı, ta
wʊnyı dıaŋ dagıŋ, ta wʊnyı dıaŋ wudieke
Ɲmıŋ dı yuorine a dagı wa, ta wʊnyı
dıaŋ wʊbalıkı gaası diekemba ʊ kana
ka wʊmma, ta wʊnyı dıaŋ dı bıagı
bala wʊbalıkı gaası diekemba ʊ kana ka
wʊmma a chıası, nı yime genhe mana
sie dieke dı mʊna a suŋŋime Masia
dıdıısırıŋ.
27 Dıı yi ba yaala ba balı wʊbalıkı gaası
diekemba ba kana ka wʊmma ba daa tıaŋ
vuosi bale yaa bataa, ba balıma wʊnyı
wʊnyı, ta vuoŋ dıaŋ bemme mi a daga
a chıası kaanı kaanı.
28 Ama dıı yi ta vuodieke dı baaŋ bıagı
a dagı a chıası dı wori, die nıŋ vuodieke
dı balala wʊbalıkı gaası diekemba ʊ kana
ka wʊmma tarı ta balıma yıma ʊ nyıına
ma aŋaŋ Ɲmıŋ.
29 Nı vaa naazʊalıŋ bale yaa bataa
balıma Ɲmıŋ wıaha, ta vuotıalıkaha
jııma wudiekemba ba balala wa.
30 Ama dıı yi ta vuoŋ dı kalı nı sʊŋ ta
Ɲmıŋ dı yuori ʊ wıaha a dagı wa, ta ʊ
yaala ʊ yiŋŋi balı Ɲmıŋ wıaha, vuodieke
dı balala wa tarı.
31 Nı mana nan bıagı yiŋŋi balı Ɲmıŋ
wıa wʊnyı wʊnyı aŋ ka yi vuoŋ mana
bʊgırı aŋ ka kpaŋŋısı vuoŋ mana.
32 Vuodieke dı yalla piini dieke dı yine
Ɲmıŋ wıa yiŋŋi balıkʊ nan bıagı yigi ʊ
gbaŋ a chıısı ʊ saŋŋa,
33 dama Ɲmıŋ ka wa tı dı tı yime wıa
tɔra tɔra, ama ʊ wa tı dı tı bemme sɔmm.

Die dı mʊ dı sımma saŋŋa dieke Ɲmıŋ
vuosi dı keŋ lagıŋ.
34 Hɔgʊba mʊ ba mʊʊ ba nʊa sɔmm
Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ jigiŋ, ama ba
mʊ ba sʊʊŋ ba gbaŋ tıŋgbaŋ ta wʊmma
sıba Ɲmıŋ mıraha dı dagına die wo.
35 Dıı yi ba yaala ba sımma wııŋ, ba
pıası ba chʊllıŋ tige me, dama ka yiwo
viivi dı hɔgʊ balı wıa Masia dıdıısırıŋ
lagımıŋ jigiŋ.
36 Ɲmıŋ wıaha gie die ka woliŋ piili wo
nı jigiŋ, yaa daa nı nyıına ma jigiŋ ka keŋ
tʊgı.
37 Vuodieke dı sıba dı ʊ yiwo Ɲmıŋ
naazʊa yaa ʊ yaa Halıkasıka piini, ʊ
sımma a baarı wudieke n maagınana yıa
nı naa yiwo tı Yɔmʊtieŋ mıra mıŋ.
38 Ama vuodieke dı zeti wıaha gie, nı
gbaŋ daa tuosime ʊ wıa.
39 Die wıa n nımballı, nı yaalıma
Ɲmıŋ wıa yiŋŋi balıkʊ aŋaŋ nıŋŋmına,
ama nı da kagıma vuodiekemba dı yaala
wʊbalıkı gaası diekemba ba kana ka
wʊmma balıŋ.
40 Nı yime wııŋ mana vıınıŋ vıınıŋ aŋ
a dıa taŋ.

15

Masia kuŋ hagıŋ wıa

1 N nımballı, n yaala n tıınsı nı mıŋ yaa
gamma wʊvıına dieke die n mʊʊlına a yı
nı wa, ta nı tuo a mıŋŋı pɔgılıha wa.
2 Dıı yi nı mıŋŋı pɔgılaha nı nan ye
gbatıtaanıŋ, daa die nı yadaka nan yi
yɔrı.
3 Wudieke n tuone wo kanıŋ maŋ nagı
a yı nı wa, ta ka yine wʊkpııŋ a tıaŋ
wııŋ mana; dı Masia die tuo wo tınıŋ
wʊbıayiiriŋ kuŋ a kpi, sıba dı maagına
Ɲmıŋ gbaŋ ma dene wo;
4 dı die ba guu wo mıŋ, ta ʊ hagı kumbu
me ka daraa ataa daraaŋ sıba dı maagına
Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dene wo,
5 ta die nyıŋ Piita jigiŋ, ta ka kʊaŋ chaaŋ
ʊ bı nyıŋ ʊ tʊntʊntıŋ baŋ aŋaŋ bale wo
jigiŋ.
6 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ bʊnyı ʊ
dıdıısırıŋ dı tıanna vuosi kɔbısı-nʊ wa
jigiŋ, bataŋ pam ye bie ba mısı ma ta
bataŋ dıaŋ dı kpi.
7 Naa kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ Jemisi
jigiŋ, ta die keŋ nyıŋ ʊ tʊntʊntıba mana
jigiŋ.
8 Ka kʊaŋ kʊaŋ die ʊ keŋ nyıŋ n gbaŋ n
jigiŋ, manıŋ vuodieke die dı sına sıba n
daaŋ ka tʊgıya ta ba mıırı mıŋ wa.
9 Masia tʊntʊntıba mana ma manıŋ n
yine vuodieke dı wıarına ba kʊaŋ, ta die

ka mʊ dɪ ba wasɪma mɪŋ Masia tʊntʊntʊ,
dama die n vaa Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ dɪ dii
wahala pam.
10 Ama Ɲmɪŋ die chɪgɪma mɪŋ zɔɔlɪŋ ta
suŋŋi mɪŋ maŋ yi vuodieke n yine jinne
naa, ta die ʊ yɪna mɪŋ suŋŋi dieke wo dɪ
ka yi yɔrɪ. Dama n ŋmɪntɪ wa niŋ a tʊŋ a
tɪaŋ tʊntʊntɪ banɪŋ ba mana, ama dɪ ka yi
manɪŋ n tʊna naa, ama Ɲmɪŋ suŋŋi dieke
die dɪ benne n ma wa tʊna die.
11 Dɪɪ yi manɪŋ yaa banɪŋ ba mʊʊlɪnana
wɪaha, wʊbalɪŋka tɪ mana dɪ mʊʊla, ta
kanɪŋ nɪ yi yada wa.

Yaa gamma kuŋ hagɪŋ wɪa

12 Dɪɪ yi tɪ mʊʊla dɪ Masia die hagɪ kuŋ
me, lalɪa nɪ bataŋ dɪ baarɪ dɪ kunti ka
daansɪ hagɪ kuŋ me?
13 Dɪɪ yi kunti dɪ kaaŋ daansɪ hagɪ kuŋ
me, die nɪŋ Masia gbaŋ die ka hagɪya kuŋ
me.
14 Ta dɪɪ yi Masia die dɪ ka hagɪ kuŋ me,
die nɪŋ tɪ wo wɪɪŋ a baaŋ mʊʊlɪ a yɪ nɪ,
ta nɪ dɪaŋ dɪ wo wɪɪŋ a baaŋ tuo dii.
15 A bɪ gʊtɪ, tɪ bɪ chɪba wɪa a yɪa Ɲmɪŋ
dama tɪ baarɪ dɪ ʊ sʊgɪrɪna Masia a nyɪŋ
kuŋ me, ama dɪɪ yi kuŋ hagɪŋ dɪ wori die
nɪŋ die ʊ ka sʊgɪrɪ wa a nyɪŋ kuŋ me.
16 Dɪɪ yi wusie dɪ kunti dɪ ka haga kʊŋ
me, die nɪŋ Ɲmɪŋ die ka sʊgɪrɪ Masia a
nyɪŋ kuŋ me.
17 Dɪɪ yi Masia dɪ ka hagɪ kuŋ me,
die nɪŋ nɪ yadaka yiwo yɔrɪ, ta nɪ
tʊntʊmbɪatɪ ye bie nɪ ma.
18 Ta ka nan bɪ dagɪ dɪ vuodiekemba
die dɪ yine Masia yada wa ta kpi wo baya
mɪŋ.
19 Tɪ yine Masia yada wa, dɪɪ yi ka yaa
nyʊarɪ tɪŋgbaŋka gie beriŋ nyɪɪna ma,
die nɪŋ tɪ wɪa tɪŋ nan dɪ yaa zɔɔlɪŋ a tɪaŋ
vuoŋ mana.
20 Ama ka yiwo wusie dɪ Ɲmɪŋ die seŋ
sʊgɪrɪ wa a nyɪŋ kuŋ me mɪŋ. Wʊnɪŋ
Masia yiwo vuodieke die dɪ woliŋ hagɪ
kuŋ me, ta ka dagɪ dɪ vuodiekemba die
dɪ kpine gbaŋ nan daansɪ hagɪ kuŋ me.
21 Vuota die yaa kuŋ a keŋ tɪŋgbaŋka
gie me; die gbaŋ gbaŋ vuota dɪ bɪ yaa kuŋ
hagɪŋ a keŋ.
22 Dama Adami wɪa ta vuota mana dɪ
kpie, die gbaŋ gbaŋ Masia wɪa vuota nan
hagɪ kuŋ me.
23 Vuoŋ mana yaa ʊ kuŋ hagɪŋ
saŋŋa mɪŋ; Masia die woliŋ hagɪ, ta
vuodiekemba dɪ yine ʊ vuosisi nan daansɪ
hagɪ ʊ keniŋ daraaŋ.
24 Ka kʊaŋ chaaŋ kpatɪŋ nan keŋ, Masia
nan daansɪ a nyaŋŋɪ ŋmɪŋsikpeŋ naara
aŋaŋ yikotieliŋ aŋaŋ hagɪrɪtieliŋ, ta nagɪ
naarɪ a yɪ ʊ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ nuusi me.
25 Masia nan daansɪ yi naaŋ a ga tʊgɪ
saŋŋa dieke Ɲmɪŋ dɪ bala ʊ nyaŋŋɪ ʊ
dataasɪ mana a nagɪ ba yi ʊ nuusi me.
26 Dataaŋ dieke Ɲmɪŋ dɪ bala ʊ wɪarɪ
kʊaŋ a chʊʊsɪ yine kuŋ.
27 Dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dɪ, "Ʊ
nan nagɪ jaaŋ mana a yi ʊ nuusi me", ama
ka ka dagɪ sɪba Ɲmɪŋ gbaŋ gʊtɪ wa jaaŋ
mana wa ma, dama wʊnɪŋ Ɲmɪŋ bala ʊ
nagɪ jaaŋ mana a yi Masia nuusi me.
28 Ta jaaŋ mana dɪ keŋ a bie Masia
nuusi me saŋŋa dieke wo, ʊ gbaŋ ʊ nan
daansɪ bie Ɲmɪŋ nuusi me, vuodieke dɪ
yine ta nyinti mana dɪ bie ʊ nuusi me wo;
ta Ɲmɪŋ dɪ sɪɪ jaaŋ mana.
29 Dɪɪ yi kunti dɪ ka haga kuŋ me, bɪa
wɪa vuosi bataŋ dɪ ziele vuodiekemba dɪ
kpine naŋ ma a sɪa Ɲmɪŋ nyaabʊ? Dɪɪ yi
kunti dɪ ka haga, bɪa wɪa ba yie die?
30 Dɪɪ yi kunti dɪ ka haga kuŋ me, bɪa
yine ta tɪnɪŋ tɪ juo wʊkpɪɪma ma saŋŋa
mana?
31 N nɪmballɪ, n tuole kuŋ daaŋ mana
mɪŋ! N yaa nyʊʊŋ nɪgɪŋ nɪ ma aŋaŋ nɪ
taasɪna aŋaŋ Yisa Masia tɪ Yɔmʊtieŋ wo,
naa wɪa maŋ bala die.
32 Dɪɪ yi wudiekemba Efesusi tɪŋ vuosisi
die yine mɪŋ aŋ ka sɪɪ sɪba n waga aŋaŋ
dɔmbɪatɪ naa, bɪa nyʊarɪ maŋ nan ye
aŋaŋ n waga aŋaŋ ba wa dɪɪ yi kunti dɪ ka
haga kuŋ me? Dɪɪ yi dɪ kunti dɪ ka haga
kuŋ me die nɪŋ, "Nɪ vaa tɪ dime ta nyume,
ta sɪmma a baarɪ soriŋ tɪ nan kpi."
33 Nɪ da vaa vuoŋ gaaŋ nɪ. Dɪɪ yi
vuovɪɪna aŋaŋ vuobɪatɪ dɪ lagɪsɪŋ chʊŋ,
ka chʊʊsa vuovɪɪnaha beriŋ mɪŋ.
34 Nɪ yiŋŋi ye yɪaŋ ta vaa nɪ tʊmbɪatɪ.
Nɪ bataŋ ka sɪba Ɲmɪŋ, die wɪa maŋ
maaga naa dɪ n yi nɪ viivi.

Nyɪŋgbanɪŋ dɪ bala ka sɪɪ dene kuŋ hagɪŋ kʊaŋ chaaŋ

35 Vuoŋ nan pıası dı, “Lalıa kunti dı baa
ka hagı kuŋ me? Ba nyıŋgbanıŋ baa ka
sımma lalıa?”
36 Gaamʋ wa gie, dıı yi fʋ keŋ bʋrı
jaaŋ tıŋgbaŋ ma ka ka nyuune ntaala ka
hʋʋgıya.
37 Fʋ keŋ bʋra, daa tııka gbaŋ gbaŋ fʋ
ŋaaŋ nagı a bʋrı, ama ka bie fʋ ŋaaŋ nagı
a bʋrı sıba zaa yaa jadieke mana.
38 Ama Ŋmıŋ nan vaa bini mi nyuuŋ ta
sıı sıba ʋ yaala ka sımma die, ta biŋ mana
yaa ka tııŋ dı sına die.

39 Nyıŋgbaŋısı mana ka yi bʋnyı, vuota
yaa nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta dɔŋısı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta nembisi dıaŋ dı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta zaasıŋ dıaŋ dı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ.

40 Ŋmıŋ sikpeŋ nyinti yaa a nyıŋgbanıŋ
ta tıŋgbaŋ ŋaŋ nyinti dıaŋ dı yaa a
nyıŋgbanıŋ. Ŋmıŋsikpeŋ nyinti yaa a
tʋaŋ vıınıŋ ta tıŋgbaŋ ŋaŋ nyinti dıaŋ dı
yaa a tʋaŋ vıınıŋ.
41 Ŋmınnı yaa ka tʋaŋ chaanıŋ, ta
chııkʋ dıaŋ dı yaa ka tʋaŋ chaanıŋ, ta
chıŋmarısısı dıaŋ dı yaa a tʋaŋ chaanıŋ.
Ta chıŋmarısı sʋŋ a mana dı yaa chaanıŋ
tɔra tɔra.

42 Die dı vaa dı sımma kunti dı keŋ hagı
kuŋ me. Vuota nyıŋgbanıŋ ŋaaŋ kpie
mıŋ, ta ba guohe, ama a hagı kuŋ me a
nan tarıgı, dama ka kaaŋ daansı kpi.
43 Ba ka guo tı aŋaŋ vıınıŋ, ama tı nan
keŋ hagı aŋaŋ vıınıŋ, ba bı ka guo tı
aŋaŋ hagırıŋ, ama tı nan keŋ hagı aŋaŋ
hagırıŋ.
44 Ba guo tı aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbanıŋ mıŋ, ama tı keŋ hagı tı
nan ye nyıŋgbaŋ dieke dı yine Haalıbʋ
nyıŋgbanıŋ. Nyıŋgbaŋ dieke dı yine
tıŋgbaŋka gie nyıŋgbanıŋ beri mıŋ
ta nyıŋgbaŋ dieke dı yine Haalıbʋ
nyıŋgbanıŋ dıaŋ dı beri.
45 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı, “Bʋmbʋŋaŋ vuoŋ Adami die yiwo
vuota”; ama vuodieke dı kenne kʋaka
yiwo Haalı dieke dı yına tı miivoli wo.
46 Daa nyıŋgbaŋ dieke dı yine
Haalıbʋ die wolinne keŋ, tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbanıŋ die wolinne keŋ, ta ka kʋaŋ
chaaŋ ta Haalıbʋ tʋaŋ dı keŋ.

47 Bʋmbʋŋaŋ vuoke die nyıŋ wa tantı
ma, ta vuodieke dı diisine bule wo dı nyıŋ
ŋmıŋsikpeŋ.
48 Vuodiekemba dı yine tıŋgbaŋka gie
sııtı sıı sıba vuodieke dı nyına tantı ma
mıŋ, ta vuodiekemba dı yine arızanna
sııtı dı sıı sıba vuodieke dı nyına
arızanna ma wa.
49 Ta tı mana nyıŋgbanıŋ dı nıasına
Adami vuodieke die nyına tantı ma
wa, die gbaŋ gbaŋ daaŋ kaanı tı
arızanna nyıŋgbanıŋ nan sıı sıba Masia
nyıŋgbanıŋ.

50 N nımballı, n bala nı dı nyıŋgbaŋ
dieke dı yine nɔŋ aŋaŋ zıŋ kaaŋ bıagı
juu Ŋmıŋ naarı ma; ta nyıŋgbaŋ dieke
dı hʋʋgına kaaŋ bıagı ye miivoli dieke dı
wone kpatıŋ.

51 N yaala n balı nı wʋlɔbırıkırı gie
mıŋ, tı bataŋ nan kpi, ta tı bataŋ dıaŋ
nan dı bie ba mısı ma; ama tı mana nan
tarıgı.
52 Dınıŋ daarı mi kantaŋ dı kʋŋ, tı
mana nan tarıgı bʋnyı lagı lagı sıba
ninkamısıŋ. Kantana dı kʋŋ, kunti nan
hagı kuŋ me aŋaŋ nyıŋgbanıŋ dieke dı
kana kaaŋ kpi, ta tınıŋ vuodiekemba dı
benne tı miivoli mi dınıŋ daarı mi wo,
nyıŋgbanıŋ nan tarıgı.
53 Dı yiwo talası dı nyıŋgbaŋ dieke
dı hʋʋgınana keŋ tarıgı nyıŋgbaŋ dieke
dı kana ka hʋʋga, ta nyıŋgbaŋ dieke dı
kpinene keŋ tarıgı a yi nyıŋgbaŋ dieke
dı kana ka kpiye.
54 Die wıa naa dı keŋ yi, ta nyıŋgbaŋ
dieke dı hʋʋgınana dı keŋ tarıgı a yi
nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka hʋʋga, ta
nyıŋgbaŋ dieke dı kpinene keŋ tarıgı a yi
nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka kpiye, saŋka
mi wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
nan suuli, dı, “Ʋ nyaŋŋı wa kuŋ a kpatı.”
Dı bı maagı dı,

55 “Kuŋ sıa fʋ nyaŋŋıkʋ dı beri bıbra?
Kuŋ, lalıa fʋ baa fʋ yi a nagı tı yi wahala
ma bıbra?”
56 Bıaŋ vasa kuŋ dı ŋaaŋ yıa tı wahala, ta
bıaŋ dı yese ka hagırıŋ a nyına mıraha
ma.
57 Ama tı waasa Ŋmıŋ aŋaŋ ʋ yına tı
nyaŋŋıŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma.

58 Die wıa n nımballı, nı mıŋŋı zie keŋ
keŋ ta daa vaa jaaŋ vʋarı nı a nyıŋ Masia
kʋaŋ dıısıŋ ma. Nı nagı nı gbaŋ a tʋma
tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma saŋŋa mana, dama nı
sıba a baarı tʋʋma diekemba nı tʋnnana
a yıa tı Yɔmʋtieŋ wo, kaaŋ daansı nan
yɔrı.

16

Ligire chıasıŋ wıa

1 Lele, n yaala n dagı nı yaa gamma
ligire dieke nı chıasınana dı nı suŋŋi
Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Judia ma
wa wıa, n yaala nı yime sıba n dagına Ma-
sia dıdıısırıŋ diekemba dı benne Galasia
tıŋ ma mıŋ.
2 Alasiri daaŋ mana, vuoŋ mana vʋarı
ligire ʋ baaŋ bıagı dene a nyıŋ ʋ tʋnna a
ye ligire dieke wo a dʋaŋ, amʋ maŋ keŋ
keŋ nı kaaŋ bı chıası bıbra.
3 Maŋ keŋ keŋ n nan maagı gbaŋtı a
tʋŋ vuodiekemba nı vʋarına aŋ ba yaa nı
piinisisi a ga Jerusalemi.
4 Dıı yi dı mʋ dı n ga n gbaŋ, die nınıŋ
tı nan lagısı ga.

Pɔɔli die dı sanna dı ʋ yi wudieke

5 N saŋya dı n daagı Masedonia tıŋgbaŋ
ma; ta a kʋaŋ chaaŋ n nan keŋ nı jigiŋ a
kaagı nı, dama dı mʋ dı n ga Masedonia
tıŋgbaŋ ma.
6 Fʋ zı n nan dı bie nı jigiŋ daraa ale
yaa n nan wıarı nı jigiŋ wʋyaalıka gie
mana; ta nı nan keŋ suŋŋi mıŋ aŋ n tıaŋ
ga jigidieke n yaala n ga.
7 N ka yaala dı n keŋ kaagı nı daraa
ŋmına ta tıaŋ ga, ama dıı yi tı Yɔmʋtieŋ
dı yi sieŋ, n nan yʋası nı jigiŋ.
8 N nan wıarı Efesusi gie a ga tʋgı
Pentikosi dʋʋga saŋŋa,
9 dama sieŋ yuori yı mıŋ mıŋ dı n
mıŋŋı tʋŋ Masia tʋʋmaha, ama dataası
pam dıaŋ benne.
10 Dıı yi Timoti dı keŋ keŋ nı kpaŋŋı
nı gbaŋ a mıŋŋı tuo wo chaantı, dama ʋ
gbaŋ ʋ tʋma tı Yɔmʋtieŋ tʋʋmaha sıba n
tʋnnana die.
11 Nı sımma dı vuoŋ keŋ daansı wa
yɔrı, ama nı suŋŋi wo ta vaa aŋ ʋ nyıŋ
nı jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ amʋ ʋ nan viiri
keŋ n jigiŋ, dama n daansa wa aŋaŋ tı
nımballılı sieŋ me.
12 Yaa gamma tı nımbʋa Apolosi, n
jʋʋsa wa dı wʋnıŋ aŋaŋ tı nımballı keŋ
kaagı nı, ama ʋ ka yaala ʋ keŋ lele gie,
ama ʋ keŋ ye sieŋ ʋ nan keŋ.

Yaa gamma kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ wıa

13 Nı gbara ta mıŋŋı zie keŋ keŋ nı
yadaka ma, ta yallıma dembisi aŋaŋ
hagırıŋ.
14 Yime jaaŋ mana aŋaŋ choti.
15 Nı wɔŋ sıba Sitifanasi aŋaŋ ʋ deŋ, die
ba yine vuodiekemba dı wolinne yi Masia
yada Akaya tıŋgbaŋ ma, ta die nagı ba
gbaŋ a tʋma yıa Ŋmıŋ vuosi. N jʋʋsa nı
n nımballı,
16 dı nı saagı a yıma vuosi gie chan-
chaalıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı
gʋtına ba ma a tʋma pam a yıa Ŋmıŋ
vuosi.
17 N sʋŋ fıalıya mıŋ aŋaŋ Sitefanatusi
aŋaŋ Fotunatusi aŋaŋ Akayisi keniŋ wıa,
dama die nı wone n jigiri, die n yaa wa
sʋgıchʋʋsıŋ, ama ba kenne wo n bı wo
sʋgıchʋʋsıŋ.
18 Die ba kpaŋŋısı mıŋ sıba die ba
kpaŋŋısına nı die wo, nı yıma vuosi gie
chanchaalıŋ jılıma.
19 Masia dıdıısırı diekemba dı benne
Asia tıŋgbaŋ mana waasa nı. Akuy-
ila aŋaŋ Pirisila Masia dıdıısırıba dı
lagısınana jıama Ŋmıŋ ba tigiri me wo
waasa nı vıınıŋ tı Yɔmʋtieŋ saaŋ ma.
20 Tı nımballı mana dı benne giena
waasa nı.
Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.
21 Manıŋ Pɔɔli maagına waasıkʋ gie
giena aŋaŋ n nuuŋ.
22 Vuodieke mana dı kana ka cho tı
Yɔmʋtieŋ, kaatı bie ʋ ma!
Maranata; ka chıaŋ yiwo, “Tı
Yɔmʋtieŋ, keŋ.”
23 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa suŋŋi nı.
24 N cho nı mana aŋaŋ wusie Yisa Masia
saaŋ ma.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʋtına bule ʋ maagına a yı Korinti tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Ŋmıŋ dı vʋarına dı n yi Yisa Masia tʋntʋntʋ aŋaŋ tı nımbʋa Timoti maagınana gbaŋkʋ gie, a yıa nınıŋ Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Korinti tıŋ ma aŋaŋ Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Akaya tıŋgbaŋ mana.

2 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı sʋgıdʋagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

3 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, ta bı yi vuodieke dı chıgınana tı zɔɔlıŋ pam wa ta tı suŋŋiŋ mana dı nyına ʋ jigiri.

4 Ʋ suŋŋe tı mıŋ tı wumugisike me, amʋ tı nan bıagı a suŋŋi vuodiekemba dı benne wumugisike yiri yiri me wo aŋaŋ suŋŋi dieke tı tuone a nyıŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ jigiri.

5 Tı wahala diile Masia wıa dı dala die wo, die gbaŋ gbaŋ tı suŋŋiŋ nan dı dala wʋnıŋ Masia wıa.

6 Dıı yi tı die wahala, dı yiwo nı suŋŋiŋ aŋaŋ nı gbatıtaanıŋ wıa. Dıı yi tı ye suŋŋiŋ, dı yiwo nı wıa, dı tı suŋŋi nı, ta nı gbaŋ nı ye suguru ta bıagı a dii wahala sıba tı dine dene wo.

7 Die wıa, tı ka chıga ŋmaamıŋ nı wıa, dama tı sıba a baarı nı dine wahala sıba tı dine die wo, die gbaŋ gbaŋ nı nan dı yese suŋŋiŋ sıba tı yesinene die wo.

8 Tı nımballı, tı yaala tı balı nı mıŋ yaa gamma wahala dieke tı dine Asia tıŋgbaŋ ma. Die wahalıka die faası dala mıŋ a tıaŋ tı hagırıŋ ta die tı bı wo tama dı tı nan dı bie tı miivoli me,

9 ta die yile dı tı baa tı kpi mıŋ. Naa die yiye mıŋ dı ka dagı tı dı tı daa yallıma tama tı gbaŋ gbaŋ tı ma, ama tı nagıma tı yada a yi Ŋmıŋ nyıına ma ma, vuodieke dı sʋgırınana kunti a nyına kuŋ me wo.

10 Wʋnıŋ die ʋ gbatına tı a nyıŋ kuŋ daampɔyı ma, ta ʋ nan bı a gbatı tı a taaŋ; tı yaa wa tama ʋ ma ta sıba dı ʋ nan dı gbata tı saŋŋa mana mıŋ.

11 Nı suŋŋi tı aŋaŋ Ŋmıŋ jʋʋsıŋ, amʋ Ŋmıŋ nan tuo vuosi pam dı jʋʋsınana a yıa tı wa jʋʋsıŋ, ta nan suŋŋi tı, aŋ vuosi pam nan waası wa tı wıa.

Yaa gamma Pɔɔli sıŋsamıŋ tarıgıŋ wıa

12 Wudieke tı yalla kuule yiwo naa: dı tı bıagı bala dı wudieke mana tı yine tıŋgbaŋka gie me die tı yiye mıŋ aŋaŋ ŋmıŋchıgıla aŋaŋ sʋgıyıalıŋ dieke dı nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, die die dı faası yi saŋŋa dieke tı bene nı jigiri. Ŋmıŋ suŋŋiŋ wıa die vana tı beri die wo daa vuota yıaŋ.

13 Tı maaga wudieke nı baaŋ bıagı a karıŋ ta sıba a chıası a yıa nı, ama ta yaa tama dı nı nan keŋ sıba ha vıınıŋ,

14 sıba nı wone sıba tı wıaha bıta die wo, dı nı nan keŋ a sıba a mana ta kuule tı wıa sıba tı gbaŋ tı bala tı kuule nı wıa wa daa dieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia dı bala ʋ keŋ wo.

15 Die n wɔŋ sıba naa wıa ta die saŋ dı n yiŋŋi keŋ kaagı nı, amʋ nı nan ye suŋŋiŋ bule.

16 Dama die n saŋya mıŋ dı n keŋ kaagı nı maŋ keŋ tıaŋ gara Masedonia tıŋgbaŋ ma, ta bı keŋ a kaagı nı maŋ keŋ yiŋŋi kieŋ, aŋ nı suŋŋi mıŋ aŋ n ga Judia tıŋgbaŋ ma.

17 Die n sıŋsaŋkaha die yiwo laalıŋ? Yaa wudieke die n sana dı n yiwo die yiwo sıba tıŋgbaŋka gie vuosi dı ŋaana bala dı, “Wa, wa” ta kʋaŋ chaaŋ ba bı bala dı, “Aayı, aayı ” die wo?

18 Ama Ŋmıŋ vuodieke dı yine wusietieŋ wo yiwo n daansıatieŋ, dı nʋa dieke die n yı nı wa ka yi “Wa” aŋaŋ “Aayı.”

19 Dama Yisa Masia vuodieke dı yine Ŋmıŋ Bʋa, vuodieke manıŋ aŋaŋ Salasi aŋaŋ Timoti die dı mʋʋlı ʋ wıa a yı nı wa, ʋ ka bala dı, “Wa” ta yiŋŋi bala dı, “Aayı”, ama ʋ ma jaaŋ mana yiwo “Wa.”

20 Dama ʋ yine “Wa” Ŋmıŋ nʋa mana ma. Naa wıa tı bala dı, “Wusie” Yisa Masia ma, amʋ Ŋmıŋ ye bırıŋ.

21 Ŋmıŋ die vʋarına tı aŋaŋ nı dı tı tʋmma tʋʋma, ta ʋ mıŋŋı a zieŋ tınıŋ Masia ma,

22 wʊnɪŋ ʊ magɪlɪna tɪnɪŋ dɪ tɪ yiwo ʊ sɪɪtɪ, ta ʊ wolɪŋ yi ʊ Halɪkasɪka tɪ sʊgɪtɪ
ma aŋ ka dagɪ dɪ ʊ nan keŋ yɪ tɪ wudieke
mana ʊ yɪna nʊaŋ dɪ ʊ nan yɪ tɪ wa.
23 Ɲmɪŋ yine n daansɪatieŋ dɪ wudieke
die dɪ yine ta maŋ ka keŋ Korinti nɪ jigɪŋ
yiwo die n ka yaala n datɪ nɪ tɪbɪŋ wɪa.
24 Tɪ kaaŋ bɪagɪ a mugisi nɪ ta dagɪ nɪ
nɪ mʊna nɪ yi yada die, dama tɪ sɪba dɪ
nɪ yaa yada ta mɪŋŋɪ zie vɪɪnɪŋ, ama tɪ
tʊma aŋaŋ nɪ dɪ tɪ dagɪ nɪ, nɪ baaŋ yi die
ta yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ.

2

1 N saŋya mɪŋ dɪ n kaaŋ bɪ yiŋŋi keŋ nɪ
jigɪŋ a yi nɪ sʊŋ chʊʊsɪ.
2 Dama dɪɪ yi maŋ chʊʊsɪ nɪ sʊŋ, mɪnɪa
bala ʊ tɪalɪ a yɪ mɪŋ sʊgɪfɪalɪŋ? Daa
nɪnɪŋ?
3 Naa wɪa die maŋ maagɪ gbanɪŋ dama
die n ka yaala n keŋ aŋ vuodiekemba dɪ
tɪnna mʊ ba yɪma mɪŋ sʊgɪfɪalɪkʊ, chʊʊsɪ
n sʊŋ. Dama n yaa tama dɪ n sʊgɪfɪalɪŋ
yiwo nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sʊgɪfɪalɪŋ mɪŋ.
4 Die n maagɪ gbaŋkʊ a yɪ nɪ mɪŋ aŋaŋ
sʊgɪchʊʊsɪŋ pam aŋaŋ nɪntaantɪ; dɪ ka
sɪɪ sɪba dɪ n yaala nɪ sʊŋ chʊʊsɪ mɪŋ ama
die n yaala nɪ sɪmma n faasɪna cho nɪ
dene.

Vuodieke dɪ yine bɪaŋ naachaala wɪa

5 Dɪɪ yi nɪ wʊnyɪ dɪ yi wɪɪŋ ta n sʊŋ dɪ
chʊʊsɪ, ʊ ka yi a chʊʊsɪ wa n nyɪɪna ma,
ama ʊ yi chʊʊsɪ wa nɪ mana mɪŋ, dɪɪ yi ʊ
ka chʊʊsɪ nɪ mana ama nɪ jʊsʊ, n bala die
dama n ka yaala n faasɪ nagɪ nɪŋŋmɪna
aŋaŋ wa wa wɪa.
6 Nɪ mana die lagɪŋya mɪŋ a datɪ ʊ tɪbɪŋ
die wɪa dɪ mʊ.
7 Ama lele dɪ mʊ mɪŋ dɪ nɪ nagɪ chaa
wa ta kpaŋŋɪsɪ wa, amʊ ʊ kaaŋ dɪ yaa
sʊgɪchʊʊsɪŋ pam ta nan.
8 N jʊʊsa nɪ, nɪ vaa ʊ sɪmma dɪ nɪ seŋ
cho wo mɪŋ.
9 Wudieke wɪa die n maagɪna nɪ gbaŋkʊ
gie yiwo naa, die n yaala n magɪsɪ nɪ mɪŋ
a ye dɪ nɪ tuose n nʊaŋ jaaŋ mana ma
mɪŋ?
10 Dɪɪ yi nɪ nagɪ vuoŋ tʊmbɪatɪ a chaa
wa, n gbaŋ n nagɪ a chaa wa mɪŋ, dɪɪ yi
vuoke dɪ yi wudieke dɪ mʊ dɪ n nagɪ chaa,
n nagɪ chaa wa mɪŋ nɪ wɪa Masia nɪŋŋa,
11 amʊ Sitaani da yesime sieŋ a gaaŋ tɪ,
dama tɪ sɪba ʊ sieti dɪ sɪna die mɪŋ.

Tirosi tɪŋgbaŋ wɪa

12 Die n gana a tʊgɪ Tirosi tɪŋgbaŋ ma
wa dɪ n mʊʊlɪ Yisa wʊvɪɪnaha die maŋ
mɪŋŋɪ dɪ Ɲmɪŋ yuori wa ʊ tʊʊma sieŋ mi
mɪŋ a yɪ mɪŋ.
13 Ama die dɪ faasɪ mugisi mɪŋ mɪŋ die
n kana ka ye n nɪmbʊa Tatusi mi wo wɪa.
Die wɪa, maŋ taaŋ vuosi mi, ta tɪaŋ ga
Masedonia tɪŋgbaŋ ma.

Masia dɪ yɪnana tɪ nyaŋŋɪŋ dene

14 Tɪ mʊ tɪ bɪrɪma Ɲmɪŋ, dama tɪ
taasɪna aŋaŋ Masia wa wɪa die vana tɪ
nyaŋŋa jaaŋ mana ma. Ɲmɪŋ vʊarɪna
tɪ dɪ tɪ yuori Masia dagɪ jigɪŋ mana; ta
ʊ wʊvɪɪnaha sɪbɪŋ sɪɪ sɪba tulaari dieke
nyʊʊgɪŋ dɪ faasɪna vɪɪna ta nyʊʊgɪ jigɪŋ
die wo.
15 Dama tɪ sɪɪ sɪba tulaari dieke nyʊʊgɪŋ
dɪ vɪɪna Masia dɪ nagɪna tɪ a yɪ Ɲmɪŋ, ta
nyʊʊgɪbʊ dɪ juo vuodiekemba dɪ yesinene
gbatɪtaanɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana
ka yese gbatɪtaanɪŋ ma.
16 Vuodiekemba dɪ kana ka yese
gbatɪtaaŋkʊ nɪŋ jigɪŋ, tɪ sɪɪ sɪba
nyʊʊgɪ dieke dɪ yalla kuŋ a kieŋ, ama
vuodiekemba dɪ yesinene gbatɪtaaŋkʊ
nɪŋ jigɪŋ, tɪ sɪɪ sɪba nyʊʊgɪ dieke dɪ yalla
miivoli a kieŋ. Vuoŋ wori a baaŋ bɪagɪ
tʊŋ tʊʊmaha gie.
17 Tɪ ka sɪɪ sɪba vuodiekemba dɪ nagɪna
Ɲmɪŋ wɪaha a bɪrɪŋ nyʊŋ diilehe, ama
tɪnɪŋ nɪŋ tɪ bala wusie dama wʊnɪŋ Ɲmɪŋ
tʊnna tɪ; die wɪa tɪ bie ʊ nɪŋŋa, ta mʊʊla
ʊ wɪaha Yisa yiko me.

3

Yaa gamma Ɲmɪŋ nʊahaalɪŋ wɪa

1 Naa bɪ dagɪ mɪŋ dɪ tɪ daga tɪ gbaŋ
mɪŋ? Dɪ yiwo talasɪ dɪ vuoŋ maagɪ tɪ
siara gbaŋtɪ a yɪ nɪ? Yaa tɪ tuo tɪ siara
gbaŋtɪ nɪ jigɪŋ sɪba vuosi bataŋ dɪ yinene
wo mɪŋ? Aayɪ.
2 Nɪnɪŋ nɪ yine tɪ siara gbanɪŋ ta marɪ
tɪ sʊgɪtɪ ma dɪ vuoŋ mana karɪŋ a sɪmma.

3 Dı bie wo yaalıŋ ma dı nınıŋ nı yine
Masia gbaŋkʋ mi ta ʋ maagı a tʋŋ tı aŋaŋ
ka, dı ka yi gbaŋ dieke vuota dı maagına
aŋaŋ jamaakıŋ nyaaŋ a dıısı tanteelikiŋ
me, ama Masia die maagına ha aŋaŋ mi-
ivolitieŋ Nabidie Ɲmıŋ Halıkasıka vuota
sʋgıtı ma.
4 Wudieke wıa n bala naa, yiwo tı yaa
wa kpaadensiŋ Ɲmıŋ nıŋŋa Masia suŋŋiŋ
wıa.
5 Tı ka daga tı gbaŋ dı tı nan bıagı yi
wııŋ aŋaŋ tı gbaŋ gbaŋ tı hagırıŋ, ama
Ɲmıŋ suŋŋiŋ wıa tı bıagı tʋma tʋʋmaha.
6 Wʋnıŋ ʋ vana tı mʋ aŋaŋ ʋ
nʋahaalıkʋ wıaha tʋʋma; ta nʋahaalıkʋ
ka yi Mosisi mırı diekemba die ʋ maagına
wa, dı yiwo Halıkasıka sııtı. Mıraha die
yaa wa kuŋ a kieŋ ama Ɲmıŋ Halıkasıka
yıa tı miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

Nʋahaalıkʋ chaanıŋ wıa

7 Saŋŋa dieke Ɲmıŋ die dı maagına ʋ
mıraha a diisi tanteelikiri me wo, saŋka
mi die ʋ chuulikpeŋkpııŋ die sʋʋŋ a
vaa Mosisi nine dı chaaŋ; chaaŋkʋ wıa
Izara vuosisi die ka bıagı a daansa wʋnıŋ
Mosisi nine chaaŋ aŋaŋ ka chaaŋkʋ dı ba-
nana mana. Dıı yi mırı dieke dı yalla kuŋ
a kieŋ wo dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ,
8 die nıŋ Halıkasıka tʋʋma sieŋ nıŋ nan
faası dala pam a tıaŋ die.
9 Dıı yi mırı dieke dı dagına vuosi
dı ba yaa bıabʋ die dı keŋ aŋaŋ chuu-
likpeŋkpııŋ, Ɲmıŋ Halıkasıka tʋʋma sie
dieke dı vana vuosi dı bırıŋ vuovıınaha
Ɲmıŋ nıŋŋa nan dı beri aŋaŋ chuu-
likpeŋkpııŋ a faası tıaŋ die.
10 Wusie, mıraha die dı keŋ waarı ka
chuulikpeŋkpııŋ dama chuulikpeŋkpııŋ
dieke dı tıanna ka kenne.
11 Dıı yi ta mırı dieke dı tıaŋ gara die
dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ, die nıŋ
Halıkasıka tʋʋma sie dieke dı bala ka
bemme yaa gamma haahuu wo nan dı
yaa chuulikpeŋkpııŋ a faası tıaŋ die.
12 Tama ka gie wıa tı faası yaa sikimiŋ
dene.
13 Ama tınıŋ nıŋ tı ka sıı sıba Mosisi,
die dı ŋaana naga garıŋ a ligi ʋ nine ta ka
yaala Izara vuosi ye chuuli dieke dı benne
ʋ nine chaaŋ ta tıaŋ gara wa.
14 Ama ba sʋŋanyile die ka yuoriye;
saŋŋa dieke ba keŋ karıŋ Ɲmıŋ nʋakʋʋrı
gbaŋkʋ, dı ŋaaŋ sıı sıba garıkʋ ye ligi
wo ba sʋŋanyile a keŋ tʋgı jinne. Garıkʋ
ŋaaŋ vʋarı mıŋ dıı yi vuoŋ dı nagı ʋ gbaŋ
a taası aŋaŋ Masia nyıına ma.
15 A keŋ tʋgı jinne ba keŋ karıŋ Mosisi
mıraha, garıkʋ ŋaaŋ ligi ba sʋgıtı mıŋ.
16 Ama dıı yi vuoŋ dı yiŋŋi a dıı tı
Yɔmʋtieŋ, garıkʋ ŋaaŋ vʋarı mıŋ.
17 Ta lele tı Yɔmʋtieŋ wo yine
Halıkasıka, ta jigidieke tı Yɔmʋtieŋ
Halıkasıka dı bene, dʋŋŋʋ beriŋ beri
mıŋ.
18 Die wıa tınıŋ nıŋ garıkʋ ka bı ligi
tı nine, ta tı mana dı yese tı Yɔmʋtieŋ
dı yalla chuulikpeŋkpııŋ pam dene, ta
a tarıga tı ta tı nıasa wa, ta tı chu-
uliŋ bı gʋta saŋŋa mana, ta chuuliku
dı nyına wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ vuodieke dı
yine Halıkasıka jigiŋ.

4

Nyindiekemba dı yalla nyʋarı ta bie kpaga ma dene

1 Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ nagı
tʋʋmaha gie a yı tı nuusi me, die wıa
tı ka chıga ŋmaamıŋ.
2 Die wıa tı zeti lımıŋ ma tʋʋma aŋaŋ
tʋmbıatı diekemba dı yalla viivi a kieŋ
wo, ta tʋma ta ka lɔbıra vuosisi, ta tı
ka tarıga Ɲmıŋ wıaha dı tı gaama vuosi,
ama tı gbaŋ tı bie wo Ɲmıŋ nıŋŋa ta
mʋʋla ʋ wıaha yaalıŋ ma aŋaŋ wusie,
dı vuoŋ da yallıma sʋŋanyilibıatı yaa
gamma tı tʋʋma ma.
3 Die wıa, dıı yi Ɲmıŋ wʋvıınaha
dı lɔbırı, dı lɔbırı wa vuodiekemba dı
faasına bıa ta kpie jigiŋ nyıına ma mıŋ.
4 Ba ka yi Yisa yada dama Sitaani
vuodieke tıŋgbaŋka gie vuosi dı jıanna
ligi wo ba sʋŋanyile mıŋ. Wʋnıŋ ʋ ligine
ba nine dı ba daa yesime chaaŋkʋ dı
kenne ba jigiri. Chaaŋkʋ nyıŋ wa wʋvııŋ
dieke dı dagına Masia chuuliŋ wa jigiŋ;
wʋnıŋ ʋ yine Ɲmıŋ nıasıŋ dee dee.
5 Tı ka mʋʋla wıaha yaa gamma tı ma,
ama tı mʋʋla yaa gamma Yisa Masia ma
mıŋ, wʋnıŋ ʋ yine tı Yɔmʋtieŋ wo, ama
ta daga dı tınıŋ tı yiwo ʋ tʋntʋntıŋ a yi
nı, ʋ saaŋ wıa.

6 Ŋmıŋ die dı balı kʋrıŋ ma wa dı,
"Chaanıŋ chaaŋ lımıŋ ma", wʋnıŋ ʋ vana
chaaŋkʋ dı chaaŋ tı sʋgıtı ma, dı tı
sımma ʋ chuulikpeŋkpııŋ dı sına die;
kanıŋ chuulikpeŋkpııŋ chaannana Yisa
Masia nine me.
7 Ama tınıŋ vuodiekemba dı yalla
nyindiekemba dı yalla nyʋarı gie sıı sıba
tɔgıŋ kpaga, dı a dagı dı hagırı dieke
dı tıanna hagırıŋ mana yiwo Ŋmıŋ sııtı
ama daa tınıŋ.
8 Tı die wahala pam saŋŋa mana, ama a
ka nyaŋŋa tı; saŋŋa a taŋ tı ŋaaŋ ka sıba
tı baaŋ yi die, ama tı ŋaaŋ yaa wa tama,
9 ba mugise tı mıŋ, ama Ŋmıŋ ka vasa
tı, ba ŋaaŋ nagı tı taana ama ba ka bıagı
kʋa tı.
10 Wıaha gie tı yesinene dagıya dı tı
saaga saŋŋa mana mıŋ dı tı kpi kuŋ dieke
chanchaaŋ Yisa dı kpine amʋ vuosi nan
ye ta sımma dı tı yaa wa ʋ miivoli mi.
11 Tı yene bie tı mısı ma naa tı bie wo
kuŋ nuusi me Yisa wıa, amʋ ʋ miivoli
dieke dı benne tı nyıŋgbanıŋ dieke dı
balla ka keŋ kpi wo keŋ nyıŋ yaalıŋ ma.
12 Naa dagıya dı kuŋ yigi wo tı nuusi a
yallı, dı nınıŋ nı ye miivoli haalıŋ.
13 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "N
yalla yada wıa maŋ balı wıa", tı gbaŋ tı
yaa wa Halıkası dieke dı vana vuoke mi
dı yi yada wa, die wıa tı gbaŋ dı yi yada
ta bala naa.
14 Dama tı sıba dı Ŋmıŋ die sʋgırı wa
tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia a nyıŋ kuŋ me,
wʋnıŋ ʋ nan daansı sʋgırı tınıŋ aŋaŋ
nınıŋ vuodiekemba dı dına Masia wa kuŋ
me, a yaa tı keŋ ʋ jigiŋ.
15 Wıaha mana beri mıŋ dı a suŋŋi nı,
dıı yi vuosi dı yie Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha
yada dı keŋ dala ta gʋta, aŋwaası dieke
Ŋmıŋ dı bala ʋ tuo a nyıŋ ba jigiŋ nan
faası dala, amʋ ʋ nan ye jılıma.

Yada wıa

16 Naa wıa tı yaa wa tama ta gbalıga;
aŋaŋ tı kʋrınnana ta tı nyıŋgbanıŋ dı
gbalıga naa, ama Ŋmıŋ yıa tı haalıtı
hagırıŋ daaŋ mana mıŋ.
17 Die wıa, wahala bıta dieke tı dinene
ta kaaŋ yʋası wa, nan dı yaa sʋgıfıalı
dieke dı dala ta wo kpatıŋ a yı tı, ta
sʋgıfıalıkʋ nan tıaŋ wahalaka pam.
18 Dama tı baga ka bie nyindieke
tı yesinene me, ama tı baga bie wo
nyindieke tı kana ka yese me mıŋ.
Jadieke tı yesinene kaaŋ yʋası ta tıaŋ ga,
ama jadieke tı kana ka yese wo nıŋ nan
dı beri yaa gamma haahuu.

5

1 Tı sıba a baarı dı nyıŋgbaŋ dieke tı
yalla lele naa sıı sıba tı tıŋgbaŋka gie
tigiŋ mıŋ, dıı yi a keŋ kpi, tı yaa wa tigi
dieke Ŋmıŋ dı nan yı tı arızanna ma, daa
vuota mına tigiri mi, ka nan dı beri yaa
gamma haahuu.
2 Tı fɔbıla mıŋ aŋaŋ tı nyıŋgbaŋka
gie, ta chıısa daa dieke Ŋmıŋ dı balla ʋ
wuri tı tıŋgbaŋka gie nyıŋgbaŋka ta yı
tı arızanna ma nyıŋgbanıŋ.
3 Dama tı keŋ ye tı nyıŋgbaŋ haalıkʋ tı
haalıtı kaaŋ wɔŋ a waarı jigiberisikiŋ.
4 Ama tı haalıtı dı yene suu
nyıŋgbaŋka gie me wo, tı ŋmuuse mıŋ.
Daa tı ka bı yaala nyıŋgbaŋka gie beriŋ,
ama tı yaala arızanna nyıŋgbaŋka mıŋ,
dı dınıŋ daarı mi miivolike nan keŋ nyii
kuŋ aŋ a kpatı.
5 Ŋmıŋ yine vuodieke dı wʋnsına tı ta
vaa tı yi siri yaa gamma tarıgıkʋ wıa, ta
yı tı ʋ Halıkasıka aŋ ka daga dı ʋ nan
keŋ yi wudieke ʋ balla dı ʋ nan keŋ yiwo
mana.
6 Die wıa, tı yallı wa kpaadensiŋ saŋŋa
mana mıŋ, ta tı wɔŋ sıba dı dıı yi tı
haalıtı dı bie tıŋgbaŋka gie nyıŋgbanıŋ
ma, tı wo tı Yɔmʋtieŋ jigiŋ,
7 dama tı dıa yada sieŋ mıŋ daa jadieke
tı nine dı yesinene.
8 Tı yallı wa kpaadensiŋ sıba a
wone balı wa, dama dı mʋ dı tı vaa
nyıŋgbaŋka gie ta ga tı Yɔmʋtieŋ jigiŋ.
9 Die wıa, dıı yi tı bie tıŋgbaŋka gie me
yaa tı keŋ bie ʋ jigiŋ, wudieke tı faasına
yaala yiwo dı tı fıalıma ʋ sʋŋ.
10 Dama tı mana nan keŋ nyıŋ yaalıŋ
ma Masia nıŋŋa sarıya diile daraaŋ, aŋ
vuoŋ mana nan keŋ tuo ʋ tune sıba ʋ
tʋʋma dı sına dene tıŋgbaŋka gie me, ka
vıına yaa dı ka vıına dı mʋ wa dı tieŋ.

Tı tarıgına a yi Ŋmıŋ zʋalıŋ Masia wıa dene

11 Tı chıgınana Ŋmıŋ dene wo, die wıa
tı kpaŋŋısa vuosi dı ba yiŋŋi keŋ ʋ jigiŋ.
Tı beriŋ dʋa wa yaalıŋ ma mıŋ a yı Ŋmıŋ,
ta n gbaŋ dı yaa tama dı ka bı dʋa wa
yaalıŋ ma a yı nı.
12 Tı ka bı kuule nı jigiŋ, ama tı yaala tı
yı nı sieŋ mıŋ aŋ nı bıagı a nıgı nı nyʋa
tı wıa, amʋ nı nan bıagı a yaa wııŋ dı nı
yiŋŋi balı vuodiekemba dı kuulinene yaa
gamma wudieke ba yene vuota dı yinene,
ama ta da wudieke dı benne ʋ sʋŋ ma.
13 Dıı yi tı juo yııŋyaatı, dı yiwo Ŋmıŋ
wıa, ta dıı yi ta tı bie tı sʋŋanyile me, dı
yiwo nı wıa.
14 Masia choti pɔgılına tı; tı wana sıba
dı vuobalımıŋ die tuo vuoŋ mana kuŋ a
kpi wo, dı dagıya dı vuoŋ mana kpiye
mıŋ aŋaŋ wa.
15 Wʋnıŋ die ʋ tuone vuoŋ mana kuŋ a
kpi dı vuodiekemba dı yene bie ba miivoli
me daa bemme a yıma ba gbaŋ ama ba
bemme a yı wʋnıŋ vuodieke die dı tuone
ba kuŋ a kpi wo, ta bı hagı kumbu me wo.

16 Die wıa, tı ka bı daansa vuota
sʋŋanyile dı sına die ta die vuosi sarıya;
die tı daansı wa Masia aŋaŋ vuota
sʋŋanyile dı sına dene ta dii ʋ sarıya,
ama lele tı ka bı daansa dene.
17 Die wıa, dıı yi vuoŋ dı taası aŋaŋ Ma-
sia die vuoke yiwo vuohaalʋ, ʋ berikʋʋrı
gaya mıŋ ta berihaalıŋ dı keŋ ʋ jigiŋ.
18 Naa mana nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ.
Wʋnıŋ ʋ tarıgına tı Masia wıa, dı tı daa
bı yi ʋ dataası, ama ta yi ʋ zʋalıŋ, ta bı yı
tı ʋ tʋʋma dı tı vaa vuosi gbaŋ yi ʋ zʋalıŋ.
19 Naa dagıya dı Masia die dı kpine wo
die yına Ŋmıŋ sieŋ dı ʋ yi tıŋgbaŋka gie
vuosi ʋ zʋalıŋ, ta nagı ba tʋmbıatı a chaa
ba, ama ta nagı ʋ wʋvıına dieke dı dagına
ba ʋ yine be ʋ zʋalıŋ dene, a yi tı nuusi
me.

20 Die wıa tı yiwo Masia tʋntʋntıŋ ta
Ŋmıŋ dı vana tı wasa vuosi. Masia naŋ
ma tı zie ta jʋʋsa nı dı nı saagı ta yi Ŋmıŋ
zʋalıŋ.
21 Dama tı wıa ta Ŋmıŋ dı yi Masia,
vuodieke dı kana ka yi bıaŋ, dı zie
tınıŋ tʋmbıatıtieliŋ jigizielikiŋ ta chii tı
tʋntʋmbıatı amʋ tı nan yi vuovıına Ŋmıŋ
jigiŋ wʋnıŋ Masia wıa.

6

1 Die wıa, tınıŋ vuodiekemba dı
tʋnnana Ŋmıŋ tʋʋmaha ʋ suŋŋiŋ wıa
naa, n jʋʋsa nı dı nı daa vaa ʋ
zɔɔlınchıgılaha yi yɔrı.
2 Dama Ŋmıŋ baarı dı:

"Die saŋŋa dı tʋgına dı n chıgı nı zɔɔlıŋ,
die n wʋŋ nı jʋʋsıŋ mıŋ;

ta saŋŋa dı tʋgına dı n gbatı nı a taaŋ wa,
die n gbatı nı mıŋ."

Nı wʋmma! Saŋka keŋye mıŋ dı Ŋmıŋ
chıgı nı zɔɔlıŋ. Daarı gie nı baa nı ye
gbatıtaanıŋ.

3 Tınıŋ nıŋ tı ka yie wudieke dı baaŋ
kagı vuoŋ Yisa Masia sieku me, amʋ vuoŋ
keŋ baarı dı tı tʋʋmaha ka vıına.
4 Ama tı beriŋ dagıya dı tı seŋ yiwo
Ŋmıŋ tʋntʋntıŋ, dama tı yese wahala,
aŋaŋ mugisiŋ, aŋaŋ wıa, ama tı dii sug-
uru a mana ma mıŋ.
5 Vuosi die tıba tı aŋaŋ kpaasa, ta naga
tı a yie dansarıka juoŋ me, ta tı wıa
kpıkpaaŋ dı ŋaaŋ lagısa a yaa watı, ta tı
bı tʋma tʋʋmaha a gbalıgı, ta ka gʋʋra
yuŋ a taŋ, ta ka die saŋŋa a taŋ gbaŋ.
6 Tı yiwo sʋgıyıalıntieliŋ, ta sıba Ŋmıŋ
wıaha, ta yaa suguru aŋaŋ burichini ta
suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka ta cho vuosi
aŋaŋ wusie,
7 ta bala ba Ŋmıŋ wudieke dı yine
wusie wo, ta yallı wʋnıŋ Ŋmıŋ hagırıbʋ,
ta bı yaa chaanıŋ beri dieke dı yine tı
dembisiŋaŋ jaaŋ tı yaa waga ta bı yaa
gbarı tı gbaŋ.
8 Ta vuosi bataŋ dı yıa tı jılıma ta bataŋ
dıaŋ zıa tı, ta bataŋ dı chʋʋsa tı saara, ta
bataŋ dıaŋ dı bıra tı. Bataŋ dıa gaama
vuosi ama ta tı bala wusie.
9 Tı wo saaŋ vuota jigiŋ, ama ta yaa
saaŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ta vuosi dı yile dı tı baa
tı kpi mıŋ ama ta tı ko bie tı mısı ma, ta
nıga tı pam ama tı ka kpiye;
10 ta tı sʋgıchʋʋsıŋ nıŋ tı ŋaaŋ yaa
wa sʋgıfıalıŋ saŋŋa mana. Tı yiwo
zɔɔlıntieliŋ ama ta yi vuosi dı bırıŋ
nyintitieliŋ Ŋmıŋ jigiŋ; ta wo nyinti ama
ta sıı nyinti mana.

11 Tı zʋalıŋ Korinti vuosi, tı wɔŋ balı nı
tı sʋŋ wıa mana a yı nı, tı cho nı pam.

12 Daa tınıŋ tı zetine dı tı kaaŋ cho nı,
ama dı yiwo nınıŋ nı zetine dı nı kaaŋ dı
cho tı.
13 Lele n wa bala a yıa nı sıba nı yiwo n
ballı: nı cho tı aŋaŋ nı sʊgıtı mana sıba
tı chone nı dene wo.

Nı sımma vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada wa wıa

14 Nı daa yi jabalımıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada!
Vuovıınʊ aŋaŋ vuobıaŋ nan bıagı yi
nʊabalımıŋ? Ta chaanıŋ aŋaŋ lımıŋ nan
bıagı bie aŋaŋ taŋ?
15 Masia aŋaŋ Sitaani nan bıagı yi
nʊabalımıŋ? Vuodieke dı yine Masia
dıdıısırʊ aŋaŋ vuodieke dı kana ka yi
Masia dıdıısırʊ nan bıagı yi nʊabalımıŋ?
16 Bugile nan bıagı bie Ɲmıŋ jıamıŋ
juoŋ me? Tınıŋ tı yine Nabidie Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku, dama tınıŋ die Ɲmıŋ die
baarı dı:
"Manıŋ aŋaŋ n vuosi nan lagıŋ a beri
ta n nan dı bie aŋaŋ ba;
n nan dı yi ba Ɲmıŋ,
ta ba dıaŋ dı yi n vuosi."
17 Die wıa ta Ɲmıŋ dı bı baarı dı,
"Nı vʊarı nı gbaŋ,
a nyıŋ tıŋgbaŋka gie vuosi sʊnsʊŋ,
ta vaa bıaŋ mana yiile,
ta n nan tuo nı.
18 N nan yi nı Chɔɔŋ,
ta nı yi n nahaalıŋ aŋaŋ n hɔgʊlıası.
Manıŋ Hagırıtieŋ Ɲmıŋ bala naa."

7

1 N nımballı, tı yene nʊaha gie a nyıŋ
Ɲmıŋ jigiŋ naa wıa, nı vaa tı vʊarı tı gbaŋ
a nyıŋ jadieke nıŋ mana dı nan bıagı a yi
tı nyıŋgbanıŋ aŋaŋ sʊgıtı dıgıntı, ama ta
chıgıma Ɲmıŋ, ta yi sʊgıyıalıntieliŋ aŋaŋ
wusie.

Pɔɔli sʊgıfıalıŋ wıa

2 Nı yuori nı sʊgıtı a yı tı. Tı ye ka yi nı
wʊnyı mana bıaŋ, yaa a yi wııŋ a chʊʊsı
nı wʊnyı, yaa a nyırı vuoŋ.
3 N ka bala naa dı n galıŋ nı. Dama die
n wɔŋ balı nı mıŋ dı tı faası cho nı pam.
Dıı yi tı kpi yaa tı bie tı mısı ma, tı nan
dı beri aŋaŋ nı.
4 N yaa wa tama pam nı ma, ta nıga
nyʊʊŋ nı wıa. Nı kpaŋŋısı mıŋ pam, ta
tı wahala diile me mana ama n yaa wa
sʊgıfıalıŋ pam mıŋ.
5 Die tı kenne a tʊgı Masedonia tıŋgbaŋ
ma wa, die tı ka bıagı voosi. Die tı ye
mugisiŋ pam a nyıŋ lʊga mana; vuosi die
waga aŋaŋ tı Ɲmıŋ wıaha gie wıa; ta tı
sʊgıtı dı suuli aŋaŋ ŋmaamıŋ.
6 Ama Ɲmıŋ vuodieke dı kpaŋŋısınana
vuodiekemba sʊŋ dı chʊʊsına wa die vaa
Tatusi dı keŋ tı jigiŋ a keŋ a kpaŋŋısı tı.
7 Daa ʊ keŋku nyıına ma die
kpaŋŋısına tı, ama die ʊ bına a balı tı
nı kpaŋŋısına wa dene wo. Ta balı tı
nı bına faası yaala nı ye mıŋ dene, dı
nı faası yaa wa sʊgıchʊʊsıŋ nı tʊmbıatı
wıa, ta bı balı nı nine dı ŋmıntı dene dı
nı tuo n nʊarı, naa die vaa n sʊŋ dı faası
fıalı.
8 Dıı yi gbaŋ dieke die n maagına a yı
nı wa dı yi nı yaa sʊgıchʊʊsıŋ, ama n
sʊŋ ka chʊʊsıya n maagına ka. Die n yaa
sʊgıchʊʊsıŋ bıta die n mıŋŋına dı ka vaa
nı sʊŋ dı chʊʊsıŋ saŋŋa bıta wa.
9 Ama lele n yaa wa sʊgıfıalıŋ, daa
n yine nı sʊŋ dı chʊʊsı wıa, ama
nı sʊgıchʊʊsıkʊ dı vana nı vaa nı
tʊntʊmbıatı wıa. Ɲmıŋ die vaa nı ye
sʊgıchʊʊsıŋ nı tʊmbıatı wıa, die dı yine
kanıŋ gbaŋkʊ dı yaa nyʊarı a yı nı.
10 Dama dıı yi Ɲmıŋ dı yi vuoŋ dı
yaa sʊgıchʊʊsıŋ ʊ tʊmbıatı wıa, kanıŋ
sʊgıchʊʊsıkʊ mi nan yi ʊ vaa ʊ tʊmbıatı
ta ye gbatıtaanıŋ, ta kaaŋ chʊʊsı ʊ sʊŋ
bıbra; ama tıŋgbaŋka gie sʊgıchʊʊsıŋ
nıŋ yaa kuŋ kieŋ.
11 Ɲmıŋ dı vana nı sʊŋ dı chʊʊsı wa,
nı gbaŋ nı ye ka yına nı nyʊarı; nı baga
bie Ɲmıŋ wıa ma, ta nı bı faası yaala nı
dagı dı nı wo bıaŋ; ta nı sınyıırıŋ dı hagı
aŋaŋ bıaŋ, ta bı chıga Ɲmıŋ; nı bı yaala
nı ye mıŋ; nı yaala nı yi choti; nı wɔŋ yi
lagı a datı vuodieke dı yine bıabʊ tıbıŋ
mıŋ. Nı yine naa wa wıa, ka seŋ dagı dı
nı wo bıaŋ wıırı ma.
12 Die wıa, daa vuodieke dı yine bıabʊ
wıa die maŋ maagı gbaŋkʊ mi yaa
vuodieke ʊ yine bıabʊ. Ama die n maagı
ka mıŋ dı nı sıba Ɲmıŋ jigiŋ nı baga die
dı bemme tı ma dene.
13 Lele nıŋ tı sʊgıchʊʊsıŋ kpatıya mıŋ.

Ta die tı bı yaa sʊgıfıalıŋ pam dama die nı vaa Tatusi sʊŋ dı dʊa ta die yiwo sʊgıfıalıŋ pam, die wıa tı gbaŋ tı yaa sʊgıfıalıŋ.
14 Die n wɔŋ bırı nı mıŋ a yı wa ta nı ka vaa maŋ dii viivi. Die tı ŋaana bala nı wudieke wo yiwo wusie. Die gbaŋ gbaŋ wudieke tı bala a yı Tatusi yaa gamma nı ma wa dı keŋ yi wusie.
15 Die wıa ʊ keŋ tıınsı nı tuone wo chaantı dene aŋaŋ jılıma, ta tuo wudieke ʊ bala nı wa aŋaŋ jılıma dene ʊ ŋaaŋ faası cho nı mıŋ.
16 N yaa wa sʊgıfıalıŋ pam dı n nan bıagı nagı n tama a yi nı ma.

8

Yisa dıdıısırıŋ piini wıa

1 Tı nımballı, tı yaala nı sımma Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla dı vana Yisa dıdıısırıba dı benne Masedonia tıŋgbaŋ ma dı yine wudieke.
2 Die ba ye wahala aŋaŋ mugisiŋ aŋaŋ zɔɔlıŋ pam, ama die mana yɔrı, die ba yaa wa sʊgıfıalıŋ pam ta dagı burichini ta yi Ɲmıŋ piini pam.
3 N nan bıagı dii ba siara dı ba yıya mıŋ a tʊgı ba hagırıŋ nʊaŋ, die ba yı a tıaŋ ba tınna mʊ ba yı dene gbaŋ. Die dı yiwo ba dʊŋŋʊ ba yıa,
4 ta die faası jʊʊsı tı mıŋ, dı tı yı ba sieŋ aŋ ba suŋŋime Ɲmıŋ vuodiekemba dı benne Judia tıŋgbaŋ ma.
5 Die ba yi a tıaŋ tı tıŋ nan yile dı ba nan yi dene wo. Die ba woliŋ nagı wa ba gbaŋ a yı tı Yɔmʊtieŋ, ka kʊaŋ chaaŋ ba nagı ba gbaŋ a yı tı, sıba Ɲmıŋ dı yaalınana dene wo.
6 Die Tatusi die yine vuodieke dı yine nı piili tʊʊmaha, die wıa tı jʊʊsı wa mıŋ dı ʊ suŋŋi nı aŋ nı kpatı nı choti tʊŋ vııŋ dieke nı piiline wo.
7 Sıba nı yine Yisa yada, ta mıŋŋı yie jaaŋ mana vıınıŋ vıınıŋ wa, ta sıba ʊ wıa vıınıŋ, ta bıagı bala taŋ ʊ wıaha, ta dı wa aŋaŋ nıŋŋmına, ta bı cho tı dene wo, tı yaala nı yime tʊnvıınaha mi gbaŋ dene aŋaŋ nıŋŋmına.
8 Wudieke n bala nı naa ka yi mugisiŋ dı nı yime, n wɔŋ balı nı mıŋ Ɲmıŋ vuosi batanŋ nine dı ŋmıntı dene dı ba yı piini, dı nı yi aŋ n ye nı senne cho be dene.
9 Nı sıba tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia zɔɔlınchıgıla dı sına dene. Die ʊ yiwo nyintitieŋ, ama nı wıa die ʊ bırıŋ wa zɔɔlıntieŋ, ʊ bırına zɔɔlıntieŋ amʊ nı nan bırıŋ nyintitieliŋ.
10 Kpaaŋ dieke n yaala dı n yı nı wʊnna: Die bını ma, die nı yine vuodiekemba die dı wolinne yaala nı yı piinike, ta yi vuodiekemba dı wolinne a yı. Nı kpaŋŋı nı gbaŋ a tʊŋ ka a kpatı.
11 Nı nine die ŋmıntıya mıŋ aŋaŋ piinike yıla. Die wıa nı vaa nı nine bı ŋmıntı aŋ nı yı kpatı, nı yıma sıba nı baaŋ bıagı a yı dene.
12 Dıı yi vuoŋ dı yaala ʊ yı Ɲmıŋ piini, ta yı ʊ yalla dene, Ɲmıŋ nan tuoke. Ɲmıŋ ka yaala vuoŋ yı wa piini a tıaŋ ʊ yalla dene.
13 N ka yaala nı yıma nı chanchaalıŋ ta dime wahala ka ma. N yaala nı mʊʊma taŋ.
14 Wudieke n balala wʊnna: Sıba nı yalla pam lele gie wo, dı vıına dı nı suŋŋi wo vuodiekemba dı wone wo, ta dıı yi nı keŋ wo saŋŋa dieke, ama ta ba yallı pam, ba nan suŋŋi yı nı gbaŋ. Naa nan vaa nı mʊ taŋ,
15 sıba dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı, “Vuodiekemba die dı lagısına maana pam wa die dı ka dii ta tıala, ta vuodiekemba dıaŋ die dı kana ka lagısına pam wa, die ka waarı jaaŋ.”

Tatusi aŋaŋ ʊ zʊalıŋ wıa

16 Tı bıra Ɲmıŋ aŋaŋ ʊ ŋaana yi Tatusi baga dı bie nı ma sıba tı baga dı benne nı ma dene wo.
17 Die tı jʊʊsına Tatusi dı ʊ kaagı nı wa, die ʊ saagıya mıŋ, ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yine nıŋŋmına dı ʊ keŋ nı jigiŋ; ʊ kieŋ mıŋ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ choti.
18 Tı nan vaa tı nımballı wʊnyı aŋaŋ wa keŋ nı jigiŋ. Tı nımbʊa wa gie dı mʊʊlınana Masia wʊvıınaha dene wıa die wıa vana Masia dıdıısırıba mana dı bıra wa.
19 A bı gʊtı, Yisa dıdıısırıba mana vʊarına wa dı ʊ beeli tı aŋ tı nagı piinisisi a ga suŋŋi Ɲmıŋ vuosi dı yine zɔɔlıntielibe ta bie Judia tıŋgbaŋ ma. Naa

nan kɔtı tı Yɔmʊtieŋ saaŋ, ta bı dagı dı tı faası yaala tı suŋŋime tı chanchaalıŋ dene.
20 Tı nan nagı ligirehe pam a ga suŋŋi be, tı yaala wııŋ mana tʊgısı mıŋ amʊ vuoŋ kaaŋ ye sieŋ a balı a chʊʊsı tı saaŋ yaa gamma tı pɔgılına ligirikpıımaha gie dene wo.
21 Tı yaala tı yiwo wudieke dı mʊna Ŋmıŋ aŋaŋ vuota nıŋŋa mıŋ.
22 Tı nan bı vaa tı nımbʊa wʊnyı gʊtı ʊ ma a keŋ nı jigiŋ. Saŋŋa mana tı yese tı nımbʊa wa beriŋ dı sına dene, ta sıba a baarı ʊ nine ŋmıntıya mıŋ dı ʊ tʊŋ Ŋmıŋ tʊʊmaha. Ta lele ʊ yalla tama pam nı ma wa wıa, ʊ nine dı faası ŋmıntı dı ʊ suŋŋi nı.
23 Tatusi nıŋ, ʊ yiwo n tʊntʊŋ chanchaaŋ ta gʊta suŋŋe mıŋ maŋ suŋŋe nı. Ta tı nımballı diekemba dı kenne aŋaŋ Tatusi wa nıŋ ba zene Masia dıdıısırıba naŋ ma, ta ba beriŋ dı vasa vuosi dı bıra Masia saaŋ.
24 Nı dagıma tı nımballı mi nı choti amʊ Masia dıdıısırıba mana nan dı sıba dı tı yaa wusie tı nıgına nyʊʊŋ yaa gamma nı ma wa.

9

Taŋ suŋŋiŋ wıa

1 Dı ka bı yi talası dı n maagı gbanıŋ a balı nı yaa gamma Ŋmıŋ vuosisi dı bene Judia tıŋgbaŋ ma wa suŋŋiŋ wıa.
2 N wɔŋ sıba a baarı nı yiwo nıŋŋmına dı nı suŋŋi, ta nı wıa maŋ kuule a yıa Masedonia tıŋgbaŋ vuosisi, ta balı ba dı bıŋ ma mana nınıŋ Masia dıdıısırı diekemba dı benne Akaya tıŋgbaŋ ma dı yi siri dı nı suŋŋi be. Nı yalla chotike mi dı nı suŋŋi wo wıa, Masedonia vuosi jusu gbaŋ yiwo siri dı ba nan dı suŋŋe.
3 Die wıa n tʊma tı nımballı gie nı jigiŋ amʊ nı nan yi siri aŋaŋ nı suŋŋiŋ aŋ n kuuline dene yaa gamma nı ma wa kaaŋ yi yɔrı.
4 Dı daa die, dıı yi Masedonia tıŋgbaŋ vuosi dı dı n kʊaŋ a keŋ nı jigiŋ, ta nı ka yi siri, tı nan dii viivi, dama die tı bırı nı ba jigiŋ mıŋ.
5 Die wıa, maŋ yile dı dı vıına n tʊŋ tı nımballı gie aŋ ba woliŋ keŋ n ma ta suŋŋi nı aŋ nı lagısı piini dieke nı yine nʊaŋ dı nı nan yı wa. Amʊ maŋ keŋ keŋ a nan yi siri aŋ ka dagı dı nı yı wa aŋaŋ nı gbaŋ gbaŋ nı choti, daa vuoŋ mugisine nı.
6 Nı tıınsı balıkʊ gie: vuodieke dı bʊrına bıta nan gobi bıta, ta vuodieke dıaŋ dı bʊrına pam nan gobi pam.
7 Vuoŋ mana yı ʊ sanna ʊ sʊŋ ma dı ʊ nan yı dene, ta daa yı aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ yaa mugisiŋ, dama Ŋmıŋ yaala vuodieke dı yınana piini aŋaŋ sʊgıfıalıŋ mıŋ.
8 Ŋmıŋ nan bıagı yı nı jaaŋ mana ta nı kaaŋ waarı jaaŋ. Nı nan dı yallı nyindiekemba mana nı yaalala saŋŋa mana, ta nan ye a tıaŋ nı yaalala dene, ta nı nan bıagı a suŋŋe vuodiekemba dı wone,
9 sıba dı maagına dene Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı, "Vuodieke nuuŋ dı tıırınana a yıa zɔɔlıntieliŋ, ʊ burichini wo kpatıŋ."
10 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana kpaarʊ nyımbʊrıkaha, ta yıa wa vuoŋ mana nyindiikehe, wʊnıŋ ʊ nan yı nı jaaŋ mana nı yaalala aŋ a dalıma, ta nı nan faası a suŋŋe vuosi.
11 Ʊ nan vaa nı yallıma nyinti pam saŋŋa mana, amʊ nı nan bıagı suŋŋe vuosi saŋŋa mana, amʊ vuosi pam nan bırı Ŋmıŋ yaa gamma nı piini dieke ba tuone a nyıŋ tı jigiri.
12 Dıı yi nı suŋŋe Ŋmıŋ vuosi a yıa ba jadieke ba wone, naa nan vaa vuosi pam bırı Ŋmıŋ.
13 Dıı yi nı suŋŋe be, die nan dagı ba dı nı seŋ a tuo Masia wʊvıınaha mıŋ ta dı ha, ta vuosi pam bırı Ŋmıŋ die wıa ta bı bırı wa aŋaŋ nı suŋŋine be aŋaŋ vuoŋ mana dene wo.
14 Die wıa ba keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nı, ba nan jʊʊsı aŋaŋ choti, dama ba ye dı Ŋmıŋ bie nı sʊgıtı ma pam ta suŋŋe nı pam.
15 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, dama wʊnıŋ ʊ yına tı ʊ Bʊadembiŋ vuodieke dı tıanna piini mana.

10

Pɔɔli die dı wagına ʊ tʊʊmaha wıa

1 Nı bataŋ baarı dı dıı yi maŋ bie nı
jigiŋ, n wo sikimiŋ, ama maŋ keŋ a ga
jigaası n yaa wa sikimiŋ. Manıŋ Pɔɔli
gbaŋ gbaŋ n jʊʊsa nı Yisa Masia vuodieke
die dı benne sɔmm ta yaa suguru wo saaŋ
ma.
2 Nı da vaa n tʊama a yı nı dıı yi maŋ
keŋ keŋ nı jigiŋ; dama n sıba a baarı maŋ
keŋ keŋ n nan datı vuodiekemba dı balala
dı tı dıwa wudieke tıŋgbaŋka gie vuosisi
dı dınana wa tıba.
3 Dı yiwo wusie dı tı yiwo vuota, ama
tı ka waga waagı dieke dı sına sıba vuota
waagıŋ,
4 die wıa tı ka naga vuota hagırıŋ a
waga die waagıŋ, ama tı naga Ŋmıŋ
hagırı dieke dı nan chʊʊsı Sitaani hagırıŋ
mana wa a waga. Tı bala a nyaŋŋa
vuodiekemba dı kana ka tuose Ŋmıŋ
wıaha,
5 ta nyaŋŋa yıaŋ dieke vuosi bataŋ dı
yilinene dı ba yallı ta yaa kalinbaani aŋaŋ
nınhagırıŋ ka ma, amʊ vuosi kaaŋ dı sıba
Ŋmıŋ, dı tı vaa vuoŋ mana sʊŋanyile
saagı a yı Masia.
6 Tı tıŋ sıba dı nı saagı a tuo Masia
nʊaŋ a kpatı, tı tıŋ nan yi siri dı tı
datı vuodieke nıŋ mana dı zetine ʊ nʊarı
tıbıŋ.
7 Nınıŋ nı daansa vuota nine me nyıına
ma. Dıı yi vuoŋ dı bie giena a baarı dı ʊ
yiwo Masia sııtı, dı tieŋ sımma dı tı gbaŋ
tı yiwo Masia sııtı sıba ʊ yine die wo.
8 N ka chıga viivi dıı yi maŋ kuule pam
yaa gamma tı Yɔmʊtieŋ dı yına tı yiko
dieke wo. Ʊ yı tı mıŋ dı tı nagı a suŋŋi
nı daa tı nagı a chʊʊsı nı.
9 N ka yaala nı yilime dı n yaala
ŋmaamıŋ yigi nı aŋaŋ n gbaŋtıtı n
maagınana a yıa nı wa.
10 Vuoŋ nan baarı dı, "Pɔɔli gbaŋtıtı
paalı tʊa mıŋ, ama ʊ keŋ bie tı jigiŋ nıŋ
ʊ ŋaŋ wo hagırıŋ ta ʊ wʊbalıka dıaŋ dı
yi yɔrı."
11 N yaala banıŋ vuosi mi sımma dı jaaŋ
ka puo wudieke tı maagınana tı gbaŋtı
ma wa dıı yi tı wo nı jigiŋ aŋaŋ wudieke
tı bala tı yi dıı yi tı bie nı jigiŋ.
12 Wusie, tı ka wɔŋ yaala tı nagı tı gbaŋ
a magısı aŋaŋ vuodiekemba dı kɔtına
ba gbaŋ ŋmıŋsikpeku. Ba wo yıaŋ,
dama ba naga ba gbaŋ a magısa aŋaŋ ba
chanchaalıŋ beriŋ dı sına die.
13 Tınıŋ tı kaaŋ kuule yaa gamma
jadieke tı kana ka mʊ dı tı kuulime, ama
tı nan kuuli yaa gamma tʊŋ dieke Ŋmıŋ
dı nagına a yı tı dı tı tʊŋ wa ma. Tı bala
nı Ŋmıŋ wıaha yiwo tʊʊmaha a taŋ.
14 Nı benne buuŋbu mi wo wıa, die tı
ka garısı buuŋbu die tı kenne aŋaŋ Masia
wʊvıınaha a balı a yı.
15 Tı ka kuule aŋaŋ wudiekemba vuo-
gaası dı yine a tıaŋ tı buuŋbu a daga sıba
tı gbaŋ gbaŋ tı yine he. Ama tı yaa tama
dı nı yada nan gʊtı pam, aŋ nı suŋŋi tı aŋ
tı faası tʊŋ Ŋmıŋ tʊʊmaha nı jigiŋ sıba ʊ
nagına a yı tı dı tı tʊmma dene wo,
16 amʊ tı nan bıagı ga tıŋgbaŋısı
diekemba dı benne nı nıŋŋa wa a ga
mʊʊlı Masia wʊvıınaha mi. Tı kaaŋ ga
jigidieke vuogaaŋ dı wone a tʊŋ, tı ka
yaala tı kuuli vuogaaŋ tʊʊma wıa.
17 Sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma
dı, "Vuodieke nıŋ mana dı yaalınana dı
ʊ kuuli, kuuli yaa gamma wudieke Ŋmıŋ
dı yine."
18 Dama vuodieke dı bırınana ʊ gbaŋ ka
dagı dı Ŋmıŋ nine suuli wo mıŋ, ama tı
Yɔmʊtieŋ dı bırına vuodieke, die dagına
dı Ŋmıŋ nine suuli wo mıŋ.

11

Yaa gamma Pɔɔli aŋaŋ ŋmınchıbısı tʊntʊntıba wıa

1 Maŋ bala gaatıŋ wʊbalıka, nı dii
suguru aŋaŋ mıŋ.
2 N sʊŋ bie nı ma pam sıba Ŋmıŋ sʊŋ dı
bene nı ma dene wo. Nı sıı sıba hɔgʊlıa
dieke dı kana ka sıba dembiŋ maŋ yaala n
nagı a yı Masia aŋ nı dıa wʊnıŋ ʊ nyıına.
3 Ŋmaamıŋ yallı mıŋ mıŋ nı wıa dı
vuoŋ nan keŋ a gaaŋ nı sıba Sitaani die
dı gaana Evi dene wo aŋaŋ ʊ yıaŋ, aŋ
nı kaaŋ bı dı Masia aŋaŋ sʊgıyıalıŋ aŋaŋ
wusie.
4 Dama dıı yi vuogaaŋ dı keŋ a mʊʊla
Yisa gaaŋ wıa a yıa nı, ta ka mʊʊla Yisa
dieke wıa die tı wone a mʊʊlı a yı nı wa,
ta nı tuose haalıgaaŋ dagıŋ aŋaŋ wʊvııŋ
gaaŋ dagıŋ ta a ka yi Ŋmıŋ Haalı dieke
aŋaŋ wʊvııŋ dieke die nı tuone a nyıŋ tı

jigiri, die nɪŋ nɪ saagɪ a yɪ wa mɪŋ aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ dene.
5 N ka yile dɪ vuodiekemba dɪ gaana nɪ
dɪ ba yiwo Yisa tʊntʊntɪba naa, yiwo Yisa
tʊntʊntɪba a tɪaŋ mɪŋ.
6 Dɪ nan bɪagɪ yi dɪ n ka bɪagɪ bala
vɪɪnɪŋ, ama n sɪba Ɲmɪŋ wɪaha vɪɪnɪŋ ta
saŋŋa mana tɪ ŋaaŋ yuori daga nɪ mɪŋ.
7 Die n ka tuo jaaŋ a nyɪŋ nɪ jigiŋ saŋŋa
dieke die n mʊʊlɪna Ɲmɪŋ wʊvɪɪnaha a
yɪ nɪ wa. Ta bɪ sʊʊŋ n gbaŋ tɪŋgbaŋ dɪ n
kɔtɪ nɪ, die n yiwo bɪaŋ n yine naa wa?
8 Die n bala nɪ Ɲmɪŋ wʊbalɪkaha, die
n tuose suŋŋiŋ a nyɪna Masia dɪdɪɪsɪrɪ
gaasɪ jigiŋ aŋ ka sɪɪ sɪba n gaara ba nyinti
mɪŋ, amʊ n nan bɪagɪ a suŋŋi nɪ aŋaŋ
Ɲmɪŋ wɪaha.
9 Ta die n benne nɪ jigiri die n ka mugisi
nɪ dɪ nɪ yɪ mɪŋ jaaŋ, tɪ nɪmballɪ diekemba
die dɪ nyɪnna Masedonia tɪŋgbaŋ a keŋ
wo, die yalla jadieke nɪŋ mana n yaalala
a keŋ a yɪ mɪŋ. Die n kana ka mugisi nɪ
wo, die gbaŋ gbaŋ n kaaŋ mugisi nɪ yaa
gamma.
10 Wusie maŋ bala naa Masia saaŋ ma,
dɪ vuoŋ wori Akaya tɪŋgbaŋ lʊga mana a
baaŋ bɪagɪ balɪ dɪ n vaa n kuuliku gie dɪ
n tuone jaaŋ a nyɪŋ ba jigiŋ wɪa.
11 Dɪ ka sɪɪ sɪba dɪ n ka cho nɪ. Ɲmɪŋ
gbaŋ gbaŋ sɪba n chone nɪ dene.
12 N nan dɪ yie naa, amʊ banɪŋ
tʊntʊntɪba mi kaaŋ ye sieŋ a kuule dɪ ba
gbaŋ ba yiwo Yisa tʊntʊntɪba sɪba tɪ gbaŋ
tɪ tʊmma die wo.
13 Banɪŋ tʊntʊntɪba mi yiwo gɪgaantɪba,
ta chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ ba tʊʊmaha ma
ta nagɪ ba gbaŋ a bɪrɪŋ sɪba Masia
tʊntʊntɪŋ.
14 Ba tʊma die wo, nɪ da vaa ka yi nɪ
mamachi, dama die gbaŋ Sitaani dɪ mɪa
ta naga ʊ gbaŋ a bɪrɪma sɪba chaanɪŋ
malaka.
15 Die wɪa dɪɪ yi wʊnɪŋ Sitaani
tʊntʊntɪŋ dɪ gaama vuosi dɪ ba yiwo
Ɲmɪŋ tʊntʊntɪŋ diekemba dɪ dagɪnana
vuosi dɪ ba dɪa Ɲmɪŋ sieŋ, nɪ da vaa a yi
nɪ mamachi. Ɲmɪŋ nan keŋ datɪ ba tɪba
sɪba ba tʊʊma dɪ mʊna dene.

Pɔɔli wahala diile Masia ma wɪa

16 N bɪ balɪ nɪ mɪŋ: Vuoŋ daa yilime
dɪ n yiwo gaamʊ, ama dɪɪ yi nɪ yile dɪ n
yiwo gaamʊ, nɪ tuo mɪŋ sɪba nɪ baaŋ tuo
gaamʊ dene wo amʊ n nan bɪagɪ a kuuli
bɪta.
17 Wudieke n yaalala dɪ n balɪ nɪ naa
ka yi tɪ Yɔmʊtieŋ wʊbalɪka. Manɪŋ n
balɪnana n gbaŋ gbaŋ wʊbalɪka, n seŋ
bala sɪba gaamʊ.
18 Ama vuosi pam dɪ kuulinene yaa
gamma wudieke ba bɪagɪna yi ba yine
vuota wɪa, n gbaŋ n nan bɪagɪ kuuli.
19 Nɪ yile dɪ nɪ yaa wa yɪaŋ, ta die wɪa
nɪ yaa wa suguru ta wʊmma yɪa gaantɪŋ
aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ.
20 Nɪ vasa vuosi dɪ pɔgɪlɪna nɪ sɪba
yɔŋɪsɪ, ta nyɪra nɪ ta bɪ gbata nɪ. Ta
daansa nɪ yɔrɪ ta bɪ fala nɪ.
21 Die tɪ kana ka yi nɪ naa wɪa nɪ yile dɪ
die tɪ wo hagɪrɪŋ yaa?
Ama dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa sikimiŋ ta nan
bɪagɪ a kuuli, n gbaŋ n nan bɪagɪ a kuuli.
N seŋ bala sɪba gaamʊ.
22 Dɪɪ yi gɪgaantɪba dɪ wasa ba gbaŋ
Hiiburu vuosi, n gbaŋ n yiwo Hiiburu
vuoŋ. Ta dɪɪ yi ba wasa ba gbaŋ Izara
vuosi, n gbaŋ n yiwo Izara vuoŋ. Ta dɪ
bɪ yi ba yi Abarahami haagɪsɪ, n gbaŋ n
yiwo ba wʊnyɪ.
23 Dɪɪ yi ba wasa ba gbaŋ Masia
tʊntʊntɪŋ, manɪŋ n tɪaŋ ba mɪŋ, dama n
tʊŋ a yɪ Masia pam a tɪaŋ ba. N faasɪ a
tʊŋ mɪŋ pam, ta die ba naga mɪŋ a yie
dansarɪka ma bʊ wo nʊaŋ. Ta die ba tɪba
mɪŋ aŋaŋ kpaasɪŋ pam ta die saŋŋa pam
die maŋ ye daŋŋa ta gbigi kuŋ. Lele n wa
bala sɪba gaamʊ.
24 Bʊnʊ die n gbaŋ gbaŋ n vuosi die
dɪ tɪbɪ mɪŋ aŋaŋ kpaasɪŋ nʊaŋ baŋɪsɪ-taa
aŋaŋ awayɪ.
25 Romi vuosisi dɪaŋ die dɪ nɪgɪ mɪŋ
aŋaŋ daaŋ die jigiŋ bʊtaa, ta saŋŋa kaanɪ
die n dataasɪ die dɪ taa mɪŋ aŋaŋ tana.
Ta die haarɪsɪ die dɪ ŋmabɪ a chʊʊsɪ ta
bubi aŋaŋ mɪŋ nyaaŋ ma bʊtaa, ta saŋŋa
kaanɪ ŋmɪntʊasɪ aŋaŋ yuŋ die maŋ bie
dakʊʊlɪŋ sikpeŋ mʊgɪkpɪɪrɪ ma.
26 Die n ŋaana dɪa wa, die n bie
wo mʊga daanpɔyɪ ma aŋaŋ gbɪgbatɪrɪŋ
daanpɔyɪ ma aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n vuosi
jigiŋ. Ta die bɪ bie daanpɔyɪ ma tɪŋgbaŋ
gaasɪ vuosi jigiŋ, aŋaŋ tɪgɪkpɪɪma ma
aŋaŋ haagɪŋ ma aŋaŋ mʊgɪkpɪɪma ma,

aŋaŋ vuodiekemba dı gaanana vuosi dı ba yiwo Masia dıdıısırıŋ jigiŋ.
27 N seŋ tʊŋ mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına ta dii wahala, ta ka gʊʊra saŋŋa a taŋ, ta die beri saŋŋa a taŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta beri saŋŋa a taŋ ta ka die nyindiike, ta watı dı yige mıŋ saŋŋa ataŋ ta maŋ wo garıŋ.
28 A bı gʊtı, saŋŋa mana dı ŋaaŋ mugise mıŋ mıŋ yaa gamma Masia dıdıısırıba mana ma.
29 Dıı yi vuoŋ yada dı ka dala, n sʊŋ ŋaaŋ chʊʊsı mıŋ, ta dıı yi ba gaaŋ vuoŋ ʊ yi bıaŋ, n ŋaaŋ yaa wa sʊgıchʊʊsıŋ.
30 Dıı yi maŋ baa n kuuli, n nan kuuli yaa gamma n wabına dene.
31 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Chɔɔŋ Ɲmıŋ, vuodieke dı mʊna aŋaŋ bırıŋ yaa gamma haahuu wo, wʊnıŋ ʊ sıba dı n bala wusie.
32 Die n yene bie Damasikusi ma wa, naaŋ Aritasi saŋka mi wo, die tıka jakʊʊŋ die yaala ʊ yigi mıŋ mıŋ, ta die vaa gbıgbarıtıŋ dı gbarı tıka gaamıŋ sanʊaha.
33 Ama die n zʊalıŋ die dı nagı mıŋ a yi kparıŋ ma a nagı mıŋ a daagı toli dieke dı benne tıŋgbaŋka gaamıŋ ma a sʊʊŋ zieŋ tıŋgbaŋ, maŋ chıgı nyıŋ daa wa nuusi me.

12

Mamachi nyindiekemba Pɔɔli die dı yene wıa

1 N mʊ dı n kuulime mıŋ, ama ka wo nyʊarı nıŋ. Ama lele n wa yaala n balı mıŋ yaa gamma wudiekemba tı Yɔmʊtieŋ dı yuorine a dagı mıŋ saŋŋa dieke n kana ka gʊʊra ta daansa wa.
2 N sıba Masia dıdıısırʊ wʊnyı Ɲmıŋ die dı nagına wa a jʊalı arızanna ma gbaŋ gbaŋ bına baŋ aŋaŋ anıısa dı tıanna wa. N ka sıba dı die ka seŋ yi yaa die ka yiwo daansa, Ɲmıŋ nyıına ma sıbına.
3 Sıba n wone a bala wa, Ɲmıŋ nyıına ma sıbına dı daa wa gie die bie wo ʊ nyıŋgbanıŋ ma saŋka mi yaa die ʊ ka jʊalı aŋaŋ ʊ nyıŋgbanıŋ.
4 Die ʊ jʊalı a ga paradasi,* ta die ʊ wʊŋ wudiekemba ʊ kaaŋ bıagı a balı vuoŋ, dama Ɲmıŋ kaaŋ saagı aŋ ʊ balı.
5 Die wıa n nan kuuli yaa gamma daa wa gie ma, ama n kaaŋ kuuli yaa gamma n gbaŋ gbaŋ n ma, ntaala n wabıŋ wıa.
6 Dıı yi maŋ yaala n kuuli ama n kaaŋ dı sı sıba gaamʊ, dama n nan dı bala wusie; ama n kaaŋ wɔŋ kuuli. Manıŋ n ka yaala vuoŋ bırı mıŋ a tıaŋ n bırıŋ dı mʊna die. N yaala ba daansıma n beriŋ dı sına die, ta wʊmma n balala dene, ta ka kʊaŋ chaaŋ ba sımma n yine vuodieke.
7 Ama die Ɲmıŋ die dı kana ka yaala dı n kuuli yaa gamma mamachi wʊkpııŋ dieke n yene wo wıa, die Ɲmıŋ dı vaa maŋ ye mugisiŋ a nyıŋ Sitaani jigiŋ. Kanıŋ mugisiku mi dı yʊagı mıŋ sıba haŋgɔɔŋ dı ŋaana tɔbı vuoke.
8 Die maŋ jʊʊsı tı Yɔmʊtieŋ bʊtaa dı ʊ vʊarı kanıŋ mugisiku a nyıŋ n jigiŋ.
9 Ama die ʊ yiŋŋi balı mıŋ dı, “N suŋŋiŋ nyıına ma nan mɔgısı fʊ kanıŋ mugisiku mi, dama vuodieke dı wone ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ hagırıŋ, nan seŋ ye n hagırıŋ.” Die wıa n nan faası kuuli yaa gamma n wabıtı ma aŋaŋ sʊgıfıalıŋ, amʊ Masia hagırıŋ nan keŋ n ma.
10 Die wıa n yaa wa sʊgıfıalıŋ dıı yi maŋ keŋ wabıgı, yaa ta vuosi dı bı zıa mıŋ, yaa maŋ keŋ die wahala, yaa maŋ keŋ bie mugisiŋ me, yaa ta yese wıa Masia wıa, dama maŋ keŋ wo n gbaŋ gbaŋ n hagırıŋ, saŋka mi maŋ yese Masia hagırıŋ.

Pɔɔli baga die dı benne Korinti vuosi ma dene

11 Nı vana maŋ bala sıba gaamʊ, dama nınıŋ nı tınna mʊ nı bırıma mıŋ. Dıı yi maŋ ka yi vuoŋ, ama vuodiekemba dı gaanana vuosi dı ba yiwo Masia tʊntʊntıba ka tıaŋ mıŋ jaaŋ mana ma.
12 Die n benne nı jigiri ta tʊma mamachi tʊnkpııma aŋaŋ dagıtı, ta dii suguru saŋŋa mana wa, die dagıya mıŋ dı n yiwo Masia tʊntʊntʊ.
13 Lalıa Masia dıdıısırıŋ banıŋ ba dı tıaŋ nı? Manıŋ n kana ka pıası nı dı nı suŋŋi mıŋ wo, kanıŋ ka vana ba tıaŋ nı? Dıı yi die dı vaa maŋ yi chʊʊsı, nı nagı n taalı a chaa mıŋ.

* **12:4 12.4** Arızanna saaŋ bına yi paradasi.

14 Bʊtaa ma wʊnna maŋ kieŋ dı n kaagı nı, ama n ka kieŋ ta yaala jaaŋ nı jigiŋ, dı yiwo nınıŋ maŋ yaala ama daa nı ligire. Daa ballı yallınana nyinti a yıa ba tieliŋ, ama dı yiwo ba tielibe yallınana nyinti a yıa ba. Nınıŋ nı yine n ballı.

15 Die wıa n yaa sʊgıfıalıŋ dı n nagı jadieke mana n yalla a yı nı halı n gbaŋ gbaŋ. N faasına cho nı wıa, die wıa nı cho mıŋ bıta?

16 Dı yiwo wusie dı die n ka mugisi nı dı nı yı mıŋ jaaŋ, ama nı bataŋ nan dı bala dı die n gaaŋ nı mıŋ ta gbatı nı. Lalıa die maŋ gbatı nı?

17 Die vuodiekemba n tʊnna nı jigiri, wʊnyı die nyırı nı mıŋ?

18 Die n jʊʊsı wa Tatusi dı ʊ keŋ nı jigiŋ, ta die vaa tı nımballı wʊnyı dı dı wa a keŋ nı jigiŋ. Tatusi ye a nyırı nı mıŋ? Tınıŋ tı wo die sʊŋanyile. N tʊnnana aŋaŋ sʊŋanyile dieke wo, die gbaŋ gbaŋ sʊŋanyile ʊ yallı. Sie dieke n dına wa, ka gbaŋ gbaŋ ʊ gbaŋ ʊ dı.

19 Nı yile dı saŋŋa mana dı tı bala a gbata tı gbaŋ wıa ma nı jigiŋ mıŋ? Aayı. Tı bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa ta bala wudieke Masia dı yaalala. Tı nımballı choti, tı yaala tı suŋŋi nı mıŋ aŋ nı mıŋŋı dıa Ŋmıŋ sieku, die wıa tı bala naa.

20 N sıkpaaŋ nıga nı wıa dı maŋ keŋ keŋ n nan keŋ haarı nı ta nı tarıgıya mıŋ ta sıı sıba n tınna a yaala nı bemme dene wo, ta nı dıaŋ nı nan ye ta n gbaŋ n tarıgıya mıŋ ta ka sıı sıba nınıŋ nı tınna yaala n bemme dene wo. N sıkpaaŋ nıga mıŋ dı n nan keŋ ye nı ta waagıŋ, aŋaŋ sʊgıbıaŋ, aŋaŋ sınyıırıŋ yɔrı yɔrı aŋaŋ halı aŋaŋ taŋ chʊʊsıŋ aŋaŋ kʊagaarıŋ aŋaŋ kalinbaani aŋaŋ watı yɔrı yɔrı bie nı sʊnsʊŋ.

21 N sıkpaaŋ nıga mıŋ dı Ŋmıŋ nan vaa n dii viivi maŋ keŋ kaagı nı bıbra. Dı nan dı sıı sıba n kʊmma dama dıı yi nı jusu dı ye ka vaa nı tʊmbıatıtı die nı wone a yie wo. Nı ye yiye dıgıntı tʊʊma sıba daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana ta ka chıga viivi.

13

Kpatıŋ kpaamıŋ

1 N nan keŋ a kaagı nı n bʊtaa ma. Dıı yi nı balı dı vuoŋ yiwo taalı sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı, “Sie daansıa vuosi bale yaa bataa balı a chʊʊsı wa.”

2 Die n kenne nı jigiri bule wo ma die n wɔŋ kpaaŋ nınıŋ vuodiekemba dı wone a yi bıabʊ aŋaŋ nı chanchaalıŋ mana mıŋ. N yaala n bı kpaaŋ nı n wone nı jigiri dı, maŋ keŋ yiŋŋi keŋ n nan datı vuodiekemba die dı yine bıabʊ tıba.

3 Die nan dagı dı Masia vana maŋ bala. Ʊ ka yi wabʊ nı sʊnsʊŋ, ʊ yaa hagırıŋ nı jigiŋ mıŋ.

4 Die ʊ nagı wa ʊ hagırıbʊ a dʊaŋ lʊgıŋ ta vaa ba kpaası wa dagarıkʊ ma. Lele nıŋ, Ŋmıŋ hagırıŋ wıa ʊ bie ʊ mısı ma. Tınıŋ vuodiekemba dı lagıŋna a bie ʊ ma wa wo hagırıŋ sıba Masia die dı wone hagırıŋ dene, ama tı nan dı beri Ŋmıŋ hagırıŋ wıa sıba Masia dı benne dene wo aŋ nı ye.

5 Nı daansı nı gbaŋ gbaŋ beriŋ ta ye dı nı seŋ yi Yisa Masia yada yaa nı ka yi wo; dı yiwo talası dı nı daansıma nı gbaŋ beriŋ dı sına dene. Nı ka sıba a baarı dı Yisa Masia bie nı ma? Ʊ seŋ bie nı ma, dama dıı yi ta ʊ ka bie nı ma, die nıŋ nı ka yi ʊ vuosi wusie.

6 N yaa tama dı nı nan dı sıba a baarı dı manıŋ nıŋ n yiwo ʊ vuoŋ aŋaŋ wusie.

7 Tı jʊʊsa Ŋmıŋ dı nı daa keŋ yi bıaŋ. Tı ka jʊʊsa naa dı vuosi ye dı tı yiwo wusie vuosi mıŋ; aŋaŋ vuosi bataŋ dı yilinene dı tı ka mıŋŋı a tʊŋ Masia tʊʊmaha mana yɔrı, ama tı jʊʊsa Ŋmıŋ mıŋ dı nı tʊma tʊnvıına,

8 Dama tı kaaŋ bıagı yi wııŋ a chʊʊsı wusieke, ama tı zie wusieke kʊaŋ mıŋ.

9 Dıı yi tı sıı sıba wabıtı ta nı hagırıŋ tı ŋaaŋ yaa sʊgıfıalıŋ mıŋ. Die wıa tı Ŋmıŋ jʊʊsıŋ yiwo dı nı yi vuovıına a kpatı.

10 Die wıa, maŋ maaga nı gbaŋkʊ gie n wone nı jigiri amʊ maŋ keŋ keŋ a tʊgı nı jigiŋ, dı kaaŋ bı yi nıŋŋmına dı n datı nı tıbıŋ ta dagı nı n yiko. Tı Yɔmʊtieŋ yı mıŋ yikoke mıŋ dı n suŋŋi nı aŋ nı mıŋŋı ʊ sieŋ daa n chʊʊsı nı.

11 N nımballı wudieke dı tıalına yiwo n taaŋ nı mıŋ. Nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta yi vuovıına a kpatı, ta tuo n kpaaŋkʊ,

ta yallıma nɔabalımıŋ, ta bemme aŋaŋ
sɔgıfıalıŋ aŋaŋ taŋ. Ta Ŋmıŋ vuodieke
dı chone tı ta yıa tı sɔgıdɔagıkɔ nan dı
beri aŋaŋ nı.
12 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.
13 Ŋmıŋ vuosi mana dı benne giena wa
waasa nı.
14 Tı Yɔmɔtieŋ Yisa Masia suŋŋiŋ, aŋaŋ
Ŋmıŋ choti, aŋaŋ Halıkasıka nɔabalımıŋ
bemme aŋaŋ nı mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Galasia tıŋ vuosi wʊnna

1 Gbaŋkʊ gie nyıŋ wa manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ jigiŋ. Daa vuota die yine mıŋ Masia tʊntʊntʊ, daa vuota tʊnna mıŋ, ama tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ Yisa Masia vuodieke die ʊ sʊgırına a nyıŋ kumbu me wo die tʊnna mıŋ.
2 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ tı nımballı diekemba dı benne giena mana waasa Masia dıdısıırıba dı benne Galasia ma.
3 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sʊgıfıalıŋ.
4 Yisa Masia yine vuodieke die dı saagına tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ nʊaŋ ta kpi tı tʊntʊmbıatı wıa, dı ʊ gbatı tı a nyıŋ tıŋgbaŋka gie bıaŋ yɔŋısı ma.
5 Wʊnıŋ Ŋmıŋ nyıına ma mʊna bırıŋ yaa gamma haahuu. Wusie.

Wʊvııŋ balımıŋ nyıına ma benne

6 Nı wıa yi mıŋ mıŋ mamachi pam aŋaŋ nı kana ka yʊasıya ta vaa Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı Masia zɔɔlınchıgıla wıa wa ta ga dıı wʊbalıgaakʊ.
7 Vuosi bataŋ bene a mıa dı ba tarıgı Masia wʊvıınaha ta chɔrıma nı, ama wusie wʊbalıkıgaaŋ bı wori.
8 Ama dıı yi n gbaŋ gbaŋ yaa Ŋmıŋ malaka dı keŋ mʊʊlı wʊbalıvııŋ gaası a yı nı ta a ka yi die tı mʊʊlına wudiekemba a yı nı wa, Ŋmıŋ nan seŋ chʊʊsı dı tieŋ.
9 Tı wɔŋ balı nı mıŋ, ta maŋ bı baaŋ n balı nı bıbra; dıı yi vuoŋ dı mʊʊlı wʊbalıkı gaası a yı nı ta a bie a tʊaŋ a nyıŋ die nı wolinne a tuo wudiekemba ba, Ŋmıŋ nan seŋ chʊʊsı wa.
10 N ka mıa dı n tuo bırıŋ a nyıŋ vuota jigiŋ, ama Ŋmıŋ bırıŋ maŋ yaala, dama maŋ tıŋ bı yaala vuota bırıŋ, n tıŋ kaaŋ yi Masia yɔmʊ.

Pɔɔli die dı kenne a yi Masia tʊntʊntʊ dene

11 N nımballı, n yaala nı sımma dı wʊvıına diekemba n mʊʊlınana a yıa nı naa ka nyıŋ wa vuota jigiŋ.
12 N ka tuohe a nyıŋ wa vuota jigiŋ, yaa dı yiwo vuoŋ dagına mıŋ ama dı yiwo Yisa Masia gbaŋ gbaŋ yuorinehe a dagı mıŋ.
13 Nı wɔŋ wʊŋ mıŋ die n tʊʊma dı sına die saŋŋa dieke die n dına Juu vuosi jıaŋkʊ, die n mugise Masia dıdıısırıŋ pam, ta die mıa dı n chʊʊsı ba ta ka chıgı ba zɔɔlıŋ.
14 Tınıŋ Juu vuosi jıamıŋ sieŋ me, die n tıaŋ n chanchaalıba pam, ta die nagı n sʊŋ mana a yi wo tı chɔɔŋkʊʊlıba chʊaraha ma.
15 Ama Ŋmıŋ die dı chıgına mıŋ zɔɔlıŋ ta vʊarı mıŋ ta ba ye mıırı mıŋ wa, dı wa mıŋ dı keŋ tʊmma a yıma wa. Ta die saŋ,
16 ta nagı ʊ Bʊa wa a dagı mıŋ, amʊ n nan mʊʊlı wʊvıınaha a yı buurigaasısı. Saŋka mi die n ka ga vuoŋ jigiŋ dı ʊ kpaaŋ mıŋ.
17 Die n ka bı ga Jerusalemi dı n ye vuodiekemba dı wolinne a yi Masia tʊntʊntıba n ma wa, ama die n woliŋ ga wa Arabia tıŋgbaŋ ma ta wa viiri keŋ Damasikusi tıŋ ma.
18 Die ka bına ataa kʊaŋ chaaŋ die maŋ yiŋŋi ga Jerusalemi a ga waası Piita, ta die bie ʊ jigiŋ daraa baŋ aŋaŋ anʊ nyıına ma.
19 Die n ka ye Masia tʊntʊntıba wʊnyı mana a gʊtı Piita ma ntaala Jemisi tı Yɔmʊtieŋ nımbʊa wa.
20 Ŋmıŋ gbaŋ sıba dı wudieke n maagına yiwo wusie ta ŋmınchıbısı dı wo ka ma.
21 Ka kʊaŋ chaaŋ die maŋ ga Siria aŋaŋ Silisia tıŋgbaŋısı ma.
22 Saŋka mi Yisa dıdıısırıba die dı benne Judia ma wa die ka sıba mıŋ.
23 Wudieke die ba sıbına yine wudieke ba chanchaalıba dı balala dı, “Daa dieke die dı mugisinene tı gbaŋ yaa wa wʊvııŋ dieke die ʊ yaala ʊ chʊʊsı wa ta mʊʊla yıa vuosi.”
24 Die wıa ba bıra Ŋmıŋ n wıa.

2

Pɔɔli aŋaŋ Masia tʊntʊntı banıŋ ba wıa

1 Ka bına baŋ aŋaŋ anıısa kʋaŋ chaaŋ
die manıŋ aŋaŋ Banabasi die dı yiŋŋi ga
Jerusalemi, ta die nagı Tatusi a gʋtı.
2 Die n gaya mıŋ dama Ɲmıŋ die
yuorine a dagı mıŋ dı n gamma. Mi die
maŋ lagısı ba nıŋŋandıısırıba nyıına ma,
a balı ba n mʋʋlına wʋvıınaha dene a
yıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi.
Die n ka yaala tʋŋ dieke n tʋnna aŋaŋ tʋŋ
dieke dı tıalına keŋ yi yɔrı.
3 N chanchaaŋ Tatusi die yiwo Giriiki
vuoŋ ama vuoŋ die ka mugisi wo dı ʋ gobi
ʋ kɔlı.
4 Ama vuodiekemba dı chıbınana
ŋmınchıbısı dı ba gbaŋ ba yiwo Masia
dıdıısırıba nıŋ, tıŋ yaala Tatusi yime die.
Banıŋ vuosi mi die lɔbırı a bie wo tı sʋŋ,
dı ba ye tı sına tı gbaŋ dene tı taasına
aŋaŋ Yisa Masia wa. Ba yaala tı yiwo
Mosisi mıraha yɔŋısı.
5 Ama die tı yaala tı pɔgılı wʋvıınaha
aŋaŋ ka wusie sieŋ a yı nı wıa, die tı ka
saagı a yı ba bıta gbaŋ.
6 Ama vuodiekemba nıŋ ba wasına ba
nyıŋkʋraha nıŋ (ba yiwo vuokpııma yaa
ba ka yi, dı ka yi talası n jigiŋ, dama Ɲmıŋ
ka daansa vuosi nine ta die sarıya); banıŋ
vuodiekemba ba wasınana vuokpıımaha
die ka yı mıŋ dagıhaalıŋ.
7 Ama die ba yeye mıŋ dı Ɲmıŋ vʋarına
mıŋ dı n mʋʋlıma wʋvıınaha a yıma
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuo-
sisi, sıba ʋ vʋarına Piita dı ʋ mʋʋlıma
wʋvıınaha a yıma Juu vuosisi.
8 Dama Ɲmıŋ hagırıŋ wıa, Piita die dı
yi tʋntʋntʋ a yı Juu vuosisi dene, die gbaŋ
gbaŋ maŋ yi tʋntʋntʋ a yı vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosisi.
9 Jemisi aŋaŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn,
benne ba chaakʋ wıa. Kanıŋ wıırı mi seŋ
yiwo wudieke die n yaala n yi.

Pɔɔli die dı galınna Piita dene

11 Die Piita dı kenne Antiyoku ma wa,
die n balı yuori wo ʋ nine me, dama die
ʋ ka yi wudieke dı mʋna.
12 Dama Jemisi die tʋŋ wa Juu vuosi
bataŋ Antiyoku tıŋ ma, die ba yene ka
keŋ wo, Piita aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosisi die lagısa die mıŋ, ama
die ba kenne wo, ʋ ka bı saagı dı ʋ dii
aŋaŋ ba, dama die ʋ chıga vuodiekemba
dı yine kɔla gobiŋ yada wa mıŋ.
13 Die wıa, Juu vuosisi diekemba die dı
benne aŋaŋ ba wa dıaŋ dı piili a chıga
ŋmaamıŋ, ta dı Piita dı yine wudieke, ta
Banabasi gbaŋ die dı taarı a dı ba.
14 Die n yene dı ba ka mıŋŋı dı
wʋvıınaha sieku wo, die maŋ balı a
yı Piita ba mana nine me dı, “Fʋnıŋ
yiwo Juu vuoŋ, ama fʋ beriŋ dı sıı sıba
vuodieke dı kana ka yi Juu vuoŋ, ta bıa
fʋ mugise vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi dı ba bemme sıba Juu vuosisi?”

Vuosi nan ye gbatıtaanıŋ yada wıa

15 Tınıŋ ba mıırı tı mıŋ ta tı yi Juu
vuosi ta ka sıı sıba vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosisi ta Juu vuosi dı wasa
tʋntʋmbıatı tielibe wo.
16 Ama tı sıba a baarı sie vuoŋ yi Yisa
Masia yada, die nan yi aŋ Ɲmıŋ vaa ʋ yi
vuovıınʋ ʋ jigiŋ, daa tı yinene wudieke
Mosisi mıraha dı dagına tı dı tı yime wo;
die wıa, tı gbaŋ yiwo Yisa Masia yada
dı Ɲmıŋ vaa aŋ tı yiwo vuovıına ʋ jigiŋ,
yadaka wıa, ama daa tı yinene mıraha dı
dagına wudieke. Dama Ɲmıŋ kaaŋ vaa aŋ
vuoŋ yi vuovıınʋ ʋ jigiŋ ʋ yinene wudieke
mıraha dı dagına wa wıa.
17 Dıı yi tı mıa aŋaŋ nıŋŋmına dene dı
Ɲmıŋ vaa aŋ tı yi vuovıına ʋ jigiŋ Masia
wıa, ama ta Juu vuosi dı bala dı tı yiwo
vuobıatı sıba vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosisi naa, naa dagıya mıŋ dı Masia
vana tı yi tʋntʋmbıatı tieliŋ? Aayı dı ka
daga dene.
18 N nan dı yie bıaŋ dıı yi maŋ bı saagı
dı vuoŋ nan yi vuovıınʋ Ɲmıŋ jigiŋ dıı
yi ʋ dı Mosisi mıraha, ta chʋʋsa wudieke
die n wolinne a dagı wa.

wa, ama ba gbaŋ die sıba a baarı Ɲmıŋ
yına mıŋ tʋʋmaha gie dı n tʋŋ, die wıa
manıŋ aŋaŋ Banabasi aŋaŋ banıŋ die dı
waası taŋ ta yigi taŋ nuusi me, naa die
bala ka dagı dı tı yaa nʋabalımıŋ aŋaŋ
taŋ. Die tı mana dı saagı dı manıŋ aŋaŋ
Banabasi mʋʋlıma wʋvıınaha a yıma
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, ta
banıŋ ba mʋʋlıma a yıma Juu vuosisi.
10 Wudieke nyıına ma ba bala tı yime
yiwo naa, dı tı tıınsıma zɔɔlıntielibe dı

19 Ama yaa gamma mıraha wıa nıŋ, ka sıı sıba n kpiye ka jigiŋ mıŋ, dı n yallıma miivoli Ɲmıŋ jigiŋ.
20 Ka sıı sıba die ba lagıŋ a kpaası mıŋ mıŋ aŋaŋ Masia dagarıkʋ ma maŋ kpi, ama Masia bie n ma maŋ yaa miivoli. Ta lele, miivoli dieke n yallına ta bie n nyıŋgbanıŋ ma naa, n yiwo Ɲmıŋ Bʋa yada mıŋ, die wıa maŋ beri; wʋnıŋ ʋ chone mıŋ ta die zie n naŋ ma a kpi.
21 N kaaŋ zeti Ɲmıŋ zɔɔlınchıgılaha. Dıı yi Ɲmıŋ dı nan vaa vuoŋ yi vuovıınʋ ʋ jigiŋ ʋ dına mıraha wıa, die nıŋ Masia kumbu wo chıaŋ.

3

Yada yine nıŋŋmına

1 Nınıŋ Galasia vuosi, nı yiwo gaatıŋ. Nınıŋ vuodiekemba die mıŋŋına sıba Yisa Masia dagarıkʋ ma kuŋ wıa vıınıŋ vıınıŋ, mınıa kenne a chɔɔrıŋ nı?
2 Nı balı mıŋ wıırı gie: die nı dına mıraha wıa die nı tuo Ɲmıŋ Halıkasıka yaa die nı wʋnna wʋvıınaha ta yi yada wa wıa?
3 Lalıa nı yi gaantıŋ dene! Die nı piili a dıa Masia aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka hagırıŋ; bıa wıa nı wa yaala nı kpatı aŋaŋ nı gbaŋ gbaŋ nı hagırıŋ?
4 Wahala diekemba nı dinene yaa gamma wʋvıınaha gie yiwo yɔrı? Nı yaala nı vigi taaŋ mıŋ?
5 N yaala n bı pıası nı mıŋ, Ɲmıŋ yı nı wa ʋ Halıkasıka ta tʋma mamachi wıa nı jigiŋ nı mıraha dıısıŋ wıa yaa nı wʋnna wʋvıınaha ta yi he yada wa wıa?
6 Nı tıınsıma Abarahami wıa, dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Abarahami die yiwo Ɲmıŋ yada, ʋ yadaka wıa wʋnıŋ Ɲmıŋ dı vaa ʋ yi vuovıınʋ ʋ jigiŋ."
7 Die wıa nı mʋ nı sımma dı vuodiekemba dı yine Ɲmıŋ yada senne yi Abarahami haagısı.
8 Ɲmıŋ gbaŋkʋ die dı bala wudieke wo dagıya dı wʋnıŋ Ɲmıŋ nan daansı baarı dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbaŋ yiwo vuovıına ʋ jigiŋ ba yine wa yada wıa. Die wıa die ʋ wolinne a balı a yı Abarahami wʋvıınaha dı: "N nan daagı fʋ ma a yi alibarika a yı buuriŋ mana ma."
9 Naa dagıya dı vuodieke nıŋ mana dı yalla yada nan gʋtı ye alibarika dieke Ɲmıŋ dı nagına a yı Abarahami wa ʋ yine wo yada wa.
10 Vuodiekemba dı nagına ba sʋŋanyile mana a yi mıraha ma ta yile dı ka nan gbatı ba a taaŋ wa, Ɲmıŋ kaatı bie ba ma. Dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Vuodieke nıŋ mana dı kana ka dıa wudiekemba mana dı maagına Mosisi mıraha gbaŋkʋ ma wa, Ɲmıŋ kaatı bie ba ma."
11 Naa mıŋŋına a dagı dı daa mıraha dıısıŋ vasınana vuoŋ dı yie vuovıınʋ Ɲmıŋ jigiŋ, dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Vuodieke nıŋ mana dı yine Ɲmıŋ yada ta Ɲmıŋ dı vaa vuoke mi dı yi vuovıınʋ ʋ jigiŋ ʋ yada wıa, ʋ nan dı yallı miivoli wusie."
12 Mıraha dıısıŋ aŋaŋ yada yiile ka mʋ taŋ, dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Dıı yi fʋ yaala miivoli yaa gamma fʋ mıraha dıısıŋ wıa, die nıŋ dı mʋ fʋ dıa mıraha mana mana."
13 Die tı bie wo Ɲmıŋ kaatı ma, dama die tı ka mıŋŋına dı mıraha, ama Masia gbaŋ gbaŋ die tuo tı kuŋ a kpi, ta bie wo kaatıka ma ta vʋarı tı a nyıŋ ka ma, dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Vuodieke nıŋ mana ba taaŋ wa guuŋ Ɲmıŋ kaatı bie ʋ ma."
14 Ɲmıŋ die yaala ʋ daagı Yisa Masia ma ta vaa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dıaŋ ye wʋvııŋ dieke Ɲmıŋ dı yına Abarahami nʋaŋ dı ʋ nan yi wa; dı tı yi yada, ta tuo Halıkasıka dieke Ɲmıŋ die yına nʋaŋ dı ʋ nan yı tı wa.

Mıraha aŋaŋ nʋarı wıa

15 N nımballı, nı vaa n nagı vuota aŋaŋ ʋ chanchaalıŋ beriŋ a magısı aŋ nı mıŋŋı sımma wudieke n balala chıaŋ: dıı yi vuosi bale dı saagı dı ba yi wııŋ, ta maagı ba saara, ba wʋnyı kaaŋ bıagı a zeti yaa a chʋsı saŋkʋ halı bıta gbaŋ.
16 Ɲmıŋ die dı yına Abarahami aŋaŋ ʋ haagıŋ ʋ nʋarı, die ʋ ka baarı dı, "Fʋ haagısı", ama die ʋ baarı dı, "Fʋ haagıŋ" vuobalımıŋ, vuodieke dı yine Masia wa.
17 Wudieke n balala wa yiwo naa, Ɲmıŋ die zieŋ wo nʋaŋ aŋaŋ Abarahami ta

die baarı dı ʊ nan yi wudieke ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yiwo; ta mırı dieke dı kenne ka kʊaŋ chaaŋ bına kɔbısı-nıısa aŋaŋ baŋısı-taa wa kaaŋ bıagı a chʊʊsı wudieke Ɲmıŋ dı ziene nʊarı ta yı nʊaŋ dı ʊ nan yiwo.

18 Dama dıı yi Mosisi mıraha dıısıŋ wıa Ɲmıŋ dı yı vuosi ʊ piini, die nıŋ dı dagıya dı ʊ tıŋ kaaŋ yi vuoŋ ʊ piini ʊ nʊarı wıa; ama ʊ nʊarı wıa die ʊ yı Abarahami ʊ piinike.

19 Ta bıa wıa Ɲmıŋ die dı yı ba mıraha? Tʊntʊmbıatı wıa Ɲmıŋ die dı yı vuota mıraha a gʊtı ʊ nʊarı ma, ta die yaala mıraha pɔgılı ba dee a ga tʊgı saŋŋa dieke Abarahami haagıŋ vuodieke wʊnıŋ Ɲmıŋ die dı yı nʊaŋ a yı wa dı ʊ nan keŋ wo keŋ. Malakasi die nagına mıraha a yi vuota nuusi me ta Mosisi die dı yi ka naazʊa.

20 Ama Ɲmıŋ gbaŋ gbaŋ die yına Abarahami nʊarı, daa naazʊa die yına wa.

Mıraha tʊʊma

21 Naa dagıya dı mıraha waga mıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ nʊa? Aayı, dı ka daga dene; ama dıı yi Ɲmıŋ die dı yi mırı dieke dı baaŋ bıagı a yı vuota miivoli, ʊ tıŋ nan baarı dı vuosi yiwo vuovıına ʊ jigiŋ mıraha dıısıŋ wıa.

22 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı vuoŋ mana dʊnıaka gie me bie wo bıaŋ dansarıka ma mıŋ, ama sie dieke nyıına ma vuoŋ dı baaŋ daagı a tuo Ɲmıŋ nʊarı yiwo ʊ yi Yisa Masia yada.

23 Mıraha die dı pɔgılı tı sıba tı bie wo dansarıka ma a ga tʊgı saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı yuori yada yiile wıa a dagı tı.

24 Die wıa, mıraha die sıı sıba tı Yɔmʊtieŋ ta die pɔgılı tı dee a ga tʊgı saŋŋa dieke Masia die dı kenne keŋ, dı tı yi wo yada aŋ Ɲmıŋ vaa tı yi vuovıına ʊ jigiŋ.

25 Ama lele nıŋ tı yi Masia yada mıŋ; die wıa mıraha ka bı yi tı Yɔmʊtieŋ.

26 Nı yine Masia yada wa vana nı mana dı bırıŋ Ɲmıŋ ballı.

27 Nınıŋ vuodiekemba die ba sına nı Ɲmıŋ nyaabʊ Masia saaŋ ma wa, nınıŋ nı tuone ʊ gbaŋ gbaŋ beriŋ.

28 Die wıa, puole bı wori vuodiekemba dı yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi mi, ka bı wori vuodiekemba dı yine yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ ma, ka bı wori hɔɔŋ aŋaŋ dembisi sʊnsʊŋ, nı benne Yisa Masia jigiŋ naa wıa yine nı mana vuobalımıŋ.

29 Dıı yi nı yi Masia sıtı, die nıŋ nı yiwo Abarahami haagısı, ta nı nan keŋ tuo piini dieke Ɲmıŋ die dı yına wa nʊaŋ dı ʊ nan yı wa wa.

4

1 N bı bala nı mıŋ dı bʊadembiŋ dieke dı bala ʊ keŋ dii ʊ chɔɔŋ faarı wa, saŋŋa dieke ʊ yene yi bʊanyaalıŋ ba ŋaaŋ pɔgılı wa mıŋ sıba yɔmʊ.

2 Saŋŋa dieke ʊ yene yi bʊanyaalıka, vuosi bataŋ ŋaaŋ wube wo ta daansa ʊ nyinti dee a ga tʊgı saŋŋa dieke ʊ chɔɔŋ wa dı ziene wo.

3 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı aŋaŋ tı, saŋŋa dieke tı kana ka sıba Masia wa, die tı sıı sıba bʊanyaalısı, ta dʊnıaka gie haalıŋ hagırıŋ die pɔgılına tı.

4 Ama saŋka die Ɲmıŋ dı ziene dı kenne tʊgı, Ɲmıŋ die tʊŋ wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Bʊadembiŋ tıŋgbaŋka gie me, ta hɔgʊ dı mıırı wa, ta ʊ bie Juu vuosi mıraha ma,

5 dı ʊ gbatı vuodiekemba dı benne mıraha hagırıŋ ma, amʊ tı bırıŋ Ɲmıŋ ballı wusie.

6 Tı yine ʊ ballı wıa ʊ tʊŋ ʊ Bʊadembike Halıkasıka ʊ bie tı sʊgıtı ma aŋ tı wasa wa dı "N Chʊa."

7 Die wıa, ka bı yi yɔmʊ, ama yiwo Ɲmıŋ bʊa, fʊ yine ʊ bʊa wa wıa ʊ nan yı fʊ jadieke mana ʊ yallınana a yıa ʊ ballı.

Pɔɔli baga die dı benne Galasia vuosi ma dene

8 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die nı ka sıba Ɲmıŋ, saŋka mi die nı yiwo yɔŋısı a yi jadieke dı senne ka yi Nabidie Ɲmıŋ.

9 Ama lele nıŋ, nı wa sıba Ɲmıŋ yaa nı vaa n balı dı Ɲmıŋ sıba nı mıŋ, dı wa yiwo lalıa nı bı yaala nı yiŋŋi a dı dʊnıaka gie haalıtı wabıtı dı pɔgılına tıŋgbaŋka gie? Bıa yine nı bı yaala nı bırıŋ ba yɔŋısı?

10 Nı faasına vaa nı baga dı bie wo
daraa ataŋ aŋaŋ chııtı ataŋ aŋaŋ saŋŋa
ataŋ aŋaŋ bına ataŋ ma pam,
11 ta die dı yi ŋmaamıŋ dı yigi mıŋ yaa
gamma nı ma dı wudieke mana n yine a
yı nı wa yiwo yɔrı.
12 N nımballı, n jʋʋsa nı, nı sımma sıba
manıŋ, dama n gbaŋ n sıı sıba nınıŋ mıŋ.
Nı ka yi wııŋ a chʋʋsı mıŋ.
13 Nı tıınsı saŋŋa dieke n wolinne a
mʋʋlı wʋvıınaha a yı nı wa; die n
yʋagına wıa maŋ ye sieŋ a woliŋ mʋʋlı
wʋvıınaha a yı nı wa.
14 Ama aŋaŋ n yʋagıbʋ die dı faasına
a yi mugisiŋ a yı nı mana yɔrı, die nı ka
daansı mıŋ yɔrı ta zeti mıŋ, ama ta die
tuo mıŋ sıba nı tınna baa nı tuo Ŋmıŋ
malaka dene, ta bı tuo mıŋ sıba nı tınna
baa nı tuo Yisa Masia dene wo.
15 Ta die nı sʋgıtı die dı fıalı pam, bıa
wana yi? N nan bıagı a balı dı saŋka mi
die nı tıŋ nan bıagı a vʋarı nı nine a yı
mıŋ nı tıŋ nan yi die.
16 Lele n wa yiwo nı dataaŋ die n bala
nı wusieke wıa?
17 Vuosi mi mıa mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına
amʋ nı nan yiŋŋi a dı ba, ama ba wo
sʋŋanyile vıına. Wudieke ba yaalınana
yiwo dı ba puo maŋ aŋaŋ nı amʋ nı nan
yi nıŋŋmına a dı ba.
18 Dı vıına mıŋ dı fʋ dıa vuoŋ aŋaŋ
nıŋŋmına dıı yi wudieke ʋ dagınana wa
dı vıına. Nı yime naa saŋŋa mana daa
maŋ keŋ bie nı jigiŋ nyıına ma.
19 N ballı choti, dı bı yʋagı mıŋ bıbra
nı wıa sıba hɔgʋ dı ŋaana baa ʋ mıırı ta
dı yʋagı wa dene wo. N nan dı bie kanıŋ
yʋagıbʋ ma a ga tʋgı saŋŋa dieke nı beriŋ
dı baaŋ nıası Masia beriŋ.
20 Dı tınıŋ nan yi mıŋ nansıŋ pam maŋ
tıŋ bie nı jigiŋ lele gie, amʋ n nan bıagı
tarıgı n balıŋ aŋaŋ nı dama dı mugisi
mıŋ mıŋ pam nı wıa.

Sara aŋaŋ Haga mɔgısıŋ wıa

21 Nınıŋ vuodiekemba dı yaala mıraha
pɔgılı nı wa, nı ka wʋŋ wudieke mıraha
dı dagına wa?
22 Dı maagıya mıŋ dı Abarahami die
yaa wa ballıdembisi bale; ta wʋnyı nuŋ
dı yi yɔmʋ ta wʋnyı wa dıaŋ nuŋ dı ka yi
yɔmʋ.
23 Yɔmʋ wa die mıırı ʋ bʋa dembike
sıba ba ŋaana a mıırı vuota dene wo,
ama hɔgʋ dieke dı kana ka yi yɔmʋ wa
die dı mıırı ʋ bʋa dembike sıba Ŋmıŋ die
dı yına nʋaŋ dene wo.
24 Hɔgʋba bale wo gie mana zie wo
Ŋmıŋ nʋazielikiŋ ale wo nagısı ma mıŋ.
Yɔmʋ wa saaŋ die yiwo Haga, ta ʋ die
zie nʋa dieke Ŋmıŋ die dı yına Sayina
Kunkogiri me wo ta die mıırı ʋ bʋa ʋ
yɔŋısı ma wa.
25 Haga zie a yi wa Sayina Kunkogiri dı
benne Arabia tıŋgbaŋ ma wa, ta sıı sıba
tıgıkpııka gie Jerusalemi wo, ta wʋnıŋ
aŋaŋ ʋ ballı yiwo yɔŋısı.
26 Ta arızanna Jerusalemi dı sı-ʋ-gbaŋ,
wʋnıŋ ʋ yine tı nuŋ.
27 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı;
"Fʋnıŋ hɔgʋpırıŋ, yallıma sʋgıfıalıŋ!
Fʋnıŋ vuodieke dı yene ka sıba
maarıŋ yʋagıŋ dı sına dene,
chıama sʋgıfıalıŋ yıla
Dama hɔgʋ dieke ba zetine wo nan keŋ
yaa ballı pam
a tıaŋ hɔgʋ dieke dı benne aŋaŋ ʋ
chʋrʋ wa."
28 Tɔ, n nımballı, nınıŋ nı wana yi
Ŋmıŋ nʋaŋ ballı, sıba Aziki die dı yine
dene wo.
29 Die saŋka mi die bʋa dieke ba
mıırına wa sıba ba mıırına vuota dene
wo die dı mugise vuodieke ba mıırına wa
aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıbʋ, die dı sıı
lele gbaŋ.
30 Ama lalıa ba maagı Ŋmıŋ gbaŋkʋ
sʋŋ? Dı maagıya mıŋ dı, "Yagı hɔgʋ
yɔmʋ wa aŋaŋ ʋ bʋadembike a taaŋ,
dama hɔgʋ yɔmʋ bʋadembike kaaŋ gʋtı
dii ʋ chɔɔŋ wa faarı aŋaŋ hɔgʋ dieke dı
kana ka yi yɔmʋ wa bʋa wa."
31 Die wıa n nımballı, tınıŋ tı ka yi hɔgʋ
yɔmʋ wa ballı, ama tı yiwo hɔgʋ dieke dı
kana ka yi yɔmʋ wa ballı.

5

Yaa gamma sı-n-gbaŋ pɔgılıŋ wıa

1 Yisa Masia wɔŋ gbatı tı a taaŋ mıŋ, ta
tı beri tı dʋŋŋʋ. Die wıa, nı zie keŋ keŋ

ta da vaa jaaŋ bɔbı nı bıbra aŋ nı bırıŋ
ka yɔŋısı bıbra.
2 Nı wʊmma, manıŋ Pɔɔli balala nı naa,
dı dıı yi nı saagı a dı kɔla gobiŋ mıraha,
die nınıŋ dı dagıya dı Masia wo nyʊarı a
yı nı.
3 N bı bala nı bıbra, vuodieke dı dına
kɔla gobiŋ mıraha, dı yiwo talası dı ʊ dıa
mıraha mana mana.
4 Nınıŋ vuodiekemba dı kpaŋŋınana nı
gbaŋ dı Ŋmıŋ vaa nı yi vuovıına ʊ jigiŋ
mıraha dıısıŋ wıa, nı wɔŋ puo wo nı
gbaŋ a nyıŋ Masia ma, ta bı vʊarı nı gbaŋ
a nyıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla ma.
5 Tınıŋ nıŋ Ŋmıŋ Halıkasıka yı tı wa
tama dı Ŋmıŋ nan vaa tı yi vuovıına ʊ
jigiŋ tı yine Masia yada wa wıa.
6 Dama dıı yi tı taası aŋaŋ Yisa Masia,
tı gobi tı kɔla yaa tı ka gobiye, dı ka yi
talası. Dıı yi tı yi Masia yada ta ka vaa tı
cho taŋ, kanıŋ ka yine nıŋŋmına.
7 Die nı kpaŋŋa nı gbaŋ mıŋ, mınıa
wana yi ta nı zeti wusieke? Lalıa ʊ tieŋ
dı halıŋ nı?
8 Da Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı wa
tʊnna dene.
9 Sıba ba bala dı, “Dabɔtı bıta vasınana
paanʊ zɔŋ mana dı yire.”
10 Ama n ye yaa tama nı ma. Tı taasına
aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ wo vaa maŋ yaa wa
tama dı nı kaaŋ daagı sie gaaŋ, ta bı yaa
tama dı vuoŋ nınıŋ mana dı mugisinene
nı wo, Ŋmıŋ nan datı ʊ tıbıŋ.
11 N nımballı, dıı yi maŋ ye mʊʊla
dı vuosi gobi ba kɔla gbaŋ, bıa wıa ba
mugise mıŋ? Dıı yi wusie dı n mʊʊla
kɔla gobiŋ wıa, die nıŋ n mʊʊlıkʊ yaa
gamma dagarıkʊ ma dene wo, kaaŋ dı
yaa mugisiŋ keŋ.
12 Dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ dıı yi
vuodiekemba dı chɔrınnana nı wa jaa ba
gbaŋ gʊtı kɔla gobiŋ me.
13 N nımballı, nınıŋ nıŋ Ŋmıŋ wana
nı mıŋ dı nı bemme nı dʊŋŋʊ, ama
nı daa vaa nı dʊŋŋʊ beriku gie vaa nı
nyıŋgbanıŋ lɔla nyaŋŋına nı. Ama nı
nagı choti a suŋŋime taŋ.
14 Dama mıraha mana kalı wa
mırıbalımıŋ ma dı, “Chome fʊ chan-
chaaŋ sıba fʊ chone fʊ gbaŋ dene.”
15 Ama dıı yi nı yie taŋ daŋŋa ta chʊʊsa
taŋ sıba haagıŋ nyınbıatı, die nıŋ dı
sımma dı nı nan chʊʊsı taŋ.

Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ vuota beriŋ wıa

16 N bala nı mıŋ, dı nı vaa Halıkasıka
pɔgılı nı, ta da vaa nı lɔla vaa nı yime
vuota choti.
17 Dama vuota nyıŋgbanıŋ choti aŋaŋ
Ŋmıŋ Halıkasıka choti ka dıa taŋ.
Halıkasıka aŋaŋ vuota nyıŋgbanıŋ yiwo
dataası, ta naa dagıya dı nı kaaŋ bıagı yi
wudieke nı yaalala.
18 Dıı yi Halıkasıka dı dagına nı sieŋ,
die nıŋ nı bı wo mıraha sʊŋ.
19 Wudieke vuota nyıŋgbanıŋ dı yinene
yiwo daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma,
aŋaŋ dıgıntı tʊʊma yiri yiri, aŋaŋ
lɔlıbıatı,
20 aŋaŋ bugile jıamıŋ aŋaŋ yuŋ. Vuosi
bırıma dataası aŋaŋ taŋ ta waga, ta yaa
sʊgıbıaŋ aŋaŋ taŋ ta jıa sınyıırıŋ aŋaŋ
taŋ, aŋaŋ halıbıaŋ, ta puo ta luge taŋ,
21 ta bı yaa sʊgıbıaŋ, ta nyuo daaŋ
a buge, ta yie wıa yɔrı yɔrı, ta yie
wudiekemba dı nıasına naa a gʊtı. N
kpaama nı mıŋ sıba n wone a kpaaŋ
nı dene wo, dı vuodiekemba dı yinene
wıaha gie wo kaaŋ wɔŋ juu Ŋmıŋ naarı
ma.
22 Ama Ŋmıŋ Halıkasıka vasa vuoŋ
dı yaa choti aŋaŋ sʊgıfıalıŋ aŋaŋ
sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ suguru, aŋaŋ burichini
ta tʊma vıınıŋ, ta yi wusietieŋ,
23 ta sʊʊŋ ʊ gbaŋ tıŋgbaŋ, ta bıagı yige
ʊ gbaŋ. Mıra wori a bala dı vuoŋ da yie
naa.
24 Ta vuodiekemba dı yine Yisa Masia
sııtı wa nıŋ wɔŋ kʊʊ ba vuota beriŋ aŋaŋ
ka lɔlıbıatı mana mıŋ.
25 Halıkasıka yı tı wa miivoli ta tı mʊ tı
dıa wa.
26 Dı ka mʊ dı tı yallıma kalinbaani yaa
a yime vuosi jııma sınyıırıŋ, yaa a yaa wa
sʊgıbıaŋ aŋaŋ taŋ.

6

Chime taŋ chiidʊnsa wıa

1 N nımballı, dıı yi nı wʊnyı dı yi
bıaŋ, nınıŋ vuodiekemba dı bemme aŋaŋ
Ŋmıŋ Halıkasıka mʊ nı suŋŋi wo sɔmm

aŋ ʋ yiŋŋi sieku me. Ama nɪ sɪmma amʋ
nɪ gbaŋ nɪ kaaŋ juu kanɪŋ bɪabʋ mi.
2 Nɪ suŋŋime a chime taŋ chiidʋnsa, nɪ
yie naa nɪ nan dɪ dɪ Masia mɪrɪka.
3 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yile dɪ ʋ yiwo vuoŋ ama
ta ka yi vuoŋ die nɪŋ ʋ gaama ʋ gbaŋ.
4 Dɪ vɪɪna dɪ vuoŋ mana magɪsɪ ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ beriŋ, ta ʋ wa yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ
yaa gamma ʋ tʋnvɪɪna ma, ta daa nagɪ ʋ
gbaŋ a magɪsɪma aŋaŋ vuogaaŋ tʋʋma.
5 Dama dɪ yiwo talasɪ dɪ vuoŋ mana chii
ʋ gbaŋ gbaŋ chiiti.
6 Vuodieke ba dagɪna wa Yisa Masia
wʋvɪɪnaha mʋ ʋ tɪa nyɪnvɪɪna mana ʋ
yallɪ aŋaŋ ʋ dɪdagɪrʋ.
7 Nɪ da gaama nɪ gbaŋ; vuoŋ kaaŋ bɪagɪ
gaaŋ Ɲmɪŋ; vuota gobe jadieke ʋ bʋrɪna
wa mɪŋ.
8 Vuodieke dɪ bʋrɪna dɪ ʋ fɪalɪ ʋ
nyɪŋgbanɪŋ choti, ʋ nan keŋ gobi kuŋ
ʋ nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ ma wɪa; ama
vuodieke nɪŋ dɪ bʋrɪna dɪ ʋ fɪalɪ Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka, nan keŋ gobi miivoli dieke dɪ
wone kpatɪ Ɲmɪŋ Halɪkasɪka wɪa.
9 Die wɪa, nɪ daa vaa tɪ gbalɪgɪ aŋaŋ
vɪɪnɪŋ yiile, dama dɪɪ yi tɪ ka vaa vɪɪnɪŋ
yiile, tɪ nan keŋ ye ka nyʋarɪ saŋŋa dieke
dɪ mʋna.
10 Die wɪa, dɪɪ yi tɪ ye sieŋ, tɪ yime
wudieke dɪ vɪɪna a yɪma vuoŋ mana; a
tɪaŋ a mana tɪ yime a yɪma vuodiekemba
dɪ yine tɪ nɪmballɪ tɪ mana dɪ yine Yisa
Masia yadaka wɪa.

Kpatɪŋ kpaamɪŋ aŋaŋ waasɪŋ

11 Lele, nɪ ye n maagɪna aŋaŋ
maagɪkpɪɪma dene aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n
nuuŋ.
12 Vuodiekemba dɪ yaala ba vaa Juu
vuosi sʋŋ fɪalɪ wa, banɪŋ ba mugisine nɪ
dɪ nɪ gobi nɪ kɔla, amʋ Juu vuosisi kaaŋ
mugisi be Masia dagarɪkʋ ma wɪa.
13 Vuodiekemba dɪ gobinene ba kɔlaha
gbaŋ ka dɪa Mosisi mɪraha, ama ba yaala
nɪ gobi wo nɪ kɔla amʋ ba nan bɪagɪ kuuli
nɪ kɔlaha gobiŋ wɪa.
14 Manɪŋ nɪŋ n nan kuuli yaa gamma tɪ
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia dagarɪkʋ ma nyɪɪna
ma, dama ʋ dagarɪkʋ wɪa maŋ kʋʋ
tɪŋgbaŋka gie wɪa n nyɪŋgbanɪŋ ma, ta
tɪŋgbaŋka gie wɪa dɪ bɪ wo hagɪrɪŋ n
nyɪŋgbanɪŋ ma.
15 Puole wori yaa gamma vuodieke dɪ
gobine ʋ kɔlɪ aŋaŋ vuodieke dɪ kana ka
gobi ʋ kɔlɪ. Wudieke dɪ yine nɪŋŋmɪna
yine berihaalɪ dieke Ɲmɪŋ dɪ yɪ tɪ wa
mɪŋ.
16 Sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla bemme
vuodiekemba die dɪna dagɪkʋ gie ma,
banɪŋ ba yine Ɲmɪŋ vuosi.
17 Ka kpatɪŋ, nɪ sɪmma dɪ vuoŋ bɪ yɪ
mɪŋ wumugisikiŋ, dama n wɔŋ yaa wa
kɔjagɪlagɪsɪ a dagɪ dɪ n yiwo Yisa Masia
yɔmʋ.
18 N nɪmballɪ, tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
suŋŋi nɪ mana. Wusie.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Efesusi tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Ŋmıŋ dı vʊarına dı n yi Yisa Masia tʊntʊntʊ maagınana gbaŋkʊ gie a yıa nınıŋ Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı yine wo yada ta bie Efesusi tıŋ ma.

2 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sʊgıfıalıŋ.

Ŋmıŋ Halıkasıka dı suŋŋinene tı Yisa Masia wıa dene

3 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, dama tı benne Yisa Masia ma wıa ta wʊnıŋ Ŋmıŋ dı yı tı ʊ Halıkasıka piini diekemba mana dı benne arızanna ma.

4 Ŋmıŋ die wɔŋ wolıŋ a vʊarı tı mıŋ Yisa Masia ma dı tı yi ʊ sıtı ta wa keŋ naaŋ tıŋgbaŋka gie, amʊ tı nan dı bie kası ta wo bıaŋ ʊ nıŋŋa.

5 Ʊ cho tı wıa, die wıa ʊ saŋkʊ ma, die ʊ yile dı Yisa Masia ma ʊ nan vaa tı bırıŋ ʊ ballı.

6 Nı vaa tı bırı Ŋmıŋ dama ʊ zɔɔlınchıgıla dı faasına a dala wıa, ta ʊ chıgı tı zɔɔlıŋ ʊ Bʊadembike choti wo me.

7 Dama Ŋmıŋ nagı wa tı wʊbıatı a chaa tı ta tı bie tı dʊŋŋʊ ʊ Bʊadembike choti wo zımbʊ wıa. Ye, Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla die dı benne tı ma dene ta wo magısıŋ.

8 Ŋmıŋ vuodieke dı yalla yıaŋ aŋaŋ sıbıŋ pam wa, ta tʊŋ sıba ʊ yiline dene

9 ta yuori dagı tı wʊlɔbırıkıŋ wudiekemba die ʊ ziene dı ʊ nan keŋ yi Masia ma wa.

10 Saŋka mi dı keŋ tʊgı, ʊ nan yi ʊ saŋkʊ a kpatı ta lagısı jadieke ʊ naanna mana ta a bie ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me mana ta vaa Masia yi a sikpeŋtieŋ.

11 Ŋmıŋ ŋaaŋ yie wo wudieke ʊ sanna mıŋ, die wıa ʊ vaa Yisa Masia dı vʊarı tı.

12 Die wıa nı vaa tınıŋ vuodiekemba dı wolinne a yaa tama Masia ma wa bırıma Ŋmıŋ ta kɔtıma ʊ saaŋ ŋmıŋsikpeŋ.

13 Die nı gbaŋ dı keŋ bırıŋ Ŋmıŋ vuosi die nı wʊnna wʊvııŋ diekemba dı yalla gbatıtaanıŋ wa. Die nı yine Masia yada wa wıa Ŋmıŋ die dı nagı ʊ Halıkasıka dieke dı yine ʊ chaanıŋ magılıŋ a yı nı sıba ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yı wa.

14 Ŋmıŋ yı tı wa Halıkasıka dı ʊ yi siara dı tı nan keŋ ye jadieke wʊnıŋ Ŋmıŋ dı yına nʊaŋ dı ʊ nan yı ʊ vuosisi, ta bı dagı dı ʊ nan seŋ yı vuosi gbatıtaanıŋ aŋaŋ wusie. Nı vaa tı bırıma wa ta kɔtıma ʊ saaŋ.

Pɔɔli Ŋmıŋ jʊʊsıŋ wıa

15 Die wıa, a nyıŋ daa dieke n wʊnna dı nı yi tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yada aŋaŋ nı chone Ŋmıŋ vuosi dene wo a keŋ tʊgı jinne wo,

16 n ka vaa Ŋmıŋ waasıŋ nı wıa. N ŋaaŋ tıınsa nı wıa n Ŋmıŋ jʊʊsıŋ ma

17 ta jʊʊsa tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı yine hagırıtieŋ ta bı yi tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Ŋmınnı, dı ʊ yı nı yıaŋ ta yuori ʊ gbaŋ a dagı nı aŋ nı mıŋŋı sımma wa.

18 Ta bı jʊʊsa wa dı ʊ yuori nı nine aŋ nı sımma tama dieke wıa ʊ wana nı, ta bı sıba a baarı dı nyindiekemba ʊ bala ʊ keŋ a nagı yı ʊ vuosisi faası vıına,

19 ta bı sıba ʊ hagırıŋ dı dala dene ta nan suŋŋi tınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada naa. Bʊnıŋ hagırıkpeŋkpııbʊ mi

20 die ʊ nagı a sʊgırı Masia a nyıŋ kuŋ me ta vaa ʊ kalı ʊ nuudiigiŋ chaaŋ arızanna ma.

21 Masia sına ŋmıŋsikpeŋ naara aŋaŋ yikotieliŋ aŋaŋ hagırıtieliŋ aŋaŋ sikpeŋtieliŋ mana; wʊnıŋ ʊ yalla saaŋ dieke dı tıanna yiko mana saara diekemba dı benne dʊnıaka gie me aŋaŋ dʊnıa dieke dı bala ka keŋ wo.

22 Ta Ŋmıŋ dı nagı jaaŋ mana a yi ʊ nuusi me ta vʊarı wa dı ʊ yi Ŋmıŋ vuovʊarıka mana Sikpeŋtieŋ.

23 Masia yine ʊ vuovʊarıkaha sikpeŋ, ta vuovʊarıkaha yine ʊ nyıŋgbanıŋ, ta ʊ nyıŋgbaŋka dı suuli aŋaŋ ʊ hagırıŋ, ta ʊ dıaŋ ʊ suuli aŋaŋ Ŋmıŋ hagırıŋ.

2

Kuŋ aŋaŋ miivoli wıa

1 Saŋŋa dieke dı tıanna wa, nı nʊazetiŋ aŋaŋ bıaŋ yiile wıa, die nı sıı sıba nı kpiye mıŋ.
2 Saŋka mi die nı dı wa tıŋgbaŋka gie haalıbıatı sieŋ ta tuo tıŋgbaŋka gie naaŋ Sitaani nʊaŋ vuodieke dı pɔgılına vuodiekemba dı kana ka tuose Ŋmıŋ nʊarı,
3 wusie, tı mana die sıı sıba banıŋ, ta dıı tı nyıŋgbanıŋ lɔla, ta yie tı nyıŋgbanıŋ aŋaŋ sʊŋ dı yaala dene. Tınıŋ aŋaŋ banıŋ tʊʊma die yaa wa Ŋmıŋ sınyıırıŋ a kieŋ tı ma.
4 Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla aŋaŋ ʊ choti faası dala mıŋ ta wo magısıŋ
5 die wıa, die tı zetine Ŋmıŋ nʊarı ta die sıı sıba tı kpiye mıŋ saŋka mi wo, saŋka mi, Ŋmıŋ dı vʊarı tı a nyıŋ kuŋ me, a yaa tı juu miivoli me Masia wıa; Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa tı ye gbatıtaanıŋ.
6 Tı benne Yisa Masia ma wıa Ŋmıŋ dı lagıŋ a sʊgırı tınıŋ aŋaŋ wʊnıŋ, ta tı lagıŋ a dii naaŋ aŋaŋ wa arızanna ma.
7 Ʊ yiwo naa dı ʊ dagı vuoŋ mana saŋŋa mana ʊ zɔɔlınchıgıla dı dala dene, ta yi burichini a yı tı Yisa Masia wıa.
8 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa nı ye gbatıtaanıŋ, dama nı yine Masia yada wa wıa. Ŋmıŋ piini wonde a yı nı, daa nı gbaŋ gbaŋ nı yine wudieke.
9 Vuoŋ kaaŋ bıagı nıgı ʊ nyʊʊŋ ka wıa, a ka yi nı gbaŋ gbaŋ nı tʊʊma.
10 Yisa Masia ma Ŋmıŋ dı yi tı vuodiekemba tı yine, ta yı tı tʊnvıına beriŋ dı tı tʊma wudieke ʊ wone a saŋ dı tı tʊmma wa.

Masia vuosi mana yiwo bʊnyı

11 Die wıa, nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi naa, ta Juu vuosi dı wasa nı kɔlıyootieliŋ ta wasa ba gbaŋ vuodiekemba dı gobine ba kɔla naa, nı tıınsı die nı yine vuodiekemba saŋŋa dieke dı tıanna. Die kɔlagobiŋ die yiwo wudieke vuota dı yinene ba nyıŋgbanıŋ ma.
12 Saŋka mi die nı ka sıba Masia. Die nı yiwo chaanıŋ ta ka gʊtı Ŋmıŋ vuovʊarıkaha ma. Die nı bie wo tıŋgbaŋka gie ta ka sıba Ŋmıŋ, ta bı wo tama, dama ʊ yına ʊ vuosi nʊa dieke wo die nı ka gʊtıya.
13 Ama lele, nı bie wo Masia ma, die wıa nınıŋ vuodiekemba die dı benne saasaa wa wa keŋ a gbigi wo Ŋmıŋ, Masia kumbu wıa.
14 Wʊnıŋ ʊ lagısına Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi ta yi be bʊnyı, ta sʊgıfıalıŋ dı keŋ, ʊ kpine wo wıa ʊ kpisi dataasısı die dı benne ba sʊnsʊkʊ.
15 Juu vuosi mıraha die yaa wa chʊara pam ama Masia die dı kpisihe aŋaŋ ʊ kumbu amʊ ʊ nan lagısı Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi a keŋ ʊ jigiŋ aŋ buuriŋ bule wa gie lagıŋ a yi buurihaalı balımıŋ dı ʊ yi aŋ sʊgıfıalıŋ keŋ buuriŋ bule wa gie jigiŋ.
16 Ʊ dagarıkırı kumbu yine ʊ kpisi dataasısı ba sʊnsʊŋ, ta lagısı ba mana ba yi buuribalımıŋ ta yaa ba a yiŋŋi keŋ Ŋmıŋ jigiŋ.
17 Die wıa, Masia die keŋye mıŋ a mʊʊlı sʊgıfıalıŋ wʊvıına a yı nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, ta die yʊa aŋaŋ Ŋmıŋ, ta bı mʊʊlı a yı Juu vuosisi, vuodiekemba die dı gbigine Ŋmınnı.
18 Dı yiwo Masia wıa Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi mana bıagı keŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ʊ Halıkası balıŋka ma.

19 Die wıa, lele, nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi aŋaŋ Ŋmıŋ vuosisi yiwo tıŋgbaŋ balımıŋ ballı, ta bı yi Ŋmıŋ tigiŋ vuosi, nı ka bı yi chaanıŋ.
20 Nı sıı sıba juoŋ waara ta Ŋmıŋ naazʊalıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ tʊntʊntıba dı yi ka nyabılıŋ, ta Masia dı yi ka gɔŋgɔŋyʊgırıŋ taŋkpeŋkpııŋ dieke dı vana ka zie keŋ keŋ.
21 Wʊnıŋ Yisa Masia lagısına a pɔgılı Ŋmıŋ vuosisi ta ba beri vıınıŋ ta bırıma ʊ jigiŋ.
22 Nı lagısına aŋaŋ Masia wıa, Masia taasa nı mıŋ aŋaŋ ʊ dıdıısırıŋ banıŋ ba, ta nı mana dı lagıŋ a yi juoku gie ta Ŋmıŋ Halıkasıka dı bie ka ma.

3

Pɔɔli die dı tʋnna yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi

1 Naa wıa manıŋ Pɔɔli vuodieke dı june dansarıka Yisa Masia tʋʋma wıa dı ko jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi.
2 N yaa tama dı nı wʋŋya mıŋ dı Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ yı mıŋ tʋʋmaha gie nı suŋŋiŋ wıa.
3 Ŋmıŋ yuori wo ʋ wʋlɔbırıkaha a dagı mıŋ mıŋ. N wɔŋ maagı nı wıaha gie bıta mıŋ.
4 Dıı yi nı karıŋ wudieke n maagına wa, nı nan dı sıba dı n sıba jaaŋ yaa gamma Masia ma.
5 Saŋŋa dieke dı tıanna wa vuota die ka sıba wʋlɔbıkırı gie, ama lele Ŋmıŋ vaa wa ʋ Halıkasıka dı yuorike a dagı ʋ tʋntʋntıba aŋaŋ ʋ naazʋalıba ʋ vʋarına wa.
6 Ʋ wʋlɔbırıkıŋ yiwo naa: Wʋvıınaha wıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dı nan ye jadieke Ŋmıŋ dı bala ʋ yı Juu vuosisi, ba bı lagıŋ aŋaŋ ba a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta gʋtı a die jadieke Ŋmıŋ dı yına nʋaŋ Yisa Masia ma dı ʋ nan yı wa.
7 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa die ʋ yı mıŋ sieŋ dı n bırıŋ ʋ tʋntʋntʋ ta mʋʋlıma ʋ wʋvıınaha sıba ʋ yına mıŋ hagırıŋ dene.
8 Ŋmıŋ vuosi mana sʋŋ n yine vuodieke dı wıarına ba kʋaŋ ta ka mʋ wııŋ ama Ŋmıŋ chıgı mıŋ wa zɔɔlıŋ ta vʋarı mıŋ dı n balı a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi yaa gamma wʋvıına diekemba Masia dı yınana ta a wo magısıŋ wa.
9 Ŋmıŋ, vuodieke dı naanna nyinti mana die vʋarı wa mıŋ dı n suŋŋi vuoŋ mana aŋ ba sımma ʋ saŋkʋ gie. Saŋŋa dieke dı tıanna Ŋmıŋ die lɔbırı ʋ saŋkʋ gie mıŋ ʋ vuosi jigiŋ.
10 Ʋ yiwo naa dı lele ʋ dagı haalıtı aŋaŋ ba naara dı yalla yiko ŋmıŋsikpeŋ me ʋ yalla yıaŋ ʋ wuyiike mana mana ma dene. Ʋ daagı wa ʋ dıdıısırıba ma a dagı ba ʋ yalla yıaŋ dene.
11 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma ta Ŋmıŋ die yi naa sıba ʋ sanna dene wo ta keŋ naaŋ dʋnıa.
12 Tı yine Masia yada ta bie ʋ ma wıa, Ŋmıŋ sieku yuori yi tı mıŋ, ta tı nan bıagı ga ʋ jigiŋ ta ka chıga ŋmaamıŋ.
13 Die wıa, n jʋʋsa nı mıŋ, nı daa vaa nı sʋŋ chʋʋsı n dinene wahala nı wıa, dama dı yiwo nı suŋŋiŋ wıa.

Masia choti wıa

14 Naa wıa maŋ gbirige tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ nıŋŋa a jʋʋsa wa,
15 ʋ ma buuriŋ mana dı benne arızanna ma aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me dı yese ba miivoli.
16 Ŋmıŋ hagırıŋ dı dala pam dene wo, n jʋʋsa wa mıŋ dı ʋ yı nı hagırıbʋ mi ʋ Halıkasıka wıa, aŋ hagırıbʋ bemme nı ma,
17 a bı jʋʋsa wa dı Masia nagı nı sʋgıtı a bırıŋ ʋ jigiberisikiŋ, nı yada wıa, n jʋʋsa wa mıŋ dı nı chone Ŋmıŋ aŋaŋ taŋ dene wo nan vaa aŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta ka nanna,
18 ta nınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi mana nan bıagı sıba Masia choti teeliŋ aŋaŋ ka wagırıŋ aŋaŋ ka goli dı dala dene.
19 Aŋaŋ dı tʋana dı vuoŋ sımma Masia dı chone tı dene wo, n jʋʋsa Ŋmıŋ dı nınıŋ nı nan dı sıba, ta vaa nı beriŋ sıı sıba Ŋmıŋ beriŋ.
20 Ŋmıŋ hagırı dieke dı tʋnnana tı ma wa wıa, ʋ nan bıagı a yi jaaŋ mana a yı tı a tıaŋ tı yilinene wudieke ta jʋʋsa wa;
21 tınıŋ vuodiekemba dı yine Masia dıdıısırıŋ ta taası aŋaŋ wa wa mʋ tı bırıma Ŋmıŋ saŋŋa mana haahuu. Wusie.

4

Nyıŋgbaŋ balımıŋ wıa

1 Manıŋ vuodieke dı june dansarıka tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma wıa naa, n kpaama nı dı nı vaa nı beriŋ vııŋma sıba Ŋmıŋ dı yaala ka sımma dene ta wa nı wa.
2 Nı sʋʋma nı gbaŋ tıŋgbaŋ, ta bemme sɔmm, ta yallıma suguru aŋaŋ taŋ, ta chome taŋ saŋŋa mana.
3 Ŋmıŋ Halıkasıka yi nı wo jabalımıŋ, die wıa nı kpaŋŋı nı gbaŋ aŋaŋ nıŋŋmına a bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ amʋ nı nan wıarı yi jabalımıŋ.

4 Masia dıdıısırıŋ yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ,
ta Ŋmıŋ Halıkası balımıŋ benne,
ta Ŋmıŋ dı gbatı tı a taaŋ a yı tı tama balımıŋ.
5 Yɔmʊtieŋ balımıŋ nyıına ma benne,
ta tı mana dı lagıŋ yiwo yada,
ta Ŋmıŋ nyaaŋ sııla dıaŋ dı yi jabalımıŋ.
6 Ŋmıŋ yiwo jabalımıŋ ta yi vuota mana Chɔɔŋ,
ta bı yi vuoŋ mana Yɔmʊtieŋ ta tʊma vuoŋ mana ma,
ta bı bie vuoŋ mana ma.
7 Masia yı wa tı wʊnyı mana piini yiri yiri sıba ʊ yaalala dene.
8 Sıba dı maagına dene Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma wa dı:
"Saŋŋa dieke ʊ jʊalına ŋmıŋsikpeku
die ʊ nagı yɔŋısı pam ʊ nyaŋŋına a gʊtı ʊ ma
ta yı vuota piinisi."
9 Lele, "Die ʊ jʊalı ga ŋmıŋsikpeŋ" chıaŋ? Dı dagıya dı die ʊ wolıŋ a keŋ sʊʊŋ wa tıŋgbaŋka gie kpiile tigiŋ mıŋ.
10 Die wıa, wʊnıŋ vuodieke die dı kenne sʊʊŋ tıŋgbaŋka gie me wo, wʊnıŋ ʊ bına jʊalı ga saasaa amʊ ʊ nan ligi dʊnıaka gie mana aŋaŋ ʊ yiko.
11 Wʊnıŋ, ʊ yına vuota piinisi, ta vʊarı bataŋ a yi be tʊntʊntıŋ, a yi bataŋ dıaŋ Ŋmıŋ naazʊalıŋ, ta bataŋ dıaŋ dı yi wʊvıınaha mʊmʊlıtıŋ, ta yi bataŋ wʊnıŋ Masia dıdıısırıba dıdaansırıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ wusieke dıdagırıŋ.
12 Die ʊ yiwo naa dı vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ vuosisi mana mʊma aŋaŋ tʊnvıınaha, ta vaa wʊnıŋ Masia dıdıısırıŋ sʊgıtı hagırıma.
13 Die wıa, tı dene sıba Ŋmıŋ Bʊa dembike ta yiwo yada naa, tı mʊ tı lagıŋ bʊnyı a bırıŋ nyıŋkʊrı diekemba berıŋ dı vııŋna, ta sımma sıba wʊnıŋ Masia.
14 Tı kaaŋ bı yi sıba ballıbısı amʊ vuobıatı aŋaŋ gıgaantıba nan vaa tı leeŋi sıba ba yinene vuosi bataŋ dene wo.
15 Ama tı nan dı bala wusie yaa gamma Ŋmıŋ wıaha aŋaŋ choti ta bırıma Masia ma, wʊnıŋ ʊ yine tı sikpeŋtieŋ,
16 ta tınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada wa dıaŋ dı yi sıba ʊ nyıŋgbanıŋ. Nyıŋgbaŋka taası wa taŋ aŋaŋ gbeme aŋaŋ zıŋ aŋaŋ gılısı, dıı yi ka lʊga mana dı mıŋŋı tʊma nyıŋgbaŋka nan dı bırıma ta hagırı. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, dıı yi tı mana dı cho taŋ ta tʊma tʊŋ dieke Yisa Masia dı nagına a yı tı wa, tı nan dı hagırı a bırıŋ nyıŋkʊra. Naa baa ka yi mıŋ Masia hagırıŋ dı benne tı ma wa wıa.

Tı berihaalıŋ wıa

17 Tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma, maŋ kpaama nı, dı nı daa bı bemme sıba vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ, ta ba sʊŋanyile dı bie lımıŋ ma ta wo nyʊarı wa.
18 Ba yallı wa sʊŋanyilibıatı ta ba tıba dı hagırı, ta ba ka sıba wıa chıası, die wıa ba ka gʊtı miivoli haalı dieke Ŋmıŋ dı yına wa ma.
19 Ba ka chıga viivi, ta dıdıa a tʊma dıgıntı tʊʊma, ta ka bıagı yige ba gbaŋ halı bıta gbaŋ.
20 Ama nınıŋ nıŋ, daa die nı bʊgırı yaa gamma Masia ma.
21 Die nı wʊŋ yaa gamma ʊ ma, ta yi ʊ dıdıısırıŋ, ta ba dagı nı wusie yaa gamma ʊ ma mıŋ.
22 Die wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a vaa berikʊʊrı lɔlıbıatı diekemba dı tʊnnana a chʊʊsa nı wa.
23 Lele, nı vaa aŋ Ŋmıŋ tarıgı nı sʊŋanyile aŋaŋ nı sʊgıtı,
24 amʊ nı nan pɔgılı berihaalı dieke Ŋmıŋ dı yına nı wa, ta nı nıası Ŋmıŋ nı wuyiike me, ta bemme vıınıŋ, ta yi sʊgıyıalıntieliŋ aŋaŋ wusie.
25 Die wıa, nı vaa ŋmınchıbısı, ta vuoŋ mana balıma wusie a yıma ʊ nımbʊa, dama tı yiwo jabalımıŋ Masia ma.
26 Dıı yi fʊ keŋ jıı sınyıırıŋ, ama da vaa ka vaa fʊ yi bıaŋ, ta daa bı yallıma fʊ sınyıırıbʊ fʊ sʊŋ ma aŋ ŋmıŋ nan.
27 Nı da keŋ yı Sitaani sieŋ aŋ ʊ magısı nı.
28 Vuodieke die dı gaarınana, ʊ vaa gaarıŋ ta kpaŋŋı ʊ gbaŋ a tʊŋ tʊʊma a dii, ta bı bıagı suŋŋime zɔɔlıntieliŋ.
29 Nı da balıma wʊbıatı a yıma nı chanchaalıŋ, ama nı balıma wudiekemba dı yine talası ta yaa nyʊarı, amʊ nı chanchaalıŋ dı keŋ wʊŋ ka nan bıagı suŋŋi be.

30 Nı da yime wudieke dı baaŋ nan
yi aŋ Halıkasıka, vuodieke dı yine
Ɲmıŋ chaanıŋ magılıŋ nı ma wa ye
sʊgıchʊʊsıŋ. Wʊnıŋ ʊ yine magılıŋ dieke
dı dagına dı daaŋ kieŋ ta Ɲmıŋ nan keŋ
yı nı sı-n-gbaŋ aŋaŋ wusie.
31 Nı vaa bıaŋ beriŋ mana, ta da
yallıma sınyıırıŋ. Vuoŋ da bı natıma ʊ
chanchaalıŋ aŋaŋ sınyıırıŋ, vuoŋ da bı
zıama ʊ chanchaalıŋ, ta bı vʊarı haası
sʊŋanyile mana nı ma.
32 Ama nı yi vuodiekemba dı chıgınana
nı chanchaalıŋ zɔɔlıŋ, ta vasıma nı chan-
chaalıŋ tʊmbıatı a chama ba sıba Ɲmıŋ
dı nagına nı tʊmbıatı a chaa nı dene wo
Masia ma wıa wa.

5

Yaa gamma chaanıŋ ma beriŋ wıa

1 Nı yine Ɲmıŋ ballıchoti wıa wa, nı
kpaŋŋı nı gbaŋ ta sımma sıba wʊnıŋ,
2 nı chome vuoŋ mana sıba Masia die
dı faasına a cho tı ta tuo tı kuŋ a kpi ta yi
kaabı dieke Ɲmıŋ dı yaalala wa.
3 Nı yine Ɲmıŋ ballı wıa naa, dı ka
wɔŋ vıına dı daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana,
yaa dıgıntı yaa lɔlıbıatı tʊʊma bemme nı
sʊŋ.
4 Nı waasıma Ɲmıŋ saŋŋa mana ama
nı daa vaa daakpana yaa hɔgʊkpana
tʊʊma wʊbalıka, yaa dıgıntı wʊbalıka,
yaa wʊbalıkı tɔgıtı nyımma nı nʊa ma.
5 Dı mʊ nı sımma a baarı dı vuodieke
dı dʊaga hɔgʊkpana yaa a dʊaga dembik-
pana yaa ta yi dıgıntı vuoŋ yaa halı vuoŋ,
wʊnıŋ ʊ kaaŋ ye jigiŋ Masia aŋaŋ Ɲmıŋ
naarı ma; vuodiekemba dı yalla halı faası
cho nyinti a tıaŋ Ɲmıŋ.
6 Die wʊbıatı yiilehe wıa Ɲmıŋ nan keŋ
datı nʊazetitielibe tıba. Nı daa vaa vuoŋ
nagı ʊ gaantı dagıŋ a gaaŋ nı.
7 Nı vʊarı nı gbaŋ, ta vaa vuosi mi.
8 Nı wa yiwo Ɲmıŋ ballı ta bie chaanıŋ
ma, nı ka bı bie lımıŋ ma sıba die nı
benne wo ta yie bıabʊ, dı mʊ nı beriŋ
sımma sıba chaanıŋ ballı beriŋ,
9 dama wudieke dı yine wusie aŋaŋ
Ɲmıŋ chıgıla aŋaŋ tʊnvıına mana yiwo
chaanıŋ ma sııtı.
10 Die wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta tʊma
wudieke dı bala ka fıalı tı Yɔmʊtieŋ sʊŋ.
11 Nı daa chansıma vuodiekemba dı
tʊnnana lımıŋ ma tʊʊma ta a wo nyʊarı
wa, ama ta vaa ba lımıŋ ma tʊʊmaha
nyıŋ yaalıŋ ma.
12 Wudieke ba yinene lımıŋ ma wa yaa
wa viivi pam aŋaŋ tı baaŋ dı bala yaa
gamma ka ma gbaŋ.
13 Ama saŋŋa dieke jaaŋ mana dı bala
a keŋ nyıŋ yeŋ me wo, ba lımıŋ ma beriŋ
mana nan keŋ nyıŋ yaalıŋ ma firrr.
14 Dama wudieke mana ba keŋ yuori
dagı yaalıŋ ma ŋaaŋ bie wo chaanıŋ ma
mıŋ. Die wıa die dı maagı Ɲmıŋ gbaŋkʊ
ma dı:
"Fʊnıŋ vuodieke dı gʊʊrınana, fʊ hagı
gbııŋ ma
ta hagı kuŋ me,
ta Masia nan yı fʊ ʊ chaanıŋ."
15 Die wıa, nı daa bemme gaantıŋ
beriŋ, ama nı yi sısıbırıŋ.
16 Nı nagı nı saŋŋa a yime vıınıŋ dama
vuosi yie bıaŋ saŋŋa gie me mıŋ.
17 Die wıa nı daa yi gaantıŋ ama nı
sımma wudieke tı Yɔmʊtieŋ dı yaalala nı
yi.
18 Nı daa nyume daaŋ a bugime; dama
kanıŋ ka bala ka chʊʊsı nı, ama nı
kpaŋŋı nı gbaŋ ta vaa Ɲmıŋ Halıkasıka
yalla nı a tʊma.
19 Nı chama yıla a bırıma tı Yɔmʊtieŋ
aŋaŋ nı sʊgıtı mana aŋaŋ nı chan-
chaalıŋ, ta chama Ɲmıŋ gbaŋkʊ yıla
aŋaŋ Halıkasıka yıla.
20 Vuoŋ mana waasıma tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ
jaaŋ mana wıa, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
wıa.

Hɔgʊba aŋaŋ ba chʊllıba wıa

21 Nı yınana Masia jılıma wıa, nı sʊʊŋ
nı gbaŋ a yıma taŋ.
22 Hɔgʊba, nı sʊʊŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ a
yıma nı chʊllıba sıba nı sʊʊna nı gbaŋ a
yı tı Yɔmʊtieŋ dene wo.
23 Dama Masia dı yine ʊ vuosi
sikpeŋtieŋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ
dembiŋ dı yi ʊ hɔgʊ sikpeŋtieŋ. Masia
vuosi yiwo ʊ nyıŋgbanıŋ ta ʊ yi ba
Gbıgbatıtaantʊ.

24 Die wıa, hɔgʋba mʋ ba sʋʋŋ wa
ba gbaŋ tıŋgbaŋ jaaŋ mana ma a yı ba
chʋllıba sıba Masia vuosisi dı sʋʋna ba
gbaŋ a yı wa dene.
25 Dembisi, nı chome nı hɔgʋba sıba die
Masia dı chone ʋ vuosi ta tuo ba kuŋ a kpi
dene wo.
26 Die ʋ yiwo naa, amʋ ʋ nan yi ba kası,
ta bı nagı Ɲmıŋ wʋbalıkaha aŋaŋ Ɲmıŋ
nyaaŋ a sıı ba dı ʋ wʋnsı ba vıınıŋ,
27 ta yiŋŋi nagı ba a yı ʋ gbaŋ gbaŋ
nuusi me aŋaŋ vıınıŋ, ta ba vııŋkʋ dı wo
dıgıntı, ta ba bı yi sʋgıyıalıntieliŋ, ta wo
bıaŋ, halı bıta gbaŋ.
28 Dembisi mʋ ba chome ba hɔgʋba sıba
ba chone ba gbaŋ gbaŋ ba nyıŋgbanıŋ
dene, dembiŋ dieke dı chone ʋ hɔgʋ, cho
wo ʋ gbaŋ gbaŋ mıŋ.
29 Vuoŋ wori a haa ʋ gbaŋ gbaŋ
ʋ nyıŋgbanıŋ, ama vuoŋ mana mıŋŋı
daansa ʋ nyıŋgbanıŋ mıŋ sıba Masia dı
daansınana ʋ dıdıısırıba dene wo.
30 Tınıŋ tı yine ʋ nyıŋgbaŋka.
31 Ɲmıŋ gbaŋkʋ baarı dı, “Naa wıa,
dembiŋ nan vaa ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ, ama
ta nagı ʋ gbaŋ a lagıŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ aŋ ba
yi jabalımıŋ.”
32 Ɲmıŋ wıırı gie dagı tı wa wusie dieke
dı lɔbırına mıŋ, ama n sıba dı ka daga tı
mıŋ yaa gamma Masia aŋaŋ ʋ dıdıısırıŋ
wıa mıŋ.
33 Ama ka bı daga nı mıŋ dı dı vıına dı
dembiŋ mana chome ʋ hɔgʋ sıba ʋ chone
ʋ gbaŋ dene wo, ta hɔgʋ mana dıaŋ yıma
ʋ chʋrʋ jılıma.

6

Ballı aŋaŋ ba tieliŋ wıa

1 Ballı, nı mʋ nı saagıma yıma nı tieliŋ
tı Yɔmʋtieŋ wıa, dama die mʋna dı nı yi.
2 Mıraha sʋŋ, mırıka gie yiwo mırı
dieke Ɲmıŋ dı woliŋ a yi nʋaŋ a gʋtı ka
ma dı, “Yıma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ naa jılıma,
3 amʋ jaaŋ mana nan yi vıınıŋ a yı fʋ, ta
fʋ bı ye miivoli waŋ tıŋgbaŋka gie me.”
4 Chʋalıŋ, nı da pɔgılı nı ballı aŋaŋ
tʋaŋ ta vaa ba sınyıırıŋ dı haga, ama
nı dagıma ba ta kpaama ba yaa gamma
wudieke tı Yɔmʋtieŋ dı yaalala.

Yɔŋısı aŋaŋ ba tieliŋ wıa

5 Nınıŋ vuodiekemba dı yine yɔŋısı
dıaŋ, nı saagıma nı tieliŋ nʋa, ta chıgıma
ba ŋmaamıŋ, ta tʋma yıma ba aŋaŋ nı
sʋgıtı mana sıba nı tınna baa nı tʋma
dene a yıma Masia wa.
6 Nı da tʋma a yıma ba saŋŋa dieke ba
keŋ daansa nı nyıına ma, dı ba bırı nı,
ama nı nagı nı gbaŋ a bırıŋ Masia yɔŋısı
ta yime wudieke dı yine Ɲmıŋ choti aŋaŋ
nı sʋgıtı mana.
7 Nı tʋma nı tʋʋma aŋaŋ sʋgıfıalıŋ sıba
nı tʋma yıa tı Yɔmʋtieŋ Masia ama nı daa
yilime dı nı tʋma a yıa vuota nyıına ma,
8 ta sımma a baarı tı Yɔmʋtieŋ Masia
nan keŋ tuŋ vuoŋ mana yaa gamma
wʋvııŋ dieke mana ʋ yine, ʋ yiwo yɔmʋ
yaa vuodieke dı sına ʋ gbaŋ.
9 Yɔŋısı tieliŋ, nı dıaŋ nı mıŋŋı pɔgılı
nı yɔŋısı ta da pɔgılı ba aŋaŋ tʋaŋ, ta
sımma dı nınıŋ aŋaŋ nı yɔŋısısı mana
yallı wa Yɔmʋtieŋ balımıŋ arızanna ma,
ta ʋ die vuosi sarıya ta ka luge.

Tɔntaala nyinti wıa

10 Wudieke dı kpatına kʋaŋ yiwo
naa, nı vaa tı Yɔmʋtieŋ hagırıbʋ yi nı
hagırıma.
11 Ta nagı Ɲmıŋ tɔntaala nyinti mana
ʋ yınana nı wa a gbara nı gbaŋ, amʋ nı
nan bıagı zie a tuuli Sitaani wʋsanbıatı.
12 Dama tı ka waga aŋaŋ vuodieke
dı yalla nyıŋgbanıŋ aŋaŋ zıŋ, ama tı
waga aŋaŋ haalıbıatı mana aŋaŋ ba
yikotieliŋ, aŋaŋ lele wo dʋnıa ka gie
lımıŋ ma sikpeŋtieliŋ, aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ
haalıbıatı.
13 Die wıa, nı nagı Ɲmıŋ tɔntaala nyinti
mana a gbara nı gbaŋ lele, amʋ dabıakʋ
dı keŋ tʋgı nı nan bıagı a tuuli daarı mi
a gbatı nı gbaŋ, ta tɔmbʋ dı keŋ tıaŋ nı
nan ye zie keŋ keŋ.
14 Die wıa nı zie keŋ keŋ, ta vaa
nı wusie sımma sıba gbanıŋ a bɔbı nı
chıası, ta vaa sʋgıyıalıŋ beriŋ sımma sıba
jakagıkıŋ a kagı nı nyʋa aŋaŋ nı kʋası,
15 ta nı yi siri a mʋʋla wʋvııŋ dieke dı
fıalınana vuosi sʋgıtı aŋ ka sıı sıba nı
sunene nı nııra.
16 Wudieke dı gʋtına nyinti gie ma yiwo
naa, nı nagı nı yada Masia ma aŋ ka
sımma sıba jakagıkı dieke nı pɔgılına nı

nuusi me a yaa kaga Sitaani yııma dı sına
sıba boliŋ wo,
17 ta pɔgılı nı gbatıtaanıŋ aŋ ka sımma
sıba kuuti sibubiŋ, ta bı pɔgılı Ɲmıŋ
wıaha aŋ ka sımma sıba takoobi dieke
Halıkasıka dı yaa tʊma wa.
18 Nı jʊʊsıma Ɲmıŋ sıba Halıkasıka dı
dagına nı dene saŋŋa mana. Nı jʊʊsıma
Ɲmıŋ dı ʊ suŋŋi nı jaaŋ mana ma. Nı
gbara ta daa vaa Ɲmıŋ jʊʊsıŋ, ta jʊʊsıma
Ɲmıŋ saŋŋa mana a yıma Ɲmıŋ vuosi
mana.
19 Ta jʊʊsıma a yıma n gbaŋ, dı Ɲmıŋ
suŋŋi mıŋ n wʊbalıkaha ma amʊ n nan
bıagı yuori a balı wʊlɔbırıka diekemba
dı benne wʊvıınaha ma ta da chıgıma
ŋmaamıŋ.
20 Dama wʊvıınaha naŋ ma maŋ zie
ta bie dansarıka sʊŋ naa. Die wıa nı
jʊʊsıma Ɲmıŋ dı n bıagı a balıma dı
mʊna dı n balı wʊvıınaha dene ta da
chıgıma ŋmaamıŋ.

Kpatıŋ waasıŋ

21 Tı nımbʊa choti Tichikusi, vuodieke
dı yine tı Yɔmʊtieŋ tʊntʊntʊ aŋaŋ wusie
wo, nan balı nı wıa mana yaa gamma n
ma amʊ nı nan dı sıba n beriŋ dı sına
dene.
22 Die wıa maŋ tʊma wa nı jigiŋ, dı ʊ
keŋ balı nı tı mana beriŋ dı sına dene, ta
bı kpaŋŋısı nı.
23 Tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia yı tı nımballı mana sʊgıdʊagıŋ
aŋaŋ choti aŋaŋ yada.
24 Ɲmıŋ suŋŋi vuodiekemba mana dı
chone tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wa aŋaŋ
choti dieke dı wone kpatıŋ.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Filipi tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Timoti, tınıŋ vuodiekemba dı yine Yisa Masia tʊntʊntıŋ wa maagınana gbaŋkʊ gie a yıa Ɲmıŋ vuovıına diekemba mana dı yine Yisa Masia dıdıısırıŋ ta bie Filipi tıŋ ma, aŋaŋ ba nıŋŋandıısırıba aŋaŋ ba susuŋŋiribe.

2 Tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı, ta bı yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli Ɲmıŋ jʊʊsıŋ wıa

3 N waasa Ɲmıŋ saŋŋa dieke mana maŋ keŋ tıınsı nı wıa,

4 saŋŋa mana maŋ keŋ jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa nı, n ŋaaŋ jʊʊsa mıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ,

5 dama nı suŋŋine mıŋ dene wo yaa gamma wʊvıınaha tʊʊmaha ma ka piiliku me wo a keŋ tʊgı jinne wıa.

6 Die wıa, n ka chıılıya dı Ɲmıŋ vuodieke die dı piiline tʊnvııŋkʊ gie nı sʊgıtı ma nan pɔgılıka die yaa gamma, a ga tʊgı saŋŋa dieke ʊ balla ʊ keŋ kpatı tʊnvııŋkʊ gie daa dieke Yisa Masia dı balla ʊ keŋ wo.

7 Nı bie n sʊŋ ma saŋŋa mana. Die wıa, maŋ yile nı wıa naa dı vıına, dama a nyıŋ saŋŋa dieke die n benne n dʊŋŋʊ ta mıa dı n vaa wʊvıınaha zie wo, a keŋ tʊgı saŋŋa dieke n june dansarıka ma wa, nı mana die suŋŋi mıŋ mıŋ aŋaŋ tʊŋ dieke Ɲmıŋ dı suŋŋine mıŋ a nagı a yı mıŋ wa.

8 Ɲmıŋ yine n siaratieŋ dı n sʊŋ seŋ bie nı ma aŋaŋ Yisa Masia gbaŋ gbaŋ choti.

9 N jʊʊsa Ɲmıŋ dı nı choti nan dı gʊta saŋŋa mana, dı nı wusie yıaŋ aŋaŋ nı sıbıŋ mana gbaŋ nan dı gʊta

10 amʊ nı nan bıagı vʊarı jadieke dı faasına vıına, amʊ ka kʊaŋ chaaŋ nı kaaŋ bı yaa dıgıntı aŋaŋ bıaŋ daa dieke Masia dı bala ʊ keŋ wo,

11 ta yime tʊnvıına pam Yisa Masia hagırıŋ ma, amʊ Ɲmıŋ saaŋ nan ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ.

Miivoli dı yine wudieke a yı Pɔɔli

12 N nımballı, n yaala nı sımma dı wudieke dı haarına mıŋ wa suŋŋi wo wʊvıınaha dı gara nıŋŋa wusie.

13 Die wıa, naalıba gbıgbarıtıba mana aŋaŋ vuodiekemba dı benne giena mana wa sıba a baarı dı n yine Masia tʊntʊntʊ wıa maŋ bie dansarıka sʊŋ.

14 N dansarıka ma beriŋ yı wa tı nımballı pam sikimiŋ tı Yɔmʊtieŋ sieŋ me, ta ba bala wʊvıınaha ta ka chıga ŋmaamıŋ.

15 Vuosi bataŋ mʊʊla Masia wıaha dama ba yaa wa sʊgıbıaŋ aŋaŋ nyantaatı, ama bataŋ nıŋ mʊʊlaha mıŋ aŋaŋ sʊŋanyilivıına.

16 Vuodiekemba dı tʊnnana aŋaŋ ba choti naa sıba a baarı Ɲmıŋ die yına mıŋ wʊvıınaha tʊʊma dı n vaa wʊvıınaha zie.

17 Vuosi bataŋ dıaŋ ka mʊʊla Masia wıaha aŋaŋ ba sʊgıtı, ama ba mʊʊla aŋaŋ sʊŋanyilibıatı; ta yile dı ba nan nagı mıŋ a yi wııŋ ma n yene bie dansarıka ma naa.

18 Die ka chʊʊsıya. N yaa wa sʊgıfıalıŋ ka wıa, dama dıı yi ba mʊʊla aŋaŋ sʊŋanyilivıına yaa sʊŋanyilibıatı, wudieke dı yine talası yiwo ba mʊʊla wa Masia wıaha. N nan dı yaa sʊgıfıalıŋ saŋŋa mana

19 dama n sıba a baarı dı nı Ɲmıŋ jʊʊsıŋ aŋaŋ nı suŋŋi dieke dı nyınnana Yisa Masia Halıkasıka ma wa wıa, n nan keŋ a nyıŋ dansarıka ma.

20 N sʊgınanıŋ aŋaŋ tama yiwo dı n da keŋ yi n gbaŋ viivi, ama ta yallıma sʊgıhagırıŋ lele aŋaŋ saŋŋa mana, ta dıı yi maŋ kpi yaa maŋ beri n miivoli me, n nan vaa Masia saaŋ ye bırıŋ.

21 Dama dıı yi maŋ beri n miivoli me, n beri mıŋ a yıa Masia, ama dıı yi kuŋ maŋ kpi, die nan faası yı mıŋ nyʊarı.

22 Dıı yi maŋ nan dı bie n miivoli me ta nan bıagı yi wudieke dı yaa nyʊarı, die nıŋ, n ka sıba jadieke n baaŋ vʊarı.

23 Nyinti ale wa gie yine wudiekemba dı datınana mıŋ; n tıŋ nan faası yaala dı n vaa miivolike gie, ta ga bemme aŋaŋ Masia, die tıŋ nan faası vıına.

24 Ama nı wıa, dı faası vıına dı n bemme n miivoli me.

25 N sıba mıŋ dı kanıŋ ka vııŋna ta
chıılıŋ wori, die wıa maŋ sıba dı n nan
dı beri. N nan dı beri aŋaŋ nı mana, amʊ
nı nan dı hagırı ta yaa sʊgıfıalıŋ nı Masia
dıısıŋ ma.
26 Nı nan dı faası yaa sʊgıfıalıŋ Yisa
Masia ma dıı yi maŋ keŋ keŋ nı jigiŋ
bıbra.
27 Tɔ, wudieke dı yine nıŋŋmına yiwo
naa, nı vaa nı beriŋ sımma sıba Masia
wʊvıınaha dı dagına dene, ta dıı yi maŋ
bıagı a keŋ ye nı yaa maŋ ka keŋye, ama
n nan wʊŋ dı nı mıŋŋı zie mıŋ aŋaŋ
sʊŋanyili balımıŋ, ta yaa nʊabalımıŋ ta
kpaŋŋa nı gbaŋ ta wʊvıınaha yaa gamma
nı yadaka Yisa Masia ma nan dı gara
nıŋŋa.
28 Nı da chıgıma nı dataası, nı yallıma
sʊgıhagırıŋ saŋŋa mana ta die nan dagı
ba dı banıŋ ba bala ba nan, ta nınıŋ nı
hagı, dama Ɲmıŋ yına nı nyaŋŋıŋ.
29 Nı wɔŋ yaa sieŋ mıŋ dı nı tʊŋ yı
Masia, daa nı yine wo yada nyıına ma,
ama nı die wahala ʊ wıa.
30 Lele, nı nan gʊtı n ma tɔmbʊ ma.
Dı yiwo tɔŋ dieke die nı yene mıŋ n
wagınana wa, ta lele nı wʊŋ dı n ye waga
mıŋ.

2

Masia sʊʊŋ-n-gbaŋ tıŋgbaŋ aŋaŋ ʊ yine sikpeŋ tieŋ wıa

1 Nı benne Masia ma naa yine nı mıŋŋı
zie, ta ʊ choti dı vaa nı sʊgıtı dı fıala, ta nı
yaa Halıkasıka dıdıısırıtaŋ, ta yaa choti
aŋaŋ zɔɔlınchıgıla aŋaŋ taŋ.
2 Die wıa maŋ bala nı dı nı yallıma
sʊŋanyili balımıŋ ta vaa n sʊgıfıalıŋ gʊtı,
ta yallıma choti balımıŋ ta nı sʊŋanyile
mana yi bʊnyı.
3 Nı da yime wııŋ a nyımma sʊgıbıaŋ
aŋaŋ kalinbaani ma, ama nı sʊʊŋ nı gbaŋ
tıŋgbaŋ, ta kɔtıma taŋ a tıaŋ nı kɔtına nı
gbaŋ dene wo.
4 Nı da vasıma nı baga bemme nı nyinti
nyıına ma, ama nı vaa nı baga bemme nı
chanchaalıŋ nyinti ma gbaŋ.
5 Nı vaa beri dieke Yisa Masia die dı
yalla wa bemme nı ma:
6 Ʊ nıası wa Ɲmıŋ saŋŋa mana
ama die ʊ ka vaa ʊ nıasına aŋaŋ
Ɲmınnı dı yi jadieke ʊ yigine keŋ
keŋ
7 ama ta saagı ʊ gbaŋ gbaŋ choti me ta
vaa jadieke ʊ yalla wa
ta nagı ʊ gbaŋ a bırıŋ sıba yɔmʊ.
Ta yi vuota
ta keŋ nyıŋ a yi vuota
8 Die ʊ sʊʊŋ ʊ gbaŋ, ta saagı Ɲmıŋ nʊaŋ
a keŋ
a kpi dagarıkʊ ma gbaŋ.
9 Naa wıa Ɲmıŋ dı kɔtı wa a tıaŋ vuoŋ
mana,
ta yı wa saaŋ dieke dı yine saaŋ
kpeŋkpııŋ a tıaŋ saara mana,
10 dı ka yi aŋ vuodiekemba dı benne
arızanna ma aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
me aŋaŋ
kpiile tigiŋ
ba mana keŋ gbirigi ba dune me,
ta yıma wʊnıŋ Yisa saarı gie jılıma,
11 ta vuoŋ mana nan daansı balı dı
wʊnıŋ Yisa Masia yine Yɔmʊtieŋ
aŋ ka bırı tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ saaŋ.

Tı chaana lımıŋ ma sıba chıŋmarısı wıa

12 N nımballı, die nı saaga a yıa mıŋ
mıŋ saŋŋa dieke die n bene nı jigiri, lele
n wone nı jigiri naa, nı mʊ nı faası a
saagıma a yıma mıŋ mıŋ. Die wıa nı
ko ye tʊma aŋaŋ ŋmaamıŋ ta chelime ta
tʊmma tʊŋ dieke Ɲmıŋ dı gbatı nı a taaŋ
dı nı tʊma wa
13 dama Ɲmıŋ tʊma nı ma saŋŋa mana
dı nı yaalıma ʊ choti yiile ta bı yime ke.
14 Nı yime wııŋ mana ta da vʊʊmma
yaa a nıgıma nınhagırıŋ,
15 amʊ nı nan dı wo bıaŋ, ama
ta yi sʊgıyıalıntieliŋ, ta yi Ɲmıŋ ballı
diekemba dı wone daŋŋa, dama nı bie wo
tıŋgbaŋka gie vuotɔgıtı aŋaŋ vuobıatı
sʊnsʊŋ mıŋ. Dı yiwo talası dı nı
nyıgısıma ba sʊnsʊŋ sıba chıŋmarısı dı
nyıgısınana ŋmıŋsikpeŋ dene wo,
16 ama ta balı miivoli wıa. Dıı yi nı
tʊma die, n nan daansı yallı nyʊʊŋ nıgıŋ
daa dieke Yisa Masia dı bala ʊ keŋ wo,
dama ka nan keŋ dagı dı n wahala aŋaŋ
n tʊʊmaha ka yi yɔrı.
17 Dıı yi maŋ nagı n miivoli gie a taaŋ a
gʊtı wahala dieke n wone dii wo ta vaa nı

yi yada naa wa, n nan dı yaa sʊgıfıalıŋ, aŋ tı mana lagıŋ a yallıma sʊgıfıalıŋ.
18 Die gbaŋ gbaŋ dı yi talası dı nı yallıma sʊgıfıalıŋ aŋ manıŋ aŋaŋ nı mana lagıŋ yallıma sʊgıfıalıŋ.

Timoti aŋaŋ Epafirodatusi wıa

19 N yaa tama tı Yɔmʊtieŋ Yisa ma dı n tʊŋ Timoti nı jigiŋ lele, ta wʊŋ nı wıa aŋ n sʊŋ dʊa.
20 Ʊ nyıına ma ʊ baga benne nı ma aŋaŋ wusie sıba n baga dı benne nı ma dene wo.
21 Vuodiekemba mana dı tıalına nıŋ, vuoŋ mana nine ŋmıntı wa aŋaŋ ʊ tʊaŋ jaaŋ, ta ba baga wo wudieke dı yine Yisa Masia sııtı ma.
22 Nı sıba dı Timoti tʊʊma dagıya dı ʊ tʊma aŋaŋ wusie. Ʊ tʊma mıŋ aŋaŋ mıŋ wʊvıınaha tʊʊma ma sıba bʊa dı ŋaana tʊma aŋaŋ ʊ chɔɔŋ dene wo.
23 N yaa tama dı dı kaaŋ yʊası n nan tʊŋ wa nı jigiŋ maŋ ye wıa dı bala a yiŋŋi dene.
24 Tı Yɔmʊtieŋ wıa, n yaa tama dı dı kaaŋ yʊası n gbaŋ n nan keŋ nı jigiŋ.
25 N yile dı dı yiwo talası dı n tʊŋ tı nımbʊa Epafirodatusi, vuodieke dı tʊnna aŋaŋ nıŋŋmına ta mıa dı ʊ suŋŋi mıŋ aŋaŋ Masia tʊʊmaha, wʊnıŋ ʊ bına yi vuodieke die nı tʊnna wa ʊ keŋ suŋŋi mıŋ wo.
26 Ʊ chele mıŋ dı ʊ ye nı mana. Ʊ sʊŋ die chʊʊsıya mıŋ die nı wʊnna dı ʊ yʊagı mıŋ wa.
27 Ka seŋ yiwo wusie dı die ʊ yʊagı mıŋ ta gbigi kuŋ, ama Ŋmıŋ die dı chıgı wa zɔɔlıŋ, daa ʊ nyıına ma, ama die ʊ chıgı wa n gbaŋ zɔɔlıŋ, ta vʊarı mıŋ nyıŋ ʊ kuŋ sʊgıchʊʊsıŋ dı bala ka gʊtı ʊ yʊagıŋ sʊgıchʊʊsıŋ ma wa.
28 Die wıa, n chele mıŋ dı n tʊŋ wa nı jigiŋ amʊ nı keŋ ye wo, nı nan dı yaa sʊgıfıalıŋ bıbra, ta n gbaŋ n sʊgıchʊʊsıkʊ bıa.
29 Nı tuo wo aŋaŋ sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma, ta yıma vuodiekemba dı sına sıba wʊnıŋ jılıma
30 dama die ʊ ka waga ʊ miivoli wıa, ta die baa ʊ kpi Masia tʊʊmaha wıa gbaŋ, dı ʊ yı mıŋ suŋŋi dieke die nı kana ka bıagı a yı mıŋ wa.

3

1 N nımballı, ka kpatıŋ yiwo nı yallıma sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ ma. Manıŋ n baga wori dı n bı maagı nı wudiekemba die n wone maagı a yı nı wa, maŋ yi die, ka nan yi nı suŋŋiŋ.
2 Nı sımma wʊbıayiiribe, vuodiekemba dı sına sıba gbaası ta bala dı nı mʊ nı gobi wo nı kɔla wa.
3 Tınıŋ vuodiekemba dı jıanna Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ ma wa yine vuodiekemba dı senne gobi tı kɔla. Tınıŋ tı ka yaa tama vuota chʊara ma, ama tı kuule mıŋ yaa gamma wudieke Yisa Masia dı yine. Tınıŋ tı ka kuule yaa gamma wudieke tı yine
4 ama n tıŋ nan bıagı a kuuli. Dıı yi bataŋ dı kuule yaa gamma vuota chʊara, die nıŋ n yaa wıa pam dı n kuule a tıaŋ die.
5 Dama die ba mıırına mıŋ ta ka daraa anıı daraaŋ ba gobi n kɔlı, ta ba mıırı mıŋ Juu vuoŋ, Benjamani buuriŋ ma, ta maŋ yi Juu vuoŋ aŋaŋ wusie. Dıı yi Mosisi mıraha dıısıŋ, die n yiwo Farasi vuoŋ ta dıha sıba Farasisi vuosi dı dına dene wo, die n dıha mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına,
6 ta die dı keŋ mugise Masia dıdıısırıŋ gbaŋ. Dıı yi vuoŋ dı nan dı dı mıraha ta yi vuovıınʊ Ŋmıŋ jigiŋ, manıŋ nıŋ n wo bıaŋ yaa gamma ka ma.
7 N tıŋ nan bıagı biisi wıaha gie mana dı a yaa wa nyʊarı, ama n daansı ye ta a mana wo nyʊarı Masia wıa.
8 Daa genhe nyıına ma wone nyʊarı a yı mıŋ: ama n daansı ye ta jaaŋ mana wo nyʊarı; dama n sıbına n Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ta ʊ sıbıkʊ nyʊarı dı faası dala naa wıa. Ʊ wıa maŋ nagı jaaŋ mana a vigi taaŋ, manıŋ n wasa a mana taŋgɔɔŋ ma jagıma, dı n mıŋŋı sımma Masia,
9 ta mıŋŋı taası aŋaŋ wa aŋaŋ wusie. Lele nıŋ, n yiwo vuovıınʊ Ŋmıŋ jigiŋ daa n dına mıraha wıa, ama n yine Masia yada wa wıa. N yadaka wıa Ŋmıŋ dı nagı mıŋ a bırıŋ vuovıınʊ ʊ jigiŋ.
10 Wudieke mana n yaalala yiwo dı n mıŋŋı sımma Masia, ta bı sımma ʊ kumbu hagıkʊ hagırıŋ, ta bı dii wahala aŋaŋ wa, ta n berikʊʊrı kpi sıba ʊ kpine dene wo,

11 ta yaa tama dı n gbaŋ n nan keŋ hagı
kuŋ me ta ye miivoli.

Nyaŋŋıŋ tune wıa

12 N ka bala dı n wɔŋ yiwo vuovııŋ
dieke Ɲmıŋ dı yaalala dı n yi wo, n ye
ka tʊgı die, ama n ye ko mıa mıŋ sıba
chıchıgırʊ dı n ga nyaŋŋı a ga tuo tune
dieke wıa Yisa Masia die dı vʊarına mıŋ
dı n tuo wo.
13 N nımballı, n sıba a baarı dı n ye ka
nyaŋŋı nyaŋŋıkʊ, ama wʊbalımıŋ maŋ
yie, n daama wa wudiekemba mana dı
benne n kʊaŋ, ta mıa dı n tʊgı jadieke
dı benne n nıŋŋa wa.
14 Die wıa maŋ chıga a tuole jigidieke
chıgılaha dı bala ka kpatı wa, dı n ga
a tuo tune dieke dı yine arızanna ma
miivoli, ta Ɲmıŋ dı wa mıŋ ka wıa Yisa
Masia ma wa.
15 Dı yiwo talası dı tınıŋ vuodiekemba
dı kʊrınna Halıkasıka ma wa mʊ tı
yallıma sʊŋanyileke gie, ama nı bataŋ
yaa wa sʊŋanyili gaası, ama Ɲmıŋ nan
yuori nı nine.
16 Die wıa, nı vaa tı pɔgılı wusieke gie
sıba die tı pɔgılına ka dene a keŋ tʊgı lele
wo.
17 N nımballı, nı chansıma mıŋ. Nı
nagı nı sʊŋanyile a yi vuodiekemba dı
dına wʊvııŋ dieke die tı nagına a yı nı
wa sieku.
18 Die n wɔŋ balı nı wıaha gie mana
saŋŋa dieke dı tıanna wa, ama lele n
bı bala nı aŋaŋ nintaantı, dı vuosi pam
benne ta ba beriŋ dı nagı ba a bırıŋ Masia
dagarıkʊ kumbu dataası.
19 Ba kpatıŋ yiwo chʊʊsıŋ, dama ba
nyuuti yine ba ŋmına. Ba kuule aŋaŋ
jadieke dı nagınana ba yie viivi me, ta yile
yaa gamma tıŋgbaŋka gie nyinti nyıına
ma.
20 Ama tınıŋ nıŋ, tı yiwo arızanna ma
ballı, ta tı chele a chıısa tı Gbıgbatıtaantʊ,
vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
wa dı ʊ nyıŋ arızanna ma a keŋ.
21 Ʊ nan keŋ tarıgı tı tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbaŋ dieke dı wone hagırıŋ ta nan
keŋ kpi wo aŋ ka nıası ʊ gbaŋ gbaŋ
arızanna ma nyıŋgbanıŋ. Ʊ nan keŋ a
nagı hagırı dieke dı vana ʊ sıı jaaŋ mana
wa a yi die.

4

Kpaamıŋ

1 Die wıa, n nımballı, nınıŋ
vuodiekemba n chone, ta yaala n ye nı
naa, nınıŋ nı yine maŋ yallı sʊgıfıalıŋ ta
vasa maŋ kuule nı ma. N nımballı choti,
nı mıŋŋı zie ta dıa tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
dene.
2 N taa Yuwodia aŋaŋ Sintike, n jʊʊsa
nı, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme aŋaŋ taŋ
aŋaŋ sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ wıa.
3 Ta fʊnıŋ vuodieke dı yine n
dıdıısırıtaŋ aŋaŋ wusie wo, n yaala fʊ
suŋŋi wo hɔgʊba bale wo gie, dama banıŋ
aŋaŋ Kilementi aŋaŋ vuodiekemba mana
dı yine n tʊntʊŋ chanchaalıŋ, ta ba saara
dı bie Ɲmıŋ miivoli gbaŋkʊ ma wa, die
lagısı tʊma mıŋ pam, wʊvıınaha mʊʊlıŋ
ma.
4 Nı yallıma sʊgıfıalıŋ nı taasına aŋaŋ
tı Yɔmʊtieŋ wıa. N bı bala nı, nı yallıma
sʊgıfıalıŋ.
5 Nı bemme sɔmm aŋaŋ vuoŋ mana. Tı
Yɔmʊtieŋ keniŋ gbigiye mıŋ.
6 Nı daa vaa nı sʊŋ chʊʊsı jaaŋ mana
ma. Ama nı jʊʊsıma Ɲmıŋ a yaalıma
jadieke dı yine talası a yı nı. Nı jʊʊsıma
Ɲmıŋ, a waasıma wa nı sʊgıtı ma saŋŋa
mana, ta balı wa wudieke nı yaalala.
7 Ta Ɲmıŋ nan yı nı ʊ sʊgıfıalı dieke dı
tıanna vuota sʊgıfıalıŋ mana aŋ ka suŋŋi
nı sʊgıtı aŋ nı sʊŋanyile dʊa jigibalımıŋ
dama nı taasına aŋaŋ Yisa Masia wıa.
8 N nımballı, wudieke dı yine kpatıŋ
wʊnna, nı vaa nı sʊŋanyile suuli aŋaŋ
wudieke dı vıına ta yaa bırıŋ, aŋaŋ
wudieke dı yine wusie, aŋaŋ wudieke
dı yalla jılıma, aŋaŋ wudieke Ɲmıŋ dı
yene aŋ ka vıına, aŋaŋ wudieke dı
wone bıaŋ, aŋaŋ wudieke vuosi dı chone,
aŋaŋ wudieke dı yalla saaŋ vıınıŋ, aŋaŋ
wudieke dı vııŋna, aŋaŋ wudieke mana
dı vıına aŋaŋ bırıŋ.
9 Ta nı nagı wudiekemba mana nı
bʊgırına aŋaŋ wudiekemba nı tuone a
nyıŋ n jigiŋ, aŋaŋ n wʊbalıkaha aŋaŋ n
wuyiike mana a tʊŋ tʊʊma. Ta Ɲmıŋ,
vuodieke dı yınana tı sʊgıdʊagıkʊ nan dı
beri aŋaŋ nı.

Waasıŋ

10 N yaa sʊgɪfɪalɪŋ ta waasa tɪ
Yɔmʊtieŋ, dama aŋaŋ ka yʊasɪna mana
ama nɪ baga ye bie n ma. Wusie, nɪ seŋ
cho mɪŋ mɪŋ, ama die nɪ ka ye sieŋ mɪŋ
dɪ nɪ dagɪ die.
11 N ka yile dɪ nɪ daaŋ wa n wɪa die wɪa
maŋ bala naa, dama manɪŋ n wɔŋ bʊgɪrɪ
wa n nine dɪ bala ka suuli jadieke mana
n yalla dene.
12 N sɪba waarɪŋ beriŋ aŋaŋ chagɪtɪ
beriŋ. N wɔŋ bʊgɪrɪ a mana; die wɪa,
dɪɪ yi jigidieke n benne wo dɪ yi kɔŋ yaa
chagɪtɪ, dɪɪ yi ka dala yaa dɪɪ yi bɪta, ama
n nine suule jadieke n yalla saŋŋa mana
mɪŋ.
13 Masia dɪ yɪna mɪŋ hagɪrɪŋ wɪa, n nan
bɪagɪ yi wɪɪŋ mana.

14 Ama die nɪ yiwo vɪɪnɪŋ pam nɪ
suŋŋine mɪŋ n wumugisikehe me wo.
15 Nɪnɪŋ Filipi vuosi sɪba dɪ die n
wolinne piili Masia wʊvɪɪnaha mʊʊlɪkʊ,
die n nyɪnna Masedonia tɪŋ ma wa, die
nɪ nyɪɪna ma die nɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ
diekemba dɪ suŋŋinene mɪŋ. Die nɪ yiwo
vuodiekemba die dɪ gʊtɪna a dii n nyʊarɪ
aŋaŋ n nanɪŋ.
16 Die n benne Tesalonika tɪŋ ma wa ta
die yaala suŋŋiŋ wo, die nɪ ŋaana suŋŋe
mɪŋ.
17 Dɪ ka sɪɪ sɪba n yaala piinisi nɪ jigiŋ,
ama n yaala nɪ tuo wo nyʊarɪ a nyɪŋ
Ɲmɪŋ ma mɪŋ.
18 N tuo nɪ piinisi mana mɪŋ, amʊ a
yɪ mɪŋ. Piini dieke nɪ nagɪna a tʊŋ
Epafirodatusi wo vaa maŋ chagɪ mɪŋ.
Piinisi mi sɪɪ sɪba kaabɪ dieke nyuugiŋ dɪ
vɪɪŋna ba nagɪna a yɪ Ɲmɪŋ, ta ka fɪalɪ ʊ
sʊŋ, ʊ tuo ke.
19 Die wɪa, Nabidie Ɲmɪŋ vuodieke n
jɪanna nan yɪ nɪ nɪ nyɪŋyaalɪka mana, ta
a nan nyɪŋ wa ʊ nyinti dieke dɪ faasɪna
dala ta bie arɪzanna ma wa, Yisa Masia
wɪa.
20 Vuosi bɪrɪma tɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ saaŋ yaa
gamma haahuu. Wusie.

Kpatɪŋ waasɪŋ

21 Nɪ waasɪ vuodiekemba dɪ yine Ɲmɪŋ
vuosi Yisa Masia wɪa. Tɪ nɪmballɪ
diekemba dɪ benne giena wa waasa nɪ.
22 Ɲmɪŋ vuosi mana waasa nɪ, a tɪaŋ
ba mana vuodiekemba dɪ yine naaŋ Siiza
tigiŋ tʊntʊntɪŋ gbaŋ waasa nɪ.
23 Tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nɪ
mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Kolosia tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ Ŋmıŋ choti wıa, aŋaŋ tı nımbʊa Timoti, maagınana gbaŋkʊ gie
2 a yıa Ŋmıŋ vuosi diekemba dı benne Kolosia tıŋ ma, ta yi tı nımballı diekemba dı yine Yisa Masia yada wa. Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ suŋŋi nı, ta yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı jʊʊsınana Ŋmıŋ ta waasa wa dene

3 Tı ŋaaŋ waasa Ŋmıŋ vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa tı keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nı saŋŋa mana,
4 dama tı wʊŋya mıŋ nı yine Yisa Masia yada dene ta bı cho Ŋmıŋ vuosi mana dene.
5 Die piiliku me saŋŋa dieke nı wʊnna wʊvıınaha dı yine wusie wo, die nı wʊŋya mıŋ yaa gamma wʊvıına diekemba dı chıısınana nı arızanna ma wa mıŋ.
6 Wʊvıınaha gie dı kenne nı jigiri tʊga jigiŋ mana mıŋ tıŋgbaŋka gie me ta wʊnsa vuosi beriŋ sıba ka wʊnsına nı beriŋ a nyıŋ daa dieke die nı wʊnna ta sıba Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla aŋaŋ wusieke dı sına die wo.
7 Die nı bʊgırı wa wıarı gie a nyıŋ tı tʊntʊŋ chanchaaŋ Epafirasi, vuodieke n faasına cho jigiŋ, wʊnıŋ ʊ yine Masia tʊntʊntʊ dieke dı tʊnnana aŋaŋ wusie a yı tı.
8 Ʊ bı balı tı nı choti yaa gamma nı chanchaalıŋ ma dı sına dene Ŋmıŋ Halıkasıka suŋŋiŋ wıa.
9 Naa wıa, a nyıŋ daa dieke tı wʊnna nı wıa wa, tı ka vaa Ŋmıŋ jʊʊsıŋ nı wıa, dı wʊnıŋ Ŋmıŋ yi aŋ nı sıba wudieke ʊ yaalala, ta yı nı ʊ Halıkasıka yıaŋ aŋaŋ ka sıbıŋ mana,
10 amʊ nı nan bıagı beri beri dieke tı Yɔmʊtieŋ dı yaalala, ta yie wudieke dı nannana ʊ sʊŋ, amʊ nı nan dı bırıma ta sıba wa saŋŋa mana.
11 Wʊnıŋ Ŋmıŋ yı nı hagırıŋ pam sıba ʊ yalla hagırıŋ mana dene wo amʊ nı nan dı yaa hanıa aŋaŋ suguru.
12 Nı waasıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ. Wʊnıŋ ʊ vana nı mʊ dı nı gʊtı atıa faarı dieke ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan nagı yı ʊ vuosi arızanna ma wa.
13 Wʊnıŋ ʊ vʊarına tı a nyıŋ Sitaani hagırıŋ ma a nagı tı a yi ʊ Bʊa dembiŋ choti naarı ma.
14 Ʊ Bʊa dembike wıa ʊ nagı tı tʊmbıatı a chaa tı ta vʊarı tı a nyıŋ yɔŋısı ma.

Masia aŋaŋ ʊ tʊʊma wıa

15 Vuoŋ kaaŋ bıagı ye Ŋmıŋ ama ʊ Bʊa dembiŋ Masia yiwo ʊ nıasıŋ. Wʊnıŋ ʊ tıanna jaaŋ mana, ta yi Ŋmıŋ nyıŋnaaŋka mana sikpeŋ tieŋ.
16 Dama ʊ ma Ŋmıŋ dı naaŋ jaaŋ mana dı benne arızanna ma aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me, nyindiekemba tı yesinene aŋaŋ nyindiekemba tı kana ka yese. Wʊnıŋ ʊ naanna nyindiekemba mana dı yalla hagırıŋ aŋaŋ yiko, aŋaŋ malakasi diekemba dı yalla hagırıŋ aŋaŋ haalıtı mana. Masia ma Ŋmıŋ dı naaŋ jaaŋ mana ta nagı jaaŋ mana a yı wa.
17 Wʊnıŋ Masia wɔŋ beri mıŋ ta jaaŋ mana wori, ta ʊ wıa jaaŋ mana dı beri sıba Ŋmıŋ dı sanna dene wo.
18 Wʊnıŋ ʊ yine ʊ vuosi mana sikpeŋ ta ʊ vuosi dıaŋ dı yi ʊ nyıŋgbanıŋ. Ʊ vuosisi miivoli nyınna ʊ jigiŋ. Wʊnıŋ ʊ yine Ŋmıŋ Bʊa dembiŋ dieke dı kpine ta woliŋ hagı kuŋ me, dı ʊ nyıına ma ʊ yi jaaŋ mana mana sikpeŋ tieŋ,
19 dama die dı yiwo Ŋmıŋ nansıŋ dı Masia yallıma wʊnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ beriŋ aŋaŋ wusie.
20 Ʊ Bʊa dembike wıa ta Ŋmıŋ yi jadieke mana dı benne ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ dı yiŋŋi yi ʊ zʊalıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ; ta zıŋ dieke die dı nyına ʊ Bʊa dembike ma wa dagarıkʊ ma wa wıa ʊ yi sʊgıfıalıŋ dı beri tınıŋ aŋaŋ wʊnıŋ sʊnsʊŋ.
21 Saŋŋa kaanı, nı sʊŋanyilibıatı aŋaŋ nı tʊmbıatı die yine nı Ŋmıŋ dataası, ta nı yʊa aŋaŋ wa,

22 ama lele nɪŋ, ʊ Bʊa dembike
nyɪŋgbanɪŋ kumbu dagarɪkʊ ma wɪa ʊ
bɪ yi nɪ ʊ zʊalɪŋ dɪ ʊ nagɪ nɪ aŋ nɪ
yi sʊgɪyɪalɪntieliŋ, ta wome dɪgɪntɪ, yaa
bɪaŋ, ta keŋ ʊ jigiŋ.
23 Ama sie nɪ kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ aŋaŋ
wusie ta bemme nɪ yadaka ma ta zie
keŋ keŋ, ta daa tarɪ a nyɪŋ nɪ tamaka
ma, tama dieke die nɪ yene saŋŋa
dieke nɪ wʊnna wʊvɪɪnaha; ta die ba
mʊʊlɪ wʊvɪɪnaha a yɪ vuota mana wa
tɪŋgbaŋka gie me; ta manɪŋ Pɔɔli yiwo
ka tʊntʊntɪba wʊnyɪ wa.

Pɔɔli die dɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ tʊntʊntʊ dene

24 Lele nɪŋ n wa yaa sʊgɪfɪalɪŋ n dinene
wahala nɪ wɪa wa, dama wahala dieke n
dinene, n tʊma kpata wa wahala dieke
Masia dɪ nagɪna zie dɪ n dii wo, ʊ
nyɪŋgbaŋ dieke dɪ yine ʊ dɪdɪɪsɪrɪba wa.
25 Ta Ŋmɪŋ dieke dɪ yɪna mɪŋ tʊʊmaha
dɪ tʊŋ wa, wʊnɪŋ ʊ yine mɪŋ Masia
dɪdɪɪsɪrɪba mi yɔmʊ nɪ suŋŋiŋ wɪa, dɪ
vuosi sɪmma Ŋmɪŋ wɪaha.
26 Wɪaha yiwo wʊlɔbɪrɪ diekemba
Ŋmɪŋ dɪ nagɪna a lɔbɪrɪ vuota saŋŋa
kaanɪ, ta buuriŋ mana dɪ ka sɪba ha, ama
ta lele ʊ wa yuori dagɪ ʊ vuosi.
27 Ŋmɪŋ saŋya dɪ ʊ yuori wʊlɔbɪrɪka
wɪaha a dagɪ ʊ vuosisi mɪŋ. Ʊ wʊlɔbɪrɪka
wɪaha faasɪ vɪɪna mɪŋ, ta yaa nyʊarɪ a yɪ
vuota mana. Dɪ daga dɪ Masia bie nɪ ma,
die wɪa, nɪ yaa tama dɪ nɪ nan daansɪ gʊtɪ
a bie Ŋmɪŋ chuulikpeŋkpɪɪkʊ ma.
28 Die wɪa, Masia wa wɪa tɪ mʊʊla, ta
kpaama vuoŋ mana, ta naga yɪaŋ yiri yiri
mana a daga vuoŋ mana, dɪ tɪ yi aŋ vuoŋ
mana hagɪrɪma ʊ Masia dɪɪsɪŋ ma, ta nagɪ
ba a yɪ Ŋmɪŋ.
29 Naa wɪa, maŋ ko kpaŋŋa n gbaŋ aŋaŋ
hagɪrɪ dieke mana Masia dɪ yɪ mɪŋ ta bʊ
dala wa.

2

1 N yaala nɪ sɪmma n kpaŋŋɪnana
n gbaŋ nɪ wɪa aŋaŋ Masia dɪdɪɪsɪrɪ
diekemba dɪ benne Lodisia tɪŋ ma, aŋaŋ
vuodiekemba dɪ yene ka ye mɪŋ ma dene.
2 N yaala ba sʊgɪtɪ hagɪrɪma, ta ba lagɪsɪ
taŋ aŋaŋ choti, ta sɪmma Masia wɪaha
chɪasɪ, ta yi wo yada aŋaŋ wusie, ta ye
sʊgɪfɪalɪ dieke vuosi dɪ ŋaana ye ba keŋ
sɪba Ŋmɪŋ wɪaha chɪasɪ dene, ta sɪmma
Ŋmɪŋ wʊlɔbɪrɪkɪrɪ dieke dɪ yine Masia
wa,
3 ʊ nyɪɪna ma yalla wusie yɪaŋ aŋaŋ
sɪbɪŋ.
4 Die wɪa maŋ bala nɪ naa, nɪ daa vaa
vuoŋ nagɪ nʊanansɪŋ a gaaŋ nɪ,
5 dama n wone nɪ jigiŋ aŋaŋ n
nyɪŋgbanɪŋ naa, ama n yile nɪ wɪa saŋŋa
mana ta n baga dɪ bie nɪ ma, ta n sʊŋ dɪ
fɪalɪ aŋaŋ nɪ, ta ye nɪ benne vɪɪnɪŋ dene
wo, aŋaŋ nɪ yine Masia yada aŋaŋ wusie
dene wo.

Wusie miivoli bie wo Masia ma

6 Die nɪ tuone Yisa Masia dɪ ʊ yiwo nɪ
Yɔmʊtieŋ wo, nɪ bemme ʊ ma dene,
7 ta vaa nɪ yada dagɪrɪsɪ sʊʊŋ ʊ ma, ta
nɪ yada bie ʊ ma ta yaa hagɪrɪŋ sɪba ba
dagɪna nɪ dene wo, ta waasɪma wa saŋŋa
mana.
8 Die wɪa, nɪ daa vaa vuoŋ nagɪ vuota
yɪaŋ a gaaŋ nɪ; wudieke dɪ kana ka taasɪ
aŋaŋ Masia, ama ta yi tɪŋgbaŋka gie yɪaŋ
aŋaŋ vuota dagɪŋ.
9 Dama Masia nyɪŋgbanɪŋ ma Ŋmɪŋ
beriŋ dɪ beri
10 ta nɪ tuo wusie miivolike nɪ taasɪna
aŋaŋ wa wɪa. Wʊnɪŋ ʊ yine sikpeŋ tieliŋ
aŋaŋ hagɪrɪtieliŋ mana jakʊʊŋ.
11 Nɪnɪŋ aŋaŋ wʊnɪŋ beriŋ wɪa nɪ tuo
kɔlagobiŋ, ama ka ka yi vuota dɪ nagɪna
nuuŋ a gobi nɪ nyɪŋgbanɪŋ wa. Masia
gobiku die vʊarɪna tɪ a nyɪŋ bɪaŋ ma wa,
12 dama saŋŋa dieke ba sɪna nɪ Ŋmɪŋ
nyaabʊ die nɪ gʊtɪ wa Masia ma ba guu
nɪ, ta nɪ bɪ hagɪ aŋaŋ wa nɪ nyaabʊ
sɪɪlaha ma, nɪ yada dieke dɪ benne Ŋmɪŋ
hagɪrɪŋ tʊʊma dieke dɪ sʊgɪrɪna Masia a
nyɪŋ kumbu me wo wɪa.
13 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa, die nɪ yiwo
sɪba kunti nɪ bɪaŋ wɪa aŋaŋ die nɪ kana
ka yi Juu vuosi wɪa, ta die bɪ wo mɪraha.
Ama lele, Ŋmɪŋ yɪ nɪ miivoli mɪŋ, ta nagɪ
nɪ bɪaŋ a chaa nɪ Masia ma.
14 Saŋŋa dieke ba kpaasɪna wa da-
garɪkʊ ma wa, die ʊ kpisi tɪ bɪaŋ hamɪŋ
dieke dɪ maagɪ a dʊaŋ yaa gamma mɪraha
ma mɪŋ.
15 Dagarɪkʊ ma wɪa Masia die dɪ chʊʊsɪ
Sitaani aŋaŋ haalɪbɪatɪ hagɪrɪŋ mana, ta

yaa ʋ nyaŋŋına ba dene wo siara a keŋ nyıŋ yaalıŋ ma.

16 Die wıa, nı daa vaa vuoŋ zieŋ mıra yaa gamma jadieke nı baaŋ dı die ta nyuo, nı daa vaa vuoŋ vʋarıma nı dʋʋga daavıına, yaa chııhaalıŋ dʋʋga yaa davʋʋsıkırı daraa a yıa nı.

17 Hanıŋ mıraha gie mana die yiwo ligisiŋ ta daga dı vuoŋ kieŋ; die vuoke yiwo Masia.

18 Dıı yi vuoŋ dı baarı ʋ tıaŋ wa ʋ chanchaalıŋ ta ka gʋʋra ta yese daansa ta yaala nı sʋʋŋ nı gbaŋ a jıama malakasi, nı daa saagı, die nan chʋʋsı nı. Vuoke mi kɔtı wa ʋ gbaŋ ʋ sʋŋanyile me, ta ka wo chıaŋ;

19 ʋ ka bı pɔgılı Masia; Masia yine ʋ vuosi sikpeŋ ta lagısı ba ba taası aŋaŋ taŋ ta sıı sıba nyıŋgbanıŋ gbeme aŋaŋ ka gırısı, wʋnıŋ Masia yınana ba nyindiike, ta ba gʋta sıba Ŋmıŋ dı yaalala dene wo.

Masia yaa wa miivoli haalıŋ a kieŋ

20 Nı kpiye mıŋ aŋaŋ Masia, ta ʋ gbatı nı a nyıŋ tıŋgbaŋka gie haalıtı hagırıŋ ma, bıa wıa nı ye beri sıba nı ye yiwo tıŋgbaŋka gie sııtı? Bıa wıa nı nagı nı gbaŋ a yı mırı dieke dı bala dı

21 “Da keŋ pɔgılı jaabʋ gie”, yaa “Daa keŋ laŋ jaabʋ gie” yaa “Daa keŋ gbi jaabʋ gie?”

22 Nyinti gie mana vuota nan nagıha a tʋŋ tʋʋma aŋ ka chʋʋsı ta kaaŋ yʋası. Mıraha gie mana yiwo vuota dagıŋ.

23 Ka seŋ yi wusie, mıraha chanchaalıŋ nıası wa wudieke dı yalla yıaŋ, ama ta wo, ba jıama ba yaala dene, ta gaama dı ba sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ, ta mugise ba nyıŋgbanıŋ, ama dıı yi vuoŋ dıdı wıaha mana, ka kaaŋ bıagı suŋŋi wo aŋ ʋ mıŋŋı pɔgılı ʋ nyıŋgbanıŋ a nyıŋ nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı yiile me.

3

1 Die nı hagıya mıŋ aŋaŋ Masia a nyıŋ kuŋ me, die wıa nı nagı nı sʋgıtı a taası aŋaŋ arızanna ma nyinti, jigidieke Masia dı kalla Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.

2 Nı vaa nı sʋgıtı bemme mi nyinti ma, ama daa tıŋgbaŋka gie nyinti ma,

3 dama die nı wɔŋ kpie mıŋ aŋaŋ Masia, ta nı miivoli bie aŋaŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ.

4 Masia vuodieke dı yınana tı miivoli wo saŋŋa dieke ʋ keŋ nyıŋ yaalıŋ ma, nı gbaŋ nı nan daansı gʋtı nyıŋ aŋaŋ wa ʋ chaankpeŋkpııŋ ma.

Berikʋʋŋ aŋaŋ Berihaalıŋ wıa

5 Die wıa, nı vaa tıŋgbaŋka gie lɔla dı tʋnnana tʋʋma nı ma wa, ataŋ yine daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma, aŋaŋ dıgıntı, aŋaŋ lɔlıbıatı, aŋaŋ sʋŋanyilibıatı aŋaŋ halı. Halı yiwo bugile kaabıŋ buuriŋ.

6 Wıaha gie wıa Ŋmıŋ sınyıırıŋ nan dı bie vuodiekemba dı kana ka tuose ʋ nʋarı ma.

7 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die nyinti gie die sına nı, ta nı bie ka ma.

8 Ama lele nı mʋ nı vaa nyinti gie mana a taaŋ mıŋ; a yine sınyıırıŋ aŋaŋ lɔlıbıatı aŋaŋ haasa. Nı daa vaa juume yaa wʋbalıkı bıatı nyıma nı nʋa ma.

9 Nı da chıbıma wıa a yıma taŋ, dama nı vaa wıaha gie mana die dı benne nı berikʋʋrı ma mıŋ;

10 ta wa nagı berihaalıŋ. Berihaalıkʋ gie ta Ŋmıŋ vuodieke dı naanna ka wa dı yie ke jahaalıŋ saŋŋa mana, ta ka nıasa ʋ gbaŋ gbaŋ beriŋ, dı ʋ yi aŋ nı seŋ sımma wa aŋaŋ wusie.

11 Die wıa puole bı wori vuodiekemba dı yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi sʋnsʋŋ; vuodiekemba dı gobine ba kɔla aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka gobiye mana puole bı wori ba sʋnsʋŋ; puole bı wo haagıŋ vuosi aŋaŋ tıka vuosi sʋŋ; ta bı wo yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ sʋŋ, ama nı mana yiwo Masia sııtı, ta ʋ bie nı mana ma.

12 Ŋmıŋ cho nı mıŋ ta yi nı ʋ vuovʋarıka ta nı yi ʋ vuokasımba. Die wıa nı bemme sɔmm, ta chıgıma zɔɔlıŋ ta sʋʋŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ ta yallıma suguru.

13 Nı dime suguru aŋaŋ taŋ, ta dıı yi vuoŋ dı yaa wııŋ aŋaŋ ʋ chanchaaŋ ba nagı chaa taŋ. Dı mʋ nı nagı chama taŋ sıba tı Yɔmʋtieŋ nagına chaa nı dene wo.

14 Genhe mana ma nı nagı choti a gʊtı,
kanıŋ ka bɔbına wıaha mana a lagıŋ taŋ
aŋaŋ wusie.
15 Nı wʊnyı mana gʊtı wa Masia
nyıŋgbaŋka ma ta Ɲmıŋ dı vʊarı nı dı
nı lagısı bemme aŋaŋ sʊgıfıalıŋ. Die
wıa nı vaa Masia sʊgıfıalıkʊ dagıma nı
sʊŋanyile ta bırıma Ɲmıŋ saŋŋa mana.
16 Dı yiwo talası dı Masia wıaha gie
bemme nı sʊgıtı ma vıınıŋ vıınıŋ, aŋ
nı dagıma taŋ, ta bı kpaama taŋ aŋaŋ
nı sʊŋanyile mana; ta chıama Ɲmıŋ
gbaŋkʊ yıla, aŋaŋ Ɲmıŋ bırıŋ yıla, aŋaŋ
Halıkasıka yıla, ta chıama yıla aŋaŋ
waasıŋ nı sʊgıtı ma a yıma Ɲmıŋ.
17 Die wıa, wudieke mana nı yinene,
yaa wudiekemba nı bala, nı yime tı
Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ ma, ta waasıma tı
Chɔɔŋ Ɲmıŋ ʊ wıa.

Masia vuosi beriŋ wıa

18 Hɔgʊba, nı nagı nı gbaŋ a yı nı
chʊllıŋ, sıba dı yine talası dı Masia vuosi
yime die wo.
19 Dembisi, nı chome nı hɔgʊba ta da
pɔgılıma ba aŋaŋ tʊaŋ.
20 Ballı, nı tuosime nı tieliŋ nʊa saŋŋa
mana, dama die fıala Ɲmıŋ sʊŋ.
21 Chʊalıŋ, nı da vaa nı ballı sınyıırıŋ
hagıma, nı yi die ba kaaŋ bı yaa kpaŋŋı
n gbaŋ.
22 Yɔŋısı, nı tuosime nı tieliŋ nʊa jaaŋ
mana ma, aŋ ka daa yi saŋŋa dieke ba
kenne daansa nı nyıına ma, dı nı fıalı ba
sʊgıtı aŋ ba bırıma nı, ama nı tʊma aŋaŋ
nıŋŋmına saŋŋa mana, dama nı yinene tı
Yɔmʊtieŋ jılıma wıa.
23 Wudieke mana nı yinene nı yime
aŋaŋ nıŋŋmına sıba nı yie a yıa wa tı
Yɔmʊtieŋ daa vuota.
24 Tıınsıma dı tı Yɔmʊtieŋ wo nan
daansı yı nı nyʊarı dieke dı yine ʊ vuosi
sııtı arızanna ma, dama Masia yine wusie
Yɔmʊtieŋ ta nı yie a yıa wa.
25 Wʊbıayiiru dıaŋ nan daansı tuo ʊ
wʊbıatı tıbıdatıŋ ʊ yinene wudieke wo
wıa, dama Ɲmıŋ nan keŋ datı ʊ tıbıŋ ta
luginŋ wori.

4

1 Yɔmʊtieliŋ, nı yime vıınıŋ a yıma
nı yɔŋısı, ta sımma dı nı gbaŋ yaa wa
Yɔmʊtieŋ arızanna ma.

Kpaamıŋ

2 Nı kpaŋŋısıma nı gbaŋ aŋaŋ Ɲmıŋ
jʊʊsıŋ saŋŋa mana, ta jʊʊsıma wa aŋaŋ
nıŋŋmına, ta waasıma wa.
3 Ta bı jʊʊsıma Ɲmıŋ dı ʊ yı tı sievıınıŋ
aŋ tı mʊʊlıma ʊ wıaha, ta yuori dagı
Masia lɔbırıŋ wıaha, dama ka wıa maŋ
bie dansarıka sʊŋ naa.
4 Die wıa nı jʊʊsıma Ɲmıŋ a yıma mıŋ
aŋ n bıagı balı sıba n mʊna n mıŋŋı balı
die wo.
5 Nı sımma nı beriŋ aŋaŋ vuodiekemba
dı kana ka yi Masia dıdıısırıba, ta nagıma
nı saŋŋa a balıma yıma ba ʊ wıa.
6 Dı yiwo talası dı nı wʊbalıka
nansıma, ta yaa jılıma, ta sımma nı baaŋ
yiŋŋi a balı wʊpıasıkıŋ mana aŋ ka tʊgısı
dene a yıma vuoŋ mana.

Kpatıŋ waasıŋ

7 Tı nımbʊa choti Tikikusi, vuodieke dı
yine tı wusie tʊntʊntʊ, ta bı yi tı tʊntʊŋ
chanchaaŋ tı Yɔmʊtieŋ tʊʊma ma nan
balı nı yaa gamma n wıa.
8 Die wıa maŋ tʊma wa nı jiginŋ dı ʊ keŋ
kpaŋŋısı nı, ta balı nı yaa gamma tı mana
dı bemme dene.
9 Ʊ kieŋ mıŋ aŋaŋ tı nımbʊa choti
Onisimusi vuodieke dı yine yada ta ʊ yi nı
wʊnyı wa. Ba nan balı wudieke dı yinene
giena.
10 Arisitakusi vuodieke dı benne
dansarıka ma aŋaŋ mıŋ wa waasa nı,
ta Banabasi wara bʊadembiŋ Maki gbaŋ
waasa nı.
11 Josua vuodieke ba bına wasa Jusitusi
gbaŋ waasa nı. Vuosi bataa wa gie nyıına
ma yine Juu vuodiekemba dı dına Masia
ta lagısı tʊma aŋaŋ mıŋ Ɲmıŋ naarı
tʊʊma ma. Banıŋ ba yiwo vuodieke dı
suŋŋine mıŋ pam.
12 Eparasi, vuodieke dı yine nı wʊnyı
wa ta yi Masia tʊntʊntʊ wa waasa nı. Ʊ
jʊʊsa Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına saŋŋa mana
a yıa nı dı Ɲmıŋ vaa aŋ nı mıŋŋı zie keŋ
keŋ ta yi sısıbırıŋ ta yie Ɲmıŋ dı yaalala
dene.

13 N dii wo siara dı ʋ seŋ faası tʋma
aŋaŋ nıŋŋmına a suŋŋe nınıŋ aŋaŋ Lo-
disia tıŋ aŋaŋ Hirapolisi tıŋ vuosi.
14 N nımbʋa choti Luki vuodieke dı yine
dɔgıta wa, wʋnıŋ aŋaŋ Demasi waasa nı.
15 Nı waası tı nımballı choti diekemba
dı benne Lodisia, ta bı waası tı taa Nimifa
aŋaŋ Masia dıdıısırıba dı lagısınana ʋ
tigiri me wo ta jıama Ŋmınnı.
16 Nı keŋ karıŋ gbaŋkʋ gie a kpatı,
nı kpaŋŋı nı gbaŋ a nagı a yı Masia
dıdıısırı diekemba dı benne Lodisia ma
aŋ ba karıŋ, ta bı karıŋ Lodisia vuosi
gbaŋ dieke die n maagına a yı ba wa.
17 Nı balı Akipusi dı ʋ kpaŋŋı ʋ gbaŋ ta
tʋmma tʋŋ dieke tı Yɔmʋtieŋ dı nagına a
yı wa wa vıınıŋ.
18 Lele manıŋ Pɔɔli maagınana kpatıkʋ
wıaha gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ.
Manıŋ n waasa nı. Nı da daaŋ dı
nı jʋʋsıma Ŋmıŋ a yıma mıŋ n benne
dansarıka ma wa.
Ŋmıŋ suŋŋi nı.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke ʋ maagına a yı Tesalonika tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ Timoti maagınana gbaŋkʋ gie a yıa Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne Tesalonika tıŋ ma ta yi tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia vuovʋarıkaha; wʋnıŋ Ŋmıŋ suŋŋi nı, ta bı yı nı sʋgıdʋagıŋ.

Tesalonika vuosi yada aŋaŋ ba beriŋ wıa

2 Tı waasa Ŋmıŋ saŋŋa mana nı mana wıa, ta tıınsa nı wıa tı Ŋmıŋ jʋʋsıŋ ma.

3 Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Chɔɔŋ wa nıŋŋa, tı tıınsa nı yine wo yada ta tʋma tʋnvıına, aŋaŋ nı choti die dı vana nı tʋma aŋaŋ nıŋŋmına dene wo, ta nı tama dı bie tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma keŋ keŋ dene.

4 Tı nımballı, tı sıba a baarı dı Ŋmıŋ cho nı mıŋ ta vʋarı nı dı nı yi ʋ vuosi,

5 dama wʋvıınaha die ka yi nʋaŋ wʋbalıka nyıına ma tı keŋ nagı yı nı, ama die ka yaa wa Halıkasıka hagırıŋ, ta die tı balaha ta ka chıılıya. Nı sıba tı beriŋ dı sına die aŋaŋ tı suŋŋine nı die saŋŋa dieke die tı benne nı jigiri.

6 Die nı tuone Ŋmıŋ wıaha, die nı chaansa tı mıŋ tı dına tı Yɔmʋtieŋ dene wo, ta die dii wahala ama Halıkasıka die yı nı wa sʋgıfıalıŋ.

7 Die wıa nı beriŋ die dı yi dagıtı a yı tı Yɔmʋtieŋ dıdıısırı diekemba mana dı benne Masedonia aŋaŋ Akaya tıŋgbaŋısı ma wa ba mʋna ba bemme dene.

8 Dama tı Yɔmʋtieŋ wʋvıınaha die nyıŋ nı jigiŋ mıŋ ta dıa a ga Masedonia aŋaŋ Akaya tıŋgbaŋısı ma, a bı gʋtı, nı yine Ŋmıŋ yada dene wo wɔŋ ga lʋga mana mıŋ. Die wıa dı ka bı yi talası dı tı balıma wııŋ ba jigiŋ.

9 Vuosi gie mana bala yaa gamma die nı mıŋŋına a tuo tı chaantı dene saŋŋa dieke tı kenne nı jigiri, aŋaŋ nı vana nı bugile ta keŋ Ŋmıŋ jigiŋ dene, dı nı jıaŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı yine wusietieŋ Ŋmınnı aŋaŋ miivolitieŋ wo,

10 ta chıısa ʋ bʋa Yisa Masia, vuodieke die ʋ sʋgırına a nyıŋ kumbu me wo, dı ʋ nyıŋ arızanna ma a keŋ, wʋnıŋ ʋ gbatına tı a nyıŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ sınyıırı dieke dı kienene tı ma wa.

2

Pɔɔli tʋʋma Tesalonika tıŋ ma

1 N nımballı, nı gbaŋ nı sıba dı die tı kenne kaagı nı wa die ka ka yi yɔrı.

2 Nı sıba die tı dine wahala dene Filipi tıŋ ma, ta ba zıa tı, ama die tı kenne nı jigiri, die tı yaa wa sʋgıhagırı dieke dı nyına Ŋmıŋ jigiŋ dı tı mʋʋlıma wʋvıınaha a yıma nı. Aŋaŋ vuosi pam die dı kana ka saaga a yıa tı mana yɔrı.

3 Dama wudieke die tı bala nı die ka nyıŋ ŋmınchıbısı yaa sʋŋanyilibıatı ma, die tı ka gaama nı,

4 ama saŋŋa mana tı mʋʋla wudieke Ŋmıŋ dı yaala tı mʋʋlıma mıŋ, dama ʋ wɔŋ ye tı ta tı mʋ tı pɔgılıma wʋvıınaha mıŋ. Die wıa, tı ka mʋʋla dı tı fıalıma vuota sʋgıtı, ama tı yaala tı fıalıma Ŋmıŋ sʋŋ, wʋnıŋ ʋ magısınana tı sʋgıtı aŋaŋ tı sʋŋanyile.

5 Dama nı sıba aŋaŋ wusie dı Ŋmıŋ yiwo tı siaratieŋ dı die tı ka keŋ nı jigiŋ aŋaŋ nʋanansıŋ, yaa aŋaŋ wʋbalıkı dieke dı ligine tı lɔlıbıatı.

6 Die tı ka yaala bırıŋ a nyınna nı jigiŋ yaa vuogaası jigiŋ.

7 Tı yine Masia tʋntʋntıŋ wıa, die tı tıŋ yaa sieŋ dı tı balı nı dı nı suŋŋi tı. Ama die tı bie wo sɔmm nı jigiri sıba nuŋ dı ŋaana daansa ʋ ballı dene wo.

8 Die tı faasına cho nı wıa die tı mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıa nı; daa die nyıına ma ama die tı yiwo siri dı tı kpi nı wıa, dama tı faası cho nı mıŋ.

9 Tı nımballı, n yaa tama dı nı tıınsa tı tʋʋma aŋaŋ tı wahala diilehe saŋŋa dieke die tı benne nı jigiŋ a mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıa nı wa. Die tı tʋma ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ amʋ tı kaaŋ yi chiiti a yı nı.

10 Nınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ yine tı siaratieliŋ yaa gamma die tı benne aŋaŋ nı aŋaŋ

berivɪɪnɪŋ aŋaŋ wusie ta die wo bɪaŋ dene.
11 Nɪ sɪba dɪ die tɪ beri mɪŋ aŋaŋ nɪ wʊnyɪ mana sɪba chɔɔŋ dɪ ŋaana beri aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ballɪ dene wo.
12 Die tɪ kpaŋŋɪsa nɪ mɪŋ, ta yie nɪ sʊgɪtɪ dɪ fɪala, ta kpaama nɪ saŋŋa mana dɪ nɪ bemme beri dieke dɪ baaŋ suuli Ɲmɪŋ nine. Wʊnɪŋ ʊ wana nɪ dɪ nɪ keŋ juu ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ naarɪ ma aŋaŋ ʊ nansɪkpeŋkpɪɪŋ ma.
13 Tɪ bɪ waasa Ɲmɪŋ saŋŋa mana dama die tɪ kenne aŋaŋ Ɲmɪŋ wɪaha nɪ jigiri die nɪ wʊŋya mɪŋ ta tuohe; die nɪ ka tuohe sɪba a yiwo vuota wɪa, ama die nɪ tuohe mɪŋ sɪba Ɲmɪŋ wɪa. Ka seŋ yiwo Ɲmɪŋ wɪa, dama nɪ vuodiekemba dɪ yine wo yada wa, wɪaha mi tʊma nɪ sʊgɪtɪ ma mɪŋ.
14 Tɪ nɪmballɪ, mugisi dieke dɪ haarɪna nɪ naa, kanɪŋ mugisiku mi chanchaaŋ die haarɪ wa vuodiekemba dɪ yine Ɲmɪŋ vuosi Yisa Masia wɪa Judia tɪŋgbaŋ ma; nɪnɪŋ aŋaŋ ba ye wo mugisi balɪmɪŋ. Die nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ vuosi dɪ mugisine nɪ dene wo, die gbaŋ gbaŋ mugisiŋ ba vuosisi Juu vuosi die dɪ mugisi be.
15 Banɪŋ Juu vuosisi die kʊna tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia aŋaŋ Ɲmɪŋ naazʊalɪba, ta bɪ mugisi tɪ wo. Naa wɪa Ɲmɪŋ sʊŋ ka fɪalɪya aŋaŋ ba, ta ba bɪ yi vuoŋ mana dataasɪ.
16 Ba mɪa mɪŋ dɪ ba kagɪ tɪ aŋ tɪ da mʊʊlɪma Ɲmɪŋ wʊvɪɪnaha a yɪma vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi aŋ ba ye gbatɪtaanɪŋ. Naa dagɪya dɪ ba gʊta ba tʊntʊmbɪatɪ diekemba ba yinene wo mɪŋ. Lele, Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ hagɪya mɪŋ ba ma, ta ʊ nan datɪ ba tɪba.

Pɔɔli die dɪ yaala ʊ bɪ kaagɪ Tesalonika vuosi dene

17 Tɪ nɪmballɪ, die vuosi dɪ mugisine tɪ wɪa, tɪ nyɪŋ nɪ jigiŋ daraa ale, ama saŋŋa mana tɪ yile nɪ wɪa ta mɪa dɪ tɪ keŋ ye nɪ aŋaŋ tɪ nine.
18 Tɪ tɪŋ seŋ yaala tɪ yiŋŋi keŋ ye nɪ mɪŋ. Ta manɪŋ Pɔɔli gbaŋ gbaŋ dɪ mɪa saŋŋa pam dɪ n keŋ nɪ jigiŋ ama Sitaani dɪ kagɪ mɪŋ.
19 Tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa dɪ keŋ keŋ saŋŋa dieke, nɪnɪŋ nɪ bala nɪ yi tɪ tama aŋaŋ tɪ nyʊarɪ, ta nɪ wɪa tɪ baa tɪ keŋ zie ʊ jigiŋ aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ kuuliŋ.
20 Wusie, nɪ wɪa tɪ yaa saaŋ aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ.

3

1 Die wɪa die tɪ sʊŋ dɪ chʊʊsɪ pam tɪ kana ka bɪagɪ yese nɪ wo, die tɪ saŋ dɪ tɪ wɪarɪ bemme Atensi tɪŋ ma tɪ nyɪɪna ma,
2 ta tʊŋ tɪ nɪmbʊa Timoti vuodieke dɪ yine Ɲmɪŋ tʊntʊntʊ aŋaŋ tɪ yaa gamma Masia wʊvɪɪnaha mʊʊlɪkʊ ma wa, dɪ ʊ keŋ a kpaŋŋɪsɪ nɪ ta vaa nɪ yadaka hagɪrɪma,
3 amʊ nɪ wʊnyɪ kaaŋ yiŋŋi kʊaŋ wahalaka gie wɪa. Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪba dɪ Ɲmɪŋ yɪna sieŋ dɪ vuosi gie mugisi tɪ.
4 Dama die tɪ yene bie nɪ jigiri, die tɪ ŋaaŋ bala nɪ mɪŋ dɪ ba nan keŋ mugisi tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ mana, a seŋ keŋ yi die gbaŋ gbaŋ.
5 N sʊgɪchʊʊsɪkʊ faasɪ dala mɪŋ, die wɪa maŋ tʊŋ Timoti dɪ ʊ keŋ a ye nɪ yadaka sɪɪ lalɪa. Dama ŋmaamɪŋ die yalla mɪŋ mɪŋ dɪ dɪ mʊna naa Sitaani die magɪsɪ nɪ mɪŋ nɪ va Masia kʊaŋ dɪɪsɪŋ ta vaa tɪ tʊʊmaha dɪ yi yɔrɪ.
6 Lele, Timoti nyɪŋ nɪ jigiŋ a keŋ mɪŋ, a keŋ balɪ tɪ wʊvɪɪna yaa gamma nɪ yada aŋaŋ nɪ choti wɪa. Ta balɪ tɪ dɪ saŋŋa mana nɪ tɪɪnsa tɪ wɪa vɪɪnɪŋ, ta yaala nɪ ye tɪ sɪba tɪ yaalala tɪ yene nɪ dene wo.
7 Tɪ nɪmballɪ, tɪ bie wahala aŋaŋ mugisiŋ mana mana ma mɪŋ, ama Timoti dɪ bala tɪ wudieke wo yaa gamma nɪ yada ma, die dɪ vaa tɪ sʊŋ dɪ dʊa.
8 Lele tɪ nan bɪagɪ a taaŋ jɪa tɪ sɪbɪna dɪ nɪ zie wo keŋ keŋ tɪ Yɔmʊtieŋ sieŋ me naa wa.
9 Lele tɪ nan bɪagɪ waasɪ Ɲmɪŋ nɪ wɪa. Tɪ waasa wa aŋaŋ tɪ yalla sʊgɪfɪalɪ dieke nɪ wɪa wʊnɪŋ Ɲmɪŋ nɪŋŋa naa.
10 Yuŋ aŋaŋ ŋmɪntʊasɪ mana tɪ ŋaaŋ jʊʊsa wa mɪŋ aŋaŋ tɪ sʊŋ mana dɪ ʊ vaa tɪ bɪ ye nɪ bɪbra aŋaŋ tɪ nine, amʊ tɪ nan bɪagɪ suŋŋi nɪ aŋ nɪ yadaka hagɪrɪma.
11 Tɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ gbaŋ gbaŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yɪ tɪ sieŋ aŋ tɪ bɪagɪ keŋ a kaagɪ nɪ bɪbra.

12 Choti dieke nı yalla aŋaŋ tamba wa
aŋaŋ vuoŋ mana naa, tı Yɔmʋtieŋ vaa ka
gʋtıma saŋŋa mana ta keŋ sımma sıba tı
yalla choti dieke aŋaŋ nı wa.
13 Wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ wo vaa nı sʋgıtı
hagırıma ta vaa nı bemme ta wome bıaŋ
ta yi kası tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ nıŋŋa saŋŋa
dieke wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ Masia dı keŋ keŋ
aŋaŋ ʋ vuodiekemba mana dı yine ʋ sııtı
wa.

4

Beri dieke dı fıalınana Ɲmıŋ sʋŋ

1 Die wıa, tı nımballı, die tı wɔŋ kpaaŋ
nı mıŋ nı mʋna nı bemme dene amʋ
Ɲmıŋ sʋŋ nan fıalı. Kanıŋ beriku mi
nı beri dene. Lele tı jʋʋsa nı mıŋ ta bı
kpaŋŋısa nı tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma dı
nı vaa kanıŋ beriku mi gʋtıma.
2 Nı sıba tı kpaanna nı dene tı Yɔmʋtieŋ
Yisa saaŋ ma.
3 Ɲmıŋ yaala nı bemme kası ta vʋarı nı
gbaŋ a nyıŋ daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana
tʋʋma ma.
4 Nı yıma nı hɔgʋba jılıma,
5 ta da bemme aŋaŋ lɔlıbıatı sıba
vuodiekemba dı kana ka sıba Ɲmıŋ dı
benne dene wo.
6 Vuoŋ da keŋ yime ʋ Masia dıdıısırʋ
chanchaaŋ bıaŋ yaa a nyırı wa. Tı wɔŋ
balı nı mıŋ ta kpaaŋ nı dı tı Yɔmʋtieŋ
nan keŋ datı vuodiekemba mana dı
yinene kanıŋ bıabʋ mi tıba.
7 Ɲmıŋ wa tı mıŋ dı tı keŋ bemme
kası, ama daa tı keŋ a yime daakpana yaa
hɔgʋkpana tʋʋma.
8 Die wıa, vuodieke nıŋ mana dı zetine
dagıkʋ gie, ka zeti wo vuota dagıŋ, ama
dı yiwo Ɲmıŋ vuodieke dı yınana nı ʋ
Halıkasıka ʋ zete.
9 Dı ka bı yi nıŋŋmına dı tı maagı a balı
nı yaa gamma taŋ choti wıa, dama Ɲmıŋ
wɔŋ dagı nı mıŋ yaa gamma nı mʋna nı
chome taŋ dene.
10 Ta nınıŋ nı wɔŋ cho nı Masia
dıdıısırıŋ chanchaalıba mana dı bene
Masedonia tıŋ ma wa mana. Tı nımballı,
tı jʋʋsa nı mıŋ dı nı vaa chotiti mi gʋtıma
yaa gamma.
11 Nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme sɔmm, ta
nı baga bemme nı gbaŋ gbaŋ tʋʋma ma,
ta tʋmma a dime, sıba tı wolinne a bala
nı dene wo,
12 amʋ vuodiekemba dı kana ka yi
Masia dıdıısırıba nan dı yıa nı jılıma,
amʋ nı kaaŋ dı naga nı gbaŋ a jalıma
vuoŋ a yaala nı nyıŋyaalıka.

Tı Yɔmʋtieŋ keniŋ wıa

13 Tı nımballı, tı yaala nı sımma wusie
yaa gamma Masia dıdıısırı diekemba dı
kpine wo, ta da yallıma sʋgıchʋʋsıŋ sıba
vuodiekemba dı wone tama wa.
14 Tı yi yada mıŋ dı Yisa die kpiye mıŋ
ta bı hagı kuŋ me. Die wıa tı bı yi yada dı
Ɲmıŋ nan keŋ yi aŋ Yisa yiŋŋi keŋ aŋaŋ
ʋ dıdıısırı diekemba die dı kpine wo.
15 Tı Yɔmʋtieŋ dagı tı wa naa, dı ʋ keŋ
kieŋ tınıŋ vuodiekemba dı bene tı miivoli
me wo kaaŋ woliŋ vuodiekemba dı kpine
wo a keŋ tuoli wo.
16 Dama tı Yɔmʋtieŋ nan keŋ
nyıŋ arızanna ma a keŋ sʋʋŋ aŋaŋ
natıkpeŋkpııŋ, aŋaŋ Ɲmıŋ malakasi
Naaŋ wa lɔlıŋ, aŋaŋ Ɲmıŋ kantanı kpaŋ,
ta vuodiekemba die dı yine Masia yada ta
kpi wo nan woliŋ hagı kuŋ me.
17 Ta ka kʋaŋ chaaŋ tınıŋ vuodiekemba
dı yene bie tı miivoli me nan laŋısı aŋaŋ
ba a ga haarı tı Yɔmʋtieŋ nııŋmaraha
ma. A nyıŋ saŋka mi tı nan dı beri aŋaŋ
wa yaa gamma haahuu.
18 Die wıa nı kpaŋŋısıma taŋ aŋaŋ
wıaha gie.

5

Nı yi siri a gbara tı Yɔmʋtieŋ keniŋ

1 Tı nımballı, dı ka yi talası dı tı maagı
a balı nı yaa gamma saŋŋa dieke wıaha
gie dı balla a yi.
2 Dama nı gbaŋ gbaŋ nı wɔŋ sıba dı tı
Yɔmʋtieŋ yiŋŋi kieŋku daarı nan dı sıı
sıba gaarʋ dı ŋaana kieŋ yuku dene wo.
3 Saŋŋa dieke vuosi dı keŋ bala dı,
“Sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ alaafıa beri wo”, kanıŋ
saŋka mi ba baa ba juu wahala ma
bʋnyı. Kanıŋ wahalıka nan keŋ bʋnyı
sıba hɔgʋnyuutitieŋ dı ŋaana baa ʋ mıırı
yʋagıbʋ keŋ bʋnyı dene wo, ta ba kaaŋ
nyıŋ bʋ ma.

4 Ama tı nımballı, nınıŋ nıŋ nı wo
lımıŋ ma, die wıa tı Yɔmʊtieŋ keniŋ daarı
kaaŋ keŋ pirigi nı sıba gaarʋ keniŋ.
5 Nı mana yiwo chaanıŋ ma vuosi, ta bı
yi ŋmıntʊası vuosi, tı ka yi yuŋ yaa lımıŋ
ma vuosi.
6 Die wıa, tı da dʊa gʊʊrıma sıba vuosi
bataŋ dı yinene die wo, ama tı mʊ tı
yesime ta mıŋŋı pɔgılıma tı gbaŋ.
7 Dama yuŋ vuosi dı gʊʊra ta bataŋ dı
nyuo daaŋ a buge.
8 Ama tınıŋ nıŋ tı yiwo ŋmıntʊası ballı
ta tı mʊ tı mıŋŋı pɔgılı tı gbaŋ, ta nagı
yada aŋaŋ choti a yeegi aŋ ka sıı sıba
jakagıkıŋ, ta bı nagı gbatıtaanıŋ tamaka
a bubi aŋ ka sımma sıba kʊʊtı sibubiŋ.
9 Ŋmıŋ die ka vʊarı tı dı ʊ keŋ datı
tı tıbıŋ, ama die ʊ vʊarı tı dı tı ye
gbatıtaanıŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ma,
10 wʊnıŋ die ʊ tuone tı kuŋ a kpi, dı dıı
yi tı kpi yaa tı beri tı miivoli me ʊ keniŋ
saŋka mi, tınıŋ aŋaŋ wa nan lagıŋ a beri.
11 Die wıa, nı kpaŋŋısıma taŋ ta
suŋŋime taŋ sıba nı yinene die lele wo.

Kpatıŋ kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ

12 Tı nımballı, tı jʊʊsa nı dı nı vaa
nı baga bemme vuodiekemba dı tʊnnana
tı Yɔmʊtieŋ tʊʊma nı jigiri, ta yi nı
nıŋŋandıısırıŋ ʊ sieŋ me, ta kpaama nı
wa.
13 Nı pɔgılı ba aŋaŋ jılıma pam, aŋaŋ
choti ba tʊʊmaha wıa. Ta bemme aŋaŋ
sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ taŋ.
14 Tı nımballı, tı jʊʊsa nı dı nı
kpaama walınkpıatieliŋ, ta kpaŋŋısıma
vuodiekemba dı chıgınana ŋmaamıŋ, ta
suŋŋime wabıtı, ta yallıma suguru aŋaŋ
vuoŋ mana.
15 Nı da yime bıaŋ a yıma vuodiekemba
dı yine nı bıaŋ, ama nı vaa aŋ ka yi nı
sıŋsaŋmıŋ saŋŋa mana dı nı yime vıınıŋ
a yıma taŋ aŋaŋ vuoŋ mana.
16 Nı yallıma sʊgıfıalıŋ saŋŋa mana,
17 ta jʊʊsıma Ŋmıŋ saŋŋa mana,
18 ta waasıma Ŋmıŋ wııŋ mana mana
ma, dama die Ŋmıŋ dı yaala, nı yine
Masia dıdıısırıba wıa.
19 Nı da kagıma Ŋmıŋ Halıkasıka,
20 ta da bı zetime Ŋmıŋ naazʊalıŋ wıa,
21 ama nı mʊ nı fıalı a magısıma jaaŋ
mana, ta tuo jadieke dı vıınna,
22 ta chıgı nyıŋ bıaŋ yiri yiri mana ma.
23 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı
sʊgıdʊagıŋ, yi nı sʊgıyıalıntieliŋ aŋaŋ
wusie, ta pɔgılı nı haalıtı aŋaŋ nı miivoli
aŋaŋ nı nyıŋgbanıŋ ta nı da yallıma
bıaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yiŋŋi kieŋku
saŋŋa.
24 Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı nan yi
naa, dama ʊ yiwo wusietieŋ.
25 Tı nımballı, nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma
tı gbaŋ.
26 Nı waası Masia dıdıısırıba mana
vıınıŋ vıınıŋ.
27 Tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma maŋ kpaama
nı, dı nı karıŋ gbaŋkʊ gie a yı Masia
dıdıısırıba mana.
28 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʊtına bule ʊ maagına a yı Tesalonika tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ Timoti
maagına gbaŋkʊ gie a yıa tı Yɔmʊtieŋ
Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne
Tesalonika tıŋ ma ta bı yi tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ
sııtı wa.
2 Tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia suŋŋi nı, ta bı yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Masia keniŋ wıa

3 Tı nımballı, dı mʊ tı waasıma Ɲmıŋ
saŋŋa mana nı wıa. Tı yi die dı vıına
mıŋ, dama nı yadaka gʊta mıŋ ta nı yalla
choti dieke aŋaŋ taŋ wa dı gʊta pam.
4 Die wıa tı gbaŋ tı kuule mıŋ nı wıa
Ɲmıŋ vuosi jigiŋ. Tı kuule yaa gamma
suguru aŋaŋ yada dieke nı yene yallı nı
mugisiku gie me aŋaŋ nı wahalaka gie me
ta beri aŋaŋ hanıa naa.
5 Naa daga dı Ɲmıŋ sarıya diile yiwo
wusie; die wıa ʊ nan keŋ balı dı nı mʊ nı
bemme ʊ naarı ma; ʊ naarı dieke wıa nı
dinene wahalaka.
6 Ɲmıŋ nan yi wudieke dı mʊna: ʊ nan
vaa vuodiekemba mana dı mugisinene nı
wo dii wahala,
7 ta ʊ nan gbatı nınıŋ vuodiekemba dı
dinene wahalaka, ta bı gbatı tı dıaŋ. Ʊ
nan yi naa saŋŋa dieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa
dı keŋ nyıŋ arızanna ma a kieŋ aŋaŋ ʊ
malakasi diekemba dı yalla yiko ke.
8 Ba nan keŋ aŋaŋ bolinyaaŋ dı ba
datı vuodiekemba dı kana ka sıba Ɲmıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka saagı tuo
wʊvıınaha yaa gamma tı Yɔmʊtieŋ Yisa
ma wa.
9 Banıŋ vuosi mi chʊʊsıkʊ nan dı beri
yaa gamma haahuu, ta ba kaaŋ gbigi tı
Yɔmʊtieŋ aŋaŋ ʊ chuulikpeŋkpııŋ aŋaŋ
ʊ hagırıbʊ nıŋŋa,
10 ʊ keŋ keŋ daa dieke dı ʊ ye jılıma
a nyıŋ ʊ vuosi jigiŋ aŋaŋ vuodiekemba
mana dı yine wo yada wa. Nı gbaŋ nı
nan gʊtı ba ma, dama nı tuo wudieke die
tı balla nı wa mıŋ.
11 Die wıa tı jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa nı mıŋ
saŋŋa mana. Tı jʊʊsa wa dı ʊ vaa nı bırıŋ
vuovıına ʊ nıŋŋa. Ta bı jʊʊsa wa dı ʊ
vaa ʊ hagırıbʊ suŋŋi nı aŋ nı bıagı tʊŋ
wʊvıına diekemba nı yada dı yaalala nı
yi wo.
12 Die nan vaa tı Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ
ye bırıŋ nı wıa, ta nı dıaŋ nı ye bırıŋ ʊ
wıa, Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
zɔɔlınchıgıla wıa.

2

Vuobıakʊ wıa

1 N nımballı, yaa gamma tı Yɔmʊtieŋ
yiŋŋi kieŋku wıa aŋaŋ tı bala tı keŋ a
lagıŋ bemme aŋaŋ wa wa,
2 n yaala n balı nı ta nı da ŋmaaŋ
ma yaa ta chelime vuosi bataŋ dı balala
dı tı Yɔmʊtieŋ daarı wɔŋ keŋ mıŋ wo.
Vuoŋ zı ba bala nı dı tınıŋ die tı bala die
Ɲmıŋ naazʊalıŋ wʊbalıka dagıŋ ma, yaa
wʊbalıka ma, yaa gbanıŋ ma.
3 Nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı wııŋ mana
ma. Dama daarı kaaŋ keŋ ntaala nʊazetiŋ
saŋŋa wolıŋ keŋ, saŋŋa dieke vuosi pam
dı bala ba keŋ a zeti Ɲmıŋ nʊarı, ta
vuobıakʊ dıaŋ nan keŋ a nyıŋ yaalıŋ ma;
Ɲmıŋ wɔŋ saŋ dı ʊ chʊʊsı wa mıŋ.
4 Ʊ nan keŋ zeti Ɲmıŋ jıamıŋ aŋaŋ
jıamıŋ mana, ta yi ʊ gbaŋ sikpeŋ tieŋ
dieke dı tıanna jadieke mana vuota dı
jıanna. Ʊ nan keŋ juu Ɲmıŋ jıamıŋ juoku
gbaŋ ta wasa ʊ gbaŋ Ɲmıŋ.
5 Nı tıınsıya dı die n yene bie nı jigiri
die n balı wıaha mana mıŋ?
6 Ta lele, nı sıba wudieke dı kagınana
wa, ama ʊ nan keŋ saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı
sanna dı ʊ keŋ wo.
7 Vuobıatı wɔŋ beri mıŋ ta tʊma
wʊbıatı lɔbırıŋ ma, ta vuodieke dı yigine
be a yallı wa nan dı yallı ba dene a ga
tʊgı saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ yagı wa
a taaŋ.
8 Saŋka mi wʊbıayiiru wo nan keŋ
nyıŋ ama tı Yɔmʊtieŋ Yisa nan kʊʊ wa
aŋaŋ ʊ nʊaŋ wııŋ, ta ʊ yiŋŋi kieŋku
chuulikpeŋkpııkʊ bı chʊʊsı wa a gʊtı.
9 Wʊbıayiiru wo nan keŋ aŋaŋ Sitaani
hagırıŋ ta yi ŋmınchıbısı mamachi aŋaŋ
dagıtı yiri yiri mana dı ʊ gaaŋ vuosi.

10 Ʊ nan keŋ nagı ŋmınchıbısı yiri yiri
mana a gaaŋ vuodiekemba Ɲmıŋ dı bala
ʋ chʋʋsı wa. Ʊ nan keŋ chʋʋsı ba dama
ba kana ka yaala wusie dieke dı bala ka
gbatı ba a taaŋ ta zetike wıa.
11 Die wıa Ɲmıŋ dı vaa ŋmınchıbısı
hagırıŋ dı tʋma ba ma ta ba yie
wudiekemba dı kana ka yi wusie yada.
12 Ɲmıŋ nan daansı chʋʋsı vuodiekemba
dı kana ka yi wusieke yada ama ta yaala
wʋbıatı yiile he.

Nı zie keŋ keŋ

13 Tı nımballı, nınıŋ vuodiekemba tı
Yɔmʋtieŋ dı chone naa, dı mʋ tı waasıma
Ɲmıŋ saŋŋa mana nı wıa, dama Ɲmıŋ
wɔŋ vʋarı nı piiliku me mıŋ dı nı
ye gbatıtaanıŋ. Die nı yiwo wusie
wʋvıınaha yada mıŋ, ta ʋ Halıkasıka dı
bı yi nı kası, die wıa nı ye gbatıtaaŋkʋ.
14 Die tı mʋʋlına wʋvıınaha a yı nı wa
wıa Ɲmıŋ dı wa nı dı nı bemme vıınıŋ
sıba tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia dı benne
vıınıŋ dene wo.
15 Die wıa tı nımballı, nı mıŋŋı zie
keŋ keŋ ta mıŋŋı pɔgılı wusie diekemba
tı dagına nı wa tı wʋbalıka ma aŋaŋ tı
gbaŋtı ma wa.
16 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia gbaŋ gbaŋ
aŋaŋ tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ vuodieke dı chone
tı ta suŋŋi tı a yı tı sʋgıdʋagı dieke dı
wone kpatıkʋ aŋaŋ tama dieke dı vııŋna
ʋ zɔɔlınchıgıla wıa wa,
17 vaa nı sʋgıtı hagırıma ta yı nı
hagırıŋ, aŋ nı bıagı balıma wudieke dı
vııŋna ta bı yime wudieke dı vııŋna.

3

Nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma tı

1 Tı nımballı, ka kpatıŋ yiwo naa, nı
jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma tı, dı tı Yɔmʋtieŋ
wʋvıınaha nan ye jata lagı lagı ta yese
jılıma sıba die ka yene jılıma nı jigiŋ
dene wo.
2 Ta bı jʋʋsıma dı ʋ vʋarı tı a nyıŋ
vuobıatı nuusi me, dama daa vuoŋ mana
yine wʋvıınaha yada.
3 Ama tı Yɔmʋtieŋ yiwo wusietieŋ, ta
nan yı nı hagırıŋ ta gbarı nı aŋ Sitaani
kaaŋ yi nı wııŋ.
4 Tı Yɔmʋtieŋ wıa tı yaa yada dı nı yie
wudieke die tı bala nı wa, ta nan dı yie
die saŋŋa mana.
5 Tı Yɔmʋtieŋ wo suŋŋi nı aŋ nı sımma
Ɲmıŋ dı chone tı dene, ta bı suŋŋi nı aŋ
nı yallıma hanıa dieke Masia dı yına tı
wa.

Dı yiwo talası dı vuoŋ mana tʋma tʋʋma

6 Tı nımballı, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
saaŋ ma tı bala nı naa, nı vʋarı nı
gbaŋ a nyıŋ tı nımballı diekemba dı yalla
walınkpıası ta ka dı kpaaŋ dieke die tı
yına nı wa.
7 Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba vıınıŋ dı nı mʋ
nı yiwo wudieke die tı yine wo. Die tı wo
walınkpıası saŋŋa dieke die tı benne nı
jigiri.
8 Die tı ka tuo suŋŋiŋ a nyıŋ vuoŋ jigiŋ
ta ka tuŋye. Ama die tı tʋma mıŋ ta sıa
walıŋ, ta tʋma yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası mana
amʋ tı kaaŋ yi chiiti a yı nı wʋnyı mana.
9 Die tı ka yie naa dı dagı sıba tı wo
yiko dieke tı baaŋ pıası dı nı suŋŋi tı, die
tı yie naa, dı ka yi dagıtı a yı nı aŋ nı dıa.
10 Die tı yene bie nı jigiri, die tı balı nı
dı, “Vuodieke nıŋ mana dı kana ka yaala
tʋʋma, die vuoke ka mʋ ʋ dii.”
11 Tı bala naa dama tı wʋŋya mıŋ
dı vuosi bataŋ benne nı sʋŋ ta yaa
walınkpıası, ba ka yie wııŋ mana ntaala
ba jume vuosi wıa ma.
12 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia saaŋ ma tı
bala ba ta kpaama ba dı ba vaa ba baga
bemme ba gbaŋ gbaŋ ba tʋʋma ma, aŋ ba
bemme sɔmm ta dime ba gbaŋ ba walıŋ.
13 N nımballı, nınıŋ nıŋ nı da
gbalıgıma aŋaŋ vıınıŋ yiile.
14 Dıı yi vuoŋ dı ka saagı a yi
wudiekemba tı bala gbaŋkʋ gie me wo,
nı yigi nı gbaŋ aŋaŋ die vuoke, ta nı baga
da bemme ʋ ma, aŋ ʋ dii viivi.
15 Ama nı da bemme aŋaŋ wa sıba nı
dataaŋ, ama nı kpaaŋ wa sıba nı nımbʋa.

Kpatıŋ waasıŋ

16 Tı Yɔmʋtieŋ vuodieke dı yınana
tı sʋgıdʋagıkʋ yı nı sʋgıdʋagıŋ saŋŋa
mana aŋaŋ wııŋ mana ma. Tı Yɔmʋtieŋ
bemme aŋaŋ nı mana.

17 Manıŋ Pɔɔli maagınana kpatıkʋ gie
aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ a waasa nı naa.
N gbaŋtı mana siara wʋnna; n maaga a
kpata n gbaŋtı naa.
18 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı
mana.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke die ʋ maagɪna a yɪ Timoti wʋnna

1 Manɪŋ Pɔɔli yiwo Yisa Masia tʋntʋntʋ, dama tɪ Gbɪgbatɪtaantʋ Nabidie Ɲmɪŋ aŋaŋ Yisa Masia, vuodiekemba dɪ yine tɪ tamaha yɪna mɪŋ nʋaŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna;
2 maŋ maaga gbaŋkʋ gie a yɪa fʋnɪŋ Timoti, vuodieke dɪ yine n bʋa wusie, tɪ yadaka gie wɪa. Tɪ Chɔɔŋ Nabidie Ɲmɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi fʋ, ta chɪgɪ fʋ zɔɔlɪŋ, ta bɪ yɪ fʋ sʋgɪfɪalɪŋ.

Yaa gamma ŋmɪnchɪbɪtieliŋ wɪa

3 N yaala fʋ bemme Efesusi me sɪba die n wone kpaaŋ fʋ dene wo, saŋŋa dieke die n benne sieŋ me a gara Masedonia tɪŋgbaŋ ma wa. Kpaaŋ vuodiekemba dɪ benne mi ta daga ŋmɪnchɪbɪsɪ dagɪkʋ dɪ ba vaa.
4 Balɪ ba dɪ ba vaa ba chɔɔŋkʋʋla nandagaha aŋaŋ ba maarɪŋ maarɪŋ saaraha wudieke dɪ yalla nɪnhagɪrɪŋ kieŋ wo. Naa ka suŋŋe vuoŋ ʋ bɪagɪ tʋma Ɲmɪŋ tʋʋma. Ɲmɪŋ tʋʋmaha gie nan bɪagɪ tʋŋ dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa yada aŋaŋ Ɲmɪŋ.
5 Mʋ fʋ dagɪ wa vuosi aŋ ba yallɪma wusie choti dieke dɪ nyɪnana sʋgɪyɪalɪŋ aŋaŋ sʋŋanyile vɪɪna aŋaŋ wusie yada ma.
6 Vuosi bataŋ vaa wa naa ta ga juu gaanwʋbalɪka ma.
7 Ba yaala ba yiwo Ɲmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪŋ, ama ba zɪ ba gbaŋ gbaŋ ba nʋaŋ wʋbalɪka chɪaŋ, ta bɪ ka sɪba wudieke ba balala aŋaŋ nɪŋŋmɪna wa chɪaŋ.
8 Tɪ sɪba a baarɪ mɪraha vɪɪna mɪŋ dɪɪ yi vuoŋ dɪ mɪŋŋɪ a dɪha sɪba a dagɪna die wo.
9 Dɪ mʋ tɪ tɪɪnsɪ dɪ ba ka zieŋ mɪra vuovɪɪna wɪa, ama ba zie wo vuodiekemba dɪ kana ka dɪha wɪa, aŋaŋ tɪbɪhagɪrɪtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka dɪ Ɲmɪŋ aŋaŋ wʋbɪayiiriŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka jɪama Ɲmɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka chɪga Ɲmɪŋ vuosi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yɪa Ɲmɪŋ jɪlɪma wa wɪa aŋaŋ vuodiekemba dɪ kʋnana ba chʋalɪŋ aŋaŋ ba nɪɪlɪŋ aŋaŋ vuotakʋʋla,
10 aŋaŋ hɔgʋkpaŋ yaalɪtɪŋ yaa daakpaŋ yaalɪtɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ yalla lɔla a dʋaga aŋaŋ ba dembiŋ chanchaalɪŋ aŋaŋ vuodieke dɪ gaarɪnana vuosi a daa aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ dinene ŋmɪnchɪbɪsɪ siara aŋaŋ vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka dɪ wusie dagɪkʋ wɪa.
11 Masia wʋbalɪkɪ vɪɪna diekemba dɪ dagɪnana Nabidie Ɲmɪŋ die dɪ faasɪna a vɪɪna ta mʋ bɪrɪŋ dene wo gbaŋ daga die; ta wʋnɪŋ Nabidie Ɲmɪŋ die nagɪna a yɪ n nuusi me ta maŋ mʋʋla.

Yaa gamma Ɲmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa

12 N waasa tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia, wʋnɪŋ ʋ yɪna mɪŋ hagɪrɪŋ n tʋʋmaha gie me. N waasa wa dama ʋ yi mɪŋ yada ta vʋarɪ mɪŋ a yɪ ʋ tʋʋmaha ma dɪ n tʋŋ a yɪ wa,
13 aŋaŋ die n ŋaana bala a chʋʋsa ʋ saaŋ, ta die mugise ʋ vuosi ta die zɪa wa mana, ama Ɲmɪŋ die chɪgɪ mɪŋ wa zɔɔlɪŋ, dama die n ka yiwo yada, die wɪa ta ka sɪba wudieke n yinene.
14 Ta die tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa dɪ keŋ chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪ dieke dɪ wone naamagɪsɪŋ, ta vaa maŋ yi wo yada ta cho n chanchaalɪŋ.
15 Wɪɪrɪ gie yiwo wusie amʋ tɪ tuoke ta yi yada dɪ Yisa Masia die keŋ tɪŋgbaŋka gie me dɪ ʋ gbatɪ wʋbɪayiiriŋ a taaŋ mɪŋ, ta die n wʋbɪatɪ die tɪanna wʋbɪayiiribe mana,
16 ama Ɲmɪŋ die chɪgɪ mɪŋ wa zɔɔlɪŋ, manɪŋ vuodieke die dɪ yine wʋbɪatɪtieliŋ jakʋʋŋ ta dii suguru pam aŋaŋ mɪŋ, dɪ ka yi siaria a dagɪ vuodiekemba dɪ bala ba daansɪ yiwo yada ta ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪkʋ.
17 Vuosi bɪrɪma Naakpeŋkpɪɪŋ dieke naarɪ dɪ wone kpatɪŋ ta wʋnɪŋ ʋ ka kpie wo. Vuoŋ ka yese wo ta wʋnɪŋ ʋ yine Ɲmɪŋ balɪŋka. Vuosi bɪrɪma wa ta yɪma wa jɪlɪma yaa gamma haahuu. Wusie.

18 N bʋa Timoti, n naga kpaaŋkʋ gie a yie fʋ nuusi me. Kpaaŋkʋ gie sɪɪ sɪba wudieke Ɲmɪŋ naazʋalɪba die dɪ wone a

balı yaa gamma fʋ ma wa. Vaa wıaha gie yi fʋ dembisiŋaŋ jaaŋ aŋ fʋ mıŋŋı a wagı.
19 Yallıma fʋ yadaka aŋaŋ sʋŋanyile vıınıŋ ta tʋma wudiekemba fʋ sıbına dı a yiwo tʋnvıına. Vuosi bataŋ ka saagı naa die yine ba taarı nyıŋ ba yadaka sieŋ me mana mana.
20 Ba bataŋ yine Himinuusi aŋaŋ Alekizanda, manıŋ n nagına ba a yi Sitaani nuusi me dı ʋ mugisi be. Naa nan dagı ba yıaŋ aŋ ba vaa Ɲmıŋ saaŋ chʋʋsıŋ.

2

Yisa dıdıısırıŋ jıamıŋ wıa

1 Wudieke dı yine talası yiwo naa, nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma vuoŋ mana. Ta jʋʋsı wa dı ʋ suŋŋi be ta bı yi alibarika a yı ba mana, ta waasıma wa ba mana wıa.
2 Nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma naalıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı yalla yiko amʋ tı nan dı beri sɔmm aŋaŋ sʋgıfıalıŋ ta mıŋŋı beri sıba vuodiekemba dı chıgınana Ɲmıŋ ta yime wudieke dı mʋna a yıma tı chanchaalıŋ.
3 Naa vıına ta nanna tı Gbıgbatıtaantʋ Ɲmıŋ sʋŋ,
4 wʋnıŋ ʋ yaala vuota mana ye gbatıtaanıŋ ta keŋ sımma wusieke.
5 Dama Ɲmıŋ balımıŋ bene, ta nııpɔɔnıgırʋ yiwo vuobalımıŋ a bie Ɲmıŋ aŋaŋ vuota sʋnsʋŋ, die vuoke yine Yisa Masia,
6 wʋnıŋ die ʋ nagına ʋ gbaŋ a yi kaabıŋ dı ʋ gbatı vuota mana a nyıŋ wʋbıatı aŋaŋ kuŋ me, Ɲmıŋ die dagı tı naa saŋŋa dieke dı mʋna.
7 Naa wıa Ɲmıŋ dı vʋarı mıŋ dı n yi Masia tʋntʋntʋ aŋaŋ dıdagırʋ, ta mʋʋlıma wʋvıınaha a yıma vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, a dagıma ba wʋnıŋ Masia wudieke dı yine wusie wo dı ba yi yada. Wudieke n balala yıa nı naa, daa ŋmınchıbısı maŋ chıba, ka yiwo wusie.
8 N yaala nı jʋʋsıma Ɲmıŋ saŋŋa dieke nı keŋ a lagıŋ dı nı jıaŋ Ɲmıŋ. Vuodiekemba dı senne yi sʋgıyıalıntieliŋ ta wo sınyıırıŋ yaa nınhagırıŋ nan bıagı a kɔtı ba nuusi ŋmıŋsikpeŋ a jʋʋsı Ɲmıŋ.
9 N bı yaala hɔgʋba yallıma yıaŋ yaa gamma ba garıtı jigiŋ ta mıŋŋı bɔbıma sıba Yisa dıdıısırıŋ dı mʋna ba bɔmma die; ba da bɔbıma ba sikpeŋ zoosi aŋaŋ ligire pam yaa a bɔbıma garıtı diekemba ligire dı faasına a tʋa pam yaa nyieleeti yaa nuupiriŋ diekemba ba wʋnsına aŋaŋ salıma; daa naa bala ka yi ba vııŋ ma;
10 ama ba yime wʋvıına a yıma ba chanchaalıŋ sıba hɔgʋ diekemba dı balala dı ba jıama Ɲmıŋ dı mʋna ba yi dene.
11 Hɔgʋba bemme sɔmm ta sʋʋŋ ba gbaŋ tıŋgbaŋ ta bʋgırıma.
12 Manıŋ n ka saagıya dı hɔgʋba dagıma yaa yallıma yiko dembisi ma; ba mʋ ba bemme sɔmm ta da balıma wıa nı keŋ lagıŋ dı nı jıaŋ Ɲmıŋ.
13 Dama Ɲmıŋ die wolıŋ a naaŋ wa Adami ta ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ naaŋ Evi.
14 A bı gʋtı, Sitaani die bıagı a gaaŋ wa Evi ta ʋ chʋʋsı Ɲmıŋ mıraha, daa Adami.
15 Ama dii yi ta hɔgʋ dı yie Yisa yada ta cho vuosi, ta yi sʋgıyıalıntieŋ ta beri beri dieke dı mʋna, Ɲmıŋ nan gbatı wa a taaŋ ʋ maarıŋ ma.

3

Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırıŋ wıa

1 Wıırı gie yiwo wusie, dı dembiŋ dieke dı yaala ʋ yi Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʋ, dı yiwo tʋnvıınıŋ ʋ yaala.
2 Dı ka mʋ dı Yisa dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʋ yallıma wʋbıaŋ mana.
Ʋ mʋ ʋ yallıma hɔgʋbalımıŋ nyıına ma,
ta mıŋŋı a pɔgılı ʋ gbaŋ,
ta yi yıantieŋ,
ta mıŋŋı beri;
ʋ mʋ ʋ yi vuodieke dı bıagına a tuose chaanıŋ ʋ tigiŋ me,
ta bıagı daga vuosi Ɲmıŋ wıa,
3 ta da bı yi vuodieke dı nyunene daaŋ a buge,
ta daa yaalıma watı aŋaŋ waagıŋ,
ama ta bemme sɔmm,
ta da faası chome ligire pam.
4 Ʋ mʋ ʋ yiwo vuodieke dı bıagına a pɔgıla ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ deŋ vıınıŋ,
ta yi ʋ ballı dı saaga a yıa wa,
ta yıa vuosi jılıma.
5 Dama dıı yi vuoŋ dı ka sıba ʋ baaŋ pɔgılı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ deŋ die,
lalıa ʋ baa ʋ yi a pɔgılı Ɲmıŋ vuosi?

6 Dı yiwo talası dı ʊ yi vuodieke dı wone
a dıısa Yisa Masia a yʊası;
daa die ʊ nan keŋ kɔtı ʊ gbaŋ aŋaŋ
kalinbaani,
ta ye tıbıdatıŋ sıba Ŋmıŋ die dı datına
Sitaani tıbıŋ die wo.
7 Dı mʊ ʊ yiwo vuodieke, vuodiekemba
dı kana ka dıı Yisa Masia gbaŋ dı
baaŋ nan baarı dı ʊ beriŋ vıına,
amʊ ʊ kaaŋ juu viivi me aŋ Sitaani
chachabı kaaŋ yigi wo.

Yisa dıdıısırıŋ susuŋŋiru wıa

8 Ka bı yiwo talası dı Yisa dıdıısırıŋ
susuŋŋiribe gbaŋ yallıma beriviınıŋ,
ta bı yi wusie bıbalıtıŋ;
ba da faası nyume daaŋ pam,
yaa a faası chome ligire pam.
9 Ba mʊ ba mıŋŋı a pɔgılı yada dieke
Ŋmıŋ dı yuorine a dagı ba wa aŋaŋ
sʊgıyıalıŋ.
10 Dı yiwo talası dı ba wolıŋ magısı ba a
ye;
dıı yi ba wo wııŋ mana ba magısıkʊ ma
ba nan bıagı tʊma a suŋŋe Ŋmıŋ
tʊʊmaha.
11 Dı yiwo talası dı ba hɔgʊba gbaŋ
yallıma beri vıınıŋ, ta da yi vuodiekemba
dı gaarınana vuosi kʊası, ta mıŋŋı pɔgılı
ba gbaŋ, ta yi vuodiekemba ba yine yada
dı ba nan bıagı yi wııŋ mana vıınıŋ
vıınıŋ.
12 Dı yiwo talası dı Yisa dıdıısırıŋ
susuŋŋiru yallıma hɔgʊbalımıŋ, ta bıagı
pɔgıla ʊ ballı aŋaŋ ʊ deŋ mana vıınıŋ.
13 Masia dıdıısırıŋ susuŋŋiribe
diekemba dı mıŋŋına tʊma tʊʊmaha,
banıŋ ba nan ye jılıma pam a nyıŋ Masia
dıdıısırıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ jigiŋ ta nan bıagı
a balı aŋaŋ dembisi yaa gamma ba yine
Yisa Masia yada die wo.

Pɔɔli dı bala yaa gamma wusie dagıkʊ dieke Ŋmıŋ die dı yuorine a dagı

14 N maaga gbaŋkʊ gie a yıa fʊ mıŋ,
ama n yaa tama dı n nan keŋ ye fʊ daraa
ale wa gie nʊaŋ.
15 Ama dıı yi maŋ keŋ a yʊası, gbaŋkʊ
gie nan vaa nı sımma tı mʊna tı bemme
die Ŋmıŋ vuosi sʊnsʊŋ vuodiekemba die
wʊnıŋ Miivoli tieŋ Nabidie Ŋmıŋ die dı
vʊarına wa. Banıŋ ba pɔgılına wʊvııŋ
dieke dı yine wusie wo, ta zie gbarı ha.
16 Dı yiwo wusie dı Masia wudieke
Ŋmıŋ dı yuorine a dagı tı naa faası yaa
hagırıŋ mıŋ:
Die ʊ keŋ nyıŋ mıŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ,
Ŋmıŋ Halıkasıka die dagıya dı ʊ
beriŋ vıına;
ta malakasisi die dı ye wo.
Ta vuosi die dı mʊʊlı ʊ wıa a yi buuriŋ
mana,
die ba yi wo yada dʊnıa ka gie me,
ta Ŋmıŋ die dı keŋ kɔtı wa a ga
arızanna ma ta ʊ ye bırıŋ.

4

Ŋmınchıbısı dıdagırıŋ wıa

1 Ŋmıŋ Halıkasıka senne daga yaalıŋ
ma dı saŋŋa kienene, vuosi bataŋ nan
daansı vaa Masia wıırı gie, ta saagı yı
jımbıatı diekemba dı bala ba gaaŋ ba wa,
ta bı dıı Sitaani dagıkʊ.
2 Vuodiekemba dı dagına gıgaantıŋ
dagıkʊ gie, chıba ŋmınchıbısı ta ba
sʊŋanyile ka bı mugisi be ka wıa sıba
vuoŋ dı ŋaana mɔlı aŋaŋ jatuoliŋ dene
ta ka bı chıga ka.
3 Die vuosisi daga dı dembiŋ yallıŋ
aŋaŋ hɔgʊ faarıŋ ka vıına, ta nyindiike
a taŋ ka vıına aŋaŋ diile; ama tınıŋ
vuodiekemba dı sıba Masia wusieke ta yi
yada naa, tı sıba a baarı Ŋmıŋ naanna
jaaŋ mana dı vuosi waası wa a ma ta
diihe.
4 Jadieke nıŋ mana Ŋmıŋ dı naanna
vıına mıŋ ta yi nyindiike; tı yıma wa
aŋwaası a ma ta dii, a vıına aŋaŋ diile;
tı daa zetime a kaanı gbaŋ,
5 dama Nabidie Ŋmıŋ baarı a mana
vıına; tı ŋaana jʊʊsa wa ta waası wa wa
ŋaana vasa nyindiikehe dı vıına.

Tʊntʊntʊ vıınʊ wıa

6 Dıı yi fʊ nagı kpaaŋkʊ gie a yı Yisa
Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ, nan yi ʊ
tʊntʊntʊ vıına tieŋ, nan dagı dı bırıŋ
a nyıŋ wa tı yada dagıtıtı aŋaŋ kpaaŋ
vıınaha fʊ dına wa.
7 Vʊarı fʊ gbaŋ a nyıŋ ŋmınchıbısı
nandaga diekemba dı kana ka nyıŋ Ŋmıŋ

jigiŋ; a wo nyʋarı; ama bʋgırıma Ɲmıŋ
chaanıŋ berıŋ aŋaŋ nıŋŋmına.
8 Tʋʋma bʋgırı dieke dı gʋtınana
nyıŋgbanıŋ hagırıŋ yaa nyʋarı bıta mıŋ
ama chaaŋkʋ bʋgırıŋ faası yaa nyʋarı
jaaŋ mana ma, dama ka yıa nyʋarı
tıŋgbaŋka gie me lele wo gie aŋaŋ
arızanna ma saŋŋa dieke dı kienene.
9 Wıırı gie yiwo wusie amʋ tı tuoke a
dii.
10 Tı mıa mıŋ ta tʋma aŋaŋ nıŋŋmına,
dama tı yaa tama Miivolitieŋ Nabidie
Ɲmıŋ ma, wʋnıŋ ʋ yine vuoŋ mana
Gbıgbıtıtaantʋ ta nan gbatı vuodieke nıŋ
mana dı yine wo yada.
11 Dagı ba ta kpaaŋ vuoŋ mana dı ba
yime wudieke fʋ balala wa gie mana.
12 Da vaa vuoŋ daansı fʋ yɔrı fʋ yine
dalʋakıŋ wıa, ama vaa ta fʋ balıŋ aŋaŋ
fʋ berıŋ aŋaŋ fʋ choti aŋaŋ fʋ yada aŋaŋ
sʋgıyıalıŋ berıŋ dagıma Masia dıdıısırıŋ
dı mʋna ba bemme die.
13 Nagı fʋ saŋŋa mana aŋaŋ fʋ hagırıŋ
a karımma Ɲmıŋ gbaŋkʋ yaalıŋ ma ta
dagıma a chıası ta mʋʋlıma Masia wıaha
a ga tʋgı saŋŋa dieke n baa keŋ.
14 Da daaŋ ma Halıkasıka piini dieke
dı benne fʋ sʋkʋ ma wa; Ɲmıŋ die yı fʋ
piinike saŋŋa dieke Ɲmıŋ naazʋalıba dı
bala fʋ wıa ta nyıŋkʋraha die dı nagı ba
nuusi a dıısı fʋ ma wa.
15 Nagıma fʋ saŋŋa mana a yime naa
aŋaŋ nıŋŋmına amʋ vuoŋ mana nan ye
fʋ bırınana dene Yisa tʋʋma ma.
16 Sımma fʋ berıŋ aŋaŋ wudiekemba
fʋ dagınana wa. Mıŋŋı pɔgılı dagıkʋ
gie, dama dıı yi fʋ pɔgılıha nan gbatı fʋ
gbaŋ aŋaŋ vuodiekemba fʋ dagınana wa
a nyıŋ Ɲmıŋ sarıya diile me.

5

Timoti tʋʋma aŋaŋ Masia dıdıısırıŋ wıa

1 Da galıma daajakʋʋŋ mana, ama
kpaama wa sıba fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ chʋa,
yallıma dalʋakaha sıba fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ
nımballı,
2 ta yallıma hɔgʋ nyıŋkʋraha sıba fʋ
nıılıŋ, ta bemme aŋaŋ hɔgʋlıabaha sıba
fʋ taalıŋ aŋaŋ sʋgıyıalıŋ.
3 Yıma kpihɔgʋ diekemba dı senne bie
ba nyıına ma jılıma aŋaŋ suŋŋiŋ,
4 ama kpihɔgʋ dieke dı yalla ballı yaa
haagısı, ʋ ballılı yaa haagısısı mʋ ba
piili a bʋgırıma ba ŋmıŋchıgıla tʋʋma a
wolıŋ a daansıma ba tigiŋ vuosi, naa nan
vaa ba tielıŋ gbaŋ dii ba wubiŋ nyʋarı,
dama die Ɲmıŋ dı yaala.
5 Kpihɔgʋ dieke dı senne mʋ suŋŋiŋ
yine vuodieke dı wone vuosi. Wʋnıŋ ʋ
yaa wa tama Ɲmıŋ ma ta jʋʋsa wa saŋŋa
mana yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası dı ʋ suŋŋi wo.
6 Ama kpihɔgʋ dieke dı yinene ʋ dʋŋŋʋ
wɔŋ kpii mıŋ ta ye bie ʋ mısı ma.
7 Yıma ba kpaaŋkʋ gie aŋ ba dımaha
amʋ ba kaaŋ dı yaa wʋbıaŋ.
8 Vuodieke dı kana ka daansa ʋ maarıŋ,
a tıaŋ a mana ʋ tigiŋ vuosi, ʋ ka mıŋŋı dı
yadaka; ta vuodieke dı kana ka yi Masia
dıdıısırıŋ gbaŋ dı tıaŋ wa.
9 Da bısıma kpihɔgʋ diekemba dı kana
ka kʋrıŋ tıaŋ bına baŋısı-yʋaba a gʋtıma
kpihɔgʋba bısıkʋ ma. A bı gʋtı ʋ mʋ ʋ
yiwo vuodieke die dı yalla chʋrʋ balımıŋ,
10 ta ba sıba wa dı ʋ yiwo vuodieke
dı tʋnnana tʋnvıına: sıba ballı mıŋŋı
wubiŋ, ta tuose chaanıŋ ʋ tigiŋ me,
ta yie sʋʋŋ-n-gbaŋ tʋʋma a suŋŋi ʋ
Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ, ta suŋŋe
vuodiekemba dı benne wumugisike me,
ta bı yi vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ mana
a yi tʋnvıına yiile me.
11 Ama da nagı kpihɔgʋlıabaha a
gʋtıma kpihɔgʋba bısıkʋ ma dama saŋŋa
dieke ba keŋ yaa lɔla dı ba yallı chʋllıŋ ba
ŋaaŋ zeti Masia mıŋ,
12 ta gobi nʋa dieke ba yına wa wa ta
juu bıaŋ ma.
13 A bı gʋtı ba ŋaaŋ chʋʋsa ba saŋŋa
ta ka yaala tʋʋma, ama ta dıdıa gara tige
tige ta bʋgıra kʋagaarıŋ, ta juo vuosi wıa
ma, ta dıdıa bala wudiekemba dı kana ka
mʋ dı ba balı.
14 Die wıa manıŋ n tıŋ nan dı yaala
kpihɔgʋ diekemba dı yene ka kʋrıŋya wa
yallı chʋllıŋ a mıırı ballı ta daansıma ba
deŋ, amʋ tı dataası kaaŋ ye sieŋ a bala
wʋbıatı yaa gamma tı ma,
15 dama kpihɔgʋba bataŋ wɔŋ yiŋŋi a
dı Sitaani mıŋ.

16 Ama dıı yi ta hɔgʋ dieke dı yine
Masia dıdıısırʋ dı yaa kpihɔgʋba ʋ tigiŋ
me, ʋ mʋ ʋ mıŋŋı daansıma ba, ta da nagı
ba chiidʋnsa a chiime Masia dıdıısırıŋ,
amʋ ba nan bıagı a mıŋŋı daansıma
kpihɔgʋ diekemba dı benne ba nyıına
ma.
17 Masia dıdıısırıŋ nyıŋkʋra diekemba
dı mıŋŋına a tʋma ba tʋʋma wa mʋ
vuosi yıma ba jılıma aŋaŋ tune vıınıŋ;
ta vuodiekemba dı mʋʋlına Masia wıa ta
daga ba a chıası, banıŋ ba faasına mʋ
aŋaŋ jılıma aŋaŋ tune vıınıŋ,
18 dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı, “Naakʋakıŋ dı tıba zaa ta zaabie dı
nyınna, daa bɔbı ka nʋaŋ”, ka bı maagı
dı, “Tʋntʋntʋ mʋ ʋ tuo ʋ tune.”
19 Dıı yi vuoŋ dı balı dı nyıŋkʋraha
wʋnyı yi wııŋ, daa vaa fʋ baga bemme
ka ma, ntaala siara vuosi yi vuosi bale yaa
bataa.
20 Vuodiekemba dı yinene bıabʋ, galıŋ
ba vuosi sʋŋ, amʋ vuotıalıkaha nan dı
chıga ŋmaamıŋ.
21 Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ Yisa Masia aŋaŋ
wʋnıŋ Ɲmıŋ malakasi nıŋŋa maŋ yıa fʋ
kpaaŋkʋ gie aŋaŋ nıŋŋmına, dı fʋ tuo
dagıkʋ gie ta daa lugime fʋ wııŋ mana
ma.
22 Daa yime lagı lagı dı fʋ nagı fʋ nuusi
dıısı vuoŋ ma aŋ ʋ yi Masia dıdıısırıŋ
nıŋŋandıısırʋ. Daa nagıma fʋ nuuŋ a
lume vuosi wʋbıatı ma; ama mıŋŋı pɔgılı
fʋ gbaŋ.
23 Fʋ kana ka hagırıŋ saŋŋa mana wa,
daa nyume nyaaŋ nyıına ma, ama ŋaaŋ
nyu daaŋ bıta aŋ bʋ suŋŋi fʋ nyuutiti.
24 Vuosi bataŋ tʋmbıatı wɔŋ dʋa wa
yaalıŋ ma ta ba ye ka dii ba sarıya; ta
vuosi bataŋ tʋmbıatı nan daansı nyıŋ
yaalıŋ ma ba sarıya diile kʋaŋ.
25 Tʋnvıına gbaŋ yiwo die, a taŋ nyıŋ
wa yaalıŋ ma, ta nyindiekemba dı kana
ka nyıŋ yaalıŋ ma gbaŋ dı kaaŋ bıagı
lɔbırı.

6

1 Dı yiwo talası dı vuodiekemba mana
dı yine yɔŋısı yıma ba tieliŋ jılıma, amʋ
vuoŋ kaaŋ balı wʋbıaŋ yaa gamma Ɲmıŋ
ma aŋaŋ tı dagıkʋ.
2 Yɔŋısı diekemba tieliŋ dı yine Masia
dıdıısırıba daa vaa ba jılıma yııla dı ba
yine ba nımballı wıa, ama dı yiwo talası
dı banıŋ ba faası tʋma vıınıŋ, dama
vuodiekemba dı yenene ba tʋʋmaha
nyʋarıka yiwo ba Masia dıdıısırıŋ chan-
chaalıŋ ta ba cho be.

Ligire choti wıa

Dı yiwo talası dı fʋ dagıma ta mʋʋlıma
wıaha gie.
3 Vuodieke nıŋ mana dı dagınana
dagıgaaŋ ta ka saagı a yi tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia nʋawıaha aŋaŋ tı jıaŋkʋ dagıkʋ,
4 suuliye mıŋ aŋaŋ kalinbaani ta ka
sıba wııŋ, ta bı yallı nınhagırıŋ aŋaŋ
waagıŋ lɔla yaa gamma wʋbalıka chıası,
ta naa yaa wa sʋgıbıaŋ aŋaŋ waagıŋ,
aŋaŋ vuosi zıala aŋaŋ wʋbısıbısı,
5 aŋaŋ nınhagırıŋ saŋŋa mana vuobıatı
jigiŋ. Banıŋ ba sʋgıtı ka mıŋŋı tʋma, ta
ba bı wo wusieke. Ta bı yile dı Ɲmıŋ
dıısıŋ nan yi vuoŋ yi nyintitieŋ.
6 Dıı yi vuoŋ nine dı suuli jadieke ʋ
yalla, Ɲmıŋ jıaŋkʋ seŋ yie vuosi dı yie
nyintitieliŋ,
7 dama die tı ka yaa jaaŋ mana a keŋ
dʋnıa ka gie me, ta tı kaaŋ bı nyıŋ ka ma
aŋaŋ jaaŋ mana.
8 Die wıa dıı yi tı yaa nyindiike aŋaŋ
garıtı tı vaa tı nine suulihe,
9 dama vuodiekemba dı yaalala ba
bırıŋ ligiretielibe, banıŋ ba junene
magısıŋ ma, aŋaŋ chachabı ma, ta yaa
gaanlɔla aŋaŋ lɔlıbıatı diekemba dı
chʋʋsınana vuosi ta vasa ba nanna yɔrı
wa.
10 Ligire yaalıŋ pam yiwo wʋbıatı yiri
yiri piiliŋ. Vuosi bataŋ nagı wa ba gbaŋ a
yi ligire yaala ma die wıa ba vaa yadaka
sieku ta ka bı yi Yisa yada, die wıa ba yese
sʋgıchʋʋsıŋ yiri yiri ba faasına a yaala
ligirehe wıa.

Wagıma waagı vıınıŋ yaa gamma Yadaka wıa

11 Ama fʋnıŋ Timoti, yiwo vuodieke dı
yine Ɲmıŋ vuoŋ, dı vıına dı fʋ vʋarı
fʋ gbaŋ a nyıŋ wıaha gie mana ma,
ta fʋ kpaŋŋı fʋ gbaŋ a yime wudieke
dı nannana Ɲmıŋ sʋŋ ta bemme sıba

wʊnɪŋ. Yallɪma yada, aŋaŋ choti, aŋaŋ hanɪa ta bemme sɔmm.
12 Kpaŋŋɪ fʊ gbaŋ ta wagɪma waagɪ vɪɪnɪŋ yaa gamma yadaka ma, ta pɔgɪlɪma miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ wa; Ɲmɪŋ die dɪ wana fʊ mɪŋ ta fʊ tuo miivolike saŋŋa dieke die fʊ yɪna fʊ gbaŋ gbaŋ siara vɪɪnɪŋ, vuosi pam nɪŋŋa wa.
13 Ta lele n wa yaala fʊ yɪ wa nʊaŋ Ɲmɪŋ nɪŋŋa vuodieke dɪ yɪnana jaaŋ mana miivoli, aŋaŋ Yisa Masia vuodieke die dɪ bala yɪ Pontiwosi Paliti aŋaŋ nɪŋŋmɪna yaa gamma ʊ yada ma yaalɪŋ ma wa.
14 Yɪ nʊaŋ dɪ fʊ nan dɪdɪ wudiekemba mana n yɪna fʊ wa amʊ vuoŋ kaaŋ galɪŋ fʊ, a ga tʊgɪ saŋŋa dieke tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dɪ bala ʊ yiŋŋi keŋ wo.
15 Nabidie Ɲmɪŋ dieke tɪ bɪrɪnana wa, wʊnɪŋ ʊ nyɪɪna yine jakʊʊŋ, ta yi naakpɪɪma mana dɪaŋ Naaŋ, ta bɪ yi nyɪŋkʊra mana jakʊʊŋ, wʊnɪŋ ʊ bala ʊ vaa Yisa Masia yiŋŋi keŋ saŋŋa dieke dɪ mʊna.
16 Nabidie Ɲmɪŋ nyɪɪna ma kana ka kpie; ʊ bie wo chaankpeŋkpɪɪŋ dieke vuoŋ dɪ kana kaaŋ bɪagɪ a gbigi mi; wʊnɪŋ ʊ yiwo vuodieke vuota dɪ yene ka yeye yaa a nan bɪagɪ ye wo; wʊnɪŋ ʊ mʊna bɪrɪŋ ta ʊ hagɪrɪŋ nan dɪ beri yaa gamma haahuu. Wusie.

17 Kpaaŋ vuodiekemba dɪ yine nyinti-tieliŋ tɪŋgbaŋka ma wa dɪ ba daa nɪgɪma ba nyʊra yaa nagɪ ba tama a yi a ma, dama die nyinti yiwo bʊlɔgɪsɪŋ, ama balɪ ba dɪ ba yallɪma ba tama Ɲmɪŋ ma, wʊnɪŋ ʊ yine nyintitieŋ ta yɪa tɪ jadieke mana tɪ yaalala dɪ tɪ tuome ta bemme aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ.
18 Kpaaŋ ba dɪ ba tʊma tʊnvɪɪna, ta ba tʊnvɪɪnaha faasɪ dalama ta yi vuodiekemba nuusi dɪ tɪɪrɪnana aŋaŋ piini yɪɪla.
19 Die nan yi aŋ ba yallɪma nyinti arɪzanna ma, nyindiekemba dɪ kana ka chʊʊsa aŋ ka gbarɪ ba a ga tʊgɪ saŋŋa dieke ba bala ba keŋ mi wo; ta ba nan dɪ yallɪ miivoli dieke dɪ yine wusie miivolike.
20 Timoti, mɪŋŋɪ gbara wʊvɪɪŋ dieke Ɲmɪŋ dɪ nagɪna yi fʊ nuusi me wo. Vʊarɪ fʊ gbaŋ a nyɪŋ gaantɪ nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ azama dieke dɪ wone nyʊarɪ ta ka nyɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ, ta vuosi bataŋ dɪ zɪ ta wasa ka ‘sɪbɪŋ’ wa,
21 dama vuosi bataŋ baarɪ dɪ ba yallɪ wa sɪbɪkʊ gie, die wɪa ba vaa yadaka sieku.
Ɲmɪŋ suŋŋiŋ bemme nɪ ma.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʋtına bule ʋ maagına a yı Timoti wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Yisa Masia tʋntʋntʋ Ɲmıŋ choti ma wa, dı n mʋʋlıma miivoli dieke Ɲmıŋ dı yı nʋaŋ dı ʋ nan yı wa Masia wıa wa,
2 n maaga gbaŋkʋ gie a yıa n bʋachoti Timoti.
Tı Chʋa Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi fʋ, ta chıgı fʋ zɔɔlıŋ, ta bı yı fʋ sʋgıdʋagıŋ.

Kpaamıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ waasıŋ wıa

3 Ɲmıŋ vuodieke n jıanna aŋaŋ sʋgıyıalıŋ sıba n chɔɔŋkʋʋlıŋ die dı jıanna wa dene wo, maŋ keŋ jʋʋsa wa n ŋaaŋ tıınsı wa fʋ wıa saŋŋa mana n jʋʋsıkʋ ma, yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası, ta waasa wa fʋ wıa.
4 N tıınsa fʋ nıntaantı wıa, ta ko yaala n ye fʋ ta yallıma sʋgıfıalıŋ pam.
5 Ta tıınsa fʋ yine Yisa Masia yada aŋaŋ wusie dene wo, yada dieke fʋ nuŋkʋʋŋ Lowisi aŋaŋ fʋ nuŋ Yunisi die dı yalla wa, n sıba dı fʋ gbaŋ yaa wa kanıŋ yadaka mi.
6 Die wıa maŋ tıınsa fʋ dı fʋ vaa piini dieke Ɲmıŋ dı yına fʋ saŋŋa dieke n nagına n nuuŋ a diisi fʋ ma wa hagı ŋmıŋsikpeŋ.
7 Dama Halıkası dieke Ɲmıŋ dı yına tı ka yıa tı ŋmaamıŋ, ama Halıkasıka yıa tı hagırıŋ aŋaŋ choti aŋaŋ yigi-n-gbaŋ berıŋ.
8 Die wıa, mʋʋlıma tı Yɔmʋtieŋ wıaha ta daa chıgıma viivi. Da bı chıgıma viivi n benne dansarıka sʋŋ ʋ wıa wa, ama saagıma a dime wahala wʋvıınaha wıa, sıba Ɲmıŋ dı yınana fʋ hagırıŋ dene wo.
9 Wʋnıŋ Ɲmıŋ gbatına tı a taaŋ ta wa tı dı tı keŋ yi ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi, daa tı tʋnvıına wıa, ama ʋ gbaŋ gbaŋ die sanna dı ʋ nan chıgı tı zɔɔlıŋ. Die ʋ saŋ wa naa ta ye ka naaŋ dʋnıa, dı ʋ nan chıgı tı zɔɔlıkʋ gie Yisa Masia wıa.
10 Ama tı Gbıgbatıtaantʋ Yisa Masia kenıŋ yuorine a dagı tı, wʋnıŋ Yisa Masia die chʋʋsına kuŋ hagırıŋ, ta bı dagı tı dı tı saagı ʋ wʋvıınaha tı nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
11 Ɲmıŋ wɔŋ wa mıŋ mıŋ dı n yi tʋntʋntʋ aŋaŋ dıdagırʋ ta mʋʋlıma wʋvıınaha.
12 Die wıa, maŋ die wahalaka mi ta ka chıga viivi. Dama n sıba vuodieke n tuone a dii wo, ta sıba aŋaŋ wusie dı ʋ nan bıagı gbarı jadieke ʋ nagına a yi n nuusi me wo a ga tʋgı Dakpatıkırı daarı.
13 Wudieke fʋ wʋnna a nyıŋ n jigiri, mıŋŋı pɔgılıka aŋaŋ yada aŋaŋ choti dieke Yisa Masia dı yınana tı wa.
14 Ɲmıŋ Halıkası hagırıŋ dı benne fʋ ma wıa, mıŋŋı pɔgılı wʋvııŋ diekemba ʋ nagına yi fʋ nuusi me wo.
15 Sıba a baarı dı vuodiekemba mana dı benne Asia tıŋgbaŋ ma wa die chıgı ta vaa mıŋ mıŋ; ba bataŋ yine Fejelusi aŋaŋ Hemojenesi.
16 Tı Yɔmʋtieŋ, chıgı Onesiforusi tigiŋ vuosi zɔɔlıŋ, dama die ʋ kpaŋŋısa mıŋ mıŋ saŋŋa mana. Die ʋ ka chıga viivi aŋaŋ n benne dansarıka ma wa,
17 die ʋ kenne tʋgı Romi tıŋ ma wa, die ʋ piiliye mıŋ a yaala n jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ yene mıŋ.
18 Tı Yɔmʋtieŋ chıgı wa zɔɔlıŋ Dakpatıkırı daarı ma. Fʋ gbaŋ sıba vıınıŋ die ʋ suŋŋine mıŋ dene, Efesusi tıŋ ma.

2

Yisa Masia soja vıınʋ wıa

1 N bʋa, fʋnıŋ nıŋ vaa fʋ sʋŋ hagırıma Yisa Masia die dı suŋŋine fʋ dene ʋ zɔɔlınchıgıla ma wıa.
2 Die fʋ wone a wʋŋ dagı dieke a nyıŋ n jigiri vuosi pam nine me wo, nagı kanıŋ dagıkʋ mi a dagı vuodiekemba dı yine yıantieliŋ, ta nan bıagı dagı ba chanchaalıŋ.
3 Saagıma wahala diile Yisa Masia wıa sıba soja vıınʋ dı ŋaana die wahala dene wo.
4 Soja dieke dı yaala ʋ jakʋʋŋ nine suuli wo ʋ ka bı lagıma ʋ berıŋ aŋaŋ wudieke dı kana ka yi sojasi tʋʋma.
5 Vuodieke dı chıgınana pagısıŋ chıgıla kaaŋ bıagı chıgı dii ta tuo diilehe tune ntaala ʋ dıı chıgılaha mıraha mana.

6 Kpıkpaarʊ dieke dı faasına tʊŋ aŋaŋ
nıŋŋmına mʊ ʊ woliŋ ye wo nyindiikehe
tʊaŋ.
7 Yilime yaa gamma wudieke n balala
dama tı Yɔmʊtieŋ nan yı fʊ yıaŋ aŋ fʊ
sımma a mana chıası.
8 Tıınsıma Yisa Masia wıa, vuodieke die
dı yine naaŋ Davidi haagıŋ ta hagı kumbu
me wo, sıba n mʊʊlına wʊvıınaha a dagı
dene wo.
9 N mʊʊlınana wʊvıınaha wıa n die
wahala ta ba bɔbı mıŋ aŋaŋ chɔrıma sıba
wʊbıayiiru. Ama Ɲmıŋ wıaha nıŋ ka
bɔbı aŋaŋ chɔrıma.
10 Ta yaa hanıa wahala mana ma Ɲmıŋ
vuovʊarıkaha wıa, amʊ ba gbaŋ ba nan
ye gbatıtaanıŋ Yisa Masia ma, ta yallıma
sʊgıfıalı dieke dı wone kpatıŋ.
11 Wıaha gie yiwo wusie dı:
"Dıı yi tı kpiye mıŋ aŋaŋ wa
tı nan keŋ yaa miivoli aŋaŋ wa.
12 Dıı yi tı bı kpaŋŋa tı gbaŋ
tı nan keŋ gʊtı dii naaŋ aŋaŋ wa;
ama tı baarı tı ka sıba wa
ʊ gbaŋ ʊ nan keŋ baarı dı ʊ ka sıba
tı.
13 Dıı yi tı keŋ yiŋŋi ʊ kʊaŋ
ama wʊnıŋ nıŋ ʊ nan wıarı yi wusi-
etieŋ
dama ʊ kaaŋ bıagı chiisi ʊ gbaŋ gbaŋ
beriŋ."

Tʊntʊŋ dieke dı fıalınana Ɲmıŋ sʊŋ

14 Tıınsıma fʊ vuosi wıırı gie, ta kpaaŋ
ba aŋaŋ nıŋŋmına Ɲmıŋ nıŋŋa dı ba daa
wagıma yaa gamma wʊpıasıtɔgıtı ma, a
wo nyʊarı ama a chʊʊsa vuodiekemba dı
wʊnnana wa mıŋ.
15 Kpaŋŋı fʊ gbaŋ aŋ Ɲmıŋ bırı fʊ,
ta yi tʊntʊntʊ dieke dı kana ka chıga
viivi aŋaŋ ʊ tʊʊma, ta mıŋŋı daga Ɲmıŋ
wusieke.
16 Vʊarı fʊ gbaŋ a nyıŋ wʊbalıkı tɔgıtı
ma, dama ka wo nyʊarı ta nan bı vaa
vuosi bemme saasaa aŋaŋ Ɲmıŋ.
17 Hanıŋ wʊbalıka nıŋ sıı sıba kʊjagı
dieke dı kana ka kpiye. Hamenusi aŋaŋ
Filetusi ye daga die dagıkʊ.
18 Ba va wa wusie dagıkʊ ta bala dı
kumbu hagıkʊ wɔŋ keŋ a tıaŋ mıŋ, die
wıa ta chʊʊsa vuosi bataŋ yada,
19 ama Ɲmıŋ vuovʊarıka nıŋ zie mıŋ
ta ka dɔma, ta wudieke dı maagına a
dıısı ba ma yiwo naa: "Tı Yɔmʊtieŋ sıba
vuodiekemba dı yine ʊ sııtı", ta a bı
maagı dı, "Vuodieke nıŋ mana dı balala
dı ʊ yiwo tı Yɔmʊtieŋ sııtı mʊ ʊ chıgı
nyıŋ wa bıaŋ yiile me."
20 Kpala yiri yiri bie wo tigikpııŋ ma,
daa a mana yine kʊrıbısı, ataŋ yiwo
tımbala ta ataŋ dıaŋ dı yi kpala. A taŋ
zie mıŋ a gbarı wa daakpııŋ daraaŋ, ataŋ
dıaŋ ba yaa tʊma daaŋ mana.
21 Vuodieke dı vana bıaŋ ta yi
sʊgıyıalıntieŋ, bala ʊ yi kpalı dieke Ɲmıŋ
dı bala ʊ nagı tʊŋ ʊ tʊʊma, fʊ beriŋ nan
dı vıına, ta nan yi siri dı tı Yɔmʊtieŋ nagı
fʊ tʊŋ tʊnvıınıŋ mana.
22 Vʊarı fʊ gbaŋ a nyıŋ dalʊaka lɔlıbıatı
ma, ta mıma a yaalıma sʊgıyıalıŋ,
aŋaŋ yada, aŋaŋ choti, aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ,
ta lagıma aŋaŋ vuodiekemba dı yalla
sʊgıyıalıŋ ta wasa tı Yɔmʊtieŋ dı ʊ suŋŋi
be wo.
23 Chıgı nyıŋ gaantıŋ aŋaŋ nınhagırıtɔgıtı
ma, dama sıba a baarı a kpatıŋ yiwo
waagıŋ.
24 Tı Yɔmʊtieŋ tʊntʊntʊ ka mʊ ʊ
wagıma waagıŋ. Ʊ mʊ ʊ yi burichi vuoŋ,
ta yi dıdagırʊvııŋ dieke dı yalla suguru,
25 ta yi vuodieke dı benne sɔmm,
ta kpaama vuodiekemba dı nıgınana
nınhagırıŋ aŋaŋ wa. Vuoŋ zı Ɲmıŋ nan
keŋ vaa ba tarıgı ba beriŋ ta keŋ sımma
wusieke,
26 ta ba sʊŋanyile nan yiŋŋi keŋ aŋ ba
chıgı nyıŋ Sitaani chachabı ma, chachabı
dieke dı yigine be ta vaa ba yie ʊ dʊŋŋʊkʊ
wa.

3

Dakpatıkaha wıa

1 N yaala fʊ sımma wıırı gie, dı dak-
patıkaha saŋŋa dı nan dı tʊa.
2 Vuota nan yi halıtieliŋ, ta faası cho
ligire, ta yi kalinbaan tieliŋ, ta kuule, ta
bı yi vuodiekemba dı zıanana vuosi, aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka tuose ba tieliŋ
nʊa, aŋaŋ vuodiekemba nine dı kana ka
suule jaaŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka
chıga Ɲmıŋ,
3 ta yi vuodiekemba dı wone choti
aŋaŋ taŋ, ta kaaŋ dı chıga zɔɔlıŋ, ta
yi mɔlanfıkıtieliŋ, ta kaaŋ bıagı yige ba

gbaŋ, ta nan dı tʋa, ta kaaŋ dı yaala wʋvıınıŋ,
4 ta nan dı nyınna ba chanchaalıŋ kʋaŋ, ta yi pogi pogi tieliŋ, ta kɔta ba gbaŋ, ba nan dı cho nansıŋ a tıaŋ Ŋmıŋ,
5 ba nan keŋ a yi sıba vuodiekemba dı jıanna Ŋmıŋ ama ta zeti Ŋmıŋ hagırıbʋ. Nı vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ banıŋ vuosi mi.
6 Ba bataŋ juo tige me a gaama hɔgʋgaatıba, vuodiekemba dı yinene bıaŋ pam wa ta dı ba sʋgıtı lɔlıbıatı yiri yiri wo.
7 Saŋŋa mana hɔgʋba gie bʋgıra mıŋ ama ba kaaŋ wɔŋ sıba wusie sieku.
8 Sıba Janesi aŋaŋ Jamberesi die dı kana ka saagı a yı Mosisi wo, dembisi gie sıwa dene, ba waga aŋaŋ wusieke, ba sʋŋanyile ka vıına, ba ka bı dı yadaka sieŋ.
9 Ama ba kaaŋ dı gaama vuosi a yʋası, dama vuoŋ mana nan keŋ ye ba gaatıŋ dı sına die sıba die dı yine a yi Janesi aŋaŋ Jamberesi dene wo.

Kpatıŋ kpaamıŋ

10 Ama fʋnıŋ nıŋ, dı wa n dagıkʋ aŋaŋ n beriŋ aŋaŋ n sʋŋanyile. Wɔŋ sıba n yine Masia yada dene, aŋaŋ suguru, aŋaŋ n choti aŋaŋ vuota, aŋaŋ n hanıa,
11 ta bı sıba vuosi dı mugisine mıŋ dene, aŋaŋ n wahala diile. Sıba wudiekemba mana die dı yine mıŋ Antiyoku aŋaŋ Yikonumi aŋaŋ Lisitira tıgısı me. Sıba die n yene mugisibıatı dene, ama tı Yɔmʋtieŋ die vʋarı mıŋ mıŋ a nyıŋ a mana ma.
12 Wusie, vuodiekemba mana dı yine Yisa Masia sıtı ta yaala ba bemme vıınıŋ nan ye mugisiŋ a nyıŋ vuosi jigiŋ;
13 ta vuobıatı aŋaŋ gıgaantıba nan keŋ gʋta ba wʋbıatı ta gaama vuosi ta vuosi dıaŋ dı gaama ba.
14 Ama fʋnıŋ nıŋ, ye yalla wusie dieke ba dagına fʋ wa, ta fʋ faası tuo dii wo, dama wɔŋ sıba dı vuodiekemba dı yine fʋ dıdagırıŋ yiwo wusietieliŋ.
15 Ta fʋ ballıbısı mi wɔŋ sıba Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı bıagına yıa fʋ yıaŋ ta daga fʋ fʋ baaŋ yi Yisa yada dene ta ye gbatıtaanıŋ.
16 Wudieke mana dı benne Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa nyıŋ wa ʋ nʋaŋ ma, ta a mana dı yaa nyʋarı, ta daga ʋ wıa, ta kpaama tı, ta wʋnsa tı beriŋ, ta daga tı sʋgıyıalıŋ beriŋ,
17 dı vuodieke dı jıanna Ŋmıŋ beriŋ vııŋ ma, dı ʋ yi siri ta tʋma wʋvıına yiri yiri mana.

4

1 Yisa Masia vuodieke dı bala ʋ keŋ dii naarı ta dii vuodiekemba dı benne ba miivoli me aŋaŋ kpiiliŋ sarıya wa, wʋnıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ nıŋŋa maŋ bala fʋ naa,
2 dı fʋ mʋʋlıma ʋ wıa saŋŋa mana, dıı yi saŋŋa dı mʋ yaa ka ka mʋ, ta balıma vuosi ba wʋbıatı, ta kpaama ba, ta kpaŋŋısıma ba ta dagıma ba wıaha aŋaŋ suguru saŋŋa mana.
3 Dama saŋŋa kieŋ ta vuosi kaaŋ dı wʋmma dagıvıınʋ, ama ba nan keŋ dı ba gbaŋ gbaŋ ba lɔlıbıatı, ta nan dı wʋmma yıa dıdagırıŋ pam diekemba dı dagınana wa wudieke ba yaalala ba wʋŋ.
4 Ba kaaŋ dı wʋmma wusieke, ama ta wʋmma yıa ŋmınchıbısı dagıŋ.
5 Ama fʋnıŋ nıŋ, mʋ fʋ yigi wo fʋ gbaŋ wııŋ mana ma, ta yallıma hanıa wahala ma ta mʋʋlıma Yisa Masia wʋvıınaha, ta tʋma tʋŋ dieke mana Ŋmıŋ dı nagına a yı fʋ wa.
6 Dama manıŋ nıŋ, saŋŋa gbigiye mıŋ dı n yi sıba kaaba Ŋmıŋ koriŋ me. Saŋŋa keŋye mıŋ dı n nyıŋ tıŋgbaŋka gie me.
7 N mıwa mıvıınıŋ, ta tʋŋ n tʋʋma kpatı, ta ye pɔgılı yada wıaha keŋ keŋ.
8 Die wıa, nyʋarı dieke dı yine sʋgıyıalıntieliŋ nyʋarı dʋa gbarı mıŋ mıŋ arızanna ma; ta tı Yɔmʋtieŋ, vuodieke dı dine vuota sarıya aŋaŋ wusie wo nan keŋ yı mıŋ kanıŋ nyʋarı sarıya diile daraaŋ. Daa n nyıına ma ʋ baa ʋ yı, ama ʋ nan yı vuodiekemba mana dıaŋ dı yaalala dı ʋ keŋ wo.

Wʋbalıka kpatıŋ

9 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ a keŋ n jigiŋ daraa ale wa gie.
10 Dama Demasi dı faasına cho tıŋgbaŋka gie nyinti pam wıa, ʋ va mıŋ mıŋ ta ga Tesalonika tıŋ, ta Kiresikensi

dıaŋ dı ga Galasia tıŋgbaŋ ma, ta Tatusi
dıaŋ dı ga Dalimasia tıŋgbaŋ ma.
11 Luki nyıına ma benne n jigiŋ. Nagı
Maki a keŋ aŋaŋ wa, dama ʋ tʋʋma yaa
nyʋarı pam a yı mıŋ.
12 N tʋŋ wa Tikikusi Efesusi tıŋ ma.
13 Fʋ keŋ kieŋ saŋŋa dieke, fʋ nagı n
jayeekiwaŋ dieke n vana a taaŋ Tiroasi
tıŋ ma Kapusi jigiri aŋaŋ n gbaŋ pilikehe
aŋaŋ gbaŋ tıalıkaha.
14 Alekizanda, vuodieke dı yine
macheeri wo yi mıŋ wʋbıaŋ pam; Ŋmıŋ
nan datı ʋ tıbıŋ ʋ yine naa wıa.
15 Sımma fʋ gbaŋ aŋaŋ wa, dama ʋ
waga aŋaŋ wʋvııŋ dieke tı mʋʋlınana
pam.
16 Die n wolinne bala dı n vʋarı n gbaŋ
sarıya diile saŋŋa wa, die vuoŋ ka zie n
kʋaŋ, ba mana die chıgı ta va mıŋ mıŋ;
Ŋmıŋ da keŋ chʋʋsı ba wıırı gie wıa.
17 Ama tı Yɔmʋtieŋ die dı bie n jigiŋ
ta yı mıŋ hagırıŋ maŋ bıagı a mʋʋlı
wʋvıınaha mana a yı vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosisi dı ba wʋŋ. Wʋnıŋ
die gbatına mıŋ a nyıŋ naachigiŋ nʋaŋ
ma.
18 Wʋnıŋ ʋ bına baa ʋ vʋarı mıŋ a
nyıŋ bıaŋ mana ma, ta nagı mıŋ a ga
juu ʋ naarı ma arızanna ma aŋaŋ alaafıa.
Wʋnıŋ ʋ sına bırıŋ yaa gamma haahuu.
Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

19 N waasa Pirisila aŋaŋ Akuyila, aŋaŋ
Onesiforusi tigiŋ vuosi mana.
20 Erasitusi die wıarı bie wo Korinti tıŋ
ma, ta maŋ vaa Tirofimusi Militusi tıŋ ma
dama die ʋ wo alaafıa.
21 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ ta fʋ keŋ ta tafaaŋ wa
tʋgı.
Yubulusi aŋaŋ Pudensi aŋaŋ Linusi
aŋaŋ Kolodia aŋaŋ tı nımballı mana
waasa nı.
22 Tı Yɔmʋtieŋ bemme aŋaŋ nı.
Ŋmıŋ suŋŋiŋ bemme nı mana ma.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Tatusi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Ŋmıŋ yɔmʊ ta bı yi Yisa Masia tʊntʊntʊ wa, manıŋ Ŋmıŋ die dı vʊarı a tʊŋ mıŋ ʊ vuovʊarıkaha jigiŋ dı n vaa ba yada hagırıma, ta vaa ba sımma wusie dieke tı Ŋmıŋ jıamıŋ dı dagına,
2 ta bı yıa ba tama dı ba nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Ŋmıŋ, vuodieke dı kana ka chıba wıaha die wɔŋ yı tı nʊaŋ mıŋ dı ʊ nan yı tı miivoli gie, ta wa keŋ naaŋ tıŋgbaŋka gie,
3 ta saŋŋa dieke dı mʊna wa, die ʊ yuorihe a dagı tı ʊ wıaha ma; ta die nagı wıaha a yi n nuusi me maŋ mʊʊlaha sıba tı Gbıgbatıtaantʊ Ŋmıŋ die dı dagına mıŋ dene wo.
4 Manıŋ n maaga yıa fʊnıŋ Tatusi, fʊnıŋ vuodieke dı yine n bʊavıınʊ yada balıŋka ma. Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Gbıgbatıtaantʊ Yisa Masia suŋŋi fʊ ta bı yı fʊ sʊgıdʊagıŋ.

Yaa gamma Tatusi tʊʊma Kireeti tıŋ ma

5 Die n vaa fʊ mıŋ Kireeti tıŋ ma dı fʊ wʊnsı wudiekemba mana dı yine talası, ta bı vʊarı Masia dıdıısırıba nyıŋkʊra tıŋ mana ma, sıba n dagına fʊ dene wo.
6 Dı yiwo talası dı Masia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʊ wome bıaŋ; ta yallıma hɔgʊbalımıŋ nyıına; ta ʊ ballı yi Masia dıdıısırıŋ ta da yi ballıbıatı aŋaŋ tıbıhagırıtieliŋ.
7 Dama Masia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʊ sına Ŋmıŋ tʊʊma, die wıa dı yiwo talası dı ʊ da yallıma bıaŋ, ʊ ka mʊ ʊ yallıma kalinbaani, yaa a jıma sınyıırıŋ yɔrı yɔrı, yaa a yi vuodieke dı nyunene daaŋ a buge, yaa vuodieke dı yaalala waagıŋ, yaa vuodieke dı faasına a yaala ligire pam.
8 Ama ʊ mʊ ʊ yiwo vuodieke dı mıŋŋına tuose chaanıŋ ʊ tigiŋ me, ta cho dı ʊ yime wudieke dı vıına, ta bı yi vuodieke dı yalla yıaŋ, ta bemme vıınıŋ, ta bı yi sʊgıyıalıntieŋ, ta bıagı a yige ʊ gbaŋ.
9 Ta yi vuodieke dı mıŋŋına a pɔgılı wusie wıaha sıba a dagına dene. Die nan vaa ʊ mıŋŋı dagı vuosi dagı dieke dı vııŋna, ta bıagı a nyaŋŋa vuodiekemba dı kana ka saaga yıa wusie dagıkʊ.
10 N bala fʊ naa dama nʊazetitielibe dala pam, ta Juu vuosi dı sıı dene, ba naga ba wudiekemba dı wone nyʊarıka a gaama vuosi mıŋ.
11 Dı yiwo talası dı fʊ kagı ba wʊbalıkaha gie, dama ba yalla ligire chotibıatı wıa ba daga vuosi wudieke dı kana ka vıına dı ba dagı, die dı chɔrıŋ tige ataŋ vuosi sʊŋanyile.
12 Kireeti daa wʊnyı vuodieke dı yine dıdagırıkpeŋkpııŋ die baarı dı, “Kireeti vuosi mana yiwo ŋmınchıbıtieliŋ, ta bı yi vuobıatı sıba haagıŋ dɔmbıatı ta bı yi walınkpıatieliŋ ta yaa wutuliŋ pam.”
13 Wudieke die ʊ bala wa yiwo wusie, die wıa galıŋ ba ba nine me amʊ ba nan yi wudieke dı yine wusie yada,
14 ta daa bı wʊmma Juu vuosisi sunsobilitɔgıtı, ta daa bı wʊmma a yıma vuodiekemba dı zetine wusie wıaha dagıkʊ.
15 Sʊgıyıalıntieliŋ jigiŋ nıŋ, jaaŋ mana yıantıya mıŋ a yı ba, ama wʊbıayiiribe dı kana ka yi Masia yada wa jigiŋ nıŋ, jaaŋ ka yıantıya a yı ba, dama ba sʊŋanyile aŋaŋ ba yıaŋ ka yıantıya.
16 Ba wasa ba gbaŋ Ŋmıŋ vuosi ama ba wuyiike dı ka dagı dı ba yiwo Ŋmıŋ vuosi. Ba yiwo nʊazetitieliŋ, ta haa taŋ, ta ka mʊ ba yi wudieke dı vııŋna.

2

Yaa gamma wusie dagıkʊ wıa

1 Tatusi, mʊ fʊ dagıma wudieke dı yine wusie.
2 Kpaama nyıŋkʊraha dı ba bemme sɔmm, ta yallıma yıaŋ, ta bı yigi ba gbaŋ, ta mıŋŋı pɔgılı Masia wıaha, ta chome vuosi, ta bı yallıma sikimiŋ.
3 Bı kpaaŋ hɔgʊ nyıŋkʊraha die gbaŋ gbaŋ, dı ba bemme sıba vuodiekemba dı benne kası dı mʊna dı ba bemme dene, ta daa yi kʊagaarıŋ, ta daa bı nyume daaŋ

a bugime. Ba mʊ ba dagıma wudiekemba
dı vııŋna,
4 ta dagıma hɔgʊlıabaha dı ba chome
ba chʊllıŋ aŋaŋ ba ballı,
5 dı ba bı yigime ba gbaŋ, ta bemme
kası, ta yi hɔgʊvıına ba chʊllıŋ tige me,
ta tuosime ba chʊllıŋ nʊa. Die nan yi aŋ
vuoŋ kaaŋ bıagı balı wʊbıatı yaa gamma
Ɲmıŋ wıaha.
6 Bı kpaaŋ dalʊakaha die gbaŋ gbaŋ, dı
ba yigime ba gbaŋ.
7 Fʊ gbaŋ bemme vıınıŋ jaaŋ mana ma,
aŋ ka yi dagıtı a yı ba. Dagıma ba Masia
wıaha aŋaŋ wusie, ta vaa fʊ nine ŋmıntı,
8 ta balıma wudieke dı tʊgısına amʊ fʊ
dataasısı kaaŋ ye wııŋ a balı a chʊʊsı tı,
die nan vaa ba dii viivi.
9 Dı vıına dı yɔŋısı tuosime ba tieliŋ
nʊa, ta yime wudieke dı fıalınana ba sʊŋ
jaaŋ mana ma. Ba tielibe dı keŋ bala wıa,
ba da nıgıma nınhagırıŋ aŋaŋ ba,
10 yaa ba gaarıma ba. Dı yiwo talası
dı ba dagı dı ba yiwo vuovıına ta yi
wusietieliŋ saŋŋa mana amʊ ba nan vaa
Ɲmıŋ, vuodieke dı yine tı gbıgbatıtaantʊ
wa dagıkʊ ye bırıŋ wudieke mana ba
yinene me.
11 Dama Ɲmıŋ yı wa vuota mana
sieŋ dı ʊ ye gbatıtaanıŋ; naa dagıya ʊ
zɔɔlınchıgıla dı dala dene.
12 Kanıŋ zɔɔlınchıgılaka mi dagı tı mıŋ
dı tı vaa wudiekemba mana dı kana ka dı
Ɲmıŋ sieŋ, aŋaŋ tıŋgbaŋka gie lɔlıbıatı,
ama ta yigi tı gbaŋ, ta bemme vıınıŋ, ta
dıa Ɲmıŋ tıŋgbaŋka gie me,
13 dama tı chıısa mıŋ ta yaa tama
dieke dı yınana tı sʊgıfıalıŋ dı tı Ɲmıŋ
kpeŋkpııka aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
nan keŋ nyıŋ chuulikpeŋkpııŋ ma.
14 Die ʊ tuo wo tı kuŋ a kpi dı ʊ
gbatı tı a nyıŋ wʊbıatı mana ma, ta yi tı
sʊgıyıalıntieliŋ dı yine ʊ nyıına ma sııtı,
dı tı yi vuodiekemba nine dı ŋmıntına
aŋaŋ tʊnvıına yiile.
15 Dagıma ba wıaha gie mana, ta
kpaŋŋısıma ba, ta kpaaŋ ba aŋaŋ Ɲmıŋ
dı yına fʊ yiko dene, ta da vaa vuoŋ
daansı fʊ yɔrı.

3

Masia dıdıısırıŋ dı mʊna ba bemme dene

1 Kpaaŋ fʊ vuosisi dı ba yıma naalıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı yalla yiko jılıma,
ta tuosime ba nʊa ta yime siri dı ba yi
wudiekemba mana dı vııŋna.
2 Balı ba dı ba da balıma wʊbıatı yaa
gamma vuosi mi, ta da wagıma taŋ, ta
bemme sɔmm, ta yıma vuoŋ mana jılıma.
3 Dama saŋŋa dieke die dı tıanna wa die
tı gbaŋ die tı wo yıaŋ, ta yi nʊazetitieliŋ,
ta dıı sie dieke dı kana ka tʊgısıya, ta
dıı lɔlıbıatı sieti yiri yiri. Die tı wo
sʊŋanyiliviına, ta die yaa sʊgıbıaŋ, die tı
haa tı chanchaalıŋ, ta ba dıaŋ ba haa tı.
4 Ama saŋŋa die dı keŋ tʊgı tı
gbıgbatıtaantʊ Ɲmıŋ die dı dagı tı dı ʊ
yaa zɔɔlınchıgıla ta cho vuoŋ mana,
5 ta gbatı tı a taaŋ. Die dı ka yiwo
tı tʊnvıına wıa ama die dı yiwo ʊ
zɔɔlınchıgıla wıa die ʊ gbatı tı a taaŋ,
ta die dı vaa ʊ Halıkasıka die dı sıı tı ta
vʊarı tı tʊmbıatı, ta yı tı mırıhaalıŋ aŋaŋ
miivoli haalıŋ.
6 Ɲmıŋ die yı tı wa ʊ Halıkasıka, tı
Gbıgbatıtaantʊ Yisa Masia wıa,
7 amʊ ʊ zɔɔlınchıgıla wıa tı nan bırıŋ
vuovıına ʊ jigiŋ, ta ye miivoli dieke dı
wone kpatıkʊ, ta tı yaa tama dı tı nan ye
wo.
8 Wıaha gie yiwo wusie.

N yaala fʊ nagı fʊ sʊŋanyile mana a
dagıma ba naa, ta vuodiekemba dı yine
Ɲmıŋ yada wa nan nagı ba saŋŋa mana
a yie wʊvıına. Wıaha gie vıına mıŋ ta
yaa nyʊarı a yıa vuoŋ mana.
9 Ama nı vaa nınhagırıtɔgıtı, ta bı vaa
nı chɔɔŋkʊʊlıŋ buuriŋ saara bıısıŋ, ta
vaa waagıŋ aŋaŋ nınhagırıŋ yaa gamma
mıraha ma, dama a yiwo wʊtɔgıtı ta wo
nyʊarı.
10 Dıı yi vuoŋ dı yi jigiŋmabırʊ, fʊ
kpaaŋ wa bʊnyı yaa bule me; dıı yi ʊ baga
dı wo kpaaŋkʊ ma, fʊ va wa ta da bı tɔgıŋ
wa.
11 Nan dı sıba a baarı dı wʊnıŋ vuoke
mi ka bı dıı Masia, ta ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ
tʊmbıatı dı dagı dı ʊ chʊʊsıya mıŋ.

Kpatıŋ kpaamıŋ

12 Dıı yi maŋ keŋ tʊŋ Atemasi yaa
Tichikusi fʊ jigiŋ, fʊ kpaŋŋı fʊ gbaŋ a keŋ

n jigiŋ Nikopolisi tɪŋ ma, dama n nan dɪ
bie mi wʊyaalɪka gie.
13 Kpaŋŋɪ fʊ gbaŋ a suŋŋi Senasi,
vuodieke dɪ yine lɔya wa, aŋaŋ Apolosi,
aŋ ba ye wudieke mana ba yaalala a piili
ba sieku.
14 Dɪ mʊ dɪ Masia dɪdɪɪsɪrɪba yime
tʊnvɪɪna saŋŋa mana, ta suŋŋime vuosi
ba wumugisike me, ta da bemme beri
dieke dɪ wone nyʊarɪ.
15 Vuodiekemba mana dɪ benne n jigiri
waasa fʊ. Waasɪ vuodiekemba dɪ yine
Masia dɪdɪɪsɪrɪba ta cho tɪ wo.
Ŋmɪŋ suŋŋi nɪ mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı wʊnna

Filimoni

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke dı benne dansarıka sʊŋ Yisa Masia saaŋ wıa wa, aŋaŋ tı nımbʊa Timoti maagınana gbaŋkʊ gie a yıa fʊnıŋ tı tʊntʊŋ chanchaaŋ, vuodieke tı faasına cho wo,
2 aŋaŋ Masia dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a jıama Ŋmıŋ fʊ tigiri me wo, ta bı yıa tı taa Afıa aŋaŋ tı tʊntʊŋ chanchaaŋ Akapusi.
3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Filimoni choti aŋaŋ ʊ yada wıa

4 N nımbʊa Filimoni, saŋŋa dieke mana maŋ keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ, ta tıınsı fʊ wıa n ŋaaŋ waası wa mıŋ.
5 Dama n wʊŋ fʊ yalla yada tı Yɔmʊtieŋ Yisa ma dene ta bı cho Ŋmıŋ vuosi mana dene.
6 N jʊʊsa Ŋmıŋ mıŋ tınıŋ aŋaŋ fʊ dı lagısına a yi Yisa Masia yada naa, die vaa tı mıŋŋı sıba beriviınıŋ dieke dı yine tı sııtı ʊ ma.
7 N nımbʊa, fʊ chotiti gie yı mıŋ wa sʊgıfıalıŋ ta bı kpaŋŋısı mıŋ, dama kpaŋŋısa Ŋmıŋ vuosi mana mıŋ.

Yaa gamma Filimoni yɔmʊ Onisimusi wıa

8 Masia wıa n tıŋ kaaŋ chıgı ŋmaamıŋ dı n balı fʊ aŋ fʊ yi wudieke dı mʊna.
9 Ama choti wıa, n baa jʊʊsı fʊ mıŋ, manıŋ Pɔɔli vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ ta lele a bie dansarıka sʊŋ ʊ wıa wa.
10 Die wıa, n zie wo Onisimusi naŋ ma, vuodieke dı yine n gbaŋ gbaŋ n bʊa Masia ma wa a jʊʊsa fʊ, dama n benne dansarıka sʊŋ giena wa n balı wa mıŋ wʊvıınaha ʊ yi yada.
11 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die ʊ wo nyʊarı a yı fʊ, ama lele nıŋ, ʊ yaa nyʊarı a yı manıŋ aŋaŋ fʊ mana mıŋ.
12 Lele n yiŋŋi tʊŋ wa mıŋ fʊ jigiŋ, ta n sʊŋ mana bie ʊ ma.
13 N tıŋ nan dı yaala ʊ zie fʊ naŋ ma n jigiŋ ta suŋŋime mıŋ n benne dansarıka ma Masia wʊvıınaha wıa wa.
14 Ama n ka yaala n mugisi fʊ aŋ fʊ suŋŋi mıŋ, ama n yaala fʊ yi mıŋ aŋaŋ fʊ dʊŋŋʊ. Die wıa, n kaaŋ yi wııŋ ntaala saagıya.
15 Vuoŋ zı, Onisimusi die gaya mıŋ ta va fʊ saŋŋa bıta amʊ nan dı yallı wa yaa gamma haahuu.
16 Ta lele nıŋ ʊ ka die yiwo yɔmʊ, dama ʊ tıaŋ wa yɔmʊ, ʊ yiwo tı nımbʊa choti, Masia ma. N faasına a cho ʊ wıa dene wo, mʊ fʊ cho wo a tıaŋ dene, dama ʊ yiwo fʊ yɔmʊ aŋaŋ fʊ nımbʊa tı Yɔmʊtieŋ ma.
17 Die wıa, dıı yi fʊ nagı mıŋ sıba fʊ tʊntʊŋ chanchaaŋ, die nıŋ mıŋŋı tuo wo sıba fʊ baaŋ nan tuo mıŋ dene wo.
18 Dıı yi ʊ yi fʊ wııŋ yaa ʊ dii fʊ hamıŋ, fʊ vaa n tuŋ.
19 N maaga wıırı gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ mıŋ. Manıŋ Pɔɔli n nan tuŋ fʊ; ama daa manıŋ n bala n balı fʊ, dama fʊ gbaŋ sıba a baarı yaa wa n hamıŋ fʊ miivoli wıa.
20 Die wıa n nımbʊa, ko suŋŋi mıŋ tı Yɔmʊtieŋ wıa ta kpaŋŋısı mıŋ tı yine dıdıısırıtaŋ Masia ma wıa.
21 N maagına wudieke naa, n yaa tama dı nan yi tıaŋ n bala fʊ dı fʊ yi wudieke wo.
22 Bı yaalı juoŋ a gbara mıŋ dama nı Ŋmıŋ jʊʊsıŋ wıa n yaa tama dı n nan keŋ kaagı nı.

Kpatıŋ waasıŋ

23 Epafirasi, vuodieke dı gʊtına a bie dansarıka sʊŋ aŋaŋ mıŋ Yisa Masia wıa wa waasa nı.
24 Ta n tʊntʊŋ chanchaalıŋ, Maki aŋaŋ Arisitakusi, aŋaŋ Demasi, aŋaŋ Luki, gbaŋ waasa nı.
25 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı mana.

Hiiburu Vuosi

Ŋmɪŋ dɪ yɪna tɪ ʊ wɪa ʊ Bʊa Yisa ma dene

1 Kʊrɪŋ ma wa Ŋmɪŋ die daaga ʊ
naazʊalɪba ma a bala wɪa a yɪa tɪ
chɔɔŋkʊʊlɪba saŋŋa pam aŋaŋ sieti pam
ma,
2 ama lele nɪŋ ʊ vaa wa ʊ Bʊadembike
dɪ balɪ a yɪ tɪ. Ʊ ma Ŋmɪŋ dɪ daagɪ a
naaŋ dʊnɪa ta bɪ vʊarɪ wa dɪ ʊ sɪmma
jaaŋ mana.
3 Wʊnɪŋ ʊ yine Ŋmɪŋ gbaŋ gbaŋ
nɪasɪŋ, ta chaana Ŋmɪŋ chaanɪŋ, ta pɔgɪlɪ
dʊnɪaka gie lʊga mana aŋaŋ ʊ nʊawɪɪŋ
dieke dɪ yalla hagɪrɪŋ wa. Die ʊ yine
wudieke dɪ baaŋ vaa vuosi ye ba bɪaŋ
naachaala a kpatɪ wa, ʊ wa kalɪ wa Ŋmɪŋ
vuodieke dɪ yine hagɪrɪtieŋ wo nuudiigiŋ
chaaŋ arɪzanna ma.

Ŋmɪŋ Bʊadembike hagɪrɪŋ wɪa

4 Ŋmɪŋ dɪ yine ʊ Bʊadembike saaŋ dɪ
tɪaŋ malakasi saaraha, die gbaŋ gbaŋ
Bʊadembike dɪ tɪaŋ ba.
5 Dama Ŋmɪŋ ye ka balɪ yɪ ʊ malakasi
wʊnyɪ dɪ:
"Fʊnɪŋ yiwo n Bʊadembiŋ,
ta jinne maŋ yi fʊ Chɔɔŋ."
Yaa Ŋmɪŋ ye balɪ yɪ ʊ malakasi wʊnyɪ dɪ:
"N nan keŋ yi ʊ Chɔɔŋ
ta ʊ yi n Bʊadembiŋ."
6 Saŋŋa dieke Ŋmɪŋ die dɪ bala ʊ tʊŋ
ʊ Bʊadembiŋ dieke dɪ yine nyɪŋnaaŋka
mana sikpeŋtieŋ tɪŋgbaŋka gie me wo
die ʊ bɪ balɪ dɪ:
"Ŋmɪŋ malakasi mana mʊ ba jɪama wa
mɪŋ."
7 Ama naa Ŋmɪŋ die dɪ balɪ yaa gamma
malakasi ma, dɪ:
"Ŋmɪŋ yiwo ʊ malakasi dɪ yi haalɪtɪ
ta bɪ yi ba yi bolinyaaŋ."
8 Ama ta balɪ yɪ ʊ Bʊadembike dɪ:
"Yiwo Ŋmɪŋ, ta fʊ naarɪ nan dɪ beri yaa
gamma haahuu.
Ta daansa fʊ vuosi aŋaŋ wusie.
9 Fʊnɪŋ nɪŋ cho wo vɪɪnɪŋ ama ta haa
bɪaŋ
die wɪa manɪŋ Ŋmɪŋ vuodieke dɪ yine fʊ
Ŋmɪnnɪ dɪ vʊarɪ fʊ
ta yɪ fʊ jɪlɪma ta fʊ yaa sʊgɪfɪalɪ dieke
dɪ faasɪna tɪaŋ
fʊ zʊalɪŋ."
10 Ta die bɪ balɪ naa dɪ:
"Ŋmɪŋ, piiliku me wo naaŋ wa tɪŋgbaŋka
gie,
ta naaŋ ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ fʊ nuusi.
11 A mana nan keŋ kpi, ama fʊnɪŋ nɪŋ nan
wɪarɪ a beri;
a mana nan keŋ kʊrɪŋ a chɪɪrɪ sɪba
gatɪ.
12 Nan keŋ kpeŋhe sɪba jayeekikpɪɪŋ,
ta nan tarɪgɪha sɪba fʊ tarɪgɪnana
gatɪ.
Ama fʊnɪŋ nɪŋ wo tarɪgɪŋ,
ta nan dɪ beri yaa gamma haahuu."
13 Ŋmɪŋ ye ka balɪ a yɪ ʊ malakasi wʊnyɪ
dɪ
"Kala n nuudiigiri gie chaaŋ,
a ga tʊgɪ saŋŋa dieke n balla n nagɪ
fʊ dataasɪ
a yi fʊ nuusi me."
14 Malakasi mana yiwo haalɪtɪ ta jɪama
Ŋmɪŋ ta ʊ tʊma ba dɪ ba keŋ a suŋŋi
vuodiekemba dɪ balla ba ye gbatɪtaaŋkʊ.

2

Gbatɪtaaŋ kpeŋkpɪɪŋ wɪa

1 Tɪ mʊ tɪ yigi wo wusie diekemba tɪ
wʊnna a yalla keŋ keŋ amʊ tɪ kaaŋ taarɪ
ta va ha.
2 Wudiekemba malakasi dɪ mʊʊlɪna a
yɪ tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba die yiwo wusie ta
vuodieke die dɪ kana ka dɪ ha die ye wo
tɪbɪdatɪ dieke dɪ mʊna.
3 Die wɪa, dɪɪ yi tɪ ka saagɪ a wʊmma
gbatɪtaaŋ kpeŋkpɪɪkʊ wɪaha vɪɪnɪŋ, tɪ
baa tɪ yiwo lalɪa a nyɪŋ tɪbɪdatɪŋ ma?
Tɪ Yɔmʊtieŋ gbaŋ gbaŋ die wolinne a
mʊʊlɪ yaa gamma gbatɪtaaŋkʊ gie mi, ta
vuodiekemba die dɪ wʊnna wa dɪ dagɪ tɪ
dɪ ka seŋ yiwo wusie.
4 Saŋka mi Ŋmɪŋ die dɪ tʊŋ mamachi
wʊkpɪɪma aŋaŋ dagɪtɪ pam ta die bɪ
yɪ vuosisi ʊ Halɪkasɪka piinisi ʊ yaalala
dene, die dɪ dagɪ dɪ ʊ wɪaha yiwo wusie.

Vuodieke dɪ sɪna gbatɪtaanɪŋ

5 Ŋmıŋ die ka vɒarı malakasisi dı ba
daansıma dɒnıa dieke dı bala ka keŋ ta
tı bala naa wa.
6 Dı maagıya mıŋ jigiŋ kaanı Ŋmıŋ
gbaŋkɒ sɒŋ dı:
“Ŋmıŋ, vuota yiwo bıa fɒ yile ɒ wıa?
Ta bı yi bıa fɒ baga dı bie ɒ ma?
7 Naaŋ wa mıŋ ta ɒ ka tɒgı malakasi
ta bı yi ɒ ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ
8 ta vaa ɒ sıı jaaŋ mana.”
Dı balıya mıŋ dı Ŋmıŋ vaa wa vuota dı yi
“Jaaŋ mana sikpeŋtieŋ.” Dı dagıya dı ɒ
sıı jaaŋ mana mıŋ, ama lele vuota ye ka
sıı jaaŋ mana.
9 Ama tı sıba yaa gamma Yisa wıa. Wɒnıŋ
saŋŋa bıta Ŋmıŋ die dı va ɒ ka tɒgı
malakasi, dı ɒ tuo vuota mana kuŋ a kpi,
wɒnıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa. Ʊ kumbu
wahala diile wıa Ŋmıŋ dı vaa ɒ ye bırıŋ
aŋaŋ pımpagıŋ.
10 Ŋmıŋ vuodieke dı naanna jaaŋ mana ta
bı pɔgılı jaaŋ mana wɒnıŋ ɒ vana ɒ ballı
pam dı ɒ juo ɒ naarı ma, naa die tɒgısına
a yı wa dı ɒ vaa ba gbıgbatıtaantɒ Yisa
seŋ yi ba Gbıgbatıtaantɒ aŋaŋ wusie, ɒ
wahala diilehe wıa.
11 Wɒnıŋ ɒ yinene vuota dı yi Ŋmıŋ
vuosi, ta wɒnıŋ aŋaŋ ba mana dı lagıŋ
a yaa Chɔɔŋ balımıŋ. Die wıa Yisa dı ka
chıga viivi dı ɒ wasıma ba ɒ nımballı.
12 Die ɒ balı yı wa Ŋmıŋ dı:
“N nan balı n vuosi wudieke fɒ yine;
a bırı fɒ saaŋ ba lagımıŋ jigiŋ.”
13 Die ɒ bı balı dı, “Manıŋ nınıŋ n nan
yi Ŋmıŋ yada”, ta bı baarı dı, “Manıŋ
aŋaŋ ballı diekemba Ŋmıŋ dı yına mıŋ
wa lagıŋna beri naa.”
14 Ŋmıŋ ballı dı yine vuota ta yaa
nyıŋgbanıŋ aŋaŋ zıŋ wıa, Yisa dıaŋ die
dı keŋ yi vuota sıba banıŋ, amɒ ɒ kumbu
me ɒ keŋ chɒɒsı Sitaani vuodieke dı yalla
kuŋ hagırıŋ wa,
15 ta vɒarı vuodiekemba dı chıgınana
kuŋ ba ŋmaamıŋ ma, dama die ba yiwo
ŋmaamıŋ yɔŋısı ba miivoli mana ma.
16 Wusie, daa malakasisi ɒ suŋŋe, ama
Abarahami haagısısı ɒ suŋŋe.
17 Naa wıa dı mɒ ɒ sımma sıba ɒ
nımballılı jaaŋ mana ma amɒ ɒ nan
bıagı yi kıkaabıtıba jakɒɒŋ dieke dı yine
wusietieŋ ta bı chıga zɔɔlıŋ, ta nagı ɒ
gbaŋ a yi kaaba vuota wıa Ŋmıŋ jigiŋ,
amɒ Ŋmıŋ nan nagı ba wɒbıatı a chaa
ba.
18 Ta lele, ɒ nan bıagı suŋŋi
vuodiekemba Sitaani dı magısına dama
Sitaani die magısı ɒ gbaŋ mıŋ ta ɒ dii
wahala.

3

Yisa yiwo vuokpııŋ a tıaŋ Mosisi

1 N nımballı diekemba dı yine Ŋmıŋ
vuosi ta ɒ wa nı naa, nı yilime yaa gamma
Yisa ma, vuodieke Ŋmıŋ die dı tɒnna dı ɒ
keŋ yi kıkaabıtıba jakɒɒrı tı Ŋmıŋ jıamıŋ
sieŋ me wo.
2 Die ɒ yiwo wusietieŋ a yı Ŋmıŋ
vuodieke dı vɒarına wa dı ɒ keŋ tɒŋ
tɒɒmaha gie wo sıba Mosisi die dı yine
wusietieŋ ɒ tɒɒma ma Ŋmıŋ vuosi sɒkɒ.
3 Mımıırɒ dı yese bırıŋ pam a tıaŋ tigiŋ
dieke ɒ mına wa, die gbaŋ gbaŋ Yisa dı
mɒ ɒ ye bırıŋ pam atıaŋ Mosisi.
4 Tigiŋ nıŋ mana vuoŋ mınana ka, ama
Ŋmıŋ mına jaaŋ mana.
5 Mosisi die yiwo wusie tɒntɒntɒ Ŋmıŋ
vuosi mana jigiŋ, a bala wudiekemba
Ŋmıŋ dı bala ɒ daansı a balı.
6 Ama Masia nıŋ ɒ yiwo wusietieŋ ta
sıı Ŋmıŋ tigiri mi ta yi Ŋmıŋ Bɒademinŋ.
Dıı yi tı yaa kenyiti aŋaŋ kpaadensiŋ yaa
gamma tı tamaka ma, die nıŋ tınıŋ tı yine
Ŋmıŋ tigiri vuosi mi.

Ŋmıŋ vuosi voosiŋ wıa

7 Die wıa, nı saagı a yi wudieke
Halıkasıka dı bala wa, dı:
“Dıı yi nı wɒŋ Ŋmıŋ lɔlıŋ jinne,
8 nı da vaa nı sɒgıtı hagırıma sıba
nı chɔɔŋkɒɒlıba die dı zetine Ŋmıŋ
nɒarı,
sıba die ba sına die wo hagıyeŋ me
wo ta magısı wa wa.
9 Ŋmıŋ die balıya mıŋ dı:
‘Die ba wɔŋ ye wudieke n yinene a ga tɒgı
bına baŋısı-nıısa wa
ama mi die ba magısı mıŋ.
10 Die wıa maŋ jıı sınyıırıŋ aŋaŋ vuosi mi
ta baarı dı,
Ba sɒgıtı ma, ba zeti mıŋ mıŋ, ta ka
dıı n sieti.
11 Die maŋ jıı sınyıırıŋ ta yı nɒarı gie dı,

ba kaaŋ wɔŋ juu tɪŋgbaŋ dieke n
tɪnna baa n yɪ ba voosiku wo me.'
"
12 N zʋalɪŋ, nɪ sɪmma ta da vaa
sʋŋanyilibɪatɪ aŋaŋ chɪɪlɪŋ yi nɪ wʋnyɪ
yiŋŋi kʋaŋ ta va miivolitieŋ Nabidie
Ɲmɪŋ.
13 Ama nɪ suŋŋime taŋ daaŋ mana tɪ
yene bie tɪ miivoli me naa, ta nɪ daa vaa
bɪaŋ gaaŋ nɪ aŋ nɪ yi tɪbɪhagɪrɪtieliŋ.
14 Dama dɪɪ yi tɪ yigi yada dieke tɪ yalla
a nyɪŋ piiliku me wo a yallɪ keŋ keŋ a
ga tʋgɪ kpatɪŋ, tɪnɪŋ aŋaŋ Masia nan yi
tʋntʋntɪ chanchaalɪŋ.
15 Naa die ba maagɪ Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dɪ:
"Dɪɪ yi nɪ wʋŋ Ɲmɪŋ lɔlɪŋ jinne,
nɪ daa ligi nɪ tɪba, sɪba nɪ
chɔɔŋkʋʋlɪŋ die dɪ ligine ba tɪba
dene wo
ta die wagɪ aŋaŋ Ɲmɪŋ ta zeti wo
wo."
16 Mɪnɪa mba die wʋnna Ɲmɪŋ lɔlɪkʋ ta
zeti ke wo? Dɪ yiwo vuodiekemba mana
die Mosisi dɪ dɪna ba nɪŋŋa a yaa ba a
nyɪŋ Ijipiti tɪŋgbaŋ ma wa.
17 Mɪnɪa mba Ɲmɪŋ die dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ
a yɪ bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa wa? Dɪ yiwo
vuodiekemba die dɪ yine bɪabʋ a kpi
hagɪyeŋ me wo.
18 Mɪnɪa mba Ɲmɪŋ dɪ die balɪ a yɪ dɪ,
"Ba kaaŋ wɔŋ a juu tɪŋgbaŋ dieke n tɪnna
baa n yɪ ba voosiku wo me?" Die dɪ yiwo
vuodiekemba die dɪ zetine ʋ nʋarɪ.
19 Die wɪa tɪ wa sɪba dɪ die ba ka bɪagɪ
juu kanɪŋ tɪŋgbaŋka me, dama die ba
wone yada wɪa.

4

1 Lele nɪŋ, Ɲmɪŋ wa yɪ tɪ nʋarɪ mi dɪ tɪ
keŋ a ye voosi dieke ʋ bala ka wɪa wa. Die
wɪa nɪ mana sɪmma amʋ nɪ wʋnyɪ kaaŋ
waarɪ ka.
2 Tɪ gbaŋ tɪ wʋŋ Ɲmɪŋ wʋvɪɪnaha mɪŋ
sɪba die ba wʋnna dene wo. Die ba wʋŋ
wʋvɪɪnaha mɪŋ ama die ka wo nyʋarɪ a
yɪ ba, dama die ba wʋnna wa ba ka tuo
ke aŋaŋ yada.
3 Die wɪa, tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine
Ɲmɪŋ yada naa, nan keŋ juu voosi dieke
Ɲmɪŋ dɪ yɪna nʋaŋ dɪ ʋ nan yɪ wa. Sɪba
Ɲmɪŋ die dɪ bala die wo, dɪ
"Manɪŋ die n jɪɪ wa sɪnyɪɪrɪŋ ta yɪ nʋarɪ
gie:
Ba kaaŋ wɔŋ juu tɪŋgbaŋ dieke n
tɪnna baa n yɪ ba voosiku."
Die ʋ keŋ bala naa, ta ʋ wɔŋ kpatɪ ʋ
naamɪŋ tʋʋma piiliku me mɪŋ.
4 Dama Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ jigiŋ kaanɪ ʋ
wɔŋ balɪ mɪŋ yaa gamma daraa ayʋpɔyɪ
wa gie daarɪ, dɪ: "Ɲmɪŋ die vaa wa ʋ
tʋʋma mana ta voosi daraa ayʋpɔyɪ wa
daraaŋ."
5 Ta die bɪ balɪ wɪɪrɪ gie gbaŋ gbaŋ dɪ:
"Ba kaaŋ wɔŋ a juu tɪŋgbaŋ dieke n tɪnna
yaala n yɪ ba voosiku."
6 Ama Ɲmɪŋ voosiŋ jigiŋ beri dɪ vuosi juu.
Vuodiekemba die dɪ wolinne wʋŋ Ɲmɪŋ
wʋvɪɪnaha die ka ye kanɪŋ voosiku mi,
dama die ba ka yi Ɲmɪŋ yada.
7 Ɲmɪŋ bɪ zieŋ wo daaŋ kaanɪ, ta wasa
daarɪ mi "Jinne." Ta bɪna pam kʋaŋ
chaaŋ Ɲmɪŋ die dɪ bɪ daagɪ Davidi ma a
balɪ wɪɪrɪ gie sɪba dɪ wone a maagɪ Ɲmɪŋ
gbaŋkʋ ma dene wo dɪ:
"Dɪɪ yi nɪ wʋŋ Ɲmɪŋ lɔlɪŋ jinne,
nɪ daa keŋ vaa nɪ sʋgɪtɪ hagɪrɪma."
8 Dɪ tɪŋ yi Josua dɪ bɪagɪ a yɪ ba voosiŋ,
Ɲmɪŋ tɪŋ kaaŋ bɪ balɪ yaa gamma daaŋ
kaanɪ.
9 Naa dagɪya dɪ Ɲmɪŋ vuosi voosiku
ye kieŋ mɪŋ sɪba Ɲmɪŋ dɪ voosine daraa
ayʋpɔyɪ daraaŋ dene wo.
10 Dɪnda daarɪ mi, Ɲmɪŋ vuosi nan vaa
ba tʋʋma ta voosi sɪba Ɲmɪŋ die dɪ vana
ʋ tʋʋma ta voosi dene wo.
11 Die wɪa, nɪ vaa tɪ kpaŋŋɪ tɪ gbaŋ ta
ye voosiku mi, amʋ tɪ wʋnyɪ kaaŋ waarɪ
ka sɪba die ba zetine Ɲmɪŋ nʋarɪ ta waarɪ
ka dene wo.
12 Dama Ɲmɪŋ wɪaha yiwo wudieke dɪ
yalla miivoli, ta yaa hagɪrɪŋ, ta bɪ die a
tɪaŋ takoobi dieke dɪ yalla nʋa ale. Ɲmɪŋ
wɪaha bɪagɪ gobe a tʋga vuota haalɪŋ
aŋaŋ miivoli jigiŋ, ta tʋga ʋ gbime aŋaŋ
ʋ kɔba kpaaŋ, ta tʋga ta puo ʋ sʋŋanyile
aŋaŋ wudieke ʋ yilinene ʋ sʋŋ ma.
13 Ta nyɪŋnaaŋka mana dɪ bie yaalɪŋ
ma, ta Ɲmɪŋ, vuodieke dɪ bala ʋ keŋ dii
tɪ sarɪya wa nine dɪ yese he; ta jaaŋ wori
a lɔbɪrɪ.

Masia yine tɪ kaabɪŋ jakʋʋŋ

14 Tı yaa wa kaabıŋ jakʋʋŋ, vuodieke dı wolinne ga Ɲmıŋ gbaŋ gbaŋ jigiŋ arızanna ma, wʋnıŋ ʋ yine Yisa, Ɲmıŋ Bʋadembike. Die wıa, tı mʋ tı yigi keŋ keŋ yada dieke tı bala yaalıŋ ma wa.
15 Tı kaabıŋ jakʋʋrı ka yi vuodieke dı kana ka chıga tı zɔɔlıŋ tı wabıŋ ma, ama wʋnıŋ nıŋ die ʋ ye wo magısıŋ yiri yiri sıba tı gbaŋ, ama wʋnıŋ die ʋ ka yi bıaŋ.
16 Die wıa, nı vaa tı yaa kpaadensiŋ ta ga Ɲmıŋ vuodieke dı yine burichini wo jigiŋ, ta ye zɔɔlınchıgıla aŋaŋ suŋŋiŋ aŋ ka suŋŋi tı saŋŋa dieke tı keŋ yaala.

5

1 Kaabıŋ jakʋʋŋ mana Ɲmıŋ ŋaana vʋara wa a nyına ʋ chanchaalıŋ sʋŋ dı ʋ zie ba naŋ ma a kaabıma a yıma wʋnıŋ Ɲmıŋ ba bıaŋ wıa.
2 Ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wabına sieti pam ma wıa, ʋ bıagı pɔgıla vuodiekemba dı waarına yıaŋ ta taarı nyıŋ sieku me sɔmm.
3 Ta ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wabına wıa, ʋ ka yie kaabaha vuosi nyıına ma wʋbıatı wıa, ama ʋ yie mıŋ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wʋbıatı wıa.
4 Vuoŋ ka vʋara ʋ gbaŋ a yie kaabıŋ jakʋʋŋ, sie Ɲmıŋ vʋarı wa sıba die ʋ vʋarına Arɔni dene wo.
5 Die gbaŋ gbaŋ, Masia die dı ka kɔtı ʋ gbaŋ ta vʋarı ʋ gbaŋ dı ʋ yi kaabıŋ jakʋʋŋ ama Ɲmıŋ die bala a yı wa dı:
"Fʋnıŋ fʋ yine n Bʋadembiŋ;
ta jinne maŋ bırıŋ fʋ chɔɔŋ."
6 Ta ʋ balı jigiŋ kaanı dıaŋ
"Fʋnıŋ nan keŋ yi kıkaabıtʋ yaa gamma haahuu,
sıba Melikizedeki."
7 Die Yisa dı yene bie tıŋgbaŋka gie me wo, die ʋ ŋaaŋ jʋʋsa Ɲmıŋ ta bala ʋ wumugisike aŋaŋ nıntaantı a yıa Ɲmıŋ, vuodieke dı baaŋ bıagı gbatı wa a nyıŋ kumbu me wo. Die ʋ yine vuodieke dı sʋʋna ʋ gbaŋ a yıa Ɲmıŋ wıa, Ɲmıŋ die dı wʋŋ ʋ jʋʋsıŋ.
8 Die ʋ seŋ yiwo Ɲmıŋ Bʋadembiŋ wusie, ama die ʋ dii wo wahala ʋ tuone Ɲmıŋ nʋaŋ wıa,
9 ta die keŋ dii wahalaka kpatı, ta yi vuodiekemba mana dı tuone ʋ nʋaŋ dı ye gbatıtaaŋ dieke dı wone kpatıŋ.
10 Dama Ɲmıŋ die vʋarı wa mıŋ dı ʋ yi kaabıŋ jakʋʋŋ sıba Melikizedeki.

Yada taanıŋ kpaamıŋ

11 Tı tıŋ nan balı nı wıa pam yaa gamma Masia aŋaŋ Melikizedeki ma, ama dı hagırı mıŋ dı tı dagı nı a chıası, dama nı ka sıba wıa chıası lagı lagı.
12 Dı tı mʋ nı yiwo dıdagırıŋ saŋka gie, ama nı ye yaala dıdagırıŋ aŋ ba dagı nı yaa gamma Ɲmıŋ wıaha wupiilikehe. Nı sıı sıba ballınyaalısı ta mʋ nı nyume biisiŋ daa nyindiiki dʋnsa.
13 Vuodieke dı nyunene biisiŋ ye yiwo bʋanyaalıŋ, ta ka sıba wııŋ mana yaa gamma vıınıŋ yaa bıaŋ ma.
14 Nyindiiki dʋnsa nıŋ yiwo nyıŋkʋra sııtı, banıŋ ba dagı ba mıŋ ba sıba wudieke dı yine vıınıŋ aŋaŋ wudieke dı yine bıaŋ.

6

1 Die wıa, nı da vaa tı wıarı Masia wıaha wupiilikehe dagıŋ ma, ama nı vaa tı dagıma wudiekemba dı mʋna a yıma vuodiekemba dı kʋrınna Masia dıısıŋ ma wa. Die wıa tı ka bı yaala tı balıma yaa gamma wudieke wıa tı mʋna tı chıgı nyıŋ tı wʋbıatı ma ta yi Ɲmıŋ yada,
2 ta bı balıma yaa gamma Ɲmıŋ nyaabʋ sııla wıa aŋaŋ nuuŋ dıısıŋ vuosi ma aŋaŋ kumbu hagıkʋ wıa aŋaŋ Ɲmıŋ dı balla ʋ dii vuosi sarıya dene ta ka wo kpatıŋ dene.
3 Dıı yi Ɲmıŋ dı saagı tı nan ga nıŋŋa.
4 Masia dıdıısırı diekemba dı zetine ʋ dıısıŋ, dı nan dı hagırıŋ aŋ ba bıagı a tarıgı ba sʋŋanyile. Saŋŋa kaanı die ba bie wo Ɲmıŋ chaanıŋ ma, ta banıŋ aŋaŋ ba chanchaalıŋ dı tuo Ɲmıŋ Halıkasıka, ta laŋ arızanna ma piini a ye,
5 ta die sıba Ɲmıŋ wıa nansıŋ dı sına die, ta sıba dʋnıa dieke dı kienene wo hagırıŋ wıa,
6 ama ta keŋ zeti Masia dıısıŋ. Dı nan dı hagırıŋ dı ba yiŋŋi tarıgı ba sʋŋanyile, dama ba bı kʋʋ wa Ɲmıŋ Bʋadembike dagarıkʋ ma ta yi wo viivi yeŋ me mıŋ.
7 Tıŋgbaŋ dieke nııŋ dı ŋaana nıı ka dı sʋnsı ta yie nyindiike a yıa vuodiekemba

dı kʋna wa, Ŋmıŋ yi alibarika yı kanıŋ tıŋgbaŋka mi.
8 Ama dıı yi ka nyuuŋ haŋgɔɔsı aŋaŋ huubıatı, die nıŋ ka wo nyʋarı, dı kaaŋ yʋası ta Ŋmıŋ kaa kaatı yı ka aŋ ka dii boliŋ a chʋʋsı.
9 Ama tı nımballı, aŋaŋ tı bala naa mana, ama tı ka chele yaa gamma nı ma. Tı sıba dı nı bie sievııŋkʋ ma, gbatıtaanıŋ sievııŋkʋ ma.
10 Ŋmıŋ nıŋ yiwo wusietieŋ. Wʋnıŋ ʋ kaaŋ daaŋ tʋŋ dieke nı tʋnna wa, yaa choti dieke nı yalla aŋaŋ wa wa ta die suŋŋi ta ye suŋŋe Masia dıdıısırıba wa.
11 Tı yaala nı wʋnyı mana yallıma kanıŋ sʋkʋ mi a ga tʋgı kpatıkʋ, amʋ nı yalla tama dı nı nan ye jadieke wo nı nan seŋ a ye ke.
12 Tı ka yaala nı yi walınkpıatieliŋ, ama tı yaala nı yi vuodiekemba dı yine Yisa yada, ta yallıma suguru, ta keŋ ye jadieke Ŋmıŋ dı yına nʋaŋ dı ʋ nan yı ba wa.

Ŋmıŋ wusie nʋaŋ wo chıılıŋ

13 Ŋmıŋ die dı yına Abarahami nʋarı, die ʋ hʋʋ wa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ saaŋ ma, dama vuoŋ wori a tıaŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ ʋ baaŋ nan hʋʋ vuoke mi saaŋ ma.
14 Die ʋ baarı dı, “Manıŋ n yıa fʋ nʋaŋ dı n nan yi alibarika a yi fʋ ma, ta yı fʋ haagısı pam.”
15 Abarahami die dı dii suguru ta die keŋ ye jadieke Ŋmıŋ dı yına nʋarı dı ʋ nan yı wa wa.
16 Vuota dı keŋ baa ʋ hʋʋ ʋ ŋaaŋ hʋʋ wa vuodieke dı tıanna wa saaŋ ma, ta ʋ hʋʋsısı dı kʋa nınhagırıŋ mana.
17 Vuodiekemba dı bala ba tuo nʋa dieke Ŋmıŋ dı ziene wo, die ʋ yaala ʋ dagı ba dı ʋ kaaŋ tarıgı ʋ sʋŋanyile; die wıa die ʋ hʋʋ a gʋtı ʋ nʋarı ma.
18 Ŋmıŋ kaaŋ bıagı chıbı ŋmınchıbısı. Die wıa nyinti ale wa gie, ʋ nʋarı aŋaŋ ʋ hʋna wa wo tarıgıŋ. Die wıa tı chıgına a ga ʋ jigiŋ a ye gbatıtaanıŋ naa wa, dı mʋ tı vaa ʋ nʋarı gie kpaŋŋısı tı aŋ tı yigi tama dieke tı yalla wa a yalla keŋ keŋ.
19 Tama dieke tı yalla naa die vana tı sʋgıtı dı hagırı, ta ga juu arızanna ma Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ a garısa garı dieke dı puone juokpeŋkpııkʋ a ga tʋgı juodieke dı yine kası Ŋmıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ wa.
20 Mi die Yisa die dı wɔŋ zie tı naŋ ma a yi tı sieyiiritu, ta yi kaabıtıba jakʋʋŋ yaa gamma haahuu sıba Melikizedeki.

7

Ŋmıŋ Kıkaabıtʋ Melikizedeki wıa

1 Melikizedeki wa gie die yiwo Salemi tıŋ naaŋ, ta bı yi Nabidie Ŋmıŋ kıkaabıtʋ. Die Abarahami die dı nyınna tɔŋ dieke die ʋ bıagına a nyaŋŋı naalıba banıısa a yiŋŋi a kieŋ wo, die Melikizedeki die dı tuoli wo sieŋ me a yi alibarika a yi wo.
2 Abarahami die dı yı wa nyindiekemba mana ʋ nagına a nyıŋ mi wo baŋ mana sʋŋ kaanı. Ʋ saarı Melikizedeki wa chıaŋ yine “Sʋgıyıalıŋ Naaŋ” ta ʋ die bı yi Salemi tıŋ naaŋ, ta Salemi chıaŋ dı yi “Sʋgıdʋagıŋ” die wıa ʋ bı yi “Sʋgıdʋagıŋ Naaŋ.”
3 Wııŋ die wori a daga yaa gamma Melikizedeki chɔɔŋ wıa yaa ʋ nuŋ wıa yaa ʋ chɔɔŋkʋʋlıba wʋnyı wıa yaa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ maarıŋ yaa ʋ kuŋ wıa. Ʋ sıı sıba Nabidie Ŋmıŋ Bʋadembike, ta yi Ŋmıŋ kıkaabıtʋ yaa gamma haahuu.
4 Ye Melikizedeki die dı yine vuokpııŋ dene, ta tı chɔɔŋkʋʋŋkpııŋ Abarahami die yı wa jadieke mana die ʋ wagına gbatı a nyıŋ tɔŋ ma baŋ sʋŋ mana kaanı.
5 Mıraha die dagıya dı Izara vuosisi gbaŋ mʋ ba vʋarı wa ba nyinti baŋ sʋŋ mana kaanı a yı ba gbaŋ gbaŋ ba buuriŋ die dı yine Liiva haagısısı ta yi Ŋmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ ba mana die dı yine Abarahami haagısı mana yɔrı.
6 Melikizedeki die ka yi Liiva haagıŋ ama Abarahami die yı wa wa ʋ nyinti baŋ sʋŋ mana kaanı. Die Melikizedeki die dı yi alibarika a yi Abarahami ma, wʋnıŋ vuodieke Ŋmıŋ dı yına nʋarı.
7 Vuoŋ mana sıba mıŋ dı vuodieke dı yınana alibarika yiwo vuokpııŋ a tıaŋ vuodieke dı tuosinene alibarika ka.
8 Kıkaabıtıba diekemba die dı tuosinene nyinti baŋ mana sʋŋ kaanı a nyına vuosi jigiŋ die yiwo vuota ta die dı keŋ kpie, ama Melikizedeki vuodieke die dı tuosinene nyinti baŋ mana sʋŋ kaanı a

nyına Abarahami jigiŋ ye bie wo ʋ miivoli me sıba Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı dagına dene wo.
9 A bı gʋtı tı nan bıagı a baarı dı Liiva haagısı vuodiekemba die dı tuosinene nyinti baŋ mana sʋŋ kaanı wa, gbaŋ die yı wa Melikizedeki ba nyinti baŋ mana kaanı saŋŋa dieke Abarahami die dı yına wa.
10 Dama saŋŋa dieke Melikizedeki die dı haarına Abarahami wa, die ba ye ka mıırı Liiva ama wʋnıŋ Liiva die bie wo ʋ chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami wa ma.
11 Ŋmıŋ die yı Izara vuosi mıra ta die dagı Liiva maarıŋ ba kaabıŋ tʋʋma dı sına die. Dıı yi ta kıkaabıtıba diekemba die dı nyına Liiva maarıŋ ma tʋʋma dı bıagı a yie vuosi sʋgıyıalıntieliŋ, dı tıŋ kaaŋ bı yi talası dı kıkaabıtʋ gaaŋ vuodieke dı kana ka nyıŋ Arɔni maarıŋ ma ama ta yi kıkaabıtʋ sıba Melikizedeki keŋ.
12 Dama ba keŋ tarıgı kıkaabıtıba vʋarıŋ, dı yiwo talası dı ba tarıgı mıraha gbaŋ.
13 Ta tı Yɔmʋtieŋ vuodieke wıa tı balala naa wa, nyıŋ wa buurigaaŋ ma. Ta vuoŋ dı ye ka nyıŋ ʋ buuriŋ ma a yi kıkaabıtʋ.
14 Vuoŋ mana wɔŋ sıba a baarı wʋnıŋ Yisa die nyıŋ wa Juda buuriŋ ma, ta Mosisi die dı ka balı dı kıkaabıtıba nan nyıŋ ba buuriŋ ma.

Yisa sıı sıba Melikizedeki

15 Saŋŋa dieke kıkaabıtʋ gaaŋ sıba Melikizedeki die dı kenne keŋ wo die dı yi aŋ tı faası sıba wıaha chıaŋ.
16 Wʋnıŋ die ʋ ka yi kıkaabıtʋ yaa gamma vuota mıraha ma, ama die ʋ bırıŋ wa kıkaabıtʋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ hagırıŋ ma.
17 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Nan yi kıkaabıtʋ yaa gamma haahuu, sıba Melikizedeki die dı sına die wo.”
18 Die wıa mırıkʋʋrı ka bı tʋma dama ka wo hagırıŋ aŋaŋ nyʋarı.
19 Dama Mosisi mıraha die ka bıagı yi jaaŋ dı beri vıınıŋ. Ama lele tı yaa tama dieke dı kpana ka, ka ma tı chʋŋ gbigi Ŋmıŋ.
20 Ta Ŋmıŋ dı bı yı nʋaŋ a gʋtı ka ma. Ŋmıŋ die ka yıa nʋaŋ die ba kalınnana kıkaabıtıba mi wo.
21 Ama Yisa die keŋ yiwo kıkaabıtʋ saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı yına wa nʋaŋ ta balı wa dı:
“Manıŋ Ŋmıŋ yı wa nʋaŋ
ta kaaŋ bı tarıgı n sʋŋanyile, ta baarı
‘Fʋnıŋ fʋ bala fʋ yi kıkaabıtʋ yaa gamma haahuu.’ ”
22 Die wıa, Yisa yiwo vuodieke dı dagına dı nʋa dieke dı kpana beri mıŋ ta wo tarıgıŋ.
23 Kʋrıŋ ma wa kıkaabıtıba mi wo die kpiye mıŋ ta ba chanchaalıŋ dı tuose ba tʋʋma, die wıa die ba dala.
24 Ama Yisa nıŋ ʋ nan dı beri ta yi kıkaabıtʋ yaa gamma haahuu ta ʋ tʋʋmaha kaaŋ nyıŋ ʋ nuusi me aŋ vuogaaŋ tuoke.
25 Die wıa, vuodiekemba dı chʋnna gbigi Ŋmıŋ, wʋnıŋ Yisa saaŋ ma naa, ʋ nan bıagı a gbatı ba a taaŋ leleke gie aŋaŋ saŋŋa dieke dı kienene wo, dama wʋnıŋ ʋ bie wo ʋ miivoli me saŋŋa mana mıŋ, ta jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa ba.
26 Die wıa, Yisa yine tı kıkaabıtıba jakʋʋŋ dieke dı suŋŋinene tı tı yaalala dene. Wʋnıŋ ʋ yiwo sʋgıyıalıntieŋ ta wo bıaŋ: ʋ bie ʋ tʋaŋ ta ka sıı sıba vuodiekemba dı yalla bıaŋ wa, ta Ŋmıŋ dı kɔtı wa a tıaŋ arızanna ma tieliŋ mana.
27 Kıkaabıtıba nyıŋkʋra banıŋ ba die woliŋ kaaba daaŋ nıŋ mana ba gbaŋ gbaŋ ba wʋbıatı wıa, ta bı kaaba yıa vuosisi wʋbıatı wıa, wʋnıŋ Yisa nıŋ ka sıı die, die ʋ nagı wa ʋ gbaŋ a yi kaabı balımıŋ, kaabıŋ bı wori.
28 Mosisi mıraha ŋaaŋ vʋara vuotaŋ a yie be kıkaabıtıba nyıŋkʋra ama ta ba ka mıŋŋı beri vıınıŋ a kpatı. Mıraha kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ die dı yı nʋaŋ ta nagı ʋ Bʋadembiŋ a yi wo kıkaabıtʋ, wʋnıŋ ʋ nan dı beri vıınıŋ yaa gamma haahuu.

8

Yisa yine tı kıkaabıtıba jakʋʋŋ

1 Wudieke tı bala naa chıaŋ yiwo naa, tı yaa wa kıkaabıtıba jakʋʋŋ ta ʋ kalı Ŋmıŋ vuodieke dı yalla hagırıŋ mana nuudiigiŋ chaaŋ naarı ma arızanna ma,
2 ta ʋ tʋma kıkaabıtıba nyıŋkʋra tʋʋma Ŋmıŋ kası dıaŋ kası vııkʋ ma; kanıŋ ka

yine wusie jıamıŋ vııŋ ta tı Yɔmʊtieŋ die dı wʊnsı ka da vuota.
3 Kıkaabıtıba jakʊʊŋ dieke nıŋ mana ba vʊarına, die dı yiwo talası dı ʊ nagı piinisi ta bı yi kaaba a yı Ŋmıŋ, die gbaŋ die dı yi talası dı tı kıkaabıtıba jakʊʊŋ gbaŋ yı jaaŋ.
4 Dıı yi ʊ tıŋ bie tıŋgbaŋka gie me, ʊ tıŋ kaaŋ yi kıkaabıtʊ naada, dama kıkaabıtıba diekemba dı yınana Ŋmıŋ piinisisi sıba Juu vuosi mıraha dı dagına die wo wɔŋ beri mıŋ.
5 Wudieke ba tʊnnana naa wa yiwo arızanna ma vııŋ nıasıŋ. Naa wıa Ŋmıŋ die dı kpaaŋ Mosisi saŋŋa dieke die ʊ balla ʊ wʊnsı Ŋmıŋ jıamıŋ vııkʊ, Ŋmıŋ die dı kpaaŋ wa ta baarı dı, “Yime jaaŋ mana mana sıba n dagına fʊ tannı sikpeŋ wo.”
6 Ama Ŋmıŋ yı wa Yisa kaabıŋ tʊŋ dieke dı tıanna ba kaabıŋ tʊʊmaha sıba ʊ nʊaŋ dı tıanna ta bie vuotaŋ aŋaŋ wʊnıŋ Ŋmıŋ vuosisi sʊnsʊkʊ dene wo, dama ʊ nʊarı taası wa aŋaŋ nyınvıına atıaŋ nʊakʊʊrı.
7 Dama dıı yi ta bʊmbʊŋaŋ nʊarı die vana ta vuosi dı bie vıınıŋ, die nıŋ dı tıŋ kaaŋ bı yi talası dı Ŋmıŋ yı nʊarı a gʊtı ka ma.
8 Ama Ŋmıŋ die ye vuotaŋ bıabʊ saŋŋa dieke ʊ balla dı:
“Manıŋ Ŋmıŋ bala naa:
saŋŋa kieŋ ta n nan keŋ yi nʊahaalıŋ a yı Izara vuosi aŋaŋ Juda vuosi.
9 Kanıŋ ka kaaŋ dı sıı sıba nʊa dieke die n ziene aŋaŋ ba chɔɔŋkʊʊlıŋ daa dieke die n yigine ba nuuŋ ta vʊarı ba a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma wa.
Die ba ka dı nʊa dieke die n yına ba wa die wıa n baga die dı wo ba ma.
10 Manıŋ Ŋmıŋ baarı n nan zieŋ nʊarı gie aŋaŋ Izara vuosi daa diekemba dı kienene wo:
N nan wa marı n mıraha ba sʊŋanyile me ta maagı ha ba sʊgıtı ma.
Manıŋ n nan yi ba Ŋmıŋ, aŋ ba dıaŋ ba yi n vuosi.
11 Dı kaaŋ bı yi talası dı vuoŋ dagı ʊ chanchaaŋ yaa a balı ʊ chanchaaŋ dı ‘Fʊnıŋ, sımma Ŋmıŋ.’
Dama ba mana nan keŋ sıba mıŋ vuodiekemba dı yine vuokpııma aŋaŋ wabıtı mana.
12 N nan keŋ vaa ba wʊbıatı a chaa ba ta kaaŋ dı tıınsa ba wʊbıatıtı wıa.”
13 Ŋmıŋ dı dene balı nʊahaalıŋ wıa die yine bʊmbʊŋaŋ nʊarı dı yi nʊakʊʊrı, ta jadieke nıŋ mana dı kʊʊrınna ta nyıŋ, ka kaaŋ yʊası ta ka bıa.

9

Tıŋgbaŋka gie Ŋmıŋ jıamıŋ aŋaŋ arızanna ma Ŋmıŋ jıamıŋ wıa

1 Bʊmbʊŋaŋ nʊarı die yaa wa mıra yaa gamma ba baaŋ nan jıaŋ Ŋmıŋ dene aŋaŋ jigidieke ba baaŋ dı jıama wa tıŋgbaŋka gie me.
2 Die ba kpii wo dɔŋısı gbanıŋ vııŋ ta yaa juone ale. Die ba wasa juodieke die dı benne nıŋŋa wa, Kası Jigiri. Mi die ba zieŋ jadieke ba nagına popolisi a sʊga ka ma ta teebuli dı zie ka ma ta paanʊ dieke die ba nagına a yı Ŋmınnı dı diisi teebulike me.
3 Die garı dieke dı puone juone ale wo kʊaŋ die ba wasa kası dıaŋ kası jigiŋ,
4 die ka sʊŋ die kori dieke ba nagına salıma a wʊnsı wa ta ba jʊa nyınnyʊʊgıvıına ka ma a yıa Ŋmınnı aŋaŋ Ŋmıŋ nʊaha a daka dieke ba nagına salıma a marı ka mana wa die dı beri. Ka ma salıma gbieŋ die dı beri ta nyindiike dieke ba wasınana maana wa die dı bie ka ma aŋaŋ Arɔni daaŋgbanıŋ dieke dı tɔsına vaatıtı aŋaŋ taŋ teelike ale dieke Ŋmıŋ mıraha dı maagına a diisi a ma wa dı beri.
5 Die adaka ka sikpeŋ die nyinti ataŋ die yalla chobiti ta daga dı Ŋmıŋ bie me, ta a chobititi die dı jatı a ligi jigidieke Ŋmıŋ dı nagınana wʊbıatı a chaa wa. Ama lele n kaaŋ bıagı a dagı wıaha chıası mana.
6 Naa die dı sıı, die kıkaabıtıba die ŋaaŋ juo juodieke dı bene nıŋka ma daaŋ mana a tʊma ba Ŋmıŋ jıamıŋ tʊʊma,
7 ama kıkaabıtıba jakʊʊrı nyıına ma ŋaana juo juodieke dı bene sʊkʊ ma wa, bıŋ mana bʊnyı ʊ juo mi. Ʊ ŋaaŋ nagı wa zıŋ a juu yi kaaba a yı Ŋmıŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ wʊbıatı wıa aŋaŋ vuosisi dı

yine wudiekemba ta ka sıba baarı a yiwo wʊbıatıtı.
8 Ɲmıŋ Halıkasıka die mıŋŋı daga yaa
gamma Ɲmıŋ jıamıŋ vııkʊ gie, dı jigi-
dieke dı yine kası dıaŋ kası jigiri die ye ka
yuori saŋŋa dieke juodieke dı bene nıŋka
dı yene zie wo.
9 Naa yiwo dagıtı a yı tınıŋ
vuodiekemba dı bene leleke gie wo,
ta daga dı vuodiekemba die dı jıanna
Ɲmınnı ta die ŋaaŋ yıa Ɲmıŋ ba piinisi
aŋaŋ ba dɔŋısı zımbʊ die ka bıagı a vʊarı
ba wʊbıatı Ɲmıŋ nıŋŋa,
10 dama hanıŋ nıŋ die a yiwo nyindi-
ike aŋaŋ nyiŋnyuuki diekemba die dı
chʊarına aŋaŋ wudieke dı kana ka
chʊarı, aŋaŋ nyıŋgbanıŋ wʊnsıŋ wıa.
Genhe mana die yiwo nyıŋgbanıŋ ma
mıraha dı ba dı ha yaa gamma a ga tʊgı
saŋŋa dieke wʊnıŋ Ɲmıŋ dı bala ʊ yı ba
mırıhaalıŋ.
11 Ama Masia vuodieke dı yine nyıŋvııŋ
dieke dı benne leleke gie kıkaabıtıba
jakʊʊŋ wɔŋ keŋ mıŋ. Vııŋ dieke ʊ
kenne juu ta tʊma ka ma naa yiwo
vııŋkpeŋkpııŋ dieke dı benne vıınıŋ
aŋaŋ wusie; daa jadieke vuota dı kpine,
ta a ka bı yi tıŋgbaŋka gie jaaŋ.
12 Masia die dı kenne a juu bʊnyı
jıamıŋ vııkʊ ma a ga tʊgı kası dıaŋ kası
jigiri saŋŋa dieke wo, die ʊ ka nagı bie
aŋaŋ naarası zıŋ a yi kaaba, ama die ʊ
nagı wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ zıŋ a tuŋ ta vʊarı
tı a nyıŋ bıaŋ ma yaa gamma haahuu.
13 Die ba ŋaaŋ naga bie aŋaŋ naarası
zıŋ, ta die bı nagı naasaaŋ a yi kaaba
ta jʊʊ ka nyıŋgbanıŋ bolıŋ ta nagı
ka tanyeelıŋ aŋaŋ zımbʊ a mısı mısı
vuodiekemba die dı yalla bıabʊ Ɲmıŋ
nıŋŋa, dı ka wʊnsı ba nyıŋgbanıŋ aŋ ba
yıantı.
14 Ama Masia die wo bıaŋ ta Halıkasıka
dieke dı benne saŋŋa mana hagırıŋ ma
wʊnıŋ Masia die dı nagı ʊ gbaŋ a yi kaabı
dieke dı bene vıınıŋ vıınıŋ a yı Ɲmıŋ.
Die wıa ʊ zımbʊ dı faasına yaa hagırıŋ
ta vʊarı bıaŋ tı sʊgıtı ma. Ta lele tı nan
bıagı jıaŋ Nabidie Ɲmıŋ ta kaaŋ bı yie
wudiekemba dı baaŋ yaa tı a ga kuŋ me.
15 Wıırı gie wıa, Masia yine vuodieke
dı vana nʊahaalıkʊ dı beri amʊ
vuodiekemba Ɲmıŋ dı wana wa nan ye
alibarika dieke dı wone kpatıkʊ ta Ɲmıŋ
dı yi nʊaŋ dı ʊ nan yı wa. Naa nan bıagı
yi dama Masia die kpiye mıŋ, die dı vaa
vuota dı ye gbatıtaanıŋ a nyıŋ ba wʊbıatı
ma saŋŋa dieke nʊakʊʊrı dı yene beri wo.
16 Dıı yi vuoŋ dı maagı ʊ faarı diile
gbanıŋ, vuoŋ ka yese jaaŋ ntaala ba keŋ
bıagı a dagı dı vuodieke dı maagına
gbaŋkʊ kpiye mıŋ.
17 Dama saŋŋa dieke vuodieke dı
maagına faarı gbaŋkʊ dı yene bie ʊ
miivoli me wo, gbaŋkʊ mi wo yiko.
18 Die wıa bʊmbʊŋaŋ nʊarı die dı wo
yiko dıı yi ba ka yi zımbʊ kaaba.
19 Mosisi die wolıŋ mʊʊlı wa Ɲmıŋ
mıraha mana sıba dı maagına dene wo.
Ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ nagı vaatı a bɔbı aŋaŋ
yiise kɔbıŋmınıŋ a nagı suge naarası
aŋaŋ bie zıŋ dı lagıŋnana nyaaŋ a nagı
mısa mıraha gbaŋkʊ ma aŋaŋ vuosisi
mana ma,
20 ta die bala dı, “Zımbʊ gie yine nʊa
dieke Ɲmıŋ dı yına nı dı nı dıa dagıtı.”
21 Mosisi die dı bı nagı zımbʊ a mısı
Ɲmıŋ jıamıŋ vııkʊ aŋaŋ jadiekemba
mana ba nagına a jıama Ɲmınnı ma.
22 Wusie, Ɲmıŋ mıraha ma zıŋ die vana
jaaŋ mana dı bie vıınıŋ ta wo dıgıntı, ta
dıı yi zıŋ dı ka nyıŋya, Ɲmıŋ kaaŋ nagı
vuosi wʊbıatı a chaa ba.

Masia kaabıkʊ kpise wo bıaŋ

23 Die wıa, die dı yiwo talası dı ba
yi kaaba a wʊnsı nyindiekemba dı yine
arızanna ma nyinti nıasıŋ. Ama kaabı
dieke dı tıanna naa balla ka wʊnsı
arızanna ma nyinti gbaŋ gbaŋ.
24 Dama Masia die ka ga juu juokasi
dieke vuota dı nagına ba nuusi a mıı ta
ka nıası jigikası ka wa, ama die ʊ ga juu
wo arızanna gbaŋ gbaŋ ma a zie Ɲmıŋ
nıŋŋa tı suŋŋıŋ wıa.
25 Juu vuosi kıkaabıtıba jakʊʊrı ŋaaŋ
juo kası dıaŋ kası jigiri bıŋ mana bʊnyı
aŋaŋ dɔŋısı zıŋ mıŋ. Ama Masia die ka
ga juu dı ʊ nagı ʊ gbaŋ a yime kaaba
saŋŋa mana,
26 dama die ʊ tıŋ yi die, die nıŋ
dı tıŋ nan yi talası dı ʊ dime wahala
saŋŋa saŋŋa a nyıŋ saŋŋa dieke Ɲmıŋ

dı naanna tıŋgbaŋka gie wo. Ama leleke gie, saŋŋa dı gbigine kpatıŋ naa, die ʋ keŋ nyıŋ bʋnyı dı ʋ nagı ʋ gbaŋ a yi kaaba ta kpisi bıaŋ.
27 Vuota mana baa ʋ kpi wo bʋnyı ta ka kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ dii wo ʋ sarıya.
28 Die gbaŋ gbaŋ Masia gbaŋ die dı nagı ʋ gbaŋ a yi kaaba bʋnyı dı ʋ vʋarı vuosi pam a nyıŋ bıaŋ ma, ʋ nan daansı yiŋŋi a keŋ ama daa ʋ bı vʋarı vuosi a nyıŋ ba bıaŋ ma ama ta gbatı vuodiekemba dı chıısınana wa wa a taaŋ.

10

1 Juu vuosi mıraha die yiwo arızanna ma nyıŋvıına diekemba dı kienene wo nıasıŋ, ama daa ka gbaŋ gbaŋ. Die wıa, kaabı dieke dı wone kpatıkʋ ta ba yie bıŋ mana wa kaaŋ bıagı a yi vuodiekemba dı kienene aŋaŋ kaabıkʋ kası Ŋmıŋ nıŋŋa.
2 Dıı yi die kaabıkʋ tıŋ nan bıagı wʋnsı ba sʋgıtı, ba tıŋ nan kaabı bʋnyı ta vaa, ta bıaŋ kaaŋ bı dı ba.
3 Ama ba yie kaabaha mi mıŋ bıŋ mana ta a tıınsa vuosi ba wʋbıatı,
4 dama naarası aŋaŋ bie zımbʋ gie kaaŋ bıagı a vʋarı bıaŋ.
5 Die wıa, die Masia die dı bala ʋ keŋ tıŋgbaŋka gie me wo, die ʋ balı a yı wa Ŋmıŋ dı:
"Fʋnıŋ ka yaala kaaba aŋaŋ piinisi,
ama wʋnsı wa nyıŋgbanıŋ a yı mıŋ.
6 Fʋ sʋŋ ka fıala aŋaŋ dɔŋısı ba nagına a yie kaaba
ta jʋha wʋbıatı wıa wa.
7 Die wıa maŋ baarı dı, 'Ŋmıŋ, manıŋ n wʋnna
dı n yi wudieke fʋnıŋ fʋ yaalala,
sıba dı maagına die wo fʋ gbaŋkʋ ma yaa gamma n wıa wa.' "
8 Die ʋ wolıŋ baarı dı, "Fʋnıŋ fʋ wo sʋgıfıalıŋ aŋaŋ kaaba aŋaŋ piinisi aŋaŋ dɔŋısı ba nagına yi kaaba ta jʋa ha wa aŋaŋ kaabı dieke ba ŋaana kaaba ba wʋbıatı wıa wa." Die ba kaaba kaabaha gie sıba mıraha dı dagına dı ba yime die wo.
9 Womi die ʋ bı baarı dı, "Ŋmıŋ, n wʋnna n nan yi fʋ choti." Die wıa, Ŋmıŋ vʋarı wa kaaba kʋraha mana a taaŋ ta nagı Masia kaabıkʋ a zieŋ a naŋ ma.
10 Yisa Masia die yiwo wudieke Ŋmıŋ dı yaalala ta die nagı ʋ gbaŋ a yi kaaba bʋnyı ta vʋarı tı wʋbıatı a taaŋ.
11 Kıkaabıbalıŋ dieke Juu vuosi kıkaabıtıba dı ŋaana yie daaŋ mana wa kaaŋ bıagı a vʋarı wʋbıatı a taaŋ.
12 Ama Masia nıŋ die nagı wa ʋ gbaŋ a yi kaabıŋ bʋnyı bıaŋ wıa, kaabı dieke dı yalla hagırıŋ yaa gamma haahuu ta vʋara bıaŋ saŋŋa mana wa. Ta lele ʋ wa kalı wa Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.
13 Mi ʋ wa chıısa saŋŋa dieke dı baaŋ keŋ tʋgı aŋ Ŋmıŋ nagı ʋ dataası a yi ʋ nuusi me.
14 Die wıa, wʋnıŋ die ʋ yiwo kıkaabı balımıŋ ta yi vuodiekemba ʋ vʋarına a nyıŋ bıaŋ ma wa dı ba bemme vıınıŋ yaa gamma haahuu.
15 Ŋmıŋ Halıkası gbaŋ di wo siara yaa gamma wıırı gie mi, dı
16 "Manıŋ Ŋmıŋ, nʋarı gie maŋ baa n zieŋ aŋaŋ ba
daa diekemba dı kienene wo:
Manıŋ n nan nagı n mıraha a yi ba sʋgıtı ma,
ta maagıha a diisi ba sıkpara ma."
17 Ta die bı balı a gʋtı dı, "Ta ba wʋbıatıtı aŋaŋ ba tʋntʋmbıatı, n kaaŋ bı tıınsıha bıbra."
18 Die wıa Ŋmıŋ dı nagına wʋbıatı a chaa naa, ʋ ka bı yaala kaabıŋ mana bıbra.

Tı chʋŋ gbigi Ŋmıŋ

19 N nımballı, Yisa kumbu wıa tı yaa wa sikimiŋ dı tı ga juu kası dıaŋ kası wa jigiŋ.
20 Yisa nyıŋgbanıŋ dieke dı yine sie haalıŋ aŋaŋ sie dieke dı yalla miivoli wo yuorine sanʋarı a yı tı.
21 Tı yalla kıkaabıtʋ kpııŋ dieke dı sına Ŋmıŋ tigiŋ me wıa,
22 nı vaa tı chʋŋ gbigi Ŋmıŋ aŋaŋ sʋgı diekemba dı benne vıınıŋ aŋaŋ wusie yada, ta da yallıma chıılıŋ, aŋaŋ tı sʋgı diekemba Yisa zıŋ dı vʋarına sʋŋanyilibıatı me wo, aŋaŋ tı nyıŋgbaŋ dieke die tı sına aŋaŋ nyaaŋ dieke die dı wone dıgıntı wa.
23 Nı vaa tı yigi tama dieke tı bala dı tı yallı wa a yalla keŋ keŋ ta da chıılıma,

dama vuodieke dı yına tı nʊarı yiwo wusietieŋ.
24 Nı vaa tı baga bemme tamba ma ta suŋŋime taŋ yaa gamma choti aŋaŋ tʊnvıına yiile.
25 Nı da vaa tı vaa lagımıŋ sıba vuosi bataŋ dı yinene dene wo, ama nı vaa tı faası kpaŋŋıma taŋ, sıba tı yene ta tı Yɔmʊtieŋ daarı faası a chʊŋ gbige dene wo.
26 Tı sıbına wusie dieke ba yuori dagı tı naa, dıı yi tı ko yie bıaŋ, kaabıŋ bı wori a baaŋ bıagı a vʊarı bıabʊ mi.
27 Wudieke dı tıalına yiwo sarıya di-ile dieke dı yalla ŋmaamıŋ aŋaŋ bo-likpeŋkpııŋ dieke dı kienene ta nan daansı a chʊʊsı vuodiekemba dı zetine Ŋmınnı.
28 Vuodieke nıŋ mana die dı zetine Mosisi mıraha dıısıŋ, ta vuosi dı sıba ta yi siara vuosi bale yaa bataa, die ba ŋaaŋ kʊa dı tieŋ ta ka chıga wa zɔɔlıŋ.
29 Die nıŋ, yilime wudieke dı bala ka yi a yi vuodiekemba dı kana ka yıa Ŋmıŋ Bʊa wa jılıma ta ka bı yıa nʊarı zıŋ dieke dı yine tı kası wa jılıma ta zıa Halıkası dieke dı suŋŋine tı wo, banıŋ vuosi mi nan faası ye tıbıdatıŋ pam.
30 Dama tı sıba dı Ŋmıŋ baarı dı, “Manıŋ n balla n yiŋŋi tuŋ bıaŋ.” Ka bı maagı dı, “Ŋmıŋ nan keŋ dii ʊ vuosi sarıya.”
31 Dı yaa ŋmaamıŋ dı vuoŋ juu miivoli-tieŋ Ŋmınnı sınyıırıŋ ma.
32 Nı da daaŋ ma saŋŋa dieke nı wolinne a bʊgırı yaa gamma Masia ma wa, die nı dii wo wahala pam ama die a ka nyaŋŋı nı.
33 Saŋŋa a taŋ ba ŋaaŋ zıa nı wa yaalıŋ ma ta mugise nı, ta saŋŋa a taŋ dıaŋ nı ŋaaŋ yi siri dı nı gʊtı wa vuodiekemba ba mugisinene wo.
34 Die nı ŋaaŋ chıga zɔɔlıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı benne dansarıka ma wa, ta saŋŋa a taŋ ba keŋ gbatı nı nyinti, nı ŋaaŋ yaa wa sʊgıfıalıŋ dama nı sıba a baarı dı nı yaa nyindiekemba dı tıanna die ta Ŋmıŋ dı yı nʊaŋ dı ʊ nan yı nı wa aŋ ka bemme yaa gamma haahuu wo.
35 Die wıa nı da vasıma nı kpaŋŋınana nı gbaŋ dene wo, dama ka yaa wa nyʊarı pam a kieŋ.
36 Nı mʊ nı yallıma suguru, ta bıagı yi wudieke Ŋmıŋ dı yaalala, ta ye jadieke die ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yı tı wa.
37 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı:
“Dı tıalı wa bıta pilii
ta vuodieke dı balla ʊ keŋ wo nan keŋ
ʊ kaaŋ yʊası.
38 N vuovıınaha nıŋ ba nan yi mıŋ yada ta bemme;
ama dıı yi ba wʊnyı dı yiŋŋi kʊaŋ
n sʊŋ kaaŋ fıalı aŋaŋ wa.”
39 Tınıŋ tı ka yi vuodiekemba dı yiŋŋinene kʊaŋ ta nan yɔrı wa, ama tı yiwo Masia yada ta ʊ gbatı tı a taaŋ.

11

Yada wıa

1 Yada yiwo, fʊ tuone a dii dı fʊ yalla tama dı nan ye nyindiekemba wa nan seŋ ye he. Ta bı tuo dii dı fʊ kana ka yese nyindiekemba ba seŋ beri mıŋ.
2 Ŋmıŋ die bırı wa kʊrıŋ ma vuosi ba yada wıa.
3 Tı yada wıa tı sıba a baarı dı Ŋmıŋ die yuori wo ʊ nʊaŋ a balı ta ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie dı naaŋ. Die ʊ nagı wa jadieke tı kana ka bıagı yese a naaŋ jadieke tı yesinene naa.
4 Abeli die dı yine Ŋmıŋ yada wıa, die ʊ yı Ŋmıŋ kaabı dieke dı faasına a vıına a tıaŋ Keeni kaabıkʊ. Ʊ yadaka wıa Ŋmıŋ die dı baarı dı ʊ yiwo vuovıınʊ, dama Ŋmıŋ gbaŋ sʊŋ die fıalıya mıŋ aŋaŋ ʊ piinisisi. Abeli die kpiye mıŋ, ama die ʊ yine Ŋmıŋ yada wıa ʊ ye bala mıŋ jinne, dama wudieke ʊ yine wo ye daga tı mıŋ.
5 Enɔki die dı yine Ŋmıŋ yada wıa die ʊ ka kpiye, ama Ŋmıŋ die nagı wa mıŋ a jʊalı arızanna ma ta vuoŋ dı ka bı ye wo. Dı maagıya mıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı, Enɔki die yiwo vuodieke dı fıalınana Ŋmıŋ sʊŋ ta ʊ keŋ nagı wa a jʊalı arızanna ma.
6 Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a fıalı Ŋmıŋ sʊŋ dıı yi dı tieŋ ka yi wo yada, dama vuodieke nıŋ mana dı kienene Ŋmıŋ jigiŋ mʊ ʊ yi wo yada dı wʊnıŋ Ŋmıŋ seŋ beri mıŋ ta yıa vuodiekemba dı yaalala wa nyʊarı.

7 Nowa yada wıa die dı yi ta ʊ wʊŋ
Ɲmıŋ kpaaŋkʊ yaa gamma nyindiekemba
die ʊ kana ka bıagı ye aŋaŋ ʊ nine
wo. Die ʊ tuo Ɲmıŋ nʊarı ta kpaası
haarıkpeŋkpııŋ ta wʊnıŋ aŋaŋ ʊ deŋ die
dı juu ka ma ta ye gbatıtaanıŋ. Dene die
dı dagı dı tıŋgbaŋka gie vuosi yaa wa
bıaŋ, ama ʊ yadaka wıa die dı yi ta Ɲmıŋ
dı wa wa vuovıınʊ.
8 Abarahami die yiwo Ɲmıŋ yada die
wıa saŋŋa dieke Ɲmıŋ die dı balı wa dı
ʊ nyıŋ tıŋgbaŋ dieke ʊ benne wo a ga
tıŋgbaŋ dieke wʊnıŋ Ɲmıŋ dı bala ʊ nagı
yı wa wa, die ʊ saagı ta ga. Die ʊ vaa
wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋgbaŋka ta ka sıba
jigidieke ʊ ganana.
9 Ʊ yadaka wıa die dı yi ʊ ga yi chaanʊ
tıŋgbaŋ dieke Ɲmıŋ die dı yına nʊaŋ
dı ʊ nan yı wa wa ma. Die ʊ bie wo
dɔŋısı gbaŋtı vııtı ma; ta ʊ ballı Aziki
aŋaŋ Jakobu vuodiekemba die dı kenne
tuo nʊarı dıaŋ die dı bie mi.
10 Dama Abarahami die chıısa dı ʊ keŋ
juu tıŋ dieke Ɲmıŋ dı tuurine ta mıı wa
ma, tıka yiwo jadieke dı balla ka bemme
haahuu.
11 Ʊ hɔgʊ Sara dıaŋ die kʊrıŋya mıŋ ta
yi hɔgʊpırıŋ, ama wʊnıŋ Sara yada wıa
die ʊ keŋ yigi nyuuti ta mıırı, dama ʊ die
sıba a baarı dı Ɲmıŋ vuodieke dı yına wa
nʊarı yiwo wusietieŋ.
12 Abarahami vuodieke dı kana ka yʊa
aŋaŋ kuŋ naa, ama ʊ kasıŋ haagısı die dı
keŋ dala sıba chıŋmarısı dı dala dene wo,
ta bı dala sıba mʊgıŋ tambʊsıŋ dı dala
dene ta wo biisiŋ.
13 Vuosi gie mana die keŋ kpi mıŋ aŋaŋ
ba yada, ama ta ye ka tuo wudieke Ɲmıŋ
dı yına nʊaŋ dı ʊ nan yı ba wa, ama ba
yadaka wıa die ba wolıŋ ye ke saasaa,
dama die ba sıba ta saagı dı ba yiwo
chaanıŋ ta kaaŋ yʊası tıŋgbaŋka gie me.
14 Vuodiekemba dı balala wıaha gie wo
yuori daga wa dı ba yaala ba gbaŋ gbaŋ
ba tıŋgbaŋ.
15 Die ba ka yile yaa gamma tıŋgbaŋ
dieke ba vana wa, dıı yi die ba tıŋ yile
ka wıa, ba tıŋ nan ye sieŋ a yiŋŋi ga ka
ma.
16 Ama die ba yile mıŋ yaa gamma
tıŋgbaŋ dieke dı tıanna ka ta bie
arızanna ma. Die wıa Ɲmıŋ dı ka chıga
viivi dı ba wasıma wa ba Ɲmıŋ, dama die
ʊ wʊnsı wa tigikpııŋ a gbarı ba.
17 Abarahami dı yine Ɲmıŋ yada wıa,
die ʊ nagı ʊ bʊa Aziki dı ʊ yi kaaba a yı
Ɲmıŋ saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı magısına wa
wa. Ye, wʊnıŋ Abarahami wo mi die yine
vuodieke Ɲmıŋ dı yına nʊarı mi, wʊnıŋ
ʊ bına yi vuodieke dı nagına ʊ bʊadembi
balımıŋ dı ʊ yi kaaba a yı Ɲmıŋ.
18 Ɲmıŋ die wɔŋ balı wa mıŋ dı, “Aziki
ma nan ye haagısı diekemba n yına nʊarı
dı n nan yı fʊ wa.”
19 Abarahami die yiwo yada dı Ɲmıŋ
nan bıagı sʊgırı kunti a nyıŋ kuŋ me,
ta ka seŋ sıı sıba Abarahami die tuo wo
Aziki a nyıŋ kuŋ me.
20 Aziki yada wıa die ʊ balı wʊvııŋ
dieke die dı balla ka keŋ Jakobu aŋaŋ
Esɔɔ ma wa.
21 Jakobu die dı yalla yada wıa, die ʊ
balla ʊ kpi wo die ʊ balı wʊvıına a yı
Josefu ballıdembisi wʊnyı mana ta die
keŋ jalıŋ ʊ daaŋgbanıŋ ta jıaŋ Ɲmıŋ.
22 Josefu die dı yalla yada wa wıa die ʊ
balla ʊ kpi wo, die ʊ balı yaa gamma Izara
vuosi dı balla ba nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma
dene, ta die balı yaa gamma ba balla ba
yi ʊ kɔba dene.
23 Mosisi chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ die dı yalla
yada wıa, die ba mıırına wa ta ye ʊ vıına
dene wo, die ba nagı wa a lɔbırı chııta
ataa, ta die ka chıga naaŋ wa dı ziene nʊa
dieke wo.
24 Mosisi die dı yalla yada wıa, die ʊ
bırınna wa die ʊ ka saagıya dı ba wasıma
wa Naaŋ Faro lıa bʊa.
25 Die ʊ saagıya mıŋ dı ʊ dii wahala
aŋaŋ Ɲmıŋ vuosi ama ta ka saagıya
tʊntʊmbıatı sʊgıfıalı dieke dı yine bıta
wa.
26 Die ʊ yiliye mıŋ dı, dıı yi ba zıa wa
Masia wıa dı yaa nyʊarı pam a tıaŋ Ijipiti
tıŋgbaŋ nyinti mana, dama ʊ nine die bie
wo nyʊarı dieke dı kienene wo me mıŋ.
27 Mosisi die dı yalla yada wıa, die ʊ
nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma ta die ka chıga
naaŋ wa sınyıırı dieke dı baaŋ keŋ ʊ ma,
ama ta die gara nıŋŋa sıba ʊ seŋ ye wo
Ɲmıŋ, vuodieke vuoŋ dı kana ka yese wo
aŋaŋ ʊ nine wo.

28 Die ʋ yalla yada wɪa die ʋ piili
gasɪtɪaŋkʋ dʋʋga, ta die yɪ nʋaŋ dɪ Izara
vuosi nagɪ zɪŋ mɪsɪ ba gbɪabɪsɪ amʋ kuŋ
malakaka kaaŋ keŋ a kʋʋ ba bʋmbʋŋaŋ
ballɪdembisi.
29 Die Izara vuosi yada wɪa die dɪ yi
ta mʋgɪŋmɪmbʋ die dɪ puo ta yi tɪŋgbaŋ
kpɪaŋ a yɪ ba ba jʋalɪ, ta Ijipiti vuosisi
dɪaŋ die dɪ mɪa dɪ ba jʋalɪ ama mʋgɪrɪ
nyaabʋ die dɪ keŋ lagɪŋ ta dii be.
30 Izara vuosi yada wɪa die ba chʋnna a
giliŋ Jeriko tɪka daraa ayʋpɔyɪ wa die ka
gaama mana die dɪ nan dene.
31 Rahabi, hɔgʋ dieke die dɪ tʋnnana
daakpana tʋʋmaha yada wɪa die Izara
vuosisi die ka gʋtɪ kʋʋ wa aŋaŋ
vuodiekemba die dɪ zetine Ɲmɪŋ nʋarɪ,
dama die ʋ mɪŋŋɪ tuo wo Izara
vuodiekemba die dɪ kenne dɪ ba maansɪ
daansɪ tɪka chaantɪ.
32 N bɪ balɪ nɪ vuosi bataŋ wɪa a gʋtɪ?
Dɪɪ yi saŋŋa dɪ beri n tɪŋ nan balɪ nɪ
yaa gamma Gidioni wɪa, aŋaŋ Baraki wɪa,
aŋaŋ Samasini wɪa, aŋaŋ Jafita wɪa, aŋaŋ
Davidi wɪa, aŋaŋ Samuli wɪa, aŋaŋ Ɲmɪŋ
naazʋalɪŋ wɪa.
33 Ba yada wɪa die ba bataŋ die dɪ wagɪ
a nyaŋŋɪ tɪŋgbaŋɪsɪ, ta ba bataŋ wudieke
dɪ mʋna, ta tuo Ɲmɪŋ dɪ yɪna nʋaŋ dɪ ʋ
nan yɪ ba jadieke, ta ba bataŋ die dɪ vaa
naachige dɪ ka bɪagɪ yuori a nʋa,
34 ta ba bataŋ dɪ kpisi bolikpɪɪma, ta
ba bataŋ die dɪ chɪgɪ nyɪŋ takoobi kuŋ
me. Ta ba bataŋ die yiwo wabɪtɪ ama a
keŋ bɪrɪŋ hagɪrɪtieliŋ, ta bataŋ dɪaŋ die
dɪ taa tɔŋ aŋaŋ hagɪrɪŋ ta vaa tɪŋgbaŋ
gaasɪ sojasisi dɪ chɪgɪ.
35 Ta hɔgʋba bataŋ maarɪtɪ vuodiekemba
die dɪ kpine dɪ hagɪ kunti me.

Ta ba bataŋ die dɪ yine Ɲmɪŋ yada wɪa
die ba nɪgɪ kʋʋ ba, dama die ba ka yaala
ba zeti Ɲmɪŋ dɪɪsɪŋ ta chɪgɪ nyɪŋ kumbu
me, ama die ba yaala ba hagɪ kuŋ me a
ye miivoli dieke dɪ tɪanna die.
36 Die ba vʋarɪ wa ba bataŋ fala ta tɪbɪ
ba, ta bɔbɪ ba bataŋ aŋaŋ chɔrɪma a nagɪ
ba yi dansarɪka ma.
37 Die ba taa ba bataŋ tana, ta die gobi
ba bataŋ bule, ta die kʋa ba bataŋ aŋaŋ
takoobi. Ba bataŋ die bɔbɪ wa yiise aŋaŋ
bie gbaŋtɪ ta dɪ dɪa aŋaŋ zɔɔlɪŋ, ta vuosi
die dɪ mugise be ta yie be bɪaŋ.
38 Tɪŋgbaŋka gie vuosi die ka mʋ dɪ
ba bemme aŋaŋ ba. Die ba dɪ dɪa
mɪŋ hagɪyeŋ me aŋaŋ tana ma, ta juo
taŋpaŋɪsɪ aŋaŋ vɔrɪtɪ diekemba dɪ benne
tɪŋgbaŋ ma.
39 Vuosi gie mana ba yada wɪa Ɲmɪŋ die
dɪ bɪrɪ ba ama ba wʋnyɪ mana die ka tuo
wudieke Ɲmɪŋ dɪ yɪna nʋaŋ dɪ ʋ nan yɪ
ba wa,
40 dama Ɲmɪŋ die wɔŋ saŋ wa wudieke
dɪ faasɪna vɪɪna a zieŋ tɪ ama daa tɪ
nyɪɪna ma, ba gbaŋ ba gʋtɪya mɪŋ. Ɲmɪŋ
saŋkʋ die yiwo naa, dɪ banɪŋ aŋaŋ tɪ
mana nan daansɪ a lagɪŋ a bemme vɪɪnɪŋ
aŋaŋ wusie.

12

Tɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ wɪa

1 Vuosi gie mana yiwo siaratieliŋ a giliŋ
tɪ. Die wɪa, nɪ vaa tɪ kpaŋŋɪ tɪ gbaŋ a vigi
wudieke mana dɪ baaŋ kagɪ tɪ Masia sieŋ
me a taaŋ, aŋaŋ bɪaŋ dieke dɪ baaŋ bɪagɪ
a yigi tɪ; nɪ vaa tɪ dii suguru a mɪɪ mɪɪ
dieke dɪ bala ka keŋ tɪ wo naa.
2 Nɪ ko vaa aŋ tɪ nine bemme Yisa ma;
wʋnɪŋ tɪ yada dɪ taasɪ a nyɪŋ ka piiliŋ
me aŋaŋ ka kpatɪŋ. Die ʋ ka chɪga viivi
dɪ ʋ kpi dagarɪkʋ ma dama sʋgɪfɪalɪŋ die
zene a gbarɪ wa ka kʋaŋ chaaŋ, die yine ʋ
wa kalɪ Ɲmɪŋ naalagbaŋtɪ ma ʋ nuudiigiŋ
chaaŋ lele gie wo.
3 Nɪ yilime yaa gamma wudiekemba
die dɪ haarɪna wa aŋaŋ vuobɪatɪ die dɪ
hana wa dene, amʋ tɪ kaaŋ gbalɪgɪ ta kʋʋ
tamaha.
4 Dama nɪ kpaŋŋɪna nɪ gbaŋ ta waga
aŋaŋ bɪaŋ naa, nɪ wʋnyɪ ye ka kpaŋŋɪ ʋ
gbaŋ a ga tʋgɪ saŋŋa dieke ba kʋna wa.
5 Nɪ ka tɪɪnsa Ɲmɪŋ dɪ kpaana nɪ sɪba
chɔɔŋ dɪ kpaanana ʋ ballɪlɪ dene wo? Dɪ
maagɪya dɪ:
"N bʋa, saŋŋa dieke Ɲmɪŋ dɪ yɪa fʋ
kpaamɪŋ, fʋ wʋmma
dɪɪ yi ʋ datɪ fʋ tɪbɪŋ, daa vaa fʋ
kpaŋŋɪnana fʋ gbaŋ dene wo.
6 Dama Ɲmɪŋ kpaama vuodieke ʋ chone
mɪŋ,

ta vuodieke nɪŋ mana ʋ tuone a yi ʋ bʋa
wʋnɪŋ vuoke ʋ data ʋ tɪbɪŋ.”
7 Nɪ yallɪma hanɪa nɪ wahala diile me, ta
nagɪ ka sɪba chɔɔŋ dɪ ŋaana a data ʋ bʋa
tɪbɪŋ dene wo. Nɪ wahala diilehe dagɪya
mɪŋ dɪ Ɲmɪŋ pɔgɪlɪ nɪ mɪŋ sɪba ʋ ballɪ.
Bʋa wori ta ʋ chɔɔŋ dɪ ka data ʋ tɪbɪŋ.
8 Dɪɪ yi nɪ ka ye tɪbɪdatɪŋ sɪba ʋ ballɪlɪ
mana wa, die nɪŋ dɪ dagɪya mɪŋ dɪ nɪ
yiwo daakpana ballɪ ta ka seŋ yi ʋ ballɪ
aŋaŋ wusie.
9 Nɪ chʋalɪŋ vuodiekemba dɪ benne
tɪŋgbaŋka gie me data tɪ tɪba, ta tɪ yɪa ba
jɪlɪma. Die wɪa, nɪ vaa tɪ sʋʋŋ tɪ gbaŋ a
yɪ Ɲmɪŋ, vuodieke dɪ yine tɪ halɪtɪ Chɔɔŋ
wa ta ye miivoli.
10 Tɪ tɪŋgbaŋka gie chʋalɪŋ naga saŋŋa
bɪta mɪŋ a data tɪ tɪba sie dieke me ba
yene ta dɪ vɪɪna, ama Ɲmɪŋ nɪŋ data tɪ
tɪba dɪ ʋ suŋŋi tɪ, amʋ tɪ nan dɪ beri kasɪ
sɪba ʋ bene kasɪ dene wo.
11 Tɪbɪdatɪŋ saŋŋa tʋa mɪŋ ta wo
sʋgɪfɪalɪŋ, ama ka kʋaŋ chaaŋ
vuodiekemba dɪ dinene ka wahala ka ŋaŋ
ye wo ka nyʋarɪ dieke dɪ yine sʋgɪdʋagɪŋ
aŋaŋ beriviinɪŋ.

Kpaamɪŋ

12 Nɪ gbalɪgɪya mɪŋ, die wɪa nɪ kpaŋŋɪ
nɪ gbaŋ a bɪ hagɪrɪma.
13 Nɪ bemme beriviinɪŋ amʋ nɪ nan ye
gbatɪtaanɪŋ, ta nɪ gbalɪgɪsɪ kaaŋ vaa nɪ
bɪa.
14 Nɪ kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a bemme vɪɪnɪŋ
aŋaŋ vuoŋ mana, ta bemme kasɪ dama
vuoŋ wori a baaŋ nan ye tɪ Yɔmʋtieŋ wo
dɪɪ yi ʋ ka yi kasɪ.
15 Nɪ gbarɪ nɪ gbaŋ ta da keŋ waarɪ
Ɲmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪlaha. Nɪ wʋnyɪ da
yallɪma tʋaŋ ʋ sʋŋ ma aŋ kanɪŋ tʋabʋ
mi keŋ yalla sʋgɪchʋʋsɪŋ a keŋ nɪ chan-
chaalɪŋ ma, ta chʋʋsɪ vuosi pam.
16 Nɪ gbarɪ nɪ gbaŋ ta da keŋ yime
dɪgɪntɪ tʋʋma yaa ta daansa Ɲmɪŋ wɪa
yɔrɪ sɪba Esɔɔ dɪ yine dene wo, ta die nagɪ
ʋ nyɪŋkʋrɪtɪ a tarɪgɪ nyindiike a dii bʋnyɪ
wa.
17 Nɪ sɪba a baarɪ ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ
yaala ʋ tuo alibarika a nyɪŋ ʋ chɔɔŋ wa
jigiŋ ta die kʋŋ aŋaŋ nɪntaantɪ ama ta die
ka yeye, dama die ʋ ka ye sie dieke ʋ baaŋ
daagɪ a tarɪgɪ wudieke ʋ wolinne a chʋʋsɪ
wa.
18 Nɪnɪŋ nɪŋ nɪ ka keŋ jigidieke
nɪ baaŋ bɪagɪ gbi sɪba Izara vuosi
die dɪ kenne Sinayi tankpeŋkpɪɪŋ ma
wa, jigidieke bolikpeŋkpɪɪŋ die dɪ
dinene ta lɪmɪŋkpeŋkpɪɪŋ dɪ beri, ta
bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ dɪ nɪga wa,
19 ta kantaŋ die dɪ kʋŋ ta lɔlɪŋ dɪ balɪ
wa. Die ba wʋnna lɔlɪkʋ mi wo, ba piili
jʋʋsa ta die ka yaala kanɪŋ lɔlɪkʋ bɪ balɪ
bɪbra,
20 dama mɪrɪ dieke die ba wʋnna wa die
hagɪrɪŋ a yɪ ba mɪŋ. Die ka baarɪ dɪ, “Dɪɪ
yi dɔŋ gbaŋ dɪ gbi tankpeŋkpɪɪkʋ ba mʋ
ba taa ka aŋaŋ tana a kʋʋ mɪŋ.”
21 Mi die yaa ŋmaamɪŋ pam, die wɪa
Mosisi die dɪ baarɪ dɪ, “Ɲmaamɪŋ yalla
mɪŋ, ta n nyɪŋgbanɪŋ dɪ chele.”

22 Ama nɪnɪŋ nɪŋ, nɪ keŋ wo kunkogi
dieke ba wasɪnana Zayɔni, wudieke dɪ
yine miivolitieŋ Ɲmɪŋ tɪŋkpeŋkpɪɪŋ ta
yi arɪzanna ma Jerusalemi wa, jigi-
dieke malakasi tuse tuse dɪ lagɪŋna aŋaŋ
sʋgɪfɪalɪkʋ wa.
23 Nɪnɪŋ nɪŋ nɪ keŋ wo vuodiekemba
Ɲmɪŋ dɪ yine ʋ ballɪ ta ba saara dɪ
maagɪ arɪzanna ma wa jigiŋ. Nɪ keŋ
wo Ɲmɪŋ vuodieke dɪ yine vuota mana
sarɪyadiiru wo jigiŋ, aŋaŋ sʋgɪyɪalɪntieliŋ
vuodiekemba Ɲmɪŋ dɪ yi ta ba halɪtɪ dɪ
mɪŋŋɪ beri wo jigiŋ.
24 Nɪ keŋ wo Yisa, vuodieke dɪ
yine nuupɔɔnɪgɪrʋ wa jigiŋ, ta bɪ keŋ
nʋahaalɪkʋ jigiŋ. Ta zɪŋ dieke die dɪ
nyɪnna daga wʋvɪɪŋ dieke dɪ tɪanna Abeli
zɪmbʋ wɪa.
25 Die wɪa, nɪ sɪmma ta da zeti dɪ nɪ wʋŋ
a yɪ Ɲmɪŋ vuodieke dɪ balala yɪa nɪ wa,
dama Izara vuosi die dɪ zetine vuodieke
die dɪ balala yɪa ba tɪŋgbaŋka gie me wo
nʋarɪ, die ʋ ka vaa ba tɪbɪdatɪŋ; ta dɪɪ yi
tɪ zeti ʋ kpaaŋkʋ die dɪ nyɪnna arɪzanna
ma, lalɪa tɪ baa tɪ yi a chɪgɪ nyɪŋ tɪbɪdatɪŋ
ma?
26 Saŋka mi die Ɲmɪŋ lɔlɪŋ die dɪ dɔŋ
tɪŋgbaŋka gie, ama lele ʋ yɪ wa nʋaŋ dɪ,
“N ka baa n dɔŋ wa tɪŋgbaŋka gie nyɪɪna
ma bɪbra, ama n baa dɔŋ wa tɪŋgbaŋka
aŋaŋ ŋmɪŋsikpeŋ gbaŋ.”

27 “Bıbra wa” dagıya dı nyınnaaŋka
mana nan dɔŋ ta vʊʊ, amʊ nyindiekemba
dı kana ka bıagı dɔŋ wa nan tıalı.
28 Die wıa, tı tuone naarı dieke dı kana
kaaŋ dɔŋ naa wıa, nı vaa tı wasıma Ŋmıŋ
ta jıama wa aŋaŋ jılıma aŋaŋ ŋmaamıŋ
aŋ ʊ nine suuli,
29 dama Nabidie Ŋmıŋ sıı sıba boli
dieke dı dinene.

13

Kpatıŋ kpaamıŋ

1 Nı yine Masia dıdıısırıŋ wıa nı chome
taŋ saŋŋa mana.
2 Nı da keŋ daaŋ dı nı tuo chaanıŋ nı
tige me, dama vuosi bataŋ yiwo die a tuo
malakasi chaantı ta die ka sıba dı ba yiwo
malakasi.
3 Nı tıınsıma vuodiekemba dı benne
dansarıka ma wa sıba nınıŋ aŋaŋ banıŋ
lagıŋna bie dansarıka ma. Ta tıınsıma
vuodiekemba dı dinene wahalaka sıba
nınıŋ aŋaŋ banıŋ dinene wahalaka.
4 Nı yallıma jılıma aŋaŋ taŋ, nı hɔgʊba
faarıŋ aŋaŋ nı dembisi yallıŋ ma, ta da
yime daakpana yaa hɔgʊkpana tʊʊma,
dama Ŋmıŋ nan keŋ datı vuodiekemba dı
yinene die tıba.
5 Nı vʊarı nı lɔla a nyıŋ ligire yaalıŋ
ma, ta vaa nı nine suuli jadieke nı yalla,
dama Ŋmıŋ baarı dı, “N kaaŋ wɔŋ vaa nı,
ta n kaaŋ wɔŋ daaŋ nı wıa.”
6 Die wıa nı vaa tı yallıma sikimiŋ ta
balı dı,
“Ŋmıŋ yine n susuŋŋiru,
n kaaŋ dı chıga ŋmaamıŋ.
Bıa vuota dı nan bıagı a yi mıŋ?”
7 Nı da keŋ daaŋ nıŋŋandıısırıkʊraha
die dı bala Ŋmıŋ wıa a yıa nı wa, ta tıınsı
die ba benne dene ta keŋ kpi dene wo, ta
chansıma ba yada.
8 Yisa Masia dı sına die diene wo, ʊ sıı
wa die jinne, ta nan dı sıı die yaa gamma
haahuu.
9 Nı da vaa dagıhaalıŋ yiri yiri vaa
nı taarı a nyıŋ sievııŋkʊ ma. Dı
vıına dı Ŋmıŋ suŋŋiŋ yı vuoŋ hagırıŋ ʊ
sʊŋ ma; nyindiike diile chʊaraha dıısıŋ
kaaŋ yı wa hagırıŋ. Vuodiekemba dı
pɔgılına nyindiikehe chʊaraha kaaŋ wɔŋ
ye suŋŋiŋ a nyınna ka ma.
10 Kıkaabıtıba diekemba dı yinene
kaaba Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ jigiŋ wo, wo
sieŋ dı ba dii kaabaha dı diisine tı koriku
me wo.
11 Ta Juu vuosi kıkaabıtıba jakʊʊrı
ŋaaŋ yaa wa dɔŋısı zıŋ a ga juu kası dıaŋ
kası jigiri dı ʊ yi kaaba bıaŋ wıa, ama
ka kʊaŋ chaaŋ ba ŋaaŋ jʊʊ wa dɔŋısı
nyıŋgbaŋısısı tıka kʊanʊaŋ.
12 Die wıa Yisa gbaŋ die kpi wo tıka
kʊanʊaŋ, dı ʊ vʊarı vuosisi a nyıŋ ba
bıaŋ ma aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ zıŋ.
13 Die wıa, nı vaa tı nyıŋ ga ʊ jigiŋ a ga
dii viivi aŋaŋ wa.
14 Dama tıŋ dieke dı bala ka bemme yaa
gamma tıŋgbaŋka gie me wori, ama tıgı
dieke dı kienene wo tı chıısa.
15 Die wıa, nı vaa tı bırıma Ŋmıŋ saaŋ
saŋŋa mana Yisa Masia saaŋ ma; bırı
dieke dı nyınana tı nʊa ma wa yine kaaba
a yı wa.
16 Nı da vaa dı nı yime vıınıŋ
a suŋŋime taŋ, dama a yine kaabı
diekemba dı fıalınana Ŋmıŋ sʊŋ.
17 Nı saagıma yıma nı nıŋŋandıısırıŋ
ta dıa ba nʊa, banıŋ ba daansınana nı
haalıtı ta ka voose, dama banıŋ ba bala
ba keŋ dagı ba tʊnna dene a yı Ŋmıŋ.
Dıı yi nı saaga a yıa ba ba nan dı tʊma
ba tʊʊma aŋaŋ sʊgıfıalıŋ dı daa die ba
nan dı tʊma aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ, die kaaŋ
suŋŋi nı.
18 Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı. Tı sıba
dı tı ka yi wııŋ a chʊʊsı ta yaala tı yime
wudieke dı mʊna saŋŋa mana.
19 Ama n faası jʊʊsa nı dı nı jʊʊsıma
Ŋmıŋ dı ʊ vaa n yiŋŋi keŋ nı jigiŋ daraa
gie nʊaŋ.

Kpatıŋ Ŋmıŋ jʊʊsıŋ

20 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı
sʊgıdʊagıkʊ die sʊgırına tı Yɔmʊtieŋ Yisa
a nyıŋ kuŋ me. Wʊnıŋ Yisa wa yine
gbıgbarıtʊ kpeŋkpııŋ, dama die ʊ kpiye
mıŋ, ta ʊ zıŋ dı wʊnsı Ŋmıŋ nʊarı dieke
dı bala ka bemme yaa gamma haahuu
wo,
21 wʊnıŋ ʊ mıŋŋı a wʊnsı beri vıınıŋ
amʊ nı nan dı yie wudieke ʊ yaalala,
ta tʊma tʊnvıına mana; Yisa Masia wıa,
ʊ vaa nı yi vuodiekemba dı fıalınana ʊ

sʊŋ. Wʊnɪŋ Masia sɪna bɪrɪŋ yaa gamma haahuu. Wusie.

Kpatɪŋ wʊbalɪka

22 N nɪmballɪ, n jʊʊsa nɪ dɪ nɪ dii suguru ta wʊŋ n kpaaŋkʊ gie, dama gbaŋ dieke n maagɪna a yɪa nɪ naa yiwo gbaŋ gobiŋ.
23 N yaala nɪ sɪmma dɪ ba vʊarɪ tɪ nɪmbʊa Timoti a nyɪŋ dansarɪkaka ma mɪŋ. Dɪɪ yi ʊ keŋ n jigiŋ lele, maŋ keŋ kieŋ n nan yaa wa keŋ.
24 Nɪ waasɪ nɪ nɪŋŋandɪɪsɪrɪba mana aŋaŋ Ŋmɪŋ vuosi mana a yɪ tɪ. Tɪ nɪmballɪ diekemba dɪ nyɪna Itali tɪŋgbaŋ ma waasa nɪ.
25 Ŋmɪŋ suŋŋi nɪ mana.

Gbaŋ dieke
Jemisi
dı maagına wʊnna

1 Manıŋ Jemisi, vuodieke dı yine Nabidie Ɲmıŋ tʊntʊntʊ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia tʊntʊntʊ, n waasa Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ bale wo dı jaasına dʊnıa mana ma wa mana.

Yada aŋaŋ Yıaŋ wıa

2 N nımballı, nı yallıma sʊgıfıalıŋ saŋŋa dieke nı dinene wahala yiri yiri,
3 dama nı sıba a baarı wahalaha mi keniŋ vasa nı sıba dı nı seŋ yiwo Yisa Masia yada wusie, aŋ ka yi nı yaabııla.
4 Nı yallıma sikimiŋ a ga tʊgı kpatıŋ ta nı da keŋ a nan, amʊ nı da keŋ waarı berivıınıŋ aŋaŋ jaaŋ mana.
5 Dıı yi nı wʊnyı dı waarı yıaŋ, ʊ jʊʊsı Nabidie Ɲmıŋ vuodieke dı yınana; dama ʊ wo halı aŋaŋ yııla, ta yıa vuoŋ mana ta ka galıma ba, aŋ ʊ yı wa.
6 Fʊ keŋ jʊʊsa Ɲmıŋ, fʊ yi yada ta da keŋ a chıılı; ama vuodieke mana dı jʊʊsa aŋaŋ chıılıŋ, ʊ sıı sıba mʊgıkpııŋ nyapoŋikiŋ dieke bʊlɔgısıŋ dı yalla dɔma.
7 Wʊnıŋ vuoke mi da keŋ yilime dı ʊ nan ye jaaŋ a nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ,
8 dama ʊ yaa sʊŋanyile bule ta ka zie jigibalımıŋ.

Zɔɔlıŋ aŋaŋ nyinti wıa

9 Dı vıına tı nımballı diekemba dı yine zɔɔlıntieliŋ yallıma sʊgıfıalıŋ Ɲmıŋ dı kɔtına ba wa wıa,
10 ta tı nımballı diekemba dı yalla nyinti gbaŋ yallıma sʊgıfıalıŋ Ɲmıŋ dı sʊʊna ba wıa, dama ka kaaŋ yʊası aŋ ba tıaŋ ga sıba tııwute.
11 Dama ŋmınnı dı keŋ nyıŋ ka tuolibu ŋaaŋ nıgı wa tııka aŋ ka tııwutehe jigi a nan, aŋ ka vıınıŋ mana chʊʊsı. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı a yı ligiretieliŋ; saŋŋa dieke ba yilinene dı ba tʊʊma ga nıŋŋa wa saŋka mi ba kpie.

Magısıŋ wıa

12 Sʊgıfıalıŋ bie vuodieke dı nyaŋŋına magısıŋ, dama Ɲmıŋ nan yı ba nyʊarı dieke dı yine miivoli dieke ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yı vuodiekemba dı chone wo wo.
13 Dıı yi vuoŋ dı ye magısıkʊ mi, ʊ da keŋ baarı dı, “Magısıkʊ gie nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ.” Dama jaaŋ wori a nan bıagı magısı Ɲmıŋ dı ʊ yi bıaŋ ta Ɲmıŋ ka magısa vuoŋ dı ʊ yi bıaŋ.
14 Dıı yi vuoŋ dı yaala ʊ yi ʊ sʊgıbıaŋ tʊʊma die yine magısıŋ.
15 Sʊgıbıaŋ dı keŋ yigi vuoŋ, ka ŋaaŋ yaa wa tʊmbıatı a keŋ, ta tʊmbıatı kpatıŋ yiwo kuŋ.
16 N nımballı choti, nı daa vaa jaaŋ gaaŋ nı.
17 Javıınıŋ mana nyına wa ŋmıŋsikpeŋ, tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ jigiŋ, vuodieke dı naanna arızanna chaanıŋ mana. Wʊnıŋ ʊ ka tarıga sıba ŋmıŋsikpeŋ chaanıŋ dı ŋaana a tarıga die wo; wʊnıŋ ʊ ye yiwo Ɲmıŋ.
18 Ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yaalala ʊ yi tı ʊ ballı, ʊ wusie wʊbalıka ma ta tı ye miivoli haalıŋ, dı tı tıaŋ ʊ nyınnaaŋka mana.

Wʊmıŋ aŋaŋ tʊmıŋ wıa

19 N nımballı, n yaala nı sımma wıırı gie; vuoŋ mana mʊ ʊ yı lagı a wʊmma, ama ta sımma ʊ balala die, ta da jııma sınyıırıŋ lagı lagı,
20 dama vuota sınyıırıŋ ka tʊma Ɲmıŋ tʊnvıına diekemba ʊ yaalala.
21 Die wıa, n nımballı, nı vʊarı sʊŋanyilibıatı mana aŋaŋ wʊbıatı mana nı sʊgıtı ma ma, ta sʊʊŋ nı gbaŋ Ɲmıŋ nıŋŋa, ta tuo wudieke ʊ nagına yı nı sʊgıtı ma wa, dama wıırı mi yaa hagırı dieke dı baaŋ nan vʊarı nı a nyıŋ kuŋ me.
22 Ama nı yime wudieke wıırı dı dagına nı; dıı yi nı wʊŋ wıırı, ama ta ka yie ka dagınana nı die wo, nı gaama nı gbaŋ.
23 Vuodieke mana dı wʊnnana wıırı, ama ta ka yie ka dagınana die wo sıı sıba vuoŋ dı daansına ʊ gbaŋ dige me a ye ʊ gbaŋ ʊ sına die,
24 dama ʊ daansı ye ʊ gbaŋ digeke me, ta ga, ʊ ŋaaŋ daaŋ wa ʊ sına die.
25 Ama vuodieke dı yilinene mırıvıınaha diekemba dı baaŋ bıagı a gbatı vuota a taaŋ, ta mıŋŋı dı ha, ta ka yi vuodieke dı wʊnnana ta daama ha ama

ta yie a dagınana wudieke wo, Ŋmıŋ nan yi alibarika a yi wudieke mana ʋ yinene me.
26 Vuoŋ dı baarı dı ʋ yiwo Yisa kʋaŋandıısırʋ ama ta ka yige ʋ nʋaŋ, dı tieŋ gaama ʋ gbaŋ, ta ʋ Yisa kʋaŋdıısıkırı dı wo nyʋarı.
27 Vuodieke dı suŋŋinene bikpiisi aŋaŋ kpihɔgʋba ba wahala ma, ta bı vʋarı ʋ gbaŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie wʋbıatı ma, wʋnıŋ ʋ senne yi Yisa kʋaŋandıısırʋ wusie, ta wo taalı Ŋmıŋ jigiŋ.

2

Lugiŋ wıa

1 N nımballı, nı yine tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia vuodieke dı yine hagırıtieŋ yada die wo, nı da keŋ lugime.
2 Dıı yi nyintitieŋ dı yeegi nyiŋyeeki vıınıŋ ta yi salıma nuupiriŋ a keŋ juu nı Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ me, ta zɔɔlıntieŋ dıaŋ dı yeegi garıchɔɔtı a keŋ juu,
3 ta nı yı nyintitieŋ wo jılıma pam, ta balı yı wa dı ʋ keŋ a kala nıŋŋa, ama ta balı a yı zɔɔlıntieŋ wo dı zie yaa ʋ sʋʋŋ kala tıŋgbaŋ,
4 die nıŋ nı yiwo vuodiekemba dı lugınene aŋaŋ taŋ aŋaŋ sʋŋanyilibıatı.
5 N nımballı, nı wʋmma; Ŋmıŋ vʋarı wa zɔɔlıntieliŋ tıŋgbaŋka gie vuosi nıŋŋa, dı ba yi nyintitieliŋ ʋ jigiŋ, dama ba yi wo mıŋ yada, ta ʋ yi be ʋ ballı dieke dı bala ba dii naaŋ dieke die ʋ yına nʋaŋ dı ʋ nan yı vuodiekemba dı chone wo wo.
6 Ama nınıŋ nı zıa wa zɔɔlıntieliŋ. Daa ligiretielibe mugisinene nı wa, ta yaa nı a gara sarıya diile jigiŋ wo?
7 Daa banıŋ, ba balala a chʋʋsa Yisa Masia saaŋ vııŋ dieke dı sına nı wa?
8 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ chone fʋ gbaŋ die wo." Dıı yi fʋ dıı Ŋmıŋ naarı mırıka gie, dı vıına.
9 Ama dıı yi nı luge aŋaŋ taŋ nı yiwo bıaŋ ta mıraha dı yuori a dagı nı dı nı yiwo mıraha chʋchʋʋsırıŋ.
10 Vuodieke dı saagı a dıı mıraha mana, ta keŋ chʋʋsı a kaanı gbaŋ, chʋʋsı wa a mana.
11 Mıraha sʋŋ, Ŋmıŋ dieke dı bala dı, "Da keŋ yi daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma", wʋnıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ bına baarı "Daa keŋ kʋʋ vuoŋ." Die wıa dıı yi fʋ ka yi daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma, ama ta kʋʋ vuoŋ, chʋʋsı wa mıraha mana mana.
12 Nı balıma ta tʋmma ta sımma dı Ŋmıŋ nan nagı mırı dieke dı gbatınana vuosi a nyınna ba wʋbıatı ma wa a dii nı sarıya.
13 Vuodiekemba dı kana ka chıgı ba chanchaalıŋ zɔɔlıŋ, Ŋmıŋ nan dii ba sarıya ta kaaŋ chıgı ba zɔɔlıŋ; ama zɔɔlınchıgıla vuoŋ ka chıga sarıya diile.

Yada aŋaŋ tʋʋma wıa

14 N nımballı, vuodieke dı bala dı ʋ yi Yisa Masia yada, ama ta ka tʋma tʋŋ dieke dı mʋna ʋ yi, dı yaa nyʋarı? Kanıŋ yada ka mi nan bıagı gbatı wa a taaŋ?
15 Dıı yi ta fʋ nımbʋa dı beri ta wo jayeekiŋ aŋaŋ nyindiike dı ʋ dii,
16 ta fʋ balı wa dı, "Waası tigiŋ, ta bɔba ta die" ama ta ka yı wa jaaŋ, dı yaa nyʋarı?
17 Dıı yi yada nyıına ma dı beri, ama ta tʋʋma dı wori, kanıŋ yadaka mi yiwo yada kpiikiŋ.
18 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı, "Vuoŋ wʋnyı yaa yada, ta wʋnyı dıaŋ dı yaa tʋnvıına", n gbaŋ n nan yiŋŋi a balı dı, "Dıı yi fʋ ka tʋma tʋnvıına, bıa bala ka dagı dı fʋ seŋ yaa yada? Ama n tʋnvıına bala ka dagı dı n seŋ yaa yada."
19 Fʋ yi yada dı Ŋmıŋ balımıŋ benne? Dı vıına. Jımbıatı gbaŋ yi yada dı Ŋmıŋ balımıŋ benne, ta cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ.
20 Fʋnıŋ gaamʋ wa gie, fʋ yaala ba dagı fʋ dı dıı yi fʋ yaa yada ta wo tʋnvıına, yiwo yɔrı?
21 Da tı chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami die dı nagına ʋ bʋa Aziki a dıısı kʋrıŋ ma dı ʋ kʋʋ wa a yi kaaba a yı Ŋmıŋ wıa, Ŋmıŋ die dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınıŋ ʋ jigiŋ?
22 Nı ka ye ye? Die ʋ yine Ŋmıŋ wıa yada wa wıa, die wıa die ʋ tʋma tʋnvıınaha; tʋʋmaha gbaŋ die dagına dı ʋ seŋ yi Ŋmıŋ yada wusie.
23 Die Ŋmıŋ wʋbalıka die dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die yiwo wusie dı, "Abarahami die yiwo wo yada, die wıa

Ɲmıŋ die dı baarı dı ʊ yiwo vuovıınıŋ ʊ jigiŋ.” Die wıa die ba wasa wa Ɲmıŋ zʋa.
24 Ye ye? Vuoŋ tʊnvıına wıa Ɲmıŋ
dı nan baarı dı vuoke yiwo vuovıınıŋ ʊ
jigiŋ; ama daa ʊ yada nyıına ma wıa.
25 Die gbaŋ gbaŋ die dı yi a yı Rahabi
hɔgʋ dieke die dı tʊnnana daakpana
tʊʋmaha, die ʊ dine a tuo tʊntʊntıba
dieke Izara vuosi die dı tʊnna wa, ta suŋŋi
be ba daagı sie gaaŋ a yiŋŋi ga wa, ʊ
tʊʋmaha gie wıa Ɲmıŋ die baarı dı ʊ
yiwo vuovıınıŋ ʊ jigiŋ.
26 Die wıa, sıba nyıŋgbaŋ dieke dı
wone haalıŋ dı yine nyıŋgbaŋ kpiikiri,
die gbaŋ gbaŋ yada dı beri ta tʊnvıına dı
wori, ka gbaŋ ka yiwo yada kpiikiŋ.

3

Jiliŋ wıa

1 N nımballı, nı vuosi pam da keŋ
yaalıma dı nı yi dıdagırıŋ, dama nı wɔŋ
sıba a baarı tınıŋ vuodiekemba dı yine
dıdagırıba sarıya nan faası tʋa a tıaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi dıdagırıba.
2 Tı mana tı ka yie wudieke dı
mʊna saŋŋa mana, ama vuodieke dı
kana ka bala wʊbıatı, die vuoke seŋ
yiwo vuovıınıŋ, ta nan bıagı pɔgılı ʊ
nyıŋgbanıŋ mana.
3 Tı keŋ nagı kabarıka a bɔbı duuŋ
nʊaŋ dı ka yi tı dʊŋŋʊ, ka nyıŋgbanıŋ
hagırıŋ mana ŋaaŋ bie wo tı nuusi me.
4 Bı yilime haarıkpııma wıa,
aŋaŋ a yine nyıŋkpııma mana,
bʊlɔgısıkpeŋkpııŋ dı keŋ nıgı, a chʊŋ
mıŋ, ama dı yiwo daabıŋ ta vuodieke dı
dɔnnana ka dı yaa dɔma ka gara jigidieke
ʊ yaalala.
5 Die dı sı aŋaŋ jiliku; ka yiwo jabıŋ
vuota nyıŋgbanıŋ ma, ama vuota naga ka
a bala wʊkpııma.
Daansı ye, bolikaalıbıŋ dı ŋaana bıagı
a dii boŋŋʊkpııŋ die wo!
6 Jiliku dıaŋ sıı sıba boliŋ; ka bie tı
nyıŋgbanıŋ ma ta yallı wʊbıatı yiri yiri
mana ta nan bıagı a chʊʋsı tı nyıŋgbanıŋ
mana, ta bı dii vuota beriŋ sıba boliŋ;
kanıŋ bolibu mi nyıŋ wa Sitaani jigiŋ.
7 Vuota yaa dɔŋısı aŋaŋ nembisi aŋaŋ
nyinvuuke aŋaŋ zaasıtı hagırıŋ,
8 ama vuota kaaŋ bıagı pɔgılı ʊ jiliŋ, ka
yiwo jabıaŋ, ta suuli aŋaŋ tʊabıaŋ dieke
dı yalla kuŋ kieŋ, ta ka voose.
9 Jiliŋ dieke tı yalla a bıra tı Chɔɔŋ
Ɲmınnı dı yine tı Yɔmʊtieŋ wo, kanıŋ
jiliku gbaŋ gbaŋ tı yaa a bala wʊbıatı a
yıa vuota, vuodiekemba Ɲmıŋ dı naanna
sıba ʊ gbaŋ gbaŋ.
10 Nʊa dieke wʊbalıkı vıına dı
nyınnana ka ma wa, kanıŋ ka gbaŋ gbaŋ
wʊbalıkı bıatı dı bı nyınna. N nımballı
dı yi die, dı ka vıına.
11 Buluŋ dieke dı nyınnana nyanansıŋ
nan bıagı bı nyıŋ nyatʊakıŋ?
12 N nımballı, kınkamıŋ tııŋ nan bıagı
a nyıŋ taama? Yaa jııŋ nan bıagı a nyıŋ
kınkama? Die gbaŋ nyatʊakıŋ buluŋ dı
kaaŋ bıagı nyıŋ nyanansıŋ.

Yıaŋ dieke dı nyınna arızanna wıa

13 Mınıa yalla yıaŋ nı sʊnsʊŋ ta yaa
sıbıŋ? Dıı yi vuoŋ dı beri ʊ bemme
vıınıŋ ta sʊʋŋ ʊ gbaŋ ta tʊma tʊnvıına,
die baaŋ dagı dı ʊ seŋ yaa yıaŋ.
14 Ama dıı yi nı yallı sʊgıbıaŋ aŋaŋ
sʊgıtʊaŋ aŋaŋ halı nı sʊgıtı ma, nı da keŋ
kuulime aŋaŋ ka, ta chıbıma ŋmınchıbısı
a yıma wusieke.
15 Kanıŋ yıabʊ gie ka nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ,
ka yiwo tıŋgbaŋka gie aŋaŋ nyıŋgbanıŋ
chotiŋ aŋaŋ Sitaani tʊaŋ.
16 Dama jigidieke ta sʊgıbıaŋ aŋaŋ halı
dı benne, mi mugisiŋ aŋaŋ wʊbıatı yiri
yiri dı beri.
17 Ama yıaŋ dieke dı nyınna Ɲmıŋ jigiŋ,
wo dıgıntı; vuodieke dı yalla kanıŋ yıaŋ,
ʊ yaa sʊgıfıalıŋ ta bie sɔmm, ta wʊmma
yıa ʊ chanchaalıŋ, ta chıga zɔɔlıŋ pam,
ta bı tʊma tʊnvıına, ta ka luge, ta bala
wusie.
18 Vuodiekemba dı yalla sʊgıfıalıŋ ta
vasa sʊgıfıalıŋ dı beri vuosi sʊnsʊŋ,
banıŋ ba vanana Ɲmıŋ chıgıla dı beri.

4

Dʊnıa zʋatı wıa

1 Bıa taasınana waagıŋ aŋaŋ
nınhagırıŋ nı sʊnsʊŋ? A nyıŋ wa
sʊgıbıaŋ dı benne nı sʊgıtı ma.
2 Nı yaala nyinti a taŋ, ama nı ka
yese he, die wıa nı ŋaaŋ yiwo siri aŋaŋ

vuokʊʊla. Nɪ yaa sʊgɪbɪaŋ aŋaŋ nɪ chanchaalɪŋ nyinti, ama ta ka yese he, die wɪa waagɪŋ aŋaŋ nɪnhagɪrɪŋ bie wo nɪ sʊnsʊŋ. Nɪ wo jadieke nɪ yaalala dama nɪ ka jʊʊsa Ɲmɪŋ dɪ ʊ yɪ nɪ kanɪŋ jaabʊ mi.
3 Nɪ jʊʊsa Ɲmɪŋ ama nɪ ka yese dama nɪ yaa sʊŋanyilibɪatɪ, nɪ jʊʊsa yaala nɪ sʊgɪbɪatɪ nyinti.
4 Nɪ va wa Ɲmɪŋ ta dɪɪ nyɪŋgaasɪ; dɪɪ yi nɪ yaala tɪŋgbaŋka gie nyɪnbɪatɪ, nɪ ka sɪba dɪ nɪ yiwo Ɲmɪŋ dataasɪ? Vuodieke dɪ yaala tɪŋgbaŋka nyɪnbɪatɪ, wʊnɪŋ vuoke mi bɪrɪŋ wa Ɲmɪŋ dataaŋ.
5 Nɪ sɪba a baarɪ dɪ ka yiwo yɔrɪ Ɲmɪŋ wɪa dɪ baarɪ dɪ, "Ʊ yaala Haalɪ dieke ʊ yɪna tɪ wa pam."
6 Ama ʊ bɪ yɪa tɪ wa suŋŋiŋ pam. Die wɪa dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dɪ, "Ɲmɪŋ waga kalinbaantieliŋ, ama ta suŋŋe vuodiekemba dɪ sʊʊna ba gbaŋ tɪŋgbaŋ."
7 Die wɪa nɪ tuo Ɲmɪŋ nʊaŋ, ama ta zetime Sitaani, ta ʊ nan chɪgɪ ta va nɪ.
8 Nɪ chʊŋ gbigi Ɲmɪŋ jigiŋ, ta ʊ gbaŋ ʊ nan keŋ gbigi nɪ. Nɪnɪŋ tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ nɪ vaa tʊntʊmbɪatɪ yiile; nɪnɪŋ sʊŋanyile bule tieliŋ nɪ wʊnsɪ nɪ sʊgɪtɪ.
9 Nɪ yallɪma sʊgɪchʊʊsɪŋ ta kʊmma aŋaŋ nintaantɪ nɪ wʊbɪatɪ wɪa, ta daa bɪ laama, ta vaa nɪ sʊgɪfɪalɪŋ bɪrɪŋ nɪ sʊgɪchʊʊsɪŋ.
10 Nɪ sʊʊŋ nɪ gbaŋ nɪ Yɔmʊtieŋ nɪŋŋa, ta ʊ nan kɔtɪ nɪ ŋmɪŋsikpeŋ.

Da balɪma wʊbɪatɪ yaa gamma fʊ chanchaaŋ ma

11 N nɪmballɪ, nɪ da keŋ balɪma wʊbɪatɪ a yɪma taŋ. Vuodieke dɪ bala wʊbɪatɪ yaa gamma ʊ nɪmbʊa ma a chʊʊsa wa, dɪ yiwo Ɲmɪŋ mɪraha ʊ bala wʊbɪatɪ a yɪa ta chʊʊsa die. Dɪɪ yi fʊ bala a chʊʊsa mɪraha, die nɪŋ ka bɪ yi vuodieke dɪ dɪna ha, ama vuodieke dɪ chʊʊsɪnana ha.
12 Ɲmɪŋ nyɪɪna ma yalla sieŋ a baaŋ bɪagɪ a zieŋ mɪra, ta bɪ bɪagɪ a dii tɪ sarɪya, ta bɪ yaa hagɪrɪ dieke dɪ baaŋ bɪagɪ a gbatɪ tɪ a taaŋ, ta bɪ bɪagɪ chʊʊsɪ tɪ, ta mɪnɪa dɪaŋ benne a yaa sieŋ dɪ ʊ dii ʊ chanchaaŋ sarɪya?

Ɲmɪŋ nyɪɪna ma yalla miivoli hagɪrɪŋ

13 Nɪ ye, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ balala dɪ, "Jinne yaa soriŋ, tɪ nan dɪa a ga tɪŋ kaanɪ, tɪ nan dɪ bie mi a ga tʊgɪ bɪŋ ta dii nyʊŋ a ye ligire pam",
14 ta ka wɔŋ sɪba wudieke dɪ bala ka yi soriŋ. Nɪ miivoli yine bɪa? Ka sɪɪ sɪba mɪɪlɪgɪŋ dɪ ŋaana nanna sʊkʊʊŋ die ama dɪ yi sʊaa dɪ bɪa wa.
15 Die wɪa, tɪ mʊna tɪ balɪ wudieke wʊnna, "Dɪɪ yi Ɲmɪŋ dʊŋŋʊ, tɪ nan yaa miivoli, ta yi naa aŋaŋ naa."
16 Ama nɪ yallɪ wa kalinbaani ta kuule; nɪ kuulinene die wo ka vɪɪna.
17 Die wɪa vuodieke dɪ sɪbɪna tʊnvɪɪna ha yiile, ama ta ka yiye, ka yiwo wʊbɪaŋ.

5

Nyintitieliŋ kpaamɪŋ wɪa

1 Nɪnɪŋ nyintitieliŋ, nɪ wʊmma! Nɪ kʊma aŋaŋ nintaantɪ yaa gamma wʊbɪa dieke dɪ kienene nɪ ma wa.
2 Nɪ nyintiti mana hʊʊgɪya mɪŋ ta tɔgɪŋ dɪ mʊgɪ nɪ nyiŋyeeke mana.
3 Nɪ ligire gbaŋ chʊʊsɪya mɪŋ, ka nan dagɪ dɪ nɪ chʊʊsɪya, ta ka nan chʊʊsɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ sɪba boliŋ dɪ ŋaana die die wo. Nɪ zieŋ wo nɪ nyinti a gbarɪ nɪ sarɪya diile daaŋ.
4 Nɪ nyɪra tʊntʊntɪba dɪ gobinene nɪ zaa nɪ kʊatɪ ma, ta ka tune be, ta ba kʊma, ta ba kpambʊ dɪ tʊgɪ Nabidie Ɲmɪŋ tɪba ma.
5 Nɪ bie wo tɪŋgbaŋka gie me nɪ dʊŋŋʊ ta dɪɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ lɔla nyinti. Nɪ wubi wo nɪ gbaŋ ta beri sɪba naapɔlɪ diekemba dɪ gbarɪna kʊʊla.
6 Nɪnɪŋ nɪ bala chʊʊsa vuovɪɪna ta kʊa ba ama die ba ka wagɪ nɪ.

Suguru wɪa

7 N nɪmballɪ, nɪ dii suguru ta chɪɪsɪma tɪ Yɔmʊtieŋ kenne daraaŋ. Nɪ ye kpaarʊ dɪ ŋaana dii sikimiŋ a chɪɪsa bʊmbʊŋaŋ nɪɪŋ a ga tʊgɪ kʊaŋannɪɪŋ ta ʊ nyindiikehe mɪŋŋɪ a yi dene.
8 Die wɪa nɪ gbaŋ nɪ dii suguru dene, ta vaa nɪ sɪkpara dʊa dama tɪ Yɔmʊtieŋ kenne daraaŋ gbigiye mɪŋ.
9 N nɪmballɪ, nɪ da keŋ vʊʊma taŋ, ama dɪɪ yi nɪ yi die, Ɲmɪŋ nan dii nɪ sarɪya. Ye, sarɪyadiiru wo zie wo nɪ sanʊa nʊaŋ.

10 N nımballı, Ŋmıŋ naazʋalıba
vuodiekemba dı balla ʋ saaŋ ma, nı ye
die ba dinene wahala die ta yaa suguru
die wo, nı vaa aŋ ka yi dagıŋ a yı nı.
11 Banıŋ vuosi die dı dine suguru wo,
tı wasa ba sʋgıfıalıŋ tieliŋ. Nı wɔŋ wʋŋ
Jobu die dı yalla suguru die wo, ta ka
kʋaŋ chaaŋ Ŋmıŋ die dı keŋ vʋarı wa
a nyıŋ ʋ wahala ma. Dı dagı tı Nabidie
Ŋmıŋ dı yalla zɔɔlınchıgıla dene ta chıga
tı zɔɔlıŋ.
12 N nımballı, wudieke dı yine
nıŋŋmına wʋnna, nı daa keŋ hʋma. Nı
da wa ŋmıŋsikpeŋ yaa tıŋgbaŋka gie yaa
jaaŋ mana saaŋ ta hʋʋ. Nı vaa nı wa yi
nı wa, ta nı aayı yi nı aayı amʋ Ŋmıŋ da
keŋ a datı nı tıbıŋ.

Ŋmıŋ jʋʋsıŋ wıa

13 Dıı yi vuoŋ dı bie nı sʋnsʋŋ ta
yaa wumugisikiŋ, ʋ jʋʋsıma Ŋmıŋ. Ta
vuodieke dıaŋ dı yaa sʋgıfıalıŋ, ʋ chıama
yıla a bırıma Ŋmıŋ.
14 Dı bı yi ta vuoŋ dı bie nı jigiŋ a yʋagı,
ʋ wa Masia kʋaŋandıısırıba nyıŋkʋra aŋ
ba duuri wo aŋaŋ kpaaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia saaŋ ma ta jʋʋsı Ŋmıŋ a yı wa.
15 Dıı yi ba jʋʋsı aŋaŋ yada, ʋ nan ye
gbaamıŋ, tı Yɔmʋtieŋ nan gbaaŋ wa, ta
dıı yi ʋ tʋŋ wa tʋntʋmbıatı, Ŋmıŋ nan
nagı ʋ wʋbıatı a chaa wa.
16 Die wıa nı balıma nı wʋbıatı a yıma
taŋ ta jʋʋsıma Ŋmıŋ a yıma taŋ, ta Ŋmıŋ
nan gbaaŋ nı. Vuovıınıŋ Ŋmıŋ jʋʋsıŋ yaa
hagırıŋ pam.
17 Elaja die yiwo vuota sıba tınıŋ, ama
die ʋ jʋʋsı Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dı nııŋ
da nıı, ta die nııkʋ dı seŋ ka nıa a ga tʋgı
bına ataa aŋaŋ chııtı ayʋaba.
18 Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bı a jʋʋsı Ŋmıŋ, ta
nııŋ die dı nıı ta tıŋgbaŋka die dı fıalı ta
nyindiike die dı yi vıınıŋ.
19 N nımballı, dıı yi nı wʋnyı dı nyıŋ
wusie sieku me, ta nı wʋnyı dı bı yaa wa
yiŋŋi keŋ sieku me bıbra,
20 nı tıınsı genke, dı vuodieke dı
vʋarına wʋbıayiiru a nyıŋ ʋ wʋbıatı sieŋ
me, vʋarı wa ʋ mısı a nyıŋ kuŋ me ta vaa
Ŋmıŋ dı nagı tʋmbıatı pam a chaa.

Bʊmbʊŋaŋ gbaŋ dieke Piita dı maagına wʊnna

1 Manıŋ Piita vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ maagınana gbaŋkʊ gie a yıa Ŋmıŋ vuovʊarıkaha dı jaasına a bie Pontusi tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Galasia aŋaŋ Kapadosia aŋaŋ Asia aŋaŋ Bitinia tıŋgbaŋısı ma wa ta yi chaamba.

2 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ die wolinne a vʊarı nı ta die sıba dı nı nan keŋ yi ʊ vuosi, ta ʊ Halıkasıka dı yi nı sʊgıyıalıntieliŋ dı nı tuosime Yisa Masia nʊaŋ aŋ ʊ sugiri nı aŋaŋ ʊ zıŋ. Ŋmıŋ suŋŋi nı, ta yı nı sʊgıdʊagıŋ pam.

Yaa gamma tama dieke dı wone kpatıŋ

3 Nı vaa tı waası Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, dama ʊ chıgına tı zɔɔlıŋ pam ta yi tı miivoli haalıŋ Yisa Masia kumbu hagıŋ wıa. Naa yine aŋ tı yaa tama dieke dı wone kpatıŋ,

4 dı tı nan keŋ ye nyindiekemba dı yine Ŋmıŋ ballı sııtı, nyindiekemba dı baaŋ dı beri yaa gamma haahuu, ta kaaŋ chʊʊsı yaa hʊʊgı, aŋ ka vıınıŋ kaaŋ nyıŋ ta bie arızanna ma,

5 a gbarı nınıŋ vuodiekemba Ŋmıŋ hagırıŋ dı gbarına nı, nı yada wıa wa, dı nı nan keŋ ye nı gbatıtaanıŋ nyʊarı dieke dı yine siri ta nan keŋ nyıŋ yaalıŋ ma dakpatıkırı daraaŋ wa.

6 Die wıa nı yallıma sʊgıfıalıŋ aŋaŋ nı ŋaana yaa sʊgıchʊʊsıŋ saŋŋa bıta lele nı dinene wahala yiri yiri wıa naa dama dı yiwo talası dı nı dii wahala.

7 Wahalaha kieŋ mıŋ dı Ŋmıŋ ye dı nı seŋ a yi Masia yada mıŋ. Dı sıı sıba ba ŋaana naga salıma a yie boliŋ me wo dı ba ye ka vıına dene wo. Aŋaŋ ba yinene naa mana, ama salıma nan keŋ chʊʊsı ta nı yada yiile vıına mıŋ Ŋmıŋ jigiŋ a tıaŋ salıma gbaŋ. Dıı yi Ŋmıŋ dı ye dı nı seŋ yi Masia yada, die baaŋ vaa nı ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ aŋaŋ jılıma saŋŋa dieke Yisa Masia dı bala ʊ keŋ a nyıŋ wa.

8 Nı ye ka ye Masia wa gie ama ta cho wo; ta nı ka yese wo lele ama ta yi wo yada, ta yaa sʊgıfıalıŋ pam vuota dı kana kaaŋ bıagı a dagı ka sına die.

9 Nı yine wo yada wa wıa, nı yese gbatıtaanıŋ mıŋ.

10 Gbatıtaaŋkʊ gie wıa Ŋmıŋ naazʊalıba die dı mıa dı ba mıŋŋı sımma ka chıaŋ aŋaŋ nıŋŋmına, ta die yiŋŋi bala yaa gamma piinike gie Ŋmıŋ dı bala ʊ daansı nagı yı nınıŋ wa.

11 Masia Halıkasıka dieke dı benne ba ma wa die wolinne a dagı ba dı ʊ nan daansı dii wahala; ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ nan keŋ ye jılıma; ta die ba mıa dı ba sımma saŋŋa dieke naa dı bala ka yi, ta bı mıa dı ba sımma ka bala ka yi dene.

12 Ŋmıŋ die dı yuori dagı ba dı ba ka yiŋŋi bala ba gbaŋ gbaŋ suŋŋiŋ wıa ama nınıŋ nı suŋŋiŋ wıa aŋaŋ ba ŋaana bala yaa gamma wudiekemba nı wʊnna lele a nyıŋ Ŋmıŋ tʊntʊntıba jigiri. Ŋmıŋ Halıkası dieke ʊ dene tʊŋ wa die vana ba mʊʊlı wʊvıınaha gie a yı nı. Naa die malakasi gbaŋ die dı mıa dı ba sımma ka chıaŋ.

Nı yi sʊgıyıalıntieliŋ

13 Die wıa, nı yi siri aŋaŋ nı sʊŋanyile ta gbara, ta yigi nı gbaŋ, ta yallıma tama aŋaŋ wusie yaa gamma wʊvııŋ dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ keŋ yı nı saŋŋa dieke Yisa Masia dı bala ʊ keŋ a nyıŋ yaalıŋ ma wa.

14 Lele nı wana yi Ŋmıŋ ballı naa, nı saagıma a dıa ʊ nʊaŋ, ta daa dıma lɔlıbıatı diekemba die nı dına wa saŋŋa dieke nı yene ka sıba Yisa Masia wa.

15 Ŋmıŋ vuodieke dı vʊarı nı wa yiwo sʊgıyıalıntieŋ, die wıa nı gbaŋ nı yi sʊgıyıalıntieliŋ nı wuyiike mana ma,

16 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Nı yi sʊgıyıalıntieliŋ dama manıŋ Ŋmıŋ yiwo sʊgıyıalıntieŋ.”

17 Nı sıba a baarı Ŋmıŋ dinene vuota mana sarıya yaa gamma ʊ yine wudieke ta ka luge, ta wʊnıŋ nı wasa wa “Tı Chɔɔŋ”, die wıa nı yene bie tıŋgbaŋka gie me wo sıba chaamba naa, nı yıma wa jılıma.

18 Nınıŋ nı sıba a baarı die nı yiwo yɔŋısı a yi wʊtɔgı diekemba die nı tuone

a nyɪŋ nɪ chɔɔŋkʊʊlɪba jigiri, ta nɪ sɪba
Ɲmɪŋ die dɪ vʊarɪna nɪ a nyɪŋ ka ma
dene, die ʊ ka nagɪ jadieke dɪ chʊʊsɪnana
sɪba salɪma yaa kʊʊyɪala a tuŋ, Aayɪ!
19 Ama die ʊ nagɪ wa Yisa Masia zɪŋ
dieke dɪ vɪɪŋna a tɪanna ligire mana; aŋ
ka sɪɪ sɪba kaabɪŋ yiivɪɪŋ dieke dɪ wone
bɪaŋ yaa magɪlɪŋ ʊ ma wa.
20 Saŋŋa dieke Ɲmɪŋ dɪ yene ka naaŋ
dʊnɪaka gie wo, ama die ʊ wolɪŋ a vʊarɪ
wa Masia dɪ ʊ yine kaabɪkʊ gie, ta Masia
dɪ keŋ nyɪŋ yaalɪŋ ma dakpatɪkɪrɪ gie nɪ
wɪa.
21 Ʊ wɪa nɪ yi Ɲmɪŋ yada; wʊnɪŋ die
ʊ sʊgɪrɪna wa a nyɪŋ kuŋ me ta yɪ wa
jɪlɪma; die wɪa nɪ yallɪ yada aŋaŋ tama
Ɲmɪŋ jigiŋ.
22 Nɪ tuone Masia wusie wɪaha wɪa yine
nɪ nyɪŋ bɪaŋ ma, ta lele nɪ wa cho nɪ
nɪmballɪ aŋaŋ wusie; die wɪa, nɪ chome
taŋ aŋaŋ nɪ sʊgɪtɪ mana.
23 Nɪ ye wo miivoli haalɪŋ mɪŋ; miivoli
mi ka nyɪŋ jabʊrɪ dieke dɪ kpinene jigiŋ
ama ka nyɪŋ wa jabʊrɪ dieke dɪ kana ka
kpie me; Ɲmɪŋ wʊbalɪkɪ dieke dɪ yalla
miivoli ta nan dɪ beri yaa gamma haahuu
nagɪna ka a yɪ nɪ.
24 Dama dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ
dɪ:
"Vuota mana sɪɪ sɪba hʊʊtɪ,
ta ba vɪɪnɪŋ dɪ sɪɪ sɪba tɪɪwute
Hʊʊtɪ ŋaaŋ jigi mɪŋ ta a wutehe nan,
25 ama tɪ Yɔmʊtieŋ wɪaha gie nɪŋ nan
dɪ beri yaa gamma haahuu."
Wɪaha gie yiwo wʊvɪɪŋ dieke die ba
mʊʊlɪna a yɪ nɪ wa.

2

Yaa gamma miivoli tanɪ wɪa

1 Die wɪa nɪ vaa wʊbɪatɪ mana, aŋaŋ
gaamɪŋ mana, aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ, aŋaŋ
sʊgɪbɪaŋ, aŋaŋ saaŋ chʊʊsɪŋ mana.
2 Ballɪnyaalɪsɪ ŋaaŋ yaala ba nyusi bi-
isiŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna, nɪnɪŋ nɪ sɪmma sɪba
ballɪnyaalɪsɪ: nɪ mʊ nɪ yaalɪma Ɲmɪŋ
wɪaha sɪba bʊanyaalɪŋ dɪ yaalala biisiŋ
dene wo; Ɲmɪŋ wɪaha sɪɪ sɪba wusie
biisiŋ, dama wɪaha nan vaa nɪ bɪrɪŋ nɪ
gbatɪtaanɪŋ sieŋ me,
3 lele nɪ wana laŋ ta sɪba dɪ tɪ Yɔmʊtieŋ
vɪɪna naa.
4 Nɪnɪŋ nɪ mʊ nɪ kiere ʊ jigiŋ, wʊnɪŋ ʊ
yine miivoli taŋ dieke vuota dɪ zetine ama
ta Ɲmɪŋ dɪ vʊarɪ wa ta ʊ yi nɪŋŋmɪna
jaaŋ ʊ jigiŋ.
5 Ta nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪɪ sɪba miivoli
tana aŋ ba naga nɪ a mɪa Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juoŋ. Juoku gie yiwo juodieke
nɪnɪŋ sʊgɪyɪalɪntieliŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba dɪ bala nɪ yime kaaba
a yɪma Ɲmɪŋ, ta ʊ nan dɪ tuose kaabaha
Yisa Masia wɪa.
6 Dama dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ
Ɲmɪŋ die baarɪ dɪ:
"Ye, n dʊana taŋ Zayɔni tɪŋ ma,
Manɪŋ n vʊarɪna tanɪ mi
kanɪŋ ka yine juoku gɔŋgɔŋyʊgɪrɪŋ tanɪ
ta ka faasɪ yi nɪŋŋmɪna taŋ,
ta vuodieke nɪŋ mana dɪ yine wo yada
kaaŋ dii viivi."
7 Tɔ, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine wo yada
nɪŋ, tanɪ faasɪ yiwo nɪŋŋmɪna jaaŋ a yɪ
nɪ; ama vuodiekemba dɪ kana ka yi wo
yada wa nɪŋ, ka sɪɪ sɪba dɪ maagɪna Ɲmɪŋ
gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dɪ:
"Taŋ dieke mɪmɪɪrɪba dɪ zetine wo
kanɪŋ ka senne yi taŋ vɪɪnɪŋ aŋaŋ
nɪŋŋmɪna."
8 Ta ka bɪ maagɪ dɪ:
"Tanɪ mi vuosi dɪ baa ba gbiŋ,
ta ka bɪ vaa ba nan."
Vuosi mi gbime nagɪsɪ ta nanna dama ba
kana ka tuo Ɲmɪŋ wɪaha wɪa, naa die
Ɲmɪŋ die dɪ baarɪ dɪ ba nan dɪ sɪɪ.
9 Ama nɪnɪŋ nɪŋ, nɪ yiwo buuri dieke
Ɲmɪŋ die dɪ vʊarɪna, ta bɪ yi naaŋ vuosi
dɪ dɪnana vuosi nɪŋŋa ba jɪama Ɲmɪŋ,
ta bɪ yi sʊgɪyɪalɪŋ vuosi, ta bɪ yi ʊ
gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi, nɪnɪŋ nɪ dagɪnana
Ɲmɪŋ chuulikpeŋkpɪɪŋ tʊʊmaha, wʊnɪŋ
ʊ vʊarɪna nɪ a nyɪŋ lɪmɪŋkʊ ma, ta bɪ
wa nɪ a keŋ ʊ mamachi chaankpeŋkpɪɪkʊ
ma.
10 Saŋŋa dieke die dɪ tɪanna wa die nɪ
ka yi Ɲmɪŋ vuosi ama lele nɪŋ nɪ wa yiwo
ʊ vuosi; saŋŋa dieke dɪ tɪanna die ʊ ka
chɪgɪ nɪ zɔɔlɪŋ ama lele nɪŋ, ʊ wa chɪgɪ
nɪ zɔɔlɪŋ mɪŋ.

Yaa gamma Ɲmɪŋ yɔŋɪsɪ wɪa

11 N nɪmballɪ choti, nɪ wʊmma, n
kpaama nɪ mɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ nɪ
yine chaamba dʊnɪa ka gie me wɪa, nɪ

vaa nyɪŋgbaŋka gie lɔlɪbɪatɪ diekemba nɪ wagɪna aŋaŋ nɪ naa,
12 ama ta bemme vɪɪnɪŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie vuodiekemba dɪ kana ka sɪba Ŋmɪŋ sʊŋ, ta dɪɪ yi ba zɪa nɪ dɪ nɪ yiwo vuobɪatɪ, ba nan ye nɪ tʊnvɪɪna ta bɪrɪ Ŋmɪŋ, daa dieke ʊ bala ʊ keŋ a ye vuosi dɪ benne dene wo.
13 Tɪ Yɔmʊtieŋ wɪa nɪ sʊʊŋ nɪ gbaŋ tɪŋgbaŋ a yɪ vuodiekemba dɪ yalla yiko mana, nɪ saagɪma a yɪma naakpɪɪŋ dieke dɪ sɪna jigiŋ mana,
14 aŋaŋ ʊ nyɪŋkʊra, wʊnɪŋ ʊ tʊnna ba dɪ ba keŋ a datɪ vuodiekemba dɪ yinene bɪaŋ tɪbaha ama ta bɪrɪ vuodiekemba dɪ yinene vɪɪŋkʊ.
15 Dama wudieke Ŋmɪŋ yaalala yiwo naa, ʊ yaala nɪ yime wʊvɪɪna amʊ nɪ nan kagɪ gɪgaantɪba dɪ balala wʊbalɪkɪ tɔgɪtɪ yaa gamma nɪ ma wa.
16 Nɪ bemme sɪba vuodiekemba dɪ sɪna ba gbaŋ, ama nɪ da vaa nɪ dʊŋŋʊ beriku gie vaa nɪ lɔbɪrɪ yi bɪaŋ, ama nɪ bemme sɪba Ŋmɪŋ yɔŋɪsɪ.
17 Nɪ yɪma vuota mana jɪlɪma ta chome Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ chanchaalɪŋ mana, ta chɪgɪma Ŋmɪŋ ta yɪma naakpɪɪka jɪlɪma.

Nɪ dɪa Masia nagɪsɪ

18 Nɪnɪŋ tʊntʊntɪba, nɪ mʊ nɪ sʊʊŋ wa nɪ gbaŋ tɪŋgbaŋ a yɪma nɪ nyɪŋkʊra, ta yɪma ba jɪlɪma, daa vuodiekemba dɪ yine vuovɪɪna ta chɪga nɪ zɔɔlɪŋ nyɪɪna ma, ama vuodiekemba dɪ tʊana gbaŋ.
19 Dɪɪ yi ba nɪgɪ fʊ fʊ tʊnvɪɪna wɪa, ta fʊ yile Ŋmɪŋ wɪa ta dii suguru, die vɪɪŋna Ŋmɪŋ nɪŋŋa.
20 Ama dɪɪ yi fʊ yi bɪaŋ ta ba nɪgɪ fʊ ta fʊ tuo tɪbɪdatɪkʊ sɔmm, lalɪa fʊ baa fʊ ye bɪrɪŋ? Ama dɪɪ yi fʊ yi wudieke dɪ vɪɪŋna ta ba nɪgɪ fʊ ta fʊ tuo nɪgɪkʊ sɔmm, die vɪɪŋna Ŋmɪŋ nɪŋŋa.
21 Naa wɪa Ŋmɪŋ die dɪ vʊarɪ nɪ, dama Masia gbaŋ gbaŋ die dii wo wahala nɪ wɪa, aŋ ka yi dagɪtɪ a yɪ nɪ dɪ nɪ dɪa ʊ nagɪsɪ.
22 Dɪ, “Die ʊ ka yi bɪaŋ mana, ta die ba ka ye wo ta ʊ gaama vuosi aŋaŋ ʊ wʊbalɪka.”
23 Die ba zɪa wa mɪŋ ama die ʊ ka yiŋŋi a zɪa ba, ta die ba vaa ʊ dii wahalaha, die ʊ ka yiŋŋi vuoŋ wɪɪŋ aŋaŋ sɪnyɪɪrɪŋ, ama ta die nagɪ ʊ gbaŋ a yi Ŋmɪŋ nuusi me, vuodieke dɪ dinene vuoŋ mana sarɪya ta ka luge wo.
24 Wʊnɪŋ Masia gbaŋ gbaŋ die chine tɪ tʊmbɪatɪ ʊ nyɪŋgbanɪŋ ma dagarɪkʊ ma, amʊ tɪ nan nyɪŋ bɪaŋ ma ta yi vuovɪɪna Ŋmɪŋ jigiŋ. Dama ʊ daŋŋa wɪa tɪ ye gbaamɪŋ.
25 Die nɪ sɪɪ sɪba yii diekemba dɪ bana mɪŋ, ama lele nɪ yiŋŋi keŋ wo nɪ Yiyagɪrʊ wa jigiŋ vuodieke dɪ gbarɪna nɪ.

3

Yaa gamma hɔgʊba aŋaŋ ba chʊllɪŋ wɪa

1 Hɔgʊba, die gbaŋ gbaŋ dɪ sɪɪ aŋaŋ nɪnɪŋ, nɪ sʊʊma nɪ gbaŋ a yɪma nɪ chʊllɪŋ amʊ dɪɪ yi ba bataŋ dɪ ka yi Ŋmɪŋ wʊvɪɪnaha yada, ama vuoŋ zɪ nɪ beriŋ wɪa ba nan keŋ yi yada, ta dɪ kaaŋ bɪ yi talasɪ dɪ nɪ balɪ wɪɪŋ gbaŋ,
2 naa nan yi dama ba ye nɪ beriŋ dɪ vɪɪŋna aŋaŋ wusie ta nɪ yaa jɪlɪma dene.
3 Hɔgʊ diekemba dɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪba vɪɪnɪŋ ka nyɪna nyindiekemba ba yeeginene me, da a nyɪna nyinti sɪba sikpeŋ zoosi bobiŋ yaa salɪma tʊkpaarɪsɪ yiile yaa aŋaŋ garɪvɪɪna bobiŋ.
4 Ama ba vɪɪnɪŋ nyɪna ba sʊgɪtɪ ma, a nyɪna nyinti sɪba sʊʊŋ-n gbaŋ tɪŋgbaŋ aŋaŋ sɔmm beriŋ. Kanɪŋ vɪɪŋkʊ wo chʊʊsɪŋ ta bɪ faasɪ vɪɪna Ŋmɪŋ nɪŋŋa.
5 Dama naa die hɔgʊ diekemba die dɪ jɪanna Ŋmɪŋ kʊrɪŋ ma ta yaa ba tama ʊ ma wa die dɪ ye ba vɪɪnɪŋ. Hɔgʊba mi die sʊʊŋ wa ba gbaŋ a yɪ ba gbaŋ gbaŋ ba chʊllɪŋ mɪŋ.
6 Sɪba Sara die dɪ sɪna dene wo, Sara die tuose ʊ chʊrʊ Abarahami nʊaŋ ta die wasa wa dɪ, “N Tieŋ.” Nɪnɪŋ hɔgʊ diekemba dɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪba sɪɪ sɪba wʊnɪŋ ʊ ballɪ dama nɪ yie vɪɪnɪŋ ta ka chɪga wɪɪŋ.
7 Nɪnɪŋ dembisi diekemba dɪaŋ dɪ yalla hɔgʊba, nɪ nagɪ yɪaŋ ta bemme vɪɪnɪŋ aŋaŋ ba, ta yɪma ba jɪlɪma, ta sɪmma a baarɪ ba yiwo wabɪtɪ nɪ jigiŋ. Ta bɪ sɪmma a baarɪ dɪ hɔgʊba aŋaŋ dembisi nan daansɪ lagɪsɪ taŋ a tuo Ŋmɪŋ piini

dieke dı yine miivolike. Naa nan vaa ta wııŋ kaaŋ kagı nı Ɲmıŋ jʊʊsıŋ.

Masia dıdıısırıŋ dı dinene wahala ba yinene wʊvıına wıa dene

8 Wudieke dı tıalına yiwo naa, nı mana yallıma sʊgıbalımıŋ, ta nı baga bemme nı chanchaalıŋ ma, ta yallıma choti aŋaŋ taŋ, ta chıgıma taŋ zɔɔlıŋ, ta sʊʊma nı gbaŋ tıŋgbaŋ a yıma taŋ.
9 Dıı yi vuoŋ dı keŋ yi nı bıaŋ, nı da yiŋŋi yi wo bıaŋ a tuŋ, ta dıı yi vuoŋ dıaŋ dı keŋ zıa nı, nı da yiŋŋi zıa wa a tuŋ, aayı, ama nı jʊʊsıma Ɲmıŋ dı ʊ yi alibarika a yı ba, dama Ɲmıŋ vʊarı nı dı nı yime alibarika a yıma vuosi amʊ nı nan ye alibarika nı gbaŋ gbaŋ.
10 Dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı:
"Vuodiekemba dı yaalala miivoli
ta yaala ba keŋ ye daa diekemba dı vııŋna,
mʊ ba va wa wʊbıatı balıŋ
aŋaŋ ŋmınchıbısı.
11 Ba mʊ ba va wa wʊbıatı yiile ta yime vıınıŋ;
ta yaalıma sʊgıdʊagıŋ sieŋ ta dıa ka aŋaŋ nıŋŋmına.
12 Dama tı Yɔmʊtieŋ nine bie wo vuovıına ma,
ta ʊ bı wʊma ba jʊʊsıŋ saŋŋa mana mıŋ;
ama ta waga aŋaŋ vuodiekemba dı yinene bıaŋ."
13 Mınıa balla ʊ yi nı bıaŋ dıı yi nı nine dı ŋmıntı aŋaŋ vıınıŋ yiile? Vuoŋ wori!
14 Ama dıı yi vuoŋ dı vaa nı die wahala nı dına berivııŋkʊ sieku wıa, nı yaa sikpeŋ nansıŋ, nı da vaa ba yi aŋ ŋmaamıŋ yigi nı, ta nı da bı vaa a mugisi nı,
15 ama nı bırıma Masia nı sʊgıtı ma ta yı wa jılıma dama ʊ yiwo tı Yɔmʊtieŋ. Nı yi siri saŋŋa mana, amʊ vuoŋ dı keŋ pıası nı dı nı dagı nı tama dieke nı yalla wa chıaŋ nı nan bıagı a mıŋŋı a yiŋŋi balı wa,
16 ama nı yiŋŋi balıma sɔmm aŋaŋ jılıma. Ta yime vıınıŋ amʊ nı sʊŋanyile da mugisi nı, amʊ vuodiekemba dı balala wʊbıatı a yıa nı wa nı benne vıınıŋ nı dına Masia wa nan dii viivi ba wʊbalıkaha ma ta tarıgı.
17 Dama dı kpıa dıı yi Ɲmıŋ dʊŋŋʊ dı nı dii wahala nı tʊnvıına wıa a tıaŋ nı baaŋ dii wahala nı tʊmbıatı wıa.
18 Dama Masia gbaŋ gbaŋ die diye wahala bʊnyı nyıına ma tʊmbıatı mana wıa dı ka bı mʊ dı ʊ dii wahala bıbra, wʊnıŋ vuodieke die dı wone bıaŋ die tuo wo tınıŋ vuobıatı kuŋ a kpi dı ʊ yaa tı keŋ Ɲmıŋ jigiŋ. Die ba kʊʊ wa mıŋ ama Ɲmıŋ die vaa ʊ hagı kuŋ me aŋaŋ ʊ Halıkasıka hagırıŋ.
19 Naa, Halıkasıka ma die ʊ ga haalıtı diekemba dı benne dansarıka kpiiliŋ tigiŋ a ga mʊʊlı wusie wʊvıınaha a yı ba.
20 Haalıtıtı gie yiwo vuodiekemba die dı kana ka tuo Ɲmıŋ nʊaŋ saŋŋa dieke ʊ dine suguru aŋaŋ ba Nowa saŋka, saŋŋa dieke wʊnıŋ Nowa die dı wʊnsı haarıkpııkʊ, ta vuosi banııŋ nyıına ma die dı juu mi ta ye gbatıtaanıŋ nyaabʊ ma wa.
21 Nyaabʊ mi yiwo Ɲmıŋ nyaaŋ sııla nıasıŋ dı gbatına tı a taaŋ lele naa, daa nyıŋgbanıŋ nyaaŋ sııla, ama dı yiwo tı jʊʊsınana Ɲmıŋ dı ʊ sıı tı sʊgıtı ta yı tı sʊŋanyile vıına Yisa Masia kumbu hagıŋ wıa wa.
22 Ʊ jʊalı ga wa arızanna ma a ga kalı Ɲmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ ta yaa hagırıŋ malakasi ma aŋaŋ nyindiekemba mana tı kana ka yese ama ta a bie ta yaa hagırıŋ wa.

4

Tʊmbıatı vasıŋ wıa

1 Tı wɔŋ ye mıŋ dı Masia die dii wo wahala ʊ nyıŋgbanıŋ ma, die wıa tı mʊ tı yallıma kanıŋ sʊŋanyile ta vaa tı sʊgıtı hagırıma, dama vuodieke dı dinene ʊ nyıŋgbanıŋ ma, ʊ tieŋ nyıŋ wa tʊmbıatı yiile me a kpatı mıŋ,
2 amʊ ʊ kaaŋ bı beri a yie vuota lɔlıbıatı bıbra, Aayı! Ama ʊ nan dı beri ʊ mısı mana ma a yie wudieke Ɲmıŋ dı yaalala.
3 Nınıŋ die nı nagı saŋŋa pam saŋŋa dieke dı tıanna a yie wudieke vuodiekemba dı kana ka sıba Ɲmıŋ dı yaalala. Die nı tʊma dıgıntı tʊʊma yaalıŋ ma, ta die yaa lɔlıbıatı, ta die nı faası nyuo daaŋ a buge, ta die faası die dʊʊga ta yie watı yɔrı yɔrı, ta lagısa taŋ

daanyule jige, ta kaaba bugile wudieke
Ŋmıŋ dı chɔarına.
4 Dı wa yiwo vuosi mi mamachi nı kana
ka bı chıga a gara tɔntɔmbıatı kpıımaha
gie aŋaŋ ba wa, die wıa ba bala wɔbıatı
a yıa nı aŋaŋ Ŋmınnı.
5 Ama vuosi mi mɔ ba daansı balı a
vɔarı ba gbaŋ daa dieke Ŋmıŋ keŋ die ba
sarıya. Ŋmıŋ yiwo siri dı ɔ keŋ dii vuoŋ
mana sarıya, vuodiekemba dı yene bie ba
miivoli me aŋaŋ vuodiekemba dı kpine.
6 Naa wıa Masia die dı mɔɔlı
wɔvıınaha a yı vuodiekemba dı benne
kpiile tigiŋ gbaŋ; die ba kpi wo sıba
vuosi dı kpinene dene wo ama die ɔ balı
wɔvıınaha a yı ba mıŋ, amɔ ba nan ye
miivoli ba haalıtı ma sıba Ŋmıŋ dı yalla
miivoli dene wo.

Yaa gamma piini dieke Ŋmıŋ dı yına nı wa pɔgılıŋ

7 Jaaŋ mana kpatıŋ gbigiye mıŋ, die
wıa, nı yallıma yıaŋ ta yigi nı gbaŋ amɔ
nı nan bıagı a jɔɔsı Ŋmıŋ.
8 Wudieke dı yine nıŋŋmına yiwo naa,
nı chome taŋ vıınıŋ, dama choti lige
wɔbıatı pam mıŋ.
9 Ta tuosime taŋ chaantı nı tige me ta
da vɔɔŋ ma.
10 Vuoŋ mana aŋaŋ piini dieke ɔ tuone a
nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ, nı mıŋŋı pɔgılı piini yiri
yiri wo ta nagı suŋŋime nı chanchaalıŋ.
11 Sıba dıı yi vuoŋ dı yi bıbalıtɔ, ɔ
mɔ ɔ balıma Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ wıa a
yıma vuosi, ta dıı yi vuoŋ dıaŋ dı suŋŋe
vuosi, ɔ mɔ ɔ suŋŋime be aŋaŋ hagırı
dieke Ŋmıŋ dı nagına a yı wa wa mana.
Naa wıa vuoŋ mana nan bırı Ŋmıŋ
Yisa Masia wıa; wɔnıŋ Ŋmıŋ sına bırıŋ
aŋaŋ hagırıŋ mana yaa gamma haahuu.
Wusie.

Masia dıısıŋ wahala diile wıa

12 N nımballı choti, wahala dieke nı
dinene naa aŋ ka sıı sıba boliŋ dı dinene
nı naa magısa nı mıŋ, ama nı da vaa ka yi
nı mamachi ta yilime dı a yiwo wɔhaalıŋ
a kieŋ nı ma.
13 Sıba nı gɔtına a die Masia wahalaha
naa, die dı mɔ dı nı yallıma sɔgıfıalıŋ,
naa yiye mıŋ amɔ nı nan keŋ nata
aŋaŋ sɔgıfıalıkpeŋkpııŋ saŋŋa dieke Ma-
sia chuulikpeŋkpııŋ dı bala ka keŋ nyıŋ
yaalıŋ ma.
14 Dıı yi ba zıa nı Masia saaŋ wıa, nı
yaa sikpeŋ nansıŋ, dama naa dagıya dı
Ŋmıŋ Haalıŋ dı yalla hagırıŋ pam wa bie
nı ma.
15 Ama nı sımma dı nı wɔnyı da keŋ
yi vuokɔɔrɔ ta dime wahala ka wıa, yaa
gaarɔ ta dime wahala ka wıa, yaa a yime
wɔbıatı mana ta dime wahala ka wıa, yaa
ta nı da bı jume vuosi wıa ma ta dime
wahala ka wıa.
16 Ama dıı yi vuoŋ dı die wahala ɔ yine
Masia dıdıısırɔ wıa, die nıŋ ɔ da vaa viivi
yallıma wa, ama ɔ mɔ ɔ bırıma Ŋmıŋ ba
wasınana wa Masia dıdıısırɔ wa.
17 Dama saŋŋa tɔgıya mıŋ dı Ŋmıŋ
piili a dii vuosi sarıya; ɔ nan woliŋ dii
ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ vuosi sarıya; ta ɔ woliŋ
a dii tınıŋ vuodiekemba dı yine ɔ vuosi
sarıya, die nıŋ lalıa dı baaŋ dı sımma a yı
vuodiekemba dı kana ka yi ɔ wɔvıınaha
yada wa? Ka nan yi wɔbıaŋ pam a yı ba.
18 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ dı,
"Dıı yi dı hagırı dı vuovıına ye gbatıtaanıŋ
die nıŋ lalıa dı baa dı sıı a yı vuodiekemba
dı kana ka chıga Ŋmınnı aŋaŋ wɔbıayiiribe?" Dı nan dı tɔaŋ.
19 Die wıa, vuodiekemba dı dinene wa-
hala Ŋmıŋ choti wıa wa nagı ba gbaŋ a
yı Ŋmıŋ, dama wɔnıŋ ɔ naanna ba ta
yi wusietieŋ, die wıa ba yime vıınıŋ yaa
gamma.

5

Kpaamıŋ

1 Nınıŋ Yisa Masia dıdıısırıba
nyıŋkɔraha n kpaama nı mıŋ, manıŋ
vuodieke gbaŋ dı yine Masia dıdıısırıŋ
jakɔɔŋ, ta n nine die dı ye Yisa Masia die
dı dinene wahala dene, ta maŋ nan keŋ
gɔtı a tuo jılıma dieke dı bala ka keŋ nyıŋ
yaalıŋ ma wa.
2 N kpaama nı mıŋ, nı mıŋŋı daansıma
Ŋmıŋ vuosisi dieke dı benne nı nuusi me
wo, aŋ ka daa yi fɔgımı, ama ka yi nı
dɔŋŋɔ, dama die Ŋmıŋ dı yaalala, ka daa

bı yi dı nı faası yaala ligire wıa ama ka yi nı choti nı suŋŋe.

3 Da faası pɔgılıma Ŋmıŋ vuosisi ʋ nagına ba a yi nı nuusi me aŋaŋ fɔgıŋ, ama nı vaa aŋ nı berıŋ dagıma ba ba mʋna ba bemme dene.

4 Ta Masia vuodieke dı yine sikpigiletielıŋ mana sikpeŋ wo dı keŋ yiŋŋi keŋ, nı nan ye jılıma sibubi dieke dı yine nı nyʋarı ta wone chʋʋsıŋ.

5 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı nınıŋ vuodiekemba dı yine ballıhaala, nı sʋʋma nı gbaŋ tıŋgbaŋ a yıma nı nyıŋkʋra; ta nı mana sʋʋma nı gbaŋ a yıma taŋ, dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Wʋnıŋ Ŋmıŋ zete kalinbaantielıŋ, ta suŋŋe vuodiekemba dı sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ."

6 Die wıa, nı sʋʋŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ Hagırıtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nıŋŋa, amʋ ʋ nan kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ saŋŋa dieke ʋ yaalala.

7 Nı nagı nı wumugisike mana a vigi taaŋ Ŋmıŋ nıŋŋa ta ʋ nan chiihe a yı nı, dama ʋ baga bie nı ma.

8 Nı yigime nı gbaŋ, ta gbara dama Sitaani yiwo nı dataaŋ ta dı dıa sıba naachigiŋ, ʋ sıı sıba naachigi dieke dı dinene tʋaŋ, ta yaala vuoŋ dı ʋ kpası wa a ŋɔbı.

9 Nınıŋ nı mʋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ a wagı Sitaani ta da taarı a nyıŋ nı yadaka ma, dama nı mʋ nı sımma dı nı nımballı diekemba dı benne tıŋgbaŋka gie me gbaŋ die wahalaka mi mıŋ.

10 Ŋmıŋ chıga zɔɔlıŋ jaaŋ mana mana ma, ta dı yiwo wʋnıŋ ʋ vʋarı nı dı nı ye jılıma dieke dı wone kpatıŋ Masia ma. Wusie nı keŋ dii wahalaka saŋŋa bıta, wʋnıŋ Nabidie Ŋmıŋ nan wʋnsı nı berıŋ, ta vaa nı mıŋŋı zie keŋ keŋ, ta yı nı hagırıŋ, ta nagı nı a zieŋ nyabılıvıınıŋ ma.

11 Wʋnıŋ ʋ sına hagırıŋ mana yaa gamma haahuu. Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

12 Tɔ, n maagı wa wıa bıta dı n nagı tʋŋ a yı nınıŋ, Salasi suŋŋinene mıŋ maŋ maagı gbaŋ gobiri gie. N sıba dı ʋ yiwo wusie Masia dıdıısırʋ a yı nı. N yaala n kpaŋŋısı nı mıŋ, ta yaala nı sımma dı wıaha gie yiwo Ŋmıŋ wusie choti piini dieke Ŋmıŋ dı yınana, die wıa, nınıŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ka ma.

13 Ŋmıŋ vʋarı wa vuosi ba yi Masia dıdıısırıŋ "Babiloni" tıŋgbaŋ ma gie sıba ʋ vʋarına nı dene wo. Ba mana waasa nı. Ta n bʋadembiŋ Maki gbaŋ dı waasa nı.

14 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.

Sʋgıdʋagıŋ bemme nı mana ma, nınıŋ vuodiekemba mana dı yine Masia dıdıısırıba wa.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bule Piita dı maagına wʊnna

1 Manıŋ Simoni Piita vuodieke dı
yine Yisa Masia yɔmʊ aŋaŋ ʊ tʊntʊntʊ
maagınana gbaŋkʊ gie a yıa nınıŋ
vuodiekemba dı yine Yisa Masia yada
sıba tı gbaŋ tı yine wo yada wa. Yisa
Masia vuodieke dı yine tı Ŋmıŋ aŋaŋ tı
gbıgbatıtaantʊ wa, wʊnıŋ ʊ yine tı mana
dı yiwo yada. Ʊ yiwo naa dama ʊ ka luge.
2 Nı sıbına Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia naa, zɔɔlınchıgıla aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ
bı gʊtıma nı ma.

Ŋmıŋ vuosi beriŋ wıa

3 Ŋmıŋ hagırıŋ dala pam; ta ʊ yıa
tı jadieke mana dı mʊna dı tı bemme
beri dieke dı fıalınana ʊ sʊŋ dama tı
sıba wa wıa. Wʊnıŋ ʊ wana tı a keŋ
ʊ chuulikpeŋkpııkʊ sʊŋ aŋaŋ beriviınıŋ
ma.
4 Die wıa, ʊ zieŋ wo nʊakpııma
diekemba dı faasına vıınna a yı tı dı tı
nyıŋ dıgıntı dieke dı benne tıŋgbaŋka gie
me lɔlıbıatı wıa, ama ta tuo ʊ beriŋ.
5 Naa wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a gʊtı
beriviınıŋ nı yada ka ma, ta bı gʊtı Ŋmıŋ
sıbıŋ nı beriviıŋkʊ ma;
6 ta bı gʊtı yigi-n-gbaŋ nı Ŋmıŋ sıbıkʊ
ma; ta bı gʊtı hanıa nı yigi-n-gbaŋkʊ ma;
ta bı gʊtı Ŋmıŋ chıgıŋ nı hanıaka ma;
7 ta bı gʊtı nı Ŋmıŋ chıgılaha ma,
zɔɔlınchıgıla nı nımballı ma; a bı gʊtı
choti nı zɔɔlınchıgıla nı nımballı ma.
8 Dıı yi nı beriŋ dı sıı die, die nan vaa
nı sımma tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia saŋŋa
mana, ta yaa nyʊarı pam a yı wa.
9 Ama vuodieke nıŋ mana dı wo beriku
gie chanchaaŋ, die vuoke yıınya mıŋ ta
ka bıagı yese, ta wɔŋ daaŋ dı Yisa die
vʊarı wa mıŋ ʊ tʊmbıatı ma saŋŋa dieke
dı tıanna wa.
10 Die wıa, n nımballı, nı faası kpaŋŋı
nı gbaŋ a tʊŋ aŋ ka dagı dı nı seŋ gʊtı wa
vuodiekemba Ŋmıŋ dı wana ta vʊarı wa
ma. Dıı yi nı yie die nı kaaŋ wɔŋ nan nı
yadaka ma.
11 Ta Ŋmıŋ nan vaa aŋ nı daansı juu tı
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia vuodieke dı yine tı
Gbıgbatıtaantʊ wa naarı ma; naarı dieke
dı benne yaa gamma ta wo kpatıŋ wa.
12 Die wıa n nan dı tıınsa nı wıaha
saŋŋa mana; n sıba dı nı wʊŋya mıŋ, ta
mıŋŋı sıbaha, ta pɔgılıha keŋ keŋ,
13 ama n yile dı dı vıına dı n tıınsıma
nı n yene bie n miivoli me wo naa.
14 N sıba a baarı dı dı kaaŋ yʊası n
nyıŋgbaŋka gie nan kpi sıba tı Yɔmʊtieŋ
Yisa Masia die dı yuorine a balı mıŋ dene
wo.
15 Die wıa, maŋ kpaŋŋı n gbaŋ a maagı
gbaŋkʊ gie dı a tıınsıma nı wıaha gie
saŋŋa mana, n kuŋ kʊaŋ chaaŋ.

Ŋmıŋ dı kɔtına Yisa Masia dene

16 Die tı wone balı dı tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia yiwo hagırıtieŋ dene wo, ta nan
yiŋŋi keŋ wo, wıaha ka yi ŋmınchıbısı, ka
yiwo wusie. Tı nine yeye mıŋ ʊ hagırına
dene.
17 Die tı bie wo ʊ jigiŋ saŋŋa dieke
tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı yına wa jılıma chuu-
likpeŋkpııkʊ ma wa. Saŋka mi die lɔlıŋ
die dı nyıŋ tı Hagırıtieŋ Ŋmıŋ vuodieke
dı yine chuulikpeŋkpııŋ tieŋ wo jigiŋ a
baarı dı, “N Bʊachoti wʊnna, vuodieke n
nine dı suuline wo wʊnna.”
18 Tı gbaŋ gbaŋ tıba die dı wʊŋ lɔlıkʊ
gie dı nyınna arızanna ma wa, saŋŋa
dieke die tı benne aŋaŋ wa kunkogiŋ
dieke Ŋmıŋ dı vʊarına ma wa.
19 Die dı yuori a dagı tı dı wudieke
Ŋmıŋ naazʊalıba die dı balla yaa gamma
Yisa ma wa yiwo wusie. Dı vıına nı
wʊmma wudieke die ba balına wa vıınıŋ.
Ba wʊbalıkaha sıı sıba popoli dı ŋaana
chaana lımıŋ ma dene wo die yaa ga tʊgı
saŋŋa dieke Yisa dı bala ʊ keŋ, die nan
vaa nı nine yuori vıınıŋ.
20 Ama wudieke dı tıanna a mana yiwo
naa; nı tıınsıma dı wudiekemba Ŋmıŋ
naazʊalıba die dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ
sʊkʊ ka yi ba gbaŋ gbaŋ wʊbalıka,
21 dama Ŋmıŋ naazʊa wʊnyı die ka yile
ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ choti me ta balı wıa, ama
Ŋmıŋ Halıkasıka die dagına ba ba bala
ba balı wudieke dı nyınna wʊnıŋ Ŋmıŋ
jigiŋ.

2

Ŋmınchıbısı dıdagırıŋ wıa

1 Ŋmınchıbısı naazʋalıŋ die dı benne
Juu vuosi sʋnsʋkʋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ
ŋmınchıbısı dıdagırıŋ gbaŋ dı nan dı bie
nı sʋnsʋŋ, ta daga ŋmınchıbısı dagıkʋ
lɔbırıŋ ma, wudieke dı bala ka chʋʋsı
nı. Ba nan zeti tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
vuodieke dı gbatına ba a taaŋ wa gbaŋ.
Ba yine die wo nan vaa Ŋmıŋ chʋʋsı ba
lagı.
2 Ta vuosi pam nan dı dı ba ta tʋma ba
gbaŋ gbaŋ dıgıntı tʋʋma. Ba wıa vuosi
bataŋ nan chıbı wıa yaa gamma wusie
sieku.
3 Ba nan dı yaa lɔlıbıatı, ta gaama nı ta
nyıra nı. Saŋŋa dieke dı tıanna Ŋmıŋ die
wɔŋ baarı dı ba yiwo wʋbıayiiriŋ, ama
dı kaaŋ yʋası ʋ nan datı ba tıba.
4 Malaka diekemba die dı yine chʋʋsı
wa, Ŋmıŋ die ka vaa ba tıbıdatıŋ. Die ʋ
bɔbı ba mıŋ aŋaŋ chɔrıma ta nagı ba taaŋ
boli dieke dı wone kpisiku me; bolibu mi
bie wo vɔrıŋ dieke dı faasına sʋʋŋ ta sibi
pam; ba nan dı bie me die a ga tʋgı saŋŋa
dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ dii ba sarıya.
5 Die gbaŋ gbaŋ die ʋ ka vaa kʋrıŋ ma
tıŋgbaŋka gie vuosi. Die ʋ vaa wa nyaaŋ
dı keŋ dii tıŋgbaŋka, aŋaŋ vuodiekemba
die dı kana ka chıga wa, ama ta die
gbatı Nowa, vuodieke die dı mʋʋlınana
sʋgıyıalıŋ beriŋ wıaha, aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi
bayʋpɔyı a gʋtı.
6 Wʋnıŋ Ŋmıŋ die bı chʋʋsı wa Sodomi
aŋaŋ Gomora tıgısı, die ʋ vaa a dii boliŋ
ta bırıŋ tanyeeliŋ, ta vuodiekemba die dı
benne hanıŋ tıgısı ma die dı kpi. Naa
yiwo dagıtı a yı wʋbıayiiribe ʋ bala ʋ keŋ
a datı ba tıbıŋ dene.
7 Die ʋ bı gbatı Loti, vuodieke dı yine
vuovıınʋ a nyıŋ Sodomi aŋaŋ Gomora
tıgısı ma. Die wʋbıayiiribe die dı yinene
ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı tʋʋmaha, die dı
chʋʋsa ʋ sʋŋ pam.
8 Loti die yiwo vuovıınʋ ama die
ʋ benne aŋaŋ wʋbıayiiribe wıa saŋŋa
mana ʋ ŋaaŋ yese ba tʋmbıatı ta bı
wʋmma ba wʋbıatı wʋbalıka. Naa die
faası chʋʋsa ʋ sʋŋ dama die ʋ yiwo
vuovıınʋ.
9 Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ sıba ʋ
baaŋ yi die a gbatı vuodiekemba dı
chıgınana wa a nyıŋ mugisiŋ me, ama ta
datı wʋbıayiiribe tıba die a ga tʋgı daa
dieke ʋ baaŋ keŋ dii ba sarıya.
10 Vuodiekemba dı dına ba nyıŋgbanıŋ
lɔlıbıatı tʋʋma ta ka yıa Ŋmıŋ yikoke
jılıma wa, ʋ nan daansı datı vuosi mi tıba
a tıaŋ ba chanchaalıŋ.

Ŋmınchıbısı dıdagırı diekemba dı
benne nı sʋnsʋkʋ yiwo tıbıhagırıtieliŋ,
ta ka chıga vuoŋ. Ba zıa wa malakasi ta
ka chıga ŋmaamıŋ.
11 Malakasi mi yaa wa hagırıŋ aŋaŋ
yiko pam a tıaŋ ŋmınchıbısı dıdagırıba
mi, ama ba ka bala bıaŋ ta zıa ba Ŋmıŋ
jigiŋ.
12 Vuosi gie ka sıba malakasisi dı sına
die ama ta zıa ba. Banıŋ vuosi mi wo
sʋŋanyile, ba yie wudieke ba yaalala, ta
sıı sıba haagıŋ dɔmbıatı diekemba vuosi
dı yiginene a kʋa dene wo. Ba gbaŋ gbaŋ
tʋmbıatı bala ka chʋʋsı ba.
13 Ba tʋmbıatı nyʋarı yiwo chʋʋsıŋ.
Ba yie ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı yaalıŋ ma
mıŋ. Ba keŋ bie nı jigiŋ ba ŋaaŋ sıı sıba
dıgıntı dı ŋaana bie garı ma dene wo. Ba
keŋ die nyindiike aŋaŋ nı, ama ba ŋaaŋ
ko yile wo ba wʋbıatı wıa.
14 Dıı yi ba ye hɔgʋ ba ka vasa ʋ
sʋgıŋ, ta kaaŋ vaa ba bıaŋ. Ta gaama
vuodiekemba dı kana ka mıŋŋı sıba
Ŋmıŋ sieku ta vasa ba bıa. Ta ba sʋgıtı
ma yaa chotibıatı pam. Ŋmıŋ nan daansı
datı ba tıba.
15 Ba ka saaga dı ba dıa sie dieke dı
tʋgısına wa ama ta nagı sie gaaŋ. Ba dı
wa sie dieke Bori bʋademinŋ Balaami die
dı dına wa. Die ʋ yaala tʋmbıatı yiile
nyʋarı,
16 ta Ŋmıŋ dı kpaaŋ wa ʋ tʋmbıatı
wıa, ta vaa ʋ boniŋ dı balı wıa aŋaŋ wa
aŋaŋ vuota lɔlıŋ a kpaaŋ wa dı ʋ vaa ʋ
yıınyaatı tʋʋmaha.
17 Vuosi gie sıı sıba buluŋ dieke dı wone
nyaaŋ dene wo, ta bı sıı sıba nıınmara
bʋlɔgısıŋ dı nagınana chʋŋ dene wo.
Ŋmıŋ nan daansı nagı ba a taaŋ lımıŋ
pam ma.
18 Ba bala kalinbaa wʋbalıka diekemba
dı wone nyʋarı dı ba gaaŋ vuodiekemba

dı mınana dı ba nyıŋ vuobıatı jigiŋ naa, ta gaama ba dı ba yime nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı aŋaŋ dıgıntı tʊʊma.
19 Ta bala ba dı ba nan keŋ beri ba dʊŋŋʊ, ama ta ba gbaŋ gbaŋ dı yi bıaŋ yɔŋısı, dama wudieke mana dı nyaŋŋına vuota, vaa wa wʊnıŋ vuoke mi dı bırıŋ wa ka yɔmʊ.
20 Vuodiekemba dı sıbına tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia, vuodieke dı yine tı Gbıgbatıtaantʊ, ta die vaa wʊbıatı diekemba dı benne tıŋgbaŋka gie me wo yiile, dıı yi die wʊbıatıtı mi dı keŋ yiŋŋi keŋ a nyaŋŋı ba, ba kpatıŋ nan dı lɔra a tıaŋ die ba sına dene wo.
21 Ba tıŋ ka sıba sʊgıyıalıŋ beriku, dı tıŋ nan dı kpıa a tıaŋ ba sıbına ka ama ba ka saagı a yi wʊvıına diekemba die ba wʊnna wa.
22 Ba yie mıŋ dı dagı dı nandagaha gie yiwo wusie, dı, “Gbaaŋ ŋaaŋ yiŋŋe a ga die ka gbaŋ gbaŋ ka tııtı”, ta “Peruku dı sıı nyaaŋ ka ŋaaŋ yiŋŋe a ga nanna wa fʊnfata ma.”

3

Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yiŋŋi kieŋku nʊaŋ

1 N nımballı choti, gbaŋkʊ gie n maagınana yıa nı naa, gʊtı wa n gbaŋtı bule ma. Gbaŋtı ale wo gie mana n tıınsa nı mıŋ nyinti gie mana dı n vaa nı sʊŋanyilivıına hagı.
2 N yaala nı tıınsıma nʊawııŋ diekemba Ɲmıŋ naazʊalıba die dı bala ka wıa kʊrıŋ ma wa, ta bı tıınsıma mırı diekemba tı Yɔmʊtieŋ, vuodieke dı yine tı Gbıgbatıtaantʊ die dı bala ta tınıŋ vuodiekemba dı yine ʊ tʊntʊntıba die dı balı nı wa.
3 Wudieke dı tıanna a mana yiwo naa; n yaala nı sımma dı vuodiekemba dı dına ba sʊgıtı lɔlıbıatı nan daansı beri dakpatıkırı daraaha. Ba nan dı vʊara nı fala,
4 ta bala dı, “Die Yisa Masia die dı yına nʊaŋ dı ʊ nan daansı yiŋŋi a keŋ wo, ʊ bie sıa? Die tı chʊalıba die dı kpine a keŋ tʊgı jinne, jaaŋ mana ye sıwa die ka sına dene dʊnıa piiliku me wo.”
5 Vuosi mi ka saaga dı ba tıınsı dı Ɲmıŋ die yuori wo ʊ nʊaŋ a balı ta naaŋ arızanna aŋaŋ tıŋgbaŋka gie kʊrıŋ ma wa; ta die vʊarı tıŋgbaŋka a nyıŋ nyaaŋ ma aŋ ka bie nyaaŋ sʊnsʊŋ
6 ta bı yi nyaaŋ dı dii tıŋgbaŋka a chʊʊsı ka.
7 Ama wʊnıŋ Ɲmıŋ wʊbalıka nan bı pɔgılı ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ dieke dı benne lele gie wo yaa gamma a ga tʊgı saŋŋa dieke ʊ nan daansı yi aŋ boliŋ dii a mana, ta chʊʊsı vuobıatıtı, dama dında daarı mi ʊ nan dii ba sarıya ta chʊʊsı ba.
8 N nımballı choti, nı daa daaŋma wıırı gie. Ɲmıŋ jigiŋ nıŋ, dabalımıŋ sıı sıba bına tusiŋ, ta bına tusiŋ dıaŋ dı sıı sıba dabalımıŋ.
9 Vuosi yile dı dı yʊasıya mıŋ dı Ɲmıŋ yi wudieke die ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yi wo, ama daa die; ʊ yaa wa suguru aŋaŋ nı mıŋ; ʊ ka yaala vuoŋ keŋ juu boliŋ me; ʊ yaala vuoŋ mana vaa ʊ tʊmbıatı ta ye gbatıtaanıŋ.
10 Tı Yɔmʊtieŋ daarı mi keniŋ nan dı sıı sıba gaarʊ keniŋ. Dında daarı mi ŋmıŋsikpeŋ nan bıa aŋaŋ watıkpeŋkpııŋ; ta boli dieke dı faasına a die nan daansı dii ŋmıŋsikpeŋ nyinti mana, ta tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ka nyinti mana nan keŋ dii boliŋ a kpatı.
11 Nyinti gie dı balla a keŋ dii boliŋ naa wa, nı yile dı dı mʊ nı yi vuobıaŋtı? Dı mʊ nı bemme beri vıınıŋ, ta chıgıma Ɲmıŋ,
12 ta chıısıma Ɲmıŋ daarı mi, ta kpaŋŋıma nı gbaŋ a yi aŋ daarı keŋ lagı lagı. Dında daarı mi, ŋmıŋsikpeŋ nan dii a talı, ta bolibu tuulibu nan naŋŋı ŋmıŋsikpeŋ nyinti mana.
13 Ama tı chıısa saŋŋa dieke ŋmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ dı balla ka bemme sıba Ɲmıŋ dı yına nʊaŋ dene wo, jigidieke vuosi mana mi nan dı yie vıınıŋ nyıına saŋŋa mana wa.
14 N nımballı choti, nı chıısınana daarı gie wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta yallıma sʊgıyıalıŋ aŋaŋ beri vıınıŋ, ta daa yallıma bıaŋ Ɲmıŋ jigiŋ ama ta bemme aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ.
15 Tı Yɔmʊtieŋ dı dine suguru ta ye ka yiŋŋi keŋ naa, ʊ yaala nı sımma dı ʊ yıa

vuosi sieŋ mıŋ dı ba ye gbatıtaanıŋ ta ʋ
ye yiŋŋi keŋ. Tı nımbʋa choti Pɔɔli gbaŋ
die maagı wa gbanıŋ a yı nı ta balı nı
naa, sıba Ɲmıŋ dı yına wa yıaŋ dene wo.
16 Ʋ gbaŋtı mana ma, ʋ maagıya mıŋ
a bala yaa gamma Ɲmıŋ daarı gie, ta
daga nı ka wıa. Wıa ataŋ bie ʋ gbaŋtı
ma ta hagırı dı vuoŋ sımma a chıası,
ta vuodiekemba dı wone yıaŋ, ta zı ba
zene jigidieke, dı tarıgı a chıası, sıba
ba dagınana Ɲmıŋ gbaŋkʋ wıaha ataŋ
chıası dene wo. Naa wıa, Ɲmıŋ nan keŋ
datı ba tıba.
17 N nımballı choti, nı wɔŋ sıba
wıaha gie mıŋ, die wıa nı gbara amʋ
vuodiekemba dı kana ka sıba Ɲmınnı
kaaŋ vaa nı taarı nyıŋ Ɲmıŋ sieku me.
18 Nı bı tuosime tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia,
vuodieke dı yine tı Gbıgbatıtaantʋ wa
suŋŋiŋ a gʋtıma, ta bʋgırıma ʋ wıaha.
Wʋnıŋ ʋ sına bırıŋ lele yaa gamma.
Wusie.

Bʊmbʊŋaŋ gbaŋ dieke Jɔɔn
dı maagına a yı Yisa dıdıısırıŋ wʊnna

Miivoli wıa

1 N maaga gbaŋkʊ gie a yıa nı dı n dagı vuodieke ba wasınana Ŋmıŋ Nʊawıa dieke dı yine vuota miivoli wo wıa. Die saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı balla ʊ naaŋ dʊnıa ta Nʊawıırı gie wɔŋ beri mıŋ. Die Wıırı gie kenne sʊʊŋ dʊnıa ma die tı wʊmma ka wʊbalıka ta ye ke aŋaŋ tı nine, ta tı gbıka aŋaŋ tı nuusi.

2 Die miivoli gie die dı yuorine die tı ye ke mıŋ, die wıa tı bala ka wıa a yıa nı yaa gamma miivoli dieke dı wone kpatıkʊ. Miivolike gie die bie wo tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ jigiŋ ta die tı Chɔɔŋ wa die dı nagı wa a dagı tı.

3 Wudieke die tı yene ta wʊŋ wa, kanıŋ ka gbaŋ gbaŋ tı bala a yıa nı, amʊ nı gbaŋ nı nan gʊtı tı nʊabalımıŋ lagıŋkʊ dieke tı yalla aŋaŋ tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊa Yisa Masia wa ma.

4 Tı maaga dı tı balı nı wıaha gie dama a seŋ yıa tı wa sʊgıfıalıŋ wusie.

Ŋmıŋ yine chaanıŋ

5 Yisa Masia die balı dı Ŋmıŋ yiwo chaanıŋ ta wo lımıŋ bıta gbaŋ ʊ ma. Die wıırı gbaŋ gbaŋ tı bala a yıa nı.

6 Dıı yi tı baarı tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ yaa wa nʊabalımıŋ aŋaŋ taŋ ama ta bie lımıŋ ma, die nıŋ tı chıba ŋmınchıbısı ta tı tʊʊma dı seŋ daga dı tı chıba ŋmınchıbısı.

7 Ama dıı yi tı dı chaaŋkʊ sieŋ saŋŋa mana, sıba Ŋmıŋ dı benne chaanıŋ ma dene wo, die nıŋ tı yaa nʊabalımıŋ aŋaŋ taŋ, ta ʊ Bʊa Yisa wa zımbʊ dı chaana tı sʊgıtı ma a vʊara bıaŋ mana.

8 Dıı yi tı baarı dı tı wo bıaŋ tı gaama tı gbaŋ ta ka bala wusie.

9 Ama dıı yi tı bala tı wʊbıatı a yıa Ŋmıŋ, tı sımma a baarı wʊnıŋ ʊ nan dı naga tı wʊbıatı a chaa tı, ta bı chaana tı sʊgıtı ma a vʊara tı wʊbıatı mana dama wʊnıŋ ʊ yiwo wusietieŋ ta yie wudieke dı mʊna.

10 Dıı yi tı baarı dı tı ka yi bıaŋ, die nıŋ tı nagı wa Ŋmıŋ a bırıŋ ŋmınchıbıtieŋ, ta ʊ wıaha dı wo tı sʊgıtı ma.

2

Yisa yine tı susuŋŋiru

1 N ballı, n maaga nı wıaha gie amʊ nı kaaŋ yi bıaŋ, ama dıı yi nı wʊnyı dı yi bıaŋ, tı yaa nııpɔɔnıgırʊ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ, wʊnıŋ ʊ yine Yisa Masia vuodieke dı yine sʊgıyıalıntieŋ.

2 Die ʊ kenne a sʊʊŋ wa, die ʊ tuo wo tı kuŋ a kpi, wʊnıŋ ʊ yine tı kaabıŋ Ŋmıŋ jigiŋ tı tʊntʊmbıatı wıa, ta ʊ kaabıkʊ ka yi tınıŋ tı nyıına ma wıa ama ka yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi mana mana wʊbıatı wıa.

3 Dıı yi tı dıı Ŋmıŋ mıraha, kanıŋ ka baa ka dagı dı tı seŋ sıba wa mıŋ.

4 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı "Manıŋ n sıba wa mıŋ", ama ta ka dıı ʊ mıraha, wʊnıŋ vuoke mi yiwo ŋmınchıbıtieŋ ta wusie dı wo ʊ ma.

5 Ama vuodieke dı dına wʊnıŋ Ŋmıŋ wʊbalıkaha, die vuoke senne cho Ŋmıŋ aŋaŋ wusie. Ta naa bala ka dagı dı ʊ seŋ yiwo nʊabalımıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ;

6 dıı yi tı baarı dı tı yaa wa nʊabalımıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ die nıŋ dı mʊ tı beriŋ sımma sıba Yisa Masia beriŋ die dı sına die wo.

Yaa gamma mırıhaalıka wıa

7 N nımballı, n ka maaga mırıhaalıŋ a yıa nı, ka yiwo mırıkʊʊrı, mırıkʊʊrı dieke nı wone wʊŋ a yʊası wa, ta mırıkʊʊrı yine Yisa wudieke die nı wʊnna wa.

8 Ama wusie, ka yiwo mırıhaalıŋ, ta nı yese ke wusie chıaŋ Yisa Masia aŋaŋ nı ma, dama lımıŋkʊ tıaŋ gara mıŋ ta wusie chaaŋkʊ dı wɔŋ chaana.

9 Dıı yi vuodieke nıŋ mana dı balala dı ʊ bie wo chaaŋkʊ ma, ama ta haa ʊ nımbʊa ye ko bie wo lımıŋkʊ ma.

10 Ama vuodieke nıŋ mana dı chone ʊ nımbʊa bie wo chaaŋkʊ ma, ta wııŋ dı wo ʊ ma a baaŋ vaa ʊ yi bıaŋ.

11 Ama vuodieke nıŋ mana dı hana ʊ nımbʊa bie wo lımıŋkʊ ma; ʊ chʊŋ wa

bʊ ma ta ka sıba jigidieke ʊ ganana, dama
lımıŋkʊ vaa ʊ yııŋ mıŋ.
12 N ballı, n maaga a yıa nı dama Ŋmıŋ
wɔŋ nagı nı wʊbıatı a chaa nı mıŋ
Masia saaŋ ma.
13 N chʊamba, n maaga a yıa nı dama nı
wɔŋ a sıba vuodieke dı wone beri
a nyıŋ piiliku me wo mıŋ.
Dalʊaka, n maaga a yıa nı dama nı wɔŋ
a nyaŋŋı Sitaani mıŋ, wʊbıatıtieŋ
wo.
14 N ballı, n maaga a yıa nı dama nı sıba
tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ mıŋ.
N chʊamba, n maaga a yıa nı dama nı
wɔŋ a sıba vuodieke dı wone beri
a nyıŋ piiliku me wo.
Dalʊaka, n maaga yıa nı dama nı yaa
hagırıŋ ta Ŋmıŋ wʊbalıkaha dı
bie nı ma ta nı nyaŋŋı Sitaani
wʊbıatıtieŋ wo mıŋ.
15 Nı da yaalıma tıŋgbaŋka gie vuosi
berıŋ, nı da bı yaalıma tıŋgbaŋka gie
nyinti. Dıı yi nı yaala tıŋgbaŋka gie
nyinti die nıŋ nı ka cho tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ.
16 Vuosi yaa lɔlıbıatı dı ba yi ba gbaŋ
gbaŋ dʊŋŋʊ, ta yaa lɔlıbıatı aŋaŋ jadieke
nıŋ mana ba yesinene, ta bı yaa nyʊʊŋ
nıgıŋ yaa gamma jadieke ba yalla, ama
naa mana yiwo tıŋgbaŋka gie lɔla; a ka
nyıŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ.
17 Tıŋgbaŋka gie aŋaŋ jadieke dı benne
ka ma ta vuosi dı yaala naa nan daansı
kpatı, ama vuodieke dı yinene Ŋmıŋ choti
tʊʊma, wʊnıŋ ʊ balla ʊ daansı a bemme
yaa gamma haahuu.

Yaa gamma Masia dataakpeŋkpııŋ wıa

18 N ballı, dʊnıa kpatıŋ gbigiye
mıŋ. Ta die ba wɔŋ balı nı dı Masia
dataakpeŋkpııka nan keŋ; ta lele Masia
dataası pam wɔŋ keŋ mıŋ, die wıa tı sıba
dı dʊnıa ka kpatıŋ gbigiye mıŋ.
19 Masia dataası gie die nyıŋ wa tı
lagıŋkʊ ma, ama die ba ka gʊtı tı ma aŋaŋ
wusie. Die ba tıŋ gʊtı tı ma tınıŋ aŋaŋ ba
tıŋ nan lagıŋ a beri; ama ba vaa tı mıŋ,
ta a daga dı die ba ka gʊtı tı ma wusie.
20 Ama nınıŋ nıŋ Masia yı nı
Halıkasıka mıŋ, die wıa nı mana dı sıba
wusie nyindieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı
nı wa.
21 Manıŋ n ka maaga a yıa nı dı nı
ka sıba wusieke, ama n maaga a yıa nı
dama nı wɔŋ sıba ka mıŋ ta bı sıba dı
ŋmınchıbısı ka nyınna wusie me.
22 Mınıa yine ŋmınchıbıtieŋ wo?
Ŋmınchıbıtieŋ yine vuodieke dı balala
dı Yisa ka yi Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia
wa. Vuodieke dı bala naa wa yine Yisa
dataaŋ, ta zeti tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ Bʊa
wa.
23 Vuodieke nıŋ mana dı zeti Ŋmıŋ Bʊa
Masia wa gbaŋ zeti wo Chɔɔŋ wa mıŋ,
ama vuodieke dı bala dı ʊ yiwo yada dı
Yisa yine Ŋmıŋ Bʊa wa, tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ
beri aŋaŋ wa.
24 Die nı wolinne a wʊŋ Yisa wıaha
piiliku me wo nı mıŋŋı pɔgılıha. Dıı yi
nı pɔgılı wıaha nı nan dı beri aŋaŋ Ŋmıŋ
aŋaŋ ʊ Bʊa wa ma.
25 Ta nʊa dieke ʊ yına tı wa yiwo miivoli
dieke dı wone kpatıŋ.
26 N maaga nı wıaha gie yaa gamma
vuodiekemba dı mınana dı ba gaaŋ nı
wıa.
27 Ama nınıŋ nıŋ Masia vaa ʊ
Halıkasıka dı keŋ sʊʊŋ nı ma mıŋ. Dıı
yi Halıkasıka dı wıarı a bie nı ma die, nı
kaaŋ bı yaala vuoŋ dı ʊ dagı nı. Dama ʊ
Halıkasıka daga nı jaaŋ mana, ta ʊ dagıkʊ
dı yi wusie, daa ŋmınchıbısı. Die wıa nı
dıa Halıkasıka dagıŋ ta wıarı Masia ma.
28 Die wıa n ballı, nı wıarı Yisa ma, amʊ
ʊ keŋ keŋ tı nan dı yaa sikimiŋ ta kaaŋ dii
viivi ʊ nıŋŋa saŋŋa dieke ʊ bala ʊ keŋ wo.
29 Nınıŋ nı sımma dı Yisa Masia
yiwo sʊgıyıalıntieŋ, die wıa nı sımma
dı vuodiekemba mana dı tʊnnana
sʊgıyıalıŋ tʊʊma ba gbaŋ ba yiwo Ŋmıŋ
ballı.

3

Ŋmıŋ Ballı

1 Nı ko ye choti dieke tı Chɔɔŋ Nabidie
Ŋmıŋ dı faasına cho tı. Ʊ chotiti dı
faasına dala wıa ʊ wa tı ʊ ballı, ta tı seŋ
yi ʊ ballı. Ama tıŋgbaŋka gie vuosi ka
sıba tı yine vuodiekemba dama ba ka sıba
Nabidie Ŋmıŋ.
2 N zʊamba, lele tı yiwo Ŋmıŋ ballı,
ama dı ye ka dagı yuori tı bala tı sımma
die. Ama wudieke tı sıbına wʊnna, dı

Yisa dı yiŋŋi keŋ, tı nan dı sıı sıba wʊnıŋ, dama tı nan ye ʊ senne sıı die wo.
3 Vuodieke mana dı yalla tamaka gie dı ʊ nan keŋ sıı sıba Yisa, mʊ ʊ vʊarı wa ʊ gbaŋ a nyıŋ bıaŋ ma sıba Yisa dı wone bıaŋ dene wo.
4 Vuodieke mana dı yinene bıaŋ chʊʊsa wa Ŋmıŋ mıraha dama bıaŋ yiile chʊʊsa Ŋmıŋ mıraha mıŋ.
5 Nı sıba a baarı dı Yisa Masia die keŋye mıŋ tıŋgbaŋka gie me dı ʊ vʊarı vuota bıaŋ, ta bıaŋ wo ʊ ma.
6 Die wıa vuodieke mana dı benne Masia ma ka yie bıaŋ; ama vuodieke dı yinene bıaŋ ye ka sıba Yisa dı yine vuodieke, ta ka wɔŋ sıba wa.
7 N ballı, nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı! Vuodieke mana dı yinene wudieke dı mʊna yiwo sʊgıyıalıntieŋ sıba Masia dı yine sʊgıyıalıntieŋ die wo.
8 Vuodieke mana dı yie bıaŋ bie wo Sitaani nuusi me, dama Sitaani wɔŋ yiwo bıaŋ a nyıŋ piiliku me, ama wudieke wıa Ŋmıŋ Bʊa die dı keŋ yiwo dı ʊ chʊʊsı Sitaani tʊʊmaha gie.
9 Vuodiekemba mana dı yine Ŋmıŋ ballı tuo wo ba Chɔɔŋ Ŋmıŋ ta ka yie bıaŋ. Ba ka bıagı yie bıaŋ dama ba tuone ba Chɔɔŋ Ŋmıŋ beriŋ wıa.
10 Wudieke dı puone Ŋmıŋ ballı aŋaŋ Sitaani ballı wʊnna: Vuodieke mana dı kana ka yie wudieke dı mʊna yaa ka cho ʊ nımbʊa ka yi Ŋmıŋ bʊa.

Chome fʊ chanchaaŋ

11 Die nı wolinne a wʊŋ Yisa wıaha piiliku me wo yine naa; dı tı chome taŋ.
12 Dı ka mʊ tı bemme sıba Keeni die dı benne die wo, wʊnıŋ die ʊ yiwo wʊbıatıtieŋ wo Sitaani sııtı, ta die kʊʊ ʊ nımbʊabiŋ Abeli. Bıa wıa die ʊ kʊʊ wa? Die ʊ kʊʊ wa dama ʊ nımbʊabike tʊʊma die vıına mıŋ, ta wʊnıŋ ʊ tʊʊma dı ka vıına.
13 Die wıa n nımballı, nı daa vaa ka yi nı mamachi dıı yi tıŋgbaŋka gie vuosi dı haa nı.
14 Tı chone tamba wa dagıya dı tı nyıŋ kumbu hagırıŋ ma a keŋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ ma. Ama vuodieke nıŋ dı wone die choti, wʊnıŋ ʊ ye bie wo kumbu hagırıŋ ma.
15 Vuodieke nıŋ mana dı hana ʊ nımbʊa yiwo vuokʊʊrʊ, ta nı sıba a baarı miivoli dieke dı wone kpatıŋ wo vuokʊʊrʊ ma.
16 Yisa Masia die dı tuone tı kuŋ a kpi tı wıa, dagına tı choti dı sına dene. Tı gbaŋ mʊ tı tuo wo tı nımballı kuŋ a kpi.
17 Dıı yi vuodieke dı yallı nyinti a mɔgısa ʊ gbaŋ ta tıala, ama ta ye ʊ nımbʊa dı wo jaaŋ, ta ʊ baga dı wo ʊ ma, Ŋmıŋ choti wo die vuoke me.
18 N ballı tı chotiti daa bemme tı nʊaŋ ma nyıına ma; ama ka yi wusie choti dieke dı suŋŋinene vuosi.

Tı mʊna tı yallıma sikimiŋ Ŋmıŋ jigiŋ

19 Dıı yi tı cho taŋ die nıŋ tı sıba a baarı dı tı dı wa wusie dagıkʊ, ta tı nan dı yaa sikimiŋ Ŋmıŋ nıŋŋa.
20 Dıı yi ta tı sʊŋanyile dı daga tı dı tı yiwo bıaŋ, nı vaa tı tıınsı dı Ŋmıŋ tıaŋ tı sʊŋanyile mıŋ ta bı sıba wııŋ mana.
21 N zʊamba, dıı yi tı sʊŋanyile dı ka dagı tı dı tı yi bıaŋ die nıŋ tı yaa sikimiŋ Ŋmıŋ jigiŋ.
22 Dıı yi tı dıa ʊ mıraha ta yie wudieke dı nannana ʊ sʊŋ die bala ka vaa ʊ dı yıa tı jadieke mana tı jʊʊsınana a yaala.
23 Naa yine ʊ mıraha, dı tı yi ʊ Bʊa Yisa Masia yada ta chome taŋ sıba Masia dı yına tı nʊarı dene wo.
24 Vuodieke nıŋ mana dı dına ʊ mıraha, banıŋ ba lagıŋ beri mıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ ta Ŋmıŋ dı beri aŋaŋ ba. Jadieke dı dagına tı dı Ŋmıŋ beri aŋaŋ tı wa yine ʊ Halıkasıka ʊ nagına a yı tı wa.

4

Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ ŋmınchıbısı haalıŋ wıa

1 N zʊamba, nı da keŋ yi vuodiekemba mana dı balala dı ba yaa Ŋmıŋ Halıkasıka wıa yada, ama nı magısı ba a ye dı ba haalıtıtı nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ yaa. Dama ŋmınchıbısı naazʊalıba pam, vuodiekemba dı gaanana vuosi wɔŋ keŋ mıŋ a dı dıa vuosi jige.
2 Wudieke dı balla ka vaa nı sımma dı dı yiwo Ŋmıŋ Haalıŋ wʊnna: vuodieke mana dı balala dı die ba mıırı wa Yisa

Masia ta ʋ yi vuota, wʋnɪŋ ʋ yalla Haalɪ dieke dɪ nyɪna Ɲmɪŋ jigiŋ.
3 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ chiisinene wɪɪrɪ gie yaa gamma Yisa ma wa wo Haalɪ dieke dɪ nyɪna Ɲmɪŋ jigiŋ. Haalɪbʋ gie nyɪŋ wa Masia dataakpeŋkpɪɪka, Sitaani jigiŋ; die ba wɔŋ balɪ nɪ dɪ Masia dataakpeŋkpɪɪka nan keŋ, ta lele ʋ wɔŋ keŋ tɪŋgbaŋka gie me mɪŋ.
4 N ballɪ, nɪnɪŋ nɪ yiwo Ɲmɪŋ sɪɪtɪ, ta Ɲmɪŋ Halɪkasɪka dɪ bie nɪ ma ta yaa hagɪrɪŋ a tɪaŋ haalɪ dieke dɪ benne tɪŋgbaŋka gie vuosi me. Die yine nɪ nyaŋŋa ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba.
5 Banɪŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba gie yiwo tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ, die wɪa ba bala tɪŋgbaŋka gie nyinti wɪa ta tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ wʋmma ba.
6 Ama tɪnɪŋ nɪŋ tɪ yiwo Ɲmɪŋ sɪɪtɪ. Ta vuodieke mana dɪ sɪbɪna Ɲmɪŋ dɪ wʋmma a yɪa tɪ. Ama vuodiekemba dɪ kana ka yi Ɲmɪŋ sɪɪtɪ ka wʋmma a yɪa tɪ. Naa balla ka vaa tɪ sɪmma vuodieke dɪ yalla Ɲmɪŋ Halɪkasɪka a daga wusie dagɪkʋ aŋaŋ vuodieke dɪ yalla Sitaani haalɪbʋ dieke dɪ dagɪnana ŋmɪnchɪbɪsɪ dagɪkʋ.

Ɲmɪŋ yiwo chotitieŋ

7 N zʋamba, nɪ vaa tɪ chome taŋ dama choti nyɪŋ wa Ɲmɪŋ jigiŋ, ta vuodieke mana dɪ chone vuosi yiwo Ɲmɪŋ bʋa ta bɪ sɪba wa.
8 Ɲmɪŋ yiwo chotitieŋ, ta vuodieke mana dɪ wone choti ka sɪba wa.
9 Naa Ɲmɪŋ die dɪ dagɪ tɪ ʋ choti: die ʋ vaa wa ʋ Bʋadembi balɪŋka dɪ keŋ sʋʋŋ tɪŋgbaŋka gie me dɪ tɪ ye miivoli ʋ wɪa.
10 Choti dieke dɪ senne yi choti aŋaŋ wusie wʋnna, ka ka yi dɪ tɪnɪŋ die tɪ faasɪna cho Ɲmɪŋ, ama Ɲmɪŋ die faasɪna cho tɪ ta die vaa ʋ Bʋadembiŋ dɪ keŋ sʋʋŋ tɪŋgbaŋka gie me a tuo tɪ kuŋ a kpi ta die bɪrɪŋ kaabɪŋ wʋnɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ dɪ tɪ ye tɪ wʋbɪatɪ naachaala.
11 N zʋamba, dɪɪ yi Ɲmɪŋ dɪ cho tɪ naa, die nɪŋ dɪ yiwo talasɪ dɪ tɪ chome taŋ.
12 Vuoŋ wori a yeye Ɲmɪŋ aŋaŋ ʋ nine, ama tɪ cho taŋ, Ɲmɪŋ nan dɪ bie tɪ jigiŋ saŋŋa mana ta tɪ nan dɪ yallɪ choti dieke ʋ yɪna tɪ wa aŋaŋ wusie.
13 Ɲmɪŋ yɪ tɪ ʋ Halɪkasɪka mɪŋ die wɪa tɪ sɪba a baarɪ dɪ tɪnɪŋ tɪ taasɪ aŋaŋ wa ta ʋ bie tɪ ma.
14 Tɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ die tʋŋ wa ʋ Bʋadembiŋ dɪ ʋ keŋ yi tɪŋgbaŋka gie vuosi gbɪgbatɪtaantʋ. Die tɪ ye ʋ Bʋa wa mɪŋ, ta lele tɪ wa bala ʋ wɪa a yɪa vuosi.
15 Vuodieke dɪ balala dɪ ʋ yi yada dɪ Yisa yiwo Ɲmɪŋ Bʋa, wʋnɪŋ ʋ yine vuodieke Ɲmɪŋ dɪ benne ʋ ma ta ʋ dɪaŋ ʋ taasɪ aŋaŋ Ɲmɪŋ.
16 Ta tɪ gbaŋ gbaŋ tɪ sɪba Ɲmɪŋ dɪ chone tɪ die, ta bɪ yi yada dɪ ʋ seŋ cho tɪ mɪŋ.
Ɲmɪŋ yiwo chotitieŋ ta vuodieke mana dɪ chone vuosi saŋŋa mana taasɪ wa aŋaŋ Ɲmɪŋ, ta Ɲmɪŋ dɪaŋ dɪ bie ʋ ma.
17 Dɪɪ yi tɪ seŋ cho tɪ chanchaalɪŋ aŋaŋ wusie ta tɪ beriŋ dɪ sɪɪ sɪba Masia die dɪ benne die tɪŋgbaŋka gie me wo, die nɪŋ Ɲmɪŋ sarɪya diile daarɪ dɪ keŋ tʋgɪ tɪ kaaŋ dɪ chɪga ŋmaamɪŋ.
18 Tɪ yaa choti aŋaŋ vuosi, ŋmaamɪŋ kaaŋ dɪ beri. Dɪɪ yi choti dɪ faasɪ beri aŋaŋ wusie, ŋmaamɪŋ kaaŋ ye sieŋ a bemme tɪ ma, dama tɪbɪdatɪŋ wɪa tɪ ŋaaŋ chɪga ŋmaamɪŋ. Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaa ŋmaamɪŋ, die nɪŋ ʋ ka cho vuosi aŋaŋ wusie.
19 Tɪ yaa choti aŋaŋ vuosi dama Ɲmɪŋ die wolinne a cho tɪ.
20 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ baarɪ dɪ, “Manɪŋ n cho Ɲmɪŋ mɪŋ”, ama ta haa ʋ nɪmbʋa nɪŋ, wʋnɪŋ vuoke mi yiwo ŋmɪnchɪbɪtieŋ. Dama ʋ kaaŋ bɪagɪ a cho Ɲmɪŋ vuodieke ʋ kana ka yese aŋaŋ ʋ nine, dɪɪ yi ʋ ka cho ʋ nɪmbʋa dieke ʋ yesinene aŋaŋ ʋ nine.
21 Nʋarɪ gie Yisa Masia dɪ yɪ tɪ, dɪ vuodieke mana dɪ chone Ɲmɪŋ, chome ʋ nɪmbʋa gbaŋ.

5

Tɪ balla tɪ nyaŋŋɪma magɪsɪŋ dene

1 Vuodieke mana dɪ yine yada dɪ Yisa yiwo Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa wʋnɪŋ vuoke yiwo Ɲmɪŋ bʋa. Ta vuodieke nɪŋ dɪ chone chɔɔŋ wa nan dɪ cho ʋ bʋa gbaŋ.
2 Dɪɪ yi tɪ cho Ɲmɪŋ ta yie wudieke ʋ mɪraha dɪ dagɪna tɪ wa, die balla ka vaa tɪ sɪmma dɪ tɪ cho ʋ ballɪ mɪŋ.
3 Dɪɪ yi tɪ seŋ cho Ɲmɪŋ tɪ nan dɪdɪ ʋ mɪraha, ʋ mɪraha dɪɪsɪŋ ka tʋa.

4 Ŋmɪŋ bʊa mana nan bɪagɪ a nyaŋŋɪ tɪŋgbaŋka gie magɪsɪŋ, ta tɪ yine Yisa
Masia yada wa yɪnana tɪ hagɪrɪŋ tɪ bɪagɪ
nyaŋŋa die.
5 Mɪnɪa baaŋ bɪagɪ nyaŋŋɪ tɪŋgbaŋka
gie magɪsɪŋ? Sie vuodieke nyɪɪna dɪ yine
yada dɪ Yisa yiwo Ŋmɪŋ Bʊadembiŋ.
6 Die dɪ yiwo wʊnɪŋ Yisa Masia die
nyɪna arɪzanna ma a keŋ tɪŋgbaŋka gie
me ta ka kʊaŋ chaaŋ Jɔɔn die dɪ sɪɪ wa
Ŋmɪŋ nyaaŋ, ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ kpi ta ʊ
zɪŋ dɪ nyɪŋ. Dɪ ka yi wusie dɪ wudieke
nyɪɪna ma die dɪ yine wo yiwo dɪ Jɔɔn
die sɪɪ wa Ŋmɪŋ nyaaŋ ama die ʊ kpiye
mɪŋ ta ʊ zɪŋ dɪ nyɪŋ. Ta Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
dɪ yi daansɪatieŋ, dama Halɪkasɪka yine
wusietieŋ.
7 Vuodiekemba dɪ yine daansɪatieliŋ
yiwo ba bataa:
8 banɪŋ ba yine Ŋmɪŋ Halɪkasɪka aŋaŋ
nyaabʊ aŋaŋ zɪmbʊ, ba bataa wa gie yiwo
nʊabalɪmɪŋ.
9 Tɪ yie vuota siaria yada mɪŋ, ama
Ŋmɪŋ siara faasɪ yaa hagɪrɪŋ, ta wʊnɪŋ
ʊ yɪna siara wa gie yaa gamma ʊ Bʊa wa
ma.
10 Die wɪa vuodieke mana dɪ yine Ŋmɪŋ
Bʊa wa yada yalla Ŋmɪŋ siaraka gie ʊ sʊŋ
ma, ama vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka yi
Ŋmɪŋ siaraka gie yada, wʊnɪŋ ʊ nagɪ wa
Ŋmɪŋ a bɪrɪŋ ŋmɪnchɪbɪtieŋ, dama ʊ ka
yi yada dɪ siara dieke Ŋmɪŋ dɪ yɪna yaa
gamma ʊ Bʊa wa ma yiwo wusie.
11 Ŋmɪŋ siaraka yiwo naa: Ŋmɪŋ yɪ
tɪ wa miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, ta
miivolike gie nyɪŋ wa ʊ Bʊa wa jigiŋ.
12 Vuodieke nɪŋ mana dɪ taasɪna aŋaŋ
Ŋmɪŋ Bʊa wa yaa miivolike gie mɪŋ; ama
vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka taasɪ aŋaŋ
Ŋmɪŋ Bʊa wa wo kanɪŋ miivoli mi.

Miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ wɪa

13 N maaga gbaŋkʊ gie a yɪa nɪnɪŋ
vuodiekemba dɪ yine Ŋmɪŋ Bʊa wa yada
wa, dama n yaala nɪ sɪmma dɪ nɪ yaa
miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ mɪŋ.
14 Die wɪa tɪ ka chɪga ŋmaamɪŋ saŋŋa
dieke tɪ keŋ jʊʊsa Ŋmɪŋ dama ʊ wʊmma
a yɪa tɪ dɪɪ yi tɪ jʊʊsa a yaala jadieke dɪ
yine ʊ sʊgɪnanɪŋ.
15 Dɪɪ yi tɪ sɪba a baarɪ dɪ Ŋmɪŋ wʊmma
tɪ mɪŋ saŋŋa dieke tɪ keŋ jʊʊsa wa, die
nɪŋ tɪ sɪba a baarɪ dɪ ʊ wɔŋ tuo tɪ jʊʊsɪŋ
mɪŋ.
16 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ ye ʊ nɪmbʊa dɪ yinene
bɪa dieke dɪ kana kaaŋ puo wo a nyɪŋ
Ŋmɪŋ jigiŋ, ʊ jʊʊsɪ Ŋmɪŋ a yɪ wa aŋ
Ŋmɪŋ vaa ʊ wʊbɪatɪ a chaa wa ta yɪ
wa miivoli, dama ʊ naga chaa vuodieke
tʊmbɪatɪ dɪ kana kaaŋ puo wo a nyɪna
ʊ jigiŋ. Ama tʊmbɪatɪ ataŋ beri a bɪagɪ
puo vuoŋ a nyɪna Ŋmɪŋ jigiŋ, n ka bala
dɪ nɪ jʊʊsɪma Ŋmɪŋ a yɪma vuodiekemba
dɪ yinene hanɪŋ bɪabʊ mi.
17 Tʊŋ dieke mana dɪ kana ka vɪɪna
yiwo bɪaŋ, ama tʊmbɪatɪ ataŋ beri a ka
puo vuoŋ a nyɪna Ŋmɪŋ jigiŋ.
18 Tɪ sɪba a baarɪ vuodiekemba nɪŋ
mana dɪ yine Ŋmɪŋ ballɪ ka yie bɪaŋ
saŋŋa mana dama Ŋmɪŋ Bʊa wa gbarɪ ba
mɪŋ ta tʊntʊmbɪatɪtieŋ, Sitaani dɪ kaaŋ
bɪagɪ a yi be wɪɪŋ.
19 Tɪnɪŋ tɪ sɪba a baarɪ tɪ yiwo Ŋmɪŋ
ballɪ ama vuodiekemba nɪŋ mana dɪ kana
ka yi Ŋmɪŋ ballɪ bie wo Sitaani nuusi me.
20 Tɪ sɪba a baarɪ Ŋmɪŋ Bʊa dembike
Yisa wa die keŋ wo tɪŋgbaŋka gie me a
yɪ tɪ yɪaŋ dɪ tɪ sɪmma wusie Ŋmɪnnɪ. Tɪ
wana taasɪ aŋaŋ Yisa wa wɪa, die vana tɪ
taasɪ aŋaŋ wusie Ŋmɪnnɪ, wʊnɪŋ ʊ yine
vuodieke dɪ yɪnana miivoli dieke dɪ wone
kpatɪŋ.
21 N ballɪ, nɪ vʊarɪ nɪ gbaŋ a nyɪŋ bugile
me.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bule Jɔɔn dı maagına a yı Yisa dıdıısırıŋ wʊnna

1 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine Masia dıdıısırıŋ jakʊʊŋ wa maagınana gbaŋkʊ gie a yıa n taa vuodieke Ɲmıŋ die dı vʊarına wa aŋaŋ ʊ ballı. Manıŋ n cho nı mıŋ aŋaŋ wusie, ama daa manıŋ n kasıŋ n chone nı, ama vuodiekemba mana dı tuone Ɲmıŋ wusie dagıkʊ gbaŋ cho nı mıŋ.
2 Manıŋ aŋaŋ ba chone nı, dama wusie dagıkʊ bie tı sʊgıtı ma ta nan dı bie tı sʊŋ ma yaa gamma haahuu.
3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊa wa Yisa Masia suŋŋiŋ aŋaŋ ba zɔɔlınchıgıla aŋaŋ ba sʊgıdʊagıŋ nan dı bie tı ma, tı dına wusie dagıŋ ta cho taŋ die wo.

Wusie aŋaŋ choti wıa

4 N sʊŋ die fıalıya pam n yene ta fʊ ballı bataŋ dı wa wusie dagıkʊ dieke tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dı yına tı wa.
5 N taa, n jʊʊsa fʊ, vaa aŋ tı mana chome tı nımballı chanchaalıŋ. Genke ka yi mırıhaalıŋ maŋ maaga a yıa nı, ka yiwo mırı dieke tı tuone a nyıŋ piiliku me wo a yaa keŋ tʊgı jinne.
6 Wusie choti yiwo tı yime wudieke Ɲmıŋ dı bala tı. Piiliku me wo, ʊ wɔŋ balı tı mıŋ dı tı chome wo aŋaŋ tı chanchaalıŋ.
7 Tɔ, gıgaantıŋ pam wɔŋ jatı ga tıŋgbaŋka gie lʊgaha mana mıŋ. Gıgaantıba gie bala dı banıŋ ba ka yi yada dı die ba mıırı Yisa Masia ta ʊ yi vuota. Die vuosisi yiwo gıgaantıŋ ta bı yi Masia dataası.
8 Die wıa, nı sımma nı gbaŋ ta da keŋ waarı jadieke nı kpaŋŋa nı gbaŋ a tʊŋ ka wıa wa, ta keŋ ye ka nyʊarı mana Ɲmıŋ jigiŋ.
9 Vuodieke nıŋ dı kana ka mıŋŋı tuo Yisa Masia dagıkʊ ama ta gʊta ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ wıa, Ɲmıŋ wo ʊ jigiŋ, ama vuodieke nıŋ dı dına dagıkʊ ta ka vasa, tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊadembiŋ Yisa Masia bie ʊ jigiŋ.
10 Die wıa vuodieke nıŋ mana dı kienene nı jigiŋ ta ka daga Yisa Masia dagıkʊ dieke dı tʊgısına, nı da tuo wo nı tige me, nı daa keŋ a waası wa gbaŋ,
11 dama vuodieke dı waasına wa, ʊ gbaŋ ʊ gʊtı wa mıŋ ʊ tʊmbıatı ma.

Taanıŋ wʊbalıka wıa

12 N yaa wıa pam dı n balı nı, ama n ka yaala n maagıha gbaŋkʊ gie sʊŋ a yı nı, n yaa tama dı n nan keŋ kaagı nı, aŋ tı dii azama aŋaŋ taŋ, dıı yi die, dı nan yi tı mana sʊgıfıalıŋ pam.
13 Fʊ taa vuodieke Ɲmıŋ dı vʊarına ballı waasa fʊ.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bʊtaa Jɔɔn dı maagına a yı Yisa dıdıısırıŋ wʊnna

1 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine Masia dıdıısırıŋ jakʊʊŋ maagınana gbaŋkʊ gie
a yıa n zʊa Gayusi, vuodieke dı yine n zʊa
choti.
2 N zʊa, n jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa fʊ dı
fʊ yallıma alaafıa, ta jaaŋ mana gamma
vıınıŋ a yıma fʊ sıba fʊ benne vıınıŋ die
wo Ɲmıŋ jigiŋ.
3 N yaa sʊgıfıalıŋ pam die tı nımballı
bataŋ dı kenne a balı fʊ dına Ɲmıŋ
dagıkʊ dene, ta bie wusieke me saŋŋa
mana.
4 Jaaŋ mana ka yi mıŋ sʊgıfıalıŋ a tʊgı
n wʊnna dı n ballı dı wa dagıkʊ dieke dı
tʊgısına wa.

Gayusi bırıŋ wıa

5 N zʊa, fʊ suŋŋinene tı nımballı aŋaŋ
ba bataŋ fʊ zına wa gbaŋ, fʊnıŋ yie wo
wudieke dı vıınna.
6 Ba keŋ keŋ Masia dıdıısırıŋ lagıŋkʊ
jigiŋ saŋŋa dieke mana ba ŋaaŋ tıınsı fʊ
burichinike gie wıa mıŋ. Die wıa ba keŋ
kieŋ fʊ jigiŋ fʊ suŋŋi be aŋaŋ ba chɔnıŋ
ma sie dieke me dı fıalınana Ɲmıŋ sʊŋ.
Mıŋŋı pɔgılı ba dama ba yiwo Ɲmıŋ sııtı.
7 Dı yiwo Yisa Masia saaŋ wıa ba dı
dıa a mʊʊla wıaha, ama ba ka tuose jaaŋ
mana a nyınna vuodiekemba dı kana ka
yi Masia dıdıısırıba jigiŋ.
8 Die wıa tınıŋ Masia dıdıısırıŋ mʊ tı
suŋŋi wo vuosi gie, amʊ tı nan gʊtı ba
ma a tʊma yaa gamma wusieke dagıŋ
mʊʊlıŋ.

Diyotirefesi aŋaŋ Demetirusi wıa

9 Die n maagı wa wıa ataŋ a yı Masia
dıdıısırıba diekemba dı benne nı jigiŋ
wo, ama Diyotirefesi die zeti wo n nʊaŋ,
dama ʊ yaala ʊ wasıma ʊ gbaŋ vuokpııŋ.
10 Die wıa maŋ keŋ keŋ n nan yuori
balı wudiekemba mana ʊ yine, wʊbıa
diekemba ʊ bala yaa gamma tı ma aŋaŋ
ŋmınchıbısı diekemba ʊ balala wa. Daa
genhe nyıına ma ʊ yie, ama ʊ zetiye mıŋ
dı ʊ tuo tı nımballı diekemba dı dına dıa
wa, ta kaga vuodiekemba dı yaala ba tuo
be chaantı, ta bı yaga ba nyınna Masia
dıdıısırıba lagıŋkʊ ma.
11 N zʊa, da keŋ chansıma vuoŋ
tʊntʊmbıatı, ama chansıma wudieke dı
vııŋna. Vuodieke dı tʊna tʊnvıına wʊnıŋ
ʊ yiwo Ɲmıŋ Bʊa, ama vuodieke dı
tʊnnana tʊmbıatı, ʊ tʊmbıatı daga dı ʊ
ka sıba Ɲmıŋ.
12 Vuoŋ mana bıra Demetirusi, ta ʊ
beriŋ dı daga dı ʊ dı wa wusie dagıkʊ; ta
n gbaŋ maŋ bıra wa; ta fʊ sıba dı wudieke
nıŋ mana n bala yaa gamma vuoŋ ma
yiwo wusie.

Taanıŋ wʊbalıka

13 Manıŋ n yaa wıa pam dı n balı fʊ,
ama n ka yaala n maagıha a yi gbaŋkʊ
gie sʊŋ.
14 Ama n yaa tama dı n nan keŋ ye fʊ
daraa ale wo gie nʊaŋ, aŋ tı dii azama
aŋaŋ taŋ.
15 Nabidie Ɲmıŋ yı fʊ sʊgıdʊagıŋ.
Fʊ zʊalıba mana waasa fʊ. Tı zʊalıba
diekemba dıaŋ dı benne fʊ jigiri, fʊ waası
ba mana wʊnyı wʊnyı.

Gbaŋ dieke
Juudi
dı maagına wʊnna

1 Manıŋ Juudi vuodieke dı yine
Yisa Masia tʊntʊntʊ ta bı yi Jemisi
nımbʊa, maagınana gbaŋkʊ gie a yıa
vuodiekemba tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı vʊarına
ba ta cho be ta Yisa Masia dı gbarı ba wa:
2 Ŋmıŋ chıgı nı zɔɔlıŋ, ta yı nı
sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ choti pam.

Yaa gamma ŋmınchıbısı dıdagırıba wıa

3 N nımballı choti, die n mıa mıŋ dı
n maagı nı gbanıŋ yaa gamma gbatıtaaŋ
dieke tı yalla wa ma, ama lele n yeye mıŋ
ta dı yiwo talası dı n maagı a yı nı, ta
kpaaŋ nı aŋ nı ŋmıntı nıŋ a yaalıma yada
wudieke Ŋmıŋ dı nagına a yı ʊ vuosi wo
vıınıŋ, ta daa vaa vuoŋ tarıgıha.
4 Dama vuosi bataŋ, vuodiekemba dı
kana ka chıga Ŋmıŋ lɔbırına a bie nı
sʊŋ, ta tarıgı wʊnıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla
wıaha dı ba yime ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı
tʊʊma; ta ka tuo Yisa Masia nʊaŋ; wʊnıŋ
ʊ nyıına ma ʊ yine tı Sikpeŋtieŋ aŋaŋ
tı Yɔmʊtieŋ. Wʊbıayiiribe gie tıbıdatıŋ
wɔŋ maagı Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ a yʊası
mıŋ.
5 Wudieke n yaala n balı nı naa, nı
wɔŋ wʊŋ a mana mıŋ, ta bı sıba ha,
ama n yaala n tıınsı nı yaa gamma a
wıa; tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ die gbatı
wa ʊ vuosi a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma,
ama ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ kʊʊ ba bataŋ
vuodiekemba dı kana ka yi wo yada wa.
6 Nı bı sıba a baarı dı malaka diekemba
die dı kana ka mıŋŋı a pɔgılı yiko dieke
Ŋmıŋ dı yına ba aŋaŋ ka sieŋ me wo,
ta die ka bı wıarı a bie ba jigiberisike
arızanna ma wa, Ŋmıŋ die bɔbı ba mıŋ
aŋaŋ chɔrıma a nagı ba taaŋ dansarıka
vɔrı dieke dı golinne ta bı yi lımıŋ ma, ta
gbarı dakpeŋkpııŋ dieke ʊ bala ʊ dii ba
sarıya wa.
7 Die gbaŋ gbaŋ dı yi a yı Sodomi
aŋaŋ Gomora tıgısı aŋaŋ tıgı diekemba
die dı gbigine mi wo. Vuosi mi die
tʊma daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma,
ta die dı lɔlıbıatı pam ta die ye tıbıdatı
dieke die dı yine boli dieke dı dinene yaa
gamma haahuu, ka yi kpaamıŋ a yıa vuoŋ
mana.
8 Ŋmınchıbısı dıdagırıba gie bala
dı ba daansa yınana ba sieŋ ba yie
ba nyıŋgbanıŋ dıgıntı aŋaŋ hɔgʊkpana
aŋaŋ daakpana tʊʊma, ta zeti Ŋmıŋ
nʊaŋ, ta bı zıa Ŋmıŋ malakasi.
9 Ama malakasi jakʊʊŋ vuodieke saaŋ
dı dine Makeli wo, saŋŋa dieke wʊnıŋ
aŋaŋ Sitaani die dı wagına Mosisi
nyıŋgbanıŋ wıa wa, ama Makeli gbaŋ die
dı ka zıa Sitaani, die ʊ balı wa dı, "Ŋmıŋ
nan dagı fʊ yıaŋ."
10 Ama vuosi gie nıŋ, zıa jadieke mana
ba kana ka sıba ka chıaŋ, ta yie wudieke
mana ba yaalala sıba dɔŋısı dı wone yıaŋ
dene, ta chʊʊsa ba gbaŋ.
11 Wʊbıaŋ bie ba ma, dama ba dı wa
Keeni siebıakʊ; ba bı yiwo gıgaantıŋ
ligire wıa sıba Baalami die dı sına dene;
ta bı tʊma sıba Kora die dı tʊnna dene
wo ta ka dı Ŋmıŋ nʊarı ta keŋ kpi wo; ba
gbaŋ ba nan kpi die.
12 Vuosi gie dı keŋ lagıŋ aŋaŋ nı tı
Yɔmʊtieŋ choti nʊabalımıŋ dʊʊga diile
saŋŋa ba sıı sıba chachabı ta nan bıagı
chʊʊsı nı. Ba ka chıga viivi aŋaŋ ba baga
dı benne ba nyıına ma ba ma wa. Ba sıı
sıba nııŋmara diekemba dı kana ka yaa
nııŋ kieŋ, ama ta bʊlɔgısıŋ dı yaa ha a
chʊŋ; ta bı sıı sıba tıı diekemba dı kana
ka nyınna nyıŋnyıŋka ka nyıŋnyıŋka
saŋŋa, ta bı sıı sıba tıı diekemba ba
vʊʊna ka dagırısı ta ka kpi wo.
13 Ba sıı sıba mʊgıkpııŋ nyaaŋ dı ŋaana
poŋŋe ta yaa fʊnfʊgıtı aŋaŋ dıgıntı dene
wo, ta bı sıı sıba chıŋmarı diekemba dı
ŋaana dı dıa dene wo; ta lımıŋ dieke dı
wone kpatıŋ dı chıısa ba wa.
14 Enɔki, vuodieke dı diisine Adami
haagısı bʊyʊpɔyı ma die yiŋŋine balı ba
wıa dı, "Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ malakasi tuse tuse
kieŋ
15 dı ʊ dii vuoŋ mana sarıya, ta chʊʊsı
vuodiekemba mana dı kana ka chıga wa,
dama ba yiwo wʊbıatı ta ka dı wa; aŋaŋ
vuobıatıtı mana dı balala a chʊʊsa wa
wa, ta ba baga dı wori aŋaŋ wa dene wo."

16 Vuosi gie yiwo vuodiekemba dı
vʊʊnana ta naga ba chanchaalıŋ taalı, ta
yie ba gbaŋ lɔlıbıatı tʊʊma, ta kuule pam,
ta naga nʊanansıŋ a tuose nyindiekemba
mana ba yaalala a nyınna vuosi jigiŋ.
17 N nımballı choti, nı tıınsı wudieke
tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia tʊntʊntıba die dı
bala nı saŋŋa dieke dı tıanna wa.
18 Die ba baarı dı, “Dakpatıkırı daraaha
mi vuodiekemba dı dına ba nyıŋgbanıŋ
lɔlıbıatı nan keŋ a vʊarı nı fala.”
19 Banıŋ vuosi mi yaa wa puole a kieŋ;
ba nyıŋgbanıŋ choti nyıına ma pɔgılına
ba, Ɲmıŋ Halıkasıka wo ba ma.
20 N nımballı choti, nı vaa nı sʊgıtı
hagırıma aŋaŋ Masia wʊvııŋ dieke dı
yine kası wa, ta jʊʊsıma Ɲmıŋ ʊ
Halıkasıka hagırıŋ ma,
21 ta nı yi vuodiekemba Ɲmıŋ dı chone,
ta chıısıma saŋŋa dieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia dı nan keŋ yı nı miivoli dieke dı
wone kpatıŋ, ʊ zɔɔlınchıgıla wıa wa.
22 Vuodiekemba ba yada dı leeŋinene
wo, nı chıgı ba zɔɔlıŋ,
23 ta gbatı ba a nyıŋ Sitaani boliŋ
me; ta vuodiekemba dı yalla ba lɔlıbıatı
magılaha, nı chıgı ba zɔɔlıŋ, ta bı yallıma
ŋmaamıŋ, ta da gbigi ba wʊbıatıtı jigiŋ.

Ɲmıŋ bırıŋ

24 Ɲmıŋ nan bıagı gbarı nı ta nı kaaŋ
dı nanna, ta keŋ yaa nı tʊgı ʊ nıŋŋa chu-
ulikpeŋkpııŋ ma, ta nı kaaŋ yaa wʊbıaŋ,
ta nı nan yaa sʊgıfıalıŋ pam;
25 wʊnıŋ vuodieke dı yine Ɲmıŋ
balıŋka ta gbatı tı tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
wıa wa, ʊ sına bırıŋ aŋaŋ jılıma aŋaŋ
hagırıŋ aŋaŋ yiko, saŋŋa dieke dı tıanna
wa, aŋaŋ lele gie, yaa gamma haahuu!
Wusie.

Wudieke Yisa Masia die dı Yuorine a dagı Jɔɔn wʊnna

1 Wudieke Yisa Masia die dı yuorine a
dagı maagına gbaŋkʊ gie me. Ŋmıŋ die
yına wa wıırı mi dı ʊ dagı ʊ tʊntʊntıba
wudieke dı bala ka yi lele ke gie. Masia
die tʊŋ wa ʊ malaka ʊ tʊntʊntʊ Jɔɔn jigiŋ,
dı ʊ balı wa wıaha gie mana.
2 Die wıa, Jɔɔn die dı yuori dagı
wudieke mana ʊ yene, aŋ ka yi wudieke
dı nyına Ŋmıŋ jigiŋ, aŋaŋ wudieke Masia
dı yuorine a dagı wa wa.
3 Vuodieke nıŋ mana dı karınna naazʊa
wudieke dı maagına gbaŋkʊ gie me,
sʊgıfıalıŋ yiwo ʊ sııtı, ta vuodiekemba dı
wʊnnana wıırı ta saagı, sʊgıfıalıŋ yiwo
ba sııtı, dama saŋŋa gbigiye mıŋ dı wıırı
gie mana yi.

Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne tıgısı ayʊpɔyı wa wıa

4 Manıŋ Jɔɔn maagınana gbaŋkʊ gie
a yıa Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı
benne tıgısı ayʊpɔyı wa dı benne Asia
tıŋgbaŋ ma.
Ŋmıŋ vuodieke dı benne, ta die beri, ta
nan dı beri yaa gamma haahuu wo, aŋaŋ
haalıtı ayʊpɔyı dı benne ʊ naagbaŋtıtı
nıŋŋa aŋaŋ Yisa Masia yı nı suŋŋiŋ aŋaŋ
sʊgıdʊagıŋ.
5 Wʊnıŋ Yisa Masia yiwo vuodieke dı
mʊʊlınana Ŋmıŋ wıa aŋaŋ wusie wo, ta
bı yi vuodieke die dı wolinne a hagı kuŋ
me wo, ta bı yi tıŋgbaŋka gie naakpııma
mana naaŋ wa.
Ʊ chone tı ta tuo tı kuŋ a kpi a gbatı tı
a nyıŋ bıaŋ ma,
6 ta yi tı bırıŋ ʊ naarı ma vuodiekemba
dı yine kıkaabıtıba, dı tı tʊŋ ʊ Chɔɔŋ
Ŋmıŋ tʊʊma. Wʊnıŋ ʊ sına bırıŋ aŋaŋ
hagırıŋ yaa gamma haahuu. Wusie.
7 Yeye, ʊ nan dı bie nııŋmara sʊŋ a kieŋ,
vuoŋ mana nine nan daansı ye wo,
aŋaŋ vuodiekemba die dı tɔbına
wa gbaŋ. Saŋŋa dieke ʊ bala ʊ keŋ
wo, tıŋgbaŋka gie vuosi mana nan
keŋ kʊŋ ʊ wıa.|lWusie, ka nan seŋ
yi die.
8 Tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ, vuodieke
dı yalla hagırıŋ mana, ta die beri, ta ye
beri, ta nan keŋ beri yaa gamma haahuu
wo, wʊnıŋ ʊ balala naa dı, "Manıŋ n yine
jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ."
9 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine nı
nımbʊa ta lagıŋ aŋaŋ nı a dii wahala
aŋaŋ suguru Yisa Masia wıa wa, die n
dına dı dıa ta mʊʊla Ŋmıŋ wıa aŋaŋ tı
Yɔmʊtieŋ wʊvıınaha wıa, ba nagı mıŋ
a yaa mıŋ a ga Patimosi tıŋgbaŋ dieke
nyaaŋ dı giline wo me.
10 Womi, Alasiri daaŋ kaanı Ŋmıŋ
Halıkasıka die dı hagı n ma, die maŋ wʊŋ
lɔlıkpeŋkpııŋ dı dɔnnana sıba kantaŋ ta
bala wıa n kʊaŋ.
11 Die lɔlıkʊ dı baarı dı, "Maagı
wudieke fʊ yene wo a yi gbanıŋ ma a
nagı tʊŋ a yı Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ
ayʊpɔyı wa, dı benne Efesusi tıŋ ma aŋaŋ
Simirina aŋaŋ Pegamumi aŋaŋ Tiatira
aŋaŋ Saadisi aŋaŋ Filadalifia aŋaŋ Lo-
disia tıgısı ma wa."
12 Die maŋ yiŋŋi dı n ye vuodieke dı
balala wıa a yıa mıŋ wa, womi die maŋ
ye salıma popolisi jigizielikiŋ ayʊpɔyı dı
zene.
13 A sʊnsʊŋ die maŋ ye vuoŋ dı zene a
nıası dembiŋ ta yeegi jayeekiwaŋ ka sʊʊŋ
a gbıa ʊ naatala ta salıma gbanıŋ dı bɔbı
ʊ nyʊʊŋ.
14 Ta ʊ sikpeŋ zoosi dı yıantı sıba
gʊŋgʊntı, ta ʊ nine dı sıı sıba bolinyaaŋ,
15 ta ʊ naatala dı nyıgısa sıba kʊʊtı ba
nagına a yi boliŋ me ta ʊ lɔlıŋ dı dɔma
sıba nyaakpııŋ dı palala.
16 Ta pɔgılı chıŋmarısı ayʊpɔyı ʊ nu-
udiigiŋ me, ta takoobi dieke dı dinene
ka nʊa ale dı chabı ʊ nʊaŋ ma, ta ʊ
nine chaaŋ die dı chaaŋ sıba ŋmıŋ dı
chaannana ŋmıntʊası dene wo.
17 Die n yene wo wo die maŋ sʊʊŋ nan
tıŋgbaŋ ʊ nıŋŋa sıba vuodieke dı kpine.
Die ʊ nagı ʊ nuudiigiŋ a dıısı n ma ta
baarı dı, "Da va ŋmaamıŋ yalla fʊ, manıŋ
n yine jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ.
18 Manıŋ n yine vuodieke dı benne ʊ
miivoli me, die n kpiye mıŋ, ama lele, n

bie wo n miivoli me yaa gamma haahuu, manıŋ n yaa wa kuŋ aŋaŋ kpiiliŋ hagırıŋ.
19 Die wıa, maagı nyindiekemba fʋ yene lele gie, aŋaŋ nyindiekemba dı bala a yi kʋaŋ chaaŋ.
20 Chıŋmarısı ayʋpɔyı dieke fʋ yene n nuudiigiŋ me wo aŋaŋ salıma popolisi jigizielikiŋ ayʋpɔyı wa lɔbırıŋ chıaŋ wʋnna: chıŋmarısı ayʋpɔyı wa zie yı wa n dıdıısırıba lagıma lagıma ayʋpɔyı diekemba dı benne tıgısı ayʋpɔyı wa malakasi, ta popolisi jigizielikiŋ ayʋpɔyı wa dıaŋ dı yi n dıdıısırıŋ lagıma lagıma ayʋpɔyı wa."

2

Masia wudieke dı yine Efesusi tıŋ vuosi sııtı wʋnna

1 Ta vuodieke die n yene wo dı balı mıŋ dı n maagı wıaha a yı ʋ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Efesusi tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı pɔgılana chıŋmarısı ayʋpɔyı ʋ nuudiigiŋ me wo, ta dı dıa chʋŋ salıma popolisi jigizielikiŋ ayʋpɔyı wa sʋkʋ.

2 N sıba nı tʋʋma dı sına dene, aŋaŋ nı faasına tʋŋ die a dii suguru dene, ta sıba a baarı dı nı ka yaala nı bemme aŋaŋ vuobıatı, ta sıba dı nı magısı vuodiekemba dı balala dı ba yiwo n tʋntʋntıba a ye mıŋ, ta ye dı ba yiwo ŋmınchıbıtieliŋ.

3 Nı dii wo suguru ta dii wahala pam n wıa ama ta ka va mıŋ.

4 Ama nı bıaŋ wʋnna: nı ka bı cho mıŋ sıba die nı wolinne a cho mıŋ dene wo.

5 Nı tıınsı die nı sına dene wo, ta vaa wʋbıatıtı yiile, ta yime wudieke die nı wolinne a yie ka vıına wa. Dıı yi nı ka va nı wʋbıatı, n nan keŋ nı jigiŋ a nagı nı popoli jigizielikiri a nyıŋ ka jigiberisikiŋ.

6 Ama wudieke nı yinene aŋ ka vıına yiwo naa; nı ka yaala wudieke Nikola vuosi dı yinene wo, sıba n gbaŋ dı kana ka yaala dene wo.

7 Vuodieke dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala yıa Masia dıdıısırıba naa!

Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıŋ, wʋnıŋ maŋ nan yı wa sieŋ dı ʋ dii miivoli nyıŋnyıŋka diekemba dı bene Ŋmıŋ jigiŋ, jigidieke ba wasınana paradasi* wa.

Masia wudieke dı yine Simirina tıŋ vuosi sııtı wʋnna

8 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʋ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Simirina tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı yine jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ wa jigiŋ, wʋnıŋ die ʋ kpine ta bı hagı kuŋ me wo.

9 N sıba nı wahala diile wıa, ta bı sıba a baarı nı yiwo zɔɔlıntieliŋ, ama wusie, Ŋmıŋ jigiŋ nıŋ nı yiwo nyintitieliŋ. N sıba a baarı vuosi bataŋ bala a chʋʋsa nı saara, ta bı baarı dı ba yiwo Juu vuosi, ama ta ka yiye, ba yiwo Sitaani vuosi.

10 Nı da chıgıma ŋmaamıŋ aŋaŋ wahala dieke nı bala nı dii wo. Sitaani nan va aŋ ba yigi nı bataŋ a yi dansarıka ma, dı ba magısı nı a ye, aŋ nı dii wahala a ga tʋgı daraa baŋ. Ama dıı yi kuŋ gbaŋ nı yi mıŋ yada ta n nan yı nı piini dieke dı yine miivoli.

11 Vuodieke dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala a yıa Masia dıdıısırıba naa!

Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ gie, wʋnıŋ ʋ kaaŋ ye kuŋ dieke dı gʋtına bule wo.

Masia wudieke dı yine Pegamumi tıŋ vuosi sııtı wʋnna

12 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʋ dıdıısırı diekemba dı lagıŋna a bie Pegamumi tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı yalla takoobi dieke dı yalla nʋadiike ale wo jigiŋ.

13 N sıba jigidieke nı benne wo yiwo jigidieke Sitaani dı yine naaŋ. Ama nı ye dıı mıŋ mıŋ; saŋŋa dieke die ba kenne kʋʋ Antipasi, vuodieke dı yine n siaratieŋ aŋaŋ wusie wo, nı gbaŋ gbaŋ tıgıdieke Sitaani dı benne wo, saŋka mi gbaŋ, die nı ka zeti n sieŋ.

* **2:7 2.7** Arızanna saaŋ bına yi paradasi.

14 Ama wusie, wıa bıta nı yi a chʊʊsı:
vuosi bataŋ bene nı sʊŋ a dıı Balaami
dagıŋ, vuodieke die dı dagına Balaki ʊ
bala ʊ yi die a vaa Izara vuosi yi bıaŋ ta
vaa ba die nyindiiki dieke ba nagına a yı
ŋmınaha ta bı vaa ba yie daakpana aŋaŋ
hɔgʊkpana tʊʊma aŋaŋ taŋ.
15 Die gbaŋ gbaŋ nı yallı vuosi bataŋ
nı sʊŋ ta ba dı Nikola vuosi dagıŋ.
16 Die wıa, nı vaa nı wʊbıatı yiile, dı
daa die, n nan keŋ nı jigiŋ lele a wagı
aŋaŋ banıŋ vuosi mi aŋaŋ takoobi dieke
dı nyına n nʊaŋ ma wa.
17 Vuodieke dı yalla tıba, ʊ wʊŋ
wudieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı balala yıa
Masia dıdıısırıba naa!
Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʊ gie,
wʊnıŋ maŋ baaŋ n yı lɔbırıŋ ma
nyindiike dieke ba wasınana maanaha
aŋ ʊ dii, ta bı yı wa tanyıalı dieke saaŋ
haalıŋ dı maagına ka ma wa ta vuoŋ ka
sıba wa, sie vuodieke dı tuone nyıına
ma.

Masia wudieke dı yine Tiatira tıŋ vuosi sııtı wʊnna

18 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı
mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʊ dıdıısırı
diekemba dı lagıŋna a bie Tiatira tıŋ ma
wa malaka dı:
Wıaha gie nyıŋ wa Ɲmıŋ
Bʊadembike vuodieke nine dı sına sıba
bolinyaaŋ, ta ʊ naatala dı nyıgısa sıba
kʊʊtı dene wo jigiŋ.
19 N sıba wudieke nı yinene mıŋ, ta
sıba nı yalla choti dene, ta bı sıba nı yalla
yada dene, nı tʊʊma aŋaŋ nı yalla hanıa
dene, ta bı sıba dı lele, nı tʊma a tıaŋ die
nı wolinne a tʊma dene wo.
20 Ama nı wʊbıaŋ yiwo naa: nı tuo
wo hɔgʊ dieke ba wasınana Jezebeli wa,
vuodieke dı chıbınana ŋmınchıbısı dı
ʊ yiwo Ɲmıŋ naazʊa wa. Ʊ daga mıŋ
ta gaama n tʊntʊntıba ba yie daakpana
aŋaŋ hɔgʊkpana tʊʊma ta die nyindiiki
diekemba ba nagına yı ba ŋmına.
21 N yı wa wa saŋŋa dı ʊ tarıgı ʊ
berıŋ, ama ʊ ka saagı dı ʊ vaa ʊ daakpana
tʊʊmaha.
22 Die wıa n nan nagı wa a
taaŋ yʊagıtı gado me, wʊnıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı lagıŋna a tʊma dıgıntı
tʊʊmaha nan dii wahala pam. N nan yi
die lele, ntaala ba vaa ba wʊbıatı mi yiile.
23 Ta n nan kʊʊ vuodiekemba dı dına
wa wa mana, aŋ n dıdıısırıba mana
sımma sıba dı manıŋ n yine vuodieke dı
sıbına vuota mana sʊŋ aŋaŋ ʊ sʊŋanyile.
Ta n nan yiŋŋi tuŋ vuoŋ mana yaa gamma
ʊ tʊʊma dı sına die.
24 Ama nı vuodiekemba dı tıalına
Tiatira tıŋ ma ta ka dı hɔgʊ wa gie
ŋmınchıbısı dagıkʊ ta ka bı dı dagı
dieke vuosi bataŋ dı wasınana Sitaani
wʊlɔbırıkaha dagıko, nınıŋ maŋ bala
nı, dı n kaaŋ nagı chiidʊnsa a chii nı.
25 Ama nı faası a yigi wudieke nı yalla
wa a yalla keŋ keŋ a ga tʊgı saŋŋa dieke
n bala n keŋ wo.
26-27 Vuodiekemba dı nyaŋŋına
nyaŋŋıkʊ gie, ta yie wudieke n yaalala
a ga tʊgı kpatıkʊ n nan yı ba yiko
dieke chanchaaŋ die n tuone a nyıŋ n
Chʊa jigiri: N nan vaa ba yallıma yiko
tıŋgbaŋka gie buuriŋ mana mana ma,
ta ba nan pɔgılı ba aŋaŋ hagırıŋ ta nan
bıagı chʊʊsı ba sıba fʊ ŋaana nagı kʊʊtı
daaŋgbanıŋ a nıga gbiesi a ŋmaba die
wo.
28 N nan bı yı ba saŋka mi sʊkʊleeliŋ
ŋmaarıŋ.
29 Vuodieke nıŋ mana dı yalla tıba,
ʊ wʊŋ wudieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı
balala a yıa Masia dıdıısırıba naa.

3

Masia wudieke dı yine Saadisi tıŋ vuosi sııtı wʊnna

1 Ta vuodieke die n yene wo dı bı
balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʊ
dıdıısırıba dı bene Saadisi tıŋ ma wa
malaka dı:
Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı
pɔgılına haalıtı ayʊpɔyı dı jıanna
Ɲmıŋ wa ta yalla chıŋmarısısı ayʊpɔyı
wa jigiŋ. N sıba wudieke nı yinene
mıŋ, nı sıı sıba vuodiekemba dı yine
mıŋ yada, ama wusie nıŋ nı ka bı yi
mıŋ yada.
2 Die wıa, nı hagı a kpaŋŋı nı gbaŋ
ta da vaa yada dieke dı tıalına kpi kpatı,
dama nı yinene wudieke ka suule Ɲmıŋ
nine.

3 Die wıa, nı tıınsıma wudiekemba
die ba dagına nı wa aŋaŋ wudieke die nı
wʊnna wa, ta dıa ha ta vaa nı wʊbıatıtı.
Dıı yi nı ka tarıgı nı beriŋ, n nan keŋ sıba
gaarʊ ta nı kaaŋ dı sıba saŋŋa dieke n
balla n keŋ, ta datı nı tıba.
4 Ama nı bataŋ bene Saadisi tıŋ ma
ta ba sʊgıtı dı wo dıgıntı. Banıŋ bala
ba yeegi nyiŋyeekiyıala ta banıŋ ba aŋaŋ
mıŋ dı lagıŋ a chʊŋ, dama ba mʊ mıŋ
aŋaŋ die wıa.
5 Ta vuodiekemba dı nyaŋŋına
nyaŋŋıkʊ nan keŋ yeegi nyıŋyıala sıba
naa, ta n kaaŋ keŋ a vʊarı ba saara a
nyıŋ miivoli haalıtieliŋ gbaŋkʊ ma. Ta n
nan keŋ balı yaalıŋ ma dı ba yiwo n sııtı
n Chʊa Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ malakasi nıŋŋa.
6 Vuodieke dı yalla tıba, ʊ wʊŋ
wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala a
yıa Masia dıdıısırıba naa.

Masia wudieke dı yine Filadalifia tıŋ vuosi sııtı wʊnna

7 Ta vuodieke die n yene wo dı bı
balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʊ
dıdıısırıba dı bene Filadalifia tıŋ ma wa
malaka dı:
Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı
yine Kasıtieŋ ta yi Wusietieŋ wo jigiŋ.
Wʊnıŋ ʊ yalla naakpııŋ Davidi yiko
safibinni,* ta ʊ keŋ yuori sanʊaŋ vuoŋ
wori a baaŋ bıagı a ligi ke, ta ʊ keŋ ligi
vuoŋ wori a baaŋ bıagı a yuori ke.
8 N sıba nı tʊʊma dı sına die. Ye, n
yuori wo sanʊaŋ a zieŋ nı nıŋŋa ta vuoŋ
wori a baaŋ bıagı a ligi ke. N sıba dı
hagırı dieke nı yalla wa ka dala, ama die
yɔrı, nı ye dı wa n dagıkʊ, ta ka chiisi dı
nı ka sıba mıŋ.
9 Ama vuodiekemba dı yine Sitaani
vuosisi, ŋmınchıbıtielibe ta chıba wıa dı
ba yiwo Juu vuosisi ama ta ka yiye wo, n
nan vaa ba keŋ gbirigi nı nıŋŋa ta sımma
a baarı n seŋ cho nı mıŋ.
10 Dama nı dına n mıraha ta dii
suguru n wıa naa, n nan mıŋŋı a pɔgılı
nı mıŋ amʊ nı kaaŋ keŋ juu wʊbıa dieke
dı bala ka keŋ magısı tıŋgbaŋka gie vuosi
mana naa.

11 N kieŋ mıŋ lele ke gie, die wıa nı
mıŋŋı pɔgılı jadieke nı yalla, amʊ vuoŋ
kaaŋ gbatı nı nyʊarı mi.
12 Vuodiekemba nıŋ dı nyaŋŋı
nyaŋŋıkʊ gie, n nan yi be Ŋmıŋ juoku
zaantalıŋ, ta ba kaaŋ keŋ nyıŋ ka ma.
Ta n nan bı maagı Ŋmıŋ saaŋ ba ma,
ta maagı Ŋmıŋ tıŋ saaŋ ba ma, Ŋmıŋ
tıka yiwo Jerusalemi haalı dieke dı bala
ka nyıŋ arızanna ma Ŋmıŋ jigiŋ a keŋ
sʊʊŋ tıŋgbaŋka gie me wo. N gbaŋ n nan
maagı n saaŋ haalıŋ a dıısı ba ma.
13 Vuodieke dı yalla tıba, ʊ wʊŋ
wudieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı balala yıa
Masia dıdıısırıba naa.

Masia wudieke dı yine Lodisia tıŋ vuosi sııtı wʊnna

14 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı
mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʊ dıdıısırı
diekemba dı lagıŋna a bie Lodisia tıŋ ma
wa malaka dı:
Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke saaŋ dı
yine Wusie wo jigiŋ, ta bı yi siaratieŋ
dieke dı yine wusietieŋ ta mıŋŋı yie
siaravıına wa, ta bı yi jadieke mana
Ŋmıŋ dı naanna sikpeŋtieŋ wo.
15 N sıba nı tʊʊma dı sına die, ta bı
sıba nı sına die, nı ka sʊnsı ta nı ka bı
tuuli, ama n tıŋ nan dı yaala nı yi a kaanı.
16 Ama nı kana ka tuuli yaa sʊnsı wa
wıa, n baaŋ tıırı nı mıŋ a nyıŋ n nʊaŋ
ma a taaŋ.
17 Nınıŋ nı bala mıŋ dı nı yiwo
nyintitieliŋ, dı nı yallı wa nyindiekemba
mana nı yaalala, ta nı ka waarı jaaŋ,
ama nı ka sıba nı yalla sʊgıchʊʊsıŋ aŋaŋ
zɔɔlıŋ dene. Nı yiwo zɔɔlıntieliŋ ta chʊŋ
yɔrı, ta bı yi yıısı.
18 Die wıa, n kpaama nı mıŋ dı nı daa
salıma dieke dı yine salıma wusie a nyıŋ
n jigiŋ ta seŋ yi nyintitieliŋ. Nı bı daa
nyiŋyeekiyıala a yeegi a ligi nı viivi. Nı
bı daa nine kpaaŋ a yi nı nine me amʊ nı
nan dı yese.
19 Vuodiekemba mana n chone, n
kpaama ba mıŋ ta data ba tıba. Die wıa,
nı vaa tʊmbıatı ta da laalıma.
20 Nı wʊmma, n zie wo sanʊarı ma
a kpaasa gbıabıkʊ, vuodieke mana dı

* **3:7 3.7** Davidi safibinni chıaŋ yiwo “Ʊ Yiko”.

wʊnna n lɔlıŋ ta yuori gbıabıkʊ, n nan keŋ juu ta manıŋ aŋaŋ wa nan lagıŋ dii.
21 Vuodieke dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʊ gie, n nan yı wa sieŋ dı ʊ keŋ gʊtı a kala aŋaŋ mıŋ n naara gbaŋtı ma, sıba n nyaŋŋına nyaŋŋıkʊ mana ta lagıŋ kalı n Chʊa Ɲmıŋ naara gbaŋtı ma wa.
22 Vuodieke dı yalla tıba, ʊ wʊŋ wudieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı balala yıa Masia dıdıısırıba naa.

4

Ba jıannana Ɲmıŋ dene arızanna ma

1 Naa mana kʊaŋ chaaŋ maŋ bı ye ta arızanna ma gbıabıŋ dı yuorine.
Ta maŋ bı wʊŋ lɔlı dieke n wolinne wʊŋ ta ka bala wıa a yıa mıŋ wa, ta sıı sıba kantaŋ dı, "Keŋ jʊalı gie aŋ n dagı fʊ wudieke dı bala ka yi naa kʊaŋ chaaŋ."
2 Lele womi, Halıkasıka dı hagı n ma, ta maŋ ye vuoŋ dı kalı naagbanıŋ ma arızanna ma,
3 ta ʊ nine chaaŋ dı nyıgısa sıba taŋ diekemba ba wasınana jasipa aŋaŋ kaneliani wa, nııŋmajıbıŋ dı taaŋ gilıŋ naagbaŋkʊ ta faası nyıgısa.
4 Ta naagbaŋtı baŋısı-le aŋaŋ anıısa dı dʊa a gilıŋ naagbaŋkʊ. Ta nyıŋkʊra baŋısı-le aŋaŋ banıısa dı yeegi nyiŋyeekiyıala ta bubi salıma sibubisi, ta kalı naara gbaŋtı baŋısı-le aŋaŋ anıısa wa ma.
5 Ta nıınyıgısıŋ aŋaŋ watı aŋaŋ nıınatıŋ dı nyıŋ naagbaŋkʊ ma. Ta popoli ayʊpɔyı dı lagıŋ die naagbaŋkʊ nıŋŋa, hanıŋ a yine Ɲmıŋ Haalıtı ayʊpɔyı wa.
6 A bı gʊtı, jaaŋ kaanı die dı dʊa naagbaŋkʊ nıŋŋa ta sıı sıba mʊgıkpeŋkpııŋ ta nyıgısa sıba nyaasıga.
A bı taaŋ gilıŋ naagbaŋkʊ die yiwo nyinti anıısa diekemba die dı yine nyinvugiti ta die yaa nine pam a nıŋŋa aŋaŋ a kʊası mana.
7 Ta bʊmbʊŋaŋ jaabʊ die nıası wa naachıgıŋ, jadieke die dı gʊtına bule wo ma die nıası wa naaraŋ, vuodieke die dı gʊtına bʊtaa ma dıaŋ nine chaaŋ dı nıası vuota nine chaaŋ, ta jadieke die dı gʊtına bʊnıısa wa dıaŋ dı nıası kpajʊsıŋ dieke dı yʊgınana.
8 Ta nyinvugiti anıısa wa gie die dı yaa chobiti ayʊaba yʊaba, ta die bı yaa nine pam ba nyıŋgbanıŋ lʊga lʊga mana mana. Ta ŋmıntʊası aŋaŋ yuŋ mana a ka vasa yıla chıala. Ba ŋaaŋ chıa dı,
"Kası, kası, kası yine tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmıŋ vuodieke dı yalla
hagırıŋ mana
ta die beri, ta ye beri ta nan keŋ beri haahuu wo."
9 Saŋŋa dieke nyinvugiti anıısa wa dı keŋ yıa vuodieke dı kalla naagbaŋkʊ ma ta beri yaa gamma haahuu aŋwaası aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ,
10 saŋka mi nyıŋkʊraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa wa nan nan vuodieke dı kalla naagbaŋkʊ ma wa nıŋŋa, ta jıama wʊnıŋ vuodieke dı bene haahuu wo. Die ba bı vʊarı ba sibubisisi a dʊaŋ naagbaŋkʊ nıŋŋa ta bala dı,
11 "Tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmıŋ, dı mʊ dı tı jıaŋ fʊ
ta yı fʊ jılıma aŋaŋ bırıŋ
dama fʊnıŋ die fʊ naanna jaaŋ mana
Fʊ dʊŋŋʊ wıa ta nyindieke mana fʊ naanna dı yaa miivoli."

5

Yaa gamma gbaŋbɔbıka aŋaŋ Yiipɔlıka wıa

1 Die maŋ bı ye vuodieke dı kalla naagbaŋkʊ ma wa dı pɔgılına gbaŋbɔbıkıŋ aŋaŋ ʊ nuudiigiŋ, ta gbaŋkʊ dı yaa maagıŋ ka nıŋŋa aŋaŋ ka kʊaŋ mana, ta ba nagı tııŋ sʊgıtı a marı ka nʊaŋ ta bɔbıka.
2 Mi maŋ ye malaka dieke dı yalla hagırıŋ, ta ʊ mʊʊla aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, "Mınıa mʊna dı ʊ vʊarı gbaŋbɔbıka gie a yuori he?"
3 Ama vuoŋ die wori arızanna ma yaa tıŋgbaŋka gie me yaa kpiile tigiŋ ta mʊ dı ʊ forisi gbaŋbɔbıka a daansı ka sʊŋ.
4 Ta maŋ kʊŋ pam dama vuoŋ die dı worine a baaŋ bıagı a forisi gbaŋbɔbıka a daansı ka sʊŋ wıa.
5 Ama ta nyıŋkʊraha wʊnyı die dı balı mıŋ dı n da kʊmma, dı n daansıma vuodieke dı nyına Juda maarıŋ ma ta ʊ saaŋ dı dıı Juda Naachigiri, vuodieke dı yine naaŋ Davidi Haagıkpekpııŋ ta

nyaŋŋı wııŋ mana wa, wʊnıŋ ʊ yine vuodieke dı baaŋ bıagı vʊarı sʊgıtıtı ayʊpɔyı wa ta yuori gbaŋbɔbıkaha.
6 Ta maŋ ye Yiipɔlı dı zene a gbigi naagbaŋkʊ, ta nyinvugititi anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʊraha dı zie a gilıŋ wo; ta Yiipɔlıka die dı sıı sıba Yiipɔlı dieke ba kʊna ama ta ka hagı kuŋ me wo; ta yallı yııla ayʊpɔyı ta bı yaa nine ayʊpɔyı diekemba die dı yine Ɲmıŋ Haalıtı ayʊpɔyı diekemba ʊ tʊnnana ba tıŋgbaŋka gie mana ma wa.
7 Ta Yiipɔlıka die dı ga tuo gbaŋbɔbıkırı a nyıŋ vuodieke die dı kalla naagbaŋkʊ ma wa nuudiigiŋ me.
8 Die ʊ kenne tuo gbaŋbɔbıkırı saŋŋa dieke wo, nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʊraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa wa dı gbirigi ʊ nıŋŋa. Ta nyıŋkʊraha mana die pɔgılı wa goojii aŋaŋ salıma tımbala ta nyıŋnyʊʊgı diekemba die dı zene Ɲmıŋ vuosi jʊʊsıŋ naŋ ma dı suuli tımbalaha.
9 Die ba chıa wa yılıhaalıŋ a yı Yiipɔlıka dı,
"Fʊnıŋ fʊ mʊna dı fʊ tuo gbaŋbɔbıkırı
a vʊarı ka sʊgıtı ayʊpɔyı wa
dama die kpiye mıŋ ta nagı fʊ zıŋ a daa vuosi a yı Ɲmıŋ
vuosisi nyıŋ wa buuriŋ mana ma
aŋaŋ jabalıkıŋ mana ma, aŋaŋ maarıŋ mana ma,
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie naara mana ma.
10 Ta fʊ bı vaa ba yi fʊ naarı ma vuodiekemba dı yine kıkaabıtıba
dı ba tʊma Ɲmıŋ tʊʊma;
ba sına tıŋgbaŋka gie vuosisi."
11 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ bı daansı a ye malakasi tuse tuse, ta bı wʊŋ ba lɔlıtı ta ba taaŋ gilıŋ nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ nyıŋkʊraha aŋaŋ naagbaŋkʊ.
12 Maŋ wʊŋ ba balala aŋaŋ lɔlıkpııma dı,
"Yiipɔlıka die ba kʊna ta ʊ bı hagı wa
wʊnıŋ ʊ mʊna ʊ tuo hagırıŋ aŋaŋ nyinti aŋaŋ yıaŋ
aŋaŋ nyaŋŋıŋ aŋaŋ jılıma
aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ!"
13 Ta die maŋ wʊŋ nyindiekemba mana Ɲmıŋ die dı naanna a bie ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ kpiile tigiŋ, aŋaŋ nyindieke dı benne mʊgıkpııma sʊŋ mana, dı balala dı,
"Pımpagıŋ aŋaŋ jılıma aŋaŋ bırıŋ
aŋaŋ hagırıŋ mana bie wo vuodieke dı kalla naagbaŋkʊ ma wa jigiŋ
aŋaŋ Yiipɔlıka jigiŋ yaa gamma haahuu."
14 Ta nyinvugiti anıısa wa dı saagı ta baarı dı, "Wusie." Ta nyıŋkʊraha mana die dı gbirigi Ɲmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa a jıaŋ ba.

6

Yaa gamma Tııŋ sʊgıtı wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ ye Yiipɔlıka dı vʊarına tııŋ sʊgıtı ayʊpɔyı wa kaanı, ta maŋ wʊŋ nyinvugiti anıısa wa wʊnyı lɔlıŋ ka sıı sıba nıınatıŋ ta wa, dı, "Keŋ."
2 Maŋ daansı a ye duunyıalıŋ, ta vuodieke dı jʊalına ka wa dı pɔgılı tɔŋ, ta ba yı wa naaŋ sibubiŋ ta ʊ nyıŋ a yi hagırıtieŋ dı ʊ wagı a nyaŋŋı jaaŋ mana.
3 Ta Yiipɔlıka die dı bı vʊarı sʊgıtıtı die dı gʊtına bule wo ma, die maŋ wʊŋ javuoŋ dieke dı gʊtına bule wo ma lɔlıŋ ta ʊ wa dı, "Keŋ."
4 Die maŋ ye duunŋmınıŋ dı nyıŋ a zie, ta ba yı vuodieke dı jʊalına ka wa hagırıŋ dı ʊ vʊarı sʊgıdʊagıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie me, ta vaa vuosi kʊma ba chan-chaalıŋ, ta ba bı yı wa takoobikpeŋkpııŋ.
5 Ta Yiipɔlıka die dı bı vʊarı sʊgıtıtı dieke die dı gʊtına bʊtaa wa ma, ta maŋ bı wʊŋ javuoŋ dieke die dı gʊtına bʊtaa wa ma dı wana dı, "Keŋ." Ta maŋ ye duusɔbılıŋ dı zene mi, ta vuodieke dı jʊalına ka dı pɔgılı jadieke ba nagına a magısa nyintiti ʊ nuuŋ me.
6 Ta maŋ wʊŋ natıŋ aŋ ka sıı sıba lɔlıŋ ta nyıŋ wa nyinvugititi banıısa wa jigiŋ dı, "Paanʊ zaa kpalıbıŋ yiwo daaŋ tune, ta kawʊnta kpalıbısı bʊtaa dıaŋ dı yi dabalımıŋ tune; ama da chʊsıma kpaabʊ aŋaŋ daabʊ."
7 Ta Yiipɔlıka dı bı vʊarı sʊgıtıtı dieke dı gʊtına bʊnıısa ma wa; ta maŋ wʊŋ lɔlıŋ dı nyıŋ javuoŋ dieke dı gʊtına bʊnıısa wa ma ʊ wa dı, "Keŋ."
8 Die wıa maŋ ye duuyıalıŋmınıŋ, ta ba wasa vuodieke dı jʊalına ka wa Kuŋ; ta

kpiile tigiŋ dıaŋ dı dı ʋ kʋaŋ, ta Ɲmıŋ
dı yı ba yiko dı ba kʋʋ tıŋgbaŋka gie
vuosi puole bʋnıısa ma kaanı, dı ba kʋʋ
ba tɔntı ma aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ yʋagıtı ma,
ta bı yi tıŋgbaŋka gie dɔmbıatı kʋʋ ba
bataŋ.
9 Ta Yiipɔlıka dı vʋarı sʋgıtıtı dieke
dı gʋtına bʋnʋ wa ma, ta maŋ ye
vuodiekemba vuosisi die dı kʋna die ba
mʋʋlınana Ɲmıŋ wıaha wıa wa, aŋaŋ die
ba dagınana Masia wʋvıınaha wıa, ta ba
bie wo koriku chıaŋ ma,
10 ta die faası nata ŋmıŋsikpeŋ dı, "Tı
Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ, fʋnıŋ vuodieke
dı yine sʋgıyıalıntieŋ ta bı yi wusietieŋ
wo, lalıa ka baa ka yʋası ta fʋ ye dii
tıŋgbaŋka gie vuosisi sarıya ta datı ba
tıba, ba kʋna tı wa wıa?"
11 Die wıa ʋ yı ba mana nyiŋyeekiwagı
yıala, ta balı ba dı, "Nı voosime ta
chıısıma saŋŋa dieke ba balla ba keŋ
a kʋʋ nı tʋntʋŋ chanchaalıŋ, aŋaŋ nı
nımballı a kpatı wa, sıba die ba kʋna
nınıŋ dene wo."
12 Ta maŋ bı ye Yiipɔlıka dı bı vʋarı
sʋgıtıtı die dı gʋtına bʋyʋaba wa ma; ta
tıŋgbaŋ die dı dɔŋ pam, ta ŋmınnı dı sibi
lımm, chııŋ dıaŋ dı ŋmıntı sıba zıŋ.
13 Ta chıŋmarısı dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ
a keŋ nan tıŋgbaŋ sıba bʋlɔgısıŋ dı
ŋaana nıga kınkamıŋ, ta ka nyıŋnyıŋka
dı nanna die wo.
14 Ta ŋmıŋsikpeŋ dı piili piili sıba
gbanıŋ ta bıa, ta kunkoge aŋaŋ tıŋgbaŋ
diekemba nyaaŋ dı giline mana dı taarı
nyıŋ jigidiekemba a wone beri wo.
15 Die wıa, tıŋgbaŋka gie naakpııma,
aŋaŋ vuokpııma, aŋaŋ sojasi sikpeŋtieliŋ,
aŋaŋ hagırıtieliŋ aŋaŋ vuoŋ mana,
vuodiekemba dı yine yɔŋısı aŋaŋ
vuodiekemba dı sına ba gbaŋ ta ba mana
dı chıgı juu tana vɔrıtı ma aŋaŋ tana
chıası ma,
16 ta die wa tankpeŋkpıımaha aŋaŋ
tanaha dı a nan ba ma amʋ vuodieke dı
kalına naagbaŋkʋ ma kaaŋ bı ye be, ta
Yiipɔlıka dıaŋ kaaŋ bıagı a datı ba tıba.
17 Dama vuodieke dı kala naag-
baŋkʋ ma aŋaŋ Yiipɔlıka sınyıırıŋ
daakpeŋkpııŋ daarı tʋgıya mıŋ, ta vuoŋ
wori a baaŋ bıagı zie sınyıırıkʋ nıŋŋa.

7

Yaa gamma Izara vuosisi wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ ye malakasi
banıısa ta ba zie tıŋgbaŋka gie lʋga
anıısa wa ma, ta pɔgılı bʋlɔgısı dieke
dı nyına lʋgaha mana mana ma wa,
dı a da nıgıma tıŋgbaŋka gie me, yaa
mʋgıkpııma ma, yaa tııŋ kaanı ma.
2 Saŋka mi maŋ ye malaka wʋnyı dı
nyına ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ ta pɔgılı magılıŋ
dieke dı yine miivolitieŋ Nabidie Ɲmıŋ
sııtı wa; ta keesi aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ ta
wa malakasi banıısa diekemba Ɲmıŋ dı
yına ba sieŋ dı ba chʋʋsı tıŋgbaŋ aŋaŋ
mʋgıkpııma wa.
3 Ʋ baarı dı "Da chʋʋsı tıŋgbaŋka gie
yaa mʋgıkpıımaha yaa tıısısı ntaala tı
woliŋ yi magılıŋ a yi Ɲmıŋ tʋntʋntıba die
mana ma."
4 Ta maŋ wʋŋ vuodiekemba ba yine
Ɲmıŋ magılıkʋ a yi be wo bıısıŋ, ba yi
vuosi tuse kɔbıga aŋaŋ baŋısı-nıısa aŋaŋ
banıısa, vuodiekemba die dı nyına Izara
buuriŋ mana ma.
5-8 Ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ bale dı nyıŋ
Juda maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Rubeni
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Gaadi
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Asiri
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Nafitali
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Manase
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Simiani
maarıŋ ma
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Liiva
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Isakari
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Sebu-
luni maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Josefu
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dıaŋ dı nyıŋ
Benjamani maarıŋ ma.

Kpıkpaakʋ wıa

9 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ ye kpıkpaaŋ ta ba
wo bıısıŋ, ta ba nyıŋ tıŋgbaŋka gie tıgısı

mana ma aŋaŋ buuriŋ mana ma, aŋaŋ
maarıŋ mana ma, aŋaŋ jabalıkıŋ mana
ma, ta ba yeegi nyiŋyeekiwagı yıala ta
zie naagbaŋkʋ aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa, ta
pɔgılı vaatı ba nuusisi me ta keese aŋaŋ
lɔlıkpııma a bala dı,
10 “Gbatıtaanıŋ nyıŋ wa tı Nabidie Ɲmıŋ
vuodieke dı kalla naagbanıŋ ma
wa,
wʋnıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka jigiŋ.”
11 Ta malakasi mana dı taaŋ giliŋ naag-
baŋkʋ, aŋaŋ nyıŋkʋraha aŋaŋ nyinvugiti
anıısa wa a zie, ta nan bubi tıŋgbaŋ
naagbaŋkʋ nıŋŋa ta jıaŋ Ɲmıŋ ta baarı:
12 “Wusie,
pımpagıŋ, aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ
yıaŋ aŋaŋ aŋwaası aŋaŋ jılıma aŋaŋ
hagırıŋ
aŋaŋ yiko yiwo tı Nabidie Ɲmıŋ sııtı yaa
gamma haahuu.
Wusie.”
13 Ta nyıŋkʋraha wʋnyı die dı pıası
mıŋ dı, “Ta vuodiekemba dı yeeginene
nyiŋyeekiwagı yıalaha yiwo bamba, ta
nyıŋ sıa?”
14 Maŋ yiŋŋi a balı wa dı, “Jakʋʋŋ,
fʋnıŋ fʋ sıbına ama manıŋ n ka sıba.”
Ta ʋ balı mıŋ dı, “Vuosi gie nyıŋ wa
wahalı kpeŋkpııŋka ma, ta sʋgırı ba
nyiŋyeekiwagıtı Yiipɔlıka zıŋ ma ta a
yıantı.
15 Die wıa,
“Ba zie Ɲmıŋ naagbaŋkʋ nıŋŋa
a tʋma yıa wa ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ,
ʋ jıamıŋ juoku sʋŋ,
ta wʋnıŋ Ɲmıŋ vuodieke dı kalına naag-
baŋkʋ ma wa
nan dı bie aŋaŋ ba ta ʋ ligisiŋ nan lige be,
16 ta kɔŋ yaa nyanyuule kaaŋ bı yigi be,
ta ŋmiine yaa tuuli kpeŋkpııŋ kaaŋ bı juu
ba nyıŋgbanıŋ,
17 ta Yiipɔlı dieke dı benne naagbaŋkʋ
nıŋŋa wa nan gbarı ba,
ta yaa ba ga bulu dieke dı yınana miivoli
wo jigiŋ,
ta Ɲmıŋ nan chııtı ba nıntaantı mana.”

8

Yaa gamma tııŋ sʋgıtıtı dieke dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa ma

1 Saŋŋa dieke Yiipɔlıka dı vʋarına tııŋ
sʋgıtı dieke dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa ma,
arızanna ma dı tarı sigisigi, a yʋası bıta.
2 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ ye malakasisi
bayʋpɔyı die dı zene Ɲmıŋ nıŋŋa wa dı
tuo kantana ayʋpɔyı.
3 Ta maŋ bı ye malaka gaaŋ dı pɔgılına
salıma tımbalı a ga zie koriku nıŋŋa.
Ta Ɲmıŋ dı yı wa nyıŋnyʋʋga pam dı
ʋ nagı gʋtı Ɲmıŋ vuosi mana jʋʋsıŋ ma
a nagı dıısı salıma koriku dieke dı zene
naagbaŋkʋ nıŋŋa wa a yı Ɲmıŋ.
4 Ta nyıŋnyʋʋgaha nyusi aŋaŋ Ɲmıŋ
vuosisi jʋʋsıŋ dı nyıŋ malaka dieke dı
zene Ɲmıŋ nıŋŋa wa nuusi me a jʋalı ga
ŋmıŋsikpeŋ.
5 Ta malakaka dı nagı salıma tımbalıka
a vʋarı boliŋ koriku me a suuli salıma
tımbalıka a siti taaŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta
nııŋ dı natı, ta watı dı nan, ta nıınyıgısıŋ
dı nyıgısa, ta tıŋgbaŋ dı dɔŋ.

Yaa gamma kantana ayʋpɔyı wa ma

6 Ta malakasi bayʋpɔyı diekemba die dı
pɔgılına kantanaha die dı yi siri dı ba wıı
ba kantanaha.
7 Die bʋmbʋŋaŋ malakaka die dı
wolinne a wıı ʋ kantaŋ, ta nııtana
aŋaŋ boliŋ die dı lagıŋ aŋaŋ zıŋ ta nan
tıŋgbaŋka gie me, ta tıŋgbaŋka gie puole
bʋtaa ma kaanı dı dii, ta tıısı puole bʋtaa
ma kaanı dıaŋ dı dii boliŋ, ta hʋʋsʋnsa
mana dı dii boliŋ.
8 Malaka dieke dı gʋtına bule wo ma
dıaŋ dı wıı ʋ kantaŋ ta ba taa jaaŋ sıba
taŋkpeŋkpııŋ, ta die die sıba boliŋ, ta
die keŋ nan tıŋgbaŋka gie mʋgıkpııma
mana ma, ta mʋgıkpıımaha puole bʋtaa
ma, puole kaanı dı tarıgı a yi zıŋ,
9 nyindieke mana die dı benne
mʋgıkpıımaha nyaatı ma puole bʋtaa
ma, puole kaanı dı kpi kpi, ta haarıtı
diekemba die dı benne mʋgıkpıımaha
nyaatı ma, puole bʋtaa ma, puole kaanı
dı chʋʋsı.
10 Malaka dieke die dı gʋtına bʋtaa
wa ma die dı wıı ʋ kantaŋ, chıŋmarı
kpeŋkpııŋ die dı dinene sıba boliŋ die dı
nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋka
gie mʋga aŋaŋ ka nyavɔrıtı puole bʋtaa
ma kaanı ma.

11 (Chıŋmarıkʋ gie saaŋ die yiwo
"Tʋaŋ.") Ta nyaabʋ puole bʋtaa wa ma,
puole kaanı dı tʋa, ta vuosi pam die dı
nyune nyaabʋ die dı kpi, dama nyaabʋ
die dı tʋana wıa.
12 Malaka die dı gʋtına bʋnıısa ma die
dı wına ʋ kantanı, ŋmıŋ aŋaŋ chııŋ aŋaŋ
chıŋmarısı die dı puole bʋtaa, jaaŋ dı
nıgı ka puole bʋtaa wa, puole kaanı dı
sibi. Ta chaanıŋ dieke dı ŋaana chaana
ŋmıntʋası wa puole bʋtaa wa ma puole
kaanı dı sibi, ta chııŋ aŋaŋ chıŋmarısı
die dı chaana yuku puole bʋtaaa wa ma
kaanı die ka chaana.
13 Saŋka mi maŋ ye kpalıgıkpeŋkpııŋ
dı yʋgınana nııŋmara ma, ta keesi
aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, "Wʋbıaŋ, wʋbıaŋ,
wʋbıaŋ, malakasi bataa dieke dı tıalına
wa dı keŋ wıı ba kantana saŋŋa dieke wo,
wʋbıaŋ nan dı bie tıŋgbaŋka gie vuosi
me."

9

1 Ta malaka dieke dı gʋtına bʋnʋ wa
dı wıı ʋ kantaŋ, ta maŋ ye chıŋmarıŋ
dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋka
gie me, ta ba yı wa vɔrı dieke dı golinne
ta wo chıaŋ wa saafı.
2 Ta chıŋmarıkʋ dı yuori vɔrıkʋ ta
nyusi dı nyına ka ma ta sıı sıba bo-
likpeŋkpııŋ nyusi, ta nyusi mi dı ligi
ŋmınnı, ta tıŋgbaŋka gie dı sibi.
3 Ta sankpara dı nyıŋ nyusi mi a keŋ
sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me, ta Ŋmıŋ dı yı ha
hagırıŋ sıba chıakʋrıtı dı yalla hagırıŋ
dene tıŋgbaŋka gie me wo.
4 Ta Ŋmıŋ dı balı ha dı a da chʋʋsıma
huuti yaa tıısı vaatı, ama ta mugisi
vuodiekemba dı wone wʋnıŋ Ŋmıŋ
magılıŋ ba die me wo.
5 Ŋmıŋ die dı yı ba nʋaŋ dı ba da keŋ
kʋʋ vuosisi ama ta mugisi be a ga tʋgı
chııtı anʋ, dıı yi ba dʋŋ vuoŋ ka nan dı
tʋa sıba chıakʋrɔŋ dʋmıŋ.
6 Saŋka mi vuosi nan dı yaala sie dieke
ba baaŋ nan daagı kpi ama ba kaaŋ ye,
ta ba nan dı yaala ba kpi, ama kuŋ nan
chıgı ta va ba.
7 Sankparaha gie sıı sıba duune dı
ŋaana yie siri dı ba tuoli tɔŋ dene wo,
ta yeegi jadieke dı nıasına salıma naaŋ
sibubiŋ, ta ba ninechaaŋ dı nıası vuota
ninechaaŋ,
8 ta ba zoosi dı nıası hɔɔŋ zoosi, ta ba
nyına dı nıası naachigiŋ nyına.
9 Ta ba yeegi jakagıkıŋ ka nıası kʋʋtı a
kagı ba nyʋa, ta ba chobiti dı yie watı sıba
tɔŋ duune diekemba dı ŋaana yie siri dı
ba ga tuoli tɔŋ ta data toriku ka yie watı
dene wo.
10 Ta ba chıajʋa die dı yallı tʋaŋ ka sıı
sıba chıakʋrıtı tʋaŋ, ta a tʋabʋ dı yaa
hagırıŋ a baaŋ bıagı mugisi vuota a tʋgı
chııtı anʋ.
11 Malaka dieke die dı gbarına
vɔrıgoliku die yine ba naaŋ, ta Hiiburu ja-
balıkıŋ ma ba wasa wa Abadoni, ta Giriiki
jabalıkıŋ ma dıaŋ ba wasa wa Apoliyoni.
(Saarı chıaŋ yiwo "Chʋchʋʋsırʋ.")
12 Bʋmbʋŋaŋ wʋbıakʋ tıaŋ ga mıŋ,
ama wʋbıatı bule tıalına.

Yaa gamma kantaŋ dieke dı gʋtına bʋyʋaba wa ma

13 Ta malaka dieke dı gʋtına bʋyʋaba
ma wa dı wıı ʋ kantaŋ, ta maŋ wʋŋ
lɔlıŋ dı nyına salıma koriku dieke dı zene
Ŋmıŋ nıŋŋa kʋanʋa anıısa diekemba dı
sına sıba yıılaha ma.
14 Lɔlıkʋ die dı balı a yı malaka dieke dı
gʋtına bʋyʋaba ma ta pɔgılı kantana ha
dı ʋ forisi malakasi banıısa diekemba ba
bɔbına mʋgı dieke ba wasınana Yufiretisi
ma a taaŋ.
15 Ta ba forisi ba taaŋ. Ŋmıŋ die yaala
ba yiwo siri a gbarı saŋka gie, aŋaŋ daarı
gie, aŋaŋ chııkʋ gie aŋaŋ bini gie dı ʋ vaa
ba kʋʋ vuota puole bʋtaa ma, kaanı.
16 Ta maŋ wʋŋ sojasisi diekemba dı
jʋalınana duunehe bıısıŋ ta ba yi tuse
tuse kɔbısı-le.
17 Ta maŋ ka gʋʋra ta daansı n yene
duunehe aŋaŋ a jʋjʋalıtıŋ ta ba sıı naa:
duunehe jʋjʋalıtıŋ die dı yeegi jakagıkı
dieke dı ligine ba nyʋa, aŋ ka ŋmıntı
sıba boliŋ ta sıı sıba jasɔbılıŋmınıŋ ta bı
ŋmıntı sıba duzɔŋ; ta duunehe sikpigile
dı nıası naachige sikpigile, ta boliŋ aŋaŋ
nyusi aŋaŋ maafajiribi dı nyına a nʋa ma.
18 Ta bolibu aŋaŋ nyusisi aŋaŋ maafa-
jiribisisi dieke die dı nyınana duunehe
nʋa ma wa die dı kʋa vuotaŋ, puole bʋtaa
ma puole kaanı.

19 Duunehe hagırıŋ die bie wo a nʋa
aŋaŋ a jʋa ma, ta jʋaha dı nıası nyin-
vuuke ta yallı sikpigile ta a yallı dʋma
vuosi.
20 Ama vuodiekemba die dı tıalına ta
jabıakʋ gie dı ka kʋya wa die dı ka va
ba jıannana ba gbaŋ gbaŋ nyıŋnaaŋkaha
jıamıŋ. Die ba jıama jımbıatı aŋaŋ bugile
diekemba dı yine salıma aŋaŋ salınyıala
aŋaŋ kʋʋŋmına aŋaŋ tana aŋaŋ tıısı,
nyindiekemba dı kana ka yese, ta ka bı
wʋmma, yaa ta chʋŋ.
21 Vuosi mi die ka bı va vuosi kʋʋla,
aŋaŋ daaŋ yigiŋ aŋaŋ hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana tʋʋma, aŋaŋ gaarıŋ.

10

Yaa gamma malaka aŋaŋ gbaŋ pilibike wıa

1 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye malaka
kpeŋkpııŋ ta ʋ nyıŋ arızanna ma a sʋʋna
ta bɔbı nııŋmara sıba garıŋ, ta nııjıbıŋ
dı taaŋ giliŋ ʋ sikpeŋ, ta ʋ ninechaaŋ dı
sıı sıba ŋmınnı, ta ʋ nagısı dı sıı sıba
zaantalıŋ dieke dı dinene boliŋ.
2 Ta ʋ pɔgılı gbaŋbɔbıbiŋ ʋ nuuŋ
me ta a yuori, ta ʋ naadiigiŋ dı zie
mʋgıkpeŋkpııŋ ma, ta ʋ naagalı dıaŋ dı
zie tıŋgbaŋ ma,
3 ta keesi aŋaŋ lɔlıkpııŋ sıba naachigiŋ
dı ŋaana kʋma dene wo. Die ʋ keesine
kpatı wa, nıınatıŋ ayʋpɔyı dıaŋ dı natı a
yiŋŋi.
4 Nıınatıŋkʋ kʋaŋ chaaŋ maŋ yi siri dı
n maagı wudieke ʋ balala wa, ama ta
wʋŋ lɔlıŋ kaanı a nyıŋ arızanna ma, dı
n lɔbırı wudiekemba nıınatıŋ ayʋpɔyı dı
balala wa aŋ ka bemme n sʋŋ ma ta n da
maagı.
5 Malaka dieke die n yene ta ʋ zie
mʋgıkpıırı aŋaŋ tıŋgbaŋ ma wa dı vʋarı
ʋ nuudiigiŋ ŋmıŋsikpeŋ,
6 ta die huu aŋaŋ vuodieke dı ŋaana
beri yaa gamma haahuu wo, vuodieke
die dı naanna ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ
aŋaŋ mʋgıkpıımaha aŋaŋ nyindiekemba
mana dı benne a ma ta baarı dı dı kaaŋ
bı a yʋası!
7 Ama daa dieke malaka dieke dı
gʋtına bayʋpɔyı wa dı keŋ wıı ʋ kantaŋ
nıŋ, Ŋmıŋ nan keŋ nagı ʋ lɔbırıŋ ma
wʋbalıka a tʋŋ tʋʋma aŋaŋ ka, sıba die
ʋ balla a yı ʋ naazʋalıŋ, vuodiekemba dı
yine ʋ tʋntʋntıba wa.
8 Ta lɔlı dieke die n wʋnna a nyıŋ
arızanna ma ka bala a yıa mıŋ wa dı bı
balı mıŋ dı n ga a ga tuo gbaŋbɔbıbike
dieke dı yuorine a bie malaka dieke dı
zene mʋgıkpıırı aŋaŋ tıŋgbaŋ ma wa
nuusi me.
9 Die wıa maŋ ga malakaka jigiŋ dı n ga
tuo gbaŋkʋ, ta ʋ balı mıŋ dı n tuo a ŋɔbı,
dı ka nan dı tʋa n nyuuti ma ama n nʋaŋ
ma nıŋ, ka nan dı nansı sıba siesi.
10 Die wıa, maŋ tuo gbaŋbɔbıbike a
ŋɔbı, ta ka nansı sıba siesi n nʋaŋ ma,
ama die ka kenne tʋgı n nyuuti ma saŋŋa
dieke wo, ta ka tʋa.
11 Die wıa ba balı mıŋ dı, “Dı yiwo
talası dı fʋ yiŋŋi a balıma Ŋmıŋ wıa
a yıma buuriŋ pam aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
naara sııtı pam aŋaŋ maarıŋ pam aŋaŋ
naara pam.”

11

Yaa gamma siaratieliŋ bale wo wıa

1 Womi vuoŋ dı nagı magısıŋ daaŋ a
yı mıŋ ta balı mıŋ dı, “Hagı a ga magısı
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ aŋaŋ koriku
ta bıısı vuodiekemba dı jıannana Ŋmıŋ
ka ma wa;
2 ama da magısı ka gbaakʋ sʋŋ dama n
nagı yı wa vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi, banıŋ ba balla ba keŋ sıma Ŋmıŋ
tıka gie chııtı baŋısı-nıısa aŋaŋ ale.
3 Ama n nan keŋ tʋŋ n siaratieliŋ bale
wo, ba nan yeegi bɔtʋsı nyiŋyeeke, a
mʋʋla n wıaha hanıŋ daraa tusiŋ aŋaŋ
kɔbısı-le aŋaŋ baŋısı-yʋaba wa ma.”
4 Siaratieliŋ bale wo yine Olivi tıısı ale
wo aŋaŋ popolisi ale wo dı zene Ŋmıŋ
nıŋŋa wa; wʋnıŋ ʋ sına tıŋgbaŋka gie.
5 Ta dıı yi vuoŋ dı mıa dı ʋ yı ba daŋŋa,
boliŋ nan nyıŋ ba nʋa ma a chʋʋsı ba
dataası; ta vuodieke dı mınana dı ʋ yı ba
daŋŋa Ŋmıŋ nan kʋʋ wa.
6 Banıŋ ba bı yaa yiko dı ba yigi nııŋ
aŋ ka da nıı saŋŋa dieke ba keŋ mʋʋla
Ŋmıŋ wıaha. Ta bı yaa yiko dı ba yi aŋ
nyaaŋ tarıgı a yi zıŋ, ta bı yaa yiko dı ba

vaa wahala yiri yiri pam keŋ tıŋgbaŋka
gie me saŋŋa dieke mana ba yaalala.
7 Ba keŋ mʊʊlı wıaha a kpatı saŋŋa
dieke dɔmbıaŋ dieke dı benne vɔrıgolıŋ
dieke dı wone chıaka nan keŋ a tuoli be
aŋaŋ tɔŋ, ta nyaŋŋı ba ta kʊʊ ba.
8 Ta ba nyıŋgbanıŋ nan dı dʊa
tıgıkpııka siekpııkʊ ma jigidieke die ba
kpaasına ba Yɔmʊtieŋ dagarıkʊ ma wa.
Vuosi yı wa tıka mi saaŋ Sodomi yaa
Ijipiti.
9 Ta vuodiekemba dı nyına tıŋgbaŋısı
mana aŋaŋ buuriŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ
mana aŋaŋ maarıŋ mana ta daansa ba
nyıŋgbaŋısı daraa ataa aŋaŋ daachıbıŋ
ta kaaŋ vaa ba guu be.
10 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa
sʊgıfıalıŋ vuosi bale wa gie kumbu wıa,
ta ba nan keŋ lagıŋ a laala, ta yıa taŋ
piinisi dama banıŋ Ŋmıŋ naazʊalıba bale
womi die vaa tıŋgbaŋka vuosi dı dii
wahala pam.
11 Ama daraa ataa aŋaŋ daachıbıŋkʊ
gie kʊaŋ chaaŋ, voosi dieke dı yınana
miivoli dı nyıŋ Ŋmıŋ jigiŋ a keŋ juu be,
ba yiŋŋi keŋ ba mısı ma ta hagı zie, ta
ŋmaamıŋ die dı faası juu vuodiekemba
die dı yene be wo.
12 Womi die Ŋmıŋ naazʊalıba bale
wo die dı wʊŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı nyına
ŋmıŋsikpeŋ a bala yıa ba dı, "Nı keŋ jʊalı
giena." Saŋka mi ba hagı juu nııŋmara
sʊŋ a jʊalı gara arızanna ma, ta ba
dataası dı jııma ba.
13 Lele womi ta tıŋgbaŋ die dı dɔŋ, ta
tıgıkpııka dı puo, puoŋ baŋ sʊŋ kaanı
dı chʊʊsı, ta vuosi tuse ayʊpɔyı die dı
kpi tıŋgbaŋka dɔŋkʊ ma, ta ŋmaamıŋ
die dı juu vuotıalıkaha, ta ba bırı Ŋmıŋ
vuodieke dı benne arızanna ma wa saaŋ.
14 Yeye, wʊbıa dieke dı gʊtına bule
tıanya mıŋ, ama wʊbıa dieke dı gʊtına
bʊtaa nan keŋ lele.

Yaa gamma kantaŋ dieke dı gʊtına bʊyʊpɔyı wa

15 Womi malaka dieke dı gʊtına
bʊyʊpɔyı wa die dı wıa ʊ kantaŋ, ta
lɔlıkpeŋkpııma dı bala arızanna ma dı,
"Tıŋgbaŋka gie naarı mana bırıŋ wa
tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ
Vuovʊarıkıŋ Masia wa sııtı,
ta ʊ nan pɔgılı ba yaa gamma haahuu."
16 Ta nyıŋkʊraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa
dieke dı kala ba naara gbaŋtı ma wa
Ŋmıŋ nıŋka dı nan bubi a jıama Ŋmıŋ,
17 ta bala dı:
"Tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ, fʊnıŋ
vuodieke dı yalla hagırıŋ mana
ta die beri ta ye beri wo!
Tı waasa fʊ dama nagı fʊ hagırıkpeŋkpııbʊ
a dii tıŋgbaŋka gie naarı mıŋ.
18 Vuodiekemba dı kana ka dıa fʊ wa
jııwa sınyıırıŋ
ta fʊ sınyıırıŋ dıaŋ dı hagı.
Saŋŋa tʊgıya dı fʊ dii kunti sarıya
ta tuŋ fʊ tʊntʊntıba dı yine fʊ naazʊalıba
aŋaŋ fʊ vuodiekemba mana dı
jıannana fʊ
vuodiekemba dı yine vuokpııma
aŋaŋ wabıtı mana
ta saŋŋa bı tʊgı mıŋ dı fʊ chʊʊsıŋ
vuodiekemba dı chʊʊsınana
tıŋgbaŋka!"
19 Die wıa Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ
dı benne arızanna ma wa sanʊarı dı
yuori, ta maŋ ye adaka dieke Ŋmıŋ
mıraha dı benne wo. Mi die nıınyıgısıŋ
dı nyıgısa, ta nıınatıŋ dı nata aŋaŋ watı,
ta tıŋgbaŋ dı dɔŋ ta nııtana pam dı
nanna.

12

Yaa gamma hɔgʊ aŋaŋ waakpııbıakʊ wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ ta dagıkpeŋkpııma dı
nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ. Hɔgʊ wʊnyı dı nagına
ŋmıŋ a bɔbı sıba garıŋ, ta tıbı chııŋ a zie,
ta chıŋmarısı baŋ-ale dı bie ʊ sikpeŋ me
sıba sibusi.
2 Ta hɔgʊ wa dı yallı nyuuti ta gbigi
maarıŋ ta die maarıŋ yʊagıbʊ dı vaa ʊ
faası kʊma.
3 Die dagıkpeŋkpııŋ kaanı bıbra dı bı
nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ. Die waakpııŋmınbıaŋ
dı keŋ nyıŋ a yallı sikpigile ayʊpɔyı aŋaŋ
yııla baŋ, ta sikpegile mana dı bubi naara
sibubisi.
4 Die ka nagı ka jɔŋ a datı chıŋmarısısı
puole bʊtaa ma kaanı a nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ
a nagı a taaŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta die zie
hɔgʊ wa dı balla ʊ mıırı wa nıŋŋa amʊ

ka nan ŋɔbɪ bʋa wa lagɪ lagɪ dɪɪ yi ʋ mɪɪrɪ wa.
5 Womi hɔgʋ wa die dɪ keŋ mɪɪrɪ
Bʋadembiŋ, vuodieke dɪ balla ʋ keŋ
pɔgɪlɪ buuriŋ mana aŋaŋ hagɪrɪŋ wa.
Ama malaka die dɪ chɪagɪ ʋ bʋa wa a jʋalɪ
ga Ŋmɪŋ jigiŋ ʋ naagbaŋkʋ ma.
6 Hɔgʋ wa dɪaŋ die dɪ chɪgɪ a ga hagɪyeŋ
me, jigidieke Ŋmɪŋ dɪ wʋnsɪna a yɪ wa
wa, mi ba baa ba daansɪma wa daraa
tusiŋ aŋaŋ kɔbɪsɪ-le aŋaŋ baŋɪsɪ-yʋaba
wa.
7 Womi die tɔŋ die dɪ nan arɪzanna
ma, malakasi jakʋʋŋ wʋnyɪ ba wasɪnana
Makeli aŋaŋ ʋ malakasi chanchaalɪŋ dɪ
waga aŋaŋ waakpɪɪbɪakʋ, ʋ dɪaŋ ʋ waga
a tuole be aŋaŋ ʋ malakasi,
8 ama die ba nyaŋŋɪ waakpɪɪbɪakʋ, ta
ka yɪ wa sieŋ dɪ wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ malakasisi
bemme arɪzanna ma bɪbra.
9 Die ba yagɪ waakpɪɪbɪakʋ aŋaŋ ʋ
malakasisi a arɪzanna ma, wʋnɪŋ ʋ yine
javʋʋkɪrɪ dieke dɪ wone beri wo ta ba
wasa wa Saaŋchʋʋsɪrʋ yaa Sitaani wa ta
ʋ gaama tɪŋgbaŋka gie vuosisi mana wa.
Die ba nagɪ wa a taaŋ tɪŋgbaŋka gie me,
wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ malakasisi.
10 Womi die maŋ wʋŋ lɔlɪkpeŋkpɪɪŋ
arɪzanna ma dɪ balala dɪ,
“Lele, tɪ Yɔmʋtieŋ Ŋmɪŋ gbatɪtaanɪŋ,
aŋaŋ ʋ hagɪrɪŋ aŋaŋ ʋ naarɪ aŋaŋ ʋ Vuovʋarɪkɪŋ Masia wa yiko wa keŋ mɪŋ.
Dama ba vʋarɪ Sitaani vuodieke die dɪ galɪnnana tɪ nɪmballɪ
Ŋmɪŋ nɪŋŋa yuŋ aŋaŋ ŋmɪntʋasɪ a taaŋ mɪŋ.
11 Yiipɔlɪka zɪmbʋ aŋaŋ ʋ wusie dieke ba mʋʋlɪna wɪa ba nyaŋŋɪ Sitaani,
ta ka chiili ba miivoli wɪa ta die yi siri
dɪ ba kpi dɪɪ yi kuŋ dɪ keŋ ba ma.
12 Die wɪa, nɪnɪŋ vuodiekemba mana dɪ benne arɪzanna ma yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ.
Ama tɪŋgbaŋka gie vuosi aŋaŋ vuodiekemba dɪ benne mʋgɪkpɪɪrɪ ma wa wʋbɪaŋ bie nɪ ma,
dama Sitaani keŋ sʋʋŋ wa nɪ jigiŋ,
ta suuli aŋaŋ sɪnyɪɪrɪkpeŋkpɪɪŋ,
dama ʋ sɪba dɪ ʋ saŋŋa ka bɪ dala.”
13 Die waakpɪɪbɪakʋ dɪ mɪŋŋɪna dɪ ba
vʋarɪ wa mɪŋ a taaŋ tɪŋgbaŋka gie me
wo, ʋ piili a dɪ hɔgʋ dieke dɪ mɪɪrɪna
bʋadembike dɪ ʋ yigi wo.
14 Ta Ŋmɪŋ dɪ nagɪ kpalɪgɪkpeŋkpɪɪŋ
chobiti ale a yɪ hɔgʋ wa dɪ yugi ga ta va
waakpɪɪbɪakʋ, a ga jigidieke ʋ wʋnsɪna yɪ
wa hagɪyeŋ me wo, mi ba nan dɪ daansa
wa a ga tʋgɪ bɪna ataa aŋaŋ chɪbɪŋ, ta
gbarɪ wa amʋ waakpɪɪbɪakʋ kaaŋ tʋgɪ
wa.
15 Womi die waakpɪɪbɪakʋ die dɪ tɪɪrɪ
nyaakpɪɪŋ a nyɪŋ ka nʋaŋ ma sɪba mʋgɪŋ
nyaaŋ dɪ bʋ dii hɔgʋ wa.
16 Ama ta tɪŋgbaŋka dɪ suŋŋi hɔgʋ wa
ta yuori a nyuu nyaaŋ dieke dɪ nyɪnna
waakpɪɪbɪakʋ nʋarɪ ma wa.
17 Ta waakpɪɪbɪakʋ sɪnyɪɪrɪŋ dɪ hagɪ
aŋaŋ hɔgʋ wa pam, ta ga dɪ ʋ wagɪ aŋaŋ
hɔgʋ wa buuri dieke dɪ tɪalɪna ta dɪ Ŋmɪŋ
mɪraha ta pɔgɪlɪ Masia wʋvɪɪnaha.
18 Ta die ga zie mʋgɪkpeŋkpɪɪkʋ
kʋanʋaŋ.

13

Yaa gamma haagɪŋ dɔmbɪatɪ ale wo wɪa

1 Ta maŋ ye haagɪŋ dɔmbɪatɪ dɪ nyɪnna
mʋgɪkpeŋkpɪɪŋ ma, ta yaa yɪɪla baŋ
aŋaŋ sikpigile ayʋpɔyɪ, ta naarasibubisi
dɪ bubi yɪɪlaha mana, ta saara diekemba
dɪ zɪanana Ŋmɪŋ dɪ maagɪ a diisi ka
sikpigilehe me.
2 Haagɪŋ dɔmbɪaŋ dieke n yene wo dɪ
sɪɪ sɪba gbaanchʋŋ ta yallɪ naayɪbɪwagɪtɪ,
ta ka nʋaŋ dɪ sɪɪ sɪba naachigiŋ nʋaŋ. Die
waakpɪɪbɪakʋ dɪ yɪ haagɪŋ dɔmbɪakʋ ka
hagɪrɪŋ aŋaŋ ka naagbanɪŋ aŋaŋ ka yiko
dieke dɪ dala wa.
3 Ta haagɪŋ dɔmbɪakʋ sikpigilehe kaanɪ
dɪ sɪɪ sɪba ba chɪaka mɪŋ, ama ka kʋjagɪrɪ
dɪ kpi. Ta die dɪ yi tɪŋgbaŋka vuosi mana
mamachi, die ba dɪ haagɪŋ dɔmbɪakʋ
kʋaŋ.
4 Die vuosi mana dɪ jɪama waakpɪɪbɪakʋ
dama ʋ nagɪ wa ʋ yiko a yɪ haagɪŋ
dɔmbɪakʋ ta bɪ jɪama haagɪŋ dɔmbɪakʋ
gbaŋ ta bala dɪ, “Mɪnɪa hagɪrɪŋ sɪna sɪba
haagɪŋ dɔmbɪakʋ gie? Ta mɪnɪa baaŋ
bɪagɪ a wagɪ aŋaŋ haagɪŋ dɔmbɪakʋ gie?”
5 Ta Ŋmɪŋ dɪ yɪ haagɪŋ dɔmbɪakʋ gie
sieŋ ʋ bala aŋaŋ kalinbaani ta zɪa wʋnɪŋ

Ɲmıŋ; ta ʋ bı yı ka yiko a ga tʋgı chııtı
baŋısı-nıısa aŋaŋ ale.
6 Ta ka piili a bala a zıa Ɲmıŋ aŋaŋ
ʋ saaŋ aŋaŋ jigidieke ʋ benne wo aŋaŋ
vuodiekemba mana dı benne arızanna
ma wa.
7 Ta bı yı ka sieŋ dı ka wagı aŋaŋ
wʋnıŋ Ɲmıŋ vuosi ta nyaŋŋı ba, ta bı yı
ka yiko dı ka sıma maarıŋ mana aŋaŋ
buuriŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ mana aŋaŋ
tıŋgbaŋka gie vuosi yiri yiri mana.
8 Vuodiekemba mana dı benne
tıŋgbaŋka gie me ta ba saara dı ka maagı
a yi miivoli gbaŋkʋ ma saŋŋa dieke ba
yene ka naaŋ tıŋgbaŋka gie wo, banıŋ
ba nan jıaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ gie. Miivoli
gbaŋkʋ gie yine Yiipɔlı dieke die ba kʋna
wa sııtı.
9 Die wıa, vuodieke dı yalla tıba
wʋmma.
10 Vuodieke Ɲmıŋ dı ziene dı ʋ nan yi
yɔmʋ, ʋ nan seŋ yi yɔmʋ. Ta vuodieke
dıaŋ Ɲmıŋ dı ziene dı ba nan kʋʋ wa
aŋaŋ takoobi, ba nan seŋ kʋʋ wa aŋaŋ
takoobi. Die wıa, Ɲmıŋ vuosi mʋ ba
yallıma hanıa ta faası yallıma yada aŋaŋ
Ɲmıŋ.

Haagıŋ dɔmbıaŋ dieke dı nyınna tıŋgbaŋ ma wıa

11 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye haagıŋ
dɔmbıaŋ kaanı dı nyınna tıŋgbaŋ a
keŋ jʋala, ta yaa yııla ale sıba Yiipɔlı
yııla, ta bala wıa ta ʋ lɔlıŋ dı sıı sıba
waakpııbıaŋ.
12 Ta die zie haagıŋ bʋmbʋŋaŋ
dɔmbıakʋ nıŋŋa, ta die nagı haagıŋ
bʋmbʋŋaŋ dɔmbıakʋ yiko dieke dı dala
wa, ta mugisi tıŋgbaŋka gie vuosi mana
dı ba jıama haagıŋ bʋmbʋŋaŋ dɔmbıakʋ
dieke die dı yene daŋŋa ta kʋjagırı dı kpi
wo.
13 Ta haagıŋ dɔmbıakʋ dieke die
dı gʋtına bule wo die dı tʋŋ ma-
machi tʋnkpııma, ta vaa boliŋ dı nyıŋ
ŋmıŋsikpeŋ a sʋʋŋ tıŋgbaŋ vuotamba
mana nine me.
14 Ɲmıŋ die dı yına wa hagırıŋ ʋ
tʋma mamachi wıaha haagıŋ bʋmbʋŋaŋ
dɔmbıakʋ nıŋŋa wıa, ʋ gaama tıŋgbaŋka
vuosi ta die balı ba dı ba mıı buuŋ aŋ
ka sımma sıba haagıŋ dɔmbıakʋ dieke dı
yene takoobi daŋŋa ama ta ka kpie wo.
15 Ta Ɲmıŋ die dı yı haagıŋ dɔmbıakʋ
dieke dı gʋtına bule wo hagırıŋ ʋ bıagı
voosi miivoli a yı buu dieke dı sına sıba
bʋmbʋŋaŋ haagırı dɔmbıakʋ, ta buubu
dı bıagı bala wıa, ta kʋʋ vuodiekemba
mana dı kana ka saagı jıama ka wa.
16 Die ka mugisi vuoŋ mana,
vuodiekemba dı yine wabıtı aŋaŋ
vuokpııma, aŋaŋ nyintitieliŋ aŋaŋ
zɔɔlıntieliŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı benne
ba dʋŋŋʋ aŋaŋ yɔŋısı, dı ba tuo magılıŋ
ba nuudiigiŋ me yaa die me.
17 Vuodieke nıŋ mana die dı wone
magılıkʋ gie, ʋ kaaŋ bıagı daa jaaŋ yaa
a yaalı jaaŋ; magılıkʋ die yiwo haagıŋ
dɔmbıatı saaŋ yaa bıısıŋ dieke dı zene ʋ
saarı naŋ ma.
18 Sie fʋ yallıma yıaŋ ta ye sımma
haagıŋ dɔmbıakʋ gie bıısıŋ dı yine ʋ
saarı chıaŋ. Vuodieke nıŋ dı yalla sıbıŋ
yilime ta sımma haagıŋ dɔmbıakʋ gie
bıısıkʋ chıaŋ, dama bıısıkʋ gie zie wo
vuoŋ saaŋ naŋ ma. Bıısıkʋ gie yiwo
kɔbısı-yʋaba aŋaŋ baŋısı-yʋaba aŋaŋ
ayʋaba.

14

Yiipɔlıka aŋaŋ ʋ vuosi wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye Yiipɔlıka
dı zene Zayɔni kunkogiri me aŋaŋ vuosi
tuse kɔbıga aŋaŋ tuse baŋısı-nıısa aŋaŋ
tuse anıısa, ta ba maagı wʋnıŋ Yiipɔlıka
aŋaŋ ʋ Chɔɔŋ wa saara a diisi ba die me.
2 Die maŋ wʋŋ lɔlıŋ dı nyınna arızanna
ma a dɔma sıba nyaakpııŋ dı palala, ta
bı nata sıba nıınatıŋ. Ta bı dɔma sıba
goojinıgırʋ dı ŋaana nıga ʋ goojii ka
kʋma dene wo.
3 Die vuosi tuse kɔbıga aŋaŋ tuse
baŋısı-nıısa aŋaŋ tuse anıısa wa die dı
zie naagbaŋkʋ aŋaŋ nyinvugiti anıısa
wa aŋaŋ nyıŋkʋraha nıŋŋa ta chıa
yılıhaalı dieke vuoŋ dı kana kaaŋ bıagı
bʋgırı, ntaala banıŋ vuodiekemba dı
yene gbatıtaanıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie
me wo.
4 Banıŋ ba yine dembi diekemba
dı mıŋŋına pɔgılı ba gbaŋ ta ka
yi hɔgʋkpana tʋʋma aŋaŋ hɔgʋba,
banıŋ ba yiwo kası. Banıŋ ba dına
Yiipɔlıka jigidieke mana ʋ ganana,

banıŋ ba yine vuodiekemba Ɲmıŋ dı gbatına taaŋ a nyıŋ vuota sʊŋ ta yi bʊmbʊŋaŋ vuodiekemba wʊnıŋ Ɲmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka dı tuone.
5 Banıŋ ba ka chıba ŋmınchıbısı, ta bı wo bıaŋ.

Malakasi bataa wa wıa

6 Womi die maŋ bı ye malaka wʊnyı dı hagına a bie ŋmıŋsikpeŋ saasaa ta yaa wʊvııŋ dieke dı wone kpatıkʊ dı ʊ ga mʊʊlı a yı vuodiekemba mana dı bene tıŋgbaŋka gie me, aŋaŋ vuota yiri yiri mana aŋaŋ maarıŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ mana aŋaŋ buurıŋ mana.
7 Ta die bala aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, "Nı chıgıma Ɲmıŋ ta bırıma ʊ saaŋ. Dama saŋŋa tʊgıya mıŋ dı ʊ dii tıŋgbaŋka gie vuosi mana sarıya. Nı jıama wa, wʊnıŋ ʊ naanna arızanna aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ mʊgʊkpıırı aŋaŋ nyaatı mana."
8 Die bʊmbʊŋaŋ malakaka dı tıanna a ga wa, die malaka dieke dı gʊtına bule wo dıaŋ dı keŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a bala dı, "Babiloni, tıgıkpııka nanya mıŋ, die ʊ vaa wa vuota buurıŋ mana dı tʊŋ dıgıntı tʊʊma, die wıa Ɲmıŋ sınyıırıŋ dı hagı ʊ ma."
9 Ta malaka dieke dı gʊtına bʊtaa wa ma die dı balı aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, "Vuodiekemba dı jıanna haagıŋ dɔmbıakʊ aŋaŋ buubu dieke dı yine ka nıasıŋ wa ta tuo magılıkʊ ba die me yaa ba nuuŋ me wo,
10 Ɲmıŋ sınyıırıŋ nan keŋ ba ma, ʊ sınyıırı dieke dı sına sıba daahagırı dieke ba sitine yi kpalı ma, ta ba nan bı a dii wahala boli dieke dı dinene sıba maafa jiribi ma, Ɲmıŋ malakasi aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa.
11 Bolibu dı jʊnana ba wa nyusi nan dı jʊalı gara ŋmıŋsikpeŋ yaa gamma haahuu. Vuodiekemba dı jıanna haagıŋ dɔmbıakʊ aŋaŋ buubu dieke dı yine ka nıasıŋ ta yaa magılı dieke dı yine ʊ saarı nan dı die wahala yuŋ aŋaŋ ŋmıntʊası."
12 Die wıa, dı vıına dı Ɲmıŋ vuodiekemba dı tune ʊ nʊarı ta yi Yisa yada wa yallıma hanıa.
13 Womi maŋ bı wʊŋ lɔlıŋ dı nyınna arızanna ma a bala dı, "Maagı naa; a nyıŋ jinne yaa gamma sʊgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı kpine tı Yɔmʊtieŋ tʊʊma wıa." Ta Ɲmıŋ Halıkasıka dı yiŋŋi balı dı, "Wusie, ba nan ye voosiŋ a nyıŋ ba tʊnkpııma ma dama ba tʊʊmaha nyʊarı nan dı dı ba."

Yaa gamma tıŋgbaŋka gie gobiŋ wıa

14 Die maŋ bı daansı a ye nııŋmayıalıŋ, ta vuoŋ dı sıı sıba Vuota Bʊa a kalı ka ma, ta bubi salıma naala sibubiŋ, ta pɔgılı gotige diikiŋ ʊ nuuŋ me.
15 Womi malaka kaanı dı keŋ nyıŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juodieke dı benne arızanna ma wa, a wa vuodieke dı kala nııŋmaakʊ sikpeku aŋaŋ lɔlıkpııŋ a bala dı, "Nagı fʊ gotige a gobi dama saŋŋa dieke dı mʊna wa keŋye mıŋ, dama tıŋgbaŋka biye mıŋ aŋaŋ gobiŋ."
16 Die vuodieke dı kala nııŋmaakʊ ma wa dı nagı ʊ gotige a gobi tıŋgbaŋka.
17 Ta maŋ bı ye malaka kaanı dı nyınna Ɲmıŋ jıamıŋ juodieke dı benne arızanna ma wa a keŋ nyıŋ, ʊ gbaŋ ʊ pɔgılı gotige diikiŋ.
18 Saŋka mi maŋ ye malaka dieke dı yine bolibu jakʊʊrı dı nyınna koriku jigiŋ ta wa malaka dieke dı yalla gotige diikiri aŋaŋ lɔlıkpııŋ a balı wa dı, "Nagı fʊ gotige a kpaa tıŋgbaŋka gie nyıŋnyıŋka mana dama a ŋmıntıya mıŋ."
19 Die wıa, malakaka die dı nagı ʊ gotige a kpaa tıŋgbaŋka nyıŋnyıŋkaha mana, a nagı a taaŋ vɔrı dieke ba ŋmʊna nyıŋnyıŋkaha nyaabʊ a yie wo. Vɔrıkʊ gie yine Ɲmıŋ sınyıırıŋ dagıtı.
20 Die ba ŋmʊʊ nyıŋnyıŋkaha nyaabʊ tıka kʊanʊaŋ, ta zıŋ dı nyıŋ jigidieke ba ŋmʊnana nyıŋnyıŋkaha a palı die a ga tʊgı sıba malisi kɔbısı-le, ta ka golıŋ dı nan tʊgı naŋ magısıŋ bʊnʊ.

15

Yaa gamma malakasi aŋaŋ kpatıŋ wahala yiri yiri wo wıa

1 Die maŋ bı ye mamachi dagıkpeŋkpııma ŋmıŋsikpeŋ. Die malakasi ayʊpɔyı dı pɔgılı wahala yiri yiri ayʊpɔyı, hanıŋ wahalaha mi yine Ɲmıŋ sınyıırıŋ kpatıŋ.
2 Ta die bı ye jaaŋ dı sına sıba mʊgıkpııŋ ta chaaŋ sıba nyaasıga a lagıŋ

aŋaŋ boliŋ. Ta bı ye vuodiekemba dı
nyaŋŋına haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ ka buu
dieke dı nıasına ka wa, aŋaŋ bıısı dieke
dı yine ʋ saarı, ta ba zie mʋgıkpıırı
dı sına sıba nyaasıga kʋanʋaŋ, a pɔgılı
goojii diekemba Ŋmıŋ dı nagına a yı wa,
3 ta chıa yılı dieke Ŋmıŋ tʋntʋntʋ Mo-
sisi aŋaŋ Yiipɔlıka dı chıana wa dı:
"Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı
yalla hagırıŋ mana
fʋ tʋʋma yiwo tʋnkpııma ta bı yi
mamachi
Yiwo buuriŋ mana naakpııŋ
ta fʋ sieti mana dı vıına ta yi wusie.
4 Tı Yɔmʋtieŋ, mınıa benne ta kaaŋ dı
chıga fʋ?
Yaa ta kaaŋ bı kɔtı fʋ saaŋ?
Dama fʋ nyıına ma fʋ yine kası.
Buuriŋ mana nan keŋ a jıaŋ fʋ
dama vuoŋ mana ye fʋ tʋnvıınaha
mıŋ."
5 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye Ŋmıŋ
jıamıŋ juodieke dı benne arızanna ma wa
dı yuorine ta Ŋmıŋ vııŋ dı bie ka ma.
6 Womi malakasi ayʋpɔyı diekemba
dı pɔgılına wahala yiri yiri ayʋpɔyı wa
dı keŋ nyıŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me, ta
yeegi nyiŋyeekiyıala diekemba dı wone
dıgıntı, ta nagı salıma kirisa a bɔbı ba
nyʋa.
7 Womi nyinvugiti anıısa wa kaanı
dı nagı salıma tımbala ayʋpɔyı a
yı malakasi bayʋpɔyı wa; ta Ŋmıŋ
vuodieke dı benne yaa gamma haahuu
wo sınyıırıŋ dı suuli tımbalaha.
8 Ta Ŋmıŋ chaankpeŋkpııŋ aŋaŋ ʋ
hagırıŋ dı yi nyusi dı suuli jıamıŋ juoku,
ta vuoŋ ka bıagı juu mi a ga tʋgı saŋŋa
dieke wahala yiri yiri ayʋpɔyı dieke
malakasi bayʋpɔyı dı pɔgılına wa dı
kenne kpatı.

16

Tımbala diekemba dı yalla Ŋmıŋ sınyıırıbʋ wıa

1 Die maŋ bı wʋŋ lɔlıkpııŋ dı nyınna
Ŋmıŋ jıamıŋ juoku me a bala a yıa
malakasi ayʋpɔyı wa dı, "Nı gamma a ga
siti Ŋmıŋ sınyıırı dieke dı benne tımbala
ayʋpɔyı wa ma a taaŋ tıŋgbaŋka ma."
2 Die bʋmbʋŋaŋ malakaka dı ga a siti
jadieke dı benne ʋ tımbalı ma wa a taaŋ
tıŋgbaŋka ma, ta kʋjagıbıatı dieke dı
yʋagına pam die dı yigi vuodiekemba dı
yalla haagıŋ dɔmbıakʋ magılıkʋ, aŋaŋ
vuodiekemba dı jıanna buubu dieke dı
yine ka nıasıkʋ.
3 Malaka dieke die dı gʋtına bule wo
dıaŋ dı ga siti jadieke dı benne ka tımbalı
ma wa a yi nyaakpııbʋ ma nyaabʋ die
dı bırıŋ zıŋ sıba vuota kpiikiŋ zıŋ, ta
nyinvugiti mana die dı benne nyaakpııbʋ
ma wa die dı kpi.
4 Malaka dieke dı gʋtına bʋtaa wa dı ga
siti jadieke dı benne ka tımbalı ma wa a
yi mʋga aŋaŋ bulusi nyaatı ma, a nyaatı
mana die dı bırıŋ zıŋ.
5 Ta die maŋ wʋŋ malaka dieke dı yalla
nyaatı hagırıbʋ dı bala dı,
"Tı Yɔmʋtieŋ, sʋgıyıalıntieŋ,
fʋnıŋ vuodieke dı benne, ta die beri wo
fʋ sarıyaka gie tʋgısıya mıŋ,
6 dama ba kʋʋ wa fʋ vuosi aŋaŋ fʋ
naazʋalıŋ wıa
fʋ nagı zıŋ yıa ba dı ba nyuu.
Kanıŋ ka mʋna ba."
7 Womi maŋ bı wʋŋ lɔlıŋ dı nyınna
koriku me a bala dı,
"Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı
yalla hagırıŋ mana,
fʋ sarıyaka gie yiwo wusie,
ta yi wudieke dı tʋgısına."
8 Malaka dieke dı gʋtına bʋnıısa wa
dıaŋ dı siti jadieke dı benne ʋ tımbalı ma
wa a diisi ŋmıŋ ma, a yı ka hagırıŋ dı ka
tuulibu jʋma vuota sıba boliŋ.
9 Die ŋmınnı tuulibu dı faası jʋa ba sıba
boliŋ, ta ba piili a zıa Ŋmıŋ vuodieke dı
yalla wahala yiri yiri he gie hagırıbʋ saaŋ
ama ta die zeti dı ba tarıgı ta yı wa jılıma.
10 Malaka dieke dı gʋtına bʋnʋ wa dıaŋ
dı siti jadieke dı benne ʋ tımbalı ma a
yi haagıŋ dɔmbıakʋ naagbaŋkʋ ma, ta
dɔmbıakʋ naarı sııtı mana die dı sibi
lımm ta vuotamba die dı ŋɔba nyına
yʋagıbʋ wıa,
11 ta die bı zıa Ŋmıŋ vuodieke dı
benne arızanna ma wa, ba yʋagıbʋ aŋaŋ
kʋjagaha wıa, ama ta die zeti dı ba chıgı
a nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma.

12 Womi malaka dieke dı gʋtına
bʋyʋaba wa dıaŋ dı ga siti jadieke dı
benne ʋ tımbalı ma wa a taaŋ mʋgıkpııŋ
dieke ba wasınana Yufiretisi wo me, bʋ
nyaabʋ mana die dı hɔɔsı a dʋaŋ sieŋ
amʋ naakpııŋ diekemba dı bala ba nyıŋ
ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ a keŋ wo nan bıagı
atıaŋ.
13 Mi maŋ ye haalıbıatı ataa dı sına
sıba bʋntʋra, a nyına waakpııbıakʋ aŋaŋ
haagıŋ dɔmbıakʋ, aŋaŋ ŋmınchıbısı
naazʋa wa nʋa ma.
14 A yiwo haalıbıatı diekemba dı yinene
mamachi tʋʋma ta nyıŋ gara tıŋgbaŋka
gie naara mana jigiŋ, ta lagıma ba dı ba
tuoli tɔmbʋ, tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ,
vuodieke dı yalla hagırıbʋ mana wa
daakpeŋkpııka daarı.
15 Ta Yisa Masia dı baarı dı, “Mbaa
ŋaaŋ, n kieŋ sıba gaarʋ dı ŋaana
kieŋ dene wo. Ama sʋgıfıalıŋ bie
vuodiekemba dı gbarına ta bɔbı ba garıtı
amʋ ba kaaŋ chʋŋ yɔrı aŋ vuosi ye ba
viivi.”
16 Die haalıbıatıtı dı lagısı naalıba
mana a yaa ba ga jigidieke Izara vuosi dı
wasınana Amagidoni wa.
17 Womi die malaka dieke dı gʋtına
bʋyʋpɔyı dıaŋ dı siti jadieke dı benne
ʋ tımbalı ma wa a taaŋ bʋlɔgısıŋ ma,
ta lɔlıkpeŋkpııŋ die dı nyıŋ naagbanıŋ
dieke dı bene Ŋmıŋ jıamıŋ juodieke dı
benne arızanna ma wa a bala dı, “Dı yi
a kpatı mıŋ.”
18 Ta nıınyıgısıŋ dı nyıgısa ta nıınatıŋ
dı nata ta tıŋgbaŋka dı faası dɔma. A
nyıŋ saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı naanna vuota,
kanıŋ tıŋgbaŋ dɔŋkʋ mi ye ka dɔŋya.
19 Tıŋgbaŋka dɔŋkʋ die dı vaa
tıgıkpııka dı puo bʋtaa, ta chʋʋsı
tıgıkpıımaha mana dı bene tıŋgbaŋka
gie me wo. Ama Ŋmıŋ die ka daaŋ
Babiloni tıgıkpııka wʋbıatı wıa, ta vaa
ka nyuu daaŋ dieke dı yine ʋ sınyıırıŋ
daabʋ ta bie nyaaŋchibike me wo.
20 Ta tıŋgbaŋ diekemba nyaatı dı giline
wo dı bıa ta tana mana dıaŋ dı bıa.
21 Ta nııtaŋkpııŋ diekemba a kaanı
dʋnsıŋ dı baa nan dı sıı sıba nııŋ dʋnsıŋ
die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan vuotaŋ
ma, die ba zıa Ŋmıŋ nııtaŋkpıımaha die
dı nanna ba ma wıa, dama die wahalaka
die faası dala mıŋ.

17

Hɔgʋ wa aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ wıa

1 Womi malakasi ayʋpɔyı wa die dı
pɔgılına tımbala ayʋpɔyı wa wʋnyı dı
nyıŋ arızanna ma a keŋ balı mıŋ dı, “Keŋ
aŋ n dagı fʋ Ŋmıŋ dı balla ʋ keŋ datı hɔgʋ
dieke dı dʋagınana dembisi tıbıŋ dene.
Wʋnıŋ ʋ yine tıgıkpııŋ dieke dı gbigine
mʋga pam wa.
2 Ta naalıba dı yi dıgıntı tʋʋma aŋaŋ
wa wa, ta tıŋgbaŋka gie vuosisi mana
dı nyuu ʋ dıgıntı tʋʋmaha dı sına sıba
daabʋ a bugi.”
3 Die Ŋmıŋ Halıkasıka dı hagı n ma
ta malakaka dı nagı mıŋ a ga haagıyeŋ
me, mi die maŋ ye hɔgʋ dı kalla
haagıŋ dɔmbıakʋ ma ta saaŋ diekemba
dı zıanana Ŋmıŋ saarı dı maagı a diisi ka
nyıŋgbanıŋ mana ma, ta ka yaa sikpigile
ayʋpɔyı aŋaŋ yııla baŋ.
4 Hɔgʋ wa die yeegi wo nyinyeeki
ŋmına, ta yeegi salıma nyinti aŋaŋ leeti
yiri yiri, ta pɔgılı salıma nyaaŋchibiŋ ʋ
nuuŋ me ka suuli aŋaŋ ʋ dıgıntı tʋʋmaha
aŋaŋ nyindiekemba dı nyʋʋgına Ŋmıŋ
jigiŋ.
5 Ta ba maagı saaŋ dieke vuoŋ dı kana
ka sıba ka chıaŋ a diisi ʋ diiŋ me dı,

TIGIKPEŊKPIIŊ BABILONI,
HƆGƱ DIEKEMBA DI YINENE DAAKPANA
TƱƱMA
AŊAŊ TIŊGBAŊKA GIE NYINDIEKEMBA DI
NYƱƱGINANA
ŊMIŊ JIGIŊ WO NUŊ.

6 Ta maŋ ye ta hɔgʋ wa nyu wo Ŋmıŋ
vuodiekemba die dı yine Yisa yada ta
vuosi dı kʋʋ ba wa zıŋ a bugi.
Die n yene wo wo, die dı yi mıŋ
mamachi pam.
7 Womi malakaka dı pıası mıŋ dı “Bıa
wıa dı yi fʋ mamachi? N nan dagı fʋ hɔgʋ
wa aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ ʋ jʋalına wa
ta ka yaa sikpigile ayʋpɔyı aŋaŋ yııla baŋ
ka chıaŋ dı sına die.
8 Haagıŋ dɔmbıakʋ dieke fʋ yene wo
die bie wo ka mısı ma ama lele ka kpiye
mıŋ. Ka nan hagı a nyıŋ vɔrıgoli dieke dı
wone kpatıkʋ, ta nan ga jigidieke Ŋmıŋ

dı balla ʊ chʊʊsı ka wa. Ta dı nan yi vuodiekemba mana Ɲmıŋ dı kana ka maagı ba saara a yi miivoli gbaŋkʊ ma ta ye naaŋ tıŋgbaŋka gie wo mamachi ba keŋ ye haagıŋ dɔmbıakʊ. Dama die ka bie wo ka mısı ma ta keŋ kpi, ama ka nan yiŋŋi keŋ ka mısı ma.

9 "Wıırı gie yaala yıaŋ aŋaŋ sıbıŋ. Sikpigile ayʊpɔyı wa zie a yı wa kunkoge ayʊpɔyı diekemba hɔgʊ wa dı kalla a ma wa, ta bı zie a yı naalıŋ bayʊpɔyı,
10 ta ba banʊ dı kpi, ta vuodieke dı gʊtına bayʊaba wa yine naaŋ lele, ta vuodieke dı kpatına kʊaka ye ka dii naarı ama ʊ nan keŋ dii, ta ʊ naarı kaaŋ yʊası.
11 Ta haagıŋ dɔmbıakʊ dieke die dı benne ka mısı ma ta keŋ kpi wo yiwo naaŋ dieke dı gʊtına bʊnııŋ ta yi naalıŋ bayʊpɔyı wa wʊnyı ta ʊ dıaŋ nan keŋ a ga jigidieke ba bala ba chʊʊsı wa jigiŋ.

12 "Yııla baŋ dieke fʊ yene wo zie a yı wa naalıŋ baŋ ama ba ye ka dii naarı, ama banıŋ aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʊ nan keŋ lagıŋ a dii naarı a yʊası saŋŋa bıta.
13 Naalıŋ baŋ wa gie nan keŋ yi nʊabalımıŋ, ta nagı ba hagırıbʊ aŋaŋ ba yikoke mana a yı haagıŋ dɔmbıakʊ.
14 Ba nan keŋ wagı aŋaŋ Yiipɔlıka, ama Yiipɔlıka aŋaŋ ʊ dıdıısırı diekemba Ɲmıŋ dı wana ta vʊarı ba ta ba yi wo yada wa nan nyaŋŋı ba. Dama wʊnıŋ ʊ yine Yɔmʊtieliŋ dıaŋ Yɔmʊtieŋ ta yi naalıŋ dıaŋ Naaŋ."

15 Ta malakaka dı bı a balı a yı mıŋ dı, "Nyaatıtı fʊ yene wo ta hɔgʊ dieke dı tʊnnana daakpana tʊʊmaha dı kalı a ma wa yiwo buuriŋ aŋaŋ maarıŋ aŋaŋ vuota yiri yiri aŋaŋ nyıŋbalıka mana mana vuosi.
16 Yııla baŋ dieke fʊ yene wo aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʊ nan dı haa hɔgʊ wa. Ta gbatı ʊ nyinti mana ta vaa wa yɔrı. Ba nan ŋɔbı ʊ nyıŋgbanıŋ nɔŋ ta jʊʊ wa aŋaŋ boliŋ.
17 Dama Ɲmıŋ vana ba yaala a yie wudieke wʊnıŋ ʊ yaalala ta yi nʊabalımıŋ ta nagı ba yiko a yı haagıŋ dɔmbıakʊ dı ka pɔgılı vuosi a ga tʊgı saŋŋa dieke wʊnıŋ Ɲmıŋ wʊbalıka dı baaŋ keŋ yi wusie.
18 "Hɔgʊ dieke fʊ yene wo yine tıgıkpııŋ dieke ka naaŋ dı pɔgılına tıŋgbaŋka gie naalıŋ mana wa."

18

Babiloni tıŋ chʊʊsıŋ wıa

1 Die n yene hɔgʊ wa dı kala haagıŋ dɔmbıakʊ ma wa kʊaŋ chaaŋ, die maŋ bı ye malaka wʊnyı dı nyınna arızanna a keŋ sʊʊna. Ta die yaa yiko pam, ta ʊ chaanıŋ dı faası chaaŋ tıŋgbaŋka lʊga lʊga mana.
2 Ta die natı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı,
"Babiloni tıgıkpııka nan chʊʊsı mıŋ.
Vuoŋ bı wo ka ma,
ta lele jımbıatı aŋaŋ haalıbıatı wana bie ka ma
aŋaŋ nembibıatı yiri yiri mana wana bie ka ma.
3 Dama tıŋgbaŋka gie vuosi mana nyu wo ʊ lɔlıbıatı tʊʊmaha dı sına sıba daa-hagırıbʊ a bugi.
Ta tıŋgbaŋka gie naalıba mana dı yi dıgıntı tʊʊma aŋaŋ wa
ta nyugidiilibe mana dı yese ba ligire
a nyınna ʊ lɔlıbıatı ma."
4 Womi maŋ wʊŋ Ɲmıŋ dı balala a nyınna arızanna ma dı,
"N vuosi, nı keŋ nyıŋ Babiloni tıka ma
amʊ nı kaaŋ gʊtı juu ʊ wʊbıatı ma,
ta gʊtı ye ʊ tıbıdatıkʊ.
5 Dama ʊ wʊbıatı faası dala mıŋ a dʊa a ga tʊgı ŋmıŋsikpeŋ,
ta n ka daaŋ ʊ wʊbıatıtı.
6 Nı yiŋŋi yi wo wudiekemba gbaŋ gbaŋ die ʊ yine vuosi bataŋ wa,
ta yiŋŋi yi wo wudiekemba die ʊ yine wo jigiŋ bule.
Ta vaa ʊ nyaaŋchibike suuli aŋaŋ daaŋ dieke dı hagırına a tıaŋ ʊ daabʊ
ʊ nagına a yı vuosi dı nyu wo jigiŋ bule.
7 Ta vaa ʊ dii wahala aŋaŋ zɔɔlıŋ pam,
sıba die ʊ benne ʊ dʊŋŋʊ ta kɔta ʊ gbaŋ dene wo
Dama ʊ ŋaaŋ bala a yıa ʊ gbaŋ dı:
'Manıŋ hɔgʊnaaŋ kala naa!
N ka yiwo kpihɔgʊ
die wıa n kaaŋ daansı ye sʊgıchʊʊsıŋ!'
8 Naa wıa wahala nan keŋ keŋ ʊ ma bʊnyı

ta yʊagıtı aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ aŋaŋ kɔŋ nan haarı wa,
ta boliŋ dıaŋ nan dii wo,
dama tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmıŋ vuodieke dı bala ʊ dii wo ʊ
sarıyaka yiwo hagırıtieŋ.”
9 Tıŋgbaŋka gie naaŋ diekemba dı dʊagına aŋaŋ wa ta die ʊ nansıbʊ aŋaŋ
wa wa dı keŋ ye ʊ bolibu diile nyusi dı
nyına wa, ba nan faası kʊma ʊ wıa.
10 Ba nan dı zie saasaa, dama ba chıga
ŋmaamıŋ dı ba nan gʊtı dii ʊ wahala ka.
Ba nan dı bala dı,
“Wʊbıaŋ, wʊbıaŋ, Babiloni tıgıkpııŋ,
Ɲmıŋ chʊʊsı fʊ bʊnyı.”
11 Tıŋgbaŋka gie nyugidiilibe gbaŋ nan
dı kʊma ta die zɔɔlıŋ ʊ wıa, dama vuoŋ
wori a baaŋ daa ba nyintiti bıbra,
12 vuoŋ kaaŋ bı a daa ba nyindiekemba
ba nagına salıma aŋaŋ ligiriyıala a wʊnsı
wa aŋaŋ ba leetiti aŋaŋ ba garıyıala
ha aŋaŋ garı diekemba dı faasına yaa
ligirehe aŋaŋ ba garı diekemba dı faasına
nyıgısa aŋaŋ garıŋmınaha aŋaŋ ba tıı
diekemba daatı dı faasına vıına aŋaŋ ba
nyindiekemba ba nagına yɔbıŋ nyına a
wʊnsı aŋaŋ ba nyindiekemba ba nagına
tııŋ daa diekemba dı faasına yaa ligire
a wʊnsa aŋaŋ kʊʊŋmına aŋaŋ ba kʊʊtı
aŋaŋ ba taŋ vıınaha,
13 aŋaŋ ba kakaduro sinamoni tıısısı
aŋaŋ ba tulaarisisi aŋaŋ ba tulaari
diekemba dı yine miri aŋaŋ firankensisi
wo, aŋaŋ daaŋ aŋaŋ kpaaŋ aŋaŋ zɔŋ
aŋaŋ zaaha aŋaŋ ba niigehe aŋaŋ yiisehe
aŋaŋ ba duune aŋaŋ duuŋ diekemba dı
datınana torikusi aŋaŋ yɔŋısı aŋaŋ vuota
mısı gbaŋ.
14 Nyugidiilibe nan balı dı, “Nyınvıına
diekemba mana fʊ yaalınana wa baya
mıŋ, ta fʊ nyinti aŋaŋ fʊ vıınıŋ mana dı
ga ta va fʊ, ta kaaŋ bı yehe bıbra.”
15 Ta banıŋ nyugidiilibe mi dı yene
ligire a nyıŋ kanıŋ tıka ma wa nan dı
zie saasaa, dama ba chıga ŋmaamıŋ dı ba
nan gʊtı dii ʊ wahalaka. Ba nan dı kʊma
ta die zɔɔlıŋ,
16 ta bala dı,
“Wʊbıaŋ, wʊbıaŋ haarı tıgıkpııka.
Die ʊ ŋaaŋ yeegi wo nyiŋyeekiyıala aŋaŋ
nyiŋyeeki diekemba dı faasına
yaa ligire aŋaŋ nyiŋyeekiŋmına ta
yeegi salıma nyinti
aŋaŋ nyindiekemba ba nagına tanvıına a
wʊnsı
aŋaŋ leeti.
17 Ta bʊnyı nyinti gie mana dı bıa.”
Die haarıkpeŋkpııkʊ nyıŋkʊraha aŋaŋ
vuodiekemba mana dı bene ka sʊkʊ
aŋaŋ haarıdɔŋtıba aŋaŋ vuodiekemba dı
dinene nyʊŋ mʊgıkpııkʊ ma wa die dı zie
saasaa,
18 ta faası nata ʊ wıa die ba yene bolibu
dı dinene tıka ta nyusi dı haga wa. Ta balı
dı, “Tıgıkpııŋ ye wori a yaa hagırıŋ sıba
tıka gie.”
19 Ta die yɔɔra tantı a yie ba sikpigile
me aŋ ka dagı dı ba sʊŋ chʊʊsıya mıŋ ta
kʊma ta die zɔɔlıŋ ta bala dı,
“Wʊbıaŋ, wʊbıaŋ
haarı tıgıkpııka, ʊ yine tıgıkpııŋ dieke
vuodiekemba dı yalla haarıkpııma
ta dɔma mʊgıkpıırı ma a daa ta
yalla wa dı ye ligire.
Ta bʊnyı nyinti gie mana dı bıa.”
20 Nınıŋ vuodiekemba dı bene arızanna
ma, nı yallıma sʊgıfıalıŋ, dama Ɲmıŋ
chʊʊsı wa Babiloni tıka. Ta nınıŋ Ɲmıŋ
vuosi aŋaŋ Ɲmıŋ naazʊalıŋ aŋaŋ Masia
tʊntʊntıba, nı yallıma sʊgıfıalıŋ, dama
Ɲmıŋ chʊʊsı wa Babiloni tıka yaa gamma
wudiekemba ʊ yine nı wo wıa.
21 Womi die malaka hagırıtieŋ
die dı kɔtı taŋkpeŋkpııŋ ka mʊ
sıba nııkpeŋkpııŋ a nagı a taaŋ
mʊgıkpeŋkpııkʊ ma ta baarı dı,
“Naa Ɲmıŋ dı nan nagı Babiloni
tıgıkpııka
a taaŋ aŋ ka chʊʊsı,
ta vuoŋ kaaŋ bı ye ke bıbra.
22 Ta vuoŋ kaaŋ bı wʊŋ ta goojinıgırıŋ
aŋaŋ yılıchıarıŋ chıa yıla fʊ tıka
sʊŋ bıbra,
ta vuoŋ kaaŋ bı wʊŋ wıwıırıŋ aŋaŋ
kantaŋ wıırıŋ ta ba chıa yıla fʊ tıka
sʊŋ bıbra.
Ta fʊ tʊntʊntıba mana nan bıa,
ta vuoŋ kaaŋ bı wʊŋ nıaha dɔmıŋ bıbra.
23 Ta popoli kaaŋ bı chaaŋ fʊ ma,
ta hɔgʊ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ kaaŋ
bı bie mi bıbra.

Fʊ nyugidiilibe die faasına yaa ligire aŋaŋ hagırıŋ tıŋgbaŋka gie mana ma,
ta fʊ tıka vuosi die dı yallı tııŋ a gaama tıŋgbaŋka gie vuosi mana.
24 Ŋmıŋ datı wa Babiloni tıŋ tıbıŋ
dama ka kʊʊ wa Ŋmıŋ naazʊalıŋ
aŋaŋ ʊ vuosi aŋaŋ vuodiekemba mana vuosi dı kʊnana
tıŋgbaŋka gie mana mana wıa."

19

Arızanna ma vuosi sʊgıfıalıŋ yaa gamma Babiloni tıŋ chʊʊsıŋ wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ wʊŋ dɔmıŋ arızanna ma sıba kpıkpaaŋ dı lagısına a bala dı,
"Haleluya,*
gbatıtaanıŋ aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ hagırıŋ yiwo
wʊnıŋ Ŋmıŋ sııtı.
2 Dama ʊ sarıya diile yiwo wusie ta mʊ.
Ʊ chʊʊsı wa hɔgʊ dieke dı yinene daakpana tʊʊmaha,
ʊ vana tıŋgbaŋka gie vuosi dı yie bıaŋ aŋaŋ ba yinene dıgıntı tʊʊma aŋaŋ wa wa wıa.
Ŋmıŋ datı wa ʊ tıbıŋ,
dama ʊ kʊʊ wa wʊnıŋ Ŋmıŋ tʊntʊntıŋ."
3 Ta kpıkpaakʊ dı bı nata a bala dı,
"Haleluya,
dama boli dieke dı dinene tıka nyusi nan jʊalı gara
ŋmıŋsikpeŋ yaa gamma haahuu."
4 Die nyıŋkʊra baŋısı-le aŋaŋ banıısa wa aŋaŋ nyinvugiti anıısa wa die dı nan Ŋmıŋ vuodieke dı kalla naagbaŋkʊ ma wa nıŋŋa ta jıaŋ wa, ta baarı dı,
"Wusie, Haleluya."

Yiipɔlıka hɔgʊ banwʊla dʊʊga wıa

5 Womi die lɔlıŋ die dı nyıŋ naagbaŋkʊ ma a bala dı,
"Nı vaa tı bırı tı Ŋmınnı,
nınıŋ vuodiekemba dı jıanna wa aŋaŋ vuoŋ mana,
aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı yine vuokpııma aŋaŋ wabıtı ta jıama wa wa."
6 Ta maŋ bı wʊŋ dɔmıŋ sıba kpıkpaaŋ dı lagısına a nata, ta die dɔŋkʊ dı sıı sıba nyaakpııŋ dı palala ta bı dɔma sıba nıınatıkpeŋkpııŋ a bala dı,
"Haleluya,
dama tı Yɔmʊtieŋ Hagırıtieŋ Nabidie Ŋmıŋ yiwo Naaŋ.
7 Nı vaa tı yallıma sʊgıfıalıŋ,
ta yıma wa jılıma.
Dama saŋŋa tʊgıya mıŋ dı Yiipɔlıka faarı ʊ hɔgʊ,
ta ʊ hɔgʊ wa dı yi siri a gbarı.
8 Ŋmıŋ yı wa hɔgʊ wa garıyıalıvııŋ dieke dı nyıgısınana dı ʊ yeegi."
(Garıyıalıkʊ zie a yı wa wʊvııŋ diekemba Ŋmıŋ vuosi dı yinene.)
9 Womi malaka die dı balı a yı mıŋ dı,
"Maagı naa: 'Sʊgıfıalıŋ bie vuodiekemba ba wana dı ba keŋ a gʊtı dii Yiipɔlıka hɔgʊhaalʊ wa banwʊla nyindiikehe.' "
Die malakaka die dı bı balı a gʊtı dı,
"Wıaha gie yiwo Ŋmıŋ wıa, ta yi wusie."
10 Womi maŋ nan tıŋgbaŋ ʊ nıŋŋa dı n jıaŋ wa, ama die ʊ balı a yı mıŋ dı,
"Da yime die, dama n gbaŋ n yiwo fʊnıŋ aŋaŋ fʊ nımballı diekemba dı yalla Masia wʊvıınaha tʊntʊntı chanchaalıŋ. Banıŋ ba yine vuodiekemba dı dına wusie dieke Yisa dı yuorine a dagı wa. Die wıa Ŋmıŋ yine vuodieke fʊ baaŋ jıaŋ."

Vuodieke nıŋ mana dı balala yaa gamma Yisa ma, yie die aŋaŋ Halıkasıka hagırıŋ.

Duunyıalıŋ jʊjʊalıtʊ wıa

11 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ ye arızanna dı yuorine, ta maŋ ye duunyıalıŋ dı zene me, ta ka jʊjʊalıtʊ saaŋ dı dı, Vuovıınʊ aŋaŋ Wusie. Ta die sarıya aŋaŋ wusie a bı waga tɔntı aŋaŋ wusie.
12 Die ʊ nine dı die sıba bolinyaaŋ, ta bubi naara sibubisi pam ʊ sikpeŋ me, ta ba maagı saaŋ kaanı a diisi ʊ ma, ama ta vuoŋ dı ka sıba ka chıaŋ, sie ʊ nyıına ma.
13 Ta jayeekiwaŋ dieke ʊ yeegine wo die dı ŋmıntı aŋaŋ zıŋ, ta ʊ saaŋ dı yi, "Ŋmıŋ Nʊawııŋ."
14 Ta arızanna ma tɔŋ wagırıba dı dıı ʊ kʊaŋ, ta jʊalı duunyıala ta yeegi nyiŋyeekiyıala diekemba dı wone dıgıntı.

* **19:1 19.1** Haleluya chıaŋ yiwo: "Nı bırıma Ŋmıŋ."

15 Die takoobi dieke dı faasına die dı
chabı ʋ nʋaŋ ma, kanıŋ ʋ nan nagı a
wagı a nyaŋŋı buuriŋ mana, ta pɔgılı
ba aŋaŋ hagırıŋ, ta ŋmʋa ba jigidieke
ba ŋmʋna nyıŋnyıŋka nyaabʋ, kanıŋ
ka yine Nabidie Ɲmıŋ vuodieke dı yalla
hagırıŋ mana mana sınyıırıŋ.
16 Ta ba maagı saaŋ kaanı a diisi
ʋ garıkʋ jigidieke dı ligine ʋ naadiigiŋ
kpıılıka ma dı,
NAALIŊ DIAŊ NAAŊ, YƆMƱTIELIŊ DIAŊ
YƆMƱTIEŊ .
17 Womi maŋ ye malaka dı zene ŋmıŋ
ma, ta nata wasa nembisisi dı hagına a
bie ŋmıŋsikpeku dı, “Nı keŋ a lagısı taŋ
Ɲmıŋ dʋʋga kpeŋkpııka ma,
18 amʋ nı nan ŋɔbı naalıŋ aŋaŋ so-
jasi nyıŋkʋra aŋaŋ sojasi aŋaŋ duune
aŋaŋ sojasi dı jʋalına ha aŋaŋ vuo-
taŋ mana, vuodiekemba dı yine yɔŋısı
aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ
aŋaŋ vuokpııma aŋaŋ wabıtı mana
nyıŋgbanıŋ.”
19 Womi maŋ ye haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ
tıŋgbaŋka gie naalıba aŋaŋ ba sojasi dı
lagısına dı ba wagı aŋaŋ vuodieke dı
jʋalına duuŋbu aŋaŋ ʋ sojasisi.
20 Ama Masia die dı yigi haagıŋ
dɔmbıakʋ aŋaŋ ŋmınchıbısı naazʋalıba
diekemba dı zene ʋ naŋ ma a yi mamachi
dagıtıtı. Ʋ nagı wa dagıtı gie a gaaŋ
vuodiekemba dı tuone haagıŋ dɔmbıakʋ
magılıkʋ ta jıaŋ buu dieke dı nıasına ka
wa. Masia die dı nagı ba bale wo a taaŋ
boli dieke dı dinene aŋaŋ maafa jiribi wo
me.
21 Vuodieke die dı kala duuŋbu me wo
die dı nagı takoobi dieke dı chabına ʋ
nʋarı ma wa a kʋʋ ba sojasisi mana, die
nembisisi mana die dı dii ba nyıŋgbanıŋ
a keŋ chagı.

20

Ba bɔbına Sitaani bına tusiŋ dene

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı ye malaka
wʋnyı dı nyınna arızanna a keŋ sʋʋna,
ta pɔgılı vɔrıgoli dieke dı wone kpatıkʋ
saafıbıŋ aŋaŋ chɔrıŋ kpeŋkpııma ʋ nuuŋ
me.
2 Ta nyaŋŋı waakpııbıakʋ, ʋ yine Saaŋ
chʋʋsırʋ wa yaa Sitaani wa ta die bɔbı
wa aŋaŋ chɔrıma,
3 ta nagı wa a taaŋ yi vɔrıgoliku me
bına tusiŋ, ta kparı ka aŋaŋ saafıka ta
kpaası ka marı, amʋ ʋ kaaŋ bı gaaŋ
tıŋgbaŋka gie vuosi bıbra a ga tʋgı bına
tusiri. Bına tusiri gie kʋaŋ chaaŋ, ʋ nan
forisi wo a taaŋ saŋŋa bıta.
4 Ta die bı ye naagbaŋtı arızanna ma,
ta Ɲmıŋ dı yı vuodiekemba dı kalla a
ma wa yiko dı ba dii sarıya. Ta bı
ye vuodiekemba die dı mʋʋlınana wusie
dieke Yisa Masia die dı yuorine a dagı wa
aŋaŋ Ɲmıŋ wıaha ta ba gobi ba sikpig-
ilehe wo haalıtı. Banıŋ die ba ka jıaŋ
haagıŋ dɔmbıakʋ yaa ka buubu dieke dı
nıasına ka, yaa ta tuo ka magılıkʋ ba die
me yaa ba nuusi me. Ta Ɲmıŋ dı vaa ba
yiŋŋi keŋ ba mısı ma ta yı ba sieŋ dı ba
lagıŋ dii naaŋ aŋaŋ Masia bına tusiŋ.
5 Bʋmbʋŋaŋ kuŋ hagıŋ wone naa.
Vuotıalıkaha mana die dı kpine wo die ka
hagı kuŋ me a ga tʋgı saŋŋa dieke bına
tusiri dı tʋgına.
6 Sʋgıfıalıŋ aŋaŋ alibarika bie
vuodiekemba dı gʋtına bʋmbʋŋaŋ kuŋ
hagıkʋ ma wa. Kuŋ dieke dı gʋtına bule
wo kaaŋ keŋ ba ma, ta ba nan yi Ɲmıŋ
aŋaŋ Masia kıkaabıtıŋ ta nan lagıŋ a dii
naaŋ aŋaŋ Yisa bına tusiŋ.

Boliŋ dı chʋʋsına Sitaani dene

7 Bına tusiri gie kʋaŋ chaaŋ, ba nan
vʋarı Sitaani a nyıŋ vɔrigoliku me a taaŋ
8 ta ʋ nan keŋ nyıŋ a gaaŋ buuri
diekemba mana dı bene tıŋgbaŋka gie
me. Ba wasa banıŋ vuosi mi dı Gogi
aŋaŋ Magogi. Sitaani nan lagısı ba mana
jigidieke ba balla ba tuoli tɔmbʋ. Ba nan
faası dala ta wo bıısıŋ.
9 Ta nyıŋ ga tıŋgbaŋka gie jigiŋ mana
a giliŋ tıgıdieke Ɲmıŋ dı chone ta ʋ vuosi
dı bie ka ma wa. Ama Ɲmıŋ die dı vaa
boliŋ die dı nyıŋ arızanna ma a keŋ dii
ba mana.
10 Womi die ba nagı Sitaani vuodieke
dı gaana vuosi gie wo a taaŋ yi boli
dieke dı dinene aŋaŋ maafa jiribike
me, jigidieke haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ
ŋmınchıbısı naazʋalıba dı wone beri

wo. Mi ba nan dı die wahala yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası yaa gamma haahuu.

Kpatıŋ sarıya diile wıa

11 Womi die maŋ bı ye Ɲmıŋ dı kalla naagbanıŋ kpeŋkpııŋ dieke dı faasına yıantı ma. Die ʋ kenne a nyıŋ wa, tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ die dı bıa ta vuoŋ dı ka bı yehe bıbra.

12 Ta die ye vuodiekemba die dı kpine, vuokpııma aŋaŋ wabıtı ta ba zie naagbaŋkʋ nıŋŋa. Ta vuoŋ dı yuori gbaŋtı ta bı yuori gbanıŋ kaanı ba maagına vuodiekemba dı yalla miivoli haalıkʋ saara a yi. Ta Ɲmıŋ dı dii vuodiekemba dı kpine wo sarıya yaa gamma wudieke ba yine ta ba maagı yi gbaŋtı ma wa.

13 Ta mʋgıkpııma dı vʋarı vuodiekemba dı kpine a ma wa, ta kuŋ aŋaŋ kpiile tigiŋ dıaŋ dı vʋarı vuodiekemba dı kpine ta bie a ma wa. Ta Ɲmıŋ dı dii ba wʋnyı mana sarıya yaa gamma wudieke ba yine.

14 Ta die nagı kuŋ aŋaŋ kpiile tigiŋ a taaŋ yi vɔrıkpeŋkpııŋ dieke dı suuline aŋaŋ bolibu me. Kuŋ dieke dı gʋtına bule wo yine vɔrıkpııkʋ aŋaŋ bolibu.

15 Vuodieke nıŋ mana saaŋ die dı kana ka maagı yi miivoli gbaŋkʋ ma, die ba nagı wa mıŋ a taaŋ yi vɔrıkpııkʋ aŋaŋ bolibu me.

21

Ɲmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ

1 Womi die maŋ ye ŋmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ, ta bʋmbʋŋaŋ ŋmıŋsikpeku aŋaŋ bʋmbʋŋaŋ tıŋgbaŋka die dı bıa, ta mʋgıkpııma ha dıaŋ dı nyııgı.

2 Ta maŋ ye Ɲmıŋ tıŋ dieke dı yine Jerusalemi haalıkʋ dı nyınna Ɲmıŋ jigiŋ arızanna ma a keŋ sʋʋna a yi siri a gbarı sıba hɔgʋ dı ŋaana mıŋŋı bɔbı a gbara dı ʋ tuoli ʋ chʋrʋ wa.

3 Ta die wʋŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı balala nyınna naagbaŋkʋ ma dı, "Lele, Ɲmıŋ tigiŋ wa bie wo vuota jigiŋ, ta wʋnıŋ Ɲmıŋ nan dı beri aŋaŋ ba, ta ba yi ʋ vuosi. Ta ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nan dı beri aŋaŋ ba ta yi ba Ɲmıŋ.

4 Ʋ nan chiti ba nintaantı mana, ta kuŋ yaa sʋgıchʋʋsıŋ yaa kpaŋ, yaa yʋagıŋ kaaŋ dı beri bıbra, dama wʋkʋra mana nan tıaŋ ga."

5 Womi vuodieke die dı kalla naagbaŋtı ma wa dı baarı dı, "Lele, n yi wo nyinti mana nyıŋhaala." Ta die bı balı a yı mıŋ dı, "Maagı wıaha gie dama wıaha gie yiwo wusie ta vuoŋ nan bıagı a tuohe a dii."

6 Ta ʋ bı balı mıŋ dı, "Ka wɔŋ yi mıŋ. Manıŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega wa; ka chıaŋ yiwo, piiliŋ aŋaŋ kpatıŋ. Vuodiekemba nyanyuule dı yalla ba wa, n nan yı ba miivoli nyaaŋ dı bulinene a nyına buluŋ me aŋ ba nyu yɔrı.

7 Ta vuodieke nıŋ mana dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ gie, nan ye nyinti gie mana a nyıŋ n jigiŋ, ta n nan yi ʋ Ɲmıŋ, ta ʋ dıaŋ ʋ yi n bʋa.

8 Ama ŋmaantielibe, aŋaŋ vuodiekemba dı wone yada wa, aŋaŋ vuodiekemba dı yinene bıaŋ, aŋaŋ vuokʋʋrıŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı yinene dıgıntı tʋʋma, aŋaŋ vuodiekemba dı bʋgınana, aŋaŋ vuodiekemba dı jıannana bugile, aŋaŋ ŋmınchıbıtielibe mana, ba jigiberisikiŋ yiwo vɔrıgoli dieke dı dinene boliŋ aŋaŋ maafa jiribi wo me, ka yine kuŋ dieke dı gʋtına bule wo."

Jerusalemi haalıkʋ wıa

9 Die malakasi ayʋpɔyı diekemba die dı pɔgılına tımbala ayʋpɔyı ta a suuli aŋaŋ kpatıŋ wahalaha wʋnyı die dı keŋ n jigiŋ a balı mıŋ dı, "Keŋ giena aŋ n dagı fʋ hɔgʋhaalʋ wa, wʋnıŋ ʋ yine Yiipɔlıka hɔgʋ wa."

10 Womi die Ɲmıŋ Halıkasıka die dı hagı n ma, malakaka die dı nagı mıŋ a ga jʋalı a zieŋ taŋ dieke dı faasına a bırıŋ sikpeŋ biŋ me, a dagı mıŋ Ɲmıŋ tıŋ Jerusalemi dı nyınna arızanna ma Ɲmıŋ jigiŋ a keŋ sʋʋna wa.

11 Ta die nyıgısa aŋaŋ Ɲmıŋ chuulikpeŋkpııŋ, ta bı nyıgısa sıba tanbısı diekemba dı faasına a yaa ligire ba wasa ha jasipa wa, ta bı nyıgısa sıba nyaasıga.

12 Ta tıka dı yaa gaaŋkpııŋwaŋ a giliŋ ke, ta ka yaa sanʋa baŋ aŋaŋ ale ta malakasi baŋ aŋaŋ bale dı gbarı sanʋaha

kaanı mana. Ta Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ bale wo saara dı maagı a diisi sanʋaha kaanı mana ma.
13 Die sanʋa ataa die dı bie ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ, ta a ataa dı bie nuudiigiŋ chaaŋ, ta ataa dı bie ŋmıŋ nanıŋ chaaŋ ta ataa dıaŋ dı bie nuugalı chaaŋ.
14 Tıka nyabılıŋ zie wo tana baŋ aŋaŋ ale me, ta Yiipɔlıka tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı mana saaŋ die dı maagı a diisi a kaanı mana ma.
15 Malaka dieke die dı balala wıa aŋaŋ mıŋ wa die dı pɔgılı daa dieke ba nagına a magısa nyinti ta ba nagı salıma a wʋnsı ka, dı ʋ magısı tıka aŋaŋ ka sanʋaha aŋaŋ ka gaamaha.
16 Tıka lʋga anıısa wa mana die mʋwa taŋ, malakaka die dı magısı ka a ye ta ka wagırıŋ die yiwo malisi tusiŋ aŋaŋ kɔbısı-nʋ. Ka teeliŋ aŋaŋ ka jʋalıŋ gbaŋ dı mʋ die gbaŋ gbaŋ.
17 Ta ʋ bı magısı tıka gaanı jʋalıŋ, ka dıaŋ ka yi naŋ magısıŋ kɔbısı-le aŋaŋ baŋ aŋaŋ ayʋaba. Die ʋ magısıya mıŋ sıba vuotaŋ dı ŋaana magısa nyinti dene wo.
18 Die ba nagı wa taŋ diekemba ba wasınana Jasipa a mıı tıka gaanı, ta nagı salıma a mıı tıka aŋaŋ ka nyinti mana ta ka nyıgısa sıba nyaasıga.
19 Die ba nagı taŋ vııŋ diekemba dı faasına a yaa ligire yiri yiri a dʋaŋ gaamaha nyabılıŋ. Bʋmbʋŋaŋ tanı die yiwo jasipa, ta taŋ dieke dı gʋtına bule wo dı yi saafari, ta taŋ dieke dı gʋtına bʋtaa wa ma die yiwo agatı, ta taŋ dieke dı gʋtına bʋnıısa wa die yiwo emalerali,
20 ta taŋ dieke dı gʋtına bʋnʋ wa ma die yiwo onikisi, ta taŋ dieke die dı gʋtına bʋyʋaba wa die yiwo kaneliani, ta taŋ dieke die dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa die yiwo kirisollati, ta buniiŋ wo dı yi berili, ta bʋwayı wa dı yi topasi, ta baŋka ma wa dı yi kirisopasi, ta jadieke die dı gʋtına baŋ aŋaŋ kaanı wa dı yi jasinti, ta baŋ aŋaŋ ale wo dı yi ametisi.
21 Ta ka sanʋa baŋ aŋaŋ ale wo die yiwo taŋ dieke ba wasınana peeli wo, ta ba nagı ka taŋ balımıŋ a wʋnsı sanʋaŋ mana. Ta nagı salıma a wʋnsı tıka siekpııkʋ ta ka nyıgısa sıba nyaasıga.
22 Die n ka ye Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ tıka ma, dama tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı yalla hagırıbʋ mana aŋaŋ Yiipɔlıka, banıŋ ba benne mi ta vuosisi dı jıama ba.
23 Ta tıka die ka bı yaala chaanıŋ a nyına ŋmıŋ yaa chııkʋ jigiŋ, dama Ŋmıŋ chuulikpeŋkpııkʋ die chaana yıa ka mıŋ ta Yiipɔlıka dıaŋ dı yi ka popoli.
24 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi mana nan dı bie chaaŋkʋ ma, ta tıŋgbaŋka gie naakpıımaha nan yaa ba nyinti a keŋ ka ma.
25 Tıka sanʋaha mana nan yuori zie daaŋ mana ta kaaŋ wɔŋ ligi, dama yuŋ kaaŋ dı bie mi.
26 Ta tıŋgbaŋka gie buuriŋ mana nan yaa nyıŋvıına aŋaŋ ba nyinti mana a keŋ tıka ma.
27 Ama jadieke dı kana ka yi kası yaa vuodiekemba dı yinene viivi tʋʋma yaa a chıba ŋmınchıbısı kaaŋ juu tıka ma, sie vuodiekemba ba maagına ba saara a yi Yiipɔlıka miivoli gbaŋkʋ ma wa nyıına ma baaŋ juu ka ma.

22

1 Malakaka die dı dagı mıŋ mʋgʋŋ dieke dı yalla miivoli nyaabʋ, ka nyına Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka naagbaŋkʋ ma ta nyıgısa sıba nyaasıga,
2 a palı sʋʋŋ gara tıka siekpııkʋ ma. Ta tıı dieke ba wasınana miivoli tııka dı zie mʋgırı lʋgaha ale wo mana, ta tııka dı nyına nyıŋnyıŋka chııŋ mana biŋ ma, ta ka vaatı dı yi gbaamıŋ a yı buuriŋ mana.
3 Jadieke Ŋmıŋ dı kana kaatı a yı kaaŋ dı bie tıka ma, dama Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka naagbaŋkʋ nan dı bie tıka ma ta ʋ tʋntʋntıŋ nan dı jıama wa.
4 Ba nan ye ʋ nine chaaŋ ta ʋ saaŋ nan dı bie ba die me.
5 Yuŋ kaaŋ bı beri bıbra ta ba kaaŋ bı yaala popolisi yaa ŋmıŋ chaanıŋ, dama tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nan yi ba chaanıŋ. Ta ba nan yi naalıŋ ta bemme yaa gamma haahuu.

Yisa keniŋ wıa

6 Womi malakaka die dı bı balı dı, “Wıaha gie yiwo wusie, ta vuoŋ dı nan bıagı a tuohe dii. Ta tı Yɔmʋtieŋ Nabidie

Ɲmıŋ vuodieke dı nagına ʋ Halıkasıka a yıa ʋ naazʋalıŋ wa, wʋnıŋ ʋ tʋnna ʋ malaka dı ʋ keŋ dagı ʋ tʋntʋntıba wudieke dı bala ka yi leleke gie.”

7 Ta Yisa dı baarı dı, “Nı wʋmma, n kieŋ mıŋ lele wo gie. Ta sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı tuone Ɲmıŋ naazʋalıba wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo a dii.”

8 Manıŋ Jɔɔn wʋŋya mıŋ ta ye wıaha gie mana. Ta die n wʋnna ta yehe a kpatı wa die maŋ sʋʋŋ gbirigi malaka dieke dı dagına mıŋ wıaha gie wo nıŋŋa dı n jıaŋ wa.

9 Ama die ʋ balı mıŋ dı, “Da keŋ yi die, n gbaŋ n yiwo tʋntʋntʋ sıba fʋnıŋ aŋaŋ fʋ nımballı Ɲmıŋ naazʋalıba aŋaŋ vuodiekemba mana dı saagına a yi wudiekemba dı benne gbaŋkʋ gie me wo, jıama Ɲmıŋ.”

10 Ta bı balı mıŋ dı, “Da keŋ nagı Ɲmıŋ naazʋalıba wıaha dı benne gbaŋkʋ gie me a lɔbırı dama saŋŋa gbigiye mıŋ dı wıaha gie mana yi.

11 Vuodieke nıŋ mana dı yinene bıaŋ mʋ ʋ yime bıaŋ a gamma, ta vuodieke nıŋ gbaŋ dı yine dıgıntı tʋʋma ʋ yime die a gamma, ta vuodieke nıŋ dı yinene vıınıŋ, ʋ yime die a gamma, ta vuodieke nıŋ dıaŋ dı yalla sʋgıyıalıŋ, ʋ yallıma die yaa gamma.”

12 Ta Yisa dı baarı dı, “Nı wʋmma, n kieŋ mıŋ lele, ta pɔgılı vuoŋ mana tʋʋma nyʋarı dı n yı wa.

13 Manıŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega, piiliŋ aŋaŋ kpatıŋ.”

14 Sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı sugirine ba garıtı a nyıŋ, ba yaa sieŋ dı ba dii nyıŋnyıŋka miivoli tııka ma, ta daagı tıka sanʋaha ma a juu tıka ma.

15 Ama vuobıatı aŋaŋ vuodiekemba dı yine bubugiriŋ ta gaama vuosi, aŋaŋ vuodiekemba dı tʋnnana dıgıntı tʋʋma, aŋaŋ vuodiekemba dı yine vuokʋʋrıŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı kaabınana bugile, aŋaŋ vuodiekemba dı yine ŋmınchıbıtieliŋ ta gaama vuosisi wo, vuosi gie mana nan dı bie tıka yeŋ me.

16 “Manıŋ Yisa tʋnna n malaka dı ʋ keŋ balı wıaha gie a yı n dıdıısırıba. Manıŋ Yisa wa gie yine Naaŋ Davidi haagıŋ ta bı yi sıba sʋkʋleeliŋ ŋmaarıŋ dieke dı chaannana.”

17 Ta Ɲmıŋ Halıkasıka aŋaŋ Yiipɔlıka hɔgʋ wa dı balı dı, “Keŋ.”

Ta vuodieke dıaŋ dı wʋnna naa dıaŋ dı balı dı, “Keŋ.”

Ta vuodiekemba mana nyanyuule dı yallı ba, ba keŋ tuo miivoli nyadieke dı yine piini wo yɔrı.

Kpatıŋ

18 Manıŋ Jɔɔn n kpaama nı vuodiekemba dı wʋnnana naazʋalıba wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo aŋaŋ nıŋŋmına. Dıı yi vuoŋ dı nagı wııŋ a gʋtı a ma, Ɲmıŋ nan nagı wahala yiri yiri diekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo a gʋtı ʋ tıbıdatıŋ ma.

19 Ta dıı yi vuoŋ dıaŋ dı vʋarı wııŋ a nyıŋ Ɲmıŋ naazʋalıba wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo, Ɲmıŋ nan vʋarı a nyıŋ dı tieŋ jigiŋ alibarika dieke ba maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo, ʋ nan vʋarı a nyıŋ ʋ jigiŋ miivoli tııka nyıŋnyıŋka dı yine ʋ tʋaŋ aŋaŋ ʋ jigiŋ Ɲmıŋ tıka ma.

20 Vuodieke dı bala naa baarı dı, “Wusie, n kieŋ mıŋ leleke gie.”

Wusie, vaa ka yi die. Tı Yɔmʋtieŋ Yisa, keŋ.

21 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa suŋŋiŋ bemme aŋaŋ ʋ vuosi mana. Wusie.